(P11) (vol II)

Annotatio nonnullorum librorum seu epistolarum Francisci Petrarche.

Vita Petrarche edita per Hieronymum squarzaficum Alexandrinum.
Epistole rerum senilium.C.xxviij.diuise in libris.xviij.
Item epistole.lvij.eiusdem poete: et aliorum.
Africa libri.viiij.
Buccolicum carmen in duodecim eglogas distinctum.
Epistole metrice ad barbatum.lxiiij.et libri tres.
Testamentum suum.
Priuilegium laureationis sue.

Registrum

✠
Annotatio
Vita
1
Incipit
est mora
inuitus
necessarium
2
illas querunt
vir credas
bil qd
puluinar
3
immo
atq3
giu. vn⁹
inq3 oculos
4
nra urbs
huius
acerbus
ut qui
5
idem
dus ignoro
ac odibilis
exercitus
6
aduersus
sua sorte
paruus
difficile
7
profectus
te reu
ac pijs
tandem
8
deus illum
tanq3 ardēter
surgat
9
mittimus
medicis
uera est
10
Ad eundem
reliquias
tot salubres
11
iudicio
num sit
quā regēdā
12
que te
sit' z
Ad incon.
more
13
sedet/q̃
animū
inuicem
currentibus

14
Epistola
ge impari
res strage
labores
stificata
15
olim
ferri:
at:ut
z icorruptū
qui in
16
domū
ptingere
officinas
17
trāsibit
post hanc
famulū
16
Incipit
Improbus
Hāc habuit
17
Lelius
Romanum
Quid potius
18
Quem fontes
At manes
Aurea quot
19
Fallitur
Italie
Per maria
Aduersis'
21
Clarissimi
Arge uale
Explicit
Septa licet
22
Francisci
Nuda
Et facinus
Confectus
23
Neq3 laresq3
Non audita
Dic precor
Amissas
24
Obruor
Ostendit
Marcus

Quinterni.18.char.4.

¶ Uita Clarissimi viri Frācisci Petrarche: per Hieronymum Squarçaficum Alexandrinum composita: ad Magnificū patricium Petruz Contarenū q. Joannis rogerij filium.

q Uanq̄ nō sim nescius Frācisci Petrarche vitam: haud facile scribi posse. Tamē onus hoc aggrediēdū mei muneris esse duco. Fateor multos illam scriptitasse: sed multa sibi conuenientia: seu negligentia: seu: q2 nota illis non erant: scripta non esse consperxerim. Et tam caliginose nōnulla referunt: ut illuz quem illustrare uoluerunt: non seruato scribēdi ordine obscurum potius reddiderunt. Itaq; indolui ipse mecuz vicem tanti viri: ut qui litteras latinas per mille annos sopitas ad nos reuocauerit: sic obliterari: ferre nō potui. Et sicuti illi⁹ cogitatio multarum rerum: nouarū: ⁊ ueterū nunq̄ ieiuna fuit: Sic nos etiam (pro viribus) omnes eius partes attingemus: presertim que memoratu digna videbunt. ¶ Fuit igitur Franciscus petrarcha genere ethruscus florentinus origine: ⁊ antiqua: ⁊ fortune mediocri patre Petracho matre Leta: ⁊ ad inopiam uergēte. Fuit in ea ciuitate scriba reformationum: quod officiuz cum dignitate multos exercuit annos. Sed cum factiosis (quibus semp ea ciuitas plena est) a quibus Dantes Alchierius paulo ante pulsus fuerat in suspitionez uenisset vna cū uxore exilio mulctatur. Arretiuz se contulit. Hūc ibi in exilio filiū peperit: ⁊ concepit. natus est anno a natali christiano supra millesimum trecentesimū quartum. xiij. kal. sextilis ad auroram die lune: ⁊ in festo sancte Margarite tanto matris labore: ⁊ discrimine (⁊ ut uerbis suis utar) ut non obstetricū modo: sed medicoruz iudicio diu exanimis haberetur. Tunt Cesareos fasces Albertus dux austrie inter germanos potens habebat: primum ibi annum: ⁊ nō integrū sue vite egit. Mater deinde multorum nobiliuz precibus exilio reuocat: infantulum in villam paternam secum detulit: loci nomē est Anchises in agro florentino. xiiij. milia passuū procul a ciuitate. Alter aūt filius Ghirardus nomine. quia maior erat natu cum patre remāsit. Sperabant exules (quorum magna pars Arretiū confugerat) in patriam reuerti. Ferebatur Albertus Austrie dux: quem supra nominauimus italiā petiturū: ⁊ ghiebillinam factionem quam propitiam sibi habuerat in sedes paternas repositur. Petrarcha cum matre ruri commoranti usq; in annū septimum enutritur. Petrachus pater videns in patriam reditum incassum iri. Rure reuocata uxore: ⁊ filio: Pisas se trāstulit: sed prius tota Tuscia circūuagatus. Ferebatur puellus preualidi cuiusdam iuuenis dextra pannis obuolutus ne tenellū corpusculum aliquo tactu offenderetur. Et (ut ipse dicit) Non aliter q̄ Metabus Camillam nodoso de stipite pendentem: ne periclitaretur baiulabatur. Sz iuuenis ipse in trāsitu Arni flumis equus lapsu pedis genuflectitur. ⁊ ille in quib⁹ dextris tenebatur labitur: ⁊ dum sibi creditum onus saluare nititur prope violētia gurgitis submergit. Erat igitur cum Pisas uenit annorum septem. octauū illic egit: cum tanta spe mirabilis probitatis: ⁊ laudis: ut ab omnibus desideraretur. Tantā ingenij famam pro indole consecutus est; ut inter equales omnes excederet: ⁊ rumores puerorum ab eo tā q̄ magnus censor componebantur: tanto cum iudicio: ⁊ maturitate: ut ab oībus laudaretur. Erat facie pulchra: ⁊ eleganti: oculi viuaces: ut coruscantes scintille. intuitus sapientie plenus: qui vigor representabatur: ⁊ grauitas. Totuz vo corp⁹: pro etatis initio decorum: ⁊ solidum: sic singula correspondebant membra. Quid de eius mirabili eloquentia dicam? que tanta esse demōstrabatur: ut quibuscūq; rebus uoluerit: ea uti posset. Ordo: ⁊ summa rerum eius pueritie ista fuit: que deinde gessit explicemus. Petrachus pater cognoscēs in italia vitam degi non posse in galliam transalpinā proficiscendum est ratus: ut aliquid lucelli ad familiam nutriendam consequeretur. Nam mortuo Bonifacio octauo pont. Clemens Quintus successor fuit ⁊ eius sedem Auinioni posuerat. Oēs vndiq; populi illuc confluebant. Sic: ⁊ ipse relicta pisa Auinionem perrexit. Et q2 onus inerat familie maritimū iter elegit: ⁊ nauigando haud procul Massilia naufragiuz passus: ⁊ parū abfuit qn cuz tota familia submergeretur. In curia noue babilonis (ut ipse ait) tabellionatus officiū exercuit: seu: ut aliqui uolunt mercaturam. Questus enim gratia Auinioni morabatur. Sed ob magnam hominum confluentiam: qui sedem apostolicam prosequebant. Nec ciuitas illa tante gentis ingluuie capax erat: proinde publico edicto factuz fuit / q̄s haberet quisq; filios pariter pueros: ⁊ feminas: ⁊ gens: que incōmoda videretur proxima in oppida: ⁊ villas adduceret. Puer quoq; Franciscus. Carpentorias mittitur. Quod Auinioni ad orientem proximum est. Sed dū in hoc oppido per quatuor cōmoratus esset annos in quo quidem tēpore litteras primum libare cepit. Inq; his duabus urbibus grammaticam: dialeticam: atq; rhethoricam q̄tum in scolis percipi potest edidicit: de cuius ingenij acrimonia preceptores admirabātur: ut aliquod diuinum in illo intuerētur: persepe patri dixerunt. Te beatuz reputamus petracho: quādoquidem filium ad omnes disciplinas capescendum promptuz habere ingenium genuisti. percrescebat tunc temporis Dantis fama: ⁊ iam nonnulla sui libri demonstrabantur capita: qui illum magnum: ⁊ scientissimum virum: per ora doctorum hominum uolitare faciebant. Franciscus illi emulabatur: ⁊ incredibili ardore studioruz eius incendebat. Inde ut iurisconsultus euaderet ad montē pesulanum (famosum est ob litterarum studia oppidum gallie transalpine) patris iussu: ut legib⁹ studeret misit: ⁊ ius ciuile per quatuor continuos annos audiuit. preceptores habuit Joannem Caldarinum bononiensem: ⁊ Bartholameum de ossa patria bergomensis iurisconsultos consumatissimos a quibus diligebatur. Sed parum ipse legib⁹ studebat: non sponte etiam ad illas perdiscendas duct⁹ fuerat: ⁊ magnus fuisse legum interpres nisi proposito defuisset. Sūma ei⁹ delectatio haud quaq; in illis: Sed in Cicerone: ⁊ Uirgilio: ⁊ historijs cognoscendis erat. Jus ciuile asperum insipidum tediosumq; esse dicebat. Inde ex montepesulano Bononiā mittitur. Illic q̄ primum: cū Joanne Andrea: ⁊ Cyno pistoriense: qui publice legibus profitebātur: in amicitiā uenit: ⁊ quo vixerunt firmissimam habuit: Cynus humanitatis studia non ab

horrens: sed cuꝫ uacaret ocio prosequebatur: illis captus suauitate: sepe Franciscum secuꝫ habebat: nec desinebat etiam illum hortari: ut inceptum studium prosequeretur. Cui ille. Studium in quo me hortaris seruile officium reputo: ⁊ mancipium omnibus se prestat: qui illo utitur. Et si paterna nō foret reuerētia: si post me curreret (quia libertate uti cupio) non acceptarem. Quis est qui nō dicat hec iura uenalia esse? ⁊ ad bene recteq; viuendum longe alijs studijs esse inferiora? Quid ad facienduꝫ virum bonum ista conueniunt? Sed quis non videt ad virtutem consequendam nihil ptinere? Sꝫ cupidum magis: mendacem iracundumq; hoiem reddūt? Quid mihi est de aq̈ arcenda disputare? Quid de stillicidio? Quid si ancille partus in fructibus censeatur? Quid siquis legata persolui teneatur? Quinetiam si testamentum septem testib⁹ caruerit executioni mandetur: cum ista a legum latoribus luculente: explicata sint. Vos uestris cōmendationibus omnia peruertitis: sunt commenta super commēta que indies noui legulei scribūt ut iam euenit ex hoc id quod ait comicus. Intelligendo nihil intelligant. Sed ut dignitati tue: ⁊ paterno amore morem geram persequar: ⁊ tempus non contrisse ostendam. (Sed quid nature urgentis euadet?) non poterat quidem facere quin eloquentie studia non persequeretur. Excitabat̄ multorum amicorum hortatione: qui et scriptas ab eo epistolas: ⁊ carmina laudarent: ⁊ in amplissima reponebatur spe si in dicendo perseueraret: ⁊ sui tēporis omnes superare: ⁊ antiquis se indubie adequaret. Crescebat idieꝫ ei⁹ laus: ⁊ fama: ⁊ ut aliqd dignum laude promeret a multis incitabatur. Sicuti ille qui iam Ciceronis fundamenta: ⁊ disciplinam intelligebat. Pater autē: que de filio ferebantur: non placebant: q̄q̄ laudaretur. Sed exscandescens ira Bononiam pergit: ⁊ filio diris ὺbis increpato. Quid Ciceronem? quid Virgiliuꝫ? qd scriptores historiarum: ⁊ poetas deniq; omnes sibi facere posse dicebat? cum ad ꝯsequendas opes non ualerent: sed ut fabelle: ⁊ somnia esse. Iuri autem ciuili studeret: ꝙ amplissimum inde honorem: ⁊ fructum hēret hortabat̄: ⁊ commonebat. Postea ignem accēdi iussit: ut quotquot filius haberet libros Ciceronis: ⁊ poetarum omnes comburereт: ⁊ cum iam aliquos accensus ira igni mandasset: cum rhethoricā Ciceronis: ⁊ Virgilij op⁹ manu teneret: ut in flammaꝫ mitteret. Non amplius ferre potuit egregius iuuenis innocuos tali iniuria pati: genub⁹ flexis lachrymisq; precibus admixtis ut tantuꝫ nephas ne faceret: ⁊ a tanta indigna re abstineret: ⁊ si quid esset peccati a se: nō ab illis claris viris penas exigeret. exorat obtestatur adiurat: ⁊ patrem amplectitur osculat̄ pollicendo nō amplius illos legere. Sed studium sibi impositum sequi: ex ijs patris iram placauit. Atq; deinde quoad vixit pater iuri ciuili diligentius operaꝫ dedit. Solebat ipse admodum senex hāc historiā iocundissime narrare. Cuꝫ secundum ⁊ vigesimū haberet annum matrem amisit: de qua tanto dolore consternato: ut per aliquot menses stetit quod consolari non poterat. Non defuncte matris trāsacto anno patrem diem clausisse extremum audiuit. Indoluit satis: sed cum sciret semel moriendū esse omnibus: ⁊ resoluendum vnde manauimus cuꝫ imbecille hominis statum longa meditatione cogitasset eo merore se egore animo sustulit. Cuꝫ sui iuris factus esset: studia legum que oderat posuit: ⁊ quos amabat poetas: ⁊ oratores manib⁹ sumpsit. Bononia igit̄ profectus. Auinionem redijt. adiutus viatico a Thoma siculo Mesanensi a quo tanta prosequebatur beniuolentia: ⁊ amore: ut illum non secus q̄ꝫ fratrem haberet. Ibi iam late cognoscebatur per epistolas multas ad amicos scriptas familiaritas eius a magnis viris expeti ceperat. Audientium quidem animos incitabat fama eius. Tāta erat eius ingenij magnitudo tanta rerum humanarum ob id quod legerat diligentia: ut nihil quod esset memoratu dignū: ignorare videretur: ⁊ non minus de ijs iocunde: q̄ꝫ subtiliter disputabat: ex quo euenit: ut quo maior qsq; esset in curia eo magis affectaret virum hunc amatumq; habere. Iacobo: ⁊ Ioanni de Columna carus in p̄mis fuit. ij fratres in curia uersabantur: ⁊ apud pontificem maximum cum nobilitate generis: tum nobilitate prelature: ac rerum ecclesiasticarum notitia magni erant. Ioannes cardinalis. Iacobus luberiensis episcopus erat: a quo in Vasconiam que antiquitus Aquitania dicebatur ductus est sub collibus pyreneis estatem prope celestem (ut ipse ait) multa: ⁊ domini: ⁊ comitum iocunditate transegit. Regresso in domo cardinalis per multos annos stetit: nō quasi sub domino: sed sub patre: vno ne id quidem (ut Paulus Vergerius ait): sed cum fratre amantissimo imo secum: ⁊ in domo eius propria fuit. Post hec animus sibi persuasit: ut plura videret: vnde a saltu pyreneo: alpibusq;: que a rheno: ⁊ rhodano continetur. In qua quideꝫ peregrinatione multa vidit: multa collegit: plurima notauit. Et qd̄ sūmo ope delectauit Parisiū vidit: qd ue fabulosuꝫ: quid ue historicū: de illa urbe diceret̄ itelligē uoluit. Principes ꝟo quos in ista peregrinatione viderat benigne ab oībus suscipitur. ubiq; fama prenuncia de eius nomine conspicuum illū faciebat: ⁊ apud omnes ample: ⁊ liberaliter habitus est. Deinde Romam uetustatis eius urbis cōtemplāde cā profectus: nā usq; ab infantia urbē illaꝫ videre flagrauerat: magnitudinēq; eius: ⁊ oēm uetustatēq; superest diligēter cōtēplauit. a magnanimo illius familie genitore Stephano de colūna susceptus: ⁊ in tāto honore: ⁊ amore habit⁹: ut nihil supra. Inde ꝟo Auinionē regressus. ⁊ tedio curie affect⁹: cuꝫ solitudinē locūq; quietis exqreret: ⁊ opam tandem rebus scribēdis daret: ⁊ liberius ocio frueret̄. Incidit in uallē: quā incole clausam appellant: locus quideꝫ paruus sed percōmoduꝫ ad quā desiderabat vitā solitariā perducendā: quindecim passuum milib⁹ ab Auinione distātem in ea fons pulcherrim⁹ fontium oritur. In ea celi serenitas quedā: ⁊ iocūdus aspectus Sorgia fonti nomē est. Hanc igit̄ ad uallem se librosq; suos: ⁊ sarcinulas oēs: ad victū necessarias detulit: cū plures annos in ea cōmorat⁹ est. Multaq; aggressus de lr̄is: tū legēdo: tum scribēdo: tū cōponēdo: hic buccolicū carmē: hic de solitaria vita scripsit. Ibi etiā de Scipione africano illo supiore poema aggressus cui de subiecti noie africe nomē dedit: de quo post dicet̄. Illic deniq; (ut Vergerius scribit) qcquid fere oī etate cōposuit: aut p̄fecit: aut icepit: aut scribere cogitauit eo

fuit in loco. Capt⁹ ēt dū sic staret amore Laurete
quā ipe ampliato noīe Laurā uocat: ꝛ ardēter illā
amauit: ꝛ m̄lta carmina: ꝛ rithmos in ei⁹ laudē cō
posuit: ꝛ vndiqꝫ q̄ tū īgenij ualuē vires in oī gene
re v̄tutis illustrē reddidit. Marū igit̄ rex merito nō
ab hoīb⁹ solū: sed a p̄ncipib⁹ noscebat̄. Fama eius
iā ubiqꝫ erat sparsa. Ut vno nāqꝫ die (mirabile di
ctu) a duob⁹ disiūctissimis ac illustrib⁹ e locis Ro-
ma: ꝛ Parisio lr̄e uenerūt: que ad p̄cipiēdā laureā
poeticā euocabāt: ut q̄si de idustria he due clarissi
me in terris urbes hoc isto de honore certarēt. De
Parisio gallici noīs p̄nceps: ꝛ scriba qui in ea re
gia urbe p̄erat studio: ex urbe v̄o senatores. utriqꝫ
in hāc sniā3 exhortatiōes: ꝛ p̄ces erāt: ut que iure
optio deberet̄ ei ac poetis dari soleret eā apd se lau
reā sumeret. Princeps: ꝛ scriba: ut Parisio senato
res: ut Rome sumēt m̄ltis psuasionib⁹ hortabant̄.
Dubi⁹ secū ipse ad q̄s se flectēt p̄diu fuit. Tādē co
lūnensiū ꝯsiliū secut⁹ urbē Romā p̄ponēdā esse cō
stituit. Nō eni deerāt qui Parisiū ob magnitudi-
nē studij: ac regiā sedē p̄ponēdū esse cēsebant: sed
Romā p̄posuit q̄ impio noīe pollebat: ꝛ in ea ēt
poete donati laurea p̄multi eēnt. Igit̄ dignū p̄ri⁹
hoīe3 querēs: cui īgeniū suū excutiēdū cōmittēt.
Duritqꝫ auctoritas Roberti regis. Iuitqꝫ neapo
lim ad illū sūmū regē: ꝛ ph̄m: nō minus lr̄is q̄ re-
gno clarum. Nā tante erant in amplissimo rege ut
tante rei iudex optim⁹ esse posset. Neqꝫ munus ob
latū inuitus ipse suscepit: sed magni fecit se cūctis
p̄poni: ꝛ electū esse tāti viri iudicio sicut p̄ oīb⁹
ipse perit⁹: ꝛ idoneus videret̄: ꝛ insolitā admirans
ingenij fiduciā. Tādem p̄ quo uenerat certo de
putato die: ꝛ a meridie in uesperis eu3 tenuit. Cre
scente materia vnius diei tēpus breue apparuit:
duobus diebus sequentib⁹ idē fecit. Sed post in-
numeras uerboꝝ collationes disputationesqꝫ cu3
de poetica sublimitate: tum de historijs: tu3 de elo
quētia facultate: tū de rhethorice partib⁹ grauiter
ꝛ perite in oibus se habuisset. Die quarto dignu3
eum laurea iudicauit: ꝛ librum africe ostendit ce-
ptū magis q̄ p̄fectū opus: ꝛ multis hinc inde car
minibus decātatis: ut admiraretur rex: seqꝫ tede-
re p̄multū: ac uehemēter dolere fateret̄: q̄ du3 iu-
uenis esset studijs illis operam non dedisset: ꝛ li-
brum nō parua cū gratia petijt ut noī suo inscribe-
ret: ꝛ p̄suadere ēt nō destitit: ut Neapoli illā sume
ret: sed a suo p̄posito flectere nō potuit. Roma3
ex ordie laureādū p̄sco de more regijs cū lr̄is: ac
legatis ad senatū misit: qb⁹ iudiciū suū magno fauo
re p̄fessus est. Urbis tūc senatores. Ursus comes
Anguilarie: ꝛ Jordan⁹ de filijs Ursi erāt: qui tāto
regi freti iudicio: ac testimonio app̄bat⁹. Cū ipo
in capitolio sūma dudū romani iperij arce: cū cele
britate: ꝛ letitia ciuitatis grandiqꝫ ꝯuētu nobiliū: ꝛ
peritoꝝ: qui vndiqꝫ ad istā rē visendā honorādāqꝫ
uenissent. ac frequētissimo pp̄lo romāo app̄bāte
Petrarcha nr̄ id p̄mū e more lōga: ꝛ pulcherrima
oratiōe petēs. Declarat̄ a senatorib⁹ hijs eē histori
cū: ꝛ poetā: Deide corona poetica: ut p̄scis mos
erat coronat̄: ꝛ ad ampliādu3 mun⁹ ciuitate accla
māte pp̄lo donat⁹: ꝛ ꝯuenictū: (ut grās reddēt) ha
bita orone. Cū magna hoiu3 nobiliūqꝫ caterua ad
eccl'ia3 beati Petri apl'i p̄fect⁹ in quo qdē tēplo cū
deuotiōe: ꝛ reuerētia coronā tholo applicuit: ꝛ p̄
multos pepēdit annos. Fuit hoc ut ex suis epl'is
ꝯiectari licet natiuitatis sue āno septio ꝛ trigesimo
idib⁹ ap̄lis: quo eccl'ia celebrat sanctū resurrectio-
nis pasca: de qua: ꝛ carmina: ꝛ soluta orone extāt
epl'e. hic honor per m̄lta secula iam desuet⁹: Et si
multū fuit decoris. Ita: ꝛ p̄limū ei quesiuit iuidie
cui⁹ multoꝝ maliuoloꝝ dictis alijs aliō obijciētib⁹:
sed ipatiēs sui nois detēctatiōis in oēs stili acie acri
ter ultus est. Laureat⁹ v̄o que dixerit: que fecerit:
apud quos fuerit: q̄s urbes adierit: quotiēs ad su
um fontē sorgie ex italia iuerit: quotiēs ad italia3
ex ipso fonte redierit: quā diu singulo in loco māse
rit: ꝛ si memorari sua cū laude oia possent. Cū ue-
reor si recēsuero ne legentib⁹ plus tedij q̄ grē sim
factur⁹. Cū plura eni loca studio pagrauerit: tū vi
dēdi: tū grate sibi usqꝫ iucūde sedis obiuit. Quip
pe itinera ei⁹: mores: ac libros quos cōposuit pau
cis: ac sūmatim expediā. Primū igit̄: ut laureā sū-
psit ex urbe p̄fect⁹ est: ut galliā trāsalpina3 peteret
ad Joannē colūnense3 cardinalē: sed parme retēt⁹
ab illoꝝ de corrigia: qui tūc ciuitate illā guberna-
bāt: ꝛ aliquātulū illic exegit: ut in vna suaꝝ epl'aꝝ
ad dictū cardinalē scribēs ait. Hodierno die: qd̄ ti
bi gaudiū quoqꝫ significo ductu: ꝛ auspicijs ami-
coꝝ tuoꝝ de corrigia Parmā igressus su3: hic ergo
p̄cib⁹ eoꝝ victus: qbus ueniā accessurā ipsi sperāt:
ꝛ ego nō dubito: Estatē agere aium iduxi. Jurant
eni p̄ntia mea admodū egere: qd̄ idulgentie nō ne
cessitatis eē certū est. Et eccl'ie cathedralis archi-
diacon⁹ (ut aliqd sibi ꝯferre videret̄) designatur:
Clericalē qdē a puero duxit vitā: Et hic p̄mū me-
mor sollicitusqꝫ ne idigne suscepti honoris igrat⁹
videret̄: ꝛ cū nō urbanis strepitib⁹: sed siluestris si
lētijs delectaret̄: sicuti ille qui nec legū: aut reipu-
blice curis: sed solitudini: ꝛ ocio nat⁹ eēt. Elegit so-
litariū locū trās Entiā amnē in regij lepidi finib⁹:
ꝛ plana sylua dicitur cū musis amenitate loci ca-
ptus redijt: ꝛ ad itermissum studiū africe se ꝯtulit:
sicqꝫ feruore ai/ qui sopit⁹ videbat̄ excitato: mō in
solitudine: mō parme plurib⁹ ꝯtinuatis dieb⁹: finē
opis iposuit: sed reuidē postea quod sibi minime
honoris fuit neglexit. Inde rursus ad fōtē sorgie:
ꝛ solitudinē trāsalpina3 regressus. Amore laurete
duct⁹ in cui⁹ laudē m̄ltos cōposuit rithmos tāta cū
grauitate sniaꝝ: ꝛ v̄boꝝ eruditiōe: ut antecessores:
ꝛ sui tp̄is oēs supauit: ꝛ usqꝫ in p̄nte3 diē facile p̄n
ceps appellari pōt. Interdū sup̄a rithmoꝝ stilus
grādiloquus efficit̄. Cū in affectib⁹ amatorijs ex-
plicādis est p̄cipuus: ꝛ ut Paulus v̄gerius scribit
habuisse a Colutio salutato: qui dicebat ab ipso pe
trarcha audiuisse meli⁹ se oia que scripserat factuꝝ
p̄ter ei⁹ in lingua v̄nacula scripta: ubi igenue fateba
tur seipsu3 in illis vicisse. Benedict⁹ qui clemēti in
pōtificatu successit: ne tātus amor uacu⁹ haberet̄:
ut illā in uxorē accipet p̄suasit: ꝛ ut facili⁹ adduce-
ret̄: ꝯcedebat bn̄ficia teneri posse: ꝛ alia ēt insuper
erogare. S3 petrarcha qui aiu3 p̄cul a nuptijs ha
bebat: vim tāti amoris p̄ ꝯiugio amittē nō debē
r̄ndit. Nā que de ea indies dicere cogitabat cum
usus illa fuisset oia eēnt omissa. Laureta que mō-
strari digito gaudebat: m̄rimoniu3 libēter ꝯtraxisset:
q̄ in delitijs teneri minime uerebat̄: s3 opione fru
strata alio nupsit. Sed interim: extincta est illa co-
lūnensium gl'ia: sed nimiū caduca familia: quoꝝ in
teritu: tanto merore cōsternat̄: ut mori secu3 uolue
rit: q̄ diutius esse in vita. Dū in curia in p̄cio eēt: ꝛ

vndiq; a principibus: & a pontifice pollicerētur ho
nores. Erat soror Petrarche: que iā duodeuiginti
hēbat annos: que Auinioni ubi orta cū Ghirardo
morabatur: eleganti forma: insignis morib⁹: & vir-
tutibus predita: cuius pulchritudine: & forma pdi
te deperibat pontifex: ut illa potiretur multa fieri
fecit experimenta. Cogitauit pmijs: & honoribus
petrarcham in suam trahi opinionē Cardinalem
se facturum promittit: dummodo illa suo concede
retur arbitrio. Franciscus: qui in omni re deū pre
oculis habebat cui nihil est occultū: ut ille qui ni-
hil comere: nihil fingere: nihil dissimulare: didice-
rat (ut debuit) ira commotus: & id qđ lingua: fron
te atq; animo habebat respondit: tam fetidum ga-
lerum capiti non esse ponendum: sed fugiendum
abominandum omnibus tanq̄ nephandum: & de
decorosum. Et si reuerētia nominis: que vices dei
in terris gerebatur non teneret calamo tante rei se
uendicatum: & fecit prout philelpho placet in vna
sua moralis cantilena: que incipit. Jo non uo piu
cantare como solea: Nihilominus pontifex furori
impatiens. Alterum fratrem Ghirardum tempta
re cepit: qui paucis muneribus captus: sororē cō
cessit. Quo facinore audito: & ecclesiam dei vidēs
per abrupta vitiorum sic trahi Auinioni aufugit.
Italiam uersus ire cepit. Frater penitētia ductus
nupta sorore sancte religionis habitum quesiuit:
& cartusiensi ordini: in conuentu de materno: qui
est prope Massiliam rebus mundanis reiectis se
deuouit. Ipse cum parme ubi archidiaconus pre-
erat: tum Verone: cū dominis scaligeris: tū Me
diolani cum principibus vicecomitū uersatus: &
in precio: & reuerentia magna ab omnibus tenere
tur & persepe euenit: ut cū Joanne illo magno qui
Mediolani dextera pastoris gladium sinistra ge-
rebat in pretereundo non parua fuit cōtentio: quis
ipsorum precederet. Venetijs cū Andrea dandu
lo: cū Michaeli celso: & Marino faletrio uenetia
rum ducib⁹: & cum alijs multis patricijs: & doctis
viris haud paruam duxit consuetudinē. ut ex epi
stolis suis: & aliorum multorum videri potest. ha-
bitauit in domo (ut ipse scribit) de duabus turri-
bus ubi nunc Lucas de Molino quondam An-
dree habitat: & vndiq; oblati erāt honores. quos
recipere recusabat: quia nihil magis illi q̄ pompa
displicuit. Cum ubiq; carus habitus esset Jacobū
carrariensem iuniorem Padue dominū iādudū
per litteras & per nuncios usq; transalpes: & p alia
italie loca: ut in suam traheret amicitiam requisit⁹
fuerat adire uoluit: & videre: quid sibi hec magni:
& ignoti viri tanta uellet instantia. Itaq; Patauiū
profectus: a quo (ut ipse ait) clarissime memorie vi
ro: non humane tm̄: sed sicut in celo (ut de Ambro
sio inquit Augustinus) recipiūtur anime accept⁹
fuit. Qui sciens (ut facilius retineret) clericalem
vitam usq; a pueritia tenuisse canonicum Padue
fieri fecit. Et q̄diu ipse dominus vixit quod breuis
sime tempus fuit secū habuit. Sed eo terris sub
lato: ut dolori remedium daret: ad quem amabat
fontē sorgie reuersus: ubiq; liberaliter excipieba
tur. Pontifex vō motu pprio honores: & magnos
quidem offerebat. Sed poeta otij potius & liber-
tatis q̄ honorum: & dignitatum amator gratias
pōtifici egit: & in italiam regressus. Quamobrem
obiecta est ei a maledicis incōstantie vitium. Qđ
cognoscens inuidentium maledicta: ut videri se si
bi: & ceteris qui recte iudicassent constātissimum:
q eius semper propositi fuisset nunq̄ quieturum
quousq; locum quietis inuenisset. hoc enim erat ut
oblatos honores recipere recusaret. Arretini tan-
ti fecerunt ipsum apud eos esse natum: ut cum se-
mel illuc casu ueniret illi obuiam fuerunt: cum pa-
lio: & crucibus: & sanctorū reliquijs: & pro immorta
li memoria: ac ciuitatis ornamento statuerunt do-
mum in qua natus esset vicum appellant ortum: &
petrarche domum perpetuo appellari: & quo erat
statu semper de publico conseruari. Nec Florētia
ciuem non spreuit suum. sibi enim non petenti: ne-
q; speranti: & redeundi ad patriam fecit potestatē:
& que physc⁹ habebat omnia patris bona restituit.
Videre sedem paternam tamen uoluit: & cū Boc-
catio Florentie amicitiam contraxit: tanta enī fu-
it: ut si vna illorum anima duo habuisset corpo-
ra: tanta fuit vis eius amoris: ut alterutram fa-
ciem in gemma annuli gestaret ipso dicente in vna
suorum uersuum epistola. Dulcis amice uale: tua
te mihi semper imago. It presens mecum ue sedit:
mecūq; quiescit. Tuq; redde vices. Hinc inde per
diuersa tempora uagatus: cum iam uergeretur in
senium Patauij sedem fixit quo a magnificentissi-
mo: & prudentissimo viro Francisco seniore eius
Jacobi filio per paterna uestigia: & honoratus: &
dilectus. Arquade rure montano inter euganeos
montes: ut in solitudine esset manere uoluit: Quo
quidem in loco multa scripsit: plurima vidit: & ma
iora meditatus est. Accitus quādoq; Venetias ue
niebat: tanq̄ rerum nouarum cupidus: & ut ami-
cos reuiseret: Sed quorundam pueriles de litte-
ris temerariasq; insultationes ut illorū ciuiū mos
est: amplius manere neglexit. Patricios qui habe
nas regiminis habebant semper in magno precio
habuit: ut abunde sue demonstrantur epistole. De
magia autem non scriberem: ni ipse referret. Fuit
illa tempestate poeticum nomē ita inuisum: ut qui
illa studia sequeretur: magum: sortilagum: & here-
ticum esse dicebant. Erat tunc heretice prauitatis
inquisitor quidam Marcus picenus de solipodio
oriundus frater ordinis predicatorū rudis: & bo
narum omnium litterarum omnino expers: qui te
merario ausu in nonnullos inijcere man⁹ tēptauit:
& ni prouisum fuisset maxima hinc oriri videban-
tur scandala: sed cognita illustrorum hominum sci
entia & fratrum auaritia: que a zelo uere religio-
nis non proueniebat. Solipodius: tanq̄ stoli-
dus: & bonarum disciplinarum ignarus explosus
est. Nō tamen sine labore se purgauit Petrarcha.
Senex ruri commorabatur: & studijs presertim sa
cris cum potuit uacauit. Cum iam septuagenari⁹
minus vna die esset apoplesie morbo quo interdū
uexabatur in sinu doctissimi viri Francisci aserici
spiritum suo creatori reddidit. Mors quidem ei⁹:
magna omniū litteratorum iactura fuit: in illa ru-
rali ecclesia tumulatur: in loco humili: & obscuro
in quo ipse dum viueret capellam in honorē bea
te virginis cōstrui uolebat. Postea Frāciscolus de
borsano eius gener nō est passus: ut in tā vili loco
sua remaneret ossa Sepulchro marmoreo extru-
cto in area ecclesie: & corpus refossum denuo fu-
nere celebrato in illo clauditur marmore cum tali
epygrammate ab ipso dum viueret composito.

Frigida francisci lapis hic tegit ossa petrarce
Suscipe virgo parens animam sate virgine parce
Fessaqꝫ iam terris celi requiescat in arce.

Obijt quartodecimo calendis sextilis anno a natali christiano sup millesimū trecētesimū quartū: ⁊ septuagesimū. Vir qdē magnꝰ oībus seculis fuisset: sed suo mirabilis: qui inter tot vitioꝝ sordes: ⁊ īter tantā ignorātie caliginē in clarū lumē: ⁊ v̄tutis scientie euaserit. Itaqꝫ nūc de moribꝰ eius agēdū eē censeo. Sed ꝑus facetia: (⁊ hercle uera) mihi narrata ab illo dignissimo: ⁊ doctissimo viro Jacobo zeno olim episcopo patauino. Dicebat quendam fuisse rusticū ruri Arquade: cum grauiter infirmaret̃ Archipresbytero ad se accersito dixit uelle de cētū aureis eccl'ie facere legatuꝫ: ut in sepulchro petrarche poneret̃. Archipr̄sbyter re audita. patauiū ad ep̄m tēdit: cui negociū exposuit. Zenꝰ qui uere ep̄s fuit: quin Rusticū nō laudaret: facere nō potuit: qd̄ tātā claroꝝ viroꝝ existimationē faceret: quod in magno sepulchro tumulari: ⁊ in miscē dis ossibus nobilitari credebat̃. Tn̄ inhibuit presul ⁊ sub graui cēsura ne tanto facinori consentiretur: q2 per pecuniā sepulchrū violare nō decebat: ad qd̄ visēdū multi docti ꝓficiscebant̃: ⁊ cū h' tantū facinus perpetratū foret nomē in perpetuū fuisset omissum. Nūc ad mores ut diximꝰ ueniamus.

Fuit uenerabilis in aspectu: ⁊ maiestas q̄dā ierat: ut ip̄m vidētes induceret: etiā qui eū nō cognoscerent solo tn̄ visu reuerendū: ⁊ sapiētissimuꝫ iudicarēt: Qd̄ vno pōt cōprobari exēplo. Scribit Josephus briuius mediolanēsis in quodā suo panagyrico. Cū petrarcha semel esset Mediolani in aula dn̄oꝝ vicecomitū: iter multos purpuratos: ⁊ nobiles viros. Galeaciꝰ q tūc dn̄s erat ipsuit filio qui primꝰ postea dux Mediolāi fuit: tūc puer adhuc: ut sapientiorē de astantibus ostenderet. Puellus oculis hinc inde uolutis. Frāciscū adiuit: ⁊ manu app̄hēdit: ⁊ patri cū oīuꝫ admiratione mōstrauit. Quid ab hoībꝰ? cū a pueris eiꝰ cognoscebat̃ aspectus. Cōuersatio eius honesta: ⁊ iocūda oībꝰ extitit: ut nullus mestus ab eo discederet. oculi nō deformes: sꝫ viuaces. Visus adeo firmus: ⁊ acer: ut sexagenarius litteras ēt minutissimas legeret nullo vitreoꝝ oculis p̄sidio. Corpus habuit dexterrimū usqꝫ ad senectuteꝫ: qd̄ pinguescere cepit. In fine appopletico morbo (ut diximꝰ) plurimū torquebat̃. Ob eāqꝫ rē qui famuli erāt liberꝝ ab eo accessum habebāt. ꝯsilia medicoꝝ adeo spreuit: ut nunq̄ꝫ eoꝝ pharmacis uti uoluit: naturā sibi magistrā: Medicoꝝ ꝯsilia uana esse dicebat. Aditꝰ v̄o ad euꝫ cuꝫ bene ualeret nulli difficilis. Nulla in eo superbia: nulla pompa. Irascebatur interdū: sed sibi potius q̄ꝫ alteri nocebat: bn̄ficijs obliuiscebatur nūq̄ꝫ. Amicitias quantuꝫ potuit officio conseruauit: nihil illi optabilius: nihil gratiꝰ: nihil iocūdiꝰ: q̄ꝫ ꝓ amicis rē agere: ⁊ bene dicere: ⁊ oīa pro illoꝝ bn̄ficijs: cū opꝰ esset postponē: ut nulli obesset sūmopere quesiuit: ⁊ si qs sibi intulisset iniuriaꝫ equo ferebat aio: nunq̄ꝫ vindictā hēre uoluit: sꝫ patientia: ⁊ obliuione cūcta sedare. Diuitiaꝝ ꝯtēptor fuit eximius: non ut illas (ut ipse de se ait) non desideraret: qd̄ ceteri: sed curas: ⁊ labores qbus diuitie trahunt̃ odere: sic qd̄ supra vite necessitatem pro statu suo: cū posset amplas hēre ꝯtēpsit. Famulucio modico usus: famuloꝝ multitudines inquietū hoīeꝫ faciebāt. Mense apparatꝰ nullus erat. Tenui victu: ⁊ cibis vulgaribꝰ vitā egit. plurimū fructibꝰ arboruꝫ uescebat̃: ut libidinē extinguēt: q2 (ut de se ip̄e scribit) cū ad q̄dragesimū etatis ꝑuenisset annum: cū adhuc satis caloris eēt: ⁊ viriū memoriā libidinis ita abiecit: q̄si nunq̄ꝫ feminaꝫ cognouisset: aut vir esse desuesset. Vinū dilutissimū bibebat: ⁊ sepe frigida aqua sitim sedabat. stans sepe cenabat. Comēsationes opulētas: ⁊ lauta ꝯuiuia ꝓrsus abhorrebat. Pōpa ei multum displicebat: nō tātū: ut humilitati sit ꝯ̄ria: sed q2 difficilis: ⁊ quieti aduersa est. Auidissimus tn̄ honoris: ⁊ gl'ie fuit: que res a magnis ingenijs haud facile separari pōt. Vnq̄ꝫ sine socio cū fieri potuit cibū sumpsit. Gratulabat̃ si ad mēsam sedētis amicoꝝ quispiā exinsperato uenisset. Juuenis multū in libidinē ꝓnus fuit: Filiaꝫ habuit quā Franciscolā noīe appellauit: ex qua nepotē: ⁊ generū vidit. Sepultura eiꝰ cū litteris marmore sculptis adhuc Taruisij ꝯspicit̃ ante ostium ecclesie diui Frācisci: Frāciscoli eius gratissimi viri ipensa. Ex qua muliere illā genuerit: haud compertū est. Ni fuisset id qd̄ orator clarissimꝰ: ⁊ historicꝰ facūdissimꝰ Candidus Decēber mihi narrauit cū de eo Ferrarie semel loqueremur. (Magna cōsuetudo cū viro illo mihi fuit) Dicebat audiuisse a p̄re suo: qui petrarche ꝯtubernio usus fuerat. Tpe quo Mediolani morabat̃ elegerat pro solitudine sibi locū: haud procul a ciuitate qd̄ Linternū (ad istar Scipiōis villā) noīari uoluit. Nūc ab icolis corrupto uocabulo infernū nūcupat̃. Mulier q̄dā illoꝝ de beccarijs (pulchra qdē) ad rus suū (qd̄ parum ab isto distabat loco) estiuis tpibꝰ ueniebat. Amore eiꝰ capta hāc illi genuisse gnatam ferebat̃. Sꝫ de h' vitaſ apd̄ suū remaneat auctorē. Quater in ebdomada ieiunabat: sextam feriam pane ⁊ mera aq̄ trāsigebat: tonitrua ⁊ fulgura expauescebat. Sōni fuit ꝑcissimus: uestitꝰ fere sp̄ dormiebat. In media nocte (ut cl'icū decet) surgebat: ⁊ q̄ꝫtū poterat diuinū soluebat offm̄. Deinde ad suos reuertebat̃ libros: aut legebat aut scribebat: que ordiatim ad studiū ꝑtinebāt. Id q̄ꝫ maxime oī etate vitauit: ne tpis qcq̄ꝫ admitteret: de ocio (ut Cato scripsit) rōnem reddē se debere. Ad doctrinā quācūqꝫ uoluisset applicuisset igeniū: sed moralis p̄hie cognoscēde multū studuit: ⁊ artis poetice facultatis. historicos. oratores legit oēs: sꝫ i Cicerone Virgilio ⁊ Titoliuio delectatꝰ: i ꝓcessu tpis poetarū libris nō nisi ad ornatū utebat̃. Multuꝫ ad notitiā uetustatis icubuit. In historijs scribēdis isudauit plurimū: sed multū illoꝝ discordijs offensus. Sed annosior factꝰ sacris litteris icubuit in quibꝰ sensit nō paruā dulcedinē abditā quaꝫ aliqn̄ cōtempserat: Stilus eiꝰ copiosus est ⁊ magnꝰ in cōsolando dulcis ⁊ in admonēdo liber. Interdū iocat̃ salibꝰ: sed ubiqꝫ restrictꝰ: ut ille qui magis Senece dēsitatē: q̄ꝫ Ciceronis amplitudinē imitat̃. Unde ꝑsepe ex hoc recētiorē senecā ip̄m appellauerim. Dicāt qcqd uolūt inuidi eloquio fuit clarus ⁊ potēti: ut stilus libroꝝ idicat: atqꝫ uere dixeriꝫ ille fuit qui per tot secula exulātē ⁊ iā pene incognitā dicēdi facultateꝫ in nr̄a tēpora reuocauit: summus doctrina: summus ⁊ eloquio. Scripta eiꝰ quocunqꝫ in gn̄e habent̃ ista sunt. De viris illustribus. De remedio utriusqꝫ fortune. De vita solitaria. De ocio religioso. De secreto ꝯflictu curaꝝ suaꝝ. Liber epistolaꝝ

fine noie. Itinerariū: ⁊ liber reꝝ memorādarum. Comedia vna Joanni columne inscripta: duo magni epl'arū libri. vz. iuueniles ⁊ seniles epl'e: ⁊ hec soluta orone. Duoqꝫ ad mr̄nā siue vulgarē linguā Sonetoꝝ libri ⁊ triūphoꝝ ⁊ rithmoꝝ. triūphos nō emādauit. Nā ipso mortuo iueniunt̄ i cartacijs suis in vno alligati fasciculo. Nondū exierāt in publicū q: ultimā nō habuerāt limā: ut luce clarius videri pōt. ut in triumpho de fama: in quo multe replicant̄ historie: qd̄ vitiū est maximū. Nā duo illa capl'a ad vnū redigēda erāt: ⁊ alia multa addēda: ⁊ resecāda. Buccolicū carmē in duodecim eglogas diuisum. Librū epistolarū ad barbatū: ⁊ psalmi penitentiales magne deuotiōis pleni. hos omnes Paulus Vergeriꝰ uersibꝰ ijs ita cōprehēdit.

Illustres celebrare viros medicamina utranqꝫ
Porrigere in fortē tranquille munere vite
Dicere Franciscus potuit tractauit anbellos
Ore potens triplici materno stamine amores
Carmina pastorum sensus condentia miros
Cum caneret magnum gracili spirauit auene
Africa cum scriberet fausto rem nomine dignam.
Multaqꝫ preterea uario deprompsit ab ore
Ultima sacratis studijs dans tempora vite.

Postremo de africa libro pro huius poete excusatione: dicam qd̄ sentio: ⁊ perstringam id qd̄ uergeriꝰ in fine vite petrarche scripsit. Librū impfectū esse eiꝰ demōstrat editio. Quia ordo ipsius rei prout res se habuerit nō pcedit. Nā si secūdi belli sūma spectet̄ multa deesse cōspiciemꝰ. Ut Scipionis ex hispania trāsitū ad siphacē. Sed q: a plerisqꝫ iter temeraria numeret̄ forte de industria poeta intermisit. Sed preter hoc neqꝫ traiectionē exercitꝰ in africā: Neqꝫ castroꝝ siphacis nocturnā exustionē. Aut ut postea siphax: atqꝫ hasdrubal apta acie victi sunt. Neqꝫ ut infidus rex tandē in suo regno a Massinissa: ⁊ Lelio supatus: ⁊ captus sit: sed hec oia (ut Vergerius scribit) ratio iducere potuit: cū supmā pugnā que iter duos sūmos duces. s. Scipionē: ⁊ Hannibalē fuit descripturus eēt: que bello finē posuit: ne silitudine reꝝ lectorē offenderet. Sciēs uolensqꝫ hec oia ptermisit. In ultimo quoqꝫ libro in quo plurimū sibimet loci fecit somnium omisit: quod poni: ut annotata subscriptio demonstrat debuisset. Sz hi defectꝰ fortasse dicēdi nō sūt qui ceteraꝝ reꝝ splēdore tegunt̄: ⁊ reliqui corpis pulchritudinē illustriorē reddūt. Sunt ptere qd̄ mōstrat nō fuisse correctū opus. Versus dimidiati: ⁊ iperfecti (ut est creberrime apud maronē nostrū) Aliqñ ⁊ impfecte sententie: Sunt: ⁊ male mēsurate sillabe tm̄ ipse in margine notauerat: ut ex multis exēplaribꝰ videri potest: ubi signate conspiciunt̄. Sed ut oia breui cōcludant̄. Cōstat iuuenē istud cepisse poema: ⁊ in breui tpe: quodā iuuenili ardore ductū ad finē pduxisse: qd̄ si ad extremā pduxisset etatē quanto futuꝝ fuerit excellētiꝰ nemo ambigit. Nihilominꝰ refertū est multoꝝ documentis: ⁊ plenū poetice fictionis. Magna in eo est uetustatis: ⁊ nature cognitio. Magna eloquētie vis. Magna pcipiendi facultas: qd̄ si ultimā iposuisset manū: seu limare nō neglexisset pclarū sane euasisset opus. Nec dubito istā fuisse cām: qꝫ male de eo ipse in fine senserit. Nā cū semel Verone eēt: ⁊ cum ad videdū ipm multi pcessissent viri: ⁊ ut illi cōplacerēt ad id qd̄ loquebat̄ ppositū carmina sue africe cantare ceperūt. ptinus cū audiuit lachrymas emisit: Rogās ne ulteriꝰ pcederēt: Cū percunctaretur: qre hoc faceret rñdit. Utinā datū eēt: ut istud opꝰ abolere possem: pfecto nulla res magis grata: neqꝫ iocūda foret qꝫ illud pprijs manibꝰ cōburendū. Vergeriꝰ enim nō minꝰ clare hoc demonstrare videt̄: allegat eiꝰ epistolā quā scribit ad posteritatē in qua de se deqꝫ rebus suis scribit. sic enim de isto inquit libro. Raro enim pater aliquis tam mestus filiū vnicum in rogum misit: ut ego librū illū quem mihi multo labore genuerā: ⁊ si scias quisqs hec legis: quanto id fecerim dolore: ⁊ oēs meos labores eo in ope pditos acriter tecū uoluas vix ipse lachrymas ptineas. hec enim scripsit anno vno antēqꝫ moreret̄. Sed qcqd fuerit. Lectorē equū meliorē ptē tenere decet. Hec eni sūt mi Cōtarene dignissime: que de vita eximij nostri petrarche habere potui. Scias uelim nihil me temere scripsisse. Secutus enim sum Paulū uergeriū: Cichū pollētonum: Leonardū Arretinū: ⁊ Philelphū ⁊ eiꝰ auctoris scripta: quātū potui: ex meo marte nihil positū esse scias. Siqs iniquus forte lector rephēderit. faciat meliora hortamur: ut nomē tanti viri clarius elucescat. Ego hāc vitā tibi mitto: (que cū prīscis illis clarissimis viris cōparari pōt) ut meā erga te fidē: ⁊ obseruātiā aliq ex pte notā facē: silꝫ itelligeres amare dignitatē tuā: quā idies crescere minime dubito. has lucubrationes qs iter tot meas tribulationes: ⁊ angustias scripserim: sicuti ille qui a maris latronibꝰ in mari pamphilio (perugia buscaglino duce) qui olim cantabri dicebātur: cū e cypro uersus italiam nauigarem de omnibꝰ que possideram spoliatus existo: ⁊ nūc ab effera gēte gallorum bis factus sum preda: tibi quales sunt mitto. Rogans: cū ab occupationibꝰ fiscalibꝰ: quibus indies iussu serenissimi. Du. dñij detineris: ac ēt post quotidianos ciuiliū: defensionū forēsiūqꝫ labores quos ob tuam: peritiā: bonitatē: iustitiam: ⁊ doctrinam exerces: ut oppressos erigas: ⁊ adiuues. Que est (ut inquit Cicero) melior in hoium genere: qꝫ eoꝝ qui sese natos ad hoies iuuādos tutādos cōseruādos arbitrant̄. psertim ijs qui iniuriā patiuntur: quanta sit tua equitas: ⁊ iustitia: ab omnibus abūde cognoscit̄. Cū igit̄ paulū ab ijs uacaueris: rogo: oro: atqꝫ ptendo. ut hec mea legere nō dedigneris: ⁊ si abs te cōprobari sensero: me aliquid boni fecisse reputabo. Vale litteratoꝝ decꝰ.

¶ Incipit liber rerum senilium. Ad Simonidem. Prohemium.

Tam Socrati meo scribēs questus eram ꝙ etatis huius annus ille post millesimum trecentesimum quadragesimusoctauus: oībus me ꝑpe solatijs vite amicoꝝ mortibus spoliasset: Quo dolore: nā memini/ questibus ⁊ lachrymis cūcta compleueram. Quid nūc p̄mo ⁊ sexagesimo faciam anno: Qui cum cetera ornamēta ferme oia: tum id qđ charissimum vnicūqꝫ habui: ipsum mihi Socratem eripuit. Nolo per aliorum casus stilū ducere: ne tristis mihi fletū renouet memoria/ ⁊ annus hic pestilēs qui illum in multis locis perqꝫ hāc maxime cisalpinam galliam nō equauit modo/ sed vicit: quiqꝫ inter ceteras Mediolanum florētissimam frequētissimāqꝫ urbem hijs hactenus malis intactā/ pene funditus exhausit: me qđ nolim iterum in querelas: neqꝫ hac etate/ neqꝫ hijs studijs/ neqꝫ oīno me dignas cogat. Multa mihi tūc p̄misi que nunc nego. Spero nō me flētem cernet amplius fortuna: stabo si potero: si minus: siccum sternet ac tacitum Turpior est gemitus ꝙ̄ ruina. ¶ Ad id qđ dicturus sum ꝓgredior. Est ad Socratem liber familiarium rerum nr̄: corpe qdem ingēs. ⁊ si sinerer ingētior futurus. Proinde qđ illic p̄sagiebam video Nullus mihi alius ep̄laris stili ꝙ̄ vite finis ostendit: Itaqꝫ siqd tale mihi deinceps uel amicorū instātia: uel rerum necessitas extorserit: ego enim rerum cōscius mearū nō quid iam sarcinis adijciā quero: sed qd detraham: totum tibi inscribere est aius: cui ꝓsam familiariorē scio eē ꝙ̄ carmē. Quātum sane uel rerum uel vite supest: incertū est: quantulūcūqꝫ tn̄ id fuerit boni cōsules: qđ ⁊ si modicū totū sit: Neqꝫ v̄o scđi loci sortem idignabere: aut Socratem tibi p̄latum credes: sed memineris ea te mihi tēpestate nōdum cognitum qua opus illđ iceptum est: In quo tuū multa sunt ad te: cui necdū Simonidis nomē indideram: qn hocipm̄ quicqd erit/ quasi enim iactum retis tibi dono/ eo gratius accipies quo serius. Et libratiora enim ⁊ rariora eē solēt senum dona ꝙ̄ iuuenum.

¶ Ad Frācīscum sanctoꝝ ap̄lorum de Florētia fortune blanditias contemptu magnifico repellendas. Epistola. II.

Iam añ litterularum tuarum aduētū/ ⁊ Zenobium nr̄m defunctum eē mestus/ ⁊ te cāpanum fieri/ letus audieram. Gaudeo hercle ubi totus eē nō possum/ te qsi dimidiū aie mee eē: ut de Uirgilio ait Flaccus: dum qđ cupio ⁊ spero ubicūqꝫ fueris bene ac feliciter tibi sit. Neqꝫ v̄o alr̄ eē posse p̄suadeo mihi/ tali hospite mecenate/ illo nr̄m oium tali hoc aio tuo: tali deniqꝫ ⁊ tā fido tuarum v̄tutum: tāqꝫ indiuiduo comitatu. ¶ Ad id qdem qđ Mecenas ipse: tuqꝫ post illum/ tāta p̄cum vi me nūc etiam in cāpaniam euocatis: qd aliud dicam: ꝙ̄ mirari me/ nō u̅ros olim mihi plane notissimos affectus. sed indefessam hāc instātiam totiēs negata flagitātium. Nec rogādo enim nec expectādo lassamini: cum ego iam nō negādo tm̄ sed tacēdo ac viuēdo ꝑpe lassatus sim. De hoc sane nihil noui est/ ultro citroqꝫ qđ dici possit: trita sunt oia. ¶ Hijs omissis vnum dicam: quo intelligas quos mihi nūc quoqꝫ ni caueam blāditiarum laqueos mūdus iterit. Sed ut tēpter: falli nequeo sic edoctus ludis talibus/ atqꝫ ut dicit coctus suū. Siqdem hoc ipso tpe quo me hic nr̄ tāt᷒ tāqꝫ vnicus ac dilectus uocat: ubi nisi alia obstarēt: nō alterius ꝙ̄ ad mei ipsius ꝓpriam domum uocor: simul me hinc romanus Cesar: hinc Frācoꝝ rex certatim euocāt: hijs ꝑmissis/ hijsqꝫ muneribus iam p̄missis: que si pgam exeq ⁊ lōgum erit ⁊ videbit fabulosum: Mirum ꝓrsus vñ duob᷒ p̄ncipib᷒ armatis ⁊ vnius inermis ⁊ iam senescētis clerici cura est. Nouissime uerum sūmus pōtifex: hic solit᷒ nigromāticū opinari: ⁊ ipse me altis uocibus ad se uocat duob᷒ iam nūc bn̄ficijs collatis: pluribusqꝫ si paream oblatis. hic enimuero miri nihil: qm̄ causa nota est. vult me ad officium secretoꝝ qđ Zenobius nr̄ gessit: qđqꝫ nec ipse nec p̄decessor vnꝙ̄ suus habuisset nisi ego illud oblatum mihi perꝙ̄ honorifice multos añ annos recusassem. ¶ Sed senectus auaritie suspecta est: Sperāt forsitā me senē. Et qđ (ut ꝑhibēt) cupiditatem acuit ditiorem solito/ amplecti qđ iuuenis inopsqꝫ nunꝙ̄ uolui. sed falluntur: cum p̄sertim egētium amicoꝝ quorum me charitas tūc urgebat/ tāto sim factus egētior. Inter quos ne lōgam tibi nūc ordiar mei doloris historiam: quam p̄cidere potius nitor ac seponere ⁊ si liceat obliuisci. Ioānes me᷒: tuus: nr̄: imo Christi ut Hieronymi utar v̄bo. is Ioānes qui te colere apud occiduā babylona cōsueuerat/ iter vite durū ac breue añ uespam: imo v̄o añ meridiem pegit: cū mutationis in melius spē dedisset. credo quo grauior mihi mors eēt. Sed nō ita est. Qđ eniꝫ ad dāni cumulum calcarqꝫ gemituum magna ps v̄teret v̄ti ego ad solamē. ⁊ q᷑ ille melior obijt: ego letior viuo. Oibus ergo me uocātib᷒ excusationes obijcio: miras qdem: sed pre alijs senectutem ueram illam nō inficior: sed fando auctā. ad honestos enim ⁊ placidos labores adhuc deo p̄stāte sat ualidus: ad iuisos decrepitus: atqꝫ ipotēs fact᷒ sum. qđ ipsum inter nāe dona cōnumero: ut ⁊ qđ posse nolim nec possim qdem/ nec honesta mihi vnꝙ̄ desit excusatio: cui᷒ me sepe penuria tedijs multis grauibusqꝫ negocijs imparatū obtulit. ¶ Ad hāc sane ultimam uocationem. cum me pōtifici excusassem nominaui te amice. idqꝫ pro honore tuo feci. Dabis ueniam si erratum eēt. Cogitaui enim si mihi queꝫ ad tātam rem ut idoneum eligissent/ de alterius ingenio creditum eēt artificis: ut par erat: uel emolumētum acceptati: laboriosi fateor: sed honesti officij/ uel repulse magnanime tibi nō defuturum decus. Qꝫ si mihi ꝑpter inobedietiam ifesti meū quoqꝫ de te iudicium sp̄reuissent: tn̄ tuum nomen semper/ ⁊ tūc maxime ueris laudib᷒ ꝑseq/ meū duri. Qđ qdeꝫ ex alio ꝙ̄ ex me tibi nunciatum malim: Scribo aūt ut patior sis r̄nso siqd hinc forsan audieris. Neqꝫ v̄o Mecenatis nr̄i laude laus tua caruit. Scripsi enim te cum illo agere. ⁊ illius e gremio poscedum ut appeat/ tum in alijs multis/ tum in hoc quoqꝫ q̄lis ille sit vir/ qui talia eccl'ie nutrit igenia. cui olim Zenobiū dedisset: nūc si regrit te daturus: ut de coīs p̄rie laude tacuerim/ que toti᷒ ciuium gl'ie q̄si fons qdam/ illum sil' ⁊ uos genuit

Hieronymus

⁊ altos edidit ⁊ altorem.¶ Reliquum est/ut no-
ris me rumoribus asperis hinc atqꝫ hinc pulsum/
letum minime:sed rõnis auxilio rectũ stare.Quid
de meipso statuam:tñ adhuc dubium.Et facile fie-
ri põt nisi nouũ aliqd emerserit/ut me audias nõ
post multos hos mẽses in trãsalpinam solitudinẽ
redijsse.Plenus sum italicarum rerum.Uale.

¶ Ad eũdẽ amice ꝯsolationis approbatio.Ep̃la.IIII

PErgratam meis vulneribus medicinã/sua
uissima qdem ac doctissima tua manus ad
hibuit.Solãs me sup adolescẽtis mei obi
tu/quem viuẽtem ṽbo oderam:defunctum mente
diligo/corde teneo/cõplectorqꝫ memoria/quero
oculis.heu ne qcq̃.Amantissime tu qdem istud ut
oia.Sed o ingẽs vis amoris/⁊ rõnis impio exem
pta:fles tu interim cõsolator meus:⁊ qd fieri rõ ꝓ
hibet amor cogit.Fles tu illum nec imerito.Quis
qs enim esset in reliqs/tu amator miratorqꝫ/tuiqꝫ
nois indefessus cultor euaserat.Qd mihi vnũ de
multis indicium erat imutari illũ indies/magno
nixu eui vitia tenerioris excutere.Christum testor
cui ille nũc viuit/⁊ cui sepe suspirãs ꝓcor fun⁹ me-
um/raptiqꝫ aiam recõmẽdo/nõ ille me tibi ul' cha
ritate uel extimatione ꝓtulerat:neminem ille mor
talium tibi equabat:sic in arce iudicij sui stabas.is
amor:ea mẽs erat:ea demum vniformitas iudicã-
tis.In ceteris nãqꝫ pro etatis inconstãtia uarius.
In te vnus semp.Siqs forte in cõparationem tui
uenisset:seniorum in cõcilio palam loqui uerit⁹sub
missa fronte/risu tacito/sententiam ꝓferebat.Et si
quãdo iuuenilis illum ardor in ṽba cõpelleret:re-
uerẽtiam cum dilectione:certãtem cerneres uere-
cũdiam cum pietate.Iure igit illum fles illũqꝫ de
sideras:qui te fleturus eẽt ut patrem:desideratu-
rus ut filium.¶ Sed quoniam ius est/ut fortuna
semel feriat:⁊ nõ repetitis ictibus cõficiat quẽ in
uasit.vna nũc quoqꝫ vulnus alterum Socratẽ me
um defles:quem mihi orbe alio genitum ꝑmo sta-
tim cõgressũ frons:ingeniũ:virtus:vnanimem fe
cerãt:sic ut nunq̃ postea uel momẽto tpis labare
illi meis in rebus aium senserim:fidem ue lentesce
re barbarice nato hoi:rarum ꝓrsus.Sed cõsuetu-
do lõgior/⁊ cõuictus assiduus/nr̃qꝫ amor/sic illũ
moribus sic affectib⁹ nr̃is imbuerãt/quasi media
natus eẽt italia.Nr̃ erat:nr̃a oia mirabaẽ.⁊ pene
iam oblitus originis nil in terris nisi italiam suspi
rabat.Quid vis dicam:tãta illa trãsformatio stu-
diorum ac nãe ⁊ stupori oib⁹/⁊ gaudio mihi erat
ingẽti.eo maxime ꝙ in meam glãm reflecti quo-
dãmodo videreẽ:cum haud dubie inter mortales
ꝑmum ille me sibi aio fecisset:hũc ego ante ortum
alterius toto ferme septẽnio ꝑmo flore adolescen-
tie ꝑmum noui:tum scilicet/dum haud ꝓcul pire-
neis collibus sub incompabili viro alme memorie
Jacobo de colũna locorum ꝑsule/magno ⁊ dulci
cõcuorum cõtubernio iucũdissime viueremus.Et
o celi regnator/o creator tẽporum/o syderum mo-
derator:vnde hec tanta uelocitas.Nudiustertius
id fuisse dicturus sim:nisi ꝙ ꝑter vnũ Lelium no
strum:de quo ipso sum dubius.nullum penitus e
cetu illo supesse iam reor.O fallax vita hominum
Nec desinimus lõgas hic ⁊ tam breui spatio inex
plicabiles spes ordiri.O laborum cãpus asperri-
mus.o errorum inscrutabilis laberinthus.o gemi
tuum trux palestra.hic hic infelices agimur.hic ni
timur:collidimur:exercemur:⁊ qui furorum ulti-
mus.hic gaudemus:extollimur:supbimus:hic po
tẽtiam:hic honores:hic opes:hic impia mollimur
hic iniurias:hic rapinas uoluimus:hic vindictas:
qd de nobis interea non uẽtura tñ dies:sed hora
etiam ꝑsens pariat incerti:nilqꝫ aliud diu viuendo
cõsecuturi/nisi ut soli ac mesti:ut corporibus:utqꝫ
animis graues inter questus ⁊ lachrymas ⁊ desi-
deria senescamus.Certe ego qui nudiustertius di
xi/melius hodie dicturus.Quid eni nisi dies vn⁹
est vita hec? Isqꝫ hybernus breuis:turbidus.Et
ut multis mane:multisqꝫ meridie interruptus:sic
paucissimis ꝓductus ad uespam.hodie inq̃ tanto
⁊ tam delectabili comitatu stadium hoc ingressus
Ecce iam vie fessus/⁊ ꝓpe iam solus ad metam fe
ror.neqꝫ in hoc exoptato uotis oibus longiuscule
vite tractu boni aliqd itelligo:nisi ꝙ eq̃nimius for
tasse morimur hijs ꝑmissis qui dulcẽ nobis facie
bãt vitam:nil a tergo qd uellicet aium relinquẽtes
nisi cõtra opportunum illud ac miserum semp flen
do in ꝑpetuo merore ut Satyricus ait:⁊ nigra ue-
ste senescere.siue ut ꝓprie qd est dicam:inter ami-
corum mortes sepe mori:nullum tuorũ nouissime
relinquẽtem cuius in ore memoriaqꝫ post obitum
sis victurus.Et tu mihi nũc amabili ꝓrsus iniuria
ac pĩa/laboriosi huius tristisqꝫ negocij longitudi
nem impcaris.dum tremere te ais atqꝫ horrere ne
mihi supstes sis.Ego ṽo supstitem te uolo ⁊ hos
pauculos qui e tãta amicorum acie iam soli supe-
rãt.Sint qui ultima iussa abeũtis excipiant.Sint
qui oculos tegãt:humi obruãt:q̃uis affatim illud
mors faciet:hoc natum sed dulce est amice manus
obsequm.Nec ulla mihi aduersus fortunam meaꝫ
grauior querela est/q̃ ꝙ amicis ante diꝫ ablatis
sigs huic numeri dies eẽt:ego durior adamãte:te
studine tardior:ac phenice viuacior huc dilat⁹ sim
Neu cumulus desit offense:quorum manibus se-
peliri optauerã interesse nõ licuit sepulture.¶ Sꝫ
redeo ad Socratem/qui ad me nõ redit:nec me ta
men aio deserit/ut puto corpore lꝫ abscesserit:cum
vnum ⁊ triginta mecũ annos fidelis explesset ami
citie.Alter enim fletus nr̃ vite q̃rtum ⁊ vigesimũ
nõ impleuit.Quid nũc loquar? Dicerem:hei mihi
ter ⁊ amplius/nisi ꝙ luctum pellere est aius:pos-
sem simul utinam ⁊ dolorem pellere.nitar eqdem
In quam rem tuam tuo mihi cõsilio utẽdũ video
ꝙ ⁊ virtus humanis casib⁹ altior.⁊ qui dedit ab-
stulit.Ignoscẽdum morti:suo iure usa est.Nec for
tuna nobis accusanda:nec natura.Nec querẽdus
ordo:ubi nullus vnq̃ fuit.cauẽdũqꝫ qd i alijs ali-
quãdo rephẽdimus:ne iure optimo rephendaẽ in
nobis.Nec mirãdum ṽo ꝙ acerbus ille:hic matu
rus adhuc virẽs obijt.Utriqꝫ suum vite tẽpus im
pletũ:nostra nobis implẽda sunt:sequẽdiqꝫ quos
ꝑmisimus.⁊ qd millies diximus/iam tãdem ante
oculos habẽdum.leuis est enim solus lingue di-
sciplina.pbãdum nobis ⁊ rebus est:si re ipsa sal-
ui eẽ cupimus.hic figamus aium:⁊ qd loqmur sen
tiamus.Sequemur nr̃os.Quis hinc dubitat.se-
quemur cito:statim:nũc fortasse:⁊ certe nũc sequi-
mur.Nam qd aliud agimus oro te/dum geri etiã
videmur nisi ꝓperare ⁊ currere? currimus qdem
oẽs:⁊ singuli currimus:⁊ vicissim nos urgemus.
Quid hic opus est stimulis:ipsa nr̃a nos uehit/ne
dicaꝫ ꝑcipitat natura/⁊ ꝑeũtibus applicat.Nulla

est mora. Quid merori icūbere: aut torquere desiderio aiam iuuat? En cōfestim quos querimus cō sequemur. Ad illos enim nos ituri sumus. Illi ad nos minime reuersuri. Nēpe necessarium hoc nobis: at illis irremeabile iter est. Quibus ita se habētibus abstinēdum gemitu: et querelis inutilibus: proqz illorum salute oblationibus pijs ac pcibus indulgēdum. quas tu familiaris ac domestice con uiua Christi frequētes pro altero te daturum spondes: utqz id pro utroqz facias: quotiēs ad mensam colloquiumqz dni tui ueneris per memoriam nostri: per amicitie fidez: etiā atqz etiā obtestor. Hec sunt nri doloris utiliora remedia: quorum mihi nō exiguam portionem more ac stilo illo tuo sensuum largior qz vborum in angustam partem epistole congessisti. Que ue idcirco meis uerbis libēs repeto: ut in meum aium tuo stilo trāsfusa: meoqz calamo mox in te refusa / sic mea fieri incipiāt / ut tua eē nō desināt / repcussi claui in morem hinc illinc / affixa pariter ac suffixa memorie. utar hoc libēs tuo munere quo nullum tpi aptius pstari poterat nullūqz salubrius indigēti. Efficacissimus ad curādum ille est medicus de quo maxime eger sperat. ¶ Superest / ut quoniam mihi ad tēpus Socrates meus eripit / neqz ut vides huic gnī coium scripturarum ullus qd sepe iaz diximus: nisi qui vite finis appareret: et si solito auidior sim getis: amicis tñ interpellātibus non respōdere nefas sit. Nec sine quadam / quam ualde horreo / nota: insolētie fieri possit. ois ille familiarium rerum iāqz senilium rerum stilus ad te trāseat. et alienigene hac in parte deditum ingenium / cōciui deinceps meo / uati sacro ob eāqz rem nro simonidi cōsecret. tu es enim meus ille Simonides quem pma huius opis cōpellat epistola / que nōdum tamē ad te uenit nec ueniet qdem sola. Illam certe cum legeris: qd huic desit intelliges. ¶ Reliquum est / ut et tui honoris et mei me ocij studiosuz ad qtuor idus Januarias patauio digressum preriisse Mediolanum scias: quo eēm ad trāsitum alpium paratior. Oderam nanqz Italos tumultus: optabāqz qzprimum hinc abire: ut et trāsalpinum elicona reuiserem: quem iam prope decēnium intermisi: cuius mei desiderij simul ac tedij satis te vno vbo supioris epistole finis admonuit. Et siqd fidei pōtifex mihi maximus habuisset / te sibi qd absens scripto feceram pro me vicarium psens darem. Sic simul et officio illi totiens mihi oblato / cui uel ob hoc ipsum bñ cōsultum uelim / nō tm bene / sed magnifice / et tibi / seu necessitatibus saltem tuis / quas occultare mihi vis: nec potes / tāto lz tēpore / ac terraruz spatio distract9 utrūqz puisum iri existimās. Uerum oibus vndiqz bello ardētibus aditus arma inter paucis inermibus nō fuit. substiti ergo rñsum pōtificis operiens: qd seu illis suo bello implicitis. multa enim et grauia inde narrant: seu captis in itinere nūcijs / quod de multis audiuimus / nōdum habui. hoc vnum ciuibus nris mercatoribus / mediolani agētibus scriptum est per suos rñdisse pōtificem. si oblata respuerem: irem saltem ad eius pñtiam mecum ducens quem officio idoneum iudicarē. Que an uera sint nescio. Sed si ita est / paratus esto uel mecum uel cū litteris meis illuc ire. Si cetera enim clausa permāserint / iter tibi patet equoreum. ¶ Ego quidez expectationis impatiēs: atqz in circuitu noua bellorum semina iacta ↄspiciens / iam fere cunctis fractis itineribus / pado me credidi. Et quo in hoc statu rerum vix uolucris penetrasset ad qntum idus maias patauuz redij. hinc ex ordine iturus ad Cesarem tam me crebris / tāqz altis uocibus euocantem / ut dissimulari amplius illesa uerecūdia ac deuotione nō possit. Sic accinctus in zephiruz in boream ibam: ut intelligas humanorum consiliorum quāta constātia est. Sed hac quoqz pter spem bello obstrusa oia repperi. Neqz minus hic angulus Uenetorum / pacis olim habitatio atqz alpes norice qz reliqua feruet italia: tum que alpibus vicina germanie pars est / suis et ipsa motibus estuat. Ita omne latus nri orbis vno nūc tēpore mars ifestat. Que qzuis amico pacis aio non molesta eē neque ant: qr tum estiuam regem pollicent / ppe gratissima dixerim tēsas nēpe ad occasuz alas: atqz ad arthon inter alpes atqz apēninum secus adriaci sinū maris / nota cōtrahūt ac detinēt statione. huc tu si qd mihi nūc scripturus es: scribe. Et qm te littoribus siculis / morte regis aulisuz suspicor: illō quoqz ne subtrahas tua oia noscēdi auido. ubi qzqz sua uiter teqz / tuūqz / imo eqdem nrm ducez instabilis fortuna deposuit. ¶ Ultimum est / ut exoptatuz diligētie tue munus pmissumqz nō differas: bibliothece huius ornamētum in qua mihi ois requies oblectatioqz animi / atqz vnicum iam vite solatium remāsit. ppera / per oēs celicolas oro te: et arcule nre fidem adhibeto. qd cum mihi ↄtigerit nil magnope in terris amplius optabo: Nempe qui iam spe sola efferor: Iāqz et si librorz nihil accesserit hijs ipsis qui nō pauci sunt / neqz ignobiles / meo diues satis ipse iudicio: opib9 cresum vici: oēsqz nroz locupletū archas atqz areas puipendo. Uiue et uale nostri memor sexto idus Junij.

¶ Ad Talauādum albanen. epm cardinalem oblati laboriosi honoris recusatio. Epistola. IIII.

Litteras pdem tuas amātissime pr: inqz illis aplicum pceptum reuerēti gaudio stupēs legi: ad qs familiaris tui illi9 festinatio iustum rñdēdi spatiuz nō dedit. Rñdi tñ ut potui. idqz pbreuiter sed puere: et qd lris defuit: note fidei nūcio cōmisisse ↄtēt9 fui. Ecce nūc iterū alijs atqz alijs de eadem re et lris pulsor et nūcijs qbus et stupor meus crescit et gaudiū. Nā qs queso nō stupeat simulqz nō gaudeat: si amicus sit: vicario Jesu christi. qui me magicū non tm suspicari sed affirmare soleat: opionez hāc de me falso ↄceptā: sempqz hactenus ↄtra tuū eloqum: ac multoz illā extirpare uolētium ptinaciter defensam: nūc repēte nō mō deposuisse: sed opinione alia pmutasse: tam diuersa: ut cuius horrē videret alloquz atqz aspectū eius nūc secretam ↄuersationē ac fidele obsequm: donis poscat ac pcib9. magna vis ueri est: Impelli pōt: psterniqz mēdacio: nō extingui. Per seipz cū aliquādiu iacuerit: alti9 assurget et clarius. Parcat autem illi deus qui false illius opinionis auctor fuit. Magnus ille quidem vir. nempe tu ordinis nō ultimus: et preterea iuriscōsultissimus: quodqz mirabiliorem facit errorem: et experiētie multiplicis et prouecte admodum etatis: nisi forte non error ille aliquis: sed odium solum fuit: qzuis error nullus maior possit esse qz crimen. Neqz vo tam turpiter quisqz errat: qzlibet ridiculum aliquid ineptuz sibi ignorans finxerit: qz qui sciens deum odit: aut

ꝓrimum. Quecūqʒ demum fuerit causa: magicuʒ
ille me dixit. Nec erubuit afferre rōnem: ꝙ Uirgi-
lij libꝛos legerem: seu legissem: ⁊ inuenit fideʒ. En
ingenia qbus reruʒ summa cōmissa sit. De hijs vͦo
quotiēs riserimus tu nosti eoipso nōnunqʒ pꝛesen
te: cui delatoꝛ meus ꝑsuaserat: donec illo tādeʒ ad
papatum euecto res ludicra eē desijt: atqʒ ad iram
tuam uergere cepit ac dolorem meum. Non ꝙ ali
quid ab eo magnope cuperem. Ambitiones mee
note tibi oēs sunt. Sed cum bn̄dictus adolescētiā
⁊ iuuētam clemens meam nō dico innocētem: sed
a turpibus studijs ac maleficis artibus abhoꝛren-
tem agnouisset: senectutem meam innocētio suspe
ctam esse: nō dolere nō poteraʒ. Pꝛoinde per id tē-
pus quo ille conscēderat: nescio an vnqʒ reuersurꝰ
inde abiēs dum tu me uale dicturum: ipso etiā uo
lēte ducere uoluisses: abnui: ne aut illi mea magi-
ca aut mihi molesta credulitas sua esset. Scis me
uerum loqui: teqʒ nō semel frustra nixum ne insa-
lutato illo ꝓficiscerer. En quid mihi uenenosa uox
contulit vnius viri cui nulla qdeʒ in me odij ratio
erat sed sine causa nihil fit. Oderat ille me non ꝓ-
pter me qdem: sed ꝓpter illum cui familiarissimuʒ
me fuisse meminerat ꝓpter quem ⁊ teipsum ode-
rat. Sed odij sibi cōscius iniusti: erga utrūqʒ nr̄m
simulatoꝛ callidus amicitiam fingebat. Nota tibi
cōmemoro: sicut sepulto illi ipsius nec lenitus moꝛ
te: ipsis bellum cineribus indixerat. O tristis ⁊ ce
ca rabies animi ꝓpagatrix pestilēs odiorum. Cer
te si inimicos diligere dn̄ico iubemur impio: quid
hijs fiet qbus inimicos etiam extinctos odisse non
sufficit: nisi amicos illorum omnes imoꝛtali odio i
sequanť. Siue autem viuax odiuʒ: siue pudoꝛ mu-
tādi qꝺ dixerat: causa esset: suggestioneʒ hanc alu-
it ille dum vixit: ⁊ quam plātauerat irrigauit. gra
tias deo ꝙ mēdacium ueritas: moꝛs mēdacem vi
cit. Non credit ꝑfecto maguʒ pōtifex: quem secre
tarium vult: nec scelestis opam dare carminibus:
quem interioris thalami archano dignū: ⁊ sacris
aptum cēset epistolis. Magnas sibi pꝛo tantis ho-
noribus nec minores pꝛo tali errore deposito gra-
tes ago. Et si enim opinionibus uagis ac falsis q̈-
ti nequeāt cōstantes animi sine quodam tn̄ ango-
re non fuerat apud aīum meum falsa lʒ opinio tan
ti viri. Neqʒ ullo pacto uelim diuturnam adeo fu-
isse: ut de me talia sentiētem uel mea illum: uel sua
dies ultima inuētura fuerit. ¶ Scio autem expe-
ctari respōsum meum. ⁊ q̄uis humilitatem meaʒ
illinc ⁊ pōtificis pietas: ⁊ tua humanitas: ⁊ ami-
corum pꝛeces ⁊ lachꝛyme uehemēter trahāt. hinc
meorum cōsilia impellāt. fixus tamē in ꝓposito ꝑ-
mo sum. Nil est penitus qꝺ immutem. Que res
apud alium si agēda sit: plurimum haud dubie vͦ-
borum egeat. tibi meis in rebus nō tm̄ sermo bꝛe-
uis sed silētium sat est. tecum enim meo iure Daui
ticum mihi illud usurpo. dn̄e ante te omne deside-
rium meum. ⁊ nō qdem gemitus qui mihi de re-
bus iam labētibus nullus est: sed certe suspirium
meum a te non est abscōditum. Quid uelim. quid
optem. quid ambiam: quo suspirem nō mihi noti-
us qʒ tibi est. Quid igiť multis agā? video me uo
cari ad luctum: ad honorem: ad laborem: fere cun-
ctis optata moꝛtalibus: mihi vͦo cum multis nihil
cōuenit. Pꝛoinde nec foꝛtuna mea: nec animus lu
cri egētes: nec ꝓfessio viteqʒ genus honorum tali-
um: neqʒ occupatio: etasqʒ deuexioꝛ laboꝝ. Excu-
sabis me iterum pōtifici: ne qꝺ modestie est: insolē
tie tribuať. Quod sepe me honestauit tuuʒ mō me
defendat eloquium. ¶ Noiaui duos cōpatriotas
meos. ⁊ si tāto officio par creditus: extimatoꝛ alio
rum dignus cēseoꝛ: est uterqʒ dignissimus. Ego ta
men qui effectum rei celerem ac felicem cupio. nā
utrūqʒ litteris meis expiri uolui. ⁊ qꝺ uaticinabar
repperi. Alter onerosum respuit honorem. Alter si
requiriť pꝛesto est. Ubi nam vͦo sit querendus. Et
quicqd in rem est: tuus hic nūcius nouit. hoc extre
mum pape dicito: si hūc habet me quidem ⁊ quic-
quid ex me querebat: plusqʒ aliqd inuenerit. Una
est patria: vnum nomē: vnus animus: vnum igeni-
um: vnus stilus. vita ille clarioꝛ: ⁊ sacerdotio insi-
gnis. Uale ecclesie decus ac nostrum.

¶ Ad Joannem de Certaldo de uaticinio morienti-
um. Epistola.V.

m Agnis me mōstris impleuit frater epistola
tua: quam dum legerem stupoꝛ ingens cuʒ
ingenti merore certabat. Uterqʒ abijt duʒ
legissem. Quibus eniʒ oculis nisi humētibus: tua
rum lachꝛymarum: tuiqʒ tam vicini obitus: mētio
nem legere potui: rerum nescius oino: solisqʒ inhi-
ans uerbis? Ubi demuʒ in rem ipsam internos fle
xi oculos: defixiqʒ. mutatꝰ ilico animi status ⁊ stu
porem seposuit ⁊ merorem. ¶ Jam ꝑmum quod
erat in ipsa litterarum fronte p̄tereo: ubi dum uere
cūdissime simulqʒ reuerētissime nō te ausum dicis
p̄ceptoris tui inclyti: sic me nimia tua uocat humi-
litas: cōsilium impꝛobare: ꝙ musas totūqʒ ut ais
elicona mecum trahens: cuius olim ut scis: inops
plebeiusqʒ incola fueram: nūc iam ꝑegrinis abstra
ctus curis: pene exul sum: quasi damnatis italis ⁊
indignis industrie mee fructu: meiqʒ p̄sentia iudi-
catis: in germanos siue sauromatas: vͦbo tuo utoꝛ:
ultimos cōmigrare decreuerim. Multo me fateoꝛ
efficacius repꝛēdisti qʒ si totum eloquentie tue flu-
men in satyram effudisses. Eqdem gratuloꝛ hūc ti
bi esse aīum atqʒ hunc çelum: ut qꝺ Maro ait: oīa
tuta timēs: metu magis abūdes qʒ amore deficias
Tibi vͦo amice cui meorum cōsiliorum nihil occul
tum uelim: totum lese mētis archanum pando me
ut italice telluris aspectu satiari nequeo: sic qꝺ nu-
per Simonidi nr̄o scripsi italicarum rerū usqʒ her
cle ad fastidium plenuʒ eē. ⁊ sepe hinc mihi in ani
muʒ uenisse nēpe nō in germaniam sed in aliquas
mūdi latebꝛas me cōferre: ubi pꝛocul ab hoc stre-
pitu: inuidieqʒ turbinibus: qbus me non taʒ utiqʒ
mea foꝛs: que me iudice: nescio an ꝯtēptum sed cer
te inuidiam nō mereť: qʒ hoc vndecūqʒ partum no
men exposuit: bene latitās: bene viuerem: si datum
esset ac morerer. Et fecisseʒ nisi qꝛ quo me animus
vꝛgebat: foꝛtuna iter obstruxerat. At qꝺ nūc ad ar
thon intēderam nō huius qꝺ audisti ꝓpositi mēs
erat. neqʒ enim in illa barbarie. Jnqʒ illa celi incle
mētia: terreqʒ duritie regem quero. sed uerecundi
modestiqʒ pꝛoꝛsus obsequij: ꝙ scilicet Cesari nr̄o
totiēs tantisqʒ me p̄cibus euocāti bꝛeuem mei pꝛe
sentiam denegasse: non suꝑbie modo: sed rebellio-
nis aut sacrilegij cuiusdam videreť. quādo quideʒ
nr̄i maiores: ut apud Ualerium legisti: eum qui ue
nerari ꝑncipes nesciret in quodlibet facinus ꝓcur
suruʒ crediderūt. Parce autem metui: ⁊ querelis
parce. Nam ⁊ hac quoqʒ bello clausuʒ iter. haud

inuitus offendi.Mira res dictu:quo libēter ibam:
libētius nō eo. Satis ⁊ desiderio pᵒncipis ⁊ mee
fidei fuerit ire uoluisse.de reliquo fortuna culpabi-
tur.¶ Hijs omissis ad id uenio quo me adeo pᵒma
lectione cōcussum dixi. Scribis nescio quem Pe-
trum senēsem patria:religione insigni:⁊ miraculis
insup clarum virum nup obeūtem:multa de mul-
tis:iter quos de utroqȝ nr̄m aliq̄ pdixisse.idqȝ tibi
per quēdam cui hoc ille cōmiserat nūciatū.ex quo
exactius dum quereres quēadmodum sanctus il-
le vir nobis incognitus:nos nouisset sic rn̄sum:fu-
isse illi ppositum ut intelligi dat̄ pium aliqd agere
qd̄ cum implere denūciata sibi ut auguror morte:
nō posset/orasse deum efficaci/⁊ ad celum puētu-
ra pce/rebus idoneos vicarios designaret.qbᵘ ne
gatum sibi cepti seu destinati opis exitum diuini-
tas largiret̄:cuiqȝ familiaritate illa que deum inter
iustiqȝ aiam est/se intelligeret exauditum:ne quid
in re dubij foret Christum ipsum habuisse pn̄te:cu
ius in vultu oia cognouisset:que sunt/que fuerunt:
que mox uētura trahant̄:Nō ut apud Maronem
Protheus sed plenius multoqȝ pfectius ac clariᵘ.
nam qd oro nō videat illum vidēs per quē oia fa
cta sunt. Illum oculis vidisse mortalibᵘ magna res
fateor si uera. Usitatum enim ac uetustum est ple-
rūqȝ mēdacijs fictisqȝ sermonibus uelum religio-
nis sanctimonieqȝ ptēdere:ut humanam fraudem
tegat diuinitatis opinio.De quo in psens pnuncio
cum ad me defuncti nūcius ille puenerit.Quē ad
te pᵒmum/qȝ esses forte vicinior/expositisqȝ mādā-
tis mox neapolim. Inde mari in gallias atqȝ i bri-
tāniam prerisse significas/nouissime me visurū ⁊
mihi virilem mādatoꝝ partem ex ordine platurū:
tum demum quātū apud me sit fidei repturus vi
dero.Etas hoīs/frons/oculi/mores/habitᵘ/motᵘ
incessus/sessio/uoxqȝ ipsa/⁊ oro. ⁊ sup oia cōclu-
sionis effectus ac loquētis intētio ad cōsilium uo-
cabunt̄. Nūc quātum ex tibi dictis elicio nos du-
os aliosqȝ nōnullos ex hac vita descendēs ille vir
sanctus vidit:ad quos quedam secretiora cōmitte
ret huic sue huiusmodi ultime uolūtatis executori
industrio/ut tu extimas ac fideli.hec ni fallor histo
rie sūma est.¶ Ceterū qd ex hoc alij audierint in
dubio est/tu qd̄ ad statum tuum attinet duo hec.
Nam cetera suppᵒmis:audisti:vite tue terminū in-
stare/paucorūqȝ tibi iaȝ tēpus annoꝝ superesse.hoc
pᵒmum tibi.pterea poetice studium interdici hoc se
cūdum ultimūqȝ.hinc illa cōsternatio merorqȝ ille
tuus/quem legēdo meum feci meditandoqȝ depo
sui. ⁊ tu si mihi aurem:imo si tibi/si rōni insite aiū
pstas/abijcies:⁊ videbis inde te doluisse vnde po
tius sit gaudēdum.Nō extenuo uaticinij pondus
qcqd a Christo dicit̄ uerum est.Fieri negt ut veri-
tas mētiat̄.At id querit̄ Christus ne rei huiᵘ actor
sit.an alter qspiam ad cōmēti fidem qd̄ sepe vidi-
mus Christi nomē assumpserit.Esto autem inter
ignaros huius nois res agatur.Si poetis:si phis
gētilium fides est.multa uaticinari solitos morien
tes:⁊ grecoꝝ lr̄e loquunt̄ ⁊ nr̄e.Uides ut Hector
Homericus mortem uaticinet̄ Achili.Uirgilianᵘ
horodes Mezentio.Ciceronianus Theramenes
critie:Calanus Alexādro:⁊ qd̄ est hijs similiᵘque
te pmūt:apud Possidonium phm̄ sua etate claris-
simum.Rhodius qdam moriēs breui post se mori
turos sex ex coequeuis suis noiat.⁊ qd̄ plus est or

Maro

Possidoniᵘ

dinem adijcit moriēdi.De q̄rum rerum uel uerita
te uel causa disputādi nō est locus.¶ Sed ut hec
⁊ que silia tradunt̄ ab alijs:postremo que terrifi-
cator hic tuus nunciat uera sint.Quid est tn̄ qd̄ te
usqȝ adeo pmoueat? vulgaria ⁊ nota cōtēnimus:
Inopina nos q̄tiūt ac pturbāt.an tu queso modi-
cum vite eē qd̄ superest:si iste tibi nō diceret ignora-
bas? qd̄ nec hodie natus infans si rōne uti possit
ignoret.oium vita mortaliū breuis est:seniūqȝ bre
uissima. ⁊ si sepe pter opiniones:spesqȝ hoium qd̄
quotidie querimur ac lugemus:nascēdi ordinem:
mors puertat:ut ex vita qui huc ultimi uenere:pri
mi abeāt.Profecto fuimus vmbra:somnium:psti
gium:nihil deniqȝ nisi luctus ⁊ laboris area: vita
est que hic agit̄.Qd̄ vnum boni habet:ad aliaȝ vi-
tam via est.aliogn nō cōtēptibilis modo sed odio-
sa prorsus ac misera ⁊ de qua cōsideratissime dictū
sit.lōge optimum nō nasci primum q̄ pᵒmum mo
ri.Ne ue suspecta sit pagani hois pcisa snia hebre
orum sapiētissimus illi accidit.imo vo qd̄ ⁊ Am-
brosius fratris obitum deflēs:suo more uestigat.
⁊ sic esse discussa tēpoꝝ rōne dephēdit̄:nō ille phi
losophos.Sed illum pbi sequunt̄.Cuius ego sen-
suȝ tibi de Ambrosio potius q̄ Salomone descri
pserim:ut dicto vni duplex eēt auctoritas.Sic er
go ait.Nō nasci lōge optimuȝ fm̄ sancti Salomo
nis sniam.Ipsum enim etiam hij qui sibi visi sunt
in phia excellere:secuti sunt.Nam ipse illis anteri
or:nr̄is posterior:in eccl'iaste locutᵘ est.Et lauda-
ui ego oēs mortuos qui iam defuncti sunt : magis
q̄ viuētes qcūqȝ viuūt usqȝ adhuc. ⁊ optimus su-
pra hos duos qui nōdum natus est:qui non vidit
opus malum qd̄ factuȝ est sub sole.Nec ita multo
post. ⁊ hoc ingt qs dixit:nisi ille qui sapiam popo-
scit ⁊ impetrauit? ⁊ mox paucis de sapiētia illius
interpositis.Quē igit̄ ait nō latuerūt celestia:quē-
admodum laterēt mortalia:⁊ de sue cōditione na
ture quam in se exptus est:errare aut mētiri potest
Sed nō solus hoc sensit:⁊ si solus expssit:legerat
sanctum dixisse Job.Pereat dies illa qua natus
sum.Cognouerat nasci malorum omnium esse pn
cipium. ⁊ ideo diem qua natus est perire optauit:
ut tolleret̄ origo incōmodorum.¶ Post hec Da-
uid ac Hieremie testimonio adhibito sic cōcludit.
Si igit̄ ingt sancti viri vitam fugiūt:quorum vita
⁊ si nobis utilis:sibi tamen inutilis extimat̄:quid
nos facere oportet:qui nec alijs prodesse possumᵘ:
⁊ nobis vitam hāc quasi funebrem pecuniam usu
rario quodam cumulo grauescēte onerati:in dies
peccatorum ere sentimus.Que si dixit Ambrosi-
us:si tales ante eum viri dixerant:quid miser ego
dicturus sim.cuius vita nō solum peccatis obno-
xia:atqȝ oppssa:sed tota nil nisi tēptatio ac peccatū
est?¶ Uerum ⁊ si multa hic: ⁊ dicantur ab alijs:
⁊ a nobis etiam dici possint:quos malorum expe-
riētia doctos fecit:tn̄ tibi uel ista suppfluunt.Neqȝ
enim docēdus mihi sed excitādus es:ut memine-
ris quid diuini hoies:quid tu ipse hac de re sense-
ris anteq̄ tibi repetis stupor tui memoriam extor
queret.Ex quo tamē huc loquēdo puenimus:insi
stam paululum.Quamuis igit̄ hec ut dixi ab ingenti-
bus viris disputata atqȝ firmata sint:Sic ut nō tn̄
rōnibus sed auctoritate etiam pᵒmant sua:non alie
nuȝ fuerit fortasse:qd de hijs ipsis alij senserint au
dire.Sunt aūt duo hec.vnum qȝ hec nr̄a que dicit̄.

Ambrosius

Salomon

Job

Cicero

vita mors est.hoc iuuenis Cicero.vj.reipublice libro scripsit.Idem senex tusculanarum q̄onum prima luce repetijt.alterum eodem tusculani libro p̄mo.posuit nō nasci hoi longe optimum.ꝓximum q̄ꝫ primum mori.Utrunqꝫ fortassis ⁊ Cicero ipse alibi ⁊ multi alij dixerūt.Et p̄mum q̄dem tametsi innumerabilibꝰ vite malis nō uerum mō:sed uerissimum videat̄:simpl'r tm̄ vitam mortem dici aio sum potius arbitror q̄ꝫ usqꝫquaqꝫ uerum aut libratum satis.Quid v̄o?Placet Gregoriana illa moderatio e sermone illo quotidiano.tp̄alis inq̄t vita eterne vite cōparata mors est potius dicēda q̄ꝫ vita.hoc ⁊ tutius ⁊ salubrius dici puto.De secundo aūt ⁊ de utroqꝫ:q̄ꝫuis ut vides maximi sint auctores.

Gregorꝰ

Lactātius

Quid tm̄ vir doctus ⁊ eloquēs Lactātius firmianus hinc senserit nō alienum videt̄ inserē:qui libro institutionum nō recordor quoto impatiētiā arguēs humanam.Quid dicemus ergo ait nisi errare illos qui aut mortem appetūt tanq̄ꝫ bonū:aut vitam fugiūt tanq̄ꝫ maluꝫ:nisi q̄r sint iniq̄ssimi qui pauciora mala nō pensant bonis pluribus.Nā cū vitam oēm per exq̄sitas ⁊ uarias traducant uoluptates mori cupiunt.siq̄d forte hijs amaritudinis supuenit.Et sic hn̄t tanq̄ꝫ illis nunq̄ꝫ fuerit bene.si aliq̄n fuerit male.dānant igit̄ vitam oēm:plenāqꝫ:nihil aliud q̄ꝫ malis opinant̄.hinc nata est inepta illa sn̄ia.hāc eē mortem quam nos vitam putemus.Illam vitam quam nos pro morte timeamus.Ita p̄mum bonum eē non nasci.secūdum citius mori.Que ut maioris sit auctoritatis Sileno attribuit̄.

Cicero

Cicero in cōsolatione.nō nasci inq̄t lōge optimum nec in hos scopulos incidere vite.ꝓximum autē si natus sis:q̄ꝫprimum tanq̄ꝫ ex incēdio effugere:fortune credidisse illum uanissimo dicto:exinde apparet q̄ adiecit de suo aliq̄d ut ornaret.Quero igitur qui eē optimum putet nō nasci:cuꝫ sit nullus omino qui sentiat.Nam ut bonum sit aliq̄d aut maluꝫ sensus efficit.deinde cur oēm vitam nihil esse aliud q̄ꝫ scopulos ⁊ incēdium putauerit q̄si aut in nostra fuerit potestate ne nasceremur.aut nobis vitaꝫ fortuna tribuat nō deus:aut viuēdi ratio q̄cq̄ꝫ simile incēdio habere videat̄.Hec Lactātius.¶Ecce autem:ne me cuiusq̄ꝫ sentētie addictū putes:⁊ auctores ⁊ sn̄ias discordātes in medium sciēs uolensqꝫ cōnexi.⁊ tu eliges:ut visum erit:⁊ suo ueritas loco stabit.Ego aūt ut ad rem redeam:vnum hoc dixisse uelim q̄cq̄d horum que multa diximus sit uerius.nobis tm̄ hec vita ut nō nimis amāda:sic usqꝫ ad exitum tollerāda est.perqꝫ hāc ipsam ad alterā q̄si per p̄durum iter ad optatam p̄riam aspirāduꝫ.Eq̄dem iam nō nati eē nō possumus.¶At si vita anceps:si p̄iculosa:si mala est.de quo ut puto nemo viuēs dubitat nisi qui uanis uoluptatibus excecatus:ueram sui notitiam iudiciūqꝫ p̄diderit:cōseq̄ués est rei male bonum atqꝫ optabilem finē eē.Et si flēda vita est:q̄d de vita forsan per seipsam extimata nō negem:nō q̄ desinat flendū eē:sed q̄ cepit.Q̄d ⁊ q̄sdam gētes facere solitas accepimꝰ q̄bus nālem esse p̄hiam:iure dixerim:in ortu suoꝝ flentibus:in fine gaudētibus:quem timēda nō taꝫ delectatio vite breuis causa est:q̄ꝫ supplicij pauor eterni.Q̄d ut trahi possit:vitari utiqꝫ nisi v̄tutis ⁊ misericordie ope nō p̄ōt.sed nec trahi q̄dem.Non mors itaqꝫ metuēda:que frustra metuit̄:sed corrigēda vita est.Que res vna ne mors sit formidolosa p̄stabit:hn̄da nobis interim ipsa cum morte familiaritas quedam.nec tm̄ nomē illud horribile.sꝫ rei ipsius extimatio atqꝫ imago in cōmercium arcessenda:ut quam sepe meditati erimus uenientem excipiamus intrepidi:nec ut incognitaꝫ horreamꝰ.

Plato
Aplus

Hec Platonis:hec post eum p̄hoꝝ excellētium doctrina est.Qui p̄hiam ipsam oēmqꝫ sapiētiuꝫ vitā meditationem mortis eē diffiniūt.Q̄d ⁊ Paulus sentiebat ap̄ls:ubi se quotidie mori ait.Nemo enim amplius q̄ꝫ semel nāliter mori p̄ōt.Ut sepius moriamur:⁊ rem vulgi opinione durissimam cōsuetudine leniamus meditatio freq̄uēs efficiet nō natura.Que q̄lis fuerit p̄his:norūt ipsi:Nunc clarius multo q̄ꝫ p̄us:n̄ra idest christianoꝝ meditatio Christus est vitalisqꝫ Christi mors ac de morte victoria.Nō possum secludere q̄d se ingerit:de hac re cōsilium Ambrosij libro eodem de vite ritu fratris.

Ambrosius

Nec miraberis hoc auctore uti me:qui iam ꝓpe decēnium Mediolanēsis totoqꝫ q̄nquennio suus hospes fuerim.Ait ergo.Quid est Christus nisi mors corporis.sp̄ūs vita.⁊ ideo commoriamur cum eo:ut viuamus cum eo.Sit q̄dem quotidianus in nobis usus:affectusqꝫ moriēdi:ut per illam quam diximus segregationem a corporeis cupiditatibus aīa n̄ra se discat abstrahere:⁊ tanq̄ꝫ in s̄blimi locata:quo terrene adire libidines:⁊ eā sibi glutinare non p̄nt:suscipiat mortis imagineꝫ:ne penā mortis incurrat.¶Mitto alia.Et hec ipsa si plura sunt q̄ꝫ uoluisses ignoscito.eo enim pergūt:ac te retrahūt vn̄ te meror abduxerat.ut nec ualde vitā diligas:neqꝫ vite fineꝫ oderis:aut metuas:neqꝫ ꝓpinquum iam ꝓuecte stupeas etati qui nunq̄ꝫ pueritie uel infantie lōge erat:⁊ si lōgissime fingeret̄.Illud potius mirare ꝯtigisse tibi:q̄d nescio an cuiq̄ꝫ alteri p̄ter ezechiam regeꝫ oibus seculis acciderit:ut scilicet tui uatis elogio certus sis:aliquot annos vite tibi nūc etiam restare.

Ezechias

Neqꝫ enim tā pauci esse p̄nt:q̄n saltem duo sint.Sic ubi nemo mortalium diei vnius.nemo uel hore integre:tu annorū teneas spōsionem:nisi forte ꝓximam nūciāti mortem credit̄:nō sic vite spatium ex p̄mēti.Et est hoc sane in hijs uanitatibus importunum:ut ex malis nūcijs timor:dolorqꝫ certus oriat̄.⁊ bonis inane gaudium:spes incerta.¶Utcunqꝫ res casura est:an non Uirgiliani carminis meminisse oportuit:

Uirgil.

stat sua cuiqꝫ dies:breue ⁊ irrep̄abile tēpus oibus est vite:sed famam extēdere factis hoc v̄tutis opꝰ.factis inq̄ꝫ.nō tenuem fame sonum aucupantibus sed virtuteꝫ ipsam.Que necessario e se uere glorie vmbram iacit.Dicerem salutare.Dicerēqꝫ vnicum in hac rerum ꝑplexitate cōsilium in poeticuꝫ sciēs auribus tuis parcerem ab hac omni cōsideratione ꝓhibitis.qui multum mihi maior p̄ore stupor incidit.Naꝫ si id seni:ut aiūt:elemētario diceret̄ equo aio pati possem.Senuisti.Iā vicina est mors.age res aie.Intēpestiuum senibus:amarūqꝫ negociuꝫ l̄rarum:si nouum atqꝫ insolitum ꝓponat̄.Sin vna senuerint nil dulcius.Seram hāc igit̄ curā linque.Sine musas eliconias:fontemqꝫ castalium.Multa puerum decuerāt que dedeceāt senem.Frustra niteris:torpet ingeniuꝫ:memoria labescit:oculi caligāt.oēsqꝫ corporei sensus hebēt:nouoqꝫ iam fragiles sunt labori.Memēto virium ⁊ metire q̄d aggrederis ne irritis conatibꝰ mors irrūpat.Fac potius q̄d semp̄ hn̄it.q̄dqꝫ cū omni etati sit honestū

necessariuȝ est extreme. Hec horūqꝫ similia incho
anti seni qd nī grauiter ac magnifice dicerētur. Do
cto autē summiqꝫ iam hn̄ti cur dicanᷓ nescio. Ecce
iam morti ꝓximus linque seculares curas: pelle re
ligas uoluptatum: malas fuge cōsuetudines. Re
forma aium ac mores. In deo placitam nouitateȝ
ꝛ renascētia vitia que hactenus abscindebas: radi
citus nūc extirpa. In ṗmis auaritie studiū: qđ seni
bus cur annexū ac peculiare sit admiror. Hoc vnū
stude: ꝛ hoc cogita ut pat⁹ ut securus ad extremū
uenias. optime inq̄ꝫ prudēterqꝫ linque litteras seu
poeticas seu q̄scūqꝫ alias in qbus nō iam tyro sis/
sed emeritus ueteranus. In qbus qd tenēdum: qd
respuēdum tibi sit/ noueris. In qbus deniqꝫ nō iā
labor sed oblectatio vite sit iucunditasqꝫ reposita.
hoc certe qd sit aliud nō video nisi auferre solatiū
ac ṗsidium senectuti. ℂ Quid vͦo siqd tale Lactan
tio dictum eēt? Quid si dictum ꝛ creditū Augusti
no? dicam qđ in aīo est. Neqꝫ ille tam ualide pegri
narum supstitionum fundamēta cōuelleret: Neqꝫ
iste ciuitatis dei muros tāta arte ꝯstrueret. Aliquā
toqꝫ Iouinian⁹ Iuliano atqꝫ alijs pari ipietate la
trātibus rn̄deret. Quid tādē si Hieronymo q̄ꝫuis
id ipse dictum memoret? ꝛ qđ credi vult etiam vi
gilāti. Quid vͦo si poeticis: si phicis: si oratorijs: si
historicis semp lr̄is abstineret. Nunq̄ꝫ ille Iouini
ani ꝛ hereticoꝝ calūnias reliquoꝝ tāta psuadendi
facilitate cōtūderet. Nunq̄ꝫ Nepotianuȝ sic uel vi
uum doceret uel defunctum fleret. Nunq̄ꝫ deniqꝫ
epl̄as ac libellos suos tāta or̄onis luce pfunderet.
Ut enim a v̄itate uerum: sic artificiosum atqꝫ orna
tum dicēdi genus. vn̄ oro nisi ab eloquētia regren
dum est: Quam poetarum atqꝫ oratoꝝ ꝓpriaȝ eē/
nec Hieronymus ipse negauerit: ꝛ est notius q̄ꝫ ut
ꝓbari egeat. Non discurro per singulos. Sed ad
summā nō intelligo qd hijs studijs/ nō dico seneȝ
imbui. Nihil eniȝ bn̄ fit qđ nō ꝛ tpe suo fit: sed pue
ro haustis uti sobrie uel in senectute ꝓhibeatᷓ. Sci
entem dico qd ex hijs ad rerū notitiam: qd ad mo
res: qd ad eloquētiam: qd postremo ad religionis
nr̄e patrociniuȝ trahi possit. Qđ fecisse illos maxi
me videas: quos ꝓxime memoraui: nec ignaruȝ p̄
terea qd Ioui adultero. qd Mercurio lenoni. quid
homicide Marti. qd p̄doni Herculi. Quid demū
ut inocētiores attingam/ Esculapio medico/ quid
patri eius Apollini cythariste. qd Uulcano Fabro.
qd textrici insup Minerue. Cōtraqꝫ. qd Marie v̄
gini mr̄i. qd eius filio redēptori nr̄o uero deo uero
qꝫ hoi debeatᷓ. Qđ si ideo poetas fugim⁹: ceterosqꝫ
qbus inauditum ꝛ ob id tacitū Christi nomen:
quāto piculosius videri debet hereticoꝝ ꝛ noian
tium Christum simul ꝛ oppugnātium libros lege
re: qđ tn̄ studiosissime faciūt uere fidei defensores
Crede mihi multa que tarditatꝫ ꝛ ignauie sūt gra
uitati ꝛ ꝯsilio tribuuntᷓ. Sepe despiciūt hoies que
despant. Propriūqꝫ ꝛ suum est ignorantie/ ut que
nequerit apphēdisse cōdēnet: ꝛ quo ipsa nō ualuit
neminem cupiat puenire. hinc de rebus icognitis
obliq̄ iudicia: in qbus nō cecitas magis ipsa iudi
cātium q̄ꝫ liuor emineat. Nō sumus aut exhortati
one v̄tutis aut vicine mortis obtētu a lr̄is deterrē
di. Que si in bonam aiam sint recepte/ ꝛ v̄tutis ex
citant amorem: ꝛ aut tollūt metum mortis: aut mi
nuūt: ne deserte suspitionem diffidētie afferāt que
sapiētie querebatᷓ: Neqꝫ enim impediūt lr̄e sed ad

Lactāti[us] · Aug⁹

iuuāt bn̄ moratuȝ possessorē: viteqꝫ viam ꝓmouēt:
nō retardāt. Quodqꝫ in cibis euenit ut multa que
nauseātem atqꝫ imbecillē stomachum p̄grauarent
ualidum atqꝫ esuriētem bn̄ nutriāt: id in studijs ac
cidit/ ut acri sanoqꝫ igenio sint multa salubria/ que
pestifera sunt infirmo/ si p̄sertiȝ utrobiqꝫ vis discre
tionis affuerit. ℂ Qđ nisi sic eēt/ nō illa ptinax ad
extremum tam laudata foret industria multoꝝ. p̄
terit enim ꝙ Cato latinas lr̄as iā senescēs: grecas
vͦo iam senex didicit. qđ Uarro ad cētesimum vite
annum legēdo semp ac scribēdo puenieēs vitam p̄
us q̄ꝫ amorem deposuit studioruȝ. Qꝫ Liuius dru
sus senio ꝛ cecitate cōfectus iuris ciuilis interp̄ta
tionem utilissimam reipublice nō omisit. Qꝫ Appi
us Claudius ijsdem pressus incōmodis eadeȝ fu
it pseuerātia. Qꝫ Homerus apud grecos ideȝ pas
sus idem p̄stitit. alioqꝫ rerum lꝫ in gn̄e par idustrie
gen⁹ exhibuit. Qꝫ Socrates iā senior musice ope
ram dedit. Qꝫ Crisippus ceptum iuuētute media
opus acutissimum ultima vix explicuit senectute.
Qꝫ oratoriū Ysocrates. tragicū Sophocles uolu
mē: utrūqꝫ nobilissimū. Ille q̄rtum ꝛ nonagesimū
hic ꝓpe cētesimum agēs annum scripsit. Qꝫ studij
amor ingēs ꝛ Carneadē senem cibi: ꝛ Archimedē
vite reddidit negligētem. Qꝫ Cleātem apud illos
amor idem cum inopia ṗmū: post cum senio: apud
nos Plautum cōpulit cum pauptate simul ac sene
ctute luctari. Qꝫ Pythagoraȝ. Qꝫ Democritū. Qꝫ
Anaxagoram. Qꝫ Platonē per oēs terras/ pqꝫ oia
maria piculoꝝ imemores ac laboꝝ: non habēdi/ ut
multos: sed discēdi ardor impulit. Qꝫ Plato ipe se
nex supmo eodēqꝫ natali suo die/ uel lr̄is incūbēs:
uel ut alij uolūt scribēs phie amicum spūm exala
rat. Qꝫ Philemon meditabūdus/ ac libro incūbēs
socijs illum expectātib⁹/ pieriam aiam emisit. ꝛ si
de hoc alia ridiculosior fama est. Qꝫ ad extremum
is qui sepe mihi noiandus occurrit Solon semper
noui aliqd adiscēs senuit atqꝫ obijt. nec generosuȝ
discendi desiderium mors extinxit. ℂ Preter hec
igitᷓ ꝛ que sunt id genus: iniiabilia. Nōne ꝛ nostri
oēs quos imitari optamus vitam oēm in lr̄is con
sumpserūt: in lr̄is senuerūt: in lr̄is obierunt. ita ut
eorum quosdā legētes aut scribētes ultimus dies
inuenerit: neqꝫ ulli vnq̄ꝫ qđ audierim p̄ter vnum
quem dixi Hieronymum noxe fuit disciplinis secu
laribus floruisse: cum multis fuerit glorie: noiatim
sibi. ℂ Nec me fallit laudatum a Gregorio Bn̄di
ctum ꝙ inceptum studiū solitudinis ꝛ ꝓpositi ri
gidioris amore deseruit. At non ille poeticas: sed
oēs oino lr̄as neglexerat. An vͦo laudator suus idē
si tūc faceret laudaretᷓ? minime arbitror. Aliud est
enim didicisse q̄ꝫ discere: aliterqꝫ puer spem q̄ꝫ seni
or rem. Ille impedimētum: hic ornamentū. Ille la
borem ꝛ querēdi studium anceps. hic laboris fru
ctum certum/ delectabilem ꝛ quesitū studio p̄cio
sum thesauruȝ lr̄arum abijcit. ℂ Quid expectas?
Scio multos ad sanctitatē eximiam sine lr̄is pue
nisse. Nullum lr̄is hinc exclusum scio. Et si audiaȝ
Paulo apl̄o quesitam litteris insaniam exprobra
ri: q̄ꝫ iuste aūt mūdo notum. Quin potius si de ꝓ
prio loqui licet. Ita sentio. planuȝ forsitā/ sed igna
uum iter per ignorātiam ad v̄tutem. vnus est finis
oium bonorum: multiplices aūt vie: eodēqꝫ tendē
tium multa uarietas. Ille tardius. hic ocius. Ille
obscurius. hic clarius. Ille depressius incedit. hic

Quidā senes studiosi · Cato · Uarro · Liuius drusus · Appius Clau. · homer⁹ · Socra. · Crisip. · Ysocra. · Sophocles · Carne. · Archi. · Clean. · Plaut⁹ · Pytha. · Demo. · Anaxa. · Plato · Phile. · Solon · Bn̄s

altius. Quorum quidem omnium peregrinatio est beata. sed ea certe gloriosior que clarior: que altior. vnde fit ut litterate deuotioni comparabilis nõ sit quamuis deuota rusticitas. Nec tu mihi tam sanctum aliquem ex illo grege litterarum inopum dabis/ cui nõ ex hoc altero sanctiorem numero obijciam. ¶ De hijs autem cogente materia. quoniam sepe mihi necesse fuit ut loquerer te amplius hodie non morabor. Qui si cepto heres: ut studia hec que pridem post tergum liquimus litterasque omnes quantum in imis ac distractis libris ipsa etiam uelis litterarum instrumenta proijcere atque ita vndique persuasum tibi est: gratum hercle habeo me librorum auidum ut tu ais: ego non inficior/ ne si negem scriptis ipse meis arguar in hac emptione omnibus tuo iudicio prelatum. Et quamuis ipse rem meam videar empturus. Nolim tamen tanti viri libros huc illuc effundi. aut prophanis ut fit manibus contrectari. Sicut igitur nos seiuncti licet corporibus/ vnum animo fuimus: sic studiorum hec supellex nostra post nos/ si uotum meum deus adiuuerit ad aliquem nostri perpetuo memorem pium ac deuotum locum simul indecerpta perueniat. Sic enim statui ex quo ille obijt quem studiorum meorum speraueram successorem. Libris autem precia statuere. quod tua mihi prebet indulgentia non possum. quorum nec nomina certe nec numerum nouerim/ nec ualorem. Tu mihi per litteras rem digere/ ea lege/ ut si quando tibi forsan in animum uenerit mecum has quantulascunque temporum reliquias agere quod et ego semper optaui: et tu aliquando pollicitus videbare. et eosipsos/ et hos nõ minus tuos quos modo connexi: sic simul inuenias ut detractum nihil: sed non nihil tibi sentias accessisse. ¶ Extremum sit: ut quod te multis: inter quos mihi pecunie debitorem facis: pro me negem: mirerque qui suas hic superuacuus ne ineptus dicam conscientie tue scrupulus. Possum tibi Terentianum illud obijcere. nodum in scirpo queris. Nil mihi debes nisi amorem. Sed nec illum debes: quem pridem fateor bona fide integerrime persoluisti. nisi forte ideo: quia quod semper accipis semper debes. Sed et quod soluis continue/ nunquam debes. ¶ Nam ad id quod ut sepe olim de inopia queris: nolo tibi consolationes/ nolo pauperum illustrium nunc exempla congerere: nota sunt tibi. Quid ergo: clara equidem semperque vna uoce respondeo. Laudo quod me magnas licet feras tibi diuitias procurante libertatem animi quietamque pretuleris egestatem: quod amicum totiens te uocantem spreueris/ non laudo. Non sum qui ditare te hinc possim: quod si essem non uerbo / non calamo/ sed re ipsa tecum loquerer. Sum uero cui vni tantum suppetit quantum abunde sufficiat duobus vnum cor habentibus: atque vnam domum. Iniuriosus es mihi si fastidis. Iniuriosior si diffidis. Uale. Pataui. v. kal. Iunias.

¶ Ad Franciscum Bruni contra immodicam amicitie fidem uera sue paruitatis expressio.
Epistola.VI.

Suauis mihi vir insignis epistole tue odor/ gustusque suauior: si de alio scripta esset: nunc cum suauitate uerecundiam ac ruborem attulit. Illis me preferens/ quorum idoneus utinam sim mirator. Illud metuerem nisi notissime uirtutis ac fidei tue candor obstaret: te potius errare crediderim quam me falli: habet enim illud excusationem beniuolentie plenam. hoc reprehensionem amicitie alienam. ¶ Ceterum ne sub tanto: nõ mearum laudum fasce multiloquus sim. Fatigatio enim est amica silentio. hoc vnum modo dicturus fuerim. Rem tuam quantiuis precij facere tuum est. sed mihi crede sic extimans terrebis emptores. Nundebis nõ est mihi uenale quod laudo. credo equidem. Nemo autem te rem puam eque auribus audiet: sic laudantem. Ut iuidic mee: ut extimationi tue consulas: quod est dicito. minus quoque. si quid minimo minus est. Pudet strictim attigere: quod te ubertim copioseque differere ne puduerit perstringens oculos amor fecit. Tu me oratorem. tu historicum. tu philosophum. tu poetam. tu me denique theologum facis. quod non faceres nisi sic esse tibi persuasum esset ab illo cui nõ credere magnus est labor. amorem dico quo nunc forsan ueniam merebaris. nisi me claris oneratum titulis ad extremum maximis et quibus conferri nõ mereor etiam pretulisses. ¶ Ego uero amice ut intelligas quantum uel opinione mea uel re ipsa ab hac sententia tua absim. horum omnium que mihi tribuis nihil sum. Quid ergo: Scolasticus. Et ne id quidem: sed siluicola: solivagus. inter aerias fagos nescio quid insulsum strepere solitus. Queque presumptionis et audacie summa est/ acerba sub lauro fragilem calamum attingere. non ut feruens operam: sic et felix euentuum amantior quam ditior litterarum. Sum sectarum negligens: ueri appetens. Quod quoniam quesitu arduum: ego quesitor infimus atque infirmus: sepe diffidens mei: ne erroribus implicer / dubitationem ipsam pro ueritate complector. Ita sensim achademicus aduena vnus ex plurimis / atque in humili plebe nouissimus euasi/ nil mihi tribuens: nil affirmans dubitansque de singulis nisi de quibus dubitare sacrilegium reor. En tuus ille Hippias in conuentu olim philosophico cuncta profiteri ausus: tecum nihil preter inquisitionem ueri anxiam preterque dubietatem atque inscitiam profitetur. ¶ Iamque illustris Pandulphi testimonium ad tue multum diuerse sententie robur trahis: quod ualidum sit agnosces: si non que in illo summe sunt dignitatem scilicet virique virtutem libraueris: sed affectum. Nempe si iudicium uerum queris: liberum tribunal liber querendus est animus. Non est autem liber animus: cui amor imperat. Nil tu magis amatori credideris quam osori. Errat alter honestius. In iudicio pares sunt. Crede ergo illi intrepide de republica. Crede illi de re bellica. de militaribus artibus multoque maxime de ducis imperio. de fortitudine. de prouidentia. de seueritate. de clementia. de patientia laborum. de constantia. de magnanimitate. de gloria. de ingenijs quoque aliorum plusquam militariter. Cum ad me vnum sermo descenderit: quere cui credas/ alium. hic plurimos iam fefellit. hinc ego si nescis mei usque ipsius in miraculum charus sum nullis quidem meritis. Sed generosa mens amore alitur: gratis amat. Is cibus: ea uoluptas: id sibi solatium. ¶ Putabam calamum frenare: sed rapior neque hinc preconijs tuis pressus hinc occupationibus meis fessus/ possum quiescere: quominus longiusculam historiam litteris inseram. dicamque quod tu quoque

Hippias

mecum stupeas. Multos quidem ille vir per annos anteq̃ me videret: loquaci tm̃ fama excitus pictorem nõ exiguo cõductum/ nec paucoꝝ dierum spatio misit ad locum: qui ea me tẽpestate incolam hẽbat/ ut is sibi in tabellis exoptatam ignoti hoĩs faciem reportaret. Q̃ď cum me inscio factum esset lõgo post tp̃e graui bello turbatis hũc italie rebus exigẽte Mediolanum uenit: ubi tũc eram. Et lꝫ uarijs vndiq̃ motibus piculisq̃ distractus: qbꝰ vnũ caput minime suffecturuꝫ diceres. nihil tñ pꝰus habuit: nihil antiquius q̃ ut vultũ cerneret cuius vidisset imaginem. Mitto que a pperãte dici nequeunt quotiẽs per id tẽpus ad me q̃q̃ familiariter vir tãtus ꝛ tãtoꝝ exercituũ ductor accesserit: q̃ cupide/ q̃q̃ ex equo cum tãto inferiore ṽsatus sit: ut demũ graui egritudine liberatꝰ/ quam sibi ꝛ ardẽtissimo sub sole acta estas/ hyẽsq̃ sub niuibꝰ ꝛ immodicus belli labor cureq̃ peperãt: cum se nõdum suis pedibus ferre posset/ famuloꝝ nixus humeris me petijt. Quem per totum tẽpus egritudinis ad cubiculi sui spõdam diebus singulis vidisset. sed iucundius inter libros ut aiebat/ sede uelut in ppria reuideret. Quam tãtam tãq̃ heroicam viri illiꝰ humanitatem e memoria mea/ nec fugaces ferẽt anni: nec imemor lethes toto gurgite diluet. Deniq̃ victor in p̃riam cõfecto bello multa cum gl'ia reuersurus: q neq̃ pictor p̃mus uotum eius implesset: ꝛ mutata annis eẽt effigies mea/ alterum adhibuit: vnum qdem ex paucissimis nr̃i eui pictoribꝰ: adhibiturus Zeusim aut Prothogenẽ/ aut Parasiũ aut Appellem/ si nr̃o seculo dati cẽnt. Sꝫ oĩs etas cõtẽta suis ingenijs sit oportet. Misit ergo quẽ potuit: magnum psus artificem ut res sunt. Qui cũ ad me uenisset dissimulato pposito/ meq̃ lecticui intẽto ille suo iure assidẽs: erat enim mihi familiarissimꝰ: nescio qd furtim stilo ageret: intellexi fraudem amicissimã. passusq̃ sum nolẽs ut ex professo me pingeret. qď nec tñ omni artis ope quiuit afficere. Sic mihi: sic alijs visum erat: cur si queris nescio/ nisi q sepe uehemẽtius tẽtata succedũt segnius/ ꝛ nimia uoluntas effectum necat. Eam tñ ip̃aꝫ imaginem tãtus ille dux secum tulit/ interq̃ delitias habuit. ob hoc vnum q meo saltẽ noĩe facta esset. ❡ I nũc ꝛ sic affecto meis in laudibꝰ fidem habe. Hec tam multa in iniq̃ssimo loco ac tp̃e ut scriberem coegit illius recordatio/ tui tum ut agnosceres illum ualde amare teq̃ nõ minus si illi credideris errare. Sit hoc p̃mum amicitie mee pignus falsis amici aĩum opinionibꝰ absoluisse. Bona fide qd sim/ qdue nõ sim dixi. de me mihi potius crede q̃ alteri. Nulli enim pfundius notus sum: qui ꝛ si me amem: amo tñ ueritatem hac in p̃te mihi notã adeo ut vix magis me pudeat cõtra illum loqui q̃ loquẽtibus uel in silẽtio cõsentire. Sileo tñ iterdũ nõ assensu aliquo: sed uel cõtẽtionis odio ul' loquẽdi tedio. Nũc ne silere potuerim: hinc importabilis laudũ moles. Illinc eloquẽtie rarus splendor in causa est. deliniri fortasse alijs: ꝛ si me oẽs absoluerẽt: ipse mihi reus atq̃ inexcusabilis visus sum si tam copioso tãq̃ artifici laudatori me tacitum p̃buissem. ueni igit̃ in certamẽ hac vna de re cuꝫ illo cui in reliqs oĩbus cõsentiẽs atq̃ vnanimis eẽ uelim. laudari fateor nõnunq̃ ab alijs solitus: sed nõ ita. vñ est ut nullum vnq̃ tale duellum cuꝫ amicis habuerim. Nil tale qď sciaꝫ fecerim. q: nec tale aliquid passus sum. Tu deinceps ama ut facis: incorruptius iudica. ❡ Postremo aũt quisq̃s sim q̃ libet uel tardus ingenio uel hebes iudicio/ uel fuscꝰ elogo/ oĩum pene incertꝰ atq̃ hesitãs: sum tñ ut arbitror/ nisi hoc ip̃m falso mihi arrogo in amicitijs satis cõstãs. Nõ de pfectis illis loquor atq̃ rarissimis/ ad q̃s ṽtute opus est multa: q̃rum perpauca ex oĩbus seculis paria memorant̃ ut nosti. sed de hijs alijs q̃s mediocritas mea fert. In amãdi actu ut est aĩus cessurus memini cũctis in rebꝰ alijs cedẽs multis. Proinde quẽcũq̃ uel tua sibi me charitas finxerit uel ṽitas ipsa me fecerit amicuꝫ scito quodq̃ tibi pollicitus sum. ne dubita/ fixuꝫ est: sic tua meretur virtus: sic mea exigit natura: sic nostre bonus amicitie sponsor iubet. Id tibi non delphico: sed celesti oraculo dictum crede. Et uale. Quoniam non visi oris meminisse nõ potes: memor saltem nostri nouimus.

❡ Ad eundem vite finem proximum ꝛ incertum fugam mortis nullam. ꝛ astrologos multa mentiri.

Epistola.VII.

q Uod me ad fugam mortis hortaris gratiã habeo. Neq̃ enim id faceres nisi cõtrariũ mortis. hoc est vitam amares meã. Amas igitur quem non nosti. Dicam uerius non vidisti. Nimirum. Si non nisi que vidimus amaremus: nemo deum: nemo suam animam amaret. plus dicam: nemo fratrem: nemo filium: nemo amicum: quos dum cernere credimus: non eos: sed eorum domos: ꝛ hoc quoq̃ dicam uerius illorum videmus ergastula. profecto enim que corpora dicimꝰ vincula sunt: que nisi solubilia nobis ac fragilia cõtigissent eterna erat humana calamitas. vnde Plotini illud iure laudatur qui de deo atq̃ hominibꝰ loquens misericors inquit pater mortalia illis vincula faciebat. ❡ Sed redeo ad charitatem tuam. Nempe ut in se amicum id quidem fraternumq̃ quod de me cogitas: sic si ad naturam rei aspicias inane. Nulla est enim mortis fuga: immo ṽo persepe accidit: ut fuga mortis esset ad mortem fuga. Itaq̃ nil melius nil tutius q̃ inter desideriũ mortis ac metum: nec anticipare nec detrectare quicquid erit quod superne iubeamur. Memorq̃ es senis illius multis malis exerciti: sed ex arce patientie non deiecti: qui cum deo loquens: uocabis inquit me ꝛ ego respondebo tibi. Obseruemus ꝛ nos reuocatorem nostruꝫ: ne aut tergiuersatio aut precipitatio sibi nostra displiceat. Nam ut uocanti domino non respondere superbia est: sic non uocanti respondere dementia. Equa uanitas est mortem nimis uel metuere uel optare. Alterum ignauie est. Alterum impatientie. Illic metus inefficax hic uotum superuacuum. frustra metuit̃ quod vitari nequit. frustra optatur quod mox aderit. Simus forti animo ac tranquillo. Nihil minus viri est: q̃ metus. Nihil minus q̃ perturbatio sapientis. ❡ Ex quo die nati sumus: ꝛ pericula nobis ꝛ tedia vndiq̃ ꝛ labores: ꝛ laquei: Que cuncta iampridem viris prouisa esse debent: si non sunt. Quẽ circum? Quam palestram? Quod certamẽ ingressi simus: atq̃ omnino quem in mundum uenerimꝰ ignoramus? Janitor nos fefellit: nisi patienda omnia predixit in lumine. hoĩem se non nouit qui se

plotinꝰ

humanis casibus nescit expositū: ⁊ nāe mortalis obliuiscit̄ qui de morte nō cogitat: horisqꝫ illam ⁊ locis oibus nō expectat. Hec sors nr̄a est: quaʒ flere licet ⁊ cōqueri: quod totis uoluminibꝰ docti homines fecere: ut egoipse nō paruis ep̄lis olim feci sed nil fletu ꝓficit̄ aut lamētis adamātine leges rerum sunt. Semel locutꝰ est deus. dixitqꝫ semel nascētibus auctor qcq̄d scire licet. ⁊ que ille dixit fixa sunt oia. Nam ut uatum alius q̄dam ait. graue ⁊ imutabile sanctis pōdus adest v̄bis ⁊ uoceʒ fata sequunt̄.

¶ Et ꝓfecto si a fando fatum dicit̄: qḋ non huic tm̄ sed sacris quoqꝫ doctoribus atqꝫ Augustino p̄cipue visum scio fatum nr̄m si hoc noie uti liceat nō in stellarū motibꝰ sed in dei v̄bis ac ꝓuidentia situm est. Seu securis ergo seu timidis accidet qḋ nā qḋ deus rigido sanxit edicto. Moriēduʒ eē nemo dubitat. Qñ. ubi. q̄liter. horū dubietas multa est: ut est ferme oium futuroruʒ. Neqꝫ dubietas mō: sed inscitia: sed caligo ꝓfundissima atqꝫ densissima / quā acies nr̄a nō penetret.

¶ Quid hic opꝰ aruspice? Quid torquet̄ astrologus? Quid isudat curiositas uana mathescos? Quos etsi v̄bis accēdi posse nō corrigi plane norim: de successu desperās sepe tm̄ sic aggredior. Sinite o isani. Sinite sydera cursus suos agere. Siue enim in nobis nihil agūt astra: siue nihil in nobis iudicāt: siue horuʒ nihil a nobis intelligit̄: e q̄bus vnum saltem uerū eē si nil aliud / uestra utiqꝫ mundo iudicāt mendacia. Quodlibet eligite. Eligē enim aliud nō licet: stulte de re nulla. frustra de re inaccessibili disputatur Quid ergo mēdaciorum mole nos obruitis. Fessi sumus audiēdo. fessi expectādo. cum nihil eueniat oium que uelut cōsopiti ebrij murmuratis: nisi rarum forte aliqḋ atqꝫ fortuitum uerum / q̄lia etiam aliqñ mētiri uolētibus elabunt̄. Nemo eniʒ q̄ʒuis uelit falsa oia loqui pōt: sepe inuitis labijs mendaci de pectore v̄itas ꝓdit: Et uos q̄dem v̄o vnico casu elapso inter mille mēdacia supbitis: cum honesti animi mille inter uera vnico mēdacio erubescāt Dicite nobis añ factum certi aliq̄d: ac ne fortuituʒ videat̄. uero vni alterum addite. cur uel post factū uaticinia uana cōfingitis uel fortune ueri nomē datis. Quid celum frustra: q̄d terram: q̄d hoies fatigatis? Quid ieptissimis legibꝰ uestris lucida astra subijcitis? Quid uos liberos natos insensibilium syderum seruos vultis facere? O ridiculosa ꝓteruitas ⁊ impudētia inaudita: cum ab hijs q̄bus humanuʒ genus uēditis nihil oino: ab hijs stultis ac miseris qui uēdunt̄ p̄cia vultis expetitis extorquetis. Miri ꝯctus: noue nūdine. sed cum ignaris p̄ntium atqꝫ p̄teritorū nihilqꝫ nisi futura nosce uolētibus: que sola nosci nequeūt. Prosper ⁊ facilis ludus est uester. Doctiores p̄stigia uestra ridēt. Nā q̄d uobiscum Mars aut Venus. Quid Juppiter aut Saturnus. Quid noia p̄deʒ abdicata renouatis. Nosqꝫ uel ore impio uel nautica ruditate sic licēter illuditis. Quorū aias tartarus hēbat: ad celum trāslata sunt noia ab hijs qui mox illos ad iferos secuturi erāt. Nos q̄bus celuʒ ꝓmittit̄ in hijs noibus spem ponemus: nisi forte illud autenticum magis: ꝙ nauta tūc stellis numeros ⁊ noia fecit ut ait Maro. Sed ꝓfecto non illa que diu añ fecerat is qui numerat multitudinem stellarū ⁊ oibus eis noia uocat. o felix siq̄s est cui repositum sit illa cognoscere. Erit is mihi uerus q̄dem ac p̄clarꝰ astrologus. Nō Ptholomeꝰ: nō Archimedes aut Julius firmicꝰ. sed altior multo certiorqꝫ. Proīde hec noium mortalis inuētio impietati supplicium: nauigationi p̄sidium: vite nr̄e neqꝫ p̄sidium pōt esse neqꝫ supplicium debet. Quid incassum malefici laboratis? cum vulgo ut libet: nos aduersus uestras insidias exprecti intētiqꝫ ⁊ armati sumus. vultis ⁊ nos nūis uestris ascribere ut uobiscuʒ simus ex illorum grege q̄bus per Sophoniam dñs cōminatur? qui adorāt sup tecta militiam celi. Qḋ ibi sic exponit̄. solem scilicet ⁊ lunam ⁊ cetera: qui eleuātur cōtra sciam dei. qcq̄d in mūdo gerit̄ ad ortuʒ ⁊ occasum stellarum referētes: qui iurāt in dño ⁊ in melchon: qui duobus. s. dñis uoluit placere: deo ⁊ mūdo. qḋ nullo pacto ꝓpter dñorū discordiā fieri pōt. Nos aūt sub tecto clausi pij pectoris non celi militiam / sed ipsum celi regem adoramus oipotētem scilicet deum patrē / ⁊ filium eius vnigenitum Jesum Christum crucifixum: ⁊ sanctū spūm paraclitum a pr̄e ⁊ filio ꝓcedētem. vnum hūc trinumqꝫ deum colimus. Jlli fidimus. Jn illum credimus. Jn illo nō in alio iuramus. Quid externa supstitione nos inuoluitis? Jlli obseqmur qui creauit nos ⁊ creatos regit. celūqꝫ simul ac stellas ⁊ creauit ⁊ regit. neqꝫ magis in uobis aut creādis aut regendis stellarum ope / q̄ʒ in stellis nr̄o eget auxilio. Si q̄d loci eēt in nobis alterius potestati illaʒ pariter cultu debito coleremus: nūc nil alteri nos debē cognoscimꝰ. Siq̄d in nobis est boni ab illo est. Quicq̄d aūt mali nō ab alio q̄ʒ a nobis. alioqñ penale nō eēt qḋ aliūde ꝓcederet. Nolite ergo creatorem ⁊ creata cōfundere. Deniqꝫ si errorem demum eligistis viam lingte v̄itatis / ac vite / ad illum aspirantibus: qui est via v̄itas ⁊ vita ceci syderū miratores: ac syderum: viles serui quodqꝫ est mirabilius ꝓsonete ⁊ captiuādarum artifices aiarum. Quo ꝑgitis? q̄d intēditis? Quid nobis aut igneos globos instabiles: aut mortuos peccatores duces ꝓcuratis? Joue minor: sed uel nō notus nobis uel nō creditus nec dilectus celum uoluit ac tēperat: ⁊ suum orbem ipse opifex moderat̄. Jlli canit̄ ⁊ non Joui. Jn manibus tuis sortes mee. Potestis in aium inducere: ut neglectis fulgoribꝰ: qui si per se extimētur oculos mulcēt excecātqꝫ aias: ad illum attollatis ingenia de quo scriptum est. in lumine tuo videbimus lumē. ⁊ incipiatis aliqñ credere ꝙ Juppiter uester nihil. Christus nr̄ pōt oia. ꝙ sol ⁊ luna lucēt oculis: horum cōditor mēti lucet. Quid illam incorpeam ac diuinam ad corpora q̄ʒuis clara reflectitis? Stupetis forsan hec lumina: celum ipsuʒ diesqꝫ ⁊ noctes ornātia: ⁊ mūdo: si hijs sane uti norit utilia. Sed rectam atqꝫ alta spectātem animaʒ interior lux delectat. in quam v̄si sortilegis nō egemus ⁊ hijs falsis uatibus credulorum arculas auro uacuātibus: at v̄o nugis aures: errore aios atqꝫ horrore cōplētibus: p̄sentemqꝫ vite statum futuri pollicitatione turbātibus.

¶ Hec amice aduersus hos nugatores: nō tm̄ mihi sed Christo ⁊ in illum credētibus odiosos: atqꝫ hijs similia: ⁊ sepe dixi: ⁊ nūc: ut mirari desinas: hijs eisdem q̄bus honestissimam hanc urbem uacuaʒ sperabam: per hos dies preter spem obsessus ac uexatus: quasi illos alloquerer. pene tui oblitus dixerim. Pauca licet ex multis: plura tamen q̄ʒ hoc tempus posceret / aut hee capent angustie / nisi cum calor heri ⁊ nu-

Contra astrologos

maro

Pthol. Archi. Ju. f.

Sophonias

Chr̄s oia pōt

diu ſtertius loquẽdo cõceptus ſcribẽtem nũc etiã inflãmaſſet. ¶ Ad rem redeo. Si qs eſt igit̃ quem adhuc iſta ſollicitẽt: quiqꝫ futuri anxius regi ſeculoꝝ cui debet oĩa: parum fidat: auium ſe nocturnũqꝫ iter agere ſine lumine nouerit diuinumqꝫ illud Flacci carmẽ audiat: prudẽs futuri tp̃is exitũ caliginoſa nocte p̃mit de⁹. ridetqꝫ ſi mortaliſ ultra fas trepidat. Cõfidamus o ſolliciti mortales neqꝫ trepidemus: ne trepidationẽ nr̃am ⁊ nos rideat. qđ qꝫ grauiſſimũ eſt oderit: is a quo amari vna certa felicitas eſt. Quieſcamus moderemur curas. querimonias cõpeſcamus: ⁊ ꝓuidẽtiſſimi ac clemẽtiſſimi ducis impium p̄ſtolemur taciti: qn̄ potius occurramus expeditiqꝫ atqꝫ alacres feſtinem⁹. Non ad nos mors uenit. Nos ad illam imus: nõ fortuito ait Maro. ſtat ſua cuiqꝫ dies. o qđ ait. dies ſtat: nos currimus: ⁊ dum fugere dũqꝫ ſubſiſtere nitimur uolamus. quo cum puenerimus/ dies illa nobis amplius nõ ſtabit: ſed ⁊ ipſa cum ceteris quaſi qđ expectabat nacta diffugiet: niſi ſit aliqſ fortaſſis cui ꝯ̄rium videaẽ ꝓpter id qđ de peccatore ſcriptum eſt in pſalmo. Dñs irridebit eum qm̄ ꝓſpicit qꝫ ueniat dies eius. Et alio loco. iuxta eſt dies pditionis ⁊ adeſſe feſtinãt tp̃a. Sane ſupuacua diſceptatio ṽbi eſt ubi de re cõuenit. Loquẽdi morez p̄ferat qſqꝫ quem uolet: dum meminerit diẽ hãc vicinam uel ſtãtẽ adeũdã magno aĩo: uel ad nos uenictem feſtinãtẽqꝫ pari aĩo expectãdam. Utrũuis aũt impterritos adipleſſe non ſufficit. letos docet: meqꝫ añ alios quẽ iam nihil aut modicũ hic delectat: qui p̃miſſis uere oĩbus letam mihi vitam faterẽ ſolitis totiẽs laudatã ſolitudinẽ/ ⁊ in terris iam ſupuacuas moras odi: ac fortaſſe breuiſſimas. forte enim hocipſum q̃ d loqmur ꝓpe eſt. Quid ṽo rẽ certiſſimaz in dubio ponimus. Juxta dicere uolui cum pſalmiſta. ꝓpe enim eẽ qs dubitet. An quod hoc iter intrãtibus nunqꝫ lõge fuit/ ꝓgreſſus elongabit? ⁊ qđ mane ꝓpe erat: eo raptim ſine itermiſſione pgẽtibus ꝓcul erit ad ueſpam. Fieri põt/ neqꝫ ſi fiat mirũ erit/ aut iſolitum/ ut qđ uaria ſpe in lõgum trahimus: hoc ipſo futurũ die ſit. Et qs nouit an qđ humanis in rebus peſſimum ſuſpicamur ſimus optimum repturi? ut qđ ualde timuim⁹ non mõ timuiſſe nos pudeat: ſed etiam nõ ſperaſſe: cuz erroꝝ nebulas diſcuſſura dies illuxerit. cũqꝫ in lucem illam exierimus a qua fuſco nũc carcere ꝓhibemur? Et de hijs horũqꝫ ſil̃ibus ut ipſe ais ꝑ me multa: ſed tñ ml̃to plura per alios dici poſſũt: que nec tẽpus patiẽ nec locus. ⁊ ego ſatis hodie euagatus ſum. Unum hoc tibi tueqꝫ ſollicitudini notũ uelim. me aliam lꝫ ob cãm iaz impleſſe qđ mones ⁊ p̃dem patauio ubi peſtis inualuit digreſſum Uenetias petijſſe: nõ ut mortem fugiaz: ſed ut querã ſi qua in terris eſt requies. Uale.

¶ Incipit ſecũdus liber. Ad Joãnem de certaldo obiectoꝝ ſtilo criminum purgatio. Epiſtola.I.

Ut tacere oportuit aut latẽ. ſeu uerius nõ naſci: ut ſcileos euaderem latratus. Nõ eſt ludus in publicũ ꝓdire. Ualidi canes dente: uoce ſe uiũt inualidi. Illinc diſcrimẽ. hinc tedium. Utrũqꝫ ſilẽtio ac latebris vitare cõſilium erat. Tulit me rerum eſtus quo nolebam. Jam cõſpectus in populo digitis notor eorum hoĩum quib⁹ ignotum eẽ p̃ma pars glorie eſt. Non ſum ſcipio quem noctu in capitolium aſcẽdẽtem nunqꝫ canes latrauerũt. Sic de illo enim ſcriptũ memini. qꝫuis id ul' medicamẽto fieri poſſe ul' carmine qđam putẽt. Me quocũqꝫ luce media icedẽtem plebeia canum turba circũſtrepit. Quo me ṽtam: oẽs talib⁹ vici ſcatẽt. Neqꝫ ṽo tam uerear generoſos. Rari ſunt enim. Nec facile irruũt iniuſſi. Iſti aũt inũabiles: ingẽti/ rauci: quiqꝫ quos morſu nequeãt tedio agitẽt imortali. Elegãter Anne⁹ tale aliqđ ⁊ ipſe ꝑpeſſus: ſicut inqt ad occurſum ignotoꝝ hoĩum minuti canes latratis: uere ⁊ minuti illi: ⁊ ego eis. et ſi nõ inuiſus incognit⁹. Sũt canes qđem pre timore/ ul' latrare ſoliti/ uel mordẽ. Nullus hic timor talis. Nam neqꝫ theoninis ego ſum dentib⁹: ⁊ illis ne morderi poſſint mira arte cõſultum eſt: tacitis ſemp: ſempqꝫ latẽtibus. Nec attendũt quãte ſit impudẽtie quãteqꝫ ſupbie iudices aliorum fieri uelle/ qui ſui iudices alios fieri nolint. Profecto eqđem uocis ſue iudicem nõ admittit q̃ obſtinato ſilẽtio uocem p̃mit. Nouum genus imo antiquum: nec mihi ſoli ultimo hoiuz: ſed p̃mis ac maximis importunũ: añ alios Hieronymo qui de hijs ad amicos ſcribẽs librum inqt. nõ efferatis in publicum: ⁊ ne faſtidioſis cibos ingeratis: vitetiſqꝫ eoꝝ ſupcilium: qui iudicare tñ de alijs: ⁊ ipi facere nil nouerũt. qꝫuis idipſum ſatis illos iudicet ut opinor. quodqꝫ ad tegmen inſcitie meditanẽ: ad inſcitie ṽtiẽ argumẽtum: ⁊ quo ſe maxime tegũt ꝓdunt: qꝫ dum taciti iudicia hoĩum declinãt: tacito doctoꝝ homini iudicio cõdemnanẽ. Si hos tñ ille vir timuit: ⁊ vitãdos monuit. qđ mihi? qđue alijs agẽdum putes? Eqđem hoꝝ ego nõ tam metu qꝫ odio ac cõtẽptu: ⁊ ne prurientibus linguis ſcalpẽdi mãm atqꝫ inſtra congererem ſepe me monui/ ſepe amicos: me ne noui aliqđ ſcriberem: illos ne ſiquid forte iam ſcripſeram/ in aptum educerẽt. Non habeo qđ de alijs querar: ipſe mihi nõ parui. quem ſi ſcribẽdi tãtus ardor accẽderet/ ſcriberem ac delerem: ⁊ quãdo ea mẽs erat ex lr̃is uoluptatez capiens morſus ac latratus inuidie declinarem. Idqꝫ ſic forſitã factum eẽt niſi qꝫ me ut ad ſcribẽdum celerem delectatio: ac ſegnem ad delẽdum mĩa faciebat. Miſerebar inocue nouitatis: durum mactare quem diligas: Ipſe mihi ꝓprijs manibus videbar in meam hoc eſt ingenij mei ꝓgeniem ſeuiturus. Et ſeuij tñ ut abrahã in filio dei ɀelo: ſic ego in ſcriptis ſacrificium ut poetice magis hoc qꝫ catholice dixerim phebo gratum rat⁹ ac palladi: ſimul multum ꝓteruie/ multũqꝫ libidinis latratoribus meis dẽptũ iri extimãs. Et ſi qeſſem/ uel nil ſcribere uel ſcripto purere ꝑpetuam illis raucedinem: mihi requiem pepiſſem. Sed nequiui. Rurſumqꝫ ſi reliqas lime ſeuerioris abdere potuiſſem viuus ſaltem quieuiſſem. ſed nec ad ipſum potui ut qui amicis nil occultare didicerim nil negare. hinc mihi faſtidij prima radix. ¶ Unum de multis audies. ante annos plurimos dum poſt obitum ſummi regis a Romano pontifice miſſum me neapolis haberet/ atqꝫ inter expectationis tedia opportunũ ac dulce remediũ Barbatus meus ſulmonẽſis illic eẽt: vir oĩum lr̃arum cupidiſſimus/ mearũ ṽo tam imodice ut in illis nõ reruz põdus/ nõ ṽboꝝ grãm: nil poſtremo querat aliud niſi an mee ſint: Sed ne id q̃-

Anne⁹

Hiero⁹

dem:sic illaruꝫ sibi eminus uel odor ipse notissim⁹
est:neqꝫ mihi per id tēpus absqꝫ illo dies ullus age
ret:accidit ut in africa mea/que tūc iuuenis notior
iam famosiorqꝫ:q̄ꝫ uellē curis postea multis ⁊ gra
uibus pressa cōsenuit aliquot/illi tali amico vsicu
li placuissent/quos palam poscere ueritus. Nemo
nāqꝫ uerecūdior/nemo reuerētior amicos:atqꝫ in
p̄mis mei/submisit qui illos muneris instar ingen-
tis supplicij p̄ce deposceret. Negaui ꝯtra meū mo
rem ⁊ intēpestiuum desideriuꝫ libera charitate re
dargui. Erubuit:gemuitqꝫ tātisper:atqꝫ orauit impi
oso ut parcerem amori. Nec secius die altero atqꝫ
altero adhibitis intercessorib⁹ institit:iportunitate
ꝓrsus ingenua ac modesta:tenera q̄dem frons pu-
dorqꝫ purpureus mearum duritiem repulsarū fer
re nō poterat. Semp̄ igit̄ illo absēte substituti ade
rāt. Est q̄dem q̄sqꝫ pro alio q̄ꝫ pro se honestius im-
portunus. Iaꝫ ut arbitror finē tenes. Negaui quā-
tum illesa q̄uit amicitia. Cūqꝫ nullus peccādi mo-
dus eēt:ad extremum victus:nunq̄ꝫ enim cū ami-
cis luctor q̄n succūbam:cessi ⁊ v̄sus nisi fallor q̄tu
or ac triginta lime adhuc ⁊ tp̄is indigētes illi ami
co cui nil ad ultimum negaturus sim/ea lege cōces
si/ut ad manus alterius nō uenirēt. Ad ꝓmittēdū
ꝓna semp̄ intēsa cupiditas:nō eque aūt ad memo-
rādum tenax:nullam cōditionem respuit/dū opta
ta p̄cipiat. dedit fidem/quam eodem ipso die/pu-
to fregerit. Sic ex illo vix bibliothecam l̄rati hoīs
introire mihi cōtingit/ubi nō eos v̄sus q̄si epigrā-
ma illud Apollinei tripodis tēplum subeūtib⁹ ob-
uium in limine viderim. quoꝝ natiuo horrori/scri-
ptoꝝ quoqꝫ error accesserat. Et si hec nō mea ma-
gis q̄ꝫ cōis oīum scribētiuꝫ sit querela. Sic me igi
tur meus ille. Ignoscēdum fateor/ꝙ honesti amo-
ris cogit impetus/dum laudare/dūqꝫ q̄ꝺ sibi sum
facē alijs/clarum studet/sparsiter:ac rep̄hēsionib⁹
multis dedit. Sed nō miror. nosco uoces:accētus
intelligo:ciues n̄ri sunt. Ad aliena tēptādum acu-
tissimi atqꝫ ꝓmptissimi. ad reliq̄ tardiores:ne quid
mordacius in eos loq̄r:quoꝝ oīa p̄ter mores dili-
go. ¶ Locus iste digressionem recipit. Fredericū
hūc etati n̄re ꝓximum:qui huius noīs ultimus ro
manum rexit impium/prudētissimum p̄ncipem: ⁊
qui germanus origine/cōuersatione italus/utrius-
qꝫ gētis ad plenum mores ⁊ ingenia:hinc natura:
hinc cōsuetudine didicisset. ita dicere solitum acce
pimus. Esse has duas toto terrarum orbe p̄cipu-
as ac p̄stātissimas nationes:iter se v̄o p̄largiter dif
ferētes. utrorūqꝫ enim meritis eque p̄mia deberi:
sed supplicium nō ita. Nēpe utrosqꝫ p̄mio ad v̄tu-
tem erigi. uerum italos uenia meliores fieri/ ⁊ suū
crimē ⁊ clemētiaꝫ sui ducis agnoscere. Germanos
ipunitate tumescē misericordiā iputare formidini:
quo plus ignoueris plus ausuros. itaqꝫ sepe italis
tuto parci:nec tuto tm̄/sed utiliter:at german⁹ pe-
nas debitas/ul' differri magni rem eē p̄iculi. de re
liquo italos honorifice h̄ndos:germanos v̄o fami
liariter. hos q̄dem honorib⁹:illos effectib⁹ ⁊ coīo
ne gaudere. hisqꝫ artibus hos ⁊ illos ad amicitiaꝫ
⁊ ad fidem mihi. Italoꝝ familiaritatibus abstinē-
dum/eo ꝙ ⁊ curiosi reruꝫ/ ⁊ in vitijs alienis nimi
uꝫ sint acuti atqꝫ oīa iudicēt:nō mō que uera sunt/
sed que falsa lꝫ opinione cōceꝑint:ita ut q̄cq̄d oīno
aliter fit q̄ꝫ fieri eis debere videat̄ irrideāt. tantam
enim cuiqꝫ fiduciam sui eē ut idoneum se cūctoruꝫ
putet esse cēsorem. Cōtra aūt germanoꝝ cōuictui i
dulgēdum/nihil in amicis iudicādum:nilqꝫ aliud
in amicitia querētium q̄ꝫ amari:nec ullum amoris
argumētum maius familiaritate credētiū. ¶ Hec
tam multa dixerim/ut videres q̄d de familiarita-
tibus n̄ris:deqꝫ libidine iudicādi tātus ille vir sen
serit. Que s̄nia q̄ꝫ sit uera/nō disputo. uere aūt hoc
mihi videor dicturus/si nō de italis sed de ciuib⁹
tm̄ n̄ris id diceret:nil uerius nil grauius dici posse
Quoꝝ nō familiaritates:aut amicitie:sed censure
sunt. nō ille q̄dem mites ac placide:sed inexorabi-
les ⁊ acerbe:quoꝝ nemo est/qui tum in viuēdo sit
mollior Sardanapallo/nō sit in iudicādo multuꝫ
Fabricio aut Catone rigidior. Et ut ceterarū rerū
ad me minus spectātium iudicia p̄termittā:sic de
l̄ris iudicāt q̄si nihil rite dici queat. q̄ꝺ nō ⁊ capa-
ces ac patulas illoꝝ aures impleat. ⁊ leniat asꝑas
⁊ infensas placet: ⁊ recreet fessas: ⁊ delicatas mul
ceat: ⁊ illiciat occupatas:opus uel Ciceroni ardu-
um uel Maroni:uel utriqꝫ. q̄ꝺ magis reor ipossibi
le. Puto nō legerint memoriter q̄ꝺ ait ille. cui⁹ nō
multa q̄dem sed hoc multum placet. Improbe fa-
cit inq̄t qui in alieno libro ingeniosus est. Quanto
aūt improbius qui ingeniosissimus in alieno est. ⁊
scrupulosissimus usqꝫ ad fastidium atqꝫ odiuꝫ. In
ꝓprio nō hebes modo/sed mutus:sed elinguis:sꝫ
exanimis. Ego q̄dem ut possum gratulor ingenijs
n̄ris. Pauci illi incorruptiqꝫ v̄siculi post apēninuꝫ
ac padum alpem quoqꝫ ac danubium transgressi:
nusq̄ꝫ q̄ꝺ audierim rep̄hēsorem nisi in patria rep-
perere. Sed o ingenia magis acuta q̄ꝫ solida. ma-
gis acria q̄ꝫ matura. Quis uos urit igniculus? q̄ꝺ
virus inficit? q̄ꝺ calcar exagitat? nō iaꝫ uobis estu-
antis ethne rabies aut caribdis. nō tam trucis pe-
lagi fragor:aut tonitru:q̄ꝫ uestri ciuis horrifice no
men sonat. Nō de me vno enim agit̄. Quisq̄s gre-
gi publico se subducere nitit̄ hostis est publicus.
cur obsecro? An forte ⁊ illud Senece uerum est?
Expedit enim inq̄t uobis neminem videri bonum
quasi aliena virtus exprobratio delictoꝝ oīum sit.
Crede mihi amice ⁊ indignationis huius ⁊ iniu-
rie p̄ticeps ex ea urbe nati sumus ubi vnius laus
improꝑium sit multoꝝ. maxime si illoꝝ admoueat̄
ignauie. vn̄ nullum magis q̄ꝫ suos ciues siq̄d excel
lētie sit oderūt: Quam putas ob cām: nisi ꝙ laten
di auidos eo molestior quo vicinior lux offendit.
vis ne hoc tibi adeo clarum fieri : ut nec sol ipse sit
clarior: cogita quot n̄ra: quot patruꝫ atqꝫ auoꝝ me
moria: ⁊ q̄ꝫ grauib⁹ bellis exerciti: cum abūde for
tissimos militieqꝫ doctissimos viros domi semper
habuerint: nūc cisalpinam galliā: nūc picenum: ter
rasqꝫ alias pro belloꝝ ducib⁹ adeūtes: alienis au-
spicijs vinci potius elegerūt q̄ꝫ suis vincere: tātus
est pudor suo duce parta ꝓsꝑitas: ut de se hosti vi-
ctoriā q̄ꝫ de hoste ciui suo gl'iam queri malint. Si-
ue is liuor siue est pauor. de liuore oriens ne scili-
cet viroꝝ v̄tus illustriū factis insignib⁹ inotescens
iuxta se positum pādat inhertiā. Quem moreꝫ ne
scio quidem vnde sed non utiqꝫ a romanis patri-
bus ac fundatoribus nostris accipiunt : ut omnis
exotici dogmatis externeqꝫ cōsuetudinis mirato-
res sic paternorum atqꝫ salubriuꝫ indociles exem
plorum. Iure igit̄ ⁊ romanis victorijs claroꝝ tro-
phea ciuium sunt inscripta noībus: ⁊ cladibus no
stris alienigenarum infelices ducum tituli atqꝫ ad

uētitie pōdus heret infamie. O pessima oibus ex animi morbis inuidia mortem humano generi diceris intulisse: necdum desinis: Quid ulteriꝰ queris? qd sufficiet si ꝑmisse nō sufficit? O tristis ac misera corporum cōplexio: sed miserior animoruꝫ Febricitare leonem quotidie fama est: q̄ꝫqꝫ de hoc ut de alijs maxime ꝑegrinis aiantibus multa narrenť inania. ⁊ obstet haud dubie huic vulgi sentētie: qđ Aristotilem sequēs ait Plinius: quoniā leo videlicet egritudinem fastidij tm̄ sentit. Certe medico familiari meo filius adolescēs fuit: de quo mihi iuratus pater asseruit. de salute illius paterna se pietate sollicitum nullo vnq̄ꝫ temporis momento: die aut nocte febre liberum inuenisse. Quod an sic esse potuerit phisicis linquo. Sed ut credi possit ꝑpetuam febrem Mecenati fuisse actor est Plinius naturalis historie libro septimo. Capraꝫ porro nunq̄ꝫ febribus carere nō quisqꝫ humilis sed clarissimus lōgeqꝫ doctissimus actor est Uarro rerū rusticarum libro. quam a carpēdo capram quasi carpam dici extimat. Sed o inuidie grauior febris: o ariditas maior: nō herbis pascēda uel frondibus: nō vmbris aut fontibus leniēda: sed dānis ac mortibus ⁊ infamia ꝓximorum. utinam sicut in lege locationis excipiť ne colonus in fundo capra natū pascat: qđ Uarro ipse sua etate seruari solitum tradit: hodieqꝫ diligēs patrūfamilias cum non negligit. sic natura parēs optima: lege ꝑpetua excepisset ne in suam possessionem viteqꝫ cōmercium humane q̄sq̄ꝫ inuidie filius ⁊ liuore malo tractus irrumperet aut bonis coibus pasceret. Nūc quādo oia pascua hijs maxime gregibus ꝓteruntť: plantisqꝫ nobilioribus auidius infliguntť iuidie vulnera. qđ nisi glorie iudices extimāde sunt huiuscemodi dētium cicatrices? Sed qđ ego carptoribus? qđ capellis meis febriētibus ⁊ male olētibus ac petulcis faciam: silētio insultant: rn̄sionibus irascuntur: ueri hostes patiētie contēptores. ¶ Jam vo quod in causis ꝑmum est: de accusatoꝝ ꝑsona satis multa euaporādi studio dicta sint. ueniamus ad cām. In illa ergo poematis mei ꝑte ꝑmature decerpta ac vulgata ꝑꝓpere mors ⁊ mortis querimonia est Magonis peni. Qui Hamilcaris filius frater Hānibalis bello punico secūdo in italiam missus cum exercitu: tādem ex vulnere in liguribus accepto patriam repetēs mari medio ante sardiniā obiit. Hic accusatores mei/ quo me sine inuidie suspitione liberius notēt/ a laudibus incipiūt carmenqꝫ ipsum celo equātes: in se clarum: sed a me cui non decuit attributum dicūt. Nec rudis qdem nec insulsa rep̄hēsio si uera eēt. Nihil enim q̄ꝫuis grauiter dictum diserteqꝫ reprehēsione legitima cariturum scimus: qđ dicētis statui moribusqꝫ nō cōuenit: immo vo quo plus eloquentie plus erroris imꝑtinēs oratio habitura sit. hoc est nāqꝫ decoruꝫ illud poeticum ex persona. de quo Cicero egit in officijs. ⁊ Flaccus in arte poetica. Quo neglecto nil pyeriuꝫ nil diuinum speres. Uideamus autem nunc ad ꝑagēdum calūniam uafre ceptam quāto sint igenio quātoqꝫ iudicio rep̄hēsores mei: has nempe si nescis nugas ⁊ hec murmura iamdudum substomachās sed tacitus spero sparsim audiēs quid vnus: qdue alius oscitasset: necdum seriem accusationis intelligēs: ho ipso aūt ꝑmuꝫ die/ rem oēm ordine didici: referēte religioso quodaꝫ iuuene: ciue itidē

Aristo-
teles
Pliniꝰ

Cicero
Flaccꝰ

nr̄o: multum illis lꝫ aduerso: quiqꝫ mei studio/ cum illorum certet inuidia: quasi sacrilegium ducēs homines quātum sibi videť ignaros uelle meis in rebus sciētiam ostētare: idqꝫ adeo molestum oibus in patria meum nomē amātibus/ ut molestius nihil sit: ⁊ multa ab eis in auxilium ueri dici solere asserēs: Illos aūt ceptis insistere tāto nixu: ut iaꝫ nō rei ueritas queri: sed mei tm̄ infamia videať. Hec mecuꝫ ille hodie scintillātibus oculis ⁊ inexpletis ac tremulis uocibus agebat. deniqꝫ tāta erat indignatio ut vix lachrymas cohiberet. Agnoui etatis amorisqꝫ impetum: solatusqꝫ hoiem iussi esse bono aio: eādem sortem philosophoꝝ ac poetarum maximis fuisse non recusandam/ sed optabilē his qui recta via ad gloriam niterenť. Nam ⁊ lāguidis instare rubiginem. ⁊ clara quelibet ac solida auri in morem attrita ⁊ cōfricta nitescere. Ille vir tādem compresso tumore ac feruore animi/ quid aristarci mei cauillenť explicuit. ¶ In primis dicūt nō his quidem uerbis sed suis/ egre se hoc dicere uelle signātibus. Illam tātam scilicet vim sermonis ac cōgeriem querelarum non sat cōsentaneam morienti neqꝫ horam illā tales ⁊ tam graues sensus admittere. Sic ut vides prima pars calūnie biceps est. nō potuisse uľ moriētis spūm in eas uoces. uel igenium in ea uerba sufficere. Ad hec vo solēni more disputātium nūc omisso priusq̄ꝫ pluribus distrahamur rn̄debo. dum impetus: dum memoria recens est. Neqꝫ enim bellator expectat dum ad satietateꝫ aduersarij ꝑcussus/ totidem se mox ictibus ulciscatur. sed uulnera uulneribꝰ miscēs/ ⁊ nūc hostem ꝑuenīēs nūc repellēs victoriam cogitat/ non vindictam. ¶ Primū ergo. Non sum nescius vires moriētium exhaustas. atqꝫ ideo neqꝫ magnis neqꝫ artificiosis atqꝫ cōpositis uocibꝰ pares esse. Noui in chrīo mirabile atqꝫ vnicum ut uoce magna clamās expirauerit. dans astātibꝰ intellectum plus in illo aliqđ eē q̄ꝫ hoiem. Quo miraculo exprectꝰ ille cēturio dei filium eē/ est cōfessus. Quē locū in Marco euāgelista Hieronymus tractās. tum vna uoce inqt siue sine uoce nos morimur qui de terra sumꝰ Ille vo cuꝫ exaltata uoce expirauit: qui de celo descēdit. Quid hic sane sim dicturus: nemo nō videt nisi cui oculos tumor liuorqꝫ ꝑcluserit. ¶ Me fateor pudet tam abiecte ineptie rn̄dere sed res cogit. Nō moriētem ergo loqui facio. sed vicinum morti eāqꝫ iam de ꝓximo intuētem. Quo in statu nō doctos modo: sed idoctos ⁊ multa loqui solitos ⁊ miris ac grauibꝰ referta sentētijs quis ignorat: interdum q̄z nescio qđ p̄sagij ac diuinationis hn̄tia. Et si igiť pn̄s mors igeniū ꝑmat ⁊ vitalem spūꝫ intercludat. vicina tm̄ utrūqꝫ adiuuat atqꝫ attollit: ⁊ uelut in lumine carceris egressuruꝫ admonet in terga respicere/ ac videre q̄ꝫtum laboris q̄ꝫtūqꝫ misie relinquať. Profecto qdem de re qualibet nemo melius iudicat q̄ꝫ qui ⁊ diu illam exꝑtus est: ⁊ nihil inde iam metuēs/ nihil sperās passionibus expeditū aium hēt. Possem multa de philosophis/ mľta de historijs. Sed malo dicē in quo falli nequeo quod his oculis vidi/ quodqꝫ his auribus audiui. Fuit vnus ex his cum quibus vite huius ex parte laboriosum licet breue stadium cucurri. multos secum sic res tulit/ annos egi. nunquam tanto in tempore qđ audierim ex ore illius vbum ꝓdijt aut perraro nisi uoluptuosum: p̄ceps: tumidum: inuidum: inge

tum:turbiduȝ:meras simultates ac scādala loquebaṫ. Nec mirabere. talis erat vita: talisqꝫ preterea uox ipsa: q̄lis materie debebaṫ. Frendere apꝛū uľ seuire ursum diceres: nō hoīem loqui. Tādeȝ affuit que nulli hoīum defutura est. q̄ꝫq̄ꝫ si mei iudices ꝑuiderēt: nō stili mei ut arbitror: sed vite mortisqꝫ sue curam gererēt. Conuenimus certatim ⁊ pietatis studio: ⁊ visendi q̄liter moreretur qui sic vixerat. Ille ubi se morti ꝓximum intellexit. mirum audies. statiȝ vultu: gestu: uoce: alius ea loq̄ cepit. sic se arguere. sic nūc oēs: nunc singulos nos hortari ac monere: tātisqꝫ suspirijs hūc sermoneȝ usqꝫ sub extremum spūm traxit ut me qui nunq̄ꝫ mores hoīs ꝓbassem neqꝫ amassem. credo itidem ⁊ reliquos q̄ aderāt ꝑpetuo sui memores beniuolosqꝫ dimitteret.

Robertꝰ rex

¶ Quid de Roberto siculo dicam rege? q̄ꝫq̄ꝫ illi monēti simul ac viuēti semꝑ vnus fuerit actuū ac v̓borum tenor. clarius tñ q̄ddam atqꝫ altius in morte ꝑsonuit. cigneūqꝫ illud obiēs impleuit ꝑhicum ac regium ⁊ diuinum uere. sic instās regni ꝑiculum casusqꝫ oēs añ oculos posuit audiētum: ut que futura alijs sibi p̄ñtia iudicares: cuius lingua si sui similes aures atqꝫ aīos inuenisset: nō tam subito infelix illa cāpania: ⁊ illa olim maior grecia: nūc minor italia: ex tam inuidioso ⁊ tranq̄llo statu ad hūc adeo inquietum ac miserabilem corruisset. ¶ Ita dum hij nr̄i secretioris ⁊ noue philosophie ꝓfessores uocem ⁊ ingenium: vimqꝫ oēm nōdum extincti hoīs obruūt atqꝫ sepeliūt tum p̄cipue ⁊ ꝓstrati sese erigūt ⁊ erecti solito altius attolluntur. Sic uexatio aīum tergit atqꝫ acuit. Sic sopit ignauiam. sic v̓tutem excitat mors vicina. de quo tēpore q̄d apud Tullium admirās legerim dicam.

Tullius

Cū uel maxime inq̄t laudi studēt eosqꝫ qui secus q̄ꝫ decuit vixerūt: peccatorum suorum maxime penitet. ¶ Q̄d dictum ex ore pagani hoīs scd̓e mihi sufficiēs calūnie fuerit. Ea v̓o est huiusmodi. Que illi tribuerim morituro nō suā sed quasi christiani hominis videri. Ego v̓o nō minus hāc inscitiā q̄ꝫ p̄orem miror: ⁊ fateor vix putassem nr̄o sub ethere nasci posse: qui ista tam rauce tāqꝫ exiliter blacteraret Arridi atqꝫ ignobilis itellectus sunt talia tēptamēta q̄bus passio sola tēptātis ⁊ impatiētia detegaṫ. Quid enim per christum obsecro: q̄d christianum ibi ⁊ nō potius humanum: oīumqꝫ gentium cōe? Quid eniȝ nisi dolor ac gemitus ⁊ penitētia in extremis. de qua q̄d Cicero ipse scripserit audiuisti. q̄ꝫq̄ꝫ q̄d vno teste res agiṫ. de qua q̄sqꝫ sibi totusqꝫ adeo terrarum orbis vno ore rñdeat. At nusq̄ꝫ ibi Christi nomē exp̄ssum: qd̓ supis lȝ atqꝫ inferis sanctum ac terribile: illis tñ in lr̄is nō habuit locū: obstāte tēpoꝝ rōne. Nullus ibi fidei articulus: nulluȝ ecclesie sacr̄m. deniqꝫ nihil euāgelicum. Nihil oīno qd̓ nō in caput hoīs multa exꝑti: iāqꝫ ad finem exꝑiētie festinātis ꝯm nāle ingenium atqꝫ insitam rōnem possit ascēdere: q̄bus utinam nō ab illis atqꝫ alijs sepenumero vinceremur. P̄ōt errorem ac peccatum suum recognoscere: ⁊ ꝑinde erubescere ac dolere hō etiam nō christianus: fructu q̄deȝ impari: penitētia aūt pari. Quod nisi sic eēt: nunq̄ꝫ in phormione Terētianꝰ hoc diceret: adolescēs egomet me noui ⁊ peccatum meum.

Terentius

Q̄d si sospes atqꝫ integer fateṫ: q̄d egrotum posita añ oculos morte facturum credimus: de qua rursum cognitione ⁊ cōfessione ac penitētia peccati opep̄cium est nō q̄d Anaxagoras aut Cleātes: seu ⁊ nr̄is Cato uel Cicero sed q̄d lasciuissimus poetarū Naso: q̄due philosophoꝝ ut ꝑhibēt lenissimus Epicurus senserit audire.

Naso
Epicu rus

Ille enim ait penitet: o siq̄d miseroꝝ creditṫ nulli penitet: ⁊ facto torqueor ipse meo. Iste autem initium inq̄t est salutis notitia. qd̓ v̓bum non immerito Senece video placuisse. itaqꝫ illud excutiens. qui peccare ait se nescit: corrigi nō vult. dep̄hēdas te oportet anteq̄ꝫ emēdes. Et post statiȝ. Ideo inq̄t quātum potes teipse coargue: inq̄re. In te accusatoris p̄mum ꝑtibus fungere.

Sene ca

Quid hic tibi dicere aliud videṫ q̄ꝫ qd̓ in ꝓuerbijs Salomon. Iustus p̄or est accusator sui: aut q̄d aliud Seneca idē ad Lucilium ubi ait: somniuȝ narrare vigilātis est ⁊ vitia sua cōfiteri sanitatis indicium est. q̄ꝫ qd̓ in psalmo Dauid. Dixi cōfitebor aduersum me iniustitiam meam dn̄o. En cōfessio. ⁊ tu remisisti ipietatem peccati mei. En sanitas ꝯfitētis.

Salo mon

Omnis ergo cui ⁊ q̄liter cōfitēdum sit nemo nisi christianus nouerit. tñ peccati notitia ⁊ cōsciētie stimulus: penitētia ⁊ cōfessio: coīa sunt oīum rōne pollētium. Et si v̓ba respicimus: q̄d minus est qd̓ amās ille Terētianus paulo ante loquebaṫ q̄ꝫ qd̓ ip̄e Dauid i psalmo illo notissimo? ⁊ illiciti sui amoris memor ⁊ sceleris. qm̄ iniq̄tatem meam ego cognosco ⁊ peccatum meum cōtra me est semꝑ. Sed paruȝ mihi videnṫ correctores mei seu hec pauca que diximus: seu ꝑhica illa multoꝝ añ alios Platonica ⁊ Ciceroniana relegisse. q̄bus si nomē desit auctoris: ab Ambrosio siue Augustio scripta iuraueris: de deo de aīa: de miserijs ⁊ erroribus hoīum: de cōtēptu vite huius: ⁊ desiderio alterius. Que qm̄ nimis multa sunt ⁊ nimium vulgata sciēs taceo. Sed si ut ad mordēdum: sic ad discēduȝ vigiles eē uoluerint infinita reꝑient: ex q̄bus ita eē (ut loquor) attēdant. ⁊ fortasse pudeat ista tam friuola collegisse. ¶ Tertia restat accusatio. Nō sat ꝯsiderate me sermonem illum tam grauem iuueni tribuisse: qui prouecte cōuenictissimus sit etati. Q̄d ego ab hijs iā nō iuueniliter sed puerilr̄ dictum dico. Relegant oēs huiꝰ articuli tractatores. Nemo nisi fallor ad initium senectutis minus spatium iueniet posuisse q̄ꝫ Cicero. Sex tñ ⁊ q̄draginta annos posuit.

Cicer

cuiꝰ sn̄iam siluissem nisi q: ⁊ nihil viri illius negligēdū extimo. ⁊ ipse Cato uera loq̄ faciēs ore illiꝰ id maiooribꝰ visum dicit. sicqꝫ in vnū triplex coit auctoritas. ut sit ita: qñ nil ꝓpius aduersarijs meis fauet: nunq̄d exēpli cā. anno etatis q̄dragesimoscd̓o moriēte: quo defunctū Titum Uespasiani filium: optimū p̄ncipem palam est: loq̄ falsuȝ maturūqꝫ aliq̄d nō licebit: cōspecta huic lapilis vite fuga. atqꝫ huic erroꝝ tenebris mortꝫ vicinitate discussis. Augustini aūt senectꝰ multo q̄ꝫ Ciceronis est tardior. Est illius liber qui inscribiṫ diuersarum questionū. ubi ab anno sexagesimo incipe illaȝ dicit. que sentētia seu actor inspiciṫ: seu res ipsa: quātū firmitatis aut pōderis habitura sit: viderint: qui nil sobrium nisi a sene decrepito dici posse cōtendunt. Nec v̓o tam ꝑtinaciter hāc amplector: ut reliquas omnes abijciam. Scio de hoc alios aliter atqꝫ aliter sensisse. Sed oposum est hominum sensus ac v̓ba colligē. Itaqꝫ ⁊ si plures ad testimoniuȝ trahi possent: paucos spōte obuios adhibui. Inter quos Ysidorus quo actore raro utor dum in sex etates vitam nr̄aȝ diuideret. quarta inq̄t est iuuētus firmissima etatū

oium finiẽs in q̄nquageſimo anno. Quid roſores
mei dicũt? an hic ſaltem euo ultimus opinione me
dius teſtis placet. an q̄s alius? Ego enim cauſe fi-
ſus nullum reſpuo: niſi qui inter iuuenem ac pue-
rum nõ diſcernat: quales hij videnť / q̄bus cum mi
hi res eſt / q̄ de iuuene viro forti: bellaciq; duce me
loquẽtem quaſi de puero uel infante loquar / argu-
unt. Hac etate igiť plena ⁊ firma iuuenis mẽs erat
qua qui loqui neſcit meo cõſilio ad ſcholas eloquẽ
tie nunq̃ ibit. hũc ego ideo iuuenem penum dixi /
ne ſi indiffinite penum dicerem p̄ma fronte Hãni-
bal credereť: ⁊ natu maior ⁊ clarior fama. Hũ au-
tem ⁊ etate ſua / ⁊ cõparatione fratris dictus eſt iu
uenis. qui hinc iuuenis eẽt. hinc iunior: ſed vir ta-
men ſummis in rebus exptus totiẽs utrãq; fortu-
nam. ¶ Sed q̄d cauſam munitiſſimam ut inermẽ
tueor: cum ꝓmptiſſimum ſit / qd̄ illi firmiſſima ac
ſolidiſſima in etate ſtupẽt: id in infirmis ac teneris
demõſtrare. Mitto diadumenum Antoninū / qui
cum ſene patre nõ iuuenis ipſe / ſed puer ad imperi
um ꝓuectus: cum populum affari nouis p̄ncipibꝰ
mos eẽt: ubi ad id uẽtum: prudẽtius ipſo patre cõ-
cionatus legiť. ¶ Sileo Clodium albinum: cuius
adoleſcẽtie nõnulla tam grauia referunť: ut in ſene
quolibet mirabilia videri poſſint. ꝙ hij forte repre
hẽſoribus meis habeanť incogniti: non tam hiſto-
rie deditis q̃ ſatyre. Sed nunq̄d Alexãdrum ro-
manū p̄ncipem nõ nouerũt: cuius multa in arctiſ-
ſimis caſibus tam prudẽter atq; integre acta: tam
modeſte rñſa / tam ſeuere aiaduerſa / tam ꝓuide de
liberata narranť: ut liqueat lõgum tẽpus ad ſapiẽ-
tiam nõ regri. quippe nõ amplius q̃ vigintinouē
annis / tribus mẽſibus / ⁊ diebus ſeptem vixit. An
hũc ſenem fuiſſe? an qui tãta dictorum atq; factoꝝ
laude diu in illa tumida fortuna / que prudentiam
necat / inſolẽtiā parit / tãti põdus tuliſſet imperij /
paucula ṽba ꝯſultius loqui nõ potuiſſe in ip̄a que
humani animi tumorem comprimit morte dicturi
ſunt? de quo q̄dem nõ in poematibuſ ubi pluſculũ
licentie eſt. ſed in hiſtorijs ita ſcriptum cernimus.
Seueritatis tãte fuit in milites: ut ſepe legiones i
tegraſ exauctorauerit / ex militibꝰ q̄rites appellãſ:
nec exercitum vnq̃ timuerit. Et ſequiť ratio dicti
huius optima. ꝙ ſcilicet in vitam ſuam dici nihil
poſſet. de hoc eodẽ p̄ncipe hac ip̄a etate ſic p̄dicat
Helius Lãpridius hiſtoricus. erat enim inq̄t igẽ-
tis prudẽtie ⁊ cui nemo poſſet imponere. Quid er
go? hic qui imperiũ adeptus adoleſcẽtie in ingreſ-
ſu uſq; ad egreſſum tãta illud ſapiẽtia iuſtitiaq; re
xerit: totq; tam claris cõcionibus ornauerit: mutꝰ
in fine fingiť: futurus ſi naturalis ac trãquillus illi
finis nõ violẽtus ac rapidus ꝯtigiſſet. Sed hec for
te etiam illis ſerio ſtudioſis inaudita que mihi le-
ctori uago ſors obtulerit. An ṽo Alcibiadis pueri-
le quoq; neſciũt acumen: qui ſapiẽtiſſimo tum flo-
rẽtis grecie ſeni cõſilium illud dedit qd̄ grecoꝝ ac
latinoꝝ ſenes pariter mirarenť. Uerum ille non ha
bitus animi ſed flos fuit: atq; ideo nõ virtutis ſed
indolis exẽplis aſcribiť. ꝓbat tamen non iuuenem
modo ſed puerum poſſe aliq̄d efficax ac mirandū
loqui. ¶ Sed an cuiq̃ hoium qui ſe norit ignotus
eſt. Scipio ille cui p̄mum africam cognomen vir-
tuſ ac gloria peperere: qui duriſſimo ꝑcio ifeliciter
ad Ticinũ geſto: patrẽ ſuũ romã tũc exercitus cla-
riſſimũ ducẽ ſed iam victum affectũq; acri vulnere

pio

media de morte ſeruauit. Idq; uel tum p̄mum pu-
beſcẽs ut Liuius ait. uel vir dum annos puerilita-
tis egreſſus: ut Ualerius: ſeruatiq; ciuis / ⁊ ducis:
⁊ patris triplex decus / ac triplici laude conſertam
meruit coronam / illa ex acie vnde nihil ꝑter fugā
iā ſperabãt aut querebãt viri fortes. duratiq; bel
lorum uſu ⁊ armorum exercitio ueterani. Neq; tã
acerbe cõſtãtie / uel fortune vis aduerſe horrẽdeq;
ſtragis reſpectus obſtitit uľ etatis ibẽcillitas. Nõ
enim aut piculum metiť aut annos numerat uera
virtus. Idem ipſe nõ multo poſt adhuc ut teſtatur
Liuius admodum adoleſcẽs ignaua ꝓrſus ac pu-
dẽda cõſilia Italie relinquẽde p̄ſentiſſimo aio atq;
incredibili virtute diſcuſſit. Item poſtea quatuor
⁊ viginti nactus annos / ducibus uel attonitis uel
extinctis / vnus reipublice tutelam teneris adhuc
ſubire humeris nõ ueritus impiū in hiſpanijs an
te tẽpus accepit / ⁊ domeſtice ſue cladis ⁊ publice
tepido tũc etiam cruore manantibus. cũq; poſt fa-
ctum extimatio etatis in metū uerteret. cepiſſetq;
iam populum incõſulti ſuffragij penitere: uocatis
ad cõcionem tribubus ita oẽm diffidẽtiam magni
fica oҕone cõpeſcuit: ut extinctum aiorum impetũ
ſuſcitaret. ⁊ cũctorū mẽtes certiſſima victorie ſpe
cõpleret. Nihil credo ſecum: in grabatulo iam eta
te ꝓuectior: q̃uis adhuc iuuenis loqui ſciret qui ĩ
publico adoleſcẽs maximum in terris populū: ac
diſcordem ⁊ multiuolum fando tam facile in ſuam
ſentẽtiam traduxiſſet: ac ne falſe ſpei impleſſe aios
adoleſcẽtis audacia videať: in ꝓuinciam mox ꝓfe
ctus q̃ fortiter q̃q; feliciter ⁊ patrem ⁊ patruum
⁊ patriam vindicarat: toto orbe vulgatum eſt. Ne
ue marcia virtus: hãc laudem ſola occupet. quenã
eius hijs diebus apud hiſpanam carthaginem cõ
tinẽtia: ⁊ fides erga hoſtem quoq;: quãta apd̄ ſue
ronem ſeueritas mixta clemẽtie. Illic cuſtodia di-
ligẽs matronarum. ⁊ ne oculis q̄dem delibata pu
dicitia. hic nutu frõtis compſſus exercitus puniti-
q; ſontes: ⁊ ad milites hita teſtať oratio. Age bel-
lo victor ex ordine quãtus apud populū: quãtus
in curia appuit: quãdo Quintum Fabium maxi-
mum p̄ncipem tũc ſenatus ſapiẽtiſſimum ac famo
ſiſſimum: ſenem ſecum de ſumma reipublice diſſi-
dẽtem: lꝫ aduerſis patribus p̄clara vicit oҕone. In
qua illud ⁊ ipſe gloriať: ⁊ res ꝓbat: ſenem ab ado
leſcẽte ſaltem lingue modeſtia ſupatũ. Idẽq; mox
ex ſicilia in africam traiecturus quãto ingenio alã
illam fortiſſimorum eq̄tum armauit atq; inſtruxit.
Et ut ſileam que audacie potius: aut fortune q̃ cõ
ſilij dici poſſent: ⁊ ſi ab eo nihil uel in acie ſine cer-
to cõſilio geſtum ſit: utq; attingam que cõſilij ſunt
ſolius: ⁊ ingenij: que nam illa ſuauitas: que comi-
tas: que vis eloquẽtie: qua nõ Siphacem modo re
gem barbarum: ut Liuij uerbis utar: inſuetumq;
moribus romanis: ſed hoſtem etiam infeſtiſſimū
ſibi ꝯciliauit Haſdrubalem. Que humanitas: que
caſtitas: dum uel ſpõſam forme inſignis intactã vi
ro reddidit. uel regi puerum ſanguinis captiuum:
muneribꝰ adornatũ remiſit auũculo: q̄bus artibꝰ
utrũq; vicit utiliꝰ q̃ p̄lio vincerenť. Que illa gra-
uitas: que ſanctitas: qua ſine offẽſione coetaneũ ſi
biq; chariſſimũ. ſed ferocẽ atq; amore lãguidũ ar
guit maſſiniſſã. ⁊ deide luctu nimio ꝯſternatũ eri-
gẽs a p̄ualide ſcẽſu peſtis i alias curas alta ꝓuidus
arte diſtraxit. Poſtremo q̃ illa mẽs: q̃ue illa fidu-

Liuius

Ualerius

tia qua instāte ultimo rerum casu petēti pacem rñ-
dit Hānibali. ¶ Multa de Scipione meo loq dul
cis ꝛ opima mā ē. ꝙ nec ducū quēpiā magis amē
nec qsq; melius hoꝝ nugas atq; aculeosam retun
dat inuidiam. Sine dubio enim. dico idem sepe ut
me surdi mei audiāt. Sine dubio inq; mōstruosiꝰ
est iuuenem morbo/ ꝑsertim ꝛ vicina morte cōmo
nitum breue aliqd de cōi nā/ deq; casibus ac fortu
nis hoium submissa uoce secum agere: q; adolescē
tem mollire hostes alloqo: amicos arguere: arma-
tas legiones castigare: ꝛ cōtērione orta que acerri
ma eloquētie ps est: romanoꝝ atq; carthaginēsiu;
duces calidissimos cōfutare. Liquo alia gesta l; a
iuuene. ¶ Nec nēpe que dixi oia ab adolescēte ul'
in ipso adolescētie iuuētēq; cōfinio aū seu circa an
num trigesimum acta erāt. Juuenis aūt meꝰ ut di-
cebam/ aut q̄dragesimum annu; excesserat/ aut ad
q̄nq̄gesimum ꝑpinq̄bat. nec dum ideo diu posses-
sum iuuenis nomē amiserat. ¶ Si ne hijs oibꝰ ꝑ-
suasi/ neq; humane ꝑficiūt cōiecture. diuine quis
obluctabit vitati. Siqdem deus in fine tēporu; fa
ctus hō/ qui diuinitate sua eternus atq; imēsus ꝑ-
fidēsq; oibus/ nec iminutionis patiēs nec augmē-
ti. humanitate vo parētibꝰ: hoc est mri uere ꝛ puta
tiuo pr̄i subditus crescebat/ ꝛ confortabat. ut Lu
cas ait euāgelista. ꝛ ꝑficiebat sapia ꝛ etate: ad ꝑ-
dicationis initium/ ut deus ab eterno gnarus oiu;
nec egēs tpis ut hō annum trigesimum duxit ido-
neum. Quis hoium hāc etatem dicere audeat im
perfectam: qua; nobis nr̄i ducis electio ꝯsecrauit?
Quis uetabat expectare illū qui nec nasci nec mo
ri potuit nisi dum uoluit? Poterat tardius/ ꝛ citi-
us poterat/ celeste iter ondē. ois illi etas apta erat
Qd ita eē ne dubites iam ide a pueritia anno eta-
tis duodecimo iter doctores legis sedēs ac dispu-
tās/ oēs stupore cōpleuerat. Annum ergo trigesi-
mum expectauit: ꝛ nō amplius. idq; nō ꝑpter suā
necessitatem/ sed ꝑpter exēplum nr̄m: ut eni libro
uere religionis ait Augustinus. tota vita eiꝰ in ter-
ris per hoiem quem suscipe dignatꝰ est. disciplina
morū est. Re itaq; nobis aggredi aliqd grāde uo-
lētibus metam fixit. ne uel magisterium anticipe-
mus uel opationem vtutis aut doctrinam in seniū
differamus. Quiescāt oro mei iudices: neq; fru-
stra se torqueāt. Nō ifantē: sed nec puerū: nec ado-
lescētē qdē imo iuuenē. hoc ē nōdu; senē dixi. qñ q
nō sapit adhuc modicū ꝛ in senio delirabit. Sunt
multi fateor imo inumeri qui oēs etatū ptes in uo
luptatibꝰ iter uanitates ꝛ insanias falsas agunt ea
spe ut quasi nō doctria: nō studiū: sed soli sapiētiā
ferāt aura: sint i etate ultima sapiētes. Qd tale est
quale si agricola tum iter somnum ac ludos feuien
tis tēpus oē ꝯsumpserit: uētura estate messem spe-
ret uberrimam. ¶ Sed iam ꝑegrine materie satis
est. vñ ꝛ ego melle soporatā ꝛ meditatis frugibus
offam latratoribꝰ meis obijcerem: atq; horrētē co-
lubris cerberum ꝯsopirem. Qd si ꝑrsus iplacabi-
lis ꝛ insomnis iuidia est: ueritati tñ suisq; cultori-
bus: ante alios tibi quem his ꝑmum latratibꝰ fati
gatu; scio: hac ut nr̄is mitis: sic emulis relatrāti epi
stola satisfactum reor. ¶ Quarta hercle nescio an
ꝛ ultima accusatione si moueor ad aliud q; ad risū
moueor. Altior in buccolicis ut aiūt stilus est meꝰ
q; pastorij carminis poscat humilitas. O utinam
alio crimine careāt que scripsi oia ꝛ que scribā. hu
ius reū fieri me facile patiar non ignarus tum tres
poetis atq; oratoribꝰ stilos esse. nec culpa uacare
si vnius in locū alius trāsferat. Ceterū cōparatiue
magis q; simpliciter altū aliqd: imūq; uel mediu;
dici solet. ꝛ parui colles in plano eminēt: ꝛ magni
mōtes maioribus cincti latēt. Olimpus ipe victor
nubiu; celo vincit. Luna nobis altissima syderibꝰ
cūctis iferior est. Poema ego illud iuuenis scripsi
audaxq; iuuenta: ut de suis buccolicis ait Maro.
videbar ide aliqd scripturus. iāq; inceperā qd spe
rabā. nec despero altū adeo euasuru;: ut aliud sibi
adiūctū humile satis ostēderet ꝛ depressum. Ad-
de ꝙ ut ois cesset cōparatio. multa etiā per se acce
pta pro uarietate iudicātum huic alta/ illi vidētur
humilia. ꝛ in psalmo scriptum est. montes excelsi/
ceruis. Et sequit: petra refugium herinacijs ꝛ tal
pa terre superficiem: ubi attingit/ altius non assur-
git. Et inter uolucres aqla: ut altu; teneat/ nubem
scādit. Pauo tegulas: fimum gallus. Et qd plura:
Stilum ego ultro absoluam/ cuius ꝑ vnicū vitiu;
altitudo est. ꝛ si oporteat huic nō inuitꝰ/ ifamie suc
cūbam: meo aūt iudicio nō oportet modestiore for
san igenio sunt qbus id visum sit: apud me quidem
illo in carmine nihil altius q; deceat: aut q; uelim.
¶ Eādem vo amice/ aliqñ si placet hos obtrecta-
tores nr̄os latine loquētes aut scribētes aliqd au-
diamus. ꝛ nō semp in angulis iter mulierculas ac
fullones/ vulgaria/ eructare ꝑblemata. his enim
pbant in scolis. his in tribunalibus iudicāt/ sine iu
stitia aut delectu. Quisq; absens idem reus: nulli
hoium defert. nulli parcit idefenso. ueterum ꝛ no
uorum lacerant fame. ꝛ lōgis tersa vigilijs nomi-
na deformant. Sic crassantibꝰ adhibe lr̄atum ho-
minem muti fiāt/ ꝛ palladia q̄si gorgon accesserit:
durant in silice;. Scribāt mō aliqd queso: ut ꝛ no
bis uti si libeat/ eē dētes itelligāt. Sed qd posco?
nō plus ignorātie/ nec plus inuidie q; cautele est.
Semel ꝑuisum est ab icursibꝰ. Sibilāt semp ac la
titāt: ꝛ in hoc se doctos arbitrant si alijs detrahāt
ut cum illo finiam qui talia multa passus est Hie-
ronymo. Uale Uenetijs. iij. idus martias.

¶ Ad Franciscum bruni: ꝛ in egestate ꝛ in diuitijs v
tuti ac glorie locum esse. Epistola.II.

a D id qd de fuga mortis lociq; mutatione
ꝑdem scripseras rñdi. Qd ne miserrimi ip
sa loci mutatio/ deq; mutatione oriēs per-
plexitas causa fuit. q̄uis ad eas tibi lr̄as uel soliꝰ
fame pconio satisfactum eē potuerit: nūciātis me
ex illo naufragio elapsum ꝑno gurgite Uenetias
petijsse: urbem l; situ ꝑrimam/ lōge nūc tū celi sa-
lubritate distātem. Sed cum pestes has uolucres
fugam nullam. fixūq; ꝛ imobilem finem scirem nō
id fuge studio fateor/ sed qetis feci. Ad has vo no
uissimas: l; de pterito cōsultatio nō sit. vnum tam
hoc dixerim: cōsilium ut opinor optimum elegisti:
tui ego amicoꝝ ultimus/ nō fide sed tpe ac loco: si
qd in me momēti positum reris/ accedo. Ita enim
sentio sanctissimum illum ꝑrem: uereq; liberale; ꝛ
urbanum/ cui te familiariter notum lete audio dei
nutu expsso. ad humane excellētie summum gradu;
ꝛ tibi: ꝛ bonis oibus utilem/ ac mūdo salutiferu;
ascēdisse quoq; inspatius eo sanctius. J. felix ita-
q; Christo duce feliciorq; reuertē. ¶ Neq; vo ta;
etsi rerum labētiu; cōtēptores iure optimo laudē
tur. Jdcirco vitupandi sunt qui necessarijs usibus

illas querũt: mõ id caueãt ne bñdi studio iustitiam modestiam/pietatẽ uerecũdiãqꝫ post hẽant. Quãqꝫ enim Diogenes cynicus effracto ad fontem uase ligneo nãli poculo cõtẽtus ⁊ vẽsatili domo habitãs clarus sit. nihilo tñ obscurior aut Democrit⁹ inter diuitias multas. aut ex nr̃is duo illi qb⁹ exprobari opes nouimus. Cicero ⁊ Anneus. Quorũ alter in officijs: nec v̇o inqt rei familiaris amplificatio nemini nocẽs vitupãda est. sed fugiẽda semp̱ iniuria. Alter in eo libro quo beatã vitã ut potuit figurauit. Desine ait phis pecuniã interdicẽ. Nemo sapiaꝫ pauptate dãnauit. hẽbit phũs amplas opes sed nulli detractas nõ alieno sanguie cruẽtas: siue cuiusqꝫ iniuria partas. Audis ne sñiam Ciceronis Senece v̇bis exp̃ssam: ut optĩ amplificatio nõ iniuriosa nec nocua bono ⁊ officioso viro ac pħo etiam sit p̱missa. Multa ibi pro sua ⁊ eoꝝ qb⁹ opulentie crimẽ obiectũ eẽt excusatione disseruit. Qđ ad sũmã rei attinet: diuitias nego inqt bonũ eẽ. Nam si eẽnt bonos facerẽt. Nũc qđ apud malos dep̄hendit dici bonũ nõ põt. hoc illis nomẽ nego. ceterũ ⁊ hñdas eẽ ⁊ utiles ⁊ magna cõmoda vite afferentes fateor. Mitto alia ne diuitiarũ qbus paruꝫ debeo. nisi forsitã in trãsitu ceu crassus alter aut cresus: hodie patrociniũ videar suscepisse. ¶ Sꝫ magis ad nr̃os ut ueniã. an ne ideo ꝙ Frãcisci clarissima sit pauptas atqꝫ hũilitas. Diuitie atqꝫ honores Ambrosij aut Gregorij minus clari sũt. Quorũ alter opulẽtissime urbis ep̃us. alter ep̃oꝝ oium p̃nceps erat. Et ut queqꝫ in gñe nõ mõ plures inuicem sed vnũ eũdẽqꝫ sibiipsi cõferã: ostẽdamqꝫ qđ uolo. Nunqd Plato: nunqd Aristoteles añ petitã siue acceptã pecuniã. Id enim utriqꝫ ꝯstat obiectũ ꝙ̃ postea fuerãt clariores: põt nõ ignoro humilis aut ipor͂tuna petitio: claris obeẽ noib⁹: nõ pecunie lꝫ ingẽtis honesta possessio. Nunqd ergo aut Uirgilius multo auro ditat⁹ a Cesare fuit obscurior ꝙ̃ dũ rure p̃rio depulsus exul atqꝫ inops romaꝫ peteret? Aut siluester imẽso cõstãtini munẽ minus sanctus ꝙ̃ dum paup̱ nudus in nemorib⁹ ac cauernis mõtiu hitaret? Nocuit successorib⁹ suis forsitã ea largitas nocebitqꝫ: Sibi nil penitus abstulit sanctitatis aut gl'ie. Et oino bñ fundatũ atqꝫ in solido radicatũ aium nihil est qđ loco moueat: cũ inter fortune lubrica male herẽtẽ ⁊ leues aure agitẽt: ⁊ exigue moles frãgãt. ¶ Demum ne semp̱ philosophemur in nubib⁹ sed e latebris erũpẽtes aliqñ nos ⁊ intelligẽ ualeamus ⁊ itelligi. de se qdẽ alij ut libet. apud me optim⁹ vite modus est mediocritas. hinc si cogar ad extrema deflectẽ: malim certe diues eẽ ꝙ̃ paup̱: de pauptate loquor anxia ac deformi quã tristis indigẽtia ⁊ luride p̃mũt sordes. Nã ut paupertas si facilis atqꝫ honesta cõtigerit nihil est dulcius: sic ultima nil molestius egestate. vnã excipio: que p̱pter Christi nomẽ assũpta eẽt. Qđ soluꝫ ita supandis difficultatib⁹ leniẽdisqꝫ molestijs ⁊ leuãdis onerib⁹ ⁊ leuigãdis ualet aspitatib⁹ ut absqꝫ illo ois phõrũ labor q̃si inanis ac sterilis nitor oculos iuuet/nõ pellat esurieꝫ. ¶ Postremo hec nodi huius resolutio breuis sit: diuitias nec ardentius appetẽdas nec isolẽti⁹ respuẽdas. eas deniqꝫ nec laudãdas nec vitupandas qdẽ sed ut sapiẽtib⁹ placet iter idifferẽtia numerãdas. Idẽ plane de pauptate cẽseo. huius aũt atqꝫ illarũ usum laudo seu vitupio dignũ eẽ. Nullã tu nũc igit ambitionis infamiã uereare. Nõ est ambitio ne cupiditas qdẽ ulla. nõ dicã fortune ut vulg⁹: sed dei dona lete si offerant admittẽ: tranqlle si auferant amittẽ. Grate ac sobrie illis uti eq̃nimiter carẽ: sic ut reb⁹ tuis oibus seu p̱spis seu aduersis idẽ aius: isqꝫ inuict⁹ infra se positis pari v̇tice semp̱ emineat. ¶ Sane ꝙ te põtifici maximis meis lr̃is cõmẽdari postulas. amoris id potius ꝙ̃ iudicij tui est. Ita enim de me sentis ut mea tibi oia p̱futura cõfidas. qđ si ⁊ ego de me crederẽ nõ grauarer tali amico: tãta modestia dep̃cãti/paucas litterulas donare: qui tã multas sepe uel scribẽdi ipetu: uel ingratoꝝ iportunitate p̱iecerim. Sed mihi crede nõ simplicitas modo que haud iuisa est bonis: sed amẽtia seu temeritas uocabit: si apud tãtũ patrẽ tã pusillus pro tã bene merito tã idignus: insup̱ ⁊ ignotus cõmẽdator accessero. Nec sim dubius. ⁊ si pro hoc quoqꝫ tibi errore gr̃as agã: nõ tibi iudiciũ fore aliud ꝙ̃ mihi: si seposito parũper amãtiũ uelo qđ me magnũ aliqd in tuo facit examine rem ipsam institeris cogitare. Quin tu potius cũ ad sacros pedes accesseris: si dignũ ducis: nec in tãta luce fusci nois pudet: q̃leꝫ tibi videbit mei memoriã hẽto. Quis eni nõ tñ facie ut ⁊ tibi: sed p̱rsus illi ut noscis incognit⁹. Qđ me tñ in stuporẽ egit: ⁊ sepe per hos dies ⁊ nouissime heri ad uespam p̃feruidis meoꝝ lr̃is hũi: uelle põtificẽ ac iubere ut ad se ueniã. idqꝫ ꝯfestiꝫ. magna qdẽ ⁊ magnos forsitã motuꝫ aios spe iniecta: fama ut putant mei aliq̃: sed fallunt. immo v̇o sola dei clemẽtia que imeritũ spõte p̱sequit id agente. Et fatebor tibi me si tãti facerẽ ut Christi vicarius cõspectũ meũ posset optare: iam nũc iter arripuissẽ nõ meis tñ aut equi pedib⁹: sed lectica: si res cogeret ac nauigio p̱ferẽdus: deũ testor nõ tã papatum eius cogitãs ꝙ̃ v̇tutẽ. de qua multa uel tuis uel exterius q̃s dixi meoꝝ lr̃is uel cõi vndiqꝫ p̱borũ ac ueraciũ hoium relatione p̱cipio. In qb⁹ illud eximium bonos amat quoꝝ licet e nũo non sim: utcũqꝫ tñ hijs annumerari tãto p̃sertim extimatore delectaret. Nũc nisi fallor augurio ad laborẽ uocor honorificũ nõ dubitẽ. ⁊ si ea cura me tãgeret etiã fructuosum. sed etati mee iam ⁊ exoptato semp̱ ocio aduersum nimis. Uale ⁊c̃.

¶ Ad eũdẽ quãti laboris ⁊ p̱iculi sit scribere scribẽdum tñ ⁊ qualiter. Epistola. III.

q Uãta vis esset eloquij lepore simul ⁊ rõne cõditi: atqꝫ hinc v̇bis: hinc sentẽtijs affluẽtis: sepe re cognitũ atqꝫ cõpertũ est. Nũq̃ milonis aut herculis tã fortia brachia qn Ciceronis eẽt aut Demosthenis lingua potẽtior. Illi qdẽ magno nisu molẽ forte aliquã: podus ignobile. hij v̇o aios mouebãt: rẽ nobilissimã penitusqꝫ mutabilẽ ac diuinã. Hec in mẽtem ut nũc redeãt tu facis. Cepi ego lr̃is tuis vix p̱lectis magna uelut aliq̃ vi cõpulsus uarie ac uehemẽter in diuersuꝫ agi. sic ut tibi mirũ dictu sit ⁊ cõpaterer ⁊ ꝯgauderẽ. ¶ Gaudeo eqdẽ quo p̱gebas te icolumem p̱uenisse. q̃leqꝫ optabas ac sperabas ap̃licã clemẽtiã iuenisse. Nihil durius: nihil amarius spe caduca. Illius nẽpe mãsuetudinis morũqꝫ suauiũ ⁊ cõuersationis angelice preterq̃ quod tuis multorũqꝫ mihi litteris fides sit: certum iam ante presagium fecerat urbani nomen. Apud me enim appellatio sponte suscepta: iudex est aĩ: testis p̱positi. Optimã sane deoqꝫ ⁊ hoibus gratam viam elegit. queqꝫ eum ad felicẽ

Dioge- / es / Demo- / critus / Cicero / Anne⁹ / ato / x. / rgi⁹

Eloquẽtia / Hercles / Demosthenes.

poꝛtū necessario pductura est.viā lꝫ multis icogni
tā ac neglectā:sibi tn̄ ⁊ suo statui maxime debitā
Quis eni romano pōtifice nil altius/nil clari⁹/nil
uenerabili⁹:imo vo nihil illi par hēat oꝛbis terre:
ipse tn̄ tāto euect⁹ honore tātoqꝫ oneri subiect⁹ cū
fideli reuerētia ac stupore debet hūanitate ac pie-
tate cōtēdere.aliquātoqꝫ nisi falloꝛ ⁊ mitioꝛ ⁊ hu-
milioꝛ eē q̄ fuerat.¶ Mirū hoc multis foꝛtasse vi
debit̃ qui leui q̄libet ꝓspitate supbiūt:ac nō sibi q
meminit ut res docet se illius in terris vicē gerē:q
ait.discite a me qꝛ mitis sum ⁊ humilis coꝛde.In-
decoꝝ est qdē atqꝫ absonū humilis dn̄i vicariū su-
perbire.Hui⁹ ego igit̃ argumētū maius nec postu
lo nec expecto/q̄ qd mihi tu scribis ⁊ loquit̃ fama

Flacc⁹.

Nā qd certi⁹ queso iuicti ⁊ i solido fundati animi si
gnū queras q̄ neqꝫ foꝛtune nimis deijci:neqꝫ blā-
dicijs attolli.Aut vn̄ altius poscas expimētum q̄
quo nihil est alti⁹.Eqdē quē supmus humani fasti
gij vtex imotū vidit:nulla amplius res mouebit.o
bn̄ creatū spūm quē ista nō q̄tiūt.Felix ille his mo
rib⁹.felix mūdus hoc capite.felix tu hoc dn̄o.Ita
dico:⁊ ille felicioꝛ his morib⁹ q̄ hoc statu.⁊ tu h
dn̄o:q̄ libertate felicioꝛ.Est ubi libertas laboꝛ.Est
ubi regnū seruit⁹.Est ubi seruit⁹ regnū fit.Pꝛoide
⁊ foꝛtune tue gratuloꝛ ⁊ glie:si compatioꝛ labori.
Bn̄ aūt se res hēt ualida est etas.meritori⁹ ac pcla
rus laboꝛ.extimatoꝛ optim⁹:quo nil optabilius in
genijs bonis atqꝫ ad alta surgētib⁹.¶ Sub hoc er
go deo auspice qcqd erit obibis alacriter:idefesse:
viriliter memorās illud Flacci:nil sine magno vi-
ta labore dedit.Ut es fidei abūdās:dexterqꝫ ai:ni
hil accessu arduū iuenies:nihil executione diffici-
le.Mōtes etiā fides trāsfert:⁊ ualde uolētib⁹ oia
plana sunt.Nō tu artis eges:nec igenij.sigd insue
tū nouitas feret:ai illud foꝛcipe rapies.⁊ in usum

De scul ptorib⁹

trahes.tua incude repcussum tuis iniectū recoctū
qꝫ foꝛnacib⁹ tuū fiet:idqꝫ nō solū tale:sed melius.
An ignoras ut ex eadē massa phidias aliā cudebat
imaginē:aliā pꝛaxiteles:aliā Lisipp⁹:aliā Policle
tus.Incipe:ne diffidas:⁊ ueterib⁹ noua permisce
Si id rite feceris suū pꝛeciū inuenient.Friuolum
est soli senio fidere.Et qui hec iuenerūt hoies erāt
¶ Si viroꝝ uestigijs deterremur.pudeat:pmas p
tes hui⁹ laudis femine occupāt.harū qb⁹ utimur
lr̄arū iuētrix mulier fuit.Nec nos moueat tritū il
lud ac vulgare.nihil nouū eē uel dici posse.postq̄

Salomon Terēti⁹

id Salomon atqꝫ Terētius scripsere q̄ illustrata
phia est q̄ elimata poemata:quāta historie lux ad
dita.Quot iuēte artes:quot diuersis in gētibus le
ges late:Quis humane vite cult⁹ accessit:Qō re-
rū exercitiū:Quāta notitia diuinoꝝ.Nil tā cultū
nilqꝫ adeo cumulatū:cui nō aliqd addi q̄at.¶ As-
surge ⁊ enitē:ut uoluptas egri sic foꝛtis saniqꝫ ai
cib⁹ est laboꝛ.Pꝛimū solus in silētio meditare.me
ditata claustris abde memorie:serisqꝫ cōstringito
tacitusqꝫ eadē itētusqꝫ circuito:atqꝫ icoꝛrupt⁹ exa

De mō dictādi

mina.Inde oris ad lumē ⁊ ad calamū nullo adhuc
teste pedetētim ꝓdeāt:vicissimqꝫ subsistāt.delibe-
rātibusqꝫ silēia ⁊ dubitare videant̃ ⁊ fidere.Dubi
tatio circūspectā/cautā/sobꝛiā/ac modestā reddet
orōnē.fiducia vo letā/uberē/magnificā/speciosāꝫ.
Ubi sane cōcept⁹ in vba siue in lr̄as cōtinue lectio
nis erupint:sic ꝓferant̃ ut te audias:nō q̄si ꝯditoꝛ
sed iudex.aurē atqꝫ aium in ꝯsiliū uoca:⁊ cogita
q d dictur⁹ fueris si tu⁹ hostis illa dictasset.Quid
scis an tua hec ad man⁹ hostiū sint uētura:Quoꝝ
inqes:Inuidoꝝ:qui vtuti bellū ppetuū indixere.
Quisqs paulo alti⁹ niti cepit multos hostes iueni
et.nō eodē mō nitētiū ex acie:sed toꝛpētiū quoqꝫ:
qd miraberis:humiqꝫ iacētiū:imo qdē hoꝝ maxi-
me.Nullū vitiū pigri⁹ iuidia est.nimis fere depꝛ-
sisqꝫ pectorib⁹ habitat.gaudij nescia:lucis hostis.
¶ Uides quātū cū labore piculū sit scribē:sed scri

de lu[...]

bēdū tn̄:ne ut lupus rusticū:sic nos raucos fecisse
iuidia videat̃.Ad scribendū ita:ut qui nr̄a momoꝛ
derint:solida feruida hispida dura atqꝫ hirsuta re-
periāt.⁊ dentib⁹ fractis itelligāt uerū dixisse:qui
dixerit:iuidos hoies nihil aliud q̄ ipsoꝝ eē toꝛmē
ta.eāqꝫ nō rapidā/iuuenilē:sed maturā uereqꝫ re-
giā fuisse sniam fateant̃.Idqꝫ felicius assequemur
si recti/si ueri/seueriqꝫ iudices nr̄arū iuētionū exi-
mus:nihil min⁹ in illis cogitātes q̄ auctorē:nihil
amātes min⁹ q̄ qꝛ nr̄e sint.Neqꝫ eni ut defoꝛmis
fili⁹ atqꝫ icult⁹ amabilis:qꝛ filius est:sic stilus quo
qꝫ qꝛ nr̄:in quo nō cui⁹:sed qs ipse sit querit̃.que in
illo vitas:que grauitas:qs oꝛnat⁹.Ubi illud acerri
me ꝓuidēdū:ne qs te vbi hui⁹ aut illi⁹ splēdoꝛ:ne
qua tue uel aliene uocis fallat illecebꝛa.In quorū-
dā ore nil nō dulce sonuerit.alteri⁹ ad os transfer.
alio fuisse tibi videaris igenio.Optāda dictātib⁹
lingua suauioꝛ sed aspioꝛ metuēda.Ut semp place
as ad snias respice.Que si apte:si nobiles:si deco
re erūt:⁊ vn̄ etiā delectabūt:⁊ facile uestient̃.Mul
ta utrāqꝫ in ptē poteris ni despes.hec tu solus aut
cū paucis pmū dehinc plusculos adhibe liberos:
nō tā tui q̄ ueri amicos:q̄q̄ si amici tui fuerit nō
foꝛtune:nil nisi fidelr̄ cōsulturi sint.Sic sensim do
mi hoꝛridula:post in lucē tersa pueniēt.Id cum se-
mel atqꝫ iterū feceris indies minui senties laborē
donec re in hitū vsa nō iā laboꝛ sed delectatio sit in
actu.¶ Nō te amice sed meipm doceo:teqꝫ allo-
quēs me moneo:meqꝫ audiēs disco.dabis ueniā
lōgus sū.Expiētia inqt Aristoteles artē fecit.Id

Aris[to]teles

qꝫ eni uere dicē nulla artiū neget.Hec psertiꝫ quā
sub oculis hēo:nauticā artē dico.Que pma post
iustitiā:huic magne urbi:in quā nup ꝓcellas mun
di fugiēs cōmigraui:tātū ⁊ tā multiplex incremē
tū attulit.Meministi eni quāto cū sonitu ⁊ greco-
rū ⁊ nr̄oꝝ uatum nauis olim rudis atqꝫ vnica sed
onusta semideis ut fama est thessalicis digressa lit
torib⁹:per vicinas ac ꝓpe cōtiguas helespōti fau-
ces:angustāqꝫ pꝛopōtidē ac trachiū bosphoꝝ hoꝛ-

Eux[inum] equo[r]

ribilia noia equoꝛ euxinū igressa:magna uel glorie
spe uel lucri q̄si aliū oꝛbē colchon adijt:plausuqꝫ oi
um gētiū ⁊ imoꝛtali pconio dignū fuit.phasidos
alueū attigisse.o rē nouā.Incipiebat expiētia artē

Attē[nde] qō d[...]

facē:sed adhuc in cunabulis ars iacebat.Creuit i-
de adeo:ut nō imerito dictum putes patre maiorē
ex thetide nasciturū.Qō etsi in cūctis euenerit:in
nulla tn̄ aptius.Ecce nūc italo de littore naues im
minere finē soluūt.pars pdē hyeme rigida:ps ho-
die dum adhuc uer ambiguū bꝛumeqꝫ similius q̄
estati.Ille ad oꝛtū solis.ad occasum alie.pars in
boreā.pars in austrū:helibicas sirtes aditure.Il-
le occiduū mūdi limitē gades ⁊ calpen a tergo.Il
le duos bosphoros ⁊ colchon ⁊ phasidē relicture:
nō auree ouis ut quōdā trahēte miraculo:sed hoꝛ-
tāte auro tn̄ ⁊ urgēte ut per tot casus:totqꝫ terraꝝ
pelagiqꝫ discrimia:hinc viua nr̄a bꝛitānis:illic nr̄a
isup mella scithis i poculū duehāt:hic nr̄e silue qd

vir credas ad acheos aut egyptios. Illic ad siros et armenios ad psas et arabes nr̄ crocus nr̄m oleū nr̄a lina pueniāt. viciſſimq̧ inde aliqd huc redeat. ¶ Logā te vna hora vigilare mecū. nēpe dū tibi ſomno grauis hec ſcriberē itēpeſta nox erat et nimboſus aer. cūq̧ ad hūc locū feſſus calamus puenifſet: tātus ſubito nautarū clamor aures pculit: ut conſurgēs ſigno qđ aſſolet memorie impſſo ſupiorē in ptē domus euaderē: que portui iminet. Reſpicio: deus bone: qđ ſpectaculū. Quis horror: pius / tremēdus / delectabilis. hic añ oſtiū littoreo marmori retinaculis herētes aliqt naues hybernauerāt. hanc ipſam quā meis uſibus dedicauit liba et libalis hec ciuitas igētē domū mole equātes / ac geminas angulares turres nimis iſigniter uelifери mali uertice ſupgreſſe. harū maxima: hac pñti hora nubibus aſtra tegētibus uētis: muros ac tecta q̄ſſantibus mari q̄ddā tartareū mugiēte iter arripit. fauſtū precor. Crede aūt mihi ſi hāc Iaſon videat aut alcides ne hemēter obſtupeāt. Si tiphis ad clauū ſedeat erubeſcat tātū ſibi de nihilo ptū nomē. Diceres nō nauis illā eē ſed mōtis pelago natātis effigiē cum faſce tū pſſa grauiſſimo bona ps uteri fluctibus tegeretur. Et ipſa gdē tanaim it viſura. nr̄i eni maris nauigatio ultra nō tēdit. Eorum vo aliq quos hec fert illic itereā egreſſuri nec antea ſubſtituri q̄ gangē et caucaſo: ſupato ad idos atq̧ extremos ſeres et orientalē pueniat oceanū. En quo ardens et inexplebilis hn̄di ſitis hoium mētes rapit? Miſertus ſuz fateor: nec imerito a poetis dici nautas miſeros itelleri. Quos cū iā per tenebras ſeq oculis nō poſſez cōcuſſus aio ad calamū redij. hoc vnū tacitus mecū uoluēs: heu q̄ chara ſit q̄ vilis eſt vita mortalibus? ¶ Ecce amice fabulā pegi nō neciā eple ſed iocūdā mihi. quā queſitā minime res actps obtulerāt. Ad id vo reſpicit qđ dicē cepam. Experiētia ſi quidē artē facit. uſus aūt artē gignit nutrit ac pficit. uerūq̧ fit qđ Affranius opinat. rerū ſapiaz uſus ac memorie filiā. Vba tenes uſus me genuit: mr̄ pe perit memoria. ſophiā uocāt me grai. uos ſapiam. Hec horūq̧ ſilia cogitaſſe videt Auguſtinus. ubi artē rerū exptarū placitarūq̧ memoriaz diffiniuit Et tu igit expire. Idq̧ tā ſepe: ut qđ fuit experiētia: uſus ſit. hoc plena memoria mox tibi pl'cherrimā ſobolē facilitatē actionis fiduciā delectationē gl'iamq̧ peperit. Et lz fortaſſis iterdū qđ in talibus ut moleſtiſſimū: ſic cōe eſt. plebeiorum igeniorū turba circūſtrepat: facile cū tāto ſub iudice murmur inane deſpicies: vtute ac doctrina et ſtudio iuidiā extincturus. ¶ Sed iā finē poſcūt graues oculi. feſſa manus. hora noctis ad ſoporiferā vgētis aurorā: quē ſola iſōnis: nec dū hoc colloqo ſatiata mēs refugit. Hec me ut ad qđ mō rn̄deā adigit q ſcripſiſti eē nōnullos apud uos qui nō de te tm̄: ſz de me etiā: deq̧ meo iudicēt igenio. Noli pcor idignari. noli obniti. noli opam pdē. hoſtes tibi q̄ſieris nec eoſdē mihi ideo dēpſeris: ſed irritaueris amplius atq̧ flāmaueris. Fatalis hec mihi ſi dici fas et antiq eſt peſtis. Multi de me iudicāt: quos nec noui: nec noſcē qdem uolui: nec noſci dignos arbitror. et qs eos rerū iudices mearum fecerit? nō inficior me mirari. Neq̧ vo magis iſtinc q̄ a cōi pr̄ia nr̄iſq̧ cōciuibus id patior iudicibus tā certis ac iuſtis utinam q̄ uelocibus ac ſecuris. Neſcio aūt huic gn̄i vn̄ hoc ꝓpriū atq̧ affixū ſit: ut ad iudicādū eo qſq̧ ſit auda

Ciuitas Uenetiarum libalis et liba

Iaſon Tiphis

Affranius

cior ꝓmptiorq̧ quo idoctior: ſeu q paucorū notitia multa uetet aſpicē: et uacuitas aiorum illos efficiat leuiores: atq̧ ita cū breuior cū celerior ad ferendā ſniam ſit ꝓceſſus: ſeu q in hac hoium fama cuius tenue lz fluxūq̧ negociū multis ac uarijs artibus pcipuis tū armis ac lr̄is agit. idē qđ in rebus fere cūctis eueniat: ut is ſemp ad aliena rapiēdū uaſtādūq̧ ſit pnior: qui ꝓpriū nihil hēt qđ eripi ualeat aut uaſtari. ¶ Ceterū ciuilis illa ꝓcacitas: igētē mihi nup ep'lam extorſit. hāc externā ob illius reuerētiā: cuius canibus ne dicā familiaribus deferēdum eſt: tacitus ferā. nō mō dū ludit: ſed ſi ſeuiat. Et ſane tolerare eqs ais decet oium iudicia. Naz ut iuſta reſpuē ſupbia eſt: ſic mollicies iniuſta metuē. Nō ſolet mēdaciū eē lōgeuū: et ſepe multo ſtudio conficta rephēſio in magnā rephēſi laudē: et rephenſoris iſamiā vſa eſt. Tegi pōt ueri lumē ſed extingui negt. viuit eni dū extinctū credit. pq̧ obiectas nubes in expectatū iubar erūpit. Quobrē et ſi iterduz ſubiraſcar ac ſtomacer faſtidioq̧ mihi non exiguo ſit tot taleſq̧ tāq̧ nō meos iudices pati: ad ſūmaz tū nullū iudicē pter iuidiā atq̧ odiū recuſo. ¶ Reſtat ad ultimū ut te horter qcqd ages q̄uis minimuz tibiq̧ notiſſimū ne vnq̄ viribus tuis fidas: ſed ex alto poſcas et ſpes auxilium. pia et humilis terrene fragilitatis extimatio iugiſq̧ memoria diuinā opez ac robur celeſte merebit. Nullū hoc artificio certius ad res agēdas: nullū efficacius. hoc fidele ꝯſiliū amici ſenioris amplectē. et uale nr̄i memor. Uenetijs quīto idus aprilis.

¶ Ad Leliū ſuū: qd ſit peius an ſua ſcriptoribus eripe an aliena iīgere. Epiſtola. IIII.

Quid adulatiū mēdacijs eſt opus: qn̄ neq̧ hijs obſcura igenia illuſtrant: neq̧ clara tali idigēt auxilio: quo in geſto potius offendūtur q̄ iuuent? Extenuat nēpe nō cumulat laudati gl'iaz laudator mēdax: falſiq̧ ſuſpitionē ueris laudibus icutit. Nō ſum ex hoc qdē nūo fateor: ſed qſqs ſim: de me mihi loq expedit. cogit enim res ipa Scribis te vidiſſe opuſcula nup aliquot. qdaz q̄z vulgaria meo noie iſcripta. quorum mihi pncipia miſiſti: tātūq̧ de ſinguliſ ut itelligerim mea ne eſſent an alterius. laudo diligentiā: ambiguitatem miror. Ego eni ſubito hijs ꝯſpectis nō tm̄ itellexi mea nō eē ſed idolui: ſed erubui: ſed obſtupui. potuiſſe illa ul' mea videri alijs: uel te dubiū tenuiſſe. Qui hec ergo mihi tribuūt bis iniurij ſunt: et actorem ſuo ſpoliāt: et me pgrauāt nō meo. Si de quo peius mereant querit ſubdifficile iudiciū. At ſi de quoq̧ illuſtriū q̄reret palā eſt offendi magis cui datur tale aliqd iuito q̄ cui aufert. Cui de ſuo eni eripueris: nō plus fame dēpſeris q̄ qđ ſcriptū illud qcqd id erat pepiſſe potuerat. cui vo alienū attribueris immortalē facile cōflaris iſamiā atq̧ feceris ut qcūq̧ bn̄ dixerit fortuita iudicent. loge ſane eſt aliud laudis imminutio atq̧ aliud ignominie cumulus: illā deſpiciet vir magnus: hūc oderit. Ego qdem q̄z uis et ſpate modicū et q̄ſite gl'ie nihil ſit: malim tū huiuſce gn̄is rapinis in vnū q̄ vno tali munē creſcere: et ſiqd eſt ꝓprij decoris oculi: q̄ aliena defor mia ori meo impmi: atq̧ affigi: cui ſatis ſupq̧ nimiū ſit ſuorum. Multa qdam auferre mihi ne qcq̄ nixi ſunt. Non ſunt queſo potentiores in hac iniurie parte q̄ in altera. neq̧ largiendo impleant quod nequeunt rapiendo. dic conſtanti animo:

vultuqꝫ:mea nō eē que ferunt̄:meqꝫ meis pꝛessum aliena respuē. ❡Est aūt nō sum nesciꝰ uetꝰ hec iniuria.multisqꝫ olim magnis igenijs uel errore: uel amore:uel odio iflicta.Q̄ꝫmulta tribuunt̄ Aristoteli q̄rū inocēs ille est.Senece libellus nolēti nō dubitē datꝰest.cuiꝰtitulus est de q̄tuoꝛ v̄tutibꝰ.oē vulgus opusculū illud auidissime legit:ac Senece libꝛis iterserit.Jnqꝫ eo ꝙ Seneca nunq̄ꝫ vidit Senecā p̄dicāt mirant̄qꝫ.Sūt qui iter ipsiꝰSenece libꝛos oēs:hūc maxime diligāt.qppe illoꝝ maxie igenijs ɔfoꝛmē.Nā reuera: ⁊ si senece iuito:ac si liceat reiecturo in adoptionē uenerit:nāliter nō suꝰ adhuc tn̄ vulgo q̄ꝫ doctis est gratioꝛ.q̄ꝫq̄ꝫ plerisqꝫ etiā doctioꝝ iā errori succūbēte uero:hocipꝫ qḋ loquoꝛ ignotū sit.iāqꝫ cū vulgo de actore sentiāt.de ope aūt ipso ɔsentire vulgo nequeāt:illud uel p̄ferēti melioribꝰ uel equāti:cui qdē egoipse nō detraho.sed hijs ipoꝛtunis ac loq̄cibꝰ scolasticis oia ꝓꝛsus nulla lege miscētibꝰsubirascoꝛ.Nā is qdem liber Martini cuiusdā est epi/ad Mironē quēdam regē ab actore suo iscriptus.foꝛmula vite honeste. Que oia nō libēter errātibꝰ bꝛeui q̄dā p̄fatiūcula dicti opis p̄dē nr̄is ex libꝛis abolita:per bibliothecas aūt galliarū ubi scriptū credit̄ adhuc stāte noscunt̄.Jsti v̄o iopē scriptorē ⁊ hoc foꝛsan vnico gl'iantē suo spoliāt ut diuitē ⁊ rebꝰonustū suis onerēt alieno.Neqꝫ hoc ɔtēti:sua sibi quoqꝫ bis igerunt: qḋ in libꝛo de moribꝰ ac ꝓuerbijs obs̄uatū est:q libꝛi senece dicunt̄:cū in eis nihil ille peccauerit:nisi ꝙ in alijs sparsim scripsit.vn̄ illa decerpent̄:ex mltis vnū in locuꝫ ipoꝛtuniꝰ aceruāda.Raro qdē ille nisi de moribꝰagit.Et snie bꝛeues ac p̄cise qbꝰ añ alios abūdat.qd nisi ꝓuerbia q̄dā sūt.Neqꝫ ideo tn̄ ex bn̄ distinctis apteqꝫ dispositis hec suoꝝ cōfusio seq debuit.neqꝫ his raptꝰ alienoꝝ q̄si idignū esset ut ꝑaup ille Martinꝰ:de v̄tutibꝰ q̄rū cultoꝛ esse potuit ⁊ foꝛtassis fuit/aliqd cogitaret ac scriberet: sed referri ad vnū oia etiā mēdacio opoꝛteret:neqꝫ v̄tꝰ atqꝫ honestas subiectū eē posset alteriꝰ:cū sit oium moꝛtaliū ⁊ Platonis añ alios/atqꝫ Aristotelis ⁊ ex nr̄is Marci Tullij:ad quē noiati Marci bꝛuti liber est de v̄tute clarissimꝰ:cuiꝰ ⁊ Seneca ipse suis in libꝛis meminit.Quāto g̊ meliꝰ fuerat eiusdē senece ɔ̄ supstitiones nisi me gustꝰfallit:egregiū opꝰuel p̄ditū q̄rē:uel ne p̄deret̄ occurrē.⁊ de ɔsolatione ad Polibiū ut in multis uoluminibꝰ aiaduerti ⁊ coꝛrexi:nō qdē p̄ditū sed p̄mixtū cū eo qui de bꝛeuitate vite iscribit̄ in ap̄tū educē ut nō vnus sed duo libꝛi:sicut sūt ita ⁊ viderent̄: ⁊ nō dicaꝫ liber sed libꝛi titulus nō p̄iret.Que res tardiusculis lectoribꝰsepe nō p̄ue caliginis cām dedit.Multa Origeni tribui fama ē:fame usqꝫ etiā ad discrimē.Quedā Augustino.Egoipse in magno q̊dam uetustoqꝫ uolumine qḋ ambꝛosiana Mediolanensis hēt eccl'ia:ubi scriptoꝝ Ambꝛosij bona p̄s est libꝛū stili alteriꝰ Ambꝛosio datū vidi.Que me res dū solitarie vite libꝛos scriberē paulo minꝰcircūuenit.Sēsi demū Pallidij eē non Ambꝛosij.Multa sūt huiusmodi.Ciceroni ac Uirgilio tale nihil accidisse scio p̄p iaccessibile credo/sempqꝫ vnū stili genus libꝛū cuiꝰnomē est de uetula:dāt Nasoni.Mirū cui uel cur cuiq̄ꝫ id in mētē uenerit nisi hoc foꝛtasse lenocinio clari nois obscuro fama opi q̄rit̄: ⁊ qḋ vulgo fit:ut gallinis pauonū oua subijciāt.Jd ab istis i ɔ̄riū v̄tit̄ sp̄antibꝰut gn̄osus supincubitoꝛ

Origenes. Augꝰ

vilia oua nobilitet.Atqꝫ ita euenisse pōt ɔsc̄tic̄tibꝰ ipsis actoribꝰ sua plus opa q̄ꝫ suū nomē amātibꝰ. Qḋ si credimꝰmiraculo res nō uacat:cū scriptorū p̄ti maxie p̊ma nois etate ac p̄cipua cura sit. ❡Mihi qdē ut ad rē reuertar nulla de alio:nulla alij de me ut arbitroꝛ talis est spes.Nemo mihi mea igit̄ eripiat.nemo mihi uel sua ul'aliena igerat hoc pꝛecoꝛ.Hec summa est:si alterutro laborādū sit:spoliari feram equius q̄ꝫ pꝛemi.Uale.

❡Ad eundem de silētio utili ⁊ dānoso. Epl'a.V.

b Onū cēseo si fieri possit i libtate viuē:nulli obnoxiū aut subiectū nisi charitatꝫ legibus bonū dixi cū sit optimū:q̊ nil meliꝰ hēt hominū vita.nulla igit̄ opū spes.Nullus auri palloꝛ Nullus purpure aut gēmaꝝ fulgoꝛ.Nullus ex diuerso sq̄loꝛ iopie.nulla victꝰaspitas hic aiuꝫ dimoueat.Melioꝛ multo ē pauptas liba q̄ꝫ s̄ue diuitie. Neqꝫ v̄o libtatē sic accipio ut turpi marcescamus ocio:sꝫ ut spōte nō coacti:nō labores q̄tos dicimꝰ: sꝫ honestos nob/utiles p̄rie subeamꝰ.⁊ Ciceronianū illud in oratore.mihi eni liber eē nō videt̄:q:nō aliqñ nihil agit.Sic accipio ut nihil agat occupatoꝝ more:q duri stimulis urgent̄ impij.Sed sepe ociosus exteriꝰcū alijs nihil:secū itꝰ semꝑ agat aliqd.oino eni nihil agē nō libi sꝫ ihertis ē.Si āt qm̄ ut ait pastoꝛ Maroneꝰ:foꝛs oia v̄sat.ꝓꝛsus alieno s̄b impio viuēdū ē.qḋ tibi nūc.mihi oli.ml'tisqꝫ sepe viris maximis ad tp̄s neciū vis foꝛtune seu uolūtas potiꝰ dei fec̄ multa cauēda.multa vndiqꝫ ꝓuidēda erūt.de qbus mō agē nec tp̄s patit̄ nec res poscit. ❡Duo maxie ꝓp̄a tue ɔditiōis attigā.pꝛimū ut sileas.ne sileas scōm.Miraris:dicā clariꝰ. Eras oli rome:cōeꝫ illū dn̄m secutꝰq tā cito nos in hac mis̄iarū ualle destituit:dū q̄rulā illā ex gallijs epl'aꝫ misi:ubi q̄ꝫta eēt silētij religio apḋ p̄sas:iter multa disserui:cuiꝰsi memisti:ut mearū soles rerū diuꝫ nō ē opꝰpluribꝰ:nisi ut scias oēs hac i re dn̄os p̄sas eē.nec dn̄os tm̄:sꝫ amicos.Quibꝰ nō idcirco minoꝛ fides d̄bita ē ꝙ violate fidei minꝰ ꝓmpta sit ultio.decꝰnāqꝫ nō penā v̄tꝰ libat:neqꝫ lentiꝰ p̄stat. qḋ ipune negligit̄:q̄ꝫ ꝙ neglectū plectit̄.Ultro eni agit.⁊ ut Tullij v̄bo utar:suis aium trahit illecebꝛis.ipsa sibi p̄miū:ut phis placet.nr̄i eni altiꝰaspiciūt:suppliciū est peccasse.siqdem viro bono nulla peccato grauioꝛ pena est:cui nil detrahit multū addit ipunitas.Mauult certe vir bonꝰinocēs toꝛqueri:uel si ita res tulerit mori:q̄ꝫ nocēs viuē ac regnare. ❡Sed qm̄ de dn̄is sermo est:q̄ꝫuis rari boni: crebꝛiqꝫ mali sint:q̄ꝫuis ut certū est plures malos seruos q̄ꝫ dn̄os eē:sic icertū pauciores ue boni domini sint:an s̄ui.Si cui tn̄ hoꝝ q̄liūcūqꝫ dn̄oꝝ: te tua soꝛs subdidit:siqdē talis est s̄uitꝰqua dn̄s maioꝛ offendit̄: ⁊ libera iugū cōtumacia discute: neu qd hinc seq possit examina:an pauptas:an exiliū: an carcer:an suppliciū:an moꝛs?Nihil eni nō utilissimū atqꝫ optimū videri debet:quo pessimā reꝝ irā dei fugias.Sin tolerabilis: sꝫ dura ɔditio est: p̄fer.⁊ donec diuꝫ dn̄s de te aliud statuit eiꝰ iussu: a quo ois est ptās:te illi qsqs est:dn̄o subditū puta Jlli cū in ceteris:tū p̄sertim in hoc vno de quo loco loquoꝛ deditꝰ incōcussam suis in rebꝰsemꝑ sacri silētij fidē serua.Quā nō tibi blāditie:nō mine:nō ipetꝰ:nō ira:nō ebꝛietas:nō spes:nō metꝰ:non toꝛtoꝛ excutiat.⁊ de p̄mo qdē hactenꝰ. ❡Alterū erat ut sicut omē dn̄i teneas secretū:sic in dn̄ꝫ secreti ni

Maro

Tulliꝰ

bil qd nō statim pādas:nec illius notitiā pducas ois piculosa cūctatio atqȝ suspecta est.neqȝ excusat inocētia tarditatē.Est ubi nō sufficit inocētē eē nunqȝ pluriū reus vni⁹ solutione se liberat.Multe de hoc in manib⁹ nr̄oꝝ tēpoꝝ historie sunt.ſȝ clariora pfūdius aio illabunt.⁊ pterea nouis auctoritatē atqȝ obscuris lucē dare difficile est.itaqȝ uetus vna suffecerit:⁊ exēpli satis vn⁹ fuerit Alexander.Neqȝ notissimū casuȝ narro/philote illi⁹ q ut Macedo clarus vir inqȝ illo exercitu pmi loci ad eū dic bit⁹ semp ꝙ nūciatā sibi regis morte tacuisset:ultimo supplicio affect⁹ est.neqȝ eū tam mestis euētib⁹ aut ppria vt⁹rerūqȝ a se gestarū recordatio:aut pine glie fulgor eripuit.Is eni nō suppssor mō coiurationis in regē:sed ɔsci⁹ visus ac pnceps nō silētij neqȝ desidie sed ɔsilij atqȝ pfidie penas luit.Si senes aūt psa qdā philippo pmū:mox cū filio militās eque illi char⁹ ac pri fuerat.ad hūc qsi cōpatriotā:⁊ ob id pro pria memorādū aliqd ausurū:lr̄e ptoris Darij psarū regis iuēte atqȝ ad Alexādrū pmo delate erāt.In hijs si senē ptor hortabat:ut isigni aliquo magnificoqȝ facinore gloriā sibi suiqȝ regis grām mereret.Eas cū legisset Alexāder ignoto signatas anulo:ipsi cui iscripte erāt per cretēsem quedā militē dari fecit.Quib⁹ille plectissi hō fidus atqȝ inocēs ilico prexit ad regē lr̄as oste̅sur⁹.Quē cū curis atqȝ ɔsilijs bellicis occupatissimū iuenisset substitit ambigu⁹ ai an cogitatib⁹regis noue rei itēpestiu⁹ nūciator irrepet:an differret: donec uacuo illū aiovidisset.demū reuerētia pestifera differēdū rat⁹ illo die tacuit.Reuersus in crastinū eodē in statu regē reppit:⁊ bn̄ sibi cōsci⁹ ⁊ ob eā rē ut nil regi sic nil sibi metueris:nec piculuȝ dilationis itelligēs iterū tacit⁹ abijt.Inter has morulas cū sepe idē faceret cōplusculi fluxerūt dies: quo in suspitionē pceps ai rex adduct⁹ inoriū dilatorē iussit iterfici.Utraqȝ historiā apud Quītū Curtiū iuenies.Quarū pma fidē fuare qd nā insitū debet eē.Scda vo moras pellē fidei monemur ne qs iter picula dn̄oꝝ expectādū cēseat:cū vite necisqȝ hoium cās afferre nō hore tm̄ soleāt sed momēta:⁊ sepe debitā dolo penaȝ tarditas occupet. Uale ⁊c̄.

¶ Ad Robertū comitē de batiffolle. Epl'a.VI.

Et tui nois claritas iclyte vir ⁊ amici cois: charitas me coegit:ut hūc calamū alio tendētē:ad te sola mihi notū fama:qd non soleo tātisp iflecterē.Multa qdē ⁊ magnifica ⁊ iocūda de te tuisqȝ studijs ⁊ morib⁹ audio pro qb⁹tibi priieqȝ tue gratulor.Nemo mihi vnqȝ loca siluestria seu deserta dixerit ubi tales oriant viri:qliuȝ urbes magne steriles atqȝ effete sūt.Gratulor aerijs atqȝ vmbrosis ⁊ roscidis apēnini collib⁹:q te nr̄e tulerint etati.Sȝ ut uerū fatear illos tibi teqȝ illis iuideo:tuiqȝ sit ⁊ illoꝝ desiderio teneor rapiorqȝ.Te mihi qdē vt⁹ ai illos loci sit⁹reddit optabiles:⁊ ꝙ ort⁹ me⁹ qȝuis ipari sydē isdē qȝ vicin⁹ est collib⁹.At qm̄ occupatio uoti obstat:tu me istic siqs tā pue rei usus est iure tuo utē.meqȝ si non psus idign⁹ videor hēto ibi aio pn̄tē.iter opaca mōtiū ɔuexa:⁊ patrij amnis herbosam ripā thorosqȝ gramineos.necdū malis urbiū morib⁹ ifecti gurgitis alueuȝ.Inter densas ⁊ virides siluas testudine frōdea submouētes solē.Inter riuos fontesqȝ pgelidos leonis rabiē tēperātes.Ego te hic iter aurata palatia ac tēpla marmorea:iter patauina teruisinaqȝ flumina sinūqȝ itimū maris adriaci pn̄tissimū hēo.Uale felix ⁊ cōdisce etiā nō visa diligē. Uenetijs.ix.kalē.augusti.

¶ Ad eundem. Epistola.VII.

Sepem de te ɔceptā vir clarissime miris mihi modis auxit epl'e tue stilus.Nepe quez militariter eruditū alijs credideraȝ: anxie doctū mihi iam credo.sic phicis ac poeticis cūcta ibi plena sunt florib⁹.Quid ni ergo magis magisqȝ tibi gratuler ac prie regiqȝ mōtiū apenino:ingenia parieti:⁊ suis ubiora fontib⁹ ⁊ suis viridiora frōdib⁹:⁊ suis vticib⁹altiora?¶ Scribē tibi fateor hesitabūdus icepam:nō ꝙ usqȝ oino aliqd bonoꝝ atqȝ illustriū familiaritate dulci⁹hēam in vita sed uerit⁹ dū fortunā dūqȝ etatē tuam cogito te ab hijs publice iā destis studijs abhorrētē.nec satis aut fame fisus multa mētiri solite:aut amātis iudicio qd antiquo pverbio cecitatis arguit.Ecce iaȝ cui scribā scio.itaqȝ secur⁹ atqȝ alacer scribo.nec vba pdē metuēs:que apd Nasonē leuis iactura.ſȝ apd silētij auidos grauis est.imo vo magnū qtūqȝ de tuis rn̄sionib⁹tuisqȝ colloquijs lucrū spans.Sane que de mei desiderio:deqȝ expectatione nō tua tm̄:ſȝ locoꝝ dulcisonis atqȝ honestis blāditijs multa dixisti:uera eē ne dubitē facit:hoc nō mee vtus ulli⁹sed tue nobilitatis extimatio.Proinde si p occupationes aliqn̄ licuerit tuū hoc recēs sitqȝ meū uet⁹desideriū ut ipleā/dabo opam.¶ Qd sequit libēti⁹ tacuissem.Nā amariusculū gustu est:sed nihil viri talis ore platū negligi fas reor.Ad admirationē igit illā tuā que sepe multoꝝ fuit.qd ita patriā fugiā deserāqȝ vno breui:sed e medio cordis erūpēte suspirio rn̄disse uelim.O prie uenerator ⁊ qn̄ ita vis amator mei ignotiqȝ cultor hois.Non ego illā:ſȝ me illa deseruit:quē ⁊ aliqn̄ cōplecti visa est.Et si gl'iari humilr̄ tecū finis/non tm̄ urbes itale sed trāsalpine etiā barbaricēqȝ:nūc maxie pcib⁹irritis euocāt ⁊ expectāt:nō ꝙ ego sic merear Nosco me.sed qr id mihi celit⁹ datū est.Quo vno forsan inutili ⁊ uētoso bono:multa ut possum uariarū rerū soler icōmoda.Uale ⁊ ignosce uaniloquio nō hoc dicē uolui:sed coegit dolor.mestā sarcinaȝ fidēt i amica aure deposui.Pataui.viij.idus oct.

¶ Ad porē magnum camalduli. Epistola.VIII.

Pro benigna illa ⁊ plena uere charitatȝ epl'a in qua qdē illa scripsisti nō que ego audire sed que tu loq ⁊ scribē dign⁹ eras:meritas grates ago at laborē ueniēdi ad me ut tuā me ad heremū ducas quē tua sibi sumit humilitas.qr nec tibi ɔueniēs/nec debit⁹mihi ē acceptū hēo:⁊ pinde apud me est/ac si ueneris.uenisti eni meliore tui p te nō dubito uētur⁹tot⁹:nisi obstarē.Mihi aūt satis est si ueniā sic affectū talis viri aiuȝ repire.Interiȝ hoc mihi qso tributo.⁊ mihi utili⁹ ⁊ facili⁹tibi.ut christū qtiēs ad mēsā ei⁹ accesseris p me ores.det qd supest vite tuto feliciꝰqȝ agē.delicta iuuētutis mee ⁊ ignorātias meas ne meminerit.demū ex hoc carcē caduci corpis egressurō:lōgūqȝ iter ⁊ ambiguū acturo:uel ipse mihi obui⁹fit ⁊ sepe nocat⁹:tūc rn̄deat:ecce adsū:uel angeloꝝ aliquē suoꝝ:pcipue michaelē adeē mihi iubeat:qui p ipsas hostiū insidias plano calle dirigat ifelicē aiaȝ suis diffidēteȝ meritis:⁊ de sola dei sui mificordia psumētē.Uale.Pataui.viij.idus octobris.

¶Incipit tertius liber ad Joannē Boccatiū de hac peste ultime etatis ⁊ astrologoꝝ nugis. Ep̄l'a.I.

p

Resentiam tuā aīo meo gratā ⁊ ſpaui ſemꝑ ⁊ ſciui: ⁊ quātū tibi placuit ſenſi. Jlla v̄o qꝺ minime nouerā ⁊ fauſta erat: q̄n̄ q̄dē hijs mēſib⁹ pauciſſimis nimiūqꝫ uelocib⁹: q̄b⁹ in hac que mea dicitur: tua domo moram trahere tibi mēs fuit: iducias bona fide mea video: habuiſſe cū fortuna: nil niſi letū te p̄ñte auſa. Mirabar ipſe q̄d ita rumoꝝ ifeliciū iaculis ſemper expoſitas aures meas triſtioris nuncij cuſpis nulla ꝑcelleret mecūqꝫ tacit⁹ querebā. q̄d nūc agit hoſtis mea? feſſa ne an oblita mei eſt? an tādē patientie victa ſuccubuit? Nihil hoꝝ. nūc itelligo. Lā erat occultior lōgeqꝫ alia breuis ⁊ iſolite ḡetis. an forſā erubuit ſꝫ oculis tāti amici mecū morib⁹ ſuiſ uti. dūqꝫ tibi nō ꝑceret mihi ꝑꝑ te pepcit: Jllō v̄i⁹ putē ſeuitiā hāc ⁊ dolos q̄b⁹ largit' affluit: nō v̄ecūdiā q̄ penit⁹ caret: aut miam fuiſſe. Nō eni tali ſꝫ̄ni xū comite ferire auſa diſtulit: dū abires: ne ſi ꝑ̇us iuaderet: ultro te illi obuiū dares: neu mihi uel ſtrato dextrā ul' nutāti humeꝝ offereſ. Nō ꝑcebat igit' ſed herebat: ⁊ nocēdi tp̄s obſuās iteri ſagittaſ cruenta cote mortiferas acuebat. Jtaqꝫ vix dū finē ſolueras: dū repēte ex iſidijs hoſtis erūpēs: ſolū atqꝫ icautū teqꝫ aīo ac ſuſpirijs ꝓſequētē vulnē ꝑculit i opino: ſtrauiſſetqꝫ ilico vi cōpler⁹ ꝓpoſitū ꝯſtitiſſē. Q̄ꝺ vix ſerū ueris ac ſolidis ꝯflatū ſnijs: q̄ſi vnuꝫ fluctuātis vite gubnaculū tēpeſtatib⁹ m̄ltis feſſus arripui: ⁊ deo p̄ſtāte nō deſerā: mortē. ſ. ⁊ mortalia q̄libet eq̄nimit' ferēda mortalib⁹. Leterū me ſic ſepe oliꝫ: ſic nouiſſime mea me pupugit ſors imitiſ o q̄d loq̊r aut ubi ſū: Que mētē iſania mutat? Neqꝫ eni h̄ tā illi ꝯuenit cui a Marone tribuit' q̄ꝫ mihi quē ꝯ notiſſimā v̄itatē ꝯqꝫ meā q̄ꝫ ſniam loq cogit dolor. atqꝫ ita fortunā accuſare q̄ſi me claua ꝑcuſſerit: aut cuſpide fixerit pāthaſilea uel orithia.

Orithia Panthaſilea

Magna q̄dē ꝑs q̄relarū hūanarū nō iniuſta mā: ſꝫ ſtulta eſt. Jllō ḡ ꝯſulti⁹ ac recti⁹ ⁊ fateri ⁊ credē. nil hoib⁹ ſiue iuſto licet abdito dei iudicio euenire. neqꝫ fortunā imeritā ⁊ icognitā lacerare. Sꝫ ad iceptā reuertor hiſtoriā. ¶Jgit' te digreſſo ſacerdos ille cui lr̄as ad meū Leliū ꝑferēdas dederā eaipſa hora rediēs itactas retulit. Nō fuit v̄bis op⁹. aſpect⁹ ipſe ꝓ nūcio fuit. lr̄as ipſe meas meſt⁹ arripio: manū atqꝫ anulū recog̊ſco. Et q̄d inq̄ꝫ rei ē? Quid hec ſibi uolūt lr̄e? Quid huc redeūt? Quid icomitate? Quid itacte ſaltē ueniūt? Quid Lelius me⁹ agit? ubi eſt? Ad hec ipſe defixis in terrā oculis tacebat. Sēſi ad qꝺ lōgo ⁊ frequēti uſu: ualde ſenſibilis fact⁹ ſum: ut dāna mea an̄ etiā q̄ꝫ mihi nūcientur itelligā. Tāt⁹ amicus ille pierat. imo certe p̄ierat ſecuturū ſeu uerius ſequētē: ⁊ curſu ꝯtinuo properātē. Obijt ergo Lelius meus vir igenio ⁊ eloquio ⁊ v̄tute vnicus. Nā de amicitia loq ſuꝑuacuum: ſic oib⁹ nota eſt. Erat aūt hic q̄rt⁹ ac trigeſim⁹ nr̄e ann⁹ amicitie ꝓ breuitate vite lōgū ſatis: ꝓ viuēdi deſiderio breue tp̄s. ¶Ecce aūt manu adhibita dū adhuc recēs vuln⁹ foueo ſpūmqꝫ ꝯtineo repetita cuſpide nouū miſero vuln⁹ iſligit'. Simonidis nr̄i obitū referēte illo cui⁹ in gremio expirauit. o felices aīe: dūqꝫ hic fuiſtis vnanimes vnūqꝫ ſub tp̄s hic digreſſe: uob ut ſꝑo bn̄ ē. Nob ḡ remāſim⁹ ur̄o hitu vite curſus q̄ſi ex ameno ⁊ ꝓno calle ad difficiles ſalebras ac ꝑplexas penit⁹ deflexit anguſtias. Sic amice nobcū ludit mors: letales ict⁹ igemināns: nec nos differt niſi ut ſupplicio lōgiore ꝯfecti: nr̄orūqꝫ oiuꝫ ſpectatores cinerū effecti ⁊ diuti⁹ ⁊ ſepi⁹ moriamr̄. Sꝫ ut libet. ego eni iā obtorpui. iā ſentire nihil icipio. ⁊ i uſū v̄ſus dolor: nō iā dolor ſꝫ ꝯſuetudo flebilis ac nā ē. Aīalia q̄dā ueneno viuē fama ē. Ego v̄o malis meis paſcor: uoluptate q̄dā effera: ⁊ ḡ fuerāt gemit⁹ cibi ſūt. Jmpletūqꝫ ē i me ſeu Dauiticū illud: Fuerūt mihi lachryme mee panes die ac nocte. Siue illō Ouidianū. cura dolorqꝫ aīi lachrymeqꝫ alimēta fuere. Ego hijs paſt⁹ inter hec ſenui. ⁊ illō afflicti ſenis i meū redijt caput dies mei uelociores curſore fugierūt: ⁊ nō viderūt bonū. Quid vis? ꝓrſus ex̄ me ſuꝫ: Jnſueta methamorphoſis. aīi hitū moreſqꝫ exui: ſola reſtat effigieſ. Sic me celeres trāſformauerūt āni. ⁊ q̄dē pauci ⁊ mali. ſic ſerenitatē illā q̄ me icipiēs adhuc leta ⁊ facilis ſenect⁹: ſemꝑ lꝫ apō poetā triſtis ornauerat meſtis vndiqꝫ nubib⁹ iuoluerūt. nulla uſq̄ꝫ de alia re ꝯceptis q̄ꝫ de amicoꝝ mortib⁹. Jn q̄b⁹ ego moriens viuo: ut ſi gaudēdi mām ſors daret oblit⁹ ut arbitror ſim gaudē. ¶Age aūt: ꝯſternatū ſparſumqꝫ aīuꝫ colligam⁹. o chariſſime Leli ſic uobiſcū eni q̄ ſi cū p̄ñtib⁹ loq̊r: uereqꝫ viuētibus. plane inq̄ꝫ mihi tu Leli. ⁊ ſi ego tibi nō ſcipio. Q̄tū h̄ ipſo āno qꝺ tue teſtant' ep̄l'e me defūctū fame credēs fleueras o ſimonides optīe. iure tu mihi ſimonides ⁊ ſacerdos ⁊ uates. ⁊ utrūqꝫ ꝑit' ſacer uates: q̄ꝫ tū nuꝑ tremē atqꝫ horrē te ſcripſeras: ne ſupſtes mihi fieres: quē tibi ſupſtitē p̄cabar] me uolēte fact⁹ es uoti cōpos. clauſū meis aꝑtūqꝫ tuis p̄cib⁹ celū fuit. O cure hoium iutiles: met⁹ ſuꝑuacui: ſpes iānes. Quid timuiſtis amantiſſimi. Quid ſolliciti fuiſtis. Ecce ego cui⁹ aut fama morꝭ aut ſola cogitatio ſic p̄cordia ur̄a ꝯcuſſerat. Quiqꝫ meoꝝ ꝑ̇m⁹ oiuꝫ mori optabā: mori ultim⁹ ꝑmetuo. Et h̄ ꝑ̇mū queror: q: qꝺ me lr̄iſ ur̄ꝫ utqꝫ monuerat i ſe ſꝑuit: iſectūqꝫ aerē ⁊ loca morbi iſamia decliare. ¶Ueꝝ ego hec ne q̄cq̄ꝫ dūqꝫ aīꝫ exonero nō r̄n̄ſuros arguo. ḡ utinā o amice te ſecuti ut aīo ſꝑ ſit nūc corꝑe ⁊ uobiſcū fido ſꝫ̄lare latitātes peſti cedē uoluiſſēt: romā iſignit' neapolimqꝫ uaſtāti. Q̄ꝺ te feciſſe gaudeo: tibiqꝫ gr̄aꝫ hēo. ḡ tectū meū dignū duxeris: ſub q̊ ijſdē malis p̄ria laborāte q̄eueris. Jlli aūt q̊rū mihi fidel'r ꝓ ſe q̄ſqꝫ ꝯſuluit: uti ſuo ipſi ꝯſilio noluē. dicam fortaſſe ueri⁹ nequere. durū eſt fixa ꝯuellere. Et rome q̄dē iure ſuo ſi neceſſe nūc mori erat oſſa lelij debebant' ubi cōpacta ꝑ̇mū uerius fuerāt ⁊ pelle ueſtita. ſed alteri⁹ cinerē florētie debitū ſibi abſtulit neapolis Sic terrena ſui ꝑte ſimonides ille nr̄ amor: nr̄eqꝫ delitie iuxta Uirgiliū iacebit ꝑegrini ſolamē buſti aliqꝺ amatori pieridum ⁊ cultori. Utriuſqꝫ v̄o ꝑs etherea celum petijt. Sic mihi ꝑſuadeo: ſic oro: ſic cupio. ⁊ ꝑfecto ſic eſt. Nō p̄ñt tales aīe alior ſū ire delectat' enim celi regnator altis ⁊ mitib⁹ igenijs. Sꝫ cur heu ḡ nr̄i collegij ultim⁹ vite hui⁹ aſꝑum limē itrauerat. ꝑ̇m⁹ egredit': niſi ut multiplicib⁹ argumētis itelligā. Q̄ꝺ ualde ſi nūc ꝑ̇mū itelligē cepor tardus ſim: nullo agi ordie res hūanas. ¶Uideo amice ut iudicio dānate depulſeqꝫ aīo: ad calamū redeūt q̄rele. Et ſūt ſane egri q̄dā q̄b⁹ remedij gen⁹ ſit ubtim q̄ri: q̄ſi mali ſenſū lamētis extenuet. Sūt ḡ feſſi ſine ſuſpirijs ⁊ leui murmure nō q̄eſcāt q̄ſi

puluinar aptius sternat ille sub strepitꝰ ⁊ tremule
ille uoces pro mollibꝰ plumis sint. Mihi quocũq;
cõsuetudo antiq̃ linguã aut calamũ ĩpulerit ꝓposi
tũ recẽs est: fixũq; aio qd̃ dixi. multo q̃dẽ nixu fa-
teor. sed ⁊ multo rerũ turbine stabilitũ: ex equo de
spicẽ spes metusq; gaudia ⁊ dolores. Hec sũt eni
fere que ꝯstãtes quoq; aios ⁊ generosa cõsilia iter
pellãt. Instat aũt dies / quo nihil ad nos ista ꝑtine
ant / que nũc tãto molimine vitã nr̃am obnubilant
ac serenãt. Nobis iterim ut res sunt sũma ope ter-
roribꝰ vigẽtiq; tristitie resistẽdũ est. Quã hijs ꝯtria
uel spes anxia uel illa gestiẽs letitia: que multos at
tollẽdo ꝑcipitat: deo gr̃as nihil nobis hijs tꝑibus
attulit: nihilq; videt̃ allatura negocij diu a nostris
exul atq; auersa luminibꝰ. ¶ Ceterũ hijs omissis
ad te redeo: nr̃mq; Simonidẽ: quoꝝ mihi tu pene
iam solus supas studioꝝ comes. Ille lz abscesserit
pñs est. nunq̃; q; pñtior q̃ dũ absuit. Añ enim finẽ
absentie ꝑstolabar. qd̃ qm̃ mihi morte ꝑripit̃. Nõ
iã reuersurũ cogito: sed reuersum. fictaq; pñtia me
cõsolor. Et ego q̃dẽ illũ ac te: siq̃d mihi humanitꝰ ĩ
expletis opibꝰ accidisset: q̃si alterũ Uarrũ. Luccã-
q; alterũ aio ꝓuidebã. Nũc qm̃ hic ordo supis pla
cet: Qd̃ illũ mihi fore decreuerã: id me illi fieri (ni
si fallor) equũ est. Itaq; siq̃d opusculoꝝ atq; ep̃la-
rũ eiꝰ ois gñis impfectũ supest iter nos viritim di-
uide. Et postq̃; uos quoq; nr̃a sors diuidit extima
tis igenijs meã mihi ꝑtẽ mittito: tuam serua. debe
mus hoc illi fateor: nec tu negas. viuat ille in celo
⁊ in memoria nr̃a viuat: dũ nos viuimꝰ. post nos
aũt in memoria posteroꝝ. q̃bꝰ nõ me fallit amor si
notus fuerit charus erit. In quo si res eget fasce lz
pressus ꝓprio meã opam uerecũde memoriter pol
liceor. ¶ In eo aũt qd̃ illi lete admodũ acceptanti /
post mei Socratis obitũ totũ illud qd̃ nisi cuz vita
finiri posse nõ video / opus ep̃lare deuouerã nihil
muto: Qd̃ ad hoc attinet nihil actũ est illius mor-
te: mea est opus ut sileã. Scribẽ illi ampliꝰ nõ pos-
sum. Sed de illo ⁊ scribẽ ⁊ cogitare ⁊ meminisse /
dũ mei ipse meminero / nemo certe uetuerit. Proi
de nunq̃; ĩscriptio ꝑma mutabit̃. Qd̃ viuo virenti
q; viro olim spopõdi: soluã cineri arido soluam nu
do noi. Quicq̃d id erit ad Simonidẽ meum erit.
Qd̃ q̃diu seu quãtulũ sit ignoro. tantũ erit haud
dubie quãtũ vite spatiũ / quo nihil ĩcertiꝰ. certe aũt
lõgiꝰ ẽẽ iã incipit: q̃; spaui: q̃q; optaui. illa etiã eta
te que cupidissima est viuẽdi: viuẽ uolui: sed non so
lus. siue ꝓbatis ac ueteribꝰ amicis: q̃bꝰ ut vides iã
fere oibꝰ supuiuo: ut cito uel sine amicitijs sit viuẽ-
dũ: ĩhumanũ ac miserũ vite genꝰ: uel noue queren-
de amicitie: anceps ac difficile negociũ. ¶ Sed ne
redeã ad querelas que in singulis ṽbis occursant:
passimq; se ingerũt reluctãti ad aliã: sed cõfinez sti
lus trãseat mãm. vides puto: ualde eni aut sopitus
est aut cecus: qui nõ videt quo res hoium sint sta-
tu. ¶ Annũ etatis huius ultime millesimũ trecẽte
simũ q̃dragesimũoctauũ luximꝰ. Nũc lugẽdi ꝑn-
cipiũ illũ fuisse cognoscimꝰ: neq; ex illo cessasse vn
q̃; hãc insolitã ⁊ ĩauditã a seculis mali vim: huc il
luc dextra leuaq; dimicatoris more promptissimi
feriẽtẽ. itaq; toto sepiꝰ orbe trãscurso cũ nulla ma-
neat ps imunis: q̃sdã bis terq; q̃terq; repetijt non
nullas anniuersaria tabe pessũdedit. Mediolanuz
urbẽ ligurũ caput ac metropolim usq; ad ĩuidiam
hactenus hoꝝ nesciã laboꝝ ⁊ celi salubritate ac cle
mẽtia ⁊ populi frequẽtia gl̃iantẽ: sexagesimusp̃ri-
mus annus ⁊ uacuã fecit ⁊ squalidã. Quo q̃dem
ego diluuio qui deo duce tunc aberã q̃d amiserim
nosti. Illi dehinc populo mitior / mihi uel crudeli-
or annus sequẽs: qd̃ habui optimũ in terris eripu-
it amicũ illũ / cui ut sil̃is nulli hoium erat. sic nulli
sil̃is est iactura. nomẽ viri ne ĩuitũ cogat ad lachry
mas nũc silebo. neq; tibi opus est noie ut quẽ loq̃r
ĩtelligas. Idẽ annus sic Ueronã exhausit / ut nr̃a il
lã etas q̃lẽ vidit visura utiq; iã nõ sit. ¶ O immite
pectꝰ seui ꝑncipis / quẽ de cõditione tẽpoꝝ suoruz
queri solitũ legimus / ꝙ nullis calamitatibꝰ publi-
cis insignirent: ⁊ cõe malũ aliqd̃ atq; ĩsignẽ pesti-
lẽtiã optare. vidisses utinã tale aliq̃d ferox Gai. ne
nos talia multa quotidie viderêmꝰ. ⁊ ut pijs lumi
nibꝰ parceret̃ / ĩpios oculos mestũ spectaculũ recre
asset. Neq; ṽo trãsmarina tm̃ sed ⁊ nr̃a ꝑtereo. lon
ganimis ac tristis historia est. ¶ Ad sũmã. uacuus
hoium sed criminũ plenus est orbis. Sic ad pau-
cos tota scelerũ descẽdit hereditas: ne miremur si
quo pauciores ⁊ peiores sumꝰ. Nã necesse est hoc
mẽtiũ virus ⁊ hãc rabiẽ / ⁊ hũc luxũ / ⁊ hãc sarta-
ginẽ vitioꝝ ꝑpetuis ignibꝰ supiectã / cui nil demit̃
sed indies aliq̃d addit̃ eo feruẽ funestius quo fer-
uet angustius. ¶ Sed ꝓcede. Tertius hic annus
ex ordine ab initio maloꝝ sextusdecimus: multas
quidẽ urbiũ nobiliũ iter quas ⁊ florẽtiã reinuasit:
quã sic pñs estas exercuit ⁊ afflixit: ut parũ sexte-
decime retro cedat estati. Cui accessit ad domesti-
cã cladẽ belli furor externi: qd̃ uarie cũ pisanis ge-
stum magna ꝑtis utriusq; ꝑnitie ⁊ maiore ꝑiculo
nũc marie dubijs pẽdet euẽtibꝰ. ¶ Inter hec ma-
la q̃d astrologi somniẽt audisti usq; ad sexagesimũ
q̃ntũ annũ iniq̃ syderis vim ꝓducũt. Inde iaz hijs
qui durare potuerint letiora oia q̃bꝰ a stipulatori-
bus polliceant̃ in dubio est. pollicent̃ tñ ⁊ tam ꝓpe
est dies / ut ꝓmissi fides quãta sit diu dubiũ ẽẽ nõ
possit apud populũ dico: quẽ nõ mõ astrologorum
sed quorũcũq; uaticinãtiũ / ⁊ q̃litercũq; furẽtiũ ꝓ
missa suspẽdũt. Apud nos eni nõ minꝰ hodie certũ
ẽẽ debet / q̃; cũ uenerit. ueterũ si bñ meminimꝰ pro
missoꝝ. Proinde nũc Martẽ ⁊ Saturnum nescio
ubi nã syderũ nũdinãtes faciũt: eãq; cõiũctionem
(ut eoꝝ utar ṽbo) post exitũ anni huius toto nunc
etiã biẽnio duraturã / dicũt: mirũ ualde ab initio re
rũ nunq̃; hijs in locis astra illa fuisse: cũ iã totiens
circos suos ⁊ celum oẽ lustrauerint. Sin ibi fuere
mirũ aliud eisdẽ ex locis ac syderibꝰ effectꝰ tãto dis
sil̃es ꝓuenisse. Horũ eniz alterũ fateri oportet: uel
si negant sil̃e aliq̃d post orbẽ cõditũ: seu qm̃ cõdi-
tũ negare solẽt: post hoiuz memoriã visum lectũq;
uel auditũ ꝓferãt. Qd̃ si nequeũt q̃escãt ⁊ q̃escere
alios sinãt. neq; nos saltẽ suis artibꝰ falli posse ꝯfi-
dãt. ¶ Nescimꝰ q̃d in celo gerit̃. qd̃ ipsi q̃dẽ ĩpudẽ
ter an temerarie ꝓfitent̃. At ex ꝑte que in terris ge
sta sunt nouimꝰ. nisi forte suas ⁊ ĩp̃m alterationes
suasq; discordias celũ hẽt: ⁊ iã uel senio delira uel
turbata odijs vias suas oblita sunt sydera. uereq;
nũc uage ⁊ errãtes stelle nullis legibꝰ: aut nãe fre
tus extra zodiacũ phetõtea licẽtia funestos morta
libꝰ cursos agũt. Et hoc eni ⁊ q̃duis ĩeptie dictu-
ri sũt potiꝰ q̃; ignorãtiã cõfessuri: quorũ nõ ignorã
tiã mõ sed cecitatẽ uecordiamq; oẽm vulgo etiam
multa olim sed nil clarius q̃; ꝑsens hec pestis apu
it uerecundũq; iam esset aliq̃ñ fateri se nescire qd̃

De amicoꝝ optimo.

De peste florẽtina q̃r-to bello pisanorum.

Nõ de astrologis.

nesciũt. Insup qȯ nescire illos nemo est qui nesciat
Modestius hac in pte medici:quoꝝ pitissimi habi
ti sepe me pñte fassi sunt artis sue remedia ad hoc
nãe seuiẽtis archanũ nõ extẽdi. Possem eis igno-
rãtiã donare:si eam sic in reliqs faterent̃. At astro-
logi qui ferunt̃ oium ignari potius mori uelint q̃
se rei illius ignorãtes dicẽ. Nẽpe cõsuetudo ⁊ pu
dor ⁊ ꝑuicacia ⁊ lucellum ⁊ facilitas insanoꝝ fu-
turi semꝑ ab expectatione pẽdẽtiũ. hij sunt lingue
nodi ut uerum elicias eculeo opus sit. Nemo uo-
lẽs nisi modestia vigẽs cogat ignorãtiam ꝓfitet̃.
Norũt ipsi qdẽ:⁊ si dubitãt:celo suo tot mẽdacijs
aduersante cõdiscãt:nihil eẽ qȯ uẽtilãt:qȯ mercã-
tur:quo ue arida pectora ⁊ siticulosas aures infar
ciũt:sed id nihil ignotũ alijs fieri studẽt. ne si emer
serit ipsi etiã nihil sint. Talis enimqsq͡ȝ est q̃lib⁹ de
lectat̃. Inter artificiũ atq͡ȝ artificẽ multa cognatio
est. Hec ꝑtinacie cã igẽs. Qȯ sunt videri metuunt
Qȯ nõ sunt cupiũt. qȝ qȯ sunt nihil est penit⁹:fieri
q͡ȝ aliud iã nõ pñt:usu pessimo cõpediti. vnuȝ hoc
possibile arbitrant̃. Idq͡ȝ eligũt qȯ eẽ nequeũt ap-
parẽ:frustra id tñ isensati. Qui ut certe si de moti-
bus agãt si uẽtos ac pluuias:si estus ac frigora:si
ꝓcellas maris:si solis luneq͡ȝ nũciẽt eclipses utilr
sepe sempq͡ȝ delectabilr audiẽdi sint:sic dũ res ca-
susq͡ȝ hoium soli deo cognitos fabulant̃:ceu mẽda
cioꝝ tristium opifices respuẽdi eque cõmercio nõ
lratoꝝ mõ:sed bonoꝝ oium repellẽdi. Ipsi ṽo per-
uersitate ai q̃dã atq͡ȝ obstinatione mirabili possibi
lia negligũt. ipossibilib⁹ opaȝ dãt qnimo usq͡ȝadeo
depuduit:⁊ cognitu faciliora diffiniunt. ¶ Uenit
ad aures tuas forsitã ut nuꝑ expeditione ticinensi:
cũ vir ille magnanim⁹ qui nũc ibi p̃sidet:lacessitus
urbẽ ualidã munitãq͡ȝ aggredi statuisset:astrologi
oẽs strepebãt:⁊ hic nr̃ añ alios tãte fame:ut vulgo
futuri p̃scius poti⁹ q̃ p̃sagus hẽret̃ multis hic die-
bus patã ꝓfectionẽ:sublataq͡ȝ signa cõtinuit expe
ctãdũ dicẽs hore fatalis aduẽtũ. ea ṽo cũ uenisset
illo iubẽte:mote acies ⁊ totis in bellũ virib⁹ itũ est
cũq͡ȝ antea multis mẽsib⁹ mira celũ ac terram sicci
tas habuisset:eodẽ ipso die patefactis subito celi
ualuis:tãta vis pluuie cepit:multisq͡ȝ ꝯtinuis post
dieb⁹ ac noctib⁹ creuit:ut cãpi oẽs ⁊ hostiles p̃mũ
muros castra cingẽtia miro ⁊ isolito diluuio inun-
darẽt. nõ sine multo discrimine:ut victuri armis ꝓ
pe imbrib⁹ vincerent̃. ⁊ si postea meliorib⁹ auspici
is in aciẽ reditũ:⁊ ṽtute ac fortuna viri illi⁹ dei fre
ta p̃sidio absq͡ȝ astroꝝ cõsilio capta urbe:bellumq͡ȝ
ꝯfectũ sit. Sane tũc mẽdacio isensus:cõiectoreȝ il
lũ alioqn virũ bonũ:doctũq͡ȝ supra cõem modum:
mihi ṽo charissimũ:sed futurũ fateor chariorẽ nisi
eẽt astrologus amice argui. qd ita in tãte rei iudi-
cio dormitasset:ut tã ꝑiculosam celi mutationeȝ:⁊
tã ꝓximã nõ videret. Rñdit ille difficillimũ eẽ uẽ
tos ⁊ pluuias ⁊ imp̃ssiones alias aeris que dicũ-
tur p̃uidẽ. Cui ego. Facilius ergo est inq̃ nosce qd
mihi vni qd ue alteri post annos plurimos euentu
rũ sit:q̃ qd celo ⁊ terre totiq͡ȝ rerũ nãe impẽdeat:
hac ipsa luce uel crastina erupturũ cũ nãliter qdeȝ
ista:supnãliter illa cõtingãt:distribuẽte cuilibet su
as sortes deo. Facili⁹ inqt haud dubie:sed hoc ita
dixit:ut animi pudorem media in frõte plegeres.
Scit ipse me uerum loq. neq͡ȝ hoꝝ aliqd ut opinor
neget. ¶ Q̃q̃ iam ide a dñij pñtis exordio:iter ip
sum ⁊ me:qui ea tẽpestate illic erã:de maiori etiaȝ
errore certatũ eẽt. ¶ Cuȝ enim tẽpus anxio ꝓrsus
horoscopio delegisset:quo felicius tribus illis ma
gnis frĩb⁹ dñationis isignia traderent̃:me cui iniũ
ctũ erat:ut in ea solẽnitate ṽba facerẽ ⁊ oroneȝ me
am:⁊ nouoꝝ dñorũ intẽtionẽ ac publicã iterrupit:
dicẽs aduenisse horã que p̃teriri sine multo ꝑiculo
nõ posset. cũq͡ȝ ego lȝ taliũ haud inscius nugaꝝ. tñ
ne stultorũ numerose suie obstarẽ:cepto sermoni fi
nẽ añ mediũ posuissem. stetit ille hesitãs atq͡ȝ atto
nito sil'is. dicẽs adhuc modicũ restare anteq̃ ho-
ra illa felix afforet:meq͡ȝ iterim hortari cepit ut lo-
querer. Ego subridẽs porasse me:neq͡ȝ post finẽ eẽ
aliqd rñdi. neq͡ȝ pulchrã aliquã fabellaȝ occursare
aio quã mediolanẽsiũ pplo recitarẽ. Ille estuãs ⁊
sepe vngulis frõtẽ scalpẽs tacitis oib⁹:qbusdã idi
gnãtib⁹ ac ridẽtib⁹ alijs:post paululũ exclamauit.
hora est. tũ ṽo lõgeuus qdã militaris vir:cui id ne
gocij datũ erat tres bacillos puros rectos candi-
dos qui nr̃arũ nũc urbiũ sceptra sunt arripiẽs:cui-
q͡ȝ suũ letis ṽbis uotisq͡ȝ ⁊ faustis ominib⁹ in manu
posuit. Sed id tãto in singulis iterstitio tꝑis actuȝ
est:ut si uera est rota illa Nigidij:q̃ astrologi igno-
rãtiã suã dum uelare uolũt:detegũt:merito credi
posset diuersam frĩb⁹ fati seriẽ istare. Neq͡ȝ hercle
alr fuit. Nota est historia ut añ annũ exactũ natu
maior ⁊ Bononiã nobilẽ dñij sui patrẽ:⁊ mox vi-
tã adhuc virẽtib⁹ annis amiserit:reliquoꝝ ⁊ ꝓsꝑi
tas certior ⁊ vita lõgior usq͡ȝ iã post decẽniũ ꝓdu
cta nũc maxime floreat. Qȯ sepe amico illi hori-
spici iocabũdus obieci. cũ ille qdem arte sua nihil
amplius fieri posse vno semꝑ ore rñdeat. Et credo
edepol uere hoc dicat. Cũq͡ȝ ut paulomin⁹ excusa-
tũ hẽam etas facit. ⁊ magne familie educãde vio-
lẽta necessitas que ad idigna nõnunq̃ artificia ma
gna etiã curuat igenia. Quã ut eum quoq͡ȝ in has
nugas ipegisse arbitrer:vno maxime rñso viri illi-
us adducor. Nã cũ ego ⁊ sibi amicus:⁊ fame sue
sepe idẽ aliter atq͡ȝ alr secũ agerẽ:q̃uis ipse ⁊ eta-
te me multũ:⁊ scia añiret. Ille semel uelut expre-
ctus ꝓfundoq͡ȝ erũpẽs in ṽba suspirio. Nihil ami
ce inqt hac in ꝑte sentio nisi qȯ tu. Sed ita viuere
hic oportet. Sensi necessitatis aureã cathenam ⁊
misert⁹ extũc silui. ¶ Ceterũ hic est mos:ut ad ice-
ptũ regrediar. hic fatẽdi pudor:ea mẽtiũ libido in
nos ⁊ fortunas ut aiũt nr̃as:nr̃iq͡ȝ ai libertatẽ ius
utrũq͡ȝ sibi aliqȯ acgrẽdi. vñ fit ut pro honesti stu-
dij clara laude neglecta:fuscã fallacie ⁊ erroris in
famiã mereant̃. Quoꝝ iudicijs qȯ falsi iest fraudi
atq͡ȝ inscitie iudicãtis. Siqd aũt ueri nõ scie sed ca
sui debeas iputare fortuito. Quid est enim aliud
qȯ Augustino olim adolescẽtulo:⁊ ob eã causam
tũc minime credituro. post aũt nõ credituro tñ sed
breui etiã alijs ꝑsuasuro:ꝑq͡ȝ oẽm vitã aduersario
ingẽti atq͡ȝ euersori hui⁹ uanitatis acerrimo bon⁹
ille cõsultor dixit vim sortis hoc facẽ in rerum nã
usquequaq͡ȝ diffusam. vnde est enim ꝙ ⁊ diligẽtis
sime cogitata frustrantur:⁊ casu elapsa certis sepe
successib⁹ cõfirmant̃:⁊ lõgo studio nõ iuẽta ṽitas:
q̃si per ludũ sese aliud agẽtib⁹ ingerit. Isti autem si
qȯ uerũ vnũ forte uel alteꝝ exciderit insolẽtissime
p̃dicant. Qȯ assidue mẽtiunt̃ excusant:p̃dictiq͡ȝ fi
dẽ regrẽtib⁹ irascunt̃:Importunũ ualde nõ erube
scere/cuius ꝯrio gl'ieris. Possem uel errori/uel in
opie ueniã dare/si uerecũdius mẽtirent̃. Impudẽ
tem ignorãtiã ac supbũ mẽdaciũ quis non oderit?

¶ Necignoro in his redarguēdis/multa ſepe me
ſcribētē plura etiā loquētē v̓ba iactaſſe: Que mihi
fateoꝛ nō ꝓfectꝰ ſpes/ſed mēdacij odium elicuit:
Jacturāqꝫ ipſe meam ſoloꝛ maximis comitibus.
Quis enim ueri amicus nō hos odit atqꝫ arguit?
Fruſtra tñ eque oēs: nil v̓bis ꝓficit: v̓beribꝰ opꝰ eſ-
ſet: ⁊ legū ſupplicijs: nō doctoꝝ hoīum libꝛis. Fi-
xū eſt enim p̄teritoꝝ atqꝫ p̄ſētiū ignaris uētura pꝛe
noſcē: ſeu uerius q̄ſi p̄cognita p̄nūciare credētibus
Quoꝝ iā nō ifidelitas ſolū atqꝫ impietas ſed rudi
tas itellectꝰ. Uericqꝫ oīs incapacitas nota eſt hijs
fidē hñtiū: cōtra quos v̓itas ⁊ rō ⁊ expiētia ⁊ non
ſancti tm̄ viri ſed phi etiā graues totiſ uoluminibꝰ
accingunt̄. Linquo Ciceronis: linquo Ambꝛoſij at
qꝫ Auguſtini opoſitiſſimos ualidiſſimoſqꝫ tractatuſ
diſputationeſqꝫ lōgiſſimas. Quas nec tēpus exi-
git/nec recipit locus: nec reqrit qſqs aliquātulū le-
gēdo ꝓceſſerit. Nota nēpe ſunt oīa. vnā Ambꝛoſij
ipſius ꝙ ſeoꝛſum ſcripta eſt. uerā neſcio an bꝛeuez
magis audiāt ſniam ex eo libꝛo quē de obitu ſaty-
ri frīs ſui ſcripſit. phi inqt de celo diſputātes quid
loquant̄ ignorāt. Quid hic dicēt. Irridebunt ſcio.
Sūt enim nō ſtulti magis q̄ꝫ audaces. Sed memi
nerint qcqd in hūc dicit̄: in ſpūm ſanctū dici quo il
le plenus hec dixit. ¶ Sed qd rurſus ago: an qui
ſpūm ſanctū ſpernūt/ſpūs ſancti oꝛganū ſanctoruꝫ
linguas ⁊ calamos nō cōtēnēt? Nec reuerentius
Yſaiā audiēt dicētē: annūciate que uētura ſunt in
futurū: ⁊ ſciemus qꝛ dij eſtis uos. Naꝫ ut noui te-
ſtamēti ſcriptores ignorātie: ſic ꝓphetas arguunt
inſanire. Et ad ſūmā oīa p̄ter Ptholomeū egyptiū
aut Firmiciū ſiculū execrant̄: ſed illoꝝ furoꝛ eis no
ceat: nobis ꝓſit: ut quāto illos a uero turpius ꝓla
pſos cernimus/tāto nos illi cōſtātius hereamus.
demū ut hijs pꝛo oī iam tp̄e finis ſit/neqꝫ mihi in-
ter ſurdos inutilium plus v̓borū effluat de hoꝝ oī
um cōminationibꝰ ac ꝓmiſſis/bꝛeue ſi iudiciū me
um vis: miro cōpēdio te diuinū faciā: obſerua igit̄
qd de re q̄libet hij nūciēt. ꝯriū enim erit. Qui hoc
gñe diuinatiōis uti uolet: recte illis aduerſus hoc
eſt rariſſime qdē mēdax: ſemꝑ fere ueridicus deꝑ-
hēdet̄. ¶ Jam qd de ꝓmiſſo malorū fine ſperē: pu
to pſpicis. de quo iterū abiectis odioſis ſimulqꝫ ri
diculis horū uaticinijs ſi iudiciū amici ſimplicio-
ris expoſcis: nō aſtra/nō fulgura/nō exta/nō uolu
cres/nō deniqꝫ ſoꝛtes ullas: ſed ſolū aīum in ſilen-
tio cōſulētis. Et ſiqua eſt p̄ſagio meo fides ita ſen
tio. Siqdē ira dei eſt: qua nūc moꝛtale p̄mit̄ genuſ
In qd fateoꝛ iā dudū mea fert̄ opinio: ⁊ tū demū
finiet̄ dum aut molliti flexiqꝫ ad aliū vite modum
erūt aī: aut dignis fracta ſupplicijs humana duri-
ties que ut vides inflexibilē ſe oſtēdit malleoqꝫ ha
ctenus ⁊ icude recuduit. Quo in ſtatu remedium
aliud nullū eſt: niſi ita viuē: ut pati ſimus dū uoca-
bimur: ne q̄ſi res noua ac impꝛouiſa nos terreat.
Que utiqꝫ uetꝰ eſt: ⁊ niſi deſipimꝰ ꝓuiſa iāpꝛidez
nobis eē debuit: p̄ſertim ex quo hāc mūdi publicā
ruinā/⁊ ſub ea nr̄os ferme oēs opp̄ſſos: ⁊ quecun
qꝫ nobis in terris fuerāt chariora ꝯſpeximꝰ. Quo
rū ſiqd foꝛte ſuperat: ecce nunc relīqe ꝑiere. hoc in
malis vnicū remediū ꝓbo: teqꝫ hoꝛtoꝛ ut compꝛo-
bes. Fuga enim moꝛtis qd monēti olim ſcripſeraꝫ
amico: nec muto ſniaꝫ: nulla eſt. ¶ Claude oculos
p̄ſtigijs: aures nugis: vita medicis. Aſtrologos fu
ge. Illi coꝛꝑa. hij aīos ledūt. Soſpitatorē uerū at
qꝫ aſtrificū uenerare. Sin uarietas nāe aliq̄ cauſiſ
qꝫ latētibꝰ infectꝰ aer: uel ſi ſic penitꝰ dici placet cō
ſtellatio quedā nos moꝛtalibꝰ ignota pſequit̄: finis
erit: dum decocta coꝛruptio ac digeſta ſolis radiis
uel aliquoꝛſum deriuata ſeu ꝯſumpta labes fuerit
horū ſane uel alterū uel utrūqꝫ qñ ſit futurū nō ce
li ſpectatoꝛ/ſed creatoꝛ nouit: uel foꝛtaſſe aliqs vir
pius ac ſapiēs: cui hoc ille reuelauerit: nō Satur-
nus aut Mars. Hijs enim auctoribus utit̄ inſana
garrulitas. hos nobis dños imponē nitit̄: ⁊ ꝯſilia
dei eludēs quātū in ſe eſt: ⁊ iterimēs arbitrij liber
tatē quā deinde fomētis inanibꝰ ſuſcitare ſibi vidē
tur circulatores egregij. dum dicūt dñari aſtris ſa
piētē. p̄clare ifinita mēdacia vno tegūt v̓bo. immo
v̓o mēdacia mēdacijs accumulāt. Nā ⁊ id quoqꝫ
falſum eſt. Nec ſapiēs aſtris: nec aſtra ſapienti: ſed
utriſqꝫ dñat̄ deus. vñ v̓o ſi id credimꝰ niſi ab aſtris
hoc habuit dñatoꝛ iſte aſtroꝝ/ſapiēs ut ſapiēs eēt
O pplexi loci ludus turpis ac fragilis: o male lau-
datū diu v̓bū qd ſane aures reſpuāt. Quomō eni
aſtris dñabit̄: qui nil hēat niſi qd ſibi aſtra ꝯceſſe-
rint? Que lex vnq̄ꝫ feudatarium eius dñm a quo
feudum habet ⁊ nō illi potius obnoxium ac ſubie
ctuꝫ fecit. Dñat̄ ſibi ſapiēs dum deo paret/⁊ reſpi
ciēs ad illū rōnis gubernaculo vite cimbaꝫ regis:
aſtris v̓o nec pōt dñari: nec vult qdeꝫ. vnꝰ enim eſt
aſtroꝝ atqꝫ hoīum dñatoꝛ. cuiꝰ ſapiēs nō ignarus
atqꝫ illi ſuire ab alijs liber eē ꝯtētꝰ: nō dicā celi ſed
nec terre ipſiꝰ quā ihitat dñiū querit. uſus illi ſatis
eſt. Eſto aūt dñet̄ aſtris ſapiēs ut hij uolūt: dñium
qꝫ iſtud uel ab ipſis aſtris uel vndecūqꝫ ſuſcipiat:
an nō vidēt an diſſimulāt q̄ꝫ multi ſunt aſtroꝝ ſui
ſi ſapiens ſolus/aut dñs/aut ſuitio ſit exemptus.
¶ Poſſem multa de ſcripturis ꝓmere qbꝰ oſtēde
rē q̄ꝫ pauci ſemꝑ fuerint ſapiētes: q̄ꝫqꝫ illud ueruꝫ
Salomonis. ꝙ ſtultorū ifinitꝰ eſt numerus. niſi ꝙ
ꝓbatio rei huius ut arbitroꝛ expiētie relinquenda
eſt. Quiſqꝫ mihi ꝑ ſe magnis in urbibꝰ circūſpici-
at/atqꝫ intēdat quot ſibi quotidie ſapiētes ueri oc
currāt. Quiſqꝫ recogitet quot ſibi cū ſapiētibꝰ res
fuit. Ita tñ ut quē querimꝰ ſapiētē vite merito: non
vulgari fama: hoc eſt nō v̓bis aliorū/aut etiā ſuis:
ſed factis rebuſqꝫ ipſis exiſtimet: poſt nūm ꝯficiat
puto dextre manꝰ auxilio nō egebit. Nō enim ſa-
piētē ſic accipio ut ſapiētes cauſidicos ſtulti uocāt
Neqꝫ ut docti qdā qui multiſciū ſapiētē dicūt. Ali
ud eſt eni ſapiētē eē q̄ꝫ diſertū. Mores ad hāc reꝫ
nō lr̄e reqrunt̄. Que ſi bñ iſtituto aīo acceſſerit oꝛ
namēto qdē ac p̄ſidio igēti erūt. Iniquo aūt ⁊ i ma
lū ꝓno nunq̄ꝫ ꝓderūt: ſepe oberūt. Idqꝫ ⁊ multis
⁊ claris argumētis oñdi facile eſſet: niſi vulgo eti
am cōſtaret lr̄atos hoīes fuiſſe qui uel ꝯſilijs ma-
lis reſpublicas euerterūt: uel graues fando diſcoꝛ
dias aluerūt: armataſqꝫ in necē cōpulē acies: uel
quo nihil potuit fieri peius diro aīas dogmatū ue
neno: ⁊ uarijs erroribꝰ ifecerūt oꝛbē. uolūtas ergo
bona nō igeniū: vita nō or̄o ſapiētē facit. Fuere aūt
qui nullū. fuere qui vnū ſolū dicerēt ſapientē. Qui
Catoni honos a nr̄is. apud graios v̓o ab Apolline
tributꝰ eſt Socrati. Greci ipſi ſeptē nūant. Q̄ꝫ uere
aūt ⁊ qui id dicūt/⁊ de qbꝰ dicūt viderit. certe ho
rū noīa ſcholis oībꝰ trita ſunt. Plures alij foꝛtaſſe
ſed gēs loqciſſima: ⁊ ſuarū miratrix rerū maxima
hoc cōtēta fuit nūo. Quē ipm nō defuere qui car-
perēt ac riderēt. Multo qdē citius ſapiēs dicit̄ q̄ꝫ

Ambro[ſ]ius

[...] aſtro[l]ogos

[Y]ſaias

Salomon

fit.itaq3 si oculis cerni posset multa hijs ipsis qui sapie noie gloriant̄:desint ut ee icipiāt qȯ dicunt̄. vulgus puto ip̄m pudoris insciū puderet:ꝛ dice‑ret pauciores sunt q̄ꝫ fama loquit̄ sapiētes. Mea certe sn̄ia:nō dicam phenice rarior atq3 anno rena scens qngētesimo/sed rara utiq3 auis est sapiens. Nō gregatim uolat:nō ubiq3 nidificat:non quoli‑bet sedet ramo:nō oi vno tp̄e nascit̄. Nēpe cuiꝰ or‑tū rariorē Cicero extimat vnile p̄tu:quē inter p̄di gia nūari sola raritas facit. ¶ Ut ergo astris dn̄et̄ hic seu nullus sapiēs/seu prarus:qd faciēt alij:seu qd faciēt oēs? Quid porro nisi seruiēt astris serui‑tute nō tm̄ corpoꝝ sed qua nulla miserior aiorum hos tm̄ ista nō tāgūt qui salute hoium sp̄reta solū de hoibꝰ lucrū captant.soli inhiāt p̄de. que qm̄ de liberis nō sparēt/nec fatē suos p̄nt/seruos faciūt stellarū:ut iā diximꝰ q̄rū se cōscios ꝛ q̄si cōsiliari‑os dici uolūt:seq3 iter seruos ac dn̄os secretorū in ternūcios spōdēt. O flagitiū audax p̄mittētiū.o credentiū stultꝰ pauor. Et que audacie sūma est:ut peccata hoium excusent:dei iustitiā accusant:cum dicūt ut p̄clare ait Augustinꝰ.de celo tibi est ineui tabilis cā peccādi.ꝛ Uenꝰ hoc fecit aut Saturnꝰ: aut Mars scilicet ut hō sine culpa sit:caro ꝛ sāguis ꝛ sup̄ba putredo:culpādus sit aūt celi ꝛ syderum creator ꝛ ordinator.ꝛ qs est hic nisi deus nr̄ suaui tas ꝛ origo iustitie? ¶ Iā v̄o ut raptāti stilū iracū die frenū ponā:ꝛ qui supra desiturū me p̄misi uel hic desinā atq3 a circūscriptoribꝰ hijs diuellar. Si hic quoq3 ubi nālis scilicet maloꝝ p̄ntiū cā sit:cōsi liū meū queris. Nullū mihi certiꝰ aliud q̄ꝫ qȯ audi sti:ubi de hac mortali ubi p̄iclitamur ac misera vi ta:ad illū cōfugē apud quē est torrēs uoluptatis: ꝛ fons vite. Nā qd oro agat aliud viator aque mo dicū rimoso uase collectū:labi sentiēs ꝛ siti metu‑ens p̄ire:nisi ut raptim eo se v̄tat ubi uel p̄hēnē ri‑uū uel aque fontē ideficiētis iueniat:hic tm̄ huma‑ne plusculū cautionis haud sp̄uerim:atq3 in p̄mis locoꝝ mutationē ut dimissis ad tp̄s qbꝰ pestiferū acrius icubuit sydus salubriora sectemur:sic p̄cel lā portu nauta:tecto imbrē vitat agricola:sic p̄icu‑lū honesto diuersorio sapiēs declinat oium lz itre‑pidus:ꝛ si cogat̄ eligē:mortē ipsam vitio p̄laturꝰ. ¶ Hoc nimirū mihi cōsiliū duo illi dederāt amici qȯ tm̄ heu me miserū cur cōsultor alteriꝰ q̄ꝫ sui me‑lior qsq3. In p̄prios usus utere neglexerūt.si sui q dem erat arbitrij nec decreti violētia tenebant̄. Tu seu humano cōsilio:seu al'r id qȯ cōstat duce fretꝰ deo linquēs neapolim:ꝛ omissa Florētia longiore circuitu me petisti q̄uis adhuc utraq3 urbiū illa‑rū tranqlla p̄sisteret.felix ut decuit pia fuit electio qua p̄rie me p̄latū gl'ior.tueq3 uel prudētie gratu‑lor uel fortune. Illud queror qȯ corā quoq3 fū que stus nimis te hinc abitū p̄perasse. Et si eni purga‑ta ibi oia dicerent̄:nosti tm̄ vulgi morē uel fingit ul' anticipat que delectāt. Sēsi:aut p̄rie pietas aium urgebat:nec mei desideriū obstabat trimestri p̄sen tia iā lenitū. Sic iexorabilis abusti.neq3 ego ul' eq tatē arguē:uel me illi postbitū idignari poterā:cui me antea p̄tulisses. Sed qm̄ etsi nō linceos oculos

de amore.

ac ap̄nas aures hēt amor nescio qd istic nūc etiam religarū metꝰ atq3 discriminis supesse audio. Qȯ si ita est te amice per teip̄m p̄cor ut redeas. Aufer hāc mihi sollicitudinē:cui si nescis solito charior fa

Rara chara

ctus es. Cur si queris:ipsa raritas cā est: Nulli q̄ꝫ

Aug⁹ [margin note beside "dicūt ut p̄clare ait Augustinꝰ"]

monoculo charior lux.e numero ueterū amicorū ut dicebā pene vnꝰ es mihi. Nā de barbato nr̄o qd sperē dubiꝰ sū.sic mō pelignos at brucios p̄uaga tur mors. ¶ Ueni ergo optatꝰ.adest ecce anni ps leuissima:cure nulle nisi p̄yerie ac iucūde.domꝰ sa luberrima.ꝛ quā stilo tibi fortassis exp̄merē:ni tu illā plene nosces. Adest optima:ꝛ nescio an melior optāda societas.nomē ab effectu nactꝰ hn̄ itēdi.p̄‑clarissime huiꝰ urbis cācellariꝰ ꝛ statui publico ꝛ p̄uatis amicitijs ꝛ honestis studijs hn̄ intēdēs:cu ius uesp̄tini cōgressus dū diurnis relaxatꝰ curis/ leta frōte pio aio istructo nauigio ad nos uenit:ꝛ nauigatiōes ꝯfabulationesq3 sub noctē q̄ꝫ suaues sint q̄ꝫq3 sincerū ꝛ hn̄ falsum qcqd in hoie illo est: nup exp̄tꝰ tenes. Necnō Donatus nr̄ apennigena quē ex truscis collibꝰ ereptū multos iā per annos littꝰ seruat adriacū. Donatꝰ inq̄ꝫ nr̄ ꝛ donatꝰ nobis se donāte:donatoq3 illi antiquo ꝛ p̄fessiōis succes sor ꝛ nois:quo nil suauius/nil purius/nil nr̄i amā tius/nil notius tibi. Nolo plures noiare. Suffici‑ent hij. Quis eni nunq̄ꝫ mihi solitudo illa ultima atq3 ihumana placuerit:neq3 mihi p̄bet̄ q̄lis scri‑bit̄ fuisse Bellorophon ipse suū cor edēs hoiū ue‑stigia vitās:de quo in solitudine mea olim duobꝰ solitarie vite libris pro igenij viribꝰ multa disserui semp tm̄ mihi vir doctꝰ ac sapiēs paucis egē comi‑tibꝰ visus est:qp̄pe qui sibiip̄se si res adigat comes eē collocutorq3 didicerit. Sin uel grauis hic mo‑ra.uel autūnalis itēperies suspecta erit:q̄ꝫq̄ꝫ meo iudicio nullis aqlonibꝰ aut zephiris serenari/pur‑gariq3 melius celū p̄ōt/q̄ꝫ serenis frōtibꝰ atq3 op‑tatis colloquijs amicorū. Ibimus hinc:erisq3 tu mihi secessionis fortasse utilis:at p̄fecto delectabi lis auctor ac comes. Cōmigrabimꝰ Iustinopolim ac tergestū vn̄ mihi fidelibꝰ l̄ris uotiua temperies nūciat̄. ¶ Ad postremū boni hoc saltē hiturꝰ est re ditꝰ tuus:ut qȯ iā dudū cogito thymaui fontē uati bus celebrē:multis v̄o uel doctoribꝰ ignoratū:ubi est:nō ubi querit̄.hoc est nō patauinis in finibꝰ ue‑stigemꝰ. Quem errorē pep̄it Lucani v̄siculus quo appono illū iūxit euganeo.sed in agro potiꝰ aqlien si ubi illū cosmographi certiores locāt.vn̄ per ora nouē uasto cū murmure mōtis. It mare p̄ruptum ꝛ pelago p̄mit arua sonāti. Uale. Uenetijs septio idus septembris.

Bellorophon

Iustinopolim Tergestum. thymauus fluuius

¶ Ad eundem de illius statu. Ep'la.II.

c Asus nr̄os scisti/nō dubitem/ꝛ flesti:lelij mei Simonidisq3 nr̄i obitū. Alterū anteq̄ꝫ hinc isses noueras uerū aures meas p̄cuti cuiusuis alteriꝰ q̄ꝫ tue lingue cuspide maluisti. Al‑terū statim post tue domꝰ in limine didicisti:de q‑bus multisq3 alijs que p̄ntē nr̄amq3 simul ac mūdi totiꝰ respiciūt tēpestatē lōgā tibi mestꝰ ep'lā dicta ui:quā ne miserim cā est/nō tā labor aut tarditas q̄uis uere utraq3 cā est/q̄ꝫ p̄dēdi metꝰ.hūc etiā la borē sicut aliū ad ip̄m de quo loquor Leliū Simo nidēq3 ip̄m p̄didi. Quibꝰ cū multa scripsissem utri usq3 tepido cinē iuncto/vna ferme hora diuersis lz e tractibꝰ terrarū signate uti erāt ad me l̄re rediere q̄s aspectu p̄mo ifaustas/ut erāt nūcias ratꝰ flam‑mis iniectas charis manibꝰ in ferias dedi. ¶ De te aūt ut qȯ est fatear/donatū nr̄m/ꝛ me igēs pauor arripuit:ne tu quoq3 post illos abieris: Neq3 nob̄ videt̄ fieri posse si uiueres:ut nihil his scriberes: quos ais q̄ꝫ suspēsos q̄ꝫq3 sollicitos liqueris scire

Maro

te credimꝰ. Proinde si viuis: nulla tibi ꝓrsus excusatio est. Sin absūpta salus ut Maro ait. ⁊ te charissime fr̄ cespes hēt p̄rie: excusatꝰ es plane excusatione tibi qdē ut arbitror felici nobis misera: ⁊ que siqd adhuc gemitū i fundo aīe resedit eliciat longum. Uale si viuis. si defunctus eternum. Uenetiis. xij. kalend. octobr̄.

¶ Ad Nicolauꝫ magnum regni Sicilie senescalcum querimonia. Epistola.III.

d Udū magne vir/charūq; decus/meū/dicere tibi aliqd uolui. sed amor meus ac suauitas tua dulcibꝰ semp alloquijs uelut manu iniecta os loq parātis p̄clusere. Nūc tādeꝫ ipse me arguo ꝙ talē aīum tā excelsum tā ueri amicuꝫ: ego quoq; ueri amicꝰ alr̄ q̄ꝫ uel illū audire deceat: ul' me loq suauiter magis q̄ꝫ viril'r/nūc usq; tractauerim. breue est aūt v̄bis: sed re amplū qđ tibi nūc dixisse uelim: lōgū tp̄s est: ex quo te mihi ḡtissimū fidissimūq; refugiū ꝓcellose vite ac p̄dulce aī solatiū statui: meq; tu tibi ut dicis in oībꝰ p̄mū: ut ego spo nō ultimū elegisti. Ecce iterea ut deuoti tui fratresq; mei optimi ferme oēs simi' uēto citiꝰ abiere.

Socra. Zenobi ⁊ Leliꝰ Simōides.

Socrates: Zenobiꝰ: Leliꝰ: Simonides: ⁊ qđ nouū audio Barbatꝰ: nr̄i oēs: at qui te ꝓpe ut numen aliqđ tollerēt: me supra hoīem amaret. Mitto alios quos nūare longū sil' ac flebile est. ¶ Et qd putas: Ibimꝰ ⁊ nos nr̄o ordine: idq; q̄ꝫ primuꝫ nulla penitꝰ mora est: cito statim: ⁊ forsan hodie moriemur: ⁊ quos p̄misimꝰ ꝯsequemur: nec tua te v̄tus aut fortuna: nec mea me studia liberabūt. Soluendū nāe debitū/moriēdū/abeūdū/cedēdūq; sequētibꝰ: agēdūq; iter est patrū: eque in tua palatia: ⁊ i meas solitudines mors ītrabit. In huiꝰ aūt miserrime vite calle breuissimo: cuiꝰ ut vides ad exitum ꝓpinqmꝰ ⁊ imus ⁊ currimꝰ ⁊ uolamꝰ: ⁊ p̄cipue i hijs annis ultimo ꝓximis: dux mihi multos ante alios electꝰ. meq; multis/tuo aliogn isigni p̄ferēs iudicio/cū ad finē uel nr̄m alter uel ambo uenerimus: qđ utiq; fieri oportet: ⁊ differri neqt quātuꝫ dolebis/ꝙ nescio qbꝰ alijs curis: fortasse maioribus: nescio an ⁊ pulchrioribꝰ distractꝰ: nihil vnq̄ꝫ pro me feceris: cū potueris semp ⁊ sepe ꝓmiseris. Et q̄ꝫq̄ꝫ nullo meo merito / ꝓmisso tn̄ tuo debitor sis: ⁊ qui p̄rimonij amplissimi tuarūq; rerū oium ptē mihi p̄mā maximāq; meis ꝓximā/totiēs interposita iusiurādi religione deputaueris. tibi ultima ⁊ minima quā ego usui tuo relinquerē reꝯuata de quo cyrographū nō vnū tuis scriptū digitꝭ hēo: requisitꝰ tādē nō dicā p̄rimonij ptes illas: aut de tuis oino rebꝰ qcq̄ꝫ: qđ minime petebat: sed ne vnicū qdē v̄bū iustū honorificū teq; dignū: ⁊ tuis in labiis ⁊ in auribꝰ audiētū honestissime sonituruꝫ illi tuo electo ⁊ dilecto p̄stare nolueris. Ipse tecuꝫ cogita. Ego mihi peccare in te ⁊ in meip̄m visus suꝫ: nisi te neglecti huiꝰ tā decori ⁊ tā tui officij admouerē. Qđ ut differrē hactenꝰ qd putas nisi stupens dolor fecit. Ne v̄o ampliꝰ differā: dolore tādeꝫ victꝰ stupor: ⁊ casu oblatꝰ hic vir mei nup: tui pridē amātissimꝰ ipulit: penes quē sic desideriū ⁊ q̄relā ⁊ suspiriū meū oē deposui: q̄si in eo cernerē te p̄ntē/tecūq; de te q̄rerer qđ p̄sepe tacēs soleo. ¶ Sibi igit̄ crede: ip̄mq; audi obsecro. Et nisi tibi ingloriū ducis exaudi patiētia: sed armare p̄usq̄ꝫ incipiat: ⁊ v̄bis asp̄ioribꝰ mitē aīum oppone. cōtra te dici audies. Noli ptes extimare sed cām: tu reꝰ idēq; ⁊ testis ⁊ iudex de teipso fer sn̄iam. vide q̄ꝫ ꝯueniens fame tue sit habuisse tot annis hoīem quē amicū uoces: quē ue iterdū humilitate isita magnitudinis imemor/ut maiorē alloq soleas: ⁊ si ipse ut est lōge se iparē rebꝰ oībꝰ fateat̄: nihilq; sibi p̄ter sōnij tā lōgo in tp̄e ꝯtulisse tā clare nomē amicitie cū amici munꝰ breui ⁊ facili p̄dē v̄bo iplesse potueris. Quid ad tribunal illiꝰ qui nō solū amicis sed etiā hostibꝰ bn̄facē p̄cipit huic sis calūnie rn̄surꝰ videris. Ego bis te reqsiui. utinā uel negasses cito: uel i plesses sero licet: aut saltē lentius ꝓmisisses. Ecce nūc tertie ⁊ ultime p̄ces mee: q̄ꝫ efficaces: in te est: Nōdū spare de te desij. Si nunc quoq; meā spem destituis tuus ero nihilominꝰ. Nā quē semel dilexi semp diligo/sed molestꝰ ampliꝰ nō ero. Ultimū hoc p̄missis adijciā. Magnā ⁊ isignē amicitie laudē fore. Sed eā multis ⁊ magnis ex rebꝰ constare Amicū dici facile est. Amicū eē difficile. Uale. ⁊ si nimis familiariter loquor ignoscito. Pataui tertio idus octobris.

¶ Ad ignotum quendam de ingenio ac moribꝰ Barbati sulmonen̄. Epistola.IIII.

b Arbati mei nomen quo vix mihi aliud aut charius fuit/aut nūc quoq; dulcius sonat: hūc in p̄uis forsitā/sed in multis certe occupatū calamū auertit. Rogas eni: ⁊ q̄si debitum reposcis ut de illiꝰ viri vita ⁊ moribꝰ actibusq; q̄s mihi notos reris opusculū aliqđ seu pāgericū scribā: ad memoriā posterox̄. Ego v̄o ⁊ illuꝫ carmine dignū: ⁊ te honeste rei aptū p̄catorem: ⁊ me illi talis officij debitorē fateor. ⁊ v̄tutē eius ut charissimā sic mihi notissimā nō nego. Nihil mitiꝰ: nihil itegrius: nihilq; cādidiꝰ sol vidit. nihil amātiꝰ l'rarū. Quibꝰ ut lautissimis uescebat̄ cibis huiꝰ appetētissimus: reliq̄rū oium negligens uoluptatū. Inanis gl'ie fugitās. Insolētie nescius ac liuoris. Ad hec ⁊ igenio acer ⁊ stilo dulcis: ⁊ doctrina uber: ⁊ memoria ꝓmptꝰ fuit. Hec ego de hoīe illo noui. Et siq̄ mihi fides apud posteros futura est: testor ita eē: ⁊ multo ampliꝰ q̄ꝫ uel tp̄is breuitas/uel stili huiꝰ humilitas pati queat. Me aūt ille sic dilexit ut nullū mihi mortaliū nisi fallor nō dicā an̄poneret sed eq̄ret. Cōuersationē tn̄ illiꝰ: mea mihi sors iuidit. Ex quo illud sydus Italie nr̄iq; sūmū eui decꝰ siculuꝫ regē dura mors abstulit Robertū: nō sibi dura sed p̄rie: quo agēte sub iugū amicitie missi eramꝰ: quo sup̄stite separi ab iuicē nō magis corp̄ibꝰ q̄ꝫ aīs poteramus. Ille nos iūxerat. Ille iūctos tenuisset qui cōpage salubri ⁊ ualida/q̄si lapis angularis multa nectebat. Quo sublato ⁊ uos disiūcti locis ⁊ totis ꝯcordie nexibꝰ resolutis/regni ruina mirabilis ꝯsecuta est: ut oībꝰ siculis notū eēt quātū ad salutē publicā in vniꝰ viri sapīa ac v̄tute repositū sit. Illiꝰ morte igit̄ ⁊ barbatꝰ meꝰ sulmonē suū repetijt: instātiū ceu p̄scius malox̄. Et ego admiratione illa regie maiestatis explicitꝰ cuiꝰ vinculo captꝰ partenopen retrahebar. me deide uel in gallijs ubi tunc erā: uel ubi nūc sum iter alpes apeninūq; ꝯtinui sic effectū: ut de amici optimi charitate ac v̄tute certissimꝰ suos mores domesticos ignorarē. Que viuēdi norma? Que familie tue disciplina? Que rei publice cura? Deniq; qd egerit duobꝰ ac vigiti annis qbꝰ eū oculis nō vidi qd dixerit aut scripserit/cū haud dubie exundāti igenio multa potuerit: nihil hēo cōp̄ti ut ⁊ si qđ abest ociū adesset: de hijs

ſcribẽ certa rerū fide nō ualeā aliud ꝗ̃ꝫ qͦ audiſti. ¶ Qͦ ad me tū pro virili portione attinet nomen eiꝰ cure mihi fuiſſe multe mearū teſtant̃ epl̕aꝝ que ad eū ſunt: ⁊ iuuenile opus: eplr̕is liber lege carminis aſtrictꝰ ſibi totꝰ iſcribit̃. Tu qui ſub illiꝰ magiſterio creuiſti: cui ꝯuictu cōtinuo ac lōgeuo rerū illiꝰ atqꝫ actuū plena notitia eſt: cui etas: ociū: igeniū fauet: qͦ ex me poſcis per teipm̄ iple. oro feliciter: ut qͦ ualde noſce cupio ex te diſcā: Quo nō ſolū cois mihi tecū amici memoriā: ſed cois tibi ſe cū pr̄ie gl̕iam celebrabis. Que maioreꝫ niſi amor me fallit nulla etate ciuē habuit. Naſonis antiqui pace dixerim. Ille eni igenio clarꝰ: fuſcꝰ moribꝰ: ꝗ̃ꝫ uis fruſtra multas longe vite maculas vno breui purgare v̉ſiculo nixus ſit. hic aūt nr̃ ⁊ ingenio bonus ⁊ vita melior fuit. Uale.

Contra ouidium

¶ Ad Joānem boccatiuꝫ de tedio ſcabiei ⁊ medicorum remedijs. Epiſtola.V.

Atis ſupqꝫ tacuimꝰ. Et eſt ut iucūdi ſ̃monis: ſic tranqlli ſilētij uoluptas q̄dā. hec ne nos equo lōgiꝰ trahat occurrēdū eſt. Non dicā ſcribēdi mām̄ defuiſſe: ne mētiar. Qñ eni nobis illa defuerit: qbꝰ celū/ terra/ mare/ queue i eis ſūt oia: ⁊ in ꝑ̇mis hō: mirū nāe parētis opificium/ idēqꝫ optimū: peſſimū aial. ⁊ nūc ꝓpe par angelis nūc aſpidibꝰ atris imanior: mā iexhauſta eſt: ſemꝑ qꝫ ſe oculis atqꝫ auribꝰ igerēs: tp̄s ſolū defuiſſe uere dixerim. Affuiſſe aūt atqꝫ adeſſe ⁊ neſcio q̃rſum affuturā eē ſq̄lidā ⁊ arētē ſcabiē. Que cū oi difficilis ſit etati nr̃e ut ꝓhibent/ ⁊ ſuſpecta eſt. Mihi v̇o abſit dū pruritū ai/ morboſqꝫ diſcuſſero: ut extnoꝝ qduis icōmodoꝝ queat eē ſuſpectū. Ceteꝝ hec me peſtis qntū ſiciā mēſeꝫ occupat/ ut nō ſolū calamo ſed cibo etiā ereptas manꝰ ad ſe arādā fodiēdāqꝫ ꝯuerterit. Amici mei medici in qbꝰ qd remedij: qdue oino ꝯſilij ſit expti nouimꝰ. Qui de maliſ hoiuꝫ ludū ſibi ⁊ mercimoniū fecē: qqꝫ auxiliarios ſe ꝓfeſſi/ ſpectatores egroꝝ ⁊ egritudinū facti ſūt oibꝰ fruſtra patiēte me potiꝰ ꝗ̃ꝫ ꝓbāte: ſeu aliqd hic ſperāte tētatis ad extremū/ ut etſi nō medici ſaltē ꝓnoſtici videant̃: aductātis eſtatis expectādū auxiliū cēſuerūt. dura grauiſqꝫ neceſſitaſ que aduerſuſ hoſtē nō niſi ab hoſte poſcē opē cogit aut ſperare. Ego aūt neqꝫ medicis credo/ neqꝫ ab eſtate ſpero aliqd. ſed ab illo oia de quo ſcriptū eſt. Eſtatē ⁊ uer tu plaſmaſti ea. Et hoc vnū ſcio certiſſimūqꝫ ꝓnoſticū morbi huiꝰ hēo ꝙ cito/ uel ego eū: uel ipſe me deſeret. diu ſil̕ eē nō poſſumꝰ. hoc me ſolor: non in iſta ſolū: ſed in oibꝰ moleſtijs meis. bñ ꝓuiſum eſt eni ut cū vite mortalis iniiabiles ſint angores: nullus poſſit eē lōgeuus. Audio qdem aliquos eē qui ſcabiē ſanitatē eximiā eē dicāt: quā mihi ablatā illis accedē nō tm̄ patiar/ ſed optabo. Certe ſi hec ſanitas eſt: nemo me ſanior viuit uſqueadeo ut preni mia ſanitate vix hec pauca ꝑſcripſeriꝫ. Sꝫ nec ml̕tis opꝰ erat. Satis eſt rupiſſe ſilētiū. Scripſi ecce aliqd: tuqꝫ aliqd reſcribas. Hoſtis hec mea iterim forſan abſceſſerit. Nos ad conſuetudinem reuertemur. Uale.

De ſcabie

¶ Ad eūdē de mortaliſ iſtabilitate ꝓpoſiti. Epl̕a.VI

Um nil ſeriū qͦ ſcriberē adeēt ⁊ oino aliqd ſcribē mēs eēt: qͦ memorie ꝓximū fuit arripui. Leo nr̃ uere calaber: ſꝫ ut ipſe vult theſalus: q̈ſi nobiliꝰ ſit grecū eē ꝗ̃ꝫ italū. Idē tm̄ ut apud nos grecꝰ: ſit apud illos puto italus quo ſcilicet utrobiqꝫ ꝑegrina nobilitet̃ origie. Hic leo inq̈ꝫ vnicūqꝫ magna belua] me nolente fruſtraqꝫ diu ac multū diſſuadēte/ ſurdior ſcopulis ad q̊s ibat: tuū poſt abitū hinc abijt. Noſti hoiem: ⁊ me noſti. An is triſtior: an ego letior/ haud facile iudices. Itaqꝫ ueritꝰ ne ꝯuictu aſſiduo fortaſſis iſicerer: Eſt eni ai egritudo nō minꝰ ꝯtagioſa ꝗ̃ꝫ corꝑis. abire paſſus ſuꝫ: ad quē tenēdū alio ꝗ̃ꝫ ꝓcū vinculo opꝰ eēt. dato illi vie comite/ comico Terētio quo icredibil̕r delectari eū: aiaduerterā ſepe ſtupēs qd cōe hr̃e poſſet graiꝰ ille meſtiſſimꝰ cum hoc affro iucūdiſſimo. Sꝫ vix ulla tāta diſſil̕itudo eſt que nō ſil̕e aliquid hēat: Sicut ꝯtra. Nulla tāta ſil̕itudo que nō aliqd diſſil̕e. Abijt ḡ ſub eſtatis exitū: multa me corā: ſepe in italiā latinūqꝫ nomē acerrime iuectꝰ: vix illuꝫ ꝓueniſſe diceres dū ex iſꝑato barba ⁊ crinibꝰ ſuis horridior maiorqꝫ ad me redijt epl̕a: ubi iter multa ceu terrā celeſtē dānatam mō laudat: atqꝫ amat italiā: dilectāqꝫ greciā odit laudatāqꝫ biſantiū execrat̃. ⁊ ut ſe iubeā ad me uenire/ tāta rogat inſtantia ꝗ̃ꝫta vix petrꝰ naufragās impantē fluctibꝰ chriꝫ orat. Ego rideo. miroꝛqꝫ hāc iudicioꝝ tātā v̉tiginē tā breui tp̄is ſpatio: imo ne id qdē miror. Scio eni aio q radices i ſapia ⁊ v̉tute nō egerit/ nihil eē mobiliꝰ: cuiꝰ rei cās fortaſſe alias. ſed vnā haud icptā ut pagani hois apud Senecā legiſſe potes. in eo libro quo elbiā cōſolat̃. Inuenio inqt qui dicāt nālē ieē quādā irritationē ais cōmutādi ſedes: ⁊ trāſferēdi domicilia. Mobilis eni ⁊ ingeta hoi mēs data eſt. Nuſq̈ꝫ ſe tenet. ſpargit̃ ⁊ cogitationes ſuas in oia nota/ atqꝫ ignota dimittit. Uaga ⁊ qetis impatiēs ⁊ nouitate rerū letiſſima. Qͦ nō mirabe ris: ſi ꝑ̇mā eiꝰ originē aſpexeris. Nō eni terreno ⁊ graui ꝯcreta corꝑe: ſed ex illo celeſti ſpū deſcendit: celeſtiū aūt nā ſemꝑ in motu eſt. Probat hoc deinde. ſꝫ ſupfluo. nā res ſēſibꝰ clara eſt. cui hoc tm̄ adijciā ⁊ rē dicā mirabilē. ſed ni fallor uerā: ubi duo illa defuerint qbꝰ radicatū q̃ro aium: ad ꝯſtātiā eiꝰ nō mō nō ꝓdeſſe lr̃is ſed obeſſe: dāt audaciā: loca edocēt: vias mōſtrāt: cōgerūt viaticū: uarios ingerūt cogitatꝰ: qbꝰ ut ſtimulis multa vidēdi excitant appetitū neqꝫ frenāt nā uagū aium: ſed ipellūt: agitāt: circūuoluūt. Id ſi vnq̈ꝫ in ullo hoie clarū fuit: in hoc nr̃o leone clariſſimū eſt. Nō leo marmaricꝰ dū febrit caueis luſtrādis ardētior: crebriorqꝫ ꝗ̃ꝫ hic nr̃ ꝓuincijs pagrādis: ⁊ ut auguror niſi rōnis officiū paupies occupaſſet: nō leo eēt ille: ſed uolucris. Gaudeo hercle v̉bis icredulū rebꝰ admonitū ⁊ ſaxeū illud caput expiētia emolitū. Ceterū neqꝫ ꝯſtātie ſue fido: neqꝫ uel nām uel etatē ⁊ ſi ipſe aliud ſpōdeat mutādis moribꝰ aptā reor. ¶ Unū ꝓterea qͦ ridebis ꝓcibꝰ iſerit/ ut pro eo ſcilicet apͦ ꝯſtātinopolitanū impatorē lr̃is itercedā: cuiꝰ mihi nec viſa facies nec auditū nomē. leo tm̄ me ſic illi ut romano impatori notū ac familiarē qꝛ cupit etiam opinat̃: q̈ſi qui in impij titulo cōueniūt vnū ſint: ꝓpe ſuo iure id qdē. Greci eni ꝯſtātinopolim alterā romā uocāt. Quā nō parē mō antique ſed maiorē cōpibꝰ ac diuitijſ effectā dicē auſi ſūt. Qͦ ſi i utroqꝫ uerū eēt: ſicut in utroqꝫ Soçomeni hoc ſcribentis pace dixerim falſuꝫ eſt. Certe viris armis ac v̉tutibꝰ ⁊ gl̕ia parē dicē ꝗ̃ꝫuis ipudēs greculus nō audebit. ¶ Poſtremo aūt ne amici uolatilis taꝫ v̉boſa mētio fruſtra ſit: redit his in aium te ꝓcari ut Homerice ꝑtē illā odiſee/ qua Ulyxes it ad iferos

Nullus eſt q nō hēat ſil̕itudinē

ſeneca

Cōſtā nopol[is]

Soço menu[s]

⁊ locoꝝ que in ueſtibulo herebi ſūt:deſcriptionem ab Homero factā.ab hoc aūt de quo agimꝰ tuo hōtatu in latinū v̓ſam/mihi ꝙ̄primū potes admoduꝫ egēti/utcūqꝫ tuis digitis exaratā mittas.hoc in p̄ſens. In futuꝝ aūt ſi me amas vide obſecro an tuo ſtudio mea ip̄ēſa fieri poſſit:ut Homerus iteger bibliothece huic ubi p̓dē grecꝰ hitat:tādē latinꝰ accedat. Nec ſum neſciꝰ quāta tuarū mole rerū p̄grauatis humeris:qd imponā:ſui appetēs:fidens tui. Uale.Uenetijs kal̓.marcijs.

¶ Ad Neriū moradū foroliuiēſem.de fama mortis ſue ſepius ſepius conficta ⁊ figmenti. Ep̓la.VII.

Stupor tuus fateor tibi vir optime ut multa alia cois eſt mecū.cūqꝫ oibꝰ pene niſi fallor:ſiq ſunt qui retulas meas cogitatu ſuo dignas iudicēt. Nā qs oro nō ſtupeat hoiem nulli iuiſum charū oibꝰ ut fama eſt:eūqꝫ nō apud Indos aut ſeres extremā ue toprobanen. Sed in italia iterqꝫ italos agētē quotidie mortuū fieri. Uigeſimꝰ annꝰ eſt ex quo clemētis impio Petri in ſolio tūc ſedētis/neapolim ꝓfectꝰ/dū ibi aliquātulū tp̄s tero/per Liguriā Uenetiāqꝫ oēm atqꝫ Emiliā defunctꝰ publice nūciatꝰ ſum:additūqꝫ mēdacio:me ītra ſiciliā obijſſe.de qua re amicꝰ ille/tūc nr̄ nō mali vir igenij ſed uagi/carmē illud flebile texuit qꝺ̄ audiſti:qui ut vides me ad ipſaꝫ quā defleuit mortē:icertū quo ſpatio āteceſſit. Ceterū carmē ip̄m ⁊ vulgaris rumor:ſic ora oium aureſqꝫ cōpleuerat.eoqꝫ ꝓceſſuꝫ erat:ut me reducē q̄ſi vmbrā defūcti hois admirātes/dubitāteſqꝫ ꝯſpicerēt:vixqꝫ oculis crederēt cuiꝰ ꝯ̄riū auribꝰ credidiſſent. Fuerūtqꝫ in eo p̄ſtigio nōnulli qui Thome in morē nō me p̓us viuū crederēt ꝙ̄ manibꝰ attrectaſſent:⁊ ceu ꝓdigiū aut fantaſma cōplexi/corpꝰ ſolidū compiſſēt Sic vix tādē p̓us auditꝰ viſui ac tactui:⁊ ꝯ̄rio ceſſit auditui. Mirabar fateor. Nā etſi oi etati mors cois ſit:ea tm̄ erat etas que nō qdē mortē:ſed i pleriſqꝫ mortaliū cogitationē mortis exclud̄e ſoleat. Ex illo aūt vix annꝰ p̄terijt quo nō ſaltē ſel̓ eadem fama ſonuerit:Que ſic orā ferme nr̄i orbis cū vitate ꝑtita eſt:ut ubi ego adeēm illic vitas:vn̄ abeſſeꝫ mēdax fama regnaret. Itaqꝫ viuus in italia:defunctꝰ in gallijs.cōtra q̊ꝫ. Illic viuꝰ:hic mortuꝰ ſuꝫ hitus. Inqꝫ ipſa italia eo forte ꝙ ſublonga eſt ⁊ apenini ſciſſa iugis qd aliqn̄ ſim paſſus.dixi iā:duꝫ videlicet quem pars vna paſcebat altera ſepeliſſet.

¶ Nunꝙ̄ ſane de me tātū fame licuit quātū nuꝑ. qn̄ hic viuꝰ utrobiqꝫ imo ubiqꝫ mortuꝰ opione hominū fui:uſqꝫ adeo:ut romanꝰ pōtifex urbanꝰ qntꝰ qui me vidēdi auidū ſe dicebat:meqꝫ iā ter uocato eccl̓iaſticū mihi quo delectari ⁊ moueri animū poſſe crediderat bn̄ficiū reſ̓uabat:nō illud mō ſed reliq̄ que dudū teneo iſuꝑ:⁊ que an̄ decēniū hoc qbuſdā amicis tūc egētibꝰ nūc defūctis ceſſerā ambitioſe ſupplicātibꝰ fame credulus ꝯceſſerit. Ingēs deniqꝫ illa in curia de hijs p̱uis ac paucis bn̄ficijs tumultꝰ fuit:diſcurrētibꝰ qdem illis ad cōficiēdas grarū lr̄as:uelut ad opimā p̓dā.totāqꝫ urbem clamore cōplētibꝰ. Neſcio eni quō meū nomē ⁊ cupiditati ſtimulos ⁊ bn̄ficijs pōdus addiderat. Qua in re ſpei vniꝰ ꝑdite iacturā eo ſolor ꝙ in reliqs importunitatē illā vulturū ſeu coruoꝝ cibū ſibi de aliena morte q̄rētiū lucri cupiditas in dānū traxit.viuētis eni ad bn̄ficia ſuſpirātes ⁊ plūbo aurū ꝑmutātes:nil in finē ſibi p̄ter laborē ⁊ pudorē ſiqs auaritie pudor eēt:ac ſūptuoſas ⁊ ridiculas lr̄as q̄ſiē. Utqꝫ illos ad ianē p̓dā:ſic nos ad luctū ſuꝑuacuū falſus rumor ipulit.amici fleſti metu:Flerūtqꝫ amici quos mediolani charos ſollicitoſqꝫ mei hēo:⁊ ut remotiora p̄tereā hic ad latꝰ pataui ſcilicet fletꝰ ſūt ubi pene debuerat ſi uerū eēt moriētis ſuſpiriū exaudiri. ¶ Sic ut iceptū ſeq̄r:cū ut ait Ap̓lus datū ſit hoibꝰ ſel̓ mori.hoꝝ me circulatoꝝ artes ac mēdacia ſepiꝰ mori cogūt. Hinc ille igit̄ quē dicebam tuꝰ ſil̓qꝫ meꝰ ⁊ multoꝝ ſtupor. Quo eni de fōte q̄ſo ꝓdeūt hec figmēta?ſeu qd ſibi artifices iſti uolūt?An forte adeo nullus ſuꝫ obſcuriqꝫ nois ut ex equo mea vita ⁊ mors lateat.vn̄ igit̄ iſta ſollicitudo?q̄rſū iſta ſedulitas q̄rēdi anxie rē tā fuſcā tāqꝫ humilē. Solet nēpe fame flatꝰ ima ꝯtēnē:nec niſi clara atqꝫ excelſa ꝯtingē. An forte potiꝰ ꝯtra eſt:ut hoc claritas q̄dā necdū mihi certe cognitꝰ fulgor efficiat. Qꝺ̄ ſi ita eſt:ut qd ita de me falſo fama loquit̄. Et ad ſn̄iam ſi pupillus atqꝫ abditꝰ:qd in mediū trahor?Si magnꝰ atqꝫ ꝯſpicuus:qd in luce nō videor?ſi obſcuritas inꝙ̄ tāta eſt:vn̄ hic tātꝰ fame labor?ſi claritas:vn̄ error?Mira res ꝓrſus ⁊ iſolita uel de noto hoie tot mēdacia:uel de icognito tot ſ̓mones. Semel in hiſpania Scipionis africani nūciata mors:⁊ credita romanū exercitū in diſcrimē ultimū adduxit.ſed morbꝰ grauiſſimꝰ illi fame fidē fecerat. Erat ille vir maximꝰ atqꝫ icompabilis. Ego puſillus atqꝫ humilis. Ille hoſtibꝰ ſuis cinctꝰ lateqꝫ formidabilis. Ego amicis ſtipatus ſuſpectꝰ nemini ſine maliuolo ut ꝑhibent ſine hoſte. deniqꝫ ex me nihil:ex illo tunc italie hyſpanie atqꝫ africe fortuna pēdebat. Qꝺ̄ illi tm̄ vnicū fuit:mihi crebrū atqꝫ anniuerſariū eſt malū.minꝰ dico. Sciſ tu ut annꝰ idem bis hāc famā pepit:bis extinxit.

¶ Uerū cōmēti huiꝰ ultimi ⁊ autorē nouimus ⁊ cāꝫ cōmittimꝰ. Reliquoꝝ ſtupor adhuc iteger manet. An forte q̄dā ꝑuerſa ai uoluptas eſt ea ſibi fingētis auidiꝰ que magis exhorreat nō cogitādo ſolū ſed loquēdo etiā ac vulgādo qꝺ̄ minime ueꝝ uelit:⁊ hoc eē ſuſpicemur. Un̄ ego ille hoſtiū expers:amicoꝝ diues:ſepe fingor exanimis ab hijs q me maxime viuū optāt. Certe niſi fallor:nullus eſt hominū cui aut dānoſa vita:aut mors utilis mea ſit. Ip̄e heres meꝰ.ſi tm̄ is erit quē cupio:quē ne diſpoſui pluſculū ex vita mea ſꝑat ut arbitror ꝙ̄ ex morte. Nouit eni beniuolētie mihi plurimū ac pietatꝫ:at vn̄ teſtari liceat p̄rimonij parū eē:meqꝫ ſuꝑſtite ſibi
dies aliqd:obeūte aūt nihil:aut minimū ꝓuēturū videt. ¶ Sed an malo huic forte latētior cā eſt.fieriqꝫ pōt ne ſic hoſtibꝰ careā ut multi putāt:imo hēam quos mihi nō ſpes nō metꝰ nō offēſa:hē ſūt qdē odioꝝ cāe:at quo nil peiꝰ:nil occultiꝰ liuor fecit. Que haud dubie multis imeriti ⁊ iopini exitij radix fuit:dū qbꝰ charos ſe ſꝑabāt odioſos rebus ipſis exꝑti ſūt. Ecce amice ut ad uerū rōcinādo ꝑuenimꝰ. Ita eſt.digito fundū vulneris attigi. Fingūt hec nullis iniurijs laceſſiti:nihil ex me timētes aut ſꝑantes:ſed gratis odiētes:atqꝫ optantes ut male mihi ſit.nec morte peiꝰ aliqd opinātes falſo qdē. Nā morte bona nihil eſt meliꝰ. Ipſi v̓o iter bonā ſiue optimā ac peſſimā non diſcernūt:tm̄ ut de medio auferar ⁊ infectos tumēteſqꝫ oculos graui hoc forte etiā clariore ꝙ̄ cupiāt obiecto liberē. Qꝺ̄ ſi rite optarēt mecū hercle optarēt:mecūqꝫ ſentirēt. Nā qs nouit oro te viuē ne in lōgū euum

Pl̓chꝝ enthꝝ mema

Scipio

Uite lõgitudo nõ facit felicem. Matusalem. Optimuʒ bene mori.

an mori hodie magis expediat. Si diu viuẽ felicẽ
faceret fuisset:qδ nemo vnq̃ʒ dixit aut credidit feli
cissim⁹ oium Matusalẽ: Nõ quãtitas vite:sed q̃li-
tas extimãda est. nec lõgitudo annoꝝ sed actuum
claritudo: ⁊ p̃cipue finis attẽdit. vñ fit ut sicut du-
bius sum an meli⁹ viuẽ sit an mori: sic ꝓfecto nõ du
bitẽ tutissimũ atq̃ʒ optimũ bñ mori. Isti qb⁹ eq̃ ois
q: ois mala mors est. vnũ hoc ut moriar uolũt. Id
qm̃ noto segni⁹ ꝓcedit anticipãt: q̃dq̃ʒ iniuste cupi
unt ipudẽter fingũt: ⁊ ꝯflati a se rumoris sonitu ꝓ
uero nũcio fruunt ac more sedẽtiũ in orchestra sce
nicis que utiq̃ʒ falsa norunt spectaculis delectant.
hijs ego qd faciã nisi ut ꝓno ac uolẽti aio calcar in
cutiaʒ quo in horas ꝓmptior alacriorq̃ʒ fit ad oia
que liuorẽ illis adaugeãt ⁊ dolorẽ. Et qd scim⁹ an
agẽte illo qui fons ⁊ p̃ncipiũ vite est: ⁊ de quo scri
bit. si iniqtatẽ aspexi in corde meo nõ exaudiet do
min⁹ iter iniqssima illoꝝ uota viuacior sim futurus
ut sic illos torqueã diuti⁹. certe lõgior illis saltẽ vi
ta videbit quã finiri expetũt. hoc vnũ gen⁹ suppli-
cij nõ euadẽt. ¶ Et q̃uis qδ hij sepe factũ fingunt
semel fieri tãdẽ sit necesse. qδ tñ totiẽs falsũ fuit. ⁊
cũ uerũ eẽ cepit: falsum poterit videri: ut qui viu⁹
uere dicor mortu⁹: uere mortu⁹ viu⁹ credar. ⁊ tam
multis errorib⁹ vni fides ꝯrio sit errori. Atq̃ʒ ita q
itẽpestiuã falsãq̃ʒ letitiã ex me querũt uere obstent
falsoq̃ʒ pleni vix ueri gaudij sint capaces. Proinde
qm̃ hec pestis quotidie itegrascit nõ potero qdem
scio/supstes eẽ oib⁹ hijs me uoce mactãtibus. At
forsitan multis ero: ⁊ ꝓculdubio multis sum. Cur
q̃so igit laborãt: ⁊ sterilib⁹ sulcis mẽdacia uana dis
seminãt? Nõ pñt uenenatis linguis oib⁹ ac sibilis
vnũ mihi momẽtũ dati tpis eripe. Nõ est eni ipie-
ta's pietate potẽtior. Nec pñt pie p̃ces amicorũ vi
te tps augẽ nec ipia hostiũ v̾ba minuẽ. Agãt tamẽ
per me lʒ fingãt: p̃dicẽt: mẽtiant. Nil i re mutabit
utrũq̃ʒ aũt mea sors casura sit ipsi iterim gratis se
se cruciãt. Ego illos dũ hic sum ⁊ torqueo ⁊ torq̃-
bor: nunq̃ʒ tñ torturus amari⁹ q̃ʒ post mortẽ. tũc ut

Cicero.

spo qdẽ viuã. Siqd eni Ciceroni magnisq̃ʒ ⁊ añ ⁊
post eũ viris credim⁹ hec nr̃a que dicit vita mors
est: de quo dicto nup ad Ioãnẽ nr̃m scribẽs: latius
nõ qd mihi tm̃ sed qd alijs visum eẽt explĩi. Proin
de tũc viu⁹ uere ⁊ iuidie subduct⁹/ueris iaculis e
sepulchri arce liuida: corda trãsfigam. Et reor fore
ut qui multũ viuo iuidẽt: magis ac magis iuideãt
sepulto: cũ nocẽ iã nil possint: queq̃ʒ diu mori opta
uerint viuũ malint. ¶ Hec aduersus iuidiã ira dis
seruit. Ad te redeo. Restat eni eple tue ps in q̃ qδ
nemo nisi vir bon⁹ ac doct⁹ põt: ipse te ad v̾tutẽ fe-
licẽq̃ʒ exitũ magnificẽtissime cohortaris: qua vni-
ce delectat⁹ suʒ: nisi in eo ꝙ tue hui⁹ ꝓpositi tui du
cẽ ⁊ exẽplar vite statuis ibecillitatis ⁊ cecitatis si
bi cõsciũ amicum rubore nimio ꝑfudisses. Ego te
poti⁹ ducẽ uelim: uel si renuis christo duce ambo
piter qδ vie restat cũ aplo p̃terita obliuiscẽtes: ⁊
in ea que añ sunt extẽti qm̃ aduesꝑascit. nec ullus ẽ
iã torpori locus. alacriter trãsigem⁹. Uale mi Ne
ri: felix ⁊ mei memor. Uenetijs. vij. kal. maias.

¶ Ad Guillelmũ Rauẽnatẽ phisicũ d̾hortatio stu
dio eloquentie. Epistola. VIII.

d Ulcis ⁊ ualidis vncis ac laqueis me i ami
citiã tuã me trahis: ⁊ cogẽti sil'is argumẽ-
toꝝ nexus inijcis mihi. Frustra id qdẽ: co-
gi nequeo. Nemo uolẽs cogit. uolo ego ⁊ pulsanti
ultro amicitie fores pãdo: ⁊ in limine obuius ai te
ulnis amplector: v̾t⁹: fides: ⁊ istãtia id meret tua.
Nõ põt excludi qui admitti tã honeste tãq̃ʒ obni-
xe postulat: qui amic⁹ ⁊ meus eẽ expetit ⁊ donati
mei est. Quicqd illi es: mihi etiam sis oportet. oia
mihi cũ illo viro coia ut eẽnt: utrinq̃ʒ placitũ ⁊ nõ
v̾bis sepe fallẽtib⁹: sed reb⁹ ipsis aisq̃ʒ cõuẽtum est
atq̃ʒ in p̃mis qδ est optimũ amici. ¶ Plurib⁹ hoc
loco agerẽ: larga eni ⁊ amena mã est ni uererer: ne
loquẽdo te ad eloquẽtie studiũ excitarẽ. vñ te ut iã
hinc amice tecũ loq̃r maxie dehortari uelĩ. Sine
medicos loq. lõge fallit qcũq̃ʒ meditãtis eloquʒ ꝓ
futurũ egro sõniat. cui p̃ter curã aut leuamẽ morbi
oia grauia ⁊ molesta sunt. Expt⁹ loq̃r. Memini oli
me in urbe mediolanẽsiũ dura qdẽ ⁊ difficili uera
tũ egritudine ab oib⁹ qui in p̃cio ibi erant medicis
bis quotidie visitatũ. Sic uolebat eni is qui pote-
rat: quosdã lʒ amor nr̃i: cũctos tñ supioris impium
urgebat. Erãt iter ceteros duo dispares: nõ tã ar-
te q̃ʒ morib⁹. Alter eni ad grabatuli mei spõdã ta-
cit⁹ accedebat: ⁊ uenarum tumultu digitis explora
to. que in rẽ eẽnt cũ familiarib⁹ amicis extra thala-
mũ agebat. Inde ad me rediẽs bono aio ut essem
hortabat abibatq̃ʒ. hũc ergo ut p̃rem ut sospitato-
rẽ meũ ituebar. Alter ubi assederat q̃si actis radici
b⁹/obtũdebat fessum v̾bis caput quãtũ poterat: qp
pe: imo qdẽ plus multo q̃ʒ poterat eloquẽtie intẽt⁹
miros ⁊ inextricabiles texebat apologos. vñ sepe
p̃ter ueros angores noui aliqd simulãdũ eẽt ut abi
ret. hũc amicũ sano lʒ: eger oderã: exclusur⁹ nisi fa-
me sue pcerẽ. Erat eni mihi grata hois fides: cõfa-
bulatio tediosa. ¶ Dices aũt hoc tibi vni forsitan:
ceteris alr videat. Crede mihi: nemo eger diligit
cõcionãtẽ medicũ: sed curãtẽ. Sanos securos ocio
sos: cõpta ⁊ dulcis mulcet oro: Qδ ipm utiq̃ʒ me-
dici nõ est. certe egris pauidis occupatis ois v̾bosi
tas odiosa est. Nemo medicũ ꝯducit eloquẽtie ap
petẽs sed salutis. Ad hãc herbis nõ v̾bis opus est:
odorib⁹ nõ colorib⁹: phicis demũ nõ rhetoricis ar
gumẽtis. cura corpoꝝ uobis iposita ẽ. curare aios
aut mouẽ phis ueris atq̃ʒ oratorib⁹ lingte. si utrũ-
q̃ʒ tẽptabitis neutrũ rite cõplebitis. diuersa sũt eni
lõgeq̃ʒ distãtia: ⁊ que vno sil'igenio exeq ꝑdiffici-
le sit: cui alterũ satis est: ad qδ ipm oĩ studio pueni
re q̃ʒ sit arduũ raritas ꝓbat. Quid aũt queso ad ꝓ
fessionẽ medici rhetoꝝ flores? Quid dialecticoruʒ
nodi? Quid grãmaticũ yꝑbaton? Quid enigmata
poetarũ? Ad nãm rei nõ ad artis iniuriam respexit
Maro. ubi describẽs medicinã ut oẽm inde loq̃ci-
tatẽ excluderet mutã artẽ dixit. Cõtra opinionem
multoꝝ loq̃r ut soleo: cuʒ multa necĩa sint medico
artificiosa qdẽ eloquẽtia nõ mõ nõ necĩa sed dãno
sa est. Nẽpe que medicum distrahit: egrum p̃mit.
Quid ergo efficax opa: p̃sensq̃ʒ remediũ. hec sunt
medici. oro aũt breuis/grauis/sobria/pauca v̾ba:
sed sapida. que diffidẽtis trepidũ cor cõfirmẽt: nec
cerebrũ lãguẽtis exagitẽt/v̾ba inelaborata simpli
cia: puro ai de fonte cadẽtia: non artis plena sed fi-
dei. Qδq̃ʒ ad egrum attinet spei bone: ita dico do-
nec sine piculoso mẽdacio fieri põt. Alioqn speʒ vi-
te hui⁹ abscindẽ curãq̃ʒ vite melioris igerẽ satius
q̃ʒ ꝓmissis inanib⁹ ⁊ lubrica spe icautũ: eousq̃ʒ de
ducẽ: ubi mortis in limine vita sil' ⁊ spes corruat
Bona qdẽ atq̃ʒ utilis spes est: que sic corpi ꝓdest
ut nõ obsit aie. hãc de me dico: tũc eger ꝯcipiet q

illū scia doctū credet:expiētia agilē:diligētia itētū ⁊ charitate ac fide isignē/potiꝰ q̄ ſmone:dū ꝓfessionis sue memorē cogitabit: hoc est nō ꝑsuadere dispositū/sed mederi. hec ni fallor egro spem pariunt atq; attollūt. hec auctem medico tribuunt augētq;. uos aūt dicē soletis ut audio plures illū curare de quo plures sperāt. v̄ba supflua nihil egro: nihil medico: nihil spei cōferūt: nihil rei. dici neqt quot hoium milia disputātibꝰ medicis aut porātibus piere. Hec tā multa familiariter ut uel sic itelligas me amicum. Uale.

¶ Ad fratrē Bonauēturā baffro Uenetū grauis patrie tumores. Epistola.IX.

Na bora duas mihi gratissimas lr̄as tuas attulit: que diuersis ide tpibꝰ digresse vnū hic in tp̄s coiere. Illis visis ilico tecū fui. Quis eni ut est aius amicitiarū tenax ⁊ vulgariū negligēs curarū: nō tecū mō q̄tidie: cūq; his paucis quos mihi iā reliquos mea sors fecit. sꝫ cū hijs quoq; quos abstulit creber sim ne cui mirū videaꝛ nō posse: in me absentiā qȯ morꝫ neqt semꝑ tm̄ atq; oibꝰ pn̄s locis ipsis in lr̄is pn̄tior fit amicus. Sic optatā faciē docta manꝰ exp̄mē nō scribēdo, minꝰ q̄ pingēdo didicit. Quibꝰ ego nūc lr̄is hoc rn̄sum uelim. ⁊ si desiderio tui angar te tū in loca amena ⁊ salubria cōmigrasse gaudeo. Ex diuerso aūt nāe donū hoium ꝑuersitate ꝯfundi celiq; serenitatem belli fumo ⁊ puluē deformari doleo. Fit hoc ut arbitror ne qua dulcedo mortalis nr̄ꝫ iter ipediat: ne ue nos p̄rie celestis imemores viaꝝ forte terrestrium reddat amenitas. Speculator etherēꝰ ut torporē nobis excutiat nūc nos blādis ⁊ nunc duris agēs stimulis dulcia amaris: leta tristibus: secura sollicitis miscet ac tēperat. ¶ Libros quos querimꝰ illic nō eē nō miror. Nā ⁊ ego dū id tibi iponerē: tēptabā potius q̄ sꝑabam. Sed iuuabat expiri an qȯ iterdū accidit spem successus excederet. Inquisitionē qdē hāc libroꝝ q̄uis sepe irritā omittere nescio: taꝫ dulce est sꝑare qȯ cupias. hēbimꝰ v̄o quos poterimꝰ: neq; pulchre idagini fedus torpor obstiterit. Reliquos patiēter optabimꝰ: atq; ita ꝓgrediemur. his cōtēti: quos nobis nr̄a sors tribuit legēdiq; ipetū ac discēdi ardorē mortalitatis recordatiōe solabim̄. At qȯ ibi etiā amicos mihi eē ais. ⁊ miror ⁊ gl'ior. vna eni ꝑs italie est: cui ignotissimū me putabā. vide aūt ne amico ⁊ fauēti mendacio nūc quoq; fuscū nomē ornaueris. ¶ Postremo qȯ de p̄rie meoq; statu queris accipe nullus est maloꝝ finis: nulla nisi in misericordia dei spes. Sine hos qui que cupiūt fingūt sibi iā adeē: ⁊ quecunq; sōniauerit vidisse se credūt: paululū forsitā sese minor sed adhuc igēs atq; horrifica seuit pestis: vndiq; aures fletꝰ ⁊ querele. vndiq; oculos tepētia funera: urneq; feriūt patētes: qȯq; in capta urbe ait Maro. crudelis ubiq; luctꝰ. ubiq; pauor ⁊ plurima mortis imago. ⁊ q̊cūq; te v̄tas adhuc late feruētē videas libitinā. Quarū me rerū fateor non victꝰ sed fastidiū domi tenet: sepe solitos congressus tue fidelis amicitie regrētem. Et de domesticis hactenꝰ. ¶ Bellū v̄o nunq̄ grauiꝰ fuit: nunq̄ funestius. Qȯ finitū sꝑabamꝰ igeminat ⁊ in dies inferni ut ita dicā follibꝰ excitū iardescit. Sic de celo ira dei culpis hoium: de terris hoium rabies demoniacis pulsa calcaribꝰ ⁊ ꝯfuso laboꝝ ac terroꝝ puluē mūdi callē ⁊ multa nube miseriarū purū iubar vite huiꝰ iplicuit atq; iuoluit: utq; omissis totius humani gn̄is malis: que nō dicā singula sꝑsim flere: sed sił oia cogitare difficile est. omissa que nos propius ꝑmit ifelicis italie tēpestate ipsam nr̄arū egritudinē medullarū atq; itestinū ulcus attingā. dicā qȯ nondū forsan audieris. qȯq; maiori dolore an pudore sim dicturꝰ extima. Siqdem per hos dies Uenetoꝝ classis de more annuo cyprū atq; alexandriā petēs: dū creteis nuꝑ fidis ac subditis nūc hostilibꝰ esset depulsa littoribꝰ ad oppidū cui scythie nomē est in extremis isule finibꝰ qua minorē scilicet asiā ⁊ minorē ꝓspectat armeniā: manꝰ iuuenū nr̄oꝝ iustissimo qdē odio nefarie rebellionis accensa: sed ut res docuit plus ipetꝰ bitura q̄ ꝯsilij aquādi seu ꝓposito seu p̄textu in terrā egressa: cūq; aq̈tione ꝓhibereꝛ biꝑtito agmine muros aggressa est tāto ardore ut iā ea ꝑs oppidi quā alexādrinaruꝫ nauiū ductor iuaserat: ⁊ nā ⁊ arte p̄ualidis diffusa menibꝰ inq; humiles p̄ces v̄sa supplicū more p̄tētis manibꝰ spem salutis in deditione reponeret. deniq; actū erat vi repēte ꝑs altera quā classis cyprie dux agebat q̄si nō cyprū petēs sed in cypro nata paucis armatis imo ihermibꝰ greculis ꝓrimo i colle cōspectis leporino ac degn̄i ⁊ idigno metu sine vulnē: sine ferro: qn ⁊ sine strepitu terga v̄tisset. In qua fuga p̄mo attonitis nouitate rei vixq; sibi credētibꝰ qȯ videbāt. deinde resūpto aio erupentibꝰ opidanis: nr̄oꝝ qdā gladio: alij vndis absūpti sunt. Naues sparse: reliqe ꝑtiere. ita hoꝝ ignauia alioꝝ v̄tꝰ irrita ꝓpe iā parto caruit effectu. dānūq; uetꝰ nouo dedecore cumulatū est. Qꝫ si ꝑs hec aut domi māsisset aut alteri sił illuc isset: nō illiꝰ tm̄ lucis sed totiꝰ belli istātis momētū ingēs ꝑuo discrimine querebaꝛ. Hec tibi amice ⁊ scituro grauiter ⁊ grauiꝰ nescituro nota facē uolui. Que sic eē ⁊ i de mihi illiꝰ qui celsa de puppe cūcta oculis vidit/ cois amici lr̄is nūciatū. ⁊ hic passim idignātis populi murmure lamētisq; cōptū est. Quibꝰ in malis hoc vnū boni cogito: ut sicut caudinā ignominiam in samnites. Attilij suppliciū in penos. Mācini obprobriū in numātinos. ciuiū suoꝝ mortes in Mitridatē. Auli fedus: ⁊ fedā fugā in Jugurthā ulta est roma. Ita hec urbs an̄ alias nūc amica iustitie: multiplicatis iniurijs exacerbata. ⁊ ob id natiue parūꝑ oblita dulcedinis cruente ꝑfidie ultrix acrior potētiorq; ꝯsurgat. in illos p̄rie ꝓditores q̊s Uenetos putabamꝰ. Quid nō dies lōgior mutatīq; celi q̄litas pōt? Cretēses iuenimꝰ nō pn̄ti tm̄ nostro sed antiquo tā poetico q̄ apl'ico testimonio infames. Fefellit nos aspectꝰ exterior: pectoruꝫ latebras itrospicē nō est mortalis obtuitꝰ hitu ac noibꝰ Ueneti. Proposito atq; ais hostes erant: quos viuos ac mortuos male ꝑdet mendacioꝝ ⁊ neqtie ultor Christus. ¶ Iā qȯ ultimū de me petiꝫ breue est. Nō pōt mihi p̄uatim bn̄ eē: cū publice male sit ut tamē ex fide iustꝰ: sic ego peccator ex spe viuo. uenit vn̄ nō timebaꝛ excidiū. ueniet vn̄ non speraꝛ auxiliū. Misit nobis rex tartareꝰ ꝓditorē: mittet rex celestis ultorē. Iustissimo eni bello dux fortissimus queriꝛ: ne qd nescias: nr̄ ille Fabriciꝰ Ueronēsis nulli nr̄oꝝ tēpoꝝ bellicis artibꝰ scd̄us: hoc vnū in ꝯsilijs oibꝰ nūc agiꝛ. In qȯ qdē tua p̄ria uti opa dignaꝛ mea: q eē me illi amicissimū notū est. Proinde cū Laurētius nr̄ dux illustris ⁊ cognomine Celsus ⁊ re celsior illū per lr̄as reipublice uerbis

Attilius
Mancinus
Mitridates
Aulus

Luchinꝰ ȯvme
Laurētius celsus dux Uenetiarū.

arcesseret:ego meas iussus addidi:quo facili⁹ amici monitu ꝛ ꝓuato fulta ꝯsilio publica eum flectat auctas. Quē si dedisse dextrā senseris cū illo duce cōfidito:nr̄m limē ꝛ victoriā subijsse. de reliquo autem si hac ai egritudine liber sim:corpe ualeo. ꝛ si morē nostri:usurpo eni per ꝯriū illud Hānibalis caloris ac frigoris patiētia par haud al'r hercle est uerū ille utrūq;.ego neutrū pati possum. Estas me cōficit. Sigd deest hyems pficit. utraq; hostis usq; adeo ut altera rediēs desiderium ferat alteri⁹. Sic in reb⁹ humanis semp odiosi⁹ qd̄ est p̄ns: ꝛ p̄teritū quoq; dū aderat odiosum fuit. Futurūq; cū uenerit odiosum erit. Sola rerū uel memoria uel expectatio dulcis est:ut facile iudices quāti sint extimāda que nisi absentia nō delectāt. O iucūda semperq; eadē celestis hītatio:ubi nec p̄teritū aliquid nec futurum:sed p̄ntia cūcta sunt:ubi nil regrit̄:nil spat̄ s; gaudet̄ de uero ac p̄nti bono:ubi qd̄ semel placuit semp placet:sempq; est placiturū imutabile atq; eternū qd̄ fructis desideriū sic lenit ut non minuat:sic cōplet ut nō finiat:sic refrigerat ut accēdat:cui demū nō satietas surrepit aut surrepe vnq̄ pōt:nō defect⁹ nō alternatio:nō sollicitudo uel molestia ulla metuit̄. Felix viator qui illuc tādē misicordia duce puenit. Nos hic sumus adhuc ubi diuersa sunt oia:miseri qdē nisi aium spes ꝛ patiētia solarent̄. Uale. Uenetijs octauo idus decēbris.

℄ Explicit liber tertius.

℄ Incipit liber q̄rtus ad Luchinū de v̄me Ueronensem Uenetorū belli ducē aduersus rebellātē cretā que sint summo duci necessaria. Epistola.I.

On uereor (ut me irrideas) ut Hānibal Phormionē. Nō eni loquor/ut uel te docēā:ut me ostentē:sed cū te magni ac ꝑpotētis ppl'i cōsensu duri ac difficilis belli ducē cernerē q̄ uis oib⁹ ꝛ p̄sertim bellicis v̄tutib⁹ istructissimū scirē:tēperare mihi nō potui/quo minus ad te nūc aliqd scriberē. Qd̄ etsi tibi forsitā pro tua multiplici talium notitia supuacuū:mihi certe pro mee fidei testimonio nō idebitū videret̄. aususq; sum qd̄ mihi lectum aliqñ placuerat: ꝛ tibi hoc saltē tpe placiturū:quo marime talib⁹ tāgi posses. ab adolescētia qdē tua usq; ad hāc etatē nulla ꝑpe tibi vite ps nisi sub armis acta est. Quotiēs iterim dux ꝛ miles: ꝛ quātis sepe nobilitat⁹ euētib⁹. Nescio aūt an vnq̄ al's tāta tibi rerum moles icubuerit. Potētissima atq; amplissima urbiū nr̄i orbis ad rē maximā vnum te ex oib⁹ ducē legit. Magna tui opio. Magna spes p̄occupauit aios. Ex q̄ die p̄mū oblato oneri humeros sbiecisti:debellatū oēs credidē. Magnū te hic urget calcar: Iusta illic uocat idignatio. Iusta ira. vix ullū nr̄o euo iusti⁹ bellū fuit. Rebellarūt ꝯui in dn̄os filij i parētes. utrūq; eni eē debuerāt: ꝛ ꝯui ꝛ filij. Quos hic met⁹/hinc amor a scelē cohiberet. Neutrū ualuit. Et stupor est meminisse quot quantisq; bn̄ficijs obstrictos:ois diuini ꝛ humani iuris obliuio aios cepit. hec te igit̄ illinc illiciūt:hinc impellūt. ℄ Nisi aūt euidēs iustitia certā tibi victorie spem p̄staret ad sp̄nēdū minime. sed anceps ꝛ graue bellū ꝓficisceris. Is ī cretā isulā lōge distā tē. Et ut sileā pelagi fastidia que pedestris s̄mo nō eqt: ꝛ que nemo nisi expt⁹ itelligit: Ipsa itineris lōgitudo ps est vna difficultatum:q̄;q̄ terris tm̄ iter pegrin⁹ ageres nō bellator. Insulā magnā: immo post trinacriā isularū maximā nr̄i maris insulam famosam potētēq;:cētū quondā urbib⁹ hītatā:ubi regia Jouis ac sepulchrū fuit: ꝛ minotaur⁹ horribilis ꝛ iextricabilis laberinth⁹. Nulla nisi fallor ex nostris isula tāto spatio a cōtinēti seiūgit̄. vndiq; uastū mare atq; iportuosa sunt littora. Introrsus accole v̄sipelles callidi fallaces:neq; apd̄ poetas tm̄ ueteres latinorū ꝛ grecorum:sed apud ip̄m apl'm Paulū semp mēdaces hītī:male bestie:pigri uentris. Ad oia inq̄ nisi ad fallēdū ibertes: ad id vnū solliciti atq; isōnes. Cū hijs igit̄ tibi futura res ē: gb⁹ nō fraus extranea:nō scelus isolitū. Nullū neq; tie nouū gen⁹:sed trita oia ꝛ frequētib⁹ actib⁹ ꝛ lōga ꝯsuetudine in habitū ꝓdē v̄sa. qd̄ nō ultimum posuerim cōscia scelerū: ꝛ despatione ultima supra solitū irritata. Quid q̄ magna ps isule mōtuosa/nemorosa/iaquosa est: Rura squalida:rigida: hispida:ihospita:passus iuij:dubij:ꝑplexi: ꝛ isidijs opportuni. Sicq; qd̄ abhominor:sed nihil a bellorum successib⁹ alienū cogito. Sigd inq̄ incideret aduersi: ꝛ recept⁹ nulli: ꝛ adit⁹ ipediti: ꝛ scopulosa repagula: ꝛ aqtice cōpedes: ꝛ carcer equore⁹. Que cū ita sint sic gl'ie tue gratulor ut cōpatiar labori. Sic victoriā meditor ne discriminū obliuiscar. Nec sū nesci⁹ tm̄ ab initio rerū nihil clarū:nihil altum:nihil memorabile sine labore aut pic'lo gestū eē. ℄ Magnā mihi p̄terea spem tribuit spectata in dubijs v̄tus tua:multoq; maximā ipsa cui⁹ ꝓfiteris patrociniū iustitia:qq; illā nō deseret celestis fauor. Pugnat eni ꝯtra ibertiā idustria. cōtra supstitionē religio. cōtra mēdaciū v̄itas. cōtra ꝑfidiā fides. cōtra scelus inocētia. cōtra seuitiā clemētia. cōtra metum spes. cōtra cecitatē ꝓuidētia. ꝯtra demētiam sana mēs. ꝯtra lesam cōsciam bn̄ sibi cōscia pectora. cōtra inigssimos fures eqssimi iudices. cōtra fugitiuos seruos seq̄ces dn̄i atq; ultores. In tā igit̄ ineq̄li certamine vix armis opus eē crediderim. flagra sufficiēt. hijs eni olim in scythia ꝯtra rebellātes seruos usos dn̄os p̄moq; ipetu victoriā cōsecutos cōstat. ℄ In hoc tm̄ bellū ꝓfecturo:tibi forsā alij eq̄s ꝛ phaleras. Alij enses ꝛ galeas. alij arch⁹ ꝛ pharetras obtulerint. Mihi ista nō sunt. vn̄ cū apl'orū p̄ncipe qd̄ hēo hoc tibi do. In nomie Jesu surge ꝛ ambula. Surge inq̄ magno aio. ambula maturo cōsilio. cūq; te ducē sibi oēs elegerint:tu tibi deum ducē:celestesq; angelos uexilliferos elige. Nēpe ab aduerso iferni stabūt angeli ꝑditionis huius ac rebellionis artifices. sed cōgressus hostiū cor a q̄bus celo pulsi sunt ꝛ ultricis arma iustitie nō laturi. Ceterū ne itētū reb⁹ aium v̄bis nō necijs ꝛ exhortationib⁹ occupē:vnū hoc admonuisse suffecerit. Fac ut soles. exēplis ꝓprijs utē. Quid in sīlib⁹ egeris/recordare:teip̄m imitādū tibi offero. Utere ꝛ exēplis illustriū antiquor/gb⁹ abūdātē uelte lectio fecerit uel audit⁹. Et memēto hāc ipsam ad quā tu oppugnādā pgis isulā:dū ditior olim esset: multoq; potētior: a Metello qui ob id cretic⁹ dict⁹ est:facili domitam icursu:tibiq; utinā reseruatum euētu sīli:sīl'e sit cognomē: ꝛ hec hacten⁹. ℄ Ad id uenio qd̄ ex me qui magna nequeo:q̄si amici iopis fidele subsidiū:siue aliqd̄ bellicū munus accipies.

Insula cretēsis.

Metellus creticus.

immo eqdem nō ex me ſed ex Marco Tullio:qui ꝑmus hoc dixit.Quod ſi nouum audis puto delectabere.Sin ⁊ tu idem olim ſenſeras:gaudebis ingenium tuum ſpōte ſua in maximi hominis ſententiam incidiſſe.Fieri autē pōt immo fieri aliter vix poteſt:ut quod dicam tibi per te notū ſit.Quo modo eni tātuſ dux que ad ducē ptineāt ignoraret Uerū id neqꝫ a Tullio neqꝫ ab alio dictū ſcias:ꝑcipue cū hoc ipm tulliane facūdie loco quodā ſecretiore recōditū ſit.Qđ ſi ita eſt:qd tue huic notitie acceſſurū ſit ſi querit.Multū ſane.Nā dū nob aliqd rōne uel expiētia duce pſuaſimus ſed nō plene ſed ex iſpato viri cuiuſpiā illuſtris auc̄tas accedat efficit:ut qđ erat opinio:iā ſcia certa ſit:⁊ circū ꝑcordia ſerpe ſolitū medullis iſideat.Qꝫ ſi forſan ⁊ hoc ita ſe hēre ⁊ a Tullio dictū eē cognoueras.eqꝫ me tm̄ auribus audies:ab illo dictū latiuſcule diſſerēte.❡De te eni dictū eſt.deqꝫ alijs ſūmis ⁊ excellētibus belloꝝ ducibus:quos cois uſu ſmonis iperatoreſ appellabāt.Ego inqt ſic exiſtimo.In ſūmo impatore qtuor has res iec̄ oporte.Sciam rei militaris:ꝟturē auc̄tē felicitatē.Ex hijs vides inclite vir etſi nihil addidero:que tibi ad iplēdū ꝓfeſſiōis tue debitū nec̄ia ſint.Quoꝝ alia itētione ai ⁊ diligentia querunt.Alia ꝟo niſi celitus data ſint nullo vnqꝫ ſtudio queri pn̄t.Hec ex ordine ꝓſeqr ut quodā mō ſicut ait Anneuſ Seneca ſpeculi vice fūgar ⁊ te tibi oſtēdā.utqꝫ hec tibi plene oia gaudeas obtigiſſe.uel ſiqd fortaſſe qđ nō ſuſpicor.nūc etiā deeē tibi ſenſeris:qđ per hoiem poſſibile ſit ipleri generoſo nixu aſſurgas.⁊ in eā rē niſi reſpuis hoc uti naleas exēplari.Neqꝫ eni clarius ſiqs eſt latēs in re q̄libet defectuſ q̄ꝫ exacta ptiū enūatiōe atqꝫ examinatione cognoſcit.Neqꝫ ꝟo tarde aliqd fieri putes qđ utilr qđqꝫ honeſte fit.Illđ potius tene qm̄ qcqd male differt:peius omittit.Itaqꝫ moꝝ emēdatio ſemp optabilis ⁊ ꝟtutis ſtudiū uſqꝫ ad extremos anhelitus laudabile eſt.Sed ſequor ordinē ⁊ ut poſſum qđ pollicitus ſū pſoluo.❡Pria dos igit ſūmi duciſ eſt ſcia rei militariſ.Hec ut relique artiū ⁊ doctrina ⁊ exercitatione pcipit.utraqꝫ mltiplex.Nā ⁊ armoꝝ atqꝫ eqtādi pitia quedam eſt:que in pace etiā exerceri pōt.imo in pace maxime diſcit.huius ut reliqrū fere oium ſingularis iulio ceſari laus eſt.de hijs loquor in qbus militaria tm̄ ⁊ bellica ꝟſant officia:qbus neminē illo vnq̄ꝫ magis enituiſſe plurimi ac certiſſimi ſūt auctores.Eſt ⁊ altior militaris diſciplina que ubicūqꝫ diſcat nō niſi in acie exercet.Et hec qdē ex hijs ꝑmū libris cōſtat qui rei militaris apud nos apud grecos ꝟo ſtratagēmaticon iſcribunt.quoꝝ aliquos me hortāte deſcriptos hēre uoluiſti.Itemqꝫ ex ois hiſtorie notitia.an̄ alias romane.Nulla eni claroꝝ tā fertilis exēploꝝ.Sepe ꝟo aium tāgūt nō minus exēpla q̄ꝫ rō.Inſup ex ꝯſilijs ac ꝑceptis iſigniū uetera noꝝ qui multa uel legerint uel expti ſint.Non eſt eni facilis adeo ut qdā putāt aut fortuita rei militaris ars ſed multis ex reguliſ magno igenio lōgo qꝫ ſtudio collecta.qrū ſiq negligit:nuſq̄ꝫ negligentie pn̄tior pena eſt.Hec eſt diſciplina ſiue ars illa que acriter retēta:ut Ualerius ait ꝑncipatū italie romano pplo pepit:multarū urbiū magnoꝝ regū:ualidiſſimarū gētiū regimē largita eſt fauces pōtici ſinus patefecit:alpiū tauriqꝫ mōtis ꝯuulſa clauſtra tradidit.Et q̄ſi nō dictis ſed dicēdis feſſus vide qd addidit ortūqꝫ inqt e puula Romuli caſa totius terraꝝ orbis fecit columē.hec eadē que neglecta quo impiū eiuſdē ppli redegerit nō vidit Ualerius:nos videmus.❡Et hec qdē ars triptita eſt.Nēpe que an̄ ꝑliū:que in ꝑlio:que ue poſt ꝑliū ſint gerēda ꝯſiderat:ſeu qs victor ſeu victus euaſerit.Quibus ſub ptibus q̄ꝫ multa ꝯtineant intelligis.Et hec oia uel legēdo uel expiēdo noſcunt.Sꝫ experiētia certior.lectio aūt ulꝉior videt.ꝓmptius eſt eni plurima legē:q̄ꝫ pauciſſima expiri.vn̄ fit ut cū ad expiēdū vita hoiū breuiſ ſit:ad legēdū tps breue ſufficiat:mō itellect⁹ ac memoria ſuffragent:ſine qb⁹ lectio uel iutilis uel caduca eſt.Boni autē duces viciſſim ⁊ expiunt ⁊ legūt ⁊ lectionē expiētia cōprobāt:⁊ expiētiā lectione ꝯfirmāt.Nullum diē itermiſiſſe ceſar tradit qn quotidie legēt aliqd:aut ſcriberet.Itaqꝫ qđ mirabile poti⁹ q̄ꝫ mutabile fateor ⁊ in magnis itinerū difficultatib⁹ ⁊ i medijs belloꝝ eſtib⁹ libros fecit.Sane aūt excellētiſſimi qqꝫ ducū:ijdē ⁊ lrātiſſimi fuere.Nec ferme aliqs ꝑcipue romanoꝝ qui ceteris oib⁹ pro exēplo ſūt:ꝑter vnū Mariū fortaſſis ſine lrīs fuiſſe repiet.Nā qbuſdā tāta fuit lrārū copia:ut icertum diceres armis ne eēnt an lrīs clariores.Qđ pfacile tibi nūc niſi lōgū eēt oſtēderet.Obſtrepāt ut libet ⁊ irrideant nrī duces.nrīqꝫ reges ac ꝑncipes qui ꝟtuti bellū ac lrīs idixē ſimulatoqꝫ ꝯtēptu uel igenij tarditatē uel ſegnitiē ſuā tegūt.ſupellex regia atqꝫ auguſta ⁊ ornamēta ducū erāt lrē:eēntqꝫ hodie niſi ceſarū ⁊ regū ducūqꝫ ai degn̄aſſent.Quoꝝ inhertia atqꝫ ſupbia mūdus ipe degn̄auit:abijtqꝫ poſt illos Et hee quātulecūqꝫ reliqe lrārū ad plebeios ac ruſticos deuolute nō pro ipſarū maieſtate ſed pro neceſſitate tempoꝝ idecēter anguſteqꝫ hitāt:breui ut auguror uoluptatū atqꝫ delitiarū nouarū hoſpitū ſupuētu ab hijs ipſis receptaculis excludēde.Hij nrī ergo qui dicunt duces q̄ꝫ ueris illis ducib⁹ abſimiles ſint ſi illoꝝ glīā ⁊ res geſtas hoꝝ ſōno ⁊ comeſſationib⁹ ꝯferas ꝓmptū erit aduertē:nō incorruptis mō iudicib⁹:ſed hijs ipſis lrārū ꝯtēptorib⁹ libidinūqꝫ cultorib⁹ niſi ꝓrſus obtorpuē penituſqꝫ depuduit.❡Sed de hijs ⁊ ſepe alias:⁊ plura hodie dixim⁹ q̄ꝫ neceſſe erat.Res eni:ſmo:hitus:mores:vita:ꝑncipia:exituſqꝫ belloꝝ.cūcta ſilꝉ ⁊ ſingula hec loquunt aptiſſimeqꝫ ꝓnūciāt iter hos ⁊ illos rei militaris artifices qd iterſit.Tu mihi ſemp ob hoc vnū uel maxie placuiſti:ꝙ iter tot decora pta armis nunq̄ꝫ lrās ꝯtēpſiſti:⁊ ſi plus ocij habuiſſes fieri nō dubitē:in hoc quoqꝫ par maiorib⁹ ſtuduiſſes.Neqꝫ tm̄ ſic intelligar ut philoſophiā aut poeſim ducibus neceſſariam dicam.ſed eas ſaltem litteras quibus ⁊ precepta militie ⁊ hiſtorie geſta percipiant.Que ꝓfecto uel non uenient in animū uel non ſtabunt:niſi ea iugis lectio ⁊ tribuat ⁊ cōſeruet.Nam quod tinea ueſtibus.quod rubigo armis:hoc litteris notitieqꝫ rerum obliuio eſt.omnia inficit:conſumitqꝫ omnia:niſi ſepe diſcutiantur frequentiqꝫ ſtudio detergantur.Et eſt ut reliquarum rerum:ſic animi ſitus quidam interminabilis egens cure.In hac quidem militari ſcientia quam lectione ⁊ experientia conſtare diximus.quod ad primam attinet:apud grecos atthicus Themiſtocles eminet:uel Thebanus Epaminundas.Qđ ad ſecundam ꝟo Philopomenes Acheus.In utraqꝫ autem Romani duces.⁊ numero ⁊ effectu om-

eſica

li⁹ ce

aleri⁹

Ceſar.

Mari⁹

De v̄tu-te q̄ ē ꝛª dos du cis

nium gētium ducibus longe antistant. ¶ Sed ne diu Phormio Hānibalem: siue ut dicitur. sus mi neruam doceaȝ. hijs omissis ad v̄tutē uenio cui ꝛᵐ Tulli⁹ locū p̄bet. Ea v̄o quo ad p̄ns ꝓpositum du plex est. vna corpis sub qua robur mēbroꝝ ac dex-

Uirtus corpis

teritas ꝛ itegritas sensuū colligit̄. Neq̄ꝫ eni dux i-ualidus q̄ꝫuis idē doct⁹ obeūdiſ bellicis munerib⁹ aptus hēbit̄ bonus ille ꝯsilio sed nō pugne. In tha lamo utilior q̄ꝫ in cāpo. Que res affricani magni fi liū v̄tute ai p̄ri eq̄lē: doctrina v̄o etiā altiorē ībabi-lē bello fecit. Cōtra. neq̄ꝫ p̄ualidus. si nimia corpo ris mole grauabit̄ repēte pot̄it hic illic ubi res exi-stet exhortādis militib⁹ ꝓpulsādisq̄ꝫ p̄iculis adeē Neq̄ꝫ rursuȝ surdus aut cecus uel hostiū uel suoꝝ statū circūspicē seu ex dissonis uocibus ꝛ clamore bellātiū q̄d atq̄ꝫ ubi ꝯsulto facto ue op⁹ sit aduertē. In hac p̄te p̄pollētis ꝛ ardētis atq̄ꝫ ipigre v̄tutꝭ cla

Rōani

rū nomē hēt ex nr̄is ipse Juli⁹ cesar. ꝛ Papyrius cursor nact⁹ ex p̄uicitate cognomē. Necnō ꝛ Tul-lus hostili⁹ roman⁹ rex. ꝛ uterq̄ꝫ african⁹ ꝛ Ma-

Externi

rius. Ex externis Pyrrh⁹: Hānibal: Massimissa.

v̄tus ai

¶ Altera v̄o v̄t⁹ est ai. cuius q̄dē nota oib⁹ q̄drip̄ti-ta distictio. Nā ꝛ callere oportet q̄d agēdū nō solū in p̄lio ꝯtra hostē. q̄d supior disciplina militaris im pleuerit. sed ubiq̄ꝫ cū oib⁹. Neq̄ꝫ eniȝ semp duces pugnāt: sed sepe per iducias aut casu aliquo posit̄ armis cū amicis aut hostibus colloquunt̄. ubi falli seu agreste uel ieptū loq̄ aliq̄d turpe est. Enimuero id seu natiua comitas affabilitasq̄ꝫ p̄stabit. In qua

Rōani

p̄m⁹ oium african⁹ maior fuerit. Inde Augustus. Uespasian⁹ multiq̄ꝫ alij. Seu altior prudētia. ubi ex nr̄is Numa Popili⁹ rex romanus. ꝛ Fabi⁹ ma ximus. ꝛ Catones duo clari sūt. Adde hijs Mar-cū aureliū. Antoniū lōge sapiētissimū. eū dico qui

Externi

phicū maluit q̄ꝫ cesareū cognomē. ¶ Ex alienige-nis Ciri ambo. penus Hānibal. Pōtic⁹ mitridates Et hec quoq̄ꝫ v̄t⁹ trifida est. Siq̄dē ꝛ meminit ꝛ di scernit ꝛ ꝓuidet. tresq̄ꝫ oculos in totidē t̄pa mira

Forti^{do}

rerū distātiū cōnexione defigit. ¶ Sequit̄ fortitu-do. docēs mortē spnē: t̄ribilia nō timē. de hac pau-ca dicturus sū. Nulli eni ignota est: ꝛ hāc vnā mlt̄ ti ducū ꝓpriā militarēq̄ꝫ v̄tutē opinant̄ cura sit oi-um. sed in bello clarior iter mortes ac vulnera. Hu ius v̄tutis añ alias iuictū hitaculū Roma fuit. ꝓ

Fortes romani

ximū lacedemon ꝛ carthago. hic ex nr̄is occurrūt. Julius cesar sepe dict⁹ dicēdusq̄ꝫ. Scipiones duo. hij qui per isidias in hispania cecidē. Affricani to-tidē. Pauli duo. macedonicus ꝛ cānēsis. Claudi⁹ Marcellus. Claudius Nero. Tyberius gracch⁹. Gaius marius. drusus. ꝛ germanic⁹ cesares. Tit⁹ ac Traian⁹ p̄ncipes. Ex uetustissimis v̄o p̄mus ac tertius romani reges. Necnon ex equestri ordine. Horatius cocles. Lucius dentat⁹. Marcus sergi-us. Marcus sceua. inūabilesq̄ꝫ alij. Facilius enim celi stellas ꝛ arenas maris q̄ꝫ romane urbis viros

Externi

fortes enūes. ¶ Externi v̄o lacedemonius Leoni das. atheniēsis Milciades. Sup̄q̄ꝫ noiatū par vi roꝝ fortiū Themistocles atq̄ꝫ Epaminūdaſ. Et ex antiq̄oribus liber Hercules. Theseus. Achilles. Hector. Tydeus. Diomedes. Ayax. ꝛ ut Maroni placeā Eneas. oēsq̄ꝫ q̄s multū debētes uatib⁹ vm-bras Cordubēsis uates ait. Hānibal q̄ꝫ. Genitor-q̄ꝫ Hamilcar. ꝛ germanus Hasdrubal. Alexander macedo. ꝛ huius q̄ꝫ genitor Philippus. ꝛ auūcu lus Alexāder epirēsis ꝛ Pyrrhus. Ipse et̄ epirota

rū rex de quo sup̄ diximus. Hebreoꝝ isup̄ aliquot ꝛ in p̄mis Dauid: Josue: ꝛ Judas: quoꝝ bellice v̄ tuti ita diuinitas aderat: ut decerpi nescio q̄d hūane gl̄ie videret̄. Nec me fallit: q̄ꝫuis eā Aristoteleſ ip se p̄tulerit: q̄busdā tñ videri posse phicū me v̄tutuȝ deseruisse ordinē fortitudinē iustitie p̄ferēdo. Mi-litarē tenui ſꝫ quē lōge p̄fulgida v̄tus fortitudo cē set̄. ¶ Uere aūt nō minus ducū ꝓpria iustitia est: que s̄uare nō amicis mō sed hostibus fidē docet.

Uirgi

Sūt eteni que licē sibi extimēt p̄ phaſ ꝛ nephaſ ho stē fallē Uirḡ freti. ubi ait. dolus an v̄tus q̄s in ho ste reqrat. Q̄d ip̄ȝ ibi nō poete grauissimi: ſꝫ passio nati adolescētis ore dr̄. Alij in hostē ꝓuidentissimi duces atq̄ꝫ acerrimi siue in socios federatos: siue i sb̄ditos iniurijs ac rapiniſ hostilr̄ debachant̄. Q̄d malū ꝛ antiquū ꝛ modernū est: seu illa ignauia est ducū: seu isolētia militū auaritieq̄ꝫ rabies. utraq̄ꝫ snia militātiū: ducūq̄ꝫ ais extirpāda est: ut hostib⁹ s̄uet̄ fides: amicis hūanitas: utrisq̄ꝫ iustitia. ut ꝛ il lis nisi s̄uato decore nō noceas: ꝛ hijs nullo peni-tus noceas mō. Nā q̄d turpius aut q̄d usq̄ꝫ scelera tius q̄ꝫ nocē hijs quoꝝ tutele ac p̄sidio euocat⁹ sis ꝛ de custode raptorē: ꝛ de cane quodāmō lupū fie

Fides rōani

ri. Huius gl̄ie p̄ma in p̄te clarissimi hñtur Fabri-cius ꝛ Camillus ꝛ Regulus: quoꝝ p̄mi duo cum possent dolo vincē noluerūt: tertius ne aut dāno-sus eēt p̄rie: aut ifidus hosti crudelissime mori ele-git. Interq̄ꝫ hosti p̄stite fidei s̄uatoreſ haud p̄tereū dus est Cassius. In altera aūt hij sūt q̄buſ modicū fuit suoꝝ ab iniurijs abstinē nisi ultro pro eis etiaȝ morirent̄. Ex hijs rome Curtius ꝛ duo Decij. ad-dit ꝛ tertiū Cicero: sed ille historicis videt̄ ignoti-

Ext̄ni

or. Athenis aūt Codrus. carthagine Phileni fr̄es sese añ alios offerūt. Quoꝝ p̄muſ ut terrorē publi cū sedaret. Sc̄di ut victoriā quererēt labātēq̄ꝫ aci-em firmarēt. tertius ut p̄riam istāti excidio eripet. q̄rti ut fines p̄rios ꝓrogarēt ad mortē uolūtariam sūt ꝓfecti: ꝛ ut ciuibus suis bñ eēt ipsi nō eē uolue

Rōani

rūt. In utraq̄ꝫ v̄o magnus Pōpeius. Et si ad hūc vnū Cicero oēs bellicas laudes ꝛ quecūq̄ꝫ de hijſ q̄bus egēt duces ut sūmi sint aut diximus aut di-cturi sumus: cumulatissime ꝯferat iure id q̄dē me-ritoq̄ꝫ. sed si cuiq̄ꝫ maxie suū attribuit̄: uere ꝓp̄a pō pei magni laus est bellica iustitia sil̄: ꝛ cognita iter victorias ac triūphos ꝯtinētia. Que ad eā de qua

Liberalitas

hic dicē aggrediar v̄tutē referēda est si vnū q̄d nūc etiā ad iustitiā spectat adiecero eē bñficētiā ac liba litatē pulcherrimas ducū uestes: q̄bus idecora pl̄i ma tegi possint. hac Julius cesar p̄it cūctos in gl̄ia Neq̄ꝫ eni q̄sq̄ꝫ si Senece v̄ba memorit̄ s̄uo. libali⁹ victoria usuſ est: ex q̄ nihil sibi vīdicauit p̄ter dispē

Ext̄.

sādi p̄tātē. Apō exteros Alexāder p̄mū locū tenet ut greci uolūt: neq̄ꝫ nr̄i obstāt. ¶ Quarta nūc mi-

De modestia

hi supest modestia: quā tēperātiā uocāt: cui adia-cet ipsa de qua mō dicebā ꝯtinētia: sine q̄ nō dicaȝ dux: ſꝫ nec vir q̄deȝ bonus vnq̄ꝫ fuit. Quia v̄o nūc mihi de ducib⁹ s̄mo est. q̄d oro p̄itia. Quid mag-nimitas. Quid ue alie impatorie oēs artes ꝓfue-rint. si auaritie: si libidis aut gule impio dux victuſ abiecto freno: quo exercitū regebat seq̄ꝫ suasq̄ꝫ legi ones p̄cipitet ꝛ in pestē trahat? Quo sepe multi cū oibus copijs p̄iere. ¶ Hec igit̄ singularis ꝛ ꝓp̄a v̄

Moderatio rōni

tus est Pōpei. in q̄ si imitari illū collega eius Craſ sus uoluisset: nunq̄ꝫ ipse cū filio: ꝛ cū tāta ruina im perij cecidisset. Probāt hāc romani duciſ ꝯtinētiā

atq̄ modestiā tēplū hierosolyme opulētissimū.sed
ab hoc itactū duce ab alt̕o spoliatū. Probāt ⁊ alia
multa quoꝝ ꝑs in v̾bis Ciceronis appet:que mor
isera. Est quoq̄ v̾tꝰ hec eadē multoꝝ ꝓpria.sed añ
alios africani supioris cuiꝰ florētissima etate ꝓspi
maq̄ fortuna. Que duo in p̾mis ⁊ hinc de qua lo
qmur: ⁊ cūctis v̾tutibꝰ aduersant:magna sunt ꝯti
nētie ⁊ pudicitie argumēta. ¶ Accedit hijs māsue
tudo quedā ⁊ suauitas facilitasq̄ aī. In qua africa
nus idē ⁊ Julius cesar excellūt.hac ad ꝯciliādos
hoium aīos nihil efficaciꝰ. Est huic ꝯfinis eq̄litas
quedā familiaritasq̄ cū exercitu. Que res marie
milites amātissimos ducū facit. In qua notꝰ Uale
rius coruꝰ ⁊ Marcus ex nr̄is. Ex externis Hanni
bal. Et hee q̄dē artes beniuolētia ⁊ amore sic hijs
abiecte seueritas atq̄ impiositas exercitū ac subie
ctos metu frenāt. Quibꝰ artibꝰ Marcus curius.
⁊ Quintiꝰ cincinatꝰ. ⁊ Papyriꝰ cursor. ⁊ Fabius
maximꝰ notissimi. Sꝫ nullus ea in re Junio bruto
Manlioq̄ par torq̄to. Quoꝝ p̾mū publice liberta
tis amor ipulit ut ꝓprios filios a se depulse tyrāni
di fauētes seruil̕r v̾gis cesos securiq̄ ꝑcussos ad
mortē ageret. Scd̄m v̾o castrēsis discipline studiū
coegit ut p̄clare idolis adolescētē filiū q̄ iniussu eiꝰ
in hostē pugnasset ilico iuberet occidi:q̄uis ⁊ vni
cū ⁊ victorē. Addit huic seuerissimi facti comes:
Posthumiꝰ tyburtꝰ. Cuius ego ne p̄termisisse poti
us q̄ ut asseruisse rē tātā videar mētionē fecerim.
Apud quosdā eni scriptoꝝ certa res.apd̄ alios fa
cti eiꝰ in ambiguo fama est. ¶ Hijs tā multis ⁊ pa
tiētia iūgit easq̄ multiplex.hec dolores corꝑis eq̄
nimiter ꝑfert. Illa q̄si q̄ddā vulnꝰ auriū atq̄ aī co
tumelias fert v̾boꝝ.utraq̄ ducibꝰ ⁊ militaribꝰ vi
ris accōmoda. Prima q̄dē fortitudinē.scd̄a v̾o ci
uilitatē respicit atq̄ modestiā ipsam: de qua ẜmo
est. In p̾ma Mutius ⁊ Mariꝰ ⁊ ipse Pōpeiꝰ clari
hent. ⁊ Attiliꝰ q̄dā Cesaris miles massilie specta
tus ⁊ Marcꝰ sergiꝰ:cū eisdē q̄bꝰ sup̄ comitibꝰ. Ex
externis v̾o Cinigerus atheniēsis grecis historijs
celebratꝰ est. In altera v̾o romani imꝑatores Juli
us ⁊ Augustꝰ ex nr̄is. Ex externis Philippꝰ ⁊ An
tigonꝰ macedonū reges. ⁊ Pisistratꝰ atheniēsium
tyrānꝰ. Deniq̄ nr̄os atq̄ exteros magnꝰ ip̄e Pom
peius oēs supat. ¶ Quo admoneor:ut ex libro q
de eiꝰ laudibꝰ scriptꝰ est:ac de imꝑatoꝝ seu ducum
ꝯtinētia. Deq̄ hijs q̄tuor que in duce reqrimꝰ Ci
ceronis v̾ba pauloañ ꝓmissa subscribā:que tibi ul̕
usui uel delectationi fore ꝯfido. Neq̄ eni inq̄t ille
sunt sole v̾tutes imꝑatorie:que vulgo existimant.
labor in negocijs:fortitudo in ꝑiculis:industria in
agēdo:celeritas in ꝯficiēdo:cōsiliū in ꝓuidēdo. Et
post hec. Nō eni inq̄t bellādi v̾tꝰ soiū in sūmo ac ꝑ
fecto imꝑatore querēda est.sed multe sūt artes exi
mie huiꝰ administre comitesq̄ v̾tutis. Ac p̾mū quā
ta inocētia debēt eē imꝑatores:quāta deīde oibus
in rebꝰ tēperātia:quāta fide:quāta facilitate:quan
to igenio:quāta humanitate. Nec lōge post ꝓpter
hāc auaritiā inq̄t imꝑatoꝝ:quātas calamitates q̄
cūq̄ uētū sit nr̄i exercitꝰ ferāt:q̄s ignorat. Itinera
que per hosce annos in italia per agros atq̄ oppi
da ciuiū romanoꝝ nr̄i imꝑatores fecerūt:recorda
mini.tn̄ faciliꝰ statuetis q̄d apud exteras nationes
fieri existimetis.utrū plures arbitramini per hosce
annos militū nr̄oꝝ armis hostiū urbes:an hyber
nis socioꝝ ciuitates eē deletas. Neq̄ eni pōt exer
citū is ꝯtinē imꝑator qui seip̄m nō ꝯtinet. Neq̄ se
uerꝰ eē in iudicādo:qui alios in se seueros eē iudi
ces nō vult. Quibꝰ dictis ad Pōpeij laudes v̾sus.
Et miramur inq̄t hūc hoiēꝫ tātū excellē ceteris:cu
ius legiones sic in asiā ꝑuenerūt ut nō mō manꝰ tā
ti exercitꝰ:sed ne uestigiū q̄dē cuiq̄ pacato nocuis
se dicat. Iā v̾o quēadmodū milites hibernēt quoti
die ẜmones ac l̕re ꝓferunt. Nō mō ut sūptū faciat
in militē:nemini vis affert.sed ne cupiēti q̄dē cuiq̄
ꝑmittit.hyemis enim nō auaritie ꝑfugiū:maiores
nr̄i in socioꝝ atq̄ amicoꝝ tectis eē uoluerunt. Age
v̾o ceteris in rebꝰ q̄lis sit tēperātia ꝯsiderate.vñ il
lā tātā celeritatē ⁊ tā icredibilē cursum iuētū puta
tis. Nō eni illū eximia vis remigū aut ars iaudita
quedā gub̾nādi aut uēti aliq̄ noui tā celeriter in ul
timas terras ꝑtulerūt.sed hee res que ceteros re
morari solēt nō retardarūt. Nō auaritia ab istitu
to cursu ad p̄dā aliquā deuocāt.nō libido ad uolū
tatē. Nō amenitas ad delectationē.non nobilitas
urbis ad cognitionē. Nō deniq̄ labor ipse ad q̄etē
Postremo signa ⁊ tabulas ceteraq̄ ornamēta gre
coꝝ oppidoꝝ:que ceteri tollēda eē arbitrant ea si
bi ille ne visenda q̄dē existimauit. Itaq̄ oēs q̄dem
nūc in his locis Gneū pōpeiū sicut aliquem nō ex
hac urbe missuꝫ:sed de celo delapsuꝫ ītuent. Nūc
deniq̄ icipiūt credē fuisse hoies romanos hac q̄n
dā abstinētia: Qd̄ iaꝫ nationibꝰ exteris icredibile
ac falso memorie ꝓditum videbat. Nūc imꝑij nr̄i
splēdor illis gētibꝰ lucet. Nūc itelligūt nō sine cau
sa maiores suos tn̄ cū hac tēperātia magr̄atꝰ hēba
mus ẜuire ppl̕o romano q̄ imꝑare alijs maluisse.
Iā v̾o ita faciles aditꝰ ad eū p̾uatoꝝ.ita libere que
rimonie de alioꝝ iniurijs eē dicunt:ut is qui digni
tate p̾ncipibꝰ excellit:facilitate ifimis par eē videa
tur. Iā quātū ꝯsilio:quātū dicēdi grauitate ⁊ copia
ualeat.in quo ipso iest quedā dignitas imꝑatoria:
uos q̄rites hoc ipso in loco sepe cognoscitis. Fideꝫ
v̾o eiꝰ iter socios quātā extimari putatis:quaꝫ ho
stes oium gētiū scissimā iudicarint.humanitate iā
tāta est:ut difficile dictu sit:utrū hostes magis v̾tu
tē eiꝰ pugnātes timuerint an māsuetudinē victi di
lexerint. ¶ Hactenꝰ Cicero cuiꝰ hāc tātā v̾boꝝ cō
geriē ep̄le per seipsam fesse iā licet atq̄ onuste sciēs
supimposui q: nescio an usq̄ alibi de bonis ducuꝫ
moribꝰ ꝯtinētia:humanitate:facilitate clarius scri
ptū sit. Quibꝰ etsi nūc fortasse nō egeas eo q̄ nō ꝑ
agros socioꝝ:sed per apta maria iter acturꝰ es atq̄
exercitū classibꝰ traiecturꝰ:cūq̄ ad isulā ꝑueneris
sociale nihil sed hostilia oia repturus:uti hijs tn̄ lo
co ac tp̄e alio licebit.qn̄ sidē quolibet ad bellum ut
video natꝰ es. ¶ Tertiū restat auc̄tas que ex p̄di
ctis marie nascit. Auget aūt fama nois ⁊ opiniōe
hoiuꝫ de ducū v̾tutibꝰ ac ꝓspitate ꝯcepta. Nō ni
hil ⁊ forma corꝑis ꝯfert nō mūditijs culta: ut ait
Liuiꝰ.sed virilis ⁊ uere militaris. Insup ⁊ nobili
tas sanguis ⁊ castrēsis eloquētia quo in gn̄e Juliꝰ
cesar africanꝰ maior ⁊ Pōpeius magnꝰ opinatissi
mi hent. Quoꝝ tāta fuit auc̄tas:eaq̄ sub illis mili
tū fiducia ut nō se ad p̄liū ac discrimē:sed ad victo
riā ⁊ ad p̄dā duci crederēt: Quo nihil utiliꝰ ad uo
tiuos ac ꝓspos belli euētꝰ:quos in ꝯriū v̾ti solē dif
fiducia bellatoꝝ ex leuitate aut ību̾ertia ducuꝫ orta
sepe ꝯptū est.hoꝝ certe triū is quem p̾mum po
sui:tam disertus fuit ut non modo militari facun
dia cunctos duces vicerit sed forēsi etiaꝫ summos

De auc̄te ducis que est ꝫ^a dos

eq̄uerit oratores. Scd̄us aucti quā seu vtꝰ illi seu nā peperat īfinitū q̄ddā addidit arte mirabili: neq̄ negate vnq̄ꝫ diuine stirpis neq̄ asserte ne opionē pectoribꝰ ciuiū de se herētē uel mēdacio ꝯcuteret: uel vitate ꝯuelleret: sed silētio cōfirmaret. Moribꝰ q̄ꝫ q̄busdā singularibꝰ p̄ter supq̄ꝫ hoīuꝫ modum secreta ac solitaria in tēplis mora: ⁊ certissima in dubijs futurarū ut p̄ītiū rerū spe: q̄si deoꝝ quotidianis alloquijs ꝓmissisq̄ꝫ celestibꝰ. secutꝰ in hoc Numā romanū regē: ⁊ Mioem gnosiū: nisi q: q̄ illi ī pace meditati fuerāt hic ad bella ꝯuertit. ¶ Quartū atq̄ꝫ ultimū felicitas nō solū in militia sed in vita est. Nēpe huc oīa referunt. hāc vō nec dare sibi q̄sq̄ꝫ pōt: nec augē diuinū plane munꝰ: sed ita duci neciū ut q̄ꝫq̄ꝫ reliq̄s affluat: si hoc vnū desit: nemo īfelicē ducē: doctū lꝫ ac strenuū eligēdū cēseat. Nā ut felicitatē fiducia: sic īfelicitatē ducū sequit̄ militū pauoꝛ: quo nil ꝓpiꝰ exitio est. ¶ In hac q̄dē longe eminēt ꝓximi tres ex nr̄is. Ita dico nisi ultimꝰ vite q̄ꝫ felicitatis plusculū hūisset. Itē Africanus minoꝛ ⁊ Camillus ⁊ Titꝰ ⁊ Traianꝰ ⁊ Theodosiꝰ. Silla ēt ⁊ Mariꝰ ⁊ Uētidiꝰ bassus: vir forꝫ humillime sꝫ foꝛtune mirabilis: cui victoriā de Parthis īcredibilē crassorūq̄ꝫ vindictā fata ꝯcesserint. oēs tm̄ ut fama fert Metellus ille felix dictꝰ supgredit̄. Et si iuxta sn̄iam uera ꝓfūde fodiētiū: nullus hic felix sit: sed de felicitate bellica loq̄mur: ⁊ felicē ducē dicimꝰ vincē solitū: īsuetū vinci: ꝓpitia in cāpis exigit̄: domi lꝫ aspioꝛ sit foꝛtuna. Atq̄ꝫ ita ideꝫ felix dux: virq̄ꝫ īfelix dici poterit. In hoc nūo ex externis Alexāder est macedo: ⁊ Cyrꝰ rex ꝑsaꝝ nisi ī scythiā prerissēt: ⁊ carthaginēsiū dux Hānibal. si aut Mabarbali credidisset: aut paulo maturiꝰ obiisset. Neq̄ꝫ hinc Karolus magnꝰ excludit̄ qui ultimus tp̄e haud īdignās ultimū ep̄l'e locū ſuet. Tibi nil hoꝝ defuisse hactenꝰ ⁊ fama loquit̄: ⁊ res ꝓbat: ne ue sūmis in casibus desit p̄coꝛ cupio/ ⁊ spo. vnū hēs q̄ p̄ter duos tm̄ hijs oībꝰ defuit Chr̄m regē. I iā felix victoꝛq̄ꝫ regredē ⁊ dei amorē ⁊ gloriā imoꝛtalē ⁊ illiꝰ magne reipublice fauorē ꝑpetuum tibi ac tuis fide eximia atq̄ꝫ īdustria ꝓmerere. Et uale memoꝛ mei. Patauii kalend. apꝛil'.

> De felicitate q̄ est ultima doꝫ

¶ Ad eundē gratulatio uelocis incruenteq̄ꝫ victorie. Epistola.II.

b Ene bēt: nō semp q̄ uerebar: sed interduꝫ q̄ sꝑabā accidit. vicisti eni: q̄ q̄ꝫ est optimū īcruēta victoria est. Nulla tāta ꝓspitas belli est: que nō nimio emi possit. hec nullo sanguīe empta est. nec minoris ideo: sꝫ maioris est p̄cij. Armatā p̄ma pugne in frōte iustitiā fuisse crediderim qua ꝯspecta cecidē aī hostiles: ⁊ ꝯscie cuspide iniusta acies fusa est. Aliogn: quo nō tot armati viri solo visu territi terga vtissent? Erāt itꝰ in illoꝝ p̄coꝛdiis ex memoria scelerū diffidētia ⁊ metꝰ. Magnas ꝑtes in castris hostiū hēbatis. Poterat quorūdaꝫ foꝛtasse iudicio victoria clarioꝛ videri: si multo cruore rutilātioꝛ fuisset. At me hercle nec felicioꝛ utilioꝛq̄ꝫ reipublice nec tibi gl'iosioꝛ nec mirabilioꝛ in se ipsa. Nulla est eni tā īstructa acies que nō in cursu rapido atq̄ꝫ imp̄ssione p̄ualida ⁊ obstinatis ī moꝛtē aīs vinci queat. Sine ferro ⁊ sanguīe vincē: ea demū victoria uera est que hostē subigit: ciuē ſuat. Nō est in lucro ponēda multoꝝ moꝛte ciuiū parta moꝛs hostiū. Scitum est illud īcliti ducis malle se vnū ciuē ſuare q̄ꝫ mille hostes occidē. Nēpe hostꝭ aut victꝰ: aut placatꝰ in amicitiā trahi pōt: at ꝑemptꝰ ad vitā ciuis retrahi nō pōt. Ego q̄dē multa circūspiciēs ⁊ amātis more multa metuēs: te in arma ꝓficiscētē multa monuerā. victoriā certe sꝑans: sꝫ neq̄ꝫ tā facilē: neq̄ꝫ tā celerē. Itaq̄ꝫ nō minꝰ mihi negocij supesse p̄sagiebā: neq̄ꝫ pauciora post victoriā uel in bello scribēda mihi q̄ꝫ an̄ belli p̄ncipiū opinabar. Hiam hēo cretēsiū cōscie: ac pauori qui me h̄ labore liberāt. ¶ Ex oībꝰ eq̄dē que tūc scripsi: vnū tibi p̄cipuū decerpsisti ut cū Metello de vincendi celeritate ꝯtēderes. Et hostes bello igit̄ ⁊ Metellū uelocitate supasti. Q̄ ad te attinet romano more: ⁊ romano certe aīo in bellū ibas: ꝑatus. s. ut ait Cicero aut vincē aut mori. Cōtra. Illi aūt te cōspecto īdigenarū more capꝛearū cita foꝛmidine: circūuēti magniq̄ꝫ metꝰ telo saucij atq̄ꝫ ꝯfixi q̄si ad dictamiū notā sibi ⁊ vulneribꝰ salutarē herbā ad victoris miam ꝯfugerūt. Sic tui fama nois: sic notissima Uenetoꝝ vtꝰ/ ac potētia: nec minꝰ nota clementia: bellū graue mira facilitate ꝯfecit. ¶ Ceterū ut ꝓspa ⁊ ꝓna cūcta cū hostibꝰ: sic cū ip̄robis ꝑfidisq̄ꝫ militibꝰ difficultatis ac ꝑiculi plurimū fuit. Qui cupiditate atq̄ꝫ inuidia excecati nō exercitū mō ad rebellionē vbiꝫ accēdē sed te quoq̄ꝫ suū ducē sub q̄ tā feliciter militassent: ferro aggredi ausi erant: ne q̄n̄ foꝛsitā vicisse te sine ꝑiculo gl'iari posses. Queꝫ tu motū magnis etiā ducibꝰ ꝑfecto terribilem magnis te maiorē ꝓbās multa vtute atq̄ꝫ ꝯstātia cōpꝛessisti: ꝑuateq̄ꝫ dissimulatoꝝ iniurie lesam rēpu. ultꝰ es iusto supplicio paucoꝝ gete ilico rebꝰ reddita: ⁊ exercitu ad obsequm reuocato. In hoc quoq̄ꝫ magnifice ut in multis incōparabiles illos duces. africanū maiorē ac Iuliū Cesarē imitatꝰ. ¶ Itaq̄ꝫ cū oīa ⁊ si magna atq̄ꝫ memorabilia: bꝛeuia tm̄ atq̄ꝫ uelocia fuerint. Nō est equū scripturā rebꝰ ipsis de q̄bꝰ terit̄ lōgiorē eē. Sicut aūt multū scribē necesse nō fuit: sic debitū visum est hinc tue vtuti hic foꝛtune publice gratulari: teq̄ꝫ cū victoria redeūtē letis ac triūphalibꝰ vbis excipe. ¶ Salue igit̄ metelle cretice. seu tu nr̄ Scipio ueronēsis ſuatoꝛ ciuiū: victoꝛ hostiū: punitoꝛ sontiū: militie restauratoꝛ. Tu nobis victoriā sine sanguine gl'iosam. Tu exercitū sine lite reducis īcolumē. Tu rei bellice suas leges. tu captis ciuibꝰ libtatē. tu p̄rie pacē ⁊ ꝑdita regna restituis. Quibꝰ meritis ⁊ si p̄dē lauree ciuiceq̄ꝫ decꝰ obsoluerit corone: ⁊ si niuei coꝛnipedes atq̄ꝫ aurei currꝰ: ⁊ capitolia sūma defuerint: p̄mia antiq̄ victoribꝰ: vtutē tm̄ amātiū in aīs quo nullū augustiꝰ theatrū: nulla ꝓꝛsus arx celsioꝛ gl'iosissime triūphabis. Uale teq̄ꝫ q̄ꝫ pꝛimuꝫ tuoꝝ oculis exoptatum refer. Uenetijs. iiij. idus Iunias.

> Uera victoria ē sine sanguine ⁊ ferro
>
> Uoca… luchin… de vm… scipiōe… vonēse…

¶ Ad Petrum Bononiensem rhetorem. de victoria Uenetorum. Epistola.III.

e T si p̄n̄s aīo coꝛpe ꝓrimus: pene auribus strepitū plausūq̄ꝫ. pene oculis fumū puluerēq̄ꝫ haurias ludoꝝ. Et siq̄d notitie defuerit nocte dieq̄ꝫ cōmeātiū viua uox suppleat. credo tm̄ te cupide meis lr̄is ꝑcepturū que cupidius spectaturus fueris: nisi hāc tibi pulcherrimā uoluptatē moꝛbꝰ coꝛpis īuidisset. Nā q̄ oro te pulchꝛius: siue q̄ iustiꝰ spectaculū fingi pōt: q̄ꝫ iustissimā ciuitatē nō de vicinoꝝ iniurijs: nō de simultatibꝰ ciuiū aut rapinis ut reliq̄s: sꝫ de sola iustitia gaudētē cernē? Augustissima Uenetoꝝ urbs: Que vna hodie libtatꝭ ac pacis ⁊ iustitie domꝰ est vnū bonoꝝ refu-

> Laud… at urb… veneti… rum

giū.vn⁹ port⁹ quē bñ viuē cupiētiū tyrānicis vndi ꝗ ac bellicis tēpestatib⁹ q̃sse rates petāt.Urbs au ri diues sed ditior fame:potēs opib⁹ sed ꝟtute po tētior:solidis fundata marmorib⁹:sed solidiore eti am fundamēto ciuilis ꝯcordie stabilita:salsis cicta fluctib⁹ sed salsiorib⁹ tuta ꝯsilijs.Noliꝫ credas de recepta crete isula que uetustate nois igēs lꝫ tñ in gētib⁹ ais pua res est:ꝛ pua ꝑter ꝟtuteꝫ oia q̃uis maxima videanť:sed de euētu q̄lē eē decuit hoc est nō de sua sed de iustitie victoria gl'ieť ac gaudeat. Nā qd magnū viris fortib⁹ hac potētia ꝛ hoc du ce atꝗ hijs terra mariꝗ militie magr̄is vicisse in hermes greculos ꝛ neqtiā fugitiuā?Magnuꝫ est ꝙ nr̄a etiā nūc etate tā cito fortitudini fraus cedit ꝛ ꝟtutib⁹ vitia succūbūt:ꝙꝗ nūc etiā deus curat atꝗ aspicit res humanas.Ego dn̄s inqt ꝛ nō mu tor.Et rursus.Ego inqt sum qui sum.Nō eēt autē uere ac plane siqua ei mutatio ieēt.qđ fuit idipsuꝫ est neꝗ a casu hoc illi nomē tribuit psalmista.Qđ isup fuit.qđꝗ est idipm̄ erit semp.imo qdē neꝗ fu it:neꝗ erit illi ꝓprie ꝯuenit:sed est tm̄ illi mō ꝛ qđ sciuit scit:qđ uoluit vult:qđ potuit pōt.Jd sicui vn q̃ dubiū fuisset:eo ꝙ uel culpis hoium manifestis uel occulto dei iudicio negligi qn̄ꝗ mortalia visa eēnt.ecce ut nup incruēte facilisꝗ victorie mira ce leritas declarauit.Que tāta fuit ut ꝑfectū anteꝗ̄ ceptū bellū:qđ de ilijs olim rome:nūc de cretēsib⁹ Uenetijs audireť.hinc ergo gaudiū hinc triūph⁹.

¶ Lōgū neꝗ occupati atꝗ humilis stili est:totaꝫ sacre ferie letitie ꝟbis amplecti.Rerū sūmā accipe cū ad duo nonas Junij anni huius millesimi trecē tesimi sexagesimiqrti hora ferme diei sexta forte ad fenestrā starē.maria alta ꝓspectās:eētꝗ vna fr olim meus:nūc pr̄ amātissim⁹ patracēsis archiep̄s qui autūni ꝑncipio ad sedē ꝓpriā trāsiturus pp im motā fortune fauoribus caritateꝫ:hic in domo sua que mea dr̄ hāc agit estatē.subito lōgarū vna naui um q̄s galeas uocāt:ramis circūfulta frōdētibus: port⁹ ostia remis subit iopino ꝓspectu nr̄m colloq uum iterrūpēs.Jllicet auguriū cepim⁹ leti aliqd ru moris illā uehē:sic tōsis uada frāgebāt uelis nau te alacres:ꝛ frondib⁹ coronati iuuenes leto vultu uexillisꝗ sup ꝟticē agitatis e ꝓra ipsa victricē sed adhuc ignarā rei pl'iam salutabāt.Jā pegrine na uis aduētū signo dato sūme turris excubitor nūci arat.Jtaꝗ nulli⁹ impio sed noscēdi desiderio ad lit tus e tota urbe ꝯcursum erat.Cū vō iā ꝓpior facta ꝛ subiecta oculis res eēt aduertim⁹ signa hostium de puppe pēdētia:nihilꝗ tam dubij suparat:qn vi ctorie nūcia nauis eēt.Necdū tñ belli:sed ꝑlij cu iuspiā:aut capte urbis alicui⁹ victoriā spabamus. neꝗ qđ erat capiebāt ai.At ubi in terrā egressi nū cij ꝟba in ꝯsilio fecē:supra spem supꝗ fidē leta oia Uicti eni cesi/capti/ꝛ fugati hostes:ciues vinculis eruti:urbes ad obsequm reuerse:reipositū crete iu gū.posita arma victritia.pactum deniꝗ sine cede bellū:ꝛ pax pta cū gl'ia.¶ Quib⁹ cognitꝫ dux Lau rētius uere celsus vir nisi me forsitan amor fallit ꝛ magnitudine ai ꝛ suauitate moꝝ ꝛ ꝟtutū studio su perꝗ oia singulari pietate atꝗ amore pr̄ie memo rādus:sciēs nil rite nilꝗ feliciter fieri nisi sūptū fue rit a religione ꝑncipiū:in laudes dei ꝛ grār̄ū actio nes toto cū populo se ꝯuertit.perꝗ urbē oēm: sed ꝯspectius in basilica bti Marci euāgeliste:qua nul la ut reor usꝗ̄ pulchrior factū est:quātū fieri p ho minē deo pōt sacris celeberrimis ꝛ ꝓcessione insi gni añ ꝛ circa tēplū hita ubi nō solū pplus clerusꝗ oīs affuit:sed plati etiā externi quos hic uel ca sus aliqs uel vidēdi amor uel vulgata deuotio de tinebat.¶ Peractiꝫ eximie que ad rē diuinā ptine bāt in ludos ac spectacula ꝟsi oēs.Operosum fuerit enūare quot ludoꝝ spēs.que forme.qui sūpt⁹.que solēnitas.qs ordo.ut qđ in re tali raꝝ ualde ꝛ mira bile:nullus usꝗ tumult⁹:nulla ꝯfusio:nulluꝫ rācor sed oia plena letitie plena gr̄e plena concordie atꝗ amoris.Et sic magnificētia regnū suū tenuit ne in de modestia ac sobrietas exularēt:sed in sua illā ur be ꝛ in sua festiuitate regnātē regerēt frenarentꝗ. Multos qdē festos dies uario appatu celebritas hec deduxit duob⁹ tādē tota res ludis clauditur. Quib⁹ ego nūc ꝓpria noia latina nō hēo.dicaꝫ tñ ut itelligas.Alter nēpe discursus.Alter ꝯcursuꝫ ut arbitror dici pōt.Jn altero eni recto calle decurrūt singuli.Jn altero singuli singulis hincide ꝯcurrūt. uterꝗ ludus equester:sed ihermis ꝑm⁹/nisi ꝙ ha stis ꝛ clypeis decurrētes fericis exuuijs uēto effu sis quādā bellici act⁹ imaginē repn̄tāt.At scđs ar mat⁹ ꝛ duelli spēs quedā.Jtaꝗ in illo qdē elegan tie plurimū:piculi mimuꝫ.Jn hoc aūt artificio par discrimē.vñ nō sat ꝓpe astiludiū galli uocāt.Qđ nomē ꝑmo magis ꝯuenit.Jllo eni uere luditť:hꝫ cer tať.ceterū in utroꝗ qđ narrāti alteri vix me credu lū ꝓbuisseꝫ:sed nūc oculis meis credo magna ꝛ mi ra ꝓrsus idustria.Nō ut mūdo ꝑsuasum est nauti ce atꝗ equoree sed militaris ac marcie gētis emi nuit.Ea eqtādi tractādorūꝗ ars armoꝝ:ea demū estus ꝛ laboꝝ patiētia:que qbusuis acerrimis ter re bellatorib⁹ satis eēt.¶ Uterꝗ ludus in platea illa cui nescio an terrarū orbis parē hēat:añ ipsam marmoreā atꝗ aureā tēpli faciē exhibit⁹:ꝛ pori q dē ludo nemo extern⁹ iterfuit.Quatuor ꝛ viginti nobiles adolescētes forma hitu ꝛ etate ꝯspicui hāc sibi pteꝫ letitie delegē:accersito Ferraria Thoma bābasio.Qui ut posteris breuiter not⁹ fiat: siquid ego apud illos aut notitie sum hitur⁹ aut fidei:ta lis est hodie in vniuersa Uenetia:qlis quondā Ro me Roscius:mihi vō tā char⁹ tamꝗ familiaris q̃ Tullio ille fuit.etsi ut in altera qdē harū amicitiaꝝ pte portio igēs:sic in altera multa isit iparitas.Ce terū hui⁹ ductu ꝛ ꝯsilio ludus hic act⁹ ꝛ pact⁹ tan to est ordine:ut nō hoies currē sed uolare angelos iudicares:mirū spectaculū tot ephebos ostro atꝗ auro uestitos cernē:tot aeripedes ac fulgētes falle ris equos:sic regētes frenis:sic urgētes stimulis: ut vix terrā pedib⁹ tāgē viderenť.Atꝗ ita sui du cis edictū ꝑn̄tib⁹ ais obhuātes:ut hoc ad terminū ꝓpiquāte ille claustris erūperet:Jlle aūt se cursui ꝑpararet:qui alternatione hac ꝛ sūma diuꝫ ꝑtate in circulos re digesta.vnus isꝗ ꝑpetu⁹ cursus erat dū vni⁹ finis ꝑncipiū eēt alteri⁹ ꝛ desinēte ultimo rursuꝫ ꝑm⁹ icipet:ita ut cū multi tota luce currerēt: sero vnū dicere ꝯcurrisse.Et vicissim nūc hastarū fragmina celo uolitātia nūc uēto crepitātia cernēs signa purpurea.Nec dictu facile nec credibile est auditu:que nā ibi indies hoiꝫ frequētia.Nullus sex⁹:nulla etas:nulluꝫ stat⁹ defuit.¶ Jā dux ipe cū imēso ꝓcerū comitatu frōtē tēpli supra uestibuluꝫ occuparat.vnde marmoreo e suggestu eēnt cuncta sub pedibus locus est:ubi q̃tuor illi enei ꝛ aurati equi stāt antiqui opis ac pclari: quisquis ille fuit

Uictoria de cretē sibus

Platea venetiarū parē nō hēt i mundo

Thōas bābasi⁹

Rosci⁹ roman⁹

Eq enei qui sunt venetijs

artificis:ex alto pene viuis adimētes ac pedib⁹ ob
strepētes. Ac ue estiuus sol ꝑn⁹ ad uesp̄am aut ca
lore offenderet aut fulgore diuersicoloris auleis
usqueq̄ꝫ pēdētib⁹ ꝓuisuꝫ erat. Illic ego rogatus:
Que crebra dignatio ducis est ad dexterā ei⁹ sedi
neꝝ bidui spectaculo ꝯtēt⁹ de reliquo occupationē
nulli icognitā excusaui. Infra ṽo nihil uacui:nō ut
aiūt milij granū in terrā cadere potuisset:platea in
gēs tēplū ip̄m:turres:tecta:portic⁹:fenestre nō tm̄
plena sed ꝯferta oīa: ⁊ ꝯdēsa. Inextimabilis atq̄ꝫ i
credibilis ppł'i multitudo terre faciē tegebat ⁊ sub
iecta oculis urbis florētissime nūosa sił' ⁊ culta fe-
cūditas festi letitiā geminabat:ut nihil penit⁹ plebi
eēt in tāta iucūditate suiipsi⁹ aspectu ⁊ ꝯtēplatiōe
iucūdi⁹. Erat ad dexterā igētis in morē pulpiti cō
textū trabib⁹ solariū/ ob idip̄m tumultuario opere
erectū:ubi ex oī flore nobilitatis honestissime ele-
cte q̄dringēte nurus isignes sp̄e atq̄ꝫ ornatu ⁊ spe-
ctaculis meridianū ⁊ quotidianis quoq̄ꝫ cōuiuijs
matutinū ac serotinū ornamētū ꝯsessu sydereo pre
buē. Interuenē p̄terea qđ debē silētio tegi negat i
has terras casu nuꝑ aduecti e britānie ꝑtib⁹ nobi-
lissimi q̄dā viri comitesq̄ꝫ ⁊ ꝯsāguinei regis sui q̊s
recēti victoria exultātes ꝑegrinatio huc trāsmari-
na ꝯ̄xerat. qq̄ꝫ sese iteriꝫ labori equoreo uegetabāt
Hūc multoꝝ dierū equestris illa decursio finē ha-
buit:cui⁹ p̄miū solus honos fuit. Isq̄ꝫ tam ex equo
vn⁹ oīb⁹ ut cū victor q̄sq̄ꝫ nemo victus merito dici
posset. ℭ Alteri aūt ludo ꝙ neq̄ꝫ tā pari euētu ⁊ pi
culo maiore agitādus: ⁊ in ꝑtē uēturā aduene erāt
Alia statuta sūt p̄mia corona magni pōderis puro
ex auro gēmisq̄ꝫ fulgētib⁹ victoris decus. dehinc
balteus argēte⁹ p̄clari opis quo se munē solareť:q
scđm locū gł'ie meruisset. Iā edictū militari q̄dē ac
vulgari stilo scriptū:sed ducalis bulle testimonio i
signe per finitimas distātesq̄ꝫ ꝓuincias missū erat:
quo acciti ad equestrē illū quē ꝯcursum dixi oēs q
talis gł'ie studio traherenť. Cōuenere aūt multi nō
diuersarū mō urbiū:sed linguarū:q̄b⁹ ⁊ militie di-
sciplina ⁊ ṽtutis fiducia eēt ⁊ spes laudū. cūq̄ꝫ iaꝫ
ludi alteri⁹ finis eēt:hic ad duas nouas augusti ce
pt⁹ q̄tuor dieb⁹ ꝯtinuis act⁹ est/ tāta celebritate ut
post hāc urbē ꝯditā nihil tale memoria hoīum re-
petať. Ad extremū ⁊ ducis ⁊ ꝓcerū ⁊ externoruꝫ
militariū viroꝝ noīatim illi⁹ qui dux belli fuerat:vi
ctorieq̄ꝫ post deū ac letitie auctor erat ꝯcordi iudi-
cio p̄m⁹ honor ciui obtigit. scđus aduene feraria ꝓ
fecto. Hic ludis:sed nō gaudijs ꝓspisq̄ꝫ successib⁹
hic ⁊ epł'e finis fit:qua id nitor:ut qđ morb⁹ eripu-
it oculis tuis auribusq̄ꝫ restituā: ⁊ ut noris ex ordi
ne q̄d apđ nos geriť:utq̄ꝫ itelligas iter maritimos
etiā viros ꝯstare militiā ⁊ magnificētiā ⁊ excelsos
aīos ꝯtēptūq̄ꝫ auri ⁊ gł'ie appetitū. Uale Ueneti-
is. iiij. idus Augusti.

ℭ Ad eūdē de famuloꝝ ꝑuicacia. Epistola.IIII.

u Enit ad me vidēdū socrus tua uenerabilis
matrona. Cui si nil aliud suffragareť q̄ꝫ ꝙ
filiā te dignā genuit abūde erat ut nō solū
admittēda sed amplectēda aīo ⁊ colēda esset ac di
gnis honorib⁹ ꝓsequēda. ℭ Quid te lōgi⁹ traħā?
Famulos meos seu domesticos hostes nosti:q̄ꝫ q̄ꝫ
q̄d meos ifamauerim q̄d optimi oīum dici uolunt
⁊ fortasse famuloꝝ optimi sed ꝓfecto pessimi ho-
minū sunt:ita ut cū q̄dā mihi illos iuideāt:ego eos
q̄si itestinū malū ⁊ viscerib⁹ ifusuꝫ virus exhorreā

Famulos igiť nosti oēs. Nullis descriptionib⁹ op⁹
est. Professi ṽuitiū impiū exercēt:imo tyrānidē im
portunā atq̄ꝫ idignā. Mitto alia:nō epł'e sed anna
liuꝫ m̄ām. Cēties nō dicā iussi sed oraui:ut siq̄s ad
me ueniat dū diuino dedit⁹ officio suꝫ nisi uel ꝑso-
na admodū isignis uel aliq̄d magne rei sit:expecta
re iubeāt. Sed dū studio itēt⁹ neq̄ꝫ passim oēs ac-
cipiāt neq̄ꝫ excludāt:sed discretiōe siqua eēt uti ue
lint hoīum ⁊ cārū. At dū mēse aut lectulo ꝑtē dedi
ꝯfestim itroeat q̄sq̄s sit. Nā ⁊ utriq̄ꝫ breuiādi cās
afferri cupio: ⁊ utrūq̄ꝫ repetē post collogum licet.
In hijs sane ut in reliq̄s oīb⁹ ei⁹ qđ me uelle norūt
ꝯ̄rium faciūt. seu hec illoꝝ ꝑfidia seu mea sors est:
seu isdē forte q̄b⁹ se sciūt me quoq̄ꝫ victū passiōib⁹
ijsdē subditūq̄ꝫ reb⁹ putāt sōno scilicet ac uētri:q̄ꝫ-
uis hāc suspitionē nec ṽmo me⁹ nec ut reor vita re-
cipiat. ℭ Sed ad hodierne seriē reuertor historie.
Erat hora diei sexta: ⁊ ego estiuo de more in cubi-
culū ꝯcesserā qđ nocti defuerat a meridie exactur⁹
Hec ab illo p̄mo nr̄i ḡnis nō tā familie sue utili q̄ꝫ
famoso parēte nob̄ suꝑant fames sitis lassitudo ⁊
sōnus siue hic breuis siue ille ꝑpetu⁹ sopor mors.
vix dū ergo ut ꝓhibēt hāc quotidianā mortis ima
ginē sōnū oculis carꝑe orsus erā:dū hāc illa tuam
quā ibito domū adijt me vidēdi auida:quē nec vi-
dit hacten⁹ ⁊ nō visum amat. Rn̄derunt hij custo-
des mei egregij cōsopitū me:neq̄ꝫ mēdacissimū ge
nus hoc mētiti sūt:sed nec letheus ille nec irrepa-
bilis sōnus erat. Quid faceret fessa mulier ac grā-
deua:utrūq̄ꝫ eni auguror: ⁊ qđ difficili⁹ festinanti-
b⁹ pulsa comitib⁹ ⁊ magna in urbe semꝑ plena:po
pulo nūc aduenarū turbis penit⁹ exundāti. Quas
hic dies atq̄ꝫ utinā nō spectaculi vidēdeq̄ꝫ pulcher
rime urbis desideriū:sed idulgētie annue pia spes
⁊ cū Chr̄o ad celū mētib⁹ ascēdēdi cura cōpulerit.
Abijt ergo fortunā suā accusans ꝙ me cernē nequi
uisset. Ego aūt exꝑect⁹ q̄d egerim:q̄d remedij ce-
perim:q̄d putas:nisi ut tacit⁹ indignarer. Nēpe ut
aiūt assueta nō cruciāt imo q̄dē cruciāt sed ꝑcius.
callū hēt cōsuetudo:durū certe:nō impuiū dolori
dolui: ⁊ queri illā facē mēs fuit:sed facili⁹ adrie in
estu pisciculū q̄ꝫ hoīem vnū adriatica in urbe reꝑi-
as hac p̄sertim die. Hec illi ꝑcor meis ṽbis dicito
ne apud eā forte uel comites qđ ṽuilis neq̄tie fuit:
mihi suꝑbie tribuať. ⁊ uale. Uenetijs in die ascen-
sionis ad uesperam.

ℭ Ad Fredericum aretinum de quibusdam fictioni-
bus Uirgilij. Epistola.V.

i Uuenilia iter opuscula que mihi per ado-
lescētiā exciderūt:carmē est tumultuariuꝫ:
tūc ardēti recēs studio:nūc uetustū ut res
eūt ⁊ pene meo iudicio iā vix meū. Qđ aduersus
magnū illū iuidū ut ꝓprie dicā ira dictauit:ego au
tē scripsi illic ꝯtra eū qui cū sūmā gł'iam lr̄arū que-
reret:ita ut nec parē in italia certe nec comiteꝫ pati
posset p̄ter paucas q̄s sibi nō pro reꝝ merito sed ꝓ
auriū uoluptate delegerat lr̄arū fere oīum hostis
erat. Inter multa accidit ut poeticā defēderē quā
ille mordaci⁹ carpebat:cuiq̄ꝫ ego pro etate tūc dedi
tus erā:cūq̄ꝫ iter poetas laudatos nr̄oꝝ p̄m⁹ ut de
cuit Uirgilius stilo obui⁹ ac fictionū que apud illū
⁊ reliquos crebre sunt mētio incidisset: Quas ille
maxime execrari solitus diceret:eaꝝ aliq̄s p̄tereū
do attigi:q̄s suꝑbo illi quasi gēmas lintheo obuo-
lutas ostēderē. simulq̄ꝫ suā sibi ignorātiā detegerē

ꝓuerbiūꝫ de ḡno milij

Cōsuetudo

inqꝫ oculos igererē:ut uel coactꝰ agnosceret q̄ꝫ tur pe est viro igenioso dānare qȯ nesciat.¶ Hic tibi post tātū tp̄s querēdi mā orta est:atqꝫ humilr̄ ue stigādi:qui p̄mꝰ ad v̇tutē ac sciam est gradus:qdnā dimoto qȯ circūfusū v̇o est alegoriarū uelo:ille si bi uelint fabule.dignꝰ es fateor cui oīa patescant. dignus ego qui honesto desiderio manū dem.Qȯ me hercle si quātū ai tātū eēt ocij libēter aggrede rer:iuuaretqꝫ de reliquijs iuueniliū studiorꝫ meorꝫ iuuenilē tuā idustriā adiuuare.uere aūt sique oliꝫ iuuenis.iā eni mihi hec lōge alijs itēto p̄dē in ter gū abierūt.de his horūqꝫ silr̄ibꝰ cogitare ꝯsueuerā logicipiā nec memoria repetēdis:nec tp̄s describē dis sufficiet rebꝰ:sin aliorꝫ opiniones ꝯiecturasqꝫ se qui uelim:igēs rerū series apit̄: ꝛ tā uaga tā disco lor ut pro mōstro sit scriptorꝫ tāta diuersitas ac lib tas.Nā ꝛ igeniorꝫ infinita dissil̄itudo est.Nullus aūt qui nouorꝫ dogmatū castiget audaciā: ꝛ res ip se tales que multos ꝛ uarios capiāt itellectꝰ.Qui si ꝛ ueri sint: ꝛ lr̄a illos fert:q̄ꝫuis hijs qui fabulas ꝯdiderūt nunq̄ꝫ fortassis in mētē uenerint:nō erūt repudiādi.Nā qs iter tot ambages rerꝫ:qd in re q̄ libet studiose abdita ueri isit sic uaticinari audeat ut idubitāter affirmet.hoc illos añ annorꝫ milia sē sisse nō aliud.Satis est vnū aliquē ex v̇bis aut mlr̄ tos sensus elici ueros tm̄:lꝫ plures aut totidē ꝛ eos dē aut pauciores nec eosdē oēs aut horꝫ nulluꝫ ꝑ sus hūerit qui reptor fuit.Neqꝫ enim tā facile qd cuiqꝫ visum q̄ꝫ qd uerū sciri pōt?Qualia multa de moyse inꝯfessionū libris disputat Augustinꝰ.Ego aūt qn̄ id rogas ꝛ me fessum iclinata iā die de ho spitio cogitātē ad matutina negocia retrahis dicā breuiter:nō qȯ v̇issimū electissimūqꝫ eē ꝯtēdaꝫ:sed qȯ illa etate quā nūc degis cū eisdē qbꝰ tu nūc cu ris ac studijs exercerer:uarieqꝫ ut fert etas illa mō huc opinionibꝰ agerer mō illuc.nūc hoc nūc illud occurreret cogitāti sepiꝰ occursabat qȯqꝫ cum coe uis meis quātū nō fatigāde memorie p̄sto est sepi us fabulabar.¶ Accipe v̇o nūc in manꝰ eplām illā vn̄ tibi hec scrutādi aius fuit:silr̄ ꝛ qȯ ibi scriptum memini.Aspice Uirgiliū quē cōtra illū maledicuꝫ defendebā: ꝛ quē ꝯstat diuino illo in ope qȯ sibi ul timū est oibꝰ castalio de fonte gustātibꝰ : p̄mū atqꝫ p̄cipuū est:altiꝰ aliqd sensisse q̄ꝫ qȯ loquit̄.Idqꝫ nō mō poetātiū cois hēt opinio:sed poete ipsius eplā quedā ad Augustū cesarē scripta testat̄.ubi se rem maximā: ꝛ p̄ter id qȯ appet studij multiplicis idi gā dicit igressum.Multa p̄terea:neqꝫ enim cūcta memoriter teneo:sed que in sūma ita eē ut dico cla re iuuāt.Ceterū qꝛ ut egoipse tūc asserui:nec dictū muto.fere nullus apud hūc poetā v̇sus sine tegmi ne est:ne ifinitā atqꝫ inextricabilē ordiar telā ad id ueniā qȯ quesisti: ꝛ siqd addidero liberalē calamū laudabis.Sin dēpsero aliqd:occupatū excusabis. ¶ Iā in p̄mis atri fres qbꝰ impitātē dixit Eolū:uē ti sunt fres.ideo qꝛ ex eodē parēte geniti:hoc est ex aere.Atri v̇o ꝑpter turbines ꝛ ꝑcellas ꝛ puluerē ꝛ imbres ꝛ gradinē ꝛ nimbos quos reciprocis fla tibꝰ fres isti agitāt.Fres ergo:sed turbidi ac discor des iuicē:inqꝫ ipꝫ parētē ingeti ac rebelles.Eolus v̇o uētosissimarū nouē circa siciliā isularū rex:que de noie eiꝰ eolie dicte sunt:tātam sine usu:sine arte aliq̄ uētorꝫ notitiā hūisse fert̄ : ut ex colore motuqꝫ aeris mōtiūqꝫ v̇ticibꝰ erupturos aut desituros uē tos certa fide p̄diceret.hāc ob cām nō apud rudes

mō rerꝫ nescios ac stupētes rex uētorꝫ dictꝰ atqꝫ hi tus:sed apud ipsos etiā poetas:añ alios Homerū apud quē elegātissimo figmēto Eolus ipse uentos utre cōclusos errāti minus tribuit ulyxi : hoc sane phisicū atqꝫ historicū notūqꝫ oibꝰ.¶ Sūt qui mo ralē sensuꝫ apud Uirgiliū querūt. Sic est eni:qsqꝫ suū tēdit in fineꝫ:inqꝫ id maxime aium itēdit.itaqꝫ de vna eadēqꝫ re pro uarietate utētiū uarij captan tur effectꝰ:utqꝫ ait Anneꝰ.In eodē prato bos her bā querit:canis leporē:ciconia lacertā.Laboriosū fateor utrūqꝫ opꝰ seu nām scilicet seu v̇tutē sub poe tica nube querētiū ita demū si noscēdi ardor a p̄n cipio usqꝫ in finē ꝑtēdat indaginē.Uix eni mortali igenio fieri pōt ut cūcta ꝯueniāt:neqꝫ ea qdē ut opi nor scribētiū fuit itētio.Sed ut omissis alijs ad ip sum de quo queris Uirgiliū reuertar cuiꝰ finis ac subiectū ut ego arbitror vir ꝑfectꝰ est.Que ꝑfectio uel sola uel p̄cipua ex v̇tute ꝯficit̄.apud eū qdē inq sitionē moralē utilissimā cēseo.tū qꝛ vite vnicuꝫ or namētū:tū qꝛ p̄mā scribētis itētionē seqtur.Et qȯ de Uirgilio dixi de Homero dixerim.Uno eni cal le gradiunt̄ eqs passibꝰ.¶ In eo igit̄ de quo que ris loco ut iā tādē qȯ petis expediā.videri mihi so lēt uēti illi nihil aliȯ q̄ꝫ irarꝫ ipetꝰ ꝛ ꝯcupie motusqꝫ ai in pectore subterqꝫ p̄cordia hītātes: ꝛ humane vite regem:q̄si qbusdaꝫ tēpestatibꝰ tranqllū aliqȯ mare turbātes.Eolus aūt ipsa rō regēs frenansqꝫ irascibilē ꝛ ꝯcupiscibilē appetitū aīe.Qȯ ni faciat ut Uirgiliꝰ ipse ait maria ac terras celūqꝫ ꝑfundū hoc est sanguinē ꝛ carnē atqꝫ ossa:ipsāqꝫ postremo aiam:illā terrestris:hanc celestis originis qppe fe rāt rapidi secū in mortē scilicet ac ruinā.Spelūce atre qbꝰ ille abditos facit.qd nisi caue ꝛ latebrose ꝑtes hois sunt:ubi f̄m Platonicā dimēsioneꝫ suis sedibꝰ passiones hītāt pectꝰ ꝛ ilia.Supaddita mo les caput est:quā rōni sedē Plato idē statuit.Ene as vir fortis ac ꝑfectꝰ de quo paulo supra dixi.At Achates cura virorꝫ comes illustriū ꝛ sollicitudo ꝛ idustria.¶ Silua v̇o vita hec vmbris atqꝫ erro ribꝰ plena ꝑplerisqꝫ tramitibꝰ atqꝫ icertis ꝛ feris hitata:hoc est difficultatibꝰ ꝛ ꝑiculis multis atqꝫ occultis.Infructuosa ꝛ ihospita ꝛ herbarū virore ꝛ cantu auiū ꝛ aq̄rū murmure idest breui ꝛ cadu ca specie ꝛ inani ac fallaci dulcedine rerū p̄tereūti uꝫ atqꝫ labētiū accolarū oculos atqꝫ aures iterdiu leniēs ac demulcēs.Lucis in finē horribilis ac tre mēda:aduētuqꝫ hyemis:ceno feda solo sq̄lida trū cis horrida frōdibꝰ spoliata.¶ Uenus obuia silue medio.Ipsa est uoluptas circa tp̄s vite mediū:fer uētior atqꝫ acrior os hitūqꝫ v̇gineū gerit ut illudat inscijs.Nā siqs eā q̄lis est cerneret haud dubie ni su solo tremefactꝰ aufugeret:ut eni nihil blādiꝰ:sic nihil est fediꝰ uoluptate.Succincta aūt qꝛ uelocit̄ fugit: ꝛ idcirco uelocissimis compat̄.Nil nēpe ue lociꝰ uoluptate siue in vniuerso illā:siue in ꝑtibꝰ ex times.Nā ꝛ tota citissime desinit:necduꝫ exercet̄ nisi ad momētū durat.Habitu demū uenatricis qꝛ uenat̄ miserorꝫ aias.Arcū hēt ꝛ comā uētis effusā ut ꝛ feriat ꝛ delectet: ꝛ sit delectatio ipsa uolatilis ꝛ icōstās ꝛ uētosa ad extremū oia.Et hec qdē tro ianis amica fingit̄ siue ꝙ apud Troiā reuerētiꝰ co lebat̄.Siue qꝛ cū sint tres vite a poetis silr̄ ac phis itellecte ac descripte ꝛ sit p̄ma sapie ꝛ studiorꝫ que palladi tribuit̄.Scd̄a potētie atqꝫ opū que iunoni dat̄.Tertia uoluptatꝫ ꝛ libidinū q̄ ueneri assignat̄.

Anneus

Plato.

De acate.

Alegoria Ueneris.

De uoluptate

Troiani ultimam pretulerūt. Et Troianus iudex
eqtatis ⁊ iustitie famam nactus inter beluas ma-
gnis in rebus iniustus atqꝫ ineptus apparuit. As-
sumptus nāqꝫ ad certamē illud famosissimū dea-
rum quas modo memoraui nō rōni obediens sed
passioni: pro nuda uenere sniam tulit: vnde illi di-
gnum pmium delectatio breuis ⁊ mox longus la-
bor ac maloꝝ series: ad extremum mors: non sua
tm̄: sed suoꝝ oium ⁊ totius demum populi sibi fa-
uētis excidium. Hec Enee genitrix fert̄ ꝙ etiam vi
ri fortes ex uoluptate gnant̄: ⁊ ꝙ singularis que-
dam illi fuerit uenustas: qua exul atqꝫ inops castis
etiam oculis placuisse describit̄. hec eadem formo
se vidue quoꝝ ex pmo libidinis incētiuum. ex scdo
libertas orit̄ delinquēdi suum obicit eneā: magnis
iactatū casibus incēdio ac naufragio elapsum vno
tm̄ achate comitatuꝫ ⁊ fusca nube circūdatū. Que
qdem nubes hac mystica nube recōdit̄ ꝙ interdū
accidit ut solius fama virtutis exciti sub obtētu p̄-
mum humanitatis ac misericordie moueant̄ animi
ad ferēdam opem miseris egētibus. Considerata
postmodum ⁊ cōspecta illoꝝ nobilitate ac forma
uelum illud scindit̄: ⁊ filius ueneris nudus rema-
net: turpiterqꝫ incipit amari. Ipse quoqꝫ nōnunqꝫ
flectit̄ qꝛ difficile est etiam pfectis excellēti rerum
spe non moueri. psertim ubi se amari senserint atqꝫ
appeti. imo qdeꝫ ut ait Hieronymus. ipossibile est
in sensu hois nō irruere motum medullarum calo-
re. sed qꝛ ut idem ait. Ille laudat̄ ille pdicat̄ beatꝰ:
qui statim ut cepit cogitare interficit cogitatꝰ. Qd̄
nihil est aliud qꝫ qd̄ dixerat ante Dauid. tenere sci
licet ⁊ allidere puulos suos ad petram. Uel quia
hoc nō oibus accidit ille etiam sat beatus qui etsi
ꝯsenserit peccatoqꝫ succubuerit. Siue qd̄ est graui
us male cōsuetudinis visco implicitꝰ fuerit ⁊ astri
ctus vinculis ⁊ fasce curuatus: aliqn̄ tm̄ dei instin
ctu tacito uel alicuius monitu dei placitum nūcian
tis assurgit. neglectaqꝫ qua tenebat̄ uoluptate ad
virtutis ⁊ glie rectuꝫ iter redit. Hinc Mercurius
eloquij dux a Ioue missus meliora sequi admonet
Eneam. Et ille lꝫ passionatus magnoqꝫ aium labe
factus amore: paret tm̄ impio celesti: aduersante ne
qcq̄ꝫ uoluptate ipsa ⁊ blādo usu nec inexptum re-
linquēte aliqd: quo dilecti habitꝰ trahi possit. Dici
enim vix pōt qbus blāditijs occupatum animū ⁊
euadere meditātem uoluptas illecebrosa detineat:
quas dulcedines pstāti obijciat: quas amaritudi-
nes abeūti. Quibus frustra tētatis ⁊ digresso ad
ultimum quem tenebat sola flet miserabilibus mo
dis ⁊ semota parūper anna sorore sua annosa: hoc
est cōsuetudine pteritiqꝫ tpis memoria quā ad illū
retinēdū frustra sepe trāsmiserit ⁊ que pn̄s eā mo-
ri nō fineret tādem ipsa se pimit qꝛ nimirū aius dū
apli cōsilio pterito ad honesta couertit̄ uoluptas:
feda per seipsam perit. Ille vo diu lꝫ inter deliberā
dum fluctuatus: ac deinde patis rebꝰ iā certꝰ eūdi
celsa in pupi cōsopitꝰ. hoc est alta in mēte ⁊ certo
pposito ꝯquiescēs: qꝛ scilicet ꝯsilij firmioris electio
quasi qdam terminus est laboris. Ad extremū na
uigat: ⁊ qq̄uis interdum oculos reflectēs ac dimis
sa respiciēs: pgit tm̄ ⁊ per fluctus aqlone horridos
italiam petit: hoc est per difficultates medias per-
seuerātis animi nauigiū gubernaculo rōnis admi
nistrās: actuūqꝫ ⁊ vboꝝ uelis ac remis in aduersū
agēs destinatū tādē littꝰ tenet. Ubi religioni pmū

Hieroꝰ

data opa patrio more sacrificās sanctū iubet saluē
parētes. Quē vsiculū ⁊ catholici adoptarūt ⁊ usqꝫ
ad altissimū Christi altare pia traduxit ecclia. Re-
bus diuinis explicitis ad humana ꝯuertit̄ que nil
aliud qꝫ ludi qdā sunt in qbus uariāte fortuna se-
pe pmi ultimi ⁊ nouissimi pmi sunt. ⁊ lenitatem ac
supbiā iuuenilē tarda ⁊ ꝯstās supat senectꝰ. de mo
re tm̄ extrema gaudij luctꝰ occupat. Quo cōcussus
aius viri fortis: sed amicis cōsilijs ac nocturnis vi
sis ⁊ diuinis cōfirmatus oraculis tātū robur assu-
mit: ut nō solum pstet in icepto sed gubernatore lꝫ
amisso per seipsum regat fluitātē nocturnis i flucti
bus carinā: idest in obscura caligine vite huius in-
stabilis ⁊ incerte alienā gemēs negligētiā ac for-
tunā: clauū tm̄ cōsilij nō relinquēs. Qd̄ in dubijs
rebꝰ inqꝫ piculis maxime elucescit donec ad interi
us vise etiā littus italicū puectꝰ cumanum scilicet
baianūqꝫ sinū in quo ni fallor ⁊ locoꝝ situ ⁊ natu-
re graiū supat poetam: ppter cōcretas sordes vite
mortalis casibꝰ multis exercite flumine lotus iuen
to: fastidice uatis ductu mēte inferos adeat: ubi fi
ctionū nullus aut modus aut nūs. Illic vo alterius
vite statu quātū fieri pōt cognito ac pclare posteri.
tatis ingēti spe cōcepta iam securior letiorqꝫ pgre
dit̄: ne in nutricē qdē solite imemor pietatis. circeū
qꝫ inde mōtē pteruectꝰ ut exēplo doceat: mala que
vinci nequeūt declināda eē: tyberinis tādē faucibꝰ
inuectꝰ ad ea ubi nūc Roma est loca: hoc est ad la-
boriosum atqꝫ ancipitē querēde glie cāpum uadit.
Quā mox difficultatū victor oium minoribus ere
ptā pcis ꝯiugio sibi ppetuo ppriā facit. vn̄ illi so-
boles posteritasqꝫ clarissima sūmi cōditrix impij:
moderatrix pacis/ miseratrix humiliū/ atqꝫ insolē-
tiū debellatrix. Huius siqdē puelle cuius de cōnu
bio certat̄. pater aius. mr̄ vo spōsa animi caro: qm̄
utriusqꝫ ex actibꝰ glia nasci solet: uerū etsi externis
hāc gn̄is fata destinassent: hoc est oposis ⁊ diffici-
lia atqꝫ ignota penetrātibus mr̄ tm̄ ifirmior ⁊ ꝯsilij
inops: natā domesticis ⁊ iuxta se genitis iūgere sa
tagit. hoc est carnalibꝰ desiderijs studijsqꝫ terrestri
bus ita ut interdū pcibꝰ ⁊ iportunitate feminea vi
rū ipsum in sniam suā trahat. Qui tādē pegrine v
tutis oia vincētis admiratione pmotꝰ penitenti si-
milis sese incusat: ⁊ ppositū mutat. Inclinatis ad
extremū rebꝰ mr̄ vginis degn̄o actū putās in pati-
bulo se suspēdit: qꝛ caro itelligēs gliam cessisse vtu
ti: nec ullū iam suis affectibꝰ locū vidēs ipsa se peri
mit. Scdm̄ illud quo se Paulus aplus crucifixuꝫ
mūdo dicit. Et qq̄ꝫ nec tu ista quesieris ⁊ ego aliq
de quesitis omiserim. qn̄ tm̄ huc loquēdo puētū est
ne cepte cursum narrationis abrūpam: breuiter ad
exitū rem deduco. ¶ Amata igit̄ ⁊ nāe nimiū dile
cta carne uolūtarie sic pempta ⁊ vtute ad optatuꝫ
magna vīitēte. Procus iferior care: socrus auxilio
destitutꝰ ⁊ hostili ipetu cūcta misceri audiēs ⁊ tur
rim hoc est supmā ptē aie/ vtutis ardore ad celum
ascēdēte/ correptā: ex ipso in quo erat curru uolubi
liū ac rotātiū curarū vidēs: obstupet ⁊ uaria cōfu
sus imagine rerū lꝫ ipar viribꝰ tēptare tm̄ ultimam
fortunā statuit: ac sorore: hoc est ptinaci spereiecta
ad terrā vn̄ est pcipiti ruēs saltu pedes pgit in pli-
uꝫ: qꝛ etiā post edomitos atqꝫ extinctos carnis mo
tus: adhuc fomes iterior nō qescit: sed iā lentiꝰ bel-
lū mouet. vn̄ ⁊ ensis pmo illi frangit̄ conatu. Im-
mortalis aūt soror aliū subministrat nō pus desitu

ra pugnā auxilio fouē qꝫ iussu Iouis mestā ac ge-
mētē tartareus illā pauoꝛ arceat. Cōtra. Eneas ⁊
sagitta ictꝰ ⁊ labāte genu: qꝛ scilicet vir quātūlibet
vtute armatꝰ iterdū tēptationibꝰ vulnerat̄. sic ut in
ꝓposito claudicet: ⁊ sagittā ossibꝰ iherētē nō medi
ci manus/ neqꝫ ulla penitꝰ ars humana q̄uis id ꝓ
fessa: sed diuine tm̄ miserationis auxiliū cōuellat.
Aiosioꝛ tū in pugnā ꝓficiscit̄: ⁊ utroqꝫ hoc est bo-
noꝝ ⁊ maloꝝ exercitu spectāte cōgredit̄: ⁊ ꝯgressu
ṗmo magnis in hostē viribꝰ hastā iacit. Illa uolās
in oleastri amare arboris truncū icidit inhesitqꝫ ut
auelli ipsa etiā humana nō posset manu: qꝛ scilicet
dū aduersus carnale desideriū acies mētis intēdit̄
nescio qd amarū reppit. Si eniꝫ delectatio dulcis
est: amarū eiꝰ oppositū sit opoꝛtet: ⁊ usqꝫadeo deti
net̄ ut repeti ictꝰ nō possit rei ipsiꝰ obstāte duritie:
neqꝫ actꝰ vn̄ hitus querit̄ frequētari queant. ⁊ ceu
totidē aduersario iſligi vulnera donec hastaꝫ uenꝰ
idest delectatio opis ac uoluptas bona qdē ⁊ ho-
nesta reuulserit. Que supueniēs signum est quesiti
hitꝰ ut Aristoteli placet: quē facilitas sequit̄ actio-
nis ⁊ actuū frequētia. Ex actibꝰ eni difficilibꝰ geni
tus ipse: mox faciles actꝰ gignit: ut cū gaudio fiat
qđ fiebat cū tristitia. Pꝛoinde Eneas aduena idest
vtꝰ seu vir foꝛtis carnis victoꝛ iā facilē ac seq̄cē ha-
stā manu arripit: libꝛāsqꝫ felicius ac certiꝰ cōpetito
rē suū idigenā carnalē humi sternit affectū: parsu-
rus foꝛsan supplici: eo ꝙ ꝯcupiscētia nālis ac ꝓpte
rea excusabilis videat̄: nisi conspectis isignibꝰ que
pallāti suo idest adolescētie generose quam occidit
eripuit exarsisset: hūc igit̄ in vindictā illiꝰ iterficit.
quo ꝑempto iā tranqllus regnat. relictoqꝫ rege fi-
lio. post habitū moꝛtali debitū opinionē diuinitatꝭ
assecutꝰ: ⁊ mā uatū factꝰ in ore hoium viuit. ¶ Ex
cucurri ecce usqꝫ in finē cū per te liceret tāto añ sb-
sistē: tulit ipetꝰ ⁊ tua hinc pulsus idustria hinc se-
rie rerū tractꝰ ne cōsuta dissuerē tue metā pcūctati
onis excessi. ¶ Nūc ad ea que supsunt redeo. Tro
ie scilicet incēdiū: ⁊ ꝯuiuiū Didonis. Atqꝫ ut ab ul
timo oꝛdiar: vn̄ oꝛsus est Maro. ṗmū oium Dido-
nē reginā cōditricē Carthaginis castā feminā fuis
se: si aliūde nescirem ꝰ magnus testis est Hierony-
mus: nō sacrarū mō sed ⁊ seculariū lr̄arū pitissimꝰ
in eo libꝛo quē aduersus Iouinianū hereticuꝫ scri
psit. Mille cōpactū ꝯfertumqꝫ historijs. Neqꝫ vo
Eneā ac Didonē coetaneos fuisse: aut se vidē potu
isse: cū trecētis annis aut circiter hec post illiꝰ obi-
tū nata sit. Norūt oēs qbꝰ aut rō tēpoꝝ aut graie
puniceqꝫ historie notitia nulla est. Nō hij tm̄ q cō-
mētarios in Uirgiliū sed qui libꝛos saturnaliū le-
gerūt. Neqꝫ Eneā aliqñ Carthaginē uenisse scđo
ꝯfessionū Augustinus meminit. Totā autē Dido-
nis historiā originēqꝫ carthaginis Trogus Pōpe
ius seu Iustinus explicuit libꝛo historiarū decimo
octauo. Et qd rei manifestissime testes q̄ro? Quis
enim nisi ꝑs vulgi sit. Quis usqꝫ queso tā idoctus
ut nesciat Didonis ⁊ Enee fabulā eē ꝯfictā: uerīqꝫ
locū iter hoies nō tā ueri auidos qꝫ decori: ⁊ uenu
state mäe ⁊ dulcedine atqꝫ arte obtinuisse fingētis
usqꝫadeo ut iā tristes ⁊ iuiti uerū audiāt: ac ꝓscri-
pta dulcis possessione mendacij spolient̄. Scio qd
loquoꝛ. Ego eni ṗmus imo solus hac etate ⁊ hijs
locis mēdaciū hoc discussi. Qđ sic aios occuparat
ut ꝯriū audire nō ut nouā mō heresim sed ut iniu-
riā cōuitiūqꝫ aliqđ delicate respuerēt multorū au-

res. Illius añ alios in quē ipsa de qua queris epl'a
scripta est. Itaqꝫ cū adhuc nouus atqꝫ ignotus hec
dicerē exclamabāt. q̄si ego Uirgiliū ignorātie dā-
narē. Cūqꝫ nō hec illū nescisse: sed scietē lusisse ꝯtē-
derē: mirabant̄ ⁊ querebant facti cām. Et sane cur
poeta doctissimꝰ oium atqꝫ optimus nā finxisse cō
stat hec finxerit. cur cū uel aliā quālibet heroidum
ex nūo eligē: uel ꝑsonā foꝛmare nouā suo iure licu
isset: vnā hāc elegerit sempiterno elogio notādam:
ut quā studio castitatis ac seruāde viduitatis: exti-
ctā sciret hāc lasciuo amore parētē faciat. Et queri
pōt: ⁊ dubiū ualde est. Quid tū hinc sentiaꝫ: qdue
opiner ꝙ ex me pn̄s audieris ne plura nūc hijs ag
gerā omitto. Et heciterfatꝰ ad rē uenio. ¶ Quecū
qꝫ ergo fingēdi causa Uirgilio fuerit Dido ipsa qđ
ꝯstat regina: nō qdē idigena: sꝫ externa est: per quā
humana potētia designat̄ regni noie. Ois nempe
qua supbiūt hoies ptās aduētitia est: cūctis eque
moꝛtalibꝰ nudis in hāc lucē editis. Hec exul domo
cōuectis opibꝰ ꝑegrino cōsidit in littore. Oēs eni
exules sumus ac ꝑegrini nō hn̄tes hic manētē ciui
tatē. In hoc tū exiliū uenietes opes uarias argēti
pōdus ⁊ auri: hoc est eloqum itellectū ⁊ nālia bo-
na detulimus. Et illa qdē miro igenio edificāde ar
ci locū querit atqꝫ ampliat. Et nos q̄ꝫta arte: quot
fraudibꝰ nr̄as angustias dilatātes: hic edificemus
palā est. ¶ Qđ ad quesita attinet illa cōuiuiū cele
bꝛat qꝛ regū ac potētū est subditos alere quos nūc
tū spoliāt deuorātqꝫ. In hoc sane ꝯuiuio seu conui
ctu humano cui reges ꝓsidēt tria gn̄a hoium discū
būt. Ipsi reges ṗmi hoiuꝫ tā sapie qꝫ eloquētie stu
diosi. hos signat Yopas: de secretis näe rebꝰ agēs:
qđ phi est. atqꝫ ideo crinitꝰ: adhibitis cantu ⁊ cy-
thara: qđ ꝓpꝛiū est poete. ¶ Itē cupidinarij ac uo
luptuosi qui per haustū hitie exṗmunt̄ pateramqꝫ
aureā regine poꝛrectā manu. fere eniꝫ uoluptas ut
e fonte riuulus a regibus in subiectos deriuat̄. Ita
rursus ad tres illas vitas ꝑmo redijt: q̄rū sup̄ men
tio est hita. ¶ In hoc strepēti ꝯuiuio recubans vir
foꝛtis cōscia rerū suarū pascit̄: ⁊ orone magnifica
delectat astātes. Iussus enim loq uelut coactꝰ icipi
ens dissonis ꝯuiuarū clamoribꝰ finē facit. Narrat
aūt tacitis atqꝫ intētis. Et qd putas nisi foꝛtune in
sultꝰ dolosqꝫ hoium: ⁊ vite pn̄tis icēdia ⁊ herētes
parietibꝰ aie passionū scalas. Tū in ꝑiculis sopito-
rū uana somnia ⁊ conatꝰ irritos facis obstātibus
⁊ falsis ꝯsilijs hitā fidē: ⁊ negatā ueris. tū peccato
rū ariete ꝓcūbētē ianuā. factūqꝫ hostibꝰ aditū: cu-
stodibꝰ aie ṗmo extinctis in limine. deniqꝫ vitā om
nem q̄si vnā ac supmā noctē iter falsa gaudia cecis
actā moꝛtalibꝰ ⁊ imixtas plebi iustoꝝ ac piorū. qn
etiā regū moꝛtes per q̄s ipse cū igēti discrimine na
talis soli relicta a tergo mollitie ⁊ antiq cōiuge ibi
amissa hoc est ꝯsuetudine uoluptatuꝫ a ṗma etate
copulata aio solus ṗmū: sed vtute armatꝰ: post ali-
is ad exēplū coeūtibꝰ: iā nō solus ⁊ grādeuū pꝛem
gestās humeris: ⁊ ꝑuū filiū manu trahēs vix viuꝰ
euaserit. quo diximus ꝑuēturus ⁊ gemina pietate
memorabilis ⁊ foꝛtunatꝰ euētu. Et hic tumultus:
hec rabies: hoc ꝑiculū in quo libidinū flāmis ⁊ ira-
rū cuspide hoc est dupliciū vulneribꝰ passionū uo-
luptuosa ciuitas perit. ¶ Noctu fieri equū erat ꝓ
pter erroꝝ tenebꝛas humanoꝝ: ifinitāqꝫ caliginem
urbe sōno vinoqꝫ sepulta: idest obliuione ⁊ ebꝛieta
te pꝛessis ais. In quam urbē fractis menibꝰ ⁊ ois

ꝓuidētie dirupto neglectoqꝫ munimine.qui vnus aiarū atqꝫ urbiū murus est armatis plenꝰ hostibꝰ: igēs equus ab initio seue noctis irrepserat idē ipetus ac ciuilis discordia armatis grauida semꝑ affectibꝰ atqꝫ odijs latētibꝰ ⁊ maloꝝ cāis. Infaustā vo hāc machinā quā pꝛie i excidiū ephebꝰ seu ephe boꝝ atqꝫ adolescētiū iustitia fabricata est.vnus ur bibꝰ euertēdis aries. Lachoon sacer senex urbē in uebi ꝓhibēs serpētū spiris ⁊ uenenatis inuidoꝝ nodis ac flexibꝰ circūuētus oppmit̃. Quo amoto vulgus isanū in ꝑnitiē suā pceps magno ꝯsensu ꝓperat ⁊ mōstrū ifelix sacrata sistat arte:dū rōnis locū occupat appetitꝰ quo nihil est ꝓpius ruine. Ita qꝫ tū demū ⁊ fatalis equus pādit̃: ⁊ que latebant mala erūpūt.multa qdē inter cetera Ulyxes idest astus hostilis ⁊ neoptholomꝰ idest suꝑbia:ardorqꝫ vindicte. ⁊ Menelaus idest çelus ⁊ dolor offēsarūqꝫ memoria. ⁊ sinō ipse funestarū custos latebrarū ac pestifer ꝑsuasor.i.simulatio ⁊ piuriū atqꝫ erūpēs cū occultis malis suisqꝫ oibꝰ artibꝰ in lucez fraus:sub quo tāto rerū turbine regibꝰ ac regū filiis ut dictū est pari cū pplo sorte cadētibꝰ solus vir fortis euadit:siue ad regez ut Anthenor de quo dictū est:placida cōpostus pace qescit. Siue ad laborē gl'iosum ut Eneas.de quo scribit̃ bellū igēs geret italia. Et rursus sublimēqꝫ feres ad sydera celi: magnanimū Eneā.cui nēpe per menia icēse urbis errāti Helena radix ac pncipiū maloꝝ icēdio:idest uexatione lucē dāte cognoscit̃ quā dū extinguē ruentēqꝫ ulcisci patriā parat. ⁊ si ea ps diuino carmini sit adēpta.uenus illi iterū fit obuia.excusans helenā paridēqꝫ. Quid ni aūt uenus uenereū opꝰ excuset. Cū sepe etiā apud rigidos censores data uenia sit amori. Monet pterea serū eē qd in aio hēat post effectꝰ ultimos causis itēdere:cū iā nullus remedio locꝰ ⁊ ieuitabile iudiciū dei sit.hortat̃ deniqꝫ ut fugā potiꝰ qꝫ vindictā cogitet:qꝛ desꝑatis in rebꝰ utiliꝰ sit fortune cedere qꝫ obniti:seqꝫ illi fuge comitē spōdet:usqꝫ dū in tutū ꝑuenerit eo scilicet qꝛ etiā viri fortes ⁊ ꝑiculis eripi amāt ꝯtingētium mō nihil omiserint. ⁊ cū uoluptate ꝑuant̃. ¶ Hijs dictis ⁊ uenus abscedit. Inter ꝑicula eni rerumqꝫ aspitates libido nō hitat:securi lentiqꝫ ocij amica. Que etsi post rediēs abeūtē comitet̃ nō iaz libido est:sed honesta qdē e ꝑiculi fuga oriēs uoluptas. ⁊ cōfestim uenere digressa iratas ille facies deorum aspicit. Neptuni scilicet ⁊ Iunonis ⁊ Palladis ⁊ ipsius demū Iouis.qꝛ ⁊ maris artibꝰ atqꝫ nauigiis ⁊ potētia ac sapiētia: ⁊ postremo que cārū potētissima est sūmi dei fauore troianos greci vincerēt. Qd iam an̄ ꝑsenserat:ubi ait excessere oēs aditis arisqꝫ relictis dij qbꝰ impiū hoc steterat.sed qd ibi cogitabat:hic ꝯspicit:erepta nube humida que obducta oculis mortales visus hebetabat. Quia iuxta famosissimū dogma platonicū qd Augustinus reuerēter amplectit̃ multiqꝫ alij nihil magis huma nū aium ipedit a diuinitatis ituitu qꝫ uenus ⁊ vita libidinibꝰ dedita. Quā doctrinaz grauē ueraqꝫ ꝓculdubio hausisse potuit Plato ab alto quodam nō tā noto sed utiqꝫ sūmo viro sibiqꝫ qd eple eius idicāt amico arcitha scilicet Tarentino eo ꝑsertim ꝑmone quē grauissimū habuisse memorat̃:cuz Saio pontio herēnio:pꝛe illiꝰ Pōtij qui Sānitiū dux romanū exercitū caudinis angustijs iclusit: ⁊ sb iugū misit hoie sue etatis prudētissimo cui sermoni

Platonē ipm iterfuisse testis e apud Ciceronem Cato.cuiusqꝫ illud iter multa memorie affigēduz neqꝫ libidine dn̄ante tēperātie locū eē:neqꝫ oino i uoluptatis regno vtutē posse ꝯsistē.deniqꝫ oē illaz animi lumē extinguē. Iure igit̃ abeūte illa ⁊ cecitate ai deposita appent dire facies inimicaqꝫ Troie numina magna deū. Hec de illo qd quesieras perstrinxerim. Tu ut es ingenio agili in alijs poete locis silia cogitabis. Uale Ticini xº kal'.septēbꝛ.

¶ Explicit quartus Liber.

¶ Incipit quintus. Ad Joannem Boccatium descriptio urbis Ticinensis. Epistola.I.

f Ecisti optie qui qn̄ oculis uel nolebas uel nō poteras:saltez me lr̄is visitasti. Audito nēpe qꝛ alpes trāscēderas babylonē visurus occiduā:eo peiorē eois quo vicinior est:suspēsus ad euētū rei māserā usqꝫ dum te reducē audirē: ⁊ difficultatū vie crebris olim gnarus excursibꝰ/ ⁊ corpis atqꝫ ai grauitatē tui cogitās ocio amicā studioso:talibꝰ aūt curis ⁊ negocijs sic aduersam/ut ex illo secura mihi nulla dies nulla nox fluxerit. Gras deo qui te sospitē reuexit. Quanto eni grauiore pelagi ꝑiculo redijsti:tāto dulcior est reditꝰ gratiorqꝫ. ¶ Sane nisi admodū ꝓperares: haud difficile fuerat cū Januam ꝑuenisses huc deflectē:nō nisi bidui iter erat.vidisses me quē vides semꝑ ubicūqꝫ terrarū sis.vidisses ⁊ quam ut arbitror nō vidisti Ticini ripe amnis ipositā Ticini urbē. Papiā iuniores uocāt qsi admirabilē:ut grammaticis placet: ⁊ famosam diu lōgobardoꝝ regiā: ubi ꝑus hoꝝ an̄ etatē sb germanici motū belli Augustū Cesarē fuisse cōperio:credo qdē quo viciniorꝛ rebꝰ eēt ut ꝑuignū scilicet in germaniā ꝑmissum maximasqꝫ ibi ⁊ gl'iosissimas res agētē:qsi e specula ꝓspiciēs excitaret: ⁊ si forte belloꝝ more aliqd icidisset aduersu:ipse ilico totis impij viribꝰ pn̄ti qꝫ isuꝑ sui nois maiestate succurreret. ¶ Uidisses ubi dux penus ꝑmā de ducibꝰ nr̄is victoriam que fuit qua acie dux romanꝰ a filio vix dū adolescēte telis hostiū ereptꝰ: ⁊ media morte ꝑuatus est:sūmi futuri ducis isigne ꝑsagium. ¶ Uidisses ubi sepulchꝝ Augustinꝰ:ubi exilij senilis idoneā sedē viteqꝫ exitū seuerinꝰ iuenit:urnisqꝫ nūc geminis sub eodē tecto iacēt:cum limprādo rege:qui ipm Augustini corpꝰ e sardinia in hāc urbē trāstulit:deuotū piūqꝫ cōsortiū claroꝝ hoium. Putes Augustini uestigia Seuerinū seq:ut viuētē igenio ⁊ libris:hijs ꝑsertim quos post illū de trinitate cōposuit:sic defunctū mēbris ac tumulo. Optes hijs tā sanctis ⁊ taz doctis viris ꝓximꝰ iacuisse. ¶ Uidisses deniqꝫ urbē famosissime per ora hoiuz uetustatis. Mihi eni supra tp̄s belli punici scdi de quo ꝓxime loquebar de hac nihil in lr̄is nūc occurrit:imo qdē nisi me fallit memoria:ne tūc etiā apud Liuiū urbis:sed solius annꝰ est mētio. Pōt aūt fortasse cōfusionē pepisse silitudo ipsa noium Ticinꝰ fluuius:urbs Ticinū sed ut omissis dubijs certa ꝑstringā:vidisses urbē saluberrimi aeris. Ecce iaz tres hic estates egi:ita nusqꝫ qd meminerim tā crebris ⁊ tā largis imbribꝰ tā ꝑuis rarisqꝫ tonitruis:tā nullis pene estibꝰ:tā ꝑpetuis tāqꝫ suauibꝰ auris alibi vnqꝫ tp̄s hoc egeriz

vidiſſes pulcherrimi urbẽ ſit⁹ Ciſalpine gallie ma-
gnã ptẽ ligures tenẽt. Hẽs ꝛ olim potẽs ꝛ nr̃a eta
te potẽtiſſima. hoꝝ hec in medio eſt ꝛ modice extã
ti impioſo quodã ſedẽs loco ripeqꝫ leniter pẽdẽtis
in margine denſis turrib⁹ aſſurgit in nubila: pſpe-
ctu vndiqꝫ expedito ꝛ libero ſic ut neſciã an ulli ur
biũ i plano ſedẽtiũ aptioꝛ ſit atqꝫ iucũdioꝛ. ¶ Nul
lo ferme flexu oris hinc vinoſa iuga alpiũ. hinc frõ
dẽtes apẽnini colles in oculis ſũt. Ticin⁹ ipſe letis
flexibus deſcẽdẽs: ꝛ miſceri pado pperãs ima me
nia lãbẽdo plabit̃: ſuoqꝫ ipetu ſicut ſcriptũ eſt letifi
cat ciuitatẽ ripis ſaxeo pclari opis põte cõiunctis
Amnis oium lucidiſſimus ut ꝛ fama loquit̃ ꝛ res
pbat. mirũ quoqꝫ celer in modũ: q̃uis huc q̃ſi iaꝫ
curſu feſſus pueniat ꝛ famoſioris aque vicinitate
cũctãtioꝛ: ꝛ aduẽtitijs riuis natiui aliquid nitoris
amiſerit. Ad ſũmã ſorgie nr̃o trãſalpino ſimillim⁹:
niſi ꝙ hic maioꝛ. ille aũt ꝛ eſtate qdẽ vicinia fontiſ
algẽtioꝛ ꝛ hyeme tepẽtioꝛ fluit. ¶ Vidiſſes pꝛete-
rea ex hijs vnã in qbus es tu / multus: ꝛ ego uel ni
mius ſuꝫ: Eneã. ſ. atqꝫ iauratã ſtatuã equeſtrẽ fori
medio: q̃ſi curſu ɔcito cliui ſũma carpẽtẽ: tuis olim
ut fama eſt ereptã rauẽnatibuſ. Quã eius artis pi
ctureqꝫ doctiſſimi nulli aſſerũt ſcdam. ¶ Qđqꝫ ul
timũ facit nõ rerũ oꝛdo ſed tẽpoꝝ. Palatiũ ingens
urbis in v̉tice vidiſſes ſtructure mirabilis atqꝫ ipẽ
ſe. Qđ magnanimus Galeaç vicecomes: hic mi-
noꝛ Mediolani atqꝫ huius ꝛ multarũ in circuitu
regnatoꝛ urbiuꝫ erexit vir in multis alios: in edifi-
cãdi magnificẽtia ſeſe vincens: credo niſi me amoꝛ
fallit auctoris: quo iudicio rerũ es: cũcta inter mo
dernoꝝ opa hoc auguſtiſſimũ iudicaſſes: ꝛ pꝛeter
amici ɔſpectũ: quẽ tibi nõ ſpo qdẽ eẽ gratiſſimum:
ſed ſcio: multa te ut arbitroꝛ nõ pfecto leuiũ ut ait
Maro: ſed utiqꝫ grauiũ ac grãdiũ admirãda ſpe-
ctacula delectaſſent. Me eni fateoꝛ delectant: deti
nẽtqꝫ: niſi ꝙ alio ſue aiuꝫ trahũt cure. Itaqꝫ iã hic
abeo haud iuitus tñ iterdũ hic mẽſes eſtiuos ſiqui
mihi fato eſtiui mẽſes ſupant acturus. ¶ Qñ aũt
ita res tulit ut te ab amplexu meo uel me laboꝛ vi-
riũqꝫ qđ ipſe teſtaris diffidẽtia uel tp̃s anguſtũ re
ditũqꝫ tuũ expectãtis. pꝛie iuſſuſ arceret uellẽ Gui
donẽ ſaltẽ meũ Ianuẽſem archiepm̃ ꝛ in illo piter
me vidiſſes: qui ſũma ɔcoꝛdia uolũtatũ rerũqꝫ oi-
um ab ifantia ſecũ viri. vidiſſes mihi crede hoiem
coꝛpe lꝫ iualidũ aio ſic ualẽtẽ ut viuacius nil vidiſ
ſe te diceres. Inqꝫ fragili ꝛ caduca domo magnuꝫ
hoſpitẽ hitare poſſe fatereris. Quid multis agam
vidiſſes quẽ querimus: virũ bonũ. Nulla ni falloꝛ
crebꝛũ: ſed nulla etate bonũ rarius q̃ꝫ nr̃a: quẽ tibi
nõ viſum doleo. neqꝫ tã tue q̃ꝫ amici cois negligen
tie uł obliuioni iputo: qui te pati nõ debuit genero
ſas illas caulas gregis egregij iſalutato paſtore p-
terire. ¶ Ut querelã v̉o gratulatione ɔcludã. Gau
deo hercle ꝙ apud ipſam babylonẽ quos mihi re-
liquos moꝛs fecit videris illũ añ alios uere patreꝫ
ut tu dicis meũ Philippũ Hieroſolymitanũ pꝛiar
chã: virũ ut bꝛeui eũ circũlocutiõe deſcribã: ꝛ titu-
lo parẽ ſuo nec romano iparẽ ſiqñ foꝛte dignus me
ritis honoꝛ acceſſerit. hic ut ſcribis poſt lõgos am
plexus qbus te hactenus ſibi ignotũ ceu alteꝝ me
in ɔſpectu ſũmi põtificis ac mirãtiũ cardinaliũ ue-
ri amoris ulnis aſtrinxerat: poſt pia oſcula: poſt g̃-
ta colloqa: ꝛ de ſtatu meo ſollicitas qõnes ultimũ
orauit: ut libꝛũ vite ſolitarie oliꝫ dũ caualliceſis ec

cleſie pſul ect̃ in rure ſuo ſcriptũ ꝛ ei iſcriptũ: aliqñ
ſibi mitterẽ. Iuſta qdẽ petitio ſua eſt. Iniuſta dila
tio mea. decim⁹ eni ann⁹ eſt: ex quo opuſculũ illud
abſolui. Sed videntẽ oia deũ teſtoꝛ: decies uel eo
amplius retẽtaui ita ſcriptũ mittẽ. ut etſi ſtilus ne-
qꝫ aures neqꝫ aium: lr̃a ſaltẽ oculos oblectaret. ue-
rũ ſtudio meo uotoqꝫ obſtitit illa de qua totiẽſ que
roꝛ nota tibi ſcriptoꝝ fides iduſtria nobilibus non
ultima peſtis igenijs. vix credibilia loq dicar pau
ciſſimis mẽſibus ſcriptũ opus: tã multis annis nõ
potuiſſe reſcribi: ut ſcias que maioꝝ pena opum de
ſpatio quãta eſt. Nũc tãdẽ poſt tot caſſa pmoꝛdia
ſcribẽdũ illud domo abiẽs dimiſi iter cuiuſdam ſa
cerdotis manus. Que an ad ſcribẽdũ ſacre fuerit:
ut ſacerdotis: an ad fallẽdũ facileſ ut ſcriptoris: ne
ſcio. Nũciatũ tñ eſt mihi amicoꝝ lr̃is: iã factũ eſſe
qđ iuſſerã: de q̃litate donec videã mos hoꝝ certiſ-
ſimus me dubiũ facit. Solẽt eni audita miruꝫ nõ
qđ ſcribẽdũ accepint. ſed neſcio qd aliud ſcriptita-
re tãtũ uel ignorãtie eſt uel ihertie uel ɔtẽpt⁹. Hoc
igit̃ qđ in horas expecto q̃lecũqꝫ erit illi e ueſtigio
trãſmittã. Scriptorẽ q̃ꝫ me potius icuſet. Tibi au
tẽ epłam cũ hac mitto ad te anno altero dictatam.
Quã in tuis hijs nouiſſimis lr̃is ceu deſpans dul-
ci acriter querimonia flagitaſti. ſił qꝫ alterã ãni hu-
ius quã nõ poſcis adicio. in qua ſiqd illi litigio an
tiquo qđ mihi olim q̃tuoꝛ iuectiuas aduerſus hec
mõſtra hoiuꝫ extoꝛſit ſe curare iactãtiũ uereqꝫ ma
ctãtiũ: defuiſſe videbit̃: adipletũ dices ut itelligas
q̃ꝫ me nõ fnie peniteat. Et has qdẽ ambas alienã
qđ nunq̃ꝫ añ tp̃s tecũ fecerã ſcriptas manu accipi-
ens cogitabis uel laſſitudo uel occupatio quãta ſit
que in ſolito more me tecũ imo mecũ ut ſic dixeriꝫ
per iterp̃tẽ loq cogit. Et hec hactenuſ. ¶ Quid mi
hi de Homero manu tua ſcriptũ miſ?as anteq̃ꝫ Ve
netijs pficiſcerer ſuſcepi: ut fide atqꝫ idulgẽtia tua
letus ſic ſupuacuo meſtioꝛ labore quẽ tibi ipoſitu-
rus nõ fuerã ſi ſciuiſſem qđ nũc ſcio. Nõ eni noſce
optabã qd apud graios iferos ageret̃. apđ latinoſ
noſce qd agit̃ ſatis eſt. Idqꝫ uel lectione uel auditu
ſolo utinã nec viſu vnq̃ꝫ noſce ɔtingerit. Sed uole-
bã ſcire q̃liter Homerus ipſe grauis hõ: uel aſiati-
cus: ꝛ qđ miraculũ auget cecus quoqꝫ ſolitudineſ
italas deſcripſiſſet: uel eoliã. ſ. uel auernũ lacũ mõ-
tẽqꝫ circeũ. ſꝫ qm̃ ita tibi placuit ut mihi poſtea to-
tũ opus illud eximiũ deſtinares ibi foꝛſan inueniã
qđ quero. Spem tñ hãc minuit qđ ſcribis miſiſſe
te iliadẽ totã: odiſſee aũt ptẽ. In eo qdẽ libꝛo ẽ qđ
ſcire uelim. Miroꝛ ſane qd ita illã totã: huius pteꝫ
miſeris. Sed foꝛtaſſe itegrã nõ hẽbas. Quicquid
erit videro dũ me domũ mea ſoꝛs reuexerit: tran-
ſcribiqꝫ faciã ꝛ remittã tibi quẽ tãta re puaſſe pati
nolim. Iterũ tibi gr̃as ago: Donatoqꝫ nr̃o ſubira-
ſcoꝛ qui cũ ſepe de minorib⁹ ſcriberet tuũ hoc factũ
male ſiluit: qđ aio meo ſciret ꝛ miſſi ꝛ mittẽtis cõ
ſideratione gratiſſimũ. Vale. Ticini decimonono
kał. Ianuarij.

¶ Ad eũdẽ de appetitu anxio pmi loci. Epła. II.

b

Abeo tibi aliqd dicere: ut pctoꝛ ſaluatoris
utar v̉bo. Id v̉o aliqd qd naꝫ ſit expectas.
Et qd putas niſi qđ ſoleo: patiẽtie aiuꝫ: liti-
gio aurẽ para. Cũ eni nihil uſq̃ꝫ mihi ɔfoꝛmius aio
tuo ſit: ſepe mirũ dictu nihil eſt actibuſ ɔſilijſqꝫ dif
foꝛmius: ꝛ ſepe vñ id pdeat mecũ quero: nõ in te
ſolũ: ſed in nõnullis amicoꝝ: in qbus idem patioꝛ.

Nec iuenio cām rei huius aliā nisi q: quos nā pa-
rēs siles fecit:ipsa quā nām alterā dicūt ɔsuetudo
dissiles facit.utinā sil' viuē ɔtigisset.nēpe hec eadē
nos vnius q̄si bicorpis ai reddidisset.℄ Magnuꝫ
fors nūc aliqd me dicturū reris. Mimū est. Quid
ni aūt mimū sit:qd ipse opifex puipēdit:cum cuiqꝫ
sua marie placeāt:vn̄ vix qsq̄ꝫ iustus sui opis exti
mator:oēs ferme suimet suarūqꝫ fallit amor reruꝫ.
vnus tu tātis ex milib⁹ iuēt⁹ es:quē odiū an contē
pt⁹ in rei ppᷓie extimatione decipet:nō amor: nisi
forsan in hoc ipse decipior:humilitati tribuēs qd
supbie sit. Et qd hijs uelim ỽbis iam nūc audies.
Nosti qdē hoc vulgare ac vulgatū gen⁹:vitā ỽbis
agētiū:nec suis:qd apud nos usqꝫ ad fastidiū pcre
buit. Sūt hoies nō magni igenij:magne ỽo memo
rie magneqꝫ diligētie:sed maioris audacie regum
ac potētū aulas frequētāt de ppo nudi:uestiti aūt
carminib⁹ alienis.dūqꝫ qd ab hoc aut ab illo exq/
sitius mr̄no p̄sertim caractē dictū sit:igēti exp̄ssio/
ne pnūciāt:grām sibi nobiliū ꝛ pecunias querūt
ꝛ uestes ꝛ munera.huiuscemodi aūt istra viuendi
nūc ab alijs passim nūc ab ipsis iuētorib⁹:aut p̄ce
mercanṫ aut p̄cio:siqn̄ id exigit uēdētis uel cupidi
tas uel pauptas. Qd ultimū ꝛ satyricus norat ubi
ait. Exurit itactā paridi nisi uēdat agauē. Et hij q/
dē quotiēs putas mihi credo idē alijs blāde in por
tū molestiqꝫ sint. Quis iā mihi solito rari⁹ seu mu/
tati studij atqꝫ etatis reuerētia seu repulsis. Sepe
eni ne eē mihi tedio isuescāt nego acriṫ nec ulla fle-
ctor istātia. Nōnunq̄ꝫ ỽo marie ubi petētis inopia
ꝛ humilitas nota est:cogit me charitas quedā: ut
ex igenio meo q̄lēcūqꝫ illoꝝ victui opē ferā in lōgū
pcipiētib⁹ utilē mihi nō nisi ad horā breuissimi tē/
poris onerosam. Fuerūtqꝫ hoꝝ aliq a me quē p̄ci/
b⁹ vicerāt uoti cōpotes:illi qdē sed alioqn nudi at/
qꝫ iopes digressi:nō multo post ad me iduti sericis
atqꝫ onusti ꝛ diuites remearēt:grāsqꝫ agerēt:ꝙ me
auspice pauptatis grauē sarcinā abiecissent. Quo
iterdū sic pmot⁹ sum:ut elemosyne spēm rat⁹:nulli
taliū me negare decreuerim donec rursuꝫ tedio af/
fect⁹ id decretū sustuli.℄ Ceterū cū ex nonnullis
hoꝝ quererē qd ita me vnū semp: ꝛ nō alios teqꝫ i
p̄mis pro hijs reb⁹ ipeterēt tale de te rn̄sum reddi
dere ꝛ fecisse eos sepe qd dicerē ꝛ nihil vnq̄ꝫ pfe/
cisse. Cūqꝫ ego mirarer qd ita rerū largus ỽboruꝫ
ptus existeres. Addidē hoc etiā cōbusisse qcqd oi
no vulgariū poematū habuisses:quo nihil admira
tioni mee dēptū:sed nō nihil additū. Cūqꝫ ex illis
facti tui cām quererē:fassi oēs ignorātiā siluē nisi
vnus qui opinari se ait nescio an etiā audiuisse esse
tibi in aio:ut hec oia adolescētulo p̄mū: post ꝛ iu/
ueni elapsa pn̄ti solido ꝛ iam cano igenio reforma
res. Que lꝫ illi ꝛ mihi in lōgū quoqꝫ progāde vi/
te huius icerte nimis certa fiducia videreṫ:hac eta
te p̄sertius ꝛ prudētia mihi illa maior erat admira
tio qs hic ordo:qd corrigē uelles exurē ut sic quid
corrigeres nō extaret.℄ Ita diu stupor hic meus
mecū fuit:donec tādē in hāc urbē ueniēs Donato
hoc nr̄o quo nihil tui amātius nihilqꝫ deuotius ti
bi familiarissime usus ex eo nup:dū in hunc forte
ṗmonē nos quotidiani colloquij series deduxisset:
rēqꝫ ipsam olim notā ignotāqꝫ rei cām didici. Ait
eni te p̄ma etate hoc vulgari stilo vnice delectatū:
plurimū in eo cure ac tpis posuisse donec querēdi
legēdiqꝫ ordine in mea ei⁹ gn̄is vulgaria ꝛ iuueni

Satyricus

lia icidisses. Tū ỽo tuū illū scribēdi ipetū refrixisse
nec fuisse satis in posteꝝ a sil'ib⁹ stilū abstinē nisi iā
editis odiū idixisses:icēsisqꝫ oib⁹ nō mutādi aio sꝫ
delēdi:teqꝫ sil' ꝛ posteros tuoꝝ huius gn̄is fructu
opum spoliasses:nō aliā ob cām q̄ꝫ ꝙ illa nr̄is ipa/
ria iudicasses. Indignū odiū. Immeritū icēdium.
hoc est aūt illud ambiguū/ ꝙ an suiipsius ɔtēptrix
humilitas:an sup̄ alios sese efferēs supbia sit:igno
ro. Tu qui aium tuū vides/ de ỽitate iudica.ego p
ɔiecturas uagor:quasi mecū ut soleo tecū loquēs.
℄ Oꝝ hijs ergo qb⁹ re supior es opinione tua sis i/
ferior laudo: ꝛ errorē hūc mihi magis optauerim
q̄ꝫ eius qui cū uere sit iferior sibi altior videaṫ. Hic
me locus admonet Lucani cordubēsis qui ardens
vir igenij /atqꝫ ai:que ut ad ascēsuꝫ sic ad p̄cipitiuꝫ
via est:cū se adhuc iuuenē ꝛ puectū suoꝝ iā pspe/
rū studioꝝ cerneret: ꝛ etatē suā: ꝛ rerū a se ceptaꝝ
reputās initia successuqꝫ opum elat⁹:seqꝫ ipm cum
Uirgilio compare ausus:libri quem de ciuili bello
morte p̄uēctus iexpletū liqt:ptē recitās in p̄fatione
q̄dā dixit. Et quātū restat mihi ad culicē:huic inso
lēti pcōtationi an tūc a quoq̄ꝫ amicoꝝ.qd ue rn̄suꝫ
fuerit icertū hēo.certe ego ex quo illā legi p̄mū gl'i
abūdo illi sepe tacit⁹ ꝛ idignās hoc rn̄di.bone hō
ad culicē qdē nihil sed imēsuꝫ ad eneida. Quid ni
ergo pluris faciā humilitatē tuā me tibi tuo iudi/
cio p̄ferētis:q̄ꝫ illius iactātiā:uel p̄ponētis se Uir/
gilio uel equātis. ℄ Sed est hic nescio qd aliud qd
regrā. Idqꝫ tā abditū ut nō facile stilo erui possit.
Uitar tn̄.uereor ne tua hec tā isignis humilitas sit
supba. Nouū multis ꝛ fortasse mirabile epithetū
ut supba dicaṫ humilitas. Qd si aures offēdit:di
cā aliter.uereor ergo ne huic tāte humilitati aliqd
supbie sit adiūctū.vidi ego in ɔuiuio aut ɔsessu nō
sat honorifice locatū subito surgē extremūqꝫ ultro
locū petē humilitatis obtētu:sed supbie ipulsu:vi/
di aliū abire. Et si in hoc qddā molle sit uel ira uel
supbia. Ita ỽo fiūt hec q̄si cui p̄mus locus qui vni/
us ꝛ nō pluriū eē pōt nō obtigerit:nō nisi aut nul/
lo dignus eē possit:aut ultimo cū ut meritoꝝ sic ꝛ
gl'ie gradus sint. ℄ Tu ỽo ꝙ nō tibi p̄mū locum ar
rogas:humilitas ea est.cū qdā nec igenio tibi pa/
res nec elogo spare illuꝫ atqꝫ ambire ausi sepe risu
mixtā bilē nobis exciuerint vulgi quoqꝫ suffragijs
annisi que utinā nō plus foro ṗiudicij q̄ꝫ parnaso
afferāt. ℄ Oꝝ aūt scdm tertiū ue pati neqs:vide ne
supbie uere sit:ut ego etenim te antistitē cui utinaꝫ
par eēm:ut te p̄cedat ille nr̄i eloquij dux vulgaris:
id ne adeo moleste fers ab vno ul' altero ɔciue p̄ser
tim tuo seu oino a paucissimis te p̄iri.vide ne supbi
us id sit/ q̄ꝫ ambire excellētiā p̄mi loci. Sūma eni
optare/ pōt magni ai videri. Sūmis prima fastidi
re:utiqꝫ supbi ai videṫ. ℄ Audio senē illū rauēna/
tē rerū taliū nō ieptū iudicē:quotiēs de hijs ṗmo
est semp tibi locū tertiū assignare solitū. Si is for/
det:siqꝫ a p̄mo obstare tibi videor:qui nō obsto:ec
ce uolēs cedo.locus tibi linquiṫ scdus.hūc si respu
is nescio an ferēdus sis. Si eqdē soli p̄mi clari sūt
q̄ꝫ innūabiles sint obscuri:q̄ꝫqꝫ ad paucos ista lux
redeat:aduertē pn̄ū vides.sepe cum tutior tū utili
or scdus sit locus. Est qui p̄mos iuidie ict⁹ excipi/
at:qui tibi sue fame piculo viā signet:cui⁹ uestigia
ītueare:qdue in hijs vites ꝛ qd seq̄ris itelligas:q
te excitet excutiatqꝫ torporē quē eq̄re studeas:quē
trāsire cupias neu semp añ te videas enitaris. Mij

sũt nobiliũ igenioꝝ stimuli: qb⁹ miri sepe successus
ꝓuenere. Nimiꝝ eni p̃mũ cito locũ mereri poterit
qui scdm pati pot. Qui nõ pot aũt: ip̃z quoqꝫ quẽ
respuit icipiet nõ mereri. Et certe si ad memoriam
redis: vix ducẽ: vix phm aut poetã sũmũ iuenies q
ad illã altitudinẽ capescẽdã nõ hijs stimulis actus
sit. Primus aũt locus ut cũctis ferme supbie in se
iuidieqꝫ ab alijs: sic multis desidie cã fuit. Et amã
tẽ ꝛ studiosum liuor excitat. Sine riuali amor. Si
ne emulo ṽtus torpet. Melior est paup idustrius:
q̃ȝ ignauus diues. Satius est ascẽsuȝ Uirgilij stu
dio meliori q̃ȝ in alto positũ turpi sopore marcescẽ
Melius tutiusqꝫ est opose ṽtutis auxilio niti q̃ȝ ocio
se fame p̃conio fidẽ. ℭ Mẽs ut arbitror quo secũdi
loci nõ repudies fortunã. Quid si tertius? Quid
si q̃rtus? idignabere. An sic excidit illud Annei se
nece ꝯtra Lucilij sniam Fabianũ papyriũ excusã
tis. Cui cũ Marcũ Tulliũ p̃tulisset addidit. Et nõ
statim ingt pusillũ est: siqd maxio minus est. cũ de
inde Asiniũ Pollionẽ: tãta ingt res est post duos.
postremo cũ Titũ Liuiũ adiũxit. ꝛ vide ait q̃ȝ mł
tos añcedat qui a tribus vincit̃. ꝛ tribus eloquen
tissimis. Et tu amice vide an nõ satis tibi quoqꝫ hec
ꝓprie dici possint. Ita tñ ut quẽcũqꝫ tu locũ teneas
quẽlibet añ te videas: ego ille meo iudicio nõ sim.
ℭ Parce iã flãmis ꝛ tuoꝝ carminuȝ miserẽ. Qꝫ si
fortasse sic penitus psuasum est uel tibi uel alijs ut
ego te in hoc ordine uelis nolim supem. tu ne id do
les: teqꝫ mihi ꝓprimũ niũari ad ifamiã tuaȝ trahis:
pace tua dixerim. si hoc facis diu me fefellisti. neqꝫ
illa tibi est ai modestia: neqꝫ is nr̃i amor quẽ spabã
Solẽt eni ueri amãtes spõte sua sibi p̃ferre quos
diligũt: ꝛ vinci optare. ꝛ ex hoc eximiã uoluptatẽ
pcipe si vincant̃. Idqꝫ ita esse nemo pius pr̃ neget:
cui nihil est grati⁹ q̃ȝ a filio supari. Spaui ego nec
desino eẽ nõ minus q̃ȝ tu ipse nõ dicã q̃ȝ filius cha
rus tibi: nomẽqꝫ tibi meũ tuo charius. Sic te olim
amica dulciqꝫ ira motũ exprobrasse mihi memini:
qd̃ si a te uere dictũ erat lete me p̃uiũ cernẽ debui
sti. neqꝫ cursum ideo deserẽ sed obnixius seq ꝛ cu
rare ne qs in hoc studio currẽtiũ iter nos forsan ir
rũperet tuũqꝫ tibi rapet locũ. Amicus eni caro as
sidẽs: uel coambulãs amico nõ quotus sit sed q̃ȝ iũ
ctus querit. Nihil dulcius q̃ȝ optata vicinitas: mł
tus amor. Nullus fere in amicis ordo est sed p̃mi
ultimi. ultimi p̃mi sunt. q̃r oẽs. s. vnũ sũt. ℭ Hacte
nus accusatio. dehinc excusatio facti tui est. Qꝫ lȝ ꝛ
ꝯfessione tua notũ ꝛ ad me talis amici ore platũ sit
nitor tñ aliã quã tu dicis generosam aliquam facti
cãm iuenire. Siqdẽ actus idẽ pro itẽtione agentis
nũc laudabilis: nũc ifamis est. Et qd in aium uenit
dicã. Nõ te isolẽtia qua nihil ẽ a tua leuitate remo
tius nõ uel cuiusq̃ȝ iuidia uel ipatiẽtia tue sortis ꝓ
prias res delesse. quo illis tibiqꝫ eẽs iniurius. sed i
dignatione q̃dã clara ꝛ nobili etati iutili ac supbe
nihil itelligẽti oia corrũpẽti: qd̃qꝫ est itolerabilius
ꝯtẽnẽti tui iudiciũ igenij surripe uoluisse: utqꝫ olim
ṽginius ferro natã: sic te igne pulchras iuẽtiões q̃
si ai tui ꝓlẽ turpi ludibrio liberasse. Heus tu quid
ais? an ad uerũ augurio forte p̃uẽtũ est? Certe mi
hi iterdũ vñ ꝯiecturã hãc elicio de vulgaribus me
is paucis licet idẽ agere ꝓpositũ fuit. fecissẽqꝫ for
tassis in vulgata vndiqꝫ iãpridem mei vis arbitrij
euasisset. cũ eidẽ mihi tñ aliqñ ꝯ̃ria mẽs fuisset. to
tũ huic vulgari studio tp̃s dare. qꝛ uterqꝫ stilus al
tior latinus: eo usqꝫ p̃scis igenijs cultus eẽt: ut pe
ne iã nihil nr̃a ope uł cuiuslibet addi posset. At hic
mõ iuẽtus adhuc recẽs uastatoribus crebris ac ra
ro sq̃lidus colono magni se uel ornamẽti capacem
ostẽderet uel augmẽti. Quid vis? hac spe tractus:
simulqꝫ stimulis actus: adolescẽtie magnũ eo i ge
nere opus icepam: iactisqꝫ iã q̃si edificij fundamẽ
tis calcẽ ac lapides ꝛ ligna cõgesserã: dũ ad nr̃am
respiciẽs etatẽ: ꝛ supbie mr̃em ꝛ ignauie cepi acri
ter aduertẽ: quãta eẽt illa iactãtiũ igenij vis: quan
ta ꝓnũciationis amenitas: ut nõ recitari scripta di
ceres sed discerpi. hoc semel. hoc iterũ. hoc sepe au
diẽs: ꝛ magis magisqꝫ mecũ repetẽs itellexi tãdẽ
molli in limo ꝛ istabili arena pdi opam. meqꝫ ꝛ la
borẽ meũ iter vulgi manus laceratũ iri. Tanq̃ȝ er
go qui currẽs calle medio colubrũ offẽdit. substiti
mittãqꝫ ꝯsiliũ aliud ut spo rectius atqꝫ altius arri
pui. q̃ȝuis sp̃sa illa ꝛ breuia iuuenilia atqꝫ vulgaria
iã ut dixi nõ mea amplius ſȝ vulgi poti⁹ facta eẽnt:
maiora ne laniẽt ꝓuidebo. ℭ Qꝫq̃ȝ qd idoctũ vul
gus arguo. Cũ de hijs quoqꝫ qui se doctos uocãt
tãto ꝛ grauior ꝛ iustior sit querela. Qui p̃ter mul
ta ridicula odiosum illud in fine ignorãtie sũmã su
perbiã addidẽ. Itaqꝫ quoꝝ pticulas carptim itelli
gere: oliȝ magne glr̃ie dicebãt. hoꝝ hodie famã car
perũt. o etas iglr̃ia: tu ne antiqtatẽ mr̃em tuã hone
starũ oium artiũ reptricẽ spnis: teqꝫ illi nõ eq̃re tñ
sed p̃ferre audes. Omitto eni hãc hoium fecẽ vul
gus cuius dicta atqꝫ snie irrideri merent̃ potius q̃ȝ
repħẽdi. ℭ Omitto militares viros ac bellorũ du
ces qui suo tp̃e disciplinã militie ꝯsumatã atqꝫ pfe
ctã nõ erubescũt opinari: que iter eoꝝ manus haud
dubie pijt: funditusqꝫ collapsa est: apud quos nil
penit⁹ arte uel igenio: sed ignauia casibusqꝫ fortui
tis agunt̃ oia. Qui ad belluȝ q̃si ad nuptias cõpti
ꝛ ibelles vina ꝛ fercula ꝛ libidinẽ meditãtes eũt.
fugãqꝫ pro victoria cogitãtes: qbus nõ aduersari
um ferire: sed manũ tollẽ: nõ terrẽ hostes sed muli
ercularũ suarũ oculos mulcẽ ꝓpositũ atqꝫ ars est.
Nã ꝛ hoꝝ falsas opiniones ignorãtia ꝛ doctrine
ois iopia excusat. ℭ Sileo reges: qui ceu regnum
in auro ꝛ purpura in sceptro ac diademate situ sit
ut in hijs sic in ṽtute ꝛ glr̃ia se supiorib⁹ pares pu
tãt. Ad hoc vnũ in solio cõstitui ut regãt. vñ ꝛ re
gis orit̃ nomẽ. ipsi ṽo nõ regũt sed regunt̃. Et quo
rũ ꝯsilijs res docet: p̃sunt pplr̃is: subsunt uoluptati
bus. Reges hoiuȝ soni ac luxurie s̃ui sunt. Et hos
uetustatis iscitia: fortuneqꝫ pñs fulgor nimieqꝫ ꝓ
spitati semp addita uanitas. utcũqꝫ facit excusabi
les. ℭ Sed qd queso lr̃atos hoies excusabit: Qui
cũ ueterũ nõ ignari eẽ debeãt in eadẽ opinionũ ce
citate ṽsant̃? Scito me amice acri stomaco hec ira
tũ loq. Surgũt hijs dieb⁹ dialetici non ignari tñ:
sed isani ꝛ q̃si formicarũ nigra acies nescio cui⁹ ca
riose quercus e latebris erũpũt: oia doctrine melio
ris arua uastãtes. Hij Platonẽ atqꝫ Aristotelẽ dã
nãt. Socratẽ ac Pythagorã ridẽt. Hec decus bone
qb⁹ hec ducibus q̃ȝ ieptis agũt. Nolo ego nomen
facẽ qbus ipsa res nullũ fecit: ꝛ si furor igẽs faciat
Nolo iter maximos ponẽ quos iter minimos vidi
hoꝝ tñ isti noib⁹ gloriant̃. Relictisqꝫ fidis ducib⁹
hoc sequunt̃. Qui nescio an post obitũ didicerint.
Certe vim nec sciam nec famã ullã scie habuerunt.
ℭ Quid de hijs dicã qui Marcũ Tulliũ Cicero
nẽ lucidũ eloquẽtie solẽ spnũt? qui Uaronem: qui

Marginal notes: ꝯ̃tĩca; ꝯtra bodiernos milites; ꝯ̃ reges ac p̃nci pes m̃ tp̃is; ꝯ̃ dialeticos

Senecā ↄtēnūt? Qui Titi Liuij: qui Salustij sti-
lū horrēt: ceu aspum atq̃ icultū? Et hij quoq̃ no-
uis freti ducib⁹ pudēdisq̃ fui. iterdū ut sol alter elo
quij Uirgilius carpeꝛ: dūq̃ admirans p̄rupte de-
mētie scholasticū pcōtarer qd apud illū tā famosū
virū tāta dignū ifamia dep̄hēdisset. ↄtēptim facie
elata qd rn̄dit accipe. Nimis esto inqt in copulis.
I nūc Maro vigila: musarūq̃ ope sūptū celo car-
mē lima iter has uēturū manus. ¶ Quid de alio
nūc hoium mōstro loq̄r: qui religiosi hitu: morib⁹
atq̃ aīs ꝓfani: Ambrosiū/ Augustinū/ ꝛ Hierony-
mū multiloquos magis q̃ m̄ltiscios appellāt? Ne-
scio vn̄ noui ueniūt theologi qui iā doctoribus nō
pcūt: nec mox ap̄lis: ipsiq̃ pcēt euāgelio. ora deni-
q̃ ip̄m in Xp̄m temeraria laxaturi: nisi ipse cuius
agiꝛ res occurrat atq̃ idomitis aiantib⁹ frenū stri-
gat. Est iā hoc iter eos crebrū atq̃ in ↄsuetudie re-
dactū: ut quotiēs hec uerēda ꝛ sacra noia ꝓferunꝛ
uel nutu illa tacito uel ipio feri aut ꝭmone. Augusti-
nus inqunt multa vidit: pauca sciuit. Neq̃ v̄o de
alijs loquunꝛ honesti⁹. Fuit nup in hac nr̄a biblio-
theca vnus hoꝝ nō qdē hitu religiosus: sed xp̄ia-
nū eē ea demū religio sūma est. vnus aūt hoꝝ dico
moderno more ph̄antiū qq̃ nihil actum putāt: nisi
aliqd ↄtra Xp̄m ꝛ celestem Xp̄i doctrinā latrāt.
cui cū nescio qd e sacris libris igererē: Ille spumāſ
rabie ac nā fedā ira ꝛ ↄtēptu isup frōtē turpās: tu-
os inqt ꝛ eccl'ie doctorculos tibi habe. Ego quē se-
quar hēo. Et scio cui credidi. v̄bo inq̄ ap̄li usus es
Et fide utinā uti uelis. Ap̄lus inqt ille tuus semia-
tor v̄boꝝ ꝛ isanus fuit. Optime inq̄ ph̄e sequeris
Nā ꝛ p̄mū illi olim alij ph̄i: ꝛ scd̄m sibi p̄ses syrie
festus obiecit. Et ꝓfecto seminator v̄bi fuit utilissi-
mi. Qd̄ semē salutifero successoꝝ uomere excultū:
ꝛ sacro sanguine martyꝝ irrigatū: quātā fidei mes-
sem tulit cernimus. Ad hec ille nauseabūdus risit.
Et tu inqt esto xp̄ianus bonus. Ego hoꝝ oium ni-
hil credo. Et Paulus ꝛ Augustin⁹ tuus hijq̃ oēs
alij quos p̄dicas loq̄cissimi hoies fuere. utinam tu
Auerroim pati posses: ut videres quanto ille tuis
hijs nugatorib⁹ maior sit. Exarsi fateor ꝛ vix ma-
nū ab illo ipuro ꝛ blasphemo ore ↄtinui. Et hec in-
q̃ mihi cū alijs hereticis uet⁹ est q̄stio. Abi v̄o hic
irrediturus tu ꝛ heresis tua. Sic pallio app̄hēsuꝫ
ↄtumaci⁹ q̃ mei: nō qm̄ sui mores poscerēt domo
exegi. ¶ Mille sunt talia ↄtra que nō dicā Xp̄ia-
ni nois maiestas Xp̄iq̃ reuerētia cui obsequenti-
bus ꝛ affusis angelis ifelices homūculi isultāt: sꝫ
nec supplicij metus ualet: nec inq̄sitoreſ heresuꝫ ar-
mati nec carcer atq̃ ignis ignorātiā ꝓcacē atq̃ he-
reticā cōpescit audaciā. In hoc tp̄s icidimus ami-
ce in hac viuimus iāq̃ senescim⁹ etate. iterq̃ hos
iudices qd̄ sepe q̄ri soleo: ꝛ idignari: quos scie ua-
cuos ac v̄tutis falsa sui iplet opinio. Quib⁹ libros
ueterū pdidisse nō sufficit nisi igenijs ac cineribuſ
decertēt ꝛ ignorātia sua leti q̄si qd̄ nesciūt nihil sit
pingui ac tumido lasciuiūt itellectu. nouos vulgo
auctores ꝛ exoticas iuehūt disciplinas. ¶ Si tua
igiꝛ hijs seu iudicibus seu tyrānnis cū nō alius es-
set assertor ignis auxilio rapuisti factū non iprobo:
cām ꝓbo. Ego ipse qd̄ de multis feci pene uelꝫ de
oibus meis idē fecisse dū licuit. Nulla eni egoruꝫ
iudicū spes appet: horūq̃ idies ꝛ licētia crescit ꝛ
nūs. iā nō scholas sed latissimas urbes replēt ꝛ vi-
cos ipediūt ꝛ plateas: ut ipse mihi sepe irascar: q
sic mō hijs ꝓrimis annis ultorib⁹ irascebar exhau-
stūq̃ flebā orbē: viris eni forsan fatear: at vitioruꝫ
atq̃ hoium nulla ut arbitror etate plenior fuit. Et
ad sūmā credo si etiā illis hoc aio fuissem Appij ce-
ci filiā absoluissem. Uale iā hoc eni nō aliud hēbaꝫ
tibi nūc dicere. Uenetijs. v. kal'. septembr̄.

Ↄ ignaros theologos

¶ Ad eundem de audacia ꝛ pomposo medicorū ha-
bitu. Epistola. III.

m

Eum tibi ↄsiliū approbari: teq̃ illo uti gau-
deo. Illa demū approbatio uera est: que re
ipsa fit. Multi eni v̄bis attollē qd̄ mēte de-
spiciūt didicē. Scripsisti nescio qn̄: oblituſ tp̄is rei
memor sum. egrotasse te grauiter sed dei grā ꝛ me-
dici ope liberatum. Rn̄di tūc. nā ꝛ id memini me
uehemēter obstupuisse qbus vijs error ille vulga-
ris in tā altū ascēdisset igeniū: fecisse eni deū oia tu-
amq̃ nobilē nām. Medicuꝫ nl oino uel fecisse uel
facē potuisse: nisi qd̄ dialetic⁹ loq̄x pōt tedij diues
iopsq̃ remedij. At nūc scribis te ad tuā egritudinē
medicū nō uocasse. Jam nō miror si cito ↄualuisti.
Nulla est egro rectior ad salutē via q̃ medico ca-
ruisse dura loquor iexptis aurib⁹. At exptis tota li-
quida compta v̄issima. Nāe auxiliarios ꝓfitētur:
sepe ↄtra nām ipsam ꝓq̃ morbis militāt. Minus
mali mediū tenēt: expectātes rei exitū: v̄acissimi si-
dissimiq̃ hoies spectatores qui se exhibēt egrotā-
tiū duelli sequētesq̃ fortunā ociosa signa victrici-
bus applicāt: ꝛ in ptem glie surrepūt. deus bone.
Quot Metij suffetij: cū hijs null's Tullus hostili-
us. Hoc hoium mōstro diu caruit mūdus tū maxi-
me dū melior fuit. caruit Roma: dum fuit optima
Preuidit hāc pestē: vitādāq̃ p̄monuit. Cato ille q
sapiētis nom̄ apud nr̄os meruit: sed ↄsilio utili ma-
le creditū: recta suadētiū sors cois. Irrupunt in or-
bē nr̄m magno agmine medici atq̃ utinā medici ꝛ
nō medicoꝝ sub isignibus medicine hostes arma-
ti: nō solū ignorātia ꝓpria scieq̃ cognoie: sed amē-
tia isup ꝛ credulitate lāguētiū: qui tāto salutis de-
siderio trahunꝛ: ut qsqs hāc audacius ꝓmiserit is
apollo ipse sit. Neq̃ hercle ulli hoꝝ audacia ista v̄
fuerit atq̃ efficacissima ad fallēdū cuspis ipuden-
tia frōtisq̃ ↄstātia in artē: inq̃ usum v̄sis incōcussa
mēdacijs. ¶ Accessit hec idigni hitus usurpata ia-
ctātia uestes murice ardētes: sub suto uario distin-
cte anuli radiātes aurata calcaria. Cuius nō ul' sa-
ni oculos lux tāta pstringeret? Stupor ac p̄stigiuꝫ
in urbibus ꝛ p̄sertim nr̄is hec cernē. Neq̃ ullum
seu p̄scū eē Targnū: seu oino p̄ncipum nr̄oꝝ qui te-
meritati ifensus ac nobilitati ↄsulēs lege lata peniſ-
q̃ ꝓpositis huic tāte mechanicoꝝ licētie modū po-
nat. Nā si ob ip̄m plebeie artis exercitiū hec presu-
mūt: cur agricole textoresq̃ ꝛ reliq pariū ꝓfesso-
res artiū nō eadē audeāt ꝛ faciāt: nisi q: nullis me-
chanicoꝝ par temeritas? Sin ob ph̄iam cuius no-
mē q̃ iuste sibi vindicēt tu nosti. hasſ phaleras sibi
usurpāt: ꝛ ꝓfessioni sue debitas putāt: q̃ turpiter
fallanꝛ aduertē est: nō hijs mō qui sciūt mechani-
coſ illos eē nō ph̄os: sed hijs quoq̃ qb⁹ uere ph̄an-
tiū notus est hitus: ꝛ sub paupe pallio mēs diues
ꝛ p̄ter sciam aut v̄tutē rerū oiuꝫ ↄtēptrix. an̄ oia le-
uitatis atq̃ iactātie q̄ruꝫ hij nr̄i mechanici duces
sūt. Quibus hec audēdi qd aliud opinemur cāe eē
nisi iextimabilē vulgi notissimāq̃ demētiā: qua fre-
tos lateq̃ victores ifelicis turbe ꝛ erroꝝ eius pō-
pā ac spolia p̄ferētes ꝛ p̄da onustos ꝛ supbos ce-

Cato

dibus triūphalē hītū iduisse. ⁋ Quid eni queso iā
pter equos cādidos ⁊ purpureos currus deest. im
mo ne eq qdē desūt. neqꝫ equoꝝ aurea ornamenta.
Ipsi ꝓpe diē currus aderūt. Nō pñt oēs gnqꝫ mi
lia hoīuꝫ occidisse: qd ad triūphū exigit īstituto ue
teri romano. sufficiat occidisse qꝫ plīmos. Naꝫ qd
nūo defuerit occisoꝝ qlitas ipsa supplebit. Ibi eni
hostes: hic ciues pimunt atqꝫ amici. Ibi armati vi
ctores: hic togati sūt ut iure minor nūs ad triūphū
satis sit. Illud iter utrosqꝫ plane ꝯuenit: ut sic apud
belloꝝ duces hij qui plures maioresqꝫ hoīum stra-
ges fecerint clarissimi hñtur: sic iter hos qui plres
occiderint ⁊ miseroꝝ mortibus plures piculosas
lꝫ ⁊ ancipites expiētias quesierint hij sint oīuꝫ du
ces digitoqꝫ oīuꝫ mōstrent. Mlta ingt vidit: mlt
ta est exptus. qd nihil est aliud qꝫ occidēdi fiduciā
lōga ꝯsuetudine quesiuisse. ⁋ Unū hic nouū lōge-
qꝫ dissile ꝙ illi nisi de hostibus. Isti aūt nisi de ciui
bus nō triūphāt. Qd eadē ipsa romana lege ⁊ cō-
suetudine uetitū. ueꝝ hijs gbus ciues ipune liceat
occidē. imo egdē nō ipune tm: sed pcio etiā mortis
adhibito. quō nō liceret leges ipsas moresqꝫ ꝯuel-
lere. aut qs humane vite dñis reliqrū reꝝ negaret
arbitriū. Triūphāt g de ciuibus ⁊ ludū reris cuꝫ
hijs cōgredi: qui cū in te iure artis impiū accepint
de tua egritudie lucrū sperēt. de morte etiam disci
plinā? Qui cū tibi nescio gbus eois auctoribus p-
gameisqꝫ ⁊ arabibus doctis forsitā: sed nrāruꝫ cō
plexionū ꝓrsus ignaris poculū letale porrexerint
ociosi sedeāt expectātes fineꝫ. tu ueneno ambiguo
uenas ac pcordia perrāte auxiliū spes illius q nec
tua norit: ⁊ suis iterim tortus malis nullā sibi ipse
opē possit ipedē. ⁋ Hic pomis: ille herbis atqꝫ ole
ribus abstinēdū dicit. sine gbus multoꝝ pcipueqꝫ
nroꝝ hoīum victus quelibet pciosis ac medicatis
epulis iniucūdus sit. Neqꝫ vo itelligē est quonam
istud agriculture studiū ⁊ uariaꝝ e qꝫ orbe alio pe
titarū isitiones arbuscularū: si illarū fetus satorib⁹
cultorib⁹ ue suis sic vitādi sunt. Stirpes gdē noxi
os atqꝫ herbas qsdā uenenosas audiuimus: sed qs
illas queso vnqꝫ nisi ad alienā forte pnitiē suo seuit
in hortulo ⁊ nō ultro natas ifestus emulsit. At hic
iussor egregius ꝙ hec sibi uel nō placebāt uel nō p
derāt quātū in se fuit: mortalib⁹ cūctis fecit ifamia
ac suspecta. ⁋ Alius nescio an ⁊ idē forsan exāguis
semiaisqꝫ qd accolarū plage illius magna ps patit
sanguinē ut thesaurū pcissime refuādū docet. Ego
aūt hac etiā nūc etate nisi hūc vna semp atqꝫ autū-
nali tēperie largiter ꝓfūderē sentio: grecus ille the
saur⁹ me iāpridē oppssisset. Sed hij secretarij nāe
nulliusqꝫ rei nescij. qd in se suis ue nō ꝓbāt in oib⁹
execrant. Sic ad ꝓpriā uel eoā cūcta mēsurā redi
gunt. ⁋ Alius ardētis forsitā vini potor qle achai
cū littus aut gnosiū aut lōginq fert meroe: ob eāqꝫ
cām aque hostis famoso illā dānauit epigrāmate
aque ingt ullū opus iueni nisi ꝙ bibit in acutis. o
nobilē aforismū. Ego vo pter acutas que mihi igte
hactenus: ⁊ ne vnqꝫ note sint uelim: multa opa ⁊
multos pclarosqꝫ aque usus noui. Sꝫ ut iocis omis
sis agā seria: ⁊ ut tot hoīum milia sileā robustissi-
moꝝ optieqꝫ ualētiū gbus vnicus pot⁹ aq est. isqꝫ
⁊ placidus ⁊ saluber de me testor: qui nisi nūc qꝫ
hijs hybernis noctibus sepe aque gelide magnam
vini biberē: crede mihi non viuerē. Paruus ne rei
usus est aut nullū opus: quā si dēpseris: vita hoīs

nō subsistat. Et qꝫ multa sunt talia. Sꝫ hijs celesti
bus viris gcqd de vniuersa nā temē lꝫ effluxerit:
nō mō dogma pfectū: sꝫ diuinū oraculū vulgo hē-
tur. ⁋ Hec est eni illa nobilis ars graioꝝ quā ne no
bis inueherēt ille nroꝝ sapiētissimus vir timebat.
Inuexerūt tñ: hesitqꝫ iā alte actis publico in erro-
re radicibus: haud facile Catonis ipsius manu cē
sor ut redeat extirpāda. Et hos qdē ego nō miror.
Nā qui qd destinauit aio: id agit ⁊ si a vtute deui-
et: a ꝓposito nō deerrat. nec pplm qdē ipm. Nā q
qd est solitus facit: nouā uel admirationis uel rep
hēsionis mām nullā affert. Bñ aūt istitutas respu
blicas earūqꝫ rectores miror: Ac reges stupeo me
chanicū hītu parē sibi gbus oculis spectare gbus
ais pati possint. ⁋ Sꝫ ut ad pncipiū reuertar hos
tu eger si a lectulo arcuisti fecisti nō tm feliciter sed
ꝯsulto: pemissent te fortassis. ut scias eni quātū ipi
etiā artificio suo fidāt: de hijs loquor: gbus qd fa-
teor rarū: aliqs igenuus pudor est. deū ac memori
am meā testor. Audisse me oliꝫ medicū magni apd
eos nois sic dicētē. Ego aiebat nō ignoro me igra-
tū dici posse detrahētē arti. vñ mihi opes atqꝫ ami
citias quesiui: vitas tñ cūctis affectibus pferenda
est. Itaqꝫ sic sētio: hoc affirmo: si cētū aut mille ho-
mines vnius etatis ac nāe ⁊ vnius victus vno silr
oēs morbo correpti eēnt: eorūqꝫ ps dimidia ꝯsilio
uteret medicoꝝ taliū qles hēt etas nra. Alia vo si-
ne ullis medicis nāli istinctu ⁊ ꝓpria discretiōe se
regeret. nulla mihi dubitatio est: qn ex illis plures
morerent: plures ex istis euaderēt. ⁋ Aliū audiui
hoīem pluriū lrarū ⁊ maioris fame ex quo cuꝫ in
familiari collogo admirās quererē gd ita ipse alijs
uteret cibis: qꝫ gbus utēdū pdicaret: ꝯstāti fronte
nilqꝫ hesitās rñdit. Et si ingt uel medici vita ꝯsilio
silis eēt: uel ꝯsiliū vite aut ualitudinis iacturā pa-
teret aut pecunie. Qd vbū nō ignorātie tm sed psi
die manifestā ꝯfessionē ꝯtinē qs nō videt. Quas i
ter pestes vsari si piculū est sanis: gd aliud qꝫ picu
loꝝ oīum finē spent egri? Nemo certe mirabit si q
bñualētibus nocet: is egrotātes iterficit. Nō faci-
le eni arbor radicata ꝯuellit. Facile aūt ꝯuulsa pro
sternit. ⁋ Audiui aliū nup ⁊ fama clarū ⁊ scia nō
illius tm sed multarū artiū. mihi vo plusqꝫ cōi fa-
miliaritate ꝯiūctū a quo dū quererē gd nō arte sua
ut ceteri tāto illi ipares uteret. supcilio mesto ⁊ gra
ui ⁊ amari digno: ⁊ ad fidē rei satis viriū hñte. ti-
meo ingt deo res hoīum spectāte ipietatē hanc cō-
mittē ut credulū vulgus circūueniā capitali frau-
de. Cui si notū eēt ut mihi qꝫ modicum seu qꝫ nihil
egro medicus ꝓsit. ⁊ qꝫ sepe multū obsit minor ⁊
minus fallerata eēt acies medicoꝝ. Agāt sane qñ ⁊
agētiū ipietas ⁊ patiētiū credulitas tāta est: abutā
tur simplicitate pploꝝ vitā polliceant ⁊ pimāt ⁊ lu
crent mihi nullū fallē aut necare ꝓpositū est nulli-
us malo ditior fieri uelim. hec me cā ad alias artes
qs inocētius exercerē trāstulit. Hoc rñso quātū il-
le me sui amātiorē fecerit quātū ue opinionē quam
de eo semp habuerā auxerit atqꝫ firmauerit diffici
le dictu est. ⁋ Et hec qdē illi quoꝝ testionio dome
stico minimeqꝫ suspecto in ueteri mea illa snia stabi
litus sum atqꝫ ipsam morditus arripio. nec dimit-
tā qñ uera est. Cui te etiā accessisse gaudeo factū-
qꝫ tuuꝫ ꝓbo: etsi pauptas ut ipse ais cām dedit ne
medicū e lōginquo arcesseres. cū nullū hēat solitu
do tua ⁊ solitudinē ⁊ pauptatē ipsam laudo. Que

De qdā medico

De alio medico

ut sepe nolētibus ⁊ tibi nūc utilis fuit. fortasse me-
dicū ne dicā carnificē euocasses non tā sepe salutis
ꝗ̄ urbanitatis obtētu que multos falsum fame pi-
culū declinātes: in uerū vite ꝑiculū īpegit: qui dū
auaritie notā vitāt qui se ꝑderēt ꝑ̄cio ꝯdurē. Quā
ta sane tibi quoqꝫ medici fides eēt nec ipse dissimu
las dū egroꝝ illos facultatē īminuē ⁊ augē morbū
solitos ⁊ exhauriēde crumene potius ꝗ̄ aluo uti-
les dicis. ¶ Hoc ꝯsilio ⁊ ipse meis utor in rebus.

De amicis suis medicis

Fuerūt mihi amici medici plures olim sed ex om-
nibus adhuc q̄tuor supsunt. vnus apud Uenetos.
⁊ Mediolani vnꝰ. Patauii aūt duo docti viri oēs
⁊ affabiles. Qui fabulenᷓ egregie: q disputēt acri-
ter: qui ꝑorēt satis uehemēter: satis dulciter. q de-
niqꝫ ꝑimāt satis colorate satisqꝫ etiā appenter excu
sent. Quibus in ore multus Aristoteles. multꝰ Ci-
cero: multusqꝫ sit Seneca: multus demū qđ mira-
beris Uirgilius. Nescio eni qua seu fortuna seu fu
ria uageqꝫ mētis egritudine accidit: ut oīa melius
sciāt ꝗ̄ id vnū qđ ꝓfessi sunt. Sed linquo ista satis
hec vitas odioꝝ mihi ꝑ̄dc̄ atqꝫ tumultuū excitauit
hos ego aūt mea quotiēs ualitudo tētaᷓ admitto.
ut amicos nō ut medicos: uelut is qui amicis ante
oīa delector: nilqꝫ uel ꝑ̄seruāde uel restaurāde salu
ti aptius reor amicoꝝ vultibus atqꝫ colloquiis si-
qd iubēt mee ꝯsonū snīe pareo. idqꝫ ipm illis ipu-
to. alioqn audio tm̄: ⁊ qđ īstituerā facio. atqꝫ ita ne
cessariis meis mādaui ut siqd grauius īgruat ni-
hil oīno ex illoꝝ iussu meo fiat in corꝑe sed nāe mee
relinq̄r: imo deo qui creauit me posuitqꝫ terminos
mihi qui p̄teriri nō poterūt. ¶ Et hoc tuū meūqꝫ
ꝯsiliū quo tibi nūc quoqꝫ sit acceptius nō solū icor
rupto illo seculo oēm mollitiē respuēte: sed postea
ēt ꝗ̄ medici ⁊ vnguentarii ⁊ ambubaiarū collegia
farmacapole ⁊ uoluptates ⁊ delitie orbē romanū
ꝑsuasere maximoꝝ fuisse hoīum scito. Ne ue nūc ꝑ
ꝑerās inq̄sitione multiplici distrahar: tres illustriū
aut q̄tuor qui memorie ultro occurrūt attigisse suf-
ficerit. De Tyberio p̄ncipe apud Suetoniū tran-
q̄llū legimus ꝙ ualitudinē qua ꝓsprima ⁊ tꝑe p̄n
cipatus pene toto ꝓpe illesa usus est: arbitratu suo
rexit: sine adiumēto ꝯsilio ue medicoꝝ. De Uespa
siano apud eūdē ꝙ ad tuēdā ualitudinē qua ⁊ ipe
ꝓsprima est usus nihil ꝓrsus adhibuit p̄ter mēbro
rū fricationē ⁊ per singulos mēses vnius lucis in-
ediā. De Aureliano aūt apud Uopiscū syracusiū
historicū ita scriptū est. Medicos ad se cū egrota-
ret nunꝗ̄ uocauit: sed ipse se iedia p̄cipue curabat.
De Karolo aūt qui magni cognomē apud gallos
meruit. Albinus p̄ceptor eius in ipsius historia cū
aliquot annis aň obitū crebris illū febribus corri-
pi solitū dixisset / addidit. Et tūc qdē inq̄t plᷓra suo
arbitratu ꝗ̄ medicoꝝ ꝯsilio faciebat: quos pene ex
osos habebat. Nri vō nūc p̄ncipes nec ructare nec
spuere qdē audēt absqꝫ medicoꝝ ꝑmissu: neqꝫ ideo
tm̄ aut melius ꝗ̄ illi viuūt aut diutius. Medici au
tē regū mēsis ipēdēt auēte usu ꝑta: iubēt: ꝓhibent:
minanᷓ: exterrēt: arguūt: idignanᷓ: ⁊ q̄s ipi p̄mi oī
um p̄uaricenᷓ dn̄is leges ponūt. Quarū obs̄uātia
regū ut cernimus vitas breues egritudines lōgas
fecit. ¶ Scio ego multis ꝑsuasum: imo īsitū: medi
coꝝ oīum me publicū hostē eē ꝓpter vulgatū cer-
tamē qđ cū illis mihi in galliis olim fuit. Que res
p̄terꝗ̄ ꝙ medicoꝝ mihi amicitie note sūt: fuerūtqꝫ
ita per seipsam iepta est: ut de nullo usqꝫ stulto licet
nisi sit idē amēs atqꝫ excors credibilis iudicāda sit
Nā qs oro medicū oderit nisi qui morbos amet?
Ex diuerso aūt qs hoīum morbos amet: nisi qui sa
lutē vitāqꝫ suā ac seipm oderit? Illi vō si medici ue
ri sunt haud dubie ⁊ nām adiuuāt ⁊ oppugnant
morbos ⁊ salutē egris corꝑibus reuehūt sanis ser
uāt firmātqꝫ nutātibus. qs tā furiosus tā nāe ime-
mor: tā sui hostis ut sospitatorē suū oderit. Et ego
hō sum mortalis: ⁊ caducū nactus hitaculū ⁊ mi-
hi mei corꝑis amor qdā uel nolenti daᷓ. Quō igiᷓ
sic affectus medicinā medicos ne oderi. Amo ego
illos: odi eūt nugatores quosdā qui tenui dialeti-
ca nō armati: sed īpliciti obstrepūt nō medentur:
neqꝫ solū tedio sanos afficiūt sed egros morte cōfi
ciūt. Hos odi fateor que inūabilis turba est. Illos
diligo qui ꝓ̄rari sunt. ¶ Ut tn̄ cū hiis ipsis siqs est
aditus in gr̄am reuertar neu semꝑ ꝯtra hoc artifi-
ciū genus loq̄r: grecis certe remedioꝝ noībꝰ ac mor
boꝝ p̄stare credētibus sunt soliti ut egrotēt grece p̄
starēt saltē ut grece etiā curarenᷓ. Et ꝓmittūt qdē.
Quid eni ꝓmittē uereanᷓ qbus ⁊ ꝓmissi lucrū ⁊
nullus pudor aut pena mēdacii est? Mille sunt hu
ius rei exēpla. vnū recēs p̄nsqꝫ narrabo. hinc ⁊ tꝑi
cōueniēs ⁊ loco. Sūt eni nūc marie cūcta sb̄ ocu-
lis: eger medicus ꝓmissiones mēdacia. ¶ Est vnꝰ
ꝓuecte admodū etatis vmbrosis illis ac gelidis or
tus in uallibꝰ: q̄s rupes alpiū augustāt: ⁊ q̄s ꝑuus
adhuc rhodanus secat. vň regio ipsa uallēsis vul-
go dī. In illa barbarie natus iste ⁊ lōga vita ⁊ icul
ta p̄ria ⁊ ignorātia accolarū nomē nactus: nō solū
iter suos sed illoꝝ testionio ⁊ loq̄ci ⁊ falso. apđ ex
teras etiā gētes nosci ⁊ ut lōgū iter magno mēda
cio est amicū alter Esculapius hēri ceptꝰ est. Quid
rē v̄bis traho. Ad huius tādē ligurū dn̄i aures ꝑ-
lata viri fama eiꝰ se ꝯsilio iuuari posse sꝑans i egri-
tudine pedū quā multos iā per annos nō sine suis
magnis angoribꝰ nec ꝑuis ꝑplᷓoꝝ icōmodis ꝑpes-
sus nosciᷓ. quotiēs putas homūculū illū arte cha-
rum ⁊ origine peregrina ut fit: liberoqꝫ fame men
dacio cariorem blādis p̄cibꝰ ⁊ magnis p̄ciis euo-
carit. Ille uel īscitie ꝯscius uel fama tumidus: ⁊ ꝗ̄-
si rogari dignus qui rogatus eēt sese aliqd magnū
ducēs usqꝫ ad hoc tp̄s iexorabilis māsit: nō igno-
rātiā qdē fassus uel ignotā sibi uel supp̄ssam ne mē
dacio auctū nomē v̄itate minueret sed occupationē
mō hāc mō illā uel simulās uel excusans. Quo uo
cātis magis ac magis ⁊ desideriū creuit ⁊ opinio
donec ꝓxima nuꝑ estate in nescio cuius sui hostis
ꝑtātē delapsus magna sibi redēptionis sūma iposi
ta cū se illaqueatū cerneret. Ad hūc dn̄s scripsit se
ad eū si redimereᷓ uēturū eē ⁊ morbi ueteris noua
remedia allaturū ut qui nō legisset aut oblitus eēt
aut sꝑneret illū pueris quoqꝫ notissimū Ouidii v̄-
siculū. tollē nodosam nescit medicina podagram.
Dn̄s aūt hic cui ⁊ pre aī magnitudine nihil nō exi
guū: ⁊ pre desiderio salutis nihil nō dilatū videre
tur. libēs hoc audiuit. uel salutē scilicet recepturus
uel qui italoꝝ medicoꝝ v̄ba ꝓbauerat nugas quo-
qꝫ barbaricas exꝑturus misitqꝫ ilico qui redēptuꝫ
hoīem adduceret. Et ut totā noris historiā: preter
sūptus itinerū magnifice exhibitos ⁊ queciqꝫ ho-
norifico noui Hyppocratis aduētui visa sunt cōue
nire. In qbus qđ ꝯstat nemo largior. Nemo nō so
lū ab auaritia sed a ꝑcitate remotior. Ipsa redēpti
onis solius sūma fuit ter mille quingēti aurei: q̄les

nr̃a urbs cudit nõ medico tm̃ sed bellorꝝ duci igẽs
p̃ciũ. ꝓinde die illo quo mediolanũ seniculus ma-
gno emptus itrauit forte ego cũ dño cenabã: ferui
dusqꝫ illũ p̃cursor añcesserat nũciãs medicũ nã ue
ctũ applicuisse. Letatus dñs iussit illi obuiã iri ex
cipiqꝫ cũ lete ac libaliter/ ut mos est suus. Premis
si comites: eq: famuli. sibi ṽo quẽ grauis ac grande
uus isideret sonipes missus: quẽ expt' laudo niue
cãdidior: uẽtis agilior: agno mitior: mõte solidior:
hoc theutonus Halien' urbẽ Italã itroiuit nõ sine
ppl'i stupẽtis occursu: ꝛ surrecturos iãiã mortuos
expectãtis. Iã añ per eũ ip̄z aduẽt' sui nũciũ medi
cinali illo suo impio iusserat pari oua recẽtia: ꝛ ne-
scio qd aliud ut solẽt: eqꝫ hijs ferculũ ꝯfici ꝯfestim
porrigẽdũ dño. Quo audito mirari oẽs: qdã diui
nũ hoiem opinari. Ego aũt stomacari ꝛ temeritatẽ
barbaricã execrari. Que tãto egro nõdũ qdẽ imo
nunq̃ꝫ viso fortuita dictare remedia ausa eẽt. Tici-
nũ iterea reuersus qd illis ꝓrimis dieb' more suo
iusserit qd ue egerit ignoro nisi ꝙ breui postmodũ
sibi male: dñoqꝫ solito peius esse cepit. Nec multo
post uel curãdi spe uel ꝓmittẽdi ipudẽtia destitut'
asseruit: artis ope fieri nõ posse quod putauerat: li-
bros itaqꝫ nescio quos magicos: sacros uocat ipse
congrẽdos. In illis ultimã spem salutis sitã eẽ: ꝛ in
quisitionẽ hãc nescio ubi nã terrarũ: neqꝫ ip̄m scire
arbitror: fieri iubet. Inqꝫ hoc mõ est tot': Iã nũc oi
um ꝛ illius añ alios qui marie negocio tangit̃ spe
algẽte. Sic hyppocratica illa fama: ꝛ expectatio
illa sollicita p̃coxqꝫ illa ꝛ itẽpestiua remediorꝝ cu-
ra in iocos atqꝫ in magiã abiere. Hũc ergo qui trã-
salpinis in gallijs inqꝫ ea germania famosissimus
hẽret: usqueadeo ut p̃uulgati nois claritate suũ ꝓ-
priũ nomẽ amiserit tm̃qꝫ ualẽsis medicus nũcupet̃
in mediũ deducẽ visum fuit. Sibi itaqꝫ nec petẽti:
nec scituro qdẽ: nec si sciat gr̃as acturo: hãc noctis
insõnis ociosam ꝑticulã dedicaui: ut appeat qd de
illaudatis ꝛ obscuris medicis eorũqꝫ pollicitis sit
spandũ: qñ hec laudatissimo fides est. ℭ Promit-
tũt tm̃ eque oẽs ut ad rẽ redeã. ꝓmittũt inq̃ꝫ sed ꝓ-
missuz ipleturi ut dicẽ solebat August' cesar ad ka
lẽdas grecas: idest nunq̃ꝫ. Sigdẽ ꝛ egrorꝝ necessi-
tas: ꝛ fallẽtiũ ꝓmissio greca est: ꝛ herbarũ ꝛ fron
diũ ꝛ radicũ noia: balausti: reubarbarũ: calamẽtuz
Nil nõ grece. qȯqꝫ est molestius arabice gerit̃ ut
ꝛ mẽdacio lõge petito plus fidei: ꝛ remedio pegri
no plus p̃cij sit. rursuz ilico ut admissi sũt morbi no
mẽ grecũ dicũt. aut si op' est faciũt. hec est ingunt
epilẽtia. hec apoplexis. hec erisipila. Quis nõ taz
sonoris noib' delectet̃: ꝛ nosce cupiat qd dicat̃ gre
ce qȯ latinus eger patit̃ q̃ꝫuis nec greca sint reme-
dia nec latina. Sed iã satis lusimus. de medicis q
dẽ nr̃is ꝛ multa olim ex ꝓfesso. ꝛ hec hodie icidẽ-
ter dixerim. ℭ De leõtio aũt seu leone olim nr̃o q
thessalus dici mauult q̃ꝫ italicus nõ muto sñiam:
ꝛ iure subnixã ꝛ tuo demũ iudicio cõprobatã. Nũ
q̃ꝫ ergo lr̃is meis aut nũcijs reuocabit̃ q̃ꝫuis roget
Maneat ubi elegit ꝛ quo isolẽter abijt illic flebil'r
degat. Qui tãto faustu cũ in oi fortuna turpi: tũ in
pauptate turpissimo delitias florẽtinas spuit tãto
gemitu biçãtinã ferat iopiã. deniqꝫ qui itala culta
dãnauit: senescat per me licebit in siluis hemonijs
ꝛ grecis esca sit ṽmib'. Aut si libet: ubi: qȯ nescio
an tu noris: mihi plane comptũ est: multos oli egit
annos ad cretẽsis laberinti custodiaz reuertat̃. hõ

aliogn nr̃is studijs nõ iept' si tm̃ hõ eẽt: nec se belu
am aspitate isigni ꝛ nouitatꝫ studio effecisset. Quã
ob cãm nescio nisi uel nãe durioris impio coactus
uel hoc calle fortassis qȯ multos fecisse nouim' fa-
mã querẽs. Eat sane suosqꝫ sibi mores hẽat: suam
barbã: suũ palliũ: suã famẽ. metatqꝫ qȯ seuit: terat
qꝫ qȯ messuit: edat deniqꝫ qȯ itriuit. Est ubi huma
nus error aliũde plectit̃. Est ꝛ ubi ipse se punit: su-
umqꝫ suppliciuz secum fert. Uale Ticini. iiij. idus
decembr̃.

ℭ Ad Donatum apẽnigenã grãmaticũ quãtum me-
dicis sit fidendum. Epistola. IIII.

f Orte sic accidit ut e duabus epl'is tuis sil'
ad me ꝑlatis: illã ꝑ̃us ispicerez que ultimo
scripta erat. vñ effectũ ut egritudinẽ tuã ꝑ̃
us abijsse cognoscerẽ q̃ꝫ uenisse. Atqꝫ ita ꝯsolatori
um de more aliqd scribẽdi negocio libarer iuiso mi
hi magis q̃ꝫ difficili. dicã eni: qȯ utputo miraberis
Ea ipsa hora qua lr̃e ille uenerũt tue: i libello meo
de remedijs aio sil' ac digitis intẽtus erã. Festino
eni ut eũ tibi si det̃ absolutũ ferã: ꝛ iã fini ꝓrimus
suz. Casus aũt fuit: ut tũc maxime tractatũ illũ scri
berẽ qui est de auditu ꝑdito. Itaqꝫ nullus nisi que
ibi dictauerã trãscribẽdi labor erat. Gr̃as illi qui
largitor sensuũ ꝑuatorqꝫ te nr̃i remedij nõ egẽtem
fecit: meqꝫ dubiũ an ad tp̃s euenisse gaudeã quo ꝛ
tibi donuz dei gratius: ꝛ tu semꝑ gratior deo sis:
dulcior est eni ꝑiculo ꝛ metu ꝑta securitas. Carius
fit hñti qȯ ꝑdidisse se timuit. Nõ hñt suũ p̃ciũ que
sine sollicitudine possident̃. ꝓspitas nõ noscit̃ quã
nõ iterpellauit aduersitas. Cõtraria ꝯ̃rijs aggerã
tur: nõ re qdẽ ipsa sed opinione hoium. Et ut ma-
la p̃ñtia p̃teritorꝝ bonorꝝ recordatio exaspat: sic ma
li memoria suauissimũ ꝯdimẽtũ boni est. ℭ Illud
quoqꝫ nõ ꝑuifacio ꝙ quorsum medicis fidas. hoc
breui ꝑiculo tuo vides. qȯ ꝛ ꝑ̃dẽ noueras. Sz ma
gistrã in se expiẽtiã habuisti. Hec deinceps mei il-
lius de hoc gñe hoiuz ueteris vulgatiqꝫ iudicij nõ
seq̃cẽ sed signiferꝝ ducẽqꝫ te fecerit. In quo ut indi
es sis stabilior mitto tibi tris illas epl'as ad Ioan-
nẽ nr̃m. Quas mirũ ꝛ dictu raucidũ ꝛ auditu idio
ta qdã ṽborꝝ sono q̃si asellus ad lirã lõgis auribus
delectat': magna ut vides anni huius ꝑte detinuit
semꝑ se illas misisse asserẽs ac dierãs: nec vnq̃ꝫ red
diturus: nisi tãdẽ ira ꝛ idignatione ꝑtitus cogitãs
qꝫ id qȯ erat mãdassem sibi me hãc eius iniuriam
tacitũ ulterius nõ laturũ. Quo audito: seu pudor
ille: seu pauor fuit remisit eas ꝯtactu agresti semila
ceras. Que ad me sq̃lore obsite sed gaudẽtes redi
ere vinclis saltẽ ꝛ carcerali custodia dilapse. Hee
nũc igit̃ quo ꝑ̃dẽ si licuisset ibãt: ut aliqñ ꝑueniant
curabis. excusatiõe tarditatis tuis ṽbis addita. Et
si itẽpestiue eni sint nõ accepte eẽ non pñt: Is illic
quo ꝑgũt nr̃i est amor ea rerũ cupiditas nr̃arum.
ℭ Proinde harũ vna est que ꝑlecta in hac te nr̃a
opione firmabit ut ꝛ tu eã mordit' arripiẽs ad ex-
tremũ feras. dices sigd inectiuis nr̃is defuit abun
de supadditũ si nũc etiã illud adiecero. Sigdẽ vn'
nuꝑ illo de grege famosissim' vir ꝛ scia ꝛ etate ꝛ ṽ
tute uenerabilis: quẽ nõ noio ne iuisuz iter suos fa
ciã. hãc nr̃az sñiam clara mecũ uoce ꝯfessus est. Et
iter multa qȯ tibi quoqꝫ notũ uelim. Magr̃ inquit
meus cui parẽ in hac facultate nullũ vidi: sepe dice
re solebat ꝙ medicine notitia delectabilis est ut re
liq̃rũ oium que arte ꝛ regulis ꝯtinent̃. opari autez

Tractat' de auditu ꝑdito

ꝯ me dicos

ꝑm medicinā a casu est. J tu nūc ⁊ casui fidē habe.
¶ Quid agēdū ꝟo? Quid nisi orādus deus? ⁊ si
qua est nubes aditū orōnis ipediēs pijs prūpēda
suspirijs nr̄orūq; obex terminū ꝑcibus frāgendus
ac lachrymis ut is apud quē fons vite est mētis ꝑ-
petuā sanitatē tribuat. corꝑis ꝟo quātū nobis expe
diēs videt. De medicis nō mō nil sꝑandū sed ual-
de etiā metuēdū. Medicos ne aūt oēs ausim: hac
abscissa ꝓruptaq; adeo dānare snia. absit id qdem.
Nā ⁊ bonos ⁊ nr̄i amātissimos multos noui ⁊ fa
cūdos ⁊ lr̄atos multarū artiū doctos sed solius i-
dociles medicine. Mirū scire oīa nisi qđ vnum ue
lis aut debeas. ¶ Jnter multa sane que de hijs ua
ria se offerēte mā sepe occurrit ut scriberem. redit
nūc ad memoriā res antiq. scripsi olim adolescēs
breue carmē ad amicū ardētissima tūc febre libera
tus: ⁊ curationis illius totā laudem medico acuto
plane hoi ⁊ mihi iuuenili familiaritate ꝯiūcto de-
di. Qua etate nō febrē mō sine ope medici: sed ip-
sam si dici ꝓbas est mortē ꝓuocaturꝰ mihi videbar
ac victurus. Quid nūc igif dicā: aut quō ista ꝯglu-
tinē que directe sibi inicē aduersanf? At si aīum in
tēdisti nō opus est pluribꝰ. Satis est me iuuenem
imo ꝟo necdū iuuenē id scripsisse. Erat qdē uagula
mēs ⁊ icōsulta delectabar laudare hoiem mihi ca
rū. quē uere aūt nō magnope disgrebā. Nec aliud
laudis genus hūs feci illū mee salutis auctorē cu-
ius auctor est deus solus. Jnde idies ꝑsius ituēs
⁊ multa ꝯsiderās atq; obseruās nūc alienarū egri
tudinū: nūc mearū exitus: ⁊ laudatū illū medicū
ut alios taceā: ꝯtēnē cepam. ⁊ rōne expiētiaq; du-
cibus in hāc alterā utinā nō tā uerā sniam sum tra
ductꝰ. Hec dixerim: ne te forsan añ aliū carmē illō
exiguū in magnā trahat admirationē. Lege igif il
lud ut adolescētis: hoc ut senis. ¶ Sit ꝟo iā aliqñ
huic finis liti. Altercenf illi: nos bñ ualētes huma-
noruꝫ nec ignari casuum. hinc egroꝝ credulā stulti
tiā. hinc ꝯtētiosam medicoꝝ iscitiā rideamꝰ. ¶ Ce-
terū solitarie vite librū quē pene iratꝰ iure tuo po-
stulas sacerdoti meo paduano scripsi iā ut tibi trāf
mitteret. Quē ut arbitrio tuo legas ꝑmitto: ne trā-
scribas ueto: usq; dū uenero: adhuc eni ꝟbū vnum
ibi addidi. Nosti morē. alter Prothogenes nescio
e tabella manū tollē. Uale. fidissimāq; uxorē ⁊ q̊s
illa nobis edidit Antoniū meū ⁊ Solonē tuū sal-
uere iube. Ticini kal'. septembris.

¶ Ad eūdē de incōstātia iuuenili ⁊ ut utilem sapiēti
sit damnosam: stulto laudem. Epistola. V.

i

Nter vite tedia atq; iniurias fortune non
ultimū posuerim qđ externa mihi dies pe-
perit. Adolescēs nr̄ quē tu olim: ego nuper
in filiū adoptarā: cuius laudibus nr̄o hinc atq; hic
ore sonātibus nō aures mō ꝑñtiū amicoꝝ: sed ab-
sentiū oculi pleni erāt quē certatim lingua ⁊ cala-
mo ferebamus ad sydera. memores illius ꝑclarissi
me uerissimeq; ⁊ sepe mihi repetēde snie. ꝙ gene-
rosis igenijs igēs calcar est gl'ia. Jlle cuius moraꝫ
nobis utilē: sed utiliorē sibi nr̄isq; aptā: sed suis stu
dijs aptiorē. ⁊ sic cois emolumēti mutuis ultro ci-
troq; vinclis astrictā: eoq; ꝑpetuā sꝑabamus: per
quē ⁊ nos in describēdis opusculis nr̄is ꝑte labo-
rū nō exigua leuabamur. ⁊ ipse legēdo scribendo
meditādo imitādo meliorē se facturus indies atq;
ad culmē alti nois euasurus videbaf. Quē imensa
in itinē. Jn ꝯsessu. Jn colloquijs nō tm̄ coibꝰ sed ar
chanis. Jn iocis ac serijs: nō ut familiarē humileꝫ
sed ut carū comitē. neq; ut alienigenā sed ut nr̄o ge
nitū de sanguine tractabamus. Quē ego qđ ꝑdeꝫ
nosti ad clericalē statū quo nullus mihi securior nl'
lusq; tranqllior videf: ut secularibꝰ curis liber affi-
xus ac ꝓpius nobis eēt: ꝓuehi fecerā per sue ciui-
tatis antistitē virū ⁊ religione ⁊ lr̄is ⁊ scitate vni-
cū. a quo qdē qbus monitis q̄ꝫ sacris ac grauibus
edoctus fuerit: me colē meq; amare atq; obserua-
re neq; a me vnq̄ꝫ quātū sibi possibile eēt auelli. Jn
q; hoc ul' maxime dei munus agnoscē ꝙ etate hac
in manus illū meas deduxisset. nouit ipse qui tam
subito tanti pr̄is ꝯsiliū ac ꝟba ꝯtēpsit. Quē deniq;
qđ nosse nūc icipis nudiustertius bñficij eccl'iasti-
ci auxerā certa spe. quo scilicet in emēdis libris ac
uestibꝰ adolescētieq; sūptibus extraordinarijs nō tā
oneri meo qđ ferebā auide q̄ꝫ sue uerecūdie ꝑcere
tur. maiora sibi parās aio si vita lōgior nobis ⁊ for
tuna ꝓsꝑior fuisset. Jste inq̄ꝫ adolescēs talis noster
amor nr̄eq; delitie heri ad uesꝑam vultu ⁊ corde
alio ad me uenit. Ait nolle se amplius mecū eē: uel
le illicet abire. Ego aūt tactꝰ. imo ꝟo ictus hijs uo-
cibus papyro ⁊ calamo curisq; alijs qbus itēderā
reiectis ⁊ uelut e somno grauissimo exprectꝰ fixis-
q; oculis os loquētis aspiciēs mirari tacitus mecū
cepi: nec minus mif ari aīum incōstātē atq; etatem
illā qua nulla miserior: ⁊ si stultis ac miseris nulla
sit dulcior. Ubi in vultu tādē satis aīum legi. que-
ro qdnā rei eēt. An a me seu a quoq̄ꝫ amicoruꝫ aut
ꝟuoꝝ cōmissum: omissum ue eēt aliqd vñ hūc ani-
mū cōcepisset. Negauit ingenue: atq; addidit non
ignarū se nusq̄ꝫ eque tranqllā sibi atq; honorificaꝫ
morā eē ac fuerat mecū. Hec lachrymabūdus aie-
bat. Que idcirco nō fingē visus est mihi: q: añ nō
multos dies iter scripturas q̊s ad me de more re-
ferebat papyrū exiguā latitātē reꝑpi in qua episto
le breuis exēplū erat manu sua scriptū: ubi qđ itel-
ligi poterat nescio cui amicoꝝ suadēti abitū rñde-
bat: male illū ꝯsulē ⁊ ne qcq̄ꝫ loq. Esse eni se in sū-
ma pace aī ubi ad viuēdū bñ ac feliciter nil deesset
patrē se nō minus q̄ꝫ dn̄m iuenisse. Reliq sileo que
de me amor pius: de suo aūt statu ꝟitas ipsa dicta-
uerat. Que scripta cū illius ꝟbis cōferēti mihi ma
gis ac magis admiratio miseratioq; crescebat. Et
heus inq̄ꝫ ifelicissime adolescēs: si hec ita sūt: si nil
abest qđ regras nilq; deest qđ offendat. Quid te
ergo ꝑcipitat aut quo ruis? Jlle lachrymis iā pene
manātibꝰ. Nihil inqt nisi q: scribē ampliꝰ nō pos-
sum. Hic ego risu ut fit ex idignatione orto. Quid
ergo inq̄ꝫ: manꝰne tremūt: an caligāt oculi? Neutꝝ
inqt. At scribēdi feruor non tm̄ tepuit sed refrixit:
nullo iā pacto ꝑsuaderi mihi posset ut scriberē. Ad
hec ego. Jure id qdē pateris. Sepe enim ne tam
ꝯtinuus in scribēdo eēs me monētē audire noluisti
Fecit ecce nimietas qđ solita est: satietatē peꝑit at
q; fastidiū. Jntermitte aūt hūc scribēdi ipetuꝫ. da
getē aio. Fac qđ agricole cauti solent. Jntermissio
ut exhaustis aruis sic ⁊ fessis igenijs utilissima est
nisi ꝙ illis annus iteger: hijs aūt mēsis uel dimidi
us ⁊ sepe dies vnus sufficit: sine tp̄s labi. Fere eni
cūctis in rebus uerū est illud ꝓhicū: dies vulnerat
dies medef. pelle fastidiū ex assiduitate cōceptuꝫ.
Optime aūt huic morbo alternatio uarietasq; me
debif. Sepone negociū qđ te ꝑmit. Curasq; alias
admitte aio. Aliud cogita: age aliud. Jllud quideꝫ

huiuſ deſideriū faciet. Que placuerūt diſplicēt: ⁊ que diſplicēt placebūt. Uolūtates hoīum in p̄mis adoleſcētiū: uage ſūt. viciſſimq; de uoluptate ſupplicium: de ſupplicio fit uoluptas. Eſto lōganimis: ⁊ expecta: breui crede mihi ocio ꝯſequeris ut negociū ames: ociūq; oderis. utq; laborioſiſſimū ceſeas feriari. cōtraq; oēs tedij ſubrepētis īſultū a calamo p̄mū poſcas auxiliū. ¶ Hec dicentē pluraq; etiā nūc dicturū ille īdignās vultuq; ſubtriſtior interrupit. Et nunq̄ ingt hercle uel tibi uel cuiq̄ oīno hoīum ſcribā. Qd dij inq̄ bn̄ v̄tāt: noli ſcribē. Quid ad rē? Que tāti cā diuortij? Nō ego te ut ſcriptorē ſed ut filiū hūi. Si nō ſcribes leges: colloqueris: comitaberis me: ornabis hāc ꝑuā domū que te forſan ornabit: ⁊ maiori hītaculo dignū reddet. Perdis ingt ille opari. nō patiar ut me dom⁹ hēat in qua nulli uſui ſim. Maior eſt aīus q̄ ut ocioſo pane ueſci uelim. fruſtra obniteris. Ire eſt ꝓpoſitū liceat te uolēte facē qd uel nolēte facturus ſiz. Ad hec ego iā excitatior ſpū. O īfelix ita ne teip̄m deſpicis ut niſi ſcriptor fueris nihil ſis. Maiorē ꝑfecto tui ſpem dederas nobis. Naz ſi neſcis: hanc ſcripturā tuā nō fluxā neq; laſciuiētē tractib⁹ lr̄arū ſed comp̄ſſam atq; eximie caſtigatā: ⁊ magis ſobriam q̄ decorā: nō ut īgenij tui fructū ſed ut florē ac p̄ludiū magne ſcie tenebam⁹. Fefelliſti nos. arraz credidimus: totū erat qd ex te ꝑcipi ſpariq; poſſet qn̄. ſ. hoc ſubmoto nihil eſt relīq. ¶ Sed qd oro nā me ſpnis. Quid dicturus es Donato nr̄o q te mihi donauit ⁊ me tibi? Quid ingt mihi ⁊ Donato eſt? O īgrate inq̄: ſic īgenij tui p̄rem uenerāris. ſic doctrine ⁊ p̄mor affectuū meminiſti? Sic oīno depuduit. Certe ille dū te ſolum viderit exclamabit. ubi patrē reliqſti? Et uel me ꝑemptū uel furētez te putabit. Neq; errabit. furis eni. tibiq; ip̄ſe manus īnijcis. Hijs addidi qd neſcio an modeſti⁹ ſiluiſſez ſed ſepe ira dolorq; gl'iari cōpulit quos nec ambitio nec iactātia cōpuliſſet. Dixi aūt hortatuſq; ſum meminiſſe oportē v̄bor ſui p̄ſulis: māſurū fortaſſe alibi opulētius: nec tn̄ honeſtius: atq; ad id quo niteret utilius. Cogitaret quereret ruminaret an non ſibi ꝯuerſatio mea uel dū viuim⁹ ſatis idonea videret. uel ſatis clara poſt obitum ſi mihi ſupuiueret. Qd etas ſua magis q̄ cōplexio polliceri pōt. haud forſan īfamie ſibi futurū apud poſteros qd familiaris mihi: ꝙ amicus: imo ꝙ filius fuerit iudicio ut ſic dicā genitus atq; elect⁹. īopis lz īgenij ſucceſſor ac noīs. Nihil agis ingt ille. hijs me v̄boruz laqueis nō tenebis: Sic ſe ide ꝓripuit. Et ad ſummū recto mox tramite ibat ad portū nec illū pudor ſui nec nr̄i amor aut reuerētia tenuiſſet: niſi ꝙ hec gemino muro vndiq; ⁊ flumie gemino circūſepta ciuitas frenū hēt: quo ſtultoſ atq; improboſ cohibet bonos regit īniuſſu meo ne ſe loco moueat ꝓuiſū. Ita igit̄ ne qd ſoli ⁊ īcauto accidat uſq; ad meū reditū quē ob hoc ip̄m maturabo meſtū reluctātēq; ꝯtineo. ¶ Oraui ut uerā mihi rei cām pāderet ⁊ licētia laxādus ſi id faceret ⁊ cōmēdatitijs lr̄is ad amicos quocūq; terrarū nr̄i orbis ire diſponeret: ac viatico ꝓſequēdus. Ledi eni me mēdacio grauius q̄ diſceſſu. Ipſe aūt cepto heſit: perſancte deierās nullā eē cām aliā q̄ dixiſſet. Mea tn̄ ⁊ quorūdā eſt opinio uel noua ſpe lucri maioris trahi illū uel īſania. Quor qd ueri⁹ in dubio eſt. Utrūq; aliquā ueri faciē hēt. Nā ⁊ per me laudat⁹ placere multis incepat. Et qd eſt grauius ſibi de primo ſpes. de ſcdo īſania naſci pōt. Notaui ego nec ſolus qdē oculos eius p̄ter ſolitū mirātes: natāteſq; liberius. Qd ſpectātiū ꝯiecturas ad utrūlibet īclinaret. ¶ Unū tot iter triſtia iucundū audies. ut ſi iratus es rideas. digito iā mōſtrari īcipit. nā ⁊ ip̄e notus hic p̄dē erat: ⁊ res neſcio qbus rimulis ī publicū uenit. nihil nēpe qd ſerui nouerint vulgus latet. Sūt qui tacito murmure. vides tu ingunt hūc iuuenē. Infamis lr̄is fact⁹ eſt. Fuerūtq; q hoc mihi diceret. Quib⁹ ego ſtomachās rn̄di neq; hūc iuuenē īſanū neq; lr̄is īſanos fieri. ſed īſania liberari lr̄atos. nā ſolere cās effectus ſui ſil'es parē. nō ꝯrios abortire. Falſūq; qd vulgo dr̄ inſanire aliquos lr̄is qbus uerius ab īſania defendunt̄. Q̄uis id ſepe multis an̄ alios Paulo ap'lo ſit obiectū. hēt tn̄ adoleſcēs nr̄ itēpeſtiue iā nūc p̄miū ſeceſſionis cuz īſania lr̄ati nomē. Qd multi ſibi p̄cio quolibet ptū uelint: tātus eſt doctrine fulgor ut qbuſdā īſanie tenebris optādus nō is tn̄ ſed falſa lz eius opinio videat̄: qbus ego tota mēte ꝯrius ſum. Qui nō dicā Bn̄dict⁹ aut Frāciſcus ſci hoīes ⁊ īdocti: ul' ex alio gn̄e Marius vir fortis lr̄arū neſcius ſed vilic⁹ oliz meus īdoct⁹ ⁊ ſq̄lidus: ſed fidelis ac diligēs eē malim q̄ Empedocles qui nō īſanus lr̄is ſed utiq; litterat⁹ ⁊ īſanus querēde fame ſtudio ſeſe in mediū flāmātis ethne iecit īcēdiū. Uel Lucretius qui pari ſeu lr̄arū copia ſeu furoris ob īpatiētiā vite ꝓpo ſe mucrone ꝯfodit. manuq; illa qua tot egregia carmina ſcripſerat īgenioſam magis q̄ felicē aīam extruſit. ¶ Hēs hiſtoriā tibi uō ſum dubius ꝑmoleſtam: nec īmerito. tu eni illius īgenij p̄mus cultor: tu formator morū ⁊ hortator īdolis fuiſti: ⁊ ꝓfeciſſe videbaris nō tibi tn̄ ſed oībus. an̄ alios mihi ut res docuit: tu laborē ꝑdidiſti: nos oēs errauimus. O q̄ durū eſt alta de ſpe cadē. Qui nil vnq̄ dolē decreuerā hoc fateor nō dolē nō potui. Q̄uiſ ſane in hoc īgenio ⁊ tu ſemē ⁊ ego qui ſucceſſeram in labores tuos ſpem honeſtā magne frugis amiſerim nullius tn̄ maior eſt iactura q̄ illius qui nr̄is laudibus q̄s nō ad inflādū ſed ad excitādū iuuenilē anīmū dicebamus: ⁊ falſa de ſe opinione tumefactus cū poſſet fieri aliqd an̄ ꝓpe q̄ cepit ꝯſumaſſe ſe credit. Itaq; ſibi accidet qd multis ut ꝑueniſſe iā putās nunq̄ ꝑueniat quo tēdebat. Nēpe hic error īfinitos mortaliū ne metā gl'ioſi curſus app̄hēderent cōpediuit ⁊ p̄nti falſo gaudio ꝯtētos oblitoſq; propoſiti medio calle detinuit. ¶ Eqdē ex quo mediū ep'le huius exceſſi: audio ꝙ hic nr̄ orbē ambire ſtatuit. demēs viriūq; īmemor ⁊ ignarus ut viar maiora ꝑicula ſileā: qd ſit iter manus hoſpitū imo hoſtium uenire. Bona eſt aūt etas. Expiet̄: ⁊ qd nos nr̄a didicimus ſua diſcet īpēſa. Primo v̄o Parthenopē petiturus fert̄ ut ſuſcitet credo de cineribus mātuanis nouū Uirgiliū rauēnatē. Sed ut illius viri memorie plenos libros: ſic uacua p̄dē oſſiū buſta comperiet. Proinde qd ſibi muſiſq; italis felix fauſtūq; ſit: eat. Et lōga ſterilitate arēs latiū ſitiēſq; exundātis īgenij fonte reficiat. Nulla ꝑ nos bono publico mora ſit. Dum p̄ns illū tibi reddidero mox erūpat: ſeq; in altū tollat atq; euolet. Quād' o nr̄i adeo rudi pudet penitetq; ſpo fore: ut qui ſe aliqd magnū credit: ubi p̄mū īplumes adhuc alas uēto dederit: qd nūc agit ītelligat: ſeroq; lz ychari meminerit ac phetōtis. ¶ Tādē ut ad nos oro reuer-

Ꝯ illoſ… / dn̄t lr̄a / dar m… / teriā iſ… / niēdi

Em… / docl…

Lu… / tius

tař. Et si ꝓuerbiũ sit antiquũ. duobus aut pluribus ex malis: minus malũ eligẽdũ eẽ: nõ video cũ minus maluz haud dubie malũ sit: qͥliter mali electio sit laudãda. Itaqꝫ rectiꝰ dici reor: maiora mala maiori studio vitãda: ut si vitari cũcta nõ pñt minora facilius tolerenť: nõ electione sed patiẽtia eqnimitate modestia. Id potius ↄsilio Ciceronis in ꝓuerbiũ eat. Ex malis eliciẽdũ siqd inest boni. Neqꝫ id mirũ videbiť cogitãti nõ solũ ex radicibꝰ atqꝫ herbis amarissimis: sed ex qbusdam quoqꝫ uenenosis aiantibus: ut fama est morboꝝ remedia constare. ¶ Inest aũt malo huic bonũ nisi fallor duplex. primum ne quẽ decetero laudemus nisi solidi cõstantisqꝫ virũ animi notissimeqꝫ ṽtutis. In hoc eniz uere laudata ṽtus crescit ut Naso ait. In reliqs autẽ crescit laudata supbia laudata uanitas: laudata dementia. Ne ue aliũde queras argumẽtum hũc nos nr̃m laudãdo pdidimus. Scd̃m ne vnq̃ꝫ fidamus illi etati q̃ꝫuis uerecũdiã pferat. Q̃uis cõstantiam spõdeat ac fidẽ. Q̃uis deniqꝫ grauitatem fingat simuletqꝫ prudẽtiã: pꝫ compto semp nobis sit: qđ apud Lucanũ ille vir magnus ait. Ardua qppe fides robustos exigit annos. Uale. Patauí. xº kaľ. maias.

Cice-
ro

Luca'
nus

¶ Ad eundem de eadem re. Epistola. VI.

i

[I]Lle qdẽ nr̃is nr̃orũqꝫ clamoribus parumper absterritus heserat: magis etatis q̃ꝫ nature uerecũdia aut rõnis impio: cito ergo qd corde gerẽt res ōndit dũ uesanie vi ruptis obicibꝰ abijt ut vidisti multũ corpe sed magis aio uagꝰ Nũc Parthenopẽ. Nũc ille calabriã seu Uirgilij bustũ seu Ennij icunabula cogitãs. Nũc ṽo nescio qd somniãs bisantion suspirabat. Et qd ageret ingeniũ caput corpe siľ tã diuersis in locis eẽ nõ poterat. aio erat in oibus atqꝫ ita si Anneo credimꝰ: cũ ubiqꝫ eẽt: nusq̃ꝫ erat. Mirũ ⁊ pene icredibile adolescẽtulũ sub ferula enutritũ: ⁊ ualitudinis ⁊ pecunie inopẽ tãtũ licẽtie tãtũqꝫ ꝓteruie: tã repẽte quasi virus letale ac p̃sentaneũ imbibisse: ut qbus auribus nõ te tm̃ sed pedagogi tui uoces heri horruerat ac flagellũ. hijs te hodie ⁊ me ⁊ amicoꝝ oium monitus ac ṽba respueret. Et cã qdẽ temerarij ambitus vna p̃tẽdebať quã ex eo sepius audisti. nõ iã scribẽdi labor ac tediũ quo se ab initio tuebať: sed grecarũ subitus lr̃arũ amor. Mirus ualde hoi cui multũ ⁊ pene totũ deesset adhuc ad notitiã latinarũ. Qđ cũ fremẽti sibi ceu frenũ aliqđ inijcẽ niteremur difficultatibꝰ additis ⁊ viarũ ⁊ rerũ oium atqꝫ in p̃mis rei familiaris iopia: meo etiã uanitatis ob odiũ aurelio destituẽda. cũqꝫ hijs oibus athenarũ uetustissimã ruinam ut que ab ipsa iã Ouidij etate nihil eẽnt nisi nudũ nomẽ ⁊ postremo notissimã nũc grecoꝝ ignorãtiã iũgeremus stimulis ille latẽribus incitus frena mordebat. Et si eni honesti ori sese uelo tegeret uere tñ cãe lõge alie inerãt. qs egre ad ultimũ occuluit. Sed has sileo ne plus q̃ꝫ iuuenilibꝰ ifẽsus erroribꝰ videri queã. ¶ ꝑria eni oiuz ⁊ maxia fuit icõstãtia ai: qua cuz alijs fortasse aliud. mecũ ṽo ne frustra isanierit. hoc adeptus est ut in nullo vnq̃ꝫ hoie videri: de nullo audierim aut legeriz parẽ leuitatẽ: nulle simul res diuersas ⁊ aduersas vno illũ vidimꝰ agitare pectusculo: nõ vnuz sed mille aios: eosqꝫ discordes: iuicẽqꝫ certãtes diceres. Nihil illic hore spatio vniforme: nihil vnum p̃ter vnã incõstãtiã. Que sola in tãta ↄsilioꝝ istabilitate cõstabat. Cõflictãtiũ deniqꝫ uolũtatũ exitus ad occasũ ṽsit. De quo nunq̃ꝫ ṽbũ fuerat puto nec cogitatus sp̃tis meis ad amicos lr̃is qbus ꝓdesse cupiẽs imerito furiosum ipetũ uelut idustriã cõmẽdabã: uelle se occidẽtis iuisere babylonẽ ait: ⁊ cum dicto iter p̃cipitabũdus arripuit. Notã tibi hactenus legis historiã. Qđ seqtur nouuz lege. ¶ Iuit ergo ⁊ plectẽte ꝑuicaciã nã ꝑpetuis imbribꝰ apẽninõ trãsijt. se qbusqꝫ uotis obuijs a me missuz dicictãs: ut qui iã expgisci icipet ac sentire qs soliuagũ pegrinũ seqreť pudor. Quo mẽdacio: qđ postmodũ sciui nõnullis idebitã sui cõmiꝶationẽ falsamqꝫ suspitionẽ mei fecit. Uenit demũ Pisas tirrenũqꝫ littus adijt mãsitqꝫ ibi expectãs nauim: cui se suaqꝫ oẽm inferret amẽtiã. uagã puppim uanis mercibus referturus: qua tardãte ⁊ crescẽte indies infelicis vie tedio ac decrescẽte viatico raptim retrãsit apẽninũ. Mitto aũt casus ac discrimina quorũ ipse sibi vnus est cõscius. Sed extimare pfacile est. homũculũ fragilẽ inexptũ solũ tunice oris terrã lãbẽtibus per iuga mõtiũ: per tot lubrica: tot saxosa: tot cõfraga: tot p̃rupta: per tot ualles: tot flumina: tot torrẽtes hybernis imbribus tumidos vie nescium atqꝫ hoium: ⁊ seipso: ⁊ udis oneratũ uestibus non sine crebris lapsibus iugiqꝫ ꝑiculo trãsiuisse. Plano tãdẽ redditus ligustico: cũ tarone amnem parmẽsum pene sue parẽ incõstãtie trãsuaderet rapido gurgite arreptus ⁊ inter arenas ac saxa ↄtortus: pte sui altera redibat vñ discesserat. altera ibat subiturus ptẽ laboris yxionij: seu potius nouaz rotã inferis inuecturus nisi miseratus qdã calce apphẽsum vndis eduxisset. Sic ereptus ti sed euemorctus ⁊ incõfectus inedia ⁊ pecunia defectus ⁊ labore exhaustꝰ ⁊ squalore luridus huc ꝑuenit: quo me uel ꝑuenisse iã credebat uel ꝑuẽturum mox sciebat. Quẽ cũ recẽti casuũ memoria attonitũ stupẽtẽqꝫ cõspiceret frãciscus meus: Quo nemo te iudice. me enim fortassis amor falleret: adolescẽs melior tã charitatis ⁊ cõstãtie plenus q̃ꝫ ille uacuꝰ utriusqꝫ p̃mo qdẽ nõ agnouit. Neqꝫ enim hõ sed tenuis vmbra videbať. morte obita: qͥles fama est uolitare figuras ut Maro ait. deinde vix agniti misertus audita erroꝝ serie ⁊ laborũ sũma ↄsolatus mestũ atqꝫ vndiqꝫ diffidẽtẽ cohortatus est ut me domi expectaret. Qđ ille pudore metuqꝫ dehortantibus negauit p̃mum: post necessitate victus annuit. Nec ita multis post aduenicẽs diebus re per litteras p̃agnita cũ inter amicos ille mihi per noctez in ipso ticini alueo occurrisset. Exclamaui poeticuz illud iocãs. Uera ne te facies: uerus mihi nũcius affers. Et qđ sequiť vnus ne. ubi ṽo illũ uerecundia mutũ defixũqꝫ humi oculos aiaduerti solito eũ more: sed nõ solito fateor amore cõplexus sum. Nihil enim sibi iam: nihil moribus suis fido: ut pudorez dies: ⁊ laborẽ qes expulerit. uestigiũqꝫ ꝑiculi delerit obliuio videre illum video: rursus ad me vultu alio uenẽtem ac dicẽtẽ uale. Itaqꝫ iam nũc sibi viaticũ aliud cõgessi ac seposui nequa ꝓrsus dilatio sit furori. Innumerato illud iueniet me tacitũ bipatẽtem ianuam. ¶ Scio qdẽ per meip̃m qd de hoc hoie adẽdũ erat. Et si nescirẽ tuis nũc lr̃is atqꝫ ↄsilijs instruor qbus ihereo. atqꝫ animi ut aiunt pedibus in sñiam tuam eo. Ceterũ qđ mẽs suadet hoc frons dãnat. Nosti me. Nulle tãte sunt iniurie q̃s nõ possuz obliuisci facile ⁊ ignoscere. Nullus tam

acerbus hostis quē nō ualeā penitentē atq₃ erubescētem miserari. dūq₃ sic affectus manserit amare. Utor in hoc igit̄ nō sui merito: nō amici ꝯsilio: sed instituto meo ⁊ leuitate animi: sepe mihi nō inficior dānosa: nunq₃ tn̄ ut arbitror pudēda. Malo culpa illius tota q̄₃ ulla ex pte mea sit. Malo illū istabilē q̄₃ me durū dici si vnq₃ forte resipuerit qd̄ vir spoꝛ ⁊ se noscat ⁊ me ⁊ amicoꝝ iudicia que ꝯtēpsit extimet ⁊ penitētia ac dolore se puniat. Aliogn ipse suis. Ego meis moribus usus sim. Uale Ticini. v. idus Julias.

¶ Explicit Liber quintus.

¶ Incipit liber sextus ad Joānem boccaciu₃ miserabilis amici terribilis casus. Epistola.I.

Tris ingentes ep̄las q̄s anno altero sil' ad te uēturas: ⁊ si nō simul editas Ticino abiēs dimisi diu l₃ vnde nō decuit ipe ditas: tāde₃ puenisse confido. Quibus qdē exhausisse tunc aiu₃ visus erā. Noui itaq₃ nihil est: nisi q̄ cū ꝓfunda nocte Uenetias attigissem. ꝑmo mane Donat⁹ nr̄ ad me solus. Illic multa ut inter amicos desiderio colloquēdi per absentiā irritato. sed ps maioꝛ ut merit⁹ de te fuit. simulq₃ de Homero quē misisse, te scripseras. de quo istic qd sit actū quere. huc enim non uenisse illū scito: vn̄ me in alijs ad te lr̄is de Donato immerito questū queroꝛ. ¶ S₃ Homeri mētio me illius admonet quo hic medio in latinū uenit. O male igit̄ o pessime actū de leone dicā nr̄o. Cogit eni₃ pietas atq₃ ingēs miseratio sine stomaco ia₃ de illo loq de quo ꝓdē multa cū stomaco. Mutat⁹ est aius semp me⁹ cū illi⁹ hoīs fortuna que cū misera fuerit: nūc horrēda est. Infelix hō q̄liscūq₃ qdē nos amabat: ⁊ si talis eēt qui nec alios nec seipm amare didicisset: sinistris alitibus in hūc mūdū ingressus sinisterioribus abijt: ubi nullū puto serenū diē vidit Quē memoria repetēs sepe. admiroꝛ quomō in tā tristē fuscāq₃ aia₃ pyerij spūs ac celestis musice uel tenuis descēdisset olfatus. ¶ Orabat miser multis ꝓcib⁹ ut pro se mitterē: fassus errorē. Que res maxime iratos aios placat. Ego vo ⁊ istabilitatē mihi notissimā: ⁊ etatē itractabilē mutādisq₃ iā moribus duriorē ueritus: ⁊ ꝯsilio isup tuo fretus quo si dēter in re q̄libet uti uelim: ut qd̄ rite ꝯsulētiū utraq₃ fax illustrat: ingeniū ⁊ fides spretis ꝓcibus rn̄sum lr̄is nullū dedi. Cepit illū tādē familiaritatis nr̄e desideriū ardētius ⁊ male sibi cognite pudoꝛ italie moribusq₃ fisus nr̄is cogitāsq₃ qd̄ uerū erat ⁊ si uocari eēt idignus. si tn̄ ultro uenisset minime qdē se nr̄is arcēdū liminibus ꝓrima estate eolo ac neptuno totoq₃ phorci exercitu aduersante bisantio funē soluit. O qd dicā: miserabilē terrificāq₃ rē audies. Iāq₃ bosphoꝝ atq₃ ꝓpōtidē. Iāq₃ belespōtū egeūq₃ ⁊ ioniū maria greca trāsiuerat. Iā italice telluris ut auguroꝛ aspectu letus dicerē: ni natura respueret. At eqdē minus mestus adriacū sulcabat equoꝛ: du₃ repēte mutata celi facie pelagiq₃ seua tēpestas exorit̄: ceterisq₃ ad sua munera effusis leo miser malo affixus ibeserat. malo inq₃ uere. malorūq₃ ultimo qd̄ per oē euū multa ꝑpesso dura in finē fortuna seruauerat. Horret calamus infelicis amici casum ꝓmere. Ad sūmā inter multas ⁊ horrisonas celi minas iratus iuppiter telū torsit. Quo disiecte aūt ne incēsaq₃ carbasa in fauillas abiere. ⁊ lābētibus malū flāmis ethereis. cunctis stratis ac territis: solus ille nr̄ ꝑijt: hic leonis finis. O res hoīum iprouise. o mors clarioꝛ sonātiorq₃ q̄₃ uellē. Nō putabā capaneo argiuo duci. nec Tullo hostilio aut caro regi illi: huic ꝓncipi leonis ascribēdum nomē viri humilis nec idocti: sed nec fortunati vnq₃ ꝓspe nec iucūdi. Semp certe nūc itelligo: ut mlta post factū itelligemus: semp inq₃ nubes illa mestiq₃ oris obscuritas nūciabat hoc fulmē. Supellex horridula ⁊ squalētes libelli hinc nautarum fide: hinc ꝓpria tuti inopia euasere. Inqri faciā an sit in eis Euripides Sophoclesq₃ ⁊ alij quos mihi que siturū se spopōderat: trūcus infoꝛmis ac semiust⁹ in mare iactat⁹ est. Quē alia ad te ep̄la grecis escā ōmibus destinarā. Heu italis cibus est piscib⁹. Tu viue felix ⁊ uale nr̄i memoꝛ. Uenetijs. viij. kalen. Februarij.

¶ Ad eundem de seipso. Epistola.II.

Animaduerti ex lr̄is tuis ad amicu₃ missis te ualde sollicitū mei eē sup negocio libertatis. Gratus mihi fateoꝛ hic aius tuus sed nō nou⁹. Pone aūt metū hūc ⁊ psuade tibi me hactenus: dū durissimo etiā iugo subditus viderer: liberrimū semp hoīum ⁊ fuisse adderē ⁊ futurū eē siqua futuri notitia certa eēt. Nitar tn̄: ⁊ spero fore ne discā seruire senex atq₃ ubilibet aio liber sim. ⁊ si corpe rebusq₃ alijs subeē maioribus sit necesse siue vni ut ego: siue multis ut tu. Q ō nescio an grauius molestiusq₃ iugi genus dixerim. Pati hoīe₃ credo facilius q̄₃ tyrānū ppl'm. Id eniuero nisi semper sic fuisset ut ubiq₃ liber agerē aut me vita iāp̄ridē aut ꝑfecto vite tranqllitas ac iucūditas defecisset. cuius ꝯrij tu mihi ante alios testis es. Seruire eqdē nō nisi spōte atq₃ amoris impio nulli diu ualeā moꝛtali. Quid ergo. nosti hoīum mores ⁊ vite nodos ⁊ laqueos rerū: q̄rū pplexitates nec arismetricus numeret nec geometra mēsuret: nec rimetur astrologus. Sētiūt aūt qui inter eas aptis oculis gradiunt̄. Vn̄ semp mihi placuit ⁊ a me sepe laudatū est illud hebreoꝝ sapiētis breue. sed grauidū plenūq₃ sentētijs. Cūcte ingt res difficiles. o quid ait. Cūcte inq₃. etiā que pfaciles uideant̄. Sed iter cūctas res difficiles nulla difficilioꝛ q̄₃ viuere ⁊ pseruerātim diu. Oīs hora ⁊ momētū oē: noui aliquid fert oīs passus suū lubricū suūq₃ offendiculū ⁊ scrupulos suos hēt: quos calcare aspum: vitare difficile. Sed quo rapioꝛ: inq₃ rerū difficultatibus tp̄s tero Infinita mā tibiq₃ nō aliter uota foꝛtassis ⁊ notioꝛ q̄₃ mihi. Linquo alia. Certe Africanus maioꝛ ut vides ꝯuersatione diutina viluit in oculis romanoꝝ. Quid minores putas in oculis alioꝝ? Crede mihi multis maximeq₃ egris expedit iterdu₃ uolui. nec est incōstātis sed prudētis pro uarietate uētoꝝ ⁊ tēpestate negocioꝝ uela flectere. Nō pn̄t lr̄is cuncta cōmitti. Sed si que noui oīa ⁊ tu nosses: suaderes certus su₃ nō dico ut discederē: sed ut q̄nq₃ secederem: viteq₃ fastidijs locoꝝ alternatione cōsulerem Proinde deū ora ut fabelle huius nr̄e que vita dicit̄ finis bonus ⁊ sibi placitus sit. De reliquo ne de spes me celesti luce illustrāte oculos ⁊ signāte iter electurū uel qd̄ melius uel qd̄ minus malū. ¶ Restat ut noueris Homerū tuū iam latinū ⁊ mittētis amorē ⁊ trāsferētis mihi memoriā ac suspiria re-

Ppl'a-rei tyrānidis

Res cūcte difficiles

Presentia fami obest

nouātem ad nos tādē puenisse meq3 ꝛ oēs seu grecos seu latinos qui bibliothecā hāc inhitāt replesse gaudio atq3 oblectatione mirabili. Uale mi frater amantissime.

¶ Ad Franciscum Bruni pape secretarium de hoc ipso. Epistola.III.

n Oueram te amicū: olimq3 p̄cordijs meis insederat tue charitatis opinio. Hāc pergameñ. orator meus herētē ossibus medullis inseruit: oēs celicolas balbutiēdo testat᷒ a nullo me hoīum plus diligi q̄3 abs te. Mirū. Est ubi qui debilius exp̄mit ualidius imp̄mit. Suspecta nōnunq̄3 eloquēna est: ꝛ que amica mēdacio eē pōt: ueri hostis credit̃. ¶ Q ō si tibi forsā uel hic ipse uel alius seu alij suis descriptionibus ut tu scribis: forme mee nōdū tuis vise oculis: siue externā formā itelligis: siue internā: nescio q̄3 rarā atq3 angustā imaginē imp̄sserūt: discute illā queso. Q ō nō dicerez si nunq̄3 penitus nociturā fame p̄ntiā suspicarer. Eē tibi uel falso cōmēdatus paterer. Sed qm̄ adhuc forsitā me videbis noli meis in rebus hitum mentis induē quē coactus exuas. Discute inq̄3 nō mei oris sed tui erroris imaginē. neq3 sermonibus hominū credideris: atq3 i p̄mis amātiū. Nihil amās osore ueracior: q̄3uis honestior. Est ut vituperādi sic laudādi libido quedā ac pruritus lingue. Quo regnāte ueritas exulet necesse est. Tētationē vō humane laudis si p̄iculosissimā Augustinus in seipso sensit. Quid sensurū arbitreris pctōrē huc cui alieni p̄conij pōdus indebitū si delectat nocet. si respuitur atq3 ɔtēnit̃ ꝓdest. Sed huiusce q̄3 tētationū reliq̄rū expiētia difficilior multo est/ atq3 p̄iculosior. qm̄ si quātū equo aīo laude careā expiri uelim: sic viuēdū erit: ut oībus aut odio aut risui sim/ atq3 ludibrio. Ab exordio qdē nr̄e amicitie nisi labor memoria: scripsi tibi ut de me mihi crederes nō alteri Qualē tūc me tibi descripserā talis sum: nisi ꝙ interim biēnio ꝓpe cōsenui. ¶ Ad sūmā nisi falli iuuat vnū me de plebe q̄3q̄3 plebis notissimū ɔtēptorē cogita. Nilq3 altius finxeris aio sed amicū tibi si absq3 p̄iudicio Tulliane snīe dici pōt. Qua diffinit amicitiā sine v̄tute eē nō posse. ¶ Pro libro aūt btissimi p̄ris atq3 olim hospitis mei Ambrosij gratias ago. tu mihi libros ꝛ l̄rata solatia. Ego tibi labores ꝛ mera tedia trāsmitto. Nō eq̄ rerū p̄mutatio. ¶ Sane oleū iucūde olim ꝛ tranqlle solitudinis mee ad fontē sorgie latitātis: vñ me diu arceri multa reꝝ mutatione suspiro: cuius tibi familiaris meus ille gustum obtulit. quodq3 tu mire mysticis laudibus extulisti: totū funditus tuū est: nec oleuz mō/ sed oliue: nec oliue tm̄: sed tellus ipsa: lз aridula ꝛ angusta: nunq̄3 tñ mihi charior: nunq̄3 feracior q̄3 dum tibi obsequit̃. Quoq3 tibi gratius sapiat qcqd idest ex arbusculis illis fluit q̄s pene oēs ego ipse manibus meis seui. Nil amplius hodie nisi ꝙ labores tuos ꝛ patrie inter meos numero. Uale felix ꝛ memor mei.

Aicitia sine virtute esse nō pōt

¶ Ad Pilleū ep̄m paduanū Exhortatio ad animi cōstantiam. Epistola.IIII.

e Tate fili: charitate frater olim: dignitate iā pater amātissime: cū multa quotidie tecum loq̄r in silētio: pauca tñ ut scribā cā est corporis insueta fragilitas quā inuisam mihi hospitā iuisior egritudo nup abiēs dimisit. De salute qdez tua redituq3 exoptato deo grās ago. De reliquo autē hortor ꝛ hortādo laudo fortē ut aīum ꝛ ɔstātez habeas. Nō est enim tutior armatura: non turris imitior: nō fortior cassis aut clypeus iter p̄lia fortune. hoc te hactenus ac tua etate sepius q̄3 uel ꝓ annoꝝ numero: uel pro cōditione tui status ꝛ magnifice usum scio ꝛ miror ꝛ gaudeo. Nec solus qdem tota gaudet ꝛ mirat̃ eccl̃ia patiētiā tuā: q̄3uis aduersitates qbus illā obijcis ꝛ miret̃ ꝛ doleat. Proinde oro ne deficias ne ue defatigeris. Solēt uehemētes impetus breues eē: fortuna lassabit̃. Est illi nunq̄3 pudor qdā imerētiū ac fortiū. imo vō de᷒ miserebit̃ ꝛ laboribus finē ponet. In illo spes fixa sit: in se sperātē nō frustrabit̃. Nubes sunt iste que serenū nāliter animi tui statū obnubilāt: leui vō diuine clemētie pellent̃ afflatu. Et fortasse quorum fuit amara ppessio recordatio dulcis erit. Nulla fortuna ppetua est: ne diuturna qdē. vñ fit ut sperādū miseris: felicibus metuēdū sit. Etsi enim videātur diuturniora que cruciāt: nō minus tñ uoluunt̃ aduersa q̄3 ꝓsp̄a. Equa oīum uertigo ꝛ instabilis vndiq3 rota est. Sensus in letis insolēs: delicat᷒ in tristibus. illa facit exigua: hec imēsa: cū summa oīum breuis sit. oīsq3 diuersitas in opinione est inq3 aīs: nō in rebus omni ex p̄te breuissimis. ¶ De me aūt vnū hoc dixerim. Tuus sum ut nosti: q̄3q̄3 nulli qō qdē sciā fui: possum amare: qō qdā nō p̄nt. Siqd p̄terea posse videor: tuo p̄cor in me iure utē. ¶ Postremo sacerdotes meos f̃uos tuos: Joañē ꝛ Paulū: quos cū hijs ad te l̃ris misi p̄nitati tue cōmendatos uelim. Et obtestor si illeso licitū est honore: ne grām eoꝝ alteri meis p̄cibus a tua leuitate ɔcessam auferat aliena durities. Difficile est iudicium aliene cōsciētie. Multos ego tales duros asperos ꝛ lingue liberioris meliores viros noui: q̄3 suaues alios fictos blādiloquos v̄sipelles. Uale. Uenetiis. vj. idus Junias.

De ɔstātia

¶ Ad Philippū patriarchā hierosolymitanū ꝓmissi libri trāsmissio ꝛ dilationis excusatio. Epistola.V

m Isi tādem tibi pater expetitū sepe ꝓmissūq3 sed ut vides dilatū multis annis opusculum: cū nēpe olim solitarius ꝛ tui ruris in silētio ociosus ꝛ tranqllus agerē ꝓpe felicē vitam si diuturnior fuisset: ne ue aut incomitata solitudo eēt aut iners ocium quotidie noui aliqd meditarer aut scriberē: cōtigit ut duo mihi libelli totidem ɔtinuos per annos in diebus q̄dragesime ꝛ sacro tp̄i ꝛ loco illi tuo ꝛ statui meo ex p̄te ɔueniētes occurrerēt. De solitaria alter vita. Alter de ocio religioso. p̄mū tibi inscripsi illoꝝ tunc locoꝝ presuli. ꝙ eisdē ortus in finibus vñ origo tibi esset ac dignitas nulli alteri tam debitus videret̃. Neq3 ex illo vnq̄3 fuit hora qua nō dicā me iudicij peniteret: sз uel tenuis hesitatio ut sit noue cuiuspiā deliberationis ambiguitate suspēderet. ¶ Cur igit̃ añ nō miserim qō ꝛ tuū erat ꝛ alterius esse nec poterat nec debebat si me rogas dicā. Nō vna qdē differendi sed plures fuerūt cause. Occupatio mea ingens ac ppetua. Itē tarditas quedā expediēdarū rerū aīo insita. utraq3 tibi cā notissima. Quā nisi vicisset interdū amicoꝝ feruor: qbus oīno aliqd negandi nec meus fateor nec frons mihi nec lingua est: ꝛ ardētibus p̄cium instātijs algētis animi glaciē resoluisset. Multa hodie a scholasticis legunt̃ mea sp̄sim atq3 discerptim que meli᷒ latuissent. Q̄uis ego illa ut sunt nō mea qdez etsi domi mee nata ꝓfitear ut

De vita solitāia

De otio religioso

ut qui ea postmodū ptim aliā in faciē relecta simul
⁊ collecta redegerim. ptim v̓o ꝓrsus abdicauerim
⁊ pro exercitio prurientis ingenij dudū mihi iuue-
niliter elapsa ꝓiecerim de qb⁹ lector viderit. ¶ Sē
si enim illa nōnullis gratiora q̄ꝫ que maturi⁹ diges
sissem: mulierū more p̄gnātiū que acerbitatib⁹ dele
ctant̄. quoꝝ gustui nō obluctor. de me autē testor.
Nihil qdē cui nō ex ꝓposito subscripserim seu pre-
scripserim meū uoco. Neqꝫ enim qd̄ qsqꝫ loquitur
etate q̄libet aut cā qn̄ assidue res rem: sermo sermo
nē: affectus affectū trudit: mox in fidē ꝓmiscue tra
hi debet. Aliogn nemo ferme mortaliū erit qui nō
milies dixerit qd̄ retractatū: qd̄ue non dictū uelit.
¶ Accessit ad cās more scriptoꝝ p̄fida semp̱ inher
tia inhersqꝫ p̄fidia. Qua quotiēs lusus sim tu meti
eris augurio. Ego enim memoria nō amplector: sꝫ
omissis ueteribus querelis hocip̄m decies uel eo
amplius ceptū opus breue lꝫ fidus tādem vix ex-
plicuit sacerdos qdam: lr̄a nō tam anxie exculta q̄ꝫ
nr̄e atqꝫ omni etati nisi fallor idonea. Adolescētia
enim cūctis suis in actibus iprouida ⁊ insulsa mi-
ratrix inaniū: ꝯtēptrix utiliū: pexiguis atqꝫ cōpres
sis visumqꝫ frustrātibus litterulis gl'iari solita est
aceruās oīa: ⁊ coartās: atqꝫ hinc spatio: hinc litte-
rarū sup̱ lr̄as uelut eqtātiū aggestione ꝯfundens:
que scriptor ipse breui post tp̱e rediens vix legat.
Emptor v̓o non tam librū q̄ꝫ libro cecitatem emat.
¶ Hoc tu igit̄ qualecūqꝫ est: nō modo patiēter ut
te noui: sed cupide etiā accipies: ac lete dilationē-
qꝫ ip̄am iā decennē boni ꝯsules: que tibi uoluptatē
eximiā: quā ex lr̄is p̄mā sūmis in hūc diē tanto la-
psu tp̄is indecerptā atqꝫ integram p̄seruarit. Uile-
scūt ꝓperata: sed dilata dulcescūt. Spes/ amor/ ex
pectatio/ difficultas ꝯdimēta sunt uoluptatū. Nil
facile p̄ciosum. Et que in p̄cio hn̄tur si quesitu faci
lia eē incipiāt: p̄ciū amiserūt. ¶ Jocor tecum pater
optime: qꝙ inuitus ⁊ coactus feci atqꝫ vn̄ peten-
da est uenia: v̓tere nitor in g̃ram: ⁊ tibi imputo quo
te offendi forsitā uel certe aliū offendissem: orādū
potius ut ignoscas: neqꝫ rē minimā tam diu expe-
ctatā egre feras: impedimētoꝝ memor que passim
ꝯsilijs atqꝫ conatibus hoīum intercurrūt. ¶ Unū
hoc sub fine dixerim quo excuser: nō taꝫ tibi qui fa
cti cām plane vides q̄ꝫ mirātibus siq erūt in p̄mor-
dio tibi destinati op̄is nō p̄n̄s patriarche nomē: sꝫ
ep̄i. Neqꝫ hāc tuā nouā sed antiquā illam appositā
dignitatē. Et si enim hac illustrior atqꝫ altior sis: il
la tn̄ rebus accōmodatior atqꝫ aptior visa est: q̄s li
bro illi mām feci quē in iure tūc tuo me dictasse p̄-
ma eius in p̱te p̄fatus sum. in p̱te ultima ut vicini
ruris ad solitudinē ac silētiū te inuitās. ubi multa
sūt ꝓpria illius tm̄ status ac tp̄is usqꝫadeo ut si ad
hūc tuū statū ac titulū trāsferant̄: aut mutāda stili
portio: aut delēda: aut certe si maneat in hijs saltē
illoꝝ mētio sit habēda ⁊ uel demēda op̄i que de te
tuisqꝫ de locis scripserim uel addēdū qd tūc fueris
dum ea scriberē: que postea uariassent ne qua reb⁹ i
sit obscuritas: ut itelligar. Hierosolymitano etenī
p̄iarche q̄ꝫuis solitario qd cum uera in sede quam
tenebas me scribēte. qd ue cum illo qd̄ tūc incole-
bam rure negocij eē pōt? Quid clausa cum ualle ⁊
nō cū ualle Josaphat. Quid demū cōe cuꝫ sorgia
⁊ nō potius cū iordane. Possent hec nōīa ignaruꝫ
rei lectorē in stuporē agere: cui cū in uestibulo op̄is
cauallicē. ep̄s phenicēis lr̄is inscriptus occurre-
rit: cūcta ꝯueniēt nilqꝫ erit ambigui aut perplexi.
quē si post id tp̄s ascēdisse cognouerit: tarditatē mi
rabit̄: nō ascēsuꝫ. ¶ Deniqꝫ p̄stinū illud nomē abra
dere parui ep̄i: sed ingētis viri nō sustinuit manus:
qꝙ insigni totiēs honestauit epigrāmate: qd̄ adhuc
mihi p̄dulciter sonat: sub quo ⁊ multa diuersis a
me scripta tp̄ibus nōīatiꝫ liber ille. ⁊ ego tibi fami
liaris effectus multos tecū in tua illa p̱ua qdē sed
honesta ciuitate: inqꝫ illo tuo rure iopi sed qeto: le-
tos ac placidos dies egi sub quo nōīe multa ad te
familiariter scripsi: que mutari iā nō poterāt. Stet
igit̄ nomē ep̄i ne si mutatū fuerit cito etiā sit mutā-
dū p̄iarche nomē. ¶ Ascēdisses enim p̄deꝫ altius
nisi etati nr̄e dissil'es tui tibi mores obstitissent. At
deinceps sub hoc optimo extimatore meritoꝝ nisi
spes aīum fallit eueniet ut nec liuor alien⁹ nec tua
tibi obstet humilitas: ⁊ necesse erit ut ascēdas non
pro tui qdē desiderij feruore quo p̄ter deū ac vir-
tutē nihil appetis: sed pro eccl'ie decore proqꝫ tuo
honorifico labore ac multoꝝ reqe. viue felix ⁊ ua-
le. Uenetijs. viij. idus Junias.

¶ Ad amicū g̃uis increpatio degn̄is studij. Ep̄a. VI.

Profectus es babylonē. Profectionem mi
ror. Morā stupeo. Negociū odi: sed si ut i
becille etati atqꝫ aliene op̄is idige aliqd vi
atici ꝓuideas: ⁊ apis aut formice in morem estate
hyemē cogitās aliquot incerte lꝫ ⁊ labilis vite di-
es truci illi herebo dedicasti: ⁊ si graui discrimine
res nō uacet: tāqꝫ exigui ⁊ irrep̱abilis boni p̱iculo
sa sit largitas: possum tn̄ humanis moribus possuꝫ
spei credule ueniā nō negare. At si p̄seueraturus il
lic tibi obitū ac sepulchrū eligis: iam hinc iter mor
tuos sepultosqꝫ te numero. Quid ni eniꝫ amice te
defleā eo ꝓfundius q̄ꝫ si defunctū exanimēqꝫ con-
spiciā: quo morte peior iutilis vita est. Mori enim
oportet. Male viuere nō oportet. ¶ Quid est aūt
qd̄ de te tuisqꝫ de studijs audio? etsi nō audiā vi-
deo hijs oculis qbus ubicūqꝫ sim tartareā illā ur-
bē semp̱ itueor. Heu mihi Cicero nr̄. heu Maro.
pro utriusqꝫ eniꝫ stili bina acie singulos eloquij du
ces alloquor. heu mihi: cui ceditis: nō re qdē: sꝫ iu-
dicio legētiū. Jniquo ⁊ seu iuido seu iepto sepe ho
nestis laudibus aduersante. Tanti ne igit̄ pecunia
ulla est: aut ullus honos: ut tibi amice scriptor ille
ignobilis: cui nomē nō fecisse melius fuerit Tullio
p̄ferēdus ac Uirgilio videat̄: heu generosa igenia.
heu labores inclyti glioseqꝫ vigilie buccine viuen-
do p̱uētum est: ut videā nos non plebeio quolibet
sed hoc tali viro iudice illius litteris ac ꝓcessibus
post hn̄dos? ¶ Credo ego iam mūdi finē istare: cre
bescūt ecce ꝓdigia. Jam antichristū aduētare. Jaꝫ
qd̄ qdam suspicati sunt Neronē viuere: audiemus
⁊ reliq̄ fieri que illius turbinis futura p̄ambula no
bis a p̄ribus nūciatū est. Interea parum ue portēti
parū ue p̄sagij est ꝓperatis ad extremū orbis idio
tā illū qꝙ tu legis. ⁊ sufficiūt oculi tam duro nego-
cio ⁊ pyerijs pratis ac fontibus assueta mens. p̱ il-
li⁹ squalidas ⁊ arctes mēbranas neuijs occupat̄ ani
libus? ⁊ Homerū babylonicū cōtēplat̄. O rerum
status instabilis. O uertigo mirabilis studioꝝ. Ne
glectis ergo p̄ncipibus eloquij spretis phie p̄cepto
ribus: ꝯtēptis demū uere fidei ducib⁹ iter ad astra
signātibus: vilis opifex lucelli in manibus est: cui⁹
assidua lectio q̄ꝫ tibi caput obtūdat sentis expertus.
Mihi certe nam memini semel olim in obiecta sic

⁊ cerebrū cōcussit ⁊ stomacū.ut q̄si tristis farmaci poculū hausissem diu sapoꝛ ille faucibus heserit ⁊ qcqd postea sumptū eēt dulce q̄uis ac sapidum amaresceret: ⁊ qcqd per eos legerē dies:eiusdē illius lectio videreť donec nō vnius sōno noctis obliuio tedij illius ingesta amaroꝛqꝫ ille digestus est. ¶ Neqꝫ vō negauerim eē utilem stilum hijs qbus altius nō dať. Nec sum nescius in p̄cio hoiem haberi apud eos quos pecunie nō virtutis aut glorie amoꝛ trahit. Que inextimabilis turba est. Sed an tu ideo turbe miscēdus. An qꝛ clibanus vulgo utilis clibanarius fiet Platoꝛ ut rerum sic intellectuū infinita uarietas est. Et q̄q̄ qō nāliter malum est: per neminem bn̄ fiat.multa tn̄ in se bona per nōnullos seu male seu turpiter fieri cōstat. Est in mō rerum oium momēti plurimū. Est in agētis moribus In circūstātijs negocij magna vis. Nō est turpe illa legere. Quibusdā foꝛtasse etiā decorū:tibi certe nō ꝯuenit. Nā ut quedā amisisse lucrū:sic quedam nescire sciētia est. Non ois ars oibus pulchꝛa est. Causidicus lites ⁊ forū querit.plebs ludos ⁊ theatrum. Rusticus boues ⁊ rastra. Miles equos ⁊ arma.tabernā caupo.foꝛnicē leno.tēplū seruat edituus. Aratoꝛ simā.bellatoꝛ gladiū. Nauta clauum ⁊ remos. Studiosus aūt calamuz v̄sat ac libꝛos. In qꝫ hocipso tāta est diffoꝛmitas ut huius in gremio apte sedeat is de quo loquoꝛ liber. Illius ineptissime fixe sunt rerū leges:nec facile cōuelluntur. Qō si quādo ꝑuicacia moꝛtalis p̄sumpserit eminet indecoꝝ nescio qd qō nō tam ꝓmpte dici pōt q̄ ab itelligēte depꝛehendiť inter humanos nisus idelebili nāe uestigio supante. ¶ Frustra vō te viꝝ egregiū ⁊ fatemur ⁊ credimus nisi e publico gregi te subtrahis. Multi sunt illa in urbe cuius tuus ⁊ sero qdē ⁊ cito nimiū factus es:qui scriptorē illum te lectore indignū auide legāt:nec legisse dedeceat.qn ⁊ magnum quēdā diuinūqꝫ putēt virum:nēpe qui quo illi ambiūt iter pādit.neqꝫ ego illuc aspirantibus utilem nego. Sed te alio ꝑgere tota ferme retroacta etas indicat. Quo nūc abis sinistroꝛsum? An te turbe clamoꝛ ac signatioꝛ trames fallit. An ignoras nullum eē fragilius q̄ multitudinis argumētum.vnam de me felicitatē quam uoto quidem petūt oēs:rebus pauci. In reliqs ꝓpe oibus inuenias:ut que plurimis placēt:illa sint pessima. Si fidem queris cogita quot virtus amicos hēat quot uoluptas. Id si ad libꝛos artiūqꝫ rerūqꝫ oium studia traxeris uerum fiet. ¶ Sed iam satis innocētē hoiem insectatus dicar. Neqꝫ vō ego illū sed te arguo. Fecit enim ille qō potuit.tu qō vis. Et puto memineris ut me hoꝛtāte dimissis humilioꝛib⁹ studijs altū iter ingressus:qō vnū tibi familiariter imputare ausim glīam ⁊ rarū decus iueneris. Si mihi nūc spōte relaberis urgēte lꝫ auaritia mallē ꝑpe tuo iacuisses. Ois enim culpa eo grauioꝛ quo culpe fedioꝛ causa est. Quid ergo hoꝛter? Abitū. Nō audeo id qdē ⁊ si optimū rear. Nunq̄ minoꝛ cōsilij libertas fuit q̄ etate nr̄a est. Amicus amico ueꝝ dicere metuit:frater fratri:socer genero:vir uxori. Nō pōt a patre uerum filius audire. Et qd multa. ueritas ois iniuria est.oē ꝯsiliū offensio nisi aio cōsonū audiētis. Ego vō nihil tecū metuo nisi frustra hoꝛtari? Ita enim sentio facilius te frangi posse q̄ flecti. Id foꝛtassis efficacius obsecrē ita illic esse ut uelis tanq̄ qui amaro de carcere dulcē libertatem cogitat:aut per lubꝛicū ⁊ obscurū callē gratum suspirat hospitiū. Et hoc vnum p̄stes mihi anxio tueqꝫ fame pinde sollicito quasi mea sit ne quādo uel lucri studiū te virtutis uel lectio utilis honeste lectionis reddat immemorem. Uale diu felix.

¶ Contra auaritie magistros ⁊ de senum diuitumqꝫ ⁊ regum auaritia. Epistola. VII.

Socio tibi magistrū auaritie domi esse. Ex diuerso aūt te eius artis indocilē spero nō mihi multis hoꝛtādus:sed monēdus es paucis. Mox ut loqui cepi quo ꝑgam atqꝫ ubi desinere uelim nosti. Liberalis ac nobilis aius ad auaritie scolam mittiť. Addiť lateri pedagogus populus peritissimus artium pessimarū cui lingue cētū sint oraqꝫ ferrea uox:adamātina mēs:obstinatūqꝫ iudicium. Et tn̄ vide quam de te spem gerā.vincet ueritas:succūbet opinio: ⁊ discipulus vnus tot ludet ingenia magistroꝝ. ¶ Neqꝫ vō me p̄terit que nam eē solent auaroꝝ monita ad filios ad amicos ad ꝯtubernales suos. Cito lucra desinere:sumptus nunq̄. Quātum sit pecunie tātum eē nobilitatis ⁊ glorie. Perdita pecunia fidem ꝑdi. Nihil credi inopi. Etsi iuret suspectū esse piurium.cōtra autē diuitum mēdacia pꝛo ueris accipi. Sine opibus nudam eē v̄tutem. Ut coꝛpus sine amictu:sine uagina gladium:sine pharetra sagittam.paupis sensuz stultitiā haberi.eloquētiam temeritatē dici.claruz genus esse dedecori.foꝛmam impedimēto.amicitias oneri. Sobolē dolori.cōiugiū supplicio.vitā ludibꝛio ac labori:donare pecuniā: uoluptates: honores:impia:cliētelas:familiaritates regū:suffragia populoꝝ uestē tiriam sericāqꝫ supellectilē:aureas mēsas:arborū:ferarūqꝫ uasa corinthia.augusta palatia:celestes thalamos:p̄clara cōnubia. Figere illam leges atqꝫ refigere:tueri quos uelit ⁊ opp̄mere. Quodqꝫ est lōge maxie boni viri nomē querere pessimis. ¶ Nam nō iocoꝛ: indigneť ut libet Cicero ⁊ sepe socraticā exaggeret ironiā.viri boni ĩ populo nūcupanť qui sunt diuites etsi vitijs oib⁹ ingnati sint.qō nomē nulla vnq̄ paup virtute merebiť. Itaqꝫ cōuocato bonorū cōcilio nunq̄ hodie nr̄is in urbibus iuxta Crassum Curius aut Fabꝛicius sedebit. Neqꝫ in grais iuxta samiū policratez atthicus cōsidet Aristides. Sic virtutis locum occupauere diuitie.uerūqꝫ appet illud Flacci. Et genus ⁊ virtus nisi cū re vilioꝛ alga est. ⁊ eiusdē illō. ois enim res virtus fama:decus:diua humanaqꝫ pulchꝛis diuitijs parent. Quas qui cōstruxerit ille clarus erit foꝛtis iustus sapiēsqꝫ etiā ⁊ rex ⁊ qcqd uolet. ¶ Que si uera sunt quis eūdē poetā mireť quocūqꝫ stomacho exclamātē. O ciues ciues: querēda pecunia p̄mum.virtus post nūmos. Naz qs queso nō p̄mū querere studeat qō optimuz opineť? Atqꝫ vn̄ sibi ⁊ bona alia puctura cōfidat. Ne ue vni testi parū fidei sit:audi aliū. Pecunie obediunt oia:inqt Salomon. Et qm̄ multos poterā citare:sed res nota est:nec eget testibus. Aurū per medios ire satellites ait idē Flaccus. ⁊ ꝑrumpe amat saxa potētius ictu fulmineo. Audis auri potentia quāta est? Eque utrūqꝫ fulmē atqꝫ aurū nulla vis nulla queāt arcere ꝓpagula:ut illud callidi hominis apud Tulliū nō minus uere q̄ facete dictū sit. Nullum inexpugnabilē locū esse in quē asellus auro onustus nō possit ascēdere. Nullus autē ferme est in quē hodie nō possit ascēdere.sic oēm foueaꝫ:

Auarorū ꝯsilium

Flacc⁹

Salō

Flacc⁹

Tulli⁹

omne uallum cõplanauit auaritia.eacꝫ vincendis menib⁹ac turribuſ euertẽdis vis eſt auri.¶ Quid multa?oipotẽtem dicũt eſſe pecuniam.Qđ paulo minus in regno auaritie uerũ eſt.Et qđ reſtat niſi ut pecunia deus qſpiam ſit.Et eſt haud dubie multoꝝ deus.Etſi funeſta pecunia tẽplo nõdum habitas nullas nũmoꝝ erexeris aras.Qđ lꝫ hijs vbis a ſatyrico dictũ cõſtet tñ ſiue illum res fefellerat ⁊ erãt iam tñ dum id ſcriberet ignote ſibi nũmorum are:ſiue poſtmodũ inſtitute ſunt.Certe ⁊ Auguſtinus inter deas gẽtium pecuniam ponit.Et utinaꝫ nõ hodie que nõ dicam fidelium:ſed eorum plane qui fideles ſe videri uolũt etſi non ꝓfeſſione expſſa at cultu tacito dea eſſet.¶ Hec ſunt auaritie preceptoꝝ dogmata:hec ꝑclara cõſilia pecuniã terre fecem ſup aſtra tollẽtium.Quos nimirum notabat Apoſtolus:ubi auaritiam ſeruitutẽ dixit eſſe ſimulacrorum.Qđ vitium cum in cũctis fedum tuꝫ in ſenibus inqꝫ diuitibus regnãtibuſqꝫ fediſſimum.Sed tamẽ in hijſipſis neſcio qua nam cecitate creberrimum eſt.Qđ uticꝫ ſiqđ uere lucis eẽt a nullis mortalibus deberet eẽ remotius.Ceteri enim neceſſaria fortaſſe:hij certe ſupuacua ↄcupiſcũt:⁊ per vitij callẽ ad piculi metam tẽdũt.Nẽpe mortalis opulẽtia ⁊ ſepe fraudibus ac iniurijs creſcit.⁊ cum metam neceſſitatis exceſſerit mox uergere incipit in diſcrimẽ.¶ Et de ſenili qđem auaritia neſcio qđ efficacius ac breui⁹ dici poſſit ꝙ̃ qđ ait Cicero.Auaritia ſenilis inqt quid ſibi uelit non intelligo.Põt enim quicꝙ̃ eẽ abſurdius:ꝙ̃ quo vie minus reſtat eo plus viatici querere?Et ꝓfecto illud Senece.nec multo opus nec diu.cum in omni etate uerum:in ſenectute uerıſſimũ eſt.Attñ ut queramus mali huius nõ dico rõnem que vitio nulla eſt:ſed cãm.hãc fortaſſis nõ inepte dixerim ꝙ̃ in rhetoricis ſcribit Ariſtoteles.Qui cum de moribus agẽs iuuenũ ac ſenum.Jllos magnanimoſ dixiſſet rõne addita ꝙ a vita nõdum humiliati ſunt:ſed neceſſarioꝝ inexpti.hos puſillanimes eẽ ait rõne contraria.q: humiliati ſunt.ſ.a vita.ſimulqꝫ q: ꝓpter expiẽtiam ſciunt:qđ difficile eſt poſſediſſe ⁊ facile abijcere.Que ratio exactiorẽ i ſene cuſtodiã utrũqꝫ forſitan ꝓpter neceſſitatis difficultatiſqꝫ memoriam culpa leuet.illam anxiam atqꝫ ardẽtem uticꝫ cõcupiſcẽtiam nõ excuſat.ex deſperatione niſi fallor ſeniliqꝫ ortam metu qbus oia ſibi defutura permetuũt cuꝫ nĩl defectui ꝓpinquius ſit ꝙ̃ vita cui illa ſeruant querũtur ue.¶ Cõtra diuitum vo cupiditateꝫ qđ acrius quid grauius ꝙ̃ illud Flacci.ait enim.denicꝫ ſit finis querendi cũcꝫ habeas plus paupiem timeas minus ⁊ finire laborem incipias parto qđ habebas.Sed huius etiã mali cauſe alijs fortaſſe alie ſe obtulerint.Seneca illam que ſibi uerıſſima viſa eſt huiuſce rei cauſam ſcripſit.Ego aliam que mihi ꝓbabilis videbaẜ adieci qs q· alio loco erãt repetere ſupuacuũ duxi.¶ Ceterum mali huius vna radix eſt ꝙ qui plura hñt pluribus indigẽt.ſi phis expiẽtieꝙ credim⁹ quodqꝫ ait Flaccus idem.multa petẽtibus deſunt multa.Qđ ipſum altius ubi intẽdas humani animi inexplebilẽ appetitum arguit.Qui poſt tot expimẽta tãto ſtudio ad indigẽtiam defectũqꝫ ſuum nitiẜ.cert⁹ nunꝙ̃ ſe egẽtiorem fore ꝙ̃ cuꝫ multa poſſederit.¶ Reſtat de auaritia regum loqui aliqđ.Que oium indigniſſima eſt.Nam qđ oro deformius homine inter fontes ſiticuloſo atqꝫ arido talis eſt autem rex auarus cui nõ queſite diuitie:non querẽde ſed dominate ſunt ⁊ quotiẽs diſtribute fuerint renaſcentur.Jn ea fortuna igiẜ ſitiẽtem ac trepidum pecunieꝙ ſollicitum eẽ ultime deſpateꝙ miſerieꝙ eſt.Huius aũt regij ut ꝓprie dicam morbi iter ea que Ariſtotelis ſecreta noiant triptita diſtractio lecta eſt.Nam regum alius ſibi ⁊ ſubditis auarus.hũc cur bonum regem Jndi dixerint:ignoro.Alius ſibi auarus:ſubditus largus.Hũc minime vitioſum regem Jtalici dixerũt.Jdeo niſi fallor q: auaritia in alios nõ dãnabilis eẽ non põt.Jn ſe autẽ põt etiam eſſe laudabilis.⁊ quaſi pars vna modeſtie lꝫ eo caſu auaritie nomẽ pdat:⁊ iuſtius frugalitas nuncupeẜ.Que ꝙ̃ꝙ̃ magnificẽtie aduerſa videaẜ temperãtie eſt amica.Eſt enim ut Senece placet uolũtaria.pauptas glioſus ſtatus apud nos maxime:quoꝝ deus adamauit illam ⁊ laudauit ⁊ ꝓbauit.Sed nec apud externos inglorius:dicẽte Flacco.quãto ſibi qſqꝫ plura negauerit:a dijs plura feret.Hoc ut puto italos mouit ne regem indulgẽtẽ alijs:⁊ negãtem ſibi multa rephẽderẽt.lꝫ per ſe utriſqꝫ cõtrarij regem qui nõ ⁊ ſibi ſit largus ⁊ ſubditis nihil ualere diffiniãt.Alius aũt eſt auarus ſubditis:largus ſibi.Hũc ex oibus peſſimuꝫ nemo negauerit.Atq ferme oẽs hodie tales ſunt.Jtaqꝫ qđ ibidem ſequitur.Nomen auaritie dedecet multuꝫ regem ⁊ diſconuenit multum regie maieſtati:iam quaſi uerſum in naturam regiam:⁊ maieſtatis regie pars quedam ac precipuuꝫ decus auaritia eſt.Quam eo ſibi magis licitam putant quo maiores ſunt:⁊ ſub obtentu regalis prouidentie pulchro uelo fedum ſcelus tegitur.Hec eſt hercle noſtrorum regum gloria:hec maieſtas.¶ Sed ſit nobis loquendi aliquis qui nullus eſt illis aceruandi ⁊ querendi modus.Habes ergo de multiplici hominuꝫ auaritia quod occurrit.Tu nec ſenex nec diues nimium nec rex quidem.Ex diuerſo autem nec adoleſcẽs certe nec pauper nec ſeruus es ſed medio oium in ſtatu vnde liberius deformitateꝫ aſpicias extremoruꝫ ⁊ rideas quos uel etas uel diuitie in culpam uel regna precipitant:deqꝫ illorum dedecore tuum decus intelligas.Noli obſecro pedagogum publicum aut quem ille tibi domi ſubſtituit audire Mihi potius ſi fidis etſi mereor aurem prebe.Neqꝫ tam mihi ꝙ̃ eccleſiaſtico ſapienti.Auaro inquit nihil eſt ſceleſtius.Quid ſuperbis terra ⁊ cinis.Nihil eſt iniquius ꝙ̃ amare pecuniam.hic enim ⁊ animam ſuam uenalem habet.Quod ut non quidem uerius ſed latius patens ſcias.Cicero noſter in libris officialibus vitam formans.Nihil eſt inquit tam anguſti animi tamqꝫ parui ꝙ̃ amare diuitias.Nihil honeſtius magnificentiuſqꝫ ꝙ̃ pecuniam contemnere.Si non habeas ⁊ ſi habeas ad beneficium liberalitatemqꝫ conferre audis en pecunie uel contemptuꝫ uel uſuꝫ:atqꝫ ut rurſus ad ſcriptores ſacros uertar:ut videas quanta omnium concordia ſit ad uerum.Jn pſalmo ita ſcriptum eſt Nolite ſperare in iniquitate:⁊ rapinas nolite concupiſcere.At ne forte diuitias ultro oblatas abijciendas ⁊ non potius auaritiam ſecludendam crederes/ſequitur.diuitie ſi affluent nolite cor apponere.Quod hic omnibus ſuadet tuus tibi iampridem perſuaſit animus.modo non diſſuadeat pedagogus.Uale.

Frugalitas qđ ſit

Cicero

Pſal's

¶De auaritia iteꝝ igenijs adiuta mltoꝝ.Epi.VIII.

Zaua ritiā.

e T miramur si auaritie regnū late patet. si
cūctis aurum rebus āponit᷑.Cuius in lau
dem nō vulgi tm̄ cupiditas sed scribētium
quoqꝫ maximoꝝ hoīum cōspirasse videant᷑ igenia
qui oē qd laudare instituūt aureū uocāt.Nam qs
oro nō magnū aliqd putet qd oīs diuini atqꝫ hūa
ni cultus pcipuū ac pene vnicū ornamētū.Qd om
niū laudabiliū optabiliū mirabiliū rerū vnum ac p
petuū epythetū audiat. ¶Magnū quiddā qcqd
id eēt ⁊ optabile parqꝫ uel heroū laboriose pfectio
ni uel rudi nauigio tēptādis equoribus:rei ad euꝫ
diē inexpte ⁊ ancipitis expimenti uellus aureū uo
cauē qsi nulla res alia digna eēt que tāto discrimie
tāto mari:tot littoribus barbaroꝝ inter gelidos ac
turbidos aqlones inter tumidos ⁊ ignotos fluctꝰ.
inter scopulos nō tm̄ prore obuios:sed in puppim
etiam ruituros apud colchos ⁊ phasidē.tūc horri
da noīa:orbe uelut alio peteret᷑ ɔtra insomnis excu
bias draconis cōtra flāmiuomos boues:hostesqꝫ
terrigenas magicarū ope artiuꝫ iplorata.¶Nero
cesar domū illā suā magnas urbis ptes occupāteꝫ
adeo ut de ipsa nō imerito dictum sit. Roma do
mus fiet ueios:migrate qrites.Si nō ⁊ ueios occu
pat ista domus.Si aureā dici uoluit nō miror qd
id nomē ⁊ ipcēse inextimabilis magnitudo:⁊ parie
tes crustati auro ⁊ stellati gēmis mereant᷑. ¶Id
mirabile q ⁊ Rome Georgij martyris. Et Ticini
Petri apl'i domus est.Illa ueli.hec celi aurei na
cta cognomē:cū tm̄ aureū uel oīno eneū celuꝫ neqꝫ
solibus neqꝫ imbribus aut roribus utile ⁊ pro ma
ledicto in libris sacris accipi ticinēsiū vicinus sacer
pbet Ambrosius.nec auctoritate ualuerit apd au
rei nois inuētores.¶Mons est Rome ad occidu
am plagā secus uaticanū ⁊ Apollinis olim tēpluꝫ
nūc pmā ⁊ maximā Petri sedē.Alter mons Ue
rone est ad oriētē uersus haud pcul a menibus.ut
utrūqꝫ nobilitarēt:uterqꝫ mons aureus dictus est.
¶Priscū seculū sūmis laudibus efferūt.haud cer
te quātū mihi videt᷑ imerito.Sequētibus nāqꝫ col
latū seculis iuenief ⁊ cupiditatis ignarū ⁊ inocen
tie amicū.Quid vo oēs eius laudes ut vna uoce
cōprehēderēt aureū seculū dixere.Quin ⁊ illiꝰ du
cem seculi aureū a Uirgilio dictū scimus.Aureus
hāc vitā in terris saturnus agebat.Idē ⁊ comā in
signē corpis hituꝫ describēs:aureā cesariē atqꝫ au
reā uestē dixit.⁊ lactea colla aureis seu vinclis seu
vbis inexuit.¶Neqꝫ hoīum modo sed cornipedū
idē hitus qñquidē ostroqꝫ insignis ⁊ auro stat so
nipes.Atqꝫ alibi. Aurea pectoribus demissa mo
nilia pēdēti tecti auro fuluū mādūt sub dentibꝰ au
rum.¶Quo minus miri est si reginalē habituꝫ au
reū fecit.vñ est ille Didonis celeberrimus pgres
sus cui pharet᷑ ex auro crines nodant᷑ in auruꝫ.Au
rea purpureā subnectit fibula uestē.¶Quid Pan
thesilea aurea subnectens exerte cingula mamme.
¶Quid Camilla ut regius ostro uelet honos le
ues humeros.ut fibula crinem auro internectat.
¶Quid aut ille cuius hec eadē circūuēta cupidi
ne perijt bellatoris hitus sacerdotis:ut aureus ex
humeris sonat arcus ⁊ aurea nati cassida tū croce
am clamydēqꝫ sinusqꝫ crepātes Carbaseos fuluo
in nodū colligerat auro:aut ille ludi puerilis orna
tus.⁊ pectore sūmo flexilis obtorti per collum cir
culus auri.¶Sꝫq̄ꝫ qd hitum loquor. Qui reuera
multis est aureus.Alio idē loco.didonē ipsam cir
cēqꝫ alio pulchrā dicere dū uellet utrāqꝫ aureaꝫ di
xit.sicut supra saturnū pro bono iustoqꝫ rege aure
um dictū eē memoraui qsi oīs ⁊ animi decor ⁊ cor
poris nō nisi aureus possit itelligi.¶Iā nō dicam
cellataqꝫ in auro fortia facta patrum ⁊ pallā signis
auroqꝫ rigētē.Colloqꝫ monile bacatū.Et dupliceꝫ
gēmis auroqꝫ coronā.Et leues ocreas electro au
roqꝫ recocto.Nō dicā paterā grauē gēmis auroqꝫ
Crateresqꝫ auro solidos:⁊ pleno se auro pluētem
bicina ⁊ Iopā aurata cythara psonātē. Et victori
clamydē auratā ac leuibus hamis cōsertā auro tri
licē loricā.Et tunicā molli mr̄ quam uenerat auro.
Et diues que munera dido fecerat ⁊ tenui telas dis
creuerat auro:Aut imania pōdera baltei.Que clo
nus Euritides multo celauerat auro. ¶Hec inqꝫ
⁊ multa silia ptereo que passim apud Uirgiliū oc
cursant.Nec sequor apud Statiū.In adrasti tha
lamis ostro tenues:auroqꝫ sonātes thoros ⁊ aura
tis vicula lichnis eiusdēqꝫ ad mēsas paterā signis
pfectā auroqꝫ nitētē.Aureūqꝫ in circuitu alitem ar
matū.Inqꝫ auro secte gorgonis ora pallētia. Nec
pictis exūdās uestibus aurū.Et que sunt eiusmo
di.Infinita apud alios atqꝫ alios vulgatissima eni
sunt oībus que iā fere coīs usus auri.In armis:in
uestibꝰ:in lectis:in cytharis:in uasis:in fibulis.At
qd carthagineñ.regie surgentis laquearibus aure
is?Quid troie ruētis auratis trabibus.Aut qd de
niqꝫ notius q̄ꝫ barbarico postes auro spolijsqꝫ sup
bi?Nō satis est uestiri auro hoīeꝫ.trabes postesqꝫ
utqꝫ mox dicā pauimēta ⁊ lapides auro uestiunt᷑.
¶Quid apud Homerū alcynoi: domus pheacū
regis in limine eneo argētea hostia.Ianueqꝫ auree
aureiqꝫ qbus traherent᷑ anuli atqꝫ ad custodiā re
gie domus a vulcano mira arte fabricati aurei ca
nes:⁊ argētei opulētū limē hinc ide seruātes.Nō
sufficit domū eē aureā nisi aurei sint custodes.⁊ au
ree intus iuuenū statue candelabroꝝ vice fungēti
um.¶Quis nō ferat tamē Homeri etiā etate qui
ante urbem cōditam fuit aurum viuis optabile:cū
eodem auctore apud iferos ⁊ thiresias sceptro au
reo sit insignis.⁊ sceptrū aureum tenēs Minos iu
ra det mortuis.Aurea quoqꝫ corrigia sit uel arcus
uel ensis herculei simulacri qd in iferno posuit mi
rum dictu cum ipm iter supos deos locet.¶Que
si de humanis legunt᷑ aut cernunt᷑ habitaculis:quē
moueat q apud Nasonem regia solis erat sublimi
bus alta columnis clara micāte auro. Sꝫqꝫ phebi
currus aureus axis erat themo aureus aurea sum
me curuatura rote.Neqꝫ tm̄ currus aut regia: sed
sol ipse apud Uirgiliū:utqꝫ alios sileā apud meip
sum aureus:ne me stili vitio eximā.Solisqꝫ soror
phebe aurea eūdem apud Uirgiliū atqꝫ alios ne
scio an melius aurata esset.aureū illud lumē aduē
titiū hñs.Apud ipsum quoqꝫ Uirgilium nō semel
aurea sydera.quin ⁊ uerius solis hospes taurꝰ au
ratis ānium cornibus aperit.Et Martis frena au
rea quo minus mirer si cupidinis telum quo vul
nus amoris infligit᷑ ut nobilitēt auratum faciunt.
¶Illa de celo in terram pendens homerica cathe
na qua seu nexus elemētorum seu quid aliud gran
de quidem occultumqꝫ describitur non aeria: non
ignea sed aurea est.vndiqꝫ in celum graui auro scā
dēte.Hinc ⁊ uenerem pulchram dicere uolens ip
se aureā dixit homerꝰ.Et diane thronū aureū atqꝫ

Hōerꝰ

Naso

barũ patẽti aureũ indumẽtũ scuticãq̃ʒ aureã ⁊ cõ-
mãtes auro equos dedit. Ne ue ulla eẽt inuidia in
ter frẽs parẽ penitus habituʒ ⁊ Neptuno tribuit.
hinc ⁊ apud Homerũ ipsum somno thronus aure
us a Junone ꝓmittiẽ. Et collũ aureũ bis diane de
scribiẽ uenatricis cõforme: ratio caput aureũ: collũ
ṽo potius lacteũ regrat: nisi ꝙ nihil ꝑrsus in rebuſ
auro pulchrius ꝑsuasum est. hinc ⁊ eidẽ diane non
thronũ mõ ut diximus ⁊ collũ: sed colũ aureã dat
Homerus. Aureã quoq̃ʒ colũ helene atq̃ʒ argẽteũ
calatũ cum haud dubie ⁊ vimineus calatũ ⁊ colus
arũdinea eẽt habilior. Aureũq̃ʒ calicẽ cure quo mi
seros trãsformaret atq̃ʒ aureos calceos dat Juno-
ni. Sed hoc minus mirũ ꝓpter aeris splẽdorẽ. ꝓ-
pter quẽ ⁊ thronũ aureũ dat aurore. Sed vna est
oium rõ: hinc ⁊ Joui olimpio aureũ amictũ. ⁊ au-
reã barbã Esculapio. Aureos crines patri auratas
lances fata tribuũt auo. Et Mercurio aureã ṽgam
dãt. talaria nectũt aurea cũ tñ uolãti plumis nõ au
ro opus sit. ¶ Sed iuuat ⁊ deoꝝ oia ⁊ ipsos isup
deos aureos habere. Jtaq̃ʒ quos colũt ⁊ de qbus
sperãt q̃si ditiores futuros: atq̃ʒ eã ob rem ad bñfi
cia ꝓmptiores: nõ nisi aureos uolũt ⁊ uetustos hi
tus mutãt dicẽteſ illud Persij p̃cipui sunto: sitq̃ʒ il
lis aurea barba. uerũq̃ʒ est qd̃ seqtur. Auꝝ uasa nu
me saturniaq̃ʒ ipulit era uestalesq̃ʒ urnas ⁊ tuschũ
fictile mutat. Neq̃ʒ hec inter idem ꝑsius audiẽ cla-
mãs. dicite põtifices in scõ qd facit aurũ. ¶ Queʒ
gẽtiliũ morẽ a nr̃is usurpatũ doleo cõtra p̃ceptum
dei dicẽtis. nec deos aureos facietis uobis. Neu-
tris sane sat feliciter cessit aurea ista diuitas ut sic
dixerim. Nã ⁊ illis deos tam magis ꝓpitios fuis-
se: dum fictiles fuerũt auctor est Seneca. ⁊ nobis
Chrm deũ nr̃ʒ fuisse ꝓpitiorẽ anteq̃ʒ sibi aureas cu
deremus imagines: ut qui fide pura ac pietate ani
mi nõ auro delecteẽ. Nemo usq̃ʒ pius est qui nesci-
at. ¶ Adde ꝙ nõ solũ amicos appatu aureo exci-
piũt. Sed hostes quoq̃ʒ quos honorifica seuitia ꝑ
sequunẽ cõpedibus aureis vinciũt: ut usq̃ʒ ad ulti-
mas hoium miserias ambitio descẽdat uana. Qd̃
in rege Persarũ Dario nephãdus ille ꝓditor bes-
sus fecit. Et in eodẽ regno fratri suo Cyro Artha-
xerxes rex añ iam fecerat. Et in ꝣenobia lõge post
aiosa qdẽ ac bellaci femina fecit Aurelianuſ victor
que auro ac gẽmis onusta in triũpho ducta est ca-
thenaꝝ patiẽs: sed caro sepe questa de põdẽ. ¶ Et
qd miri est aurũ in captiuitate ⁊ in vinculis fulge-
re. Jn morte etiaʒ fulget: in feretris: in sepulchris.
Rerũ cultus oium vnus: isq̃ʒ ꝑpetuus nec equeu⁹
mõ vite hoium sed sup̃stes. ¶ Adde ꝙ urbes exi-
mias laudaturi pari p̃conij breuitate dicũt aureas
vñ ⁊ apud Maronẽ capitolia urbis rome aurea.
Et apud Ausoniũ. aurea Roma est. Quo ambitio
si sermonis torrẽtẽ p̃ter ceteros lapsus ipse ego q
hoc in alijs noto. sed lʒ accusem ceteros nõ me ab-
soluo. quodã africe mee loco aureã Romã dixi: cũ
tñ hoc nunq̃ʒ adeo iproprie dictũ est ut nr̃a dicitur
etate. qñ heu nõ aurum sed ruina est. uerũ ad tem-
pus de quo tũc loquebar aspexi. Quodq̃ʒ tũc igno
rabã dum id dicerẽ in sigillo aureo cesaris hui⁹ no
stri pars altera romã habet cuius in portis lr̃is au
reis scriptũ est. Aurea Roma: q̃si nõ ferreã potius
Romam: aureã babylonẽ ⁊ Nabuchodonosor re
gis somniũ ⁊ Romane indicẽt victorie pauꝑtasq̃ʒ
ꝯtutum diues. ¶ Sed sic aurũ cordi est ut lauda-
ri nihil ad plenũ putẽt nisi aurũ sit cognomen. Cre
do si pauꝑiem laudare uellẽt non nisi aureã nũcu-
parẽt. Quodq̃ʒ in alijs auguror in me scio. Siqdẽ
idẽ ipse nam memini aureã egestatẽ in ep̃la q̃dam
scripsi. Enimuero ⁊ copiã laudare ⁊ mediocritatẽ
optimã dicere uolẽs Flaccus utrãq̃ʒ auream dixit
Deniq̃ʒ regulã qua anni festorũq̃ʒ rõ dierũ constat
utilissimã ut ostẽdãt aureũ numerum nr̃i uocãt. vi
des tãdẽ ut in celo ⁊ in terra cũcta pene sũt aurea.
Vide recidimus in fabellã. ¶ Sed fortasse dicat
aliqs ꝓphana hec deq̃ʒ gẽtiliũ libris eruta. Ad scri
ptores sacros ꝓdeat stilus ne quẽ moueat apud gẽ
tium scriptores aureã Romaʒ dici: cum apud hos
Hierusalẽ turres gẽmis edificenẽ: porte margari-
tis niteãt. platee ⁊ muri ei⁹ sint ex auro purissimo.
Neq̃ʒ tñ hic hereat: neq̃ʒ in eo ꝙ uel Hieronymus
sũmã ciceroniane facũdie laudẽ exp̃mẽs aureũ il-
lud flumẽ dixit eloquẽtie: qd̃ de Aristotele ipse Ci
cero iam dixerat. uel grecoꝝ ille disertissimus chri
stianoꝝ aurei oris meminit cognomẽ tanq̃ʒ nihil in
ueniret quo eẽt eloquij fulgor aptior q̃ʒ si auro eẽt
exp̃ssus: ad maiora illa festinet. Nam qd faciãt ho
mines in terris ubi aurũ fodiẽ tergiẽ excudiẽ custo
diẽ qñ deus ipse de celo alloquẽs Moysen deau-
rari sibi archã iubet: nec ut satis erat nisi adderet:
auro mũdissimo intus ⁊ foris. ¶ Lõgũ sane fue-
rit cũcta sequi que de hac re Exodi liber cõtinet ut
ibi. s. ⁊ coronã ⁊ circulos aureos ⁊ uectes auro oꝑ
tos ⁊ ꝓpitiatoriũ ⁊ cherubin aureos ⁊ inauratã
mẽsam: labiũq̃ʒ in circuitu aureũ ⁊ phialas ⁊ thu-
ribula ac cyathos ⁊ cãdelabra ⁊ vncinos ⁊ cathe-
nas ⁊ anulos ⁊ tintinnabulum oia ex auro purissi
mo fieri atq̃ʒ altarẽ ipʒ uestiri auro p̃cipit. ¶ Quid
in libro Numeri ut obmittã acceptabl'a ⁊ phialas
argẽteas. Nõne ibi legiẽ altare aureũ inuolutũ ia
cinthino uestimẽto: ⁊ in scificatione tabernaculi at
q̃ʒ altaris oblationes p̃ncipũ israel q̃ruʒ nulla sine
mortariolo aureo facta describiẽ: ut ad sũmam tot
sint mortariola quot trib⁹. ¶ Quid tube ductiles
argẽtee q̃s fieri ad ꝯuocãdã multitudinẽ dñs iꝑe-
rat Moysi: q̃si nõ sonãtiores enee eẽnt q̃ʒ argẽtee.
¶ Quid in libris Regũ ac Paralipomenon edifi-
cator tẽpli Salomon: nõne oraculũ illud toto orbi
scissimũ uestiuit: domũ añ oraculũ oꝑuit: atq̃ʒ alta
re ip̃m texit auro affixitq̃ʒ laminas etiã clauis au-
reis. Deniq̃ʒ pauimẽtũ dom⁹ itus ab exẽ ex auro te-
ctũ legim⁹: ac ne lõgus sim. Nihil inqt erat in tem
plo qd̃ nõ auro tegereẽ. Post hoc paululũ ꝓcede ⁊
iuenies nõ auro tectũ sed altare aureũ ⁊ mẽsaʒ au
reã ⁊ cãdelabra aurea ⁊ lucernas aureas ⁊ forci-
pes aureos ⁊ fuscinulas ⁊ phialas ⁊ mortariola
⁊ thuribula ⁊ cardines aureos. ¶ Quid ducenta
scuta totidẽq̃ʒ hastas aureas eburneũq̃ʒ thronũ re
gis loq̃r auro uestitũ fuluo viu⁹? deniq̃ʒ scabellum
ip̃m aureũ ⁊ oia uasa. Uniuersãq̃ʒ supellectileʒ ex
auro purissimo usqueadeo ut in dieb⁹ eius argẽtũ
nulli⁹ p̃cij putareẽ tãtaq̃ʒ eẽt ei⁹ abũdãtia in hierl'ʒ
quãta lapidũ ac lignoꝝ. ¶ Quid aũt: sunt eni mã-
lia hec. Quid inq̃ʒ qd̃ in ꝓuerbijs idẽ ait. possi de
sapiam: q̄r auro melior est. ⁊ acqre prudẽtiã q̄r pre
ciosior est argẽto. Et eodẽ libro. beatuſ qui inuenit
sapiam ⁊ qui affluit prudẽtia. Melior est acqsitio
eius negociatione argẽti ⁊ auri. Et rursum sapiam
loquentem faciens. Melior est inquit fructus me-
us auro ⁊ lapide precioso ⁊ genimina mea argẽto

Flaccuſ

Hiero⁹

Cicero

Exodi

Nũeri

Reguʒ
Parali
põenon
Tẽpluʒ
salonis

Salon

electo.vides vnā eādēq; sniam quaz sepe repetijt. Quis non aurum igiť argētūq; ⁊ lapidē ꝑciosum magni estimet:cui ab hoie sapiētissimo sapiētia cōpareť. Nam etsi meliorē illā dicat nihil tamē auro melius atq; argēto videť inuenisse cui sapiētiā anteferret. Quid ꝙ idē sapiēs uerbū ⁊ ꝓlatum in tēpore mala aurea dicit in lectis argēteis q̈si nil nouerit auro ꝑciosius ⁊ argēto? Quid ꝙ idē in canticis dilecti caput aureū:manusq; aureas facit quasi e nulla re melius possit? ℂ Quid iā restat nisi ut ipse deus nobis etiā totus aureus sit:quem ut dixi aliq nō tam dicūt aureū q̈ȝ faciūt. Idq; nō tam religionis studio q̈ȝ auaritie diuina quoq; tētantis ⁊ mortalib⁹ triūphatis in celū si liceat ascēsure. Neq; est ꝙ mirer in filio si pr̄is utiť stilo:patrē audierat dicētē. Judicia dn̄i uera iustificata in semetipa Desiderabilia sup aurū ⁊ lapidē ꝑciosum. Et rursus.legē oris dei bonam sup milia auri ⁊ argenti. Quis v̊o aurū gēmasq; ꝯtēneret cū de martyrib⁹ sacris gl'iosissimis hoium atq; fortissimis legat.super caput eoꝝ posuit coronā aureā de lapide ꝑcioso? ℂ Quid ꝙ in eccl'iastico.pedes firmi sup plantas stabilis mulieris colūne auree dicunť super bases argēteas. Quid ꝙ aurū Christo ⁊ offerēdum David ipse atq; ysaias ꝓuident. ⁊ Mattheus narrat oblatū? Quid machabeoꝝ libri.nōne ⁊ illi suū altare aureū hn̄t. ⁊ libatoria ⁊ phialas ⁊ mortariola aurea ⁊ inter medias hostiū ꝑssuras faciē templi coronis aureis exornatā. Nōne in eisdeȝ libris anthiocus Jonathe scribēs cū ei sacerdotiū ⁊ presidatum sup q̈tuor ciuitates daret uasa addidit aurea ⁊ ptātē tribuit bibēdi in auro: ⁊ fibulā aureaȝ hn̄di. Quis nō magna reputaret qbus uti sine licētia regia nō liceret. ℂ Quis ꝑterea nō vigilās uerū aurū magno hēret in ꝑcio cui per visiones ⁊ sōnia ꝑciū cumuleť? Certe cū a rege Seleuco ad diripiēdū tēplū missus Heliodorus flēte ppl'o ⁊ orāte dirū ministeriū exeq ꝓperaret subita ⁊ horrēda visione repssus abstinuit eqtis appentis ad auxilium tēpli. Et sequiť.qui videbať arma hēre aurea. Mirū q̈si celestis auxiliator locū sanctū nō posset ab iniuria hoiuȝ armis nisi aureis vidicare. ℂ Dehinc cū post oēm mortē ⁊ ciuilibus ⁊ externis malis circūuēta Hierl'm:de rerū fine sollicita atq; suspēsa eēt diebus.xl.appuerūt in aere eqtes uolitātes ⁊ cohortes armate:sed qbus queso armis:nēpe aureis ⁊ stolis aureis indute. ℂ Deinde auteȝ cū aduersus Thimotheū pugnaturus Judas machabeus:ipse cū suis cilitijs iduti ⁊ terra caput asp si atq; an̄ altare ꝓuoluti diuinū auxiliū iplorassent cepto ꝑlio appuerunt auxiliares qnque viri frenis aureis decori quorū ope magnā victoriam ꝯsecuti sunt. ℂ Postea v̊o cū aduersus imēsum exercitum Lisie Judas idē cū paucis ꝓperaret flētesq; ⁊ lachrymātes vna uoce dn̄m exorarēt:ut eis bonū angelū mitteret ad salutē israel:appuit ꝑcedens eos eques armatus: ⁊ qbus armis:nēpe aureis. Quo viso ꝯfortati oēs pugnauerūt ⁊ vicerūt. ℂ Postremo Judas ipse cū Nicanore bellaturus pari exercituū iparitate:ꝙ ille cū inumeris eēt:iste cuȝ paucis anxius de euētu vidit in somnis Hieremiaȝ ꝓphetā sibi gladiū porrigētē. Et quē gladiuȝ ꝑfecto aureū ac dicētē. Accipe sanctū gladiū mun⁹ a deo in quo deijcies aduersarios ppl'i mei israel. Quo somnio cū id suis recitasset cōfirmati oēs viriliter se gesserunt. Et sic accidit ut ꝓmissum erat. Pauci plurimos vicerunt: ⁊ ex eis.xxxv.milia occiderūt. J nūc supne aurū qd̊ visu pulchrū ⁊ scripturis oibus laudatū ⁊ visionibus ⁊ somnijs illustratū est audis dei munuſ aureū fuisse virūq; fortissimū aureo gladio delectatū cū tn̄ ferreo utereť. ℂ Quid Apocalipsis liber sacroꝝ plenus atq; mysteriorū. Nōne ibi angelo philadelphie suadeť aurū emere ignitū ⁊ ꝓbatū ut locuplex fiat. Nōne ibi etiā ⁊ cādelabra ⁊ phialas aureas ⁊ angelū stātē an̄ altare aureū qd̊ est an̄ thronū dei: ⁊ hn̄tē thuribulum aureū in manu sua. ℂ Nōne deniq; nō mō meretricē illā magnā cū regibus fornicātē inauratam auro ⁊ lapide ꝑcioso ⁊ margaritis ⁊ hn̄tē poculū aureuȝ in manu sua q̈ȝ nō sit mirū talibus delectari. ℂ Sȝ vigintiq̈tuor seniores sedētes in sedibus suis in cōspectu dei coronasq; aureas in capitibus eoꝝ ⁊ septē angelos e tēplo tabernaculi testimonij exeūtes circa pectora ȥonis aureis ꝑcinctos ⁊ quo alti⁹ iri neqt filiū hois ꝑcinctū ad mamillas ȥona aurea ⁊ eiusdē in capite sedētis in nubibuſ auream coronā Et ciuitatem sanctā ac plateas eius ut dictum est: ex auro mūdo portas ac fundamēta ex lapidibus ꝑciosis legimus. Quinetiam non ex auro fabrefactam:sed ciuitatē ⁊ plateas eius aurum mūduȝ dixit dimēsioniq; eius qd̊ miraberiſ dedit mēsuram auree arūdinis tanq̈ȝ auro nō metiri aurū nephas sit. ℂ Mille sunt talia vixq; ullus scripturarum angulus auro uacat. Quedam v̊o taȝ friuola ut attingere pigeat. Quo eniȝ uel in appitione illa nocturna sancte virginis Agnetis ac virginei illam comitātis exercitus auro texte ciclades tanq̈ȝ sine auro nec in celis posset eē felicitas.uel in iuētione corporis beatissimi ꝓthomartyris Stephani ille ꝓceceri decoriq; senis beatū ꝑsbyterū Lucianum excitātis in pallio interte cruces auree cum crux illa in qua pendēs Christus nos redemit.certe nō aurea fuerit sed lignea ligno ꝑditi:e ligno recuperati sumus:neq; in nr̄a redēptione q̈ȝuis captiui in manibus auarissimi hostis essemus oino auri aliqd sed sanguinis interuenit. ℂ Quid eiusdē senis in manu virga aurea in qua sopitū tāgeret? nunqd nō ul' nuda manu uel virga alia seu acerua seu faginea tāgi posset.sed ꝙ hic est mos:sine auro eniȝ nec expgiscimur nec dormimus.vn̄ ⁊ passim nr̄oꝝ diuitū in thalamis lecti aurei cernunť. Et adrasti in thalamo apud Statium leguntť ut diximus: ⁊ apd̊ Virgilium Dido auleis iam se regina supbis aurea cōposuit sponda mediāq; locauit. ℂ Que oia ⁊ que sunt hijs sil'ia ⁊ si in litteris secularibus nō ex iudicio scribētium sed ex errore legētium dici atq; illorum infirmitatibus cōdescēdi arbitrer in sacris autem sensu mystico altiore ꝓlata nō dubitem:tn̄ hic ubiq; aureus loquēdi modus ex ore doctorum hominum auditus pōt forsitan.nōnunq̈ȝ uelut auctoritate quadam ad ampliorē auri sitim auaros:vulgi animos irritare. Ceterū siue externis stimulis siue internis agimur.hoc est seu alioꝝ uerbis exemplisq; seu cupiditate quisq; insita. in que discrimina que ue ludibria raptetur humanum genuſ auaritia pulsum vides. ℂ Non est opus ut repetam in auro suo esurientem Midam. Jn vndis sitientem Tantalum. Nullis fabulis res eget. uere affluunt historie q̈ȝq̈ȝ nec historijs aut scriptorum testimonio opus sit.omne forum:omnis vicus: ois

Ysaias Mattheus

Seleucus Heliodorus

dom⁹ exēplis scatet. Quis nō milies auaritia iusiurādum spretum fractam fidem: elusas amicitias: neglecta iura sanguinis postbitu3 dei metū. oē de mū pbasq3 nephasq3 pmixtū. vidit ut pbra illa pte reā auditu grauia: visu feda: sed iā ubiq3 coīa. carnē suā vili pcio ꝛ misera mercede uēdētiū. ꝛ uel ꝓpriā pudicitiā ꝓstituētiū aliene libidini uel istar pecudū sorores ꝯiuges filiasq3 mercātiū. Jāq3 alia nisi cupiditas dissensionū fere oium cā est. que rare seu nulle eēnt si ut ꝓuerbiū uetus hēt duo hec pronoia' meū ꝛ tuū de medio tollerent. Q ō q3 non fit videm⁹ breuē hāc ꝛ ifelicē vitā ob hāc cām maxime inumeris estuare discordijs: ꝛ audimus Ouidiū in magni opis pmordio ꝓclamāte3 viuit ex rapto. En rapina ꝛ cupiditas maloꝝ radix. Uis autem ramos nosce audi reliqua. Non hospes ab hospite tutus: nō socer a genero: fratrū quoq3 grā rara est. Jmminet exitio vir cōiugis: illa mariti. Lurida terribiles miscēt aconita nouerce. Filius ante diē patrios pquirit in annos. Et ut vno vbo cuncta colligeret addidit. Uicta iacet pietas. Jdeo victa pietas: q3 cupiditas victrix. Totā vo mali summā fraudes rapinas homicidiū falsum testimoniū īpietatē: Discordias: feditates: adulteria: corruptelas breuius strinxit Maro: ubi iterrogās ꝛ exclamās ait. Quid nō mortalia pectora cogis auri sacra fames. Profecto nihil mali est qd nō ꝛ suadeat psuadeat ꝛ ad extremū cogat eius de quo multa hodie diximus auri fames tm̄ oculos: qdq3 miserius aium ipsu3 ille pallor croceus delectat. Q ō nec Apl'm fugit ubi radicē oium maloꝝ dixit eē cupiditatē. Quā qdā appetētes inqt errauerūt a fide ꝛ inseruerūt se doloribus multis. Nā ut vba trāsfortē. Qui uolūt diuites fieri incidūt in tētatione3 ꝛ in laqueū diaboli. ꝛ desideria multa ꝛ iutilia ꝛ nociua que mergūt hoīes in iteritū ꝛ pditionē. Jdq3 cū in oibus tū in hijs pcipue uerū videas qui cito diuites fieri uolūt. Q ō fere oium est ꝓpriū dicēte Satyrico. diues qui fieri vult ꝛ cito vult fieri. Quis vo pcipitāti auaritie frenū ponet. Atq3 ut satyricus idē ait. Quē reuerētia legū. q̄s met⁹ aut pudor est vnq3 ꝓperātis auari. ¶ Mergi autē hoīes desiderijs multis ac malis in iteritū si non credis Paulo: Crassum iterroga. Qui pdiuite hierosolymoꝝ tēplo a quo ꝯtinētissimus se ducum magnus Popei⁹ abstinerat nepharie spoliato: plenusq3 auro necdū satur sed adhuc sitiēs adhuc ardēs ꝛ auaritie furijs actus in mortē ꝛ in pthiā festinabat: tādē illic miser satietatē optatā sed funereā repturus ꝛ obstabat illi fedus cū collega ictū. obstabat iustitia: obstabat pudor. ad ultimū obstabat ira dei plena minis: plena fulminibus horrēdis. Sed que sola olim Hanibalē arcuerat a menibus hostiū pdigiosa tēpestas ea tot accēdētib⁹ obstaculis crassu3 ab amicoꝝ seu federatoꝝ certe finibus nō retraxit. Siqdem cōtra decorē ac pudorē cōtraq3 psentissimū terrorē sola miserū flagrātēq3 aīu3 urgebat auri fames seu uerius sitis. Nō comesturus eni3 sed bibiturus aurū ibat. euicitq3 tot frena calcar vnicū tm̄ auaritia odio ꝛ crudelitate potētior iuenta est. vn̄ aūt hec rabies. Nēpe nō aliūde q̄3 reliq̄ ex opinionū. s. puersitate. Qui bn̄ fons maloꝝ oiu3 videtur mihi Ciceroni visus eē. Nā sig recte ꝓrsus opinarent ijdē ut reor ꝛ recte agerēt. Opinio' infecta actuū inficiēdoꝝ radix ac seminariū est. ¶ Quenā

vo ea eēt opinio. Si querif illa nimiꝝ que negabat ullā satis magnā pecuniā eē ei qui in republica pnceps uellet eē. cuius fructib⁹ exercitū alere nō posset. cuius qdē in officinalibus libris est mentio. Jta rē pplo romano tūc etiā domito l3 orbe difficilē romani ciuis auiditas usurpabat. vnus hic hoie3 ditissimū oium romanoꝝ. Sed qui ditissimus oium mortaliū fieri optaret: nunq̄3 nisi egenus ꝛ paup illo cū aio eē posset: si oēs q̄s usq3 hēt orbis terre diuitias aceruasset: eo trahebat ut nō solū hereditatē falso delatā testamēto dissimulās adiret. Et ut iocās ait Cicero alieni facinoris munusculū non repudiaret. ꝙ alienū facinus suo cū facinore mixtu3 erat. Sed aptissimis rapinis sacratissimū dei templū oi auro seq3 pmū fide ac iustitia spoliaret. deinde aūt ad spoliādū opulētissimū regē pceps iret qeū vita spoliauit ꝛ vitali spū exhaustū auro liqdo: ac rutilāte cōpleuit. dignus fateor tāte finis auaritie. cōtra aūt tāti exercitus ruina tāq3 insontis nati sors miserabilis ꝛ idigna. Sed sepe vnius furor hoīs oppssit inūos. uerū nimis multa de crasso de quo nunq̄3 mihi: ut tot vba facerē cuēturū suspicabar: tulit ipetus tulit auaritie odiū: uenio ad alios ne Crassus in hijs lr̄is solus sit. Qui utinā in hoībus solus eēt. ¶ Et qm̄ hac peste laborātiū nullus est numerus cateruatim agā. Sane quātum possit auaritia nunq̄3 clarius q̄3 bello patuit Jugurtino. Nota est historia: ut usq3 ad Metellū: nemo cōsul: nemo miles: nō auaritie reus in exercitu romano fuerit. Que res pfidū illū regē ꝛ viribus diffidentē suis: ꝛ parē ꝛ sepe supiorē armis fecit. ꝛ si finis tādē sceleribus moribusq3 suis dignus accesserit. Quis nō eo in bello Calphurnij nom'nouit ꝛ scauri. de quoꝝ pmo pclare ait Crispus. Nam in consule nr̄o multe bone artes animi ꝛ corpis erāt: quas oēs auaritia ppediebat. Quis ꝛ ducū ꝛ totius exercitus ipudētissimā auaritiā nō audiuit? S3 partius forsan in excidio Hierusalē eadē pestis hec seuijt: ubi nō sola iustitia auaritie pedibus substrata sed uerecūdia humanitasq3 calcate atq3 ea flagitia sunt admissa: que memoria horret: stilus refugit. ¶ Sed quo rapior? totus mihi pagrādus est hic orbis. ois retexēda etas. ois historia relegēda: si uelim auaritie exēpla cōplecti. Reuocāda in mediu3 Euriphile que auri cupidine fidei ꝯiugalis oblita est. ducēdū denuo Polidori funus. Adulter imbre aureo trāsfor: mādus. Risu atq3 odio ꝓsequendus auarus ꝛ infamis ille muris uēditor. emptor mortis. Qui obsidione Cassilini ad extrema misrrime famis adductus: ut pciū l3 ingens infelicis cibi ac vilissimi aiantis pecuniā tm̄ exiguam pcupido sinu abderet: ꝛ neglexit vitā ꝛ cōspicuā pseuerātiā ac fidē turpi dehonestauit auaritia. Ambiēde pterea ostiatim urbes: ꝛ querēdū qd maloꝝ qdue dedecorū in singulas domos auaritia tristis iuexerit. Jnfinitū opus. Recēsendi ad ultimū illi tres sūt apud Ualeriū locati. Cassius: Septimul's: Ptolomeus Quoꝝ pmus pcussores suos cū gladijs ad se iterficiendum missos pacto precio dimisit. Pulchra res si clementie non auaritie consilio acta eēt. Secundus Gracchi caput occisi cui familiaris extiterat amputauit: perq3 urbem etiam pilo circumtulit: liquato etiam memorant in capitis cauernulis plumbo quo ponderosius foret: quoniam scilicet auro pēsandū illud consul edixerat: digna ut libet

Ouidius

Maro

Satyricus

Cicero

Cicero

Gracchi mors: Septunuli tñ trux atq3 indigna cu piditas. ¶ Tertius cum eēt cypri rex: ⁊ ꝓpter opū magnitudinē vite sibi discrimē iminēs videret con silium cepit: seq3 diuitijsq3 suis ꝑditis: se ludibrio ꝑdāq3 hostibus eripe atq3 hoc aio ꝓgressus in pe lagus ut illic ꝑtusa. nam cūcta vndis obrueret: ubi ad executionē aiosi ꝯsilij uētum est: auara mēs au ro attonita ⁊ opibus suis parcēs: qḋ destinauerat nō impleuit. Sed mutato ꝓposito ad terrā rediȷt: ⁊ ꝑcium mortis ⁊ iugulū referēs interfectoribꝰ su is. Execrabilis atq3 odiosa sup̄ioꝝ auaritia: stulta huius atq3 ridicula. Et ut ipsa Ualerij v̄ba ponam ꝓculdubio hic nō possedit diuitias sed a diuitijs possessus est. Qḋ Dauitice snie ꝯsonat ubi ait. dor mierūt somnū suū ⁊ nihil inuenerūt oēs viri diui tiarū in manibus suis. Audis ut nō diuitias viro rū sed viros diuitiarū signāter dixit ac mordacit̄. s3 sit modus ep̄le. Tu v̄o diuitiarū tuarū dn̄s esto nō seruus. dūq3 adhuc iuenire aliqd in manibꝰ tu is potes: ter uocatus expgiscere. Uale in dn̄o.

Ualerius.

¶ Ad Philippū ꝑriarchā hierosolymitanū laudē in re qualibet suspectam. Epistola. IX.

Sicut igētia munera v̄bis minuit igrata sup bia. Sic humilis gratitudo ꝑua etia3 nitit̄ augē munuscula. hinc tu vite solitarie libel lū ubi qḋ sepe dixi nihil me iudice memorandū: ni hil est nobile p̄ter tuū nomē: quē p̄terea ⁊ si nobi lissimus in se eēt ⁊ dilatio imodica ⁊ petēdi tediū ac fastidiū expectādi iuisum facē potuissent: hijs p̄ conijs laudū hijsq3 actionibus grarum excipis ut mirari cogar notissimā l3 humanitatē tuā ⁊ amo ris antiq ꝑpetuā ac recētē semp ⁊ quotidie noua3 vim vno tenore cūctis meis in rebus tuos in alijs utiq3 linceos oculos ꝑstringētem. Illud miraculo additū ꝙ ⁊ pōtificē maximū ⁊ qui illi ꝓximꝰ gra du est ep̄m portueñ. de libello illo loq atq3 eum di gnāter expetē. Insup ⁊ ebredunēsem archiep̄m ⁊ ep̄m Ulyxbonēsem. Quoꝝ p̄mus quāto sit igenio iure me optimo testē facis. Scio eni3. Scd̄3 v̄o nō nisi per famā ⁊ qbus credo oia per litteras tuas noui ambos doctrine uberrime altissimiq3 iudicij viros ⁊ legisse illum auidissime. ⁊ de eo multa cer tatim honorifice locutos scribis. Quid vis dicam Efficies tu: faciētq3 illi ut amare ipse quoq3 rē me am incipiā quam ꝯtēpsi. Nēpe qua delectari tāta audiam ingenia. Fiaq3 hijs stimulis ad studij mei cursum ꝓmptior atq3 ad alia scribenda flagrātior. ¶ Neq3 v̄o miraberis ⁊ mihi euenire posse quod Augustino accidit qui de libro quodam quem ad Hieriu3 Romane urbis oratorem scripserat in cō fessionum libris ita cōmemorat. Et magnum eni3 quidam inquit mihi erat: si sermo meus ⁊ studia mea illi innotescerent: que si probaret flagrarē ma gis. Si autem improbaret sautiaretur cor uanum ⁊ inane soliditatis tue deus. Non tamē laudibus uestris eousq3 decipior: ut nesciam quis ego: que ue facultas mea est. ⁊ qḋ libri pondus quem lau datis. Scio me totumq3 quod dicitis non mihi tri buo nec uestro certe iudicio sed amori. Itaq3 non hic sisto quasi magnum aliquid tibi ⁊ quale tu pre dicas destinari: sed id cogito quid nūc etiam te di gnum ⁊ tam lōgi temporis aptum fenus adijciā Uale Ticini. vj. idus Augusti.

¶ Explicit Liber sextus.

¶ Incipit Liber septimus ad Urbanum quintu3 de dilato nimis nec iam amplius differendo eccl'ie re ditu in suam sedem. Epistola. I.

Liquādiu pater btissime an aliqd tibi seu quid scribere3 dubius fui. Hinc vulgari fama: hinc l'ris ami corum de te multa ⁊ preclara nar rantiu3 excitabar. Illius ante alios qui de tam multis mihi pene vni cum solatium remansit: diu oculis ereptū: aio p̄ns semp: Philippi patriarche hierosolymitani. Qui ne ueterum studiosu3 noua sineret ignorare: simul q3 ut scribendi materiam gloriosam atq3 ubere3 sti lo offerret sepe per hoc tempus de rebus tuis mi risq3 morum laudibus tuorum deq3 apostolici pro positi sanctitate grauissimas ad me nec minus fer uentissimas scripsit epistolas. Quibus fateor iam defessum tepentēq3 animum uehementer accende rat. Aderat hortatrix alia uetus: scilicet ⁊ prescri pta iam consuetudo mea scribendi non tm̄ pari fi ducia paruis ac magnis. sed eo semper alacrius: quo maioribus sim scripturus a quibus ⁊ bene di ctorum ampliorem gratiam: ⁊ errorum promptio rem uenia3 sperem: Nempe ut liuidi deiectiq3 ani mi non solum alienis erroribus implacabiliter ira scuntur. sed alienis quoq3 laudibus hostiliter ob strepunt: sic sereni erectiq3 ⁊ laudibus gratulātur ⁊ miserentur erroribus. Ita v̄o mihi persuaseram neq3 opinione dimoueor: ei qui bona fide loquere tur errorem imputari posse non scelus: ⁊ reprehē sione fortassis: non supplicio neq3 odio dignum es se. ¶ Hec me opinio ⁊ hec spes impulit ut prede cessoribus tuis duobus ante proximum romanis pontificibus. quin ⁊ Romano imperatori ac prin cipibus ⁊ regibus terre. Sepe etiam ignotis scri berem. Nec sum ueritus: ne paruitatem meam il lorum opprimeret magnitudo. Non enim me ma iorib' ꝯferebā: neq3 eqbā v̄bis: quos nā parēs aut fortuna tāto se creuerat iteruallo: sed ad obsequiu3 v̄itatis uti sp̄ū libtatis nō licitū mō: sed debitū ar bitrabar. Neq3 ip̄e mihi q̇dāmō videbar loq. mea fides: mea deuotio: meꝰ amor reipu. loquebat̄. Ita q3 ⁊ ad B̄ndictū xijm adolescens adhuc scripsi. ⁊ ad Clemētē vjm medio iuuēte. Cur nō tibi iā senex scriberē? Maior est fateor iuuētutis feruor ⁊ auda cia: sed maior auctas ac grauitas senectutis: maior q3 aius. Qḋ mirū forsitā qs dixerit. maiorq3 secu ritas. vñ est ꝯfusu3 illud famosissimū Solonis: quē cū Phisistratꝰ atheniēsiū tyrāñꝰ iterrogaret qua fi ducia sibi tā ꝯstāter obsisteret senectute ingt. Et il lud Marci castrutij: v̄bo aliud: idē sensu. cui cū ira tꝰ carbo ꝯsul noie re tyrāñꝰ iter minas diceret mul tos se gladios hēre. rñdit: ⁊ ego annos. Qꝫ sniose q3 breuiter gladijs annos opposuit: q̄si annoso hoi noceri ne gladijs qdē possit. Et reuera qd metuat is q vitā ipsa3 pro qua oia hic timent̄ a tergo hēt? aut qd eripi pōt: ill. qui suū recepit ⁊ in tuto posu it? Nec tēpestas naute portū iā tenēti. nec grādo i plēti horrea nocet agricole. Intrepidi fines reꝝ: me ticulosa ꝑncipia eē solēt. ⁊ oino vite satietas securi tas ai magna est. Mihi aūt apud te summū culmen eccl'ie nō de mea etate: sed de tua humanitate fidu cia nascit̄. Audio eni te libēter audire que uera sūt: etsi acria sint. Falsa aūt q3uis dulcia aspnari neq3 id mirū v̄itatis viue vicarius es in terris. Si dn̄m

Solon

M. Lastrutius

tuuꝫ amas que illius queue ab illo ſunt amare oīa eſt neceſſe. Omne autem uerum a ueritate uerum eſſe ait Auguſtinus. ¶ Quibus ita ſe habentibus quid me tacitum nūc uſqꝫ tenuerit dicam quod forſaſſe mirabere. Omnes quidem qui de te mihi loquebant aut ſcribebāt. Sed in p̄mis tuus ille tuarūqꝫ p̄co īgēs rerū p̄triarcha: nil niſi de tuis ſūmis ⁊ eximijs agebāt laudib⁹. ꝙ tibi ſacer aīus: ꝙ meus vigil: ꝙ piū ꝓpoſitū: ꝙ feruēs ſtudiū lr̄arum. Que p̄teritoꝝ memoria: que ꝓuidētia futuroꝝ: ꝙ altū luciduꝫqꝫ īgeniū: ꝙ ſuauis exundāſqꝫ facūdia. Quis bonoꝝ amor. qd̄ maloꝝ odiū. qs iuſtitie cultus. que eccl̄ie diſciplina. Hijs horūqꝫ ſiīl̄ib⁹ plena erāt oīa quecūqꝫ ad aures ſiue oculos meos: amicoꝝ lingua ul̄ calamo ferebant. ¶ Ego hec iter dubius herebā. Sciebā qdē generoſoſ aīos ad ṽtutē ueris atqꝫ honeſtis laudibus q̄ſi ad curſum equos egregios calcarib⁹ excitari: que etſi nec̄ia non ſint uel ipigerrimis addita ꝓſunt ſepe: nāeqꝫ ipetū uelocitatis exaggerāt. Juuabat occaſionē īueniſſe q̄ humilitas mea in cōmerciū tā excelſi ſmoniſ aſſurgeret: ⁊ loq̄ aliq̄d de tā lata ⁊ tā leta mā d̄lectabat vnū oībus hijs obſtabat ꝙ ſūmoꝝ laus hoīum q̄uis uera ⁊ ſincera de ore tn̄ humiliū vix ſine q̄daꝫ blāditiarū ſuſpitione ꝓcederet. ¶ Neu te aliquid celeꝫ. Acceſſit ⁊ altera cā ſilētij. Obſuator ſum fateor magnus illuſtriū: quoꝝ ex actibus atqꝫ exemplis pēdere rēpublicā exiſtimo. Te igit obſuabaꝫ ⁊ qui a minimis tā laudabil̄r incepiſſes: qs eēs in maximis expectabā. Audiebā te p̄latos eccl̄iaruꝫ qui romanā curiā frequētabāt ad ſedes ꝓprias remiſiſſe optime inq̄ ac magnifice. Quid iepti⁹ eniꝫ queſo ꝓpiuſqꝫ naufragio eſt: ꝙ ſi naute oēs remis atqꝫ rudētibus abiectis relicta nauis ꝓra nudatiſqꝫ lateribus graui faſce puppim p̄māt: clā rectorē opportune ambiāt ſuiſqꝫ munerib⁹ deſertis illius officiū iterpellēt. ¶ Audiebā te ambitioni antique que p̄orū licētia in imēſum creuit: frenū ponē: ⁊ ut vno aut paucis pro dignitate ṽtutis ac ſcie bn̄ficijſ ꝯtēta eēt edicē. Juſte inq̄ grauiterqꝫ. Naꝫ q̄d turpius ꝙ vnū aliquē p̄ta forſan fedis artibus copia nauſeātē cernē multis hinc īde meliorib⁹ penuria fameqꝫ laborātib⁹? ¶ Audiebā circa hituū honeſtatē multā te curā multūqꝫ ſtudiū ipēdē laudabā Nā qs oculus pati pōt hec ludibria que nr̄a etas īfelix ſibi finxit: dū formoſa vult videri manibus ſe deformās ſuiſ: ac turpiſſime dehoneſtās? Quē ſtomacū mōſtra hec cōſpecta nō q̄tiāt cornuti calcei: pēnati ṽtices: caudata ceſaries: ⁊ intritā torta. Frōtes viroꝝ muliebriter diſcriminali eburneo fulcate: laſciuioſa ueſtis uerecūdie inimica. uētres aſtricti fidiculis ⁊ afflicti. pro uanitate patiētibus miſeris qd̄ bti olim pro ṽitate paſſi ſunt. Ad hec curua iuuenū terga ceruicqꝫ ſupboꝝ vult⁹: ⁊ accliues humeri: cōpulſaqꝫ viſcera ſub pectoꝝ ſpecub⁹ hitare. Qd̄ vnū an poſteritas creditura ſit neſcio. p̄res nr̄i ſi audiāt ꝑfecto nō credēt. Nos hec oculis oīa cernimus. ⁊ ſiq̄d p̄ter hec aliud fedū imane barbarū ridiculū uaga mēs in ſuū dedecus igenioſa uel didicit uel īuenit. Que cū ubiqꝫ viſu turpia: tū uel maxime te ſpectāte turpiſſima ſunt: honeſtiſqꝫ oībus ⁊ bn̄ moratis igenijs deteſtāda. Tibi aūt apoſtolice morū cēſor: edictis ac legibus caſtigāda p̄cipue ⁊ cōprimēda: p̄te caſtigata ut ꝓhibēt ⁊ cōpreſſa. Qd̄ utinā facē potuiſſes ⁊ feciſſes toto orbe terrarū. aut ſaltē in italia. ubi has iſanias eo meſti⁹ fero: quo magis a patrio ritu ⁊ togate gētis grauitate diſſentiūt: ⁊ eouſqꝫ degn̄ant: ut nōnunq̄ iuidioſa mihi his ſpectaculis carēs: cecitas videri ſoleat ¶ Audiebā p̄terea ſingularē illā tuaꝫ curā: p̄ināqꝫ ſollicitudinē circa bononiēſe ſtudiū: quāta nulli vnq̄ pōtificū fuiſſet: aut p̄ncipū q̄bus quātiſqꝫ p̄uilegijs: qua magnificētia: qua pietate illō lōgis ac iugibus belloꝝ turbinibus q̄ſſatū ſtratūqꝫ erigis: ⁊ antiquā illi nō mō reſtituis: ſed ſiq̄ fors fauerit amplificas etiā dignitatē. Et hoc quoqꝫ te dignū tibiqꝫ debitū cēſebā. Nā qs alius ſtudioꝝ oīum: ſed p̄ſertim iuris. mr̄em ac nutricē urbē adiuuet ac reformet ꝙ is qui utriuſqꝫ iuris ꝑitiſſimus. Alteri⁹ aūt ⁊ ꝯditor ⁊ iterp̄s vnicus heret. Aut qs alius ꝙ tu huic lr̄arū ruine ſubicē humeros: aut uellet aut poſſet? Jn quo ſi neſcis pluſculum ꝙ qd̄ agē viſus es: egiſti. Siq̄dē ſpem ingētē nobis oībus p̄buiſti: nō te italiā negligē cuius urbē vnā tāta clemētia tātiſqꝫ fauorib⁹ ꝓſeq̄ris. ¶ Audiebā deniqꝫ te licētiaꝫ peſtilētē ſalubri falce rigoris eq̄ſſimi p̄cidiſſe. Jllā dico que ſceleſtes hoīes grauiſſimis facinorib⁹ ꝑpetratis ad cardialiū domos fugē ſolitos legū nodis ac digno ſupplicio eximebat. Et hoc ip̄m ſingulari laude dignū maximeqꝫ tuū iudicabā ab illius ſ. vicario qui ſol iuſtitie uerus eſt defenſam: ⁊ in ſuum ius repoſitā eē iuſtitiā peſſimāqꝫ cōſuetudinē qua nihil iſeſtius eſt ṽtuti: tuis uel abſciſſam manibus uel cōuulſam. nec iā amplius ut ſolebat apud exēplares iuſtitie magr̄os iniuſtitie refugiū aſillūqꝫ negtie repiri. ¶ Talia multa de te audiēs ⁊ auditis letus ⁊ nā ꝓnus ad calamū: herebā tn̄ icertuſqꝫ aī opiēſqꝫ rei exitū ⁊ q̄uis difficile ſilētiū eligebā: ueritus ne mihi forſan accideret in maximo hominū qd̄ in magnis accidiſſe meminerā: ut euꝫ ualde laudarē: quē urgēte ṽo eēm aliq̄n rep̄hēſurus. Qd̄qꝫ emptoribus icōſultis euenit: ut dū equos iſpiciūt curtis aurib⁹ ⁊ viuacibus oculis: ⁊ leta facie delectati: nec ſoliditatē pedū nec cruriū tergiqꝫ robur examinēt neqꝫ dū forme ibiāt vim attendāt p̄mo quadrupes pl̄cher aſpectu ꝙ. ſ. par labori ꝙ bello idoneus ꝙ ſit apt⁹ itineri ꝙ curſui ꝓmptus aut ſaltui. Jdē mihi tuis in laudib⁹ eueniret ut minorib⁹ cōmēdatis in magnis offenderer. ⁊ illuſus nō aliū ꝙ meip̄m leuitatis arguerē. Jncōſtātia ſiq̄dē nālis in puero eſt: in ſene ridiculoſa. Turpe ſeni eſt dicē cuius mox ꝯriū ſit dictur⁹. ¶ Hec loquēdi ſcribēdiqꝫ auidū me frenabāt cogitāteꝫ eē aliquos multis ꝑuis in reb⁹ uſqꝫ ad ſtuporē agiles ⁊ expertos: quos ſi ad vnū ſūmū optimū nec̄iū reſtrixeris nil idoctius dicas: nil ſibi diſſil̄ius nilqꝫ difformi⁹ ut qui magni eſſe ⁊ ſcire oīa videbant ſubito nihil ſint penitus nihil ſciāt. Aiaduerti ꝑſepe eſſe hoīes de ſciētijs / de artib⁹ / deqꝫ actib⁹ hoīum carptiꝫ mirabilia fabulātes. Jube illos ꝑpetuū aliq̄d loq̄: ꝑfectūqꝫ aliq̄d agē. Exēpli cā illius in qua ſe oſtētabāt ſiue ſcie ſiue artis archana pādē. qd̄qꝫ eſt mai⁹ nō de arte loq̄: ſed ſm artē oꝑari. ⁊ aut libros ſcribere aut bellicū aliqd̄ ſeu ciuile negociū exercere. utrobiqꝫ deficiēt. Jgnorantiam in ſermone. in actione uel vitium uel inexperientiam detegentes. Hos defloratores ueriuſqꝫ deformatores rerum dicimus: qui medulle inſcij quibuſdam floſculis caducis ac leuibus exornantur: illis ſimiles qui in ludo quem latrūcularium ueteres dixere tendiculas

tractusq̃ aliquos norũt:quos ptitos uocãt ordina
rij seriẽ certaminis nesciẽtes. ¶ Nõ sũt aũt magni
viri hñdi qui in re q̃libet ꝛ si multa didicerit ꝛ mł
ta gesserint sũmã sui cãm officij uel negligãt uel ig
rãt. Nã q̃lis obsecro hñdus est belli dux q̃uis for
mosus:q̃ꝫ eloquens ac multa de armis ac bellis
fandi gnarus:q̃uis egtãdi doctus ꝛ magnarũ vi
riũ si iprouide ducit exercitũ:si locuꝫ temẽ castris
capit icõsulteq̃ aciẽ dirigit disponitq̃ p̃sidia:deni
q̃ si aut vict⁹ rebus extremis egre ꝯsulit aut victor
victoria uti nescit. Hee sũt eni artes ducũ. Supio-
ra aũt illa ornamẽta. Itaq̃ sine illis dux optimus
eẽ põt. sine hijs aũt ne dux gdẽ. Da mihi rectorem
nauigij expeditũ ac robustũ patiẽtẽ iedie ac labo-
ris. qõq̃ est illius equorei tedij solamẽ dulciter ca
nẽtẽ ac loquẽtẽ si clauũ regẽ: si uela flectẽ: si remi-
ges moderari scopulos declinare: pcellas euadẽ:
littora noscẽ: loca discernẽ: portũ petẽ nescit: nauta
forsitã dici poterit: non magr̃. ¶ Mille sunt talia.
Nosti oia: deq̃ hijs paucis gd in reliqs sentiẽduꝫ
sit itelligis. Sũt quos nã aut fortuna seu qõ est ue
rius deus ipse nãe fortuneq̃ dñs ad sũma rerum
creãdo disposuit. Inter quos duo sunt oiuꝫ supmi
Romanus põtifex ꝛ Romanus impator. Et illi q
dẽ ego ab initio ꝑsus icognit⁹: postmodũ vo fami
liarissimus effectus dixi sepe ꝛ scripsi. qõ eum pro
virili pte ꝯtingẽ visum fuit. Ipse mihi est testis qb⁹
a me stimulis quotiẽs sit excit⁹: erect⁹: ipulsus: icre
pitus. Que lꝫ mei forsitã officij nõ eẽnt: nisi q̃ pre-
termissa maiorib⁹ ꝛ utilia oibus a quolibet potius
q̃ a nemie dici satius videbat̃. Ego tñ nõ fortunã
meã metiẽs: sed fidẽ mihi licitũ meq̃ dignũ ratus
sum: in tãto publico naufragio uocẽ tollẽ: ꝛ si non
oium piculis succursurã: meos tñ angores measq̃
molestias leniturã nulloq̃ hoium hoc sibi officiuꝫ
assumẽte minimus oium: sed ut puto charitate nõ
ultimus flẽdo ꝛ clamãdo: qñ alr̃ nõ dabat̃ solus ꝑ
deserta republica ptes feci: uel dolori meo ꝯsulẽs
ut dixi: uel si piã itẽtionẽ diuinitas adiuuisset ꝛ pu
blico ꝯsulturus. Sepe eni statui plrimoꝝ uox vna
ꝯsuluit. Neq̃ auctor uocis: sed uox ipsa mouit ani
mos suãq̃ vim latẽter exercuit. Sic ne exẽplis in-
hereã vna cẽturionis uox fortuita nutãs: tũc roma
nũ stabiliuit impiũ. vna uox ifantis in pplo audita
Ambrosiũ fecit epm. Que res ꝛ illius urbis req-
es fuit. ꝛ occidẽtaliũ salus ecclıarũ. Nouit ille su-
pernus rerũ cognitor ex ore etiã pctõris elicẽ vbũ
bonũ penetrabile potẽs efficax. Quid vis? Ita me
um duxi tacitis ne dicã mutis oibus p̃ncipẽ roma
nũ uel rephẽdẽ uel hortari: ut nephas mihi nec ifa
mia cariturũ crederẽ tacuisse. Elegi ergo ut eũ po-
tius q̃ me: hoc est illius tarditatẽ q̃ meũ silẽtium
posteritas accusaret. Sed mitissim⁹ p̃ncipũ q̃ lete
q̃ leuiter q̃ benigne. neq̃ aliter q̃ reliq adulãtiuꝫ
laudes ꝛ blãditias ipse meas increpationes semp
accepit: multis atq̃ honorificis rerũ ac vboꝝ indi-
cijs declarauit. ¶ Et hec gdẽ ego hactenus cũ illo
romane urbis romaniq̃ orbis altero lumine. Te-
cum nihil adhuc metuẽs ut dixi laudare in puis q̃
uis laude dignis: quẽ mox in maximis nõ laudarẽ
In gbus si te rite ageres tũc fateor ꝛ pua sił ꝛ ma
gna celebrare decreuerã: totũq̃ hoc quãtulũcũq̃
est igeniũ: ꝛ hũc stilũ ꝛ has vite reliqas dedicare
tuis laudib⁹. Nec vtutẽ tuã illaudatã pati cuꝫ tot
laudatores p̃sca vtus iuenerit. Et si eni tãte rei im
parẽ eẽ me nescius nõ eẽm: sepe tñ puis excursioni-
bus ingẽtia p̃lia. Sepe magnas puis p̃ncipijs res
effectas audierã legerãq̃. Nec me duce in tuũ q̃ꝫ
p̃coniũ excitari posse magna quedã igenia diffide
bã ꝛ iuuabat in hac acie lꝫ meritis ultimũ p̃mũ nu
mero eẽ. ¶ Hec cogitãs toto te triẽnio expectaui.
Iãq̃ ut vides q̃rtus annus circũuoluit̃ dum dies
trãseũt: ꝛ fit nihil eoꝝ dico que ut maxima atq̃ op
tima: sic ꝛ p̃ma eẽ debuerãt. Dicebã mecũ: ꝛ cũ ali
is dicebã. pastor nr̃ illius exẽplo cuius gregem pa
scit oia bñ fecit. vnũ ꝛ id gdẽ sũmũ ac p̃cipuuꝫ dif-
fert: gregẽ ipm ad suũ ꝓpriũ ꝛ antiquũ ouile redu
cere. Neq̃ id spõte sed coactus ipsa magnitudine
rerũ facit. Assueuit grex externis pascuis herbisq̃
palustrib⁹ hijsq̃ iã tãta cũ uoluptate fruit̃ ut salu-
briũ imemor sit herbarũ. Hẽt ꝯsuetudo lõgior vi-
scũ tenax ꝛ ppleros laqueos: quos abrũpere du-
biũ absoluẽ oposum sit. Hijs illa nũc sacra mẽs cu
ris exercita nodũ executione icipit qõ iã itẽtione p
ficit. cito exigui cogitat⁹ ꝓdeũt in actũ: ac magnaꝝ
rerũ appatus magni etiã sint oportet. Inter delibe
rationẽ eni ꝛ rẽ ipsam magnus gdã mons ut dici
solet est medius: cui exupando ꝛ itẽtione ai ꝛ labo
re est opus ꝛ tpe. ¶ Hec dicebã sic credebã: sic dif
fidẽtibus rñdebã: qui nũc a me ꝓmissi mei fidẽ exi
gũt: nec qb⁹ hãc vijs expediã iuenio. Itaq̃ qñ mi-
hi spem qua desideriũ leniebã: nõ tu gdẽ: sꝫ res eri
pit nec me amplius nec alios fallẽ. neq̃ scitati tue
subtrahẽ aligd est aĩus eoꝝ oium que ad aurẽ cor-
dis mihi loquit̃ fides mea. Ita vo ea que cũ reue-
rẽtia qua illũ cuius iter hoies locũ tenes te nunc al
loquor: tibiq̃ ꝓnũcio ut iã hinc ad patiẽtiã iclines
aium: ꝛ aures potẽtiũ more blãditijs assuetas rep̃
hẽsionibus iustis: ut puto lꝫ iniusto pctõris ab ore
ueniẽtibus parũper accõmodes. Tot⁹ pene orbis
sũme patrũ qui chrianus est vno tibi nũc ore blan-
dit̃. Si tua illa uera est: que fert̃ itegritas euẽturũ
spo: ut iter tot adulatores nõ patienter mõ sed lete
vnũ audias rephẽsorẽ. Et si forte aligd plus min⁹
ue q̃ deceat audieris fidẽ laudes ignorãtiã excu-
ses. hac spe fretus icipio. ¶ Cũcta gdẽ apud Aui-
nionẽ ꝓspe magno cũcta ꝯsilio gerunt̃: dixi iã lau-
do. Sic te decet: ut ubicũq̃ fueris bñ ac felicit̃ vni
uersa succedãt ꝛ p̃ñtiã tuã vtus ac ꝓspitas comitẽ
tur. Sed dic oro: gd agit iteriꝫ spõsa tua? Quo cõ
sule regit̃? quo duce defendit̃? gbus comitibus cõ-
solat̃? Rñdebis. imo nõ tu gdẽ: qui iterrogationeꝫ
meã nõ dubito placatus atq̃ eq̃nimis accipis. sed
aligs vnus minor ꝛ ipatiẽtior rñdebit. tu romano
põtifici legẽ ponis: aut vnã illi spõsaꝫ tribuis. Cui
spõsa est: nõ ea sola quã itelligis: sed ułis ecclesia.
ubicũq̃ ille sibi morã eligit: illic spõsa: illic sedes ꝓ
pria sua est. Nõ ificior: pr̃ btissime neq̃ augusto ti
bi sedẽ tuã quã libẽter extẽderẽ si in me eẽt oceani
q̃ littoribus vndiq̃ terminarẽ. utinãq̃ tã late ho-
die coleret̃ Christi nomen: q̃ late olim cultũ fuisse
multus gdẽ: sed in p̃mis hinc Ambrosio hinc Au-
gustino teste cognouimus. Qui ijsdẽ pene vbis la-
tiores chriane religionis: q̃ romani impij fines lo-
cant. Qõ si ut sonat nec deuote magis q̃ historice
dictũ credimus: mutationẽ rerũ maximã ac flebi-
lẽ qs nõ videt? Certe eni id si nũc quoq̃ uerũ foret
sedes ac possessio tua eẽt mare ꝛ plenitudo ei⁹ or-
bis terrarũ ꝛ vniuersi qui hitãt in eo. Sed non ita
est. Chris eni ut celi sit maris terreq̃ dñs ꝛ creator

Qualis mgr̃ nauis

Pontif Impr

idem ipse est: et uno semp tenore diues permanet. Nos peccatis promerentibus pauperes facti sumus nimis: et ad hunc angulum occidentis arctati quem ipsum infidelium insultus hinc atqꝫ hinc quatiunt et infestant. Adhuc tamen ubicunqꝫ rite colitur Christi nomē illic sedem tuam esse nec nego nec dubito. Illud mihi non negef ꝙ inter omnes alias singulare tecum aliquid: immo ꝙ̄plurimum hec urbs Roma. Cetere enim omnes suos habēt sponsos tibi quidem vni subditos sed suis ecclesijs presidentes. Illa vero nullum habet nisi te. Itaqꝫ sūmus in religis in romana urbe solus es pontifex: solus sponsus. ℭDe illa tua igitur nec alterius sponsa nexu coniugij spiritalis te interrogo: quid nunc agit? quo in statu est: qua ue in spe? Si tu taces: ipse mihi respondebo. Egra inops vidua miserabilis: sola est et uestem viduitatis induta diebus ac noctibus flēs, ppheticum illud canit. Quomō sedet sola ciuitas plena populo facta est q̄si vidua dn̄a gētiū pnceps puinciarū facta est sub tributo. Totūqꝫ per ordinē a pncipio in finē flebile illud carmē ingeminat. Illic vero mestius fracta uoce singultib⁹ fessa subsistit. ubi scriptū est. Nō est qui cōsolef eā ex oib⁹ charis eius. oēs amici eius spreuerūt eā: et facti sūt ei inimici. Et iterū. idcirco ego plorās et oculus meus deducēs aquā qꝛ lōge fact⁹ est a me consolator cōuertēs aiam meā. hic inqꝫ illa pfūdi⁹ suspirat te significās. Nā qs alius cōsolator? Quis conuertē aiam suā potēs nisi tu: cui et pmpta remedia et sponse necessitates ac miserie note oēs? Et siqd forte notitie defuerit: scito qm̄ te absente abest requies: pax exulat: bella assunt: et ciuilia et externa. Iacēt domus: labāt menia: tēpla ruūt: sacra peūt: calcanf leges. Iustitia vim patitur: luget atqꝫ ullulat plebs infelix: tuūqꝫ nomē altis uocib⁹ inuocat. Neqꝫ tu illā audis: neqꝫ maloꝝ piget miseretqꝫ tātoꝝ. neqꝫ uenerabilis spōse pias lachrymas vides: teqꝫ illi debitū restituis. Qui ut alijs minus dignis ac minus egētib⁹ suos redderes: curiā tuā puidētissime uacuasti. Ita populus qlibet suū hēt epm. populus romanus suū pōtificē nō hēbit. Et parue urbes suoꝝ in amplexib⁹ regescēt. Regina urbiū semper vidua erit? quodqꝫ viduitate peius dixeri: spōsum suū semp cū alijs hitātē captūqꝫ pegrinis amorib⁹ audiet: nec tenē illū poterit nec vidē. Qui sui pn̄tia se et illam gl'iosos faceret ac felices. ℭSed quo aio. da queso misericors pr̄: temerarie deuotioni mee ueniā. quo inqꝫ aio tu ad rippā rhodani sb auratis tectoꝝ laquearib⁹ somnū capis: et lateranū humi iacet et eccl'iarū mr̄ oium tecto carēs: uētis patet ac pluuijs: et Petri ac Pauli scissime domus tremūt: et apl'oꝝ que nūc edes fuerat iam ruina est iformisqꝫ lapidū aceruus: lapideis quoqꝫ pectorib⁹ suspiria extorquens? Si risum ad hec oia nō meref humilitas mea. An nō saltē Aggeo propphete imo scō spūi per illius os loquēti rn̄debitis tu et fres tui. Quid ue oino rn̄dē poteritis? Nunquid tps ingt est nobis ut hitetis in domib⁹ laqueatis: et ista dom⁹ deserta? Nota sūt et terribilia que sequunf. Illud in pmis: qꝛ domus mea dexta est: et uos festinatis vnusqsqꝫ in domū suā. Cogita oro hec: et tecum cogitēt quos res ista magis etiā ꝙ̄ te tāgit: nō qꝛ in oi pluriū delicto nō sit culpa grauior maioris: sed qꝛ illi dn̄ice dom⁹ obliti in domib⁹ qsqꝫ suis diutius festinarūt. ℭHeu mihi. nā loquendo crescit dolor meus: tractataqꝫ vulnera retrudescūt. famosissim⁹ ergo atqꝫ altissimus catholice fidei uertex nutat et tu sūmus speculator dom⁹ isrl' ac dn̄ice turris excubitor. ad rhodani ripā sedes nec te magnope idigētis et magne alioꝝ idigentie uehemēter obstātis. Nec te saltē in silētio increpat nō impositū tibi sed assumptū nomē. Quomō enī queso: et urbanus diceris et nois huius originem urbē fugis? At qui mihi et multis nomē illud spem eximiā tui dedit aductus. Nā neqꝫ aliud tua sanctitas ac spectata religio pmittebat. Cui accesserat iugis sermo tuus et familiare colloqum. cuius ut fides cōstet ualde tibi meo iudicio puidēdū est ne si in seria et maxima pmissione fefelleris nemo tibi credat in puis. ℭEst aūt sermo et colloquium quo tibi semp in ore roma esse dicif. Semp te uerbo iter illud optare. sepe etiā polliceri. et sepius ex te auditū nunqꝫ te aio geturū: donec tuo cū grege Rome fueris. et huic scō pposito pijsqꝫ sermonib⁹ aderit illa quā dixi cōuenietissimi nois nō casualis electio. Nam qs almā sacrosanctāqꝫ urbē meli⁹ restitueret ꝙ̄ Urbanus? dicā qd multis forte displiceat: dicā tn̄. tibi enim et ueri amatorib⁹ placiturū spero. maior hinc tibi ac phēni phennior querebaf gl'ia ꝙ̄ ex oibus que ad rhodanū nr̄a etate: imo oibus seculis gesta sunt. Sepe locus famā adiuuat. Longius pspicif qd in alto sit. Atqꝫ ut sileam mundi gloriā: quā lꝫ dulcē et multis optabilē pōt iflexibilis et iuicti animi tui sublimis humilitas nō curare. quāti hoc demum meriti apud Christum reris ecclesiā eius diu uagā ibi reposuisse: ubi ille eā posuit cuius puidētia sicut scriptum est in sui dispositione nō fallif quiqꝫ si expediēs fuisset cur nō illaꝫ ad rhodanū posuisset. Sed cōsulto locus insignior est electus: ut ubi terreni caput impij fuerat illic celestis impij sedes eēt in terris: fide solita et scitate humili fundata et apl'oꝝ sacris ac martyrum cōpacta cruoribus. Hoc diuinum opus mutare non debuit humana presumptio. Sed mutauit: tuum est si nescis: nec alterius: in suum locum conuulsa reponere. Fuerunt et illorum quinque fateor qui te ex ordine precesserunt. Nulli tamen adeo debitum: nulli tam impie neglectum atqꝫ dissimulatum si negligis ac dissimulas ut cepisti. Optarem maxime hac in parte uerborum talem mihi Tulliani uenam fontis obtigisse: ut conceptum meum qualis est in tuum animum fando transfunderem. Dicam tamen ut potero. et quod stilo meo defuerit tuo supplebitur intellectu. ℭAttēdisti acriter certus sum seruasqꝫ memoriter quibus vijs ad hoc culmen ascenderis: neqꝫ enim in deum fas est ingratum suspicari eum qui gratissimus in homines sit. Non est quidem potestas nisi a deo. Non mentitur Apostolus qui hoc ait. Uerum hec potestas que aliunde utiqꝫ non est: aliter atqꝫ aliter hinc est. Sepe enim diuina sapientia ad sue uoluntatis effectum humanis actibus utitur. Successione: electione: donatione: acquisitione: et siqui alij sunt modi quibus homines ad aliquam potestatem perueniunt. Ubi humanorum actuum uestigia atqꝫ effectus apparent: uoluntas ac dispositio dei latet: doctis tamen ac fidelibus non ignota. Et hoc calle ad papatum ante te nostra memoria puenerunt omnes. Est ubi ipsa dei uoluntas tā euidenter emineat ut lippis quoqꝫ cecisqꝫ etiam nota sit. Sic se

Quare roma sit cap ecc[e]

deus per seipsum sine medio uelle aliquid ostēdit ut nulle ibi ptes hoium videant:quoꝝ linguis aut manibus p͛o organo quodā instr̄oq; utit̄ illis ipis qd per eos fiat ignorātibus:factūq; mirātibus ac fortaisse dolētibus. ¶Hoc tu nr̄a etate solus trami te ɔscēdisti. Nemo te fallat pr̄ prudētissime:nemo tibi psuadeat eē aliquē tuoꝝ cardinaliū:qui uel se mel vnq̄ cogitauerit:te ad papatū:nō dicam ꝓmo uere sed poscere. Sigs forte tibi aliud insusurrat: v̄ba dat.te sibi mēdacio obligatū cupit. Deus te ꝑ fecto. Deus inq̄ solus ꝛ nemo mortaliū elegit:lin guis ꝫ illoꝝ ut dixi usus q̄s ad aliud dispositas ad suum v̄tit obsequm quodq; ipse uolebat dictu mi rabile puolētes fecit. Hoc tibi acutissimo hominū quomō rear incognitum qd nemo fere vulgarium ignorauit. ¶Sed si nūc etiā notius fieri vis:quo rum elect⁹ es uocibus:mores atq; aios tibi notissi mos ɔtēplare. Pone aū oculos fastū illoꝝ: Nusq; tāta rerū suarum extimatio:parq; ɔtēptus aliena rum. Alto loco assueti oēs ad summū singuli aspi rāt:quo vix est qui alium q̄ se vnū digitum cēseat. Sed qm̄ noiare alios est necesse: qsq; se cogitans aliū noiat:vicissim ab alijs noiandus. Ita neq; se qsq; noiare pōt neq; aliū vult nisi ex eodē nūo: vn tāti bn̄ficij vicē speret. Qn̄ ergo illi hoc iudicio ꝛ hijs moribus:q̄uis vita cōspicuū ꝛ lr̄is excellētē humilis abbatē cenobij noiassent:aut tāte rei ido neum iudicassent:aut quomō illis in aium uenisset qd sibi qsq; uel suis optabat exteris dare seu quez ex alto despicerēt sup̄ se cernē seu quo ministro usi eēnt dn̄m habere. Audacter forsan:sed ni fallor: ue re dixerim:nunq̄ quo sunt aio tale aliqd spōte pa ti ne dicā facere potuissent. Non refert aūt qd ho mines uelint:sed qd deus. Is te v̄o nō alium uole bat.cōsiliūq; suum ultro nō cōsensuris occultabat qbus scrutinia ꝓfunda v̄santibus:sic clāculū tuū nomē iseruit:ut ex tot noibus romano cardine ful gidis:cum solus abbas massilie sonuisset:dolor ꝛ timor malos:gaudiū ꝛ spes bonos:admiratio ac stupor oēs arripet:oēs tn̄ vna uoce uarijs ꝫ affecti bus in laudē dei qui facit mirabilia magna solus: stupētia ora resoluerēt. ¶Et si tāta de re sn̄iam me am vis audire quātū seu solem uespertilio seu pecca tor homūcio diuinū ɔsilium intueri pōt:dicam qd ad p̄mum rei nūcium mihi in aium uenerit:necdū inde discesserit:qd tūc audiētibus multis insigni bus viris dixi q̄ uere aūt in tua situ manu est. Oī nis si affectus nō sequr quem p̄dixi ꝛ credidi de diuina tn̄ dispōne sn̄iam illaz meā amplectar ac te neam:que talis est. Incipit credo Christus de⁹ nr̄ suoꝝ fideliū misereri. Uult ut arbitror finez malis iponere que multa per hos annos vidimus.vult ꝑ aurei seculi p̄ncipio eccl̄iam suam quā uagari pro pter culpas hoium diu sinit ad antiq̄s ꝛ ꝓprias se des suas: ꝛ p̄sce fidei statū reuocare. Qd si oino uoluerit:nec multis humano more cōsilijs nec ma gno nisu:aut lōgi spatio tpis ad agēdū indiget:cui ut scimus actionis infinita facilitas est:nec curiam modo sed saxū illud graue hispidū cui isistit Aui nio:nutu frōtis dicto citius quo libuerit trāsferen di. Nēpe cuz nō solus ipse sed in se credētes id pos sint si ut scriptū est:sicut granū sinapis habuerint fidem. Ipse v̄o siue aptis miraculis decretū suum iplere disposuit.quāq; per hoiem trāsportari pmi sit per hoiem reportare. Ad hoc opus sanctū piuz

De si tu aui niōis

utile hoibus:deo gratū:tu ex hoibus p̄elect⁹ si dn̄i uolūtatē negligis:quā sis illi negligētie rōnez red ditur⁹? ꝛ qm̄ qd fiedū ille statuit fieri oportet:cur per aliū q̄ per te fieri malis: ꝛ qd Traiano olī p̄n cipi dixisse fert. Anus illa miserabilis qd successo ris tui virtus tue gl̄ie collatura sit cogita. Scio q̄ me intelligis.nec aliqd dico qd nō sepe ruminaue ris tecūq; tractaueris.ea mihi tui igenij tueq; san ctitatis opinio est. Quia tn̄ nō oēs igenio tuo sūt ꝓpter tardiores si fortassis hec audiāt loqui apti⁹ est necesse. ¶Erat igit̄ ad hoc opus eligēdus aliqs cui ꝛ ingeniū: ꝛ v̄tus: ꝛ expiētia rerum eēt ꝛ sup oia.rarum bonū animi libertas. Cur si queris:bre uibus accipe.oēs ferme qui p̄decessorib⁹ tuis fue rūt tibiq; sunt cōsultores tenēdi in ptibus illis ec clesiam:horū aliquo lapsi sunt. Quidā hebetiore ingenio nequerūt qd in rebus optimū esset eligere quos non uenia tn̄ sed misericordia dignos dico. Alij v̄o animi pollētes acumine sed v̄tutis inopiaz patiētes: ꝛ passionibus victi uel italie indigno quo dam odio uel q̄dā soli natalis effeminata dulcedi ne.nō tam rōni q̄ affectibus obsequētes: ꝛ p̄uatā uoluptatē bono publico p̄ferētes suaserūt v̄bo.cui⁹ ɔriū aio sentiebāt. Quidā nec ingenio malo nec ꝑ uersa uolūtate sed uel inexpiētia uel etate decepti nihil uenesino maius habere eccl̄iam crediderunt Fuerūt in hoc nūo:quos ppēdi ꝛ italiam extra or bem eē ꝛ equor inauigabile ꝛ alpes impuias opi nari:cum ꝛ utrūq; iter amenissimum ꝛ italia iux ta sit. Quibusdam sensi aerez aquas vina cibos es se suspectos. Que suspitio cessaret si aut hijs vnq̄ usi essent:aut italicam celi tēperiem ac suauitatem: ꝛ que timēt omnia apud ꝓbatissimos auctorū nō magis italos q̄ externos laudata semp atq; omni bus p̄lata didicissent. ¶Hoc loco aliqua mihi ad memoriam redeūt parua qdem in se:sed ad ꝓban dum qd loquor nō inefficacia. Cum enim Benedi cto xij⁰. Uulsinij lac⁹ anguille mire magnitudinis ꝛ saporis insoliti misse essent ꝛ ipse admirans eas inter cardinales diuidi iussisset:exigua sibi pte ser uata:nō multis post diebus dum ad eum ex more cōuenissent earūdem mētione orta:ut erat iocosus in sermone. Si p̄gustassem inqt sciuissemq; quales erāt non fuissem tam largus distributor:sed nunq̄ credidi tale aliqd nasci posse in italia. Quo dicto Joānes de colūne cardinalis semp mihi reuerenti suspirio memorādus sub quo illis in locis adole scētiam totam egi:vultu motus atq; aio. Erat eniz colore nobilis. ꝛ qui nihil u el visu fetidum uel au ditu absonum pati posset:subito sic exarsit:ut dice ret mirari se qd ita vir doctus qui tam multa legis set excellētem:cūctis in rebus Italiam ignoraret. Inde autem dum post annos sup rebus italicis: pro qbus ab italia missus eram Clemētem sextum alloquerer.neq; ei qd uolebam satis imprimerem dixi inter uerba.magno italos emptum precio op tare/ut Italiam noscet:sicut Galliam nouerat at q; Britāniam. Intellexit vir ingeniosissimus quid uellem. Ideq; se optare respōdit. Et nimirum si ut ait Ar̄s.vnusqsq; iudicat bene que cognoscit ꝛ ho rum est bonus iudex s̄m vnūquodq; genus erudi tus. Quid iudicare alto ꝫ igenio pōt quisq̄ de re bus incognitis. Nam qd idem addit simpl̄r autez qui circa oia eruditus:uerum esset sigs in omnib⁹ eruditus inueniret. Qui ubi nam mihi sit queren

Tra

An le vi nij l

Joā de c na C

Ari

dus ignoro. Graue est ergo ⁊ piculosum atqȝ ĩsau
sti exitus earum de qbus sis iudicaturus reruȝ ex
perietiam nõ habere. Que p̃sertim experiẽdo nec
aliter bene discunt̃ qualia sunt documẽta politice
totaqȝ ps illa philosophie que de humanis est mo
ribus. ubi inefficaciter inexptos niti nouimꝰ. Quã
tam võ nõ tu qdem qui longo ⁊ quotidiano reruȝ
usu: sic italiam quasi tuam ꝓpꝛiam domum nosti:
sed tuorum multi cardinalium in rebus italicis de
qbus iudicare habẽt huius experiẽtie penuriã pa
tiant̃ iudicem non alium q̃ȝ te uelim. Jtaqȝ non mi
roꝛ si interdum in nostrarum iudicio rerum errant
Mirarer potius nisi errarẽt. Jnexperti autem exp
tis: ⁊ tibi añ alios credere debuissent: falsamqȝ ip-
sam opinionem exuisse qua sibi italiam ceu deser-
tum aliqð mente finxerũt immanẽqȝ atqȝ inhospi-
tam regionem. Puderet inueterati erroris: certus
sum: modo uel semel quas despiciunt uel oderunt
terras oculis aspexissent. Profecto enim de loco-
ruȝ specie neminem dubitare arbitrer nisi uel igno
rãtia rerum: uel inuidia: uel obstinatione animi ce-
cus sit. Nihil oino sub astris italie cõparãdum. pa
ce oium gentium dixerim ac terrarum. Ut ꝓtesta-
tionem illam tecum repetam: qua cum nr̃o hoc Le
sare usus sum. Sentio me qdem in hac narrationiꝭ
parte suspectum. Sed non tãtus est patrie qn ma-
ioꝛ esse debeat maioꝛqȝ sit amoꝛ ueri: dabo tamẽ si
expediat testes magnos: qbus non credere pudoꝛ
ipse ꝓhibeat. Sed quid apud te opus est testibus
quem vnum testem ego negãtibus sim daturus.
Addam tñ alium testem viuum quoqȝ ⁊ alienige-
nam ⁊ p̃clarum Guidonem poꝛtuẽsem quem me-
mini: ⁊ ipse etiam puto meminerit anno iubileo ab
illa sua gloriosa legatione redeũtem: dum iter suũ
innata mihi ad illum deuotione ꝑsequerer: ⁊ ad be
nacum Uenetie lacum nobilissimum. Uenissemus
atqȝ ipse non suorum modo: sed italicorum ꝓceruȝ
atqȝ eqtum turba ingenti circũseptus supꝛa quen-
dam herbose telluris tumulum cõstitisset: ut est in
genio agilis ⁊ eloquio facilis ac iucundus: alpes
ad dexteram niuosas estate media ⁊ ꝓfundissimi
lacus estuȝ equoreo parem ante retroqȝ colles exi
guos. Ad leuam võ uberem latãqȝ planitiem diu
oculis metiẽtem. Ad postremum me noiatim euo-
casse ac dixisse cũctis audiẽtibus plane fateoꝛ. uos
pulchꝛiorem multoqȝ meliorem q̃ȝ nos patriaȝ ha
bere: dũqȝ me cõfessione tam clara letum cerneret
eamqȝ nõ nutu solum: sed uerbis ⁊ plausibus ap-
pꝛobãtem addidisse. At nos tranqlliore ȝ uobis sta
tuȝ habemus regimurqȝ qetius. dũqȝ hoc dicto q̈-
si uictoꝛ absceederet: vinci nolẽs hac illum uoce de-
tinui: immo nõ ego: sed ueritas. dixi enim uestrum
nos cõfestim ut uelle cepimus statum habere qs
ꝓhibet? Nam nos talem terram habere pꝛohibet
natura: Tacuit ille subridẽs: ut qui me uera locutũ
intelligeret: nec mihi cedere nec obniti võ uellet.
Jta inde discessum est. ¶ Trãseo autem ad erroꝝ
species alias. Sunt qui in italia nihil p̃ter incola-
rum mores metuãt: qbus se odio atqȝ contẽptu fu
turos putãt. Qui si ecclesiaȝ meminissent in italia
nõ alibi: ab humilimis radicibus in hãc altitudinẽ
excreuisse. Si p̃terea cogitarẽt pene oẽm quanta-
cũqȝ est: que utiqȝ magna est potẽtiam eius tempo
ralem intra italie fines esse suspitionem falsam sup
uacuam atqȝ indignam foꝛtasse deponerẽt. Repe-
to etiam hũc sermonem mihi fuisse cum quodã hñ
tium nomẽ a cardine viro nobili originis trãsalpi-
ne: quãtũ noscere poterã mitissimo purissimoqȝ ho
minũ. p̃ñte tũc Talarãdo albanensi qui luciduȝ nu
per ecclesie sidus fuit. ⁊ sepe simplicitatẽ illius me
umqȝ ut ipse uocabat astum: lepidissimis iocis in-
terpellãte: cum ille me ꝑcontaret̃ an fieri posset ut
romanus põtifex sacrũqȝ collegium rome tuti age
rent. Ego aũt nõ solum tutos ibi: sed nusq̃ȝ tutos
alibi. nusq̃ȝqȝ dicerem honoratos modo qð maxi-
me eos decet iuste atqȝ honeste viuere in aium in-
ducerẽt. Jd si fecissent non colendos tñ sed paulo
minus adorãdos. ¶ Dicebat ille ꝑsuasuȝ sibi ꝙ si
foꝛte seruoꝝ aliquis suorum supplicio dignum ali-
quid egisset: in caput dñi piculum redundaret. Re
spõdebam dum modo nõ ipse iudicium impediret
alienuȝ scelus nõ sibi piculo: neqȝ infamie: sed glo-
rie futurum quo amicus iustitie ꝓbaret̃: cũqȝ inter
uerba ut fit incidisset mẽtio Bonifacij octaui: uelut
efficacissimum argumẽtuȝ ad deterrẽdos hinc ani
mos. Rñdebam ego. Bonifaciuȝ nõ Rome sed in
sua rome tũc p̃lata patria neqȝ a romanis: nõ tamẽ
addebam: sed a gallis captum: qn ut tutus liberqȝ
eẽt. ilico ut abeũdi facultas fuit romam: hoc est ar
cem chꝛistiane fidei petijsse. Que ille audiẽs ⁊ sin-
gula secum uoluẽs dixit qdem multa que sileo: sed
in fine suspirãs: ⁊ vix lachꝛymas tenẽs Chꝛistum
cũctosqȝ celicolas clara uoce testatus est: optare se
totis p̃coꝛdijs: rome viuere rome mori. Tũc alba-
nẽsis vir oculatissimus puritatem hois admirans
ad aurem mihi iucũdissimo murmure. habes inqt
qð uolebas. Exhausisti hũc hoiem. vis ne aliquid
amplius audire. Qð idcirco memoraui ut appa-
reat: hãc me atqȝ alias illius oꝛdinis suspitiões ex
ipsoꝝ quoqȝ nõ fictis sermonibꝰ ꝯcepisse. ¶ Quar
tus nodus supest qui peregrinãtem ecclĩam ꝓcul
a sedibus suis tenet. Sunt enim hoꝝ aliqui qbus
nõ acumẽ ingenij: non expientia: non uolũtas nã-
liter in se bona si libera eẽt. sed sola iudicij libertas
desijt: quam sepe diuitie suffocãt atqȝ incuruãt: hu
manarum grauis sarcina mẽtium ⁊ carnales affe-
ctus qui iterduȝ foꝛtes etiam aios iñctos tenent.
Hij sunt ꝓpudoꝛ ⁊ ꝓdoloꝛ. hij sunt inq̃ȝ qui ꝓpꝛi-
as domos ⁊ antiquam Petri sedẽ obliti in alieno
edificãt: ⁊ q̃si non dicam padisum uoluptatis: sed
habitaculũ celeste repperint: ceu nunq̃ȝ migraturi
habitãt: oẽmqȝ ibi suam spem oẽ desideriuȝ posue
re. Et qbus in locis deus bone? Nẽpe inter feras
rhodani gẽtes. Nõ ego sic illas nec poeta italus.
sed hispanꝰ uocat. Jllic enim uẽtosissimi amnis ad
ripã ubi scilicet: ⁊ cum uento male viuit̃ ⁊ sine uẽ
to pessime viueret̃. Lui ut ait Seneca edificia q̈ssã
ti tñ incole grãs agũt tanq̃ȝ salubꝛitatẽ celi sui de-
beãt ei. Nec qð sequit̃ suppᵱmẽduȝ. diuus certe au
gustus tẽplũ inqt illi: cum in gallia moraret̃ ⁊ uo-
uit ⁊ fecit. Jllic ergo in locis aut limosis aut saxo-
sis atqȝ aridis fratrũ tuoꝝ uasta palatia ⁊ ingẽtes
domus: imo võ carceres ⁊ vincula cernunt̃: qbꝰ ue
reoꝛ ne carmẽ illud hoꝛrẽdum canat ethereus cy-
tharista. Sepulchꝛa eoꝝ domus in eternũ. Qð se
quit̃ notum est. hic est ergo pater clementissime in-
extricabilis nodus coꝛda constringens. hic est car
cer ille pꝛospectum patrie melioris eripiens. Et ue
tuste consuetudinis quanta vis esset sepe rebus ip
sis apparuit quando ⁊ cibis agrestibus educatos

Seneca

lautores epule offendūt: ⁊ ruinosis in edibus ⁊ in
crasso aere assueti herēt. ⁊ q̄uis domicilio felicio
re ꝑposito nō facile diuellunt. Audiui aliquos mo-
ra ⁊ usu familiaritatem quādam ⁊ amorez sui car
ceris contraxisse: ut qui tristes intrauerāt pene iui-
ti digrederent. Itaqꝫ minus miror si fratres tui su
as amplissimas domos amāt. Sed ꝙ nimiū illas
ament / miror. Que sic amāde erant: ne eterne do-
mus limen obstruerēt: ne ue ꝑegrinatio patriaz co
geret obliuisci. Nempe nihil sic amādū est ut amā
do aliud sese amās oderit. ¶ Multa iam nescio q-
dem an liberius an uerius maiore fiducia an fide ꝑ
fuderim: quo tendebam longis lz anfractibus per-
uēturus: poteram breuius non ignoro. sed vix ma
gna in augusto explices. Siqs reruz de quibus lo-
quor magnitudinem metiat breuiloquium iudica-
bit: ut huic autem sit finis articulo. Sciēs hoc scru
tator mētium ⁊ siqua sunt hoibus abdita que effe
ctum sui iudicij retardarēt simul oibus occurren-
dum ratus virum hijs ad plenum malis explicitū
sibi elegit: cui scilicet ⁊ excellēs ingenium ⁊ uolun
tas optima esset. ⁊ expientia rerum ingēs: ⁊ liber-
tas animi expedita: quam nulle inanes rerum fal-
lere premeret. nulla purpurea tirioqꝫ murice olens
uestis. nulle opes nulle diuitie: nulla consuetudo li
gans animos. nulle domorum cōpedes supbaruz.
Cui non ignotum ubi ⁊ qualis esset italia. ⁊ quan
ta ibi esset ecclesia. deniqꝫ qđ non caruit euidēti mi
raculo: egit Christus ut in italia esses duz te absen
tem noiantibus: sed p̄sentem sibi vicarium ordina-
ret: ne quis dissimulationi locus esset. sed tibi ⁊ oi
bus appareret decere te sūmi pōtificatus officium
exercere: ea potissimuz in parte terrarum: in qua il-
le tibi nec sperāti utiqꝫ nec optāti nec opināti equi-
dem nō suffragijs hoium: sed sola dei ꝓuidētia cō
tigisset. Atqꝫ ubi ex humili ad summuz sine medio
cōscēdisti: illic e summo humilibus sine medio cō-
sulendum: insolētibus resistēdum. qđ nec usq̄ ter-
rarum melius fieri pōt nec alibi q̄ in sua urbe glo-
riosius romanus pontifex in actum largitori placi
tum datam sibi diuinitus trāsferre potentiam. Q̄z
uis enim bonum opus ubiqꝫ laudabile: nusq̄ tam̄
aptius fieri constat: q̄ duz in sua sede sedet opifex.
¶ Tu qdem orthodoxe fidei magister actuūqꝫ opi
fex piorum sedes tua ubi vis. Sed antiqua ut dixi
⁊ uera ⁊ ꝓpria ⁊ publice utilis. ⁊ vniuerso expedi
ens Roma est. Itaqꝫ huc rem uerto: lōgumqꝫ ser-
monem ad hūc exitum deduco ut urbanus urbem
romanus pōtifex Romam petas: locum deo' gra-
tum: hoibus uenerādum: pijs optabilem: rebelli-
bus dum tu ibi fueris formidādum: reformādo or
bi ⁊ regēdis rebus idoneum cui hactenus non fu
it par nisi me animi fallit auguriuz nec futurus est
Arripe ergo per' Iesum Christum obsecro hanc oc
casionem celitus tibi oblatam: ne ue indultum tan-
to opi spatium labi sinas. Fugit enim tēpus nec re
uertit nec subsistit. Hoc si bn̄ usus fueris in ꝑpetu-
um gaudebis. deoqꝫ gr̄as in eternum ages qui ti-
bi decus hoc eximium reseruauit. Atqꝫ in illo glo-
riaberis spreta hac vnde uenis patria terrena pro
amore patrie celestis ad quam ꝑgis inter syrenum
cantus clausis auribus trāseūtem: tacito lz dn̄i re-
uocātis impio ꝑaruisse. ¶ Insonet oro iugiter Da
uiticū illud aie tue. Audi filia ⁊ vide: ⁊ iclina aurē
tuam: ⁊ obliuiscere populum tuum ⁊ domum pa-
tris tui. Quodqꝫ abrahe patri nostro ait dn̄s: tibi
dictum puta. Egredere de terra ⁊ de cognatione
tua ⁊ de domo patris tui. ⁊ ueni in terram quam
mōstrauero tibi. faciamqꝫ te in gētem magnam: ⁊
magnificabo nomē tuuz: erisqꝫ bn̄dictus. Hec si ti-
bi dicta credideris cui ambiguum esse pōt: qn con
festim dimissa patria illa que tua dicit ⁊ carnalib⁹
victis ac calcatis affectibus tu quoqꝫ iures domi-
no: uotūqꝫ uoueas deo: nō introiturum te in taber
naculum domus tue. nec ascēsurum in lectum stra
tus tui: nec daturum somnum oculis tuis aut pal-
pebris tuis dormitationem: aut regem tempori b⁹
tuis: donec inuenias locum dn̄o: tabernaculū deo
iacob. At si negligis: aut si differs: datumqꝫ iterim
tempus elabit. crede hoc mihi tūc dolebis teqꝫ ip
sum argues: quādo ⁊ dolor inutilis ⁊ penitētia se-
ra erit. Cum eo nempe ꝑuētum fuerit quo cito; uti-
qꝫ ueniendum est: ubi bonorum omniū patria vna
erit: ⁊ malorum altera: rogo quid patria ista terre-
stris nisi improprium ⁊ pudor futura est: hijs qui
eius obtētu celestem patriam neglexerint magisqꝫ
curauerint ubi sepeliēdi essent q̄ ubi sine fine victu
ri miseri qbus prouisa diligētius carioraqꝫ cadaue-
ris q̄ anime sue sedes? ¶ Ego certe de te ista non
metuo utinam nō magis de alijs metuēdum esset.
Non enim ad vnum terre angulum arctata est: tui
animi magnitudo. Legisti illđ poeticum. omne ho
mini natale solum. ⁊ illud alterius omne soluz for
ti patria est. Confido de te ꝙ nō taz vnde uenis q̄
quo ꝑgis cogitas. Spero ꝙ dum terram aspicis:
totus tibi orbis est patria. At dum celuz totus hic
tibi mūdus exilium est. Nempe hāc meam immo
publicam spem quam mihi atqꝫ alijs tua iam tar-
ditas abstulit: tui quotidie nobis actus ac uerba re
stituūt. ¶ Quicqd enim agis: quicqd loqueris pie
⁊ ad reditum ꝓne uoluntatis iudiciuz est. ¶ Duo
ex omnibus attingam ut intelligas nullas esse late
bras fulgori tuo: teqꝫ uel in thalamo loquentez au-
diri toto procul orbe terrarum p̄mum est ꝙ nuper
dum Massiliam peteres pietate non dubitem ur-
gente ac desiderio reuidēdi religiosum illum atqꝫ
humilem nidum: vnde hinc celesti ꝓuidentia hinc
tua virtute quasi duabus alis ad suꝑos euolasti. te
qꝫ plebs deuota ⁊ tui in primis amātissima nō ut
hoiem sed ut deuz quem officio rep̄sentas summo
gaudio atqꝫ ingenti ueneratione suscipet tam pio
spectaculo permotus nescio an lachrymas: sed cer
te uerba non tenuisti: que in nostris gratius etiam
fortassis q̄ multorum qui aderāt auribus sonue-
runt. dixisti aūt inter multa ꝙ nisi esset alia causa
Romam atqꝫ italiam petēdi nisi ut deuotionem fi-
delium excitares abūde qdem hec sola sufficeret.
O sanctum ⁊ eterna memoria dignum uerbum.
Sic est uere. q̄uis autem ut in historijs notum est
Massilie ciuitas ab ipso sue fundationis exordio
romane urbis amicissima semꝑ fuerit. hodieqꝫ: qđ
interdum utrobiqꝫ posit⁹ notaui inter ipsos popu-
los magni cuiusdam relige sint amoris: si tn̄ talis
occurrit tibi Massilia q̄ obsegosa: q̄ deuota: q̄z re
uerēs Roma occurret. Nō affusum mō ⁊ pre gau
dio lachrymātem sacrāqꝫ tellurē pijs fletib⁹ irrorā
tem populū. sed ip̄os dei angelos in limine obuios
hēbis. qui vicariū spōsāqꝫ sui dn̄i in sedē atqꝫ i tha
lamū ꝓpriū redeūtes ieffabili gaudio ⁊ p̄dulcibus
hymnis excipiēt. ¶ Secūdū vō ꝙ dum hec impia

Dē
nat
lum

Liui
massi
āica
fuit
noꝝ

ac odibilis deo ac mūdo p̄donū manus que nunc miseras christianoꝝ regiones terribiliter puagat. Ad eam te necessitatē deduxisset: ut omni alio cessante remedio tua & Romane curie libertas ac requies multo auro redimenda esset: multa nec immerito sup hoc cū fratribus tuis questus: inter cetera iniuriā hāc Bonifacij iniurie nō eq̄sti tm̄: sed etiā ptulisti: recte id qdē ac ueraciter. Et si enī nulla hoi in vicariū dei sui cā sufficiēs sit offense: tm̄ re uera lingue ille licētioris & altioris si dici phas est animi vir: q̄ dn̄i vicariu3 deceret humillimi qcqd passus est: nō sine causa qdem ab hostibus suis est passus: utiq3 magnis atq3 insignibus viris lōga & graui psecutione lacessitis atq3 afflictis q̄ iā sic ad extrema pductis ut aut grāde illis aliqd audēdu3 aut funditus corruēdū eēt: ac pterea iā grauius nihil metuētibus: qbus mors erūnarū finis: nō accessio videret. Nec tm̄ ea res sine magni alteri⁹ hostis auxilio ac fauore nec tūc etiā apta vi: s3 nocturnis insidijs acta est. ¶ At tu hoium innocētissim⁹: qui nulli vnq̄ malefeceris. nec optaueris, qdē hac tua humanitate & hac rerū & vboꝝ humilitate quā tū potes: dn̄m tuū sequēs nō subito: nō occulte: sed instructa acie vilissimoꝝ furium circūuētus. O indignū ac scelestū facinus teipsum pecunia redemisti. Ad qd̄ Bonifaciū nec coactū certe nec reqsitu3 scimus. Itaq3 scissime querimonie tue spiritu sancto plenus illud ultimū addidisti. hec mala omnia hinc maxime puenire: q̄ Petri sedē tuāq3 deserēs teq3 indies grauiora metuē: si obstinatis nūc etia3 animis deserat sedes illa quā spōse sue Chrus elegerat. O te dignā uocē. o uaticiniū ueri plenum. o sermonē cui merito & terrenū cōcinat & celeste collegiū. Uere enim ita est, pter hāc summe sedis viduitatē atq3 hūc ptēptum: & curia tua nūc: & totus insup christianus orbis affligit & cito nisi puides sigd psagire hoi licet affliget aspius. Erūpūt ecce noue latronum scaturigines neq3 hic finis. Alie ex alijs renascent. Illi ipsi quos fugasse videberis reuertent. Nā quos auro placare putasti auro irritasti: ut qbus infinita cupiditas pde est. Nullus autē dei timor: nulla hoium reuerētia: nulla fides fallēdi: deniq3 pudor nullus. hoc tu eqdem dissimulare aut ignoratiā rei huius obtēdere nullo potes mō: quā clare admodū in publico ptestat⁹ es. ¶ Quid fit ergo? qd pcrastinat? vn̄ ista cūctatio? Medicorū error in curādis corpibus fere ois e sola cause ignoratione orit. Tu qui morbum vides morbiq3 cām luculēter intelligis & mederi potes qd differs remediū? qd expectas? An ut cūcta depereant uastēturq3? parū ne aūt queso iam uastata oia? An & tu casus ultimos p̄stolaris? Et ut Christus laçarū differs sanare ut ualeas suscitare. Sed hoc vnū sibi dn̄s tuus dum tibi cōmitteret reseruauit. An id vo tātis expectationibus queris: ut coactus facere videaris: qd̄ p̄dē uolēs facere debuisti? Atqui bonum l3 nisi uolēs facias nō mereris. Et tm̄ qd iam restat ut amplius cogi possis: nisi manuu3 iniectio quā pietas celestis auertat: teq3 a puētu malignantiū ptegat. Et qd̄ dieb⁹ sacris pcamur assidue non te tradat in manibus inimicorū tuoꝝ. Nōne enim tu diu ac sepe obsessus? Nōne itinera latrocinijs interrupta qbus ad pōtificē christianorū e toto orbe cōcurrit? Nōne patri patrū ac dn̄o dn̄orū seruiliter indicta redēptio. Et cū sint amara que sensim⁹: multo etia3 nūc amariora metuimus. ¶ Age ergo ut coactus quo excusabilior sis cōtra nitētib⁹. Uere aūt uolēs letusq3 sedē tuā repete. quā cū semel attigeris & fortis armatus atriū tuu3 custodieris oia erūt in pace: que nūc ideo sunt in bello: q: tuu3 p̄ncipale atriū nō custodis. Et qd multa? pp: oprie tibi pueniet qd̄ de tuo atq3 oiu3 dn̄o dictū est. pax enim erit in terra dum ueneris: dū loqueris pace3 gētib⁹: & ptās tua a mari usq3 ad mare. Nec te terreat q̄ roma quoq3 per hoc tēpus suas p̄donū molestias est passa. Rabies nēpe barbarica que nunc sacrā urbē tētat acephalā: mox ut suū caput illa recepit: nō dicā Romam: sed italie claustra pspicere nō audebit. Sic tu: q̄ tuis in pascuis ubiq3 debilior. sic tua pascua sine suo pastore fragiliora sunt sēper: & iniurijs aptiora. Nō instabo amplius. Spero eni3 te facturū cūcta feliciter atq3 istud in p̄mis qd̄ tātope posceris si vigilanter aduerteris: nequa tibi diuini muneris subrepet obliuio: si ptiue te singulariter ad hoc op⁹ assūptū eē memineris. ¶ Me ministri vo nō dubito: expeditissimūq3 ad oē pium opus aium habes. vide aūt & vigilantibus oculis caue: ne quē ppriū nō p̄mit: alienū pōdus oppmat & a ta3 g'iosi opis executione ppediat. Persuade cardinalibus tuis. Illos eni3 hac in re maxime uereor: italiā nō eē qualē ipsi putant: sed eē nullo scriptoꝝ illustrium discordāte optimam atq3 clarissimam & famosissimā mūdi partem. Esse ut ipsi testant & attestat ueritas vnam ex oibus cui pene nihil mali adsit nihil absit boni. modo pax vna non desit. Que deesse te p̄ite nō poterit. doce illos eē hic urbes nobilissimas atq3 pulcherrimas: qb⁹ visis fetida vilescat auinio: pudeatq3 nō antea viluisse. Esse aerē saluberrimū atq3 inter frigus estumq3 eximie tēperatum. Quā causam scriptores qdam Romani atq3 vniuersalis imperij posuere. qd̄ sic ex cōtrarijs mixtum esset ut & australes astutias vigore corpeo & virtutibus animi artboā cōtūderet feritatem: atq3 ita necessariū fuisse ut de utrisq3 participāti medio extrema succūberēt. Esse hic lacus piscosissimos: quot quales ue nulla regio tam paruo habet in spatio. Esse & flumina opportunissimis flexibus nature cōsilio sic diuersis locis errātia: ut italie magna ps Liguria & Uenetia & Emilia atq3 Flaminia vix insignem locum habeāt: qui nō a quiescēte aquis obsequentibus adeat. Esse in circuitu geminum mare: crebris portubus & nobilium urbium corona: & in utrūq3 decurrētium fluuiorum faucibus insigne: ita ut vndis hinc salsis: hinc dulcibus italia ferme ois sine labore pmeabilis atq3 amena sit. Esse ubi desunt maria alpes aerias barbarico oppositas furori. Esse per medium colles virētissimos: & apricas ualles: & campos uberrimos: & qui italiam q̄ longa est siluosis iugis intersecat patrem mōtium apēninum: nitidis hinc illinc amnibus grauidu3 & laticum uarietate salubri fontes gelidos tepentesq3. sanis delectabiles: egris utiles: sitiētibus opportunos: simul & metallorum uenas oium. Et bellātium armētorū acies: & nauigioru3 species hijs n̄ris iam cūctis equoribus impantes. ita ut hoc totum qd̄ mediterraneum nocāt mare si italici nolint: nisi occulto latrocinio nulla gens nauiget. Esse hic frumēti vini & olei Esse arborum & fructuum & pomoꝝ: que uester orbis ignorat. Esse siluarū & q̄drupedum & ferarum

Fetida auinio

Descriptio italie

Apenninus mōtiū pr

⁊ piscium ac uolucrū. ⁊ ciboꝝ omnis generis infi-
nitam copiā. Ne fortassis fame mori metuāt: non
tu qdem qui ⁊ hec nosti ⁊ ab annis teneris in reli-
gione optima enutritus carnis inedia impinguare
spūm didicisti: sacroq₃ ieiunio assuefactus esuriem
amas: crapulā execraris. Sed qui auinionēsib⁹ de
litijs assueuē nihil pter rhodanū cogitare queunt.
nec si queāt nolūt: tā dulcis est eni error ꝯsuetudie
saporat⁹ ⁊ ꝯdit⁹ annis: ut palato animi ueri gustus
amarior fiat: quo ꝑfecto spūali egritudine laborā
tibus nihil est funestius. ¶ Qui si dicant ut soliti
sunt deesse aliqd italie nō cōtēdā. Nam si nil peni-
tus deesset nō terrestris eēt sed celestis regio. poe-
ticūq₃ illud hoc dicētibus ingerā. Nec vō terre fer
re oēs oia pñt. Simulq₃ illud adijciā terrā nullam
eē cui nō aliqd: imo nō multū desit. Sed fidenter
nulli minus deesse q̄₃ italie eāq₃ ante oēs reru₃ bo
narū abūdātissimā affirmabo. raro aliqd affirma-
re solitus. Sed hoc usq₃adeo certū puto ut ne In-
dis qdē aut ethiopibus sit ignotū. Inuitus de mā
humili ⁊ aliena meis usibus diu loquor. sed res co

Bennē-
se vinu₃

git. Noui mores. Audiui sepe dum dicerēt. benuē-
se vinū italiā nō habere. En grauis infamia iusta-
q₃ causa italie relinquēde. Nōne aūt puerilis am-
bitio videri pōt paucis mediocrīs vini uasculis gl'i
ari. que vnus alterq₃ trāsalpinarū partiū collis ꝑ-
fert. ⁊ tot tā uarias nobiliū spēs vinoꝝ spernere q
b⁹ italia ois scatet. Nēpe qd hoc aliud est nisi odi-
um gētis ad clemēta trāsferre. Rñdebūt forte ne-
q₃ se spernē neq₃ odisse: sed locū elegisse ubi ⁊ suis
⁊ nr̄is illuc pelago ⁊ nauigabili amne delatis de-
litijs frui possint. Qꝫ si nr̄a illuc/ cur queso nō ⁊ ue
stra huc eodē se maritimo seu flumineo tramite de
uehanꝫ: ⁊ quo trāsmarina ꝑueniūt: cur nō ꝑueniāt
trāsalpina qbus ⁊ eque liqdū iter est: ⁊ breui⁹. ue-
niāt plane: ueniāt securi: qui beatā siue benua vitā
agi posse diffidūt. Nam ⁊ hic nr̄a repient: ⁊ sua il
los nullo negocio prosequenꝫ. Pc̄ia uoluptati nihil
difficile. nihil impuiū illi est. maria penetrat ⁊ vbo
ipsa etiā mōtes transfert. Spero aūt postq̄₃ italos
colles attigerint pterita nō regrēt. Ita dico si corpo
rei sensus liberi sint nec ai pmanꝫ erroribus: aliogn
nulla vnq̄₃ q̄₃uis exqsitissima nouitas ieptissime ue

Sever⁹
impr

tustatis uestigiū abolebit. Eueniet q₃ qd de Seue
ro romano impatore memorie ꝓdiꝫ: qui cū in sum
mo fortune gradu eēt ⁊ petitis terra mariq₃ cibis
afflueret cupide tñ afro legumine uescebaꝫ: non q₃
uel delectabilis cibus eēt: uel italie deesset: sed qa
ipse afre erat originis: cuius amor quecūq₃ inde or
ta eēnt sapida fecerat. Sūt qdā motus nāles quos
extiguere difficile est: rōne animi frenanꝫ. parebat
ille vir magnus desiderio nāli: nec ideo tñ honestū
officiū deserebat. Amabat patriū legumē nec amo
re patrij leguminis in africa morabaꝫ. ¶ Sil'e ali-

Traia⁹
Anto⁹
Diocle⁹

qd cōiecturari licet in pncipibus alijs Traiano sci
licet/ Antonio pio/ ac Diocletiano. Quoꝝ primus
quo supbiūt hispani: Italice qdē nat⁹ in hispania
vir impio senescēti utilis potuit uel ex ortu uel ex
rudimētis ifantie ad hispanas res amorē quēdam
ꝯsuetudine cōcepisse. Scdus vō Rome natus sed
trāsmōtane hoc est Nemausēsis originis: nūquid
nō ueri sil'iter credi pōt. delectatus fuisse vino pa-
trio quo tā ualde hodie delectanꝫ qdā quos opta-
rē: ⁊ par eēt maioribus delectari. Terti⁹ e salonis
dalmatie oriūdus fuit. ubi an aliqd boni sit nescio:

sed vix fieri pōt qn aliqd ibi eēt quo ille delectareꝫ.

Patri
amor c
teris a
fertur

Est enim nescio quenā latēs vis ⁊ natalis soli dul
cedo insita vilia etiā nobis q̄si q̄dā cois ortus ꝯsan
guinitate nobilitat: cōmēdatq₃: ⁊ que nā fecit acria
dulcia facit opinio. Itaq₃ vix iuenias nisi doct⁹ ad
modū modestusq₃ sit: qui nō patriā suā oibus ante
ponat. Si iudicio fiat ineptissimū: si charitate lau-
dabile mō nō sit maiori ꝯriū charitati q̄le est de q̄
nūc agiꝫ. ¶ Nunqd enim queso hoꝝ aliqs quos ꝑ
xime noiaui: seu ꝓpter affectū pr̄ie: ubi uel vñ ort⁹
eēt: seu ꝓpter frugū sibi placitū saporē alibi q̄₃ Ro
me: hoc est impij domicilio sedē legit: ⁊ fieri potu-
it: ⁊ credi pōt: ut sicut Seuerus legumē ex africa:
sic alij res alias ex hispania: nemāso dalmatiaq₃ ad
uectas habuerint: qbus romana tñ in regia uteren
tur. ut sileā eos pncipes qui aliūde orti nō tm̄ Ro-
me agere sed romani etiā videri optarūt: atq₃ ut ro
mani dicerenꝫ ⁊ crederenꝫ modis oibus nixi sunt:
nec mētionē ullā pr̄ie ueteris audire uoluerūt. nec
imerito: ut qui nobiliorē patriā impio q̄₃ origie na
cti eēnt. Quales legimus Alexādrū ac maximum

Alexa
der fu
mariu

quoꝝ pmū sire. scdm barbarice pudebat originis.
Nō hoc postulo ut sui ort⁹ quenq̄₃ pudeat. Est eni
⁊ nāe aduersum ⁊ modestie. ¶ Sed hoc posco ut
⁊ tu pr̄: ⁊ cardinales tui p̄stetis eccl'ie dei eterni:
qd illi q̄tuor quorū supra memini tpali impio p̄sti-
terūt: ut cū scilicet in aium uenerit eē hūc in aluer-
nis ortū: hūc lemonicis aut in aliq̄ urbiū vicinaru₃
simul illud quoq₃ mētē subeat: esse te qdem epm ur
bis rome. Illos aūt uel romane telluris epos: uel
in romana urbe p̄sbyteros: aut diaconos: nec dece
re eccl'ia₃ Petriq₃ sedē originibus uestris. sed ori-
gines nr̄as illi cedere: illā seq: nec honestū catholi-
cis atq₃ eccl'iasticis viris eē carnaliū vncis affectu
um ab officio retrahi quos pagani fregerint ac sp̄-
uerint. ¶ Proinde ꝑsuade illis. nā tibi iā ꝑsuasum
spero romam petere: ubi ⁊ rerū copia: ⁊ qualitas
ea est que facile impetret ut externa nō cupiant uel
si forte aliud quesierint cūcta affatim nō solū ex il-
loꝝ patria: sed ex orbe toto tyberinis faucib⁹ cōue
hanꝫ. Sic enim de Anco Martio q̄rto romanorū

Anc⁹rō
nus re

rege scriptū est. ꝙ ostiā in ipso maris fluminisq₃ cō
finio coloniā posuit. Et sequiꝫ. Iam tū videlicet p̄-
sagiēs aio futurū ut totius mūdi opes ⁊ cōmeat⁹
illo ueluti maritimo urbis hospitio recipenꝫ. Non
ergo diffidāt pauci hoies ⁊ in Christo humiles ac
ieiuni posse viuere ubi opipare vixerūt: tot superbi
pncipes ⁊ tam multa milia viroꝝ: tāq₃ innumera-
bilis hinc ciuium multitudo: hinc aduenarū. Nā-
q̄₃ ne hos loquar quoꝝ certus numerus stringi ne
quit. aut lustra oia diuersis etatibus acta comple-
ctar: duo que stuporē legētibus ingerūt attingam.
Siqdem anno sexto Claudij pncipis descriptione
Rome facta inuēta esse ciuium romanoꝝ sexagesi-
es nouies cētena quadragintaq̄tuor milia. Quia
res fidem excedit testis est Eusebius cesariēsis in

Eusebi
us

libro de tpibus. Cum iam ante sub Augusto anno
eius q̄rto ⁊ qnquagesimo inuēta eēnt nonagies ter
centena ⁊ septuaginta milia. Eat nunc aliquis dif
fidentie filius ⁊ uaticinetur non dicam te: quem
sic hodie religiosum ⁊ frugalis vite amicum affir
mare ausim: ut in monasterio fuisti vnq̄₃: sed seu vi
ginti seu triginta reuerendos patres cum mode-
sta familia ibi non posse viuere. ubi trecenti olim
patres conscripti. Ubi tot Imperatores. totq₃

exercitus ꝛ tot populi vixere. Q̃ siquis forte est apud quem vo fidem abroget uetustas. Ad id qd̃ nuper omnes vidimus animum reflectat: ut scilicet proximo iubileo cum tota prope christianitas: ꝛ is peregrinãtium numerus: quem nescio an vnũ dĩe ulla urbs pasceret cõfluxisset rome inaratis lꝫ atqꝫ icultis romanoꝝ agris vineisqꝫ p̄cedẽti anno gelu ac pruinis per oẽm fere italiã arefactis: maior tñ ibi rerũ oium ubertas sub anni exitũ fuit: q̃ ab initio fuisset. ¶ Q̃uis sane ꝓpter cõtẽtiosos isolẽtes qbus est pro rõne odiũ ꝛ liuor: de hijs multa dixerim: nõ hic tñ ꝙ videlicet ꝛ nã p̄fertilis roma sit ꝛ aduẽtitio fertilitatis capacissima ad id qd̃ ꝓbare nitor magnã victorie spem repono. Neqꝫ eni dignũ cẽseo: nec credibile extimo apl'oꝝ successores in eligẽda sede delitias aut copiã aut oino aliđ q̃ Chrm ꝛ salutẽ eternã cogitare: atqꝫ ibi eẽ libẽtius ubi deo placẽ ꝛ hoibus ꝓdesse: ubi deniqꝫ viuẽ bene ac feliciter mori possint. ¶ Tẽpus admonet ut nũc etiã vnũ tã multis adijciã. O si igiť nocte hac que apl'orũ Petri ꝛ Pauli gl'ioso martyrio sacra est ꝛ hac ipsa noctis hora: qua tibi anxius tã fidenter nec minus reuerẽter hec scribo in basilica apl'orũ p̄ncipis que peculiaris basilica tua est diuio qd̃ nũc caniť officio ꝛ matutinis Chri laudibꝰ interesses quãtã ꝛ q̃ sacrã ꝑcipes uoluptatẽ: que suspiria q̃s lachrymas dares: q̃ doleres ꝙ nõ lõgior nox eẽt. Audebo te iterũ orare: ut ꝛ hoc mihi rursum credas. nunq̃ parẽ tibi delectationẽ dabit Auinio cũ oibꝰ delitijs: que uel eẽ ibi ul' ꝯuehi uel aio fingi queũt. ut enim oẽ ibi mũdi aurũ: oẽs gẽme: oia vina: oẽs epule aceruenť: nunq̃ ibi erit illa deuotio que felicẽ faciat aiam. Certũqꝫ id uerũqꝫ me dicẽ Chrianũ genus oẽ fatebiť. In hoc saltẽ nullus locus rome par aut suapte est nã: aut fauore quolibet hoiuꝫ fieri põt. Et hec hactenus. ¶ Unũ silui siue ad extremũ distuli: qd̃ p̄mũ esse potuerat. Nosti q̃ in statu chriani tui sint per oriẽtẽ. Quin ꝛ ꝓpingus malũ est. Nõ audisti ut ihermes asie ppl'i quos nr̃a desideria fortes facit atqꝫ in p̄mis olim Phriges. turchi hodie miserã greciã sine fine diripiunt ꝛ egeo ip̄sas cicladas populanť. Que etsi lõgis errorib9 obstinate ꝑuicacie iustas penas dẽt: inde tñ ad nos uerosqꝫ catholicos est trãsitꝰ. Iã cyprꝰ creta rhodus euboea viciniorqꝫ nobis tẽtať achaia ꝛ epirus. Iã calabrũ littus flẽtis grecie mestissimas uoces trepidis auribꝰ accipit: sic nẽ itaqꝫ fides christi ut vides ad oriẽtẽ ꝑiclitať: tu ad occidẽtẽ sedes adhuc o maxime dux nr̃arũ ꝛ põtifex aiarũ: qui ut tuũ munus ipleres nisi fallor p̄dẽ surrexisse debueras: teqꝫ uel solũ difficultatibꝰ obuiũ ferẽs: non romã mõ sed Cõstãtinopolim prexisse q̃q̃ solus eẽ nõ potes. Chrs ipse cuius res agiť tecũ erit: ꝛ christi acies quocũqꝫ ieris te sequeť. Nõ est boni ducis se ꝑiculo subtrahẽ: multo minus aũt labori. sed illuc ꝓperare quo eũ plurimus bellãtiũ clamor uocat. ¶ Potuit Chrs crucẽ fugẽ/ si nos deserẽ uoluisset: nullis nr̃is meritis obstrictꝰ pro salute nr̃a mori uoluit. Nos b̃ficio p̄uẽti pro illius gl'ia nõ solũ mortẽ fugimus sed laborẽ. Iã dudũ debuit ois status: ois etas arma corripe ꝛ in illo spei anchorã figere: qui nullũ vnq̃ in se ſp̄antiũ fefellit: qui Theodosio cũ paucis cõtra imẽsos exercitꝰ barbaroruꝫ p̄liãti/ mirã icredibilẽqꝫ victoriã dedit: ꝛ pro eo fecit elemẽta pugnare. In quo qdẽ elegãter cõterraneus meus q̃uis Chrm nesciẽs deo tñ ueroqꝫ testimoniũ ꝑhibuit hijs vsibꝰ. Te ꝓpter gelidis aqlo de mõte ꝓcellis: obruit aduersas acies reuolutaqꝫ tela. vtit in actores ꝛ turbine repulit hastas. O nimium dilecte deo cui fundit ab antris Eolus armatas hyemes: cui militat ether. Et cõiurati ueniũt ad classica uẽti. Et nos dilecti deo eẽmꝰ si euꝫ qua tenemur mẽte diligeremus: nunq̃ nẽpe se diligẽtibꝰ absfuit: ut qui iterdũ se ꝑsequẽtibꝰ affuit. Et nobis ab antris Chrs: nõ eolus. armatas hyemes funderet: nobis ether ut auxiliares ad classica ueni entes militarẽt uẽti. Sed qs igratis militet? Quis sopitis atqꝫ torpẽtibꝰ opẽ ferat? Nõ sopiti tñ sed exanimes ꝛ pctõ mortui. lõgeua iãqꝫ in nãm uersa uoluptate marcuimus. Iã moribꝰ malis obruti sepultiqꝫ ꝛ ob hocip̄m celestibus auxilijs destituti sumus. ¶ Ad te aũt redeo ubiqꝫ fateor utilis sãcta ubiqꝫ ꝛ uenerabilis p̄ñtia tua est. Sꝫ qd queso qd rhodanus. Quid sorgia ꝛ ruẽtia tui egent? Quis ibi tuoꝝ ꝓtegẽdus? Quis hostium cõprimẽdus? Egẽt tui Ioniũ ꝛ egeũ ꝛ helespõtus ꝛ ꝓpontis ꝛ bosphorus. Quid hic igiť mõstri est. Non possum satis hoc querere. In oriẽte pugnať. tu qd agis in occidẽte sp̄ũaliũ dux belloꝝ? Est hic qdẽ dñorũ error publicus: qui ꝑfecto tuus eẽ nõ põt ut se suis uoluptatibꝰ dños fieri putẽt: cũ necessitatibus alienis fiãt. Tu si nois: si officij: si dñi meministi qui suis in pascuis te pastorem fecit: nõ illic herebis ubi vmbra fortassis aut fons gratior. sed ubi predo seu lupus infestior ubi necessitas dñici gregis maior: memor illius euãgelice s̃nie. bonus pastor aiam suam dat pro ouibus suis. mercẽnarius autem ꝛ qui nõ est pastor cuius nõ sunt oues ꝓprie videt lupuꝫ uenientem ꝛ dimittit oues ꝛ fugit. Tu es pastor: tue sunt oues que dñi tui sunt. Oia tibi commisit: oẽm tibi gregis curã: omne ius cõtulit. Lupus ad ouilis ostiũ fremit ꝛ tu cessas. Si nõ mercẽnarius sed uerus es pastor: offer te p̄claro pioqꝫ discrimini. qd̃ sicut temere optare nõ est prudẽtis: sic molliter declinare nõ est viri fortis ac magñimi. ¶ Mitte oculos in lõginqua nõ locoꝝ modo sed tempoꝝ videbis quãta ibi calamitas p̄sens sit: quãtũqꝫ periculũ futuri. Nam ut ait comicus. Istud est sapere nõ qd̃ añ pedes modo est videre sed etiam illa que futura sunt ꝓspicere. Certe nisi iam hinc ꝓspicis nisi occurris actum est: pudẽdam nobis christiani nois illis in partibus ruinã: ꝛ ꝓrsus indignaꝫ ac miserabilẽ audiemus: que ut dixi nõ Christi q est iniurie inaccessus: sed nr̃a iactura est: nr̃a secordia: noster pudor: qui iam tãtus ibi est ut an maior esse possit in dubio sim. Nescio enim an peius sit amisisse hierusalem. an ita biſãtion possidere. Ibi enim nõ agnosciť Christus. hic lediť: dum sic colitur. Illi hostes: hi scismatici peiores hostibus. Illi apte nr̃m impium detractãt: hij uerbo Romanam eccl'iam mr̃em dicũt. Cui q̃ deuoti filij sint: q̃ humiliter romani põtificis iussa suscipiãt: tuus a te ille datus patriarcha testabiť. Illi minus nos oderũt qꝛ minus metuũt. Isti autem totis nos visceribus ꝛ metuũt ꝛ oderũt. Cõstat qꝛ nos canes iudicant: etsi loquẽdi libertas affuerit canes uocãt. Interfui ego solẽni die dum Romano ritu missa celebraretur: grecus quidam homo non illitteratus: sed multo maxime stultus atqꝫ arrogans exclamauit. Ego non possum pati inquit latinorum nugas.

Comicꝰ

qȯ uerbū intellectū si fuisset a populo nō ipune ut
auguroꝛ tulisset. Sed sic est sic de nobis sentiunt ⁊
basilicas suas siqs ex nr̄is introierit q̄si hūano sā-
guine aut fedo facinore violatas recōciliant ⁊ ex-
purgāt. ¶ Et hec qdē romana eccl'ia diu nouit ⁊
passa est. Qȯ an dici toꝛpoꝛ an patiētia mereat̄: cū
tā facile dilui possit hoc dedecus: iudicādum linq̄
alijs. certe nos nr̄osqꝫ hostes a qbus nūc hierosoly
ma detinet̄ magnū equoꝛ iteriacet. Itaqꝫ cū illis
ut res nr̄e ⁊ illoꝝ sunt nō puus est laboꝛ. Uñ fit ut
dilationē nr̄am ipotētia foꝛtassis excuset: q̄uis im
potētie nō nisi ex nr̄is dissensionibꝰ exoꝛte excusa-
tio nulla sit. Inter nos aūt ⁊ hos greculos nihil est
mediū: nisi nr̄ sopoꝛ ac nr̄a segnities qbꝰ ut odij plu
rimū sic nihil est viriū. nilqꝫ ibi uolētibus negocij
est: duobꝰ italie populis spōsoꝛ sum si tu hñ uelle ce
peris breui eos nō iūctos mō sed vnūquēqꝫ per se
uel ibelle illud imperium euersuros uel ad iugum
mr̄is eccl'ie deducturos. Quo magis magisqꝫ ꝯui
uētiā hāc stupeo: nec satis itelligo qd ita res maxi-
me negligunt̄ cū minimarū tanta sollicitudo sit hoi
bus. Et lꝫ hic oiuꝫ chr̄ianoꝝ publicus pudoꝛ sit: tñ
in oi exercitu male rē gerēte ducū pudoꝛ est maxi-
mus. Sepe qdē sub vno duce piere qui sub alio sal
ui eēnt. Sepe culpa ducis qui dispositi erāt ad vi-
ctoriā victi sunt. Sepe etiā ⁊ fere semp militū cul-
pā vulgi opinio reflectit in duces. ¶ Quobreꝫ uob
qui oium duces estis: tibi dico romanoqꝫ principi
quo studio assurgēdū sit: ut nō solū uestre sed cois
etiā molē vitetis ifamie: ipsi cognoscitis. Nec co-
gnoscē satis est plus aliqd: imo plus multū exigit̄
a uobis ne putetis hāc nos gratis magnitudinem
ꝯsecutos per difficultates medias itur ad gloriam
Nunq̄ qescet quē v̇tutis calcar attigerit: ex vna in
aliā idefessa ꝯstātia gradiet̄. ⁊ ceu totideꝫ altioris
fame iuga cōscendet: eritqꝫ sibi is laboꝛ oi dulcioꝛ
qete. imo qdē ea sola reqes aio in altū suspirāti: cui
ab egregijs actibꝰ feriari is demū mestus est laboꝛ

Juliꝰ cesar

miserūqꝫ ociū. Legisti ut Julius cesar bella sibi de
esse dānū uocet: fugāqꝫ hostiū turbatus aspiciat ut

Titꝰ

Titus Uespasiani diē pdidisse se doleat. quo nihil
suo more magnifice liberal'rqꝫ gessisset: ut Alexan

Alexāder

der macedo adolescēs p̄mū iter coetaneos lamēte
tur ꝙ Philippus pr̄ crebris victorijs hostes sibi
vincēdos atqꝫ oēm bellice laudis occasionē mām-
qꝫ p̄ripiat. vir deinde ne hostes fuga dilabant̄ solli
citus atqꝫ interꝰ vigilet: eoqꝫ metu dēpto iā securꝰ
doꝛmiat q̄si nihil nisi securitatē metuēs ⁊ laboꝝ fi
nē. utqꝫ aliqd de lr̄is sacris imisceā isrl'itici dux po
puli Josue dū post illā de tot regibꝰ victoriā uox i-

Josue

staret ⁊ posset parta gl'ia ꝯterꝰ reqescē ⁊ diuinum
laborē nocturno sopore diluē ⁊ laborē ip̄m ⁊ cū il
lo gl'iam augē cupiēs ut ꝯsisteret soli iussit ⁊ paru
it. Sic est ergo generosi ai pabulū ac delitie sunt la
bores: nō ꝓpter se qdē: sed ꝓpter id quo nō al'r q̄
per illos ascēdit̄. ¶ Hec duobꝰ nobis añ alios sem
per hñda sub oculis: sempqꝫ ais agitanda ꝓposui:
nō feruide tm̄: sed etiā ipoꝛtune: ut qui cūcta mihi
deesse maluerim q̄ fidē. Meo qdē uel foꝛsitā alie-
no officio functꝰ sum. uera utiqꝫ ⁊ ab alio meliꝰ di-
cēda cui maioꝛ eēt auc̄tas. sed uel nulli cogitata ul'
oibus foꝛmidata disserui. A posteritate certe grām
a tua aūt scitate ⁊ illius alterius maiestate ueniaꝫ
saltē sperās. Que si ab illo ut dixi in optimā semp
ꝑtē sunt accepta eo nūc a te mitius accipiēda cōfi-
do quo successoꝛ Petri mitioꝛ debet eē q̄ Cesaris.
¶ Et cū illo qdē ut mā icidit sepe olim tecū hodie
p̄mū mihi sermo iste susceptꝰ est. seu uerꝰ qm̄ cre-
bro mihi hec tecū in silētio lis fuit. nūc nouiter pro
ductꝰ ad calamuꝫ. Qui qm̄ etsi pro desiderio meo
breuis pro tua tñ multiplici occupatione lōgissimꝰ
euasit: aliquo tādē fine claudēdus est. Romane pō
tifex chr̄ianoꝝ dux: Roma te suū spōsum: christia-
nitas suū ducē uocat altis uocibꝰ: nō ad regem sed
laborē ad quē hō nascit̄. neqꝫ ad paceꝫ sed ad bella
reposceris: in qbus tñ bellis t̄palibꝰ eterna pax aie
⁊ multoꝝ salus ⁊ gl'ia tua est. Tuū est eligē quo in
statu mori uelis. Nā seu debitū gl'iose iplēti seu in
gl'ie negligēti ꝓculdubio moriēdū est. Cui prede-
cessores Auinione sibi sedē elegē: quo ꝯsilio ipsi vi
derint. Ego eni qui ab ifantia ciuitatē illam multo
melius q̄ pr̄iam meā noui: singulare nihil p̄ter lu-
tū ⁊ uētū ibi eē ꝑpēdi. Nā ut isignē illic copiā ci-
boꝝ eē iactātibꝰ credā: cuius sepe ꝯriū vidi: utqꝫ oi
bus in hoc vno sit locus ille supioꝛ in quo inferioꝛ
multis est. nō tñ satis igenuā ꝯsilij rōnē hāc fuisse
per miserū tā grauibꝰ ⁊ tā sanctis viris: ut more pe
cudū pascua opima captātiū: ubi uberiꝰ nō ubi ho
nestiꝰ uiueret̄ eligerēt. ¶ Quꝫ si eos natalis ꝯone vi
cinitas mouit fuit in illis foꝛsan excusabile terram
spectātibus ⁊ terrena meditātibꝰ. Tibi aūt longe
aliter nutrito: lōgeqꝫ al'r assūpto lōge aliter sentien
dū. Cui nō hec aut illa ps terrarū sed totus oꝛbis
est pr̄ia: imo exiliū ut dixi pr̄ia aūt celū. huiꝰ tñ exi-
lij sedes Roma nō qdē sola sed sanctioꝛ gratioꝛqꝫ
illi qui te hinc dū uolet in pr̄iaꝫ reuocabit. Assurge
ais ⁊ vilia disce ꝯtēnē. magna recepisti nec pua fa-
teoꝛ repetunt̄. Aptū tibi miraculū diuinitas fecit.
Nūc tu illi miraculū fac aptū: ut de tā ꝓfūdo eccl'i
am suā eruas. Neqꝫ eni pui miraculi res fuerit tot
tā radicatos aios inde couellē. Fiet tñ haud diffi-
cile nisi tu ibi etiā radicatus sis. Quꝫ si fueris: triste
omen Chis auertat. qd iter te ⁊ illos intererit quo
rū nūc iutilis more: ⁊ inanis gaudij fructꝰ est doloꝛ
Tāta est hoium: quāta uoluptatū actuūqꝫ diuersi-
tas: nec ulla re magis ab iuicē differūt q̄ uarieta-
te opū ac distātia aioꝝ. ¶ Unū qꝛ ioco ꝓximū erat
p̄terire mēs fuerat. Sed coegit pius ai caloꝛ nihil
occulē: nihilqꝫ subtrahē sacris auribus tuis oium
que uel tuū nomē uel cōsciam meam p̄mūt. Fame
est eē palatij tui ꝑtē que Roma dicit̄: quā igressus
spōse te reddidisse totūqꝫ ꝓrsus iplesse romani pō
tificis officiū uideare. Noli cū dn̄o tuo ludere. Fru
stra fallaciūculis tētat̄ dialeticus sūmus est. cui so
phisma nullū insolubile: scrutatoꝛ ifallibilis ac ꝓfū
dus itelligit cogitationes nr̄as de lōge semitas no
stras ⁊ funiculū nr̄m iuestigat ⁊ oēs vias nr̄as ꝓ-
uidet. Que si oblique sint ⁊ a pietate discesserint:
placē sibi nō possint. Ergo illas deꝰ aspiciēs ut sa-
tyrici v̇bo utar ridet ⁊ odit: ridet cantiūculas: odit
finē. Scriptū est: nolite errare: deus nō irridetur.
¶ Nec v̇o tibi foꝛtuna blādiat̄ tua nec te lōge vite
spes decipiat breuis est vita moꝛtaliū maxieqꝫ pō
tificū seu ꝙ senes ad hūc statū ueniūt: seu qꝛ curaꝝ
pōdus laboꝛqꝫ ꝑpetuus ⁊ negocioꝝ estus necesse
est vitā ipsam efficiāt breuiorē. Et iuuenū moꝛs ⁊
senū semp in foribꝰ extimāda est. Sed que in illis
opinio in istis scia certa est. Et q̄uis utrorūqꝫ sum
ma breuis qu potius nihil sit ⁊ q̄si somniū aut fu-
mus aut vmbra p̄tereat iuuenis tñ aliquātulū vi-

uere pōt: lꝫ ⁊ statim mori possit ⁊ sepe senē moriē do ꝑueniat. Seni ilico moriēdū eē certissimuꝫ est. ¶ Cū ad tribunal Chrīi igit̄ uētū erit: ubi nō tu do minus ⁊ nos fui sed vnus ille dñs: nos ꝯserui oēs erimus. Nōne putas tibi dicturus sit. ego te a ter ra inopē suscitās ⁊ de humilitate tua erigēs nō so lū cū ꝑncipib⁹ sed sup ꝑncipes collocaui: eosqꝫ tibi ad genua pedesqꝫ ꝓcūbere uolui. tu ecclīam meaꝫ tibi creditā ubi nā gētiū religsti: tu multis a me sin gularib⁹ isignit⁹ donis: qd singulare mihi ꝑter ce teros reddidisti? nisi ꝙ sedisti in rupe Auinionensi tarpeie rupis oblit⁹. An me credis dū reruꝫ caput eligerē nō aliud eligē potuisse? An electionē meaꝫ iudiciūqꝫ ꝯtēnitis? tuqꝫ in ꝑmis qui ꝑoꝝ corrigen dis errorib⁹ mirabilr̄ per me assūpt⁹ nihil penitus ab illoꝝ tramite declinasti. igressu dissilīs: ceteris ꝓgressu simillimus ⁊ egressu. ¶ Qui ad hāc inter rogationē mihi seruo tuo nō facile rn̄deres. Quid rn̄surus es dño? aut qd dicturus Petro? Ego inq et iusto metu crudelissimi Neronis fugiēs dñi in crepātis occursu Romā redij ad supplicium ⁊ ad mortem. Te qs Nero: qs ue Domitianus expulit. Quis mortis aut supplicij metus: tā diu exuleꝫ fe cit? Quid queso nūc Rome fit. qd mea domus? qd sepulchrū? qd ppl̄s meus agit? An mihi nō loque ris? An que te pcōtor ignoras? vn̄ vo mihi nūc re dis? An ⁊ tu ad rhodanū exulasti: qui si te ibi forsi tan natū dicas: an nō ego natus alibi? Sed uterqꝫ nr̄m aliā nascēdo: renascēdo aliā priam nact⁹ erat. Itaqꝫ cōscius ego dñice uolūtatis rome postposui galileā: at tu Rome rhodanū ꝑtulisti. ¶ Hec ego pi clemētissime fide pura stilo humili dictauerim si sus tibi amariusculā vitatē ꝗꝫ melliculas blāditias chariorē. Si erraui aut si scitatē tuā mea libertas offendit flexis aie poplitib⁹ ueniā peto. Tu vo nūc reiectis ꝯsultorib⁹ uanis: tecum cogita: tecūqꝫ deli bera: an qd supest tpis in ceno auinionēsi agē ma lis. An Rome que tota caro ⁊ sanguis est martyꝝ An in saxo illo ⁊ in illa uētorū pria quā nūc colis. an in uaticano potius sepeliri eligas: locoꝝ omniū nr̄i orbis sine ulla cōparatione scissimo. Ad extre mū in die ultimi iudicij an resurgē ames iter auini onicos pctōres famosissimos nūc oium que sub ce lo sunt. An iter Petrū ⁊ Paulū Stephanū ⁊ Lau rētiū: Siluestrū ⁊ Gregoriū: ⁊ Hieronymū ⁊ agne tē ⁊ Ceciliā: ⁊ tot milia scōrū uel in Chrīi cōfessio ne feliciter qescētiū uel pro Chrīi fide felicius pem ptoꝝ. ¶ Deniqꝫ qcqd elegeris vnū Roma suo iure flebilr̄ poscit: ut si tu illā deseris qdqꝫ iustū sit: ne mo te melius nouit spōsum saltē sibi alterū suū ce sarē restituas. Quē Innocētius sextus ut ꝓhibēt: is qui te ꝓximus an̄cessit ab amplexu eius iusiurā di religione ꝓhibuit. O diuortiū si uera loq licet i dignū neqꝫ spōsis tm̄: sed toti vicinie nociturū. Tu patrū optime ⁊ boni cois amātissime: obicem hūc qui solus potes amoue: ⁊ Cesarē Rome eē non so lū ꝑmitte sed ꝑcipe ne nolle te ibi eē crudelitas. nol le aliū inuidia videat̄. Et hoc tibi uel si respuis hoc sibi pn̄s ac uētura plebs chrīiana per os meū ꝗꝫuis isulsum ⁊ ꝑuilogum ⁊ indoctū: ab illo tm̄ dictū cre dat qui mētiri nescit qꝗꝫ dum vult nō pctōres atqꝫ ignaros tm̄ sed bruta quoqꝫ aialia loq facit. Quia dū Roma spōsis suis vidua suisqꝫ luminibuſ orba erit: neqꝫ res humane vnqꝫ bn̄ ibūt neqꝫ christiani fines ꝯquiescēt. Si alterū recepit: bn̄ erit. At si am bos optime gl̄iose feliciterqꝫ: Chrīus oipotēs dies tuos ꝓroget in lōgū euū. Apiatqꝫ cor tuū consilijs nō blādis nec fortasse delectabilibus sed sanis ac fidelibuſ. Utqꝫ arbitror: deo gratias. Uenetijs ter tio kalend. Julias.

¶ Explicit Liber septimus.

¶ Incipit Liber octauus Ad Joānem boccatiuꝫ de etatis parte dubia: ut aiunt. Epistola. I.

Juuēes sibi det hūt annos. senes vo addunt

m Os est iuuenū annis suis sem per aliqd detrahē: senū vo uel tātūdē uel plus addere eo ꝙ liberius sit addētis mēdaciuꝫ ꝗꝫ detrahētis: ꝓnniorqꝫ credu litas audictiū: utrorūqꝫ auteꝫ certa rō: sed diuersa est. Juue nib⁹ ꝯseruāde ⁊ in lōgū ꝓtra hēde vite ne dicā libidinis. Cōtraqꝫ senib⁹ queren de atqꝫ augēde studiū auctis. utriqꝫ certe tāta con stātia mētiunt̄ ut illi cū multos sepe fefellerint: aliq tiēs ⁊ seipsos fallāt: credātqꝫ se mēdacio iuniores bn̄ si ⁊ mortē fallerēt statuto illos in termino expe ctātē. Et hij ut vni mēdacio fidē querāt plurimis i plicent̄: multa que an̄ se fuerint ꝗsi visa oculis ⁊ co gnita fabulātes. Mihi utrūqꝫ declinare est anim⁹ Illud eni turpe mēdaciū: hoc iane. ¶ Fatebor tm̄. neqꝫ tuū iudiciū erubescā diu me in primo agmine nō mēdacio sed silētio vsatū. Fisus eni sum multū ipm cui annoꝝ nūs nāe digitis iscribi solet: viuaci tate qdā: ⁊ vite mō iuuenilib⁹ ꝓbris explicite pluſ opinioni aliqd spectātiū detracturū ꝗꝫ ausura eēt i pudētia mētiētiſ. Quis huic spei obstaret ꝓperata canities que nescio vn̄ iā inde ab annis teneriorib⁹ caput adolescētis iuaserat rara lꝫ: que cū ꝑma ueni ens lanugine albicāti vtice uerēdū nescio qd hēret ut qdā dixere ⁊ teneri. Adhuc oris hitū onestaret mihi tm̄ eatenus iniucūda ꝙ ea saltē in pte iuueni li quo gaudebā aduersaret̄ aspectui. ¶ Sed qm̄ ⁊ cani falsi sepe testes sunt etatis: ⁊ mihi oium coeuo rū testimonio tā ꝑcox illa mutatio: ⁊ tā ꝑceps fue rat: ut nulli eēt uel icognita uel suspecta: spaui alijſ illā iudicijs oppssum iri. Nec fefellit spes. Interiꝫ sic affecto ⁊ Nume regis incanamenta ⁊ Uirgilij iuuenis barba cādidior. ⁊ Domitiani adolescētis coma senescēs. ⁊ Stiliconis festiua. ⁊ intēpestiua canities Seuerini. Et siqd tale uel legerē uel audi rē magno aium subibat assensu: clarisqꝫ comitibus me solabar. Et si aūt nunqꝫ qd mihi sum cōsci⁹ de etate mētitus ipse mea siꝫ: siqn̄ tm̄ qd ꝑsepe accidit iuniorē me aliqs diceret mēdacij expers: alieno mē dacio delectabar. Siqs vo qd rarū fuit seniorē fa ceret: hoc mēdacio tacit⁹ irascebar. At si qn̄ uel ca su aliquo uel acriore iudicio qsqꝫ uerū meoꝝ nūm dixisset annoꝝ: vitate ipsa offensus: ⁊ admirās ꝗsi me ꝓditū extimabā. Cuius mali cāꝫ mecū querēs vix iuenio. Et isaniā qdē illā aliqn̄ mihi cū alijs iu uenib⁹ cōeꝫ fortasse nō negē. Grates aūt deo meo cuius grā miserū me de corpe mortis hui⁹ cū apl̄o liberabit. Et qd ad hāc miserie ptē attinet: puto iā liberauerit per Chrm̄ dn̄m nr̄m. Jā a multis anniſ sed ꝑfectius post iubileū a quo septimusdecim⁹ an nus hic est. Sic me adhuc viridē pestis illa deseru it: ut incōparabilr̄ magis odio mihi sit ꝗꝫ fuerit uo luptati. Ita ut quotiēs ea feditas in aium redit: pu dore ⁊ dolore ꝑcitus cohorrescā. Scit me Chrīus

De senectute

liberatoꝛ meus uerū loq;Qui ſepe mihi cū lachꝛy
mis exoratus fleti ac miſero dexterā dedit ſecūꝗꝫ
me ſuſtulit.iuxta illud poeticū ſedibꝰ ut ſaltē placi
dis in moꝛte geſcā.Que cū ita eēnt:cur ex illo tp̄e
ad hāc etiā nūc etatē opinio me iuuēte falſa quoꝗꝫ
delectauerit miroꝛ.imo ſtupeo cū legiſſem:iā a pue
ro apud Tulliū Catonis ſenis famoſiſſimā ſn̄iam:
⁊ toto illi ſemꝑ aīo ꝯſenſiſſem.ꝙ ſenectꝰ honorata
p̄ſertim tātā hēt auctē:ut ea pluris ſit/ꝗꝫ oēs ado
leſcētie uoluptates.Tādē etiā atꝗꝫ etiam cogitāti
nulla mihi cā rei huius occurrit:niſi ꝯſuetudo que
dā qua ut bona nihil melius.ſic nil peius mala.Aſ
ſuetꝰ iuuenū me choris iſerere iuitus:in alteraꝫ ꝗꝫ
uis honeſtiorē cēturiā trāſmigrabā.Itaꝗꝫ comple
xus ꝓfugā iuuētutē magno niſu herebā.Qua cū
nec ſeq poſſem:nec tenē ſini illā:⁊ ad ſenectutē no
uā ṽſus hoſpitā qđ miſerū ſuſpicabar fauſtū reꝑi
tātoꝗꝫ fructuoſiorē hāc expioꝛ:quāto erat illa flo
ridioꝛ.deinceps nec mētiri nec alieno mēdacio uti
amplius eſt opus.pudet iā negare uelle qđ neque
am.nec ſi queā deceat qđꝗꝫ ſi fatear infamie nihil:
gl'ie foꝛtaſſe aliqđ hiturū ſit:non per ſe qdē.Nulla
eſt enim gl'ia ſenē eē.Sed ſi grauitas mētis:ſi con
ſtātia:ſi itegritas ſenſuū:⁊ pꝛo etate foꝛma coꝛꝑis
nō collapſa:neꝗꝫ ſoꝛdida ut pleriſꝗꝫ eſt ſenibꝰ.Si
poſtremo uel vite modeſtia ſeruatarū viriū:uel ſtu
dio iugi geſtiſꝗꝫ rebus nō oīno ꝑditi tp̄is laus ac
ceſſerit.Quid iuuat canos occultare?Quid uelle
re?Qui ubi ſemel icepis aut uellēdi oēs erunt:aut
irritis conatibꝰ deſiſtēdū.Quid nāe vim auferre
nitimur?Fruſtra id qdē.cum aliquādiu luctati eri
mus/ſuccūbemus.⁊ demētiā gigāteā ſuꝑis reſi
ſtētē ius celeſtis opp̄met:⁊ diſſimulata ſe ſenectus
ꝓdet:⁊ ipꝛouiſa moꝛs aderit:nilꝗꝫ aliud nr̄m nob
ꝯtulerit aduerſari:ꝗꝫ ut vincamur iſignius.Cedo
ego igit̄ uolēs:ne coactꝰ cedā.Cedo inꝗꝫ:⁊ manū
tollo nō foꝛtune ut Cicero:ſed nāe.cui ꝓꝛſus obſta
re nō foꝛtitudo/ſed amētia eſt.Nolim ṽo diutius
in me celare qđ ſemꝑ in alijs ueneratꝰ ſum:ſenectu
tē dico.Quā app̄me uenerabileꝫ eque pħi legeſꝗꝫ
diffinīūt:ꝗꝫꝗꝫ bn̄ iſtitutis in urbibꝰ ueneratā ſemꝑ
⁊ in honore hitā ſcimus.Diſtuli tn̄ nō iſicioꝛ:qua
tū qui.Siqdē ad ſenectutis initiū qđ olim ad teip
ſum ſcribēs dixi:Cicero nr̄ ſextū ⁊ q̈drageſimum
Alij q̈nq̈geſimū.tardius oīum quos meminerim
Auguſtinus ſexageſimū annū ponit.foꝛte ideo ꝙ
foꝛtioꝛ illi eēt ſolidioꝛꝗꝫ cōplexio.Negari enim nō
pōt in q̈nq̈geſimo eē nōnullos ꝗꝫ alios in ſexageſi
mo ſeniores.qđ uel vite diuerſitas uel nāe efficit.
Ego ṽo qđ facerē?has oēs metas exceſſeram:⁊ iā
plane horū oīum iudicio ſenex erā:differebā tn̄ ⁊
dicebā.Cur tā uarie terminos ſtatuerūt docti ho
mines:niſi ꝙ qſꝗꝫ in alio:qđ in ſe exꝑtus eſt:iudi
cat.qđ ſcis aūt:an tibi ualidioꝛ ſit nā?Certe hacte
nus p̄ter illū adoleſcētie florē ꝑditū:⁊ iuuentutis
agilitatē:que p̄ma ꝑeūt in nobis inſignē nullā iceſ
ſiſſe mutationē:ſentis expecta igit̄:donec non ſcri
ptoꝝ maximeꝗꝫ diſcoꝛdiū:ſed exꝑiētie tuoꝗꝫ rem
diffinias iudicio.Cum te ſenē ſenſeris:tūc nec pꝛi
us ꝓfitebaris ſenectutē.Sile iterim ⁊ itēde qđ ta
citi ferāt anni.¶Sic amici de laxādis vite finibuſ
mutādiſꝗꝫ cōfinibꝰ etatū q̄ſi de ꝓferēdis colūnis
herculeis meditabar.hodiernus dies qui natalis
eſt meus ꝑuicaciā hāc ifregit:meꝗꝫ ꝙ p̄terita ⁊ uē
tura aīo metientē traxit ad calamū.hac pꝛeſertim
antilucana hora qua me in lucē editū:parentibꝰ ac
nutritoribꝰ meis in hoc ut in multis hita fide didi
cerā.¶Tibi igit̄ nō querēti ultro dicā qđ ⁊ tibi ali
is ſepe anxie querētibus obnixo ſilentio ſemꝑ ocu
lui:p̄ter vnū nuꝑ aſtrologum in ea arte magni nōis
cui ſcrupuloſe hoc admodū atꝗꝫ acriter ueſtiganti
⁊ inde ut aiebat elicē moliēti an ſignificatori meo.
Ita enim uocāt:vite mee tenoꝛ ac fama ꝯgruerēt.
⁊ qs me ꝓgreſſus reruꝫ qs ue exitꝰ maneret.Dixi
tādē magis ut uel ſic ab illo expedirer ꝗꝫ ꝙ i libꝛis
ſuis de qbus ſcis qđ ſentiā:⁊ cōſentis ut reoꝛ:uel
aſtris celi eē meas ſoꝛtes crederē.Que ut ſepe di
xi:⁊ ſemꝑ dicā ac ſꝑabo:in manibꝰ dei ſunt.Neꝗꝫ
tn̄ ſola hec ꝯſideratio quam audiſti ꝙ.ſ.natalis ho
die meus ſit tātū viriū habuiſſet:ut me alijs iplici
tū curis nūc ad calamū cogeret.Multi enim mihi
natales redierūt dies.neꝗꝫ vnꝗꝫ adeo rerū labētiū
illecebꝛis cōſopitus fui:qn memoria vite fugacis
exꝑgiſcerer:⁊ dicerē mecū.En moꝛtalis homūcio
anni ſpatio ſenioꝛ moꝛtiꝗꝫ vicinioꝛ factus es.Alia
eſt ergo cōfeſſionis huius cā potētioꝛ:quā ni reſpu
is paucis expediā.¶Opinio quedā ꝑuetuſta ⁊ ip
ſa rei nouitate mirabilis:ſed ea que ad ꝓbationem
adducit̄ rōne mirabilioꝛ.dicūt eni lōga obſeruatio
ne cōpertū.tertiū ⁊ ſexageſimū vite annū ꝑiculo
ſum ualde gn̄i humano eē:uel iſigni calamitate ali
qua uel moꝛte uel moꝛbo coꝛꝑis aut aī.Que cum
grauia ſingula:tn̄ grauiſſimū ultimū ſi tn̄ ⁊ ueruꝫ
eſt.Anni huius mlti meminerūt.Sed qui nūc me
moꝛie ſe offerāt.A.Gelliꝰ in noctibꝰ atthicis:Ceſo
rinus in libꝛo quē de ſeculis edidit:⁊ Juliꝰ Firmi
cus mr̄nus aſtrologus:neſcio an uerioꝛ ceteris:ſed
ꝓfecto cūctis oꝛnatioꝛ:quos ego legerim:libꝛo q̈r
to matheſeos rē iſtā curioſius excutit rōnē affereꝫ
q̄ſi ipſa de re cōſtet planeꝗꝫ ꝯueniat.¶Eſt aūt hec
rō quā p̄fatus ſuꝫ mihi mirabilē videri.Que quā
ti ſit pōderis libꝛēt:qui hijs aīum curiſ applicuere
Ego enim ex equo fateoꝛ ⁊ rē ipſam ⁊ rei cām de
ſpicio.dicit aūt vite annos ſeptimū ac nonū nāli q̄
dā ſed latēti rōne dānoſos ⁊ ꝑnitiē ac diſcrimē pe
ſtēꝗꝫ aliquā afferre moꝛtalibꝰ:⁊ huic fieri ait ut cū
⁊ ſepties nouē ⁊ nouies ſeptē vnuꝫ nūm efficiant:
duobꝰ infauſtis nūis in ſe ṽſis:⁊ in vnū coeūtibꝰ il
lic duplex malū geminatūꝗꝫ diſcrimē icidat.Atꝗꝫ
ideo ex hijs ꝯſtās tertius ⁊ ſexageſimus annus in
famis ſit ⁊ a grais famoſo cognomine iſignitꝰ.ab
egyptijs ṽo androclas dictꝰ:q̄ſi effractoꝛ:ꝙ huma
nā frāgat debiliteꝗꝫ ſubam.Addunt̄ ⁊ diſcrimi
nū hoc in tp̄s erūpētiū uaria nōia accuſatiōes inſi
die ꝑegrinationes/ancipites/naufragia/incēdia ⁊
ruine/dāna/⁊ p̄ꝛimonioꝝ amiſſiones.vulnera moꝛ
bi/luctꝰ ac moꝛtes.Mine oēs hoꝛribiles:ſed hoꝛ
roꝛē oēm ſuꝑat quā ſupꝛa memorauimꝰ.egritudo
aī tāto peioꝛ hijs oībus quāto aīus coꝛꝑe eſt meli
oꝛ:etſi ſuiſ careat bōis iſignioꝛ ſit iactura.¶Quiſ
tā impterritꝰ ut iſta nō metuat?Poſſem ad pauo
ris cumulū circa hoc tp̄s icidētes ⁊ phōrū ⁊ ſcōꝝ
⁊ p̄ncipū ⁊ tyrānoꝝ moꝛtes iterſerē:ſed terrorem
minuē nō augere ꝓpoſitū eſt.Uix eni ulla ꝑs etaꝫ
ab adoleſcētia in ſeniū erit que nō aliqrū moꝛtiū il
luſtriū rea ſit.Ego igit̄ iſta nō metuo illi fidēs:qui
me ignarū in hāc vitā induxit ⁊ ab ipſis mr̄ni ute
ri dilexit anguſtijs.ſueꝗꝫ mīe cōplexus eſt radio
ꝙ me in finē pari mīa ꝓſecutus oppoꝛtuno tp̄e hic
educet:⁊ qui ꝯtēnētē ac peccātē nō deſeruit:peni.

Catonis̄ ſn̄ia p cicerone dicta

Dn̄ ſenectꝰ icipit

A.G[...]
Ceſo[...]
Juliꝰ
micu[...]

tētē ac de ſe ſpantē ſe amātē ꝑcantēqꝫ non deſeret. ¶Credo eqdē ꝙ que iſti terrifici hoīes minantur nō euenient: ⁊ uel bn̄ viuēti:uel bn̄ utiqꝫ viuere cupiēti: ⁊ male vixiſſe toto aīo dolēti:nullus vite amicus infelix erit. Et ſiqd hoꝝ forte accidat ꝑter ultimū illud qđ grauiſſimū dixi oīa me etſi moꝛs ipſa fuerit adiuuāte illo de quo ſcriptū eſt. ⁊ ſi ambulauero in medio vmbꝛe moꝛtis nō timebo mala quoniā tu mecū es. Et iterū.nā etſi ambulauero in medio tribulationis dn̄e viuificabis me. foꝛti aīo laturū moꝛtēqꝫ ipſam iter nālia poſiturū ſpe imoꝛtalitatis inſuꝑ ⁊ reſurrectionis adhibita. Quarū ꝑmā boni ⁊ docti oēs habuerūt. Scđa maximi etiam caruerūt viri:ſola tn̄ aī v̓tute leti ⁊ itrepidi morientes oſtēderūt nobis nō mō nō ipoſſibilē:ſed nec ualde difficilē moꝛtis eē ꝯtēptū. Tāta v̓o luce rebꝰ addita vide q̃ꝫ ſit turpis uere chꝛiano hoī metꝰ moꝛtis. ¶Annū ego hūc imerito niſi falloꝛ ifamem: ⁊ uel nouū nihil uel ꝓfecto nil terribile ſi vir fuerim allaturū hac die ⁊ hac ipſa hora ſecurus ingredioꝛ. Scito enim: ⁊ ſciāt ſiq erūt:qui tam humilē nō faſtidiāt originē ſcire:me anno etatis huius ultime que ab illo qui hāc mihi ſpem tribuit Ieſu Chꝛo ⁊ initiū traxit ⁊ nomē.milleſimo trecēteſimo quarto die lune vigeſima Iulij illuceſcēte cōmodū aurora in aretina urbe in vico qui oꝛtus dicit̄ natum eſſe. Que dies apud nr̄os publica ⁊ inſignis eſt nota: ea ſcilicet ꝙ exules nr̄i qui ſe Aretiū Bononiamqꝫ ꝯtulerāt:hinc illinc ꝯctis in vnū exercitibꝰ armati die illa ⁊ ipſa ferme qua naſcebar hora anteq̃ꝫ ſol iugis mōtiū erumpet ad poꝛtas pr̄ie uenerunt.ſiq̄ foꝛs fauiſſet ferro exiliū ulturi. Iſqꝫ aduētus etſi iefficax fuerit:qꝛ tam magnis motibꝰ ⁊ igēti oīa terrore cōcuſſerat neſcio qdē an adhuc e memoria hoſtiū elapſus:ſed uſqꝫ ad hos ꝓximos annos vulgi ore percelebꝛis fuit. Hec eadē hodie ⁊ lune dies: ⁊ vigeſima eſt Iulij. Annus qui tūc erat q̄rtꝰ nunc ſextus ⁊ ſexageſimus eſt. Mitte in digitos rōnē duo ⁊ ſexaginta fluxerūt anni.ex quo vite huius iquietū limē attigi. ⁊ hac die ⁊ hac hora ille hoꝛrēdus ut ꝓhibēt tertius ac ſexageſimus icipit. Sic ſi uerū dicere ſolitꝰ es:nec iuuenū more aliquot ipſe tibi quoqꝫ nūc annos ſubtrahis.ego te in naſcendi oꝛdine nouē annoꝝ ſpatio an̄ceſſi. ¶Ecce tibi amice diē ꝑmū mee huius vite moꝛtalis expoſui.ultimū quoqꝫ libēter exponerē: ſed ignotus eſt mihi. Fruſtra Dauiticū illud igemino. Notum fac mihi dn̄e finē meū. Sed cū oēs dies meos:tū illum pꝛe ceteris regi ſeculoꝝ recōmēdo:tu illū diē ſi ſuperſtes fueris:ut cupio ab amicis hijs meis qui hoc vite ſtadiū meū currūt.cū uenerit ſcies:qbus ſemꝑ acerbus ſemꝑ oneratꝰ ut Maro ait.dies ille videbit̄ cū ꝑncipio tū fine collato.vite mee quātulacūqꝫ fuerit ꝑcipies bꝛeuitatē ⁊ dices illud erūnoſi ſenis hō natꝰ de muliere bꝛeui viuēs tꝑe repletꝰ multis miſerijs.qui q̄ſi flos egredit̄ ⁊ cōterit̄ ⁊ fugit uelut vmbꝛa. Pꝛoide cū ex more nocte media ſurgēti:hec mihi ſubito in aīum ueniſſent: calamū feſtinus arripui ut ea tibi q̃ꝫpꝛimū nota facerē:videbimus ꝑſtāte deo anni huius excurſum. Siqd infauſtū accidet doliturū te nō dubito. Si moꝛs autem mō nō turpis:ne doleas queſo neu queraris:ut enī nihil eſt filio idignius q̃ꝫ parētē ifamare:ſic nil hoī diffoꝛmius q̃ꝫ accuſare nāꝫ. Sin qd letius erit q̃ꝫ ꝓmittit̄:gaudebis ſcio. ⁊ egoipſe ſi me vita comitabit̄ anni in fine gratulaboꝛ tecū:ut cū Gaio oli aſellio Auguſtus ceſar apud quē etiā anni huiꝰ eſt mētio:ꝙ hūc ſcilicet ſenectutis ſcopulum euaſero. Tu rei exitū itētus obſerua:qd ue mox tibi tuo tꝑe metuēdū aut ſperādū famoſeqꝫ ſn̄ie quāta ſit fides in meo capite ꝑiculū fac. Et uale.ſeu viuimꝰ ſeu morimur nr̄i memoꝛ. Ticini.xiij.kl̄. Auguſti ad aurorā

Gaius aſelliꝰ

¶Ad amicos de ſenectute ꝓꝑa ⁊ eiꝰ bonis. Epᵃ.II.

s Enui fateoꝛ. Idqꝫ iā ampliꝰ diſſimulare et ſi uelim nequeo: ⁊ ſi queā nolim. Gaudete coetanei ſeu ad reſiſtendū ſenio foꝛtiores: ſeu ad occultādū igenioſiores:ſeu ad credēdū faciliores ſpei uane que de fallaci ac fugaci orit̄ iuuēta Ego clam labētis eui blāditijs nō credo. Gaudete adhuc iuuenes qui videri vultis cedo ego. Iam tēpus eſt.uacuūqꝫ uobis locū linquo. Poſſidete illū ꝑtinaciter ⁊ tenete cyrographuꝫ etatis. Ex ꝓfeſſo ſenex ſum. Ipſe annos meos in ſpeculo. Alij in frōte legūt mea. Mutatꝰ eſt ꝑmus ille oris hitus ⁊ letū lumē oculoꝝ meſta:ut aiūt:at ut ego ſentio leta nube recōditū.come labētes ⁊ cutis aſꝑioꝛ:totoqꝫ v̓tice nix albeſcēs adeſſe etatis hyemem nunciant. ¶Gr̄as aūt illi qui nos a ꝑma luce ad ueſꝑam ⁊ a ꝑma etate in ſeniū ꝓſpectat ac regit. Ego in hoc ſtatu nō ſolū aī vires auctas:ſed coꝛpeū robur ad ſtudia ſolita ⁊ honeſtos actꝰ nulla ex ꝑte decreuiſſe ſētio. Nā ad alia iualidus fieri ⁊ gaudeo ⁊ nitoꝛ ⁊ etatē ipſam ieiunio/labore/vigilijs adiuuo. Quibus oībꝰ quotiēs ſic affectꝰ ſum:ut nihil turpe uel cogitare libeat ul̓ iplere liceat.tūc ego Milone foꝛtioꝛ ⁊ Alcide de meo coꝛꝑe q̄ſi de antiquo hoſte.q multa mihi ⁊ grauia bella commouerit triūphare mihi videoꝛ:inqꝫ aī mei capitoliū via ſacra laureatos currus agē.tū rebelles affectꝰ ac perdomitas paſſiones in triūpho ferre iſidioſiſſimamqꝫ v̓tutis hoſtē reuictā nodis adamātinis duriſqꝫ cōpedibꝰ uoluptatē. ¶Itaqꝫ mirabit̄ foꝛtaſſe aliqs:non hij tn̄ qbꝰ tā familiaris eſt v̓tus:ut mirabilis eē deſierit:nunq̃ꝫ hercle mihi gratioꝛ fuit vita q̃ꝫ dum ceteris odioſa eē icipit.ſic me deus qui gradatim ꝓuexit ad etatē hāc.de hac moꝛtali ⁊ uana ad illā uerā ⁊ eternā vitā ꝓuehat.ut ego pluris facio diē vnuꝫ huius maturi tꝑis:qđ iuuenes fere oēs dictu miꝝ ⁊ cupiūt ⁊ oderūt q̃ꝫ illius floridi tꝑis annum tot fluctuātē aſſidue alterius motibꝰ ⁊ iuuenili uarietate uolubilē utqꝫ illud Marci Catonis apđ Tulliū uere qdē:ſꝫ ipari v̓tute mihi applicē.ſiqs deus mihi largiat̄ ut ex hac etate repueriſcā: ⁊ in cuiꝰ uagina ualde recuſem.nec v̓o uelim q̄ſi decurſo ſpatio ad carceres a calce reuocari. Neqꝫ enim vnq̃ꝫ mihi ꝓbabit̄ intellectus ille Uirgiliani v̓ſus apud Noniū Marcellū libꝛo de ꝓꝑꝛietate ſ̓monū. Pꝛudētiſſime inq̄t nr̄ Maro diē ꝑtiēs ꝑmaꝫ ꝑtē q̄ſi eiꝰ etatē puberē meliorē dixit nono libꝛo. Nunc adeo melioꝛ q̄m ꝑs acta diei. Pꝛudētiſſime inq̃ꝫ noui:ſꝫ tu dictū nō pꝛudēter iflectis. Nō de vita enim:ſed de die Maro loq̄tur cuiꝰ ꝑma ꝑs ſtomachi tumultibꝰ ac ſerotinis cōfuſarū rerū vinculis explicita: ⁊ imunis atqꝫ ob id magnis cogitatibꝰ aptioꝛ dici ſolet:q̃ꝫq̃ꝫ ſobꝛijs aīs atqꝫ coꝛꝑibꝰ oīs ꝑs diei ad oē bonū opus apta eſt. ¶At ꝙ ad etatē vniuerſaꝫ trahere niteris.q̄ſi ꝑma queqꝫ ꝑs ſit melioꝛ. ⁊ ſi ideꝫ alibi Uirgilius multiqꝫ alij cōſentiāt: ⁊ qđ ad coꝛpus attinet negari penitꝰ nō poſſit. Qđ ad aīuꝫ tn̄ hoc eſt nobiliſſimā nr̄i ꝑtē falſo dici. Nemo animi

Senectꝰ

Iuuētꝰ uolubil̓

Nonius marcel.

cōpos est qui dubitet:nisi forte deliris senibꝰ hinc
ueniā damus.ꝙ nō suo id vitio patiant᷑:sed etatis
Solēt eni ut sese excusant:etatē imeritā accusare:
⁊ morū culpā annis ascribē:cū reuera nō sit senuȝ
delirare sed sape.Ut vͦo aliq delirēt imo ut multi ꝑ

Qui ꝑgit q̄ nō dȝ ꝑuenit q̄ nō vult

uia etas facit.error vie termini parit errorē.Qui ꝑ
git qua nō debet ꝑuenit quo nō vult.Sic erroneaȝ
iuuētā delira sequit᷑ senectꝰ.Cōtigue iuicē ⁊ cōne
xe sunt etates.⁊ ut ꝑ̄ma queq̨ sequētis iudiciū ꝓ
fert:sic queq̨ ultima testimoniū ꝓhibet ꝓcedentis.
oia fert etas inq̄t Maroneus pastor.Et qd̄ fateri
oportet est haud dubie uel aduersa:uel onerosa me
morie senectus:multitudine rerū ac pōdere pauco
rū facilis custodia est.⁊ iopie argumētū sua oia in

Nō de mēoria senum

ꝓmptu hēre.¶ Ceterū ꝑ̄mit senectꝰ memoriā non
opp̄mit nec extinguit:⁊ q̄uis ꝓmptior adolescen
tis:angustior tn̄ senis est memoria pluriū recordat᷑
sed cūctātius.plura eni vidit:plura audiuit:plura
legit:plura didicit:plura uelut clauibuſ abdidit.⁊
multoꝝ dn̄m:multa negligē est necesse.multe illi
sunt arcule diu itacte:⁊ locupletis in morē nō cun
cta que possidet ad manū hēt querēda sunt:⁊ eruē
da ut que sint reposita nō amissa. Quibusdā mor
bus ingeniū memoriāq̨ abstulit.etas nulli.Nun
q̄ȝ sapiēs iuuenis ob seniū delirauit.Sepe aūt insi
piēs adolescēs in senectute resipuit.Quos igitur
stultos senes videas ac deliros:stolidi iuuenes fue
rūt.Nulla est etatis culpa que accepit reddē.Aliū
eūq̨ meliorē aliqn̄ facē laus est.Multa qdē locus
hic recipit.at nō tēpus.Expector alibi.Neq̨ tn̄ fe
stinatio tota uetuerit.pauca de multis iferre:qbus
qd iter meā vulgiq̨ sniam itersit aspicias,.quisqs

Nō qd̄ dā exm

hec audies aut videbis.¶ Fuit mihi nūcq̨ etiam
supest.vnus ex hijs quos amicos vulgo dicimus
Qui si tot eēnt quot ferunt᷑ melius viueret᷑.hō iu
cūdissimi ꝯuictus.Is cū semel ad me de more ue
niēs cōsedisset:circūspiciēs domū nō amplā sed in
genuā:supellectilēq̨ nō aureā:sed honestaȝ.thala
mū vͦo nō tapetibꝰ sericis sed mūdis ⁊ candidis i
stratū paleis.Erat eniȝ hyems:⁊ clarū in angulo:
nō icēdiū sed focū.cū deinde bibliothecā itrogres
sus ⁊ sepe tacitus libellos nūare icipiēs diu nihil
ageret:magni illos extimās in quo certe non erra
bat:mō aliud q̄ȝ pecuniariū ꝓciū cogitasset.Arcu
lā deniq̨ speciosissimā:ꝑegrini opis ⁊ amici mu
nus alterius intuēs:atq̨ auri plenā putās cuȝ uel
natui ⁊ papyri ⁊ carminū plena eēt.Ad hec isigneſ
amicitias ⁊ fauorē maioꝝ hoiuȝ reuoluēs aio q
bus me munitū atq̨ ornatū nouerat.⁊ hec singu

Dionyꝰ Diocleſ

la ⁊ fortasse alia in vnū ꝯhēs meq̨ fortunasq̨ me
as nō aliter q̄ȝ Dionysiū dimocles admiratꝰ suspi
rās ad postremū ait.Heu qd tibi oium deest ꝓter
vnū solū qd̄ si adeēt oium fortunatissimus ꝓfecto
mortaliū fores.Id vͦo etsi aio ꝑ̄sagirē qd itēderet:
ut id vnū tn̄ mihi notū faceret oraui.illo ad litterā
Dauitico usus vͦbo.s.ut sciā qd desit mihi.quid ue
hoc eēt qd̄ felicitatē meā angustaret:cui si forsitan
nosci cepisset aliqd remedij queri posset.Ad hec il
le altiori suspirio hoc inq̄t tale est cui nec tuo nec cu
iusq̄ȝ igenio succurri pōt.Sola ex oibꝰ iuuēta de
est tibi:huic subridēs.Noli inq̄ȝ amice si me amaſ
flere ꝙ iuuenis nō sum:fle potius ꝙ iuuenis fui.
Huc ex ordine dū solari hoiem icipio ⁊ docē eta
tē quā ille miraret᷑ iutilē ac ꝑiculosaȝ.Quā vͦo ꝯtē
neret utilē ac securā.⁊ siqd in vita boni est:optimā
vite ꝑtē eē.Nō me diutius loquētē passus sed ꝑin
de auersatꝰ q̄si nouā sibi heresim ingererē collogo
se subtraxit.Et erat tūc ꝓualida virēsq̨ etas:sed iā
nō amplius lasciua nō florida.illi aūt viro bono:sȝ
īdocto miserū videbat᷑ adolescētiā ꝓterisse.¶ Et
hec qdē historia nūc in aium redit:ut ex vnius opi
nione vulgus oē detegerē.Unus eni cūctos error
hēt:vnū oēs sentiūt.Qui si vitā oēm miserā dice
rēt forsitā nō errarēt:nūc errore miserabili que mi
serrima miserie huius ꝑs est:vnā illā felicissimam
opinant᷑.Sed linq̄mus vulgus cū ieptijs suis:cu
ius nō mō totidē sunt errores quot cogitationes:
quot vͦba:quotq̨ actꝰ:sed tota vita error ac uanitaſ
est.Ipsi etiā docti sepe hoies in hoc errāt ⁊ vulgi
uestigijs elusi rectū iter deserūt:sicut ⁊ maturescē
doleāt ⁊ senectutē quā tot uotis pij illis parentes
exoptarūt magnis passibꝰ aduētātē horreāt ⁊ ado
lescētiā ac iuuētā nō minori ipetu ꝓfugas amplexi
hereāt.⁊ iuiti auellant᷑ inq̨ id semꝑ qd̄ a tergo est
irrito desiderio atq̨ inani dulcedine retrahantur.
¶ Nec me negē in hac acie fortassis aliquotiēs fu
isse irreditura cupiētiū.Sed postq̄ȝ ꝓpius accessi
ita mihi accidit ut hijs quos e lōginquo visus fal
lit.vidi enim formidabilia que optabaȝ:optabilia
que timebā.Scit deus:scitq̨ aius meus reruȝ me
mor:⁊ cōscius meaꝝ quotiēs frustra suspirasse pu
duerit que redire nō poterāt:⁊ si possent oi nixu re
deūtibꝰ obsistēdū erat.Sed iō reputās iuuenū ut
cūq̨ suspirijs ueniā do:nisi quos vulgi furoribus
q̄ȝ senū forte domesticoꝝ ac prudētiū potius acqe
uisse ꝯsilijs uenia reddidit idignos.Senes vͦo q̊s
alieni ꝯsilij nō egētes fecisse oliȝ res ipsa debuerat
adhuc adolescētiā suspirātes q̄liū hodie plena sūt
oia:ꝓrsus ⁊ idignos uenia ⁊ odio dignos puto.
¶ Ad sūmā sane de oi etate nō iuuenū sed senū de
bet eē iudiciū eorūq̨ nō oium sed modestoꝝ quiq̨
ais quoq̨ senuerint.ceteri eni iuuenibꝰ imo ⁊ pue
ris annūandi sūt.Ueri igit᷑ senes recti iudices sūt
etatū:male eni qui iuuenes sunt de rebꝰ iudicāt in
experti.ois aūt senex iuuenis fuit.Cōtra.nullus iu
uenis senex fuit:aut futurus ue sit nouit.Me iam
vnū ex idoneis iudicibꝰ ipsa etas ⁊ ni fallor eq̄ni
mitas facit.Quid sum scio.Quid erā memini:dū
etatis flore felicissimꝰ videbar usq̨ ad tediū nota
tus digitis atq̨ oculis multoꝝ:qd̄ ⁊ nūc maxime
patior:sed alio multūq̨ dissili quodāmō:tꝑibusq̨
collatis:⁊ si etas quelibet suas amaritudines suaſ
q̨ dulcedines hēat:oibꝰ tn̄ ad librā actis tranqllā
⁊ placidā ⁊ honestā senectutē oibꝰ etatibꝰ ꝓferen
dā cēseo.dixi sepe ⁊ repeto haud ignarꝰ ꝯtra mul
toꝝ totiusq̨ pene orbis sniam me loq.Nec sum ne
scius ut ad cursum:utq̨ ad saltū ad negocia ad la
bores ꝓmptior robustiorq̨ est iuuenū etas.Impe
tuosior ꝓterea atq̨ feruētior:sed neq̨ cōstātior ne
q̨ ꝯsultior in quo vulgus ip̄m mecū sentit:neq̨ in
quo ualde dissentit aiosior.Cuius rei rō si querit᷑ ꝓ
sto est.Iuuenis enim uxorē ducē filios gignē opes
amicitias/potētiā/famā querē/uoluptatibus frui:
honoribꝰ isigniri:diu viuē cogitat:que ꝓfecto me
tū mortis aio afferūt:ꝓuidēti ad tā multa:tam ua
ria tꝑe opus eē:qd̄ mors iteruenięns ablatura sit.
Seni hec oia retro sunt que seu iāpridē habuit at
q̨ ut fit usum satietas cōsecuta est.seu illa qdē aut
ꝯtēpsit ut vilia:aut ut despata deseruit.Quibꝰ ces
santibꝰ vnū iā ex oibus cogitat bn̄ mori.ipsa mor

tis vicinitate securior. Magna ps enim rerū formi
dolosior e lōginquo est. Neqꝫ vo placere mihi vn-
qꝫ potuit: qꝫuis adolescēti ⁊ multo nūc minus seni
qd apud Cicerone iure optimo Cato iprobat cicili
anū illud. In senecta hoc miserrimū sentire ea eta-
te se odiosum eē alteri. Neqꝫ illud dicis Enosij ter
tio troiane historie scriptū libro. Nō dubium inqt
cuiqꝫ: qn cōtēptui sit adolescētie senecta etas: imo
qdē hoc mihi est dubiū. certūqꝫ ꝯriū laudabilē se
nectutē ⁊ amori eē ⁊ reuerentie atqꝫ honori. itaqꝫ
vilis ⁊ iglorij cuiuspiā vba senis hec iudico. Scit
se eē bonis neqꝫ ꝯtēptui neqꝫ odio: neqꝫ pudorē vi-
ta illi neqꝫ mors pauorē incutit. At qui vitā oēm p
bris ac libidinibꝰ ipēderūt: qui felicitatis sue apicē
in corpe posuerūt. dū ad seniū hoc est ad etatē cor-
poris ⁊ forme ⁊ viriū cōsumptricē viuēdo puene-
rint. qd miri est si fragiles ac deformes exterius in
tus uacui ⁊ inanes ⁊ lrarū inopes ⁊ vtutū ⁊ iam
nulli usui: sicut equi ⁊ muli qbus nō est intellectus
⁊ corpeum robur eē desijt: ⁊ qbus illos bestialis
vita simillimos fecit tanqꝫ ab auratis phaleris ue-
ctādorūqꝫ usu regū ad qdrigas rusticas trāslati ir
ridenꝰ abijciūturqꝫ. iocus ac ludibrium iuuētutis.
Qn aūt apud hebreos Dauid regē: apud graios
Nestora: apud nos Fabiū uel Catonē fuisse contē-
ptui auditū est. Et senuerāt: sed ps illa qua maxie
ualuerāt: seniū nō timebat. Et qm ad supmū glie
culmē euadere paucoꝝ est: ne qs hinc diffisus hu-
mi hereat: quot quotidie scdi gradus honorati se-
nes sese offerūt: qui seipsos: qui familiā: qui patriā
ac pualidā iuuētutē cōsilio suo regāt qꝫuis corpe i
beciles ⁊ attriti euo. mō nō aio lāguidi ⁊ enerues
Hec deniqꝫ de hac re snia mea est: que semper fuit:
sed nūc certior iudexꝰ sim pbatione rei hita: non te
stibꝰ tm: sed expiētia. Itaqꝫ cū de hoc sepe alibi nus
qꝫ tn pluribꝰ: multa de ignotis loq uerit ꝰ etsi satis
itelligā hec ⁊ illa videri posse supuacua: cū de his
a Marco tullio curiose admodū uolumine itegro
disputatū sit. sed mihi ⁊ amicis de me loq qꝫqꝫ nō
necessariū dulce est. ¶ Nec me latet: qd nūc obici
dissentiētiū possit argutijs. Nōdū scilicet puenisse
me ad uera senectutis icōmoda. Esse etatē iā nec
floridā nec virētē adhuc solidā tn ac ualētē: mutan
dū stilū cū ad illa puenero: loq me fortiter nōdū an
nis iualidū. dū pma ⁊ recta senectꝰ ut Satyricus
ait. necdū terrā curuus aspicio. necdū auxiliari ba-
culo sed pedibꝰ meis feror. Noui oia: neqꝫ ignoro
etatē qualibet triptitā eē. pma ps viridis. vn apd
Uirgiliū viridis senectꝰ. Scda vo dicit adulta. ter
tia aūt pceps. vn ⁊ suā pcipitē senectutē uocat Ci-
cero ea prsus etate/qua nūc ego sum: cū mea non-
dū pceps: sed adhuc dei munē viridis sit senectus
Iā senectꝰ tn: iā nō amplius iuuētus. qsqs etatum
terminos metator figat. ¶ Cū illuc ergo pueniā: si
pueniā tn letiora forsitā qꝫ dicunt iueniā. Sic ex si
milibꝰ auguror: sic a doctis senibꝰ audiui. Sin qd
aliter ac spauerim iuenero. qd putas acturus sim?
An fortassis Senece ꝯsilio psiliā ex edificio putri
do ac ruēti. Absit ab aia mea furor ille. Ego vo resi
stā: ⁊ obstabo dū potero: neqꝫ me false libertatꝭ ap-
petitꝰ pceps aget in uerā seruitutē: videnꝰ eni mor
te uolūtaria qsi calle cōpēdiario morbi viui: seu isi
gnē aliquā fortune iniuriā vitare: nec attēdūt quā
to iniuriosior qsqꝫ sibi hoc cōsilio qꝫ cuiqꝫ sua sors
sit. Illa eni ultra tpalē nihil: hij eternā sibi mortem
inferūt. Ceteꝝ hec spēs euadēdiqꝫ ceu pruptū iter
tāti ingenij virū in sniam tā ifamē traxit ut diceret
Inueniri etiā pfessos sapiam qui vim inferēdā vi
te sue negēt: ⁊ nephas iudicēt ipm itereptorē sui
fieri ⁊ bonū exitū eē quē nā decreuit. Mirū ual-
de ex ore psertim docti hois: morūqꝫ ⁊ vite hoiū
magri. Quasi rē nouā iueniri ait: qui hec dicerent:
cū uerus sapie pfessor nullus iueniat qui nō idē di
cat ac sentiat. Ipse tn eū qui hec dicit nō vidē ait se
viā libertatis claudē. ita enim libertatis amor sui
ipsius hostē fecerat. ¶ Quāto melius amici Se-
nece Cicero ⁊ Maro: multiqꝫ alij: sed hos ille fa-
miliarissimos habuit. Quo magis miror tales eū
viros uel obliuisci potuisse uel spnere. apud pmū
qdē africano minori pperāde mortis cōsilia uoluē
ti: sic rndet Paulus pr. Nō est ita inqt: nisi eni cū
deus is cuius hoc tēplū est: oē qd cōspicis istis te
corpis custodijs liberauerit huc tibi aditꝰ patē nō
pōt. In celū scilicet: ubi colloqum fingebat. Mitto
alia notissimus eni locus est. Scdus vo cū de hijs
ageret qui sibi letū isontes pepere manu lucēqꝫ po
si perosi piecere aias: mox addidit. Qꝫ uellēt ethere in al
to: nūc ⁊ paupiem ⁊ duros pferre labores. Sic est
qdē dū pcipitio fugiūt: labores in maiores ruunt:
ita ut quos paulo an iacturā aie declinabāt: cogan
tur optare. Frustra id tn. Nam sic sequit. fata ob-
stāt ⁊ que notissima quoqꝫ sunt reliq. ¶ Nō oppo
no nūc alios Senece ⁊ psertim nros qbus tā ipia
tāqꝫ isana snia illa est: ut eā nec auribꝰ dignent ex-
cipe. Sat est illi suos obiecisse: nō quoslibet: sꝫ elo
quij pnceps latini. Posset utcūqꝫ cōsiliū migrandi
ex edificio molesto nō dico prudētis eē sed fortasse
magni ai: si qs sibiipsi edificiū elegisset. Nūc ab il-
lo celesti rege deputatū pegrinanti aie sine offensa
ꝯtēptuqꝫ dni linq neqt. Nō mō igit ex edificio qli
bet inameno sed nec ex vinclis asprimis migrabo.
nisi qui me iūxit absoluat. sempqꝫ mihi magis pla
cuit hac in re mollis ⁊ fortunati regis qꝫ seueri phi
iudiciū. Siqdē Darꝰ rex psaꝝ bello victꝰ despatis
rebꝰ dū suos hortaret ut sibi qsqꝫ ꝯsuleret: cur nō
ipe ul morte ludibriū vite iminēs vitaret rōnē red
didit hijs vbis. Ego inqt hic legē fati mei expecto
forsitā mireris qꝫ vitā nō finiā alieno scelē/qꝫ meo
mori malo. ¶ Ego quoqꝫ qsqs me statꝰ seu corpis:
seu reliqrū rerū manet sortē meā pmeditatꝰ opiar.
videro qd de me hic qd ue alibi sanxerit rex meus:
⁊ sic illo pstāte nitar aium formare: ut qcqd erit le-
te si dabit aut saltē fortiter patiēterqꝫ suscipiat. In
terim senectutis iniuriā adhuc nulla sentio. nullas-
qꝫ molestias: iucūda aūt multa. Nec assentior qdē
terētiano chremeti senectutē ipsam morbū eē: nisi
vnum forsan adiecerit: quo sit plenior snia ut dicat
senectꝰ morbꝰ corpis sanitasqꝫ aie. ¶ Ad hāc etatē
alacris eo iā eius pmos fines introeo: quousqꝫ ut
dixi pcipites sibi uocat Cicero ad Augustū scribēs
hos mihi planissimos facillimosqꝫ cōperio. Milia
ibi tn quereloꝫ video admirās viuere cupiētiū ge
mētiūqꝫ qꝫ vixerint. vnus ego si potero sine nego-
cijs sine iurgijs senescā. Quid futuri tpis vbo utor
Iā senesco: iā senui. neqꝫ iterloquēdū qd sepe acci-
dit pncipij sum oblitꝰ. Senui inqꝫ. Nāeqꝫ gratiā
hēo seu me iter hoc explē uoluerit qꝫqꝫ post sene-
ctutē nihil sit nisi seniū ⁊ mors. Illud ps ultima se
nectutis. Hec aūt vite finis seu supmo labori meo
parē maluerit. Et si ubicūqꝫ viator desinit illic vie

Cicero
Maro

Darius
rex psa-
rum

Terētiꝰ

Cicero

terminus laboꝝq̃ ultimus ſit. Neq̃ eni refert quã tũ ire potuerit: ſi plus nõ iuit. Certe ego rei huius arbitriũ curãq̃ oẽm illi cõmiſi: apud quem ut ſcriptũ eſt: greſſus hoĩs dirigent̃. apud quẽ ꝑfixus eſt terminus eius: ⁊ nũs mẽſiũ ⁊ dieruꝫ ⁊ mille anni tanq̃ dies externa que ꝑterijt. Ipſe uocabit me ⁊ ego reſpondebo ſibi: bona utinã ⁊ ſalubri fiducia. ¶ Procedo iterea indies letior: ⁊ coeuis meis adhuc reluctantibꝰ ⁊ ſeq̃cibꝰ nr̃is dico. uenite ſecuri. nolite trepidare. Nolite ſenes miſeros audire qui ſe malarũ cupidinũ nodis explicitos nõ aliter flẽt q̃ flere iplicitos decebat. Nolite illis ꝓpter ſenectutẽ credẽ: que ſupficie uenerabiles uel iuitos facit. Senectꝰ quo per medias vite ꝓcellas pergitis nõ eſt q̃lem ferũt. Moleſtiſſima illis oĩs etas fuit. Stultitie vitiũ nõ etatis. docti modeſtiq̃ hoĩs ſenectus pacatis aĩ fluctibꝰ icõcuſſa: ⁊ relictis retro litiũ ac laboꝝ ſcopulij ac qbuſdã qetis atq̃ ocij uelut ap̃cis collibꝰ rerũ turbini obiectis circũſepta ⁊ tranq̃lla eſt. ¶ Ite mõ feſtinate ut facitis: ubi timebatis naufragiũ portꝰ eſt. O uenerãda añ alios ſenectꝰ: o diu optata. o ne qcq̃ formidata mortalibꝰ ⁊ ſi noſci cepis felix etas. Indignus eſt ad te peruenire qui te metuit: idignus ꝑueniſſe qui te accuſat. Ego te ſemꝑ optaui nunq̃ timui. Ego tibi appropinquãti quoad licuit obuiam ꝓceſſi. Ego te uotis expetitã ⁊ ꝑoccupatã aĩo aliq̃ñ ⁊ pñtẽ teneo: ⁊ amplector o bona maloꝝ victrix affectuũ: expultrixq̃ optima libidinũ peſſimarũ. tibi vni poſt deum tribuo. ꝙ ꝑduris cõpedibꝰ ⁊ triſti carcẽ relaxatis liber tãdẽ meiq̃ iuris eẽ icipio. Sera qdẽ fatear at quo ſerior: eo gratior libertas. Hec ꝑdita meſtã mihi iuuẽtutẽ fecit. hec reddita ſenectutẽ letam facit. Rarũ ſpectaculũ ſed uerũ. Quã oẽs paſſiꝫ: ſed añ alios Uirgilius totiẽs triſtẽ uocat: eã mihi obtigiſſe letiſſimã. utinã Socrates ⁊ Lelius mei viuerẽt ſi tñ id etiã illis placitũ eẽt multiq̃ alij qui mecum ab adoleſcẽtia vixerũt. ſed ⁊ multi adhuc ſupant. Si mẽtior. multi pñt teſte redargui adoleſcẽtiam mihi iuuẽtãq̃ curis grauẽ ac ſubtriſtẽ fuiſſe notuꝫ eſt: qppe pugnãtibꝰ iter ſe aĩe ꝑtibꝰ ⁊ diſſenſione ꝑpetua ac ciuilibꝰ uelut bellis vite ſtatũ paceq̃ turbãtibꝰ. Magnarũ opũ ualde auidus nunq̃ fui ſꝫ mediocritatẽ quã amare iã didici nõdũ ferre didicerã: ⁊ iuuenilibꝰ alijs urebar ardoribus atq̃ ipſe mihi põdus ⁊ labor ⁊ ſuppliciũ factꝰ erã: ut nil penitꝰ uoto meo magis aduerſum ſit q̃ redire etſi liceat ad illas aĩ tẽpeſtates vñ euaſiſſe ſalua puppe me gaudeo: ⁊ diuinũ munus agnoſco. ¶ Naꝫ qꝺ amicis ſenibꝰ optari ſolita eſt iuuẽtus cũ ea preſcriptione ut idẽ aĩus eadẽq̃ grauitas maneat: tranq̃llitas moꝝ: ac modeſtia ⁊ ſapĩa rerũq̃ expiẽtia ⁊ ſcĩa lr̃arũ ornamẽta demũ oĩa que faciũt uenerabilẽ ſenectutẽ dupl'r uanũ eſt. ꝑter etatis eni iter irremeabile: quo tñ multos a morte ad vitã: nullũ ꝓrſus a ſenio ad iuuẽtaꝫ redijſſe legimꝰ: ipoſſibilitas eſt alia. neq̃ enim poſſibile magis eſt ſenilẽ animũ iuueni eẽ: q̃ iuuenile corpus ſeni. cur amicis g̃ magis optãt iuuẽtutẽ doctã ſobriãq̃: q̃ ſolidã ac floridã ſenectutẽ: niſi ꝙ ad annos libidinum amicos qñ aliter nõ põt cogitãdo ſaltẽ anxia mẽs recurrit: ⁊ turbulẽtiſſimos motꝰ illos: quoꝝ uelut hoſtium e manibꝰ cũ cupidiſſime fugerim: ſi ad eos reuerti cupiam nõ amens mõ: ſed iſanus ſim. Quoſq̃ in me rõ: qñ ſola nõ poterat: poſtq̃ tpe adiuta cogneſcuit: tũ demũ bñ mihi eẽ ꝑmũ cepit. Atq̃ ita itus ⁊ extra ſenſim imutari viſus ſum: q̃ſi coruus in cignũ trãſformarer ⁊ cãdorẽ aĩ come candor aduerteret. ¶ Hec tã multa ꝑcupide nobiſcum dixerim amici de etate male cognita: ſed iã mea: de me aũt nihil qui in ea cuiꝰ meriti ſim q̃lis ue: ⁊ q̃ diu ſim futurus. qñ ⁊ q̃liter digreſſurus neſcio. Nihil inq̃ niſi hoc vnũ ꝙ ſenectutis ad laudẽ cũctis qbus noſcor audiẽtibꝰ ꝓfiteor itrepidus atq̃ affirmo. Nec me triſtior iuuenis: nec letior ſenex. uos leti ſecuriq̃ ſeneſcite ⁊ gaudete: ⁊ ualete mei memores. Ticini. iijº. kal'. decembris.

¶ Ad Thomã de garbo florẽtinũ phiſicũ de opinione ⁊ fortuna de qbus ille queſierat. Epiſtola. III.

P Eregrinã ac iucũdã ualde: nec minus ſpatioſam ac ꝓfundã colloquẽdi mãꝫ attuliſſes ſi uel hinc mihi ſatis igenij eẽt atq̃ ocij. uel tu inde ſic queſiuiſſes: ut rñſuro aliqd uacui reliq̃ſſes. Sed cum ferme oĩa quecũq̃ de hocipſo qꝺ ex me queris dici pñt artificioſe admoduꝫ copioſeq̃ dixeris: qd niſi de rñſore me feceris miratorẽ. Renouaſti plane mecũ illud ſaluatoris nr̃i: qui magiſtros legis iterrogãs eoſipſos niſi obſtructe aures ꝟo eẽnt: dũ querit edocet. Et certe viroꝝ excellẽtiũ de re q̃libet inq̃ſitio diligẽs atq̃ arguta dubitatio diſciplinã tacitã ac latẽtẽ ꝑfert. Neq̃ eni niſi magnis ex cauſis mouent̃ quas dũ dubij explicãt ſepe illos qbus nil dubij illic erat excitãt inſtruũtq̃. Id ſi vnq̃ alias nec ꝑferti te querẽte accidit. ¶ De opinione ſiqdẽ ac fortuna pulchrã atq̃ ambiguam q̃õnẽ noĩatim mihi. uere aũt oĩbꝰ in cõe utilem moues. Que nã ſcilicet harũ ſit potẽtior: cũ utrãq̃ potẽtiſſimã fateare. Ponis ꝑmũ opinionis miros ac multiplices effectꝰ: atq̃ adeo violẽtos: ut huc illuc ĩbecillẽ aĩam alternis motibꝰ ſic ipellãt: ut ſepe illi ꝟitas victa succũbat. Qꝺ utinã nõ tã crebruꝫ vulgatũq̃ eẽt. neq̃ qꝺ iã in ꝓuerbiũ abijt. oĩa ſic opinionibꝰ tenerent̃. Nã qd eſt aliud ut de meipſo etiam aliqd loq̃r: ꝙ alter ampliſſimas iter opes iops alter in ſũma pauꝑtate ditiſſimus viuit. Quid hic inq̃ cãe eſt niſi opinio utriuſq̃? que illi diuitias ſuas anguſtat: ⁊ pluriũ egeſtatẽ ingerit: hinc diuiteꝫ repñtat iopiã: ſolliciteq̃ ↄtẽptũ auaritie ꝑſuadet: ↄtẽto bonis ſuis aĩo: ⁊ qcqd acceſſerit põdus non diuitias opinãti? ¶ Quid ꝙ optime ualẽtes flere egros ac freneticos ridẽ ac geſtire letitia videmꝰ? Quid uera nõ ualeat: ſi falſa tñ ualet opĩo? Quid illud ꝙ qui ſepe ꝓprie fragilẽ ⁊ anguſtũ poſtẽ: humo ꝓximũ: rectꝰ iceſſerat: ſolide ⁊ anguſte turris in uertice tremẽs ſtetit. Itẽ pes qui fuerat currũq̃ ⁊ laterũ vigor idẽ. vis oculoꝝ eadẽ. locus ipſe cui inſiſtit̃ ſtabilior firmiorq̃: opinio ſola debilior dicam an ualidior: que ſic aĩ ſolitũ robur excutiat ut qui in tremulo ſtabat: tremat in ſtabili. Legiſti ut caſſius eoꝝ vnus qui Iulio ceſari nõ dico ipias ac ſceleſtes: ne q̃õnẽ adhuc dubiã ꝑtereũdo diffiniaꝫ. ſed audaces certe manus itulerãt in cãpis theſſallicis res illuc romanas ciuilibꝰ furijs rurſus urgentibꝰ: ſic opinione uehemẽtiſſima circũuẽtꝰ atq̃ obrutus ceſarẽ ipm obuiũ habuit armatuꝫ ⁊ adacto equo ſtimulis in ſe ruẽtẽ: ut quẽ viuũ ⁊ impantẽ ferire nõ timuerat ſepulto atq̃ exanimi tergũ daret exclamãs plenũ illud formidinis atq̃ erroris. De Pauli qdẽ raptu dubitari põt: qm̃ idẽ ipſe an i corpore an extra corpus fuerit ſe neſcire ait. Sed ꝓfe

cto Frācisci stigmata hinc ṗncipiū habuere Chri-
sti morte tā iugi ⁊ ualida meditatione cōplexi: ut
cū eā in se iādudū aīo trāstulisset: ⁊ cruci affixuꝫ ip
se sibi suo cū dn̄o videret: tādē ab aīo in corpus ue
rā rei effigieꝫ pia trāsferret opinio. ¶ Mitto illam
opinionū pestiferā vim: que totū orbē uastat atqꝫ i
ficit. ꝙ cū paucissimis ⁊ ꝓpe iā nulli scia aut ṽtus
in p̄cio sit cūctis fere mortalibꝰ opes impia uolu-
ptates sūma quedā ⁊ p̄cipua bona sunt. Que res
vna maxime in has miserias q̄s videmꝰ mortalia
corda p̄cipitat. qd ħ enim nisi opinionū infinita per
uersitas: q̄ꝫ maloꝝ fontē oīum qdā posuūt: nec pu-
to fallanť. Sed qd lōginq̄: qd ue occulta uestigem
cū domi inqꝫ oculis clarissimū sit exēplū. Scis tu
quē medicine ars oīum non dico maximum ne de
ignotis iudicē. sed haud dubie famosissimum nūc
hēt: q̄ꝫ flebilr molliterqꝫ magna ps egroꝝ leueꝫ q̄ꝫ
ferat angores. Audis q̄tidie miserabiles illas uo-
ces. heu mihi afflicto quod ob crimen hec patior.
Quid feci? Quis vnq̄ꝫ passus est talia? Lōge sunt
eqdem nec ignote herculis atqꝫ promothei apud
Tullium querele. ¶ Sed tu multas audis q̄s nec
hij queruli nec de hijs agentes tragici cogitarunt.
Cū iterea sūmus ecce hoīum nr̄i orbis ingēs ligu-
rū regnator. Galeaç vicecomes hic iunior cuiꝰ ad
curā te fama tui noīs e lōginquo acciuit pleno iam
decēnio podagrā nō in pedibꝰ tm̄: vn̄ morbi illius
nomē orit̄: sed in manibꝰ cubitisqꝫ atqꝫ humeris: ⁊
toto corpe patiať acerrimā ita ut iā ptes inferioreꝫ
obtorpuerint ueriusqꝫ ꝯctis imobiles nō gradiēdi
solū usu sed effectu careāt ꝯsistēdi. tā iuicto tn̄ hec
aīo ꝑfert tāqꝫ ifracto ut cū nos qui circa illū uersa
mur extremos ⁊ itolerabiles tā dilecti capitis do-
lores sine lachrymis nō cernamus: solus ipse cru-
ciatibꝰ affectū atqꝫ ꝯfectū: q̄si alienū ignotiqꝫ hoīs
suū corpꝰ aspiciat: ⁊ astātes in stuporē cogat illius
patiētie magnitudo mōstriqꝫ istar sit igētis: hoīem
delicatissimi corpis sūmis in delitijs enutritum. ⁊
qđ idignationē ac doloreꝫ minus forti aīo auxisse
potuerat: etate nūc etiā florida ac virēti: isup ⁊ dū
mēbroꝝ obsego usus est ꝑegrinationibꝰ multis ac
magnis necnō bellis ⁊ armoruꝫ usu ⁊ ludis eque
stribꝰ gl'iosum nō siccis mō oculis sed serena frōte
in se illa ꝑpeti que sani in alio mesti videāt gemen-
tesqꝫ. Interroga illos qui diebꝰ ac noctibus ei assi-
stūt. dicēt nunq̄ꝫ uel dolētis iteriectionē uel idignā
tis accētū ex ore eius auditū: sed hoc semp. Mul-
ta mihi magnifica deus fecit. Si hoc vnū incōmo-
dū bonis tātis immiscuit: nihil est qđ de dn̄o meo
querar. sed sunt plurima de qbꝰ grās agā. Sit no-
mē dn̄i bn̄dictū. Qua qdē eqnimitate tā isolita ⁊
patiētia tā isigni mihi fateor dignissimꝰ videretur:
cui ualitudo ꝓspior data eēt: nisi ꝙ ifallibilis p̄sen
tia oīa examussim librās: sepe difficultates corpis
aīe tribuit ad salutē. Neqꝫ ṽo patiētiā solā in tātis
aspitatibꝰ exhibet: sed magnanimitatē quoqꝫ: con-
stātiā: ꝓuidētiā: largitatē: sollicitudinē mitē letis i
rebus impterritū in aduersis aīum. ⁊ quo nihil est
mirabilius in hoc corpis sui statu iterqꝫ rerū motꝰ
⁊ fortune minas vniformitatē ac ꝑpetuā alacrita-
tē. ⁊ que id genus necessaria nouit eē regnātibus.
Quibꝰ ex rebꝰ illud Septimij seueri romani ṗnci
pis in hoc nr̄o luce clariuꝫ eminet caput impare nō
pedes. ¶ Delectauit me de illo hactenus tecū loq:
cuius nr̄m uterqꝫ ṽtutē diligit: morbuꝫ odit: cui tu
oēm siqua humano igenio fieri pōt. Ego quā solaꝫ
possum uotis ac p̄cibꝰ opē fero. de quo idcirco ꝓli
xius agē ipse mihi ꝑmisi ꝙ ⁊ ipm ad nos ⁊ reꝫ ad
ꝓpositū ꝑtinē sum arbitratꝰ. vn̄ eni hec tāta diuer
sitas. Illū leuia muliebriter: hūc grauia ferre viri-
liter nisi ex ea ipsa opinione de qua loqmur qua sci
licet illi ꝑsuasum sit: dolorē oēm magnā eē miseriā
huic cōtra. nil nisi in aīo miserū eē: in quē si se ere-
xerit nullū miserie: nullū passionibꝰ adituꝫ patere.
Hec ꝓuide: que in corpꝰ icidūt q̄ꝫuis amariuscula
exꝑimēta eē aī: mānqꝫ ṽtutis difficilibꝰ gaudētis:
⁊ mollia quelibet execrātis. deniqꝫ hinc extremū
illud ꝙ alter tristis ut magna ps mortaliū. alter le
tus morit̄: q: videlicet cū morꝫ vna sit opinio est di
uersa. ¶ Uenio nūc ad ep̄le tue ꝑtē alterā: que de
fortuna est: cuius tu potētiā ṽbis exaggeraꝫ: nec tu
solus sed fere oīum igenia in hoc vnū pari nixu ua
ria lꝫ assertione cōueniunt. Itaqꝫ Crispus in omni
re dn̄ari fortunā ait. uellē ṽtutē excerpsisset. Cice-
ro humanarū dn̄am rerū dixit. Qua in re Uirgili
us ab illo quē in multis seqtur Homero eousqꝫ dis
sentit: ut cū apud illū nusq̄ꝫ sit fortune nomē ut ꝑhi
hēt: ꝙ nihil illā eē cēseret. apud hūc nr̄m nō noīata
potēsqꝫ dūtaxat. sed quodā loco oīpotēs etiam sit
fortuna. Nec me fugit quosdā nr̄oꝝ ⁊ olim ꝙ ab
Augustino iustissime rep̄hēsum est. ⁊ nuꝑ in celo il
lā posuisse ceu numē aliqđ qđ mirari satis nequeo
nisi vulgi forsitā sequanť errorē. de quo Satyricꝰ
loquēs. te inqt nos facimus fortuna deā: celoqꝫ lo
camus. Turpe est aūt sapiētiū disciplinā: ut seq̄ces
multos hēat: seq uestigia delirātū. a qbꝰ toto calle
diuertē ea demū sūma ꝑhia est. passim certe mltoꝫ
qui fortunā ꝓpitiā nō ṽtuti tm̄: sed diuino etiaꝫ au
xilio an̄ponant: ⁊ fortune amici malint esse q̄ꝫ dei.
Q̄obrē nō pōt nisi magnū aliqd videri. de quo ita
docti sentiāt ⁊ idocti in multis dissonū humanum
genꝰ ita ꝯsonet. ¶ Quid hic dicā aut qd extimem
Nō mihi qui de bona fortuna iscribiť Aristotelis
libellus ignotꝰ est. Nec Ciceronis illud oblitꝰ sum
magnā vim eē in fortuna in utrāqꝫ ꝑtē uel secūdas
ad res uel aduersas. Quis ignorat? Nā ⁊ cum ꝓ-
spero flatu eiꝰ utimur ad exitꝰ ꝓuehimur optatos:
⁊ cū reflauit affligimur. Sed cū hoc sit illud La-
ctātij memini ṽba ista discutiētis. ṗmū eniꝫ inqt q
negat sciri posse qcq̄ꝫ. Si hoc dixit tanq̄ꝫ ⁊ ipse: ⁊
oēs sciāt. deinde qui etiā que uera sunt dubia cone
tur efficē: hoc putauit eē clarū: qđ illi eē debuit: uel
maxime dubiū. Nā sapiēti aīo falsum est. Quis in
quit nescit: Ego ṽo nescio. doceat me si pōt que sit
illa vis: qui flatꝰ iste: ⁊ qui reflatꝰ. Turpe igiť ho-
minē igeniosum id dicē qđ si neges ꝓbare non pos
sit. Postremo ꝙ is qui dicit ad sensus etiā retinen
dos. ꝙ stulti sit hoīs rebꝰ icognitis temē assentire.
Is plane vulgi ⁊ imꝑitoꝝ opinionibꝰ credit q for
tunam putet eē que tribuat hoībꝰ bona uel mala:
hec Lactātij forsan an̄ tp̄s iserui ꝙ directe ꝓrimꝰ
Ciceronianis illis aduersa erāt. ¶ Rursum ṽo nō
sum nescius Augustinū ꝙ in ope suo quodaꝫ sepe
fortuna noīasset: sese postmodū rep̄hendisse: ne ab
alio rep̄hēdi posset. cōsulto id qdē ac ꝓuidenter ut
reliq̄. Ceterū vir ille scissimus ⁊ de sacris agēs re
bus: nō imerito ꝓphanū fortune nomē exhorruit.
Ego aūt pctōr ⁊ utrūqꝫ secularibꝰ olim studijs oc
cupatꝰ: milies nomē hoc litteruliꝫ meis iseruisse vi
deor: nēpe quo ⁊ vulgi ora ⁊ doctoꝝ libros hoīuꝫ

Augꝰ
Satyrꝰ
Aristo.
Cicero
Lactāꝰ
Augꝰ

plenos nouerā. qn etiā adeo me nois huius nō pe-
nituit: ut nouissime de utriusqꝫ fortune remedijs li
bellū scripserim: nō fortunā duplicē sed bifrōtē sta
tuēs de quo libro qd alijs videat̄ eoꝝ sit iudicium
qui audierint aut legerint. Ego exquo ad exitū du
ctꝰ est nec ex illo ꝓfunde aliqd degustaui nec expi-
ri fuit quātū meis ipse ꝯsilijs adiuuarer: eo tñ mi-
hi ꝓbatior factꝰ est: quo illū qbusdā magnis igeni
is gratū ualde ⁊ optatū sensi. ¶ De hac igit̄ re taꝫ
trita cuius ut dixi nō mō sepissime mētionē feci: sꝫ
etiā noiatim scripsi q̄uis vulgatū ⁊ publicatuꝫ lo
quēdi morē secutꝰ id fecerim: ꝙ mihi ad vulgares
sepius q̄ ad phōs sermo eēt. de hac inqꝫ in archa-
no mei pectoris ubi multa ⁊ nota mihi cū populo
lis est: qd uere sentiā sepe breuibꝰ attigi: q̄si eminꝰ
vibrās mee aciē q̄lisctūqꝫ snie: ⁊ nūc qm̄ cogis ex-
pressiꝰ attingēdū de quo fateor: ut de alijs multis
aliquāto libētius audirē. ꝙ ⁊ utilius id reor ⁊ tu-
tius. sed iterrogationē tāti viri dissimulare non po
tui. Scio igit̄ ut audisti magnos viros scripsisse de
fortuna ⁊ me puū scio. nomenqꝫ istud ⁊ secularibꝰ
scriptoribꝰ usitatū nec itactū sacris. ¶ Teneo Au-
gustinū ipm̄ dū de fato ageret: qđ nescio an ideꝫ ꝙ
fortuna an ꝯsanguineū sit illius: iter multa dixisse
nisi forte fatū a fando dictū itelligamꝰ idest aliqñ.
nō enim abnuē possimꝰ eē scriptū in lr̄is scis semel
locutꝰ est deꝰ. qđ eni dictū est semel locutꝰ est. itelli
git̄ imobilr̄ hoc est icōmutabilr̄ est locutꝰ. hac ita-
qꝫ rōne possemꝰ a fando fatū appellare: nisi hoc no
mē iā in alia re soleret itelligi: quo corda hoiuꝫ no-
lumus iclinari. Et eodē libro ꝓrsus ingt diuina ꝓ
uidētia regna cōstituunt̄ humana. Que si ꝓpterea
gsq̄ꝫ fato tribuit: qr ipsam dei uolūtatē uel ptātem
fati noie appellat sniam teneat: linguā corrigat. Et
si hercle sic accipiat̄: ego quoqꝫ magnū qddā ⁊ in-
eluctabile fatū ut Maro ait seu fortunā nō inficior

Maro

Si eni tā magna tāqꝫ urgētia pncipū mortaliū sūt
pcepta: q̄ꝫ maxima extimanda sint diuini oris edi-
cta: etsi nō posse eqdē fata mutari: sed trahi posse
Homerica pmū: post Uirgiliana sit fictio. uere tñ
nec mutari nullatenꝰ nec differri queūt. nec vis ul-
la: nec fuga: nec tergiuersatio: nec dilatio locum ha
bet. At ut vulgus nec exigua lr̄atoꝝ quoqꝫ hoium
ps accipit fortune nomē. clare fateor: nec idocti ue
reor ifamiā credē me nihil eē fortunā. ¶ Queres
forsan in pmis facti mei rōnē qui de eo scripserim:
qđ ul̄ scirē nihil eē uel crederē. Rñdebo me de for
tuna qdē nihil: sed de remedijs cōtra illā que for-
tuna dicit̄ scribētē collegisse que mulcē uel augere
humanū aiuꝫ visa sunt. Que qm̄ vulgo fortuita di
cerent̄ nomē antiquū tenui ne lectorē ubi ꝯtrouer-
sia deterrerē ⁊ scriptis alienarē ⁊ scribēti. ¶ Scio

De fortuna

ego ꝑsuasum publice: quotiēs forte quid accidit ⁊
absqꝫ appentibꝰ causis. Sine cā eni ꝓrsum nihil ac
cidit: id eē fortuitū: eāqꝫ fortunā dici. Exēpli cā: pr̄
familias pegre ꝓfecturus ⁊ nulli fisus thesauruꝫ
humi infodit: qđ rediēs iueniret. iuitqꝫ nec redijt.
Lōgū post tp̄s rusticus terrā fodiēs: aut fundamē
tū iaciēs architectꝰ id reppit. nō hoc ille mēte ege-
rat. nō hoc iste querebat. sed ille ut thesaurū abscō
deret. hic ut agꝝ coleret: seu domū strueret. Fortu
na inqunt fuit amboꝝ. illiꝰ ut pderet. huiꝰ ut iueni
ret. Ego hāc rē multis aptissimā nō discerno. Euꝫ
qui thesaurū abdidit patrēfamilias fuisse scio. euꝫ
qui architectū uel agricolā qđ reppit aurū uel ar-
gētū uel tale aliqd: quo reppit uomerē seu ligones
quo illū ageret manus: brachia: boues: stiuā: ⁊ que
sunt gn̄is huiusce. Uadit aliqs uel bononiā ut stu
deat: uel ut oret romā: nō expectatos in latrones la
psus/ occidit̄. Reuertebat̄ ab exilio Marcellus ⁊
leto aio pr̄iam repetebat: sed ab hoste ipio puectꝰ oc
cubuit. Talis erat inqunt hoꝝ oium fortuna. Ego

Mar[cel]lus

u͛o adolescētē studiosum ⁊ deuotū pegrinū ⁊ utri
usqꝫ iter. ⁊ pterea ciuē bonū imeritūqꝫ exulē ⁊ exi
lij locū mithilenas ⁊ athenas cedis ⁊ latrones at
qꝫ hostes obuios ⁊ mucrones ⁊ icursus ⁊ ictus ⁊
sanguinē: ⁊ oino res ipsas atqꝫ actꝰ agētesqꝫ ⁊ euē
tus rerū video. hec iter quero fortunā de qua smo
est nihil iuenio pter nudū nomē. Nā si ipse rerū ac
cidētiū iopinus ac subitꝰ euētꝰ fortuna dicit̄. Que
diffinitio nōnulloꝝ est: satis ex hoc ipso rei u͛itas ni
si fallor elicit̄. Hoꝝ eni ⁊ siliū euētꝰ qs est alius
q̄ꝫ vulnera ⁊ mortes ⁊ spolia: quoꝝ auctores nec
fortuna nec fatum nec oino alij q̄ꝫ hoies ueri sunt.
hijs atqꝫ alijs iductꝰ fortunā per seipsam nihil esse
dicētibꝰ assentiri cogor. de quo ne aliena mihi tri-
buā a multis iter quos ab hijs quoꝝ sup̄ memini
Augustino ⁊ Lactātio firmiano istitutionū libro
⁊ argute satis ut arbitror ⁊ fidelr̄ disputatum est.

Fort[una] qd sit

¶ Bñ igit̄ ⁊ pie chrianissimi illi fres pro ueritate
cōprehēsi torquēdiqꝫ ac mactādi cū fortune mētio
nē iudex ipius fecisset: breui ac pcisa nec minus ue
ra snia fortunā chrianos nescire ꝓfessi sūt. Quos
magnoꝝ hoium fulcit auctas. Nā ut sileā duos il-
los quos pauloañ nō silui: qui hocipꝫ sepissime re
plicāt: ⁊ Ambrosio fata nulla. ⁊ Hieronymo nec
fatū nec fortunā eē visum video. ¶ Ad sūmā ergo
sermo mihi vulgaris ut itelligar de re ipsa hoc iu-
diciū meū est. si fortasse nō sat vulgare. nō sat phi-
cū piū puto idqꝫ mihi sat est. Qđ qdem sepe mihi
olim dictū sepe scriptū: nunq̄ꝫ tñ aptius. Sētio eni
neqꝫ ꝯriā opinionē de cuius ptāte pmū diximꝰ hu
manis affixā pcordijs: ⁊ alto errore radicatā extir
pari: nec loquēdi morē publicū mutari posse. atqꝫ
ideo pacē querēs: nōnunq̄ꝫ loqr ut plurimi: sentiā
semp ut pauci. Sin fortassis utar sepe aduerbijs a
fortuna dictis: cū fortunā ipsam nihil eē dicaꝫ. Si

Opin[io] poete fortu[na]

ergo uerior illa snia. Neqꝫ eni tāti archani diffini-
torē me ꝓfiteor: eoꝝ. s. qui uolūt ut aliqd sit fortu-
na: uel ꝓuidētia ipsa dei occultis hoi sed sibi notis-
simis cāis agēs atqꝫ agitās res humanas: seu qđ
qbusdā placuit: ꝓuidētie ministra: ⁊ diuinarū uo-
lūtatū executrix quedā: nescioqꝫ cū scriptū sit. ipse
dixit ⁊ facta sunt. Sed si ita eēt: nulli dubiū q̄uis
opinio itra hoiem ipm̄ sit. fortuna aūt exteriꝰ opi-
nione illā tñ eē ualidiorē. Nēpe ⁊ opinioni ⁊ aie:
cui illa isit opinio ⁊ corpi ⁊ rebꝰ oibꝰ impantē dixi
ecce qđ occurrit ex tpe iter occupationes multas:
⁊ libros nullos ⁊ curas itineris totꝰ aio in id u͛sus
doctis oibus añ alios tibi amice rei huiꝰ certiore
iudicio reseruato. siqd cōpertū mihi pscripseris am
plexurus. Uale. Ticini qnto idus nouembris.

¶ Ad Luchinū de uerme eqtem ueronēsem ꝯtra tur
chos ꝓfectum exhortatio ad reditū. Epl̄a. IIII.

t Enes/ ut arbitror memoria: nunq̄ꝫ mihi tu
um hoc iter placuisse. Q̄uis eni in se piū ⁊
iustis ex causis susceptū: nō sat tñ aut presi
dijs: aut ea que pmū in bellis pcipue locū tenet: ꝓ
uidētia circūfultū ab initio visum erat. Qđ nō eēt
si ut nup aduersus rebellātē cretā pmus: sic nun-

aduersus asyriā dux eēs:sed nō ita est. Jllic eni tu
is:hic alienis auspicijs rem geris. Jtaqꝫ magis ac
magis indies mora mihi inuisa ac suspecta est tua.
Nescio enim qd īsoliti metꝰ īcidit quē irritum celi
tes uelint. Jā mihi tñ ut uerū fatear:in auguriū ṽ
git. Scis ꝙ fragili stamine pēdēt res humane. ne
qꝫ aer ille neqꝫ comitatꝰ neqꝫ cure tue ꝯueniūt nrē
¶ Redde te nobis ⁊ ꝓpera oramus. oīs dies an
no lōgioꝛ expectāti est. Redde tuoꝝ oculiꝭ exopta
tā lucē. Aufer aīs desideriū tui iugi deniqꝫ nos pa
uore libera. uano utinā:graui tñ ⁊ iā certe nimiuꝫ
diuturno. ueni ergo. Nā si iuisti ut cederes iuidie:
qꝺ magni aliquotiēs fecerūt viri. ecce tibi illa iā ce
dit. Si fastidio idētitatiꝭ:satis supqꝫ iā uariatū est
Sin multa vidēdi studio. Qꝺ necessariū claris fu
turis viris:clari qdā viri extimāt: ⁊ iā multā certe
rerū areā lōgāqꝫ iā nactꝰ occasionē externorū ple
nus tp̄s est:ut nr̄i vicissim desiderio teneare. demū
quolibet aīo hinc abijsti. de ꝓpositi tui sūma dubi
um nulli suus. Que ꝑfecto alia nō fuit:ꝙ ut quo
tidiano illo tuo more te meliorē faceres. Jā melioꝛ
factꝰ redi ⁊ uale. Ticini. iiijᵒ. idus decēbris.

¶ Ad Jacobū de ṽme de Luchini p̄ris obitu. Ep̄. V

O Insidiosa sepius soꝛs hoīum quā foꝛtunā
uocāt: ⁊ blāditijs fallax. sed īterdū minax
quodqꝫ est factura p̄nūciās. hoc nūc more
ultimo usa est mecū siue ulla siue altioꝛ ptās:de q̄
queri nephas. Nihil īsidijs actū est. vulnꝰ hoc fate
oꝛ diu añ ꝓuiderā. Sed īpēdentia euadē difficile
est. p̄sertim que ita in alterīꝰ manu sunt:ut nulle no
bis in hijs ptes uel īgenij uel industrie sint relicte.
Hoꝛrebat aīus mestis augurijs: ⁊ toto coꝛpe ꝯtre
miscēs:cogitabā semp odiosam mihi magnanimi
tui p̄ris absentiā sempqꝫ p̄sagiēs:metuēsqꝫ qꝺ acci
dit ne scilicet rarū illud nr̄e etatis ⁊ p̄rie nr̄e decus
cuiꝰ ps etherea celo debita erat: ⁊ nūc reddita est.
terrestris italie atqꝫ athesi nobis pro hac pte ultia
trax ebꝛus atqꝫ euxīmꝰ eripent. Sup quo nō tacui
qn ⁊ illū ⁊ funestā morā lr̄is ac nūcioꝝ linguis in
crepui. Sed foꝛtasse nec ipse aliud poterat: ⁊ inui
ctos humeros impiosa necessitas atqꝫ instātis rui
ne pōdus urgebat. Sic erat in fatis inqt Naso. im
mo ṽo hec uolūtas dei erat:ut qui a p̄ma adolescē
tia iusta arma semp īduerat:expeditiōe nouissima
ꝯtra hostes fidei pro pietate ac religione suscepta.
honestissima oīum scīssimaqꝫ militia: ⁊ armoꝝ usu
optimo defuncti aīus:ad illū cui tot claras victori
as debebat:ṽtute armatꝰ ac triūphaturus ascēde
ret. Quoqꝫ illū ꝑuenisse cōfido:felici laboꝝ fine in
uēto quoꝝ sibi nullas ferias ṽtꝰ dabat. ⁊ qm̄ moꝛ
taliū moꝛtes flere:ut olim. iā nec etatis nec ꝓposi
ti mei est:felicitati ego sue granuloꝛ dānū meū taci
tus mestusqꝫ p̄tereo. ¶ Lr̄am qdē tuā fili legi acri
q̄dā ⁊ amara dulcedine talis amici multa mihi su
spiria renouātē. Cui te siliīmū fieri opto ⁊ spo. In
qꝫ hoc sūmo ut studio niti uelis hoꝛtoꝛ ac depꝛecoꝛ
Sic amicos eni oēs meqꝫ in p̄mis magno gaudio
cōplebis atqꝫ efficies:ut tali filio supstite tātus p̄r
plane nobis redditꝰ videat̄. Neqꝫ ṽo tibi ut multiꝭ
difficilis ad gl'iam via est. hēs domi ducē queꝫ mi
reris:quē seq̄ris:cuiꝰ ad imaginē te ꝯfoꝛmes. Hēs
añ oculos speculū memoriā viri illiuꝭ īcompabiliꝭ
ac ṽtutū oīum exēpla domestica. Pronū opus ad
exēplar īcoꝛruptū scribē. ultimū est ne ossa illiꝰ ex
quo amicis manibꝰ trāsuecta bis̄ātion atqꝫ honori
fice ibi recōdita didicisti meo ꝯsilio ampliꝰ moueā
tur. sed in celis q̄scente aīa illa in terris inqꝫ urbe
regia cōquiescāt. Tu fili charissime teqꝫ tuāqꝫ do
mū viduā solare: ⁊ per uestigia tāti p̄ris age virili
ter ⁊ feliciter. Uale. Ticini. vᵒ. idus iunias.

¶ Ad Donatum apennigenam grammaticum de pe
nitentia ⁊ ad hanc efficacibus sanctorum libꝛis.

Epistola. VI.

D Ue qdē nup ep̄le tue diuersis diebus a te
scripte:nescio an ⁊ date etiā:simulqꝫ mihi
reddite nec sine gaudio ꝑlecte saliuā exci
uerūt scribēdi plurima:sed occupationū memoꝛ p̄s
si īpetū. vna de mea qdē re familiari:que qm̄ nimiꝭ
vna m̄ā est seoꝛsum ut mos est meꝰ ad illā rn̄debo.
Altera ṽo tuo de statu erat:illo inq̄ statu qui solus
est tuus:p̄ter quē cetera oīa ⁊ bꝛeuia ⁊ caduca sūt
⁊ nutu uoluunt̄ alterīꝰ. Nō eni iā foꝛtune tribuam
qꝺ soleo ne mihi aduerset̄:hoc vnū uerū ⁊ ꝓpꝛiuꝫ
tuū bonū est:qꝺqꝫ excipi tibi nisi ipse ꝯsenseris nō
pōt. Aie statū dico penitētia quo nil de te posseꝫ le
tius audire ac ꝯfessione purgatū salutifera. de qua
re multa olim a scīssimis viris dicta sunt. Et nunc
foꝛte aliqd a pctōre hoīe dici posset:si quātū aī tan
tū eēt ⁊ tp̄is. Faciā ṽo qꝺ est ꝓximuꝫ ⁊ peculiare
occupatoꝝ oīum atqꝫ īopū:qui quos ope nequeūt
cōsilio adiuuāt amicos. ¶ Accede aīo parūper:as
sum tibi nō longe:ut argiuis quondā ducibꝰ illa ī
felix apud statiū nutrix:sed p̄nitidi mōstratoꝛ fon
tis aque salientis in vitā eternā. nec ueceboꝛ ne me
meus iterim serpēs ledat. ꝙ ⁊ mihi nullus arthe
morus ⁊ mitridaticū est optimū:ꝯtēptꝰ. Qꝺ p̄sta
re ipse nō ualeo vn̄ accipias dabo: ⁊ ad illud btissi
mū ac deo amabile par hoīum te remittā quos ga
uicē pius amoꝛ hic nexuit ⁊ nūc deo charitas eter
na cōnectit. libēter ego etiā scribēs aut loquēs iun
gere soleo Ambꝛosiū scilicet atqꝫ Augustinū sacra
tissimas aīas ⁊ opoſissimas celestis faui ac diuini
apes eloquij. hij enim de hoc qꝺ nūc agit̄ hoc est
de penitētia singula scripsere uolumina qbuꝭ nihil
utiliꝰ ad securū iter vite huiꝰ ⁊ alterīꝰ spem. ¶ Est
⁊ Augustini opus aliud qꝺ ꝯfessionū dr̄ tredecim
distinctū libꝛis. Quoꝝ in p̄mis nouē ab extrema ī
fantia ac m̄rno lacte vite totiꝰ errores ac pctā oīa.
In decimo aūt adhuc supstites peccati reliquiaꝭ ⁊
p̄ntē tūc vite sue statū. In ultimis aūt tribꝰ dubita
tionē suā de scripturis sepe etiam ignorātiā ꝯfitet̄.
Qua cōfessione doctissimū pene oīum qui fuerint
si qꝺ est mihi iudiciū se ostēdit. Hūc libꝛū itēto de
uotoqꝫ aīo legere si in cōsuetudinē deduxeris spe
ro te pijs atqꝫ salubꝛibꝰ nunq̄ lachꝛymis caritur ū
uerecūde qdē:sed exptus hoc dixerim. ut eniꝫ du
ctu eius quē diligis ad hāc fidētioꝛ lectionē ueni
as. scito illū libꝛū mihi adituꝫ fuisse ad oēs sacras
lr̄as. Quas ut humiles ⁊ incōptas ac secularibꝰ ī
pares ⁊ nimio illarū amore ⁊ ꝯtēptu harū ⁊ opi
nione de me falsa atqꝫ ut bꝛeuiter ⁊ hoc ipse pecca
tum meum fatear:insolentia iuuenili ⁊ demoniaco
ut intelligo clareqꝫ video nunc suggestu:diu tumi
dus adolescēs fugi. Is liber me mutauit eatenus
non dico ut vitia pꝛima dimittereꝫ que uel hac uti
nam etate dimiserim. sed ut ex illo sacras lr̄as nec
spernerem nec odissem. immo ṽo me paulatim hoꝛ
roꝛ ille mulceret: ⁊ inuitas aures recusantesqꝫ ad
se oculos traheret. Deniqꝫ ut amare litteras illas
inciperem ⁊ mirari ⁊ querere:atqꝫ ex eis lꝫ minꝰ

De ambꝛosio ⁊ Augᵘᵒ.

floꝝ forsitā:at ꝑfecto plus fructuū ꝙ̄ ex illis alijs antea tā dilectis elicere. Neq; vo dignū erat:nulla ex pte chrianū hoiem Augustini eloqo mutari:cu3 ut ipse dicti opis libro.iij°.meminit ciceronian⁹ eū adeo mutasset hortēsius. ¶ Has cōfessiones si ali unde non iuenis:ego tibi exēplar destinabo ut uel sic boni tui pticeps fiā: ꝙ̄uis ut puto ꝑpinquus tibi sit apud isignē illū pbrm:uerū theologū ac magistrū:cuius tuarū in altera lrarū mētio erat.uel germanū ei⁹ ⁊ ꝑfessione vite parē ⁊ scie.duo uere lumina sue religionis Augustini nomē hn̄tis:ac regulā ⁊ patauine geminū urbis decus eximiū:q̄s mihi nō mea gdē:sed illoꝝ vt⁹ spectata cōciliat:quoꝝ ūq; sniaз de me ꝙ̄uis nō tā iudiciariā ꝙ̄ piā plu ris facio ꝙ̄ detractoꝝ oium vipeas linguas ac sibi la quos quotidie in meā famā plures certe ꝙ̄ credidi ⁊ vn̄ nō credidi:nec ni fallor merui feruidū i uidie virus irritat. S3 de hoc alibi sepe multa:qd mestus dixerim cogēte mā. Nunc ultro breue hoc ad calamū uenit:atq; idignationis auxilio ne repel lerer obtinuit:vndecūq; aūt ad man⁹ tuas liber ille peuenerit poteris si placebit ⁊ reb⁹ ꝑsentaneū videbif:vnū ex hijs que olim in libris ipse meis scolastica curiositate ꝑscribē solebā:meū disticon in ꝑ mordio ei⁹ apponē. Id vo est huiusmodi. hūc celer ad fontē deserta p arida pgat. Quisqs eget lachrymis qb⁹ ipia crimina tergat. hec hacten⁹. ¶ Scripsere ⁊ alij multi res ad salutē utilissimas:de hijs loquor nō que scia iplēt: ⁊ sepe inflāt:sed que deuotione humili humanū aium accēdūt ut collatiōes patrū ⁊ patrū vitas. Quarū alique nō pietate tm̄ sed eloquētia referte miris modis ⁊ lectorē adiuuāt ⁊ delectāt. Qualis est Athanasij Antonius. Cuius vita ꝑlecta multis ꝑfuit ad imitationē vite Quid ni aūt cū Augustino ut ipse in octauo cōfessionū refert uel audita ꝑfuerit. Qualis est. Et Seueri Martinus. ⁊ Hieronymi Hilarion. Eiusdēq; uel Joānes egypti⁹:uel Paulus pm̄us heremita: quē placē tibi admodū sensi.nec imerito. Est enim nescio an deuotū an disertū magis opusculū. Neq; in hoc nūo ptereūdi duo sunt Joānis crisostomi deuotissimi libelli. Quoꝝ alter de repatione lapsi de cōpūctione cordis alter iscribif. Qui qm̄ dinumerare oēs lōgū est tibi:cū uoles in nr̄o armario lo pšto erūt. ¶ Hijs ut delitijs assuescas uelim: ⁊ hijs aium cibis pascas. Mihi eteni crede nullis in hippocraticis anphorismis tāta egris spes salutis aut tā certa remedia. Nec te terreat utilis ꝯsilij dilatio. Satius est sero ꝙ̄ nunꝙ̄ resipiscē.imo vo nil qd hn̄ fiat sero fit. Etsi enim nō careat mora piculo:cedit illud tn̄ accedēte remedio.qd si efficax est serū utiq; nō est.moreq; secū ac piculi finis adest. Tragicū illud aio reuolue. Na3 sera nunꝙ̄ est ad bonos mores via. Quē penitet peccasse pene est inocēs. Piū ꝟbū etiam si a catholico diceret. ¶ Ozuictū sane meū tibi amicitiāq; utilē dicis ad sciaз ad vtutē ad hācipsam deniq; vite mutationē ⁊ cōfessionis ac penitētie amorē. Uellē uere diceres ⁊ fortassis ut est cecitas amātiū uerū putas:cū ꝑfecto pter raros nudosq; l3 fidos monit⁹.horū nihil tibi uel fuerim uel eē potuerim. Sūt fauille aūt in ais nr̄is cinē terrestri obrute ⁊ uelo carnis abscon dite:q̄s cū spūs qui ubi vult spirat flādo exciuerit: fomite amoris ⁊ spei celestis adhibito sacrū subito surgit incēdiū in hijs maxime qui ꝑpriū statum

Atha⁹

Joānes Criso⁹

Seneca

⁊ picula vite pn̄tis itelligūt qbus ego te amice cō numero. Tu diuini opis me in ptē uocas:eēm utinā tibi meisq; oib⁹ uel doctrina utilis uel exemplo Neutrū sum:uereorq; uere ultimo poti⁹ sim dam nosus. Tuq; hoc ipse si dimota parump amoris nube que magnis quoq; iudicijs officit per obstantes tenebras oculū figas sole clari⁹ videbis. Nō hec care mihi libēs dico:libētius uel tacerē uel gl'iarer etiā si liceret. Sed nihil est vitate potētius illa me hinc cogit. Inde aūt amor tui ne scilicet tuis in rebus rect⁹ iudex in meis tacito me labaris. ¶ Postremo qd urgēte stilū charitate dixisti.ad opes tibi quoq; nō nihil nr̄am amicitiā cōtulisse tale fuit. ut non magis admirationē mihi ꝙ̄ risum pareret. Ergo ego tibi ad diuitias ꝑfui:cui etsi nō pecuniā ac pecunie radices:curā:sollicitudinē ac tps eripui quē a plateis urbiū sepe ad solitudinē ⁊ in siluas. sepe a negocijs ad ociū traxi. Cui oēs eque festos dies feci. Cui deniq; ⁊ cōtēptū desidem ⁊ exigui amorē: ⁊ qetis studiū: ⁊ ad sūmā totū meum gelu domestice incuriositatis affricui. Itaq; an l3 vnum ludēs dixeris:an ꝑrsus in rōne rei familiaris erra ueris icertū hēo. Certe me duce diues nemo quod nouerim:sed nōnulli paupes facti sunt. Qui si reditus pateat:diuites iterū fieri nolint. Sed ut i te de siuā dij pcor leta oia si diu tn̄ sit' viuim⁹ ꝙ̄ꝙ̄ nullū hic diu. loquor aūt de diuturnitate mortaliū.uere, or ne tu in finē iure optimo de me dicas qd de pceptore suo Anthistene cynicū diogenē dicē solitū legisti. Ipe me aiebat medicū fecit ex diuite: ⁊ ꝑ ampla domo in dolio fecit habitare. Uale seu tu diues seu paup nr̄i memor. Ticini qrto idus iunias.

¶ Ad Fredericū aretinū ð notoꝝ modestia. Ep̄. VII

Magnā pua ex ep'la tua delectationeз cepi. Summ⁹ illi lepos ac festiuitas ierat:qdq; hijs multo est meli⁹:nō exiguū sane mētis idiciū. Sorte let⁹ atq; cōtētus tua es. Nil humanis in reb⁹ utilius:nullus rectior ad salutē trames Regna enim ⁊ impia opesq; ⁊ potētiā optare om niū:asseq paucorꝝ est. Optare aūt qd asseq nequeas qd est aliud nisi qd hēas fastidiētē iefficaci aiuз labore ꝯsumē? ¶ Tu ergo qd mediocri ul' tenui q̄q3 gaudeas statu laudo ⁊ ꝑbo teq; hijs morib⁹ditiorē cēseo:ꝙ̄ si cresi atq; Alexādri opes iopes fragilēq; potētiā aceruasses. Sic eni qua per hoiem fieri pōt ut vulgariter loqr fortune ad te aditū pclusisti cui⁹ ut vides vitare illi ipetū nequē. Mirum dictu potētie domitrix insolētis ibecillitate humili retūdif:more ignis qui in obiectū mai⁹ acrius seuit adēptione leniēdus obstātiū:seu etiā extinguēdus ¶ Fortuna ergo hec que dī nō thesauros nec munitas arces nec istructas classes:nec pualidos horret exercit⁹:qn hijs poti⁹ irritat atq; accēdif quoꝝ totiēs se victricē meminit:atq; vn̄ sibi clarior nunc etiā fit triūphus: At frugalitatē:modestiā:fortitudinē:cōstātiā timet:a qb⁹ victam se sepissime recordaf. ¶ Sic tu vitā quā multi spnerēt: ⁊ querelis i anib⁹ onerarēt:eq̄nimitate ac patiētia nō mō tolerabilē sed iucūdā efficis ac felicē:ut nil hēt pegriatio hec nr̄a miseri⁹:sic nil coius ꝙ̄ querelas. Pauca sunt fateor in hac vita:qb⁹ placēdi cāe magne sint. Sed hoibus natis humana oia uel accepta ul' minime certe flebilia esse debēt. Magne autez parti hoium nihil oium placet:nisi quod uel assequi nequeunt uel seruare:hinc indignationes ireq; ⁊ de

Dio nes

Cō sōte

sua sorte cuilibet querimonie imortales. Erūnosi-
or sane est iter delitias mest⁹ ac querulus q̄ȝ in sup
plicibus: aut paupertate tranqllus. Quales multos
fuisse ꝛ audim⁹ ꝛ vidimus. Tot demū iter miseros
atqȝ igratos ille solus est felix deoqȝ grat⁹ ꝛ sibiip
si ꝓpitius: nō qui uel qcqd optat adipiscit: uel qc-
qd adept⁹ est ꝓpriū atqȝ ꝑpetuū hēt. Id enim nul-
li vnqȝ obtigit. sed qui uel qcqd euenerit sic aspicit
q̄si vnū illud optauerit: uel qcqd amiserit sic cogi-
tat q̄si amisisse sit meli⁹. ¶ Bn̄ igit facis: nec semel
tm̄: sed bis bn̄: q̄ȝ sorte tuā let⁹ amplecteris: sic ꝛ il
li eqdē ꝓciū queris: ꝛ qetē tibi: hoc nimirū est for-
tunā siq̄ eēt uel supare uel fallere. Magnas illa ti-
bi diuitias si negat: qn ꝛ has spnas ꝛ paupertate
tua gaudeas negare non potuit. Negat turbidos
urbiū honores: Quin rure solitario ꝛ agresti dele
cteris vita p̄ter te vnū: nemo tibi pripiet. Tecū cō-
tra illā v̄tus militet: hac fret⁹ nullo usqȝ certamine
vinci potes. Quā oipotētē enim apud poeta nr̄m
legis: ipotētē atqȝ ifirmā obiecta illi v̄tute reperies
Nulla enim te hercle potētior q̄ȝ ipatiētia ꝛ molli
ties sit humana. ¶ O felix ꝛ meo qdē iuidiose iudi-
cio: qui semotis urbiū plateis: ꝛ supboꝝ duris ci-
uiū liminibus dimissis: tibi redditus nemorūqȝ ꝛ
agroꝝ dulce silētiū nactus es humilēqȝ plebecu-
lam ꝛ iustitia regis ꝛ stilo laudas. nec imerito: etsi
enim acri sub iudice/ nemo bonus/ mali oēs: ita tn̄
aut minus mali: aut certe quos cōstat mali ultimo
diutius boni. Igit hijs cōuiue letus ut facis. tecū-
qȝ feliciter agi credito ꝙ ad tps saltē tristi diuituȝ
atqȝ vmbroso supcilio: ꝙqȝ in primis mōstruose ue
stis: seqȝ indies trāsformātiū habituū ludibrio libe
ratus es. Que ut fugeres nō apēninus mō mōtiū
mitissimus sed athlas tibi uel caucasus adeūdus
fuit. Populū tuū ferme oēm vna ueste ꝓtectū atqȝ
ꝓtētū vides: nisi festa luce forsitā in terga paucorū
quos uel etas uel rei rustice pitia p̄mos fecit albo
interdū color acrius successerit. vides duros calce
os nō pedis impedimētū sed auxiliū. masculas to
gas vides: frigus arcētes tegētesqȝ que tegi docu
it nā: nō insanias has nr̄oꝝ iuuenū: qȝ est despa
tius ꝛ nr̄oꝝ senū vult⁹ mō tegētium ꝛ pudēda nu
dātiū: qbus nō est satis infectū atqȝ oppssuȝ pbris
oibus aium hēre nisi oculos alienos ificiāt ac fati-
gēt. hijs irascor: hijsqȝ iratū amatorē uerecūdie de
uȝ spo de qbus me ubiqȝ: ne qcqȝ queri scio: nec de
sino tāta est indignatio tāqȝ offensus est stomacus
spectaculi feditate. Quā maxime ob cām tuū rus
tuūqȝ tibi ociū inuideo: eoqȝ magis ꝙ sepe diuqȝ
illud exptus peccatoqȝ uerius q̄ȝ fortuna mea ur-
gēte in aduersum lapsus. utriusqȝ nisi fallor status
extimator idoneus factus sum. ¶ Certe tu oculos
nunc sobrio pascis obtuitu purisqȝ aures uocibus
utraqȝ mihi diuersa sors est. ego supbos tumidosqȝ
qȝ de nihilo atqȝ elatos ciues atqȝ aduenas tu hu-
miles humo itētos cernis agricolas. Ego lites cla
moresqȝ furētiū ꝛ tubas ꝛ timpana. tu mugit⁹ bo
um labētisqȝ riui murmur ꝛ querelas uolucrū au
dis philomenā p̄mus ueris nūciā auditurus. Ego
in urbib⁹ ꝛ quo molestius nihil animo meo est iter
turbā ꝛ q̄drigas p̄mor. Tu in siluis ꝛ collib⁹ iter
inocuos greges ociosus ac pro libito uagus erras
ꝛ frōdētes ramos ꝛ gēmātes palmites: ꝛ prata ri
dētia reduci mox visurus ariete. Mihi totius an-
ni facies pene vna ꝓcursatio ꝛ lutū ꝛ puluis ꝛ stre
pitus ꝛ lubricuȝ ꝛ cloace. Hee sunt urbiū delitie.
Quid hinc aliud speo. Redeat lȝ nō aries mō sed
taurus: ledeiqȝ fres nudi rosea inter serta lasciuiāt
Nō tollunt urbana fastidia sed mutant. At ruris
facies semp amabilis ꝛ igenijs appetēda nobilib⁹
seu hyemis aspitas dulciter horrida feris alitibus
q̄ȝ captādis oposa: seu uer florcū uagis aptū ac ꝓ-
cliue discursib⁹: seu messiū parēs ꝛ amica vmbris
estas arida: seu diues atqȝ vuidus autūnus agre-
stes uario exercet in ope: istātisqȝ brume p̄uius in
mōtibus pastas oues ad ap̄ca reducit habitacula
hic arator sedulus: hic uenator deuius clamosusqȝ
anceps. hic imobilis tacitusqȝ piscator. hic fontes
ꝛ flumina ꝛ nimpharū chori: ꝛ specus ꝛ nemora
ꝛ musarū diuerticula. Et ad sūmā tū q̄litate ipa re
rū multiplicium tuȝ uarietate dulcissima est vita illa
de qua olim dum ea frui licuit: non pauca disserui.
¶ Unū qđ festiue admodū lr̄arū tuarū finis atti-
git intactū liqsse uoluerim: ne qđ ꝓrsus in tuo tibi
rure displiceat. Cū ex oibus nēpe que ibi sunt sobri
am honestāqȝ pcipias uoluptatē. vnus ut itelligo
nō ꝑdius mō sed ꝑnox ac ꝑpetuus clāgor te anse-
rū ingetat. Hēt nō inficior aurū laborē hec ip̄robi
tas. offendūt qetis silētijqȝ auidos: ꝛ anseres ꝛ ci
cade stridule in ramis. ꝛ rudētes in pascuis aselli ꝛ
que sūt huiusmodi. Sȝ in p̄mis ieptissim⁹ in triuijs
vulgi fragor ac strepit⁹. Nulla enim usqȝ belua cre
de mihi tediosior vulgo est. Cetera tn̄ fere oia uel
hyeme uel noctib⁹ saltē silēt. Quedā v̄o noctib⁹ im
portuna luce ferias agūt: anserinū iuge tediū: lȝ qđ
facile pferas: si in aium redierit clāgore anseris ex
citatū quōdā capitolij defensorē irrūpētes gallos
nr̄is ab arcib⁹ arcuisse: idqȝ ob meritū multis post
seclis auis hui⁹ effigiē illic argēteā extitisse. ¶ Qō
an illi excubitricis eximie famā quesierit an ꝙ ha-
ud dubie vigilātissimū sit aial/ nō noui. Insup idip
sū an kalend. nouēbrib⁹ gestū sit. Atqȝ hic ista quā
cernim⁹ die illo anserū celebritas funesta ꝓcesserit:
mira utiqȝ si sic est excubiarū merces: nouū premij
gen⁹ mors. An ex hȝ tm̄ ꝙ eo tpe opimior esuiqȝ ap
tior cib⁹ est: rursus icertū hēo. Sȝ utrūuis hoꝝ opi
nemur. hec ꝓfecto saluberrima cogitatio atqȝ hu-
iusce tedij remediū erit optimū. Qō nup dū de re
medijs scriberē casu fortasse ideo p̄termissum fuit
ut hijs ad te nūc lr̄is isertū singulariter. nūc tibi es
set utile: ut. s. quotiēs ales illa p̄sertim noctib⁹ stre-
pit putes te ad resistēdū vitijs excitari: ꝛ cōfestim
arma corripias. Arma inqȝ nō que apō eolia achil
li mulciber aut enee: sed que itus in aia celestis tibi
faber excuderit. Neqȝ v̄o minores tibi extimes vi
tioꝝ isidias atqȝ isult⁹ q̄ȝ galloꝝ Mālio. Proinde
nō anserē sed angelicū tubicinē strepuisse credito:
quotiēs nocturn⁹ anser icrepuit: ꝛ te obsessuȝ ꝛ cir
cūfusos hostes acerrimos mūduȝ: carnē: demonia
recordare. teqȝ per tenebras ac dumeta reptātib⁹
obuiū fer armatū. de quo alibi plurib⁹ tibi in p̄is
ista suffecerint hoc addito ut quotiens ore anseris
exprect⁹ hostib⁹ tuis diuina ope ex altiore ai pte re
stiteris: arcēqȝ defēderis nihil hic tibi sed totū illi
tribuas de quo scriptū ē. Nō dormitabit neqȝ dor
miet q custodit isrl̄. Et iterū. Nisi dn̄s custodierit
ciuitatē: frustra vigilat qui custodit eaȝ. Et rursus
Obumbrasti sup caput meum in die belli: ne qua
te maius gl̄ia ut Manlium ne qua bn̄ geste rei cō
sciētia atqȝ hinc oriēs excellētie appetitus e serus

Anseris
uox a g
allis lib
auit sel'
romam

ti capitolij rupe deijciat. Uale.

¶ Ad Joānem boccatium de anno etatis.lxiij°.frustra infami. Epistola.VIII.

Annus est hodie τ ambito zodiaco sol repetijt leonem:ex quo tibi frater eplām illaʒ scripsi qua securus ipse mei sollicitū te fortassis fecerim. τ si ut uerum fatear magis me securum iugis meditatio τ quem illa mihi igenuit ɔtē ptus mortis ieuitabilis effecisset:ꝙ ꝙ ea de q̄ tūc scribebam astrologoꝝ cōminatio ꝓrsus ɔtēptibilis videret. Neqꝫ ideo rursus hoc dixerim ꝙ illorum nugis plus fidei hēam ꝙ̄ soleo.sed qꝛ memoria pteriti tpis uera ne an falsa nescio.an ni fallor uera τ obseruatio quāta in tam puo nūo annoꝝ eē potuit ꝑpe mihi psuaserāt ex pte uerum eē qd̄ diceret septimum scilicet ac nonum annum vite hominū molestos alterius insultibus τ noue aliqd calamitatis aduehere.sed an tertius τ sexagesimus ex hijs cōstās geminato discrimine duplo terribilior ut hij uolūt eēt nō eque mihi psuasum erat:mltoqꝫ minus est hodie.in me ꝓrium ope grē celestis experto. ¶ Tūc uo supstitionis illius astrologice parte altera nō in totum liber τ in rei exitum intentus expectādum anni finem cēsui:utqꝫ tibi sollicitudinem breuiorem facerem.eplām illā diu postꝙ̄ scripta τ signata erat ad te mittere distuli:quo timere de me tardius incipes. Expectat⁹ finis ecce adest. annus ille terribilis q̄lis fuerit.futurus ue alijs sit ipsi iudicēt:mihi salubris ac iucūdus fuit.raro vn ꝙ̄ corpe saniorem etate q̄libet me fuisse memini.priuatim aduersi nihil icidit.publice uo duo ꝓsperrima per hos dies euenere:ita dico si stabile atqꝫ ꝑpetuum alterum fuisset:alterūqꝫ futurum est. Illō enim trāsijt.hoc pēdet. ¶ Sigdeʒ Petrus Cypri rex alexādriam cepit in egypto:magnum opus τ memorabile nr̄eqꝫ religionis in imēsum amplificā de fundamētum ingēs si quātum ad capiēdam tātum ad seruādam urbē animi fuisset. Qui sibi certe nō defuit ut fama est:nisi ꝙ comitat⁹ eius ex trāsalpinis maxime gētib⁹ collectus:meliorib⁹ semꝑ ad pncipia rerum ꝙ̄ ad exit⁹ illum in medio pclarissimi opis deserētes:ut qui pium regem nō pietate sed cupiditate sequerent:collectis spolijs abiere pijqꝫ uoti impotē auari uoti cōpotes fecere. ¶ Ad hec romanus pōtifex/uere inqꝫ pōtifex romanus: honorifice noiandus Urbanus qntus. Quē ut audire potuisti anno altero:libera qdem sed fideli epistola cūctātem increpueram:hoc pn̄ti anno eccl'iaʒ Chr̄i que ab ortu meo usqꝫ ad hoc tēpus inter burdegales τ pictauas uaga:iterqꝫ carpētoraces auinionesqꝫ nouissime cōsenuerat atqꝫ torpuerat. illa de fece eruit:τ ad sedem ꝓpriā reduxit:magni ac multiplicis pncipium boni:nisi illud qd̄ eccl'ie sancte sponsus auertat bonoꝝ hostis incōstātia labefactet.hactenus tn̄ eo gratius fidelib⁹ aīs quo inspatius.vidi certe qd̄ videre nunꝙ̄ fateor speraueram: semꝑ optauerā:dignum est:ut τ boni huius auctori totius eccl'ie ɔsensu pio meis uocib⁹ grates agā idqꝫ iam meditor τ felicem annum hūc imerita liberem infamia.quodqꝫ in alternis epl'e fine ꝓmiseram tecum grātuler amice:nō ut imortalis qdem: sed ut anno huic terrifico supstes:ipse enim irredíturus abijt me relicto. Qui ut me mortalē noui:sic τ illud scio ꝙ tertio τ sexagesimo anno etatis iaʒ nō moriar cui hodie q̄rtus τ sexagesimus natalis est dies. Nam ut vides Augusti cesaris utor v̄bis cōem senioꝝ oīum tertium:sexagesimū annuʒ euasimus. Nō deos aūt ut ille/sed deum oro:ut mihi quātūcūqꝫ supest tpis/id saluis nobis superstites amici traducē liceat in reip. qd̄ ille ait τ multo maxime aīarum nr̄arum felicissimo statu. Uale. Ticini.xiij°.kal'.augusti.1367.ad auroram.

¶ Explicit liber octauus.

¶ Incipit liber nonus. Ad Urbanū papā qntū Gratulatio ꝓducta in suas sedes ecclesia:τ exhortatio ad perseuerantiam. Epistola.I.

In exitu israel de egypto domus Jacob de ppl'o barbaro. Facta est i celis gratulatio angeloꝝ:atqꝫ in terris hoiuʒ piorum. Ecce pr̄ btissime beatissimi: qd̄ in te est chr̄ianum populū. Jā nō ultra uagabit̄.aut dn̄ʒ aut vicarium dn̄i sui querēs: sed illū in celo sursum:τ in aīa sua ītus.qm̄ utraqꝫ sedes dei est.hūc in terra τ i ꝓpria sua sede repiet:illa inqꝫ sede quā dn̄s pelegit: in qua τ viuēs vicari⁹ pm⁹ sedit:τ moriēs resedit: Orbē nr̄m serenasti:τ q̄si sol oriēs lōge noctis algorē sil'ac tenebras effugasti. ¶ O felicē te cōscia tā pclari opis. Fecisti qd̄ iā ipossibile hoi videbat̄ Sʒ deus ꝓculdubio tecū fuit. Is qui ait apl'is. Sine me nihil potestis facē.hoc in te rarū τ eximiuʒ ꝙ cū deus ipse amator τ ɔditor humani gn̄is mltis imo oib⁹ se offerat ab oib⁹ fere repellit̄. Mundus caro demonia supbia uoluptas ac negtia oppꝑssere aioꝝ:ut assurgē porrigēti manū deo nequeāt ¶ Tu ibecillitatis ɔscius humane:nō mō nō repulisti dn̄i celestis auxiliū:neqꝫ tibi ad aurē cordis salubria ispirātē ɔsilia spūs extinxisti:sed iuocasti eū: scio pijs pcib⁹ lachrymisqꝫ potentib⁹ celū flectere. Quas cū ille qui nullū in se spantē despicit aurib⁹ atqꝫ oculis pcepisset τ poscēti opē latur⁹ aduenisset existi ei obuiā τ manu pbēsum dn̄m tuū itimo in thalamo fidelis aie deuotione humili suscepisti. Idqꝫ secreti⁹ne cōpto aduētu regis gl'ie sui τ tui hostes obstreperēt:τ ut soliti sūt piū sanctūqꝫ pncipiū ipedirēt. Inde ubi secū in silētio deliberās que agēda eēnt in illo tuo nobili τ gl'ioso ꝓposito ɔfirmat⁹ es:in aptū exiēs illo duce magnū op⁹ aggressus sup oiuʒ speʒ magnificētissime ɔsumasti. ¶ O iterū te felicē:o felicē diē qui te mr̄is ex utero i lucē edidit τ ceu benignū sydus aliqd̄ mūdo dedit. Nūc uerus mihi:uere sūm⁹ ac roman⁹ es pōtifex uere urban⁹:uere Petri successor:uere vicari⁹ Jesu Chr̄i. Eras τ añ nō ifirior ptāte/dignitate/atqꝫ officio. Nūc qd̄ est optimū uolūtate/pietate / atqꝫ exercitio. Neqꝫ eni aut uolūtas sanctior:aut purior pietas eē pōt hoi ꝙ̄ tibi est:sempqꝫ fuit ut puto Sed nūc ita reb⁹ ipsis eminuit ut iā nemini eē possit occulta. Neqꝫ a quoꝙ̄ ꝓmpti⁹ posset aut cauti⁹ in actū deduci:sine quo qdem sterilis est uolūtas. Quinque pōtificū statu pariū nō aīs:τ sexaginta uel eo amplius annoꝝ negligētias vn⁹tu dieb⁹ paucissimis emēdasti. ¶ Permitte mihi oro te:qui prer tuā bn̄dictionē nihil ex te cupio nihil peto sine adulationis suspitione pleno ore laudare:qd̄ plena dignum laude censeo memor quanta cum libertate arguam quod reprehensione dignum iudico:

paruus uermis: nõ modo terrarum dños: ſed duo illa mũdi luminaria duoſq; illos gladioſ iuſtitie ſe pe olim ⁊ teipm nup hoꝝ alterũ ita pupugi: ut aut multa eēt fides: aut multa dementia. huius ultimi iudicium aliorum ſit. ego mihi fidei ſum cõſci⁹: op to ut bñ eāt res humane ut qs in ſtatu peſſimo vi uēs vidi in optimo moriēs relinquā ſi quo fieri po teſt mõ. Qḋ certe poſt deum niſi per te atq; illũ al teruz tp̄alia moderātem nullo mõ fieri poſſe video aut ſpero. ꝑfecto aũt ſi pũgere audeo cur vngē me tuam. Utrũq; enim medice manus eſt ꝓpriũ. utrũ q; ego pari fide facio. ⁊ ſi neutro forſan idoneus. ¶ Egdeȝ lȝ pauca didicerim / multa legi: multa eti am in hoc vite ſtadio decurrēti viſa mihi uel audi ta cõmemini. ⁊ Chrm teſtoꝛ ueri deum nihil me vi diſſe vnq̃ uel audiſſe nr̄o geſtuȝ euo. neſcio an ⁊ ni hil etiam legiſſe qḋ hijs tuis excellētiſſimis actib⁹ cõparari queat uel intētione uel ꝯſilio uel effectu. Magna pars ꝑncipum: ⁊ qḋ meſtus dico: magna quoq; ps ꝯſuluȝ nil ꝑter ſeipſos ac utilitates ſuas ac ꝓprias uoluptates cogitāt. Tu ꝯtēptis magno aio atq; oblitis affectib⁹: qui ut hoiem alio forſitā te trahebāt: ſolus oium põtificũ nr̄e etatis bonum publicum cogitaſti. o vir ingēs ſine exēplo tēporũ nr̄oꝝ uel raro nimium cum exēplo: qui virtuteȝ ſic amare: ſic uoluptatem ſpernere potueris: ⁊ ſi ueris extimatorib⁹ nulla ſit uoluptas gratioꝛ q̃ que de deo ⁊ de v̄tute pcipit. ⁊ qḋ cõſtat nulla ſit certioꝛ: nulla lõgeuioꝛ: Sed loquoꝛ de uoluptate vulgari: qua nil repugnātius eſt ſaluti. Jlla qdem viatores qnque qui te in hoc oꝛdine pierũt a recto calle ter renis illecebꝛis vnciſq; carnalib⁹ ſiniſtroꝛſum egit Nũc intelligũt quāto fuit melius rõnem q̃ appe titum ſeq ⁊ rebus implē qḋ polliciti erant nõnulli ex eis q̃q; debiti ꝓmiſſio ſupuacua ſit: Quāto fu it honeſtius agere qḋ tātum exigebat officium: q̃ qḋ lubrici titillabāt ſenſus poſtridie pituros neq; aduerſus v̄itatem fictionib⁹ certare: ⁊ cum illo lu dere de quo ſcriptum eſt. Odiſti oēs qui opant̄ ini quitatem: pdes oēs qui loquunt̄ mēdaciuȝ. Nihil eſt minus romani põtificis q̃ duplicitas aut fictio cuius ⁊ cõſciētia ſole lucidioꝛ ⁊ cõſtātia pſeuerā tioꝛ eē debet: ut qḋ de romano quodaȝ duce ab ho ſte etiam dictum fert̄ a ſuo curſu facilius ſol flectat̄ q̃ a ſuo ille ꝓpoſito ac ꝓgreſſu actuũ pioꝝ. ¶ Tu uerus pr̄ eccl̄ie: nihil v̄bo: multum coꝛde pollicituſ ipſam eccl̄iam egrotātem ſentiēs: exptoꝛũq; ꝯſilio medicoꝝ uſus ex infecto exilio ad originis illā ſue locũ ⁊ ad aerē ꝓpriũ reduxiſti. Nõ tñ a te id taȝ fa cile geſtum q̃ a me facile dictum eſt. Magnus la boꝛ fuit. magna ſedulitas. ingēs ars: mirumq; alti pectoris acumē. vno attractu tot tam ualidas radi ces ſine offenſione cõuellere. O qd loquoꝛ: imo v̄o cum offenſione acerrima ⁊ multoꝝ doloꝛe grauiſ ſimo: ſed docta manuſ: ac ſuauis aſprima uulnera leui tactu mitigat. ¶ Gras igit̄ deo ⁊ tibi. Ecce vi deo qḋ ſemp optaui: nunq̃ fateoꝛ ſpaui. video ma trem meam ſua in ſede: ubi te ſoſpite diu egra eſſe nõ poterit. te iubēte reducta. te curāte ſanabit̄. Jn tēde illi nũc alme pr̄: toto ſacre mētis ingenio qḋ ti bi remedioꝝ feraciſſimum is dedit qui ſpõſe neceſ ſitatib⁹ ⁊ tāto te pdeſtinauit officio. Moꝛes coꝛri ge. medere lāgorib⁹. auaritiam frena. pelle pꝛocul ambitionem: ſobꝛietatem pditam repulſamq; reſti tue. fluxam ſiſte libidinē. urge lāguidum toꝛporeȝ. feruidam iram ſtringe. Reduc cecam ad rectũ iter inuidiam: ſupcilium elatum: ⁊ tumidam compeſce ſupbiam. Qḋ nõ facile potuiſſent qui has inter pe ſtes educati: cõſuetudinem in nãm uerterāt. ¶ Ti bi inter v̄tutes hijs ꝯrias enutrita erũt cuncta faci lia. Qḋ difficillimum fuerat pfeciſti. Age iam reli qua. Reduc eccl̄iam tue creditam cuſtodie in anti quos moꝛes: quaȝ in ſedes ꝑſtinas reduxiſti. ut vn diq; fiat irreꝑhenſibilis ⁊ q̄lis olim fuit: toto oꝛbe uenerabilis eē rurſus icipiat ac dilecta. qḋ diu cer te nõ fuit: eoꝝ pace dixerim qui in culpa ſũt. Tu ad hoc nat⁹ miniſterium gl'ioſum iple feliciter. ¶ Ad mone cardinales tuos oēs ac ſingulos ut memine rint ſe eē moꝛtales: ne ſemp delitias ſed qñq; moꝛ tem cogitēt: ⁊ eternam vitā. figāt oculos: videbũt nihil ſtare: ſed bꝛeuia ⁊ uēto ueloci ora oia: totũq; qḋ hic viuit: anceps: uarium: tremulũ: caducũ: ubi curis inanibus ⁊ fallaci ſpe quaſi in ſolido pedem ponũt: rerũq; ꝯtēptibiliũ curioſitate ridicula cõſli ctant̄. ¶ Audio enim quo nil poſſem triſtius nilq; indignātius audire: quoſdam ibi eē qui murmurēt ſe benuēſe vinum in italia nõ habere. Nunq̃ fuiſ ſent utinam vites ille: paulominus dixerim vites ulle: ſi Chꝛiſti eccleſie uenenoſam uſqueadeo vin demiam pariture erāt. Sed o ſi habeāt charitateȝ dei ⁊ hoium: ſi Petri ſedem: ſi fame decus: ſi ſalu tem populi: ſi aias ſuas amēt q̃ modicum id cura bũt. Sed ut curēt qḋ opinari etiam graue eſt cuiuſ q; an illos neſcio: me illorum vicem pudet. q; ſi pe nitus curāt: nec hic erroꝛ affixus pcoꝛdijs extirpa bilis ulla vi eſt. Neq; ulla arte medicabilis: ad hñ duȝ certe qḋ adeo inhiāter ſitiũt: apta ⁊ facilis eſt via de quo ſatis ut arbitroꝛ ep̄la ad te pꝛioꝛe diſſe rui: ſi vnum adiecero qḋ ne ullo pacto ſileam: lȝ ob ſtāte reuerētia doloꝛ cogit. Pꝛimi ſiqdē ap̄li quo rum iſti locum tenēt. ubi nam coꝛpis ſui ſanguineȝ pꝛo Chꝛiſto in terram funderēt: pio ſtudio quere bāt: itaq; fere nullus icructus celum adijt. heu mi hi. mutata rerum facies: modernis ap̄lis diuerſuȝ ſtudium. ubi nam. ſ. terre ſanguinem palmitum ue nis exp̄ſſum ſuo ifundāt coꝛpi. Neq; in ꝯuiuijſ tm̄ ubi locus ipſe foꝛtaſſis ueniam meret̄. ſed in ſerijs quoq; colloquijs p̄ma rei huiuſ eſt mētio. Nõ que bonos viros: lȝ que bona vina tellus ferat. Jlla oi bus ꝑfert̄. illa ſyon. illa hierl̄ȝ. illa deniq; roma eſt: ſola digna quam ap̄loꝝ inhabitēt ſucceſſores. At q; idipſuȝ ſaltem cui vino palma deberet̄: recte uti nam iudicarēt: nõ tam diu terris oibus p̄lata eſſet auinio: nõ ſine multarum nobilium graui urbiũ in iuria. Jbi enim boni nihil eē niſi aliũde aduect⁹ no tius eſt: q̃ ut ꝓbari egeat. ¶ Sed obijciũt fluuiuȝ qui ⁊ ipſe añ mille annos utinam aruiſſet ſeu poti us nunq̃ terre viſceribus erupiſſet: ſi eccl̄ie Chꝛi ſti cām daturus erat exilij. Jta v̄o de hoc fluuio fa bulant̄ q̄ſi alius nuſq̃ ſit. Sane ſi ueteres hiſtori as legāt: nõ põtificum romanoꝝ: ſed reoꝝ atq; exi lio damnatoꝝ ſedes eſt rhodanus: queȝ iſti neſcio cur ut paradiſi fluuium uenerant̄: immo plane ſcio q2 ſcilicet vinuȝ benuēſe cõuectat quintum nature aditum elemētum. ¶ At tu in pane ⁊ aqua duduȝ alte felicius qui poſcam in delitijs habuiſti. ſuſcipe ſuper hijs paternam iracundiam. Jncrepa. argue. repꝛehende. caſtiga. pone frenum appetitui alieno qui iampꝛidem tuo pꝛopꝛio poſuiſti. Solent viti is iraſci maxime qui hijs carent. vir ad plenum

fontibus culpe particeps irascit̃. Neq; v̄o quisq; irascit̃ ulcisci pōt: ⁊ zelo ⁊ potētia opus est. tibi q̄dem monasterium/heremus/religio/ ⁊ ieiunium dederūt. Sed pre oibus illa de qua multa libens audio nālis atq; innata frugalitas: ut gule irascetis: papatus tribuit ut castiges. Qui regis israel intende: qui deducis uelut ouem ioseph. Ne lasciuiant oues vide pastor gregis egregie. Et memento q̄uis grauiora sint alia: duo tamē hec vitia eē que maxime bestialem accliuēq; humi faciūt humanā vitam/gulam/atq; luxuriam. Doce fratres ac filios tuos spernere que amabāt: amare que metuūt: queue oderūt: odisse seipsos qui tā diu oderint qđ amādum erat. dignuz litteris aureis Augustini v̄bum est. Nemo pōt pfecte diligere quo uocat̃ nisi oderit vñ reuocat̃. Et post pauca. nec fiet q̄sq; qualis cupit esse nisi se oderit q̄lis est. ¶ Ostēde sensibus uagis adhuc malas domos rhodani ⁊ palustria rura querētibus loca illa salubria: ubi effectū est ꝙ ianitor celi doctor orbis pariter ut de utroq; canit ecclesia iudices seculi uera mūdi lumina per crucem alter alter ense triūphaus vite senatuz laureati possident. Ostēde illis digito nō ꝓcul ide ab illius ingētis ac deuote forib⁹ basilice: ubi Simon petrus ascēdit in crucis patibulum: vnde clauicularius regni gaudēs migrauit ad Christum. Ostēde paululum distātius ubi Paulus apl'us lumen orbis terre inclinato capite pro Christi noie martyrio coronatus est. Hec enim sepe de suis ducibus cecinerūt ac legerūt. Loca sancta ut arbitror non viderūt. Que cum viderint heserintq; animis: pudebit ut spero ꝓphanorum ⁊ infamium locoꝝ: ad que nō recto iudicio sed obliquo affectu ⁊ longo usu amorem immeritum cōceperūt. ¶ Jube illos cogitare atq; interius spectare oculis uenerādum ac sanctissimū senem Petrum: nō ꝑegrini vini cupiditate sed iusto metu mortis absterritum abire. dehinc calle medio Christum illi obuium: quo conspecto statim v̄bo vnico ut auīt: ad certam mortem intrepidus remeauit. videāt illum ipm mox in cruce pēdētem per quem ipsi sedibus aureis ac scabellis eburneis insistētes accepisse se sentiūt: nisi igrati sint q̄cq̄d hn̄t excellētie: q̄cq̄d opuz: q̄cq̄d glorie. ¶ Post aspiciāt mētibus gloriosissimi Pauli truncum caput: uas electionis: doctrine celestis armarium: limpidissimū fidei nr̄e solem. Illū cordis auribus audiāt: ipsa de morte altis Jesum uocib⁹ nouissimisq; suspirijs inuocātem. Miraculi testes eximij fontes ibi sunt totidem quot saltus dedisse sacruz caput fama est. hijs ipsis in locis que cesa ceruix attigerat. ¶ Si deuote uoces illas audierint: deq; hijs fontibus pio haustu biberint: ⁊ simphonias trāsalpinas spernēt ⁊ nō siticulosos mō fonticulos: qui sunt ad rhodani angulos non regrēt: sed succedet ut spero sitis altera: ⁊ eterna vini benuēsis obliuio. Qđ scriptoribus rerum ⁊ ueteribus ⁊ nouis incognitum: nec usq; inter vina nobilia numeratum: ab hijs aūt immodica ⁊ indigna laude: ceu deorum nectar celebratum meruit: ut a me nūc iuste nisi fallor q̄uis ꝑmordaciter notaret̃: ⁊ lз gustui sapidum: q₂ saluti tn̄ aduersuz est: ceu dulce virus aliqđ oibus virtutem sitiētibus odiosum sit. Et hoc tn̄ haberi etiam rome pōt nullo negocio ut dixi ⁊ sine hoc: nō tn̄ parce ⁊ sobrie sed ꝓfuse ⁊ uoluptuose etiam uesci licet. hn̄t v̄o multa sub oculis: nisi oculos obstruāt: que uel terrestris vie uel celestis patrie gloriam cogitātes nobiliori quodam sapore ꝑmulceāt. ¶ Sed q̄m de hijs sepe multa loq̄ cōtigit hortāte materia: ⁊ infinita res est: sacra miracula alme urbis amplecti: totum hoc tue ꝓuidētie relinquēs. ad id redeo qđ in te mihi mirandum laudādūq; delegeram: q̄uis ut uerum fatear: ꝓmptior sit admirationi aius q̄ expssioni stilus. Assurget tn̄ ut qđ ille intus loqtur hic describat: legēdūq; alijs offerat quocūq; caractere: mō ut intelligar nullam hic eloquētie famaz quero. Sentio ego p₂ beatissime difficultates ac labores tuos: quos in executione ꝑclarissimi opis passus es. Nō al'r inq̄ illos sentio q̄ si oibus iterfuissez. ¶ Audire mihi videor cardinalium blāditias ac susurros ex cōdicto sacratissimis tuis aurib⁹ ingestos: ut ab incepto dehortarent̃: teq; inde retraherēt: quo cūctātē urgere affusi ac supplices debuissent. Quoꝝ certe ꝓpositum admirari cogor: nec mirari satis possum Stupor ingēs: mōstrum incredibile: romane ecclesie cardinales sic romanam urbē: romanāq; ecclesiam uel odisse uel formidare uel spernere. Quis enim ꝑter hos solos fuit vnq̄: qui suum titulū gloriosum ꝑsertim atq; utilem nō amaret? Nouuz ꝓfus ac triste ꝓdigium: viros tāte reuerētie: tanteq; sapiētie ac doctrine in solam mr̄em optime meritā duros esse: ⁊ si dici licet ipios. Qui ut breuissimas fugacissimasq; religās incerti tpis in loco pessimo sed dilecto exigāt nō attēdūt: q̄d sibi: q̄d eccl'ie: q̄d humano gn̄i expediēs: q̄d placitum deo sit. preter enim paucos italos qui ut puto: expectabant redēptionem israel: ⁊ qui in exilio vixerāt in sua ⁊ cōi oium patria mori optabāt. ꝑterq; germanum tuuz vnicuz: qui tecū ab ifantia nutrit⁹: teq; mirari ⁊ imitari solit⁹ nl oino aliud q̄ tu uelle didicit/aut nolle: ceteri oēs sic exilij finē ut ꝑncipiū herebāt. O cōsuetudo cūctis in reb⁹ potētissima de p̄ria exilium: de exilio patriā fecisti. Que oia libētius ut par eēt hijs scripsissem/quos hec tāgūt. nisi ⁊ nūs capitū: ⁊ olim mihi notissima elatio aioꝝ: respuēs idignāter q̄cq̄d auribus delicatis ifert̃: aspius obstitisset. Illi igit̃ scripsi ad quem culpe ois exptē ꝑtinet sola correctio: quiq; nō stili aspitatē sed rei ueritatez neq; cōditionē sed itētionem scribentis examinat. ¶ Procedo aūt: ⁊ hos trāseo quos tuo iure cōpescere poteras: uel si cepto hererēt tuo itidē iure contēnere: ut tn̄ tua modestia nota eēt oibus hoib⁹ aduersus hos quoq;: ⁊ ꝑuersas hoꝝ opiniones inflexibilesq; snias multū te laboris ac molestie ꝑtulisse nō dubitē. Illud notissimū ac maximum ꝙ reges ac ꝑncipes q̄bus te pro ecclesie decore morigerum ꝑbes: hijs ꝯsentiētes a te aūt tota mēte discordes suauiter grauiterq; ut iniq̄ uota deponerēt admonēdi erāt. Añ alios inclit⁹ rex frācoꝝ ecclesie filius: qui deuoto q̄dem sed iuuenili amore mr̄ez cupiēs ꝓpinquam: nec ꝯsiderās quāto honestius ac melius absfutura eēt: ad te abitum meditātē quos potuit laqueos dixerit: q̄bus sacros pedes apl'icos ad omne pium sanctūq; opus patissimos implicaret: doctum scilicet ac disertum ut ꝑhibēt quēdam virum: qui coram te ac fratrib⁹ tuis cupide nimis audiētibus uerba faciens: in eo partem maximam sue orationis assumpsit: ut celotenus suam galliam attolleret: italiamq; deprimeret. Magnum opus atq; arduum nec sibi tantum: sed cuicunq;

Aug.

Rex [Fran]corum

difficile ne dicam impossibile. Nequit enim sermo
hoium res mutare: ⁊ si sepe mẽdacio ueruꝫ uelet.
Et o utinã pñs te mãdãte dignus fuerim. Qui lꝫ
impar eloquio ⁊ inferior statu ueritatis auxilio fret⁹
illi calũnie rñderẽ. Ostẽdissem illi forsitã te iudice
rẽ se aliter hẽre ꝙ̃ diceret. Et nũc si cãe sue fidit: de
qꝫ hoc ipso lrãtũ inire certamẽ est aius: ꝙ̃uis semp
occupat⁹: ⁊ iam fessus offero me duello pro ṽitate
pro pãia. Scribat igit̃ uel qui dixit uel que potest.
Ego illi gallo italoꝝ ultimus rñdebo: ⁊ erit utili-
or disputatio scriptis cõmissa/ ꝙ̃ ṽbis: ṽba eniꝫ fu
giũt: scripta manẽt. Illa ad paucos: hec ad multos
Illa ad pñtes tm̃: hec etiã ad absentes posterosqꝫ
ꝑueniũt. Spero iudicẽ Christũ hñs ⁊ te: cõuitia-
tori illi viro alioqn docto ⁊ insigni: sed in loquẽdo
calore atqꝫ ĩpetu animi ꝓlapso quo nõ decuit faci
le ꝓbaturũ me falsa eẽ: que minime ut auguror si-
bi mãdata de capite suo dixit. Nosce mihi videor
regis adolescẽtis canũ ⁊ senileꝫ aium ac p̃cipuam
quãdã urbanitatẽ lingueqꝫ modestiã magnis mi-
hi olim in rebus exptã. Iniũrisse illi credideriꝫ ut
te oraret ut galliã laudaret. Iurare pene ausim ut
vituparet italiã nõ iniũxit. Sed hic nũcioruꝫ mos
quorundam est/ ut nisi de suo aliqd addiderint nil
egisse videant̃. Profecto aũt multi sunt qui nõ cre
dãt sua posse laudari nisi aliena vitupent. ¶ Pro-
inde ut breuiter sũma ꝑstringã: de rebus ac gloria
italoꝝ ⁊ galloꝝ qdue inter utrosqꝫ intersit adeo no
tum est ut dubitari nequeat ab hoie cui historiarũ
notitia ulla sit. Nã de ingenijs disceptare ridiculũ
libri extãt ueri testes. Quid queso de liberalib⁹ ar
tibus. Quid de rerũ cognitiõe seu nãliũ seu gesta-
rũ. Quid de sapiẽtia. Quid de eloquentia. Quid
ue de moribus. ⁊ de omni parte phie habet lingua
latina. qδ nõ ferme totũ ab italis sit inuẽtũ. Siqd
enim externi de hijs reb⁹ feliciter ausi sunt: uel ita-
los imitati sunt uel in italia scripserũt: in italia di-
dicerũt. E q̃tuor ecclĩe doctorib⁹: duo sunt itali ac
romani. duoꝝ reliquoꝝ alter iuxta ⁊ ꝓpe intra ita
lie fines ortus: certe ĩtra italiã doct⁹ ac nutrit⁹. Al-
ter in italia cõuersus ⁊ ꝯuersat⁹: oẽs in italia sũt se
pulti. Nullus est gallicus. Nullus doct⁹ in gallia.
Ius utrũqꝫ quo utimur itali cõdidere: ꝯditũqꝫ ita
li exposuere: ita ut hoꝝ nihil aut ꝑiguuꝫ exteris
cedat: ⁊ in altero qdeꝫ lõge grecos itali sup̃ant. de
altero nemo est qui litiget. Oratores ⁊ poete ex-
tra italiã nõ querant̃. de latinis loquor uel hinc or
ti oẽs uel hic docti. Sed qd ago aut qd rem certis-
simam uerbis traho? Radix artium nr̃arum ⁊ ois
sciẽtie fundamẽtum latine hic rep̃te sunt littere: ⁊
latinus sermo: ⁊ latinitatis nomen quo ipsi gallici
gloriant̃. Omnia inq̃ꝫ hic exorta: nõ alibi. atqꝫ hic
aucta sunt. Possem singulatim de hijs agere: sed ĩ
telligẽtibus satis: reliquis nimis est dictum. ¶ Et
qd oro tot tantarum rerum studijs qδ obijcĩãt ha
bent: nisi forte ut est gens sibi placẽs ⁊ laudatrix
sui. vnus hijs oibus fragosus straminuꝫ vicus obi
cit̃. Ad hec ⁊ omnis hic floruit politia: ⁊ siq̃ usq̃ꝫ
sup̃est aliqua in parte italie floret adhuc. Duo mũ
di uertices hic sunt. papatus ⁊ impium. Iaꝫ de ar
mis. de victorijs. de triũphis. de disciplina mili-
tie. de iugo deniqꝫ gentium diuꝫ ac tributus annu
is loqui nolim ne ꝑturbem gallicum ingenium. de
moribus vulgaribus fateor gallos: ⁊ facetos ho-
mines: ⁊ gestuum ⁊ uerborum leuium: qui libẽter
ludãt lete canãt crebro bibãt: auide cõuiuent̃. Ue-
ra auteꝫ grauitas ac realis moralitas apud italos
semp fuit. Et lꝫ qδ flebile dãnuꝫ est virtus toto or
be decreuerit: si que tamẽ eius sunt reliquie in ita-
lia nisi fallor sunt. Siqd est peruersi moris iter ip-
sos est. Nusq̃ꝫ aduene tãto sunt in honore. Et de
quo nemo: ne conuitiator ille qdem dubitet nusq̃ꝫ
tãta est ecclesia seu potẽtiam illius seu deuotioneꝫ
nõ italici tm̃: sed totius credẽtis in Christuꝫ popu-
li metiare: ut que hic orta hic adulta hic ad sũmuꝫ
glorie culmẽ euecta est. hic deo uolẽte: teqꝫ agente
ut spero in ꝑpetuum ꝑmansura. ¶ Est fateor galli
cana pars ecclesie opulẽta ⁊ nobilis: sed ecclesie ca
put ut impij in italia esse nemo sani capitis neget.
Siqs horum est incredulus romanum patrio titu
lum ꝑmutet: tũc quid fuerit sentiet: ⁊ quid sit. inter
qꝫ supremum caput imaqꝫ mẽbra quid intersit in-
telliget. durum ualde grãde aliquid debere cuꝫ no
lis. Si romani adeo nois pudet: romanas abijciãt
dignitates ⁊ res suas ac patriam ut uerbis sic ele
ctionibus preferãt. Ego ṽo sat insanus sim qui sua
deam italicas ecclesiasticas dignitates suas abij-
cere qbus solis magni clariqꝫ sunt. hijs qui non su
as italicas ciuitates ambiãt atqꝫ usurpẽt inaudita
tyrãnide stupente Petro. Christo autem mirante
etiam ac minãte. ⁊ nisi ille de celo tu de terris oc-
curritis. quãdoqdem incertum quo germine hau
sto itali consopiti sunt actum est de rebus nr̃is ser-
uam mox italiam: ⁊ ꝓprie qδ dici solet ecclesiã mi
litãtem immo ⁊ armatam videbimus ⁊ pugnãteꝫ
de impio non de fide. deniqꝫ etiam triũphãtem ṗ-
usq̃ꝫ ad celum arcusqꝫ sydereos sit peruẽtum: ⁊ sin
gulos clericos singulis urbibus triũphaliter presi
dẽtes: donec exprectis qui nunc dormiunt oia de-
forment̃ ⁊ reforment̃ mutatione terribili. ¶ Quã
uis autem ꝓbe nouerim eos qδ suadeo non factu-
ros: scribo tamẽ interim ipse quod meum reor: qδ
tu alme pater intelligas ⁊ ipsi si audiãt forsitã mo
ueant̃. Et profecto si adduci possint ut patrijs suis
bonis cõtenti externum inuisum põdus abijciant:
erit hoc nobilis odij atqꝫ indignationis ingenue:
potius ꝙ̃ id maxime spernere quo maxime glori-
antur. Magis eliget vir fortis ac magnanim⁹ feu-
dũ ꝙ̃uis pigue deponere ꝙ̃ ab iuiso dño possidẽ.
Certe Domitius ille captus ad corfiniũ nõ opes:
aut dignitatem aliquaꝫ: sed qua nil est homini cha
rius: vitam ipsam quam a Iulio Cesare nolens ac
tristis accepat ubi ṗmum honeste mortis affuit fa
cultas: uolẽs ac letus importunum quasi pondus
abiecit. Expectaui ego fateor interdum ut hij no-
stri ꝓceres idem facerẽt: ⁊ urgente odio ac cogẽte
supbia italica dignitatum noia ⁊ inuisa ornamẽta
deponerẽt. Sed ut video frustra expecto: certum
est cõsilium eorum: ⁊ ꝙ̃uis iniquum ⁊ ingratum
uanum utiqꝫ nõ est. Firmauerũt sibi sermoneꝫ ne
quã: ut italiam rodãt simul atqꝫ oderint: incũbent
⁊ contẽnant. dumqꝫ hos laqueos abscõderent di-
xerunt quis videbit eos? Atqui ego eos videbo.
vident mille alij: vident omnes. Quis tam cecus
enim usq̃ꝫ est ut ista non videat? vident inq̃ꝫ sed ta
citi omnes immo muti. Ego etiam nisi mihi voceꝫ
pietas patrie ⁊ rerum indignitas extorsisset: cum
alijs tacuissem: ⁊ fortasse consultius memorans
illud Crispi pueris quoqꝫ notissimum. Frustra
inquit niti: neqꝫ aliud se fatigando: nisi odium

Dõitius

Salustius

querere extreme est demētie. ¶ Scio enim me ne
qcq; loq & sentio hinc mihi magnoꝝ hoīum impē-
dere odia. At ꝑfecto nō maximi: cuius ex hoc cer-
te nō odiū timeo: sed amorē spo. Aliogn neq; ego
te tā fidēter alloquerer: nec tu me tā patiēter audi-
res. qḋ ex tuis ad me lr̄is atq; a te uenietiū relatio
ne cognoui. Neq; demū ille ēēs quē te fama loqui
tur: mūdus credit. ego etiā scio nō v̇bis pro loquē-
tiū diuersitate uariātib⁹ sed reb⁹ que mētiri nesci-
unt fidē hn̄s. credāt deniq; te alij qlē uolūt. ego te
scio & Chr̄i cui in spū tuo seruis & Petri cui in offi
cio succedis: & eccl'ie cui p̄sides: & apl'ice sedis cui
insides: ad extremū totius chr̄ianitatis & in p̄mis
italie amatorē. Qḋ nisi ita eēt nunq; tu eccl'iaz ex
īferno illo qui cōtiguus p̄rie tue erat: tot retrahēti
bus atq; obstātib⁹ carnaliū victor affectuū ad ita-
liā reduxisses. ubi si tu vixeris & in te sanctuz vixe
rit ꝓpositū nil eccl'ie metuēdū video: nil penit⁹ non
sperādū usq; ad recupationē etiā hinc sacre tellu-
ris & peculiaris p̄rimonij Jesu Chr̄i. hinc eccl'iasti
ce libertatis: de qb⁹ duob⁹ tui isti ꝯsiliarij parū cu-
rāt. mō uoluptates p̄rie salue sint. Quib⁹ ita se hn̄
tib⁹: totū hoc & laboris pōdus & gl'ie humeris tu
is sentis īpositū: magnū opus merces iextimabiliſ
īfinita. ¶ Proinde nō satis attēdit ille qdē eloqns
lz vir: quē alloquerer. Quā qdā p̄tē p̄mā dixē pru
dētie. Qḋ si acriter attēdisset nō vitupasset eā mū-
di p̄tē: quā tu vnice diligis: & in qua tua & ecclesie
potētia dignitasq; fūdata est. Nēpe rē suā sibi cha
rā ac p̄cipuā puipēdi patiēter forte aliqs: at liben-
ter nemo audit. ¶ Plane qḋ de cibis gallie deq;
vinis dixit ad quādā nisi fallor iniuriā audiētiū p-
tinuit. Jta eni apl'icos viros ceu totidē pisces aut
uolucres cibi obtentu inescasse credidit ac cepisse.
Nimis iā ꝓpudor hec per urbē fama vulgata est:
in eligēda. s. eccl'ie sede uoluptatuz ac ciboꝝ atq; in
p̄miſ vini copiā ac gustū ad ꝯsiliū uenire q̄si nō de
chr̄iana religione: sed de bachanalib⁹ ꝯsulterē. Heu
mihi nec audit Paulus ad Corithios imo ad chri
stianos clamās. Nolite iugū ducē cū infidelibus.
Que enim p̄ticipatio iustitie cum iniqtate: aut que
societas lucis ad tenebras. Que aūt ꝯuētio Chri-
sti ad belial? Addo ego idignās mestusq; aī. Que
ꝓportio Chr̄i ad bachū? Nunqd ideo q̄ sacrificiū
altaris vino eget: bachuſ erit chr̄ianoꝝ deus nec iā
Chr̄i p̄ceptis ac monitis: sz bachi delinimētis furo
ribusq; p̄ebit. ¶ Heu mihi ter & ampli⁹ qd hoc est
qd audio? debuit sane ꝯcionatorē illū ab hijſ nugiſ
tue saltē scitatis reuerētia: extimatioq; modestie &
ꝯspecta tue frōtis auctas deterrē. Sed tu illi qdez
ut te decuit breuib⁹ v̇bis ac grauib⁹ rn̄disti: dn̄o au
tē suo a quo missus erat: nullo meli⁹ mō rn̄deri po
tuit q̄ re ipsa. Nō mō enim nō distulisti destinatū
iter: sed accelerasti recolēs sepe moras nimias ma
gnis p̄ncipijs nocuisse. Qui qdē rex si ut facit filia
liter te amat: & fidel'r uenerat: gaudebit tādē ibi te
eē ubi & tibi salubrius sis & mūdo. Jnest nō suz ne
scius molle qddā aīs nr̄is ac tenerū: quo abeē nun
q̄ uolum⁹ quos amam⁹. Que res sepe & amantis
in p̄nitiē v̇sit. Est aūt hoc puerile magis ac femine
um q̄ virile. viri eni nō ubi sint: sed q̄liter: q̊s cha-
ros hn̄t cogitāt & malūt absentib⁹ bn̄ eē q̄ p̄ntib⁹
male. ut qui absentes corpe aīo sūt p̄ntes. Jllos au
diūt: illos vidēt: illoꝝ ꝓspitatis ubicūq; p̄ticipes.
At muliercule pueriq; quos diligūt semp iuxta se
uolūt nec auelli spōte nunq̄ sinūt. Nō discernunt
eni nec respiciūt finē: sola p̄ntia ac iocis & ꝯfabula
tione pascunē. Neq; oīno aliū ex amicitijs fructuz
querūt. ¶ Jlli qdē īfamatori italici nōis tā ardēti
ignoto lz qui ad cāe sue victoriā illud eximiū arbi-
trat⁹ est. si patriā suā abūdātiorē ciboꝝ q̄ italiā as
sereret q̄si nō ad religiosissimū sūmūq; pōtificē sed
ad coq̄ne magr̄m apitiū loquerē: multa possem rn̄
dere nisi me pigeret de tā humili tāq; abiecta mā
diu loq te p̄sertim audituro. Sed si cū illo tm̄ mihi
res eēt: efficerē forsitā ut puderet: virū talē corā vi
cario v̇itatis tā multa locutū que v̇itas nō ꝓbaret.
¶ Certe qḋ omitti nō debet galli sicut scriptū est:
usum vitis & olee roma iā adolescēte didicerūt. Et
qḋ ꝯstat gēs eadē frugū maximeq; vini dulcedie.
p̄mo italiā igressa inūabili qdē cuz exercitu multa
& grauia bella nobis ītulit usq; ad romane urbis
tūc surgētis incēdiū. Sed p̄cipitē atq; effrenē gu-
lā punicte deo: sic ad ultimū strati deletiq; oēs ne
qs extaret in ea gēte: ut nobilis ait historicus: qui
icēsam a se urbē romanā gl'iarerē. ¶ Qz si mutatio-
nē tēpoꝝ aut rerū fortassis obiceret: sic p̄ntē illi &
italie copiā & gallie inopiā: ac defect⁹ multiplices
enudari: inq; oculos ingeri posse ꝯfido: ut non ru-
bor eū solus: sz fames etiā sitisq; corripiat. Et hec
me: qḋ fuit⁹ facio loq cōpulit viri illius aīosa ꝓca-
citas atq; iactātia. Que si se attollē & pua pro ma
ximis celebrare decreuerat. qd nr̄a dep̄ssione sine
ullis oīno cōuitijs opus erat. Nulli iniuriosuz mē-
daciū sed tm̄ ꝓposito mētiētis accōmodū cōniuē-
tiā sepe ꝓmeruit auditoꝝ. At in alterius si ꝓrum
pat iniuriā aduersario vix carebit. Suscepi ego v̇i
tatis ac p̄rie cōem cām. inq; angustias has coegi.
Qz uis & hec multos hēat hijs obiectis lati⁹ atq;
uberius rn̄suros: & illa pro se clamans mille ex li-
bris: qn & ipsa rerū spē taciturna rn̄deat. ¶ Alter
mihi nūc error ex ordie refellēdus occurrit: ad me
nup hec scribētē: haud spnēda qdē narratione pla-
tus. Esse ibi quosdā tuoꝝ cardinaliū: qui negari nō
posse ꝯsentiāt magnū aliqd fuisse italiā. Nūc ean-
dē fere nihil eē librata parū ac p̄rupta nimis asser-
tione diffiniāt. Bone Jesu que ista cecitas? que p̄-
cipitatio est? Qui liuor? que ue ipatiētia sic odisse:
ne idip̄m qḋ sic oderis videre possis: q̄q; odio di-
gnū sit agnoscē? Est ne hoc forte pfectū illud odiū
qḋ psalmista cōmemorat. imo v̇o lōge aliud peni-
tusq; ꝯriū. pfectū enim odiū est: sic malū odisse: ut
bonū ideo nō oderis: sed diligas malo q̄uis adiū
ctū. Cōtra igit. sic malū amare ut bonū oderis im
perfectū pessimūq; odiū est: etsi magnum sit. Nō
quātitatē nāq; sed q̄litatē odij signat ista pfectio.
Si mihi nō credit Augustinū audiāt loci illi⁹ ex-
positorē. Hoc est inqt pfecto odio odisse ut nec pro
pter vitia hoīes oderis: nec vitia ꝓpter hoīes dili
gas. Jsti aūt sic oderūt nos: ut & bona nr̄a siq̄ sunt
& nr̄as utiq; optimas totoq; orbe pulcherrimas
regiones: solo rhodani amore oderint atq; accusēt
nec ad illarū spēm ac decorē circūfusum uel supfi-
cietenus ituēdū apire oculos possint. Mirū prsus
sed vulgare malū ut qui in re aliq̄ uehemēter erra-
uerit vna aī ruina multis succūbat erroribus. Ecce
quo nūc aīos cogit ingeti amnis ac telluris iname
ne desideriū imēsum: ut dū idigno affectu que sūt
ima suspiciūt: maligno defectu que sunt summa de
spiciāt: cūq; urgēte uerecūdia fateanē qḋ utcunq;

Paulus.

Nō galli[...]

Aug[...]

poterat negari ſuadēte iuidia negēt illud qđ fateri pñs ꝟitas ac violēta cōpellit. Antiq̄ etenim ſi negenť auctoritati hoīum ac librorꝝ fidei derogať. At negādo pñtia ꝟo ipſi ⁊ itellectꝰ ac ſenſuū teſtimonio reſiſtiť. ¶ Hijs itaqꝫ qui ſciētes ꝯtra uerū litigāt nil oīno. Fruſtra eni ſurdo caniť: hebetauit iudiciū uolūtas. Reliqs ſiq ſunt qui ignorantia labi poſſent hoc mō rñſum ſit. Italie caput romam: nec italie tm̄ ſed totius orbis multis bellis ac cladibꝰ: iterqꝫ alias lōga ſuorū pōtificū ac ꝑncipū abſentia extenuatā ⁊ attritā ac pene ꝯſumptā dolēs fateor cuius uaſtitas quātū nō ſoli italie ſed mēbris oībꝰ hoc eſt mūdo noceat: ⁊ in ꝑmis chriſtiano gñi vidēt oēs: niſi quorꝝ liuor tumorqꝫ oculoſ ꝑmit. Hec tm̄ ipſa urbs tot uaſtātiū e manibꝰ tibi celitꝰ refuta ni reſpuis: ⁊ diuine gr̄e tueqꝫ ꝟtutis adminiculo reſtaurāda: felicitatē tibi in celis eternā: atqꝫ in terris imortalē gl'iam allatura eſt. Pōt haud ipudēter optare nobilis opifex ut aliqd rebꝰ deſit quo ſuū igeniū ſua ars ſua ꝟtꝰ appeat. De reliq̄ aūt italia qd dicā: niſi ſniam illā meā ueterē: ⁊ ni fallor uerā. nō dico eqdē q̄ꝫ nūc eſt memor ul'is peſtilentie illius cui nulla etas parē habuit a qua vigeſimus nūc annus agiť: que poſtea alternatim exhauſtum diſcerptūqꝫ orbē quodā uelut anniuerſario malorꝝ torrēte repetijt. ſed nō minus galliā q̄ꝫ italiā lacerauit: imo ad ipetū peſtis aerie terreſtris hoīuꝫ rabies ⁊ lōgiſſimi belli furor acceſſit tāqꝫ atrociter illis terris incubuit: ut dū male fida pace rebꝰ reddita per ea loca ad regē miſſus iter agerē cūcta vndiqꝫ ferro atqꝫ igni euerſa cōſpiciēs lachrymas nō tenerē. Nō eniꝫ ſumus qui ut iſti cetera oīa nr̄i amore orbis oderimus. Sed indubie ac fidenter affirmem hāc ipſam italiā nunq̄ꝫ viris atqꝫ opibꝰ ⁊ preſertim maris impio potētiorē fuiſſe: q̄ꝫ nr̄a fuit etate. Nunq̄ꝫ ſi cōcordes aī atqꝫ olim bñ ualidum caput eēt recipiēdo orbis impio nec ferēdis ifideliū tot millibꝰ atqꝫ idignis impijs aptiorē. ¶ Non ſequor aīum calamūqꝫ ne btitudinē tuā hac in parte ampliꝰ fatigē maxime cum de hocipſo multa alibi queſtus ſim: nō ignarus tm̄ hijs obſtare tarētū: capuā: rauēnā aliaſqꝫ magnas olim urbes: nunc non ita. Sed opponā illis oībꝰ uel hāc vnā vñ tibi hec ſcribo Uenetorꝝ urbē maximā: imo regnū ingens: cui magna olim regna ſubiecta ſunt: urbē lōge diſſil'em ceteris: utqꝫ ego dicē ſoleo orbē alterꝝ. Que tunc nihil aut mimū fuit: q̄ꝫuis ⁊ Ueneti ducis ⁊ Uenetie nō urbis ſed ꝓuincie nomē antiqſſimum ſit. urbis eni nomē qđ meminerim ſupra Ueſpaſianū ꝑncipē nō legi. Sed cōſtat eā nō multis añ hoc tp̄s ſeculis in hāc magnitudinē excreuiſſe. Sūt tm̄ ⁊ alie q̄s opponā. Ianua olim oppidū obſcurū: ciuitas nūc ꝑclara: pr̄ia quoqꝫ mea urbs qđ ꝟbuꝫ ſonat florētiſſima nodū tm̄ romana rep. iā florēte fundata. Quid Bononiā tuā loq̄r quā ſupradicti ꝑncipis etate feliciſſimā dictā iuenio: q̄ꝫqꝫ ego ſiqua in terris eſt felicitas uere feliciſſimā puer vidi. deide ut retrograde res mortaliū ſunt: lapſu tp̄is feliceꝫ: poſt ⁊ miſerā ad extremū per hos annos ꝓximos miſerrimā vidimꝰ: nūc te auſpice felicitati ſue redditā videmus. Certe hec ⁊ alie in eodē tractu non antique admodū bello punico ſcđo per italiam tonāte a romanis cōdite ſiue iſigniter aucte ſūt: ceperūtqꝫ eē qđ nō fuerāt: nec multo poſt tp̄e q̄ſi ad nihilū redacte ſeſe maiores denuo ſurrexē. Quaruꝫ in ep'la ad Fauſtinū meſto ſtilo ac pio meminit pater Ambroſius noīatim Bononiā ipſam: Mutinā qꝫ: ⁊ Regiū: ⁊ Placētiam: aliaſqꝫ tūc ſemiruptas urbes deflēs. Quibꝰ hodie etſi nō oībꝰ plena tranquillitas: decor tm̄ ⁊ ſua manet itegritas. Gaudendūqꝫ ꝙ hac vna in re viri ſapiētiſſimi atqꝫ ſciſſimi fefellit auguriū: quo illas in ꝑpetuū ꝓſtratas dixit ac diruptas. Et ad ſūmā tota hec italie ꝑs que candidas alpes ac viridē apēninū iteriacet multo hijſ tp̄ibꝰ eſt ditior frequētiorqꝫ q̄ꝫ antiqtꝰ. ꝑtes alie humani morē ſtatꝰ uarietate teſtanť. Ceterū opinenť ut libet. Nihil eſt eni opinione liberius. Ad multa alia vi coguntť multi: ad credēdum nullus. Credāt ergo ſi videť italiā nihil eē: quā totꝰ ſepe orbis ſenſit eē aliqd. An nō ſaltē illud itelligūt in hoc nihilo totā fere illā ſuā excellētiā eē icluſaꝫ: nec referre q̄ꝫ ſit vilis arcula que plena theſauri ſit igētiſ. ¶ Hijſ exploſis alme pr̄ ad te redeo. Ecce ergo multa iter obſtātia per ꝓcellas rerū uarias atqꝫ aduerſos flatus: uelo pietatis ⁊ rōnis gubernaculo ac remis iduſtrie bñ uſus: ſcām ⁊ uenerabilē mr̄em eccl'iam ſua in ſede repoſuiſti. Difficile eſt aūt qn pr̄ familias ꝑegre remeās in domo diu deſerta atqꝫ icuſtodita multa ſit repturus correctionis egētia. Hic incūbe. hic oēm ſacri igenij vim exerce: ut ſpſa recolligas: lapſa erigas: deformata reformes. Nutātia firmes: cōſūpta reſtaures. Euerſam domū non deſtituit vir ſapiēs: ſed attollit ac reficit. Qđ ſi in ſingulis domibꝰ uerū eſt: cur nō in oībꝰ ⁊ in tota urbe ſi ita res tulerit uerū ſit? Iure igiť icēſa olim ut dicebā urbe tribunis plebis obluctātibꝰ migrādū qꝫ cēſentibꝰ Marcus furius camillus ut reſtitueretur obtinuit. Extat ōro ⁊ ciuis ⁊ viri boni aīo ac moribꝰ digna. ¶ Qđ ſi tūc accidit nouitate illa urbis ac tēporꝝ ruditate: qd nūc cēſeas poſt tāta religionis rerūqꝫ celeſtiū ac terreſtriū incremēta. Habes urbē cōquaſſatā fateor: ſacrā tm̄: ⁊ humano generi: ſed ꝑcipue chr̄icolis uenerādā: urbē diuinarū ⁊ humanarū rerū oīum ꝑcellētē gl'ia. urbiū parētē orbis caput: arcē fidei: ubi te fideles amēt. vnde te metuāt ifideles. nō ideo deſerēdā ꝙ lacera ⁊ iculta eſt. ſed eo attētius atqꝫ obnixiꝰ reꝑandā: quo maius hinc meritū reꝑanti eſt. Hanc ſiqdē Romulus fundaſſe. Brutꝰ liberaſſe: Camillus iſtauraſſe laudať. ille cuius ꝓxime mētionē feci: uerū ea ſecularis impij eſt laus. Spiritale aūt impiū illic Petrꝰ ſtatuit. Silueſter auxit. Gregoriꝰ exornauit. Horꝝ laudes oīum in te vnū trāſferēdi mām tibi oblatā video. Nō horꝝ vni ſiue alteri: ſed ſil' oībꝰ cōparari ab icorrupta ⁊ memori poſteritate mereberis. utriuſqꝫ eni impij fundamēta ⁊ icremēta ⁊ ornamēta collapſa ſunt: tuqꝫ oīum iſtaurator. ¶ Ex quo miror ualde quorūdā ſuſpitiones hoīum qui te tanta gl'ia tātiſqꝫ meritis ꝯtēptis ac perditis abire uelle aiūt: uel ad ip̄m illud ergaſtulū vñ eccl'iam eruiſti uel neſcio quo. Nullus eſt enim uel ſcitate uel gl'ia locus par. Nullus ubi tātū ualeas ⁊ deo placē ⁊ hoībꝰ ꝓdeſſe. Qui tui fines ultimi duo ſūt. ſeu uerius qui tuus in hac vita vnicus finis eſt gemino ſub mādato. Quo ꝑgūt: ubi ſiſtūt: vñ ⁊ pēdēt lex ꝑiter ⁊ ꝓphete. Itaqꝫ nec fame ꝯrie: nec trepidis cōiecturis: cōfuſiſqꝫ rumoribꝰ acqeſco. Nullo mō meū cadit in aīuꝫ te ſic cepiſſe ut ſic deſinas. ſatius enim fuerat nō cepiſſe. Nil in rebꝰ eſt deformiꝰ q̄ꝫ ꝑclari ꝑncipij fuſcus finis. ut qđ ait Flaccus turpi-

Ambroſius

Roma

ter atriuꝫ desinat in piscē mulier formosa superne. Qđ si in pictura turpe est in orone turpius. in opatione turpissimū eē nō ambigit. Multi sunt ꝛ pene oēs qui pclarū nihil icipiūt nec ifames sunt: quippe nec cogniti. At qui se gl'ioso pncipio notuꝫ fecit si id spōte destituat ifamiā nō euadet. Tu nō soluꝫ cepisti sed magna ex pte pegisti. vide ne tuis manibus tuū opus ꝛ tale op⁹ euertas. Jd eni nō mō q̃ꝫ nō cepisse: sed q̃ꝫ ceptū omisisse multo fedius. Solet naqꝫ actib⁹ medijs qdā torpor irrepe specie difficultatꝫ obiecta. Profecto aūt ꝯsumata bona atqꝫ ad exitū pducta rescindē iuidia est. Cepto igit nusq̃ꝫ calle deflexeris. Nullus est rectior ad salutem. Nusq̃ꝫ substiteris: tps breue: lōgū iter: lenit laborē opis spes mercedis. Nusq̃ꝫ deniqꝫ in terga respexeris. Nosti enim ꝙ nemo mittēs manū suā in aratrū ꝛ aspiciēs retro apt⁹ est regno dei. Nec igras ut uel apud scriptores gentiū Orpheus retrouersus eductā ab iferis suā pdidit euridicem. uel apud nr̃os Loth e sodomis excūti ut saluet aiam suā. neqꝫ post tergū respiciat impat. Qđ uel oblita uel despiciēs uxor eius respiciēsqꝫ post se in statuā salis v̄sa exēplū atqꝫ utile cōdimētū posteris liqt: quo in filib⁹ saliant ne isipido rez gustu ad ea que bn̄ dimiserint aio aut oculis se cōuertāt. ℂ Quib⁹ ita se hn̄tib⁹ fama ꝛ vulgus suo more ueris falsa pmisceāt. meā mihi nullus opinionem v̄bis eripiet. Si te abeūtē audiā nisi videā nō credā: etsi videā vix credā. Sūt que vix oculis credant. Magnam de te tuisqꝫ de reb⁹: magnam tua de scitate: de magnitudine ai: de cōstātia: de fide: de igenio speꝫ cōcepi. Credo ego te forsitā blāda egros aios spe solari: ꝛ id agē ut iter honeste more tediū: ꝛ ihonesti spem redit⁹ elabant dies: utqꝫ assolet tpe ꝯctū ꝛ tēpore desideriū euanescat. ℂ Perge oro btissime ꝛ ita fac. Fac si potes: potes aūt oia sup hoiem oipotētis dn̄i vicarius. Fac in titulis suis edificēt: q tā diu tāqꝫ auide in nō suis edificarunt. honesti lapides: honeste trabes: honesta calx fuerit. deniqꝫ honest⁹ labor: honesteqꝫ cure: ꝛ honesti sūpt⁹ in ꝓpriis. Qui alienis in finib⁹ q̃ꝫ honesti fuerint: q̃ꝫ decorū: q̃ꝫqꝫ ꝯueniēs ꝙ ruēte Roma pulcherrima rerū ut Virgili⁹ ait. qua nil maius sol vidit: ne sit irrita

Vir. Hōratius

Horatij uatis oro pua ꝛ turpis aio sup astra se tolleret: ꝛ que vix cōpetēs cauda est fieret mundi caput. diffinire nō est meū: eoz ꝯscie relinquat: qui pstrata metropoli urbi oium que sub celo sunt qui labētib⁹ tectis apl'oz ꝛ suis. imo sanctoz domib⁹: q̃rū edituos sunt pfessi spsis ac laceris: domos illic aureas erexerūt ispectāte vniuersoz dn̄o ac iudice nescio an etiā approbāte. Fac icipiāt pr̄ puidētissime. Fac icipiāt tm̄: uoluptas vna aliā trudit: actuꝫ erit. Mox domoz ueterū ut cepint obliuisci ꝛ lutū auinionicū nō mirari. Lōgis erroribus ifecti ai subito cōualescē nequeūt: tpe lesi ut dixi: tpe etiaꝫ curabunt. sed nō solo tua mēs: tua frōs: tua uox ꝛ ideficiēs cura: tua illas vigilātia: tua v̄t⁹: tua frāget auctas. Jnterim dies ibūt mētes ueriorib⁹ sententijs: oculi meliorib⁹ spectaculis assuescēt. Cum gustare cepint qd est Roma: imo uerius qd est fides: qd debitū: qd honestas: siqs hō uel casus eos cogeret: vn̄ tā tristes mō ueniūt reuerti crederēt: uel ad mortē uel ad miserū exiliū se cōpelli. ℂ Adhuc tn̄ ꝛ tua sublimis scitas ꝛ mea fidelis humilitas: scio ꝛ sentio ꝯdictorib⁹ patēt. Sunt qui dicāt. Plane enim illos hinc audio romanū aerē isalubrē esse q̃bus iā ex pte rn̄sum est. Nulla eni nō ciuitas tātū angustissima sed angusta dom⁹ tā salubris fuerit: quā nō suspectā faciāt ruine. Quālibet purus aer si iclusus eē cepit fit ifamis. hec romanā urbē: eiusqꝫ tēperiē atqꝫ aeris puritatē uel cōcutiūt uel accusant. Accedit ꝛ solitudo lōgior ꝛ meniū squalor ac raritas incolarū. Que oia qd aliđ queso q̃ꝫ illa de qua supra quest⁹ sum romanoz pōtificū ac pncipū iuexit absentia. Quid ue aliud q̃ꝫ eorūdē possit expurgare pn̄tia. uet⁹ est puerbiū cuius Aristotiles meminit. nulla melius equū re q̃ꝫ dn̄i sui oculo pinguescē. urbē tuā a suis pastorib⁹ derelictā puidentie ac pietatis tue oculus ipinguabit ac reficiet. Jllā tu qđ a Christo Jesu poscit ꝛ labētē respicies ꝛ videdo corriges. Nā corrigi qdē illa ni deserit curariqꝫ pōt. Non te ergo deterreat breuis labor quo eternū pmiū meriturus sis. Redde illi te: imo redditū cōserua. Redde illi inq̃ꝫ suū caput: stati ꝛ mēbra reddideris ꝛ vigorē: ꝛ si nō pstinū: at magnū. Jllū enim redintegrare nō pōt/nisi is qui facit mirabilia magna solus. Redde hoium frequētiam. Qđ stādo moreqꝫ ppetue spem dādo ꝛ ꝯrij metū oēm christianis pectorib⁹ extirpādo pficies. ubi hoc feceris mox ꝛ domos erexeris ꝛ aerē correxeris. ℂ Quē si ifectū nāliter qs astruat: obstat illa mirabilis ciuiū multitudo: de qua epl'a altera ad te scripsi: ꝛ quā nulli⁹ scriptoris igeniū eq̃re pōt: illa vis aioz atqꝫ illud robur corpoz. Que nisi optimo in aere nec nasci potuerat nec puari. Obstat auctoruꝫ oium illustriū cohors: ꝛ minime romanoz ne affect⁹ ai testimonij fidē leuet. Noiatim eloquētie ille fons lacteus ꝛ historie pnceps apud quē ita scriptū est. Nō sine cā dij hoiesqꝫ hūc urbi cōdēde locū elegerūt. Saluberrimosqꝫ colles: flumē opportunū quo ex mediterraneis locis fruges deuebantur quo maritimi cōmeatus accipiant. Mare vicinū ad cōmoditates nec expositū nimia ꝓpinqtate ad picula classiū externarū regionū italie medium Ad icremētū urbis natū vnice locū argumētuꝫ est ipsa magnitudo. Et post pauca. Hic capitolium est inqt ubi quondā capite humano iuēto rn̄suꝫ est: eo loco caput rerū sūmū impij fore. ℂ Que sequunt sciēs sileo. Jllud noliꝫ siluisse: nō dico Virgilij apđ quē iclita septicollis ꝛ felix ꝓle virū impiuꝫ terris celo aios eq̃t. Sed Hieronymi naqꝫ is familiarior tibi est: qui aduersus Jouinianū scribēs mentione hui⁹ de qua loquor urbis oblata: urbs inqt potens urbs orbis dn̄a. urbs apl'i uoce laudata. Et sequit uocabulum rome aut fortitudinis nomē est iuxta grecos: aut sublimitatis iuxta hebreos. Et inq̊ alia Nō est igit mirū ꝙ grauissim⁹ etiā hostis urbē regū. Siue ut alij tradūt urbē tēplū sibi visam ꝛ senatū regū: hoc est ex legib⁹ cōstātē nō erubuit cōfiteri. Sepe etenim uel iuitos ad cōfessionē sui ueritas cogit. ℂ Jd nō mō mirabile sed stupēdum: ꝙ hec ipsa urbs sic ꝛ amicis semp ꝛ hostib⁹ ueneratā atqꝫ an̄ oēs alias in honore hita solis filijs suis cardinalib⁹ odio sit atqꝫ ꝯtēptui. Quos tu uer⁹ pater hortabere: ut hos aios ponāt nouos iduāt: spōsam tuā mr̄em suā diligāt: illā sui pn̄tia suisqꝫ opibus exornēt: que ꝛ opib⁹ illos ornet ꝛ gl'ia. neqꝫ tali mr̄e nuda ac famelica externas uestiāt ac pascāt: neqꝫ sua indiga ꝛ mēdica in alienas effundāt: qđ in ꝓpriā refundēdū erat. Jd eni fedū sibi odiosum

Ar. uerb[...]

Titu[s] ui⁹ d[e] loqu[...]

Chr̄o nouerint:qui suo sanguine dicauit ecclesiam nō solū celestibꝰ ⁊ eternis diuitijs:sed tp̄alibꝰ etiā ac terrenis. Quas in aliud q̄ꝫ ipsius in laudē atqꝫ obsequm sp̄gi nephas sacrilegiūqꝫ est. ¶ Proinde tu vigila. dn̄i est enim vigilare. Fuoꝝ stertere: Homerus ait. Nō oportet noctu qescē ꝯsultorē viruꝫ cui ppl'i sunt in cura. Surgē oportet p̄us dn̄os ser uis inqt Aristoteles ⁊ dormire posteriꝰ. ⁊ quecūqꝫ decet facē neqꝫ nocte neqꝫ die omittē. de nocte eni surgē ut idē ait:ad sanitatē ⁊ yconomiaꝫ ⁊ phiam utile. Tua sanitas nō tibi tm̄ utilis : sed necessaria est mūdo:tu nō solius yconomie sed totiꝰ reipubli ce curā geris:multo maioribꝰ vigilijs idigētis. tu nō false ⁊ inanis sed uere ac solide phie uereqꝫ sa piētie dei patris studio uacas:oēs in te vnū cause coeūt:ut de nocte surgas ac vigiles. vigila inq̄ꝫ:spe culare:sup̄intēde:qd̓ est ꝓpriū ep̄i atqꝫ vniuersa cir cūspice. v̓satili atqꝫ acri ⁊ vigili igenio opꝰ est. Ma gne cuiusqꝫ rei executio noctes isomnes intentūqꝫ aium exigit. ¶ De tua qdē optima ac stabili uolun tate certissimꝰ aliene duros obices uolūtatis me tuo. Quos tuū est uel mollire uel frāgē:ne hic pu dor atqꝫ hec macula frōtem p̄mat eccl'ie:ne ue hec fabula sit p̄ntis ⁊ sequētū seculoꝝ ut te vino saltē tā p̄clari duce op̄is scissima Petri sedes iterū dese rat̄:tā p̄sertiꝫ vili cā:vini scilicet:qd̓ ab hoie sobrio facile sp̄ni pōt:uel si nequeat ⁊ trāsferr̄ agit̄r ⁊ trās ferēdo fit melius. Neqꝫ v̓o ubi erāt quo reuerti ar dēt vinū illud nascebat̄ q̄ꝫuis eēt aliquāto ꝓpinq us. Neqꝫ maiusculū hoc iter est aliud q̄ꝫ nautaruꝫ labor exiguus. Quibꝰ nullus satis est magnus la bor:ad hoc vnū natis. Neqꝫ hercle tā ebriosus vn q̄ꝫ fuit aliqs ut vini amore in vineis hitaret. Colit̄ vinea:nō incolit̄ : ⁊ in vinea qdē vinū nascit̄:legitur qꝫ. In torculari p̄mit̄. In penu cōdit̄. In aula bibi tur. Et p̄ma illa sunt villici. ultimuꝫ hoc dn̄i. vinea tua ⁊ illoꝝ est quaq̄ꝫ v̓sum:religio uera ꝓtēdit̄ nō tā vino q̄ꝫ rubēti martyrū sanguine fertilis:cuiꝰ vin demia ipsa est salus fideliū aiarū. ¶ Sed quecūqꝫ sit vinea q̄sqs ager eccl'ie certe aula regia atqꝫ arx sup̄ior roma est. Q̓d etsi qdā dissimulēt:nemo est qui nesciat:ne apud Indos qdē puto nemo etiā sit qui neget. Redeāt ad cor:nec iā ampliꝰ ꝯtra stimu lū Chr̄i calcitrēt. durus est eni. neqꝫ iugū eius ex cutiāt. Nā suaue est: ⁊ oi leuius libertate:humani ai vitiū est error. obstinatio demonū est ꝓp̄a. Sa tis sup̄qꝫ satis erratū est. Sit iā modus erroribus Satis est p̄diti tp̄is. Extrema ne p̄eāt enitēdū est. Auertāt aures aiarū ab ip̄ioꝝ suggestibꝰ angeloꝝ Periculosissimi enim sunt inuisibilibꝰ flāmis ac ia culis seuiūt. Quos ut ait Augustinꝰ. in ipsis men tibꝰ formidamus. Adhibeantqꝫ illas dn̄i p̄ceptis: ap̄iātqꝫ oculos: ⁊ videbunt Chr̄m rectū illis ad se iter designātē. Illū audiāt:illū aspiciāt ac sequant̄ Cesset p̄tinacia ac funesta durities. Nō pudeat vi ci. Neqꝫ eni ab illo vincunt̄: ⁊ se vincē victoria sū ma est. Cūcta aūt rite facturos spero ⁊ tibi crede re incipiāt: ⁊ nouissima sua que iam vicina sunt co gitēt. ¶ Hec tā multa p̄i:ut Ciceronis v̓bo utar:sā ctissime atqꝫ optime: ⁊ dixi olim ⁊ nūc addidi nō q̄r tibi necesse eēt hec audire:sed q̄r mihi ꝓpe neces sariū nō tacē. Scio enim illos multa quotidie con tra hec loq:qbus obstare nō sup̄bū mō:sed insanū putēt. Magni qdē viri sunt:sed maior est v̓itas : ⁊ collocutorē modicū nō dubito atqꝫ humilē rep̄hē sorē suo q̄si quodā iure fastidiūt. Sed si se homīes meminerint nō fastidiēt rōnē:cui si se subiciāt:nec aucte nuda niti uelint:qd hijs forte rn̄deāt non hē būt. ¶ Illud nec relatu dignū:q̄ꝫuis id multi p̄di cēt. Esse ibi qui cupiāt sinistrū aliqd qd̓ Christꝰ cu ius res agit̄ auertat:tibi uel eccl'ie ꝓuenire quo sis ꝓnior ad discessum. atqꝫ hāc ob cām placuisse illis motiūculā:que ad Uiterbiū fuit:atqꝫ inde speꝫ ne phariā concepisse. Ego aūt nō dicā excellētissimis dn̄is sed ne seruis qdē nisi vilissimis hūc fuisse de generē. imo imanē atqꝫ ip̄iū appetitū suspicari au deo:qui extremi forsitā furciferi cuiuspiā serū pe ctus iuaserit. Illi eqdē q̄sqs sit:si tā malus q̄s q̄ꝫ eē pōt resipiscētiā ac ueniā:si has nolit : sibi eternum de aliena felicitate suppliciū ꝑpetuitatē v̓o rebꝰ pro speris:eccl'ie pacē:tibi cōstātiā ac salutē opto. Pre catorqꝫ lꝫ indignꝰ in se tm̄ dignis p̄cibꝰ illū oro qui tibi tāti p̄ncipij mētē dedit:ut uotiuū finē ⁊ bono rū opum cōsumatricē optimā p̄seuerātiā largiat̄.

¶ Ad Frācisců Bruni pape secretariū de mā sup̄io ris epistole: ⁊ de crebra loci mutatione. Ep̄l'a. II.

n Escio qua seu syderū vi:seu uolubilis ani mi leuitate:seu lege necessitatis rerū huma narum dura ⁊ ineluctabili adamātinos:ut Flacci v̓bo utar:clauos sūmis regū quoqꝫ uertici bus affigētis:seu alia q̄uis mihi icognita rōne to tā fere usqꝫ ad hoc tp̄s in p̄egrinationibꝰ vitā duxi Hinc ut boni forte aliqd:sic mali certe plurimū tu li. Et si roger. cur nō igit̄ pedē figis. Repeto qd̓ in cipiēs dixi. cām rei nescio:sed effectū scio : de quo qm̄ abūde alibi dixisse video:ampliꝰ nihil hic di cam nisi qd̓ iā audisti:fuisse mihi hos circuitꝰ lucro interdū nō inficior:sed sepius dāno. Uillicū habui ad fontē sorgie trās alpes:ubi floridiores anni ma gna mihi ex p̄te fluxerūt. Cuius ⁊ tp̄is ⁊ loci ⁊ ho minis libēs memini:q̄ ⁊ tp̄e illo nisi tam uelociter abijsset nil iucūdius: ⁊ loco si talis permāsisset nil tranqllius: ⁊ hoie ni mortalis fuisset:nihil suo i ge nere letiꝰ:nihil obseqosius. Nā fidelē dicē:detra here est. Ipsa siqdem fides erat. ¶ Is mihi ex quo uagari inde cep̄am uel ꝓficiscēti uel redeūti amica rep̄hēsione solitꝰ erat hoc dicē:ut video sepe rota beris. nunq̄ꝫ v̓o mihi crede ditaberis. Nonnunq̄ꝫ seu exacti seu instātis itineris viaticū sic taxabat ut in nullo pene falleret: ⁊ monēti hoc aiebat:expen des: ⁊ reuerso hoc aiebat/expēdisti. Idqꝫ ꝯstāter usqueadeo:ut nō agelli custos absens sed p̄sentissi mus vie comes fuisse:inqꝫ oibus hospitijs sedisse ad calculū videret̄: ⁊ mirabar: ⁊ ridebā. uera licet illū loq sentiēs:qd̓ ⁊ nūc maxime sentio. ꝓuerbiū uetꝰ est nr̄oꝝ hoium. Nō facit muscū sepe uolutus lapis. ¶ Et ut opes sileā:q̄rū fluxum nemo vir ma gnus iter dāna:qdā etiā iter lucra posuē. qd de ali is dicā. sic uagādo notitias plures forsitā quesiui: sed amicitias pauciores. Quomō enim uera ami citia vnū e maximis vite bonis in trāsitu quereret̄ cū minoribꝰ acqrēdis tp̄e ⁊ constātia opus sit:etsi aliq̄s etsi multas uel sic uagus habui. quot ꝯsistēs fuerim hiturus iudicio est:nā nullā ꝓrsus ad rē q̄ꝫ ad amicitias ꝓniore. Iā de igenio ac doctrina faci lis cōiectura est. Profecto enim plus aliqd ambiē do vidi:q̄ꝫ visurus domi fuerā ⁊ exp̄iētie rerumqꝫ notitie nō nihil est additū:sed detractū lr̄is. Quot eniꝫ studio putas dies hij discursus abstulerint ut bibliotheculā ipse reuisens meā:nō inter ueterum

tm̃ libros aduena: sed iter mea etiã viderer opuscu
la: donec sensim nõ sine tpe ac labore aliquo in fa-
miliaritatẽ p̃stinam reuocarer. Que iactura haud
q̃q̃ leuis est breuitatẽ fugãq; tpis extimãti. Et ni
si me hic met⁹ tenuisset frenassetq; impetu; ut erat
adolescẽti aius: ⁊ casuũ improuidus ⁊ vidẽdi aui
dus issem ad extremos hoium seres atq; idos. ul-
timãq; terrarũ thoprobanẽ adijssem. ¶ Scio que
tũc mihi mẽs fuerit nõ me qdẽ illa etate me labor:
nõ maris fastidia: nõ p̃icula terruissẽt: terruit amis
sio tpis atq; ai distractio cogitãtẽ inde me plenum
spectaculis urbiũ fluminũq; ac mõtiũ ⁊ siluarum:
sed litterulis q̃s ad id tps iuuenili studio collegissẽ
uacuũ ⁊ inanẽ atq; inopẽ tpis reuersurũ. Itaq; cõ
siliũ cepi ad eas terras: nõ nauigio: non equo pedi
b⁹ ue per lõgissimũq; iter semel tm̃ sed per breuis-
simã chartã sepe libris ac igenio p̃ficisci: ita ut quo
tiẽs uellẽ hore spatio ad eoꝝ litt⁹ irẽ ac reuerterer:
nõ illesus mõ sed etiã indefessus. neq; tm̃ corpe in
tegro: sed calceo insup inattrito: ⁊ uepriũ p̃rsus ⁊
lapidũ ⁊ luti ⁊ pulueris inscio. ¶ Unũ sane in oc
ciduis hijs meis anfractib⁹ dictu q̃; re leuius per
petior. q amicoꝝ l̃ras: eoꝝ dico quos disciplina ⁊
elogo claros noui: que mihi ⁊ decore p̃prio ⁊ amo
re dictãtiũ pro thesauro erãt: iter crebras locorum
mutationes sic iterdũ p̃didi: ut e meis sil' etiã mul-
ta p̃ierint: que mãsissent si vni scãno insistẽ potuissẽ
Hoc nimirũ est amice: p̃pter qd̃ vnũ in hãc multi-
plicẽ mõ narrationẽ incidi teq; alijs multis haud
sim dubius: ⁊ magnis iplicitũ atq; intẽtũ reb⁹ huc
p̃puli: familiari quodã ipetu qui de nihilo longas
sepe texit historias. Poterã nẽpe nisi hoc eẽt hinc
initiũ sumẽ: q eplas tuas ad me ultimas: q̃rũ alte
rã dũ adhuc Ticini agerẽ: alterã Uenetijs accepi:
nũc Pataui querẽs nõ iuenio. ⁊ r̃ndẽ aliqd uelle;
tps est enim: imo iã p̃terijt. siue occupatio siue tar-
ditas mea: siue illa ipsa de qua loquor instabilitas
in culpa est. ut ex memoria ergo r̃ndeam oportet:
que si me fefellerit fallax est. cũq; oẽs assidue tũ ul'
maxime senes fallit. fortasse ideo q: pluriũ illis est
debitrix: ⁊ est depositi maioris fides rarior. ¶ Ut
q; incipiã eplarũ tuarũ p̃ma ps ni fallor mee mor-
tis te rumore cõcussum grauiter deiectũq; narra-
bat: donec uerior nũcius iacẽtẽ aiu; erexit. Ad qd̃
vnum dixero. Noli amice: noli obsecro: hijs vnq̃
amplius moueri. Rẽ audies mirã ualde. Quart⁹
⁊ vigesimus annus est nũc: ex quo p̃mũ fama sil'is
liguriã ipleuit: q̃si nõ obscuri casus homũculi: sed
impatoris cuiuspiã eẽt aut regis. Fuerũt qui de h̃
ipso tũc vulgares cant⁹ tãto studio meditarent: ut
reuersum tãdẽ in stuporẽ me sil' ac ruborẽ cogeret:
tã p̃cox tãq; imeritũ nomẽ: tãto clarior iuuenis fui
q̃; sum senex. Sed hec trãseo. Ex illo vix fluxit an-
nus: quo nõ saltẽ semel mee mortis fama reuixerit
mirũ cũ ⁊ ego ualitudine corpis hacten⁹ semp fe-
re p̃sprima ⁊ mediocri forte rerũ usus sim: ⁊ talia
nõ nisi de potẽtiorib⁹ fingi soleãt: quoꝝ mors mo-
mẽti aliqd reb⁹ possit afferre. Mea qdẽ mors nul-
li ut reor utilitatẽ magnã: paucis dãno reipu. nihil
penit⁹ afferret. Quid festinãt? qd mẽdacio antici-
pãt? Qd̃ ut uerũ fiat: eis nihil: ⁊ si eorũ forte libidi
ni ac maliuolẽtie aliqd collaturũ sit. Insistere; hoc
loco rei cãm uestigaturus: nisi q ad amicũ alteru;
virũ bonũ atq; eruditũ sil'i oli; rumore ac stupore
p̃cussum mea nõ ociosa de hoc extat epla. ¶ Sed
ut sũmã noris: scito inimicoꝝ hec figmẽta eẽ. Mi-
raberis vñ mihi hostes: sed sic est nullos mihi offẽ
sa: nullos odiũ: multos fecit inuidia. Et hoc quoq;
mirabere: cũ iuidiosum nihil oino mihi sit: sed vili-
bus ais qcqd vile minus obieceris iuidiosissimu;
appebit. Fingũt sibi qd̃ cupiũt. publicus mos stul
toꝝ. Et hij qdẽ nõdũ vite mee uel dieculã uel mo-
mẽtũ vnũ hijs artib⁹ detraxerũt. passioni autẽ sue
multũ per ipatiẽtiã addidẽ. ¶ In vno fateor ut io
cosa serijs misceã. Iocosa utiq; sed molesta: nihilo
min⁹. In vno inq̃; hoꝝ me mẽdacijs lesum sensi: q
cũ añ aliquot annos sũmus põtifex nullis meis er
ga eũ meritis: ut cui visus nunq̃; ⁊ vir fama ambi
gua notus erã: nullis meis p̃cib⁹ sed liberalitate ⁊
clemẽtia sua sola p̃bẽdulã illã p̃rigũã qdẽ: sed lo-
coꝝ mihi ubi a pueritia educat⁹ eẽm cõsideratiõe
gratissimã p̃prio cõtulisset istinctu: tuq; id mihi uo
ti mei cõscius nũciasses: querẽs q̃liter l̃ras execu-
torias fieri uellẽ. uenit iterim vnus ex hijs annuis
iterfectorib⁹ nois mei. Qui quos manu nequeunt
lingua vulnerãt: p̃suasitq; põtifici me defunctũ eẽ
Quo te etiã tũc rumore p̃grauiter cõsternatum fa
ma fuit. Et tũc qdẽ qd̃ vulgare est ueterator ille sui
p̃miũ: ego alieni mẽdacij penam tuli: vnũ dixi. duo
dicẽ debui sil'e enim per oĩa. sed multo maiori i re
cũ hoc romano impatore anno tertio passus sum.
Quo audito utrobiq; cũ amicis tũc iocat⁹. si cum
dñis iocari licet: ⁊ nũc iocor. Siqdẽ qd̃ viuẽti da-
tũ erat: ut defuncto eripi: sic restitui rediuiuo potu
it. Neq; hoc dico ambitione ulla duct⁹. In episto-
la quã cõi nr̃o ⁊ oium dño porrigẽdã per hũc nun
ciũ accipies qd cũ eo pepigerim videbis: ut nil scili
cet p̃ter bñdictionẽ suã illius e manib⁹ aut cupiam
aut exposcã. Nec sat scio: an qd̃ olim diu optaui as
seq iã mihi expediẽs sit. Posset forsitã p̃uo hoc ad
dimẽto p̃triarche amãtissimi p̃ris mei desiderium.
quo iãp̃ridẽ uellicor ⁊ locoꝝ amor me illuc q̃nq; re
trahẽ. Ubi p̃dulcis quõdã ⁊ geta fuit mora. Nũc
o uolubiles res humane ne secura qdẽ satis est sta-
tio. qd̃ ipse hinc meis illic dimissis in reculis su; ex
pert⁹. p̃pter falsam hãc igit̃ solã famã amara leni-
ens iocis hec dixerim. Te deinceps meis in reb⁹ si
me diligis: neq; mẽdax fama: neq; vitas comperta
deijciat. ¶ Scis amice ⁊ me ⁊ te tributo mortꝫ ob
noxios qd̃ nobis cũ põtificib⁹ cesaribusq; cõe est:
imo hercle cũ oib⁹ qui sunt erũt ue de mortalibus.
Qui fuerũt nẽpe soluẽdo iã debito liberati sunt ut
nulli hoium graue eẽ debeat: qd̃ oib⁹ equũ est. Ne
cesse est ut aut tu de me: aut ego de te hũc accipiam
rumorẽ. Nõ hoc dicerẽ siqs res nr̃as ordo ageret
par existimãs: ut qui p̃or uestibulũ vite hui⁹ itroij
postico p̃us egrederer. ¶ Sed ah quotiens me fe
fellit hec opinio que ne amplius fallat ⁊ cupio ⁊ p̃
cor. Utcũq; res casura sit: siqdẽ uerum nũciũ mee
mortis accepis nõ inhibeo ne suspires: ne sim du-
rior. Sed ne vnã oino lachrymulã effundas: iã hic
moneo atq; obtestor. neq; multũ doleas: imo inq̃;
nõ plus doleas moriẽtẽ q̃; nascentẽ doluisses. Ni-
hil doleas igit̃: nihil fleas: nõ est phicũ nec virile q
dẽ flere nãlia. Nõ minus nãle aũt nec pei⁹ est mori
q̃; nasci ⁊ fortasse meli⁹. pro me potius deũ ora dũ
hic sum bñ ut hinc abeã: du; abiero ut mitis mihi
Chr̃s occurrat ⁊ meoꝝ imemor delictoꝝ. Hoc mi-
hi utile: tibi honestũ: deo placitũ. Flet⁹ aũt hoꝝ ni-
hil. de me quoq; libens loquẽ: tuo in ore meũ: imo

nr̄m nomē:meqꝫ qua nõ visum potes hoiez in me
moria tua serua.hoc funeris sepulchriqꝫ genꝰ acce
ptissimū amicitie uere est.reliq̄ supstitiosa ⁊ inania
⁊ caduca.¶ Et hec oia eo spectāt:nōne meā tm̄ sꝫ
ne cuiuscūqꝫ mortalis equo grauius mortē feras.
Q̄ꝫ in hoc egoipse sepe nimis errauerim.qđ eplē
mee multe flebiles:q̄rū nūc me pudet:q̄sqꝫ uel nun
q̄ꝫ hoc calamo exaratas uel dū licuit deletas uellē
aptissime testanẽ.vicit me amicoꝝ in mortibus sub
pietatis clipeo mollities fragilitasqꝫ ai.Nūc agno
sco q̄s ineptias dixi:quo fructu tot lachrymas tot
lamēta ꝓfudi uel nõ sentiētibꝰ uel dānātibꝰ quos
lugebā.¶ Ceterū nemo melior vie dux:q̄ꝫ qui illā
sepe errādo ⁊ cadēdo didicit.Nõ dāno humani
tatē ac pietatē ne ihumanū atqꝫ ipiū dogma sit.sed
ībecillitatē in viro femineā atqꝫ egritudinē ai repre
hēdo.Quibꝰ se uehēdū q̄sq̄s dederit in erūnā de
cidet sempiternā.Nunq̄ꝫ enim flēdi dolēdiqꝫ cau
se deerūt.Qđqꝫ ait regius ꝓpheta.deficiet in do
lore vita eius ⁊ anni sui in gemitibꝰ.Hec data pe
na diu viuētibꝰ:inq̄t alter.At nõ oibꝰ:sed hijs tm̄
qui fortuitis casibꝰ:v̄tutū iopes:atqꝫ ihermes:non
equo marte cōgrediunẽ.v̄bo tecū utor meo ne duꝫ
huic snie nouiter uestiende opam do cepte cursum
or̄onis ipediā.¶ Hijs te ergo pro tpe mirū dictu
ꝯtra meā mortē viuus armauerim:ut dum me hoc
tādē carcē relaxatū qđ falso iā sepius audiuisti.se
mel uere audies:qđ audire si diuticule vixeris ne
cesse est.cōsolatore alio nõ egeas.memor me dum
adhuc in terris tecū eēm p̄monuisse ne ut mortuuꝫ
fleas:sed ut laqueo mortis huiꝰ elapsum ⁊ viuē in
cipientē leta memoria ꝓseq̄ris.¶ Uenio ad aliud
qđ dicebā memorie depositū:⁊ eplām q̄dem illaꝫ
multiloquā seu libellū breuē maius dicē:bn̄ acce
ptū apud pōtificē maximū:ut tu ais:gaudeo.Cer
te enim q̄sq̄s illi stilus quecūqꝫ mā:scribētis clara
utiqꝫ fides fuit.affectūqꝫ ai scito:nec lingua equari
potuisse nec calamo.Nunq̄ꝫ me adeo v̄boꝝ inopeꝫ
ulla rerū in p̄te cognoui.Hec me fides egit:quo in
genij fiducia nõ egisset:ut de illis rerū moderatori
bus tā libere loq̄ auderē.Adiuuabat ipetū fidelis
ai ⁊ calami libertatē eius ad quē mihi sermo erat:
circūspecta ꝓfunditas:cui illos multo q̄ꝫ mihi uel
alteri notiores eē certꝰ erā:ut de illoꝝ moribꝰ secuꝫ
agēs:nihil tam uererer q̄ꝫ multa p̄terijsse.¶ Egit
hoc ifallibilis ⁊ eterna ꝓuidētia terribilis in ꝯsili
is sup̄ filios hoium:ut qui p̄nceps ecclīe sospitator
orbi lāguido destinatꝰ erat:cōsiliarissimos suos fa
miliarissime scrutareẽ:anteq̄ꝫ illi eum uererenẽ:aut
metuerēt:aut q̄nqꝫ uerēdū metuēdū ue ais p̄sagi
rēt.difficile est nosse hoium mores.Sub hypocri
sis uelo fusce ac ꝓfunde sunt humani pectoris late
bre.Et ut reliq̄rū rerū sic mētiū color iter tenebras
delitescit.Sero iā nubes fictionis obtēdiẽ:vidit il
los itrinsecus eo tp̄e quo patebāt.hoc mihi apud
eū loquēdi fiducia illā dedit.nõ ꝙ mei ⁊ illoꝝ eēꝫ
uel sim nescius:⁊ quāta illis ueneratio debereẽ:si
qđ ꝓfitenẽ iplerēt.Sed hei mihi tota fere hoiuꝫ v̄
tus vmbra est.v̄ba cerimonie:modus uestiū:pedū
motꝰ:gestus corpis:oculoꝝ flexus:frons:coma:su
perciliū:singula hec liniunẽ.Interior ai forma ne
gligiẽ.¶ Neqꝫ p̄terea oblitꝰ suꝫ illā sniam Cicero
nis ꝙ carē debet oi vitio qui in alterū dicē p̄atꝰ est
ꝯsonā snie saluatoris ubi in terra scribēs:ut qui si
ne peccato est p̄mus in peccatricē lapidem mittat

hortaẽ.uerū hūc oi vitio carētē uelim:Cicero ipse
mihi si nouit ostēdat:ego illū fateor:non noui:⁊ si
expectādus sit:sero quisq̄ꝫ reor accusabiẽ.Accedit
qđ nec hoies accusare ꝓpositū fuit:sed ecclīe sta
tū flere.⁊ si is fletꝰ absqꝫ graui hoium nota nõ eēt
Et q̄ꝫuis ego me multiplici vitio laborātē sciā:me
um tm̄ vitiū mihi vni:Illoꝝ vitia mūdo nocēt.Sē
per enim nocētissimi oium sunt hiti:qui uenenato
exēplo moribꝰ publicis ceu morsu vipeo nocuerūt
¶ Neqꝫ ideo fortassis ausus eēm uera loq̄ ne mi
hi qđ solita est cū illis v̄itas odiū annexū odio dā
nū pareret:si ad opes ut vulgꝰ aut potētiā aspira
rē.Nūc nil cupiēs q̄d metuā.Solēt hec ꝯiūcta eē.
nasciqꝫ alterū ex altero.Cupiditas v̄o ⁊ metꝰ frena
sunt ai que a recto sepe illū calle detorquēt.Neqꝫ
tm̄ hijs liber ea scriberē:ne scilicet os in celū posuis
se dicerer:nisi ꝙ sciēti oia narrabā.si forte nobilissi
mā scissimāqꝫ aiam ut assolet note lꝫ historie cōme
moratio excitaret.⁊ quo per seipsam festinabat im
pelleret:Chr̄o gr̄as ⁊ vicario eiꝰ.En videmus qđ
vix eq̄dē optare nullo mõ aūt sp̄are ausi eēmꝰ.Ne
mo hinc sibi laudē arroget.Nemo glīam aucupeẽ
Nulle hic sunt hois p̄tes alteriꝰ nisi optādo forsi
tā ac p̄cādo:cū in ꝯtriū p̄tes fuerint multoꝝ:ardētis
sime ille q̄dem sed deo agēte irrite atqꝫ ianes quo
illius scissimi p̄ris maior mihi indies admiratio est
puriorqꝫ deuotio.Qui per tot taꝫ ualidos obices
egrā mreꝫ ecclīam suis solus gestās humeris huc
euasit:maiorqꝫ illoꝝ execratio:qui hoc ipedire tan
to studio nixi sunt:ut fideliū ais nescio q̄d suspitio
nis iniecerint:aliud se aliq̄d adorare q̄ꝫ Chr̄m.vn̄
effectū:ut q̄ꝫuis uoti iā cōpos nõ geuerim:sꝫ mul
ta nūc etiā uel eque acria uel acriora ꝓfuderim e
q̄bus eplām scđam paulominꝰ p̄me parem texui.
¶ Dici enim neq̄t quāta idignatione aius rumori
bꝰ nouis exarserit:audito q̄d in illa sanctaq̄dē via:
nõ sci q̄dē viatores cōtra sanctū me ducē:uel egis
se ferunẽ uel dixisse.Scis me anni partē Uenetijs
agē:cuiꝰ urbis classis iter alias iter aplīcū comitā
tes:vna utiqꝫ etsi absqꝫ iniuria reliq̄rū diciẽ.prima
fuit in hoc saltē ꝙ e lōginquo ueniēs:oi fere q̄ꝫ lon
gissima est italia ambita:usqꝫ in itimū galliarum si
nū:atqꝫ ibi abditā massiliā:ubi vie accinctꝰ ponti
fex expectabat:gubernaculo deuotionis ⁊ obediē
tie remigio penetrauit.hinc multa didici.Que q̄ꝫ
molesta visu fuerint eo metior ꝙ molestissima sunt
auditu.¶ Unū de multis itersērā fuisse ibi nõnul
los ex illo etiā uenerabili ordine qui ꝯfestiꝫ ut Ue
netꝰ classeꝫ terris eripuit ceu torti acriter muliebri
eiulatu oium in se nautarū simul uectorūqꝫ ora cō
uerterēt:q̄n ⁊ ꝯuitijs ne qua stomaci eēt excusatio
blasphemijsqꝫ nõ p̄cerēt.O malū papā:O patreꝫ
ipiū exclamātes:quonā terrarū miseros filios ra
pit.Nõ q̄si ad chr̄ianitatis vnicā ac sup̄mā arcem
urbē Romā sua in sede catholice futuri reges ec
clīe:sed q̄si Thesiphōtē aut Mēphim sarracenoꝝ
in carceres traherenẽ.uere ergo miseri filij sic affe
cti.uere aūt felicissimꝰ p̄r ac pijssimus:si latine di
ciẽ:qui nolētes etiā ac luctātes filios ad salutē du
cit.¶ Ego igiẽ clamo:imo totꝰ fidelium grex excla
mat.O beatū optimūqꝫ ac celitꝰ missum mūdo pa
pam:qui ecclīam ludibrio eruere ausus suo in so
lio atqꝫ honore reposuit.Qui hoc vitup̄at quid sit
vnq̄ꝫ laudaturus nõ itelligo.uere papā optimum
nõ mõ aū alios sed vnū ex oibꝰ nr̄e etatis.⁊ uere

pessimũ atqꝫ ipurũ os qḋ cõtra idulgẽtissimuꝫ patrẽ latrat. Merito itaqꝫ deus: illi qui in hijs maledictis acerrimus oium fuit: manifestũ ac terribile signũ fecit: ut scilicet ex quo scām ciuitatẽ attigit ilico moreref. Qui cũ morti ꝓximꝰ eẽt: ad sũmũ pontificẽ destinasse tradiť: qui dicerẽt ꝑsuasũ sibi a medicis ut si saluus eẽ uellet ad suũ aerẽ atqꝫ patriaꝫ remearet: cõmeatũqꝫ deposcerẽt. Qḋ audiens papa qd rñderit ut nil penitꝰ illustriũ latet: usqꝫ huc fame relatibus insonuit. Que an uera sint: tu ad sacros pedes assiduus indicabis. Ego enim rei nescius rẽ sciẽti narro. Sed id facio ut si in manꝰ fortassis alterıꝰ hec uenerint rñsum oibꝰ notũ fiat: marmoribꝰ isculpi: ⁊ pre foribꝰ urbiũ ac tẽploꝝ legi dignũ atqꝫ eterna oium sed ꝑsertim doctoꝝ sanctorũqꝫ hoium memoria celebrari. Cũ enim mādata nũcij ꝑegissent: ille subito ite inquit ⁊ dño ũro amico meo ⁊ scole socio dicite. Cura in patriã eũdi bona est: mõ nouerit quenã pãia sit sua. Nã terrenaꝫ patriã cogitare in hoc statu intẽpestiuũ ac mortiferũ celestis illa hierl'm uera pãia nr̃a est. Ad hāc ergo suspiret. Ad hāc animũ attollat. cuius tñ in limine duos se maximos potẽtissimosqꝫ hostes quesiuisse meminerit. Apl'os Chñi Petrũ scilicet ⁊ Paulum Quoꝝ uolũtati sũma vi restitit: meqꝫ illius executorẽ pre cũctis dissuasoribꝰ oi quo quit ingenio retardauit. Illos ergo dũ adhuc lꝫ cõpũctiõe cordis ⁊ lachrymis ac ꝓcibꝰ mitiget: ut eos sibi propitios nec obstrusum pãie limẽ iueniat: hic isistat: hoc cogitet: omissisqꝫ curis ianibꝰ vnã hanc arripiat: qua placati apl'i Chĩm placẽt. leteqꝫ illi ianuã regni celestis apiãt. Eũtes hec sibi meis ṽbis nũciate. O rñsum uere angelicũ. Quo accepto cardinalis ille osorqꝫ alme urbis: nõ ita multo post: hñ utinã feliciterqꝫ ⁊ sani credulus cõsilij expirauit. ⁊ in sãctis que oderat atqꝫ horrebat locis: tãta est Chñi misericordia sepulturã meruit. Hoc ut mõ dicebã: scienti nescius narro. Quo nihil vnqꝫ dici altius nihil grauius audiui: ut si ita est: ⁊ tu mihi notũ facias: ⁊ ego alijs fecerim. Si minꝰ scribas ad ꝯtextũ mihi si uacat rñsi formam apl'ici: ut si oportet in hac etiã epl'a muteť ṽboꝝ forma. Que si ita ꝑmãserit: sciãt qui hec audiẽt rẽ a me narratã tuo ⁊ ueri testimonio ꝯstare: ⁊ sic eẽ ut hic legiť. Nã si diuersuꝫ scribas: ita hic erit ut scripseris. oino enim nec obliuione nec latebris digna res est. ueniet forsitã post me qui digniore hāc honestet elogo. uel egoipe fortassis alibi maiore nixu incũbã nõ dico: ut laudem meritã stilo equem: sed ut minus icultã posteroruꝫ memorie trãsmittã. ¶ Quid nũc hijs querelas infantiles ⁊ indignas viris adijciã: ꝙ benuẽse vinũ nõ hñt: de quo satis usqꝫ ad risuꝫ ac fastidiũ disputatũ est? Et o sancte Iesu si in te crederẽt: nõne ꝯfiderẽt aque hydrias in vinũ optimũ posse cõuerti? Non ꝓcessit eos vinũ illud: sed sequeť ne timeant: quocũqꝫ ierint: ⁊ secutũ est iam nũc audio ⁊ gaudeo hercle: si uel sic forte ꝯuitijs abstinerẽt. Quid ꝙ calor imodicus ꝓterita estate Viterbij fuit? Sꝫ an queso nãm suis cessurã delitijs: seqꝫ ideo ꝙ diuites sunt frigus ⁊ estũ non sensuros ſꝑant? An in ciuitate illa nobilissima: vñ tã queruli ⁊ tam mesti ueniũt estiuiꝭ caruẽ caloribꝰ? An ego seu ibi nõ fui seu qꝛ aliquot annis inde absfui loci illiꝰ oblitꝰ sum. ¶ Ego ṽo etsi neqꝫ apud ethiopes neqꝫ apud arabes fuerim harũ tñ certe nr̃arũ occidentaliũ regionũ bonã ꝑtẽ circuiui. Plagã enim arthoam sermo iste nõ recipit. Nec sum memor ubi boree flatꝰ cõticuerit aut circij. Qḋ vnũ ibi refrigeriũ vnum remediũ vite est: iportuniores alibi sensisse estus estiuos. ultimus nisi fallor Ioãnis vigesimiscḋi romani põtificis annus fuit: quo tãtus illic celi feruor iualuit tãta imbriũ penuria ut fere ois vmbilicotenus nuda plebs per paradisum illũ dñoꝝ cardinaliũ limphatico more discurrẽs altis atqꝫ miserabilibꝰ ṽbis atqꝫ ṽberibꝰ mali finẽ pluuiã atqꝫ aeris tẽperiẽ ꝓcareť. Memini tũc pene oium. ois sexus atqꝫ etatis vultꝰ colla ⁊ manus cutim q̃si sq̃mas q̃sdã more serpẽtũ exuisse: ut sigs rarus ardoribus illis iuiolatꝰ obsisteret nõ tã carneus q̃ꝫ ferreus putareť. Nec aut aliqd tale usq̃ꝫ nostro sub axe sic ad oẽs ꝓuenisse scio: aut hos viterbij tale aliqd passos credo. Sed nõ est ludus imoderate uel diligẽ uel odisse. Si possibile sit in celo aliquẽ iuitũ ac uolentẽ in iferno eẽ. Inueniet ille ꝯtra celũ pro iferno aliqd. ¶ Hijs horũqꝫ sĩl'ibꝰ ꝑmotꝰ idignatione uehemẽtissima ⁊ libertate illa viã quã nã mihi dederat studiũ auxit: etas cumulat. Scripsi multa que primus leges. Ad te enim ꝓmũ ueniũt: tuũ ultro subitura iudiciũ. In quo ꝓcor ne ut solet: uero amor officiat. Seuere iudica: ⁊ vide an nimia sit libertas. Indignatio eniꝫ nimia eẽ nõ põt. ¶ Illud neqꝫ tuum neqꝫ cuiusq̃ꝫ aium moueat: ꝙ papã romanum quo nil maius: imo cui par nihil orbiꝭ hẽt alloquor q̃si illiuꝭ reuerẽtia stilũ cohibẽ debuerit. Mihi enĩ ut vides magna hinc ꝑs fiducie orta est: ꝙ vicario ṽitatis nulla ueri ꝑticula occultãda videreť. ꝑserticũ ⁊ si uellẽ nihil illũ penitꝰ celare possem sciẽtem eo cũcta lucidius quo manibꝰ suis illa palpasset ueternosoꝝ medicus ulcerum. Narraui igiť nõ ut ex me illa disceret: sed ut mihi/ atqꝫ oibꝰ nota cognosceret. eoqꝫ obnixius uel curãdis hijs uel amputãdis icũberet: ne paucoꝝ macule lepra serpẽte vniuersalis eccl'ie corpus inficiãt. Qua in re ⁊ si mihi parũ auctoritatis eẽ sciã: ueritati tñ vndecũqꝫ ꝓdeunti auctoritas sua est. Que latẽti q̃dã vi aios ligat attrahitqꝫ. Quid enim refert: buxea an eburnea: an ⁊ aurea ⁊ ornata gẽmis fistula cõsonans ⁊ suis cõstãs nũis uox erũpat? ¶ At tu tñ cuꝫ hec semel que sũmo nũc etiã põtifici dirigo: solus tacitusqꝫ ꝑlegeris ⁊ tecũ cũcta librauer is uoca in ꝯsiliuꝫ quẽ soles: ⁊ quẽ uelle me ꝓdẽ nosti iuniorem hũc Agapitũ colũnẽsem. Sic enim honestiuꝭ clariusqꝫ illũ dixerim q̃ꝫ epm esculanũ. Totã deniqꝫ quaꝫ ꝑ me epl'e anno altero legẽ dixi. cuius te memorem spo. hinc quoqꝫ dictã credito. Adderẽ cõsilio colũnẽsem alterũ Stephanũ: ⁊ ipm iuniorẽ. horũ eniꝫ ego noiuꝫ maiores iunior colui: hos iuniores amo senior. Sed hẽo cõtra hũc querele cãm nõ mediocrẽ. ualde enim amãti nulla nõ grauis offensio est quã sibi si se casus obtulerit nõ occultã uelim. Cuꝫ añ diẽ kalẽdarũ nouẽbriũ e gallia rediẽs apl'ici reditus reuocãte fama me in mediolanẽsi rure tunc agẽtẽ generosa illa sua humilitate visitasset: atqꝫ illic inter nos raptim multa pro tpe lõge uelut abñtie spatio recollecta subiti more torrẽtiꝭ effusa eẽnt inqꝫ hoc collogo aliquot ꝑgrate mihi fluxissent horę: vix tãdẽ digressi sumus. Ipse qdem totꝰ: ut res docuit. Ego ṽo mortali tm̃ mei ꝑte oculis illũ quoad licuit aio usqꝫ i finẽ comitatꝰ. Fuit ille data fide ꝙ cũ ꝓmũ romã ꝑuenisset: late mihi de oibꝰ scribe-

Miraculũ de cardialibus

Rñsio elegãs Vrbani quinti

ret:quoꝝ noſcẽdoꝝ auidũ me ſciebat. ⁊ ego ex mo
re amãtiũ atqꝫ optãtiũ dies diu nũãs ꝓmiſſi/exi
tũ expectaui:ſed tarditati ſue grãs:hac iã expecta
tione liberatꝰ ſum. Neqꝫ iã mirer ſi munuſculũ mi
hi optatũ ſibi facile:ꝓmiſſumqꝫ nõ miſit cũ rez ma
gnã neqꝫ mihi ſed ſibi familieqꝫ ſue utilẽ neglexe-
rit. In quo pace ſit dictũ ſua:qui mos in amicitijs
meus eſt. Excuſare illũ nolo/nec ualeo. Poſſet in-
qꝫ aliq̃ uehemẽs occupatio totũqꝫ ad ſe aium tra-
hẽs ſeu necẽia ꝑfectio:ſeu fortaſſe ut res hoium tre
mule ac fragiles ſunt morbꝰ mihi icognitꝰ ſegnitiẽ
excuſare. Illud aũt qd excuſet:ꝙ hic idẽ adoleſcen
tem ꝯterraneũ noſtruz nunq̃ alꝰs viſum nec uel fa-
ma notũ ſibi:ſed eoipſo die quo me viſit caſu obui-
um paucis iter feſtinãtes ꝟbis hitis tãta ⁊ tã ſubi
ta cõplexus amicitia eſt.ut neglecto me qui añ tri-
ginta annos ſuus fui: ⁊ cui neceſſarijs de rebꝰ ſcri
pturũ ſe ſpopõderat:illũ multis poſtea natũ luſtris
⁊ qui filij ſui filius eẽ poſſet:ſepe iterim familiari-
bus ac iocoſis eplis dignũ duxerit? O ſors rerũ i
ſcrutabilis ac repoſta. Nõ eqdẽ iuideo.miror ma-
gis:inqt Maro. Miror certe:vñ huic tali viro hac
etate ⁊ ꝯſtãtia ea nouarũ amicitiarũ curioſitas:ea
ueterũ negligẽtia.hijs cõtẽtꝰ:hec ſi illi dixeris aut
legeris gaudebo. Quẽ nõ minꝰ ideo ſi viſum erit:
ad examẽ uoca:liberi eni cõſilij ⁊ magni igenij vir
eſt:meqꝫ etſi nõ magnifaciat multũ amat.patrẽ ſa-
ne meũ p̃triarchã abfore doleo cõſultorẽ optimũ ac
iudicẽ. Age ergo uel ſolus uel cũ hijs ſeu cuz alijs
qd decori meo:imo qdẽ nr̃o cõueniens extimabis
¶ Unũ eẽ video in quo me emuli mei notẽt:qd in
laudibꝰ põtificis multꝰ ſiz.dicẽt me forſitã hoc tra
mite ad epm aſpirare. Sed hac me ſuſpitione libe
ret añ acta vita:nullis blãditijs res egebat. Potui
ſepe uel rogatꝰ ad eũ gradũ ſcãdere.dulce eſt mihi
cũ amico:ſed in dño gl̃iari. Scio qbuſdã romano-
rũ ducũ gl̃ie datũ ꝙ triũphi gl̃iam ſp̃uerint quo i
gñe noiatim laudatos Gaiũ mariũ:magnũqꝫ Põ
peiũ ⁊ Auguſtũ ceſarẽ iuenio. Ego triũphos nec
merui nec ꝯtẽpſi.deo aũt grãs qui mihi aiuz dedit
recuſandi ea que maxime ab hoibꝰ mei gñis appe-
tunt. Idqꝫ ne ſemel iprouide caſuqꝫ aliquo nõ cõſi
lio geſtũ dici poſſet:iterũ atqꝫ iterũ hec ſe mihi red
didit facultas. Et certe hoc vnũ eſt in quo illi non
credere nec parerẽ cui in oibus obedire ⁊ debeo ⁊
uolo:ſi me ad cuiuſcũqꝫ urbis epatũ uellet attollẽ.
Sat meis ſarcinis p̃ſſus ſum. Et ſi nõ me alienis i
plicẽ ut pctõri:bñ mihi eſt uſqꝫ ꝙ queror ad iuidiã
male eẽ mox incipet. Oẽ pene hoium genus noui.
Multos vidi in excelſo qdẽ formidabiles:ſed feli
cem nullũ. Ois altitudo uel ruine ꝓxima eſt:ul cõ
ſideratiõe p̃cipitis ac p̃rupti ſtatꝰ attonita. ¶ Quo
ergo tot laudes dicat aliqs Ieſum Chrm cũctoſqꝫ
celicolas ⁊ cõſciam meaz teſtor nunq̃ me hactenꝰ
qd de illo ſentio ꝟbis eq̃re potuiſſe. Increpui ego il
lũ dũ ſic mériturus viſus eſt:nec tñ iterea dignas
laudes ſilui:quo ad utrũqꝫ me patũ nec affectibus
ſed ꝟitati.vñ opam dare oẽs itelligerẽt:ubi animũ
totũ factis apuit:neqꝫ rep̃hẽſioni ullus relictus eſt
locus:tota eũ mẽte laudaui: ⁊ laudabo dũ loq po-
tero:niſi qd abſit quodqꝫ nec demones: nec hoies
demonibꝰ pares efficiẽt.p̃clariſſimi deſertor initij
rurſum rep̃hẽſibilis videret:ꝟba enim oportet aut
cõformari rebꝰ:aut mẽdacio deformari. Laudaui
eũ q̃tũ ſciui ⁊ potui nõ quãtũ debui ac uolui:lau-
dibꝰ ſuis victꝰ eſt ſtilus meus. Non me fallit dile-
cti lz amor viri:nunq̃ tñ viſi:neſcio an vidẽdi. Nõ
accepti bñficij memoria:nõ ſpes:aut cupiditas ex-
pectati. Sola ꝟitas me ipellit. Nõ hoiem celebro:
ſed ꝟtutẽ. Illã amo:illã ſtupeo:illã noui.cuius eni
nõ vidi faciẽ:facta video. Et accedit ad grãm fate-
or:hinc externa viri origo.hinc iterna acies diſſua
dẽtiũ. Nã ſi aut ille nõ alienigena:aut hij nõ tã ali
eni ais tãqꝫ ifeſti italie hoſtes eẽnt:nõ tãta uel illiꝰ
laus uel mea eẽt admiratio.ois enim ꝟtꝰ eo clarior
quo maioribꝰ obiectis aſp̃itatibꝰ exercita atqꝫ con
fricta eſt. Illd eni fieri põt ut multũ ⁊ iudicio meo
⁊ gl̃ie eius adijciat p̃cedẽtiũ vita põtificũ. Ualde
qdẽ ꝯrietas eminet ꝓpinq̃rũ rerũ:que diſtãtiuz la
tuiſſet. ¶ Ubi vnũ dicã qd Stephano illi cuiꝰ pau
lo añ mẽtio icidit/cõmiſerã:ſed auguror eũ nõ alr
id ipleſſe q̃ reliq. Expectas audire qd nam rei ſit?
Querẽtẽ an apud ſũmũ põtificẽ pro me aliqd eſſet
acturus. Oraui:ut poſt recõmendationẽ mei nois
humilẽ breuẽ adderet hiſtoriã cuiꝰ teſtẽ faceret an
neũ Senecã eo libro quẽ de bñficijs edidit. Ea ꝟo
eſt huiuſmodi. Alexãdro macedoni magni nomen
aſiaticis victorijs iã adepto corinthij fama illecti:
per legatos ciuilitatẽ ſue urbis obtulerãt: qd tale
erat q̃le ſi regi magno ꝓuũ regni ſui oppidũ id of-
ferret:ut in oras ultimas pro taz leui cã ridiculoſa
eẽt ac ſtulta legatio niſi illud rẽ ſuapte ꝑeriguã nã
magnã atqꝫ optabilẽ reddidiſſet:ꝙ videlicet hono
rẽ illũ ac ius ciuiũ nulli vnq̃ alteri p̃ter herculi tri-
buiſſent. Quo reſpectu rex imẽſi ai: ⁊ nõ ſolũ ꝑua:
ſed mediocria cũcta deſpiciẽs:minimũ id nõ ſp̃uit:
ſed gratãter amplexus exẽplo docuit:ut rẽ vilẽ ra-
ritas charã facit.hijs p̃miſſis petij ut inferet haud
ignarũ me q̃ modicũ.imo q̃ nihil:romano põtifi-
ci:tã puſilli hois amor ſit.poſſe tñ eo ſibi gratũ eſſe
ꝙ illũ nõ vnus tm̃:ſed oino nullus alter eoꝝ qui in
etatẽ nr̃am iciđiſſent põtificũ habuiſſet. Et ſi cãm
quereret:cur ouis ultima ⁊ ifirma paſtores gregiſ
dñici nõ amaſſez.rñderẽt qr etſi qdã ex eis magni
fici qdã docti ac facundi fuiſſe videant:qdã quoqꝫ
de me ꝓuatã bñ meriti:nullus tñ:niſi me mea:mul
tos ſua fallit opinio:uſqꝫ ad hoc tp̃s ſuum reſpexit
officiũ. ¶ Et qm̃ multa hodie colloquẽdi ardor in-
ceſſit:altero quoqꝫ ridiculo te ſinẽte locũ hũc infer
tiã. Surgo ex more nocte media ad dicẽdas Chri
ſto laudes. Quis aũt peccatori ⁊ ſic mihi deus di
xerit.q̃re tu enarras iuſtitias meas: ⁊ aſſumis te-
ſtamẽtũ meũ per os tuũ.ꝯfiſus tñ de miſericordia
iuſtificãte impios:tãtã inde dulcedinẽ ⁊ tã ſobriaz
uoluptatẽ ꝑcipio:ut nulla ꝑs tp̃is mihi tã grata tã
qꝫ ex itegro mea ſit. Reliquũ eni ſepe alijs:illd mi
hi viuo. Neqꝫ ex oibꝰ que mihi diuina largitas de
dit que nõ pauca erãt niſi ego peccãdo oia euertiſ-
ſem:qcq̃ eſt quo me artius obligatũ deo ſentiã:q̃
ꝙ me vnũ fecit ex illoꝝ nũo:qui nomẽ eius laudã-
do inuocãt ac ſꝑando. Ad qd qdẽ itẽpeſte ſilẽtium
noctis aptiſſimũ experior. Et hic mihi mos dudũ ce
ptus ac deinde per oẽm vitã niſi morbꝰ iſignis iter
rupit:uſqꝫ ad hũc ſeruatꝰ eſt diẽ: ⁊ uſqꝫ ad ultimũ
deo p̃ſtãte ſeruabit. Sacro ergo q̃dragefimali tꝑe
cũ ⁊ vigilijs ⁊ ieiunijs attrito corꝑe ⁊ eccl̃iaſtico
officio lõgiore fatigato aio ad ſoporiferã auroram
nocturniqꝫ ſimul finẽ officij ꝓpinq̃rez:ter quotidie
pro papa nr̃o apl̃ico orãdũ occurrebat. Amicitiaz
nr̃am iuro:raro olim eo loci ꝑuenerã: qn me riſus

Uirtꝰ in aſp̃itate cogſcit.

Alexandri exm qd ſeneca d bñficijs ponit

lẽtus ex idignatione oꝛtꝰ arripet q̃ꝫ q̃ꝫ nõ ridẽdi tẽpus illud eẽt:ſed gemẽdi.En dicebã tacitꝰ:nõ tam ſepe pꝛo parẽtibꝰ:pꝛoqꝫ bñfactoribꝰ meis oro q̃ꝫ ꝓ illo qui eccl'iam Chꝛi in exilio detinet ⁊ viduã patiẽ Petri ſedẽ.orabã tñ ut poterã.Ex quo aũt hic amicus dei fecit:vñ tota ⁊ militãs ⁊ triũphãs gaudet eccl'ia:ſemꝑ ad illũ oꝛonis locũ ſic affectus uenio:⁊ ad pape q̃ſi ſancti cuiuſpiã ꝑcellẽtis ſeu etiã Chꝛi nomẽ reuerẽter iclinata frõte trinas ꝑces ita altius expꝛeſſiuſqꝫ ꝓnũcio:ut ob hoc vnum pene oia videar dixiſſe.Quã in me mutationẽ ipe nõnunq̃ꝫ miroꝛ:ſed mirari deſino cãm ſciẽs.Facit hoc igẽs ⁊ ſpectata ſũmis in rebꝰ viri ſcitas.Scis ut nihil i rebꝰ nr̃is amabiliꝰ eſt ṽtute.Neqꝫ id ago ignorãs: pctõris oꝛone patrẽ illũ btiſſimũ nõ egere:cũ potius bñdictione ipſius ego egeã.ſed meo alacer fungoꝛ officio dũ qꝺ meſtus agebã:letꝰ ago orãſqꝫ ꝓ alio ꝓſum mihi.⸿Ecce amice quãtã huiꝰ diei ptẽ occupationibꝰ tuis eripui:neqꝫ exitum iuenio.adhuc enim vnũ illud occurrit qꝺ ſcripſiſti patrẽ illũ altiſſimi igenij uberrimeqꝫ doctrine a te ut in illam facilimã humillimãqꝫ epl'aꝫ gloſas ei aliq̃s ſcriberes exegiſſe:qꝺ nouo certe auiniũ ſtupore circũdedit.Nã qd hoc aliud dictu eſt:q̃ꝫ ſi ꝑualidus atqꝫ agilis pardus ac ſemipedalis per trãſuerſum riuuli trãſitũ pontẽ querat?Sed ſic eſt nũc itelligo qꝺ ipſi dicẽ ſolẽt nõ oẽs per oia dictũ ꝑus a Uirgilio nõ oia poſſumꝰ oẽs.ueriſſimũqꝫ illꝺ eſt Criſpi:ubi intẽderis ingeniuꝫ ualet.Aſſueuit hijs ſtudijs dei nutu rectoꝛ eccl'ie futurus nõ que ocioſoꝝ auribus mulcẽdis:ſed que populoꝝ moribꝰ coꝛrigẽdis idonea eẽnt.bñ aũt hẽt.Tu illic es mõ nr̃a hec humilia qdẽ ſed fidelia legẽ iterdũ uel audire digneṫ:viua adeſt expoſitio.⸿Ultimum ſi rite memini tuis erat in libꝛis:añ oẽs te moꝛtales opuſcula mea optare que tuo utinã deſiderio digna eẽnt.Sꝫ hic eſt moſ amãtiũ nõ res extimãt ſed auctorẽ.Ego ṽo ut amici ṽbo utar:oia in te cupio trãſfundẽ:q̃liacunqꝫ ſint:id examinãdũ tibi liquero.Et ſi noriꝫ quid ex hijs qbꝰ ſuꝑma manus ipoſita eſt:maxime cupias id ut ꝑmũ hẽas/curabo.⁊ ſi ut uerũ fatear facillimũ cogitatu eſt:quãte totius exigui ꝑtes ſint:vnuꝫ lõge memorabile pene mihi abſtulit obliuio.Scribis te honoribꝰ uanis ⁊ externis auctũ rebꝰ timere de hoc potius q̃ꝫ ſꝑare.Sed de diuina iteriꝫ benignitate cõfidẽ:bñ ais.Ita enim Dauiticuꝫ illud a qbuſdã videṫ itelligi.Ab altitudine diei timebo: ego ṽo in te ſꝑabã.Tali hinc timore ⁊ hinc ſpe armatũ nec ꝓſꝑitas extollet nec ꝓſternet aduerſitas ⸿Uale iã dicturus erã.dũ repẽte iexpectatꝰ affuit amicus romã ueniẽs data ſalute ⁊ reddita:quid nã ſcriberẽ queſiuit:auditaqꝫ rei ſũma vnũ auribuſ meis nouũ aioqꝫ gratũ itulit.Cardinalẽ illum de quo ſigillatim ſupꝛa dixi ſic in moꝛte cõtritũ ut deuotius nihil atqꝫ ita ꝑ̃oris penituiſſe ꝑuicatie ut alium nullũ ſibi uellet heredẽ niſi ſolã tituli ſui eccleſiam quã ꝑcũctis hoꝛruerat:cuiꝰ in refectionẽ oẽ ſuum pꝛimoniũ iuſſit expẽdi:atqꝫ ibi ſepeliri moꝛtuꝰ uoluit:ualuiſſe illi cõſiliũ apl'icũ itelligo.imo Chꝛiſti ꝯſiliũ vicarij ſacro ore ꝓlatũ:quo ſera lꝫ nõ efficax illius aie mutatio facta eſt.Et hinc ſibi ꝓuideant college eius:ut dũ daṫ obſtinatoſ aios ad amorẽ ſuarũ ſediũ iflectãt nec expectẽt pꝛo ſaniorib ꝰcõſilijs diẽ moꝛtis.Anceps enim expectatio eſt.Tu iam tãdem,uale noſtri memoꝛ:⁊ quas aſpicis literas:ſigna familiaritatis exiſtima.

⸿Explicit Liber nonus.

⸿Incipit Liber decimus.Ad Sagramorum de pomerijs ex eqte armate militie monachum Ciſtercieñ.Exhoꝛtatio ad pſeuerantiam. Epiſtola.I.

S Emper ⁊ viuis uocibus tuis ⁊ lr̃is delectatꝰſum.Tu mihi es teſtis olim in mũdo chariſſime:nũc in Chꝛo lõge charioꝛ amice:ut omittã quotidiana colloqa:tot per annos multa ⁊ uaria dure illius ac difficilis ꝑegrinationis atqꝫ iameni circuitꝰ:quẽ cũ multo labore/nec ſine ꝑiculo per terras barbaroꝝ ſil'egimus.ꝑmũ ac maximũ ⁊ pene vnicũ mihi in tuis affatibꝰ fuiſſe ſolatiũ.Nihil tñ vnq̃ꝫ ex te ſeu de te letiꝰ:nihil melius uel audiui uel audire potuerã ſeu legẽ:q̃ꝫ qꝺ nuꝑ tuis iam ſacris digitis ſcriptũ legi.Anxius nẽpe ad euẽtuꝫ rerũ tuarũ icertuſqꝫ ai remãſeram:ſentiẽs te hinc ut Auguſtini ṽbo utar ꝑturitione noue vite turgiduꝫ abire:illic notos vite ueteris nodos timẽs.Quoꝛſum hec iter erũperes recẽſqꝫ ꝓpoſitũ q̃ſnã exitus excipet expectabã.Ecce euaſiſti mundũ.O viatoꝛ feliciſſime ⁊ bꝛeuis:ambiguã vite viã añ ueſꝑam tuto cautꝰ hoſpitio cõcluſiſti.⁊ per quot laboreſ ⁊ per quãta ꝑicula ſcio ego:ſciũt oẽs.nemo aũt certius q̃ꝫ tu:qui te viuũ eẽ ⁊ tãtis aſꝑitatibꝰ reſiſtẽ potuiſſe.credo nũc tecũ tacitꝰ mireris tuũ ipſe terreuꝫ ac moꝛtale coꝛpꝰ aſpiciẽs.uere aũt ut nullũ ſepe animal fragilius:ſic iterdũ nullũ duriꝰ eſt hoie.Itaqꝫ nũc leuiſſimis ſtratꝰ ipulſibꝰ ceu nõ ſuã ⁊ male herẽtẽ ſubito aiam ponit.qꝺ de multis accepimꝰ quorũ quoſdã gaudiũ ingẽs:uel inanis etiã letitia alios doloꝛ:nũc magnis nũc ꝑuis ac leuibꝰ cõceptꝰ ex cãis.riſus alios:alios vue paſſe granũ vnicũ:deniqꝫ Fabiũ ſenatorẽ pilus vnus in potu lactis abſoꝛptꝰ ꝑcluſo ſpũ necauit.poſſent ne oro magis friuole cãe moꝛtis exiſtẽ?Cõtra ṽo nõnunq̃ꝫ uel vulneribꝰ uel ruinis iuictꝰ ita ſpũm tenet:ita emiſiſſe illũ creditꝰ aliqñ reuocat:qꝺ de multis aſperimꝰ etiam ac legimus:ut nihil oino viuaciuſ humano coꝛpuſculo videaṫ.hoꝝ tu vnus ex nũo es:qꝺ ut clare videas huc parũper flecte aium:⁊ poſt curſum vite ꝑcipitis iã ſubſiſte:reſpiciẽſqꝫ in tergũ remetire memoriter vias tuas.libꝛa actꝰ:annos numera:curas examina:deſideria ꝯtẽplare.tũc intelliges per quot lapidoſi itineris anfractꝰ:q̃ꝫ getã domuꝫ:per quos fluxus ꝓcelloſi maris:q̃ꝫ trangllũ littꝰ attigeris:⁊ duci tuo gr̃as ages:qui per medias te ſirtes ⁊ per ſtillã ac caribdim iter ſyreneſ ac ſcopulos ad ſalutis poꝛtũ ſalua puppe ꝑduxerit:ut ſalubꝛẽ eniꝫ tibi augeã ſtuporẽ noli illos cogitare qui e vite huius tẽpeſtatibꝰ enatãt.Illos cogita qui merguṅt:qui qm̃ nõ cõparẽt pauci videnṫ cũ ſint plurimi dies:imo etas tota me deficiet numerantẽ caſus hominũ:nõ coium mõ:ſed illuſtriũ miſerabiles ac famoſos.vnũ ex illuſtribꝰ:ex plebeis alterũ attingã:qꝛ ⁊ noui ambo ⁊ notiſſimi nobis olim viri cuiꝰ tibi nõdũ foꝛſitã auditi.Luchinus nr̃ ueroneñſiſ heu mihi q̃lis ⁊ quãtꝰ vir:q̃ꝫ vir tutꝰ:⁊ q̃ꝫ nr̃i amãs nũ q̃ꝫ nos ꝓpꝛijs noibꝰ:ſed te filiũ:⁊ me frẽm uocitare ſolitꝰ:poſt fidelẽ amicitiã gl'ioſamqꝫ militiaꝫ:ut terrene tandẽ ac labẽtis gl'ie celeſtem ſuꝑadderet:

Uir. Saꝰ

Fab ſena

Luc ṽonẽ

profectus contra turchos illic in littore maris eu-
ximij honestissimo quidem in actu atqꝫ expedi-
tione sanctissima sed procul a patria diem clausit:
naturali licet obitu vniuerse tamen nisi me amor
fallit italie flebili ac damnoso. Ossa constantino-
polim reportata sunt: ne quid de tanto nobis tam-
qꝫ experto belli duce superesset preter memoriam
⁊ luctum filiumqꝫ vnicum adolescentem qui virtu
te animi simillimus patri erit ut speramus. Mar-
tinus theutonus ille semitalis qui crebro hinc ⁊
missus ad imperatorem ibat illic nuper in siluis
throtome quas ambo transiuimus: eodem ipso
tunc comite quas ne tu postea solus totiens perer-
rasti latronum siue hostium in manus lapsus fer-
ro perijt. At tu vide quotiens euasisti: uerum toti-
ens perire potuisti. Nosce liberatricem in se spe-
rantium Christi manum que pro nobis clauo tran
sfixa morti sepe tuum meumqꝫ caput eripuit: non
ut immortales eẽmus: sed ut melius moreremur
pone oro sub oculis tempus illud quo per eas sil-
uas armatoruꝫ comitatu septi tensis balistis eque
stribus ⁊ strictis gladijs multa per diem milia
theutonica passuum agebamus: tum ab ipsis vie
ducibus tuti nihil ab alijs uero periculi multum
esset: nisi nos predonibus cuncta lustrantibus ab
scondisset atqꝫ inuisibiles effecisset ille de quo scri-
ptum. In die malorum protexit me in abscondito
tabernaculi sui. Et rursus obscurentur oculi eo-
rum ne videant ⁊ dorsum eorum semper incurua.
⁊ tunc quidem multi eramus ad solamen forte ali
quid. Ad periculi fugam nihil. At tu postmoduꝫ
cum famulis tuis solus aduersis tempestatibus
loca illa iens ac rediens penetrasti: diu ille tibi di-
cerem anniuersarius labor fuit: nisi te scirem an-
no vno septies quod vix fieri posse quisqꝫ credat.
Iter illud tartareum exegisse. Quid hoc vnuꝫ
memoro nisi qꝫ hoc tibi crebrius fuit? Non tua q-
dem optione sed superioris imperio? At quem lo-
cum non modo occidens sed ⁊ oriens habet inac-
cessuꝫ tibi qua nostris obuersus est pelagis? Quo
tiens enim ⁊ quot maria transiuisti ionior? quam
deinde barbariem non adisti? que discrimina non
obisti dum sepe tibi dicerem. Non sufficies amice
tot laboribus: neqꝫ enim ferreum corpus est tibi:
sed ut scribitur: pelle ⁊ carne uestiuit te: ossibus ⁊
neruis compegit te celestis ille opifex deus. Nũc
quid dicam: ecce non ferreum modo sed calibeum
plusqꝫ aliquid est inuentuꝫ qd̃ non tue tribues na
ture sed illius gratie. Ille te contra omnem diffi-
cultatem inuisibili adamante solidabat qui forma
uit te: ⁊ posuit super te manum suam: sciens quid
de te esset acturus scientia illa sua mirabili ad quã
non possumus: qua cognoscit omnia nouissima ⁊
antiqua. Is te deniqꝫ ad hunc finem ab utero tue
matris elegerat qui iam diu anteqꝫ nascereris: an
teqꝫ formareris in utero nouit te: qui pro tua atqꝫ
omnium salute nec latibulum uteri virginalis cer
te nec patibulum crucis exhorruit: qui te ideo tot
laboribus passus est exerceri ut finaliter requiescẽs
intelligeres quid intersit inter seruitium dei ⁊ ho-
minum: non seruitium dico sed imperium. Profe-
cto enim illud dulce tutum felix: hoc amarum an-
ceps miserum. ¶ Proinde te preteritorum memo
rem eatenus uelim ne ingratus domino tuo sis:
qui tam multis ingratis ⁊ non tuis gratus ac fide
lis fueris. De reliquo autem te hortor: ut omnem
mundi fallacis ornatuꝫ ac fugitiuam falsamqꝫ dul
cedinem paruipendens: ⁊ cum apostolo p̃terita
obliuiscens atqꝫ in ea que ante sunt extentus totis
viribus ad superna contendas. Erige teipsum: do
minus dexteram dabit: attolle animum: ⁊ oppres
sos somno carnis fumoqꝫ rerum mortalium cali-
gantes aperi oculos atqꝫ expurga: ⁊ vide vnde
emerseris: obstupesces: ⁊ flens dices. Nunc cepi
hec mutatio dextere excelsi nisi q: dominus adiu-
uit me paulominus habitasset in inferno anima
mea: Raro si qꝫ clarius cuiqꝫ Christus affuit qꝫ
tibi: quod facile senties si ad cursum rapidissimi
temporis ⁊ uolatilis vite fugam respiciẽs ab ado
lescentia usqꝫ nunc pericula ac labores tuos pro
uanitate susceptos felicemqꝫ exitum simulqꝫ mul-
torum graues interim lapsus recensueris: hoc est
enim quod ⁊ milites in bello ⁊ nautas in freta
precipitat. Nemo occisos aut naufragos omnes
premia victorum ⁊ reducum lucra dinumerant in
felices ut est dictum cogita quo tibi felicior videa-
re. Memento etiam quibus aliquando seruieris:
quid feceris pro amore hominuꝫ qui difficile que
ritur ⁊ facillime perditur: ⁊ sepe quesitus nocet:
fac nunc aliquid pro illo cuius amor sola pietate
parabilis semperqꝫ utilis ⁊ eternus est. Cogita
quid egeris pro extimatoribus pessimis qui ⁊ me-
rita magna licet extenuant aut dissimulant atqꝫ ir-
remunerata pretereunt: ⁊ leuissimas culpas exag
gerant puniuntqꝫ. Age aliquid pro illo qui nulluꝫ
bonum sine premio dimisit nunqꝫ ad se reuersus
sine supplicio mala multa dimiserat. Amasti ali-
quos qui te non amabant: ama illum qui te ama-
uit anteqꝫ tu eum nosses: qui amatus nunqꝫ non
amauit: cum sepe non amatus amauerit: ⁊ aman
do se cogerit amari. Illum ama quem amare sum-
ma est virtus: a quo amari summa felicitas: serui-
uisti superbis ac mortalibus ⁊ quibus seruire vi-
le ministerium fuit. Illi seruire incipe qui est mi-
tis ⁊ humilis corde: quiqꝫ iam non moritur: ⁊
cui seruire regnare est. Si summum fidei seruitij
precium est libertas quantum cum libertate re-
gnum erit. Scis ut minores sileam quanta pro ce
sare hoc nouo proqꝫ romano imperio fecisti: que
⁊ si notissima sibi essent ne dissimulari tuꝫ possent
⁊ ut litterulis meis testata remanerent: quotiens
illi fidem ac labores tuos ante oculos posui: ⁊
quid tibi uel tui actus uel mea uerba profuerint
vidisti. Itaqꝫ recolens diu te inutiliter laboras-
se utiliter iam quiesce: quicquid enim pro Chri-
sto egeris age quantum potes collatum mundi la
boribus quies hec inqꝫ fructuosa: cum ille sterilis
labor esset: nec sterilis modo sꝫ pestifer. Itaqꝫ qui
laboriosissimo calle ad infernum ibas quietissimo
tramite is ad celum: felicissima reruꝫ permutatio.
Seruus hominum fuisti: factus es amicus Chri-
sti. Militabas mundo: deo militaris. Illius mili-
tie stipendium bellum erat: ⁊ labor ⁊ puluis ⁊ stre
pitus ⁊ mortes ⁊ vulnera ⁊ in finem tartarus: hu-

ius autem pax ac requies heremus silentium: ac celeste habitaculũ: ⁊ pennis vita. Illi⁹ militie secularis studiũ erat escã vmiũ corp⁹ alere: atq; ornare ⁊ uelut offerendã regi dapem infercire affatim auro ac gemmis: ⁊ candidis linteis obuolutam templum dei animam negligere. Huius autez religiose militie studium est amicuz colere: corpus atterere: ⁊ in seruitutem redigere: ⁊ obedientie vinclis astringere ⁊ cilicio affligere: deniq; ut hostẽ a quo multa perpessus: multa metuas in carcere ⁊ compedibus habere. Illa tibi suggerebat nunc cruenta arma: nunc purpureas uestes induere: quib⁹ aut terreres hostes: aut mulierculas delectares: hec te humilem pallidamq; induit cuculaz: qua demones terreas ⁊ placeas deo. Illa te docuit fortes equos tensis tibijs urgere: hec te docet charitatis ac spei stimulis ad salutis brauium pigritantẽ animam excitare: equos autem ⁊ teipsum spernere: ⁊ dauiticum illud horrificum meminisse: qd̕ insani equites non aduertunt: non in fortitudine eq uoluntatem habebit: neq; in tibijs viri beneplacituz erit ei. Illa tibi militia ad postremum conscientie morsum ac pauores abditos uanasq; hominũ laudes ⁊ iactantiam operosam: hec animi puritatem ac securitatem perpetuam pollicetur: ⁊ contẽptuz laudum humanarum ut in domino laudetur anima tua: ⁊ in domino glorietur: qui de tantis illam malis eripuit: bonorumq; participem tãtoꝝ recto ad vitam duxit itinere. ¶ O cistertium sacra domus: ubi hec fiunt. O cistertiuz felix scola: ubi ista discuntur. O beatum te qui intra illud sanctum limen: ⁊ teipsum quez perdideras: ⁊ pro multis dominis pauperibus ⁊ malis ac duris vnum bonũ mansuetum largum ac diuitem dominum inuenisti: qui dat omnibus affluẽter: nec improperat: qui rogatus iuste nihil negat: ⁊ si differt vult utili⁹ donare: sepe etiam nec rogari expectat ut merita nr̃a trãscendens sic ⁊ uota preueniens: habes dominum qui non te decipiet: non calumniabitur: non ꝯtemnet: sed eo te pluris faciet quo te magis ipse contẽpseris: habes dominum qui non ledet nec te ledi sinet: non te periculo obiciet: non labori nisi iusto ⁊ pio ⁊ meritorio ⁊ utili ⁊ delectabili ⁊ honesto. habes dominum non huius urbis aut illius: non regni aut imperij temporalis: ⁊ ab altero quesiti: sꝫ qui celum mare terram: ⁊ que in eis sunt: que creauit omnia: pugno continet: nutu regit: cuius regni non erit finis: nec tamen hac tanta potestate difficilem aut superbum. Nunq̃ tibi amicus humilis familiarior fuit q̃ hic erit: si tota ⁊ pura mente uolueris. Nihil enim secum fingi potest: nihil diuidi totum vult. Cor atq; animam tuam cum nemine vult partiri: zelotes est. Si quez forte nisi in se aut propter se alium ames irascitur: ⁊ quemcunque consortem dedignatur: nec immerito neq; enim parem habet ⁊ ipse de se ait: videte ꝙ ego sum solus: ⁊ non est alius deus preter me: ⁊ de eo dictum est: neq; enim est alius extra te. Et iterum. Non est similis tui in dijs domine: quanto minus ergo in hominibus. Quotcunq; se per orbem reguli attollant: quotcunq; se dominos dici uelint: uere vnus est rex regum ⁊ dominus dominantium. Et si te aliquando totum dare homini libuerit nihil in te habenti nisi consensum tuum da nunc immo redde totum deo corpus ⁊ animam cogitatus atq; opera que illius sunt. Et si ea sibi forsan eripueras: ut alterius fierent imploratus aderit: ut indigno possessore spoliato suum ius ipse recipiat: ⁊ tu fidem tuam: si illi ergo vite primitias abstulisti redde reliquias saltem bona fide integras liberaliter: cum debitore paciscitur ⁊ libenter obliuiscitur. Nempe si in laudem Julij Cesaris ait Cicero ꝙ nihil soleret nisi iniurias obliuisci: quanto id dignius in laudem Christi dicit̃: qui nisi obliuiosus iniuriarum nostri autez ⁊ sue misericordie memor esset frustra per prophetam diceretur: Cũ iratus fueris misericordie recordaberis: ⁊ iteꝝ. Reminiscere miserationum tuarum dñe ⁊ misericordiarum tuarum que a seculo sunt. Ac deinde: delicta iuuentutis mee ⁊ ignorantias meas ne memineris: ⁊ post statim. Secundum misericordiam tuaz memento mei tu. Meminerit mihi crede tui tuarumq; miseriarum: ⁊ suarum misericordiarum sponte meminerit. Quid ni enim? Quis non libens qd̕ eximiuz habet recordetur ⁊ cogitet? qs non thesauros suos explicãs quod preciosissimuz ibi est crebrius auidiusq; consideret? Quod si ei⁹ de quo nunc loquebar principis in honorem laudator idem ait. Nullam de virtutibus suis plurimis misericordia eius admirabiliorez esse nec gratiorem quanto id iustius christo datur de quo scribitur misericordia domini plena est terra. Suauis dominus vniuersis ⁊ miserationes eius super omnia opera eius. Misericordia domini quia non sumus consumpti. Contra v̊o tuarum ne dubites offensarum obliuiscetur omnium modo tu malarum uoluntatum ⁊ male consuetudinis obliuisci uelis: obliuiscetur inq̃ ⁊ delebit iniquitatem tuaz ⁊ q̃tum distat ortus ab occidente longe faciet a te ⁊ a peccato tuo mũdabit te ⁊ proijciet illd̕ ut quesitum non inueniatur. Non fefellit qui promisit dicens: deponet iniquitates nostras ⁊ proijciet in ꝓfundum maris iam peccata nostra: neq; hic desinet donec summum illud impleuerit ut ubi abundauit peccatum abundet ⁊ gratia: quod in multis ⁊ fecisse eum scimus: ⁊ facturum esse confidimus deniq; plus in illo repperies q̃ sperare auderes: vnq̃ aut optare nisi per te vnum steterit. Ipse eniz nullam conditionem non amplectitur dum in ius domini reponatur. Ita lete redeuntem te excipiet quasi nil debeas: ⁊ fortassis eo letius quo ⁊ maiore cum gaudio filius amisso patrimonio reuersus excipitur: ⁊ amissa in deserto ouis ⁊ dragma domi perdita exultantius inuenitur: ⁊ omnino mai⁹ est gaudium super vno peccatore penitentiam agẽte q̃ super nonagintanouem iustis qui non egẽt penitentia. Quod non ideo scriptum est: ut iusti ad peccatum incitentur: sed ut iniusti a desperatione retrahantur. Accede ad illum confidenter nec timor aut pudor impediat: non te detineant: sed tu illos trahe: bonus enim comitatus peccatoris ⁊ acceptus deo est metus ⁊ uerecundia modo spez ac fiduciam non excludant. Sit tibi de te metus: de domino tuo spes placatum tibi illum iuenies: si

Cic
Ces

te reũ atqꝫ eum dominum ex animo fateare: plus
vno die fastidij plus insolẽtie atqꝫ irarũ passus es
ab hoie eque ac tu mortali: ⁊ peius forsitan mori-
turo: ꝙ̄ ab omnium dño sis passurus oi tempore:
non te auarus ianitor: non superbus lictor arcebit
die noctuqꝫ adire illum poteris atqꝫ alloq. Semp
te audiet: ⁊ si rite aliquid petes exaudiet ꝙ̄ꝙ̄ nec
multa petere sit necesse: ⁊ vnum necessariũ esse eo-
dem dicente didicerimus. Scit celestis pater qui-
bus indigemus ⁊ necessitatum conscius est nostra
rum pⁱmum queramus igitur vnuꝫ illud hoc est re
gnum dei ⁊ hec omnia adiciẽtur nobis. ¶ Si qñ
autem tibi fortassis durior aut tardior videreẽ ex-
pecta: esto longanimis: noli diffidere: neqꝫ tedio:
uel angoribus affici: noli impatientie ad te adituꝫ
dare: fiet tibi uel qđ cupis uel qđ expedit. Quod
si forte qui per aulas mortalium dñorum creberri-
mus mos est intercessione tibi opus apud dominũ
esse credideris ꝓna semper ac facilis ad gratiam
via est. Non eges pecunia: non dolis aut blãditijs
sed pietate ac fide. Est illi virgo mater qua nil vn-
ꝙ̄ mitius sol vidit: nil humaniuꝫ nostra habuit nã
Jam ṽo humilitas tãta est ut ⁊ eã celo dignaꝫ fe-
cerit: ⁊ ad terram celi dñm inclinare potuerit: quã
do hanc ułsolam uel precipuaꝫ respexisse videtur
deus homo mox futurus dum idoneam genitricẽ
nostra sibi de specie p̃pararet deniqꝫ omnis in hac
virtus ita supereminet ut preter solam filij sui ani-
mam in nulla vnꝙ̄ alia tam excellens fuerit: hec fi
delium licet peccatoꝝ p̃ces filio porrigit: ⁊ pia il-
lis ueniam poscit instantia: ⁊ si enim peccata ode-
rit peccatores non odit: sed potius misereẽ: eorũqꝫ
ꝯuersionem diligit ac salutem cupit recolens illoꝝ
peccato: ⁊ que ex peccato nascitur miseria: diuinã
misericordiam inclinatam tanti sibi honoris tan-
toqꝫ felicitatis mãm excitasse: ⁊ ut mater dei fie-
ret: ⁊ virgo persisteret: qua nil vnꝙ̄ toto orbe fecũ
dius nilqꝫ esset intactius: Sin fortasse qr interduꝫ
magnis in curijs p̃sertim accidit: ut apud interces
sorem intercessore altero opus sit: piuꝫ hũc tibi am
bitum necessarium putabis: optimum remediũ p̃-
sto est: habes Bernardum ordinis tui pⁱncipẽ: quẽ
te amare ⁊ tui p̃sentia gaudere mihi ꝑsuadeo atqꝫ
optare: ut in domo sua quã mũdo pretuleris bene
ac feliciter tibi sit illũ aduoca: nullus tibi paratior
ad ferendam opẽ: nullus domine gratior ut crediẽ
nullus amitior delectãtur: pij duces fidis adesse
tyronibus: ⁊ quid multa: habes intercessores atqꝫ
aditum: habes silentiũ atqꝫ ociũ: habes loca solita
ria ac deuota: habes demum oia vnus: nisi tibi ip̃e
defueris qđ ut spero nõ facies piger in seculo inqꝫ
oculis hominũ nõ fuisti ubi pigritia sepe utilis ⁊
dãnosa sollicitudo est: piger in heremo añ dei ocu-
los non eris: ubi ⁊ sollicitudo semꝑ utilis ⁊ fune-
sta pigritia est. Illic enim de rebꝰ perituris ut nũc
vides atqꝫ inanibus agebatur: hic de tua eterna
agitur salute publicus mundi error ⁊ vulgaris est
cecitas: parua ⁊ fugitiua sectari: magna ⁊ mansu-
ra despicere. In hoc tu decetero non errabis: ꝓba
sti omnia singula discusisti: qđ optimuꝫ est tenebis
Multa vidisti ꝙ̄uis adhuc iuuenis que multi de-
crepiti non viderũt. experientie nisi fallor nihil de
est nequid desit uoluntati tuum est curare. Itaqꝫ
ne diutius ab orando te distrahã: hic insiste: ut per
singulos dies inuisibili ac celesti medico egritudi
nem tuam inuisibilem atqꝫ occultum anime vulnꝰ
ostendas: occultũ dico alijs: sibi eniꝫ nihil occultũ
est scrutanti corda ⁊ renes deo: sed quod videt oñ
di sibi amat: oditqꝫ oculi. Neqꝫ te hinc terreat tue
miserie magnitudo: multo enim magis ipse est mi
serator: ꝙ̄ tu miser. Nr̃a miỿia magna qdẽ: dei au
tẽ miỿicordia ĩfinita est. Neqꝫ ṽo diffidas ꝙ̄si ma-
gnũ insuetũqꝫ aliqđ petas: magnũ fateor: imo ma
ximuꝫ tibi sibi ṽo per minimũ: si tu hõ pctõr: ipse
est agnus dei qui tollit peccata mundi: qui non ue-
nit uocare iustos sed peccatores. An qui munduꝫ
tot peccati sarcinis leuat suo fasce vnum homineꝫ
non leuabit? Si es eger ⁊ male tibi est. Ipse ait nõ
egent qui sani sunt medico sed qui male habẽt. Si
leprosa cõscientia tua est iste leprosos non abhor-
ret quorũ in domo discubuit: ne quis vnꝙ̄ dubita
ret in leprose mentis habitaculũ inuitatum esse il-
lum uẽturum: leprosos quoqꝫ mundauit: ⁊ lepro-
so illi dicenti domine si vis potes me mundare: rñ
dit uolo. mũdare: ⁊ lepram ipsaꝫ dicto citius sola
beatifice manus extensiõe discussit. Si qđ in ani-
ma tua ius peccandi usũ forsitan aduersariꝰ noster
inuasit. Ipse obsessos a demonibus liberauit. Si
tempestatibus rerum temporalium ac fluctibꝰ vi-
te preterite: nunc etiam tua quatitur nauicula. Ip̃e
ṽo cõpescuit tempestates ⁊ petrũ ne mergereẽ vn
dis extulit: ⁊ paulum ter naufragio eripuit: si cur
ua ⁊ in terram ꝓna est uoluntas tua: ut sursum nõ
possit aspicere si claudi motus si affectus paralyti-
ci neqꝫ attollere se ualentes si manus arride atqꝫ
operibꝰ pietatis inualide. Ipse curuos ⁊ claudos
⁊ paralyticos erexit. Ipse aridos salubri humore
restituit. Et si forte lõga ꝯctꝰ egritudine nec teip̃m
ad salutẽ ferre potes nec qui ferat habes aliũ. Idẽ
ipse est qui lãguido iam trigintaocto annis immo
bili iussit ut surgeret: surrexitqꝫ grabatulum suum
humeris suis gestans. Siquis feruor adhuc cupi
ditatũ antiquarum uelut febris animaꝫ tenet. Ip̃e
febrientem grauiter petri socrum manu tãgens li-
quit incolumem. Si hydrops insatiabilis mẽtem
p̃mit: ipse sanauit hydropicos. Si ceci interiores
oculi tui sunt ipse cecos illuminauit. Si surde au-
res monitis celestibus si uel dei laudibus uel pec
catorum ꝯfessioni muta sunt labia: ipse surdos fe-
cit audire ⁊ mutos loq. Si postremo mortuꝰ pec-
cato: si mala ꝯsuetudine es ĩfectꝰ ip̃e mortuos susci
tauit ⁊ quatriduanos iã fetentes e sepulchris eru-
tos vite reddidit. Nihil petes ergo qđ non dede-
rit qđqꝫ nõ libẽtissime sit daturus: pete ĩtrepidus
sed reuerens qđ necesse hẽs: porro ut dixi vnuꝫ est
necessariuꝫ cum damnosa ⁊ superuacua multa sint
Neqꝫ importunus fieri metuas ipse importunita-
tẽ hanc docuit. Ipse ait petite ⁊ accipietis queri-
te ⁊ inuenietis pulsate ⁊ aperietur uobis: de dijs
gentium satyricus loquens ait. Carior est illis ho-
mo ꝙ̄ sibi. Aspirauit ad ueruꝫ: sed non attigit. Cũ
enim omnes dij gentium demonia non carus illis
haud dubie: sed odiosus est homo inuidentibꝰ no-
biꝫ oẽm felicitatem atqꝫ omne sanctum gaudium:
⁊ de nostra miseria ac dolore gaudentibus: recte
si id dici uelis tu deoꝝ nomẽ ad deũ ueꝝ atqꝫ vnũ
trãsfer ṽe illi carior est hõ ꝙ̄ sibi illi eni sꝑ est carꝰ:
qui ut scriptum est: diligit oia que sunt ⁊ nihil odit
eorum que fecit: nec dubium quin in primis ipsum
qui ad eius imaginem ac similitudinem a princi-

Optiuꝫ medicꝰ deꝰ est

Satyrꝰ

pio factus erat: ⁊ cui ipse post similis fieri uelle di gnatus est hominem amet: in similitudinem homi num factus ut legimus: ⁊ habitu inuentus ut ho mo non potest non amare quod est: amat igiť plus ⁊ amauit prius ut qui melior antiquiorqꝫ est mul to totus amor atqꝫ eternitas: amauit nos antequā nos eum. uel nos ipsos quippe ante etiam q̄ꝫ esse mus nisi enim amasset nō creasset: merito est amā dus: immo quidem redamandus qui amare inci pit ⁊ amore victor ⁊ tempore: de quo ait Joānes apostolus. Diligamus dominum: quia ipse prior nos dilexit. ⁊ Paulus. Christus dilexit nos: ⁊ tra didit semetipsum pro nobis q̄ꝫ q̄ꝫ quid alios testes quero. Ipse amator ⁊ deus nr̄: de patre suo loquēs sic deus dilexit mundum inquit ut filium suū vni genitum daret: nil aliud profecto q̄ꝫ hominem mū di appellatione significans: at non ut deo semp si cut ⁊ sibimet carus est homo. Et si eniꝫ quod apo stolus idem ait. Nemo vnq̄ꝫ carnem suam odio habuerit: sepe tamen per effectuꝫ patuit multos su am amando animam odisse: atqꝫ ita fuisse sibi ipsis uel manifesto odio uel amori odij vi habenti. Sic dilectus dominoqꝫ tuo carior q̄ꝫ tibi pete fiduciali ter nil hesitans: nam ⁊ ab amante petis ⁊ ab hn̄te quod petitur: dare autem ⁊ solito ⁊ optante negā te autem nihil quod dono dignum sit: sciens repe to: nam si hoc de terreno imperatore plausibiliter dictum est: quanto plausibilius de celesti: qui cuꝫ omnia que optari possunt: ⁊ quo nihil est melius fe licitatem ⁊ seipsum homini dederit thesauris su is nil inde detrahitur: dicerem sed additur nisi qa quod plenum atqꝫ perfectum est additionē ⁊ aug mentum respuit. Certe aliquid quotidie diuinorū munerum munero accedit: ⁊ misericordia que nō potest maior esse fit notior: proinde ⁊ si supra tuuꝫ meritum petiturus sis: ⁊ si tu tanto indignus es munere ut indigni sumus omnes: non hoc tamē il le respiciet: neqꝫ quid te accipere sꝫ quid se dare de ceat inquirit: quod in Alexandro rege macedonuꝫ a seneca reprehensum in eterno rege nostro ꝓrsus a nemine reprehendi potest sed laudari debet ab omnibus. Nam si quereret quid nos accipere de ceret aut nihil nobis aut supplicium daret sese igi tur respicit: se metitur ⁊ ẜm magnam misericordi am suam miseretur nostri: nō ẜm opera nostra: gra tia enim saluati sumus per fidem: ⁊ hoc non ex no bis ut Apostolus ait: dei enim donum est: non ex operibus ne quis glorietur: fecit quidem quisqꝫ nostrum quod peccatoris est propriū: facit ipse qđ est proprium redemptoris: absit omnis diffidētia: adsit spes salubris: quisquis sane tu sis id qđ peti tur dono utiqꝫ non indignum est. Nam neqꝫ cuiq̄ꝫ damni aliquid: neqꝫ iania cōmoda petis tibi opes inopes: honores inglorios: potentiam imbecilem sed dei misericordiam: ac salutem anime tue: qua vna inuenta multo eris ditior q̄ꝫ quisq̄ꝫ regum cū pompis suis omnibus inter quas ceci supbiūt ter ra ⁊ cinis. ¶ Sed iam satis est: summa omniū hec sit: inqꝫ hoc finiam. Multi olim tibi erant domini: per quos poteras perire: principes ac reges terre: vnus tibi nunc est domin9 per quem potes saluus esse. Isqꝫ excelsus pre regibus terre. Isqꝫ terribilis ⁊ qui aufert spiritum principum: terribilis apud reges terre. Hunc cole igitur: ⁊ hunc ama: ut effe ctum tui nominis impleas: quicquid enim aliquā

Joannes

do aliter ꝓ qualitate materie scripsisse videar: nō potest sacer amor esse mundi huius cum sit scriptū nolite diligere mundum neqꝫ ea que in mūdo sunt quoniam omne quod est in mundo concupiscentia carnis est ⁊ concupiscentia oculorum ⁊ supbia vi te: ⁊ iterum. Adulteri nescitis quia amicitia hui9 mundi inimica est deo. Ergo ut digne sacri amo ris nomen habueris celum ama: celiqꝫ dominum concupisce: hunc quere de quo dictum est: querite faciem eius semper: ⁊ hunc inuentum arripe: ⁊ to tis anime ulnis amplectere: utere consilio Augu stini: proiciente te in eum noli metuere: non se sub trahet ut cadas: proijce te securus: excipiet ⁊ sana bit te: ⁊ puto iam sentias: iam sanari incipis ab il lo: qui quoniam dei perfecta sunt opera crede mi hi ꝑficiet quod incipit: non lassabitur: non lentescet non queret occasiones qui postremo te in fineꝫ co mitabitur: teqꝫ nec in vita destituet nec in morte: sed tunc maxime aderit: ut spiritum quem creauit accipiat per angelos suos ad sedes pacificas per ferendum: ⁊ per sacerdotes suos corpus humo re commendet die ultimo resumendum: ut plena feli citas tua sit. Ecce qui tantum paruo ⁊ labili pro p̄ mio laborasti paruo ⁊ dulci labore: immo multa cū requie dominorum optimo seruiens infinita ⁊ eter na premia consequeris. Idqꝫ acriter tecum repu tans ⁊ uentura preteritis conferens: nec tristitiam vnq̄ꝫ nec fatigationē senties nec torporem. Et hec tam multa hodie tecum non quia tu multis egeas sed ut te alloquens me audiam: docendo discitur. Sepe datuꝫ alteri consilium danti profuit. ¶ Qđ me autem v̄bo sed multo magis exemplo tuo ex citas pie facis. Qđ epistolam v̄o meam petis: nō aliter q̄ꝫ si ad tam honesti principij perseuerantiaꝫ meo tibi opus esset hortatu. Amice id quidē ut oīa ⁊ humiliter atqꝫ urbane: uere enim in me p̄ter opi nionem tuam meamqꝫ simul fidem quid est vnde: seu realis seu uerbalis auxilij ⁊ multū speres. pos sem v̄o repetere quecunqꝫ olim germano illi meo eodem calle cartusiam tunc ingresso quo tu nūc ci stertium ingenti ep̄la que deinde sibi ac fratribus suis scripsi latius: nisi ꝙ ⁊ tibi non necessarium ⁊ mihi non facile visuꝫ est. E duobus sane que postu las preter epistolam feci quod magna pars eorum qui se amicos dicunt: aut neutrum tamen faciunt: aut minimum. Feci ego quod minimum: psalmos septem misi quos in miserijs dudum meis ipse mi hi cōposui: tam efficaciter utinam q̄ꝫ iculte: utrūqꝫ enim prestare studui: leges eos qualescūqꝫ sunt: id qꝫ patientius facies: si hos quidem ipsos ⁊ te pe tijsse ⁊ me multos ante annos: luce vna nec inte gra dictasse memineris: librum vite solitarie queꝫ ad solitudinis tue solatiuꝫ requiris: in presens mit tere nequeo: duos nāqꝫ nec dum plures habui. Al terum tu portasti tuo ultimo digressu ad illum cui inscriptus est antiquum probatumqꝫ patrem meū quem q̄ꝫ lete susceperit tu in vultu eius ego in litte ris suis legi. Alter penes me substitit: quē licet nō tanti faciat iudicium meum: quanti amor fecit illi9 caruisse tamen eo noliꝫ. At si scriptor forte quod p̄ rarum fateor fidus affuerit credo te sperare quod ⁊ hoc ⁊ quicquid potero pro tua consolatione pro no uolentiqꝫ aio semper faciam: ⁊ p̄sertim quo ad studium religionis pacemqꝫ animi proficias: ⁊ christi amorē. Quē tu frater cū te suspirijs sanctis

Aug

ac pijs lachrymis:quibus ad frangēdā peccati du ritiē iramq3 dei leniēdā atq3 auertēdam ꝛ gratiā consequendam nihil est efficacius. Ualde familia rem illi factum senseris per me oratus pro me ora bis:ut qualiscūq3 vite mee finis bonus ꝛ sibi: pla citus sit : in quo ut ipse nouit : ultima immo vnica spes est mea:viue nre memor amicitie: ꝛ uale Ue netijs.xv.kaleñ.aprilis.

¶ Ad Guidonem.vij.archiepiscopum Jañ.de mu tatione temporum. Epistola.II.

Scio iā hinc mihi obstare illā flacci sententi am:ubi de moribus senis agens difficilem illum dixit: ꝛ querulum seq3 puero acti tē poris laudatorem. Non nego id quidem ita eē : s3 licet id mihi sepe alibi fortassis : huic nunc tamen epistole non aduersum dico q̄uis enim ego queru lus ꝛ laudator ueterum:hec tamē seu ueterū laus seu querela presentium ꝟa erit : se per hos mētiri solitum vitas sonat. Cui ꝛ si auctor fidem deroget ipsa sibi fidem facit:dico ego teq3 fassurum spero: dico ꝛ queror ꝛ si virum decet lugeo: quid ita pe ioribus annis senectutem agimus: q̄3 pueritia acta est?nisi qd auguror ut arboris sic hominis etatem esse ut sicut illa celi minas atq3 aerias tempestates ita hec mundi difficultates ꝛ procellas rerum du rior ferat:quas tenerior non tulisset. Sed hec con solatio nobis accommoda est. Alijs non ita. Nam innumerabiles nobis ꝛ senescentibus pubescunt: ꝛ pubescentibꝰ senescebant:fieriq3 potest:ut ꝛ hos tranquilla maneat senectus: ꝛ illis pueritia ingeta trāsiuerit:quāobrē omissis alijs ad rem nostrā ue nio:profecto enim ut viuendo ad malorum tolerā tiam duriores simus ad multa fragiliores facti su mus: ꝛ qd nemo neget indignantiores ad omnia. Nihil est enim indignantius senectute. Motꝰ hec animi ꝛ si placare norit ac tegere : sentit tamen sic ut etas nulla profundius fessa iam ꝛ vite confecta fastidijs:hec sententia mea est:quam non audien do nec legendo:sed experiendo didici:quāq3 an tu probes nescio certe qd de etatis mutatione in pe nis ac ruina dicere institui approbare ipsa te sole clarior vitas coget. Nec iniucundum puto:nec in utile fuerit aliquantulum nunc etiam preteriti tē poris meminisse:q̄3 lōgissime igit potes retro me cum uerte oculos. Et primā quidem illam vite par tem quam tu domi tue: ego in exilio meo egi. Ne q3 vo magna hinc elicias argumenta ubi tam exi guum lumen sit rationis animiq3. Jn ipso sane in fantie pueritieq3 confinio:forte in galliam transal pinam:eam.s.que prouincia prouincie nūc dicitur olim arelatensis prouincia dicebatur : vno prope tempore transuecti ambo confestimq3 qualem etas illa patitur amicitia iuncti usq3 ad exitum duratu ra vnum vite iter arripuimus. Atq3 hic ego tuam ianuam sileo vnde tunc nobis transitus fuit cuius tu ortus in finibus:nunc pontificatus in uertice cō stitutus nosti omnia: ꝛ ego quidem de hijs latius duci urbis illius ꝛ consilio scripsi olim:epistolāq3 illam tibi cognitam ꝛ probatam scio. Meta pueri lis nostre peregrinationis illa fuit que ab antiquis auennio.a modernis auinio dicta est. Jnde quoni am romano pontifici: ꝛ ecclesie secum ibi tunc no uiter peregrinanti:neq3 in suam sedem usq3 post an num sexagesimum reuersuro:locus angustus erat domorum ea tempestate inops incolarumq3 col luuie exundans consilium nostrorum senum fuit: ut mulieres cum pueris ad locum primū se trāsfer rent. Jn qua transmigratione ꝛ nos duo iam pue ri nec dum puberes cum reliquis simul:sed ad ali ud hoc est ad scholas grāmatice missi fuimꝰ. Car pentoras loco nomen urbs parua quidem: sed p̄ uincie parue caput. Tenes memoria tempus illō quadriennij quanta ibi iucunditas: quanta securi tas que domi qes:que ue in publico libertas: que per agros ocia:quod ue silentium. Tu credo idem sentias certe:ego adhuc illi tempori:immo vo om nium temporum auctori gratiam habeo qui id mi hi spatium tam tranquillum dedit.ut absq3 ullo re rum turbine pro ingenij ibecillitate doctrine pue rilis tenerum lac haurirem quo ad cibi solidioris alimentum conualescerem. Sed mutati sumꝰ di cat aliquis.hinc est ut mutata simul nobis omnia videantur : sic oculo sic palato : alia quidem sano: egro alia eadem res videt. Mutatos fateor:quis enim non dicam carneus sed ferreus aut saxeꝰ tā to non mutetur in tempore? Enee atq3 marmoree euo cedunt statue urbes manu aggeste ꝛ que iu ga montium premunt arces:quodq3 est durius so lide ipsis ex montibus rupes ruunt: quid facturum rear hominem mortale animal fragilibus mēbris ꝛ cute tenui compactum. Sed an mutatio tāta est ut manente anima iudicium aut sensus abstulerit: satis existimo si nobis quales hodie sumus que tūc fuit etas illa redeat. Non omnino talem visum iri qualis eo tempore visa est:ne nihil penitus annis actum dicam:alia certe videbitur. Nunquid tamē non longe melior multoq3 tranquillior:q̄3 que nūc agitur? An quia fortassis minutissimum illud opꝰ mirmithidis quadrige quam tegebant ut perhibēt alij musca rotarum radios non discernūt oculi seu calcitratis nō dinumerant formicarum pedes par tesq3 alias humani aciem obtuitus tenuitate fru strantes : neq3 iliadem illam quam subtilit̄ adeo fuisse descriptam:ut tota vnius testa nucis include retur ait Cicero:clare expediteq3 perlegunt: idcir co sic caligant:ut urbes vicosq3 urbium ciues mo res habitus domos templa non videant:sic mens hebet.ut vnitati ꝛ deformata omnia nō agnoscat. An non sepe postea ciuitatulam illam reuidimus a seipsa usq3 adeo diuersam ut alienati magis ani mi videri possit tamq3 enormem mutationem re rum omnium non videre. Nō multis annis ex quo inde discessimus totius qd ante non fuerat prouin cie litigiorum sedes dicam rectius domus demo num facta est:cessit ocium:cessit gaudium: cessitq3 tranquillitas:cuncta ilico iudiciarijs tumultibus atq3 clamoribus plena erāt. Quid nobis obicitur mutatio qui trāslati alior locis mutatis ꝛ accedē te euo mutari utiq3 poteramus: ꝛ haud dubie mu tabamur ipsi iam ciues vix suam patriam agnosce bant:quod crebra uotorum lamentatione didici mus. Sed hec mutatio pro iustitia fuit dixerit qs piam que raro sine clamoribus exerceri pōt. Ego autem de mutatione ipsa nō de causa disputo. Nū quid vo illud etiam iustitie fuit : ꝙ post annos ea ipsa urbs ꝛ circūfusa regio:que securissima: ꝛ apo stolice:cui subest sedis reuerentia pene armis exē pta ꝛ iaccessibilis videbat marti p̄donum exercitu nō uexata tm̄ s3 uastata atq3 ad extrema miseriaꝝ redacta est hec nob pueris:siqs illic vnq3 euētura

Iliias

Cicero

uaticinaretur: nonne inuiſus pariter atqȝ inſanus haberetur uates? Sed teneo ordinem. Et q̃ȝq̃ȝ de maioribus poſſem: ut memoria tamen tua noſtre aſtipuletur aſſertioni. de hijs que ſimul ambo vidimus cupidius tecum loquor. Inde igit̃ ſimul quoqȝ: nam quid diuiſim magna etatis parte geſſimus vicina iam pubertate ad montem peſſulanum florentiſſimum tunc oppidum: iuriſqȝ ad ſtudium delati: aliud ibi quadriennium exegimus: cuius tunc poteſtas penes maiores balearice regem erat: exiguum preter loci angulum francorum regi ſubditum: qui/ut ſemper prepotentium importuna vicinia eſt: breui totius oppidi dominium ad ſe traxit. quenam v̇o tunc ibi quoqȝ tranquillitas: que pax: que diuitie mercatorum: que ſcholariuȝ turba: que copia magiſtrorum? Quanta ibi nunc horum omnium penuria: publicarumqȝ ⁊ priuatarum rerum quanta mutatio: ⁊ nos ſcimus ⁊ ciues qui utrũqȝ viderunt tempus ſentiunt.

Mōſ peſulan⁹

¶ Inde Bononiaȝ perreximus: qua nil puto iucundius nilqȝ liberius toto eſſet orbe terraruȝ. Meminiſti plane qui ſtudioſorum conuentus: quis ordo: que vigilantia: que maieſtas preceptorum. Iuriſconſultos ueteres rediuiuos crederes: quorum hodie prope nullus eſt ibi: ſed pro taȝ multis ⁊ tam magnis ingenijs vna urbem illam inuaſit ignorantia. hoſtis utinaȝ ⁊ nõ hoſpes. uel ſi hoſpes ac non ciuis: ſeu quod multũ uereor regina. ſic mihi omnes vident̃ abiectis annis manuȝ tollere. Que nam ibi preterea tũc ubertas rerum omnium: que ue fertilitas: ut iam p̃ſcripto cognomine per omnes terras pinguis Bononia diceret̃. Incipit illa fateor quidem huius pontificis maximi: qui nunc rebus p̃ſidet conſilio ac pietate reuireſcere atqȝ pingueſcere. uerum hactenus ut illius urbis non modo precordia: ſed medullas rimareris: nihil macrius: nihil aridius inueniſſes. facete ut in malis iocari ſolitus erat. Ille vir optimus ad illius regimen: legat⁹ de latere: ut ipſi uocant miſſus nouiſſime: ad quem viſendum anno retro tertio cum ueniſſem: poſt parui hoſpitis letos ⁊ nimis honorificos amplexus: ſermonem uariũ exorſi ſumus. querentiqȝ mihi publico de ſtatu. hec inquit amice bononia olim fuit: nunc autem macerata eſt. piceni nomen oppidi traxit in iocum. Sentis puto ut dulci quadam cum amaritudine inter hec mala ⁊ bonarum memoriam rerum uerſor: heret memorie mee credo ⁊ tue idelebile fixumqȝ ueſtigium illius temporis quo ſtudioſoruȝ vnus ibi agebam. uenerat iam etas ardentior. iam adoleſcẽtiam ingreſſus ⁊ debito ⁊ ſolito plus audebam. Ibam cum equeuis meis: dies feſtos uagabamur longius: ſic ut ſepe nos in campis lux deſereret: ⁊ profunda nocte reuertebamur: ⁊ patẽtes erãt porte: ſiquo caſu clauſe eſſent/nullus erat urbi murus uallum fragile iam diſiectum ſenio: urbem cingebat intrepidaȝ. Nam quid muro ſeu quid uallo tãta opus erat in pace. ſic pro vno multi erant aditus quiſqȝ cõmodiorem ſibi carpebat ingreſſuȝ: nil difficile nil ſuſpectuȝ erat. Ut muro: ut turribus: ut ꝓpugnaculis: ut armatis cuſtodibus: ut nocturnis excubijs opus eſſet: interne primum uenena tyrannidis poſt externorum fecere hoſtium inſidie atqȝ inſultus. Quid notiſſima ruminans circa bononiam demorari ſtilum cogo: niſi quia tam recens illius mihi ueteris bononie memoria eſt: ut quotiens hanc videre contingit ſomniare crediderim. neqȝ oculis ipſe meis fiderem. ſic multos iaȝ per annos pati bellum: libertati ſeruitus: copie inopia: ludis meror: cantibus querele: choreis virginum predonum cunei ſucceſſere: ut preter turres atqȝ eccleſias adhuc ſtantes miſeramqȝ urbem altis uerticibus deſpectantes hec que bononia dicebatur diu quid vis potius q̃ȝ bononia videretur.

Bononia

¶ Sed ut iam bononia diſcedamus: acto ibi triennio domuȝ redij. illam dico quam pro arni domo perdita mea mihi ſors bona utinam reddiderat: rhodani turbidam ad ripam: qui locus a principio in finem: ⁊ ſi vno ſemper tenore iudicij: non tam propter ſe q̃ȝ ꝓpter concurſantes ⁊ coactas ibi concretaſqȝ totius orbis ſordes ac nequitias multis atqȝ añ alios mihi peſſimus omnium viſus ſit: tanto tamen ſeſe peior factus eſt: ut quod nemo niſi prorſus impudenti mendacio negare audeat: ſibi ipſe collatus fuiſſe olim optimus videri poſſit. Nam ne ſingulis immorer: q̃ȝq̃ȝ nulla ibi vnq̃ȝ fides: nulla charitas: ⁊ qđ de Hannibale dicitur nihil ueri: nihil ſancti: nullus dei metus: nullum iuſiurandum: nulla religio: ibi non quidem propter ſe: ſed propter preſidentis electionem ſumma uere religionis ars eſſe debuerat. erant ibi tamen quantum oculis apparebat multa ſecuritas ac libertas: que ita funditus periere: ut cum ceteris ⁊ publicanorum inaudito ibi hacten⁹ ⁊ ignoto deprimatur iugo: ⁊ metu graui hoſtium ſine fine circũſonantium neceſſe fuerit nouis urbeȝ menibus circũplecti: ⁊ ubi noctibus totis apta omnia fuerant: luce media: portaruȝ aditus armis obſtruere. Neqȝ id ualuit: quin male tuta ferro ac menibus redimenda auro: ⁊ precibus ſalus eẽt. Idqȝ ego dei nutu geſtum ſeu permiſſum reor: ut uel ſic vicarius ſuus: quiqȝ illi aſſidẽt neglecte diu nimis ſponſe in memoriam ac deſiderium traherẽtur: qđ ſiue hac cauſa ſiue inſita virtute. iaȝ in pontifice factum vides. reliquos duriores aut deus molliat: aut mors quod cepiſſe iam viſa eſt. Ceterum mala hec ſi capiti acciderũt: patiẽtius ferant mẽbra: nec miret̃ q̃ſq̃ȝ: ſi quos a limine ꝓprio p̃ñs Romanus pontifex ipſe nõ arcuit eiuſdem abſentis reuerẽtia non cohercet. ne qua enim uetus mali ꝯſuetudo recens bonum interpellet: uellicãſqȝ nõdum ſtabiles animos redeundi forte ingerat appetitum. plagaȝ illam latrocinijs maxime nũc ĩfeſtã ſcim⁹.

¶ Unũ hic anteq̃ȝ longius eam qđ me premit dicam. nitarqȝ hodie qđ uerum nolim tecum loquendo iuueneſcere. Noſti ut in illo ſurgentis vite flore: cuius ante memini quem grãmaticorum in ſtramine uelut in delitijs egimus: cum ſemel parẽs meus patruuſqȝ ſimul tuus: qui ea ferme tunc etate erant: qua nũc ſumus ad carpẽtoracẽſem quam modo dicebã ciuitatulam de more ueniſſent: patruuȝ ipſum quaſi aduenam uolũtas cepit ex vicinitate credo ⁊ nouitate rei orta preclariſſimum illum fontem ſorgie videndi: qui per ſe olim notus ſi parua de re gloriari cum amico ideſt ſecum licet: meo longo poſtmodum incolatu meiſqȝ carminibus aliquanto notior factus eſt. Re audita puerilis ⁊ nos cupiditas exciuit ut duceremur. ⁊ qm̃ non ſat tuto cõmitti eq̃s videbamur: ſinguli nobis famuli dati ſũt: qui eq̃s ipſos noſqȝ ut ſit a tergo cõplexi regerent. Atqȝ ita mr̃e illa oium optima: q̃s q̃dem viderim: que carne mea: amore autem cõmunis mihi tecũ fuit: vir

tandem exorata sed multa pauēte ac monente ꝑfe
cti sumus: cū illo viro cuius uel sola recordatio le
ta est. cuiusqꝫ tu nomē ꝛ cognomen retines doctri
ne autem ꝛ fame plurimum addidisti: cum ad fon-
tem sorgie uētum esset recolo enim non aliter: q̄ꝫ si
hodie fuisset: insueta tactus spē locorum: pueriles
inter illos cogitatus meos dixi ut potui. En natu-
re mee locus aptissimus: queq̄ꝫ si dabit aliquando
magnis urbibus p̄laturus sim. hec tūc ego mecū
tacitus que mox postea ut virilē etatē attigi: quātū
nō ocio meo mūdus inuidit late claris inditijs no
tam feci: multos illic eniꝫ annos sed auocantibus
me sepe negocijs rerūqꝫ difficultatibꝰ interruptos
egi. tāta tn̄ in rege tātaqꝫ dulcedine: ut ex quo qd
vita hoīuꝫ eēt agnoui: illud ferme solū tp̄s vita mi
hi fuerit: reliquū oē suppliciū. Jam tūc idiuisibiles
aīs distracti studij eramus. tu litigiū ꝛ rostra. ego
ociuꝫ sectabar ꝛ nemora. te calle politico diuitias
honestas quesiuisti: que me mirū dictu solitariū cō
tēptorē ꝑfugū in medias siluas usqꝫ ad iuidiā in-
secute sunt. Quid v̄o tibi nūc ego illud agreste silē
tiū illud nitidissimi amnis assiduū murmur. illum
boū sonoris in uallibꝰ mugitū. illos uolucrū in ra-
mis nō diurnos mō cōcētus sed nocturnos expli-
cē? scis oīa: ꝛ si me hac in pte nō penitus sequi au-
sus: quotiēs tn̄ urbanis tumultibus te furari pos-
ses: qd̄ prarū erat cupide illuc ut e ꝑcellis in por-
tuꝫ fugere solitus. Quotiēs aūt reris me nox atra
solū ꝑcul in cāpis inuenerit: quotiēs per estatē me
dia nocte surrexerim: ꝛ nocturnis Christo laudi-
bus psolutis: vnus ego ne somno pressos famulos
inquietarē: nūc in agros p̄sertim sub lustri luna nunc
in mōtes exierim? quotiēs hora illa nullo comite
nō sine uoluptate horrida immane illud fontis spe
cus intrauerim: quo uel comitatū luce ingredi hor
ror est. vn̄ aūt ea tāta fiducia si querit. Nēpe vm-
bras laruasqꝫ nō metuo. lupus nunq̄ꝫ in ea ualle vi
sus erat. hoīum pauor nullus. bubulci in pratis: pi
scatores in fluuio puigiles: illi qdē canebāt: hij sile
bāt. utriqꝫ certatim me colebāt seqꝫ ad oīmodū ob
sequum horis oībus offerebant. quippe cū suū loci-
qꝫ dn̄m scirēt nō amicum mihi tm̄ eē sed frēm opti
mū sed parētē: sic ubiqꝫ beniuoli. hostes nusq̄ꝫ. ita-
qꝫ cūcta deliberās sic mihi te fauēte atqꝫ idem sen
tiēte psuaserā: si totus orbis bello quatereť illū im
mobilē ac pacificū locū fore. qd̄ ut crederē ꝛ roma
ne respectꝰ eccl'ie de quo dixi: ꝛ multo maxime vi-
cinitas faciebat. sup oīa autē pauptas securissima
rerū ꝛ cōtēptrix auaritie atqꝫ armoꝝ. Quid dein
de mirari posses in rem nosses. adhuc me ibi agen-
te lupi aduene usqꝫ in oppiduli domos catherua-
tim ruere cepant ꝛ facta gregū cede. attonitos tre
pidosqꝫ ipsos loci incolas habere. nec dānum mō:
sed augurium eē. ꝛ lupoꝝ credo qui uēturi erant p̄
sagium armatoꝝ. Siqdem nō multo post q̄ꝫ inde
discesseram: parua quedā fedaqꝫ ꝛ infamis manꝰ
furum: sed ignauie accolarū fidēs: oībus circū per
erratis ac direptis: ad extremū ꝑrsus ut sacri fu-
res eēnt: ac de furto suo lauerne furum dee rite sa-
crificarēt ipso dn̄ico natali die incautuꝫ rus aggres
si ablatis que auferri poterāt reliq̄ flāmis exusse-
rūt: inqꝫ illud hospitiolum ex quo cresi regina sper
nebā: ignis immissus est: testudo uetus incēdio re
stitit. ꝑperabāt enim fures impij libellos aliquot
quos illic abiēs dimiseram: villici mei filius iaꝫ id
ante p̄sagiēs futurum: in arcem cōtulerat: quam p̄-
dones inexpugnabilem ut est rati: sed ut erat inde-
fensam ac uacuam ignorantes abiere. Sic diris e
faucibus p̄ter spem seruati libri ꝑuidēte deo ne tā
turpes ad manus preda tam nobilis pueniret. J
nunc ꝛ illius clause uallis opacis in receptaculis
spem habeto. Nil clausum: nilqꝫ altum fuscum ni-
hil est furibus atqꝫ p̄donibus: oīa penetrāt: oīa ꝑ-
uidēt ac rimanť. Nullus tam munitus tāqꝫ excel-
sus est locus in quem nō scandat armata cupiditas
ꝛ soluta legum vinclis auaritia. Sed ita me deus
amet: ut p̄sentem loci statum cogitās: memorqꝫ p̄-
teriti vix opinari possuꝫ esse illum ubi in montibus
noctu solus ac securus errauerim. Uerum ego non
ruris illius ignobilitate: sed solitudinis mee suaui-
tate pensata plura forsan q̄ꝫ pro re dixerim ut anti
qua eqdem nouis iūgerem ex qbus rerum imita-
tio nota eēt ordinē deserui: sed reuertor. ℭ Quar-
to igiť postq̄ꝫ bononia redieram anno cum illo vi-
ro sepe mihi ꝛ multum nunq̄ꝫ v̄o quātum meruit
laudato: tholosam garimineqꝫ alueum ꝛ pyreneos
colles adij celo sepe turbido sed serenissimo comi-
tatu. Et qd de hijs dicam: nisi quod de alijs eadeꝫ
tholosa eadēqꝫ uasconia eqtanea eadeꝫ nomine re
oēs ꝑrsus alie sibiqꝫ ipsis preter vnam soli supfici
em omni ex parte dissimiles. Jnde aūt reuersus q̄r
to ideꝫ anno iuuenili ardore vidēdiqꝫ cupidine pa
riseorum urbem petij: in quo qdem itinere ac redi- *Parisiꝰ*
tu sic iuuēte calcar urgebat. extremos regni angu-
los Flandriāqꝫ ꝛ brabantiam atqꝫ anoniam ꝛ in-
feriorem germaniam circūiui. quo cum nup ex ne- *Flādria*
gocio redijssem: vix aliqd omnium recognoui. opu *Brabā-*
lētissimum in cineres uersum regnum vidēs: ꝛ nul *tia*
lam pene domum stātem nisi urbium aut artiū me
nibus cincta esset. de quo tūc ad uenerabilem senē
Petrum pictauēsem scripsi latius ac dixi qui post
obijt ante nō multum tempus felicius obiturus.
Ubi est enim illa pariseos que lꝫ semp fama inferi
or ꝛ multa suorum mēdacijs debēs: magna tamē
haud dubie res fuit: ubi scolasticoruꝫ agmina. ubi
studij feruor. ubi ciuium diuitie. ubi cūctoruꝫ gau-
dia non disputātium. ibi nunc audiť sed bellātium
fragor. nō librorum sed armorum cumuli cernun-
tur: nō sillogismi nō sermones: sed excubie atqꝫ ari
etes muris impecti resonāt. cessat clamor ac seduli
tas Uenetoruꝫ. strepūt menia: silent silue: virqꝫ ip
sis in urbibus tuti sunt: cessit enim penitusqꝫ abijt:
que illic tēplum nacta tranqllitas videbatur. nusq̄ꝫ
tam nulla securitas: nusq̄ꝫ tam multa picula. Quis
hoc vnq̄ꝫ queso diuinasset: qꝫ francorum rex q̄ꝫuis *De rge*
quod ad se vnum attinet inuictissimus hoīum vin *Frācoꝝ*
cereť: ꝛ in carcerem duċereť ꝛ ingenti p̄cio redime *captiuo*
reť? Tolerabilius tamē hoc efficit auctor mali rex
a rege lꝫ impari victus est. Jllud prorsus miseruꝫ
pudēdumqꝫ reditu in patriam prohibitos: ꝛ regem
ipsum ꝛ filium qui nūc regnat coactosqꝫ cum pre-
donibus paciſci: ut tutum per suas terras iter age
rent: quis hoc inq̄ꝫ illo in regno felicissimo non di-
cam cogitasset: sed autūno etiam somniasset: quan-
do v̄o credent hoc posteri: si ut sunt uolubiles res
humane regnum ipsum quandocūqꝫ suo statui re-
stitutum fuerit: nos enim nō credimus sed videmꝰ
ℭ Jnde aūt hoc est a p̄ma gallicana pegrinatione
reuersus: q̄rto itidē post anno p̄mū romā adij: que
etsi iā tūc multoqꝫ p̄us nihil aliud q̄si q̄ꝫ illiꝰ rome

ueteris argumētũ atq; imago quedã eēt:ruinisq; pn̄tib⁹ p̄teritã magnitudinē testaret̃. Erãt tam̃ ad huc cinē in illo gn̄ose alique fauille nũc extinct⁹: ⁊ iã gelidus cinis est. Erat ex cinerib⁹ ueterũ renatus phenix vnicus senex ille gl'iosissimus Stephanus colũnēsis eius quē sup̄ memoraui mei ducis magneq; ⁊ illustris: sed caduce nimiũ genitor familie vir cũ suis sepe mihi dict⁹ dicendusq;. Erant alij qb⁹ ruine ille saltē p̄ſie chare eēnt: quoꝝ nullus aut ibi nũc aut humanis in rebus iam supstes est.

Ste^no de colũna

¶ Quarto rursus anno neapolim p̄rexi: ⁊ lꝫ sepe post id tp̄s romã neapolimq; redierim. p̄me tñ impressiones herēt aĩo. Erat ibi tũc Robertus sicilie imo italie imo regũ rex cuius vita felicitas: mors exitiũ regni fuit. Ipse qdē me digresso nõ diuti⁹ superuixit. Et plane si celo obstãte uetabat̃ igruētib⁹ malis occurrē ut solebat: vir cuiq̃; tēpestiuius mori ꝯtingit: ut mihi plane ad eximiã vite felicitatē talis mors accessisse videat̃. Ego aũt anno demũ q̃rto sic tũc vitã q̃ternario patiebar. Illuc rediēs nunq̃; rediturus nisi me clemētis tũc romani põtificis iussus urgeret: muros qdē ⁊ plateas ⁊ mare ⁊ portũ ⁊ circũfusos colles uitiferosq; emin⁹ hinc phalernũ: hinc uesuuũ: indi capreas quoq; ⁊ iarimē ⁊ ꝓchitã ictas fluctib⁹ isulas ⁊ fumantes hibernis mēsib⁹ baias: notã mihi neapolim nõ iueni. Semina v̄o cladiũ multarũ atq; ipēdentis signa miserie clara pspexi: cuius me tã certũ fuisse uatem doleo. At qd ide sentirē nõ v̄bo solũ: sed ⁊ lr̄is tonãte iã fortuna: nõdũ tñ fulminãte testat⁹ sum: que ita post illicet ipleta sunt oĩa: ⁊ multa isup addita: ut uaticiniũ ipsum meũ q̃uis horribile ifinita maloruꝫ serie vinceret̃: que deflere q̃; enũare facili⁹ multo sit.

¶ Nõ multo añ id tp̄s in has terras in qb⁹ adolescēs studiosus fuerã ociosus: ⁊ iã vir reuersus amicitia trahēte illius cui⁹ adhuc memorie multuꝫ debeo: cisalpinã hãc galliã quã tm̄mõ p̄us attigeraꝫ: totã vidi: nõ ut aduena sed ut accola urbiũ multaꝝ Verone in p̄mis ⁊ mox Parme ac Ferarie. demũ Pataui: quo me illa quaꝫ discutē nescio: catena eadē traxit amicitie. sed alterius viri optimi cui⁹ casũ nunq̃; sine dolore meminero: qui cũ vndiq; maximus clarissimusq; vir eēt pegrini puiq; hois ⁊ solo noie cogniti: nec vnq̃; ut ipse aiebat nisi semel visi: idq; in trãsitu familiaritatē: diu sic ambiuit quasi per hoc magnũ aliqd sibi sueq; reip. quesiturus. ⁊ eius qdē urbis icolat⁹ illo supstite cõtinuus mihi sicut auguror futurus: eodē reb⁹ excēpto ppetu⁹: tñ fuit lꝫ iterrupt⁹ ex cãis. ꝓinde urbs hec quo primũ tp̄e ad eã ueni: sic recēti peste illa terribili attrita erat: ut dehinc p̄mogeniti illius ꝓuidētia ac studio ⁊ usq; ad hoc tp̄s incõcussa pace fateri oporteat: vnã hãc ex oĩb⁹ erectã potius q̃; deiectã. Ad id v̄o qȯ anno anteq̃; illuc uenirem. hoc est añ pestis initiũ fuerat iparē sibi ac dissil'em ꝓrsus ut reliq̃s Mediolanũ serius ac Ticinũ noui. Et qd vis dicã Nulla oĩum est que fuit: nõ dico añ multa secula: sed nup nr̄a memoria. visa enim nõ lecta loquor uł audita. Ipsa urbs mediolanũ quã añ mille q̃ngentos annos florentissimã lego: ⁊ que ut puto nunq̃; magis q̃; nr̄a floruit etate. nũc non floret ut solita est: q̃uis adhuc magnitudine ⁊ potētia atq; ut dicit̃ põdere suo stet: ciues suos iterroga: fatebũtur hec ita eē. tristiusq; aliqȯ de suo addēt. Quid nũc Pisas ubi vite septimũ annũ egi: seu qd Senas lo

Medl'm

quar? qd dilectũ mihi p̄mi exilij atq; originis mee locũ Aretiũ: viciniũq; illi [illegible]: qd ue alias dicã vna oĩum cõditio est. [illegible] hodie qȯ heri ut cũ sit mira uarietas rerũ tñ icredibilis ac stupendã celeritas. ¶ Possem te mõ per italiã totã: imo ⁊ p oēm europã passim circũducē: noua ubilibet ad inceptũ argumēta repturus. sed uereor ne meipm teq; ⁊ alios siqui hoc nr̄m colloquium audituri lecturiq; sunt fatigē si te per oēs terras stilo ducã: q̃ruꝫ recēs simul ⁊ misera ⁊ apta mutatio est. delectat⁹ tñ sũ. Nescio an sat ꝓprie hoc dixerim: nisi sit quedã in merore delectatio. Sed ꝓfecto libuit mihi tecũ hactenus fando: pegrinari per trãsactos annos ac loca distãtia: eaq; maxime in qb⁹ aliqñ tecũ fui. ⁊ qȯ iter pedib⁹ aut nauib⁹ mēsi sumus calamo remetiri. ¶ Nullo aũt pacto harũ rerũ per memoriã indicta p̄ſia trãsire possum. Illa v̄o qd est aliud q̃; uarietatis ifauste argumētũ euidēs: que nudiustertius cõueniētissimũ nacta uocabulũ iter alias non italicas mõ: sed chr̄ianas urbes reb⁹ oĩb⁹ usq; ad iuidiã florebat: mox deinde crebris malis extra icēdijs ac bellis iterfectis ac pestib⁹ usq; ad mĩsicordiã deformata. oēs certe mortales añ alios qdē suos ciues admonet quãta sit in reb⁹ peũtibus spes hñda. ¶ Hic mihi cõtentiosus forte aliqs obuiet. Est enim gen⁹ hoĩum qb⁹ qm̃ viriũ nihil est ad ueritatē defendēdã ⁊ qescē nesciũt: fallacijs hãc oppugnãt idq; sibi artificiũ facē. Qȯ negari igit̃ nequit in hijs: q̃s dixi urbib⁹ uerũ hoc eē fatebit̃. in alijs forsitã nõ ita. Atq; hoc respectu mutationem vniuersi nullã eē ꝙ quãtũ vni decreuerit ac crescit alteri. Cui ego rñdeo ostēdat mihi in occidēte aut in artho uel in vna urbe ꝯriũ ⁊ vicerit. Certe enim hec ipsa vñ tibi nũc scribo: ⁊ cuius ad ultimũ incola fact⁹ sum: nõ tã oblectationē q̃; securitatē ⁊ q̇etē querēs Venetoꝝ urbs q̃uis ⁊ ꝯsilio ciuiũ ⁊ locorũ situ iter oēs alias nr̄i orbis ꝓspo ac tranq̃llo sit in statu. fuit tñ aliqñ ꝓspiore tũc. s. cũ visendi grã cũ p̄ceptore meo huc p̄mũ e bononia adolescēs ueni: ⁊ hoc quoq; sic eē nõ negãtes ciues audias. etsi ꝙ nec ipse negauerim aliqd imo q̃; plurimũ edificijs accesserit. Sin me lõgius cauillator traxerit fatebor me qd apud seres indosq; agit̃ nescire: sꝫ egyptũ syriãq; ⁊ armeniã totãq; asyam minorem: non alio rerum incremēto nec meliori uti forte q̃; nos. Nã grecie calamitas uet⁹ est: sed scytharũ recens ut vñ nup ingēs aĩa vis frumēti nauib⁹ in hãc urbē inuehi solebat: ide nũc seruis onuste naues uenient: quos urgētes miseri uēdicãt parētes: iãq; insolita ⁊ iextimabilis turba seruoꝝ utriusq; sex⁹. hãc pulcherrimã urbē scythicis vultib⁹ ⁊ iformi colluuie: uelut amnē nitidissimũ torrēs turbidus inficit que si suis emptorib⁹ nõ eēt acceptior q̃; mihi ⁊ nõ ampli⁹ illoꝝ oculos delectaret: q̃; delectat meos: neq; feda hec pubes hos angustos coartaret vicos neq; meliorib⁹ assuetos formis iameno aduenas cõtristaret occursu. sed itra suã scithiã cum fame arida ac palēti lapidoso in agro ubi Naso illaꝫ statuit: raras herbas dentib⁹ uelleret: atq; vnguibus. ⁊ hec qdē hactenus. ¶ Sed instabit̃ ⁊ uarietatē queri dicat imerito: q̃si huius tm̄mõ sit etatis cũ sit oĩum. Ego aũt nihil queror: sciēs ab initio rerũ uolui oĩa nihil stare. Nec dico: qd putas cãe est ꝙ p̄ora tp̄a meliora fuere q̃; nũc sunt? stulta est enim ut ait Salomon huiuscemodi iterrogatio. Multe

qdē pn̄t eē cāe deo note: τ quedā fortaſſis hoībus nō quero: ergo mutata tpa:nec cās quero:ſed mutationē aſtruo cōtra opinionē iuuenū nr̄oꝝ qui hec īter mala geniti:q: aliud nil viderūt:nil aliud fuiſſe ɔtēdūt:inſcij atq̧ īcreduli τ mutationē tēpoꝝ manifeſtam ꝓrſus ac flebilē mutatis ſtudijs nr̄is atq̧ aīs iputāt:quos mutatos fateor τ gaudeo:ſʒ mutatio hec nihil ad alteraʒ:neq̧ enim minus rapido acta īpetu rota ingēs uoluiť:q̄ꝫ formica iterim per illā ſegnis incedit.⸿Illud deniq̧ in litem ueniet. Mutationē hāc nō rerū eē nec tēpoꝝ ac nec mūdi qdē ſed ſoloꝝ hoīum.qꝺ ipſe etiā in pte nō negem ſciēs mūdi appellatione ſepe hoīes accipi:qb⁹ haud dubie fact⁹ eſt: τ quoꝝ uſui mūdus obſequiť: τ ſane mutationū huiuſcemodi multe ipſis in hoīb⁹ cāe ſūt: τ ſiqs altius fodiat fortaſſe oēs ſed alie apparēt:latēt alie.Certe ꝙ pietas/ꝙ vitas/ꝙ fides/ꝙ pax exulet/ꝙ ipietas/ꝙ mēdaciū/ꝙ ꝑfidia/ꝙ diſcordia τ bellū regnet : τ toto ſeuiat orbe terrarū:ꝙ ꝑ̄donuʒ manus īpie q̄ſi iuſte acies pro libito uageňť: τ uaſtēt ac diripiāt qcqd eſt obuium:neq̧ hijs urbes obſtare ualeāt:neq̧ reges:ꝙ īfecti mores deprauata ſtudia:deformati hitus:palā eſt:nō niſi in hoīb⁹ radicē mali totā eē:q̄ꝫuis ego ut iā dixi:nō de cauſis nūc ſed de reb⁹ tm̄ diſputē:que ꝑfecto nobis pueris adoleſcētibuſq̧ nō erāt. Rara bella iter regna uel populos de finib⁹ aut de iniuriis gerebanť.Societas ɔtra oē genus humanū nulla uſq̧ nr̄o euo fuerat.Erāt ſocietates mercatorū q̄s ipſi vidimus:qb⁹ añ oēs pr̄ia diu floruit mea: per q̄s quāte cōmoditates afferenť hoīb⁹ difficile eſt dictu difficilius creditu:per has enim tot⁹ fere nr̄e urbis regebať reges ac pncipes vniuerſi horū ope τ ɔſilio fulti erāt.Alterius gn̄is ſocietates pegrinoꝝ magno agmine deuota loci hieroſolymam romāq̧ petentiū cernebanť.fures ibāt ſingulatim noctu pauidi.nulle furiū diurne acies cāpis explicabanť:nulli armati ſocietatū duces:famā ſibi gentiū cladib⁹ ꝓpria feritate queſierāt.Quint⁹ τ vigeſimus annus eſt:ex quo aurib⁹ pmū nr̄is horriſonū hoc nomē itonuit:qꝺ malū breui quantū creuerit:quorſumue ꝓceſſerit videm⁹.Ac miſeri ciues τ agricole:imo τ reges τ pōtifices uſq̧ ad ſūmū maximūq̧ oīum expti ſunt:qui ut ſupra attigi ad rhodanū:vn̄ nup abijt ſemiobſeſſus ab illis:atq̧ ad indignā redēptionē extitit coact⁹:qꝺ nec ipſe tūc tacitus tulit:ſed iter ſuos merito qdē grauiter queſtus eſt:nec ego ad eū ſcribēs ſilui.qs terribilē igiť τ infandā hāc mutationē tēpoꝝ nō agnoſcit:aut qs negat?Cōſequēs enim eſt:ut aut ſenſu careat:aut pudore.diſſimulari neqt ſeſe oculis igerēs peſſimarū ac nouarū rerū fulgor horrifiticus ac lugubris:qn̄ ea nūc quotidie mūdus īfelix patiť:que nup hominū nullus audierat.Quid de alijs?nom̄ peſtis auditū erat τ in libris lectū.peſtis ul'is exhauſura orbē viſa nō erat nec audita.hec per annos iā viginti ita oēs terras ꝓterit:ut ītermiſſa qdē alicubi forſitan:aut lēteſcēs extincta utiq̧ nuſq̄ꝫ ſit:adhuc ita indies dum viſa eſt abijſſe reuertiť breuiq̧ gaudio circūuentos aggrediť: τ hec ipſa diuine niſi fallor ire teſtis:ac ſcelerū humanoꝝ:que ſi aliqn̄ finirenť aut decreſcerēt celeſtes quoq̧ miteſcerēt ultiones Terremot⁹ pterea auditū lectūq̧ erat nomē.at rē ipſam ab hiſtoricis rei cām a phis querebamus. τ motiūculas nocturnas forte aliq̄s raras qdem: τ ambiguas ſomnioq̧ ſil'imas:curioſi ſibi hoīes fingebāt.terremotū uerū nr̄o euo nullus ſenſerat.vigeſimus annus eſt nūc:vnū enim mali utriuſq̧ pncipiū fuit:ex quo alpes nr̄e q̄rum mot⁹ īſolitos ait Maro.viij.kal'.februarias tremuē.iclinata iaʒ parūper ad occaſum die.italieq̧ ſil' ac germanie parſ magna cōtremuit tā uehemēter ut adeē mūdi finē inexpti qdā crederēt:qb⁹ īſueta ꝓrſus τ nunq̄ꝫ cogitata res erat.Verone tūc in bibliotheca mea ſolus ſedēs q̄ꝫq̄ꝫ nō in totū rei neſcius:repētina tn̄ τ noua re ꝑcuſſus/ſolo tremēte ſub pedib⁹: τ vndiq̧ ɔcurſantib⁹ ac ruētib⁹ libellis obſtupui: τ egreſſus thalamo familiā moxq̧ ppl'ʒ trepidiſſime fluctuātē vidi.oīum in ore funereus pallor erat.Qui hūc ꝓxime ſecut⁹ eſt anno:roma tremuit:uſq̧ ad ruinā turriū ac tēploꝝ:ſil' τ ptes Etrurie tremuerunt de quo tūc ſollicit⁹ ad Socratē nr̄m ſcripſi.Anno idē ſeptimo tremuit īferior germania:totaq̧ rheni uallis:quo tremore baſilea cōcidit.nō tā magna urbs q̄ꝫ pulchra τ ut videbať ſtabilis.ſed ɔtra nāe impetū nihil eſt ſtabile.Inde ego paucis añ dieb⁹ abieram Ceſare ibi hoc nr̄o bono qdē mitiq̧ principe: ſed ad oia lēto per mēſem expectato:qui mihi tandē in extrema barbarie querēdus fuit.de quo motu ad Ioānē urbis illi⁹ uenerādū ꝑ̄ſulē ſcribē aius fuit:ꝙ ab illo ſatis honorifice viſum me nō obliuiſcerer: τ an ſcripſerim nō memini:apud me aūt exemplū epl'e nō extat.Ceterū die illo in ipſius rheni ripis hinc atq̧ hinc octuaginta uel eo ampli⁹ caſtella ſolo eq̄ta referunť:futurū nr̄a illa pma etate portētū memorabile:ſi paſtoris leue tugurium tremuiſſet.At maloꝝ uſus metū ac ſtuporē mortalib⁹ excutit.Et in hijs qdē mutatio de qua loquor eminet:cauſis latētib⁹ ut dicebā:niſi ꝙ credēdū eſt ut alia:ſic τ hec culpis hoīum ꝓuenire:q̄rum nullus eſt modus aut nūs.Intereſſe aūt ꝙ illa hoīes faciunt:hec uera pmittēte qdem aut iubēte deo ꝓpter humana flagitia:que ſi qn̄ deſinerēt deſinerēt τ flagella.⸿Poſtremo q̄cū q̧ ſit maloꝝ cā qſqs agenſ hec vitas eſt.En pi ut die vno annos nr̄os oēs tibi añ oculos cōgeſſi:merito qdē lōge īpares:nūo aut ēpares.quē ego nup ad amicū ſcribēs bona fide ſum ꝓfeſſus.Tu an idē facias an adhuc qꝺ nōnulli ſenū ſolēt:iuuētā reſpiciēs aliqd etiam nūc occultes/neſcio.Viue felix τ uale nr̄i memor.

> De terremotu

> De terremotu

> De ruia Baſilee ex cā terremot⁹.

⸿Ad Paulum de bernardo Venetum tranſfretātez uotis reditus proſequitur. Epiſtola.III.

Vſi tecū amice:nec luſiſſe me penitet:bonā tibi epl'am ludo extorſi:ad quā qd opuſ eſt multis?Scio uera eē que dicis oia.Scio me amari abs te:quātū amare hoīem pōt hō.Neq̧ hymeneos tuos nr̄e amicitie obſtare ſuſpicor:ſʒ fauē:cōiugalis enim ſarcina:que ut blāda iterduʒ:ſic leuis eſt:nunq̄ꝫ quo te acriuſ ꝑueniet:eo me dulcius ſuſpirabis.Neq̧ vo ſilētiū tuū in argumētuʒ tepeſcētis aī traxerim:amicoꝝ oia bonā in partem trahē ſolit⁹.Si tu mihi ſeu colloqo pn̄s ſeu abſenſ lr̄is creber ſis:credā te tuis affectib⁹ morē gerere: ſin rarior occupationib⁹ meis.alterū apud me feruidi amoris:alterū diſcrete uerecūdeq̧ modeſtie ſignū erit.Nō eſt ergo qꝺ uereare:ne qd mihi non dicā de tui amore:ſed de tuarū quoq̧ rerū iudicio exciderit.Idē totuſq̧ es:atq̧ īteger apꝺ meū cor. ⸿Reliquū eſt ut qm̄ ad trāſmarinū iter accingeriſ fauſtā tibi nauigationē τ uotiuū reditū ꝑcer plantū

tibi equoꝛ ⁊ fauētes hinc ȥephiros emiti:illinc euros redeūti tribuat:nō neptunus atqꝫ eolus:quorū alterū soꝛtitū cū frībꝰ īsularū oreqꝫ maritime tēporale dn̄iū. Alterū qdē tēpestatū sagū:eoliarū tn̄ inopē regē:iliacis ꝯstat fuisse tꝑībꝰ:sed maris ⁊ terre celiqꝫ regnatoꝛ Chr̄s oīpotēs de quo scriptū est qui ꝓducit uētos de thesauris suis. ⁊ iterū cōcludēs sicut in utre aquas maris:ponēs in thesauris abyssos:ille qui imꝑat uētis ac fluctibꝰ. Ille inqꝫ te īcolumē comiteꝛ ac reuehat nobis:quos cuꝫ chara thori socia desiderio plenos linqs: qꝗ tibi nauim ascēsuro vna secū dicimus illud achillee coniugis apud Statiū. I felix nr̄qꝫ redi. Uale Patauī quinto kal'. septemb.

¶ Ad Donatū apēnigenā grāmaticū ꝯsolatoria sup illiꝰ filij suiqꝫ sil' nepotis īmaturo obitu. Ep'la. IIII

Tres oꝛdine mestas ep'las tuas per hos dies habui. Quarū p̄ma tetigit qdē. at scd̄a ipulit. tertia v̇o aīum ꝯcussit. Sternē enim neqꝫ ullus me iā rumoꝛ/ut spo:neqꝫ si mihi credideris te pōt:parabā ꝯsolationē imo admonitionē bꝛeuē. qd enim tu ꝯsolatore indiges:solari alios ⁊ meip̄m solitꝰ:q̄uis ⁊ īsignes medicos suis moꝛbis alterius opē medici querētes sepe viderimꝰ: ⁊ facūdissimos causidicos sua in lite externi patrocinium oratoris. vn̄ est illud vulgo tritū. In ꝓpꝛia causa aduocatū quere. etsi enim id Cato ille senioꝛ vir durus coꝛꝑis atqꝫ aī vigore fretꝰ incōparabili: ⁊ p̄sco elogo: ⁊ acri admodū fisus igenio: nō quesisse vnq̄ꝫ legiꝛ:q̄ter ⁊ q̄drigies accusatus ab emulis sicut ut nemo vnq̄ꝫ crebꝛius semꝑ a se defensus:semper a iudicibꝰ absolutus:si cōem tn̄ usum respicis: vix usq̄ꝫ adeo sibi pōt mēs humana suis malis obsessa cōsulere:qn amici ꝯsilij ⁊ fide opis indigeat. Sed qd tardis ac rudibꝰ incōculcādū est:nec in cōculcādo ꝓficiꝛ:id nobilibꝰ igenijs ostēdisse uel strictim sufficit. Illud hac in ꝑte mirabile. ꝙ coꝛporeis moꝛbis ilico medicus accersiꝛ moꝛbis aī nō ita. quos tn̄ ⁊ ꝑiculosiores eē nō est dubiū ⁊ curari posse facilius. coꝛpoꝝ eniꝫ moꝛbi īcurabiles multi sūt: aīoꝝ nullus. mō curari uelit is qui patiꝛ. Q̄obrem ꝑuersitatē hāc miraꝛ Flaccus nec īmerito. Miraꝛ ⁊ Cicero:qui erroris huiusce cām ⁊ subtiliter querit ⁊ dep̄hēdit egregie suo in tusculano:ni memoria falloꝛ luce tertia. Ego igiꝛ ne in hoc tuo statu īpoꝛtune ꝑb̄ari uelle tecū videar te remitto. ¶ Ceterū qcqd id erat qd̄ ꝑabā:in filij tui egritudine oꝛsus erā:ne deficeres aīo: ⁊ ut aiunt an̄ tubā tremeres:sed iter spem ac metū rectꝰ icederes:ꝑatus ad utrūlibet. hec p̄mo nūcio meditātē secūdus auertit ac tertius:nō iā moꝛbū afferēs:sed moꝛtē. plus mihi negocij allatū dixerit q̄spiā. Ego ꝯtra sentio. dēꝑtū plurimū ac pene totū. Multū erat fateoꝛ:ut in filio tā dilecto ipse tua languida viscera ⁊ grauissimis dissecta doloribꝰ iuictꝰ aspiceres:ut tn̄ id magnifice faceres suadē iā cepam/ac monē: ⁊ qd̄ i te foꝛti aīo passurus fueras:foꝛtiter patereris in altero:si alter dici poterat quē genueras:quē alueras: quē docueras:cui totꝰ icubueras:utcūqꝫ res accepta eēt:hoꝛtabar ut patiētiā atqꝫ ꝯstātiā:quaꝫ illustres multi olim viri in seipsis exhibuerāt:atqꝫ hic īsignē gl'iam ꝯsecuti erāt:exhiberes in filio:nō ausus qdē uetuisse ne lāguēti puero spūm cōpassiōis īpēderes:ne nāe aduersum videreꝛ. Uerū q̄sqs illū casus excipet:tu ne rueres:sed erectꝰ stares. ⁊ sive eū tibi is qui dederat diutius largiri siue eripe uoluisset: ⁊ de dato ⁊ de ablato mecū deo gratias ageres:sic ⁊ ego enim meo domestico in dolore nuper egi:atqꝫ ago humile qdē sed amicū tibi ꝓponitur exēplū. possem heroū filios accire:nisi ꝙ cariora nobis nr̄a mediocria q̄ꝫ aliena eximia eē solent. Nr̄ ille quē memoro p̄terq̄ꝫ ꝙ mea oīa tua sunt:spiritalis filiꝰ tuus erat:sacro illū de fonte leuaueras patē equo aīo meū me recēs ⁊ cruētū vulnus tuo vulneri miscē:ut queramꝰ simul utriqꝫ salutiferum fomētū. neqꝫ tacitꝰ tecū dicas:nō sunt paria vulnera. ego filiū desidero:tu nepotē. Chr̄m enim ⁊ amicitie fidē iuro plus me illū amasse q̄ꝫ filiū. Nō illū ego. qd ad rē ac mei genuerāt frācisci:qui ut nosti: per se q̄sqꝫ nō minus q̄ꝫ egoipse aīo meo chari sūt. Ita ex duobꝰ lōge mihi charissimis ꝓgenitus:duplo mihi erat charioꝛ q̄ꝫ si ex me genitꝰ fuisset. Tu antiquū ac p̄clarū tuo nomē:nos nr̄o humile ac domesticū dederamus. imo utrūqꝫ tu dederas tuꝰ solon magni si foꝛs sineret ꝑfectꝰ augurīū:nr̄ utriusqꝫ parētis meūqꝫ sil' nomē nactꝰ erat. ita ⁊ solatiū vite igēs: ⁊ spes domus ac iucūditas: ⁊ nobis tribus q̄rtus iā frācis̄cus accesserat:obtigerat illi credo ut hinc acrius dolorē ⁊ ingeniū ⁊ foꝛme raruꝫ decus:regiū diceres ifantē:eq̄turus appꝑebat foꝛme gr̄am ꝑine:sed victurus igeniū. qd̄ deterrimuꝫ in illo dixerim sic me ore referebat:ut ab ignorantibus mr̄em ꝓꝛsus ex me genitꝰ credi posset. Ita oēs asserebāt. sic te mihi olim per l'ras affirmasse. cum vix dū eēt anniculus in illiꝰ vultu meam faciē te vidisse. ⁊ hinc nescio qd magne spei iā tūc aīo ꝯcepisse memini. Que qdē sil'itudo in tāta etatū distātia tā insignis ipsis quoqꝫ parētibꝰ chariorē eum atqꝫ oībꝰ passim charū. sed in p̄mis magno illi ligurum dn̄o tā acceptū fecerat:ut qui paulo an̄ sui vnici infantis iteritū siccis oculis spectasset:nr̄i obitū sine lachꝛymis vix audiret. ego v̇o felicitatē illi eternaꝫ nullo negocio partā licet:mihi aūt curā nō exiguā ereptā. ⁊ sic vno actu ꝑiter utriqꝫ ꝯsultū: ⁊ si clare videā ⁊ iā inde ab initio viderē:tāta tn̄ vite dulcedine spoliatꝰ nō moueri fateoꝛ non potui. Et siquo erā an̄ hos paucos annos aīo nūc eēꝫ:amicos oēs crede mihi teqꝫ an̄ alios lamētis ac gemitu cōplessem. neqꝫ ꝑtinet ideo ꝙ infantē flerē. Amanꝛ enim sepe uehemēter hij tales quos p̄ter nāe instinctum ipsa etatis īnocētia puritasqꝫ cōciliat:q̄ꝫ quos iam adultos amori odiū miscēs fastꝰ ⁊ iobediētia alienat. Nō me igiꝛ tenuisset sue respectꝰ etatis mee tenuit. Nā cū virū tn̄ p̄cipue senē flere moꝛtalia turpe est:quē tꝑe ⁊ casuū obseruatione sil'ium contra oēs insultꝰ obduruisse: utoꝛ peculiaribus meis ac Tullij v̇bis atqꝫ obcaluisse cōueniat nō cōmittam sciēs cuius me cōfestim pudeat:ut multarū hodie pudet ep'larū:q̄s in moꝛtibꝰ meoꝝ dolore aī victꝰ nimis molliter:q̄uis pie euo quondā teneriore ꝓfudi. spo me deinceps muliebꝛibꝰ saltē malis explicitū. In me vnū totꝰ oꝛbis ut coꝛruat nō dicā letuꝫ neqꝫ īmotū:sed nec querulū opp̄met nec iacētē:didici querelas ad nil utiles:patiētia nihil utilius in his que mutari nequeūt. hec olim legebā nec credebā. Nūc si hec nusq̄ꝫ:sed ubiqꝫ ꝯriū legerē nec crederē. oēm tn̄ mee fragilitatis historiā ut noris:bustū ego marmoreū illi ifantulo apud Ticini urbeꝫ bissex elegis īscriptū l'risqꝫ aureis exaratuꝫ statui. qd̄ vix alteri facerē ⁊ mihi ab altero fieri nollē. sed

Flaccus
Cicero
Patientia

qui lachrymas ꝛ querelas pressi sic affectib⁹ sum
opp̄ssus: ut qm̄ illi nihil aliud eēt qḋ tribuē possem
ad celū ꝓfecto nec terrestria iā curāti tēperare neq
uerim: quo minus hoc ultimū ꝛ iane tribuerim ob
sequij genus: ꝛ si nō sibi utile gratū mihi. hoc illi
igiť sacrū uolui nō cām lachrymis ut Maro ait: sꝫ
memorie nō tā mee cui nec saxo nec carmine opus
erat q̄ꝫ eoꝝ quos illuc casus attulerit ut sciāt q̄ꝫtuꝫ
ille suis ab ipso vite p̄ncipio charus fuit. Quis au
tē ciceroniana sn̄ia sit philippicarū libro. viij. grām
aliā referri mortuo nō posse: q̄ꝫ statue uel sepulchri
apud nos tn̄ quedā maior est grā p̄ces. s. ad deum
fuse: pro defuncti aīa ac salute. hijs nō eget utiq̄ꝫ in
fans meus. Nihilomin⁹ tn̄ qḋ in cōspectu dei nec
celi ipsi mūdi sunt: nec īfans vni⁹ diei sup terraꝫ si
ne pctō: pro hoc quoq̄ꝫ mīsicordiā ei⁹ īploro ut ab
amplexu meo diuulsum suo illū foueat benign⁹ am
plexu. Sic illi⁹ amor puuli totū meū pect⁹ impleue
rat: ut an vnq̄ꝫ tn̄ aliqd amauerim: haud facile di
ctu sit. En amice q̄liter affect⁹ ad solādū alios acce
do. Sed nec tibi ego: nec tu mihi alius. Et te ergo
qua possum: ꝛ nō minus solatij īdignū me cōsolor
multi alios: qdā se libris aut tractatib⁹ ꝯsolati sūt.
Ego utrūq̄ꝫ sil' facē molior. qḋ ut spo tibi gratius q̄
lectūq̄ꝫ remediū erit egrotāti p̄stitū ab egroto. bene
enim ualēti egrū v̇bis solari facile est. nulli⁹ solamē
altius in mestū aīum descēdit q̄ꝫ sil'ima patiētis. ꝛ
ideo efficacissime cōfirmādis astātiū aīs uoces sūt
que ex ipsis supplicijs emittunť. Quid ꝙ nec mise
reri plene miseris nouit: qui nō ipse pari miserie ge
nere miser in suis siue in se fuerit: aut saltē eē potue
rit. vn̄ est horror ille stuporq̄ꝫ enee quē mihi de me
dio nāe sinu sūpsisse Uirgilius videť. ꝛ subiēs cha
ri genitoris imago: ut regē equeuū crudeli vulne
re vidit vitā exhalātē. Qḋ illa iā regina exul exu
lē miserata p̄dixerat. Nō ignara mali miseris suc
currē disco. Succurro ego tibi ꝛ solor te amice ꝑ
spatio tp̄is proq̄ꝫ īgenij virib⁹: ꝛ meip̄m solū: q̄bus
sunt cūcta coīa spes ꝛ metus ꝛ gaudia ꝛ dolores.
Ideo ut dixi vulnera nr̄a ꝯiūgo: ut medicamenta
ꝑmisceā. ¶ Possem pro remedio pħoꝝ ꝛ poetarū
oīum vireta ꝑcurrē: ꝛ electos tibi sn̄iarū flosculos
hincide decerpe. possem ꝛ pectusculi mei latebras
scrutabūdus īgredi. ꝛ siqd ibi de ꝓprio eēt circun
spicē: nisi ꝙ aliena nota sunt tibi. nr̄a aut in sil'ibus
amicoꝝ vulnerib⁹ ac morbis assūpta olim: ꝛ aliena
sciēti ingerē supbū: ꝛ nr̄a replicare supfluū ꝛ noua
raptim cogitare difficile est. Ad hec subitis malis
repētino opus eē remedio nouim⁹: utiliusq̄ꝫ fuerit
mox vulnus alligare pro tp̄e puraq̄ꝫ ꝛ facilē quā
libet ac cōem medicinā apponē: q̄ꝫ in pegrinis an
tidotis cōquirēdis tp̄s terere: dū neglecti vis vul
neris ingrauescat. uereorq̄ꝫ ne ad hec ipsa sero ni
mis accesserim. ꝙ ep̄le tue oēs pro locoꝝ vicinita
te tarde admodū ad meas manus ꝑuenē. ¶ Diuꝫ
sane que pro nr̄a cōsolatione dici possent: q̄bus igē
tes iplerenť libri. hec ni fallor sūma est. Attollenda
humo desideria armādūq̄ꝫ aīum: ne cōspectuꝫ ho
stis exhorreat: aut terribiliuꝫ sp̄e sine ulla fortune
violētia manū tollat: qḋq̄ꝫ elegātissime ait Cicero
abstrahēdā mētē: a sensib⁹ ꝛ cogitationē a cōsuetu
dine abducēdā. hoc si facē potuerim⁹: nihil miserū
erit oīum que miserrima vulgus existimat. Nil ti
bi qḋ nō mihi hodie cōsulturus sum. Infātes nr̄i
ꝛ p̄dulcia pignora auidi ꝛ fortassis udi querūt ocu
li: suspirātq̄ꝫ grauiter ulcerosa p̄cordia. Certe hu
manū illis fuerit mori: neq̄ꝫ an̄ diē accidit: cui nul
lus est ascript⁹ dies humanū nobis ablata vite so
latia optare. lumina oculoꝝ nr̄oꝝ baculos ac spata
p̄sidia tue īstātis mee iā p̄n̄tis senectutis. Quid er
go? ut humanū desiderare sic flere femineū. Nēpe
excusat hoc nr̄m desideriū nā: que nescio qd ener
ue ꝛ liqdū aīs nr̄is inseruit. Idq̄ꝫ in ꝓmptu posuit
ut oīb⁹ maxime īfirmiorib⁹ palā eēt. Ex diuerso nā
eadē mollitiē hāc accusat: que virile qddam ac soli
dū ipsis nr̄is in mētib⁹ posuit. sed ꝓfundius sic ut
nisi v̇tutis auxilio erui atq̄ꝫ effodi nequeat ac nego
cijs applicari. p̄mū illud ultro sensib⁹ obuiuꝫ: hoc
scd̄m sine studio vix ꝑuiū rōni: mētē scilicet a sensi
bus abstrahēdā: cogēdāq̄ꝫ in specus itimos. ubi in
uicta securitas: ꝛ masculi habitāt cogitatus. Itaq̄ꝫ
facile flemus: difficilime cōsolamur. Estq̄ꝫ hec iam
uet⁹ ꝛ imobilis cōsuetudo suos flēdi uelo pietatis
obsita: ꝛ pietatis excusata/ imo laudata cognomi
ne: nec ieptijs solū vulgi: sed magnoꝝ hoīuꝫ firma
ta sentētijs atq̄ꝫ exēplis. Quātum fleuit Octauia
Marcellinū suū clarissimū adolescētē. ꝛ Uirgilia
no carmine nobilē/ sed mortalē tn̄. Nullus illi flen
di alius q̄ꝫ viuēdi modus fuit. ut hic sexui ueniam
demus: nec seq̄mur idoctos: qui nimis multi sunt.
Quātū sapiētissim⁹ grecoꝝ Nestor suū fleuit An
thilocū Hectorea ꝑemptū manu: q̄ꝫ miserabilibus
comites q̄nib⁹ agitās cur ad eū ꝑuenisset dieꝫ: ꝛ
nām suā nimie viuacitatis accusans? Quātū deni
q̄ꝫ nr̄ nup Paulus Hānibalēsis suū luxit haud ul
timus ꝓcerū romanorū sed dolentiū oīum lōge p̄
m⁹: ꝛ sic oīa luctuuꝫ exēpla tristi suspirās victoria
ut ex oīb⁹ qui nūc adsint memorie vnus hic nulla
externa adhibita sola vi doloris iterflēdū p̄cluso re
pēte spū extinct⁹ miser pr̄ caꝝ nimis filiū sequereť
ad sepulchꝝ comes. ¶ Theodosi⁹ Macrobius vir
curiosissim⁹ Maroneū pathos anxie ꝑtractās huc
nimiꝝ carmē illud adducit ubi occiso filio meçēti⁹
etruscoꝝ exul ait. Nūc alte vulnus adactū. Et qd
inq̄t aliud ex hoc itelligēdū est q̄ꝫ hoc altum vuln⁹
amittere filiū. Et rursus idē hec nisi sola fuit q̄ per
dere posses. Sed ꝛ hic inq̄t accipiēdū est ꝑire esse
amittere filiū. Ecce tibi qui doceāt mortē filij non
vulnus mō p̄ris esse sed mortē. Mille sunt talia q̄
bus totū qḋ vbiq̄ꝫ est vno vulgus ore ꝯsentiat. hij
errores in cōi hoīum opiōne ꝟ sanť. ꝛ q̄si cū lacte
nutricū hausti nulla interim his sanādis/ cura ipē
sa/ aucti indies nos ab infantia in seniū ꝑsequunť.
At si viri sumus si a vulgo ulla ex ꝑte differimus/
nil vulgare nos deinceps: nil plebeū decet. qd eniꝫ
singulare nomē q̄rimus: si coībus sentētijs inhere
mus? Singularib⁹ ingenijs ac studijs singularis
fama q̄riť. Stultus est qui per multoꝝ uestigia ad
paucoꝝ gl'iā ꝑuētuꝝ sese sp̄at: hēt vnusq̄sq̄ꝫ trames
suos terminos. Si delectant animū clari fines ar
dui ꝛ laboriosi calles placeāt per hos te ducē me
q̄ꝫ ipsum uelim. ¶ Durū fateor suoꝝ mortib⁹ nō tā
gi: nec ego tāgi ꝓhibeo: ne ipse sim durior. durum
quoq̄ꝫ nō ruere: ut sit durū certe laudabile. optabi
le v̇tuosum est qḋ nō eēt/ nisi durū eēt ac difficile.
sed laudis amor ꝛ v̇tutis hāc duritiē lenit. Quid
agēdū queris dixi iā: ꝛ mēs a sensib⁹ ꝛ cogitatio
a cōsuetudine abstrahēda inq̄ꝫ arcem rōnis altissi
mā attollēda est. Illic q̄es hitat. illic tuta oīa ꝛ trā
quilla. Inde cūcta sub pedib⁹/ mūdū/ vulg⁹/ opio

Octauia
Mācellinus
Nestor
Paulus

nes/curas/actꝰ/ac fortunā siqua est videbimꝰ atqꝫ eius ⁊ mūdi insidias detectas que fuerūt:ut icauti capemur. utqꝫ imodicꝰ nr̄oꝝ amoꝛ ⁊ bꝛeue gaudiū lōgo in nobis merore ac desiderio plecterētur Nos viroꝝ foꝛtiū more dolis cognitis dirigemus aciē in hostes: ⁊ illoꝝ resistemus icursibꝰ. atqꝫ in eos retoꝛquebimus qḋ in nos pabāt. neqꝫ desiderio neqꝫ luctui succūbētes: sed grati in deum letiqꝫ qḋ habuimus cōtētiqꝫ qḋ amisimꝰ: imo vo p̄misimus infantes nr̄os ⁊ q̄si fragiliores in tuto collo cauimus. ❡ Meministi ut Metabus fugiēs ⁊ fue metuēs ifantule: cuius nomē tua fert Camilla obiectuqꝫ amnis iplicitꝰ ac multa deliberās: ad extremū alligatā haste trās fluuiū iecit: atqꝫ ita iā expeditioꝛ inatās ptrāsijt ubi hasta cū virgie victoꝛ: ut maro ait. gramineo uellit e cespite. Et nos amice cursu ꝯcito fugimus. nr̄iqꝫ nos a tergo p̄munt hostes. ⁊ tumidus gurges in medio est. iāqꝫ in aduersam ripam. ⁊ nos iter nr̄m retardātia humerosqꝫ nr̄os: lꝫ dulciter p̄mentia pōdera chara iactauimꝰ mille p̄repta piculis ac mille miserijs moꝛtis huiꝰ quā vitā moꝛtui appellāt. illic eadē cū hinc euaserimꝰ repturi. ❡ Legisti credo. ut Antigonꝰ macedonū rex cū filijs quodā in ancipiti tēpestate dep̄hēsus: cū vix tandē euasisset: suos monuit: ne q̄n se simul casibus exponerēt: ne pirēt simul. Quid tu aūt? Te alloquēs me alloquoꝛ: doles ne tātisp abs te semotū filiū tuū? ⁊ nō potius gaudes illic eē eū nisi nil metuit ⁊ nil cupit nulli malo obnoxius oibus abundās bonis nullū habituris finē? illic esse q̊ ⁊ tu puenisse iā cupes ⁊ puenire illū suo tēpore cupiebas: sed differri optabas: ⁊ in lōgū trahi: sentio id qdē ⁊ coꝛ tuū video. Atq nihil est stultiꝰ q̄ꝫ optati boni moras querē: certāqꝫ felicitatē certis spōte miserijs circūuētā in dubiū reuocare. Et deꝰ bone quātula ista dilatio est quā tātope pꝛocuramus? Quis eū tā vite auidus moꝛtisqꝫ tā metuēs inuenit nisi sit idē scurra vilissimus: qui certā ante oculos moꝛtē hn̄s momēti vnius spatiū supplex poscat. Et qd rogo aliḋ q̄ꝫ momētū fugacissimum vita est nō solū nr̄a hec de cuius bꝛeuitate omnes disputāt ⁊ querūtur: sꝫ lōgissima quelibet que diꝛ lōga eniꝫ v̄aciter nulla est longūqꝫ nil penitus qḋ finitū: ut si etas illa p̄moꝝ hominū que fert nō archātonij tarsioꝝ regis quē sacre nescius historie cētū viginti annos vixisse scribit Cicero: nō ethiopū atqꝫ indoꝝ aut cuiuspiā coꝝ quoꝝ agēs de senectute Ualerius meminit: sed matusalē siue cuiusuis illa ex acie viuacissimoꝝ patrū: qd hinc elicis? Mille anni nō soluꝫ an̄ oculos dei tanq̄ꝫ dies hesterna que p̄terijt ut ait regius ꝓpheta. Sed ēt an̄ oculos hoīum q̄ꝫuis aliqd imo multū cogitatiōe ⁊ expectatiōe videant. ve tā cū trāsierint: qd plus habēt queso te: q̄ꝫ momētū vnicū: quo singula hec lr̄aruꝫ elemēta carte ipꝛimo: quodqꝫ adhuc calamo in singulis hercte p̄terijt ⁊ iā amplius nō est? Omitto auteꝫ lōgiuscule miserias vite: q̄s nulla vnq̄ꝫ uox: nullus stilus eq̄uerit quante sint tn̄ hinc metire ⁊ hinc extima: qm̄ fuere qui dicerēt: optimū non nasci: primū q̄ꝫ p̄mū mori: ⁊ iuenit nō mō iter ph̄os sed etiā inter sanctos hec sn̄ia laudatorē: ⁊ de pꝛimo qdē dubitari pōt: de scḋo aūt vix quenq̄ꝫ rear esse qui dubitet. Q̄uis ḡ tecū gustu nō ificioꝛ amarius utiliter tamen ac cuꝫ puero tuo utiqꝫ feliciter actū est inumerabiles erūnas vno liquit ille suspirio: ꝓpnum habuit ⁊ aptū iter ad supos: qḋ si tibi creditū esset: uel difficile: uel obstructū foꝛsitan habuisset. vide itaqꝫ ne qḋ multis usu euenit malum tuo cupes dilecto: hoc eni nihil aliḋ q̄ꝫ ut flacci v̄bo utar amādo pdere. Quāto aūt p̄coꝛ emptū pꝛecio uoluisses graui foꝛte secuꝫ naufragio iactatus amantissimū filiū supꝛa siccū littus cernere: ut q̄squis te exitꝰ maneret ille saluus esset: ac viueret. Atqui viuit ille iam securus: ⁊ tu qdem nosqꝫ omnes magno mari uoluimur: ac fedo naufragio laboramus: ille aūt reqescit ⁊ non saluus mō: sed beatus ibi est: vn̄ si possit nolit: ac ualde respuat reuerti: a terrenis parētibus ad celestē p̄rem miro cōpēdio trāslatus. Quid fles igiť? qd te toꝛques? Malles natuꝫ hic relinquere q̊ ⁊ ille solus remaneret atqꝫ oꝛphanus: ⁊ tu sollicitꝰ ac mestus abscederes. Ecce ille felix atqꝫ inocēs abijt comitantibus angelis tu securioꝛ abibis ac letioꝛ. ❡ Sileat ergo iā tādē intus in anima ꝯfusuꝫ illud ac dissonū falsarū murmur opinionū abeāt reꝝ ꝯglobata fantasmata que auribꝰ carius atqꝫ oculis ausimus: que ue oculos mētis ab aspectu v̄itatis ipediunt. Cogitemꝰ inexpectatos ac uarios euentus rerū ipꝛouisos hoīum lapsus incerta picula ⁊ ludibꝛia miseroꝝ: nec eoꝝ minus quos felices dicūt impēdētia semp atqꝫ imposta ceruicibus: luctus quoqꝫ metusqꝫ ppetuos curasqꝫ ⁊ angores: dāna: sollicitudines: ignominias: egestates: moꝛbos coꝛporis atqꝫ animi patentes atqꝫ abditos moꝛsus: ⁊ intimos se rodētis cōsciētie que omnia nihilo facilius q̄ꝫ arenā numero stringas equoreā. Interqꝫ hec turbidāqꝫ tumultibus ⁊ negocijs ingetā vitā: tēpusqꝫ bꝛeuissimum: ⁊ fugax: ⁊ instabile cū fastidio multos afficiēs: senīū pedetētim clāculūqꝫ subrepens: seqꝫ inopinantibus ingerēs: moꝛtēqꝫ nouissimā ⁊ incertā: certissime moꝛtis horā ac miserrimos ad extremū exitꝰ adūbꝛate felicitatis ⁊ false letitie mestū finem. Si filiū amasti. Si te ip̄m amas gaudebis illum hijs ereptuꝫ malis: teqꝫ hijs leuatū curis: ⁊ quanta illi euenire potuerint: que regū quoqꝫ filijs eueniunt: tecū ipse recogitās contremisces. Nō est mi donate magnū viuere: qḋ si esset magnū aliqd muscis ⁊ v̄mibus obtigisset. Neqꝫ in lōga vita stat humana felicitas. Alioqn ualde eēnt felices cerui: ⁊ coꝛnices aut phenix arabicus: queꝫ ꝓfecto me iudice non tā etas: q̄ꝫ eximia raritas ac foꝛma nobilitat. Magnū est potius bene viuere bene mori: bn̄ aūt viuit: qui carentē vitijs quātū licet: atqꝫ abundantē virtutibus vitā agit: bn̄ moriť qui nō totus moriť. Et p̄mū qdem q̄ꝫq̄ꝫ nō sit pueri pꝛo ea pte qua ad bn̄ viuendū virtus exigiť: quā etas illa nō recipit: filio tn̄ tuo clara idoles nō defuit: que nihil est aliḋ q̄ꝫ virtutis flos quidā: ut sic dixerim certe vltimum plene affuit: bene mori sine peccato .s. ullo graui: sine cogitatibus ac desiderijs malis: sine offensa dei ac pꝛoximi. Caue ne hunc lugeas ut moꝛtuū: qui qḋ optimū vita habet vite finē bonum habuit ⁊ acceptū deo. ❡ Sed nūc ēt sentio qd te pꝛemit: uotū cōmune oīum parētū: qḋ nā insitum vix virtus extirpat. Illū tibi supstitē destinaras: ⁊ qd ei post tuū transitū diu posset accidere ꝓuidebas. durus qdē ⁊ sepe inefficax patrū laboꝛ: longe cure: ac difficiles sed fallaces nimiū: ⁊ cū cogitationes hoīum ut psalmista ait: uane sint: nescio an ulla sit uanioꝛ: inferciare illū cogitabas lr̄is in qbus

[Marginalia: Metabus — Maro — Antigonus — Valeriꝰ — Matusalem — Flaccꝰ — Ps]

multi atq; opibus in quibus fere omnes insaniūt: ⁊ ꝑmum hercle de ꝓprio largiri filio tuo poteras: qd tā multis alienis sepe largitus es. scdꝫ utiq; cū labore ut quereres necesse erat ꝓuehē illū uolebas in qbꝰ plurimi laborāt. Ad ꝯiugiū in q̄ paucissimi q̄escūt: deniq; illiꝰ filios ⁊ ut est aius filios filioꝝ vidē forsitā exoptabas q q̄lis stimulus sit parētū si nescires: filiꝰ tuꝰ ipse te docuit ⁊ in fine modis oībꝰ id agebas fati nesciꝰ: ut diuticule viuēdo diu eniꝫ nemo hic viuit i labores multos: quodq; est pessimū in eternā mortē fortassis incurreret aut īsignē certe aliq̄ꝫ in erūnā: quā vita longior vir euadit: ut optato eni oīa ꝓuenirent: qd in rebus hoīum raꝝ ualde est: horror tamē est meminisse q̄ꝫ dubia sepe q̄ꝫ misera sint que ꝓsperrima visa erāt. oīs via bona est: cuius bonus est terminus: ⁊ quo breuior eo melior: at ꝓfecto q̄cq̄d pr̄ filio laborat eo respicit: quo tuus filius iā ꝑuenit ad optabilē. s. ad felicem mortē: q̄ꝫuis eni multe sunt viuendi vie: hec est meta oīum cui vir aliq̄d addere multūq; detrahē exoptatū uotis vite spatiū potuisset. ¶ Pone iā gemitū: mille sunt gemēdi cause: sed gaudēdi alique. Mortalē in terris habuisti: habes in celis īmortalē filiū: eras illi sollicitꝰ: ille est tibi: qui q̄ꝫtū se amaueris nūc agnoscit: ⁊ quos nūc usq; nesciūt omnia vidētis in facie tuos videt affectus: vicēq; retribuens pro te deū orat: p̄cator fauorabilis: digne preces ⁊ facilis exauditor: nūquā tibi filius fuit utilior q̄ꝫ nūc est plus dicā: pondus oli carū licet iā p̄sidio esse incipit qd ꝑraro hic īmo nunq̄ꝫ accidit: habes filiū de quo nihil metuas multū speres. dico iterū q̄d fles igit̄? gaudēdū est tergēdiq; oculi: naꝫ potes mō ne nolis maloq; tuo sciens faueas. Sic eni hēto oēs hos singultꝰ: has lachrymas: hec lamenta nō nāe oīum esse sed ignauie singuloꝝ. Nā si essent oīum oēs flerent parit̄ suoꝝ in mortibus: ⁊ tātūdē flerent. Nūc aūt: neq; oēs flēt: nec flent eque oēs: neq; ideo minus amāt qui flent minus: aut etiā qui nō flent. Nēpe cū fortia maximis ictibꝰ resistāt: mollia facillimis rūpūtur īpulsibꝰ: non ut agentis vires id faciant: sed ībecilitas patiētis. Et si aūt nō saturari amorē lachrymis scribat maro de fedo tn̄ amore ibi loq̄tur: que ai ꝑgrauis est passio: ⁊ haud dubie de crudeli amore loq̄ euꝫ ipsi sui ꝯ sus dare iudicāt: nos de pio honestoq; loquimur amore: in quo pietas sola requirit̄: ⁊ dulcedo quedā aī: ⁊ rarū ac suaue suspiriuꝫ: ⁊ iucūda memoria defunctoꝝ. Sed nō passio ulla non meror: neq; lachryme: nō tā de viri pietate q̄ꝫ de infirmitate feminea ꝓdeūtes: utq; ita esse ꝓuideas incōsolabilr̄ ut diximꝰ octauia fleuit. incōsolabilr̄ fleuit nestor. At nō sic cornelia: nō sic cato: ⁊ fuit par ubiq; amor: parq; amādi cā: par gemēdi paritas: ōniq; sexuū ac dānoꝝ: nisi ꝙ octauia vnū cornelia aūt pl̄es amiserat. flēdi ergo diuersitatē fecit: sola diuersitas aīoꝝ: vn̄ actuū nr̄oꝝ pēdet ac vultuum tota diuersitas. fleuit ēt ut audisti usq; in ꝑnitiem paulus hānibalēsis: at non stephanus colūnensis vir ac vnicus etate: qui gn̄e ⁊ pr̄ia vicinus paulo exēplū illi eē debuerat ne merori succūbēt. Is eni iā tribꝰ ānis ꝯtiuis totidē clarissimis filijs amissis tādē paulo an̄ pauli obitū audito ꝑmogeniti sui viri ingētis ⁊ nepotis ex eo incōparabilis adolescētis īteritu qui in illo ciuili motu sil̄ oppetierāt nec lachrymulā vnaꝫ fudit: nec v̄bū miserabile: nec accētū tristitie: sed ad ꝑmū nūciū defixis parumper terre oculis ad extremuꝫ dixit: fiat uolūtas dei: ⁊ certe santius est mori: q̄ꝫ vniꝰ rustici iugū pati: Nicolaū significās tribunū urbis Rome: quo tūc populi duce ea clades accepta erat ipso urbis in limine. ¶ Pauca ecce ⁊ antiq̄tatis ⁊ nr̄e etatis: ⁊ viroꝝ ⁊ feminarū acta recēseo ut uterq; sexus patiētie ⁊ equanimitatis exēplū hēat: ⁊ q̄ꝫ multa alia: uel noua uel uetera sunt exēpla magnifice fortiterq; ferētiū suos casus. Sed qm̄ ueteribꝰ pleni sunt libri oēs: neq; ubi nā tibi querēda sint nr̄o eges iudicio ⁊ sepe ēt scriptis meis exigēte mā sunt inserta: ex nouis adhuc vnū attingā: sed illustre notūq; oībus an quoq̄ꝫ scriptū nescio sed altiore facūdia: ⁊ cultiore utiq; dignū stilo. Roberto illi qui senex iuuenē me dilexit: ut sepultū senex diligā regi siculo: īmo quidē qd pace oīum nr̄i tēporis sit dictū: si uera virtꝰ attēdit̄ regū regi filiꝰ vnicꝰ fuerat Karolus dux calaber. regine huiꝰ pr̄ que nūc p̄sidet: p̄seditq; diu nō trāq̄lle sed maximis regni motibus rerūq; turbinibꝰ. Et his q̄dē magni regis filiꝰ igēti fama adoleuit eximie virtutis p̄cipueq; iustitie. Cū maioribꝰ eni suis diuidēs pr̄imoniū hoc virtutū: hāc sibi partē gl̄ie delegerat: ut cū ꝓauꝰ vir fortissimꝰ: auus liberalissimꝰ: pr̄ sapiētissimꝰ hiti eēnt ip̄e iustissimꝰ haberet̄ ⁊ sic erat. Cūq; oībus misit nāliter filios amare in hoc tn̄ hinc ⁊ prēm cogitabis ⁊ regē ac p̄ter amoris vim p̄ni successoris etiā tāti curā. Illic filiū ⁊ talē filiū qui p̄ter virtutis excellētiā: qua nil in rebꝰ amabiliꝰ nō ꝑmogenitꝰ mō sed vnigenitꝰ pr̄i esset: quē nō ꝑmū sed solū regni successio maneret: tūc intelliges q̄ꝫ illi carus eē potuerit: hūc in medio etatis flore: ⁊ in sūma omniuꝫ expectatiōe ac spe morbꝰ inuaserat. Assidebat illi rex sedulus nō tm̄ officio pr̄is sed medici: fuit eniꝫ inter multa: q̄bꝰ oēs reges vicit phisicꝰ: etiā īsignis sed ⁊ phisica ⁊ medicie oēs ⁊ medici mortis ad aduētū silēt: obijt ergo adolescēs regiꝰ summo regni totiꝰ gemitu ac dolore. Solus pr̄ cūctis flētibꝰ nō flebat. Q̄m exactis elogiis nec vultu nec ueste aliꝰ orōne magnifica ꝓceres mestos ac populū ꝯsolatꝰ Emilij pauli laudē adeq̄uit qui in statu fil̄i ꝯsolatꝰ fert̄ ppl̄m romanū. Et si eni ille duo amisisset hic vnū: illi tn̄ duo reliq̄ erāt licet in adoptionē dati q̄bꝰ charissimū se sciebat: neq̄t eni ars nāꝫ tollē. Iste vnū ꝑdēdo oēs amiserat: nec aduersarū rerū refrigeriū gignēdi iā spes ulla superat. Et tn̄ ip̄o die regni negocia explicuit lites audijt ac diremit: q̄d in re qualibet facto opꝰ eēt edixit nō lugubris quasi rex sed a rege alacri submissis ꝯsolator aut vicariꝰ videret̄: sed iā satis multa de hoc viro. ¶ Omitto aūt iob oībꝰ celebratū vitis cuius est illa uox orbis semp memorāda parētibꝰ mestisq; oībꝰ ⁊ afflictis dn̄s dedit dn̄s abstulit: sicut dn̄o placuit ita factū est sit nomē dn̄i bn̄dictū. Exēplū uetꝰ ⁊ regis ⁊ sapiētis adijciā dauid siq̄dē sūmꝰ vir amon ꝑmogenitū suū: atq; ideo ꝑdilectū sibi sꝫ icestū ⁊ in peccatis occisum ac deinde filiū aliū Absolō speciosissimū iuuenē: sed fr̄is interfectorē atq; in se etiā ipie rebellātē ⁊ in eo statu aīe ancipiti fine ꝯsumptum grauiter fleuit ut videmꝰ. Idē tamē dū suus egrotauit infans flesse q̄dem ⁊ ieiunasse legit̄. Postq̄ꝫ ꝯ o ille obijt hic cibū sumpsit ac desijt flere factiq; sui cām hāc attulit: si forte flētē prēm miseratꝰ deꝰ filiū sibi suū reseruaret: viteq; redderet quo defū-

Robtꝰ

Emiliꝰ paulus

Job

Dauid

cto supuacuū ⁊ inutilē fletū eē. Ego uadā inqt ad
eū.ille ṽo nō reuertet̃ ad me: ⁊ ꝯsolatꝰ est seip̄m ⁊
uxorē suā mr̃em pueri factū dictū ue sapiēs ac gra
ue: ⁊ auctore dignū suo tibiqꝫ nisi fallor imutabile
Addo ego tn̄ facti cām alterā.ꝙ lāguēti filio nō cō
pati nō est patris:ac lāgoribꝰ expeditū ⁊ iā morte
supata uere vite gaudijs fruētē flere nō est nō dicā
patris:sed amici. Quibꝰ ita se hn̄tibꝰ eradēda seu
ueriꝰ abscindēda imo extirpāda radicitꝰ ex aio sūt
alimēta tristitie. Quid ṽo? an te filij obliuisci iu-
beo quo dolorē exuas? Juberē plane si meminisse
illiꝰ absqꝫ dolore nō posses. Mallē ego mibi ⁊ tibi
mallē iucūdā obliuionē q̃ȝ memoriā luctuosaȝ. Et
est hercle obliuio ut aiūt amātibꝰ utilis vnde apȯ
poetas somniferū ac ꝓinde obliuiosum papauer sa
crificatur orpheo ⁊ letheo sua sunt sacra cupidini.
Sȝ ⁊ hec īsanis in amoribꝰ tenēt:pie eni de aman
tibꝰ meminisse debitū obliuisci nephas. Jtaqꝫ ab-
sit ut id iubeā. Augustus pro nepotuli sui hac eta-
te qua filiꝰ tuꝰ erat extincti imaginē in cubiculo cō-
secratā posuisse tradit̃ q̊tiēs itroiret exosculari illā
solitꝰ:q̃ȝ q̃ȝ id fortasse molliꝰ videri possit:q̃ȝ tm̄ ꝑn
cipē decuisset:uerū amor impiū nō ueret̃ : non tibi
paternꝰ amor:ergo nec memoria interdicit̃:sed do
lor sed gemitꝰ:sȝ querele:uolo illū loq̄ris:illū cogi
tes:illū ames:illūqꝫ memineris:nō amare sȝ dulci
ter recordare illiꝰ ut fidelē decet nō ut mortui sȝ ut
nūc ꝑ̇mū viuē īcipiētis felicissimūqꝫ eni iā in patria
degētis quo breui ꝑuenit ab exilio leto illū medita
re aio: ⁊ tibi ip̄e qua potes illiꝰ imaginē rep̄nta nec
sine causa tibi datuȝ ad tēpus nec sine causa ad tē
pus ereptum puta. Reuidebis euȝ si qua est fides
nec tui cibi amplius:nec amictꝰ:nec omnino opis
egētē tue. Nihil tibi iteri ꝑijsse sȝ intercessorē apud
deū accreuisse extima. Nūc te eni puer tuus solito
magis amat ut dicebā:q2 nūc ꝑ̇mū q̃ȝ tu illū ames
ītelligit. Quē si inter has lachrymas agere adhuc
malles:siqdē ꝓpter teip̄m te nō illū amas sin ꝓpt̃
illū ip̄m etiā odisti ut utrūqꝫ qua decuit amaueris
illiꝰ felicitatē lete tuā fortiter orbitatē ꝑfer. ¶ Hijs
horūqꝫ similibꝰ me solor:hijs tu quoqꝫ:qn̄ nec pl̃i
bꝰ nec hijs ipsis doctū piūqꝫ eget ingeniū te solare
Et quecūqꝫ ex me audis nostrū credito dixisse Jo
annē:qui casum tuū nō al̃r q̃ȝ ꝓpriū tulit:teqꝫ talē
in tuis q̄lē se in angoribꝰ suis cupit:finge nos ora-
mus te alterū semꝑ ad dexterā esse alterū ad sini-
stram. Si hoc feceris speramus ꝙ equo amplius
non dolebis. Uale.

augustus

¶ Ad eundem de eadem re ⁊ de amicitie sue facilita
te. Epistola.V.

d

Ulciter mibi acerbꝰ fuit aduētus Antonij
nr̃i quē tu carne ego mēte genuimꝰ.dulcis
qdē ꝓpter se. Acerbꝰ aūt ꝑ̇mo aspectu ꝑꝑ
ꝑrepti fratris vnici memoriā que tn̄ ip̄a si sapimꝰ
dulcis erit. Nihil mali eni euenisse illi credimus :
⁊ multū boni accreuisse ꝯfidimꝰ. Si qd hoc in gn̄e
mortꝭ est aspum supstitibꝰ iminet. Eniuero id flere
nō tā piū scimꝰ esse q̃ȝ tenerū:nā miserijs ereptos:
atqꝫ exilio ⁊ felicitati ac ꝑ̄rie redditos lugere quid
nisi iuidia est. Jn hoc tibi ṽbosam illaȝ in me fallis
epl̃am ꝓfuisse gaudeo. Sed uereor ne me:neu te
ip̄sum fallas ⁊ faceto mēdacio meis affectibꝰ vicē
reddas. Ego tn̄ ut ꝓdessem scripsi sꝑans plane pre
ter stilū frōtē ip̄sam ꝑ̄sumptāqꝫ uel absentis imagi
nē apud te viuū aliqd hiturā:qȯ si habuit bn̄ est.

Aliogn nudū animū metire. ¶ Sane qd nūc illis
adijciā ꝑter ꝑ̄ces nibil hēo ⁊ si mā rerū largiter ad
esset dedolādi illas uectēdiqꝫ tēpꝰ deest:oro igit̃ si
me amas:si Joānez qui dū illa scriberē mecū erat:
dū hec legis est tecū imo cū utroqꝫ simul est semꝑ
oro inq̃ȝ imo obsecro ⁊ adiuro te per oēs celites :
per nos duos quos in terris nisi fallimur primos
facis ꝑqꝫ amicitie sanctā fidē ⁊ qcqd piū ac dulce
nobis est tecū ut puerū tuū ex misero factū esse fe-
licē nō equo tm̄ sed leto aio patiaris: neqꝫ dū labo
rū queris comitē maturatā illi doleas qetē. Qȯ
si adhuc forsitā ilia suspirijs turgēt : lachrymis ne
madēt oculi:si qua ul̃ tenui meroris nube frōs ab
ducit̃ ciceronianū illȯ in ꝑ̇mis aio dolētis occur-
rat efficacissimū cuiꝰ hec sūma est. Nō futurū ꝑpe
tuū.s.hūc dolorē tuū. Neqꝫ eni es qui inter flēduȝ
ul̃ cū infelici illo patre mori uelis: uel cū misera il-
la mr̃e senescē:quoꝝ noia altera ad te hēt epl̃a:lon
gus enim fletus ut sapiētibus placet:aut fictꝰ:aut
fatuus ꝓinde lune cursus:aut solis:magno etiā lu
ctui finē dabit:vidēdū itaqꝫ q̃ȝ ꝺcoꝝ q̃ȝqꝫ ꝯueniēs
viro sit plus tēpꝰ exiguū apȯ eū posse q̃ȝ rōnē que
ꝑ̇mū usqꝫ adeo in hoic locū tenet:ut ea dēpta ip̄sa
qdē diffinitio ne hoiem dici sinat. ¶ Nō sum tibi
aliȯ nūc scripturus:nisi ꝙ filij tui ⁊ mei aduentus
aio meo gratissimꝰ aliq̃ȝto etiā gratior fuisset:si ua-
cuus aduenisset:dixisse tibi sepe videor : sed ut vi-
deo nō mereor fidē:dicam rursus: ⁊ expiar si forte
scripto fide dignior sim q̃ȝ ṽbo. Non est oposa res
amicitia mea qppe que nec magni etiā ꝑ̄cij res est
ut sit autē maximi nihilo erit oposior. Et amare ⁊
amari gratis didici. Si necessitas amicoꝝ igruat:
nil cuiq̃ȝ ꝓpriū uolo:ubi id cessat qd sibi vult ꝑ̄cor
ista largitio? qd hec cura? quid ue hic labor? nisi ut
qȯ noli onerosus amicis ac difficilis fiā longe id
ꝓrsus ab aio meo est:cui abunde sufficit in amici-
tijs pura fides ardēs charitas ⁊ comitas moruȝ ⁊
ꝯuersatio facilis ac iucūda qcqd hijs accesserit ne
scio qd ambitiosū ⁊ feneratitie sapit amicitie quasi
emēdus ꝑ̄cio sit amicꝰ. Eat tn̄ ut pōt:qn̄ ita tibi ꝑ-
suasuȝ sentio me ut vnū ex parthoꝝ regibꝰ nephas
esse sine munere salutari. Uale ⁊ Joannes nr̃ tecū
pataui.v.nonas octubris ad auroram.

¶ Explicit Liber decimus.

¶ Jncipit liber vndecimus. Ad Urbani pape quinti
familiares litteras responsio. Epistola.I.

t

Ua me scitas in lōgū euū breui
nuꝑ elogio honestare dignata
est pater clemētissime : pro quo
tibi nō quas debeo sed q̄s possū
gr̄as ago : magnas certe sed ut
ait Cicero maiores hēo : qbꝰ sti-
lo eq̄ndi nō sufficit ligua nec ca
lamus. Tuo nēpe de munē uberrimā studij mei in
essem gl̃iā cū hac tn̄ imixtū uelut cereri loliuȝ cu-
ras meto sic tuarū laudū hinc mulcedo animū le-
nit:hinc urget aculeus. Epl̃am seu libellum meuȝ
utrūqꝫ illi qdē tribuis nomē atqꝫ i eo prudētiā elo
quētiā quēqꝫ ut ais ad cōe bonū habere videor ce
lū laudas. Quoꝝ ego nil penitꝰ ꝑter ultimū in me
agnosco. Sed qȯ sūmus hoiuȝ ꝓbat iprobare nisi
amēs nullus hoium audebit. Et libellū illū quidē
te gratanter ac benigne aduerbijs utor tuis susce-
pisse ais qȯ ut credā tua illa ꝑ̄stat urbanitas qua ꝑ̄

clari nois īples effectū. Insuꝑ ⁊ eūdē diligenter ꝑlegisse cōmemoras atqꝫ in eo multa cōperisse: ⁊ ꝟboꝝ elegātia ⁊ sniarū pōdere laudāda testaris: qui non dicam laudibus atqꝫ oculis tuis: sed auribus tm̄: tuaqꝫ utinā patiētia dignꝰ eēt: facis aūt qd̓ te decet: ut nihil horridū licet ⁊ īcultū pura fide: deuotoqꝫ aīo dictū spnas: ⁊ ꝓfecto si in honorante est honor ut videt̄ Aristoteli tu te honoras pusillos atqꝫ humiles attollēdo. Tu exēplo illiꝰ cuiꝰ vicē geris tuꝰ actꝰ exēplaria nostra sunt: ⁊ merito dignos p̄mio ꝓsequeris: ⁊ īdignos gratuita misericordia p̄ueniēs dignos facis: quoꝝ me de numero ꝑ te fieri gaudeo gl'ioꝛqꝫ: q̃uis eni ad pietatē semper tua deflectat ⁊ īclinat hūanitas atqꝫ īnatus ad fideles tuos amor qdā altū tm̄ rectūqꝫ iudiciū tuū inflexibile ⁊ humanis passiōibꝰ inaccessum multis ⁊ claris indicijs ōndisti. Et hic mihi sine elatiōe letitia sine p̄sumptiōe fiducia: ꝓrsus eni nihil esse nō pōt qd̓ tibi aliqd videt̄. Neqꝫ ꝟo te pudeat pater beatissime: neqꝫ peniteat minoꝝ collogis inclinasse ingeniū: ac stilū: nec cū maioribꝰ nāqꝫ nec cū paribꝰ loq potes aut oportet ut taceas: aut cum minoribꝰ colloq̄ris rara admodū sed gl'iosa necessitas. Nete aūt collocutoris exigui turbet humilitas. Augustus cesar cui t̄pali potētia par nō fuit sepe humilibꝰ cū amicis noīati cū Uirgilio atqꝫ Horatio poetis alti viris īgenij sed ortꝰ humilimꝰ familiarissimas fec̄ ep'las: ut dulce sit mirūqꝫ legētibꝰ in tam sublimi statu talē animū tātāqꝫ māsuetudinē īueniri. ¶ Proinde qd̓ in ep'le tue fine me dicēdi auidū meqꝫ opportūis fauoribꝰ ac gratijs ꝓseq dispositū te dixisti plus ē q̃ꝫ ꝙ ex tā alto merear audire. Retribuet amator chr̄is humiliuꝫ. Ego aūt ⁊ si forte ꝯsultiꝰ nō uenirē ne illa scilicet que ut ꝯciuis quidā meꝰ ait famā minuit p̄ntia animū tuū a ꝯcepta de me opīone retraheret: qn̄ tm̄ ita vis ⁊ nō iubendo fortiꝰ iubes: estqꝫ ubi silētiū imꝑiosiꝰ sit q̃ꝫ ꝟba: tuo qdē nec minꝰ meo desiderio parere disposui. Sed retardat me hinc estas nālis semꝑ hostis mea: hic p̄sens mei corporis accidētalis offensio. Etas p̄terea iā ꝓuecta: utqꝫ ita dixeri īclinata dies: ⁊ quietis auidior ⁊ laboꝝ metuēs q̄si fessus ad uesperaꝫ viator cogitāsqꝫ de hospitio. Uitar tm̄ per obstantia q̃ꝫ primū dabit̄: ⁊ erūpā: ut discussis īpedimentis ac difficultatibꝰ suꝑatis ad sacratissimos pedes tuos: dudūqꝫ mihi exoptatissimos ꝓficiscar: ante quos iā hic flexis aīe poplitibꝰ reuerēter affusus: nō ꝙ magna pars mortaliū diuitias p̄uilegia bn̄ficia p̄laturas: sed pro hijs oībꝰ bn̄dictionē solā ac beniuolētiā tuā peto. Is mihi magnaꝝ altus opū tumulus sūmarūqꝫ ambitꝰ fuerit dignitatū. Deuꝫ interea qui te elegit p̄cor: ut dies tuos quos uere mūdo utiles credo letos ac lōgeuos fieri ⁊ uotiuis iubeat florere successibꝰ: ut te duce Italia nosterqꝫ orbis qua catholicꝰ es: trāquilla pace cōpositꝰ: ac iustitia ꝯquiescat: ut ubiqꝫ oēs erroꝝ tenebras ꝟe fidei lux illustret: ⁊ chr̄iani nois maiestas tuo tempore mūdū totū occupet atqꝫ possideat: ut ⁊ chr̄m dn̄ꝫ ⁊ te chr̄i vicariū usqꝫ ad fines terre cūcte suscipiāt natiōes cultuqꝫ ꝑpetuo uenerent̄. Deniqꝫ post laudabil'r actā vitā tibi facilē tribuat ac beatū exitū imo ītroitū vite melioris aꝑiat: ac felicē animā terreno de carcere digressurā is qui creādo ibi illā infudit chr̄s oīpotēs: ⁊ virgo mater manibus pijs excipiāt Petro ⁊ Paulo amicis tuis astantibus circūfusa cū gaudio sanctoꝝ acie ⁊ frequēti angelico comitatu. Amē. Pataui. viij. kal'. Augusti.

¶ Ad Franciscum bruni pape secretarium de materia superioris ep'le. Epistola. II.

Forsan amice de responsi mei tarditate miraberis: sꝫ cognita cā desines mirari. Scito igitur me hinc sub aduētū tuarū litterarū abijsse: magnis eni p̄cibꝰ ⁊ repetitis l̄ris ticinū iterū atqꝫ iterū euocabat: ⁊ q̃ꝫuis nāe mee infesta estas aduētaret meqꝫ hinc gētis amor stringeret illinc statꝰ p̄ns ⁊ suspectū latrūculis deterreret iter vigente tamē hinc ingrati metu honestiqꝫ īde specie animū attrahēte ꝙ scilicet ad tractatū tāte pacis euocatū me sentirē si fortassis ulla ex parte bono ꝑublico utilis esse possem: parui: digressusqꝫ patauio ad. viij. kal'. Junias. vj. illuc die hora tertia ꝑueni. Neue in singulis morer ilico reditur fueram nō obstāte tibie collisiōe: qua in parte corporis a pueritia parū felix fui: ⁊ que me tū sepe olim tū per hos dies cōplusculos afflixit inuisasqꝫ iter medicoꝝ manꝰ usqꝫ nūc detinet: nisi ꝙ estuante in horas bello iā terrestre iter ad reditū ꝓrsus obstrusum erat: nec nauis ulla p̄ce uel p̄cio reꝑiri poterat que se ꝑiculo exponē̄ auderet. Et si eni padus ipse etiā bello arderet: sꝑabā tm̄ eo calle a fortuitis me p̄donibꝰ tutiorē qbꝰ cessantibꝰ nil timebā ratꝰ meū ꝓpositū atqꝫ amorē pacis: ⁊ belli odiū utriqꝫ partiū notū esse: ⁊ sic accidit: siqdē mēse ibi integro: ⁊ amplius inter nauis inq̄sitionē ⁊ difficultates reꝝ uarias absumpto tādē nauclerꝰ vnꝰ nō tā pauidus affuit qui securū me vidēs ⁊ ip̄e desijt timere. Cuius in nauim mirantibꝰ cūctis quibusdā ꝟo ⁊ rep̄hēdētibꝰ ītroiui: successitqꝫ feliciter duce deo. Cū eniꝫ ubiqꝫ classes in vndis armatas: ubiqꝫ in ripis armatas acies īueneri nautis famulisqꝫ tremētibꝰ atqꝫ pallētibꝰ. Ego vnꝰ seu hāc amētiā seu fiduciā qs dixerit ubiqꝫ ītrepidus atqꝫ inhermis occurri nō solū īcolumis sꝫ etiā honoratꝰ: vno oībꝰ ore fatētibꝰ nō eē aliū p̄ter me: qui iter illd̓ ageret securus: cūqꝫ ego id mee tribuerē ꝑuitati. Solē eni aīalia parua qua magna nō possent trāsilire: vna oēs uoce simil'r rn̄debāt neqꝫ magnū neqꝫ paruū inueniri posse qui non alterutris uel inuisus esset ul' suspectꝰ. Deniqꝫ: narro nō sum nescius pl'a q̃ꝫ necesse est qa certuꝫ hēo te libēter hec legē: ubi oēs capti uel occisi: ⁊ certe spoliati oēs eēnt. Ego vino ⁊ altilibꝰ ⁊ pomis ⁊ sp̄ebꝰ sic onustā pupim habui: ut nō ferocitas qdē ulla sꝫ liberalitas bellatoꝝ meuꝫ illud iter pacificū retardaret. Quoꝝ nihil penitꝰ meritis meis sed diuine cūcta clemētie ascribo: que mihi ⁊ amicū pacis animū dedit: ⁊ hunc ip̄m oībꝰ late notū inqꝫ meo dare legibilē vultu fecit. Sꝫ ꝓgredior. Cū tādē patauiū nudiustertiꝰ ad uesperā peruenissem vmbre ꝑpete atqꝫ ingēti. Is qui huic urbi p̄sidet amicꝰ tuus vir potētia magnus sꝫ virtute maior. An te expectatū reditu meo letꝰ usqꝫ ad portā ciuitatis mihi obuiā uenit: sꝫ nocte repulsus ac pluuia dimisit e suis qui aptos mihi aditꝰ p̄uarēt. Et q̃ꝫtū honoris atqꝫ amoris sero illo in me ꝯgesserit non missis tm̄ famulis rerū onustis uariarū: sꝫ demū ipse cū paucis ad me ueniēs: ac cenāti assidēs: ⁊ post cenā illic inter libros in noctē usqꝫ cōcubiam comitatus confabulationibus collogisqꝫ gratissimis neqꝫ si narrare uelīꝫ potero neqꝫ si possim fides dabitur: ac post dies paucos cuꝫ iā redi-

tus meus Venetijs notꝰ eēt donatꝰ noſter grāma-
ticus qui ibidē litteras mihi tuas ſimulqꝫ apoſtoli
cas reſuabat utraſqꝫ mihi attulit ⁊ tuas qdē letus
ut ſoleo. Illas nō reuerēs mō ſed ſtupidus ac ſub
miſſus accepi: utrobiqꝫ ſane nōdū date die ſcdas
epl'as meas illuc ꝑueniſſe cognoui: neqꝫ miratꝰ ſū
ꝑ'er eni abſentie mee morā lr̄as ip̄as apoſtolicas
iā bullatas apō te diutiꝰ ſubſtitiſſe ipſis in litteris
tuis legi. Ad has qdē ſcīſſimi dn̄i noſtri lr̄as quid
reſpōdeā videbis. Nēpe qui ⁊ rn̄ſionē meam iure
tuo ꝑleges: ⁊ qd̄ mihi meo iure polliceor: tue viue
uocis adiuuabis oraculo: nā qd̄ dn̄icis ip̄is in lr̄is
clare ſatis in tuis etiā exp̄ſſiꝰ ꝯtinet: reculas meas
tāto iudicio ꝓbari diuine ſueqꝫ gr̄e retribuendum
ſcio. Ego aūt ⁊ ſi idignꝰ hec audiā: nihil tn̄ poſſez
gratius audire. Et eſt ꝓſꝑitatis imerite iucūditaſ
ac uoluptas quedā: nec indoctꝰ docti famā reſpuit
⁊ deformis virgūcula ſe formoſam ſponſo viſam
gaudet. Expecto nūc ſcđe epl'e fortunā. Nā ꝑma
utiqꝫ fortunatior eē nō potuit: q̄ȝ ſummo hominuȝ
placuiſſe cui me oro cū oī qua potes reuerentia re-
cōmēda. Scripſi tibi cor meū erga illiꝰ ſanctitatez
⁊ cupiditas mea ſeu de illo ſpeſ que nā eēt apui ut
noſſes quo ad hoc me paſſiōibꝰ expeditū loq: dixi
qd̄ in aīo erat: nec repetitiōe res idiget: ⁊ te memo
rē eē ⁊ mihi apud te fidē nō deeſſe ꝯfido. Sane qd̄
tuarū in ꝑncipio litterarū legi quotieſ ad ſcribēdū
uenis: ſic animū tibi mee virtutis admiratiōe pre-
ſtringi: ut ul' nō icipiat uel inceptuȝ deſerat. Scio
te iocari mecū: ⁊ potes qdē fateor mecū nō al'r q̄ȝ
tecū loq oīa. Nā ſi alter hoc diceret: nō ludere illū
arbitrarer ſȝ illudere. Nihil eni eſt in me mirabile
niſi in tāta virtutis ac ſciētie penuria tāta vite ſecu
ritas ac libertas fandi de ſimplicitate oriēs bona
utinā urbana qdē excuſatio iſta ſilētij: uere aūt tua
ſatis occupatio te excuſat. Colutiū cuiꝰ me v̄bis ſa
lutaſti ut ſaluere iubeas ꝑcor: ⁊ talē tibi opuȝ par-
ticipē obtigiſſe gaudeo: utriqꝫ regem obtigiſſe ga-
uiſurus magis q̄ȝuis gl'oſum laborē magnis dele
ctationibꝰ abūdare nō dubitē: ſed id amicis opta-
re ſoleo qd̄ mihi. Vale Pataui. xij. Kal'. augu.

℄ Ad eundem de eadem re. Epiſtola. III.

Q Vid vis dicā aut rn̄deā. In hoc qdē ⁊ in
reliqſ: haud initꝰ ꝯſilio tuo ſtez: neqd tamē
occulā amico tali ſiue ego ſecurior: ſiue tu
cautior nihil tā formidoloſum video ſeu actiue for
midoloſū ſumit̄ ſeu paſſiue: dices mihi: v̄itas odi-
um parit: ſcio ⁊ exptꝰ ſcio: odiū tn̄ illud amabile vi
ris fortibꝰ arbitror: etiā ſi ꝓ ueri ſtudiū moriēdū
eēt optabile: ſed nō id ꝑiculuȝ eſt in ꝑn̄ti certamie.
Tutiꝰ eſt iterdū belligerare cū multis q̄ȝ cū vno:
alter alteꝝ expectās mauult ſue aliū q̄ȝ ſe aliene iu
dicē iniurie: fuit mihi cū vno iſtoꝝ nomiati atqꝫ in
ſcriptis lis pergrauis: ⁊ euaſi: ⁊ agebat̄ de me ſo-
lo: hic de tota agit̄ eccleſia: honeſtiſſima autē bella
ſunt que pro republica ſuſcipiūtur. Nil ne igit̄ ti-
meo: ⁊ qd timeā oro te: cui nil dari modicū poſſit
auferri: de hijſ loquor que fortuita nūcupant̄: mea
eni mihi nullus eripiet nō ſeneſcēs tn̄ ⁊ inermis ꝑ
ſbyter: ſed nec iuuenis tyrānꝰ: nec armatꝰ ꝑdo. At
negari pōt ſi qd optaueris plane mihi neget̄ ep̄atꝰ
quē petēdū duxero. imo v̄o plane mihi det̄ ut tor-
quear: ⁊ ſi hac i parte deliraueri graui ac ſollicito
munere fera ⁊ iſolita plectar̄ ambitio: ꝓinde modo
papā nō offenderē quē nō tā ꝓpter papatū q̄ȝ ꝓpt'
eximiā rarāqꝫ virtutē ⁊ que illā ꝓbāt geſta magni
fica: ꝑpetuo mihi amādū uenerādūqꝫ delegi ⁊ quē
ſuis repħēſiōibꝰ delectatū alieniſ multa cū ſua lau
de ꝯiūctis iraſci nō eſt v̄iſimile: de reliqs qd ad me
Nō potētiā noui opes ſed ⁊ mores noui. Scio il-
los: ⁊ me ſcio neqꝫ hoies ſed vitia hoium iſector.
Interi tuis ꝑcis nulla hercle odi altius nulla acriꝰ
arguo ſed id mecū ago: hoc cū altero. Nō eſt autē
tuū: quō nō eſt meū: qd̄ eſt oium: niſi forte ſarrace
noꝝ ſiue iudeoꝝ qui noſtris gaudent ⁊ tripudiant
ruinis. At ne qcq̄ȝ niteris: fruſtra aūt niti ait criſpꝰ
neqꝫ aliđ ſe fatigādo niſi odiū querere extreme de
mētie eſt. Ego v̄o nō nihil imo pl'imū quero. Eua-
poro aium ⁊ triſtitiam queſtu leuo: poſteritati me
approbo ⁊ excuſo: bonis placeo: ⁊ ni fallor deo:
malis certe diſpliceo ⁊ qm̄ v̄ecūdie aut ꝯſciētie: ni
hil eſt aculeos ſaltē doloris infligo: ſed nō iſciꝰ q̄ȝ
ſint multi mali: ⁊ q̄ȝ pauci libro nēpe nō innuero.
parua ne tibi igitur hec vident̄. Quid tibi aūt iniu
rie eſt illatū ut ſic oderis. Nihil mihi ſed romane
urbi: ſed eccl'ie: ſed Petro ⁊ Paulo: ſed chr̄o cuiꝰ
⁊ ſi iuſſa nō iplēā noie gl'ior. Neqꝫ v̄o oēs: immo
eqdē nullū odi: q̄ſdā v̄o ⁊ dilexi: qbuſdā ⁊ diligi
viſus ſum ⁊ qd eoꝝ amor ualeat ſi utilitas aut blā
ditie ceſſent ꝓbe didici. Sed an neſcis plus ſepe
parum odij nocere: q̄ȝ amoris pl'imū ꝓdeſſe: nil pe
nitus ſcio: nilqꝫ uelim ſcire quo timidior fiā. Qui
nil cupit ⁊ nil metuit: ut quorūdā giantiū magni-
tudo terribilis ac nocēdi potēs: ſic quorūdam ip̄a
paruitas atqꝫ ipotētia tuta eſt: ⁊ violētie inacceſſa.
Quid vnq̄ȝ muſce aquila nocuit: qd formice leo:
hec dixi ut me intelligas: ⁊ qua datur videas. Tu
amicus tui ꝯſilium euocatus ne me audieris: fac
qd̄ bonū cenſes. ℄ De reliquo Stephani colūnē-
ſis euentū meſtus accepi: ⁊ q̄ȝuis tu mihi in lr̄is
ſpei reliqas neſcio quas oſtētes ego tn̄ ut rumoreſ
placitos falſos ſepe ſic infauſtos pene ſemꝑ ueros
memini: ſed qd agaȝ? Exhauſi oculos atqꝫ ilia cō-
ſumpſi lachrymas atqꝫ ſuſpiria: ſuſpiro tn̄ adhuc:
⁊ ſuſpirās ſcribo hec: fleui oli quātū potui: plus ne
q̄ȝ debui: iam ſatis ſuꝑqꝫ ſatis eſt fletuū uſqꝫ non
ad ſatietatez modo ſed penitētiā ac pudorē. Itaqꝫ
cū eſtate hac ꝑterita vnicū mihi vite huius que di
cit̄ ac ꝑdulce ſolatiū: vnicū gaudiū ingraueſcentis
in dies iam etatis deniqꝫ lumē vnicū oculoꝝ meo
rū acerba quidē ⁊ ſiquis hic ordo eēt ꝓrſus intē-
peſtiua mors tulerit: nō dico nō dolui ſed nō fleui
neqꝫ vnq̄ȝ mortalis hois neqꝫ meā ſi chr̄s amaue-
rit mortē flebo: tibiqꝫ hūc ip̄m eſſe aiuȝ ualde gau
deo eoqꝫ magis ꝙ in hoc meis te adiutum moni-
tis: munitumqꝫ armis dicis: vnde ⁊ tu amici obi-
tum pie admoduȝ atqꝫ amanter: ſed fortiter tn̄ ac
viriliter fers: eumqꝫ mihi ut ignotū ſcribis comme
moratiōe gratiſſima recte id quidē ac memorit' te-
qꝫ ſeqꝫ digniſſime textuȝ nectis hiſtorie: deſine āt
illū mihi ut ignotū loqui: vidi hominē ⁊ q̄ȝtū vitaȝ
paucis horis licuit circūſpexi ut enim me doloris
tui participē agnoſcas nō ſolū ideo quia tuum ni-
hil alienū mihi eē pōt: ſed qd̄ ille per ſe etiā mens
erat ſcito eū ad me anno altero ueniſſe Venetias:
⁊ mira ſuauitate in noſtram amicitiam introgreſ-
ſuȝ multa ibi intus in ꝑcordijs meis: ⁊ magna be-
niuolentie ueſtigia reliquiſſe virum bonū ⁊ mode
ſtuȝ prudentemqꝫ ac ne pl'a qualē tu illum ſtilo pi-
gis iure optimo tibi boniſqꝫ omnibus diligenduȝ

deus illum mortis huius bellis eductū in eterne vite pace locauerit. Ad extremū noris ⁊ fama ⁊ ... is auditum hic dominū patrem meū patriarcham: hierosolimitanum romuleo cardine sublimatū eē qđ ita futuꝝ semper credidi ⁊ dilatū stupui: ⁊ fatebor tibi: ut est usus hoīum difficile extirpabilis ꝑmuꝫ huiuſce rei nunciū letus audiui: mox ad me rediēs misertus sum: domino autē nostro quē quodā modo plus q̄ſe ipm̄ amat quid latētis offense fecerit ignoro: quo in eū ultionis honorificuꝫ hoc genus inuenerit. Ut uelut aurea illū vinciēs cathena dū maxime necessaria quies eēt ac libertas oēs sibi spem quietis ac libertatis abstulerit: de quo illi fortitan mō uacuū tempus affulserit scribā aliqđ solet eniꝫ ut Catuli veronensis vbo utar meas aliqđ putare nugas. Uale patani. iiij. nonas octobris. Sed heu heu interiectionē familiarioreꝫ mibi q̄ uellē q̄to post hanc datā die a dn̄o urbis hui⁹ audiui de hoc ipso dn̄o meo amātissimo patriarcha aliquid haud dubie faustuꝫ sibi: mihi vō ut est anim⁹ mortaliū graue durū flebile. Cūq; me relator ipse rumore illo mestū cerneret rē in dubio ponere visus est. Ego aūt ut ꝑrime dicebā scio tristiloquaꝫ famā semp ferme vidicam: sed de hoc qđ nūc dicā aliud nō hēo. Amaui hoīem: ⁊ amare nisi me ipm̄ amare desieri non desinā: scripsi ad eū olim in solitudine mea ⁊ in rure suo posit⁹: vite solitarie libros duos: nūc status sui mutatio suggerebat: ut totidē sibi actiue vite libros scriberē. Jāq; id aio uolebā. Et amice quod ualde noliꝫ hac sollicitudine liberatus sum. Uale iterum.

¶ Ad Colutium de stignano pape secretarium alterum. Ep̄la. IIII.

Aliquot ante annos ad Franciscū nostruꝫ brunij scribēs nouū tūc probatissimū nūc amicū dixi cū in hominis senescētis amicitiā icidisse: qđ si tūc uere dixi: qđ nūc putas? scis etatē currere ac uolare. Momētoq; breuissimo ab infantia in seniū: ⁊ in mortē iri. Hec me causa extimatioq; tēporis iā trepidulū ac tepētē facit: ⁊ ab illo scribēdi ardore iuuenili manu retrahit algēti. ⁊ si eni multas magnas ep̄las post id tēpus amico illi scripseri atq; alijs. Tandē tū hijs dieb⁹ animum mutaui: ⁊ morē. Si cur rogas: quia ois passus pars est vie: ois hora pars est vite: utq; eūdo sic viuēdo passim termino acceditur. Ero deiceps in ep̄lari colloquio cū amicis breuior: cū reliquis tacitus: sic dispono: nisi aliqua in diuersuꝫ iusta ad modū me cā cōpulerit. Senectus loquacissimos facere consueta breuiloquū me fecerit. Tibi ergo nōdū viso nup cognito iam dilecto ad honorificā tuam illaꝫ atq; amabilē ep̄lam: nil in p̄ns alid red dideri: nisi stilū affectūq; hūc tuū mirū immoduꝫ aio meo gratū eē: q̄uis eni indignus ego hoc cultu atq; honore: nō ideo tamē inferior laus tua est: dū virtutis inqsitor illius etiā nudū nomē vmbrā q̄ ptenueꝫ atq; ambigua uestigia uenerari fame forsan credulus multa mētiri solite ⁊ ni fallor dignus ob id ipsum qui nec mearū neq; ullarū prius rerū in iudicio falli queas. Macte indole egregia: quid nunc ageres illi: quisquis is esset in quo tibi uera ⁊ solida virtus occurreret. Uale Patauii. iiij. nonas octob.

¶ Ad Guillelmum maramaurum neapolitanū eq̄tē male fūdatas amicitias non durare. Epistola. V.

Orpheus

Orphe⁹ noster ausoni⁹ qui tuā huc ep̄laꝫ ferebat me nō vidit: cū ei ꝑrimus eēm: neq; suū mihi saltē indicauit aduentū. Mirarer nisi scirē hūana oia tēp⁹ atterere. Oia fert etas: inqt maro. Oia de nobis anni ꝑdātur eūtes inquit Flacc⁹. Noli in cā ꝓpria testimonio meo uti ⁊ in carmie ⁊ in ꝓsa sniam hāc alijs atq; alijs vbis q̄ accepta mihi eēt: sepe repetij: hinc rapine ac ruine vna oīum virt⁹ excipit: que tēpore nō mō nō iterit ꝫ auget. Ego aūt extimabā amicitiaꝫ que iter me atq; illū a iuuētute mea pueritiaq; sua iterq; preꝫ ei⁹ ac me ab adolescētia mea atq; illi⁹ iuuētute ꝯcta erat in virtute tua datā: vereorq; pro virili huius pte ne fallerer: vulgares eni amicitias que in utilitate aut sola delectatiōe subsistūt haud dubie tp̄s iminuit atq; euertit. Quā ob cām amicitia que cū pre mihi est indices reuirescit: que cū isto aūt in horas deficit ac decrescit: ⁊ ꝓpe iā ad nihilū redijt: tāto certiores tātoq; solidiores sunt seniū amicitie q̄ iuuenū: q̄uis aūt hui⁹ nr̄i ꝯuersatione delectarer ꝓpter dulcedinē illā quā me fateor ex musica modulatiōe pcipe: usq;adeo ut nōnunq̄ que de celesti harmonia sensere phōꝝ qdā simulq; hijs ꝯdicētiū sniam aio agitās in eā partē sim ꝓcliuior. Que seu sparū motu: seu aliter supis non inuidet hanc aurīū uoluptatē: qua in re hic nr̄ ut ego opinor antiquū illū lōge vicit orpheū. Nō min⁹ tū cū victu eius alloquioq; mulcebar: nō minorē eniꝫ ꝫ maiorē vboꝝ ⁊ cū tullio multo maxime actuū pcētū arbitror q̄ sonorū. Eat tū utcūq;. Ego eni ⁊ cū amicis dulcissime viuē didici: ⁊ sine illis ubi culpa carēā: amariuscule quidē sed victur⁹ videor: qp pe qui interdū ꝓpter multa que vita hominū fert pene ꝯiūctū ꝯgressusq; hominū exhorreā: ꝓpterq; odiū maloꝝ quib⁹ oia plena sūt bonoꝝ paucitas quodāmō mihi suspecta sit: ut sicut in pelago dulcis aque fontē: sic ⁊ urbib⁹ virū bonū inuenire ꝓdigiosum rear. Et quid plura. inter ꝑditos hinc viuorū mores: hinc acerbā dulciter memoriā defunctoꝝ: ac mortis iniuriā: que tot bonos mihi tā paucis annis eripiunt. Alteꝝ pene bellorophōtē iam me videas. Nō quidē miserū aut merētē meumq; ipm̄ cor edētē: ꝫ errātē in cāpis hoīumq; uestigia: qua licitū est vitātē in siluisq; si deē: qđ supest vite seu vius mortis hui⁹ ꝑcupide exacturū. ¶ Hec i ꝑmio tā multa de cōi amico ut vides: nō sine stomacho ut per te illi cū ꝑmū occurrerit: inotescāt dolituro si qđ est igenui pudoris: sic se uel per insolētiā uel per negligētiā: ⁊ si nō utilē: at antiquā certe ⁊ fortassis honestā amicitiā postergasse: quā tāta fide talis pē colit. Que mihi ⁊ sepe oliꝫ ⁊ nup dum uerona iter agerē luce clarior apparuit. ¶ Scripsi ecce pl'a q̄ credidi: tulit ardor qdaꝫ lesi ai. dehinc scribā pauciora q̄ uellē. Ep̄la qdē tua per multoꝝ man⁹ ad me ueniēs magno me gaudio compleuit. Multa ibi legi: que mihi fidē facerēt certissimā: te si tā ꝓrim⁹ mihi eēs: q̄ is de quo queror fuit: uel ad me uēturū fuisse: ul' indicaturū ubi te quereres. Et certe si ⁊ hic ipetū seq̄r difficillimū erit finē huius quoq; ꝟmonis attigere. Sꝫ qr iaꝫ tp̄is penuria: ac necessitate cōpulsus stati in ep̄lis breuior fieri vnū hoc dixisse ꝯtēt⁹ sim affectū erga me atq; aiuꝫ hūc tuū nō nouū mihi ꝫ pgratū eē: tuā hāc tātam reuerētiā: quā ex multaꝝ tuarū ep̄larū vniformi tenore pcipio: nō ita q̄q̄ eni optima e radice ueni

ens atq; in te decora mihi tñ ꝓfus idebita est. ꝓinde me oli tibi tã laboriose quesitũ: ꝛ tã procul inuentũ: ꝛ tã auide tanq̃ ꝑdulciter visũ nescio an ꝛ vnq̃ i terris ampli⁹ reuidẽdũ. Q̃d nõ dicerẽ si nr̃ ille vir maxim⁹ paulo diutius vixisset: plenã fiduciam in amicis habe: ꝛ siqs est usus utere. Atq; utinã uel irrequisitus aliqd possem: ne spes tua: q̃ ex me tam ingentem ɔcipis frustra esset: ultro deũ testor: laborib⁹ animiq; tui fluctib⁹ opem atq; cõsiliũ laturus: si qua mihi gubernandi ars: si qua eẽt experientia. Et nũc quoniã plus interdũ possumus q̃ credam⁹: licet in pl'imis ɔtra sit: si quid forte est qd̃ pro rege proq; solatio tuo possim. Jube adsũ animo: hic substitã. Jre eni longius breuitatis studio ꝛ propositi noui fixa lege prohibeor. Uiue ꝛ uale nr̃i memor. Patauí. v. idus nouembr.

Ad Frãciscũ d̃ ursinis noue ɔct⁹ amicitie. Ep̃. VI

Iuenĩdum in stuporẽ tue me nobilis indolis generosũ specimẽ ꝛ beniuolentie iuuenalis clarus ardor cõpulit. Macte virtute ad quã sic affectus es: ut eius in me nudũ nomẽ ac tenuem vmbrã colas. Beatũ hẽo ꝛ hunc tibi eẽ animũ ꝛ hanc fortẽ mihi: atq; amator: ueri licet honestissimũ hũc errorẽ amo: vnde hic amor ꝯmeisq; de rebus tua hec flurit opinio ꝛ italic ꝛ rome communi gratulor: parenti: que nũc etiam talia parit igenia. Proinde quia multa scribẽdi ociũ nõ hẽo: hec summa est. Ego tibi tã charus esse gaudeo anteq̃ cognitus: nec tm̃ gaudeo sed miror: tuusq; eẽ nũc incipio nunq̃ desiturus. Tu me autem iter tuos utcũq; visum erit numera: teq; tui similez p̃sta ꝛ uale. Uenetijs. iiij. idus februar.

Ad Antoniũ donati apẽnigene filiũ. Ep'a. VII.

fili litterulã tuã perbreuẽ: neq; ut ita dixeri te iustiorẽ: sed etatule ꝛ corpusculo tuo parẽ ingenij rudimẽtũ ꝛ stili tui ꝑmitias libẽs vidi: ꝛ ita p̃cor fac. Exerce animũ: experire: enitere ꝛ assurge. Non videbit autumnus rami fructũ cuius flores uer nõ vidit. Scribe: lege: meditare: addisce: stude ut doctus: sed multo marie ut vir bonus ꝛ quotidie te melior fias. Et caue ne fine diurno lucro aliquo te uesper inueniat: ita ut breui ꝛ illi qui te genuit gaudio ꝛ mihi qui te diligo esse possis auxilio. Jlle enim a quo auxiliũ sperabã: qui post me uenit: ante me factus est: opinione saltem sua: de milite dux: de discipulo magister Uale ꝛ utrũq; iubeas saluere parentem. Ticini xviij. Kaleñ. Decembr̃.

Ad Franciscum bruni: commendatio iuuenis studiosi. Epistola. VIII.

hIc cuius e manib⁹ hãc cedulã accipies triennio ꝛ ampli⁹ mecũ fuit: nõ ut familiaris sed ut fili⁹ paterne eum habui: paterne monui: paterne ꝛ icrepui ꝛ laudaui: paterne demum amaui qd̃ miraberis ꝛ paterne odi. hic est de quo tibi dudũ scripsi q̃ castigatam litterã scriberet: de qua ep'a illa ingens est: quã dño nr̃o pape tuo ɔsilio porrigendã tuisq; mox porrectã manib⁹ ad te misi: hic inq̃; ingenij diues semꝑ sed doctrĩe iops ad me ꝑmũ uenit. Nũc qd̃ eodẽ ipso teste glorier: nõ mea qdẽ opera: sed ɔuictu ꝛ obseruatiõe: ꝛ lectione ꝛ ɔfabulatione abit hinc doctior q̃ uenerat Cũ gratia tamẽ mea ac licẽtia: nõ addo ꝛ cũ consilio discedit. Quid multa? Juuenis est: vno ṽbo totũ dixero: vult ꝓbare mundũ: quẽ probasse ego nimis memorãs cohorresco. Optat Romaz videre qd̃ vnũ desideriũ si hic sisteret iprobare nõ audeo nã ꝛ ego ipse qui totiẽs eã vidi reuidẽ illã ardeo Sz hic nr̃ vult ut auguror maiore in pelago piscari lucrũ sibi: non naufragiũ proponens. Uult temptare fortunã ut dicit suã. Quaz si secũdã reperit gaudebo: sui aduersam: salua dũ puppis sit repetẽ hunc trãquillũ licet exiguũ portũ nõ uetabitur. Qui uel ɔtumaciter digressis dũ redire uoluerit: dieb⁹ patet ac noctib⁹: imo ꝛ ꝑnox lumẽ in ṽtice: ꝛ qui reduces excipiat hẽt in littore: hic equidẽ quisqs eum agat impet⁹: nõ tã suus credo q̃ etatis in se bon⁹ est: ꝛ ni fallor meus ꝛ mei amãs: studiosus boni animi: uagi fateor: sed modesti ꝛ bonoꝝ fauore non indiguĩ: si quã sibi viã bonam sua fors apit nõ desit oro ɔsilij tui fax. Uale.

Ad Hugonem de sancto Seuerino: commẽdatio eiusdem. Epistola. IX.

iUuenis iste quẽ ɔspicis aliquot annos mihi pro filio fuit: nec eẽ desinit: etsi eni corpore abeat. ɔfido eum aio nõ abire: ꝛ hũc ipsum motũ non tam sibi q̃ etati imputo firmitatis indige: ac discursibus gaudenti. Qui mos ne me ipm̃ qd̃ sepe soleo nunc accusem: multos in senium comitar̃. Et hic quidẽ adolescens boni ingenij rareq; indolis: adolescẽs tñ multis de more cõ filijs agitatis: nobilius ad extremum ꝓtulit: ꝛ qm̃ ire fixũ erat: non alia q̃ discendi cupiditate peregrinari elegit. Jn primis autem litteras grecas sitit ꝛ senile catonis desideriũ vix dum pubes anticipat. Hunc ego ipetũ iam per anni spatium: nou sine ingenio ac labore continui sepe p̃cibus iterdũ iurgijs ostendens: ingerensq; oculis q̃tum sibi latinarũ nunc etiã litteraꝝ desit: difficultates quoq; rerum uarias ac pericula coaceruans: quibus iuuenilẽ temperari posse rebar ardorem: preserti ex quo semel digressus breui ut sibi ꝑdixerã cogente necessitate redierat. Et plane dũ peregrinationis infauste memoria recẽs fuit substitit parumper ꝛ spem dedit posse animum regi. Nunc tandẽ ut fit nõ longa requie laboꝝ omniuz subrepsit obliuio.

En iterum frenos mordet nec iam ulla uel vi ul' arte cõpesci põt: sed ardenti nescio an prudenti ꝛ sobrio discendi desiderio: dimissa patria amicisq; ꝛ cognatis: ꝛ annoso patre: ꝛ me quem ut patrez diligit: ꝛ quẽ patri saltem ɔuersatione pretulerat: ad te solo sibi nomine cognitũ festinat. Heu forsitan mireris: habet ista p̃cipitatio rationis uelum. Cũ eni ꝑmũ illi animus fuisset recto calle ɔstantinopoli ꝓficisci: edoct⁹ a me greciã ut oli ditissimã sic nũc ois lõge iopẽ discipline hoc vno mihi crediti nõ omisit iter ꝓpositũ sed iflexit: cũq; ex me sepi⁹ audisset aliquot graie llgue doctissimos hoies nr̃a etate calabriã habuisse noiati duos: barlã monachũ: ac leonẽ seu leõtiũ. Quoꝝ uterq; mihi per familiaris: ꝑm⁹ etiã ꝛ magister fuerat: ꝓfecissetq; aliqd fortasse ni morꝫ iuidisset: statuit calabrũ litt⁹ iuisere: ꝛ italie plagã illã que mag̃ oli grecia dicta est. Cũ ubiq; ãt te potẽtẽ illic potẽtissimũ nõ ignorãs meis l'ris cõmẽdari optauit: qs apd̃ te: nec fallit efficaces spat ãnui: haud ĝuati: ꝛ tibi solatiũ ut opinor ex illi⁹ igenio: ꝛ illi p̃sidiũ ex tua potẽtia q̃situr⁹. Amo eni hoiez: ꝛ q̃uis leuitatẽ ai nõ tã approbẽ q̃ excusez discẽdi uotũ iprobare nõ audeo imo me iudice dignus est assequi: quod taz anxie

tāqꝫ ardenter expetit: ut dū illud solū cogitat: non difficultatum mō uel affectuū sed suiipsius ꝛ suarū viriū sit oblitus: qđ desperat apud grecos non diffidit apud calabros inueniri posse. Commendo igitur eū tibi. Quē si late videris: atqꝫ ope ꝛ ꝯsilio adiuueris rem te dignā: ꝛ ut arbitror deo gratam feceris: mihi vō gratissimam: qui subtristis illum ac sollicitus abeuntem video. Uale.

Ad Lorbardum a serico breuis ꝯsolatio. Epi. X.

d Ulci quadā uelut acredine: acriqꝫ dulcedine eplam tuam legi amice. Ita mihi suauiter annosi patris interitū defles: ut ꝛ tibi cōpatiar: ꝛ tue gratuler pietati: qua nil meli⁹: nil suū magis est homini ꝛ ꝑsertim filio. Solare animū ꝛ nature pater ꝛ tu pr̄i debitum persoluisti. Sera illius ꝛ sat dilata solutio: tēpestiua ꝛ ꝑcox pietas tua est. Nō est qđ q̄raris. Est qđ gaudeas Ad hoc ille natus erat ut moreref. Et per hoc breue iter ac difficile in pr̄iam remearet: seu recti⁹ dicitur perueniret. Ad hoc oēs nati sum⁹. Uiaꝝ multa uarietas oīum finis idē mors. Immo vō nō finis sed transitus bonis optabilis. Eque nāle certe nec miserius est mori q̄ꝫ nasci: ꝛ fortasse felicius. Uale ꝛ viriliter age atqꝫ amisso gubernatore tuis iam manibus clauum rege.

Ad eūdē vite hui⁹ cōpendiosa descriptio. Epi. XI.

q Uid mihi de hac vita quā degim⁹ videaf interrogas neqꝫ immerito. Multe enim ꝛ uarie: de hocipso opiniones hominū sūt. Meā breuib⁹ accipe. Uidef qdē mihi vita hec dura quedā area laboꝝ. Palestra discriminum. Scena fallaciaꝝ. Laberint⁹ erroꝝ. Circulatoꝝ ludus. desertuꝫ horribile. Limosa palus. siticulosa regio uallis hispida: mons preruptus. calligātes speluce: habitatio ferarū. terra infelix. cāpus lapidosus uepꝛcosum nemus. pratū herbidū plenūqꝫ serpentib⁹. florens hort⁹ ac sterilis. fons curarū. fluuius lachrymarū. mare miſiarū. quies anxia. labor iefficax. conat⁹ irrit⁹. grata frenesis. pōdus infaustuꝫ dulce virus. degener met⁹. incōsulta securitas. uana spes. ficta fabula. falsa letitia. uerus dolor. risus icōditus. fletus inutilis. inane suspiriū. cōfusus ordo. tumultuosa ꝯfusio. trepidatio turbulēta. sollicitudo ꝑpetua. insomnis inertia. inops copia. diues inopia. imbecilla potētia. tremule vires. egra sanitas. iugis morb⁹. gemina egritudo. pulchra deformitas. honor inglꝰius. ifames tituli. ridiculus ambitus. ima elatio. excellētia futilis. humilis altitudo. fusca claritas. ignota nobilitas. pertusus sacculus. uas rimosum. specus inexplebile. cupiditas infinita. dānosuꝫ desideriū. luxus hydropicus. sitis isatiabilis. arridū fastidiū. famelica nausea. uētosa ꝓsperitas. Querula semꝑ aduersitas. viror trāsitori⁹. flos caduc⁹. amenitas labilis. fugax forma. mestū gaudiū. amara dulcedo. uoluptas aculeosa stulta sapiētia. ceca ꝓuidētia. tetra dom⁹. breue diuersoriū. fedus carcer. sine gubnacl'o nauigatio. sine baculo senect⁹. sine duce cecitas. iter lubricum. tecte fouee. latēs ꝑcipitiū. silēs lima. tenax viscū. opti laquei. abdita retia. inescati hami. sentes aspe lappe herētes. tribuli acuti. scopuli rigētes. uenti rabidi. fluctus ipetuosi. atri turbines. horrisone tēpestates. ꝓcellosum pelag⁹. vndosa littora. anceps port⁹. exarmata nauis. Immane naufragiū. officina scelerū. sentia libidinū. camin⁹ irarū. pute⁹ odiorū. catena cōsuetudinū. sirenū cātus. circea pocula mūdi vincula. reꝝ vnci. ꝯscientie morsus. penitentie stimuli. peccatoꝝ incēdia. putre edificiū. fundamētū fragile. muri hiātes. tecta labētia. ꝓlixa breuitas. Late angustie. calles inexplicabiles. passus impliciti. circularis motus. statio instabilis. Rota uolubilis. manēs cursus. scabra leuitas. scrupulosa suauitas. blanda crudelitas. dolose blāditie. fallax amicitia. cōcors discordia. fedifrage inducie. bellū inexorabile. pax infida. simulata virt⁹. Excusata nequitia. laudata fraus. honoratū dedecus. Irrisa simplicitas ꝛ ꝯtēpta fides. nuge serie. ingeniosa demētia. loq̄x torpor. uelata ignorantia. opinio scientie tumida. scientia vō nulla. querelarum suspiria. contentionuꝫ strepitus. vulgi fragor. obliuiosa peregrinatio. patrie odium. amor exilij. lemurum ciuitas ac laruarū. regnum demonuꝫ. luciferi principatus. Sic eniꝫ illū ꝑncipē mūdi huius vitas uocat: vita demum. mendax ꝛ exanimis. spirās mors. segnis incuriositas suiipsi⁹. inutiliū cura. apparendi studiū. superuacui appetitus. operosus vmium apparatus. viuentium infernus. ꝛ viuorū corporū dites exequie. longuꝫ funus. pōposa uanitas. laboriosa militia. ꝑiculosa tēptatio. supba miseria. miserāda felicitas. En amice qualis mihi hec videf que tā multis exoptatissima ac gratissima vita est. Nec dū tñ ꝯceptum omnem mee mentis expꝛssi. Peior est eni multoqꝫ miserior: q̄ꝫ a me seu quocūqꝫ hominuꝫ dici possit. Sed quo es ingenio ex hijs paucis totū reor aium loquentis itrospicis. vnū tot in malis habet bonū: q̄ ad bonā ꝛ eternā vitā nisi dexter trames deseritur via est. Uale. Inter colles euganeos. iij. kal'. decemb.

Ad Urbanū quintum romanum pontificem pro inocentia generalis ministri ordinis fratrum minorum. Epistola. XII.

m Ulta iā nūc ꝓposito meo beatissime pater obstantia video. Magnitudinem illinc tuam: hinc paruitatē meā. Inde difficultatē rei de qua loqui cogito. Primuꝫ tamen obstaculū tua mihi nota benignitas. Scđm nota tibi ut arbitror fides mea: tertiū ueri amor falsiqꝫ odiū tollit. Scio ego magnitudinē tuam sed māsuetudinē tuā scio. Occurritqꝫ aio illud parij gemini apud Cesarem declamantis. Cesar. Qui apud te audent dicere: magnitudinem tuā ignorāt. Qui nō audent humanitatem. Noui ꝑterea paruitatē meam: sed ꝛ animi puritatē noui. Que tāta est ut dū res poscere videbatur nō modo coram te: sed ꝯtra te loqui ausus fuerim. Qđ tu hominuꝫ mitissime: non tulisti tantum sed laudasti. Hec est enim uera hominis magnitudo non potentia solum: ac dignitate sed hūanitate ꝑcellere. Sctio demū altitudinē cause ad quā qdē qđ suspitiōe in iudicijs coib⁹ nō careret testis irrequisitus accedo: sed çelus ac studiū vitatis pro virib⁹ adiuuāde meā hanc fiduciā fortassis excusent. Nūc ne pluriloquio tuas sanctas occupatiōes impediā ad rē ipsam tibi notissimā atqꝫ historiam inamenā uenio. Magister Thomas vir clarissim⁹ ac sacrarū ꝓfessor inclitus scripturarū atqꝫ ordinis minoꝝ: ad quē ꝓpter multa: maxie ꝓpter auctorē sic afficior: quasi vn⁹ ex ordie illo siꝫ gn̄alis mister: ꝯiurata nescio q̄rū sꝫ ꝑfecto nō bonoꝝ hoium iuidia: ut amare eni mali bonos sic odisse bonos boni neq̄unt fame sue ac stat⁹

Cesar

in diſcrimē trahit: heu mihi fedū ſpectaculū: qđ auditu ſolo tā turpe: tāq̄ idignum ſit ut ſagitte in morem e longinquo vulneret. Quomō enim queſo ferant oculi: quod ferre vix poſſunt aures: virorum nomen excellentium maliuolentie morſibus: ac criminibus falſis expoſitum: nec reuerentiā ullam eſſe virtutibus: ſed quo plus eſt glorie: plus eſſe uel odij uel liuoris. Turpe inq̄ꝫ ⁊ indignum: nec nouum tamen nec mirabile niſi ꝙ ſub oculis tuis tantum audere non deberet inuidia. Alioqui uſitatum ⁊ uetus eſt malum. ¶ Omitto autēꝫ antiquiora illa. Socratē: Theronienē: Anaxagorā: Ciceronē. Senecam: Rutilium ac metellū: quos quid aliud q̄ꝫ virtutis odium in exilium ⁊ in mortem egit. Quanta Chriſtianis etiam temporibus pro Chriſti fide paſſus eſt Athanaſi⁹. Quāta paſſus Ambroſius: dum ille perſequētibus hereticis fugiens ⁊ toto uagus orbe terrarum illa ſubſtinuit que non ipſum modo dum patiebatur ſed pium quoq̄ꝫ lectorem adhuc torqueant: ac fatigent. Hic autem intra menia ſue urbis arctatus a iuſtina auguſta totis imperij viribus ſeuiente atq̄ꝫ ab alijs arrianis illa pertulit que nota ſunt omnib⁹. Quid Auguſtinus? Nonne duꝫ ſibi heretici inſidias tendiſſent utili viarum errore periculū mortis euaſit? Quid Hieronymus? Quid Joannes criſoſtom⁹? Quot uterq̄ꝫ paſſus obtrectatores ſcripta idicant utriuſq̄ꝫ. Quid Boetius Seuerinus: ⁊ ipſe vir ſanctus ac doctus: cuius innocentie ac virtutū premia in celo alia ſꝫ in terris infamia: proſcriptio exilium mors fuere. Non ſequor omnes: innumeri enim ſunt. Jmmo uero quis unq̄ꝫ rectum fidei ac virtutis iter ingreſſus non perſecutorum patuit incurſibus: cum dicat apoſtolus ad timotheum ſcribens ꝙ omnes qui uolunt pie viuere in Chriſto Jeſu: perſecutionem patientur: mali aūt homines ⁊ ſeductores proficient in peius: proficiāt plane in peius ⁊ in peſſimum qū ſic uolunt. proficiāt in ſuam pernitiem non bonorum proficiant immo deficiant errantes: ut apoſtolus idem ait: at nō qđ ſequitur in errorem mittentes: qđ ut patet oi nunc ſtudio feruentiſ nequitie molliuntur. Qui ſi forte aliquem ſuis artibus in errorem miſerint te non mittent. Permanebis ut ſoles inconcuſſus athleta iuſtitie. Jd ſatis eſt nobis omnibus ueritatem ac famam viri huius amantibus: non enim ego ſolus q̄ꝫuis minimus oium hec ſcribo: multi ſcripſerunt ſicut auguror multi ſcribent: nemo non ſalteꝫ animo ſubſcribet niſi liuore impio flammatus: ac bonorum ſitiens ruinam boni omnes affuſi tota ſimul eccleſia: tota tibi ſupplicat italia: tot⁹ ordo paterq̄ꝫ ordinis Franciſcus felix nudipes paupercu lus e celo rogat ne miniſtrum ſuum Chriſto ⁊ ſibi chariſſimuꝫ iuidie mole opprimi neu theoninis ut aiunt dentibus rodi ſinas: vnū eſt quod mirer hac doleam ſi uera eſt fama magnum quendam ac potentem virum quē trāquillum ⁊ ſerenum ipſa preſtare debuerat altitudo: non fauiſſe tantuꝫ accuſatoribus ac fauere ſed per ſe talia non auſuros ad accuſandum ſuo hortatu ſuoq̄ꝫ conſilio perpuliſſe: quid ni doleam: ⁊ quo tramite ſeu quo flatu in taꝫ altum animum tanta ire uel inuidie nubes aſcēderit meſtus admirer: ⁊ mirarer magis niſi ex hiſtorijs meminiſſem Marcum catonem cenſorium fa moſiſſime virum ſapientie quod vnum in illius vita reprehenſione ualida dignum noto: contra glorioſiſſimum africanum accuſatores nepharios excitaſſe: qui tandeꝫ ſenatus bonorumq̄ꝫ comitijs [illegible] cerati ſunt ꝙ ex infamia tanti viri ſibi gloriam cōcupiſſent: quod apud te nunc equiſſime cordium librator hijs de quibus queror excuſatoribus euenturum ſpero ⁊ cupio: ut per te acriter caſtigati ⁊ increpiti diſcant non de infamia aliena ſed de ꝓpria virtute clareſcere. ¶ Occupant ſane claros etiam animos interdum humanaruꝫ caligines paſſionū ſed que ibi flante aura puriſſime rationis diu eſſe non debeant. Recte igitur ac ſecundum ſue dignitatis exigentiam fecerit ille vir magnus: quem nominare niſi pro ſua laude uolucrim: ſi quos auctoritate impulit auctoritate retraxerit ab icepto imperio. Qui ſi ut fertur hanc iracundie cauſam prefert ꝙ ad regimen ordinis hunc aſſumi uoluit uł alium maluit electores arguat non electum: quem omnis ambitionis exortem: immo omniuꝫ que circa ſe agerentur ignarum ad hunc honorificum laborem aſſumptum eſſe non ambigitur. Ceteruꝫ ille ut ſibi libuerit ire ſue moderabit: frenumq̄ꝫ uel contrahet uel laxabit: tu autem quod te decet: nō permittes ut Chriſto res hominum ſpectante ⁊ te Chriſti eccleſiam gubernante pro cuiuſcūq̄ꝫ libidine fame virorum illuſtrium obſcurentur. ¶ Unde hoc ſperans non te amplius fatigabo: ſed propter qđ ad calamū ueni pure fideliter ac reuerenter expediam: fateor me in mei ipſius: quanto magis in alterius conſcientia falli poſſe: cum in pectoribus hominum tot profunde tāq̄ꝫ inacceſſibiles ſint cauerne. Quantum tamen niſi uel fama publica: uł fide digna relatio: uel conuerſatio ad extremum ⁊ que multum animos aperiūt alterna colloquia rei huius immeriti notitiaꝫ contulere: dicam clara uoce quod ſentio. Et q̄ꝫuis apud ſuperbos extimatores teſtimonij fidem minuat teſtis humilitas: apđ te tamen humilitatis amicum: ⁊ viue vicarium ueritatis humile ſed ſecurum breue: ſed incorruptū ueritati teſtimonium perhibeo. Citatus teſtis non a iudice ſed a Chriſto ⁊ conſcientia mea: utrūq̄ꝫ ergo tuumq̄ꝫ ſimul ſacratiſſimum ac uenerandū regibus caput teſtor: ne non iuratus teſtis dicar me quantum ſcio ⁊ credo falſi nihil: uera omnia dicturum. Equidem pater beatiſſime magiſtrum Thomam de quo agitur optimum ⁊ integerrimum virum noui: clarū litteris: ſed virtutibus clariorem quodq̄ꝫ eſt maximum ⁊ ſupremum: religione inſigni ac pietate ⁊ catholice fidei luce clariſſimū. Et ad ſummam talem mihi opto animam qualem illi eſſe confido. Poſſem pluribus. Longa enim de grauitate animi: de ſuauitate morum: de ſobrietate: de abſtinentia ⁊ auſteritate vite: de deuotione ꝑferuida: de humilitate contemptuq̄ꝫ ſuiipſius ac mūdi: de miſericordia ⁊ charitate non ficta: deq̄ꝫ dotibus alijs viri illius texi poſſet hiſtoria: ſed ingenio tuo hec pauca de multis: immo quidem uel pauciora ſufficiunt: vides ⁊ intelligis cauſam mali huius. Et ſicut de accuſatorum odio conſternatio ⁊ metus: non illius quidem ſibi optime ꝯſcius nihil timet: ſꝫ mei multorūq̄ꝫ aiſ: ſic de clemētia ac ſapiētia iudicantis ſpes ⁊ ꝯſolatio multa ſuborit. Non poteſt te iudicio preſidēte viri illius virtus ⁊ gloria ſic inuidie calce calcari: ut non maior ex iniurijs floridiorq̄ꝫ tuis ſacris manibuſ erecta cō-

surgat: et quoniam solida et pura uereque aurea est: splendidior sit attritu. In deo denique et vite spes innocentie sue est: diu te Christus incolumem ecclesie sue seruet: et post gloriosi terminum laboris in suam requiem atque eternam gloriam facili transuehat ac felici exitu. Patauii. Kal. Ianuarii.

Ad Hugonem estensem marchionem abstinendum ludis inanibus. Epistola. XIII.

Petrus montanus familiaris tuus et amicus meus de te mihi letos ac magnificos: sed non nouos attulit rumores quibus nihil possem gratius audire: et sic oro fac. Indolem egregiam honestis studiis adiuua. Enitere in altum disce magno animo calcare vulgaria: neque ulla difficultate desistere donec de virtute in virtutem indefessi passus ad supremum claritatis culmen euaserit: inane nouum est etatis breuis autem quamuis subdifficilis est via: per quam ad longeuam gloriam eternumque itur habitaculum. Hanc ingressus hanc sequere neu diuertas: pro hac nil arduum: nil horrendum extima: pro hac enim se labori ac discrimini. Pro hac demum si res exigat vitam morti obiicere id eximium viri opus est: hic nunquam ego te retraham: sed urgebo: et currenti: quod in me erit animo calcar adiiciam. Sponte autem sese offerre periculis non magni animi est: sed parue prudentie. Ne igitur longius sim: pro salute pro dignitate pro patria ubi oportet pugna fortiter. Pugna viriliter: pugna feliciter: periculosis autem ac dannosis et puerilibus hiis ludis equestribus abstine: hoc precor: hoc consulo non sapientie iure sed etatis. Temerarii fortasse sed fidelis certe consilii ueniam dabis. Satis sit inotuisse iam omnibus. Te huiusmodi ludis excellenter uti posse si libeat: quicquid ultra procedit frustra est. Inopini sunt casus hominum et sapienti magnopere prouidendum est: ne ultro se ingerat: ubi periculi plurimum utilitatis aut glorie nihil est. Linque illis hos ludos qui nihil maius possunt: nihil melius sciunt: quorum ex equo inutilis mors et vita contemnitur. Tua vita et fratribus et amicis et reip. cara est: tuum ingenium atque animum altiores ad modo decent cure. Nunquam sic lusisse Scipio legitur: nunquam cesar: opto tibi gloriosum et felicem statum. Patauii. viii. Kal. Maias.

Ad magistrum Bonauenturam ordinis heremitarum professorem sacre pagine consolatoria super morte fratris. Ep. XIIII

Quale proh dolor virum quod sidus amisimus loquor improprie: et torrente rapior vulgaris elogii: nihil amisimus nisi quantum delectabileque conuictus et illius mellifluui oris affatus: quo loquente audientium animis ad virtutem acres infligebantur aculei: quo docente nemo non proficere poterat: eoque magis quo maiori esset ingenio: hec et hiis similia aliquanto citius quam uellemus nobis prerepta non nego: que tamen in hoc breuissime vite cursu: ubi longum nihil nisi dolor et gemitus longeua nobis esse non poterant: sed necesse erat ut confesti aut nos illum aut nos ille precederet. Ceterum hoc utrum que: neque enim rei tam labilis tam caduce grauis prorsus ac flebilis est iactura. Ipsum certe quem amauimus et quem semper amabimus ipsum inquam non amisimus sed premisimus qui nobis ad celum suis precibus viam pandat: nos ibi alacer ac iucundus expectet. Quo enim nisi ad celum abiisse illum suspicer: qui etiam dum hic esset in terris: et sub mole corporea angelicis moribus et celesti viguit intellectu. Noli tibi nunc quod penitus sibi nunquam fecit: de tanto tamque vnico fratre blandiri: sed humana laus cuiuscunque in auribus melius sonat quam ipsius qui laudatur. Ita vero me ille amet cuius in amore felicitas uera est: ut ego viuentium fama forte aliquos neminem sibi uel ingenio uel elogio: uel morum suauitate preferendum noui: que tanta illi inerat anime: ut ab ipsius verbis et congressu nunquam nisi letior tranquilliorque discesseri. Neque mihi vnquam tam longa confabulatio secum fuit: quin cupidis auribus meis: atque animo scienti breuissima videretur. Erant enim inter verba illius hominis faces quedam blande et lucide preter communem morem eorum quoque quos magistros dicunt. Erant in sermone hami inescati dulcibus sententiis qui audientium corda: uaga quamuis arripent ac teneret. Que mihi colloqui facultas et si rarior foret: distrahentibus nos studiis nostris humanarumque uarietatum hiis qui sunt innumerabiles vnciis ac laqueis qui sepe animo iunctissimos terris et corpore distrahunt: uel absens tamen illo ingenio delectabar: hinc amici memor absentis: hinc illius presentiam et cogitans et expectans. Qua in re quantum vite huius in agone perdideri: mestus sentio: mestusque mecum computo: quotiensque Hieronymianum illud in silentio tuo simul et meo nomine repetam: non meruimus talem vite nostre habere consortem. Nam et si iacturam rei transitorie non nimis flendam viro dixeris: fere tamen mortales mortalium sunt iacture: quarum ex numero et perfecto grauissima est. Sed incommodum nostrum: quantumcunque est fraterne felicitatis contemplatione consolor. Nam et hic maluissemus bene illi esse sine nobis quam nobiscum male. De fratre igitur nostro quem tibi mater mihi charitas fecit gratulandum nobis potius quam dolendum: quamquam enim ad tempus nos reliquerit illuc iuit ubi finis est omnium recte viuentium pieque philosophantium quorum hic noster in acie: dicere ausim uel signifer uel dux fuit. Neque vero ad iniuriam nature sed ad cumulum gratie celestis ascripserim quod paulo ante tempus ut dici solet dux hoc et scrupulosum iter impleuit: tale est enim quale si viator hiberno pluuiali die ad hospitium sospes integer indefessus alto adhuc sole perueniat: quo alii fessi et madidi et viarum erroribus elusi: vix tandem sub crepusculum sint uenturi. Nobis fortasse compatiendum qui relicti sumus non quia illum amiserimus ut dixi: qui nunc maxime noster est: sed quia inter mundi mala et pericula nostra senescimus: et ab illo exoptato ac felici hospitio retardamur: proinde ferenandus animus: siccanda lachryme. Comprimenda suspiria: non autem abiicienda memoria: sed ad illam frater ut viuus non ut mortuus reuocandus: viuit enim uere cum illo apud quem fons vite est: qui sibi cui multa olim et magna scripturarum suarum secreta reuelauerat. Nunc seipsum et illam quam stupentes angeli uenerantesque suspiciunt faciem ostendit. Magna ille dudum gloria patrie. Magnum ordinis sui decus et eximium fuit. Et quamuis tu supersis non omittam tamen: Quis non hominum nos spectabat occulis atque animo suspensus: presertim ubi casus aliquis forte nos iungeret in consessu publico: aut in via: quis non nos amabat et laudabat et mirabatur fraternitas ipsa miraculo addebat: ac raritas par statura: eadem quasi corporis habitudo vna prope duobus fratribus etas erat: vna certe professio: vna conuersatio: vnus habitus: vna religio: vnus ordo: vnus splendor magisterii. Pluris extimabantur tales duo fratres quam quatuor alii pares licet felices parentes dicebantur qui tale par hominum genuissent: felix patauum: ubi geniti essetis et nutriti. Nihil est enim quod vnamquamque patriam tam felicem faciat quam suorum ciuium virtus et gloria: vnde apud Virgilium. Roma quamuis opibus pollens et imperio non alia tamen re: quam prole virum: felix dicitur: felix denique heremitarum

Hieronymus

Roma

oꝛdo in quo edocti ⁊ instructi ad hoc sciētie culmē Ad hāc glīā uenissetis. Nūc de parētibꝰ qdē nil ꝑ nūcio quos ꝓdem ab hac luce subtractos reoꝛ p̄ñe q̄tū decreuerit: atq̄ oꝛdini sentire illos iā nūc arbitroꝛ: ⁊ indies magis magisq̄ sensuros: sibi vō qui hinc abijt nisi q̄ dolorem nostrū egre illum ferre nō dubito: nihil penitꝰ decreuit. si accreuit imēsū ut qui pꝛo coꝛruptiōe terrestri celestē icoꝛruptionē pꝛoq̄ temporali hac moꝛte vitā sit adeptꝰ eternā.

¶ Quid ad me? Juuat eniꝫ meminisse: lōga ⁊ graui iactatū egritudīe: tū cū sero illo ultimo uēisset heu nunq̄ ampliꝰ reuersurꝰ: mane aūt fatalē sibi petiturus locū ita me inuitꝰ tādē nocte iā ꝑmonē dirimēte destituit: q̄ aio ꝓuideret inter nos hic foꝛte colloqum illō extremū. Atq̄ ego tū p̄mū me egrotū intelligerē: qō eo p̄ñte nō senserā: paucis diebꝰ interiectis: mane quodā qui sibi solēnis ⁊ ꝑpetuꝰ mos erat: cū missam deuotissime celebꝛasset: non multo post seria iter vba cū amicis repēte se deficere cognoscēs suā in cellulā ꝓperauit: lectuloq̄ accliuis Dauiticū psalmū illū famosissimuꝫ. Miserere mei deꝰ. Incipiēs anteq̄ expleuisset religiosam illā atq̄ ut sic dixeri excepte actiōis aiam exalauit: ita deo redditꝰ nobis aūt qō ait Hieronymꝰ de blesilla subita moꝛte subtractꝰ est.

Hieroꝰ
Cicero

Quo de gn̄e moꝛtis ut ꝑpꝛop̄e ad rē nr̄am ait Cicero dictu difficile est: qd hoies suspicētur uos videtis. Mihi de hoc nec loqui nec suspicari aliud sed illud potiꝰ opinari libitū ac licitū: saluatorē nostrū Jesuꝫ Chꝛistū qui mane eū mēsa dignatꝰ est: sero illū ⁊ eterne cene delitijs ⁊ thalami celestis habitaculo fuisse dignatū: hoc ille meruit: hec ego spero: hoc p̄coꝛ: hoc cupio

¶ Quātū sane me toꝛserit illa cōmemoratio nō facile dictu est: q̄ eo ip̄o die quo Uenetijs ille bn̄ natꝰ obierat: dū nos pataui essemus ⁊ tu de more ad me visendū uenisses ad uesp̄am iterq̄ libellos nostros qō libēter ⁊ nimis humilr̄ soles cōsedisses: atq̄ ego: ⁊ quos de fratre rumores hēres geuissē ꝓsp̄os rn̄disti: cū ille sub meridiē expirasset: at rei nūciū ⁊ diei bꝛeuitas ⁊ fluminis ipetꝰ distulerat. Itaq̄ die ꝓximo cū ⁊ illū obijsse ⁊ te abijsse, didicisseꝫ: quotiēs putas virgilianū illō mestus exclamaueri: nescia mēs hoium fati foꝛtisq̄ future: imo qdē fati foꝛtisq̄ ⁊ p̄ñtis nescia mēs hoium.

Virgiliꝰ

Mlta ecce dixi uereoꝛq̄ ne nimia. Et o si mihi caloꝛ ille ad scribēdū esset: q iuueni fuit q̄tū adhuc te tū de p̄missi fratris ingenio de doctria de eloquētia de virtute de moribꝰ agerē uberrima nēpe mā ē. Qui etiā hoc ip̄o se vilis ai: nō dicā frigore: sed tepore plura dicerē: nisi q̄ excire tibi ⁊ mihi lachꝛymas noliꝫ: q̄s sopire potiꝰ ⁊ ꝯsiliū ⁊ mēs est: hec me rō multis iā diebꝰ ascribēdo ꝯtinuit usq̄ adeo ut uel tardus qō fatēdū ultro est: uel tui oblitꝰ qō fident̄ negē videri potueri: vā aūt cā fuit ne te minꝰ foꝛsā idoneo tp̄e iterpellās ⁊ hinc tedij aliqd afferreꝫ ⁊ ide dolorē nō minuerē ſꝫ augerē. Cōsulto tibi spatiū dedi quo cum pietate nō idebitas lachꝛymas reddidisses: reliquas ⁊ rationis imperio ⁊ amici cōsilio ac p̄ce detergeres. Uale ⁊ qui solari alios nosti optime te solare ꝯsolatoꝛq̄ te sp̄ūs ꝯsoletur. Tua in domo rustica collis euganei. Kal̄. nouēb.

¶ Ad Philippū sancti Marcellini ⁊ Petri p̄sbyteꝝ carō. de statu suo. Epl̄a. XV.

I Ittere tue me q̄draginta diebꝰ ⁊ amplius febꝛiētē ⁊ lāguidū iuenerūt. Assurrexi tn̄ illis ut potui easq̄ cū debita reuerētia suscepi ⁊ legi mādatū de mei euocatiōe ꝯtinētes Scīssimi domini nostri pape: Cuiꝰ uolūtatē licet nō expꝛessaꝫ adeo oli senserā: suis ad me lr̄is in qbꝰ dignatꝰ est iserere q̄ me videre optabat. Qō utiq̄ nimis est mihi meritūq̄ oē sup̄gredit̄: q̄ tātꝰ pr̄ ac dn̄s non dicā me vidē: ſꝫ de me vbū uel vnicū loq uelit. Deus hic sibi glīosam ⁊ tranqllā: in celo aūt felicē ⁊ eternā vitā ꝓ mercede retribuat: uere aūt quo ad p̄ñs excusatio mea satis imo nimis nota est multo inq̄ notioꝛ q̄ uellē Chꝛistū testoꝛ ueri deū: q̄ nisi iter amicoꝝ aut ꝑuoꝝ manꝰ ad ecclesiā domui mee ꝯtiguā ire nō alr̄ posse q̄ uolare. Itaq̄ necessitate urgēte ⁊ nunq̄ antea tecum feci: scribo tibi aliena manu: licet ut uerū fatear amici talis ut mea ꝓpꝛia manꝰ sit. In hoc nūc igit̄ statu sum: plus dicā: ⁊ si id certꝰ sum: nec aio nec auribꝰ gratū tuis. Nō eqdē sp̄o me deiceps vnq̄ solitas vires imo uel aliq̄s resumpturū: ꝓcessi eni in diebꝰ meis ut nosti: ⁊ supꝛa modū attritꝰ ⁊ exhaustus sum: supꝛa modū ꝓꝛsus cū ap̄lo grauatꝰ supꝛa virtutē: ita ut tedeat me etiā viuere: sed ⁊ ipse in me ipso rn̄sum moꝛtis habui: ut nō sim fidēs in me: sed in eo qui suscitat moꝛtuos. Ad summā ualde qdē ac multimode me visitauit: hijs tp̄ibꝰ oipotēs deꝰ: q̄uis minꝰ multo q̄ mereoꝛ. Cui ⁊ pꝛo sanitate ⁊ pꝛo moꝛbis: ⁊ pꝛo vita ⁊ ꝓ moꝛte cū uenerit eq̄ fide ac reuerētia grates ago. Tu vō mi dn̄e qui etiā nō rogatꝰ bona oia mihi semp̄ ⁊ utilia ⁊ honorifica ꝓcurasti: excusa me oro dn̄ice scītati sibiq̄ nō meo tm̄ ſꝫ tuo maxime nomine gr̄as agito: ualde eni hac me uocatiōe ex hoc suo de me iudicio honestauit. Sed nec possum nec posse uelim ultra q̄ placitum deo sit. Pataui. viij. idus octub.

¶ Ad Urbani q̄nti lr̄as eū ad se Romā instantiꝰ euocātis rn̄sio ⁊ dilatiōis excusatio.

i Ater cūcta que mihi ul̄ nā tribuit ul̄ foꝛtuna: si tn̄ hoc noie mirātione catholico ⁊ ꝓferti cū Chr̄i vicario uti licet nihil hēo btīssime pr̄: ac scīssime cū tua beniuolētia cōparāduꝫ. Eqdē ut mos est humani ai semp̄ aliqd ꝯcupiscere mltoꝝ ꝯtēptoꝛ que apō ceteros optabilia ⁊ p̄ma cēsent̄: nunq̄ tā iuuenis tā ꝯsilij iops fui quin magnoꝝ ⁊ illustriū notitiā ac gr̄am magni lucri istar optaueri. Qō foꝛtasse ideo q̄ꝛ minime auarū ambitiosūq̄ notū erat usq̄ mihi ad iuidiā cumulate obtigit: usq̄ adeo ut cūctis ferme nr̄i tp̄is pōtificibꝰ romanis atq̄ p̄ncipibꝰ regibusq̄ ⁊ terraꝝ dn̄is aut notꝰ aut carꝰ fuerit aut utrūq̄. Cur aūt ip̄e fateoꝛ ⁊ miroꝛ: ⁊ nescio: nisi ut dixi uoti modestia digna fuerit nō repelli. Nec dū tn̄ per tot gradus ad summa ꝑuenerā. Aliqd deesse nūc etiā honesto desiderio sentiebā: nō q̄ a maioribꝰ amari cuperem: qui nō erāt sed a melioribꝰ. Solet eni largiter iter esse inter duos pari q̄uis uel eadē dignitate fulgētes. Quid iter Salomonē filiūq̄ eiꝰ Roboā? qd iter Numā pōpiliū sup̄būq̄ tarqniū iterfuit? Illos qdē in Hierusalē hos in romana urbe regnantes. Quid inter Emiliū paulū ⁊ Terētiū Uarronem: vno simul tp̄e ꝯsules? Quid deniq̄ iter Cesarē augustū ⁊ Tyberiū: ⁊ si nō simul: at imediate contiguisq̄ quodāmō solijs imp̄antes possem ut reguꝫ ꝯsulūq̄ ⁊ Cesarū sic ⁊ pōtificū exēplis uti: quibꝰ sciēter abstineo. Ad rē redeo. Fui ego ⁊ magnis iterdū licet indignus ⁊ maximis viris carus. Sꝫ

nulla vioꝛ: nulla certioꝛ magnitudo q̃ꝫ que nõ uen-
toſis hominũ ſuffragijs ſed virtute ⁊ meritis par
ta eſt. Tu mihi p̄ſtas patꝝ maxime atqꝫ optie dño
rũ ut iã nõ ampliꝰ ambiã uel maioribꝰ uel meliori-
bus carꝰ eē. Ita foꝛtes meas mira illa tua hũanita
te ac mãſuetudie cõſumaſti: vnũ eſt qꝺ hoc meum
de tua dignatiõe oriēs gaudiũ parumꝑ dicã ueriꝰ
uehemēter iminuit: ꝙ de me ſcilicet nõ tibi ſed fa
me foꝛſitã aut amicoꝝ teſtimonijs fidē hēs: cũ ⁊ fa
ma ut loq̃r ſic ⁊ mēdax eē ſoleat: ⁊ amãtũ ſepe iu-
dicia ceca ſunt: utcũqꝫ ſe res hēat. Ego vicario dei
mei qbuſlibet teſtibꝰ tãti eē gaudeo ut uocari mere
ar. Q̃uis eni via mihi ⁊ ualitudini ⁊ etati mee ual
de laborioſa ſit uocatio ꝓculdubio gl'ioſa ē. ¶ Uo
tum mihi tuũ pꝛ beatiſſime anno altero per apo-
ſtolicas lr̃as indicaſti. Et eē mihi ſatis ſupqꝫ de-
buerat ꝙ me videre nõ mõ optares ſed etiã digna
reris. Et erat fateoꝛ ſatis ⁊ pluſq̃ꝫ ſatis niſi ad te
aium feſtinãtē externe cauſe ⁊ qdē violētiſſime ꝑ-
uertiſſēt. Feciſti poſt hec exp̄ſſiꝰ me uocari tuo no
mie per illũ quē mihi inter moꝛtales uenerabilem
dilectũqꝫ p̄ſenſeras. Inde per alios atqꝫ alios ex
oibꝰ mihi chariſſimos ⁊ ad ꝑſuadēdũ aptiſſimos.
Nouiſſime cũ iã p̄dē minꝰ gñoſa mēs dilationē tã
tã uel ignauie uel iſolentie aſcripſiſſet tua me cele-
ſtis humanitas: nũc quoqꝫ ſuauioribꝰ lr̃is excitat.
Et qꝺ vix alteri q̃ꝫ oculis ipſe meis crederē. Pꝛio
qdē tarditatē meã excuſas aduerſe ualitudis ſub
obtētu. Q̃ꝫ uera qdē excuſatio ac notiſſima: ſed nõ
ſola eſt. Neqꝫ v̾o ſufficēt ſola eo ꝙ anteq̃ꝫ me moꝛ
bꝰ iuadēt: niſi aliꝺ obſtitiſſet uēiſſe potuerã: deide
aũt te i eadē eē libēter me vidēdi uolũtate teſtaris
⁊ iubē tuo iure ſolitꝰ regibꝰ ut ad te ueniã affectuo
ſis p̄cibꝰ me rogas. Ego v̾o tm̃ hoc urbanitatis ⁊
clemētie tue põdus ferre nõ ualeo: q̃ꝫuis apꝺ me
p̄ces ille ualidiſſima merito ſint p̄cepta. ¶ Illꝺ pꝛ
clemētiſſime hijs tuis in lr̃is legi qꝺ repetē cogitã
ti pudoꝛ ⁊ gaudiũ occurſant: dicis eni te ab oli op-
taſſe ꝑſonã meã vidē ⁊ interſeris cãm ꝑſonã inqs
tuã multiplicitũ virtutũ ac ſciarũ dñis iſignitã. Et
de dicto qdē tuo nl'a mihi põt eē dubitatio: ſꝫ de
cã multa mihi ꝯfuſio eſt. Optas eteni me vidē qa
talē opinaris: q̃lē tibi deſcripſerũt: qui in rebꝰ me-
is amore oculos ꝑſtrigēte fallunt. Qꝺ ſi hoc ipm
ex te diceres ⁊ ita crederes q̃ꝫq̃ꝫ ego ꝯriũ ſcirē: di
cerē tm̃ tibi nũc qꝺ illi oli dixi: cuiꝰ ad euellēdũ me
hũc auxiliares lr̃as flagitaſti quē ne tu ſolus põti-
ficibꝰ retroactis icognitũ cognouiſti: ⁊ qua decuit
honoraſti: q̃ꝫtoqꝫ altiꝰ poteras extuliſti: dixi enim
ſolitariã illi ut tũc poterã vitã ſcribēs. Siqdem in
hoc erras: gaudeo: neqꝫ hũc errorē excidē tibi vn
q̃ꝫ poſſe ueli: gl'ioſum mihi tibi delectabilē dãno-
ſum nulli de me qdē qbus crediderit tua ſanctitas
viderit: ⁊ ipi viderit: qd de me dixerit: tuo tm̃ aiuꝫ
ilico aut amore illoſ aduerteras ſuſpecti eē debue-
rãt. Ego hec iter qſqs ſim ⁊ ſi ut olim ſcripſiſſe ti-
bi videoꝛ tutiꝰ erat: atqꝫ ꝯſultiꝰ latuiſſe ut opionem
tuã latebꝛis meis ſolidarē: tui tm̃ urgēte reuerētia
añ annũ ueniſſe ⁊ debui ⁊ uolui: atqꝫ utinã me ta-
cito ſcire poſſes q̊t ⁊ q̃ꝫtis obſtaculis retardatꝰ ſiũ.
Suꝑ qbꝰ me tibi foꝛſan lr̃is excuſaſſem: niſi qa ut
uerũ fatear paruitatē meã ⁊ magnitudinē tuã li-
bꝛãs tãdē opinari cepam tã puſillã tãqꝫ obſcuraꝫ
rē ex ampliſſima memoria tua iter ingētiũ occupa
tionũ ſtrepitꝰ facile obliuiõe dilapſam. Itaqꝫ ſilē-
tio me tegebã. Nolo eniꝫ extimes te v̾miculi huiꝰ
optare ꝯſpectũ: me aũt nõ optare pr̃is ⁊ p̄ncipis
Chꝛiſtianoꝝ romani põtificis ⁊ talis põtificis fa-
ciē videre. Multos ex hiſtorijs ſic amo qui ante
mille annos obiere ꝙ eoſ ſi liceat viſurꝰ nullũ labo
rē durũ nullũ iter lõgum iudicarem quo ad tã ex
optatũ ſpectaculũ uenire͛. Mirũ ꝓſus in moduꝫ
longas virtꝰ ⁊ ualidas manꝰ hēt. E lõginquo ad ſe
aios trahit nõnunq̃ꝫ ⁊ coꝛpora: qꝺ de multis qdē
noiati de tito liuio lectũ eſt. Ita penitꝰ uerũ ſit cice
ronianũ illꝺ lelio tributum. Nihil eſt inqt virtute
amabiliꝰ nihilqꝫ qꝺ magis alliciat ad diligēdũ qp
pe cũ ꝓpter virtutē ⁊ ꝓbitatē ⁊ eos q̊s nunq̃ꝫ vi-
dimꝰ q̃dãmõ diligamꝰ. Nota ſunt reliq̃ qbꝰ oñdi͛
nõ mõ in ignotis ſed in hoſtibꝰ amabilē eē virtutē
Nolo diu tecũ de te loq ne videri icipiã qꝺ nõ ſiũ.
Quõ aũt nõ optarē illũ cernē qſqs eſſet cui Chꝛi-
ſtus ⁊ aium ⁊ ꝯſiliũ dediſſet eccl'iã ſuã ſpõſã ſuaꝫ
vnicã ſuã matrē oium fideliũ ex illo fedo ⁊ iſelici
ergaſtulo eruēdi: ⁊ ad ſedē ꝓpꝛiã reducēdi? hũc
ego nõ colerē: nõ amarē: nõ tanta mēte cõplecte-
rer? nõ totis p̄coꝛdijs exoptarē? nõ me Chꝛiſtianũ
crederē niſi ſic affectꝰ eēm erga romanũ mõ põtifi
cē ſic de rep. meritũ ſic de me: ſed erga quēcũqꝫ ali
um hoſtē licet: ſepe leniuit odiũ ſepe extinxit ma-
gne virtutis admiratio. Quid tibi igi͛ debeo ſi cui
libet hoc p̄ſtarē? Itaqꝫ q̃ꝫuis iterdũ me ut dixi tra
ctu tēporis tibi oblitũ ſuſpicarer nihilominꝰ tm̃ de
biti mei ꝯſciꝰ enitebar excuſſis ipedimētis aſſurgē
dũ ecce o ſpes hominũ uane: o res hoium caduce
ipedimētoꝝ maximũ utinãqꝫ ultimũ ſuꝑueniens
egritudo cuiuſcũqꝫ uel iuuenis robur effractura
me repēte coꝛripuit: ⁊ q̃ſi leo ſic ꝯtriuit omnia oſſa
mea: tãdēqꝫ vix abiēs ſic me fragilē reliqt: ut nec
in equũ ſcãdē nec pedibꝰ icedē deniqꝫ nec ad eccle
ſiã domui mee ꝯtiguã ſine famuloꝝ clericoꝝ ue ſb
nixu ire poſſum: ueris opē ſperãt medici. Ego aũt
illiꝰ tm̃ de quo ſcribi͛: eſtatē ⁊ uer tu plaſmaſti ea.
Sĩ ut padus nr̃ adriacũ petit: ſic thirenũ peteret
mare: iã iã iter arripem ⁊ fragilitatis icõmoda flu
uiali obſeqo releuarē ut ſoleo. Inter ſeſſioneꝫ ſiue
accubitũ ac libellos meos dulce mihi ſolamē oiuꝫ
laboꝝ nũc neceſſitas que clauos adamãtinos re-
gũ quoqꝫ ceruicibꝰ affigit ut expectē cogit: donec
diuinũ adſit auxiliũ quo mēbꝛoꝝ: ⁊ ſi nõ ſolito: at
aliq̃ ſaltē obſeqo uti queã. ¶ Qꝺ ut ſic eē noueris
ſub hac ſpe iã nũc pꝛo uerno tēpore equos ad iter
idoneos ꝓcurare icipio: nõ ignarꝰ qa ſi catoni cen
ſorio laudatiſſimo ſeni equus vnus ſi ſuoꝝ triũ co
mitatꝰ in magnis etiã officijs ſatis fuit: utrũqꝫ eni
de illo ſcriptũ eſt: ꝓuato mihi ſuus vnꝰ. Equꝰ v̾o
nõ vnꝰ mõ ſꝫ nullus ſufficere debuiſſet. Sed coꝛru
pti depꝛauatiqꝫ hoium mores: atqꝫ oia in deteriꝰ
v̾ſa ſunt. Põpe ⁊ ſuꝑbia ⁊ uanitas ⁊ uoluptas op
p̄ſſere aios: ⁊ p̄ſcã illã ꝯtinētiã amicãqꝫ modeſtiã
pepulere. Nihil eſt actũ niſi puluerulētꝰ eq̊ruꝫ ac
ſuoꝝ circũſtet exercitꝰ. Adhuc tm̃ nitoꝛ in hoc per-
uerſe ꝯſuetudinis toꝛrēte ꝯſiſtē ne me totũ ſternat
ac rapiat. Itaqꝫ cũ hēre foꝛſitã ul' optare ſaltē plu
res poſſem duo mihi eq domi ſufficiũt abũde ſed
ad iter pl'ibꝰ egeo nõ qdē ſm coꝛ meũ ſed ſꝫ coꝛru-
ptũ ſeculi nr̃i morē. Neſcio eni quõ iter nr̃os ſepe
notioꝛ ſum q̃ꝫ uellē. Et neceſſe eſt interdũ ad euitã
dũ populare murmur renitētē animũ vulgi mori-
bꝰ ut coaptē. Qꝺ idcirco dixeri: ut qm̃ placitũ tibi

eſt uſq̃ ad humilitatē mea tuū altiſſimū aīum icli-
nare ꝓpoſitū meū hinc cōijcias. Quero eger quo
ſanꝰ utar: nec expeto dū ſanꝰ fiā: ne qua tūc ſit mo-
ra: ꝑfecto enim ubi ꝑmū aliqs mihi vigoꝛ affulſe-
rit ꝯfeſti ueniā: ⁊ apparebo añ faciē dñi. Et ut me
ipſe cognoſco meq̃ nō vulgi fama: ſed ꝯſcia mea
metioꝛ atq̃ extimo: certꝰ mihi videoꝛ: ꝙ ubi me ſe
mel aſpexeris ſeniculū ībecillē ⁊ iā nulli habilem
negocio nulli idoneū labori niſi quē ſpōte ſuſcepe-
ris: nulli deniq̃ rei aptū niſi ocio ⁊ q̄eti ⁊ meū tātꝰ
tibi licet iutilē ac deuotū: ⁊ mihi certe difficilē lau
dabis aduētū: ⁊ reditū nō negabis: imo ad meam
ilico reqez me remittes: neq̃ mihi illō auferes qđ
daturū te ꝑmittis. Oēs eñi qui te iubēte mihi ſcri
būt magnā mihi benificētie tue ſpē inijciūt. Quaꝫ
imēſam eē nō dubito. Ego aūt ut me totū noueris
ex quo ut patet nequaq̄ tā parue rei notitiā dedi
gnaris nō ſum qui ex̄ domꝰ mee limē ulla opum
ſpe aut cupiditate diuellerer. Nihil eñi in rebꝰ hu
manis magnoꝑe cupio. Nihil flagito: nihil ſpero.
Amoꝛ: fides: debitū: deuotio: reuerētia: gratitudo:
hij ſunt ſtimuli qbꝰ mouear ſi mouēdus ſim. ¶ Q̄-
obrē nulliꝰ ꝓmiſſionē tā itēto aīo q̄ tuā: tāq̃ ere-
ctis auribꝰ audiui: ubi ais ꝯſulturū te q̄eti aī mei.
O te digna ꝓmiſſio: o generoſū ⁊ v̄e magni aī do
nū. Nā qd mihi ſi oēs qui ſub celo ſunt: theſauros
meū ꝯgeras in ſinū: ut collati mihi vni craſſus cre-
ſuſq̃ iopes ſint. Nōne ſi careā aī q̄ete pauperrimꝰ
ſim atq̃ miſerrimꝰ. Tolle diuitias. Nudū linque:
da q̄etē ſolā aī diues ero: certe ad hūc vnū finē tot
tā diuerſis artibꝰ tātiſq̃ laboribꝰ cumulant̄ opes
ut q̄eſcāt aī. Qua in re ut in alijs multis lōge falli
tur humana ſedulitas. Nulli aīo diuitie dāt q̄etē:
cū multis eripiāt: vnū tecū ea quā hūanitas tua
mihi tribuit fiducia glīaboꝛ: ſed in dño. Non ad
meā ſed ad Chꝛiſti laudē ſit dictū. Paucos nempe
pr̄ beatiſſime peccatores noui hactenꝰ qui nō dicā
q̄etiore: ſꝫ minus inq̄eto aīo ſint q̄ ego. Nō arro-
go ex hoc mihi virtuoſi famā. Nō eſt eñi virtꝰ: qa
nō ex habitu electiuo ſed nāli q̄dā inſtictu ab ado
leſcētia aīo meo iſitū nil cōferre diuitias ad beatā
vitā. Quod ſi hanc quātulacūq̃ eſt animi q̄etem
que in huiꝰ vite curſu plena eē nō pōt. Quis enim
currit ⁊ q̄eſcit? tua mihi ſcitas auxerit: qui iā pꝛo
ſolo affectu magni tibi muneris ſum debitoꝛ iexti-
mabilis ⁊ imēſi debitoꝛ fiā. Pꝛoide donū hoc q̄e
tis a nullo uſq̄ hoīum tā lete ſuſciperē q̄ a te. Nl-
lū eñi eque dignū cēſeo: cui q̄etā ⁊ tranq̄llā debeā
ſenectutē. Neq̃ v̄o illi etati tā neceſſaria q̄es eſt.
Neq̃ huic ſnīe aduerſuꝫ dixeris Ciceronē. Seni
bꝰ inq̄t labores coꝛporis minuēdi: exercitatiōes aī
etiā augēde vidētur. Exercitatiōes dixit: nō labo-
res. Quiſq̃ igit̄ doctꝰ ſenex ⁊ illas amplectitur ⁊
hos fugit. Nā ⁊ exercitatiōe ſenilis toꝛpoꝛ erigit̄
⁊ labore deꝑmit̄ ⁊ oīno laborioſum nihil ſenectu
ti ꝯgruit: ſꝫ q̄eta oīa. Qđ incidēter qdē ſed pꝛo me
ipſo ⁊ excuſatiōis mee dictū parte ſuſcipies. So-
lebā hodie ut ſic dicā iane. Nā qd eſt aliđ vita ho
minis q̄ dies vnꝰ iſq̃ ⁊ bꝛeuis ⁊ turbidus: añ nō
mltū inq̄ tp̄s erā ſolitꝰ poſt lōgiſſimū iter q̄ri ꝙ tā
ꝓpe terminꝰ fuiſſet: nūc ad ueſperā. O uertigo re
rū incredibilis. Nullū ſat bꝛeue iter iuenio. Om-
nis motꝰ inane coꝛpuſculū fatigat. Rē ergo ⁊ mi-
hi neceſſariā ⁊ te dignā feceris ſi q̄uis ut oli inge
nue ſum ꝓfeſſus nihil ex te p̄ter bñdictionē ⁊ grāꝫ
tuā petā: ultro tu q̄eteꝫ aut largiaris aut cumules
etati indige. Et quieta enim ſenectꝰ ad q̄etā moꝛtē
via eſt ⁊ q̄eta moꝛs trāſitus ad eternā vitā: Chꝛi-
ſtus tibi hāc vitā ſanctā ac iucūdā faciat: ſerūq̃ ⁊
facilē vite finē: teq̃ poſt hos labores ad alterā illā
vitā fine cariturā: eāq̃ de qua multa diximꝰ q̄eteꝫ
transferat. Patauí. ix. Kal. Januarias.

¶ Ad eundem excuſatio ipoſſibilitatis pꝛopter moꝛ
tiferū ⁊ hoꝛrendum caſum ſibi in itinere occurren
tem. Epiſtola. V.

M Ultos eoꝝ qui magnū aliquid aut armis:
aut igenio mollirētur moꝛtis iteruentu ce
pta deſtituiſſe: beatiſſime pr̄ accepimꝰ. At
ne eq̄ longioꝛ euadā. Paucis ꝯtētꝰ multa p̄termit
tā. Neq̃ enim res icerta eſt aut egēs teſtiū. Atq̃
a lr̄is alias ſacris incipiā. Moyſes iſraeliticā gētē
egyptiace iugo ſeruitutis eductā in terrā ꝓmiſſio-
nis inducē p̄occupatꝰ moꝛte nō potuit. Juliꝰ ceſar
ſub extremū vite tēpus quot ⁊ q̄tis rerū apparati
bꝰ itētꝰ q̄ multa circa romane urbis oꝛnatū reiq̃p.
⁊ impij tutelā ⁊ augmētuꝫ mēte uoluebat: tēplis
atq̃ edificijs publicis iſuete magnitudinis biblio-
thecis grecis iſuꝑ ac latinis romā decorare. Que
mox duo ſucceſſoꝛ eiꝰ auguſtus ipleuit. Jus p̄terea
ciuile ex iſinita illa ueteꝝ legū exūdātia ſuꝑuacuis
deciſis ac decerptis utilibꝰ: ⁊ per paucos ꝯiectis
in libꝛos ad aliquē ſtudioſis habilē facilēq̃ modū
ac parabilē reſtrigē. Qđ diu poſt impleuit Juſti-
nianꝰ ut potuit. Ad hoc ſcđo receptis hiſpanijs pꝰ
Pōpeij magni moꝛtē ab occidēte in arthō ⁊ orien
tē arma ꝯuertere bellūq̃ dachis ꝑmū rebellātibꝰ
ac deide ꝑthis iferre gētibꝰ qdē alteri idomite al-
teri ſꝫ romanos ea tēpeſtate potētiſſime. ¶ Quid
nūc v̄o hos atq̃ alios. Neq̃ eñi oēs attigi viri hu
ius ultimos conatꝰ. Quis ꝯcluſerit euētus queris
Audi Suetoniū trāquillū. Talia inq̄t agētē atq̃
meditātē moꝛs p̄uenit. Alexāder macedo ꝑrata
Aſia totaq̃ illa terraꝝ parte ꝑdomita: hinc cartha
ginēſibꝰ minabat̄. Jllic ut Lucanꝰ ait: oceano claſ-
ſes iferre parabat anthopꝛobanē. an anthipodas
petiturꝰ neſcio: hec parāti qd huic quoq̃ ꝯtigerit.
Audi qđ ſeq̄tur: occurrit ſuꝑma dies: nāq̃ ſolum
huic potuit finē ueſano iponē regi. Cyrrꝰ iter ꝑſaꝝ
reges famoſiſſimꝰ ipſa eadē Aſia ſubacta uerſus i
Scithiā cū exercitu feſtinabat: hunc magno impe
tu uadētē nullūq̃ ſibi iā regni terminū niſi qui mū
di eēt aīo ſtatuētē ibecillitatis ⁊ ſuꝑbie regie docu
mētum igēs mulier vidua atq̃ oꝛba peſſundedit.
Nec Pyrrhi regis lētioꝛ apparatꝰ nec letioꝛ finis
fuit. Qui ad regnum italie aſpirās ⁊ armoꝝ ſpe-
cie romanos duces ⁊ elephātū mole turbauerat.
Qui deniq̃ ferro ipar auro hoſtē muneribuſq̃ tē
ptauerat: ad extremū victus ⁊ optata pulſus ita-
lia bella nūc etiā ſua renouās in grecia ipſe quoq̃
feminea ꝑemptꝰ eſt manu. Attiliū regulū multis i
clitū victorijs ⁊ iā poꝛtis ac menibꝰ hoſtiū iſultātē
ipꝛouiſi ducis aduētꝰ: ⁊ mutata ſubito foꝛtūa bel-
li e curru pene triūphali in carcerē ⁊ in moꝛtē tru-
ſit. Traianū p̄ncipē ⁊ potētiā ⁊ famā ſeneſcentis
impij renouātē reip. dānoſa moꝛs abſtulit. Aliud
dehic hominū genꝰ ſtrigā. Uirgiliꝰ maro opꝰ illud
eximiū plēs miratores q̄ imitatores habiturū cō
ſumare ceꝑat iamq̃ ad exitū res ſpectabat. Moꝛs
p̄clarū negociū interueniēs ipediuit letūq̃ p̄ncipi
um meſto fine ꝯcluſit. Jtem ⁊ Lucretio accidit: ⁊

Mo[...] ſes
Jul[...]
Ce[...]
aug[...]
Ju[...] anu[...]
Ale[...] der[...]
Cy[...]
Py[...]
Att[...]
Tra[...] nus[...]
Vi[...]

Lucano nisi ꝙ horū uoluntaria: Naturalis morſ illiꝰ fuit his poetā vnū nescio an nobis cognitū ca drū nobis Statiū pampiniū addunt qdā sed fallū tur: opꝰ eni hic utrūqꝫ pfecit. ¶ Ego qdē utri me parti ingerā nō video pene ex equo ad utrāqꝫ qd afferā nō est. Nā ⁊ aruus nihil penitꝰ ⁊ ingenio pauca admodū moliri datū. Sed sunt ⁊ alie ad gl'iam vie: vnum erat. Idqꝫ per se magnum: mihi vo permaximū ut ad te uenirem. Quid eni felici us? Quid maius mee sortis homūculo ul' ꝯtingē poterat uel sperari: q̄ totiēs: totqꝫ tā honorificis litteris: tā benigne tam leuiter euocatū ad romanum pontificē: nō quēlibet: sed quē Christus eccle sie sue dedit oium pōtificum nostre etatis corrigē dis erroribꝰ ꝓficisci? Quid ue nisi amplum ac ma gnificū hec mihi pegrinatio allatura videret cum tm̄ gl'ie sola uocatio attulisset: ut ⁊ ipse magiſ me amare quodāmodo ⁊ alij magis ac magis incipe rēt me mirari plurisqꝫ me facē quem tantꝰ nō ꝯtē neret extimator: ueniebā ergo tāta alacritate q̄tā in nullo hominū me vidisse: nescio an in ullo usq̄ legisse meminerā. Sed ut ueꝝ fatear alacritas il la soliꝰ erat animi: corpꝰ eni adhuc imbecille erat: ⁊ inualidū neqꝫ ulla ꝓrsus mihi viriū fiducia: ois in celesti spes erat auxilio. Sic eūtē supraqꝫ vireſ ⁊ supra etatē tui trahēte desiderio: ꝓperātē morſ inopiā coercuit. Quid eni lꝫ incredibile uerū loq timeā. Nō egritudo illa sed uera morſ fuit. Fictio nē poeticā qs dixerit aut yꝑbolē importunā mor bo aut extasi mortis nomē imponere. Ego vo de incognitis nō disputo triginta uel eo amplius ho ras qd fueri non magis memini q̄ qd fuerīꝫ ante q̄ nascerer. Nullus itellectꝰ in aia. Nulluſ sensus in corpore. In quo cū multa ⁊ acria remedia tem ptarent. Nihil omniū que erga me ⁊ in me fierēt aliter sensi q̄ imago marmorea policleti sensisset: aut phidie. Nemo deniqꝫ me nisi defunctū dixit ⁊ credidit. Sic apud nos ubiqꝫ vulgatū. Sic Pa taui. Sic Ferrarie ubi tūc erā vulgo creditū. Sic deuotis tuis huiꝰ rectori urbis ⁊ illiꝰ cuiꝰ in domo iacebam: phisicisqꝫ suis ꝑsuasum fuit: qd tā gra uiter tulere: hij nobiles magnificiqꝫ viri ut quibꝰ olim multū debui infinitū debeā neqꝫ ipsis modo sed utriqꝫ populo: tātus mei obitꝰ utrobiqꝫ publi cus dolor fuit. Neqꝫ minꝰ eadē fama Uenetias at qꝫ Mediolanū ⁊ Ticinū: urbesqꝫ aliaſ ubi amicoſ hēre videor peruagata est. Ita ut quidā ex eis ad me visendū: siue sepeliendum accurrerint. Qui ⁊ sacratissimas aures tuas famā hāc pulsasse augu ror. Quod ut credā nō mei nois claritas que nul la est: sed eorū cogit ambitio inexpletaqꝫ rabies q alto opū in pelago sitiētes diebꝰ ac noctibꝰ te circū stāt: tuāqꝫ nō desinūt ifestare clemētiā. qꝫ si reco lis an̄ annos cum mihi casus multo q̄ nūc leuior accidisset adierūt te certati beneficia mea: pauca qdē: ⁊ parua poscētes plura licet ⁊ maiora q̄ me reor ⁊ que illis plane multa ⁊ opima videantur. Solā hanc ob cām: ꝙ mea sunt: vni adeo sum ma gnꝰ inuidie. Petierūt aūt nō hec duo tm̄ que tunc temporis hēbam que ue nūc habeo sed illa quoqꝫ que ante lōgum tempꝰ amicis egentibꝰ spōte ꝯces serā. Et qd mirer nisi tā p̄ceps ⁊ tā ceca cupiditaſ sit: illa etiā que nunq̄ habui: vn̄ effectū ut illis cū cta miscētibꝰ cōplusculos dies tota curia bullis in efficacibꝰ ebulliret. Neqꝫ vo nūc illos segniꝰ egisse crediderī. Nā ⁊ vigilātissima semꝑ auaritia est: ⁊ cū vitia quedā tempore minuantur: hec durando crescit ⁊ successibꝰ inardescit. Uerū ego taliū cu ras: ⁊ vitā pariter ac rumores paruifacio: qui mor tes hominū somniāt sue mortis obliti: ⁊ qd fede cupiūt impudēter anticipant more vulturū expe ctātes beneficijſ alienis quasi cadaueribꝰ saturari. Ceterorū potiꝰ iudicijs fidē do. Quomodo enim tot ⁊ talia fallerētur igenia: hominū exptoꝝ meqꝫ oculis cernētiū manibusqꝫ tractantiū. Quoniam igitur quo in statu fuerīꝫ: neqꝫ tūc sciui aliqd neqꝫ nūc memini ignarus mei cur nō alijs de me credā mortuū fuisse testantibus? Fui mortuus. Et ecce suꝫ viuēs suscitāte illo qui Laçarū suscitauit: viuo autē: iterū moriturus: ⁊ hoc salteꝫ moriēdo didici que p̄cedunt scilicet aut sequūtur eē posse terrifica ⁊ horrēda: mortē ipsam pene nil esse aliud q̄ leue suspiriū: aut suauē ⁊ ꝓfundū somnū ⁊ perpropie ut multa illud a poeta dictum dulcis ⁊ alta quies placideqꝫ sil'ima morti. ¶ Rediuiuo sane ideꝫ mi hi qui an̄ casuꝫ fuerat: ueniēdi ad pedes tuos erat animꝰ: nec me terrebāt medicoꝝ mine vna uoce fir mantiū: nullo mō viuū me Romā esse uenturum. Quāuis in hoc cū eis plane sentirē: ꝙ si me in lo co aliquo deserto casus ille violētus ac terribilis inuasisset: actū erat de me. Sperabā tm̄ posse viuꝰ ꝑuenire. Illic aūt oē qdcunqꝫ mihi euenisset felix faustūqꝫ cēsebā: tū qa benedictio tua mihi e corpo re hoc migrāti nō defuisset ut spo: tū qa qcqd car dinales tui dicāt ut libet irrideāt: quodqꝫ est odiū simulēt cōtēptū. Roma ꝓculdubio sacro sanctissi mꝰ mūdi locus est: ubi Christianus uerus ⁊ viuē optet ⁊ mori. ¶ Quid me ergo detinūt: nō timor hercle sꝫ debilitas: que tāta est ut nō magis pata uiū redire q̄ Romā adire potuisseꝫ: nisi ꝙ in naui iacēs redij: ubi ⁊ dn̄o ⁊ oi populo stupori ⁊ gau dio multo fui: ita me spectātibꝰ: ut hoiem a mortu is redeūtē: hic sum pr̄ beatissime nō ifirmꝰ mō: sed mestus quoqꝫ qr honestissimū desideriū meū spa to caruit effectu: quodqꝫ optimū moliebar iplere nō licuit. Nihil tm̄ mihi ꝯsciꝰ hac in re feci: Christū testor qd in me fuit ⁊ sepe mecū in silētio recogitāſ ita mihi accidisse doleo. Miror aūt minime: causā eni scio. Nō erā dignꝰ te videre. Tibi vo Christia noꝝ pater corpore atqꝫ animo nūc affusus suppli co ut ipotētie mee parcas: meqꝫ iter ultimos tuos numerare digneris q̄uis inutilem ⁊ ignotum. Is qui te sibi vicariū legit in terris diu sospitem tāto seruet officio: teqꝫ hinc sero digredientē celesti se de recipiat. Pataui. viij. idus maij.

Mors leue est suspiriū

¶ Explicit liber vndecimus.

¶ Incipit liber duodecimus. Ad Joannem pataui num phisicum insignem: de quibusdam consilijs medicine. Epistola. I.

Btulisti mihi materiā iocādi in malis. Ludit apud Ciceronem vir egregius in morte. Ego nō dum quidem in morte sꝫ in mor bo graui ac multiplici: ⁊ nescio q̄ vicinus morti ludam tecum. Non soleo disputare de incogni tis ut multi. Qui dum videri sapientes cupiūt isi piētiā detegūt: oiaqꝫ ut ait comicus intelligendo faciunt: ut nihil intelligant. Quomodo qui medi

Cicero

rine nunq̄ꝫ oculos seu aures ne dicā animū appli-
cui: immo qui prosperrima ad hoc tempus fretus
ualitudine: uerū ut fatear illud studium uelut mi
hi supuacuū neglexi: ⁊ nō quidem artem ipsaꝫ: ſꝫ
artifices paruipēdi: preter aliquot viros quos di-
lexi: qm̄ ueri mihi medici viderentur: quomodo i-
q̄ꝫ talis ego cū pncipe medicorū huius tpis: aut
vinco aut vno ex paucis disputarē: de rebꝰ ad me-
dicū spectātibꝰ? Nō disputatio ergo sed ludus isti
tuit ut tantisper ⁊ tu curas meas rideas: ⁊ ego ma
loꝝ pn̄tiū obliuiscar: ac morboꝝ: qui me agmine fa
cto: ut satyricꝰ ait circūsiliūt ⁊ infestāt. ¶ Misisti
mihi plenā fidei epl̄am: plenam solitudinis: plenā
artis quā professus es: cui q̄ꝫtū ego arbitror nil ad
deret hyppocras: nil demeret: nil mutaret. Quid-
ni autē ille cōsilijs tuis acqesceret: cuiꝰ e fontibus
hausta sunt: cū ego hoꝝ insciꝰ ⁊ ꝯtēptor in multis
tn̄ rōne victus acqeueri. ¶ Scribis pro remedio
status mei ⁊ si nō omnimoda: ⁊ aliquali mutatio-
ne vite seu victꝰ soliti opꝰ esse. Quod qdē sine ꝯdi-
ctione cōcesseri. hēt eni etas quelibet sua ut animi
sic ⁊ corporis alimēta. Et sicut studia pueroꝝ nō
ꝯueniūt senibꝰ: sic nec cibi oēs. Ita suū hoc distin-
xit opificium nā: ut vnaqueq̄ꝫ pars p̄clari licet fra-
gilis caduciq̄ꝫ opis suis pro uarietate tēpoꝝ sit ful
ta p̄sidijs. Et ut doctꝰ architectꝰ in eadē domo esti
uas ⁊ hibernas: ac reliqs anni partibus suas cui-
q̄ꝫ distribuit māsiōes: sic nā solers ac ꝓuida in eo
dē hoie uarias statuit etates: ⁊ cuiq̄ꝫ sua quedam
ꝓpria ⁊ attributa cōstituit. ¶ Primū uer etatis i-
fantiā ac pueritiā uoco: has adolescentia sequitur
q̄si uer p̄ceps ⁊ estati ꝓximū. Et q̄ꝫuis nulla etas
uanior. Nulla incōsultior: nulla in libidinū irrita-
mēta ꝓcliuior: hāc tn̄ illa quā estatē vite dixerim
iuuēta ꝯsequit̄: nō iam florida: virēs tn̄. Et nō qdē
tā uētosa seu mobilis: sed maioribꝰ cupidinū atq̄ꝫ
irarū ignibꝰ estuās. Hanc subit etas ista maturior
senectꝰ a sexagesimo anno: ut Augustino videt̄ in-
cipiēs q̄ꝫq̄ꝫ alijs aliter visum sit. Silis hec autum
no ⁊ tranqllior cūctis ⁊ lenior ⁊ legendis fructibꝰ
retroacti tēporis aptior: euo ꝯsumptis ⁊ virtutuꝫ
studio domitis estibꝰ passionuꝫ: ultima est hyems
senij: iers frigida ⁊ getis appetēs: ⁊ caloris. Quā
quedā tn̄ magna oli ⁊ p̄feruida ingenia ꝯcalescere
coegerūt: de quo nūc agere longum est. ¶ Ut igit̄
has etates qō de tribus expertꝰ sum: de quarta au
guror studijs atq̄ꝫ exercitijs distictas fateor: sic ⁊
cibis ⁊ alimētis arbitror. Ecce aūt ut cām ego tuā
adiuuo: ⁊ qō breuiter stringis latius explico; ubi
vnū interfatꝰ pergā quo disposui: qō tu qdē nō pro
adulatiōe publica: sed pro vitate ⁊ pro nostra sin-
gulari amicitia dictū crede obsecro. Quicqd igit̄
hyppocrate aut esculapio id ⁊ tibi crederē ⁊ fortas
se plus aliqd: qa quē sumis arte ac scia parē reor: fi
de ⁊ charitate supioreꝫ scio. Q̄obrē si qd aliter ac
tu dixero: aut si aduersari videar: aut si aduerser:
feres amico aio: meq̄ꝫ nō tibi: sed hijs quos modo
dicebam medicine repertoribus aduersatum fin-
ges. ¶ Iam primum illud certū habeo non aliter
tibi salutem meam q̄ꝫ tuam propriam cordi esse.
Neq̄ꝫ illud minꝰ mihi p̄suadeo: eoꝝ que a maiori-
bꝰ uestris scripta sunt: nil tibi ꝓrsus icognitū: qui
⁊ aliqua forsan igenio te illis ac studio adiecisse.
Nulla hinc questio: nulla repugnātia. Illō in du-
biū uenit. An cūcta que illis exciderint quasi diui

no ore ꝓlata sic fidē mereant̄: ut ꝯtra sētire nephas
sit. Et Hyppocratē qdē purū hominē. Esculapiuꝫ
v̄o deū habitū: nō apud suos tātū sed apud nr̄os
etiā noui a maiori tn̄ fulminatū deo. Neq̄ꝫ v̄o suꝫ
nesciꝰ si tuoꝝ te auctoꝝ dictis uti patiar qcqd no-
les: nullo negocio ꝓbaturū: sed in cā ꝓpria testimo
nia sunt suspecta domestica. Scio aliquos duꝫ de
v̄itate aut falsitate discipline cuiuspiā altercantur
in mediū adducē solitos eiusdē ipsius artis aucto
res quorū de fide questio p̄ma est. Qō mihi non
mediocre in disputādo vitiū videt̄ ad ꝓbādum ꝙ
uelis id afferre qō nō possis: qa non ꝯstet ⁊ dubiū
ut sic dicā perambiguū ꝓbare. Non recipio fidei
testē ancipitis laudatū licet inter suos. ¶ Proce-
do autē: dicis ⁊ quasi fundamētū ꝯsilij tui ponis
etatē simulq̄ꝫ nām meā lapsu temporis imutataꝫ.
Itaq̄ꝫ me prorsus phico monitu respicere ad etatē
iubes. In quo plane mecū sentis. Et id dicis v̄bo
qō ego rebꝰ expior. Iuuat eni nūc etiā cāꝫ tuā agē
Magnꝰ est amice imo iextimabilis vite cursus di
cā meliꝰ uolatꝰ: uolat enim etas ingt Cicero. Adde
rē hercle si scirē ad uolatū aliqd. Nulla hyrundo:
Nullus sic uolat herodiꝰ ut vite nr̄e dies uolant.
In illis eni motꝰ alarū internoscimꝰ ⁊ spatia ⁊ ꝓ-
gressum ⁊ appropinquātes termino: ⁊ iāiā puen
turos cernimꝰ. In nobis aūt nisi forsan aliqbꝰ hijs
q̄ꝫ ꝑpaucis ⁊ celesti p̄ditis igenio atq̄ꝫ aio: nil oino
nisi nos inopinantes ac stupidos peruenisse. Quo
circa uolatū hunc etatis non auis uolatui similem
recte quis dixerit: sed sagitte quā nō arcꝰ ipulerit
ſꝫ balista. Que si tā bene iuuenibꝰ nota eēnt: q̄ꝫ sūt
senibꝰ: ⁊ illiꝰ etatis honestior atq̄ꝫ innocētior vita
eēt: ⁊ huius recordatio gratior atq̄ꝫ iucundior. At
nūc cecā ⁊ improuidā adolescentiā rapidāq̄ꝫ iuuē
tā longioris vite spes in scelera ⁊ ꝓbra multa p̄ci
pitat: que tū demū dū caueri nequeūt: nec iā aliter
q̄ꝫ penitētia ⁊ lachrymis dilui experrecta serū cō-
spicit senectꝰ: ⁊ fallaci quorsum spei fidēdū eēt in-
telligit. ¶ Distinguimꝰ etates pro uarietate sniaꝝ
qō ipse ego nūc ut vides feci: ⁊ qō in frustra diui-
dimus magnum eē aliquid ostēdimꝰ: hinc spes lon
gas ⁊ telas inexplicabiles ordimur: ⁊ igentia reꝝ
difficiliū iacimus fundamēta: ꝓponimusq̄ꝫ ais ꝑ-
petuā iuuētutē ac felicitatē: cras futuri senes ac mi
seri: non ꝙ per se miserā senectutem dicā: sed felicē
potiꝰ nisi p̄teritarū etatū delusa esset erroribꝰ. Ne-
q̄ꝫ v̄o uel sic miserā: mō assurgat: ⁊ discussis inani
bꝰ sapiētiam ⁊ v̄as opiniones: iuxta platonicā sen
tentiā extrema q̄ꝫuis etate ꝑcipiat. Qō si phis vi
sum est: qd videri nobis debet: qbus ⁊ sapiētiam
⁊ virtutē ⁊ salutē asseq sine curiositate aut labore
nimio qualis illoꝝ fuit sobrio ai dolore pioq̄ꝫ ge-
mitu datū est. Illa uere misera est senectꝰ que hinc
fragilitate corporea: ut mea nūc morbisq̄ꝫ senilibꝰ:
hinc petulantia iuuenili quā deus a nobis lōge fa
ciat: ⁊ turbidis motibꝰ quatitur animoꝝ. ¶ Sed
redeo ad errores iuuenum ⁊ spes uanas. Quid
hijs eni queso nō liceat qbꝰ nemo obstat: omnes fa
uent non vulgus mō sed humanū genꝰ. Ceterum
fallant sese homines ut libet. Totū hoc qō distin-
guimꝰ: qō multiplicamꝰ: qō extēdimꝰ nihil est: pro
inde hic est ille etatis nr̄e rapidissimꝰ uolatꝰ: de quo
nemo cogitat: nemo nō loquit̄. Nemo inq̄ꝫ cogitat
nisi in finē: qn̄ in tergū uersus ⁊ exacta remetiens
sōniasse; quodāmodo se extimat nō vixisse. Mu-

Satyricꝰ

Aug.

Hyppocᷣs Esculapiꝰ

Etas volat

Pla

tari autē cū etate hominē quis non sentit? Aut qs est qui negare audeat? Adhuc quidem causaʒ tuā munio. Cedunt annis arces marmoree. ne dū terreus homūcio ex ɔ̄rijs cōpactus humoribus: cedūt menia fortissimarū urbiū. Nōne vides ut babylō illa uet⁹ interijt. troia corruit ꝛ carthago: qb⁹ duab⁹ nō tā anni nocuere q̄ȝ ignes ꝛ gladij ꝛ aries. Corinthus ꝛ Syracuse ꝛ Capua ꝛ Aqlegia ꝛ Clusiū ꝛ Tarētū parue sunt ueterū urbiū reliquie. Lacedemō ꝛ Athene nuda sunt nomina. Roma senio succūbit: iāq̄ȝ succubuisset ꝛ tota in cinerē ꝟsa esset: nisi eam clari nominis sustentaret auctoritas. Innumerabiles alie nūc senescūt: suuʒ ꝛ ipse exitū habiture: cito quidem sed ignotū nobis eo ꝙ longior sit etas urbiū q̄ȝ hoīum: ꝑus ergo q̄ȝ vna urbs senescat multa hominū milia senuerint: neq̄ȝ homines tm̄ sed fame hoīum obierint: annis tacite seclisq̄ȝ labētib⁹. Quid miri autē si manufacte urbes cedūt senio? Rupes cedūt ꝛ iuga mōtiū statū ac nām mutant: vn̄ iaʒ uesevus frixit. Ethna tepuit. Alpes multis locis subsedere abscissiq̄ȝ vndis pelorus siculus: atq̄ȝ italus apenninus: ubi frondosis olim collib⁹ stabāt. Nūc infamē despiciunt caribdim: horrisonis fluitare vticibus. Ad extremū ꝛ si hoc vnū magni negent viri: magniq̄ȝ iq̄ȝ in alijs in hoc parui euo ut credim⁹ mundus cedet. Quidni igitur cedā ego? Cessi eqdem: ꝛ si dici licet ultra cōmunē modū sobrie tēpanterq̄ȝ viuentiū: quoꝝ memineris inserere nō meo certe iudicio: sed alioꝝ testimonio fortasse ausim. ¶ Sunt ecce mihi dicā ꝟius fuerunt: vite anni sex ꝛ sexagita. Qui dū singulos cogito multa mihi annoꝝ milia videnť. At dū omnes simul dies vn⁹: isq̄ȝ ꝛ breuis ꝛ nubilus: ꝛ laboriosus ꝛ miser. Et cū multos libidinosos ebrios octogenarios sat bene ualētes nouerim: hic me annus sic affecit: ut sine ope famulorū multis iam dieb⁹ imobilis sim: pōdus mestuʒ graue alijs odiosuʒ mihi. Quid hic rei est? Audio iam hinc te: ꝛ ɔcinentes vndiq̄ȝ medicos aque potū vnā esse uel precipuam mali cām. O felix ebrietas. Addēt alij pomoꝝ esum. Fugā carnuʒ: Ieiuniū: o infausta sobrietas. Ergo sanū nihil nisi ebriorū potus: ꝛ lupoꝝ cib⁹? Sed de hijs tecū integra mihi nūc etiā lis manet. Erit forte aliquis nō medic⁹: qui peccatū meū rei cām solā dicat. Quod si admittim⁹ deo meo grās ago: qui multoꝝ criminū fedas notas leui supplicio expurgat. ¶ Q̄d si aliā cām malitiā quis complexionis obiecerit: testeʒ viuum ꝛ fide dignū ꝓferā: illū alterū medicoꝝ mōtecū ꝑncipem si qd fame credimus cōpatriotā meum thomā: possem alios sed mortuos testes ad iudiciū uocare ridiculū. Ille ergo anno altero apud ticinū ubi tūc eramus: sub amico illo tuo ligurum domino: turba nobiliū audiēte iurauit: nullū se vnq̄ȝ corpus meo solidius: suo utor ꝟbo: nullū saniuſ nullaʒ cōplexionē vidisse nobiliorē. Et certe q̄ȝuis magnarū nunq̄ȝ viriū me fuisse memineri. Agilitate tm̄ ac dexteritate corporis tanta fui: ut posse vix cederē ab aliquo superari. Que ꝛ si ꝑme fere post tenerū ꝛ labile come decus: in hoībus pereāt me gradatim tm̄ ita usq̄ȝ ad hoc tēpus comitate erant: ut ꝑter saltum ac cursum qb⁹ iā nec egeo nec delector nullam quasi iacturā etatis hac in parte sentirē. Annus hic oium vicē gessit annoꝝ: longa ergo nempe annua egritudine sic deiect⁹ sum: ut nō me

is pedib⁹ sed famulorū brachijs assurgere ualeaʒ: aut moueri. Gaudeo edepol ut in malis ꝙ nō hic sexagesimus terti⁹: de quo multa olim ad Ioānez alterū scripsi: sed sexagesimus sext⁹ est. Q̄uis eni exoticis suspectisq̄ȝ dogmatib⁹ non facile flecti possim. poterā tamē fortasse si tunc mihi ista euenisset errore illo astrologoꝝ de quo tunc agebať: ꝛ si nō opprimi: tangi tamē. ¶ Sed omissa q̄d ad me attinet cārū idagine cū illa anceps effectus autē certi sint tu ut phisicus ut amic⁹: ut vir bonus remedia mali hui⁹ tuo quidē ingenio ꝛ alte excogitata ꝛ diligenter conscripta transmittis. Que si rite nūero sunt sex: ꝑmittam ꝟo illa tria in quibus mihi tecuʒ nulla lis erit. Iubes ex ꝑcepto artꝭ tue: ut carnib⁹ ac piscib⁹ salsis: ꝛ herbis crudis abstineā: quibus delectari soleo: parebo equidē. Nā ꝛ nā mea ipsa sibi cōsulens: hoc ciborū genus solito partius appetit: parata hijs carere perpetuo si necesse sit. Ad tria illa festino: in quib⁹ a te paululū: imo ualde dissentio. Iubes ut ieiunium a pueritia usq̄ȝ ad hanc etatem sine intermissione seruatū linquā ꝛ inertis more cursoris in stadij fine deficiā. At qui nō nūc nouiter audio cōsilia medicoruʒ diuinis aduersa eē consilijs. Nec sum nescius qd ꝛ medici: ꝛ qui ieiuniū damnāt dicere soliti sint utilius esse ꝛ honestius cibū partiri: quodq̄ȝ vno prādio sis sūpturus in prādiū ꝛ cenāq̄ȝ diuidere: haud irratiōabile forsitā si dictis facta ɔgruerent. Atq hec dicunt interfui enim vite ɔsultoꝝ taliū: ꝛ mane se implēt: ꝛ sero sese ingurgitant. Ita cibū nō diuidunt: sed duplicant: platonicū illud obliti. Nullo ingt modo mihi placuit bis in die saturū fieri. Proinde si deus me restaurare dignabitur: solitū ꝛ ɔnaturatum iam mihi ieiuniū nō omittā: neq̄ȝ nūc omitto nisi eatenus ut sexte ferie ieiuniū panis ꝛ aque tātisper dū hec repētina fragilitas cedit ad morē ieiunij cōmunis inflexeri deo auspice mox ad ɔsuetudinē reuersurus: sed iā senior ibecillior q̄ȝ nō poteris: imo quidē ego etiā oia possum in eo qui me ɔfortat. Sed qui hoc dixit apostolus: tu peccator magnus es. An nō ꝛ ipse peccator anteq̄ȝ apostolus: an ꝟo peccatores qui nomen eius implorant Christus deseret: propter quos e celo in terrā uenit. Nō sum diffidentie fili⁹: de me quidem ualde metuo: de illo autē nihil meritus fateor multū spero: ꝛ posse nō dubito nō hec modo ieiunia: femis etiā puerisq̄ȝ facilia: sed aspa quelibet ipso adiuuāte perficere. An ꝟo non tot decrepiti senes in deserto panē hispidū ꝛ torrētis aquā in delitijs habuē perpetuo ieiunio ꝛ fortes ꝛ uegeti? Nō legisti Antoniū prope cētenariū: ꝛ paulu ʒ cētenario maiorē pane vnico ꝛ exigui uena fontis: letū illō sacrūq̄ȝ ɔuiuium apud Hieronymū celebrātes. Q̄d quotiēs pijs auribus audim⁹: pijsq̄ȝ oculis legimus: nullo cibo aut potu sola virorū taliū cōmemoratione reficimur. At illis dicat aliqs aderat deus. Quis hoc nescit: sed ꝛ nobis adest. Alioquin nō essem⁹. An ego defuturū mihi deū rear: dū ꝑserti boni aliquid moliar? An qui mihi cōtēnēti affuit: ꝛ peccanti penitēti non aderit ꝛ peccāti? Possum amice ieiunare ne dubita. Noli oia tuis auctorib⁹ credere: crede aliqd amico: cui nunq̄ȝ ieiuniū nocuit aut nocebit. Naʒ quid cause dicam ꝙ amicule tremule totos menses victu duro ꝛ tenui ieiunant. Nos viri lauto largoq̄ȝ victu diē vnum ieiu-

Plato

Apl'us

Antōi'

Paulus

nare non possumus. Non hec fragilitas mihi cre-
de:sed gula est. Non est igitur cur honestũ ⁊ inno
xiũ intermittã morem:imo quidẽ sicut sancta ca-
nit ecclesia saluti animarũ simul ⁊ corpoꝝ institu-
tũ. Jta eni sentio fame aliquos plꝛes crapula:nul-
luȝ penitus ieiunio perijsse. ¶ Progrediamur ad
reliqua. Aliud ex ꝯsilijs:nõ tam tuis ꝗ̃ medicorũ
omniũ:tu enim sciẽs credo cũ litigioso hoĩe tibi rẽ
esse cautius agis sed ex alioꝝ sentẽtijs tuã metior
quã tu quoqꝫ lẽtius vibras ⁊ in transitu. Est autẽ
ut pomis ⁊ omni genere fructuũ arboreoꝝ ꝗ̃si aco
nito abstineã aut cicuta. Jn hoc aũt ac sequẽti ꝯsi-
lio tẽperare non potero quomin⁹ aliqua repetã ex
hijs que olim ad Joannẽ illũ alterum scripsi cuius
supra mẽtio est habita:hoc intererit:ꝙ tũc irat⁹ re
cẽti memoria contentionis antique que mihi cum
pape medicis fuit ĩ gallia qui nescio cur fame mee
nescio an ⁊ vite bellũ indixerãt:ꝙ eplꝛam vnã breue
uem sed ni fallor uerã:ausus fuerã scripsisse ponti
fici:nũc placatus ⁊ illi⁹ ĩmemor tumultus cũ ami-
co iocãs scribo:deus eni bone:qđ hic odiũ que ue
infamia pulcherrime rei est:⁊ gustũ simul ⁊ tactũ
⁊ nares ⁊ oculos delectãtis? Oẽs ne igiť homies
insaniunt. Solus is sapuit qui pomis ĩmeritis ma
culam hãc immisit? Quomõ aũt nã sic humanuȝ
gen⁹ illuderet:ut ubi plꝛimũ oblectatiõis ⁊ grẽ po
nebat ibi plꝛimũ discriminis abderet? Non est pie
mr̃is:sed nouerce impie:⁊ ĩmanis melle virus ab
scõdere. Nã si dicitur:nõ fructus:sed eorũ immo-
dicũ esum dãnam⁹:nulla iam superest questio. Si
qdẽ ⁊ perdicũ ⁊ fasianoꝝ quoꝝ apud uos ut au-
dio laudatissime carnes sũt esus nimi⁹ nocet. Quã
hinc poma infamiã meruere. Nõ res ipsa reꝑhẽdi
tur:sed excessus eque in reb⁹ omnib⁹ reprehenden
dus. Aliogn quo hic tãtus agricolarũ labor:⁊ in-
dustria? Quid de hac re tractãtibus ⁊ grecis faci
as ⁊ latinis. Hesiodo. Uirgilio. Catoni. Uarroni
Palladio:multisqꝫ alijs? Quid deniqꝫ Ciceroni:
⁊ in eo ꝑsertiȝ libro quo senectutẽ defendit ab hijs
vitijs atqꝫ ĩcommodis que insani iuuenes illi obi-
ciunt etati:in quo qdẽ Cato ipse censori⁹ inducitur
tãtus vir agriculturã mechanicã:licet tñ haud du
bie utilissimam mundo artẽ:miris laudib⁹ efferẽs
atqꝫ inter multa salubria ac iucũda ꝯsitiõib⁹ atqꝫ
insitiõibus arboꝝ nihil illã afferens inuenisse soler
tius? Quid demũ Ciro ꝑsarũ regi:quẽ eodẽ libro
arboꝝ quas seuisset ipse suis manib⁹:serẽdasqꝫ di-
crasset spẽ atqꝫ ordinib⁹ glꝛiantẽ legim⁹? Quid po
stremo romanis ducibus Appio ⁊ Decio:a quib⁹
poma appia ⁊ decia in italiam aduecta. Jlla ꝑdul
cia:hec ṽo subacta utraqꝫ sapidissima suoꝝ nomia
traxisse videntur auctoꝝ. Et qm̃ ab antiquis licet si
ne piculo dissentire. Quid amico facim⁹ cõi:quo
nescio an seu vir melior seu nr̃i amantior ali⁹ usqꝫ
sit:qui per cunctos angulos italie oẽ gen⁹ fructife-
rarũ arboꝝ quesiuit ⁊ incertũ an italia longi⁹ hac
inquisitiõe penetrauerit:ut nõ sua tm̃ sed amicorũ
viridaria peregrinis arboribus exornaret:dicem⁹
ne igiť ⁊ modernos oẽs ⁊ antiquos ꝑter solos me
dicos ĩsanisse. Profecto eniȝ si huiuscemodi arbo-
res iure dãnãtur a medicis nõ mediocris insania
est:tanto studio nociua cõquirere ꝗ̃to vir ꝑspicua
debuissent. Qđ si neqꝫ arbores ipe neqꝫ illaruȝ fe
tus sed incõtinẽtia sola reprehendiť iã supra rñsũ
hẽs:ꝗ̃uis ego notissimos medicoꝝ ut hac saltẽ in

parte illos excusem:aliter docẽtes:aliter prãden-
tes:aliter dictantes:aliter cenantes sepe notaueri.
¶ Ultimũ restat:ita meis alienũ sensibus:ut stu-
pore ipo calamũ frenet:pure aque potus interdici
tur. Cur queso? an forte iõ quia ille magnus vir ex
nr̃is aque nullũ opus inuenisse se dicit:nisi ꝙ bibi
tur in acutis ⁊ in se forsitã uerũ dicit. Sed an ue-
re nullũ aque op⁹ aliud sit:de hoc queri põt:imo
nec de hoc qdẽ ut arbitror queri debet. Quid eni
ꝓh superum atqꝫ hominũ fideȝ. Jta ne ergo senex
vn⁹ greculus forte vini amicus aque hostis tot fõ
tes lucidissimos:tot puteos ꝓfundissimos:tot ri-
uos amenissimos:⁊ ad summã totũ hoc nature pa
rẽtis iucũdissimũ elemẽtũ vno tã breui sustulit:ac
siccauit elogio. Quid hic dicam? nisi miseras tot
alpinas gentes que liquidis fontibus sitim sedãt:
vinũ nõ mõ nõ hẽnt:sed nec noscũt quideȝ. viuunt
tamẽ multo etiã salubri⁹ ꝗ̃ uos meri bibuli:quib⁹
vnũ diẽ vino caruisse suppliciũ est. Miseros pr̃es
illos nr̃i generis:anteꝗ̃ vinea plantareť:quoꝝ tñ
vite spatiũ siue nr̃is morbis ꝓpe ad millesimũ tẽde
bať annũ. Miseras matronas romanoꝝ:illas pri-
mas qb⁹ vinũ bibere capitale fuit:usqꝫ adeo ut qui
illud bibẽtẽ ꝯiugẽ occidisset nõ ultore tm̃:sed reꝑ-
hensiõe caruerit:nec tñ inutiles ideo:nec exãgues
femine illos filios peperere:quos nũc etiã admi-
ramur cultores virtutuȝ:expulsores vitioꝝ passio
nũ ac gẽtiũ domitores:cõpotrices nr̃e nobis istos
pariant quos videm⁹. Miseros galloꝝ antiquissi-
mos anteꝗ̃ vinũ noscẽt cuius usuȝ ut scriptum vi
des Roma iã adolescẽte didicerũt ⁊ nõ poti⁹ hos
miseros bacchi ⁊ ueneris sacerdotes:qui propter
vini pꝛij saporẽ. Christũ:Petrũ:fideȝ:decus atqꝫ
aĩas suas quas mortales putant:⁊ male sibi credi
tã ecclesiã dereliquit:ꝗ̃ꝗ̃ eni hic latẽtior causa sit
tñ ista pretendiť ut sepe dixi:maluit eni ebrietateȝ
fateri:ꝗ̃ ĩpietatẽ:cũ negare neutrã possint. Mise-
ros ad extremũ non indoꝝ mõ ꝑhos quos gigno
sophistas ac bragmanos uocãt:quoꝝ princeps fõ
tis aquã bibẽs uber se terre matris incorruptum
suggerẽ glꝛiať. Sed fere oẽs toti⁹ populos oriẽtis
quib⁹ lege lata vini potus eripitur. Solos deniqꝫ
nos felices qui vini dolia facti sumus:ubi vinum
siluisse noluerim ꝯtra nr̃aȝ violẽtiã nescio an uera-
cius dictũ an mordaci⁹. Cũ nuper inter soldanum
babylonis egyptie ⁊ nr̃os belli cause:heu nõ de fi
de Christi neqꝫ saltẽ de impio aut glꝛia:sed de mer
cib⁹ atqꝫ auaritia orte essent:regeretqꝫ tũc egyptũ
⁊ soldanũ puerũ vir quidã ꝯsilio sublimis ꝯditio-
ne humilis ut quẽ ante paucos annos ere uẽditũ
fama esset:sed quẽ subito sua sors extulerat:ut ex
alto rueret atqꝫ illi e suis quidã suaderẽt ut mitri-
daticũ sequẽs morẽ:anteꝗ̃ christiani fratres suos
ut minabantur inuaderẽt:omnes qui sub eo eẽnt
morte mulctaret. Nõ est inqt ille temere cõmittẽ-
dũ ut insontes ⁊ nr̃o utiles imperio pimam⁹. Ne
qꝫ ṽo christianorũ minis ac iactantia nos moueri
oportet. Et si eni potẽtes ac magnanimi viri sunt:
vinũ tamẽ bibunt. Et idcirco multa sero minãtur:
quorũ mane non reminiscuntur. O latratũ canis
perfidi:ꝯtumeliosũ fateor sed uerũ:sic est eni:vitaȝ
nostram:vites nr̃e dehonestant:⁊ feruente uenis
vino uani facti sum⁹:modestiãqꝫ ⁊ rerũ ac ṽborũ
fidem exclusit ebrietas:nec amici nobis credunt:
nec nos hostes metuũt:quia fere ad mensam ⁊ ꝓ-

Galli c[…]
tũ ueri[…]
hũerũt
a rõnis[…]

mittimus ⁊ minamur. Que licet nō vini quoq; ſʒ
abutētiū culpa ſit: q: tn̄ late patēs: ⁊ radicatum mi
nis eſt vitiū: neq; iā alr q̄ vini penuria extirpari
pōt: crederē medius fidiꝰ expediēs mūdo ne vinū
uſq; niſi ad ſacra repiref. Clamabiſ tu ⁊ tota acieſ
tua: qd facerēt ſtomaci? Quieſcerēt: nō feruerent:
nō tumerēt: nō ructarēt: nō ſpumarēt: nō pugna-
rēt: facerēt qđ fecerūt: ueterū ſtomaci priuſq; vini
uſus eēt hodieq; faciūt qbꝰ vini uſus nōdū eſt. Sʒ
nos gule culpā ſtomaco damꝰ ⁊ iuectos vino mor
bos: vino pellere: q̄ſi flāmā flāmis extiguere niti-
mur. Scio hominē qui nūc ſupereſt: nec ꝓcul hic
abeſt ſuaruʒ rerū teſtis idoneus: hunc ego adole-
ſcens ſua adhuc viridi etate cognoueraʒ: ſic poda
gra preſſuʒ: ac ciragra ut nulli pene rei utilis hēre
tur. Reuiſi eum poſt decēniū incolumē nullis po-
dagre ueteriſq; mali ueſtigijs utentē expedito ⁊ li-
bero mēbrorū miniſterio: obſtupui: ille cauſam ſtu-
poris intelligens vinuʒ inquit me fregerat ac liga
rat. Aqua me reſtituit atq; abſoluit. Nudiuſtertiꝰ
cū podagram illi reuerſam poſt tam longum tēpꝰ
ex filio adiuiſſem. Scripſi ſibi: videret ne cū ami-
co eius vino hoſtis podagra ſubijſſet. Cui ille non
id vini potu: ſʒ eſu tm̄ imerſi vino panis accidiſſe
rn̄dit. I nunc ⁊ reʒ optimā vinū nega qđ podagrā
facit ⁊ ꝯſeruat ⁊ reuocat ſolo ut ſic dixerim odore.
vinū certe ꝓprium illuxit auctorē: eūq; qui p̄maʒ
vineam plātauerat p̄mum vinea ſupplātauit vinū
Loth: diuino iudicio tot ex milibus ſolum iuſtum
in horribilem p̄cipitauit inceſtū. Vinū Nabal car-
melum ſue huic ībecillitatis: ⁊ in Dauid regē ꝯtu-
melie: illinc regie poteſtatis oblitū in ꝯuiuio deti-
nuit: cū iamiam ebrio mors inſtaret niſi viri picu-
lo ꝓuidētia ꝯiugis occurriſſet. Ammon fratrē pri-
mogenitū cum ꝓpter violate ſororis iniuriā iratꝰ
Abſalon perdere decreuiſſet: vino grauē iuſſit iter
fici: q̄uis aliter quidē poſſet: ſed ſic vinum poſſeſſo
res ſuos facileſ p̄bet excidio. Et ut ſacris lr̄is ſecu
lares imiſceam vino adoleſcens ille ſithice filiꝰ re-
gine circūuentus a Ciro pſarum rege cū toto ruit
exercitu: hi ſunt qui romanos ſobrij vicerāt ab eiſ-
dem mox ebrij victi ſunt. Alexāder macedo ferro
inuictus vino victus atq; ad acerbā actus eſt mor
tem. Vino Antonius triūuir e romano factus eſt
barbarus: vite ac fame iactura inſigni vino ferui-
dos oēs qui ad euertendam rē publicā: acceſſerūt
preter vnū Iuliū ceſarem fuiſſe Cato ait. Vino de
niq; ipſius Catonis fama tēptata eſt: ſed radicata
altius manſit imobilis. Et que memoria ſeu qs ſti
lus materie nō ſuccumbat recenſendis vini meſtiſ
ac funeſtis euentibus. ¶ Ad ſummam v̊o. Multo
mala vino accidunt mortalibus. Et uos aque po-
tū interdicitis homi ab infantia pueritiaq; ⁊ uſq;
ſub finē adoleſcentie iugi aque potu enutrito: ⁊ cō
ſuetudine in nām uerſa: qđ maxime uri: ut audio
trutinā dum dicūt vir ſerum ad potorū vini ſigna
tranſlato: fontem tamē adhuc plus aliq̄to q̄ do-
lū amanti. Nec me fugit obſtare mihi illud apo.
ſtoli ad Timotheum ſcribentis. Noli inquit ad-
huc aquā bibere. Ecce nonne hic tecū loqui videt
⁊ me alloqui. Fieri aūt pōt: ut ille uel ꝯſuetudineʒ
uel nām alteram: ⁊ mee diſſonā haberet ⁊ a iuuen
tute vino uſus ſenior aque aſſueſceret: cuius ꝯriū
in me eſt. Itaq; mutationē hanc ex deuotione for-
ſitan exortam illi damnoſaʒ intelligens paulus id

ei prohibet: qđ mihi prohibuiſſe damnoſuʒ ſit. Ali
ter eni nonne ⁊ vino ineſſe luxuriam ⁊ bonū eē nō
manducare carnem ⁊ nō bibere vinū. Paulus idē
in cōmune predixerat? Neq; illi vinū tamē ut vi-
nū: ſed ut medicinā tribuit. Ait enim vino modico
utere ꝓpter ſtomacū tuū: ⁊ frequētes infirmitateſ
tuas. Ultimū certe hoc annus iſte mihi nouū ⁊ iſo
litū inuexit: crebras ſcilicet egritudines: ſed dū ſa-
nus ſum ſtomacum nō noui de quo multi per ſin-
gulos lamētantur dies. ¶ Siquid autē aliquan-
do forte grauedinis incidit: nil ſanius experior q̄
bone aque recētiſq; hauſtū. Scio me reʒ nouā me
dicis ⁊ icredibilē loqui: ſed ⁊ mihi ſi mereor de me
ipſo aliquid credi pōt milies hoc exptus affirmo.
Sed mutata eſt etas: quis hoc neſcit: ⁊ dū loqua-
mur: mutatur: mutabiturq; taʒ diu: donec mutari
ampliꝰ nō poſſit: qđ ſola mors faciet. Nūquid aūt
excors hebeſq; adeo ſuʒ: ut quid mihi ꝓſit aut no-
ceat non ſentiam. Tepui equidē non refrixi: neq;
ipſo frigidior ſed coeuis meis multis ⁊ minoribꝰ
aliquanto calidior ſum adhuc: ⁊ tn̄ aqua utor ptiꝰ
q̄ ſolebam. Quid vis amplius? ut aqua prorſus
abſtineā fruſtra uelis? Suſpicor autē tuo ⁊ ami-
corū ꝯſilio actum eſſe ut ad hos colles uberes atq;
amenos in reliquis inaquoſos tn̄ uenerim ubi aq̄
purā bibere: ⁊ ſi ualde cupiā non poſſum inter fon
tem ſcilicet ⁊ hanc domū ſic ſolis radio tepefactaʒ
ut placida eſſe deſierit. Sed ſi recētiſſimū urbane
domꝰ ad puteum rediero: huius memor icōmodi
videro quorſū modico ꝯſilio crediturus ſiʒ. ¶ Tu
tamē ⁊ doctrina fretus ⁊ ingenio ualidū hic in me
ꝯficis argumētum. Et ſi medicis inquis nō viſ cre
dere: nūquid ſaltem tibiipſi: nūquid experiētie ma
tri artiū non credes? Cogita quot tibi hic annꝰ pre
ter ſolitū morbos fecit ex cōtemptu p̄ceptoruʒ me
dicine. Aque potus eſus fructuū ieiunia horū cau-
ſe ſunt malorū p̄maʒ ut vides ultro fateor morboſ
multos vnū mihi in tēpꝰ icidiſſe. Quis mihi v̊o al
terā ꝓbet: illas q̄s medici uolūt cauſas hec incō
moda mihi an̄ tēpꝰ attuliſſe: ⁊ nō potius in longuʒ
tēpus forſitan diſtuliſſe. Occulta quidē ⁊ ꝓfunda
ualde ſūt nature opa: de qbꝰ recte iudicare difficil
limū eſt. Ceterū ſuo ueritaſ loco ſtet: opinionē aūt
meā mihi multis firmatam experimētis non dicā
greculuſ ille vnꝰ ſed ne greci qdē oēs eripient. Nō
ſi ulyxes aſtu ferro Achilles aiax ipetu. Neſtor au
ctoritate ſceptro Agamēnō redeat armatꝰ. ¶ Nec
ignoro quid dicturus ſis. Nempe qđ ſolitus es:
fac ut libet inquies. Scito tamē q: medicis nō cre
dendo minus viues. Satis viri amice: ⁊ ſi fabulā
peregi non recuſo deſinere: uel etiam imperfectaʒ:
ſi ludorum domino placet interrūpere: feſſus iam
nec ſi hodie moriar iuſte quidem de vite cōquerar
breuitate. Naʒ ſi omnes ad meam perueniant eta
tem: orbis terre humano generi erit anguſtus: tā-
tumq; abeſt multū viuere ut cupiam: ut vixiſſe ni-
mis uerear: dum repeto quos amicos ⁊ quos vi-
ros qualeſue premiſerim: ⁊ q̄ nihil hic fit: niſi idē
hodie quod heri: quotidieq; penis aliqd quot vn-
diq; pericula: quot fortune mine: quot hituū ludi-
bria ab aquilone naſcentia: vnde omnis ſemꝑ ma-
li radix moribuſq; barbaricis q̄ ſe docilem noſtra
prebet italia: Q̄ ō in alijs facile paſſurꝰ in haſ egre
patior: quātum deniq; virtutum exilium quantuʒ
imperium vitiorum: quot hominū tedia: quot re-

rum:hec inter tu suauem mihi seu dulcem vitā pu
tas. Aspera ⁊ amara est.sed omnis asperitas ⁊ ois
amaritudo equanimitate ⁊ patientia lenienda est.
Uite ergo patiens non vite cupidus viuo. Qualis
cūqꝫ autem vita hec prolongari posset si medicis
obedirem:hoc ego certe nec curo penitus nec scio.
immo vnum fateor ex his que prorsus ignoro:si-
ue enim quia nobis non usqꝫquaqꝫ tuto creditur:
siue qr nobis omnia credere difficile est: ⁊ creden-
tem aliqua non omnia credere periculosum:mltos
medicis obsequentes qn ⁊ ipsos medicos vite bre
uis ⁊ infirme ⁊ rebellātes alios vite diuturnioris
ac sanioris agnoui. Proinde nec mea vita nec mor-
talis cuiuspiam longa est. Mea vō fm communez
iuste vite modum iam breuis esse non pōt. Claudē
de aures vulgo sunt:excutienda errorum nubes ⁊
caligo:abijciēda vite cupiditas mortis metꝰ. Alio
quin nullus erit finis semper annis aliqd detrahe-
re:semper uosmetipsos fallere dulce erit:semp iu-
uenes ⁊ esse optabimus ⁊ videri:ueram confessio-
nem mors eliciet. Ego non iam breuem utinaz nō
malam potius ⁊ inutilem vitam queror. Quadriē
nio me minus ac decennio vixit Maro. Triennio
minus vixit Cicero. Triennio minus Aristoteles.
Decennio minus Cesar. Decennio minus Scipio
Jlle orbis victor.hic Carthagis euersor ac numā-
tie. Alexādrum sileo: ⁊ Achillem: caducāqꝫ Pria
mi familiam: ⁊ ex nostris Drusum germanicum.
Marcellinum: ⁊ reliquos illustres:qui in ipso eta
tis flore perierunt. An mihi non sufficit tantos vi-
ros vite spatio excessisse:q̄uis me decennio ⁊ Au
gustus ⁊ Augustinus excesserint. Horatius flaccꝰ
pari spatio ⁊ anno amplius. Plato tribus lustris:
totidē Simonides: ⁊ Chrisippus. Quatuor ⁊ eo-
amplius Cato. Quinqꝫ Hiero syracusius. Quin-
qꝫ carneades. Septem Massinissa. Septem Ua-
lerius Coruinus:ac Metellus ⁊ Fabius. Accesse
re ad hunc numerum Jsocrates ⁊ Sophocles: ⁊
Cleantes: ⁊ Uarro:uel hunc etiam attingere:quē
Gorgias leontius septēnio supgressus est. Quid
nūnc igitur? Est ubi summa concupiscere virtꝰ sit.
At rerum labentium mediocritate contenti simꝰ.
Q̄uis igitur nō viuendi uoluptas que mihi ut di
xi cernenti eui nr̄i mores fateor nulla est: sꝫ studio
rum meorum ratio plusculum aliquid vite poscat.
Sentio tamen quia si centum adhuc annos viue-
rem semper aliquid nescio quid deesset. Q̄obrem
dico iterum:vixi satis:viuam tamen adhuc quan-
tum illi placuerit de quo scriptum est. Constituisti
terminos eius qui preteriri non poterunt:in omni
bus deo gratias agens: ⁊ paratus ad utrumlibet
seu ille me viuere iubeat seu mori. Neqꝫ quod dū
possem honestius nunq̄ꝫ feci:longam ab eo vitam
sed bonum vite exitum optabo:sperans nō de me
ritis meis:sed de illius misericordia:ꝙ vite huius
finis erit vite melioris initium. Hec tecum amice
sicut presens soleo absens lusi. Et quāuis fugam
temporis attendens pridem animo firmassem de-
inceps in epistolis maxime breuior fieri:tu propo
siti memoriam abstulisti tam suaue mihi fuit tecū
usqꝫ ad finem lucis ⁊ papiri marginem pre loci an-
gustia compressis litteris longum de nihilo texuis
se sermonez. Tu viue ⁊ uale feliciter nostri memor.
Jnter colles euganeos.iij.idus Julij.

¶ Ad eundem de eadem re.　　　Epl'a. II.

v

Jdeo amice apparatꝰ tuos:totis copijs in
aciem descēdisti: Quis nō metuat tā uali
dū bellatorē tā enixe armatū tāto nisu oēs
cuneos explicātē. Sētio victoriā queris:q̄uis eni
dicat Plato cōez morē lacedemonioꝝ inflāmatū
cupiditate vincendi:oium tamē hic hodie commu
nis est mos:omnes lacedemoni facti simus. Sed
dic mihi vir optime queso te. Si forte tuis viribꝰ
uel mea imbecillitate me viceris. Nunquid ⁊ ue-
ritatem simul ⁊ consciētiam tuam vinces? Credo
edepol: eaqꝫ mihi de tua nobili uerecundia spes
est:ꝙ ⁊ si collocutorem tuuz fando superaueris vi
ctum te tamen in silētio a vītate fatebere. ¶ Mul
ta me quidem a congressu hoc litteratoqꝫ ut sic di
cam prelio dehortantur ac retrahunt:preter tui ro
bur ingenij ac peritiam dimicandi: fragilitas pri-
mum illa membrorum quā mihi nescio:an perpe-
tuam:an molestam hospitam morbus abiens reli-
quit. Occupatio deinde:non illa tantum iugis ac
uetusta studiorum meorum:que quotidie itegra-
scit:tibi ut auguror:non ignota sed familiariū quo
qꝫ quas tu nescis rerum. Multus sum in re rustica
multus in architectonica:ut agnoscas enim q̄ꝫ be-
ne medicorum sententijs emendatus sim:oē nunc
arborum genus vndecūqꝫ conquiro inuitante hac
aptissima insitionibus aiunt parte. Quod eo iam
fidentius faciam quo pomorum non te hostem ut
uerebar:sed beniuolum profiteris. Modestiaz vō
non in pomis magis q̄ꝫ in rebus omnibus utilem:
immo necessariam:sine qua nihil rite agitur: ut in
animo meo manibus suis serat:atqꝫ irriget celestē
agricolam orabo:licet autem alteri studio meo p̄-
senti edificandi scilicet eadem ipa pars tēporis iā
aduersa esse incipiat:non desino tamen aut lētesco
sed accelero tibi thalamuz extruere:quē non rusti
cū nisi ꝓpter silentium ⁊ qetem dicas. Ad quez ur
banarū rerū tedio siqñ diuerteris in oibꝰ que sub
celo supraqꝫ celū sunt rebꝰ vnanimes ⁊ ꝯcordes de
solis cibis ꝑpetuo litigemꝰ. ¶ Accedit hijs tertia
ipediēs cā potētior. Timeo te offendere:tātus est
eni timor igenuus quātus est amor uerꝰ. Scio q̄-
dē qr si qd̄ in aio est libere exp̄maz:offendaz tuas
aures tuūqꝫ qd̄ ualde noli aium. Ex diuerso aūt si
taceā uereor ne ꝯtēni putes. A quo longe abes:vi
des in quo biuio sim. Eligere mediū callē nitar ut
si fieri pōt utrūqꝫ pari spatio deuitē ⁊ si urgēte mā
in alteꝝ labi oportet:mali te parump offendere q̄ꝫ
ulla ex parte ꝯtēnere:offensa eni in amicis ꝯrio pla
car obseqo:ꝯtēptus ois amicitie neruos secat:ita-
qꝫ nullus in amicitijs ꝯtēptus. Offense aūt crebre
sunt:imo qdez rare sine offensis amicitie: cū dicat
anneus de amico loquēs. Nō amo illū nisi offen-
dero. Offendā ego te forsitā:sꝫ cauebo libētius si
potero. Qd̄ qdē si pleno ⁊ pfecto iure amicitie uti
ueli:hoc est nihil dissimulare:nihil occulere: sꝫ ita
tecū loq oia ut mecū difficillimū ac pene ipossibile
iudico:cūcta igit̄ circūspectās ⁊ amico metu ꝓui-
dens si offensus fueris:iā hinc ueniā peto:certūqꝫ
de tua humanitate me facio ꝙ illā iā nūc mihi le-
ta mēte ꝯcesseris. ¶ Unū nunc etiā anteq̄ꝫ incipiā
p̄fari libet. Ego i te p̄sonā duplicē ꝯsidero ⁊ amici
scilicet ⁊ medici:cū amico ita mihi oia ꝯueniunt ut
nihil tibi aut videri possit:aut placere quod nō mi-
hi protinus ⁊ videatur ⁊ placeat. Non eni aliū in
amicitijs modū scio:nisi ut e duobꝰ ais vnꝰ fiat. Cū

Mode
stia

Amor
⁊ timo[r]

medicis aūt multarū ꝛ magnarū rerū uetus ꝛ indecisa lis est: quā ue de nihilo natā putes. Experiētia longior ꝛ obseruatio intenta mihi pepit. Cum ut utrū fatear perraro viderim illi⁹ artis effectus pollicitis rñdere. Qđ non min⁹ ꝯtra animi mei naturā est: ꝙ ꝯtra nām corporis uenenū. Nec idcirco pmiserim ne forte anim⁹ tuus oratiōis mee turbet aculeis: ꝛ si vn⁹ enim sis nec re ipa diuisionem pati possis: intellectu tñ etiā indiuidua diuidūtur. Si quid igitur dulce hic legeris ac pacatum amico dictum accipe. Si quid amariusculū in medicū dici puta: ꝛ indignari desine ꝛ mirari: ꝛ tecū dicito non Joanni loquitur: sed medico. ¶ Nūc uenio ad rem ipsaꝫ: in qua breuior fieri non tam spero ꝙ cupio: tum quia de hijs totiens: ꝛ cū amicis ꝛ cuꝫ medicis disserui: ꝛ iaꝫ res ad fastidium uergat: tū ut offensioneꝫ tuā si qualitate rerū vitare nequiuero breuitate saltē minuam: sed ne id sperē ipsa reꝝ efficit multitudo: ꝛ tue disputationis acrimonia: qua medicine partes ardētissime quidem agis nec immerito. Postꝙ te qđ usu adolescētibus euenit: per pina uestigia non tuū certe iudiciū sed tua sorſ appulit ꝙuis dignū esset ingeniū tuū melioribꝰ curis tradi longeꝙ aliud iter seq. Et neglecto fusci fediꝙ huius ꝛ caduci carceris ancipiti ꝛ iefficaci remedio animi que pars nostri imortalis ac pclara est remedia ꝓspectari. Qđ utinā factū esset: non pro tua tm̄ glīa ac salute: sed pro magno etiaꝫ vite mee solatio. Sed liquo hec cum iam pdem sis qđ esse debueras: nec ut puto iā mutādi ꝓpositi locꝰ sit: ꝙꝙ nonnullos illustriū ꝓuecta etiā etate vite ꝯsiliū ac studia pmutasse nouerimꝰ: transeo autem ne illū cum quo pugnare habeo ꝯsilijs aggredi: ꝛ ad defectionem ac transfugium exhortari videar. ¶ Tu in pmis igiṫ pro auctoribus tuis quos non sat video ueneratus pia: ut feres habet arma corripuisti: utꝙ eis auctoritatē alioꝝ quererēs ab exēplo Priscianū ꝛ Ciceronē in mediū deduxisti. Addens ꝛ Uirgilium ꝛ Homerū: aliosꝙ sed oium ultimū est Ptolomeum. Hūc nēpe pproprie: vna est eni ad tribunal meū huius ꝛ medicoꝝ cā: non quidē semper: sꝫ ubi qđ cupidissime audētissimeꝙ ne dicā impudentissime faciunt astrologi de iudicijs smo est: ꝛ de stellis fata hominū colliguntur: que collectio non solū uere fidei nr̄eꝙ religioni sꝫ omnibꝰ rite philosophantibꝰ est aduersa. Queris aūt plibus quidē vbis: sꝫ in hanc fere sententiam. Si Prisciano enim de partibꝰ orationis earūꝙ iuicē iunctū seu omnino de ꝯgruo crediturus sim Ciceroni de ornatu. Homero ac Uirgilio de figmentis cur non pari rōne medicis de salute corporea? Afferes ꝛ alia famosoꝝ nomina quibus in sua arte cui libet fides sit. Sꝫ multis ad vnū finē vno prorsus calle tēdentibus vni aut paucis occurrendo simul omnibus est occursum. ¶ Quid vo nūc eligam? Nosco me in magno esse periculo: ꝛ fateor libentiꝰ tacuissem: sed nō possum tua me urget auctoritas ꝛ vnū Titi liuij ꝯciuis tui: seu apud illū Hānonis peni prudētissimi viri dictum. Senatori eniꝫ ingt ille ego autē doctori interrogāti si reticeā aut supbus aut obnoxiꝰ videar: quoꝝ alterum est homis aliene libertatis obliti: alteꝝ sue. Loqi igiṫ oportet Neꝙ vo aliud loqui decet ꝙ qđ sentio. Sepe nāꝙ silentiū honestū. Semper mendaciū inhonestū est. Quid igitur queso boꝝ quisꝙ hēt cōmune cū medicis? grāmatici seu subiectū: seu finē dicē maluimꝰ est cōgruitas. Rhetoris autem ornatꝰ orationis. Et ut ipsi dicunt oratoris officium est apposite dicere ad persuadendum finis persuadere dictiōe. De pmo video Priscianū ꝛ quosdam agere qđ lingue ꝓprium est latine: ꝙuis aliter illa eē potuerit: inꝙtū positiua est: ceterū ut ea utimur bene ad hoc psertim quē tu noias tractata est: adhibitis eoꝝ testimonijs: qui illā reperere cū lingua Catonis ꝛ Ennij ut ait Flaccus: nec minus ꝛ Tullij ꝛ Maronis ꝛ aliquot preterea ueterum smoneꝫ patrū dictauerūt. Non possum illoꝝ loquendi morē cum huius doctrina ꝯferens negare: bene ab hoc traditā esse grāmaticam. Et si quid vitij inesset nō huius esse sꝫ illorum. Inuentoris eni culpa est ois sed si qua est culpa. Recitator culpe expers sepe particeps laudis est. Idē de Cicerone censeo: auribus atꝙ animo in hanc me sententiam cogentibus ut nihil ab homine dulcius: nihil ornatius: nihil ad persuadendum efficacius dici possit. Jam poete de quo queri solet officium est: non fingere idest mentiri: quod quidam cogitant indocti. Alioquin ꝛ vulgares muse: ꝛ nimis multi passim in triuijs poete essent: quoꝝ certe rarissimum semp genꝰ fuit. Ita ut preter solos oratores nullū rariꝰ. Quid ergo? officium eius est fingere: idest cōponere atꝙ ornare: ꝛ ṽitatem rerum uel mortalium uel nālīū uel quarūlibet aliarū artificiosis adumbrare coloribus: ꝛ uelo amene fictionis obnubere: quo dimoto ṽitas elucescat: eo gratior inuentu quo difficilior sit quesitu. Enimuero quis hoc nescit ab Homero ac Uirgilio ante alios elegātissime factū esse. Procede aūt: teꝙ ad patiētiam para. Medicine subiectum credo sit sanitas: non ornatus: ꝛ medici officium non perorare: ut ego arbitror: sed curare. Et qualiter quidem Hyppocras ceteriꝙ curauerunt ignoramus: nisi Galieno forte de seipso multa gloriāti fidē adhibere necessario cogimur. Aut Esculapius Hippolytum suscitasse credēdus. Atꝙ ita per illū nūquid medici suscitabunt: pcuntati ꝓphete regio esse rīsuꝫ quecūꝙ tñ sit de antiqs opinio que pro distantia temporum aut locoꝝ ad libitum fingi pōt: de hijs medicis quos vna nobiscū etas vna fert regio seclusis arabū mendacijs licet asserere nosse me aliquos disertos de reliquo prorsus urbanū fuerit tacuisse. Nescio enim qua seu fortuna seu electione culpabili cūcta melius discunt ꝙ ꝙ vnicum profitentur: quorum efficaciā in curandis egris mortalibus certus sum nemo te melius nouit: nemo libentius argueret. Nulli est eni odio sior ignorantia ꝙ scienti. Nisi vo de te ita crederē neꝙ tñ te amarem neꝙ te tanti facereꝫ. Siles tñ idꝙ non tam magnanimiter ꝙ ꝯsulte. ne collegas tuos tibi reddas infensos: tum ꝑfecto maxime tuum eēt pro iustitia nō solū odia paucoꝝ hominuꝫ sed totius orbis inimicitias ꝯstanter excipe: hosꝙ ꝛ increpare ꝛ arguere ꝛ clamare. Ut quid genꝰ humanū fallitis? ꝛ abusi credulitate ꝛ iscitia miseroꝝ funesta mendacia pro ṽitate uenundatis? atꝙ ex homicidio vnde suppliciū cunctis nulli debeṫ impunitas soli uos premia indigna captatis. Qꝫ pulchre ista ꝙ grauiter tuo ex ore sonarēt? Sꝫ tu odium vitas. Reliquos metus aut ignorātia mutos facit. Ego vnꝰ clamo: nec audior: vulgus obsorduit: docti tecū liteꝫ fugiunt. Nei me suspectū dicunt

Sermonis latini dictatores

Officiū poete

quasi de ꝯsulatu aut p̄tura aut de patrimonio aut offensis aliq̄bus aut studijs simultatū: aut deniqꝫ de re ulla nisi de sola v̄itate sit questio. Sic te tacito me iam raucescente reliquis ꝯsopitis: aut certa ꝯniuentibus atqꝫ dissimulātibus capitalis error radicibus creuit altissimis: ⁊ opinio solo insitꝰ ⁊ sarculo dementie vulgaris adiutus ⁊ licētie ueteris impinguatꝰ irriguo ⁊ p̄scripto p̄mio ne duꝫ impunitate lasciuiēs. Ego quidem: nā q̄d uerear amico q̄ꝫ medico palam loq̄ hinc v̄ba medicoꝝ audiēs illic curas aspiciens sepe in memoriā redeo illiꝰ in rhetoricis ciceroniane sententie qua de arte loq̄ facile esse diffinit: difficile aūt ꝯm artē operari quod ita esse nusq̄ꝫ clariꝰ q̄ꝫ in hac arte perpenditur. Ita passim v̄bis curant: rebꝰ interimunt ut in actu ꝓrsus alij videantur: ab hijs qui visi fuerint in ꝯmone. Nec minus ideo o monstrum horrendū publica sit loquētibus sic agētibus fides est ⁊ preter multa que memoras illud habet medicina p̄cipuū artiū tutissima est: vnus barbarismꝰ aut facilis solecismꝰ grāmaticū nudat: vna leuis aurium offensa oratorē vituperat aut poetā. Medicus ꝑimit nec culpatur nec ꝑimere sufficit nisi accuset: hūc frigꝰ hunc ieiuniū ꝯsumpsit: hūc pomoꝝ esuꝫ: hūc aque potꝰ extinxit. Nemo sine graui sua culpa moritur Nemo sine medici magna laude sanatur. Scis tu me ⁊ si non grata quidē sensibus: nec blanda nec dulcia uera tamē loq̄: non ignarū tamē q̄d sit apd̄ medicū medicis detrahere: sed apud medicū rarū nobilēqꝫ crebris medicis ac plebeis: qd̄ omnino nō facerem nisi cū e cōmuni grege segregatū: vnde egregij nomē oritur scirē: ⁊ sepe infamiā multorū ad vniꝰ laudē redūdare didicissem. Ad quē loquor igit̄ ⁊ quid loquor scio neqꝫ in hos scopulos inscius ueni: loquor rē auribꝰ asperam inamenam aio autē non ingratā v̄itati dedito nō sectis: ⁊ non quid in opinionibus: sed q̄d in re qualibet sic querēti. Cōtra medicinam sane: si qua est medicina nihil vnq̄ꝫ dixisse reperiar: ꝯtra hos qui se medicos dici uolūt multa sepissime. Qd̄ deū testor iuitus facio. Sꝫ coactus rebus ipsis optarem posse ꝯriū dicere: ꝯrium opinari: idqꝫ mihi multo gratiꝰ futurū ꝑfacile cogitatu est: tū q̄a nescio an in ulla secta studiosoꝝ hominū amicos plures habuerim: sed omnis amicitia uero cedit: tū etiā ꝓpter me. Nonne enīꝫ ⁊ ego homo sum mortalis ac fragilis: ⁊ si corpore nō imortalitatis capax at certe appetens sanitatis? Ad quā ⁊ nunc egerē: ⁊ sepe per hos annos sano medicoꝝ ꝯsilio eguissem. At cū indigentia sepe presens fuerit: remedia fuerūt semꝑ absentia: nō p̄clare autē ꝓmissiones ⁊ v̄ba solātia: quasi mihi ꝯsolatore moraliqꝫ ph̄o non medico opꝰ eēt: cū tn̄ nō v̄borū cultus ⁊ copia sed effectus opuꝫ sit medici: ut eni nulla medicina eloquenteꝫ sic nulla eloquentia sanū facit: nec sine cā nature ꝯsciꝰ poeta: qd̄ mihi in omni huiuscemodi disputatione repetēdum uenit medicine vnitā artem dixit: que nō solū loquax hodie sed clamosa est. Ego itaqꝫ in infirmitatibꝰ meis v̄boꝝ q̄ꝫtū uolui semꝑ ⁊ plusculum rerū nihil inuenies. Euasi tn̄ hactenus: ⁊ cur putas: nisi q̄r nōduꝫ meum tempꝰ aduenerat. Ex hijs autē ⁊ similibus mille que trāseo ne ludus in satyrā desinat. Iam ut reor vides cur nō ut de grāmatica Prisciano: de oratoria Ciceroni: de poetica Uirgilio ⁊ Homero: sic de sanitate medicis tuis credā. Neqꝫ hoc mihi insolentie ut ondis aut presumptioni dederis: certus eni mihi videor ꝙ quicūqꝫ medicus nō pertinax eoqꝫ magis quo fuerit maior cū ad se redierit ⁊ in suū cubiculū introgressus clauso ostio: hec q̄ꝫuis auditu grauia ruminare ceperit. Contradicet forsan exterꝰ. Intus auteꝫ nisi se fallere uolet: uera fatebitur repetēs secum quotiēs ⁊ alioꝝ spem illuserit: ⁊ a suo ipse artificio sit illusus. Ad hec ego nō sine multis experimētis casu aliquo: sed maximis ducibꝰ hoc iter ingressus sum. Scis nō sum dubius quid de uobis vir doctissimus Plinius secūdus scripserit: ⁊ sapientissimꝰ romanoꝝ Cato ille cēsorius tāto ante p̄dixerit q̄ꝫ e grecia in italiā ueniretis: nō curo autem inculcare notissimo. Ad totam p̄mam ep̄le tue parteꝫ ⁊ ad id quod multis v̄bis ex me quesieras pluribus etiam est responsum. ¶ Ante v̄o q̄ꝫ ulterius ꝓgrediar aduerto ne suspectum aliquid dixisse: ⁊ quod carpi possit ab hijs qui nectēdi laqueos in v̄bis artificio delectātur quasi an medicina esset in dubio posuerim: Que ꝓfecto a tot ⁊ tantis ingenijs noiata nō fuisset nisi esset aliquid. Ego v̄o ⁊ esse medicinā: ⁊ magnū aliq̄d esse nō dubito ut que sacris in litteris a deo creata ⁊ in libris secularibꝰ inuētioni deoꝝ immortaliuꝫ ꝯsecrata sit. Quod ꝓpter apollinem filiumqꝫ eius Esculapiū dictum est. Scio ꝙ si nemo mortaliuꝫ superesset medicina tamen ceterequꝫ artes nihilominus in seipsis essent. Sed hee artes in abstracto uel solius in mēte dei site quid ad huiꝰ aut illiꝰ seu corporis seu animi sanitatē: siue ornatum? Non sufficit esse artes ut hominibus ꝓsint: note hominibus sint oportet. Qualr̄ autē medicinam ipsis medicis notā rear: intende aīum parūper. Nō ego amice: sed res loquitur: dum p̄ter infaustos leuiū egritudinū euentus ipsos passim medicos videamus ita viuere ut suspicari liceat: aut hanc ipsaꝫ que medicina dicit̄ qualiscūqꝫ sit in se: inter hoīes tamē artem quādam esse fallēdi. dāno ingenti ac ꝑiculo mortaliū adinuētam qua pauci ditarent̄ multi ꝑiclitarent̄: aut esse artē ueram, ⁊ utiliter excogitatā. Sed a nostris minime intellectā: uel si hoc tollerabilius dicitur intellectā quidē sed naturis hominū quarū est inextimabilis ⁊ infinita uarietas minime applicabilē. Quid eni aliud relinquitur dū de mille medicinis vna nō proficit. Multe officiūt ⁊ sepe ꝯficiūt: de hijs loquor qui claro ueroqꝫ utinā phisice cognomine gl̄iant̄. Nā illos alios quos cirurgicos dicūt: quibꝰ solis mechanicorū sordiū ⁊ īfamie nomen īpingūt ⁊ in me ⁊ in alijs remedia optima sum exꝑtꝰ: ⁊ sepe illos vidi grauia vulnera seu feda ulcera fomētis adhibitis aut curare uelociter aut lenire. nēpe q̄d agāt vidēt mutāt. Reliquoꝝ ceca remedia ubi vnꝰ hesere p̄cordijs actū est: de q̄bꝰ q̄d p̄terea suspicer aut q̄d dicā? nisi qd̄ extremū video eē artē si sic vultis diuinā quātiscūqꝫ p̄conijs illustratā euectāqꝫ suꝑ sidera qd̄ ꝑstudiose facitis: q̄bꝰ ꝓmptiꝰ assētirer facto illā q̄ꝫ ꝯmone laudātibꝰ circa hāc ip̄am tn̄ medicos dubitare ideoqꝫ forsitan q̄ꝫ uerbo laudant obseruatione contemnere. Quod si dicimus que nam mihi uel alijs artis huius relinquitur certitudo cum medicis nulla sit: dicere enim ꝙ scientes uolentesqꝫ sibi noceāt non habet ueri faciē. Quid v̄o p̄ter hec restat opinabile: hac dico quā nūc agimus etate? Nā de antiq̄s forte aliter sensissē: si mō

Cicero

uera est fama fuisse modicũ. Et nisi memoria me fallit asclepiadẽ qui dicere auderet: si quis sibi per omnem vitã nisi extremus in senio morb⁹ obreperet nolle se medicũ dici: ꝛ ꝯstanti usq; in finem ualitudine meruisse ut medicus diceret. Quinetiaꝫ seu sponte seu fato quodã plus aliquid prestitisse q̃ ꝓmiserat: ut qui nec in mortem morbo incidit: ſꝫ etate ultima ex alto ꝓcipitans interijt. Nũc cũ iuuenes passim medicos ac robustos egrotare ꝛ mori videã qđ sperare alios iubes. Ecce ne pñti res exemplo egeat q̃uis plena omnia sint exẽplis mortuus est ꝯterraneus ille meus quem nudiusterti⁹ viuentẽ nũc. O instabilem fortune rotã: o artem icertã seu inualidã medicine: e tantis opibus: tãtaq; illius artis opinione: ut ꝛ ipse mortuos suscitare crederet: non a me quidem: sed a multis subito ab hac luce digressum: por epl'a in testem mee cõplexionis accurrat: ꝛ mortuus adhuc vires: ꝛ corpore nõ ꝓeualidi hominis modo ſꝫ tauri. Quid nunc dices? Nescisse illũ medicinam: nunq̃ sis dicturus ne tibi uel fama uel ṽitas ꝯdicit. Aut sane medicina nõ succurrit morbis: aut medicinam ille ꝯtempsit: quem illa dictauerat. Et sepe illũ fateor notam ficubus pomis ac cerasis sic utẽtem non ut homines ista comedere sed ut fenum rodere solent iumenta. Idem ꝛ in alijs multis animaduerti mecũ ṽbo dissentientibus re ipsa ꝛ mente concordibus: in eo maxime q̃ illas atras ac tartareas potiones quas ceteris de more porrigunt sibi porrectas abijciunt: non hoc quidem ultimũ insule: modo ad ꝑmum non tam ꝓmpti essent: ꝓinde horuꝫ quodlibet elegeris non inuenies credo cur medici nã sic uereri oporteat: quasi sine illa non sit salus: cuius ꝓncipes uel ab illa sũmis in necessitatibus deseri: uel illam deserere videamus. Miraris ne igitur o vir docte ꝯsilium meũ? putas ne me adeo uel natura stolidũ uel etate delirũ ut ꝯsilij sic egenus ꝯsilia sana respuerem? Sꝫ tam multa iter ambigua certũ aliquid discernere nesciens: qđ nec illius artificij ꝓfessores sciunt: incertusq; qđ sequar quid fugiã: qđ apprehendã: cui hereã totũ anceps ac tremulũ ꝛ perplexum negociũ illud exhorreo: meq; nature mee: imo celestis auxilij finibus ꝯtineo: hoc ne arguis: si periculosi fluminis ad ripaꝫ uadi nescius: cũ me alter hac uocet: alter illac: iteri vie duces mergi intuens subsistã aut scalmũ operiens: aut pontẽ: siue oino aliud iter querens: irridebis ꝛ nõ potius laudabis? an ṽo parũ iusta cũctatio mea est? an parũ torrens vite huius ambigu⁹? parũ crebra naufragia directoꝝ: ducũq; nostrorũ: de quibus quid aliud licet extimare nisi uel ultro fallere illos uel falli potius ꝛ nescire quid ꝯsulant cum videã eos ipsos qui thesauros de ꝯsilijs que fierunt: uel min⁹ q̃ ceteros homies ꝯsilijs suis uti uel suis cõsilijs interire? ut adducar ergo medicis credere duo sunt necessaria non suadere ꝛ arguere utrũq; enim penitus frustra est: sed ꝑmum ut ipsi ante alios ꝯsilijs suis pareãt: primũ ut eis faustũ sit suis ꝯsilijs paruisse: horũ quodcũq; defuerit ṽba perdũtur. qđ igitur si utrũq; ad credẽdũ nõ flector eloqo: non mouear sillogismis? si quis rhetor aut dialectic⁹ me cornutũ ꝓbet putas ne pro explorãda ṽitate ꝯclusiõis manib⁹ frõtẽ tãgã? Uideo hic te trãqlla frõte hec oia ꝑlegẽtẽ: neq; irasci eni ulla re potes que ab amico: que ue pro ṽitate amica tua dr̃ q̃uis idipꝫ qđ dr̃ iniucũdũ q̃uis ꝛ falsũ eẽt. dũ ipsi q diceret ṽissimũ videret: ut nũc mihi: cui nil videt̃ ṽius dici posse. Ita rebus ꝛ nõ ṽbis credo. At nõ sic amici illi tui qui sniam suã qualeꝫ cũq; cuius dãnosam: mõ sibi utilẽ mordic⁹ tenẽt: eamq; sibi eripi iplacabiliter nascũtur. Itaq; ante multos annos dũ forte mihi in gallijs tũc agenti cũ pape medicis quibus cardinaliũ medici fauebant: eadẽ hec lis eẽt exorta multis ꝛ ṽbo ꝛ scripto hinc inde iactatis tãdẽ questiõe seposita in iurgia erupunt ꝛ nescio an ignari q̃ multa in me dici possent in poeticã acriter iuehi ceperunt. Cunq; ego subridẽs dicerem me mirari: qđ ita si qđ a me lesi essent in Uirgilium immeritũ vindicarent: me eni q̃q; poeticis olim iuueniliter delectatum iã lõge alijs curis intẽdere: ꝛ illi ira feruidi ꝓcontarentur que nã mihi ars esset ꝯtra illã se esse dicturos: ut liquido appareret nõ ṽitatem illos querere: sed vindictam: ego recordat⁹ paulini nolani antistitis rñdi arteꝫ me scire nullã sed esse hortulanũ. Qđ nũ q̃ ṽiuſ dicere potui: q̃ nũc possũꝫ. hortulan⁹ nãq; sum totus: ꝛ tu aduersus pomonam deã peccas: qui ab insitionib⁹ arboruꝫ ꝛ herbarum cultu: hoc me distrahis ṽmone. Et nunc omissis iocis si quis serio ex me querat quid artificij habeã respõdebo non quidẽ ut pythagoras: qui similiter inquisitus cũ se sophon idest sapienteꝫ diceret: quo cognomine primi illi septeꝫ usi erant erubescere ꝑmus omnium nominis huius inuentor: ꝓhm se respondit: hoc est nondũ sapientẽ sed sapiẽtie amatorem: qđ tunc nomẽ humillimũ breui postea uehemẽter intumuit: nũc ꝛ tumidũ ꝛ inane est. Hijs qui illud profitentur non iam sapientiam sed ostẽtationeꝫ ꝛ uentosas ꝯtentiones amantibus: hoc itaq; solũ dicam: eius me artis nõ professorem certe: sed amatorẽ neq; illã habere sed optare: quecũq; melioreꝫ me factura sit: cõtra quã q̄sq̄s dicere uoluerit nõ ille mecũ bellũ ſꝫ cũ ṽtute ac ṽitate suscipiet. ¶ Iaꝫ ṽo ut ad libelli tui ordinẽ reuertar illud quale est qđ ad querendam medicis fidem dicis illos plurimũ laborasse. Eniuero id ego nec nego nec fateor: nec scio: ut sit aũt ita. Si gl'iosa oia laboriosa dixeris fatebor. Si ꝯuerteris negabo: semp gl'iaꝫ labor ꝑit: sed nõ semp gl'ia seq̃t̃ laborẽ. An nõ maior naute uel agricole q̃ ducis aut ph̃i labor est: q̃uiſ ergo omnis gl'ia laboriosa sit: sepe tñ est labor ingloriis. At quod sequitur: sic affecto disputationẽ nullam eẽ posse cum medico ꝛ ipse etiam affirmo. Atq; ita si memini prefatus eram non me cum medico disputare sed ludere cum amico. ¶ At tu tamen ꝯgrederis ꝓpius atq; arctius. Quando igit̃ non me inflectit auctoritas medicine mea me saltẽ ut tibi videt̃ ꝯfessio captuꝫ tenet: tuisq; armis vinctus expugnor meis. Res nõ noua multi armis ꝓprijs periere. Sic in mõtibus gelboe saul rex cum armigeri gladio perire nõ ipetret suo ipse gladio incũbẽſ ꝑit. Sic in ualle therebiti Dauid Goliath ꝓstrato q̃ suũ nõ habet illius gladio caput amputat. Sic ad Troiã nocte illa ultima choreb⁹ armis sese hostilib⁹ istruit: ꝛ idẽ facere socios hortat̃: atq; ita armati multos orco danaũ demittũt. Sꝫ quo nã tandẽ ꝑcor mõ meis armis de me tibi victoria ꝑta est? Quia scilicet fassus suꝫ qđ negare nequeã si ueli ꝛ mutari indies ꝛ mutatã esse tam etateꝫ q̃ nãm meam. ¶ Quid hinc probas: mutata natura

Paulinus antistes

Pomona dea hortoꝝ nomen

Saul

Dauid

Choreobus

ꝛ viuendi modū mutari opoꝛtere. Quis hoc urget nisi moꝛtalitatis ꝛ ibecillitatis imemoꝛ. Atqui ego ꝛ ita factum in me dixi: ꝛ dico iterū:ꝑua ne tibi hec mutatio videtur ꝙ cū florida etate:mane meridie:uespere:horis omnib⁹ aquā purā ad satietatē bibere solerē nūc semel sero tm̄ moderanter illā haurio. Idq̄ nō medicine ꝯsilio ſꝫ nature. Que q̄squis ego sum solers ipsa quid expediat nisi falloꝛ intelligit? Et si hodie appeteret qđ oli: in hijs dico que non essent honestati atq̄ anime aduersa morem illi gererem:recolens illud Catonis apud Tulliuꝫ. Nām optimū ducē tanq̄ deū sequimur eiq̄ parem⁹. Parui ego nature: ꝛ parerē semp nisi maioris obstaret impiū:nō hyppocratis scilicet sed dei. ¶ Quid preterea? Si videbā illa etate ꝑma acria ꝛ acerba:uel tale aliqđ accēsus cōplexionis igne currebā ꝛ de ramis poma luctātia rapiebā atq̄ edebā:nūc illa ꝑtericē vix oculis aspicio: ꝛ repetens transacta subrideo:mecūq̄ tacit⁹ dico. O mutabiles res humane. Quid ꝙ nonnunq̄ solitus totis dieb⁹ nihil aliud edere q̄ꝫ poma ꝛ pira: ꝛ ficus ꝛ persica. Nūc ante uł post cibū aliqđ hoꝝ sumo semꝑ delectatiōi gustus modestie frena substringēs? Non q: mihi id suggerit Galien⁹:ſꝫ ꝯsultrix mea nā mea:que dū sana est iam nil noxiū nouit appetere. ¶ Ex hoc fonte illud etiam ꝓdit quo me ut iaculo impetis fatali ut de sex illis que mihi certe scio fidelissime ꝯsulis tria tm̄ patiēter obedienterq̄ suscipiā. Qđ pace sit dictū tanti amici:tantiq̄ phisici:nō tā tuo uł cuiusq̄ ꝯsilio q̄ꝫ illi⁹ facio: que nō sine cā mouet in hoie p̄sertim iuuenilib⁹ passionib⁹ expedito. Ubi sane medici cū interna illa infallibili ꝯsultrice ꝯcoꝛdāt nō inuit⁹ illis gratificoꝛ pareoq̄ꝫ in reliq̄ nō ita. Et idcirco alia illa tria ceu iniquas pacis ꝯditiōes libera ꝯtumacia recuso. Et malo cū medicis immoꝛtale bellū q̄ꝫ iugum illđ collo subeā. ¶ Quomō eni fructus bonos maturos: ꝛ salibus incoctos abijcerē? Quia forte nō placuerint hyppocrati. Quales ego aliquos noui admodū dissolutos: alios sobꝛios ac modestos q pomoꝝ nec odorē:nec aspectū q̄dem ferrēt. Uidi ego romane eccł'ie cardinalē virū autēticū ꝛ grandeuū:ita coctana execrātē ut quotiēs uł vnū aspexisset subito faciē ei⁹ sudoꝛ angustie ꝛ luridus palloꝛ inuaderet:eratq̄ de hoc cura familiaribus:ne quo tali turbaret̄ occursu. Uidi aliū in domo clemētis sexti romani pōtificis. Quē coeui iuuenes rosa vnica per totū illud ingens hospitiū persequētes cuncta ludo ꝛ fragore cōplerent. Sic illi rose odoꝛ inuisus erat ut fama eēt cū si fuga alia nō pateret aliquotiēs per fenestras:siue vndecūq̄ pꝛosiliētē graue vite ꝑiculū adijsse:cū tamē haud facile dixerim:an rei cuiuspiā alterius q̄ꝫ pomi illi⁹ florisq̄ hui⁹ odoꝛ gratioꝛ usq̄ꝫ sit. ¶ Quid autē suspicemur:nisi ꝙ si duo isti fuissent auctores mediciē: suis in libꝛis coctana rosasq̄ dānassent: utq̄ eis fides eēt ab omnibus exegissent. Sūt hec amice nō iudicia sed nature vitia ac defectus nō posse pati: q̄b⁹ alij omnes iure optimo delectent̄. Sūt alij ex diuerso:qui omne qđ delectat p̄dicēt ꝛ extollant: quib⁹ pꝛo rōne sit gustus. Qualē ego noui nisi falloꝛ tibi quoq̄ cognitū Ioānē parmensem in eccł'ia illa cōcanonicū ꝛ cōfratrem meū:qui qualiscunq̄ esset in reliq̄s medicine magnū sibi nomē nō in patria sua solū sed in romana curia inter illos satrapas inq̄ illa medicoꝝ turba ꝛ colluuiōe pepererat ita ut ꝑm⁹ aut iter ꝑmos numeraret̄:hic poma oīa cōmuni medicoꝝ more vituperans:ficus solas nō ꝑmittebat mō sed laudabat. Et scis cām:q: reliq̄ offendebat̄ harū estoꝛ erat exími⁹. Si ad ista respicim⁹ alieno viuēdū nobis erit appetitu. Ego auteꝫ possum foꝛsitā sperare ꝛ tecū hac in re ꝛ in alia cū hyppocrate ꝯcoꝛdiā:qū nec tu poma ꝯdēnas: ꝛ ille aque potū ut tu scribis laudat. Modū tamē in utroq̄ requiritis:quē ꝛ ego non in hijs magis q̄ꝫ in oibus ꝛ requiro ꝛ laudo:ita ut nihil absq̄ illo: q̄ꝫuis bonū bene fieri ꝯcedā:de quo ergo pugnamus. Miroꝛ ut quid hec repetēda credideris:ad que ꝛ supꝛa satis ut puto ꝛ pꝛori etiā respōsuꝫ erat ep̄la. Nō esse hanc pomoꝝ scilicet:neq̄ aque infamiā sed excessus:ꝑmis adhuc ergo v̄samur in terminis: ꝛ qđ ueteri ꝓuerbio ꝓhibemur. Actū agim⁹. Uiden ut hasta ꝛ gladius ꝯtra me de meo ꝑ latus armario:nec clipeū hunc penetrat nec loricā Ut sis victoꝛ aliunde tibi arma sumēda sunt: atq̄ alijs cotibus acuenda. ¶ Sed emergunt ecce de trāsuerso noue ꝯtētionū cause. Cū eni illis tribus que nociua dicitis carere in perpetuū sim paratus cur nō idem in tribus alijs sim facturus queris: quasi vo cui vnū aliquid credideris cuncta credere sit necesse. Quod si in illis medicos sequerer:foꝛsitan non iniuste quereres cū esset in reliquis ut ꝛ tu putas eadē ratio: ꝛ cōsultoꝛ idē. At cū illđ mihi nā suadeat ut dixi:si queritur quid in hijs aliđ seruem:rn̄deo. Noli hoc a me querere sed ab illa que mihi in illis aliter q̄ꝫ in istis usq̄ nūc ꝯsulit. Cui si foꝛte qđ nō credo idē in hijs quoq̄ ꝯsulere cepit: aut iubere parebo: illius ciceronis immemorabilis dicti memoꝛ. Quid est eni aliud gigātum moꝛe bellare cū dijs nisi nature repugnare? ¶ Restat qđ minime euētūrū suspicabar:de ieiunio iterum disputare seu ludere. Ubi quasi qđ dixi posse me omnia in eo qui me ꝯfoꝛtat irridēs dicis nescio in quātuꝫ medicus an ꝛ credis deū oīa posse: ꝛ ieiunium ꝛ omni carētē cibo nō sanū modo sed imoꝛtalē facere? te aūt ꝑm medicine regulas log ꝑm q̄s impossibile iudicas ut ieiunās san⁹ sim. Ergo amice vide q̄ꝫtū opinione differim⁹ vix sine ieiunio sanitatē sperē. Equidē nihil bene sine dei adiutorio fieri posse arbitroꝛ: ꝛ idcirco id dixi qđ in omni licet parua re dicerem:in hoc tamē nullū dei singulare miraculū exposco:qđ esset si absq̄ cibo vinuꝫ diu aut quomodolibet imoꝛtalē faceret: ſꝫ simplr ꝛ si non ꝑm medicine:at ꝑm nature ꝛ ꝯsuetudinis mee leges ieiunare possuꝫ: ꝛ ieiunaui a puero semper ꝛ ieiunabo dū potero: ꝛ potero dū viuā. Nō addo autē sanus. Quotiēs eni sanus esse desieroꝛ ieiunare nō tātū potero:sed cōpellar. Nihil in eo statu cibi capio. Ipse me moꝛb⁹ alit mesto fateoꝛ alimēto. ¶ Tu de ieiunio ac de pomis ꝛ de oibus ita mecū agis:quasi vn⁹ sim ex illoꝝ grege de q̄b⁹ vulgo dicitur ꝙ nesciunt se satis comedisse nisi dū uētrē dolēt. Adhuc ꝑstas in partitione cibi. Quā sniam nō medicoꝝ modo sed uoluptuosoꝝ omniū sciebam:tuā certe non nouerā. Nūc ut video ꝛ doleo tua est. Sed ad hāc quoq̄ in ep̄la altera quid sentirē dixi. Quicq̄d medici diffiniāt ego crebꝛaꝫ comestionē nec coꝛpoꝛi utilē arbitroꝛ nec honestaꝫ moꝛib⁹. Nō opoꝛtet sepe gulā irritare sepe cū uoluptate luctari. Anceps eni ut lubꝛica utq̄ ait Ci-

Pro- biu-

cero vncta luctatio est:in qua cibo vinci solitum se iā senex fatebatur Augustinꝰ dum ut suis utar v̓bis hilarescēs infelix anima obtētu salutis obūbraret negociū uoluptatis. Satis est semel i die huic mancipio seu iumento anime dare opaꝫ:q̄ꝫuis magna pars hominū:immo qđ mestus dico oēs fere hoies calcitrātē ⁊ indomitū hunc asellū omni studio ifertiant ⁊ impinguēt famescēte aīa: cuius ad obsequm deputatꝰ erat:quāq̄ꝫ uł ut ꝑegrinā cogitāt ⁊ quā uel nesciūt uel oderūt:quasi nil sit homo aliđ q̄ꝫ corpus cū sit tamē scriptū. Mēs cuiusq̄ꝫ is est quisq̄ꝫ:nō ea figura que digito demōstrari pōt. Uos hētis Aristotelē:cui de aīa loqui ꝯcedendū: ut magistro Cicero ipse ait. Sꝫ nec ille nec uos aliud querere videmini nisi qđ sit aīa : que ue anime passiones ⁊ diffinitiōibꝰ ꝯtētari iussam cogitis esurire:toto nisu circa hoc caducū ⁊ putre corpꝰ incūbitis nobilissimū ut uos dicitis subiectū:quale autē uere quisq̄ꝫ in se nisi amēs ⁊ sui oblitꝰ intelligit. Idq̄ꝫ ipsum utinā bene fieret. Nihil ampliꝰ a medico requirēdū dicerē. Sed q̄ꝫ bene fiat: ⁊ dixi hodie: ⁊ sepe oli pł'a forte q̄ꝫ quietis atq̄ꝫ ocij sed nō pł'a q̄ꝫ ueri studio ꝯueniret. ¶ Id sane qđ materiali cōcludere vis exēplo:ut sicut paruo igniculo:sic senili stomacho nō simul multa sed carpti ꝯcoquēda:utor v̓bis medicinalibꝰ re cogēte ⁊ digerenda mādentur:probari eget minime. Quid ad ꝓpositū tamē? Tu multū etatis inniteris argumēto.ego eni illā quā pleriq̄ꝫ dissimulāt:aut negāt:quos ⁊ legimꝰ ⁊ videmꝰ in populo de minuēda etate ꝑtinaciter ꝯcertātes:nō aliter q̄ꝫ si possit mēdacio mors differri aperte ac v̓aciter sum ꝓfessus. Sed an nescis quosdā anno quadragesimo:q̄ꝫ alios sexagesimo seniores. Nō omnibꝰ vna est senectꝰ: quia nec vna omnibꝰ vita est. Possem plebeis exemplis affluere:sed delector illustribꝰ. Nō legisti q̄ꝫ fragilis ⁊ nullarū viriū Africani filius adolescēs fuit:cuꝫ eodem ꝓpe tempore cato senex: ⁊ Massimissa rex nonagesimū agēs annum solidis viribus essent ⁊ magna laborū patiētia. Tu in me quidē annos numeras:cōplexionē v̓o nō ponderas:oportet auteꝫ ad multa respicere qui librată vult ꝓferre sniam: hoc te:parce oro:meis in rebꝰ paululū a recto calle diuertit. Neq̄ꝫ eniꝫ est dubiū uelle:imo cuꝑe te curare. Neq̄ꝫ illđ ciceronis ambiguū medicos cā morbi inuēta curationē inuētā putare. Sed hic labor:hoc opꝰ est. Quid eni aliud tui fidelissimi ꝯsilij retardat effectū: nisi ꝙ tu etati calida adhibes remedia: ⁊ sic annis ꝯsulis:nō mihi cum oēs mee corporee passiones a calore nimio oriātur. Intellectū est hoc sepe nunq̄ꝫ clariꝰ q̄ꝫ presenti anno:cum te hinc fama mei status: illinc flamma pij amoris in hos mōtes coegisset:uenissetq̄ꝫ tecū ille vir insignis elegātie: ⁊ tibi animo ⁊ ꝓfessione ꝯformis ⁊ noie:mihi aūt per te primū cognitꝰ iamq̄ꝫ amicꝰ quātus eni subito ad me ingressos habuit stupor: ꝙ etate hac is ex me calor erumpet: vix in adolescēte credibilis ut thalamꝰ pene omnis ardēt. Ego aūt q̄ꝫuis febre ⁊ sopore obrutꝰ nihil fere loq possem iteriectiōes tn̄ admirātiū audiebā: ipse nihil admirās:cui noui nihil acciderat:tollit eni cūctis ex rebꝰ ꝯsuetudo miraculū. Gelida quidē ut in plurimis senectꝰ ac fragilis. Quidā tn̄ senes ⁊ calidi ⁊ robusti. Delector illustriū ⁊ antiqua ⁊ recenti memoria. Uidi rome Stephanū de colūna:virum oi etatē mirabilē:qui cū ad annū octogesimū ꝓpinquaret ⁊ eo spectāte fortissimi iuuenes ludis exercerētur equestribꝰ:essetq̄ꝫ ibi hasta quedā infamis quā nullus ad eū diē nō dicā fregisse:sꝫ flexisse potuerat atq̄ꝫ ipse iocās iuuenibꝰ ignauiā exprobraret: ⁊ ꝑmo genitꝰ eiꝰ vir ⁊ ipse militaris ac strenuus respōdisset facile quiescenti est pater e fenestra de laborantibus iudicare ⁊ miranti uetera more senū irridere presentia:generoso impetu descēdit: nunqđ ⁊ uos viri esse creditis:secū ipse uociferans ⁊ ascēso equo qui proximus steterat:stimulisq̄ꝫ adacto hastā illā manu rigida correptā vi pł'ima frustra cōminuit:multo cū spectātiū filij aū alios horrore. ¶ Ego me robustis nunq̄ꝫ miscui dū robusta etiā esset etas. Nūc fragilibꝰ misceo. Sanꝰ v̓o hactenꝰ me miscebā. Neq̄ꝫ adhuc dū mediocriter ualeā fragilitatē ullaꝫ stomaci sentio:uellē de reliqs partibꝰ idē posse dicere. Nūc qđ uere possuꝫ dico. Sanꝰ deū testor nunq̄ꝫ cibū potū ue aliqueꝫ mihi nocuisse ꝑpendi:qđ quidē memineri: si uel semel ꝯrium perpēdissem quo sum aīo illis in perpetuuꝫ abstinerē. At non sentientem forsitan me leserunt: fieri hoc quidem: ⁊ ꝯriū fieri pōt:hoc enim nec per me ipm scio:nec cui credā hēam:cū quotidie ceterorꝫ audiam querelas:hodiernū prandiū: hesterna mihi nocuit cena:vinuꝫ hoc: aqua illa me lesit. Mihi horꝫ nihil penitus:nisi meos forsan angores me meliꝰ sentiat Auicēna. Qđ si crederē optarem hercle semꝑ ⁊ sensu ⁊ stomacho caruisse. Multi se formosos putāt cū deformes sint: ꝙ ⁊ faciem ipsi suā videre nō possint: ⁊ libēter sese fallant: ⁊ ab aliis falli optēt: ⁊ fallātur a speculo. At quis nisi torpens penitus uel exāguis nō sentiat duꝫ egrotat: graui ꝑsertiꝫ egritudine qualē stomaci esse ꝑhibēt qui ꝓbarunt? Audiui qui amisso oculo interrogatus ab illudētibus qualiter sibi esset: rn̄debat medicus me vidēte dicit:ego mihi video non videre Ego aūt sicut eger nulli sanū me dicēti:sic sanꝰ nulli egrum affirmanti credā. Igniculus quidē meus potēs est sibi cōmissa percoquere:plusq̄ꝫ aliquid si necesse sit. At plus interdū potuit. Non ꝯtendo:sꝫ plus illi cōmittebaꝫ:qr plus appetebā. Iā pridem in me appetitꝰ rerū fere omniū iminutus est:hēoq̄ꝫ ⁊ ipe cum catone senectuti magnā grām:que ut vides mihi ꝯmonis auiditateꝫ auxit:potionis ⁊ cibi substulit. Neq̄ꝫ tunc tamē neq̄ꝫ hodie stomaco nisi quātū pati possit: ⁊ semꝑ minus aliqđ cōmitto. Et q̄ꝫuis de hoc regula nulla sit certa eo ꝙ cibꝰ idē vni nimius alteri exiguus sit:ut scis Aristoteleꝫ in ethicis dicere ⁊ exēplū ponere Milonis crotoniacis athlete:cui cibꝰ diurnꝰ magnꝰ ⁊ integer bos fuisse traditur:eumq̄ꝫ aut grauatū: solus ad uesperā comedisse:cibꝰ tamē meꝰ: ⁊ si multis forte fragilioribꝰ nimiꝰ futurus cōmuni more hominū semꝑ nāliter ad modicū ꝯsit: ⁊ hunc ipm angustare potius q̄ꝫ laxare studui: ⁊ si ausim cū amico:sed in domio gł'iari:raro vnq̄ꝫ ex quo viriles annos attigi uł ab hac frugali ⁊ modica mensa mea:uel ab amicorū seu ꝑncipū conuiuio nisi esuriens surrexi:neq̄ꝫ vnq̄ꝫ ieiunij ꝑtextu die illa mihi largius indulsi:quāuis fortassis in crastinū ꝯdimēto ꝑdiane famis alacrius aliquanto comederim. Itaq̄ꝫ cum religiosi etiam ieiunantes duplici ut ipsi uocāt uti soleant pulmēto:absit hoc semꝑq̄ꝫ absuit a me nunq̄ꝫ amplius q̄ꝫ vnico ⁊ modico usus sum. Et quis vnq̄ꝫ:

Milōis cibꝰ bos integer

crederet me tam multa de cibis ⁊ stomacho locu-
turū. Sed ad medicū s̄mo est: maiora licet meritū
⁊ dicere ⁊ audire: dico autem hec fidēter qꝛ me va
log scio. Neqꝫ pro inani iactantia sed pro p̄locinio
ꝟitatis ea dicere que libētius nō dixissem: sꝫ gl'ia
bundꝰ potiꝰ videri eligo q̄ꝫ ulla tibi suspitio nasci
queat sub honesto nomine inhonestū aliquid me
molliri aliogn nō ieiuniū sed ingluuieꝰ est: licet eni
minus malū sit semel q̄ꝫ bis me tā trāsiluisse utrū-
qꝫ tamē est malum. ¶ Iustas aūt ⁊ ꝯtra ieiunium
⁊ ꝯtra reliquas sentētie mee partes debere me cō
sentire medicis in hijs saltem que nā ipsa suadeat
corpus humanū e ꝯ̄rijs ꝯstanꝰ uariabile atqꝫ passi
bile: ⁊ sine intermissiōe uariari. Quis de hoc vn-
q̄ꝫ dubitauit? Non egeo persuasore. Neqꝫ tn̄ hoc
medicis sed nature credo: imo nec idipsum credo:
sed scio quanta de hoc p̄us ad te scribens dixerim
meministi ⁊ quāto plura dici possint sentis si ꝓba
tione res egeat: que per se ipsam heu nimis oībus
manifesta est. Id cogitans ⁊ q̄si cyrographū meū
tenens ac iam victor exultās: ⁊ plane virilē phisi-
cum non scolasticum puerilē qualibet nūc utuntur
clamores nr̄i quibus pleni sunt vici oēs ⁊ platee:
qui nec loqui sciūt nisi disputent nec disputare pn̄t
quia nesciūt: nec qd̄ erat optimū tacere didicerūt.
Itaqꝫ qd̄ est pessimū clamant irascūtur insaniunt.
Sillogismū in me torques ⁊ mutata inqs sine an-
nis: siue alijs ex causis nā simul mutari debet vite
regimē: hoc non nego. Mutata est aūt nā tua tum
etate tū morbo: hoc si ueli negare nō potero: quod
ꝯfessus sum. Urbane autē facis: ⁊ grauiter qui nō
infers stomacosuꝫ illd̄: ergo parisiēse ⁊ oxomiēse
qd̄ mille iā destruxit igenia: sed quid ais? Ex hijs
qm̄ te ut scio sillogistice argumētationiꝰ forma nō
latet: qd inferaꝰ necessario meridiana luce clariꝰ vi
des: video plane: clare video. Sꝫ nōne ⁊ tu vides
frustra te extorquere uelle: qd̄ ultro ꝯcediꝰ. Mos
est iste cesareꝰ de quo dictū est: ꝯcessa pudet ire via
Certe si epl'am meā p̄mam relegis: ⁊ si hanc legis
inuenies me in vite regimine imutasse. Sed in illa
p̄te p̄cipue quā maxime mihi nā suggerit imutan
dā: cur nō ergo in alijs idē facio. Iā dixi: ⁊ sepe ijſ
dē interrogatiunculis pulsatus vnuꝫ repeto. Fac
ut idē illa suggerat ꝓrsus idē faciā. Et hoc pro rn̄
so sit alterius: sed eodē redeūtis instantie tue: qua
ꝓbare vis: si vna in parte mutatio facta est fieri eā
dē in oibꝰ debere. Qd̄ si ita dicis quasi oia eq̄ sint
⁊ nō dānosum ac ꝓficuū altero magis alteꝝ: ⁊ oī-
no in rebꝰ ingēs differētia. ¶ Uelles aut nūc ⁊ tu
sillogismū montanū ac rusticuꝫ audire s̄m nature
mutationē: qd̄ ab initio fassus erā: mutari vitā eti-
am oportet. Mutata est autē nā mea: ⁊ eatenꝰ mu-
tata est vita. Nō expectas ut inferam obtempatū
igitur impanti: seu nature: ut ego dico: seu qd̄ tu as
seris medicine. Ad hec mutata est natura in quan
to: nō in quali: calidissimꝰ enim fui: nō iam calidis-
simꝰ: sed adhuc calidus sum: aqua est frigidū ele-
mentum ⁊ poma sunt gelida: ꝯ̄ria v̄o ꝯ̄rijs curari
medicoꝝ ut audio uox est: q̄ꝫobrē sicut hijſ fuit ali
quādo ꝓfusius: sic nunc parcius est utēdū. Utrū-
qꝫ autē factum est. Quid sequatur nosti. ¶ Aiad-
uerti autē in epl'a tua videri me tibi pertinacē ual
de in defensione aque ⁊ pomoꝝ: cum mihi magna
pars medicoꝝ ptinacior in eoꝝ accusatione videa
tur. Quodqꝫ egrius fero sine ulla ꝓrsus rōne uel
causa. Nolo aliū q̄ꝫ te testē. Nā cū satis rē discus-
seris qd in hijs mali: qd non optimū reperitur nisi
excessus? Que hic aque: que pomorum culpa est?
Quid huic medicoꝝ odiū? Quid ue hanc meren
tur infamiā: amplius q̄ꝫ falsaꝫ? Sed illi amici me-
dicoꝝ sunt. Nolūt eos infamare. Recte id qdem:
modo nō ifamarenꝰ imeriti. Sic amicis eni amor
est debitus ut oibus iustitia debeaꝰ. Quid auteꝫ
inter uos ⁊ illas uolucres tantā fecit amicitiā que
rere ⁊ mirari soleo. Sꝫ fortassis a phaside colcho-
rum fluuio: vnde nomē accepunt: iasonia ut fertur
in greciam pupe trāsuecti: ⁊ distātia cariores: au-
get eni rebus p̄ciū difficultaſ: de gente in gentē di
ligi ⁊ laudari cepe: atqꝫ inde famosi ad externos
ac sequētis eui medicos peruenere. Sed nulla af
fectio ueꝝ mutat: q̄ꝫuiſ sepe illud oppugnet. Quā
tūuis phasiani uestri cari ac dilecti nobis: q̄ꝫtūuiſ
in se boni: si excessum addideris mali erūt: imo nō
ipsi: sed excessus malus: sic de pomis: sic de aqua
sic de alijs. ¶ Sed de aqua: qꝛ tu locū hunc curio
sius attigisti: quid aliud sim scripturus: q̄ꝫ qd̄ scri
psi? ꝓpe enim vnū dicimꝰ cū pugnātia dicere vi-
deamur. Scio ꝙ aque potus ubi modū excesserit
nociuus est corpori. Sed qd vini potus tu nocen-
tiorem etiā non negas? nec imerito. Aqua eni cor-
pori potest obesse. vinū sepe anime nocet ⁊ corpi:
q̄ꝫqꝫ tu qd̄ miror inter vini laudes in quibus nol-
lem te esse tā sedulū calorē augere illd̄ dixeris: qd̄
mihi necessariū nō esse: ne quicq̄ꝫ dico: de hoc sane
⁊ q̄ꝫ multi melioribꝰ seculis bene sine vino pura ex
aqua vixerunt hodieqꝫ viuant: quippe cū aquā nā
reppererit: vinū gula egisse video: abūde: quē tu
locum cautissime disputator uelut inaduertēs pre
teris: ut ignaruꝰ quanta sit aque: ut sic dixeri maie
stas si vini paucis bonis multis malis ac pessimiꝰ
effectibus comparetur. Sed hanc quoqꝫ ut dixi
tempabo non inuitus tempabo inq̄ꝫ non omittaꝫ:
nisi cū viuere ⁊ bibere desinā hos terrestres potꝰ
qui quādoqꝫ sitim acuunt: quandoqꝫ leniūt nunq̄ꝫ
tollunt: ⁊ ibo si celitū datū erit non ad illud deoꝝ
nectar fabulosum sed ad illū fontē aque salientis
in vitā eternā: quā qui biberit ampliꝰ non sitiet. In
terim hijs de fontibꝰ moderāter aquā bibā: vino-
qꝫ utar modice nō qꝛ id utile: sed quia sic oportet
inter ebrios quoꝝ vita non in sanguine sed in vino
est. Aliogn ut ferocem ⁊ inhumanū hominem me
vitabūt. Tu aūt sic habeto ꝙ nisi rex nr̄ ⁊ deus nr̄
Iesus Christus: cuius vita oīs exēplar lucidū bo-
ni est nr̄is: quas excepto peccato in se suscepit oēs
infirmitatibus ꝯdescēdens: hijs usus fuisset: nūq̄ꝫ
ego diuinitatē eius testor ex presenti ꝓposito meo
aut vinū biberem aut carnes ederē: potū p̄cipiteꝫ
grauē cibū: quē non pythagora: sed Christiana de
uotiōe: nec audirē medicos utrūqꝫ laudātes: quo
rū ego miror obstinatā ꝑuicaciaꝫ quid ita. Et si nō
studiū modestie: at non saltē pudor: ab hijs indi-
gnis laudibꝰ l'ratos hoies dehortātur. Et si dijs
placet audiēdi sunt: de hac re etiā arabes laudato
reſ. Nūc v̄o bibo ⁊ edo ut ceteri nec tn̄ laudo: sꝫ cō
suetudine rapior: ad id etiā qd̄ nō ꝓbo. ¶ Unum
anteq̄ꝫ desinā te obsecro: ut ab oī ꝯsilio mearū reꝝ
tui isti arabes arceātur atqꝫ exulēt odi genus vni-
uersum. Scio grecos fuisse oli ingeniosissimos ac
facūdissimos viros: multi inde phi ⁊ poete maxi-
mi ⁊ oratores ⁊ mathematici insignes. Medicoꝝ

ꝑncipes illa pars mūdi genuit.arabes vo qles me dici tu scis.Quales aūt poete scio ego.Nihil blā dius nihil mollius nihil eneruatius nihil deniq̄ȝ turpius.Et q̄uis animi hominū alij ad alia ꝓnio res sint ut tu tamē dicere soles in omnib⁹ elucescit īgeniū.Et quid multa:vix mihi persuadebitur ab arabia posse aliquid boni esse:uos autē docti viri: nescio qua fragilitate animorū magnis illos:ꝛ ni fallor indebitis ꝑconijs celebratis:usq̄ȝ adeo ut au disse meminerim ab illo cuius modo mentionē fe ci.Joāne parmēsi audiētibus alijs medicis dictū q̄ȝ firmantib⁹ q̄ȝ siquis latinoꝝ hyppocrati etiam par existeret:loq quidē posse:nisi grecus tamē aut arabs scribere nō auderet:ꝛ si scriberet sperneret. Qđ dictū non mō ut urtica meū cor inussit:ſȝ ꝑfi xit ut subula ꝛ quāto profundi⁹ ꝯfixisset:si illi for te studio datus eēm.Certe ad abijciēdos codices dolor ille sat viriū habuisset.Nūc vicem doleo la tinoꝝ:ante alios nostroꝝ hominū quibus si ille ue rū dixit turpi diffidentia ꝓclusuȝ est iter ad glia: ꝓreptūq̄ȝ illud laberij:qui ait.laus est publica.Er go post Platonē atq̄ȝ Aristotelē de rebus ad oēm philosophie partē spectātib⁹.Uarro ꝛ Cicero scri bere ausi sunt:post Demosthenē de reb⁹ad eloquē tiā pertinētib⁹.Cicero idē.post Homerū poetice scribere ausus est Maro.Et uterq̄ȝ quē sequebat: aut attigit:aut trāscēdit post Herodotū ꝛ tucidi dē Tit⁹liui⁹:ꝛ Crispus Salustius historias ꝯscri pserunt ꝛ illos a tergo q̄ȝ lōgissime reliquerūt.post ligurgū ꝛ solonē legesq̄ȝ duodecim tabularū nr̄i iu riscōsulti de tā paucis granis insultos grecoꝝ in genioꝝ pce adeo effusis legū ciuiliū tā opimā mes sem in horreū romane reipublice ꝯgesserunt:ut in eo studio facile ostēderent se victores.Post mathe maticos graioꝝ scribere noster nō timuit seuerin⁹. Post illoꝝ q̄tuor theologos nr̄i totidē sic scripsert ut sine ꝯdictore superauerint.Post solos arabes scri bē nō licebit.Deniq̄ȝ grecos ꝛ igenio ꝛ stilo frequē ter vicim⁹ ꝛ freq̄nter eq̄uim⁹:imo siqd credim⁹ Ci ceroni semp vicim⁹ubi ausi sumus:qđ si uere de nobis in cōparationē grecoꝝ tāt⁹ille vir dixit:mul to fidētius in cōparationē omniū aliarū gentium dici pōt:arabiculis ut uos uelle videmini dūta xat exceptis.O ifamis exceptio:o vtigo rerū ad mirabilis:o italica uel sopita ingenia uel extīcta. Singulariter ingeniū tuū fleo:hijs angustijs cir cūseptum.Hec extra ꝓpositū onerosa ꝛ amara ꝓfuderim ad te credo ꝛ ad finē ꝓpero.Nimis im petū sequor:ꝛ si noris quot ꝛ q̄ȝ diuersis interiȝ ꝑ mor curis stupeas.Absiste aūt mihi de preterito: aut futuro expientiaȝ obiectare ut soles:ꝛ ꝓbare uelle aquā:poma:ieiuniū uel fuisse uel futuras eē mearū causas egritudinū.Si hoc nēpe ꝓbaueris victus suȝ:tolle digitū reddo arma.Sed nec ꝓba sti hactenus:nec ꝓbabis ut spo sicut ego ꝯriū:nō tā possum ꝓbare q̄ȝ credere:nō nocuisse mihi ista: sed ꝓfuisse:excessum vo non hoꝝ potius q̄ȝ cūcta rum rerum cunctis hoibus nocuisse ꝛ nociturum esse non suȝ nescius.Et ad summam si ut ais Hyp pocras aquam laudat:tu mihi aliter Hyppocras: uel siqd est hyppocrate maius apud medicos:po mis ac fructib⁹es amic⁹.Ego excessum qđ sepe re peto ut uel semel audiar in omnib⁹ reprehēdēduȝ dico.Quocūq̄ȝ te uerteris restat inter nos lis sola ieiunij:cuius quidē ita tibi persuade:nullus pōt eē

finis nisi cesseris qđ sine ullo dedecore fis factur⁹ Est eni laudabili⁹ uero vinci q̄ȝ mēdacio vincē.Et certe quecūq̄ȝ sit vior mea saltē honestior causa est ¶ Ecce aūt pedetētim vnde digressus eram redij. Jeiuniū nempe sancta res est:ꝛ anime utilis ac sa lubris ꝛ corpori.Studiosis vo boniq̄ȝ aliqd agē tibus secure dicā necessaria:seu deuotiōis studiuȝ sit:seu negociū lrarum.Neq̄ȝ eni de athletis aut fossorib⁹ agitur:aut de hijs qui pedibus sitioniaȝ baccā terūt.Profecto aūt nō decet virū sobriuȝ ꝛ castuȝ suū uas incorruptū cum honore seruantem aut virū magnanimū ingenia mollientē.Aut virū doctum ꝛ sublimia meditātem sepe ꝛ multū ad mē sam sedere:ꝛ hoc breue tēpus ac labile eq̄s portio nibus cū uoluptate ꝑtiri:quodq̄ȝ comessationibus supfuerit aut gerēdis reb⁹ aut oratiōi aut phie da re.Absit hoc a morib⁹nr̄is:imo ꝯtra:qđ illis sup est refectioni corporee tribuēdū.Nō enim corpus hoc ad dominiū:sed ad ſuitiū aie nati sum⁹ ꝛ sicut seruus dn̄i:sic corpus anime reliquijs uesci debet ꝛ ꝯtentari.Unū nunc etiā locus hic recipit.Quo tiens putas interfuer i colloquijs trāsalpinoꝝ ꝑn cipū ꝛ ꝑcipue prelatoꝝ:ubi de moribus nr̄is ſmo incidit?Sēsi illos inter alia mirari quosdā quoq̄ȝ vituperare cenas italoꝝ de quibus in reliquis ex timatiōes claras atq̄ȝ magnificas ꝯcepissent. Jd q̄ȝ eo magis indolui quo eoꝝ iustaȝ redargutionē ꝛ platonice sentētie ꝑsonam intellexi.Nam ꝛ ille ep̄la sua quadā ad architam tarentinū cenas men sasq̄ȝ arguit italicas.¶ Sed tāti pbi reprehensio nē facile sim laturus.Quo aūt aio quātoq̄ȝ putas audiaȝ dolore nos a barbaris sobrietate superari. Neq̄ȝ vo me fallit ut olim apud maiores nr̄os ro manos ueteres dico:usus non fuerit prādiorum: vnde poeticū illud:hec eadē labēte die ꝯuiuia que rit:ꝛ quid corpori utilius medici disputēt.Audiui enim eos ut in multis ita etiā hac in questiōe dis cordes certe rebus agendis:quib⁹ romani aū oēs dediti erāt opportuni⁹ rear ad uesperaȝ distulisse: dies eni actui idoneus:nox intēpesta ꝛ inactuosa est:ꝛ refectioni aptior ꝛ quieti.Neq̄ȝ enim cenaȝ nisi prādio superingestā arguo:sed medici per ma nus opiniones sibi mirabiles ac siluestres tradūt: ꝛ a stipulantibus gula ꝛ vulgo vnus aliū docet ni hil peius esse ieiunio.Et miraris ꝛ dicis te nescire neq̄ȝ audisse vnq̄ȝ ꝯsilia medicoꝝ diuinis aduersa esse ꝯsilijs:seu ꝯria diuine ꝯditioni.Miror autem ego nō minus talē virū nō audisse:que lippis ꝛ tō soribus nota sunt:qa que displicēt pigris semp au rib⁹hauriuntur.Nolo tibi autē mōstrare ubi que ras qđ inuentū doleas.Sȝ si queris inuenies.Jn multis quideȝ a diuinis ꝯsilijs discordatis:ut qui corp⁹tm̄ hosteȝ anime atq̄ȝ ergastulū cogitatis:in ieiunio ꝑsertim.Eat vo nūc qsq̄s duras habet vn gulas ꝛ extirpet errorē tot radicibus subsistenteȝ. Et o utinā ego te qui me a ieiunio diuertere nite ris posseȝ ad ieiuniū fando ꝯuertere:ꝛ uelles medi cinā hac saltem in parte dediscere.Crede mihi vi ctū te gauderes:ꝑter occulta nāq̄ȝ q̄ȝ pl'ima corpo ris atq̄ȝ aie cōmoda vnū certe oculis anteq̄ȝ ann⁹ elaberet sumpto in man⁹speculo videres te viuidi us coloratū.¶ Proide ut hec tria de quibus bel lū gerim⁹ recolligā ac ꝯstringā.Nitar ego sobrie tatē in medio positaȝ adipisci:si extremoꝝ alteru tro pereundū est:malim aq̄ pallere q̄ȝ vino rubere

Archi ta taren tinus

Maliꝫ pomis laborare: ꝙ carnibus: exhaustusqꝫ ieiunio ꝙ distentis crapula pire: erit saltē purius: erit honestius cadauer. Jamqꝫ de insolita ⁊ prorsus aliena materia satis superqꝫ certatuꝫ est. Quod cū alio quocūqꝫ ex hijs qui medici tn̄: ⁊ nil amplius sunt nunꝙ in animū mihi uenisset ut facerē iaꝫ solito magis lites ⁊ discordias abhorrēti. Nā qs equo animo uideat sua oīa uastari: seqꝫ erepto uni co palliolo nudū linqui? Quis nō ad iraꝫ atqꝫ ad odiū atqꝫ ad arma ꝓsiliat? Quod patēter quondam cū illis expertus sum pape medicis quoꝝ supra memini. Ex te aūt tale nihil uereor: cuius scientie diuitiarū leuis accessio medicina est quā licet oliꝫ: ut sepe multi artes alias iuueniliter sis professus: pene tn̄ absqꝫ illa modo qualicūqꝫ iudicio maior eēs ac ditior. Jtaqꝫ uelut opulētissimi prīsfamilias ⁊ amici fines latiqꝫ ruris sterilē angulū securus ingredior: ⁊ proculco: obstātesqꝫ rubos falce reseco. prope cupiens ut tui esse desināt: qui te hijs implicitā a cultu arui felicioris ipediūt ⁊ auertunt. Utcūqꝫ res casura sit interim dum tu bellū instauras ego adero. Sepe ꝯgressus bellantiū ⁊ pſentes uultus sequestri pacis ⁊ ꝯcordie fuerunt. Facile forsitan dū ultro citroqꝫ acies instruitur pax erit. licet eni aliter atqꝫ aliter tu a medicis ego adeo ambo tn̄ unū uoluimus: ut quodcūqꝫ scilicet vite restat sanus degā: quo vita ipsa sit letior longiorqꝫ: ꝙꝙ cuꝫ diu siqd est hic diu distulerimuꝫ moriēdū sit. Uale Euganeo in rure febricitans scripsi ut tātisp febris obliuiscerer. xv. Kal'. Decemb.

¶ Explicit liber. xij.

¶ Jncipit Liber. xiij. Ad magnificuꝫ Nicolaū marchionem estensem Ferrarie dominum: consolatoria sup fratris morte. Epistola. I.

b

Eu mihi duro nimiū ⁊ viuaci: ergo ego infelix ⁊ sinistro nat⁹ sidere in hac misera ⁊ fugaci vita tādiu ideo reseruat⁹ sum ut letū aut dulce nihil sentiens tristia ⁊ amara cūcta perpetiar: ad hoc solū viuo ut q̄tidie amicoꝝ ⁊ charoꝝ mortes audiā: utqꝫ ait satyricus multis in luctibus inqꝫ ꝑpetuo merore ⁊ nigra ueste senescam per oēm vitā flendo fatigatus. *Satyric⁹* Nulli⁹ deiceps hominiꝫ mortē flere decreuerā. Jdqꝫ ⁊ ꝓfessioni mee debitū ⁊ etati rebar: sed nimis ad viuū tāgit dolor heu vir clarissime. Amisim⁹ imo ꝑmisimus tu fratrē amantissimū atqꝫ optimū: ego dignitate dn̄m mitissimū charitate filiū obsequentissimū: q nullis omnino meis meritis: sed sola sui nobilitate animi me ut nosti sic amare dudū ceperat nec tn̄ amare: sed colere ut ego ipse ⁊ gaudere uehemētissime ⁊ mirarer nō minus: vnde illa tāta dilectio: tantaqꝫ ueneratio in tāta status: atqꝫ etatis impitate. Solet eni illa etas hanc fugere uel horrere. Jlle vō nō ita. Memini: neqꝫ vnꝙ obliuiscar: neqꝫ obliuisci debeo. ut hoc ipso anno dū Romā petens casu: illo terribili retardatus apd te: quo me fors mea in hoc saltē placata detulerat: qui mei curā non quasi alienigene paruiqꝫ hominis: sed ut magni cuiuspiam viri tuo de sanguine suscepisti: dura ⁊ graui: ⁊ ut publice creditū fuit: ultima egritudine laborarē qbus ſmonibus qua pietate: quo vultu per singulos dies ter aut quater ad me visendū illa felix ⁊ bn̄dicta aīa ueniebat. Quaꝫ mihi assidue ꝯsolationes: quas oblatiōes: que lenimēta doloris afferebat uoce illa humili ac benigna ut pregaudio ⁊ sue admiratiōe virtutis meū ipse incōmodū vix sentirē. Sileo e longinquo salutationes amicissimaꝫ: sileo nūcios cū muneribus ⁊ munus oē vincentibuꝫ suauissimis atqꝫ honorificētissimis litteris ad me missos: qd est sūmū: dico floridū adolescētē moribūdo sic astare seniculo: hei mihi nō credebaꝫ nec credibile erat ipm ante me mori debere: neqꝫ accidere potuisset siqs eēt ordo rerū humanarū. Accidit autē: quia nullus hic ordo est: nulla ꝯstātia: nulla stabilis aut certa iocūditas: sed ꝯfusio ⁊ labor ⁊ dolor ⁊ gemitus: a quibus nulla fors homiꝫ: nulle opes: nulla liberat altitudo. Dānū quidē tuū nrm ꝙ omniū qui te illūqꝫ dileximus. Neqꝫ dissimulo neqꝫ vbis iminuo. Magnū ꝓfecto rarūqꝫ ⁊ eximium vite decus: ac solatiū ad temp⁹ amisim⁹: quod non flere etiā ad tēpus ⁊ desiderare nō possumus. Sūt tn̄ ⁊ magnis angorib⁹ inuenta remedia: de qbus agere nō breuis eplē sed libri mā sit ingentiꝫ. ¶ Unū hoc pro tēporis breuitate sufficiat. Siquidē pro nobis dolem⁹ occurrit ciceronianū illd sem per in hijs casib⁹ repetēdū. Suis icōmodis grauiter angi nō amicū sed seipꝫ amātis. *Cicero* Si aūt ꝓpter illū uan⁹ est dolor: nō solū q: irreparabilis est euētus: sed etiā quia faustus utiqꝫ illi est: audebo eniꝫ dicere: qd uerū credo q: fratri tuo nihil mali imo multū boni accidit. Quis eni oculi nostri illuꝫ anxie requirāt. Jlli tn̄ ꝓculdubio bene est tā nobilis anim⁹ tā mitis atqꝫ innocēs vita fuit: ut sperari de eo aliud nō possit. Uiuit ille qui mori oculis hominū visus est: imo nūc viuere incipit: hec eni ut sapientibus placet: que dicit vita mors est. viuit inꝙ ⁊ cum creatore suo cūqꝫ angelis eius ac beatis sanctoꝝ hominū spiritibus: euo fruit beato erept⁹ mūdi piculis ⁊ ludibrio fortune. Neqꝫ si redit⁹ pateat reuerti uelit. Gaudet eni laborē ꝑmutasse cū requie cū securitate formidinē: cū felicitate miseriā. Naꝫ licet ⁊ dum nobiscū erat felix: uidereꝫ uere tamen nemo hic felix ut doctissimis visum est. felix ergo ille: nos miseri dū hic sum⁹. Quocirca merē hoc ei⁹ euētu uereor: ut apud Ciceronē ait Lelius ne inuidi magis ꝙ amici sit. *Cicero* Et ille quidē nūc ut mea hēt opinio recordaꝫ nr̄i: suosqꝫ oēs in qbus: q: ita sibi placuit ego me numero sed in ꝑmis tn̄ taleqꝫ germanū quē semp vnice dilexit: eo nūc amat ardēti⁹ quo eterno ꝓpinquior est amori. Nō sum⁹ eni: deo gratias de illoꝝ grege qui putāt aīas cū corporib⁹ interire. Jn nr̄a igitur ⁊ nr̄oꝝ morte immortalitas aie: ⁊ resurrectio corporū nos solātur: quarū ꝑma ꝯsolatio ⁊ phis fuit. Altera nobis est solis: de qb⁹ si ipetū atqꝫ ardorē animi seq ueli longus ero. Sꝫ nō possum. vires eni mihi corporee nulle sūt. Neqꝫ eni postꝙ a te ⁊ ab illo: heu ultimū discessi: ulluꝫ mihi sine grauib⁹ morbis actus est dies. Jtaqꝫ vix hec ipsa perscripsi. Cōfido aūt de sapiētia ⁊ magnitudine animi tui: qꝫ ⁊ hūc casum quo tibi iā nullus acerbior euenire pōt: ⁊ humana oia alta ⁊ inuicta mēte tolerabis: ⁊ igruētē sensib⁹ tristitiā insita leniēs virtute in oib⁹ diuine ꝯfirmaberis uolūtati ⁊ tecū i silētio cogitabis celestē ꝓuidentiā a qua taꝫ multa ⁊ tā grandi recepisti tibi hoc nunc licet amarū gustui bonū tn̄. ⁊ ꝯsideratis mūdi malis salutiferū forsan ⁊ optabile tribuisse. ¶ Hec tibi manu

tremula humētibuſqꝫ oculis ſtatim ſcripſi cuꝫ hac
ipa hora ad me rumoꝛ meſtiſſimꝰ ꝑueniſſet:ita ego
egeꝝ triſtis deſolatꝰ ꝯſolari alios nitoꝛ:ꝑinde ſiccā
de lachꝛyme:cōpꝛimēda ſuſpiria:calcādus doloꝛ:
hoc excellētiaꝫ tuā decet que ſi uera eſt nihil illi ar
duū videt̃:poſiti in excelſo eſtis o ꝑ̄ncipes domi-
niqꝫ terrarū:ut exemplo alijs ſitis : uos oculi oēs
intuent̃:oēs aures audiūt:lingue oēs loquuntur:
oēs nr̄i actus ⁊ v̄ba penſantur. Enitēdū ſummo uo
bis eſt ſtudio ne plebeium aliquid aut vulgare loq̄
mini:ne quid depꝛeſſum atqꝫ humile ſentiatis:ſed
magnifica oia ⁊ excelſa:neu uos ullis impulſibus
foꝛtuna deijciat:nec inclinet quidē:que in uoſ quo
maiores eſtis:eo ſepe maiori accingitur apparatu
fruſtra autē hoc inter homines faſtigium poſſide-
tis:niſi ſereniores ⁊ altiores animoſ ceteris hoībꝰ
habeatis:laborioſum fateoꝛ:ſꝫ uera gl'ia ⁊ magnꝰ
honoꝛ ſine multa induſtria ⁊ magno nō querit̃ la-
boꝛe:hic loquēdi utinā ⁊ dolendi finē facio. Spe-
rans te qđ poſceris tua ſponte facturū:utqꝫ ita ſit
affuſus ego ⁊ omnes qui tuum nomen diligimus
obſecramus. Chꝛiſtus conſolatoꝛ optimus te ſole
tur ⁊ conſeruet in gratia ſua. Arquade Nonis au
guſti mane.

¶ Ad Philippum de maſerijs militem regium ⁊ cy
pꝛi cancellarium ſuper communis amici moꝛte ſi-
militer ꝯſolatio ⁊ lamentum. Epl'a. II.

[F]Ontē lachꝛymarū de meſtiſſimi animi ſca
tebꝛis per hos oculos erumpētem:tua ſi-
mul excitauit ⁊ compſſit epl'a:tā uarie me
um quocūqꝫ tibi libuit coꝛ egiſti : ut clarū faceres
qđ a diſertiſſimis viris accepimꝰ:omnipotentē ut
ſic dixerim eſſe facūdiā. Ita meū ⁊ totiꝰ italie gra-
ue dānū ⁊ irreparabile mihi in oculos ingeſſiſti:
ꝙ niſi ꝯfeſti aſpꝛimo vulneri leuiſſimā medicinaꝫ
docta manꝰ adhibuiſſet:facile ībecillē ſpū̄ ⁊ ꝯfixū
abdiꝭ aculeis dolori doloꝛ abditꝰ extixiſſet. Quiſ
eni nō dicā tāta amicitia ⁊ affinitate ꝯiūctꝰ:tot ob
ſtrictꝰ meritis : ſꝫ qcūqꝫ niſi hoſtis hūanitatis nr̄i
Jacobi obitū effuſo gemitu nō lugēt? Ereptū ter-
ris hoſpitē v̄tutū:vnū ex pauciſſimis q iā nr̄o euo
ſuꝑant: ⁊ in ipſo flore etatis extictū nr̄e decꝰ ꝑ̄ſce
ſpecimē militie. uere quidē non me fallit amoꝛ ⁊ ſi
ualde amē moꝛs illiꝰ meſta eclipſi militie lumē ꝑ̄ſ-
ſit. Nā quis illo v̄ioꝛ miles:aut qs rectioꝛ:qs ino-
cētioꝛ:quis iuſtioꝛ:qſ pꝛo uarietate reꝝ animoſioꝛ
ac mitioꝛ: ⁊ humilitati magnanimitas ⁊ magnani-
mitati iūcta ſtupebat humilitas:inſolite ſimul ha-
bitare. Claritatē ſanguinis moribꝰ illuſtrabat:quē
nā generoſum fecerat uere virtꝰ nobilē faciebat ꝑ-
fectūqꝫ ⁊ vndiqꝫ ꝑpolitū ne ul' ſibi ulla militariſ la
us ul' nr̄o virtutū iopi ſeculo:qđ de Demetrio ſuo
ait Seneca:aut exēplū aut ꝯuitiū deeſſet. Fuit quē
excelſo calle operū multi ad gl'iam ſeq uellēt:pau-
ci poſſent:virtutē illā heroicā etiā hoſtes uenera-
bātur. Et qui eū oderāt illā odiſſe nō poterāt. Bo-
ni illā amabāt. Mali mirabant̃. hēt enim virtꝰ hoc
īſitū:bonos in amorē ſui:malos in ſtuporē trahit.
Talis ille vir fuit. Nihil ꝓꝛſus illi defuit:niſi vita
longioꝛ dicat aliqs. Ego autē nullā bꝛeuē vitā di-
co que ꝑfecto virtutū munere functa eſt. Non re-
fert quāto in ſpatio ꝑ̄cioſa explices:nec theſauro ꝑ̄
cium auget archa ingēs:nec iminuit anguſta. Illiꝰ
vite tēpꝰ additū nobis ꝓfuiſſet:atqꝫ oībꝰ qbꝰ ille ul'
carꝰ fuit uel utiliſ ad exēplū:ſibi autē ad qd niſi ad
ꝑiculū ac laborē? Oia ꝑfecit que ad v̄am gl'iā ꝑti-
nerēt:pl'a facere poterat nō maioꝛa. Ea fuit in iu-
uētute grauitas:in grauitate iocūditas:in iocūdi-
tate ſeueritas:in ſeueritate clemētia. Ea demū vir
tꝰ in aīo:in ꝓpoſito ꝯſtātia:in ꝯſilio acumē:in ꝑ̄ſen
tibus circūſpectio:in futuris ꝓuidētia:ī ꝯuerſatio
ne ſuauitas:in v̄bis fides:in rebꝰ atqꝫ actibꝰ indu-
ſtria:cū amicis charitas:cū hoſtibꝰ leue odiū atqꝫ
placabile:cū ſuꝑioribꝰ obſequm:cū ſubiectis hūa-
nitas:cū oī genere hominū iuſtitia. Nihil illo leui
us inermi:nihil duriꝰ armato:nil ad irā tardiꝰ : nil
ꝓmptiꝰ ad ueniā:ut qui nūqꝫ niſi pacis ſtudio bel-
la ſuſciꝑet. ¶ Dulce mihi ⁊ amarū eſt ml'ta de illo
quē dilexīmꝰ:imo v̄o queꝫ diligimꝰ tecū loq̄. Et ſi
de qbuſdā ignauis potētibꝰ qdam lōgas hiſtoriaſ
texuerūt opulētiā admirati:quātꝰ de hoc liber te-
xi queat ab illo ꝑ̄ſertim cui nihil viri huiꝰ icognitū
ſit. Sꝫ hinc calamū luctꝰ frenat. Illic tu mihi maꝫ
abſtuliſti:ſic ꝑſtringens eiꝰ laudes ut ꝓlixiꝰ foꝛtaſ
ſe aliqs laudari meliꝰ certe ac v̄ius nemo poſſit:fe-
lix ille tali ſtilo tātoqꝫ laudatoꝛe. felix tali ſubiecto
ſtilus tuus. Ille qdē ⁊ virtute ſua clarꝰ: ⁊ eloquen-
tia tua adiutꝰ diu viuet:imo ꝓculdubio viuet ſem
per cū illo apđ quē fons vite eſt ⁊ hic quoqꝫ per fa
mā viuet:deniqꝫ in memoria eterna erit iuſtus. ꝑ-
inde viciſſim ille de tuo teſtimonio:tu de illiꝰ ꝑ̄co-
nio nomē uobis clariſſimū queſiuiſtiſ. Quē tu eni
ſtilo nō oꝛnaueris: ⁊ quē ſtilū ille ſuis in laudibus
nō diſ̄tū fecerit? Gꝛās tibi nō meo tātū nomīe : ſꝫ
bonoꝝ oīum:qꝛ qđ nec ego ita:nec ut puto aliꝰ po-
tuiſſet laudū eius agrū uberē igenij tui acuto ⁊ lu-
cido uomere coluiſti: ⁊ ſuarū floꝛea pꝛata ubi tutū
magni amoꝛis pijs ibꝛibꝰ irrigaſti. ¶ Ut multa eq
dē ac magna ꝑ̄tereā a te ſcripta magnifice ac fideli
ter enarrata vnū ꝑ̄terijſſe nolueri:qđ qm̄ mihi au-
res animūqꝫ te loquēte mira ſuauitate ꝓmulſerat
captare nūc geminaꝫ grata repetitione dulcedinē
mens eſt. O felices igit̃ oculi tui qui viderūt que *Alexan dria*
ab illo viro ante nō multū tēpꝰ apud Alexandriam
geſta ſunt:felix ille etiā an licet expediēs eēt : ⁊ ab
adoleſcētia exoptatū diſſolui: ⁊ eē cū Chꝛiſto:ꝓlō
gatus eſt tamē vite moduſ donec illa ꝑageret:que
⁊ ſpectāti deſuꝑ res humanas celi domino grata
eſſent: ⁊ per oēs terras fama celebꝛi vulgarentur:
que ⁊ noſtra etas memoraret ⁊ poſteritas cōmen
daret:que demū ⁊ tu lachꝛymas ſcriberes : ⁊ ego
flens legerē:felices quoqꝫ aures tue que audierūt
foꝛtia illa ⁊ ſalubꝛia ⁊ gl'ioſa ꝯſilia:quibꝰ ſi creditū
fuiſſet:hodie quātū ego arbitroꝛ: ⁊ Petrus inclitꝰ *Petrus rex cyp*
Cypꝛi rex indigni vir exitus:ſed ſacre memoꝛie vi
ueret:neqꝫ in ꝯuentū malignātiū ⁊ manus impias
incidiſſet. Et nūc foꝛſitan ſub eodē Petro rege tuo
militans Jacobꝰ frater nr̄ : nec dū fato functus ut
quē pius aleret laboꝛ ſanctūqꝫ exercitiū uegetaret
imo quidē regi eterno ambo pariter militantes ꝑ
oriētē ac meridiē Chꝛiſti nomē attollerent: ⁊ chꝛi-
ſtianitatis fines atqꝫ imperium ꝓlatarēt. Iāqꝫ nō
tm̄ Alexandria:ſed mēphis ⁊ Antiochia ⁊ Dama-
ſcus ⁊ Babylon chꝛiſtianoꝝ eēnt. Chꝛiſti nēpe ſūt
oia:nec deꝰ nr̄ bonoꝝ indiget nr̄oꝝ. Nobis quere-
bat̃: ⁊ queſitū nobis qcqd id erat ⁊ nobis amiſſuꝫ
eſt. Chꝛ̄o eniꝫ ꝑ̄ter coꝛ humanū qđ vnice ꝯcupiſcit
nihil dari pōt nihil eripi. Nobis inq̄ꝫ paucoꝝ vir-
tute quoꝝ tu etiā pars fuiſti illa nobilis ciuitas da
ta erat. Nobiſ multoꝝ ſeu ignauia ſeu perfidia ere

pta est: nec minus pudoris attulit amissa ꝙ̄ capta decoris attulerat. Sed sic eunt fere res mortaliū. Raro sanū ꝯsiliū ꝯ̄dictore caruit. ¶ Ita dū in suā quisq; libidinē nō in cōmune bonū nitit̄ quotidianū in ꝯcilijs malū melior pars maiore ⁊ numero ueritas victa est. vicit auara barbaries: vicit vilis amor prede: vicit interrūpende paululū metus uoluptatis: virtus nuda ⁊ icomitata succubuit. Itaq; onusti preda ad quā solā uenerant religiōe simulata. oneratiq; autē obrutiq; dedecore abierūt omisso neglecto fidei negocio quo nescio an ullū gl'iosius ab auoꝝ memoria cogitatum sit: hec hactenus. ¶ Unū anteq̄ desinam attingēdū est: ⁊ tue ꝓbatissime fidei testimonium perhibendū. Tu quidem vir egregie amicū e medio sublatū nō solum ligua et calamo affectū animi testantib⁹ dulci pietate ꝓsequeris: sed supstites etiā natos memori charitate cōplecteris bonā utiq; teq; rem dignā agis. Neq; mihi neq; cuiq̄ suoꝝ dubitatio ulla est quin talis amici filios tuos ducas. Cu⁹ enim radix est ꝓpria ⁊ rami ꝓprij sint oportet. fuit vir ille usq; in finē tuus: neq; ut auguror vnq̄ magis ꝙ̄ nūc est qm̄ scilicet iexhausto sūmi amoris fonte ꝑfusus totus est charitas. **David** Certe Dauid rex filio Jonathe: a quo dilectū se fuisse meminerat ꝙ̄uis ꝑsecutiōes multas ab illius patre ꝑpessus sese ꝓ̄buit indulgentem. **Massanissa** Et massinissa rex Numidie ꝑp memoriā africā totam ꝓgeniē Scipionū miro amore usq; ad ultimā coluit senectutē. ¶ Sed iam satis est frenabo ipetū. Alioquin nullus erit flendi modus. Tu me fletu madidū flere uberius: tu me fletu exhaustū: fletū compmere docuisti. In dolore tibi parui: cur in ꝯsolatione non pareā? Consolabor: q: tu iubes: ⁊ q: necesse est. Stultus est eni luctus lōgior ⁊ lugēti dānosus: ⁊ illi inutilis qui luget. Nō cōmittam ut ꝓpter meā multiplicē miseriā illius morte ꝯ̄ctā letā illā felicēq; aiam gemitibus ampli⁹ turbē meis: suarum iā virtutū laurea coronatā de vitijs atq; inuisibilibus hostibus in arcu ethereo triumphantem. Tu viue: ⁊ defuncti ⁊ supstitis memor. Uale. Pataui: ꝓdie nonas nouembr.

¶ Ad Joānē aretinū de scribētis origine. Ep'la. III.

Ignoti hominis sed noti nois ep'am libēs legi: fuit Joannes alter aretinus quoq; cū quo longa mihi usq; ad illius vite exitū ac fida semper stetit amicitia. Joannis igitur aretini ad nomē in aurib⁹ meis olim crebro dulciter solitū sonare: longo uelut e somno exprectus caput atq; aium erexi: grataq; mihi cari capitis memoria renouata est. In hoc altero Joanne delectauit me fateor nobilis indoles: ⁊ senilis in iuuene caniq; stili grauitas. Sed sup oia hic affect⁹: ⁊ hic amor erga hominē nescio: an aliquando visum ac certe nō cognitū: qui ꝓfecto tātus esse nō posset in te aliqua mee virtutis opinio decepisset. Error ingens: sed honestus: ⁊ in tua presertim etate laudabilis. Quosdā nempe nōnunq̄ falsi nomis sono ac splēdore excitos relictis a tergo quos pro ducibus sequebantur ueram ꝑduxit ad gloriam. ¶ Optas ⁊ optādo oras ut familiaritate mea sterili quidem: ⁊ uel vnica te digner epistola: quā te ut thesaurū sanctasq; reliquias seruaturum spōdes: ad tuū ut ais tueq; posteritatis longū decus. Nō sum amice: vm̄ hoc speres paucoꝝ est ut nosti quibus scripserit famam dare: horū ego de numero non sum. Quomodo enim alijs dem qd̄ mihi nōdū tāto studio quesiui. Scribo tm̄ non ut te glorificem: sed ne spernam. Et scribo inter angustias magno rerū circūuall'at⁹ exercitu qd̄ ut tibi sit grati⁹. Iam me tēporis penuria parcū facit. Nō hoc tamē impediet quominus ad id tibi rn̄deam qd̄ tā obnixe flagitas an scilicet aretij nat⁹ sim. Id eni te auguror audiuisse. Et ita hoc queris quasi magnos hinc titulos quesiturus ꝑrie. Et claroꝝ certe hominū origines terras in q̄bus orti sunt per se licet ignobiles ornāt fateor: atq; nobilitant. De Homero qdē dubitatio uet⁹ est: ⁊ multis indecisa lis gentibus: dū vnaqueq; illum sibi vindicat: ⁊ tāti ciuis gl'iam ad se trahit. Ad qd̄ ꝯstat sic nascēdo pythagoras quidē Samon: ꝑ̄nen Bias. Miletū Thales. Abderā Democrit⁹: claçomenas Anaxagoras. Calcedonem Xenocrates. Eleani çeno. Stragiris Aristoteles. Lesbē Theophrastus: ⁊ ex nostris arpinū Cicero: ⁊ qui tūc audes dicebatur inopem ⁊ angustū Mātue viculum Uirgilius. Tagastū Augustinus. stridonē Hieronymus honestauit. Sed neq; aut hoꝝ ego rursus ex numero sum: aut patria tua ut sit nobilis vniuscuiusq; homis eget auxilio quā ab ipsis Romani imperij ꝑ̄mordijs inter tria etrurie capita nūeratā legimus. ¶ Quādo vo tā anxie me rogas plus etiam aliqd ꝙ̄ interrogas respōdebo. Nō solum ergo aretij sed in vico intimo ciuitatis illius qui ortus vulgo dicit̄: heu flos aridus ⁊ fruct⁹ isipidus nat⁹ satusq; etiam fui. Florentinis qdē parentib⁹: sed in exiliū actis: ea scilicet tēpestate: qua meliorē partem expulit qui creber nr̄is in urbib⁹ mos est: nostriq; naufragij ꝑtem alterā Bononia altero pio gremio fouit aretiū. Addā huic historie quod haud grauati te lecturū spero. Anno igit̄ iubileo Roma reuertenti atq; aretio transeundi qdam nobiles ꝯciues tui qui me comitatu suo dignū cēsuerūt dum extra menia urbis adducerent ignarū me per illū deduxerūt vicū: atq; inscio ⁊ mirāti domū illam ōnderunt in qua natus essem: haud sane amplā seu magnificam: sed qualis exulē decuisset: dixerūtq; inter multa vnū: qd̄ apud me ut Liuij uerbo utar plus admirationis habuit ꝙ̄ fidei: uoluisse nonnunq̄ dominū domus illius eā amplificare publiceq; prohibitū: ne quid ex ea specie mutaret̄ que fuisset qm̄ hic tantillus homūcio tantusq; peccator intra illud limen in hanc laboriosam ⁊ miseram vitā uenit. Proinde illa digito tui ciues ostendūt plusq; aduene prestat Aretiū ꝙ̄ Florentia suo ciui. Sed hec ⁊ alia grauiora ferenda esse fortiter scio: ⁊ amara dulcibus pēsanda: ꝙ̄uis illa ꝑ̄pōderent. Et sic facio cum pro alijs multis: tum pro hoc vno nominatim deo gratias agens: qui hūc mihi animum ⁊ hanc mentem dedit. ¶ Habes qd̄ quesisti: vicit occupationem ⁊ tarditatē meam tue ꝑ̄cis efficacia. Reliquū est: ut si amicitiam nr̄am cupis: non me deinceps videbitis ⁊ nō meis laudib⁹ oneres. Qd̄ mereor facito. Ne me vnge sed punge: scinde: ure: increpa. Non etati debitum sed vite prona est materia. Nemo ad talia nō disertus fuerit. Auditū tibi meū nomē. audita ⁊ vitia sint oportet. Indignū laudare irritus ⁊ magnus est labor: deniq; si me amas cum alijs de me ut libet: mecum ut postulo: ⁊ ut te meq; pariter dignū est. Ne tu viuo mihi pangericū cane: sed satyrā. Uale arquade inter colles euganeos. v. idus septembris.

¶ Ad eundem. Epistola.IIII.

Desiderium reculārum nostrarum alte tibi insitum cerno. Nec me ideo doctum: ſʒ te piū nostriqꝫ amantem noſcendiqꝫ auidū reor: dicis te habere epistolas meas multas: uelis omnes ⁊ maxime correctas habeas: neqꝫ vnqꝫ per me steterit. Idqꝫ ipsum ⁊ de alijs uelis. Ad hec cūcta nr̄a vulgaria: ⁊ siquid est poeticum collegisse te speras: sed id mihi difficile est creditu. Ceterū illis ante alia necessariam esse correctionem exactissimam sentio: que a diuersis ut auguror hijsqꝫ nec intelligentibus mendicasti. Sunt aliquot preterea libelli: qui te forsitan delectabunt. Ego certe tuam indolem studiumqꝫ meis vigilijs adiutum iri: si qua fors tulerit gaudebo: hec hactenus. Epistolā tuā rure abiens dimisi: neqꝫ sat memini: an qd aliud rn̄si indigum attulisset. Uale ⁊ insignem rhetorem: virūqꝫ optimum Petrum nostrum: ut saluere iubeas queso. Pataui. iiij. nonas Januar.

¶ Ad donatum apēnigenam grāmaticum cū libello quodam sibi inscripto. Ep̄la. V.

Habes en amice iam tandem expectatū ꝓmissumqꝫ librum paruū de materia ingēti mea scilicet ⁊ multorum ignorātia. Quā si ingenij in incude: studij malleo extendere licuisset: crede mihi camelli aut elephantis in sarcinam excreuisset. Nam que latior loquendi area? Quis campus ingentior: qꝫ humane tractatus ignorantie: ⁊ p̄sertim mee? Ita vo hunc leges: ut me an̄ tecum hibernis noctibus fabulātem audire soles ⁊ qua impetus fert uagantē. Liber quidem dicitur: colloquium est: nil de libro habet p̄ter nomē: non molem: non ordinem: non stilum non deniqꝫ grauitatem: ut qui cursū a properante in itinere script⁹ sit. Sed ideo librū appellare mens fuit: ut paruo te munere magno: sed nomine ꝓmererer: risus licet nr̄a tibi oīa placere: tn̄ ita te fallere cogitaui. Est ⁊ inter amicos hic fallendi usus: pauxillum pomoꝝ uel exiguum obsonium missuri: uase argēteo inclusum candido lintheo obuoluimus. Nec plus nempe qd̄ mittitur: nec melius: sed accipienti grati⁹ honestius fit mittenti. Sic ⁊ ego rem paruā pulchro uelamine honestaui. Cūqꝫ epistolam possum dicere: librum dixi. Qui tibi non idcirco vilior fuerit: qꝫ litturis ⁊ additionibus plurimis intertextus: ⁊ pleno vndiqꝫ margine circūfertus est. Et si enī oculis demptū aliquid sit decoris animo tn̄: tantūdē gr̄e additum uideri debet: qꝫ hinc uel maxime te mihi familiarissimū intelligis: cui sic scribā: ut additiones ac lr̄as: ceu totidem signa familiaritatis ac pignora dilectionis aspicias. Nec preterea dubitare possis meum esse qui ⁊ manu mea olī tibi notissima scriptus: ⁊ quasi de industria tot cicatricibus deformatus ad te ueniat: memorans tale aliquid de Nerone principe scripsisse suetoniū trāquillum: uenere inquit in manus meas pugillares libelliqꝫ cum quibusdā notissimis v̄sibus ipsi⁹ cirographo scriptis: ut facile appareret non translatos aut dictante aliquo exceptos: sed plane quasi a cogitante atqꝫ generāte exaratos: ita multa ⁊ deleta ⁊ inducta: ⁊ superscripta inerant. Et hec quidem ille. Nil tibi nunc aliud sū scripturus. Uiue mei memor ⁊ uale Pataui idibus Janua. mei doloris in lectulo hora noctis vndecima.

¶ Ad Antoniū supradicti Donati filium de vitādis atrium erroribus. Ep̄la. VI.

Litterulā tuā fili simulqꝫ munusculū recepi pyra scilicet q̄lia nulla qdē ut arbitror tellus fert: nisi italia magna ut Maro ait: parēs frugū utrūqꝫ mihi ꝑgratū fuit. Noli tn̄ hāc te curā ampli⁹ insumere: vis fortasse uestigia p̄ris tui seq: qui mihi qd̄ hēt quodqꝫ nō hēt libētissime largiretur. Bn̄ qdē feceris eum in oībus sequendo. Nunqꝫ eo duce a recto calle virtutis aberrabis. Habes enī p̄rē adhuc tibi forsitan ꝓpter tuos annos incognitū: sed cognoscūt eū alij quoꝝ ego sū vnus. Illū ergo sequere. Illū cole. Illū obs̄ua. Illi crede bonū te ad portū diriget. Neqꝫ despicias qꝛ non est medicus: aut dialecticus loquar. Philosophi enī ueri nulli usqꝫ: dialectici aūt passī multi sunt. Est certe qui adolescentie tue passionib⁹ medeat: ⁊ falsas opiniones qb⁹ illa etas abūdat uerarū falce ꝯclusionū resecet tenerisqꝫ p̄cordijs ueras inserat sententias. Est mihi crede tuus genitor vir bonus ⁊ lr̄at⁹ ⁊ prudēs: ⁊ ut breuiter dicā. Est qd̄ ait flaccus ad vnguē factus hō: tuiqꝫ amātissimus sup paternū etiā amorē: qꝫuis tibi fortassis iterdū aliter uideat. Nā neqꝫ blāditie p̄rem decent: neqꝫ ꝓsunt filio. Et si vo te illū in oībus alijs sequi ueli in hoc vno noli. Neqꝫ enī a te ista: neqꝫ a tua facultate: neqꝫ a tua etate regrunt. Stude mō: ⁊ virilit̄ age: teqꝫ ipsum attolle alis ingenij studijqꝫ: inqꝫ hoc p̄rem nō tm̄ sequere: ſʒ trāscēde: vici enim a te cupit. Magnum iter acturus es. Nihil ut ait Comicus loci est segnitie neqꝫ socordie: de artib⁹ ad quas te ꝯtulisti elice qd̄ tibi utile: quodqꝫ aie moribusqꝫ tuis salutiferū experiris. Reliqua ut uenenū abijce. Nō loquor sine causa. Amor tui ⁊ parētis loqui cogit. Nō illarum artium professores ab infantia usqꝫ ad id tempus. Etas tua tenera est: atqꝫ flexibilis: ⁊ omnis impressiōis capax: multe ibi sunt spine: multi laquei: multi vnci: qui facile ibecillē leuēqꝫ animam arripiant: atqꝫ obtentu scientie a pietate detorqueant. Multa ibi sunt deuia. Multa inextricabilia: quibus inscriptum sit. hac itur ad cognitionem rerū uariarum. Qua qui pergūt: ueniunt ad ignorantiam creatoris omnium. Blandi itineris ferox terminus de promissa luce ad tenebras peruenire. Iter hoc sepe inaduertens anima iuuenilis ingreditur ⁊ credula omnium ⁊ cupida. Est enim non inficior animis nostris: ⁊ p̄sertī nobili preditis ingenio discēdi sciēdiqꝫ dulcedo que dā insita: sed rōnis imperio moderanda. Multa sunt enim que nescire ea demum scientia sūma est. Habet ars fere omnis boni aliquid: vis discretionis exigitur. Caue igitur fili nunc dū tempus est: anteqꝫ impliceris: eoqꝫ peruenias vnde non redeas. Spero quidem de tua indole qꝫ supra etatem scies reiectis uanis apparentibus: existētia ac mā sura decerpere: ut fias non uētosus disputator: ſʒ realis artifex ⁊ ad summā talis vir qualē pater tuus ⁊ ego ⁊ oēs qui te diligim⁹ expectamus. Cura ut sis doctus ⁊ si potes phūs: qd̄ esse aliter nō potes nisi sapiētiā uerā ames: vis eē sapiēs ac doct⁹. esto pi⁹: amator sciētie: sed virtutis magis: amic⁹ Aristoteli: sed amitior Christo sine quo fundamēto: qcqd edificas ꝓculdubio ruiturum est. Christi aūt inimico esto hostis auerroi: ⁊ lege illū psalmi locū. Absorpti sūt iūcti petre iudices eoꝝ: ⁊ q̄ diuin⁹ ibi loquit̄ Augustin⁹. illō quoqꝫ tibi p̄suade ⁊

Flaccus

Comic⁹

in pectus tuuz quãto potes altius demitte: q nisi ualde te amarẽ ⁊ ualde tibi metuerẽ: ista nõ dicerẽ. Neq3 võ q2 sim doctior: sed q2 suz senior te moneo. Narrabis tñ hec cum pmũ poteris patri tuo amico meo: ⁊ si ɔsiliũ meũ ꝓbat bene erit. Alioqñ fac q ille iubet qui te genuit. Uale.

¶ Ad Franciscum quendam adolescentem romanũ rhetorice studiosum. Ep̄la. VII.

Ua prior epistola que serius ad me uenit: tui mihi nominis nouũ peperit amorẽ: delectatus suz ingenio: delectatus stilo: ⁊ qđ minime soleo iuuenilib⁹ blãditijs atq3 affectu isto: tã uehemẽti: qui nullo ignoti hois ex merito: sed e sola amantis pietate proficiscitur. Senis amor in adolescẽte signũ optimũ. Romana deniq3 delectatus origine qua nulla sub celo clarior: aut fuit: nisi fallor augurio aut futura est. Adde q haud q̃q3 silẽtio obruendũ erat: q2 ep̄le auctor illius op⁹ est: magnanimi ⁊ inuicti pandulphi: quo nil cari⁹ hẽo in terris. Altera autem epistola ingentez mihi metum attulerat ac merorez super morbo graui atq3 ancipiti Petri nostri rhetoris tui: ⁊ amici mei optimi. Quez eni tãti viri casus ad lachrymas nõ moueret nisi hostis esset scientie ac virtutis? Ita sane mihi persuadeo neminẽ esse mortaliũ: qui me magis illum amet: quem ꝓfundius sua tangat aduersitas. Cõsternato equidem mestoq3 aio: ⁊ humentibus oculis ep̄lam illam legi: atq3 illicet ut iubebas: iubebat ⁊ pauor meus mẽtẽ vultum uocẽ manus ambas ad celũ tollens oraui boni ois auctorem ne adhuc virũ mũdo utilem eriperet: neu me hoc vite solatio spoliaret: neq3 me illi sed illũ mihi superstitem eterna fatoꝝ lege decerneret. Id enim uero sepe me peccatum in amicis alijs: sed heu uota sepe irrita fuisse mestus memini. In hoc autem ⁊ si ego pcator indignus: q2 tamen preces in se digne sunt exauditum iri spero: eoq3 maxime q mlti interfluxerunt dies: ⁊ nil noui audio. Neq3 võ talis viri obitus famam publicam: neq3 illa aures meas ad nil aliud nunc intentas fallere potuisset. Uiuit ergo: ut auguror Petrus meus: ⁊ ut diu hic felix: tandem in celo semper felix viuat: Christum precor. At tu illum solare meis võbis ⁊ ut spes fessas erigat: atq3 humana ferre sciat humanitus admone: postremo mei memorem saluere illum iube ⁊ Uale.

¶ Ad Matheum longum archidiaconuz lacodieñ. de utriusq3 statu. Ep̄la. VIII.

Rat forte dies festus ac solẽnis quem mihi solẽniorem fecit ac letiorem tuarum aduentus subitus lr̃arum: dies inq̃ qui ad uestigia saluatoris adoranda reges olim ab oriẽte perduxit. Nunc ad me predulciter salutandum mitissimas talis amici lr̃as ab extremo attulit occidente: videntem omnia Christum testor: vix tale aliquid letius poteram audire. Multos eniz iam per annos de te certi nihil audieram cũ facies tua semp hijs affixa precordijs inhereret: quam inde diuellere: nec locis nec temporib⁹ nec fortune vnq̃ licuit aut licebit. dubitabaz tamẽ ⁊ humani more animi metuebam: precipue postq̃ Mediolano abij: ⁊ amicus meus quidam fidissimus pgamensis rebus abijt humanis: qui uoti mei consci⁹ sepe me de tua vita ac salute certiorem nunc võ: nunc lr̃is faciebat. Quis autem nos mortales nã ꝓmerit: ut neq3 immortalitatem sperare neq3 mortez metuere debeamus: mecum tamẽ ipse recogitans pter te ⁊ reuerendissimum Philippum olim dum in curia que romana dicitur: vsaremur cauellicensem: nunc sabinensem episcopum cardinalem: nullum mihi iam eorum quos a iuuentute dilexerim superesse non poteram: fateor non timere: de utroq3 sollicitus de te autem eo sollicitior quo incertior: ⁊ damna mea metiens atq3 dinumerans crebroq3 suspirans in silentio dicebam. O quid agit nunc ille carus pater ⁊ amicus tuus. O si viuit ⁊ uescitur aura etherea. o si bene secum agitur: o utinã viuat ⁊ ualeat nec me solũ in hac miseriarum ualle destituat. Nunc gratias deo de quo timui iam gaudeo ⁊ exulto: non viuum modo illum: sed incolumẽ audiens. Fecisti optime ut soles omnia qui breui epistola lõga me sollicitudine liberasti. ¶ De meo vicissim statu: si status dicitur assidue labi: de quo in parte tuarum litterarum ut scriberem postulasti breuibus accipe. Sum animo per Christi gratiaz quieto satis ac tranquillo: ⁊ iuuenilibus nisi fallor pridem passionibus expedito: contemptor magn⁹ omnium qui miratur humanum genus familiariter tecum: sed in domino glorior: q2 licitum mihi spero. Corpore diu sanus fueram: hoc biennio infirmus ⁊ sepe pro mortuo habitus: viuo tamẽ adhuc quantuluscũq3 sim tuus ut soleo. In reb⁹ alijs pene omnibus sic est mihi ut erat quando ultimuz me vidisti: ex quo si rite numero hic quartus ⁊ vigesimus annus est tempus vite: prope ne dicã absentie longum satis: potui equidem altius ascendere sed nolui: omnis mihi altitudo suspecta est. Mã si ergo in humilitate mea: id utilius credens: atq3 iocundius ⁊ ad summam nulla re ferme auctor sũ q̃ fui nisi tot annis ⁊ aliquot libellis. Mallem scientia ac virtute nulla re imminutior: nisi ualitudine prospera ⁊ amicis: quos mihi q̃plurimos paucis annis dura mors rapuit: patientiamq3 meam uehementer exercuit. Aliquandiu Uenetijs moras traxi. Nunc sum Pataui in ecclesia residens. Fecit deus inscio me ut tempestiue admodum inde discederem instante inter has urbes hoc grauissimo quod nunc seuit bello. Futurus ibi suspectus hic sum carus. Magnas tamen partes temporuz rure ago: nunc etiam: ut semper solitudinis appetens ⁊ quietis: lego. scribo. cogito. hec vita. hec delectatio mea est: que mihi semper ab adolescentia mea fuit. Mirum tam iugi studio: tam pauca tanto in tempore didicisse: de reliquo autem nulli hominum inuideo. Nullum odi: ⁊ quod ante longissimum tempus scripsi. Nullum despicio nisi me. Nunc multos despicio: primum me. Fuit igit̃ prima etas mihi tumore atq3 errore iuuenili contemptrix omnium preter se media autem grauitate virili sui solius contemptrix: hec ultima libertate senili ⁊ sui ipsius ante alios ⁊ pene omnium: nisi quos virtus clara contemptui eximit: rarum genus. ¶ Ad hec nullum ualde metuo: nisi ualde amem. Nihil ualde cupio nisi bonum finem. Turbam famulorum uelut hostium fugio: fugitur⁹ omnes si liceret. Id ne liceat etas atq3 fragilitas efficiunt. Uisitatores nullo usquaz secessũ: nullis latebris fugere ualeo: honorificum vite mee tedium ac laborem. Extruxi mihi in collib⁹ euganeis paruam quidem sed decoraz atq3 honestã domũ. Ibi

reliquias vite qua datur:in pace exigo: τ defunctos τ absentes amicos tenaci memoria animiq; ulnis arctius semper amplectēs singulariter tui memor: tuiq; cupidus si qua fors sineret. Neue quid te lateat mearum rerū:sepe per hos annos a romano pōtifice atq; imperatore:quetiam a francorum rege:aliisq; pncipibus multa cū instantia :ac sepe magna nescio quidē cur:qd ne ob meritū sed qd magis reor fato quodā euocatus eque omnib⁹ hacten⁹ surdus sum. Contra multorū enim sniam sic expediens arbitror libertati. Sed nimis te detineo:pce oro: τ Uale patauii ad uesperam epiphanie.

¶ Ad Pandulphū malatestā familiariter. Epl'a.IX

e Pistolā tuam vir clarissime plenā tue illi⁹ antique mūdo quoq; iā notissime charitatis:ante nō multos dies accepam: dumq; τ aliis ex causis τ ut tibi opportunius rūderē dimisso rure:ubi libentius multo q̄ in urbibus habito patauiū rediissē:tibiq; qd placiturū certus erā de mea salute anxio scribē meditarer ex longa me scilicet egritudine,ppe iā sanitati redditū: credo ut mestā potius vitatem q̄ letū mendaciū audires celitus effectum:ut me subito ad.viij. idus maias familiaris mea violētissima febris arriperet: querūt medici τ quos domini iussus urgebat: τ q̄s nostra trahebat amicitia τ multis altercationibus hincinde habitis nosti morem diffinierunt me nocte media moriturum: τ erat iam noctis illi⁹ pma vigilia:vides q̄tulū mihi vite spatium restabat:si uera essent:que hij nostri fabulātur Hyppocrates sʒ quotidie magis:ac magis me in illa quā de hijs semper habui opinione ɔfirmant:dixerunt vnicū longiuscule remedium vite esse:si fidiculis nescio: quib⁹ astricto somnus abrumperet. Sic me ad aurorā forsitā peruenturū exigui spatij tediosa merces. Cū tn̄ somnū mihi in eo statu eripe eēt haud dubie mortē dare. Itaq; nihil obtempari. Nā sic amicos oraui:sic famulis mādaui:ne qd qd a medicis dictū sit:meo vnq̄ fiat in corpore. Si qd penitus fieri debet ɔ̄riū fiat:proinde noctem illam dulci ac profundo placideq; morti ut ait Maro:simillimo sopore transegi. ¶ Quid te vbis morer? Nocte media peritur ū mane redeūtes forte ut ex equijs interessent scribentem inuenerunt: τ attoniti nil aliud qd dicerent habuere nisi hominem me esse mirabilem:totiēs in me decepti τ elusi:nec iterum τ iterū impudēter asserere desinūt qd ignorāt nec clipeū aliū inueniunt:quo ignorātiā suā tagāt Et ut sim fortasse mirabilis quanto ipsi mirabiliores:nam qui illis credūt non iam mirabiles:sʒ stupendi sunt. Hic ergo sum vir īclite sic mea me fors vsat τ reuersat: τ q̄q̄ sanus videar:nonnunq̄ semper tn̄ ut arbitror eger sum. Alioqn vnde tot tā rapide febres erumperent vicissimq; repullularent. Sed ecce ut aut nocte illa media obijssem:aut instanti obeam quid ad me. Ad hoc ibam. Et qd nocet mox casurum cadere:seu quid prodest surgere ilico ruiturum? Quando tn̄ generosum animū tuum hec tam humilis cura cōtingit ut scire cupias q̄liter mihi sit:scito me de statu mei corporis prorsus incertum neq; me solum:sed omnes quicunq; hic viuimus mortales:eo me tn̄ incertiorē quo visibilius quotidie ipsa cū morte ɔfligo:que siue me cōfestim oppresserit:ut iam quater intra vni⁹ anni spatiū minata est:siue diuticule distulerit:diu nō pe non differet. Christo deo meo eque de omnib⁹ grās ago. Ipse enim nouit quid mihi expediat. Et ipse faciet. Utrum sane sit melius mori an viuere: deus scit:hominem quidem scire arbitror nemine ut moriens apud Ciceronē ait Socrates. In me tandem sic diffinio. Nec tibi virū optime:nec eorum quib⁹ carus sum cuiq̄ amplius cogitandum aliqd uel optandum nisi bonum finem. Et certe iam tempus est. Non expedit ad fastidium viuere:ad satietatem sufficit. Tu viue feliciter mei memor: τ uale inter colles euganeos.vj.idus Junias.

¶ Ad eundē se tempore pestis ad loca salubria euocantem. Epistola.X.

q Ua breuis ac predulcis epl'a:qua nil suauius cogitari potest:ingentem mihi letitiam in aduersis attulit ac solamen:q̄uis nouū uere nihil attulerit. Scio eni ab olim cor erga me tuū:at qd tritum τ uetustū in animo meo erat:tua hec psens scriptura renouauit. Itaq; tantam inde dulcedinem legens cepi:ut presentium immemor dolorum totus in tui vultus:multumq; diuq; ex optata mihi presentia respirarem: τ quiescerem:tātusq; me subito scribēdi ardor arripuit:q; si eū sequerer τ hos digitos iam defessos: τ occupatas maioribus aures tuas fatigarem. Sed desiderio tempus deest:meq; aduersa impedit ualitudo:vix q; hec pauca perscribo: vnum hoc ergo suffecerit: oblationes tuas reuerēter amplector: τ quas possū grās ago:ueriq; deū Christū testor:me de nullo homine magis sperare q̄ de te: τ siqua in fortune:que regum quoq; diademata vsat:ac pterit ad indigentiam coarctarer:nullus me q̄ tuā:seu domum:seu arculam:seu villā fidētius aditurū. Nēpe quā expientiam me docuit meam esse:uenirem fateor cupide quo me uocas:nō metu mortis ipulsus sed desiderio tui tractus:nisi statu mei corporis ipediret. Nobilis aūt uere meritoq; gratissima mihi charitas tua est:sin secura mihi metuēs nil timēti. Pone hunc igit̄ metū queso nā:nec Patauii: nec Uenetijs quibus nunc in urbib⁹ pestis regnat sed inter colles euganeos suʒ loco quē nūcius hic tuus me mōstrāte oculis suis vidit delectabili admodū ac salubri. Ad quē τ mei amore τ locorum speciē capt⁹:harū dn̄s regionū amic⁹,tuus sepe uenit τ morulas mecū trahit. Reliquū est ut scias me tue mihi charissime:facie licet icognite ɔiugis trāsitū mesto aio pcepisse:nō tā ,ppter eā que relictis his miserijs haud dubie nūc felici vita fruit̄:is sibi ut nobilitatis atq; originis sic romane pudicitie splēdor fuit:q̄ ,ppter ai tui statū quē turbidū suspirijs atq; vndātē fletibus cogitabā. Quis eni tanto nō moueret̄ dāno? Multa hic dici possunt:larga est mā:sed angustū tēpus:hec oium sūma est: tua magna virt⁹ τ magnis in reb⁹ sepe cognita magnā hanc vincat aspitatē. Id magnitudinē tuā decet:hoc igit̄ fac τ Christus ɔsolator optim⁹ te solet. Uale arquade Kal'.septembris.

Laurat quade

¶ Ad eūdem se tempore belli ad loca pacifica iuitātem. Epistola. XI.

n Ec cessat tua mecū nec lētescit humanitas grām habeo q̄tā q̄sq̄ grati hois speret e pectore. Anno altero ut me faucibus semētis late pestis eriperes blandis scriptis ac nuncijs ad loca salubria euocabas. Nunc belli minis erept⁹ ad loca pacifica me iuitas.sicin oi discrimis

Inq; omni siue elementorum siue hominum motu pia me amplexus memoria te etate filium amore: ac sollicitudine patrē geris: urges litteris que pos sint duris e rupibus saxa conuellere. Addis comi tes: addis equos: nihil omnium pretermittis: quā uis ⁊ equorum ⁊ comitum satis sit: ⁊ desiderij infi nitum. At virium ⁊ vigoris corporei parum est: oc cupationum vero longe nimium. Hec ad te properan tem animum meum frenant. Adde asperum tēpus: iter intractabile: ⁊ super omnia pudorem hoc in sta tu rerū abeundi. Nolim q̄ nunq̄ fui timidus nūc videri. Quod si res iste mitescerēt: fieri posset: ut cir ca ueris aduentum presens te inuiserem: tuisq; nec minus meis oculis aliquando morem gererem: te cumq; quiescerem. Neq; est opus ut locorum ameni tate solliciter. Scio loca eē qualia ⁊ tu scribis ⁊ ipē olim aliqua puer vidi: ⁊ preterea locus omnis ubi tu sis nunq̄ nisi amenus ac iucūdus videri animo meo pōt. ¶ Nugellas meas vulgares: que utinam tuis manibus: tuis oculis: tuoq; iudicio digne eēnt per hunc nuncium tuum ad te familiariter uenien tes videbis non patiēter modo sed lete: non dubi to cupideq; atq; aliqua uel extrema bibliothece tue per te dignabere. Multa ibi comperies excusa tionis egentia: sed benigni censoris iudicium subi ture ueniam non desperant. Ante omnia opusculi varietatem uagus furor amantium de quo statim in principio agitur ruditatem stili etas excuset: nā que leges magna ex parte adolescens scripsi. Si excusatio ista non sufficit: excuset tue petitiōis au ctoritas cui negare nil ualeo. Inuitus fateor hac etate vulgari iuueniles ineptias cerno: quas oibus: mihi quoq; si liceat ignotas uelim. Et si enim stilo quolibet ingenium illius etatis emineat: ipa tamē res senilem dedecet grauitatem. Sed qd possum? omnia iam in vulgus effusa sunt: leguntur q; liben tius q̄ que serio postmodum ualidioribus animis scripsi. Quomodo igitur negarē tibi sic de me me rito tali viro: tāq; anxie flagitāti que me inuito vul gus habet ⁊ lacerat? Qualiacūq; sint igitur nō ha bes quod querari: habes ⁊ enim quod petisti. Tu mō te iussisse pater romane memēto. Inq; meis culpis tu tibi da ueniā: ut ait Ausonius magnus ad theo dosium augustum. Ad hec ⁊ plebeios atq; incom ptos apices scriptorum raritas absoluat: qui hinc famoso quondam studio mirum dictu fere nulli sūt. Tarditatem vero scribentis inertia ⁊ bellorum fragor: diu ante missurus hec fuerā nisi mars circūtonās uetuisset. Incorrectionem operis si qua occurret: mea excuset occupatio qua obsessus feci hec per ali os reuideri. Deniq; exterioris habitus pauperta tem mea excuset absentia: profecto enim si fuissem presens dum in libri formā ligaretur ⁊ sericū tegmen ⁊ fibulas saltem argenteas habuisset. Multa nūc de tua graui egritudine: que me uehementer exter ruit ⁊ afflixit: multa quoq; de tuorum casibus mihi pro virili parte flebilibus stilo sese offerunt: que iā fessus calamus recusat. Nolo quidem putes illam me epistole tue partem sine suspirio: ne dicā lachry mis legisse qui mihi in eternū uenerabilis ac pcla re ꝯiugis simulq; magnanimi fris tui dulcē acer bāq; memoriam renouauit. Illa enim quem suis nunq̄ sed tuis oculis tātum vidit: non aliter q̄ pa rentem me dilexit honestiq; vicē meruit amoris. Ille autem familiarissime cognitum ⁊ amauit ⁊ co luit: non verbo tm̄ ut huius temporis mos est: sz re⁊ libus multis ⁊ magnis obsequijs: ⁊ ad summā alter immo idem ipse mihi pandulphus euaserat. Itaq; coram Christo loquor vix alij duo mori poterant: qui cor meum pari cuspide vulnerarent. Sz quid agimus non est preter patientiam remedij genus ul lum. Id tibi suadere supfluum non solū: quia res hec a maximis viris ⁊ a me pusillo sepe tractata est. Sed quia quicquid etiam hac in parte dici solet aut dici pōt: tibi notissimū sit optet prudētissimo atq; obseruantissimo casuum humanorum. Illa omnium ꝯsolatio summa est: q̄ ambo rectum iter ad supos tenuisse credendi sunt. Ea amborum vita fuit. Ea insignis matrone fides: pietas: castitas: ea viri illu stris excellētia. Cessat igitur altera dolendi causa. Si quid enim mali accidit nobis accidit. Idq; ipm magnitudine animi superandum est: ne nimis nos amare nimis molliter ferre nr̄a incōmoda videa mur. Uale. Patauij pridie nonas Janua. algentibus digitis: ⁊ feruente bello.

¶ Ad Philippum sabinēn. episcopum sedis aplice legatum. Epl'a. XII.

a Udieram non multis ante diebus tue ru morem egritudinis per lr̄as egregij eqtis filijq; mei amantissimi ac deuoti tui illius qui de tua salute sollicitus: animiq; mei ꝯscius mi hi scripserat te grauiter egrotasse: rem tamen ad sa lutem iā spectare. Me vero non tam conualescentie q̄ egritudinis rumor mouit. Omnes enim hoies facile que cupiunt credunt. Unus ego que metuo. Itaq; laborem vie cogitans ⁊ anni tempus: ⁊ eta tis aduersum: non eram sine pauore perpetuo do nec lr̄as tuas tandem animi dubius ac suspensus accepi: tum salute tua cognita metuq; seposito to tus in gaudium versus: ⁊ pia uota ⁊ grarum meritas actiones diem festum egi: non letius audierūt gre cie populi se romani ducis edicto: uoce pconia li bertati redditos q̄ ego tuarum testimonio lr̄arū: te superni regis imperio liberatum. Quidni autē ex omnibus quos ab adolescentia dilexi tu mihi pene iam solus superas: diuq; superes precor: cū q; erit abeundum bene feliciterq; adeas me pro gresso: dura nempe ꝯditio diu viuentis: suaq; oia pignora pmittētis: ⁊ nigra ueste (ut ait satyricus) se nescentis. ¶ Tuum sane ad has partes aduentum lete audio: quem ⁊ tibi gloriosum ⁊ italie utilem ac felicem spero talis te innocentie ac virtutis fama puenit omniumq; iā animos occupauit. Gaudeo singulariter propter me: cui iam hinc vicinitate lo corum uera utinam spes offertur id quod vnice cupio faciem tuam saltem semel anteq̄ moriar reuiden di: cuius aspectu. O sors rerum inuida pene iā q̄ tuor integris lustris priuor. Quāuis enim anno re tro tertio gl'ioso pontifice tunc Urbano quinto te q; certatim euocantibus. Romam versus iter arri puissem: quo tunc nouiter illius viri auspicijs ac du catu eccl'ia Christi nimis diu peregrinata: sed non satis diu mansura redierat: medio tm̄ calle morbo graui: dicā uerius: temporali morte preuentus re trocedere sum coactus: neq; illū videre neq; te re uidere contigit. Quem casum ex meis ad eum: ⁊ multorum huius ore procerum lr̄is intelligere po tuisti. Nec sim dubius doluisti. nūc nisi in finē mea mihi sors iuiderit te tenebo: dexterāq; illā oscula bor: vnde mihi tot dulces epl'e: tot pie cōsolationes

Ausonius magnus

Sa cus

tot salubres monitus prouenere. Et q̃uis hoc tē-
pore quo nos interuiximus in eodē semper ego ue
stigio permanserim interdū licet inuitatus ascende
re. Tu nō quātum mereris multū tamen uel inui-
tus ascenderis: omni quidem tempore vir illustris
Sed tunc ꝓsul exiguus: nunc maximꝰ cardinalis
familiaritate nihilominꝰ illa antiqua indulgentis-
simum patrē meū amplexus in memoriā tempo-
ris retroacti: ⁊ earū peregrinationū rusticationū
qꝫ quas olim tuo in rure ad fontē sorgie per longū
diem usqꝫ ad uesperā in siluis cibi obliti: earumqꝫ
vigiliarum quas ibidem inter libros somni imme
mores longis noctibus ad aurorā mira sepe cū uo
luptate transegimus reuocabo. Que omnia nūq̃
mea memoria dilabuntur: nec dilabi quidē possūt
non modo alpibus aut freto angusto: sed ne toto q
dem oceano: aut etiam ipsa lethe transmissa: quan
do tibi quotidie iuuenili ardore noui aliquid inter
mlta solitarie vite libros duos quātilibet deuotio
ne dictabā. Quos tam lete: tāqꝫ alacriter suscepi-
sti: ut sicut mihi post litteris tuis inotuit pene oēs
alios libros abijceres: ⁊ illos tibi ꝯtinue ꝑter mo-
rem etiam ad mensam legi faceres. Mihi autē ad
reliqua ingens hac tua tāta dignatione calcar adij
ceres. Quanto ergo cū gaudio hunc ꝓrimum dies
sperem ipse cogita: qui animum meū vides. Par
cat tamē illis deus qui humeris tuis lōgo ⁊ hone
sto labore fatigatis hoc tā graue licet honorificū
pondus imponere uoluerūt idqꝫ pōtifici suaserūt.
Nosco aūt mores: dum eis bene sit qualiter sit ali
is nō curāt. Neqꝫ alienos labores aut pericula: sꝫ
suas tm̄ cogitant uoluptates. Sunt ex eis qdā q-
bus bonoꝝ oīum sit inuisa presentia: eosqꝫ non tm̄
abesse cupiant: sed non esse ut liberius possint sine
ꝯdictore ⁊ sine ꝯspicuo teste peccare. Sed illorū
qualēcūqꝫ propositum vtat in bonum deus. Et fa-
ciet spero: de hijs nil ampliꝰ in presens: nisi ꝙ eū
ipsum cuius incipiens mentionem feci adolescen-
tem rare indolis atqꝫ clarissime: qui summo ⁊ reue
renti amore te diligit ⁊ moribꝰ tuis captus te in pa
trem vnicū preelegit obsequijs atqꝫ honoribꝰ tuis
toto animo deditū: tibi non aliter q̃ me alterū re
cōmendo: qd̄ non facerē tam fidenter q̃uis ⁊ pro-
pter optimi patris memoriam omnia debeam: ni-
si eum tuo bonorūqꝫ omniū fauore dignissimum
iudicarem. ¶ Restat ut ad id respondeā quod in
quadam litterarum tuarum parte perlegi: te ponti
fici de me meisqꝫ de rebus digressu ultimo locutū
nomēqꝫ meum multo vborum onere celebrasse eo
rum litteris qui collogo interfuere cognoui. Illū
vo ⁊ benigne suscepisse ꝫmonem ⁊ liberaliter respō
disse. Neutrū miror. Nā ⁊ ipsius dū se adhuc ro-
muleo cardine ꝯtineret primum nuncijs: dehic vi-
ua uoce dum post Urbanū romam petens me tici
ni compisset: demū ubi supremum gradū humani
status attigit mitissimis litteris magna sue beni-
uolētie argumenta ꝑcepi: ⁊ tu qd̄ solitus es fecisti
grās agerem: nisi ꝙ ⁊ semel pro oibus acte sunt: ⁊
rem suā bene gerentibus grē nō aguntur. ¶ Ulti-
mum est: qd̄ ais ingenti gaudio exultasse tuū cor
in eo ꝙ masculos de me rumores audieris: qui q̃
uis grauibus morbis ⁊ multiplici uexatus incom-
modo: bonū dicor animū habuisse. Non ad meā
pater optime sed ad Christi laudē sit dictum ut ⁊
uberius tu gaudeas: ⁊ sibi pro me gratias agas:
qui hunc mihi animū dedit. Cum in malis: si sic
dici debent: meis amici ad me quotidie conueni-
rent meqꝫ viso discederent lachrymātes: ego nec
suspiriū vnq̃: nec lachrymulā vnam fudi: sꝫ māsi
imperterritus ⁊ letus: ita ut ipsos medicos me ma
nibus ꝯtrectātes sepe cogerem in stuporē. Et me
ipm̄ coegissem nisi ꝙ eam mihi patiētiā nō ex me:
sed ex celesti auxilio sentiebā esse: qd̄ cum semper
presens hijs mihi temporibꝰ presentissimū fuit: ut
crebro in memoriā rediret aplicum illud ad corin
thios: fidelis aūt deus est qui non patietur uos tē-
ptari super id qd̄ potestis: sed faciet cū temptatiōe
etiam prouentum ut possitis sustinere. Certe uehe
mēs ista temptatio que me prope usqꝫ ad vite odi-
um adduxit. Et si huic mortali corpusculo ualde
nocuerit anime profuit ut spero. Agnosco fragilita
tē meam. Agnosco misericordiam dei mei: qui pa-
tientiā meam insperata sanitate remunerauit. Di-
cā rectius misericordiam vnam altera misericor-
dia cumulauit. Scriptū est enim. Miserebor cui
misereor. Et misericordiā prestabo cui miserebor:
hijs duabus misericordijs tertiā si sibi placet adij
ciens: ⁊ has tantas asperitates quibus me noluit
exerceri meis in rōnibus poni iubens: de reliquo
debito liberalis ⁊ pronꝰ ad ueniā esse uelit: sangui-
nis sui memor: qui non meis tantum sed omnium
hoīum piaculis iusta sub lance ꝑponderat. Quar
tam quoqꝫ misericordiam tribus accumulans tm̄
saltem mihi viriū cum sanitate restituat: ut quod
semper optaui quodqꝫ ad primam aduentꝰ tui fa-
mam etiam speraui possim demum ad te visendū
pergere. In hijs tamen inqꝫ omnibus dei uolūtas
fiat. Si hic non possum ipso duce in prima te vide
bo: hoc extremum mihi Christe ne neges. Nō me
ab illo post mortem separes quē in hac vita charis
simū sensi. Posco ego de meo vnico peccator hu-
milis quod de suis duobus Gratiano ⁊ Ualenti-
niano sacer poscebat Ambrosius. Illud interest:
ꝙ is suis ea prece prospiciebat: ut essent secū. Ego
hac pater amantissime mihi prospicio ut sim tecū.
Uale. Arquade. vj. Kal. Jul.

Aplus

Ambrosius

¶ Ad Franciscum bruni pape secretariū de qbusdā suis secretis affectibus. Epla. XIIII.

Missis familiarium rerum curis: quibus ingentem epistolam cōpegisti: quas nec sti
lo dignas censeo: ⁊ de quibus agendi locꝰ
alter dabitur: ad id uenio qd̄ me ꝑmit: quodqꝫ tu-
is in lris ridens legi Philippus sabinensis viroꝝ
optimus ⁊ eccl'ie mundoqꝫ utilis mihi vo superin
dulgens pater in legationem italicam profecturꝰ:
⁊ in crastinū moturus sero papatu adijt: ⁊ accepta
licentia post omnia ut latius nomen meum memo
rie eius imprimeret me sibi recōmendauit instan-
tissime: rem serena fronte ⁊ vbis lenibus approbā
ti urgente demum hora: ut paucis multa cōpͤhē
deret. Habeto iquit oro pater sanctissime commē-
datum hunc hominem: ⁊ ꝓpter me qui ad eum su
pra q̃ dici possit afficior: ⁊ ꝓpter seipsum magis.
Crede eni mihi uere phenix vnicus est in terris.
Hoc iterū atqꝫ iterum cū dixisset abijt. Unus aūt
e patribus reuerendis qui digito celum uoluunt il
lo iam digresso sermonē de me habitum reassum
psit ⁊ laudatorem: ⁊ laudatum mordaciter irri-
dendo phenicis appellationem in diuersa distor-
sit. Et quamuis tu insita modestia utrunqꝫ sup-

pꝛesseris. ego tñ ⁊ qs fuit ⁊ qd dixit q̄si rebus ip̄is interfuери nosse mihi videoꝛ. Pōt plane ⁊ nā tumidus ⁊ foꝛtuna qcqd sibi in os amplū uenerit de me loq olī sibi dilectissimo: nūc inuiso: ipse quoqꝫ interdum carus mihi: nunc ex merito odiosus. Utriusqꝫ si cām mutationis ex me queris dicam bꝛeuiter Ipse me ꝑpter inimicā suā v̄itatē odit: ⁊ pꝛopter libertatez que superbie semꝑ aduersa est. Ego illū odi pꝛopter multa: sed in p̄mis ꝑpter amicuz sibi mēdaciū: cuius ut vno v̄bo expediā ipse quoqꝫ cū diabolo pater est. Et de illo quidē satis imo nimis est dictū q̄ꝫq̄ꝫ ⁊ multo plura si libeat possim: ⁊ nullum timeā nisi quē diligo. Ip̄m v̄o non diligam ut audisti. Et o utinam ipse ⁊ ego simul equo in statu rerū temporaliū non ego magn⁹ ut ipse hoc enim nouit Chꝛistus nollē: sed ipse paruus ut ego alicubi iustis sub iudicib⁹ viuerem⁹. Cito eni nisi falloꝛ augurio: nō ego qdez fenix: qꝺ amore linceos alioqn oculos pꝛestringente laudatoꝛ me⁹ asseruit: uerū ipse bubo esset aut noctua: hec stomaco idignāte ꝑfuderim. Credūt eniz ꝑpter male partas ⁊ male perdēdas opes sibi omnia licere. Sed est ubi ut copia sic inopia dat animos ad loquendū. Multisqꝫ silētiū indixere diuitie. ¶ Illꝺ quoqꝫ tuis erat in lr̄is credere te papā optime uoluntatis erga me Uerūtamē ꝑpter turbā famelicoꝝ cardinalium: quos de ꝓfundis ad eū statū nuper assumpserat: nec uolūtatez in actū traducēdā: nec magnificū inde mihi nunc aliquid te sꝑare. Age v̄o expleat illorū sitiz si pōt: quā nec tagus certe nec hermus nec pactolus: nec postremo ut sit aureus totus explebit oceanus: de me aūt nō curet. Ego eni nihil sitio nihil esurio: nisi ut modicuz hoc qꝺ restat si dabit̄ bene viuā bene moriar: ad qꝺ utiqꝫ magnis opib⁹ non est op⁹. Sane si hac duodena uoragine expleta: siue ut loquar rectius irritata nomē meum de⁹ suā ad memoriā reduxerit de me disponet ut videbitur haud equidē in magno posueri discrimine: siue aliquid magnū mihi fiat: siue modicuz: siue nihil. Eque ad oia p̄paratus est animus: ⁊ honores pati didicit ⁊ repulsas. ¶ Qꝺ si forte qm̄ hoc in dubiū uenire pōt qd cupiā seu qd uelis roger. Ad p̄mū rn̄debo me nil cupe eoꝝ que ab homine dari possunt. Ad 2^m^ dicā me nescire ut hijs qui in talibus nec vnā vite totius horā posui. Addā tamē qꝺ apꝺ Ciceronē cotta: omnib⁹ uere inqt in rebus qd non sit citi⁹ q̄ꝫ quid sic dixerim: pꝛelaturā itaqꝫ nullā nolo nec uolui qdē vnq̄ꝫ: similiter neqꝫ aliꝺ qcq̄ꝫ q̄ꝫuis opulētissimū cui cure aliquid sit adiūctū. Satis est mihi vnius anime mee cura. Utinamqꝫ sufficiā: de religis ut libet: vnū signāter admoneo: ne qua te spes urgeat: ut qꝺ in tuis nunq̄ꝫ faceres meis impoꝛtune aliqd agas in reb⁹. Quiduis pene q̄ꝫ ipoꝛtunus esse maluerim oia mihi fere obici: uel ab amico patiar uel ab hoste: mō non sit dolus malus uel ambitio. Cui hec autē loquoꝛ? Nēpe illi qui ⁊ si nō vultū certe animū ⁊ mores ⁊ oēs reculas ac speculas meas nouit. Illud etiā scito. Si qd mihi foꝛte collatū erit. cito idipsum alteri ut arbitroꝛ ꝯferri poterit. Ego enim iam deliboꝛ ⁊ sentio tēpus mee resolutionis instare. Heu mihi misero qui non possum dicere que sequunt̄. Certe ego frater p̄ter nālem vite legē: que nō est aliud q̄ꝫ quidā cursus ad moꝛtē bꝛeuis ⁊ lubꝛic⁹ pene oculis video me indies ultra etiā etatis exigentiā ad extremuz rapi ⁊ uehemēter iminui: atqꝫ vmbꝛe in morē euanescere de quo miroꝛ quidē qꝛ nō sic vixisse videoꝛ ut id mihi deberet accidere. Chꝛisto aūt teste non doleo: immo v̄o si pꝛo peccatis meis mihi accidit: ualde etiā gaudeo. Ita enim ⁊ v̄bo ⁊ scripto dudū a dn̄o poposcisse me memini: ut debitū meū in hac vita q̄ꝫtū mihi possibile sit: ⁊ in hijs membꝛis exigat anteq̄ꝫ tēpus ueniat egestatis: si qꝺ sepe petij semel assequoꝛ bene est. Uale.

Cicero (margin)

¶ Ad eundē de ijsdē rebus exp̄ssius. Ep̄la. XIIII.

Et amice quē hijs oculis nunq̄ꝫ vidi: mirū dictu noui meli⁹ q̄ꝫ multos eorū cū quibus plurimos annos egi. Cui⁹ rei cā est in ꝓmptu. Nempe oculos illos quib⁹ magis cernim⁹ in te altius defixi. Siles qdem ⁊ silētij cām scio. Nō scribis: qꝛ nō potes qꝺ optabas scribere. Noli obsecro. Noli dāno dānū addere. Loquoꝛ ipꝛopꝛie. Nullum est dānū cui aliud addi possit. Dānū mihi nō leue est: solito litterarū tuarū solatio caruisse An tu etiā me non nosci? Sepe equidē dico ⁊ scribo eoqꝫ fidentius quo certius uerū scio. Nil est oino qꝺ cupiā nil qꝺ sperez: nisi bonū vite huius exitum: legi eni ⁊ exptus sum ꝯcupiscibilē appetitum infinitū esse: nisi rōne comp̄mat̄. Id iam p̄dē videoꝛ fecisse. Qꝺ si florenti fecerā etate qd nūc reris? Nēpe senilis auaritia stulta est: nec minus ideo ꝙ quotidiana sit: imo ꝯtra quo cōmunioꝛ eo stultioꝛ. Nā quid oro dementius q̄ꝫ decrescēte via augere uelle viaticū? cūqꝫ iter longum securus incesseris in cōspectu hospitij trepidare? Scribe ergo aliqd queso ⁊ si nō magni lucri: at magni gaudij. Scribe te sospitē ⁊ mei memorē satis est: q̄ꝫuis auaritie nihil satis sit: amicitie satis est incolumitas atqꝫ pꝛosperitas amici. Scribe qd de teipso statuas: an in turpi exilio illo mori: an florentissimā tandē in patriā reuerti. Scribe deniqꝫ qcqd vis: mō aliqd scribas: ⁊ signa note man⁹ aspiciens te viuētē ego ac ualētē sciam. ¶ Credis foꝛtasse: qꝛ res apud pōtificem segni⁹ ꝓcedit me uel pudore obrutū uel merore. Absit a me hec tam lenta fragilitas. Absit a te hec tā dura credulitas. Maiora sint opoꝛtet que me dicā deijciant: sed moueāt. Eqdē audita ꝓmotionis eius fama dixi mecū: hic vir tui amātē se dicere ꝯsueuit: posses aliqd sperare si esses illoꝝ vn⁹ qui vndecūqꝫ apparenti spei cupide manuz dant. hoc vnū nihil amplius: donec suauissimā ipsi⁹ epistolā accepi: ⁊ qualē vix ab equalibus meis expeterē: que q̄ꝫuis ⁊ spei magne ⁊ pollicitationis multiplicis pena esset: non me tamē ulterius perpulit q̄ꝫ ut ei per litteras gratias agens ⁊ penitus nihil petēs totū sue ꝑmitterē sanctitati. an non satis superqꝫ satis est mihi: ꝙ chꝛistianoꝝ pater ad me p̄mus ipse sic scripserit: ut nemo melius sit: q̄ꝫ tu qui lr̄as ap̄l̄icas dictasti: in quibus ego ⁊ ingeniū tuū ⁊ filij tui qui meus est filius digitos recognoui: quasqꝫ cū pꝛedecessoris sui lr̄is ut thesaurū seruo: ⁊ quotiēs gl̄iari familiariter cū amicis nolo illas ⁊ has simul pꝛofero: ⁊ vide inq̄ꝫ quid mihi scripserit duo ex oꝛdine vicarij Iesu Chꝛisti. Si quid pꝛeterea me optare putas falleris: uel si quid etiam idignari. ¶ Credo erga me piam pōtificis uolūtatē. Neqꝫ ego in cōmunibus etiaz amicitijs aliud quero. Nam qui utilitatē solā ex amicis querunt feneratores amicitie non cultores sunt. Ut mutata autez sit uolūtas quodqꝫ in reb⁹ fere oib⁹ accidit: stando

Aua- tia s- lis (margin, cut off)

refrixerit quid mirari habeã uel irasci? Nõ sũ3 hu
manarũ adeo inexpt⁹ rerũ. An non põtifex homo
est:an non ore dauitico spiritus sanctus ait. Om-
nis homo mẽdax:nec ullus excipit:an nõ tũc mẽ-
titus est pontificũ omnium princeps Petrus:quã
do cũ iuramẽto negauit qz non noui hominẽ? An
pontifici huic nostro non licet:uel dixisse oli qd in
animo nõ habebat:uel nũc nolle qd uoluit? Neu-
trũ tamẽ credo. Sed habeo ibi ego:habet ꝛ õitas
aduersarios magnos qui toto nisu emolumẽtis ꝛ
honoribus meis obstant. Qui si scirẽt quanti eos
facio quantoqꝫ mihi est melius cum mediocritate
mea:qꝫ eis cum oi eoꝝ pompa atqꝫ inani magnitu
dine:desinerent forsitã aduersari:uel fortassis iui-
die stimulis agitati:multo etiã aduersarent̃ ardẽti
us qꝫtum mihi a bonis ꝛ insignib⁹ viris honoris i-
penditur:mihi inqꝫ. Nã qd sibi fieri putãt non fit
eis:sꝫ eoꝝ infulis phalerisqꝫ. Et qꝫ multi sunt: qui
eos uenerãdo despiciũt ꝛ oderunt. Et quid queso
opes inopes:cum omnib⁹ earu3 curis ac uoluptati
bus? Quid honores inglorij ꝛ uẽtosi cum omnib⁹
infulis onerosis ac ridiculis quibus stulti tument
ac superbiunt: ꝛ sibi placent cũ hijs ipsis ꝛ deo dis
pliceant ꝛ mundo? Quid hec inqꝫ in hora illa no-
uissima infelicem animam adiuuabũt:aut illud ci
batũ diu corp⁹ opipare futurũ mox uermiũ vilem
cibũ visu horridũ:odore autẽ importunũ:horam
quidẽ illam sero uẽturam sibi fingũt? Na3 uẽturã
sciunt utiqꝫ. Jlla võ magne illorũ parti ꝑpter seni-
u3 iuxta est ꝑpter imbecillitatẽ mortaliũ ꝛ vite bre
uitatẽ ꝛ uarietatẽ casuu3 omnibus ꝑpe est: ꝛ lõge
esse non põt. ℭHoc est sane ne quid tibi ꝯtra ami-
citie legẽ celẽ:hoc est vnde tibi irascerer:si liceret:
qd hoꝝ metu ac stupore obmutuisti mecum:ita ꝙ
mihi in aium nunqꝫ uenisset ut crederẽ:hostes me
os ꝙ murice uestiuntur:ualde suspicis:quos ego
ob idipsum ualde despicio ab adolescẽtia spretor
maximus ignauoꝝ diuitum:putas ne quos spue-
rim iuuenis senex mirer? Contra est:multa que mi
rabar iuuenis:senex sperno: ꝛ tu spernere incipies
mox ut te raptanti cupiditati indomite frena sub-
strinxeris pacre oro. Jndignatio loquitur:nõ ego.
Quid enim in ceno illo fetidissimo:iã diues ꝛ ia3
senex heredes miror:quo tibi proficiscendi auctor
fui suadente rei familiaris angustia ꝛ etate ide cau
sis cessantibus tibi digrediẽdi auctor sim? Na3 ut
ait anneus. Quis exitus erit? quid expectas do-
nec desinas hẽre qd cupias? nunqꝫ erit tempus le
ge que sequũtur. Et tibi nõ alteri dici puta lucilio
loquebatur:tibi loqtur:imo oib⁹ eodẽ morbo ani-
mi laborantib⁹. Epl'a est nisi me memoria frustrat̃
vndeuicesima:dixi ego qd debui. Facies tu quod
uoles:dũ memineris ꝙ nitens Florentia te expe-
ctat:olens te iã fastidit Auinio:ubi mori malis eli
ge ꝛ qcqd elegeris ꝯlũ meũ boni ꝯsule. Amor ꝛ pa
uor loqui cogũt. Alioquin non soleo mihi officiu3
rephensoris aut ꝯsultoris assumere. Satis in me
habeo qd reprehendam. ℭUt võ iam tandẽ hanc
ꝛ mihi ꝛ tibi ut arbitror inamenam mãm reliqua-
mus. Jllud ad sũmam meo iure postulo ne ampli
us qꝫ nolo qꝫqꝫ expedit penes pontificem sollicit⁹
sis mei. Nil eni3 mihi posset esse molesti: cõmitte
rem ipsam uolũtati sue ꝛ fortune mee:imo diuie di
spositioni cuncta cõmitto: ꝛ qm̃ nondũ satis notus
videor:cui esse notissim⁹ arbitrabar:bona fide oẽs

tibi latebras mei cordis apiam. Scito igitur ꝛ cõ-
pertum habe:nihilo magis me magnis opib⁹ gaui
surum qꝫ honesta pauptate. Que3 paupertas ani-
mum qetaret:hunc mediocritas nõ quietabit? Ea
võ mihi semp affuit:vnde usqꝫ ad hoc tẽpus sat li-
beraliter vixi ita nulli vnqꝫ iuiderim:cũ multi mi-
hi semp iuiderint:aliquãtoqꝫ magis uereor ne mi
hi si accesserint opes obsintqꝫ qꝫ ꝙ ꝓsint spero: ꝛ
hoc mecũ ipse recogitans:ꝙ epl'a ad te superiore
dixerã:ut si deus nomẽ meũ ad memoriã pontifi-
cis reuocasset de me disponeret ut videret̃ imuto:
ꝛ qd ad hoc attinet oro ne reuocet. Atqꝫ ita sentio
utilius mihi multo esse ꝙ pauperior fiam qꝫ ꝙ di-
tior: ꝛ qui mihi aduersantur ꝛ si ledere cogitent ꝑ-
sunt tamẽ atqꝫ hostilib⁹ animis reb⁹ ipsis mecum
sentiunt. Tu võ quasi spe magna deiect⁹ ꝛ magno
ꝓlio vict⁹ taces:qz me scilicet diuitẽ nõ fecisti: im-
mo võ assurge animo: ꝛ aude contemnere opes:
ut Maro ait:non tm̃ pro te sed pro amicis etia3: ꝛ
siquis forte me ditare uellet obnitere ꝛ ingenti ni
sũ obsta. Ego nũc pontifici nihil scribo ne illum in
memoriam mei sueqꝫ promissionis reuocẽ. Jnqꝫ si
per seipm̃ forte redierit:animũ illi meũ: quem ia3
puto noscẽ incipis clare dic:ut intelligat quãto fe-
licior anacharsis hannone diogenes Alexandro.
Neqꝫ võ tam hoꝝ exẽplis initi uelim:qꝫ ꝯtinẽtissi-
mi xenocratis:qui de quinquaginta talentis que si
bi idẽ miserat Alexander ne donũ regiũ spernere
videret̃ ac nuncios ꝯtristaret:triginta minas tãtũ
magni muneris exiguam partẽ cepit:hũc sequar:
ex omnib⁹ quidẽ que mihi pontifex romanus: aut
dare uellet aut posset litteras suas quib⁹ ualde me
um nomẽ honestauit ꝛ insertã litteris bñdictionẽ
aplĩcam amplector ac teneo. Aliud penitus nihil
uolo. ℭQuid ergo:durus ne adeo es dicat aliqs
ut nihil uelis? Ego võ bonum oẽ seu illud publicũ
seu priuatũ uolo ꝛ cupio:hoc expsso hoꝝ me nihil
que bona vulgus appellat inter bona nũare:qꝫuis
ꝛ delectabilia videãtur: ꝛ sint sepe humanis usi-
bus opportuna:sepe võ pestifera ꝛ funesta. Quid
cupiã ergo si queritur: bonũ illd cupio qd semper
est bonũ:neqꝫ in malũ flecti vnqꝫ põt:uenit in ani-
mum mihi nunc ut ipse tecũ ṽbũ meũ repetam:qd
ad illũ qui me in magnã mutãdi seculi spem erexit
felicissime recordatiõis Urbanũ quintũ scripsi oli
opto ut bene eãt res humane:ut quas in statu pes-
simo viuẽs vidi in optimo moriens relinquã. Jlle
quidem abijt: ꝛ qd mestus dico nobile inceptũ ini
quissima susurronũ persuasione destituit ut daret
intelligi nõ magna aggredi sed perseuerare diffici
le. Abijt inqꝫ ꝛ mox obijt: ꝛ nescio quid de illis sus
picer:nec solus ego sed mũdus qui illius ad redi-
tũ pronũ animum metuebãt:quibusqꝫ ꝑpositũ est
christi ecclesiã quoad possint in exilio detinere. Jl-
le quidẽ diuticule si mansisset in hac vita: diu eni3
nullus hic permanet habuisset haud dubie que iã
cepta erat epl'am meã nouã: in qua quid mihi de
eius habitu videret̃ magna parui hominis liberta
te legisset expressum. Et si ꝑma3 in qua illũ acrib⁹
ṽbis increpueram ꝙ cõmissam sibi petri sedẽ in il
lo fixisset ergastulo libenter legit:remissisqꝫ ad me
litteris copiose admodũ laudauit:qd mihi certis-
simum bene institute mẽtis iudicium fuit:hanc ut
puto multo etia3 laudasset uberius:tãto eni acrio-
ribus reprehensionum aculeis accingebar:quãto

Maro

Ana-
charsis
Dioge-
nes
Xeno-
crates

grauior culpa est clara ꝑncipia deserentis q̃ nō in cipientis: uerū ille ut dixi inter medios apparatus talami huius euasit: seqꝫ ipsum deuotis insultibꝰ festinata morte subduxit. Ego aūt putas ne optare desierim: ut bene eant res humane? Non optare edepol desij: sed sperare. Jlle enim mihi vir vnꝰ aptissimus videbatur efficere qd̕ optabā: quē nec ignorantia nec ignorantie soror inexperientia excecasse: nec delitie infames affectusqꝫ feminei eneruasse debuerāt ut ad eum ipm̄ scripsi latius. Fuit ille uere vir optimꝰ: ⁊ ad omne bonū opus si sinerēt expeditissimꝰ. Sed magna raraqꝫ res est ualde pseuerātia generosi propositi. Jnter tot subdola ⁊ uaffra ↄsilia tot uoces dissonas: tot aduersos flatus stabilē se tenere quid est aliud q̃ ↄtra uētū nauigare feliciter qd̕ ab vno hoie p̄stari posse difficile: seu v̇ius impossibile factu est: fit quidem illud interdum multoꝝ auxilio: multoqꝫ remigū sudore qui illi quē nomino nulli erant. Omnes in ↄtriū nitebantur: oēs uentum sequi: oēs ire in scopulos ⁊ in naufragium cupiebant. Quid vnꝰ ille tot inter aduersātia potuisset? Sed qd loquor? pene ipe dirimere alienā culpam labor potuisset: ille oia cunctis licet obluctantibꝰ si plene uoluisset: uoluit quidē non inficior: sed lētius q̃ tante rei pondus exigebat. Flecti itaqꝫ se sinit pessimam in partem ⁊ ut malis hominibꝰ placeret Christo displicuit ⁊ Petro: bonisqꝫ omnibꝰ. Et quibus hominibꝰ deus bone noluit placere? Nempe hijs qui ⁊ sibi displicebant: ⁊ quibus ipse utiqꝫ nō placebat: nāli iter virtutē vitiūqꝫ odio: o felix si ↄtemptis ⁊ qd̕ maxime suum erat auctoritate comp̄ssis suasoribus impijs generoso ꝑncipio inhesisset eternū iter clarissimos numerādus si ut qd̕ flebiliter nuper scripsi flebiliꝰ nunc rescribam: ipsa in morte que proxima imo cōtigua illi erat qd̕ ita eē scire debuerat: qr cum in oī etate de morte non cogitare stultitia magna sit: tū in senectute demētia atqꝫ insania summa est: ipa in q̃ in morte grabatulū suū ante arā Petri apostoli cuiꝰ hospes erat ac successor ferri iubēs ibi tranqllam ⁊ bone uolūtatis animā emisisset: deū hoiesqꝫ testatus si vnq̃ inde discessum esset nō suā culpaꝫ: sꝫ eoꝝ fore qui tam turpis fuge inuenirētur auctores. Nesciuit hoc agere uel nequit uel ut est dictū noluit: utiqꝫ enim ⁊ poterat ⁊ sciebat. Sic culpas multoꝝ infamiū in se v̇tit: quoꝝ ↄsilio qd̕ bene egerat male euertit. Remitte illi: mi̇sicors Jesu Christe hanc animi mollitiē atqꝫ fragilitateꝫ: ⁊ hanc ⁊ alias culpas oēs ⁊ delicta iuuētutis eius ⁊ ignorātiā hanc senilē ne memineris: qr ut nūc sunt hoies vir meo quidē iudicio bonus fuit. Ego illū oculis qd̕ memineri nunq̃ vidi: ⁊ si a p̄decessore suo missus sepe mediolanum fuerit: dū ibi agebā: sed nec dominoꝝ curias nec loca publica frequentans intra claustrū beatissimi hospitis mei Ambrosij me tenebā: animo autem eū vidi ⁊ diligētissime ↄtemplatus sum: ⁊ ut apud nos audituꝫ est sanctitatis eius fama nunc maxime celebraē: ⁊ miraculis claret: qd̕ nulli ex predecessoribꝰ suis hijs nouissimis accidit. Nihilominus tamen adhuc sancto illi viro detrahitur ab hijs ipsis: vnde me solor: quibus ego peccator ut dixi nō nisi propter ueri odiū odiosus sum. Jlle aūt dictu mirū ob hoc solū: ꝙ romanos cardinales discolos ⁊ errantes Romam: hoc est in domū propriam reduxit: ⁊ reducturus iterū timebatur cardinalibus ipsis nō ut reor oibꝰ: sꝫ olim pessimis odio erit eterno: qd̕ nihil est aliud: q̃ si cecus pia manu fouea eductus ancipiti sueqꝫ domus ad hostiū directus perpetuo directorē suum oderit. Jtaqꝫ quē aliter nequeunt linguis feriūt viꝑeis. Sed eoꝝ virus faucibꝰ impijs inheret. ipi autē quē feriunt hoc non nocēt: utinā nō plus alio nocuissent: sed nec alio nocuerūt virū optimū pessimoꝝ e collegio excludētes: quo nihil illi gratius agere poterant: nihil acceptius. Nullū est eni fere grauius suppliciū q̃ inter dissimiles moribus cōuersari. Felix ille nūc igitur ⁊ securus quos p̄sentes spreuit eorū ex alto maledicta ↄtemnit. Nulla enim tā clara virtꝰ vnq̃ fuit que detractatoribus careret. Et Christus ipse detractatores habuit: ⁊ Maria: quid sperare queant alij? Redeo auteꝫ ad inceptū. Si igitur qn̄ ille spem meā maxime tunc florentem sic repetēte destituit: neqꝫ de hoc pontificibꝰ nostris aut ꝑncipibus cura est: deus ipe hāc mihi qui pōt restitueret ut in statu bono seu salteꝫ tolerabili relinquerē res humanas: q̃ putas letꝰ morerer? pōt ille quidem oia sed hoc vnū peccatis nostris offensus puto nolit: ⁊ merito. Certe dū ad iuuentuteꝫ nostri temporis ⁊ anime vitijs ⁊ corporis habitu deformatā respicio: siqd bone spei esset abijcio. Fuit quidē hec nostra etas incipiens: ⁊ si non bona que utrūqꝫ tamē ferri posset: post mediū in oē dedecus atqꝫ flagitium ꝓlapsa visa est nobis ad fundū miserie peruenisse. Quid vis dicā huiꝰ finis initium est sequentis tā nulli honesto studio dedite totqꝫ ꝓbris ac uanitatibus obrute ut q̃tū fructus ex flore ↄijcitur nostrā excusatura videaē etatē: meqꝫ peniteat pudeatqꝫ viuēdo in hoc tēpꝰ incidisse quo hec: videāqꝫ utinam non viderē: sed aut tempore ab hijs semotꝰ aut loco: uel ante hos triginta annos obijssem: uel apud seres siue indos hoc vite studiū ꝑegissem. ¶ Ut v̇o iam tandē omittā magnifice loqui: cum sim ipse ꝑuificus: ego qdē cū presentis seculi tedio ingēti nec futuri melioris ulla spe senesco: ⁊ ualde indies ad terminū appropinquo: ita ut cōpertum habere videar rem differri nō posse: hoc mihi etas ipsa iam suadet ⁊ turba egritudinū persuadet: quibus hoc tēpore preter solitū obsideor ⁊ oppugnor. Quidni autē cupiā dissolui ⁊ si celitus datur: esse cū Christo: cū ubilibet mō non apud inferos esse optē ut hinc abeā: ⁊ de publico hactenꝰ: priuatum v̇o qd̕ optabā bonum erat quies animi: quā mihi pōtifex ille sanctissimꝰ non tantum pontificialiter sed paterne per litteras spondebat ac nūcios prestitissetqꝫ non dubito qd̕ in se erat: q̃uis illam prestare non sit hominis sed dei: ab eo igitur illā peto. Et tu edoctus ad plenū quid pro amico metuas: ⁊ quid optes nihil vnquā pro me hominē roges: sed Christum ora: obsecro ut qui mundi statū qualem cupiebā videre ampliꝰ non spero miserabilis anime mee statū sic cōpositum ⁊ tranquillum videam ut securus ac letus ad ueram vitam ex hac morte digrediar. Uale felix inter colles euganeos ubi nunc habito nisi me bella pepulerint: quarto Kal'. Julias.

Perseverātia

¶ Ad Joannē de dondis phisicū patauinū. Ep̄. XV.

[E]x mea sospitate te gaudiū ⁊ honestam uoluptatem percipere vir optime nec nouuꝫ mihi nec dubium est. Nec hinc tamē equo amplius gaudeas mea hec sospitas non solida: sꝫ

inanis ac tremula et infirma est:sicut omnium mortaliu3:sed mea añ omnes:dum sanissimus videor subito nescio quidẽ vnde ul' nature uel fortũe mee insidie erũpunt.Quãobrẽ nõ ante me sospitẽ arbitrabor q̃ oib⁹ vite malis excessero : qd utina3 cito fit:mõ Christo propitio egressurus sim : hijs tñ in malis hoc saltẽ boni est:q̃ de omnib⁹ deo gratias ago:bñdict⁹ ipse qui hunc mihi aiu3 prestat: et licet magis de statu alio gauderẽ iste tñ fortassis est melior.Nõ semp aut amara obsunt aut ꝓsunt dulcia Qd quidem scribis in eo te ꝯuictu refici solere:at q̃ ideo absentiã egre ferre nõ miror.Est hec ꝓpria et ꝑpetua vis amoris.At qd addis et ꝑfici hoc non mirari fateor nõ possum . Quomodo ꝑficiat impfectus tu videris qui dixisti.Sed est hic quoq̃ nõ inhonestus error amãtiũ:ut sibi quem diligũt q̃lẽ cupiunt talẽ fingant : utcũq̃ se res habeat tua hac opinione gaudeo et exulto ac repeto qd oli solitariam vitã scribẽs tũc cauallicẽsi episcopo Philippo me dixisse memini.Siquidẽ in hoc erras gaudeo neq̃ hunc errorem excidere tibi vnq̃ posse uelim glĩosum mihi:tibi delectabilẽ:damnosum nulli: et hec hacten⁹ . Qd ego autẽ vice v̄sa tua gaudeam sospitate ne dici qde3 opus est:eoq̃ magis quo ex urbe nobis rure degentibus indies grauiora nũciant.Oratior est enim inter labores reges. Inter ꝑicula securitas.Inter aduersa ꝓsꝑitas. Uale arquade.v.Kal.Septemb.

Ad eundem. Epistola.XVI.

Incolumitas tua gaudiũ meum est : tedia autem et tuor langores ac funera vulnera animi mei sunt:sed nõ eges monitis:hũana oia humanitus ferre hoies3 oportet .Ad hec nati sum⁹.Que de impfectione mortaliũ scribis plane approbo.Nihil est v̄ius.At qd addis te ex me et si nõ perfectionẽ illam ultimã que est paucorum seu nullor hoium perfectũ tñ non exiguũ sentire: atq̃ ideo mee te auidũ p̄ñtie.Gaudeo hercle:si sic est:si nimis dixi pridem: et repeto gaudeo sic uideri:plura scriberẽ.Sed ipse mox adero . Uale mei memor.Arquade.iij.Kal.Nouemb.

Ad Gasparũ Ueroñ.de se. Ep'a.XVII.

Cura tua de me: et sollicitudo et metus amoris comites nõ sunt res noue:nec icognite uerũ olim non mihi soli:sed oib⁹ quoq̃ notissime:quas nũc tñ tuis efficacissimis litteris recognoui.Agerem gr̄as:nisi q̃ vnũ sumus: et nemo sibiipsi gr̄as agit.Ego ad ciuitatẽ redij:iam terti⁹ dies est: et familiolã meam rure dimissa3 hodie ul' ad tardius cras expecto:libellos quos ibi habui: mecũ abstuli:domũ et reliq̃ ꝯseruabit Christus qui sollicit⁹ est mei:quiq̃ a pueritia imo ab utero matris mee licet indignũ et imeritũ me custodit:que si tñ omnino destinata eẽt incendio:fiat uolũtas dei: mihi decetero satis est sepulchrũ domus ultima. Nã qd amor dictat et tu scribis de inscribendo nomẽ meũ ipso dom⁹ in limine piũ magis q̃ accõmodatũ est reb⁹ atq̃ tẽporibus . Studiosor nomina mars nõ curat.Nõ est amice nomẽ meũ ut tibi sic alijs carũ uerendũq̃.Neq̃ ego me tanti facio:ut ne dicã bello sed ne pace quidẽ nomẽ meum multũ mihi profuturũ sperem.Totũ igitur deo cõmittẽ ut prediri qui rore pacifico odij hostilis ardorẽ uel lenire uel extinguere potẽs est:vnũ et si ualde ꝓperem siluisse uoluerim:si qdẽ hac tua tanta tã trepida sollicitudie effecisti:qd impossibile iudicabã ut plus etiam q̃ soleo:Gasparũ meũ amẽ.Uale et pro me deũ ora.Pataui.xv.Kal.Decemb.

Ad eundẽ de statu belli. Ep'a.XVIII.

Litterulã tuã nõ absimilẽ foror legi plenã sollicit amoris ac timoris:gratum hẽo ut debeo.Nolim tñ te in talib⁹ animo laborare: et generosas occupatiões tuas interrumpe:familia illa mea cui magis longe q̃ mihi metueba3: inter ipsa tonitrua martis euasit: et hic deo gratias mecũ est.Nõ eni tibi nũc aliud scripturus:s3 ut litterule modũ impleã:subit animũ res noua qde3 et ex parte ridicula stulti scilicet cuiusdã minime stultũ dictũ hijs infere:dũ quodã tẽpore magni motus inter florẽtinos ac pisanos exarsissent:qui peccatis utrorũq̃ crebri nimis ac pene ãniuersarij nobis sunt.Jãq̃ exercit⁹ florẽtinus portis egrederetur:stult⁹ qdã qui per urbẽ nudus ibat specie rerũ mot⁹ inq̃siuit: et qd rei esset:rñsumq̃ a ꝓximo quodã fuit.An ignoras fatue:ꝯtra pisanos bellum eẽ susceptum?Ad hec stultus.An non inqt belli hui⁹ pax erit?quõ ait is qui loquebat pacẽ cogitas:o demẽs nũc maxime bellũ incipit.Quero tñ inqt stultus an nõ belli hui⁹ aliq̃n pax futura sit? Atqui ait alter.Nullũ bellũ sempiternũ est erit utiq̃ pax q̃n q̃ sed nũc bellũ est.An nõ igitur ait stultus satius eẽt nũc pacẽ facere:anteq̃ incipet bellũ uel ꝓcederet?Quid vis dica3?nisi q̃ si dici liceret ille mihi hoc v̄bo stultus sapiẽs fuisse videret. Qd nũc utinã hij nr̄i bellatores acrius librarent:esset forte ul' non ceptũ uel finitũ bellũ anteq̃ damnis min⁹ et bellicis calamitatibus ꝑmeremur:post quas utiq̃ pax futura est.Bona illa quidẽ licet sera:que tẽpestiua esset optima : uerũ aures sanis ꝯsilijs clause sunt utq̃ ait ille:proficitur bello imo deficitur:insanitur:peccata hominum profecto oium cause sunt malor:hec hactenus de euentu videbimus et expectabimus celestis domini uolũtatẽ.Uale.Pataui decimo Kal.Decemb.

Explicit liber.xiij.

Incipit Liber quartusdecimus. Ad magnificum Franciscum de Carraria Pataui ut dominu3 qualis esse debeat qui rẽpublicã regit. Epistola.I.

Dudum tibi vir clarissime scribere aliquid meditor. Et tu me interdum more tuo leniter admones: et indignu3 esse video inter tot mediocrium et magnor nomina p̄teriri tuũ nomẽ: et paternis et tuis bñficijs ita de me meritum ut nunq̃ mihi e memoria dilabi sine ingẽti possit igratitudine:nec vnq̃ certe hactenus lapsũ sit.Scribere igitur est animus:sed vnde incipiam quero nec inuenio.Nã neq̃ vnus est aditus ad intentum: et pluralitas herere animũ cogit ut ambiguum in biuio viatorem:hinc crebra nimis in me liberalitas tua ad agendas gr̄as stilũ uocat : et est sane mos percelebris susceptis amicor et maxime principum muneribus grates agere:quẽ aliq̃diu ipse tecũ tenui:donec perpetuis et indies auctis beneficijs:atq̃ honorib⁹ tuis pressus: et pro reb⁹ v̄ba remittere igenuo pudore prohibitus munerũ magnitudinẽ quã ꝑmone non assequor mente complecti memoriq̃ silentio metiri potius q̃ v̄bis inani-

bus consilium cepi. ¶ Hinc exclusis vto: ad amplissimam ꝓnamq₃ mām tuarū laudum. Nam ⁊ hic quoq₃ nōnulloꝝ mos est:ꝑncipes laudare:qđ ⁊ ipse nōnunq̄₃ feci non tam laudati gr̄e q̄₃ ueritati obsequēs: ⁊ virtutem laudū stimulis excitās:q; bus nihil generosum aium urgere potentius:qua in re hinc laudantis adulatio:hinc ul' maxime inconstantia me offendit. Sunt enim ⁊ qui indignos laudēt: ⁊ qui laudatos mira mox animi leuitate vituperent:quo nihil ihonestius: nihil est turpi⁹. In quo qdem maxime Ciceronem noto:usq₃adeo:ut quē inter oēs scriptores gentiū miro: ac diligo in hoc vno pene oderim:ita ille aliquos:sed in ꝑmis Julium cesarē laudū fasce dica₃ an p:econio onerat an honorat:eūdēq₃ post ꝓb:is ac maledictis isequr. Lege illi⁹ ep̄las ad qntum fratrem oia ibi de Cesare honorifice dicunt atq₃ amice. Eiusdem ad atticu₃ ep̄las pcurre:ꝑma ibi ambigua: ultima queq₃ odiosa videbis: ⁊ infamia:lege ipius orationes qs ul' ad ipm Cesarem uel eo presente ad senatū habuit. tante ibi cesaree laudes sunt:ut nec mortali debite nec a mortali ꝑfecte ingenio videātur: sed ꝓgredere:lege lib:os officioꝝ:oratiōesq₃ philippicas:inuenies nec affectibus odia nec laudib⁹ inferiora conuitia:utq₃ sic indigno: hec tāta uarietas ⁊ viuenti laus ⁊ defuncto vituperatio ois attribuitur:pati possem eq̄nimius si viuū vituperasset extinctumq₃ laudasset. Solet eni mo:s inuidiam atq₃ odiū uel extinguere uel lenire:hēt tamē forte suam quo soler Cesar:vnum ex oibus magnu₃ comitem nepotem filiūq₃ suū adoptiuū Cesarem augustū:qui licet virtute mino: bellica:certe imperio maio: fuit:cui imodice laudato Cicero idē in hoc animosio::viuo etiā ⁊ ad ipm scribēs imodice maledixit. Inuitus de dilecto mihi viro maximo hec loquo:. Sed dilectio: ⁊ maio: est vitas. Egde₃ sic esse doleo:sed sic est. Nec sum dubi⁹ ad hec illum si adsit suo illo omnipotēti eloquio facile rñsurum s₃ vbis vitas nō mutat. Jd mihi nequaq̄₃ euēturū reo:/ut mo:bo animi laudata vitupem. Veru₃ ut vñ digressus erā redeā:hac ad tuū colloqum igressuro illud occurrit in limine/ ⁊ si uera virt⁹ dignam gl'iam nō recuset:eāq₃ uel inuitā ut co:pus vmbra seq soleat:hic vir tñ qđ iudicijs multis percipe potuisti:p:esens argui maluerit q̄₃ laudari: multoq₃ facili⁹ fuerit iustis hunc rep̄hensionibus q̄₃ ueris etiā laudibus ꝓmereri. qd igit faciā?quo me vtā? Quem laudare sum vitus rep̄hendere non verer: si tam lata esset rep̄hendendi mā q̄₃ laudandi. Est fateo: ꝯditio ista mo:taliū ut nullus oino sit irrep̄hensibilis. Jlle perfectus atq₃ optim⁹ dici pōt:qui paucis ac paruis obnoxi⁹ est. Age ergo grās deo: qui te talē fecit:ut si equis ingenijs rep̄hēso: tuus laudato:q₃ ꝯuenerint multo disertio: sit laudato:: sicut e duob⁹ agricolis ⁊ arte equis ⁊ robore ille apparebit insignio: cui aruum fo:s dedit uberius:sicut e duob⁹ nautis omni ex parte paribus felicio: erit illi⁹ nauigatio cui ꝓsperiores aure fuerit: ⁊ mare trangllius:ut te autē rep̄hendere ⁊ hāc collogi l'ralis mām eligere decreuissem nil in te rep̄hēsiōe dignū nouerā:nisi vnū illud de quo aliqñ multa tecū nullo teste disserui. Qua in re si humiles ac fideles monit⁹ meos exaudire dignabere: rē haud dubie: ⁊ co:pori ⁊ anime ⁊ fame tue p̄senti: ⁊ uēture gl'ie saluberrimā feceris:vñ ut ita ego te nūc alloquo::sicut in campo thessalico Cesarē crastin⁹ alloquitur:aut mihi viuo aut mo:tuo grās agas:hic non agā plurib⁹. Intelligenti eni ⁊ sciēti omnia qd opus est vbis? Scio qd uelis: ⁊ nil nisi bonū tuum uelle debeo aut possum:teq₃ hoc ipm scire non sū₃ dubius. Sed ⁊ hec trāseo sciēs nec mihi honestas nec tibi placitas esse blāditias. ¶ Que cū ita sint labo: ut video mihi nunc historie lōgioris eripit: qđ ⁊ tibi ut dixi minime placitura ⁊ publice omnib⁹ nota est:ut sub ipm scilicet adolescētie tue florēgl'ioso ⁊ magnanimo p̄re spoliatus sub quo ꝑclara omnia atq₃ magnifica discere: ⁊ doctrina poteras: ⁊ exemplo eo ipso tempore quo rectoris adhuc ul' maxime indignus videbaris:ad regimē ciui₃ ꝯscēdisti:cōmissamq₃ tibi rēpublicā imaturo superante annos industria tāta maturitate tāq₃ senili cōsilio rexisti:ut in ꝑmis nullus tumultus in p̄ria tāta mutatiōe rerū nulli motus exarserint:ex multa dehinc inopia quā eris insuper:alieni pondus urgebat b:eui ad magnas diuitias pueni:es: ut deide paulati ⁊ etate ⁊ expientia rerū cresceēs non ciuib⁹ tm̄ tuis egregiū te rectorē:sed exēplar aliarū urbium rectorib⁹ exhiberes: ita ut sepe ego finitimos populos tibi subesse uotis optantes audieri: ⁊ tibi subditis inuidentes:ut tu interim nec tumide insolentie nec inerti deditus uoluptati in hoc vnū vigilantissimo studio incubueris ut te oēs agnoscerēt: sine desidia tranquillū:sine superbia gl'iosu₃:utq₃ in te modestia cum magnanimitate ꝯtēderet. Int' multa igitur decora cū te pene ex equo etia₃ minimis adeūdū:incredibili humanitate p̄stares:filias tñ tuas ꝯquisitis ab extremo terre:ꝑclarissimis nuptijs collocasti:perq₃ idē tēp⁹ q̄₃uis ante alios getis publice studiosus:qđ nunq̄₃ tñ aut populo:dū ciuitas cōmuni ꝯsilio regebatur:aut cuiq₃ tuorum dū tam diu frena reipublice tenuerūt in animum uenit solus tu p̄rijs in finibus oppo:tunis locis arces multas ac ualidas erexisti. Atq₃ ad summam sic te in oibus habuisti:ut ⁊ ciues te duce liberi fuerint ac securi:nec ullius sanguis innoxius funderet vicinosq₃ omnes uel metu uel amore tueq₃ virtutis admiratione pacaueris:totq₃ iā per annos florentē p̄riam serena tranquillitate ⁊ ꝯstāti pace tenueris:donec tandē aduersari⁹ humani gñis hostis pacis:vnde tale nil timebas bellū tibi repente grauissimū excitauit:qđ tāt⁹ amo: pacis itrepidus excepisti:diuq₃ ingenti animo gessisti:spatis: licet destitutus auxilijs. Cūq₃ tibi id utilius visu₃ eēt: pacē p̄stinā alto ꝯsilio refo:masti:vno ex actu laudē geminā ⁊ fo:titudinis ⁊ p:udētie ꝯsecutus: hec inq̄₃ ⁊ similia multa p̄tereo:qb⁹ te oib⁹ tui reipublice aliarūq₃ multarū rectorib⁹ magno spatio rebus ipsis nec tā tuo qdē q̄₃ omnium iudicio p:etulisti. ¶ Nō si te igitur curiosi⁹ laudare blādum cū res ipsa te laudet: ⁊ rep̄hēdere superuacuū reo: ⁊ ubi loq cepi inexpleto s̄mone silentiū indecoru₃:quid in animū uenit dicam:ut describam scilicet qđ tibi sine ulla descriptione notissimū credo:sed sciēti etiam interdū ꝯfert admonitio:dū mēs ipsa bene sibi ꝯscia in eoꝝ que p:obe nouit ⁊ frequēter exercuit memoriā aliquo memorāte reducitur. ⁊ quo passibus suis ibat aliene lingue stimulis urgetur: describā ergo qđ sciunt pene oēs:sed dissimulāt: q̄lis esse debeat cui sue p̄rie cura cōmissa est. Quo ipsi lib:os posse non sum nescius:ego ep̄lam iplesse

Augustus cesar

Nemo caret reprehensione

Crastinus

ꝯtentus ero:plus enim quibuſdā vna uox ꝙ̄ alijs
v̈ba longiſſima ꝓfuerunt:maiorq̄ eſt vis in aīo au
dientis ꝙ̄ in eloquio portātis qſqs ille ſit. Nēpe
ut repetā qđ dicere ſoleo:fauilla interior ſit opor-
tet quā flando excites ⁊ in flāmā erigas. Aliogn
extinctū in cinerem ne qcꝙ̄ flaueris. Spo ego:im
mo quidem ſcio in te non modo fauillas ꝯſopitas:
ſed lucidas ⁊ ardentes.flāmāq̄ inſuper virtutis
eximiam ⁊ capacē omnis boni animū: cui omniuꝫ
que audierit aut viderit nihil excidere ſoleat. Sē-
ſi ꝙ̄tum epl'a vna clara illa quidē: ⁊ que claro tex-
ta eēt igenio. Marci ſcilicet bruti ad Marcū Tul
liū Ciceronē tibi animū accenderit virtutē:ut diu
vix aliud loq poſſes: ⁊ ſepe tacitus mecū dixi: hic
niſi virtutis eſſet amic⁹:nunꝙ̄ tā uehementer hoc
tā breui virtuoſo licet elogio moueret. Sepe etiā
ipſe mihi grām habui qui tibi illā epl'aꝫ ꝓcuraſſeꝫ
⁊ obliuione ſenioq̄ obrutā renouaſſeꝫ. ¶ Ante tū
ꝙ̄ aggrediar qđ inſtitui v̈bum vnū Ciceronis ipi
us tibi ut arbitror non ignotū inſerā:quo auidius
audias q̄lis eſſe debeat reipublice gubernator cū
ꝑus audieris ꝙ̄ ⁊ ipſe deo carus q̄ꝫq̄ deo cara ſit
ipſa reſpublica. Ille ergo reipublice libro ſexto.
Quo ſis africane ingt alacrior ad tutandā rempu
blicā ſic habeto:oīb⁹ qui pātriam ꝯſeruauerint adiu
uerint auxerint:certū eſſe in celo diffinitum locuꝫ:
ubi beati euo ſempiterno fruanť. Nihil eſt eni illi
pncipi deo qui omnē mundū regit: qđ quidem in
terris fiat acceptius:ꝙ̄ ꝯcilia cetuſq̄ hominuꝫ iu
re ſociati.que ciuitates appellanť harum rectores
⁊ ꝯſeruatores hinc ꝓfecti huc reuertūtur. Erat au
tē fictum illud in celi arce colloqum. Quis igiť ni
ſi ualde duri cordis ⁊ virtutis oſor:felicitatiſq̄ cō
temptor nō hoſ appetat laboreſ ⁊ hec p̄mia? Quā
uis eni pagan⁹ ſit qui loqtur:non abhorrēs tñ eſt
a chriſtiana v̈itate ac religiōe ſententia: ⁊ ſi in crea
tione hoīum ſiue animarū diuerſus ſit eoꝝ loquē-
di modus ⁊ nr̄. Nūc peragam qđ ꝓmiſi: ⁊ q̄lis eē
debeat patrie rector expediā ut hoc uelut in ſpecu
lo tete intuens:ubi te talē videris:q̄lem dico:qđ ꝑ
ſepe facies:gaudeas ⁊ virtutū bonorūq̄ omnium
largitori deuotior fias:atq̄ indies obſequentior ⁊
ingenti niſu per difficultatū obices aſſurgas uſq̄
ad illū gradū quo ire altius iam nō poſſis. Si qñ
aūt deeſſe tibi aliquid ſenſeris faciem ipſe tuaꝫ: ut
ſic dicā perfrices ⁊ manu opum fame frontem ter-
gas teq̄ ipſo formoſior uel certe nitidior fieri cu-
res. ¶ Sit ergo hic rector in p̄mis amabilis: nec
bonis formidabilis:malis eni formidabilis neceſ-
ſario ſit oportet:ſi iuſtitie eſt amicus. Non eni ſine
cā gladiū portat:dei eni miniſter eſt ut ait apoſto-
lus. Nihil eſt aūt ſtultius. Nihil a pncipatus ſta-
bilitate remotius ꝙ̄ uelle ab omnib⁹ formidari:ꝙ̄
uis qdam ⁊ ueterū pncipum ⁊ nouoꝝ nil magiſ op
tauerint ꝙ̄ timeri: ⁊ nulla re alia poſſe impiū tene
ri ꝙ̄ metu ⁊ crudelitate crediderint:qđ ꝓnominati
de Maximino impatore barbarico lectū eſt:quoꝝ
opinionibus nihil eſt a v̈itate remotius:amari ex-
pedit nō timeri niſi eo modo forſitā:quo pius fili⁹
bonū patrem timet:omnis metus ali⁹ eoꝝ ꝓpoſito
eſt aduerſus. Regnare eni diu uolunt:ſecuriq̄ vi-
tā agere:utiq̄ ꝯ̄riū eſt metui:utriq̄ ꝯſentaneū eſt
diligi. Et diuturnitatē ⁊ ſecuritatem aufert metuſ
ꝯfert utrāq̄ beniuolētia:quoq̄ plus fidei dicto ſit
audiendus Cicero:imo quidem Ciceronis ore lo
quens v̈itas audiēda eſt. Omniū inquit rerū nec
aptius eſt quicꝙ̄ ad opes tuēdas ac tenendas ꝙ̄
diligi:nec alieni⁹ ꝙ̄ timeri:nec mlťo poſt. Malus
enim ingt cuſtos diuturnitatis eſt metus: contra-
q̄ beniuolētia fidelis uel ad ꝑpetuitatē utq̄ eē ſi-
bi reꝫ cordi ſcias. Idē alibi. Carū eſſe ciuē bene de
republica mereri laudari coli diligi glorioſuꝫ eſt.
Metui v̈o ⁊ odio eſſe inuidioſum deteſtabile ibe-
cillum caducū. Idō loqui de ſecuritate non attinet:
ꝙ̄ metu tolli atq̄ extingui:nemo tam rudis:igna-
ruſq̄ rerū eſt qui neſciat:hic occurritur a qbuſdaꝫ
metū hunc in ſubditis eſſe non in regnante firman
tibus:quo non ipſius ſꝫ illoꝝ ſecuritas quatiatur.
Quib⁹ ego pro rñſo notiſſimum illud obijciā labe
rij equitis romani docti viri ac prudentis in Iuliū
ceſarem. Neceſſe eſt multos timeat quem multi ti
mēt:qđ dictū quo plus habeat viriū dicto alio ſi-
mili ⁊ ipſi⁹ quem ſepe nomino Ciceronis auctorita
te firmandum eſt. Etenim ingt qui ſe metui uolēt:
a quibus metuentur eoſdē metuant ipſi neceſſe eſt
Huius ſententie rōneꝫ ne nos imitari pudeat ab
ennio mutuatur. Preclare enim inquit Enni⁹ quē
metuunt oderūt:quē quiſq̄ odit ꝑiſſe expetit. Ad-
do ego ꝙ qſq̄ expetit fieri ſtudet. At quid multi
aūt ualidis urgenť affectibus vir differri poteſt.
Que ꝙ̄uis ita ſint fuerunt tamē ⁊ ſunt uſq̄ hodie
qui dicant. Oderint dum metuant:fuit hoc attei
v̈bum crudeliſſimi tyranni ab euripide relatū. Id
quotidiano uſu Gaius caligula nihil atreo mitior
ſuum fecit:nec inuentori fauſtum:nec ſequacibus.
Quo etiam uti ſolitū Iulium ceſarem opinari ali-
qui ⁊ dicere uoluerunt:mirū certe ſi uerum. Nam
ipſe quidē preter gl'ie ⁊ impij appetitū in quo mul
tus ne dicā minimus fuit. Omnia fecit qbus eſſet
amabilis potius ꝙ̄ timēdus:quadam hinc māſue
tudine atq̄ clemētia:hinc munificentia ⁊ liberalita
te mirabili:cū e toto impio oībuſq̄ victorijs nihil
ſibi retinuerit:qđ magni teſtātur auctores preter
diſpenſandi poteſtatē. Ad ueniā v̈o tam faciliſ fue
rit:ut de eo Cicero idē ſcribat:ꝙ nihil ſoleret niſi
iniurias obliuiſci. Nobile quidē vindicte gen⁹ eſt
parcere:nobiliſſimū obliuiſci:ut id ſibi pro ſup̄mo
nature bono ſuus ille nūc amic⁹ viuit hoſtis attri-
buat. Quid multa uſq̄adeo hijs virtutib⁹ ut ſileā
reliquas abundans fuit ut nemo magis. Et ſi ex
hijs p̄mia nō ſat digna ꝑceperit. Siquidē ab hijs
ipſis quos opibus atq̄ honorib⁹ ſummis expleue
rat:quibus victor oē ius victorie omnes inimiciti
as:iniuriaſq̄ remiſerat interfectus eſt:nec eū libe-
ralitas iuuit:nec clemētia ut nō imerito ſibi pacu-
uianum illud in funere canereť. Men ſeruaſſe: ut
eēnt qui me ꝑderēt. Quib⁹ ita ſe hñtib⁹ queri pōt:
que nā ſibi odiū cā ꝯflauerit? Nēpe odio ꝯiuratio
illa nō caruit. Ego nullā inuenio niſi violētiā ꝙ̄dā
elationēq̄ aī:ꝙ ſupra patriū morē ſeſe attolleret:
ꝙ min⁹ gauderet honorib⁹: ⁊ dignitates idebitas
uſurparet. Nōdū aſſueuerat Roma ceſareos fa-
ſtus pati:quos poſtea lōge diſpiū tales tulit:ut fa
cta collatiōe mira illa videri poſſet hūilitaſ. ¶ Si
illū igitur talē virū nulla potētia nulle opes aduer
ſus multorū odia ꝓtexerūt:reſtat ingrere quibus
amor artibus ſit querendus:qñ ut odiuꝫ ruine ſic
amor ꝯ̄rij cā eſt:illud p̄cipitat:hic ſuſtentat. Quid
hic dicā:niſi vnā eandēq̄ rōnē eſſe amoris publi-
ci que ꝑuati eſt. Ego ingt Anne⁹ Seneca tibi mō-

ſtrabo amatoriũ ſine medicamẽto:ſine herba:ſine ulliꝰ ueneſice carmine. Si vis amari ama. Sic eſt hercle. Et q̃uis hic multa ⁊ uaria dici poſſint: tamen hec omniũ ſumma eſt. Quid magicis opꝰ eſt artibus? Quid ꝑcio aliq̃ aut labore? Gratuita res eſt amor:ſolo queritur amore. Quiſ tam ferrei pectoris inueniri põt:quẽ honeſte amãti vicẽ reddere pigeat? Inhoneſtus eni amor non eſt amor: ſed honeſto nomine uelatũ odiũ:nõ amore ſ; odio cõpẽſandũ. Nã turpiter amãtẽ redamare qd eſt aliud q̃ ſcelere ſcelus cõfouere: ⁊ alieni flagitij fieri uelle participẽ. Igitur hoc omiſſo ad honeſtuꝫ illũ amorẽ alterũ redeamus. Ex quo utiq; magnuꝫ tibi ⁊ honeſtuꝫ gaudiũ naſci debet:qui te tuis ita carum ſentias quaſi non ciuiũ dominꝰ ſed p̃rie pater ſis. Qḋ cognomen antiquoꝝ ꝓ̇ncipum fere oium fuit:ſed quorũdã iuſte admodũ: quorũdaꝫ iniuſte adeo ut nihil iniuſtius:pater p̃rie dictꝰ eſt Auguſtus ceſar:pater p̃rie dictus eſt Nero. Ille uerus pater:iſte uerus hoſtis ⁊ p̃rie ⁊ pietatis. Tibi uerũ hoc cognomẽ obtigerit. Nullus eſt ciuiũ eoꝝ dico q̇bus pax ac requies p̃rie grata eſt:qui te al̃r aſpiciat: aliter cogitet q̃ parẽtẽ. Id ut factis merituꝫ: euoq; ꝑpetuuꝫ ſit eniti debes: ⁊ facies ſpo:facies admonitꝰ:oratuſq;:qḋ iampridem per teipſum facis. Scito aũt hoc tibi p̃ſtare ſolã poſſe iuſtitiam ⁊ ciuiuꝫ charitatẽ:vis eẽ uerus ciuiũ pater:qḋ filio tuo vis: ⁊ ciuibꝰ tuis uelis. Nõ iubeo ut tantũdeꝫ vnũquẽq; ciuiũ ames quãtũ filiũ:ſed ut filiũ. Nã ⁊ deus ipſe ſummus legifer nõ dixit:diliges proximũ tuum q̃tũ teip̃m:ſed ſicut teip̃m.hoc eſt pure ſine fictiõe:ſine utilitatis aut p̃mij reſpectu:nuda ac gratuita charitate. Audebo tñ dicẽ ſine p̃iudicio ṽioris ſententie: ⁊ ſi non quẽq; ciuiũ: oẽs tñ ſimul ciues vniuerſamq; rẽpublicã nõ q̃tuꝫ filiũ mõ uel parentes:ſ; q̃tũ temetip̃m amare debes. In ſingulis eni caris capitibꝰ ſinguli ſunt affectꝰ. in republica aũt oẽs: amãdi tibi ſunt igitur ciues tui ut filij:imo ut ſic dixeri tanq̃ corporis tui mẽbra ſiue anime tue partes:vnũ eni corpꝰ eſt reſpublica cuiꝰ tu caput es. Amor autẽ hic ⁊ lenibꝰ uerbis ⁊ multo maxime pijs pãdit̃ actibꝰ atq; in p̃miſ ut dicebã iuſtitie ⁊ pietate. Quis nõ amet eni quẽ piũ:quẽ iuſtũ:quẽ innoxiũ:quẽ ſui amãtẽ opietur. Qḋ ſi amori bñficia acceſſerint:q̃lia ſunt bonorũ ꝓ̇ncipuꝫ in ſubiectos tunc exardeſcit incredibilis quedã beniuolẽtie magnitudo:quo nexu ad ꝑpetuũ dominatũ nullus pulchrior:nullus firmior teri põt. Secedãt arma:ſatellites ſtipẽdiarij tube: buccine in hoſtes iſta ṽtant̃ tibi cũ ciuibꝰ nõ niſi beniuolẽtia opꝰ eſt. Charitate eni inq̇t Cicero ⁊ beniuolẽtia ciuiũ ſeptũ oportet eẽ nõ armis. Eos aũt ciues itelligo qui ciuitatis amãt ſtatũ nõ eos qui quotidianas mutationes rerũ querũt. Illi eniꝫ nõ ciueſ:ſ; rebelles atq; hoſtes publici extimãdi ſũt: ſepe auguſtũ ipſa in mediũ res adducit huiꝰ eſt notiſſimũ illud q̇ſq̇s p̃ſentẽ ſtatũ ciuitatis cõmutari nõ vult: ⁊ ciuis ⁊ vir bonꝰ eſt. Itaq; qui ꝯ̃riuꝫ vult ꝓculdubio malus:nec ciuiũ:nec virorũ bonoꝝ nomine dignꝰ:aut ꝯſortio. Hijs te aũt artibꝰ nã tua iſtruit abũde:q̇bꝰ amor ⁊ beniuolẽtia queri poſſint. hec ſunt aũt nõ ad gl̃iam mõ ſ; ad celũ ſcale:vñ ille bonꝰ pater optimũ filiũ alloquẽs. Cole inquit iuſtitiã ⁊ pietatẽ que cũ ſit magna in parẽtibꝰ ⁊ ꝓpinq̇s:tũ in p̃ria maxima eſt: ⁊ ea vita via eſt in celũ. Quis amator celi viã q̃ ad celũ ꝑgit̃ nõ amaret?

¶ Quã male aũt malos ⁊ iniuſtos ꝓ̇ncipes ab oppreſſis ciuibꝰ arma defenderint innumerabilia ſũt exẽpla:ſed potẽtiſſimos ac peſſimos attigiſſe ſufficerit. Nã qd gaio cuſtodes corporiſ germani:quãuis accurrerẽt profuerũt? A Nerone eni in extremis caſibus ſtationẽ militũ ⁊ cuſtodes diffugiſſe cõpertum eſt:at auguſto at Ueſpaſiano ⁊ tito nulle fuerunt neceſſarie militũ cohortes:lege auguſti obitũ. Nõ armatos excubitores inuenies ſ; amicos ciues circũſtantes:euq; inter ſmones amicoꝝ tãdẽ in oſculis multũ amate ꝯiugis nõ q̃ſi expirãtẽ ſiue extinctũ:ſed quodãmõ cõſopitũ cũ defuncti corpꝰ oibꝰ pluſq̃ humanis honoribꝰ tumulatũ ꝯſecratãq; memoriã. Ueſpaſianꝰ dũ imꝑatorẽ ſtãtẽ mori oportere diceret inter manus ſubleuantiũ expirauit. Titꝰ eiꝰ filiꝰ ſenatus ꝯcurſu ⁊ ĩfinita grãrũ actiõe poſt obitũ celebratꝰ eſt:acerba qdẽ ſ; pacifica morte ꝑuẽtꝰ:ut de illo ſcribit̃ maiore hoium dãno q̃ ſuo. Qḋ dictũ niſi fallor librare hñt memorieq; mãdare oẽs:qui in aliq̃ impio vitã agunt ut mors ſcilicet eoꝝ ſecura illis ⁊ felix:ſubditis ṽo formidabilis ⁊ damnoſa ſit:quoꝝ multi ꝯ̃rio laborant. Sane qua in urbe hij quos memoro multiq; alij inermes tranq̃lle ac feliciter obiere ⁊ honeſtiſſima monumẽta celeberrimãq; memoriã ſuorum noium reliquere in eadẽ: ⁊ Domitianꝰ Titi frater ĩterfectus ab eodẽ ſenatu ꝯtumelioſiſſimis ut ſcriptũ video:atq; acerbiſſimis acclamatiõibꝰ laceratus:imagineſq; eiꝰ detracte ⁊ ſolo abiecte nouiſſime eradẽdos titulos:abolẽdãq; memoriã decretũ. Et Galbe caput hoſti oblatũ ſuffixũq; haſte alixis ⁊ calionibꝰ totis caſtris hoſtilibꝰ circũlatũ:ſpectaculo ludibrioq; fuit oibꝰ. Et vitellius apud gemonias minutiſſimis ictibus excarnificatuſ ac cõfectus:vncoq; inde in tiberim tractus eſt. Silẽſq; caſus permulti alij paſſi ſunt. ¶ Unde ṽo uarietaſ hec mortis aliũde q̃ de vite uarietate ꝓuenerat? Itaq; nõ inepte ꝓ̇ncipũ ille doctiſſimꝰ Marcꝰ aureliꝰ Antoniꝰ:qui in ſummo iperio ꝓ̇hi ⁊ cognomẽ obtinuit ⁊ doctrinã enumeratis aliquot ꝓ̇ncipũ caſibꝰ qui ſe illo in ordine p̃ceſſiſſent:ſic ꝯcluſit ut diceret ſinguloꝝ fere mortẽ vite ꝯſentaneã fuiſſe:ſeq; perinde pacifice moriẽtiũ ex numero fore preſagit:nec fefellit. Qḋ ſi ille vir magnꝰ ⁊ ſapiẽs dixit: ⁊ ſic eẽ q̃libet ſapiẽſ vir cognoſcit:q̇s oĩno dubitet q̇n bene atq; innocue ſit viuendũ:tũ ꝓpter alia mlta vite decora:tũ uel ob hoc vnũ maxime ut bñ etiaꝫ moriamur:digna hercle hora illa ſuprema eſt: que oium p̃cedentiũ annoꝝ ĩpendio cõparet̃:q̃; q̃; rectis extimatoribꝰ ſit momẽtũ illud ad eternitatẽ trãſitus. Neq; ṽo eſt mirari q̇ñ ⁊ per lumẽ exiguũ igredimur in imẽſam urbẽ: ⁊ anguſta cimba maria ampla penetramꝰ:ſic per oſtiũ mortis arctiſſimũ ad infirmitatẽ tẽporũ introimꝰ:q̈leꝫ eni mors hinc animũ eduxerit:talẽ reddet oibꝰ ſeculis. ¶ Illud iuſtitie de qua loquor munus eximiũ lateq; latiſſimũ:ius ſuũ cuiq; tribuere:nulli ſine ingenti cã nocere: ⁊ cã q̃uiſ affuerit:ad miſicordiã inclinare imitãtẽ celeſtis iudicis eterniq; regis morẽ. Cum miſericordia eni oibꝰ neceſſaria:eo q̃ a peccato nemo ꝓrſus imunis ſit: ⁊ ꝓpt̃ fragilitatẽ nr̃e ꝯditionis oibꝰ ferme ſit debita:ꝯſequens eſt:ut qui uere iuſtus eẽ uoluerit ⁊ miſericors ſit. Q̃uis ergo miſericordia ⁊ iuſtitia p̃ma fronte ꝯ̃rie videant̃:recto

iudicio inseparabilr sunt ꝯiũcte: imo quidẽ liquet iustitiam eẽ misericordiã: ꝛ misicordiã eẽ iustitiaȝ qđ preclare in libro de obitu theodosij imꝑatoris sac ꝛ ait Ambrosi⁹: ut iã non ꝯiuncte tãtummodo sed vnũ sunt. Nec ideo tñ illud exigit: ut siccarijs ꝓditorib⁹ atq₃ ueneficis: ceterisq₃ id gen⁹ ĩpunitaſ tribuaf: ne dũ in paucos misericors vis videri: sis crudelis in ꝑlimos: sed ut leuitate lapsis atq₃ erro re: si sine exempli ꝑiculo fieri põt misericordia non negef. Alioquin fieri põt ut nimia misericordia ꝛ i discreta leuitas: sit magna crudelitas. ¶ Illđ preterea ad amorẽ ciuiũ ꝓmerenduȝ efficax: si rector populi nõ iustus mõ: sed bñficus sit in suos: qđ si non possit in singulos at saltẽ in vniuersos: vix est eni qui diligat a quo boni nihil ul' publice uel ꝑua tim speret: de amore illo loquor quo amanf princi pes. Amicoꝝ eni alius qdam amor est sese ꝯtent⁹: nilq₃ uel postulans nec expectans. Hoc in gñe est tẽploꝝ refectio: ꝛ publicoꝝ edificioꝝ: in quo qdeȝ añ oẽs laudat⁹ est Augustus cesar / ut eũ merito ti t⁹liui⁹ tẽploꝝ oium ꝯditorẽ aut restitutorẽ dicat: ꝛ ipse qđ tranqllus ait: iure sit gl'iat⁹ urbẽ se marmoreã relinquere quã lateritiã accepisset. Hijs ac cedit ꝛ muroꝝ urbis edificatio: que res in primis clarũ nomẽ aureliano ꝑpepit truculento. Aliogn ꝛ sanguinario ꝑncipi: qui cũ nõ amplius q̃ sex ãnoſ eosq₃ non integros imꝑauerit: in tã paruo tempo re muros urbis Rome quos usq₃ nũc cernim⁹ sic ampliauit: ut sicut flauius uopiscus historic⁹ illoꝝ credo tẽpoꝝ mensurã secutus ait qnquaginta ꝑpe milia passuũ muroꝝ eius ambit⁹ teneant. Qua in re maioꝝ industrie graꝫ habe: qui hanc tibi parteȝ sollicitudinis abstulerũt: ut nesciã an ulla usq₃ uel exterarũ urbiũ ul' nostrarũ muris meliorib⁹ cincta sit q̃ patria tua est. ¶ Nec minorẽ ego illos curã viarũ q̃ muroꝝ habuisse arbitror: ꝛ si eni muri tu tũ ꝑsidiũ bello sint vie sunt pacis gratissimũ ornamẽtũ: hoc interest q ̃ muri in lõgum euũ mole sua stant: vie autem assiduo usu hoium ꝛ ꝑsertim eqs atq₃ ante oia nr̃is hijs tartareis currib⁹ deterunf: quos ego fateor pro virili parte optarẽ nondũ Eri thonius inuenisset. Ita nõ vias tantũ sed domorũ fundamẽta atq₃ in eis habitantiũ ꝛ boni aliqđ mẽ te uoluẽtiũ corda ꝯcutiũt: hijs tu nunc igitur opeȝ fer longa etate ꝯuulsis: tuũq₃ auxiliũ tacita deformitate poscentibus. Nõ te hijs difficileȝ prebere debes: huius eni non tm̃ ꝑrie ciuibusq₃ tuis es de bitor: cui ꝛ patrie decor: ꝛ ciuiũ honesta solatia cu re eẽ debent: suntq₃ nõ dubito: sed idipm̃ tibi etiã debes. Ex oibus nãq₃ non modo ꝑncipibus: ſ₃ cu iuscũq₃ status hominib⁹ aliũ non video: vidisse ꝑ ter vnũ clare memorie genitorẽ tuũ: qui tam diu ꝛ tã sepe: equo patriam ꝑmearet: neq₃ in nobis morẽ improbo: qbus vnũ studiũ vnaq₃ reipublice cura est: ciuib⁹ nẽpe fidelib⁹ ꝯspectus boni ꝑncipis ꝑ iucũdus est. Curare igif debes: ut qđ libentissime facis securissime facias: ut periculo ac difficultate cessantibus ex equestri uectatiõe facilẽ atq₃ honestã percipias uoluptatẽ. Cõmitte igitur rem istam alicui viro bono: tuiq₃ ꝛ reipublice studioso. Neu metuas ne famoso ornatoq₃ hoi officij vilioris in iuria iferre videaris. Animo bñ eni istituto ꝛ egregio: cũi nihil vile videbif qđ ad obsequm ꝑrie iubeaf. historiã locus hic exigit. Fuit thebis vir fortissim⁹ simulq₃ doctissimus Epaminõdas quem si

seposita fortuna que indignos sepe cõcelebrat sola virtus attendif: aut grecie ꝑncipẽ aut vnum ex paucissimis dixisse non uerear: huic tali viro cum quo manifestũ est ꝑrie gl'iam ꝛ natã ꝛ extinctã fuisse: sic eni de illo v̈issime scriptũ est infensi ciues qđ crebrũ liberis in urbibus est malũ sternẽdarũ via rũ: qđ apud eos vilissimũ habebatur officiũ commisere: ut ul' sic spectatã viri gl'iam obscurarẽt. Il le nec ferro nec saltẽ v̈bo ultus iniuriã prõpto animo cõmissum mun⁹ excipiẽs curabo ait: ne tã mihi delati ministerij obsit indignitas: quã ut mea illi dignitas prosit: ut ex abiecto atq₃ ignobili meas iter man⁹ nobilissimũ fiat. Id eni v̈o splẽdida mox admĩstratiõe sic prestitit: ut despectũ plebeis quoq₃ negociũ illustrib⁹ etiã exoptãdũ linqueret. Idẽ ego nũc cuiq₃ industrio ac fideli viro op⁹ hoc man daueris euẽturũ spoꝛ: ut certatim multi postea idẽ petãt: atq₃ ita paulatim charitate ciuiũ uet⁹ ꝑria iuuenescat. ¶ Unũ nihil nũc pene ridiculũ occurrit: ut scribã: de quo scilicet ꝑsens nuꝑ tecũ egi nr̃os iter libellos cũ ad me visendũ tũc uenisses: quẽ honorẽ mihi indignosẽ dignatio tua ꝑstat. Ante ocl'os aũt res erat vñ oblata materia est ꝓmoni. Est autẽ talis ꝑria qdẽ tua ꝛ nobilitate ciuiũ ꝛ fertilitate locoꝝ ꝛ uetustate uenerabilis ꝛ ipã etiã urbe Roma seculis multis antiquior deniq₃ ꝛ studio ornata ꝛ clero: ac religionibus ꝛ sacris isignis locis: ꝛ ad ultimũ prosdocimoq₃ põtifice ꝛ Antonio minore ꝛ Iustina v̈gine: qđq₃ nec ego reor ꝯtẽnẽdũ nec tu reri debes: ꝛ te dño ac rectore ꝛ virgiliano tãdẽ carmine nobilis: hec urbs nunq̃ talis tot ꝑclara fulgori b⁹ te spectãte nec obstãte cũ possiſ ceu rus horridũ ineptũq₃ porcoꝝ gregib⁹ deformaf: passim quocũq₃ te v̈teris gruniẽtes audias: soluũq₃ suffodientes aspicias: fedũ spectaculum tristis son⁹. Que nos utrũq₃ iã lõga ꝯsuetudine toleramus aduene sunt qui arguũt ꝛ miranf. Qđ cũ merito oib⁹ odiosum sit: nulli tamen odiosius q̃ equitantibus esse debet: quibus cum semper importunum sepe quoq₃ periculosum est dum occursu fedi: ꝛ intractabilis animantis equi in stuporem ꝛ nonnunq̃ in precipitiuȝ impelluntur. de hoc ergo cum tecum agerẽ dixisti statutũ populi uetus esse ne id fieret penam q₃ abditam: ut porcos in publico repertos auferre uolentibus liceret. Sed an nescis ut homines sic humana cuncta senescere? Senescũt pene iã romane leges: ꝛ nisi in scolis assidue legerenf: iaȝ ꝓculdubio senuissent; quid statutis municipalibus eventurum putas? Ut statutum illud igitur antiquum ualeat renouandum: ꝛ uoce preconia publicandum est: penis uel eisdem uel grauiorib⁹ appositis. Submittendi aliqui preterea qui uagantes porcoſ eripiãt: ut uel dãno admoniti urbani isti pastores intelligant: non licere eis qđ publice leges uetant omnibus. Qui porcos habẽt rure eos alãt qui rus non habent domi eos includant: qbus autem non est domus nec ciuium domos nec honorabilis aspectũ ꝑrie dehonestẽt: nec famosaȝ urbẽ patauũ harã fecisse porcoꝝ: q: libitũ ꝛ licitũ arbitrenf friuola ista: fortasse dicat aliqs: ego nec friuo la: nec spnẽda ꝯtendo. restituẽda maiestas sua est urbi nobili: ꝛ antique: non in magnis tãtũmodo: ſ₃ in paruis: nec in hijs solum que ad intimũ reipublice statũ: sed que ad exteriorẽ quoq₃ ꝑtinẽt ornatum ut oculi etiam partem suam de cõmuni felici-

tate percipiāt: ⁊ ciues mutata ciuitatis facie glori enť: ⁊ gaudeāt: nec se villam sed urbē igressos sentiant pegri: hoc patrie debitū: hoc te dignū maxie ꝗ tuū censeo. Et de hoc quidem pro re satis est dictū. ¶ Unū subide nunc aliud ex hijs orit: ut vijs publicis intra ⁊ circa urbē reformatis paludū in circuitu ꝓxime siccandarū studiū sollicita pietate suscipias. Nullo enī modo alio pulcherrime regionis faciē sic ornare potes: ⁊ paludib⁹ hijs obsessos colles euganeos late notos ac minerue ramis: ⁊ bachi insignis uberrimo palmite nobiles: sic in ueram telluris optime speciem reformare: quin ⁊ cereri exclusē pinguia arua restituere: que nūc fedus ⁊ superuacuus humor pmit. Ita vndiqꝫ utilitas cū decore certabit: tuqꝫ multiplicē tibi laudē vnico labore ꝯflaueris. ¶ Arripe queso ⁊ hanc glorie ptē: quā maiores tui oēs seu nō viderunt seu spreuerunt: seu aggredi timuerūt. Tibi tā pio in opere deus aderit. Nā natura adest utiqꝫ ꝙ paludes pene omnes altiorib⁹ locis sunt: ut ad infima deriuari uel in flumina ꝓxima uel vicinum in mare persacile ualeant: quo ⁊ p̄sentibus terre uber: ⁊ locorū forma ⁊ celi serenitas salubritasqꝫ ꝓueniat: ⁊ posteris uel ob hoc vnū tui nominis eterna memoria. Et si autem qđ indignans sepe audio hijs ocij inertis amatorib⁹ res impossibilis videat: est tamen ꝙ sensus ipse indicat quodqꝫ incole testantur non possibilis modo sed facilis: aggredere tm̄ vir magnanime: piū conatū prosper euētus excipiet. Ne te indignā vo curā extimes quā se dignā Juli⁹ cesar extimauit: de quo scriptū est ꝙ ad ultimū inter multa parabat siccare pomptias paludes ystmūqꝫ perfodere montē: in quo corinth⁹ sita est: ut ad orientem artbonqꝫ nauigantibus iter compendiosius redderet. Cupet tantus esses ut ea cura te tāgeret. Nūc paludes tm̄ patrias non distantes ut pomptie erāt: sed ꝯtiguas positisqꝫ sub oculis: dū ⁊ vita ⁊ sospitas ⁊ etas integra est tuo iussu: ac studio expurgandas siccandasqꝫ denūcio. Utqꝫ te in risum cogam. Ne nil aliud ꝗ̄ vba ponere dicar in hanc rem arculā ipse meā alienigena: in particulā impēse huius offero: qd ciuibus debitū? quid domino? At si forsitan nominati auxiliaris quātitas collationis exigiť: scies in tēpore. Nūc illud rn̄debo: qđ augusto quondā cesari libertus suus. Confero tibi dn̄e ad noui opis impensam qđ videbiť. ¶ Sane qđ ad viarum curā: de qua p̄us agebať attinet eo inter cetera ꝑmptior esse debes: quo ⁊ honestior simulqꝫ facilior cura est. Nam ut audio publici oli ad hoc redit⁹ deputati sunt: ut sine onere ciuiū: sine tua uel erarij iactura fieri ualeat: qđ res poscit. Neqꝫ enī inficior: neqꝫ ignoro ei cui rei publice cura cōmissa est summo ope ꝓuidendū: ut inutilib⁹ ac supfluis impensis abstineat: ne exhaustū uanis erariū necessarijs nō sufficiat: nihil igitur effundat: nil oino faciat: nisi qđ ad decus aut cōmodū ptineat ciuitatis: cui presidet aut regni. Sic ad summā agat omnia ut administrator non ut domin⁹. Philosophicū nempe cōsiliū est in politicis latius expositū: ⁊ usu utile deprehensum ⁊ ꝯsonum equitati. Ceteri enī nō rectores atqꝫ ꝯseruatores urbiū sed predones sunt: semp illud ergo memierit: qđ ab Hadriano p̄ncipe iuste nescio magis an ciuiliter dictum est: de quo elius spartian⁹ ita scripsit. Et in cōcione ⁊ in senatu sepe dixit. Ita

Colles euganei

se rempublicam gesturū ut sciret: populi rem esse non propriam. Ita inqꝫ agam omnia: ut rationem de omnibus redditurus: utiqꝫ enim rōnē reddere habet: ⁊ si non hominibus at deo. Et certe rō ari um impij Augustū Cesarē egrotantē senatui reddidisse notissimū est: ⁊ qsqs bonam honestamqꝫ vitā agere instituit: quocunqꝫ in statu sit: ita se gerit ita cūcta circūspicit: ut ⁊ si nulli teneatur possit tm̄ omnibus reddere rōnē: cāmqꝫ probabilem: hec est enī fere ut vult Cicero descriptio officij quod qui negligit ⁊ virtutē ipsam negligat oportet. Quid autem refert alteri nō teneri: cū sibiipsi: sueqꝫ conscientie anim⁹ teneať: cui nisi satisfaciat tristis ⁊ anxia vita sit. Jure ergo laudatur illud non optimi licet p̄ncipis optimum tm̄ ⁊ generose fiducie plenū vbū in senatu habitū. dabo inqt tyberius opam ut rōnem factoꝝ meoꝝ dictorūqꝫ reddā. En plus aliqd ꝗ̄ qđ querebamus non factoꝝ modo sed dictorū rō. Circa publicoꝝ sane sumptuum parcitatē illud Uespasiani p̄ncipis ꝯsiderare profuerit: qui licet multa publice decora liberaliter fecisset tm̄ artifici colūnas ingentes paruo sumptu se in capitolium ꝑuecturū promittenti: dignū quidem ingenij p̄ciū dedit ad opam non admisit: ⁊ sine inquit me plebeculam meam pane pascere: pia ꝓfus boni p̄ncipis ⁊ laudabilis cura: omni studio famē plebis arcere sobriamqꝫ simul copiam comitēqꝫ illius honestam letitiā procurare. Siquidem illud aureliani p̄ncipis dictū: Neqꝫ enī populo ro. saturo quicqꝫ potest esse letius: eque ad oēs populos trahi pōt: quos nō tam virtutū: ꝗ̄ victualium ꝯtristat iopia sic populoꝝ omnium felicitas in corpore poti⁹ ꝗ̄ in animo sita est. Ex hac nēpe sollicitudine nō modo gaudium populariū ꝓcedit: sed etiā securitas ꝓsidentium: nihil est enim terribilius plebe famelica de qua dictum est: nescit plebs ieiunia timere. Idqꝫ nō tm̄ ueterib⁹ scriptis: sed exemplis sepe recentibus ⁊ presertim rome nuper innotuit. Hoc in genere maxime Julij cesaris laudatur industria: ꝙ ⁊ bellis gallicis atqꝫ germanicis huic cure semper intentissim⁹ fuerit: ⁊ reuersus Romā nihilo segnior ad ꝯquirendū frumentū necessitatib⁹ populi succursurū nauigia per frugiferas insulas sedula intentione dispserit. Neqꝫ minus augusti Cesaris: de quo scribiť: ꝙ frumētū in annone difficultatib⁹ sepe leuissimo interdū: nullo p̄cio viritī populo distribuit. Et hec quidē ita demū uera p̄ncipis laus est: si nō adulādi aio ut multa solēt populos mulcere quo patiētiores habeāt liberiusqꝫ decorent: sed uera ⁊ pꝛia sit pietate: qđ in ipso augusto clare patuit: qui cū populū fame laborantem nunc ut dixi leui p̄cio nūc gratuita liberalitate releuasset: de vini inopia lamētantes acri ⁊ sobria oratione redarguit: ut cōstaret nō blādū p̄ncipē: sed salubrē eē ⁊ amātē populi: dixit enī urbē romam aque ductib⁹ abūdare: qb⁹ siti hoiū eēt occursū. Idqꝫ a Marco agrippa genero suo factū ait: ⁊ siluit tyberi menib⁹ illabētē: ⁊ reuera nō est par frumēti rō ⁊ vini: cū illō vite necessariū sit semp hoc sepe dānosū. neqꝫ tm̄ hoc min⁹ populo placuisset: uoluptaria ꝓpe ꝗ̄ necessaria plus amāt: uerū optim⁹ ac prouidētissim⁹ p̄nceps nō qd delectaret: s; qd ꝓdesset attendit: hec nimirum cura frumentaria tam principum sua est: ut eam malis quoqꝫ ⁊ inertibus fuisse comperiam ex quo quāta bonis esse debeat ꝓ

num sit aduertere. Qua te tamen magna ex parte
deus liberat:ac nã earum regionum:quibus presi
des ubertate que prestat:ut sepius alijs subueni
re soleas q̃ ab alijs mendicare. Consilium est ta
mẽ:ut in psperis quoq; parat⁹ sit anim⁹ ad aduer
sa: τ uelut e specula:nõ quid est tm̃: sed qd eẽ pos
sit vigili cogitatiõe pspiciat:ne qua eũ inopia mu
tatio rerũ turbet. C Hactenus necessaria nescio an
plib⁹ an paucioribus q̃ necesse erat attingeri. Naz
illa in visceratiõibus ac ludis circẽsibus: τ ferarũ
pegrinarũ exhibitione luxuria ad nihil utilis dele
ctationẽ solã ac libidinẽ oculoꝝ hñs breuẽ nec ho
nestã quidẽ nec honestis dignã oculis:q̃uis insa
no pessimoq; rerũ iudici vulgo grata repudianda
tamẽ est penitus:ubi nõ satis possũ romanoꝝ ue
terũ sapiẽtiã admirari:qui cognoscẽtes rei uanita
tẽ:ut per ambitionẽ populo cari eẽnt:nõ verent in
hanc rabiẽ ṽtendũ:in alios usus erariũ exhauri
re:de qua re si loq uelim: τ qui duces in hoc lubri
co suis tpib⁹ lapsi sunt: τ furores singuloꝝ exequi
lõga nimis τ a pposito semota erit historia. Itaq;
ad inceptũ redeo. C Si qñ igitur rector populum
suũ grauare aliq̃ in parte decreuerit:qd nunq̃ de
bebit uelle:nisi statu publico urgente:ita id faciat
ut eũ oẽs intelligãt:cũ necessitate luctari: τ inuitũ
facere:ac nisi res cogeret libẽti⁹ cessaturũ. Erit τ si
bi glie igenti:si in exactione publica aliqd ipse de
pprio ptulerit: τ populi moderator eẽ se vnum e
populo pia moderatiõe pbauerit:qd senatum ro
manũ bello punico secũdo ↄsilio ac suasu Ualerij
leuini ↄsulis multa cũ laude hoium fecisse pditu3
memorie est. Quicqd deniq; fuerit leniorẽ semp τ
leniorẽ in partẽ ṽgat exactio: τ illud τ si ut dixi non
breui admodũ pncipis optimũ tñ vbũ e memoria
nõ discedat:qui psidib⁹ onerãdis tributo puincias
suadentib⁹ rescripsisse legit:boni pastoris esse ton
dere pecus nõ deglutire. Qd si dictũ de puincijs
iure laudat quid de pria sentiẽdũ? Proinde qñ te
nõ nisi bonis τ illustrib⁹ cõparatũ ueli:hos imita
re obsecro:atq; hoꝝ exẽpla cõplectere:qui reb⁹ ac
vbis clarã laudẽ iustitie meruerũt:oblata tibi igit
ab exactorib⁹ tuis magni cuiuspiã lucri spe Anto
ninũ piũ tibi aio ppone:de quo scriptũ est:q nũq̃
letatus est lucro quo puincialis oppmeret:quãto
igit min⁹ ciuis. Similit'q; ↄstantiũ:cui⁹ dictum est
laudabile:meli⁹ publicas opes a puatis haberi q̃
itra vnũ claustrũ reseruari: eiusq; dicti duplex est
rõ. Nã plius τ intẽtior est custodia:q̃ vnius τ si
mul utilior:q puati de pecunijs per idustriam lu
crũ captant:que apd vnũ qd nisi iners põdus τ in
utile per auaritiã aceruãtur:diuitias aũt populo
rũ pncipũ eẽ diuitias qs nõ videt:sicut viceuersa
ut ait ille non sibi sed dño grauis est que fuit ege
stas. C Sũt τ alia leuiora ad captandũ amorẽ tñ
efficacia supbis fateor dura pncipib⁹. Sed ubi se
ad humanitatẽ animus clamauit: τ facilia τ iucun
da. Ea ṽo sunt huiusmodi cõpati:cõsolari:visitare
alloq. Habes adrianũ rei huius auctorẽ: de quo
ita scriptũ est:egros bis aut ter in die: τ nõnullos
egtes romanos:ac libertinos visitauit:solatijs re
fouit:ↄsilijs subleuauit:ↄuiuijs suis semp adhibu
it:hec ille. Et quis oro tã imitis est animus qui nõ
hac tãta dñi sui psertim leuitate mitesceret? Et ha
rũ quoq; artiũ nullus abundantior est q̃ tu. Illis
utere nãq; tuã sequere:sic optato prouenĩẽt vni
uersa:oppssis τ ul' morbo ul' alia clade laborãtib⁹
pia mẽte cõpatere: τ si potes etiã opẽ fer τ debes
haud dubie tui sunt. Quis nisi impi⁹ atq; imanis:
ut suos amet atq; adiuuet exorãdus est. Sicut au
tẽ nulla re facili⁹ q̃ clementia: τ liberalitate amor
queritur plurimorum: sic econtra nil potentius ad
odium concitandum q̃ crudelitas atq; cupiditas
que si inuicem conferantur crudelitas acrior:aua
ritia cõmunior:crudelitas duri⁹:sed in paucos se
uit. Auaritia leuius sed in cũctos:hec duo vitia i
munerabiles tyrãnorum ac pncipum perdiderũt:
odiososq; τ infames omnibus seculis reddiderũt
τ tecum diuti⁹ qdem loq de crudelitate nõ attinet:
cuius tã non expers modo:sed hostis es: ut nulli
difficilius sit cõtra naturã niti q̃ tibi crudele ali
quid ne dicã facere sed etiam cogitare. Ignobilis
est enim ac pusilli:sibiq; diffidentis animi crudeli
tas τ potestate ultionis oblata nil inultũ linquere
vitiũ a natura hominis τ presertim principis alie
num:cui ulciscendi potestas magna satis est ultio.
Unde illud adriani breue dictu3 lõgum laudabi
tur in euum:qui cuidam quẽ capitalẽ hostẽ priua
tus habuerat adeptus impium trepidanti merito
τ extrema omnia metuẽti placata fronte dixit:eua
sisti. De hoc ṽo nil amplius nisi q summum natu
re bonum est quãtum mihi videt humanitas:sine
qua nõ modo non bonus quisq̃:sed ne homo qui
dem dici possit. C At cupiditatẽ ex animis extir
pare difficilius. Quis est nãq; hominũ qui nõ ali
quid cõcupiscat? Illud hortor atq; obsecro:ut qñ
honeste ac magnifice vite modo deo largiẽte con
sultum est appetitum concupiscibile3 sequi nolis:
est enim sitiens semper inexplebilis infinitus cui
quisqs obsequitur:dum alienum appetit suũ per
dit. Miraris forsitã? sic est hercle:qui aliquid ual
de cupit: τ id nondũ habet: τ qd habet obliuiscit
sic crudele uolũtates agũtur in deuia: τ du3 lucra
cogitant damna nõ vident:quo nescio an laborio
si⁹ malu3 aliud habeat vita mortalis. Nec tu tecũ
nec cũ alijs dicas id qd multi solent. Nũc fateor:
bñ est:sed quid post multos agam annos:hec qui
dem superuacua cura est:non de annis modo: sed
de vita hore vni⁹ incertis. Abijce prorsus hanc sol
licitudinẽ. Scriptũ est. Iacta sup dominum cura3
tua3: τ ipse enutriet:nec dabit in eternũ fluctuatiõ
nem iusto:quid fluctuas? quid angeris? quid solli
citus es:nescis qa domin⁹ sollicitus est tui:bonu3
curatorẽ hẽs:nõ te fallet:nõ destituet. Scriptum
est rursus. Reuela dño viã tuam: τ spa in eo: τ ip
se faciet. Monachoꝝ dicat aliqs non pncipũ sunt
ista consilia. Qui hoc dicit non intelligit:eo plus
pncipes teneri: τ deum diligere: τ de deo sperare
quo ab ipo maiora τ plura receperunt. Non spera
re eni3 minora:a quo maiora pceperis species est
ingrati: Ipse igitur qui te pauit ab ifantia te pascet
ad ultimũ nec in se sperantem deseret:qui dũ spe
rare in eum nõdum scires:immo adhuc matris in
utero latitantem nõ destituit. C Quod si cupidi
tas uellicat:quam radicitus auulsisse: difficile est
monstrabo tibi cupiditatem irreprehensibile3 ge
nerosam: virtutum thesauros τ preclaram fame
supellectilem concupisce:quibus nec tinee:nec fu
res officiant:nec rubigo:nisi aute uel belli:ut nup
tibi:uel aliq̃ ineluctabilis difficultas iciderit qcũ
q dñis lucra de suoꝝ dãnis ostẽtant:qui est auli

Contra cupiditatem

corum fere oīum mos vulgaris:ita illos ut anime
fameqꝫ sue hostes aspiciāt. Incitant dominos ut
cū illoꝝ inuidia furētur ⁊ rapiant:genus hominuꝫ
nequissimū populos torquētiū:dominosqꝫ fallēti-
um:simulqꝫ alios seqꝫ perdentiū:de quibꝰ uera ⁊
memorabilis est illa sn̄ia marij maximi cuiꝰ elius
lampꝛdiuſ meminit in historia Alexādri p̄ncipis.ipa
eni v̄ba posui:meliorem eē rēp. ⁊ ꝓpe tutiorem in
qua p̄nceps malus est ea in qua sunt amici p̄ncipiſ
mali. Si qdē vnꝰ malus pōt a plr̄imis bonis corri-
gi. Multi aūt mali non possunt ab vno q̄uiſ bono
ulla rōne supari. Idcirco idē Alexāder bonus p̄n
ceps fuit ꝙ preter insitā animo virtutē amicos ut
ibidē scribit̄ sanctos ⁊ uenerabiles habuit:non ma
litiosos:nō furaces:nō fictiosos:nō callidos : non
ad malū ꝯsentiētes:nō bonoꝝ inimicos:nō libidi-
nosos:nō crudeles:nō circūuētores sui:non irriso
res:nō qui illū quasi fatuū circūducerent. Sꝫ san-
ctos uenerabiles ꝯtinentes religiosos:amātes p̄n
cipis sui: ⁊ qui de illo nec ipsi riderent:nec eū risui
esse uellēt:qui nihil uēderēt:nihil mentirent̄:nihil
fingerent:nūq̄ꝫ decipent extimationē p̄ncipis sui:
ut se amarent. Et hec quidē ille. Tales ergo amici
optandi p̄ncipibꝰ querendiqꝫ. Alij aūt ut ⁊ p̄ncipū
pestis ⁊ publica quasi hostes excludēdi:vitandiqꝫ
sunt malarū artiū doctores:ut qui bonas ⁊ nesci-
unt ⁊ oderunt. In p̄mis eā qua ipsi estuant auariti
am dominos suos docēt:ut si persuaserint discipu
los se peiores faciant. Est eni auaritia p̄uatoꝝ ma
la:p̄ncipum v̄o longe pessima:quo ⁊ plus licentie
habet ad nocēdū: ⁊ quo pulchrior est rerū vilium
ꝯtēptus in p̄ncipe eo admiratio atqꝫ auiditas est
turpior:neqꝫ sine cā doctissimuſ ille p̄nceps cuius
supra mentio est habita Marcus Antoniꝰ dicē so-
lebat. In impatore auaritiā acerbissimū malū eē:
ob quā pertinacē ⁊ galbā tales interitus meruisse:
quales alij crudelitates meruerāt. Hoc igit̄ malū
fugiant oderintqꝫ qui v̄tutē amant:famā bonā cu-
piunt. Sed in p̄mis p̄ncipes:ꝙ ⁊ p̄mi hoīum sunt
⁊ illis ipsa resp. lucrū ingens ac merces ampla ꝓ-
posita est:quā si rite gesserint ditissimi oīum mor-
taliū sint futuri: ⁊ opes imarcessibiles habituri:cō
sciētiā letaꝫ ac securā:amorē dei ⁊ hominū:qui ap
petitū autē sequi uolēt omnia illis in ꝯriū cedent.
Nā neqꝫ insatiabilē animū satiabūt: ⁊ odio dei at
qꝫ hominū laborabūt. Ita eni sapiētibus visuꝫ est
sic experiētia docuit magistra certissima nō extin-
gui cupiditatē opibus:sed accēdi:optimūqꝫ eē ꝯsi
liū epicuri ut diues aliquis fiat non diuitijs addē
dū:sed cupiditatibus detrahendū q̄uis si diuitie
uere eēnt que dicunt̄:utiqꝫ diuites facerēt:sed nō
sunt. ❡ Omnes itaqꝫ thesauri qui sub celo sūt vnū
diuitē non facerēt : faciet eū cogitatio:vna breuis
ac modesta:ab auaritia se abstrahens ⁊ respiciens
ad naꝫ. Et plr̄imos qdē modos querende pecunie
in yconomias ponit Aristoteles:qbꝰ aulici p̄ncipū
nr̄e etatis innumerabiles addiderūt : ut tantꝰ ille
phūs hac in parte fuisse videat̄ idoctior:oēs tamē
bono p̄ncipi dediscendi sunt: ⁊ ꝯtēnēde artes que-
cūqꝫ ꝯtra iustitiā pro utilitate vident̄ institute:cuꝫ
a doctissimis viris atqꝫ sapiētissimis diffinitū sit:
nihil esse posse utile qd̄ non idē iustū honestūqꝫ sit.
❡ Et de aulicis qdem quibꝰ bonis nihil est meliꝰ :
sed si id rarū:qbꝰ malis nihil est peius ⁊ id crebrū
de hijs inq̄ꝫ ultimis sentētiā meā habes:immo nō
meā sed dioclitiani : qui nisi tam impius fuisset in
religionē nostrā ascribi non imerito claris p̄ncipi-
bus potuisset. Eius ergo de hijs v̄ba sunt hec me-
morabilia nisi fallor sic ad lr̄am descripta in libro
de vita aureliani. Colligunt se inqt quatuor ul' qn-
qꝫ atqꝫ vnū ꝯsiliū ad decipiēdū impatoreꝫ capiūt
dicūt quid ꝓbādū sit. Impator qui domi clausus
est uera nō nouit:cogitur hoc tm̄ scire qd̄ illi loqu
unt̄:facit iudices quos fieri nō oportet : amouet a
republica quos debeat obtinere . Quid multa:ut
dioclitianꝰ ipse dicebat bonꝰ:cautꝰ:optimꝰ:uendit̄
impator:hijs atqꝫ alijs iductꝰ:cū iā deposuisset i-
periū ꝯcludebat nihil eē difficilius q̄ꝫ bene impa-
re: ⁊ uere sic est. Nō putent p̄ncipes felicitatē sibi
simulqꝫ facilitatē obtigisse felicitatē qualēcūqꝫ cer
te difficillimā ꝯsecuti sunt. Qui mihi nō credit p̄n
cipi saltem experto credat. ❡ Hac in parte vnū hoc
monere satis atqꝫ hortari vix sufficio:ne quē talitū
sic cōmisisse tibi p̄rie p̄ficias:ut alius dominꝰ sit:q̄ꝫ
tu:fuerunt enim multi in impio qui dū suos attol-
lere cupiūt:sese depresserūt: ⁊ ꝯtemptibiles atqꝫ i-
uisos populis effecerūt:per eos ipsos quos ad al
ta ꝓmouerant uenditi ⁊ irrisi:in quo maxime clau
dius qui Neronē p̄cessit in impio:vilis est habitꝰ
qui libertos suos nulliꝰ p̄cij hoīes possideri ⁊ feli-
cē narcissū ⁊ pallātē usqꝫ adeo euexit:ut ꝓuincias
regerent:eūqꝫ ipsum atqꝫ impium spoliarent: ⁊ il-
le infelix p̄uis suis affluentibꝰ idigeret. Hijs ⁊ uxo
ribꝰ addictus:ut tranqllus ait non se p̄ncipē sꝫ mi-
nistrū egit:horūqꝫ ꝯsilio ⁊ impulsu ml'ta stulte ges-
sit:multa crudeliter. Eadē in re uocatꝰ est helioga-
balus:ꝙ hēret qui apud eū plr̄imū possent omniū
cuꝫ dolore:quiqꝫ oīa uēderent: ⁊ familiares ipro-
bos:qui euꝫ (ut Lampꝛdius ait) ex stulto stultiorē
faciebant. Idē reprehēsum in didio Iuliano:quia
quoſ regere auctoritate impij debuisset eos regen
do imperio prefecisset. Uerūtm̄ hec sub stultis aut
mediocribꝰ p̄ncipibus utrūqꝫ tolerabilia. Ego aūt
ex te nihil mediocre:nihil non egregiū ⁊ singulare
suscipio:non mee qdeꝫ ⁊ multoꝝ spei satisfeceris :
nisi bonos quoslibet ⁊ claros viros aut attigeris:
aut p̄uectꝰ post terga reliqueris:si qd forte defue-
rit nō nature iputē sed tibi. Quid v̄o minoribꝰ im
moremur:cū sub Marco Antonio:tali viro ⁊ p̄nci-
pe libertos quoqꝫ multū potuisse comptū sit? quo
tibi ⁊ oibus quibꝰ p̄esse ⁊ ꝓdesse ꝓpositū diligētiꝰ
ꝓuidēdū est:ne humanitatis obtētu:qua plr̄imum
polles in hoc te vitiū labi sinas:in qd̄ clari etiā p̄n
cipes lapsi sunt. Et si eni viri oēs illustres iuitādi:
nō tamē oīa viroꝝ illustriū amplectēda sunt. Ne-
mo est qui aliqua in parte nō erret sitqꝫ sibi ip̄e dis
similis. ❡ Dices auteꝫ ⁊ fortasse iam dicis:iste ho
mo ingratitudinem me docet:quomodo enim be-
ne meritos mee prosperitatis exortes sinam . Tu
ne id iubes? absit. Nihil est minus principis:minꝰ
viri q̄ꝫ ingratitudo. Omnis virtus habet aliquos
detractores. Omne vitium habet aliquos defen-
sores . Sola ingratitudo nulli vnq̄ꝫ placuit : nulli
displicuit gratitudo . Sed sunt alia multa ⁊ ma-
gna : quibus id merito prosequaris equi : uestes :
arma:uasa:pecunie:domus:agri: ⁊ que sunt eius-
modi. Illō vide ne (ut scriptuꝫ est) alienis des ho
norē tuū: ⁊ si non ꝓpter te qui ut ego te noui:para
tus esses nō potētiā tuā mō:sed vitā tuā : cuꝫ tuis
equo animo partiri/ac p̄ter patriam ipsam tuam :

Auaritia p̄ncipū d̄testabilis

quā regēdā tibi deus dedit. Ita eni habe. Nil po
pulo tristiꝰ: nilqꝫ molestiꝰ: q̄ꝫ multos: ꝑcipue indi-
gnos supra se videre. vnū te igit̄ dominū sciāt oēs
v[illegible]ū colāt: vnū diligāt: vnū deniqꝫ uereant̄. Reli-
quos nō ut potētes: ſꝫ ut a te missos aspiciant qui
ubi iussus tuos executi fuerit: ꝓuati sint nulla ꝑdi
ti dignitate aut potestate. Nō loquor sine cā: vidi
⁊ obſuaui magnis in populis: mirā erga dn̄os pa
tiētiā q̄ꝫuis aspos ⁊ imites: nec minꝰ mirā idigna-
tionē atqꝫ ipatiētiā in eo ꝙ pl'es suspicē ac metue-
re cogerētur: de quo ipso tecū quoqꝫ videor egisse
dū me ultimo nisi fallor anno altero rure solitariū
dignatꝰ est iuisere. ¶ De amicis alijs qui nō opes
tuas: sed te tuūqꝫ diligūt honorē supuacuū videri
pōt: qcqd tibi qsq̄ꝫ dixerit: amicitiarū cultori inte-
gerrimo atqꝫ fidissimo: ꝑsertim cum de hac re sit a
Marco tullio elegāti uolumie disputatū: hec fere
oium sūma est. Nihil humanis in rebus amicitia:
dulciꝰ: nil sanctiꝰ post virtutē eosqꝫ qui maxime po
tētia ac virtute ꝑpolleāt: maxime etiā amicis indi-
gere: cū qbꝰ ⁊ ꝓspa ⁊ aduersa participēt. Ab ami-
co turpe nihil expetēdū: pro amico nihil turpe fa-
ciēdū: amico honestū nihil denegādū. Hijs pro fū
damēto positis debere amicoꝝ oia esse cōmunia:
vnū animū: vnā uolūtatē: nec spe ulla: nec metu:
nec ꝑiculo distrahēdā: amādū amicū ut se alterū
⁊ oēm ꝯditiōis imꝑitatē exequādā: deniqꝫ oibus
modis id agēdū qd pythagoras iubet ut vnꝰ fiat
ex pl'ibꝰ. Que ipa nunqd nō satis lr̄is sacris expſ-
sa sunt: ubi iter actꝰ apostolicos scriptū est. Multi
tudinis credētiū erat cor vnū: ⁊ aia vna: nec qsq̄ꝫ
eoꝝ que possidebat aliqd suū eē dicebat: sed erant
illis oia cōmunia. Et siqs dicat illā amicitiā fuisse
credētiū: ⁊ in Christo sese amātiū: nec ego de alia
loquor: nec amicitiā stabilē: nec oino aliqd firmuꝫ
reor cū nō Christus fuerit fundamētū. Neqꝫ vo
ipi gētiū phi opinati sunt: posse uerā amicitiā: sine
uera sapiētia ac virtute ꝯsistere: hāc vo nō sic acci-
pi debere: ut dixerūt aliq curiositate ridicula: nul-
lū eē ul' fuisse sapiētē. Nō eni illū querimꝰ qui nō
est: eo ꝯtēti sumꝰ quē fert humana ꝯditio: ⁊ iter ta-
les eē illā de qua loquor amicitiā diffinimꝰ: cuius
ꝯsumate qdē ac ꝑfecte: ⁊ si paucissima numerent̄
amicoꝝ paria: in qbꝰ ꝑclarissimū nomē hn̄t: Afri-
canꝰ minor: ⁊ Leliꝰ: tn̄ est ⁊ hec ipa cōmunis bono
rū hoium amicitia dulcis ac placida: in qua nulla
locū hēt adulatio: nulla ꝯtumelia: aut ꝯtēptꝰ: nulla
discordia: nulla disceptatio: nisi de amici cōmodis
aut honore: sed pax ⁊ ꝯsolatio ⁊ ꝯuictꝰ. Nihil deni
qꝫ in hac fictū: nihil duplex: nihil occultū: sed pura
oia atqꝫ simplicia: ⁊ apta cū tali amico cōmunicā-
da oia dixeri: ⁊ ꝯsilia: ⁊ actꝰ: ⁊ honores: ⁊ diuitias
⁊ postremo spūm: sanguinē: vitā ipaꝫ: qd plerosqꝫ
⁊ fecisse liberal'r: ⁊ hic laudatos merito fuisse co-
gnouimꝰ: de qbꝰ nūc agere lōgū est: de fictis eni ue
risqꝫ amicitijs satis multa pro tēpore dicta sunt.
¶ Procedo itaqꝫ nec ordinē sequor: nisi quē casus
obtulerit: ut cogitatꝰ in mētē ueniūt: ita eos ad ca-
lamū deduco. Qm̄ ergo de pietate ac libalitate i
amicos dixi aliqd: vnū hoc tā dictꝫ adijciā. Quis
hodie maxime uerū sit qd ait ille: dant̄ opes: nulli
nūc nisi diuitibꝰ. multiqꝫ id faciāt callidi illi qdē ⁊
vsuti: ⁊ ut vbo utar tulliano: bn̄ficiū fenerantes: in
eos maxime liberales: qui maxime sunt potentes
ad grām referēdā. tu tn̄ qui de tuis bn̄ficijs nihil
aliud petis nisi benefacere: ⁊ ꝓcedēti ide letitiā ai
bene sibi ꝯscij ꝯtriū morē hūa: erga magis egentes
nō tm̄ de ꝓpo liberalior: sed sine iniuria a diuitibꝰ
accipiēs: qd paupibꝰ largiaris: habes rei huiꝰ au-
ctorē Alexādrū ipsū de quo dixi: adolescētē egre-
giū ac ꝑncipē: sic eni ipse faciebat. Nec sum nesciꝰ
aduersū meipꝫ eē posse qd loquor: qui ⁊ si nō ad i-
uidiā diues sim: tuo tn̄ ⁊ paterno munere nullius
rei egēs: que sūme diuitie iudicio meo sunt: at non
me: neqꝫ alios sed te vnū in hoc sermone respicio.
¶ Unū aliud mihi nūc aium ꝑmit: qd tibi gaudio
eē debuerit. Scio qdē nō humilitatē in ꝑncipe: ſꝫ
magnanimitatē solere laudari. Uerū qsqꝫ ſm̄ sen-
sum. Ego utrāqꝫ laudabilē iudico: nec sibi inuiceꝫ
aduersas: ut stulti putāt. In hoc eni: ut in multis ⁊
fere oibꝰ vulgo errat̄. Sūt qui supbū magnanimū
tumidūqꝫ hūilē dicāt: utrūqꝫ eque falsū: uolo ego
ꝑncipē inter suos ⁊ in ꝓsꝑitate humilē ꝯtra hostes
⁊ i aduersitate magnanimū: nusq̄ꝫ tumidū aut su-
pbū. Est qdē q̄ꝫtū mihi videt̄ ad oēm virtutē ꝑmꝰ
gradus humilitatis. Quidā tn̄ pusillanimes ceci-
qꝫ nō se dn̄os credūt: nisi supbiāt: tumeātqꝫ supra
humanū modū hinc illa stultoꝝ ꝑncipū ludibria.
Gaiꝰ caligula vilissimꝰ ꝑncipū humanis sibi pror-
sus indebitis nō ꝯtētꝰ honoribꝰ diuinos uoluit: se
qꝫ statuis i tēplo positis: ut deū adorari ⁊ coli: idi
genis etiā salutari'gn ⁊ numini suo tēplū ꝓpriū ⁊
hostias ⁊ sacerdotes istituit: ⁊ aureū simul latiuꝫ.
Multa ꝑterea que ꝓseq est tediosum: credēs scili-
cet hoc magnitudinē augere quo stultitiā detege-
bat. Quid cōmodo icōmodiꝰ: qd turpiꝰ? ⁊ hic tn̄
pessimo filio patris optimi imolatū est: ut deo ⁊ in
habitu herculis oblate sunt statue: qui nō mō non
deꝰ sed ne hō qdē erat: imo feda ꝓrsus ⁊ imitis be-
lua. Quin ⁊ heliogabalus ipse nō ꝑncipū mō: sed
hoium spurcissimꝰ adorari cepit: qui oēs ilico tru-
cidādi: ⁊ in tyberi ⁊ in cloacas abijciēdi erāt. Inui
tus fateor: de hijs loquor: ⁊ peccatis ut reor exigē
tibꝰ tales nobis iperatores fuisse vecūdor ⁊ doleo
At nō ꝙ ego cuperē: sed qd res hēt: est dicēdū: ut
mihi partiꝰ irasci debeāt: barbari nostri trāsalpini
si de eis quoqꝫ qd sentio interdū loquar vitate sua
dēte nō odio. Nō eni hoies odi: sed vitia: eaqꝫ nō
minꝰ imo eqdē mlt'o magis in nr̄is q̄ꝫ in alijs: sicut
ꝓprio in agro q̄ꝫ in alieno lappas ac tribulos ⁊ ur
ticas: sed iactātiā uanissimā gētis inutilis ⁊ ad pre
dicādū de se mētiēdūqꝫ ꝓmptissime nullo mō fate
or pati possum. ¶ At ne nouā litē cū absentibꝰ or-
diar reuertor ad ordinē: post hos ergo Dioclitianꝰ
adorari uoluit: ⁊ nō uestibꝰ tm̄: sed calciamētis in
sertis gēmis romanū cesareūqꝫ habitū imutauit: i
gēti nouitate in viro aliogn graui nec incondito: ⁊
qui impiū tādē gētis amore dimiserit. Ad summā
vo sic existimo supbiā ⁊ pōpas nō a magnanimita
te sed ab ai ibecillitate ꝓcedere: videt̄ eni vilibus
ais mos: ut aliqd excellētie nacti sunt ad celū ascē
disse ut subito sibimet obliti in cogitatibus euane-
scāt: ac uere magnanimis nil est magnū: nil ꝙ oēs
loco moueat. Itaqꝫ Cesar augustus ꝑncipū maxi-
mꝰ atqꝫ optimꝰ nō mō diuinos honores nō opta-
uit: seqꝫ adorari noluit: ſꝫ ne dn̄m qdē dici noluit:
ne a liberis ipsis aut nepotibus: imo vo qd trangl
lus ait dn̄i appellationē ut maledictū ⁊ obprobriū
semper exhorruit: edictoqꝫ illam uetuit: ⁊ ꝯtra fa-
cientes corripuit grauiter manu vultu uoce. Fecit

idē Alexāder nō ille rex macedū: qui sup̄bia oēs excessit: ꝛ uanitate: quiq; p̄sarū victor p̄sarū morib⁹ vict⁹ ꝛ more p̄sico adoratus ip̄ortuna demētia de⁹: ꝛ dei fili⁹ videri uoluit: magna religiosarū aurīū iniuria: sed hic alter Alexāder p̄nceps roman⁹ qui hodie nobis sepe se obtulit quiq; nō solū se uetuit adorari sed nō aliter q̄ ꝓprio noie salutari uoluit. hoc mō. Aue Alexāder. Siq̄s aūt ꝟmone aut flexu capitis eū blādi⁹ salutasset: aut expellebatur: aut graui cachino mordaciter ridebaꝰ. Ego si te tuosq; mores noui: quos tot ānis ꝛ nosse potui: ꝛ nosse mihi videor: nō dubito te dn̄i titulū patiēter ferre poti⁹ q̄ iucūde. Audiui ampli⁹ q̄ semel dū tu diceres: ꝛ iureiurādo iterposito affirmares: non te dn̄o delectari: paratūq; illud spōte dimittere ni timeres: ne rēpublicā alter inuaderet: ꝛ grauiore illa iugo forsitā p̄mereꝰ: ꝛ tu eē qd nolles sub dn̄o cogereris. Aliogn multo malle te liberū eē: q̄ dn̄z cū ꝛ abūde de ꝓprio diues sis: ꝛ potēs: siue tot curis expeditā ꝛ tranqllā agere iuuētā: honoratāq; cū uenerit senectutē. Ex qb⁹ clare cōijcio mihiq; p̄suadeo: qr quo minime delectaris: ꝯsequēs est: ut nec ei⁹ noie gl'ieris. Sed qm̄ populū castigare prescriptāq; ꝯsuetudinē abolere difficile est: illos utli bet loq sinis tu ut licet: ꝛ ut decet loqueris. Nam neq; te dn̄m: aut dicis vnq̄ aut scribis: ꝛ morem quo nr̄i tēporis p̄ncipes: ac terrarū dn̄i utūtur. Alto aīo despiciēs tuū sine ullis externis subscriptiōibus nudū nomē ep̄lis adhibes: neq; pl'ali vnq̄: sed singulari semp uteris ꝟmone: nō cū maiorib⁹ mō: sed cū parib⁹ cūq; minorib⁹: mecū deniq; quo nihil humili⁹: nō nos ings: ut ceteri: sed ego hoc uolo: hoc p̄cor: hoc iubeo. Qd ego p̄legēs exulto: ꝛ tacit⁹ mecū dico: vir hic si tumeret aio: ꝛ v̓bis etiā tumeret: ut isti qui videri uolūt multi: nec sunt singuli: nec sunt qcq̄. Bn̄ qdē hoc facis ꝛ magnifice: ꝛ maximos imitaris: ꝛ si nō ut imitator sed ꝓprio id agas instinctu. Quere aūt Julij ꝛ augusti cesarū ep̄l'as: quarū multas apd Josephū: q̄sdā apud Suetoniū iuenies: nusq̄ ibi nos scriptū legiꝰ: nusq̄ uolum⁹ ul' p̄cipim⁹: sed uolo ꝛ p̄cipio: ꝛ que sunt similia. Et sane ut iocari soles. Hij qdē se plural'r loquunꝰ seq; ꝛ uxores ꝛ filios ꝛ famulos noiare videnꝰ: tu nō aliū: q̄ te vnū noias: tu vn⁹ qcqd id est iubes ac statuis: placet hic anim⁹: placet modestia placet stilus: quo nō duo illi tm̄ quos p̄misi: sꝫ plurimi etiā p̄ncipū antiquoꝝ usi sunt: quoꝝ oium testes extāt ep̄l'e diuersis in libris. qd idcirco eē cōmemoro: ut ꝛ tu stilo tuo gaudeas ꝛ alios sui pudeat: quē magni aī signū putant: cū exigui tumidiq; sit iudiciū manifestū. Ceterū hec tua in ꝟmone modestia alteri⁹ admōet: ei⁹ scilicet que exteriore eminet in habitu: teq; sic spectātiū oculis approbat ut aurib⁹ altera: quo vndiq; vir p̄fect⁹ ꝛ rōnis ꝛ sensuum iudicio modestissimus habeare. Cū eni ceteri terrarū dn̄i auro purpuraq; per ora ciuiū uolitēt onusti ꝛ cōpti: haud al'r q̄ in dieb⁹ festis altaria: seq; eo maiores extimēt: quo linteo cariore obuoluti fuerit: tu mediocri cultu ꝯtēt⁹ icedis: ut te dn̄m nō uestis: nō elatio: sed sola morū grauitas ꝛ frontis ꝓbet auctoritas: bonū duplex ut in ꝯrio duplex malū: ꝛ iactātia per seipsam odiosa: ꝛ imitationis p̄iculosa ꝯtagio: populi eni oēs ꝛ act⁹ p̄ncipū ꝛ habit⁹ imitari studēt. Ita fit v̓issimum nullos magis reip. nocere q̄ qui exemplo nocēt: qr uerū est: qd

Ep'le Cesaris ꝛ augusti

Jactātia

ait ille. cōponiꝰ orbis regis ad exēplū. Sic est hercle: mali mores p̄ncipū: nō eis tm̄: sed oib⁹ sunt dānosi. Est hijs qdē ꝯsentane⁹ atq; ꝯueniēs loc⁹ apd Marcū tulliū tertio de legib⁹. Nec eni ingt tā[tū] mali est peccare p̄ncipes q̄q̄ est malū per seipsū malū q̄tū illud qd permulti imitatores p̄ncipum existūt. Nā licet videre si uelis replicare memoriā tēporū q̄lescūq; summi ciuitatis fuerint: talē ciuitatē fuisse. quecūq; mutatio in p̄ncipib⁹ extiterit: eādē in populo secutā. Idq; haud paulo est ueri⁹: q̄ qd Platoni nostro placet: qui musicoꝝ cātibus ait mutatis mutari ciuitatū status. Ego aūt nobilium vita victuq; mutato: mores mutari ciuitatum puto: quo p̄nitiosius de republica merētur vitiosi p̄ncipes: ꝙ nō solū vitia ꝯcipiūt ipsi: sed ea infundūt in ciuitatē: neq; solū obsunt ꝙ ipsi corrūpūtur sed etiā ꝙ corrūpūt plūsq; exemplo q̄ peccato nocēt: hec Cicero. Ego v̓o quotiēs te video mecum ꝛ cū alijs dicere soleo: hoc duce discet nemo sup̄biā: nemo pōposos habit⁹ induet: ꝛ sepe mihi illud occurrit: qd apud Liuiū de Hānibale scriptum est. uestit⁹ mihi iter eq̄lēs excellēs arma atq; eq ꝯspiciebanꝰ q̄q̄ id in tēpore belli nō tm̄ laudis hēt: ꝛ in hoie bellicoso: vn̄ delitie oēs excluduntur. Tu modestiā pacis ꝛ ꝓspitatis in tēpore exhibes: que imoderātie atq; isolētie matres sunt. Itaq; tuus hic habitus oia cogitāti nō tā illū quē dixi Hānibalē q̄ augustū cesarē ad memoriam reducit: de quo regū oium ꝛ populoꝝ dn̄o summa in pace scriptū est: ꝙ ueste nō temere alia q̄ domestica usus est: ab uxore ꝛ sorore ꝛ filia neptibusq; confecta. ¶ Multa nūc etiā occursant nisi uererer ne qui te fortasse fastidio hijs affecti cūcta ꝓsequēdo ꝯficiā vnū hoc nullo mō p̄tereūdū reor: qd p̄claros maxime ac uerēdos p̄ncipes facit: in quo tu qdē hortatore nō indiges: viros egregios ut honores: tibiq; familiarissimos efficias: in hoc eni per teipsum adeo ꝓn⁹ es: ut ꝯriū facere si uelis nā ipsa ꝓhibeat: nihil aūt fit meli⁹ q̄ qd duce fit nā. Efficax consuetudo: efficax doctrina. Efficacior est nā: oēs si iūganꝰ efficacissime. Egregios aūt viros dico: q̊s e grege hoiū vulgariū aliq̄ abstraxit excellentia: ꝛ ul' iustitia isignis ac sanctitas: qd heu nr̄a etate p̄rarū est: uel rei militaris exp̄iētia: ac doctrina: ul' litterarū copia rerūq; notitia singulares fecit. Q̄uis aūt pleriq; arbitrētur res bellicas maiores eē q̄ urbanas: minuenda est tm̄ hec opinio: ut officioꝝ p̄mo ait Cicero: ponit exēpla greca ꝛ latina: themistoclē ꝛ Solonē Lisandrū ꝛ Ligurgū ꝛ ex nr̄is gaiū martiū: ꝛ Marcū scaurū. Gneū pōpeiū ꝛ q̄ntū catulū. Africanū minorē: ꝛ publiū nasicā deniq; seip̄z: hō gl'ie appetētissimus hijs exēplis interserit. Nec iniuste tm̄ id qdē: sine dubio eni nō plus egit Antonius dum armis ꝛ acie catilinā fregit: q̄ Cicero ipse dū ꝯiurationē ipiam alto ꝯsilio patefecit: ꝛ ꝯiuratos opp̄ssit in carcere. Et in hoc qdē urbanarū rerū studio litterati hoies excellūt. In hoc autē numero litteratoꝝ hoium magnū locū iuriscōsulti tenēt utilissimi semp reip. si iuris notitie iustitie quoq; amor ꝛ cult⁹ accesserit: ꝛ sint ut Ciceronis utar v̓bo nō magis iuriscōsulti q̄ iustitie. Sūt eni qui ius atq; iustitiā quā ꝓfitenꝰ oppugnāt ꝓfessiōis sue noie ꝓrsus indigni. Nō eniꝫ satis est scire nisi ꝛ uelis: ꝛ uolūtas bona rectā scientiā comiteꝰ. Talib⁹ sane multi p̄ncipū suū impiū

Qu
recte
greg
dicit

Iurib
sulti

ex ornarũt. Hadrian⁹ Julio celso: salino Juliano: neratio p̄sco: Antoni⁹ sceuola: Seuerus papiniano: Alexãder domitio Ulpiano: Fabio sabino Julio paulo: alijsq; cõpluribus: hijs tu. semp̄ q̄tũ etas hec patit̃ patrie tue studiũ honestasti. Sũt ꝛ lratorũ sp̄es alie ex qb⁹ ꝛ opportuna ↄsilia spari possũt: ꝛ docta colloq;a: ꝛ ut dicere solebat Alexander fabule lrate. Itaq; ꝛ medicos ꝛ liberaliũ artiũ magistros ciuitate donasse Juli⁹ cesar legit̃. Quib⁹ oib⁹ haud dubie p̄ferẽdi sunt qui eã quã theologiã uocãt sacrã sciẽtiã ꝓfitent̃: mõ illã ab inanib⁹ sophismatib⁹ icorruptã fuẽt: faciebat hoc aũt princeps prudẽtissim⁹ ut ꝛ lrati hoĩes libẽti⁹ rome eẽnt: ꝛ ceteros ad studẽdũ tãti spe p̄mij iuitarẽt. Erat enim cara res admodũ ciuilitas tũc romana: vñ ꝛ Paulo ap̃lo se romanũ ciuẽ asserẽti tribun⁹ in cuius illa ptãte tũc erat: ego ait multa sũma ciuilitatẽ hãc ↄsecut⁹ sum. Tu vir iclite qui rẽ tãtã dare nõ potes hoc saltẽ p̄stabis: ut doctos honestisq; studijs claros viros loco ciuiũ tuoꝝ habeas: ꝛ ciuili urbanitate ꝓsequaris. Sic ut urbẽ tuã virorũ illustrium icolatu: studiũq; iã uetustũ renoues ꝛ exornes: nihil eni eque eruditos hoĩes allicit: ac p̄ncipũ familiaritas atq; dignatio: familiã illã nẽpe clarissimã nõ tã augustus cesar impio q̃ ↄuictu ꝛ moꝝ comitate ↄ̃xerat: habuit ergo in sodalitio Marcũ tullium ciceronẽ p̄mo: ↄsequẽter Asiniũ pollionẽ. Ualeriũ messalã. Pariũ geminũ florẽtissimos oratores. publiũ quoq; Uirgiliũ. Horatiũ flaccũ: poetas egregios ad quos sunt ipi⁹ p̄ncipis familiares ep̃le: qb⁹ ille sũm⁹ hominũ mũdi dñs duobus illis rusticanis mãtuane ac uenusine originis nõ se eq̃t tãtũmõ: sꝫ submittit quodãmõ: ne quẽ plebeie familiaritatis vnq̃ pudeat: quã ingeniũ ac doctria nobilitẽt. Quẽ puderet eni queso cuius augustuꝫ nõ puderit? Tuccã p̄terea ꝛ Uarũ cremonẽseꝫ habuit: ꝛ Ouidiũ sulmonẽsem q̄uis hũc ultimũ suo indignũ contubernio iudicãs relegarit. Habuit ꝛ Marcũ uarronẽ doctissimũ ut perhibẽt romanorũ. historieq; p̄rẽs Titũ liuiũ patauinũ: qui tu⁹ nũc si viueret cui⁹ esset: habuit ꝛ alios multos vno tp̄e nõ min⁹ q̃ oibus romanis legionib⁹ illustrat⁹ hoc doctoꝝ hoium comitatu. Nã qd tm̃ sibi ↄferre potuerãt uel trigita qnq; trib⁹ populi ro. ul' q̄dragita q̄tuor legiões bellatoꝝ: tot eni habuisse illũ inuenio: q̄tũ virgili⁹ solus ↄtulit ad eternã famã. Uiuit illa utiq;: cetera piere. Neq; võ tm̃ ex italia: sꝫ ex grecia quosdã quoq; cesaree fame leuitatis allexerat. Nã qd oro bñ meritis ꝛ isignib⁹ viris põt eẽ iucũdi⁹ q̃ sub iusto ꝛ miti p̄ncipe: ac fauorabili extimatore meritoꝝ vitã agere: vñ illõ opinor multos hoꝝ iterdũ tua e patria digressuros: ni tu illos tue notissime benignitatis vinclis astrigeres: laudo eqdẽ: ꝛ p̄bo. armati eni tibi ad horã utiles eẽ p̄nt ꝛ tp̄ale obsequm p̄stare. lrati aũt ꝛ tp̄ale ↄsiliũ ꝛ mãsurũ nomẽ. Insup ascẽdẽdi ad supos rectum iter oñdere atq; ascẽdẽtẽ lingue ulnis attollere: ab errãteq; retrahere. ¶ Sꝫ iã satis est: vereorq; ne nimiũ. Cogitauerã icipiẽs te in finẽ ad corrigendos populi mores adhortari. nũc recogitãs ipossibile ꝑrsus eẽ qõ molior: nec vnq̃ legũ p̄sidio fieri potuisse nec regũ ꝓpositũ itermisi. Impossibiliũ nẽpe deliberatio uana est: uerũtamẽ populi mos est vn⁹: quẽ dissimulare nõ possũ: quomin⁹ te non mõ exhorter: sꝫ obtester: ut morbo publico dexteram tue correctiõis admoueas: nec dicas: hoc qõ corrigi postulas nõ est patrie mee ꝓpriũ: sed cõe urbiũ multarũ: ptinet eni ad decorẽ tuũ: ut sicut tu adeo multa singularia recepisti: qb⁹ inter coetaneos tuos excelleres: sic p̄ria tua singulare aliqd a te recipiat: vñ excellat inter ꝓrimas ciuitates. Nosti qdẽ virũ optime in ueterib⁹ sacris lr̃is ita scriptum: oẽs morimur: in recẽtiorib⁹ aũt ita statutũ est hoĩb⁹ semel mori. In secularib⁹ demũ ita moriẽdũ eẽ certuꝫ est: ꝛ id icertũ an hoc ip̄o die: qõ ꝛ si nusq̃ eẽt scriptũ nõ min⁹ ideo certũ eẽt: nã nos idẽptidẽ admonẽte. Nũc võ an nã ip̄a an ↄsuetudine in nãꝫ v̄sa nobis accidat: ꝛ nostroꝝ mortes sine dolore ꝛ gemitu vix feram⁹: ꝛ eoꝝ exeqas sepe tristi uociferatiõe ꝓseq̃mur: quẽ morẽ vix tã usq̃ alibi radicatũ q̃ in patria tua vidi. Morit̃ aliqs seu plebei⁹ ille seu nobilis: qõ ad hoc eni attinet: nihil refert: q; nõ min⁹: sepe etiã magis plebeioꝝ q̃ nobilium ai q̄tiunt̃ affectib⁹: ꝛ qd deceat min⁹ vidẽt: mox ut is sp̄ũm emisit: dolor imodic⁹ atq; igẽs flet⁹ exoritur hũc ut ibibeas nõ peto: eẽt eni lõge difficile: ꝛ fortassis ipossibile hoĩ: ꝛ si Hieremias p̄pheta dicat. nolite flere mortuũ: neq; lugeatis sup euꝫ fletu: ꝛ poeta magn⁹ Euripides in tresphõte scribat: decere ↄsideratis p̄sentis vite malis: ut in ortu nostroꝝ lugeam⁹ in obitu gaudeam⁹: sꝫ hec snia nimis philosophica paucissimis nota est: vulgo aũt ꝑrsus inopinabilis ꝛ inaudita. Quid peto igit̃ dicã: effert̃ fun⁹ matrone: cateruati ꝓdeũt in publicũ: vicosq; ꝛ plateas altis cõplẽt icõditisq; clamorib⁹ ut siqs rei nesci⁹ iteruenuat facile possit: aut illas in furorẽ v̄sas aut urbẽ captã ab hostib⁹ suspicari. Inde ubi ad tẽpli fores est p̄uẽtũ geminat̃ fragor horrison⁹ ꝛ ubi Christo laudes cani siue pro defuncti aia deuote p̄ces ul' submissa uoce ul' in silentio fundi debẽt: illic meste reboãt querele: ꝛ femineis ululatib⁹ altaria sacra pulsant̃: q; scilicet mortu⁹ sit mortalis: hũc morẽ: q; graui ꝛ nobili ↄ̃riũ politie: tuoq; regimine idignũ cẽseo ut emẽdes nõ tm̃ ↄsulo: sed si licet obsecro. Jube ne qua ꝑrsus hãc ob cãm pedẽ domo efferat. Si flere miseris dulce est q̄tũlibet domi fleat: faciẽ publicã non ↄtristet: dixi ecce pl'a fortasse q̃ debui sꝫ pauciora q̃ uolui: si i alter utro sit erratũ. da ueniã vir illustris ꝛ boni cõsule diuq; feliciter rempublicam rege ꝛ uale. arquade iiij. Kaleñ. decemb.

¶ Ad eundẽ eẽ humana mirabilia ꝛ nõ eẽ. Ep̃la. II.

a Ffectũ grauiter ꝛ pene me tedio rerũ p̄sentiũ ↄsopitũ vna tua vir iclite ꝛ breuissima ꝛ sil' doctissima uox exciuit. Ea võ fuit huiuscemodi. Que in mũdo fiũt seu ↄtingũt oia: seu bona illa: seu mala sint ꝛ mirari te ꝛ nõ mirari. Idq; te mihi ceu taliũ cognitori vbis utor tuis ac magistro rei hui⁹ iudiciũ relinquere. Ego in hijs igeniũ tuũ oli mihi notissimũ recognosco: ꝛ generosi enigmatis vim p̄pẽdo sil'e qddã hn̄tis heraclito. Ille eni ait. In idẽ flumẽ bis descẽdim⁹: ꝛ non descẽdim⁹. Tu aũt rẽ eãdẽ: ꝛ mirari te dicis ꝛ nõ mirari. Cõtraria hec vidẽtur: sed nõ sunt: utriq; sue sunt cause: ut ꝛ miret̃ sapiẽs ꝛ nõ miret̃ neutrumq; mirabile e sic hn̄duꝫ: fuit aliq̄ñ qui quereret. Si est de⁹ vñ malũ? Si aũt nõ est de⁹ vñ bonũ? p̄plexa illi forsã interrogatio: nobis ꝛ oib⁹ qui nõ in totum desipiũt deũ eẽ nulla ꝑrsus est dubitatio: q̄uis isti piẽs in corde suo dixerit. nõ est de⁹: de hoc ipso tm̃

deo nō solū inumerabiles extere natiōes:ſʒ qđ do lēdū eſt magis:multi etiā ex nr̄is:ſeu ignorantia: ſeù ſupbia male ſentiūt:ac ſenſerūt:de quo qdē nō mō chriſtiane religiōis theologi:ſed pagane etiaʒ ſupſtitionis philoſophi queſti ſunt: imerito illi qdē:nō eni in vno errāt:aut in altero:ſʒ qcqd loquūtur aut ſentiūt error eſt:cū deos celebrēt nō deuʒ. Sed ne longi⁹ cā a ꝓpoſito qcqd uſq̃ boni eſt:ab hoc vno deo eē nō ambigitur:qcqd aūt mali uel a ſuggeſtu demonū:uel a puerſitate hominū qui libero creati arbitrio ad deteriora uolūtarie iclinantur. Cū igit̃ aut iſignis pietas:aut charitas aut fides in hoie cernit̃. Eſt fateor qđ mireris. Cur que ſo?niſi ꝓpter eximiā raritatē:multa eni mirabilia raritas fecit:qđ nā nō fecerat: raros auteʒ bonos ait ſatyric⁹ poeta: ⁊ numero vix ſeptē eē ꝯfirmat: quos ad vnū regi⁹ ꝓpheta reſtringit. Sed ſequamur cōmunia:certe q̄tcūq̄ ſint boni:pauciſſimos eē nemo eſt q neſciat hoc eſt admirandi cā:de qua ſatyric⁹ idē ait. Nūc ſi depoſitū nō ificiet̃ amic⁹: ſi reddet ueterē cū tota erugine follē:ꝓdigioſa fides ⁊ tu ſcis digna libellis:queq̄ coronata luſtrari debeat agna. Et que in hanc ſentētiā ſequunt̃. Cōtra vo dū cepis cogitare v̇tutē oēm nō ab alio eſſe: q̄ ab illo qui eſt dn̄s v̇tutū nō miraberiſ ab eodē qui pōt oia: ⁊ vult bona nō in aiaʒ mō rōnalē ſʒ in aial brutū aut ſaxū inſenſibile infundi potuiſſe v̇tutem quā p̄ma facie mirabaris. Ex diuerſo aūt ſi qn̄ fili⁹ in prem frater in fratrē:uxor in virū:ſeruus in dn̄ʒ In bn̄factorē ſuū aliqs bn̄ficij oblit⁹ inſurgat: gratitudine ac pietate calcatis:qs nō ⁊ doleat ⁊ miret̃ q̄ maloꝝ tāto eſt maior numer⁹ q̄ bonoꝝ? At cuʒ ad rei cām de qua dixi: ⁊ multo maxime ad ꝯſuetudinē quotidianā ſeſe anim⁹ reflexerit ilico deſinet admirari. qs eniʒ miret̃ qđ in oculis hēt ſemp cuiuſq̄ ꝯriū qſi nunq̄ videt:hūc ſenſum mi dn̄e e tuo breuiloquio mei breuitas itellectus elicuit: ſi rectū hoc eſt ſi tuū bn̄ qdē ſi min⁹ tuū ex te libēter audiā ⁊ tenebo. Te aūt hortor atq̄ obſecro: ut qđ magnitudinē ac ſapiētiā tuā decet humanuʒ nihil admirās:ſʒ v̇tute iferiora ducēs oia:ſpeiq̄ anchorā in Chro ⁊ miſicordia ſua figens:aduerſus hos tuū ſanguinē tā cupide ſitiētes vigili aio excubes ⁊ intēto. Siſq̄ ad oia impterrit⁹ ⁊ iuict⁹:nihil metuēs:oia tñ circūſpiciēs ⁊ cauēs. Nec paſſim oib⁹ qui tibi arridēt:ſed tuoꝝ ꝓbatiſſime fidei te cōmitēs:difficilis fateor diſcretio puros aios fucatoſq̄ diſcernere. Sed multū de ingenio tuo fido:deq̄ tua rerū expiētia in qua nulli cedis. Sup omnia aūt ſpo de cuſtodia Jeſu Chriſti:de quo ſcriptū eſt. Si iniqtatē aſpexi in corde meo:nō exaudiet dn̄s:qđ v̇bū ſi diligēter excuteret̃ hos tibi ſine ulla iuſta cā pnitiē moliētes:multū terrere debuerat. Sed bene habet: ⁊ tu ſalu⁹ ⁊ p̄ma ꝯiuratio nis cuſpis effracta eſt:tot iā inſidijs patefactiſ:de reliquo ⁊ illi ſegniores ad iſidiādū: ⁊ tu eris iſtructior ad cauēdū: ⁊ Chriſtus ipſe ab initio cuſtos tuus nō te deſtituet in finē. Si eni in ꝯiuratiōe pari ſcribit Valeri⁹ vigilaſſe oculos deoꝝ pro ſalute Tyberij: ⁊ ſi Marc⁹ Antoni⁹ ille doctiſſim⁹ pncipū in piculo ſimili uxorē ſuā fauſtinā dū per lr̄as ſolaret̃:ita de mēdacib⁹ deis ſcripſit. Eſto igit̃ ſecura:dij metuētur:dijs pietas mea cordi eſt:quid tu de uero deo ⁊ dicē potes ⁊ ſpare? Illi ego q̄tuſcūq̄ peccator:teq̄ tuāq̄ vitā ac ſalutē ſuppliciter recōmēdo. Optarē p̄ter p̄ces ac uota poſſe tibi aliqđ p̄ſtare:uel auxilij:uel conſilij ſalutaris. Nil libentius vnq̄ feci.

Explicit liber quartuſdecimus.

Incipit Liber quintuſdecimus. Ad Stephanum de columna protonotariū pape. Ep̄la.I.

m

Vltas tibi litterulas hijs tpib⁹ ſcripſi:nec ulli⁹ merui rn̄ſuʒ:miror nō ꝓpter ſcribētē qdeʒ:neq̄ ꝓpter ſcripturā ſed ꝓpter mām de qua ſcripte erāt: de te ſcilicet tuis meiſq̄ utili:tuis ꝯſanguineis dominis meis:neq̄ enim obſtat etas tenera radicato alti⁹ amori atq̄ honori. Erūt ſemper mei dn̄i:meiq̄ ſimul erūt filij quicūq̄ ex illa radice ꝓdierint:quā dilexi: ⁊ diligā duʒ me diligā:nō illū mihi mors amorē:nō lethei gurgitis vnda p̄ripiet. Sūt ut ſcis penes me libri oliʒ clare memorie agapiti ſeniorij de colūna nūc adoleſcētiū noſtroꝝ. Ego qdē hoc biēnio ter aut quat̃ cū morte luctat⁹ ſum:que ſi me ſtrauiſſet poterant facile libri illi pdi nō ſine illoꝝ iuuenū detrimento inſigni ⁊ mei ai dolore. Et quotiēs tibi quotiēs eorū clariſſime genitrici ſcripſi:ut me hoc faſce lauaretis:uos rn̄ſis aut nullis aut pplexis adeo rē traxiſtis ut denuo cogar ad calamū:teq̄ per oēs celicolas obteſter:ut q̄primū hac me graui ſarcia expedias. Certe ſi nūc ꝓdigioſum eſt depoſitum nō negare ut ſatyrico videt̃:q̄to eſt ꝓdigioſi⁹ nolle illud accipe: ⁊ orātē ut recipiat̃ nō audire:crede mihi ſi ut iuris ciuilis: ⁊ canonici ſunt: ſic Ciceronis ⁊ Varronis libri eēnt forte nō totiēs te rogarem. Proinde tu ut viſum erit:ego q̄uis rerū feſſus: ⁊ fidē: ⁊ quā potero diligētiā adhibeo:ſi per uos ſteterit quos res tāgit:qcqd euenerit ſine culpa ſum. Ip̄a me ueritas ⁊ hec excuſet ep̄la ad quā ut reſcribas obſecro per ſiquis tibi mei amor vnq̄ fuit: ſi qua tibi ſupeſt noſtroꝝ memoria defūctoꝝ qui in celo ſemp ut ſpo:certe adhuc in memoria mea viuunt. Patere queſo imo fac ut deinceps alijs de rebus q̄ familiaribus tecum loquar. Viue noſtri memor ⁊ uale.

Ad eundem rn̄ſio ad uocationē romani pōtificis Gregorij.xj. Ep̄la.II.

ſ

Cribis inter multa qbus uel ſeorſum lr̄is uel ipſa nūcij tui uoce rn̄deo pōtificē maximū meā optare p̄ntiā neq̄ ad laborē meū neq̄ ad uſuʒ ſuū:ſed ad hoc vnū ſicut ait:ut mei p̄ſentia ſuā curiā honeſtet:optarē ⁊ ego fateor p̄mū talis eē:ex quo id merito ſparet̃. Id eni vo quo minus ſum eo maior in me eſt dignatio tāti pr̄is. Secūdū vo ut ex hijs locis meā p̄ſentiā optaret in qbus ego peccator ⁊ niſi fallit opio Chriſtus ⁊ Petrus ſuā optāt. Ire eni ſi negrē ferri niterer:ut Vrbano uocāte dudū feci: q̄uis poſſibilitas pie tūc defuerit uolūtati:fortaſſe ideo ne pōtificē ipm miſerabile illud ad ergaſtulū redeūtē qđ aurib⁹ meſtus audiui oculis meſtiſſimus viderē. Quid nūc ſane tāto rn̄deā uocatori? Et qd putas: ⁊ ſi iuiſum ad locū amabilē tñ ad dn̄m ꝓno ſaltē aio uenireʒ: niſi in me ſenect⁹ ſimul ⁊ morboꝝ exercit⁹ ꝯſpiraſſent:qb⁹ obſeſſus vir ꝓximā ad eccl'iam ꝓficiſci queo:de ipſo enim q̄uis nihil merit⁹ multū ſpero: pl'ima qdeʒ hēo ſue charitatis indicia nominatim

uba illa mitissima quib⁹ preter alia missa sepe per nūcios ipse mecū pſens ticini usus est: dū pdecessorē suū sequēs Romā peteret. Ceterū is mei nūc corporis status est: ut uenire nullo possim mō: quimo si ibi eēm nō usui sibi eē: sed labori: expediret eni inter cetera mihi de medicis puideri. Jocor tecū vir optime. Medicis eni nunq̄ credidi: nec credā quidē. Uale. Arquade Kal. decemb.

¶ Ad lorbardum aserico de habitatione rustica et urbana. Epla. III.

Scripsisti mihi quo leti⁹ de te nihil audire potuerā. Neq̄ nūc illud metior: q̄ te magno mei vidēdi desiderio teneri ais. Ita q̄dē eē: imo al'r eē nō posse cert⁹ sū: nota mihi fides tua: nota charitas: not⁹ amor: nō vbis ianib⁹ aut arrisu amicitiarū fragili caducarū vinculo: sed rerū īfallibilib⁹ argumētis aiorū nexu ualido ac tenaci. Et q̄uis hoc tuo desiderio delecter ac gaudeā: mirū et pene īcredibile: magis delector ipedimento. Quis vnq̄ hoc audiuit placere cuiq̄ ualde vnū aliqd: sʒ multo ampli⁹ placere ɔrīū? Sic est tamē. Gaudeo hercle q̄ me cupias videre: nā et ego te cupio. Opto ut nos iuicē videam⁹. etsi eni aio tu me semp: ego te v deā: amicorū tū ɔspect⁹ et pñtia et cōuersatio hēt aliqd viue uoluptatꝭ: imo vo q̄pl'imū In hoc eni plane cū anneo sentio: in eo nō eque cōsentio qd ait: uenit ad nos ex hijs quos amam⁹ etiā absentib⁹ gaudiū: sʒ id leue et euanidū. Magis pbo qd idē alibi amic⁹ inqt aio possidēdus est: hic aūt nūq̄ abest: q̄cūq; vult q̄tidie videt. Neq̄ eni mai⁹ puilegiū īsani amoris de quo scribit absentē absens auditq̄ videtq̄: q̄ honeste amicitie debet eē. Nec nimis e natura illō apud Senecā absenti dicit amico. Mecū stude: mecū cena: mecū ambula: q̄ illō apud Uirgiliū de amāte herēt infixi pectore vult⁹ vbaq̄. Itaq̄ qd de absentiū gaudio ille ait: pōt id qdē uerū eē in hijs qui imagies amicorū leuiter sibi in aio depinxerūt. Nā qui eas ibi solido q̄si de marmore isculpserūt: hijs non leue et euanidū sʒ firmū gaudiū de amico: nō solū paruo terre spatio distāte pcipit: sed de extincto etiā ac sepulto. Qd igit me quē mēte ɔspicis oculis spare cupias gaudeo: ut dixi. at q̄ met⁹ reuidende urbis cui⁹ me nūc icolā nō electio mea: sed necessitas mesta facit: hoc desideriū tuū frenet: magis magis q̄ gaudeo: et libētissime te visur⁹ te libēti⁹ nō video dū scilicet rei cām nō rē ipam cogito. Ita ergo fac obsecro: nec te nr̄ amor ab hac sancta et sobria itentiōe dimoueat. Malo me nō adeas q̄ urbē simul adeas: et me nō pſerti totū reptur⁹. Uix qcq̄ tanti pcij repias: qd nō adeūdi piculo sapiēter spni possit ac negligi: Impiger extremos curris mercator ad indos: bn̄ ais flacce. Nēpe ide ad nos: et gēme: et aromata deuehunt: lōgū iter: labor magn⁹: et piculū nō paruū: sed ut mores hominū sunt: nihil arduū ducit auaritia: nihil gula difficile: qd ut exp̄merer adiectū est: per mare paupiē fugiēs: per saxa: per ignes: hoc est per tēpestates ac scopulos celiq̄ itempiē est ardores. Fige aūt et per vos ignes illuc iter eē: et que ide petūtur e medijs ignib⁹ rapienda: nemo iā curret ad idos. At qui in urbib⁹ non solū ignis iste mālis: sed qd mltō est graui⁹ multo q̄ funesti⁹ iuisibiles aiorū flāme et icēdia vitiorū oium exestuāt: et ad summā quot sunt urbes totidē sunt sentine libidinū ac scelerū officine: ubi eni que so nisi in urbib⁹ uoluptates sede habitāt? ubi lenocinia: et pstrata passim pudicitia: calcata vecundia pulsus decor? ubi demū stupra et adulteria: et incestus atq̄ ois generis corruptele? ubi fraudes: ubi doli: simulatiq̄ ɔct⁹: et suppositi part⁹: et expositi et heredis ad nutū cōposita testamēta? ubi furta et rapine? ubi piuria: et piculosa mēdacia: et corrupti iudices: isidi notarij: falsi testes: interq̄ iustitie pionos oppssa iustitia? ubi ad ultimū uana letitia? uer⁹ dolor? ubi inanis gl'ia? vꝫ dedec⁹? ubi luxus et gula iexplebilis et mesta paupies et sollicite opose q̄ diuitie: et uoracissimū fen⁹: et pōparū strepitus? ubi mōs supbiarū: uallis formidinū: palus libidinū: silua negociorū: et mare miſiarū: et tēpestates litiū: et errorū nubes: et puteus odiorū: ubi imber assiduus lachrymarū? ubi ex equo risus ac luct⁹ icōdit⁹: et q̄rele et clamores: et ɔtētiōes et iurgia amara et mellite uenenoseq̄ blādicie: et susurri ifames: et clādestini morsus et studia partiū sine fine flāmantia: utq̄ oia simul strigā: ubi vtutū fuga et impium peccati ois? ubi et patētes inimicitie et occulte et fraudū tēdicule: et isidie capitales: et ueneficia: et cedes et qcqd mali homo: in hoies molit? Multa ecce nec dū oia dixim⁹. Qui hec et que sunt huiusmodi cernere expetit ul' audire nō lōga est via, primā urbē petat: quecūq̄ illa sit q̄uis angusta: q̄uis amplissima: et plenā taliū inueniet: et capacē: horū certe atq̄ oium malorū fons est ciuitas: adeo que ad tutelā humani gn̄is facta erat ad eiusdē excidium vsa est. ¶ Bn̄ igit facis et prudēter: qui illuc metuis reuerti ubi nemo vnq̄ peior factus hitauit: vn̄ nemo vnq̄ nisi melior fiēdus abscessit. nemo nō melior fact⁹ exulauit inique illā suis ciuib⁹: tu ad alterā ptines ciuitatē: rure habita. Illa dulcis et inocua: ac tranqlla: opportunaq̄ morib⁹ tuis habitatio: ubi nō uoluptati studeas sed virtuti: imo et uoluptati sobrie ac modeste: nulla eni certior: nulla iucūdior uoluptas q̄ que de ai bonis inocētia ac vtute pcipit. Illic habita ubi nō corp⁹ sed igeniū colas: imo et corp⁹: qd exūdātia oppmit: psimonia ac frugalitate uegetat: deniq; ubi nō mūdo placeas sed deo Neq̄ qd de te ceci ex̄ sentiāt et insani: sʒ qd ɔscientia tua int⁹: qd celestis desup speculator attendas. In oi eni qd honeste qd pie qd sancte: qd util'r sis actur⁹: q̄to fieri pōt lōgi⁹ a vulgi ɔsilijs atq̄ opionib⁹ fugiēdū: et ab illo aures q̄si a sirenū cantibus: oculos nō al'r q̄ a basilisco aliq̄ diuertēdos cēseo: hoc et tibi et mihi: et oib⁹ eodē aspirantib⁹ ɔsiliū do. Et de hijs qdē q̄m abūde in libris quos ad Philippū meū magnū illū utiq̄ semp virū tūc tū exiguū episcopū nūc igētē romane eccl'ie dignitate: nō morib⁹ cardinalē scripsi disseruisse videor: nunc te ad illos remisisse ɔtēt⁹ ad istituta pgredior. Delectauit me in ep'le tue fine: dialog⁹ ille cū tuis hospitib⁹ habit⁹: vitā tuā hāc mirātib⁹: uoluptariāq̄ laudātib⁹: qdni aūt delectet ac placeat? nihil sētētiosi⁹: nihil breui⁹: de quo qdē iuuat hic pauca decerpe: ut itelligas quid mihi sapiat smo tuus: cui⁹ iocosa et abscissa breuitas: me in risuꝫ librata vitas in stuporē egit: dū vn⁹ e grege illo qui fedi corpis turpissime parti: neutri suiūt: ridēs quesiuisset: qd comederes rn̄disti panē et polētā: et poscēti potum ondisti puteū. Preclare nā qd aliō siquis illā roget? nā ipa rn̄deat: nec nā solū rerum prudētissima seu nature ɔsentiēs: anne⁹ acer stoic⁹ et virilis secte

ſed famoſus ille patronꝰ uoluptatis epicurꝰ: panẽ
inqt ⁊ aquaʒ nã deſiderat: nemo ad hec paup̱ eſt:
intra que qſqs deſideriũ ſuũ clauſit: cũ ipſo Joue
de felicitate ꝯtẽdat. Quid hic aliud dici poſſit: ꝙ
qḋ utriuſqꝫ me duceſ hac in parte ꝯcordes dicũt?
Sigdẽ epicurũ anneꝰ in hoc ſeqtur: ⁊ anneum ne-
pos: ubi ait: ſatis eſt populis fluuiuſqꝫ cereſqꝫ: qḋ
qdẽ ne vulgi vulneret palatũ: ſic itelligi uolo: ut ſe-
neca idẽ alio quodã loco. Non eſt res iucũda inqt
aq̈ ⁊ polẽta: aut fruſtũ panis ordeacei: ſʒ ſũma uo-

Parua nãe ſup-petũt

luptas eſt: poſſe cape ex hijs etiã uoluptatẽ: ⁊ ad
id ſe deduxiſſe qḋ eripe nulla fortune iniqtas poſ-
ſit. Et alibi nõ diues ille rex pgami gn ꝯriũ ſenſiſ-
ſet haud dubie: ſed paup ille amicꝰ ſenece attalus:
ad v̈as inqt te ꝯuerte diuitias. diſce paruo eẽ ꝯten
tus: ⁊ illã uocẽ magnꝰ atqꝫ aioſus exclama: habea
mus aquã: hẽamꝰ polẽtã ioui ipſi ꝯtrouerſiã de fe-
licitate faciamus. Addidiſti aũt tu rñſo: ⁊ olera i-
terdũ: ⁊ legumina: ⁊ lac bouis. Ex hoc rurſum ſo-
brie: qñ ⁊ epicurꝰ ipſe ꝙtũlibet mollis auctor de-
fẽſorqꝫ ſnie: vixiſſe tñ exigui letꝰ plãtatibꝰ horti tra
dif: ⁊ curiꝰ fortiſſimꝰ dux romanꝰ qui ualidiſſimaʒ
Jtalie gentẽ: qui ditiſſimũ grecie regeʒ vicit: ut de
eo ſcriptũ eſt puo que legerat horto ipſe focis bre-
uibus ponebat oluſcula. Eadẽ rõ leguminũ. Nẽ-
pe qbꝰ ⁊ ſeuerũ pͥncipẽ iter tot delitias ⁊ pythago-
rã pͥhm carinũ fugitãtẽ uti ſolitos accepas. Eadeʒ
deniqꝫ rõ lactis eſt: qḋ nõ hominũ mõ ſed bubalũ
manu p̃ſſum Ceſari Auguſto placuiſſe legimꝰ: qs
oino hoium cibũ aſpnef aut reſpuat: cuiꝰ mũdi do
minũ nõ dico patiẽtẽ ſed appetẽtẽ audiat? Sʒ tur
pis gula tumide iũcta ſupbie rerũ nobis oiuʒ faſti
diũ fecit niſi q̃s difficultas cõmẽdat aut p̃ciuʒ: hõ
iners aial: ⁊ caducũ ſimulqꝫ inſolẽs: ⁊ petulcũ per
ſtudioſus uoluptatũ ⁊ ciboꝝ: cibꝰ ipſe mox v̈miũ
futurꝰ. Sʒ hinc quoqꝫ pgredior. ¶ Quẽ v̈o nõ de
lectet tua illa rñſio: dũ querentiũ ⁊ carnes ederes
lupũ te nõ eſſe dixiſti: ⁊ hoc ꝓprie. Adde autẽ: nec
leo: nec urſus nec vultur: ſeminũqꝫ aliud ⁊ imane
aial. Edimus ⁊ nos qñqꝫ carnes: ut ceteri: ſed niſi
Chriſtus rex noſter ⁊ deꝰ nr̃: ut repetã qḋ cõem ad
amicũ nup ſcripſi: nõ qdẽ gule obſequẽs certe: nec
neceſſitati ſue ꝯſulẽs: ꝙuis ut hõ iterdũ eſuriẽs ſi
tiẽſqꝫ: ſed nr̃e potiꝰ ibecillitati: ꝙtũ ego arbitror:
ꝯdeſcẽdẽs hijs uſus fuiſſe diceref. Auderẽ ⁊ ego
cũ Uirgilio ipioꝝ cibũ appellare. Sic eni ait illud
añ Jouẽ multoꝝ maloꝝ pͥncipẽ atqꝫ erroꝝ tẽpꝰ au
reũ deſcribẽs: añ etiã ſceptrũ dictei regis: ⁊ añ im
pia ꝙ ceſis gẽs eſt epulata iuuẽcis: Aureꝰ hãc vi-
tã in terris ſaturnꝰ agebat: vitã ſcilicet parcã ⁊ mo
deſtã ⁊ terre frugibꝰ ꝯtẽtã: ⁊ aialiũ cedibꝰ abſtinẽ-
tẽ: p̃cipueqꝫ terreſtriũ. Mutata res ſub ioue pͥmũ:
eoqꝫ ſenſim deducta eſt: ut nõ ſolus iã iuuẽcis ſed
nulli paraf aiantiũ: ita ut iã feda etiã ⁊ horrẽda in-
ſup ⁊ uenenoſa tẽtẽtur: pſuaſumqꝫ eſt hoi qui ⁊ ipe
terreſtre eſt aial: ꝙ ſine terreſtriũ morte vix viue-

Antropophagi ueſcũtur carnibꝰ hominum

ret. Quinetiã qḋ multi ⁊ magni ſunt auctores: an-
tropophagi gens arthoa horiſthenẽ circa amnem
dũ hũana carne cupidius ꝙ cibo ullo alio famẽ ſe
dãt: ſicut meſtã in circuitu ⁊ late uaſtã ſolitudineʒ
hoium: ſic ferarũ horribilẽ frequẽtiã effecerũt: ferf
in aduerſo mũdi tractu ſub meridiẽ gẽs altera ſed
eiuſdẽ ⁊ victus ⁊ nois: fame v̈o tenuioris: utraqꝫ
ſane gẽs ephiophagis qui ſ̈pẽtibꝰ ueſcũtur imani
or: ille eni cibꝰ piculoſus in ſe. iſte aũt trux ⁊ ihũa-
nꝰ in primũ: qñ igif queſo iuuẽcis abſtine: aut qui
nec hoie abſtinẽt nec ſ̈pẽte. crede mihi amice: quo
cũqꝫ te v̈teris ferociſſimũ aial eſt hõ: ſimulqꝫ ⁊ de-
biliſſimũ atqꝫ molliſſimũ: ⁊ ut dicã breuiter miſer
rimũ: indieſ igif magis ac magis ꝓbo que de hoie
ſcribũtur a multis: lege nãlis hiſtorie librum ſepti
mũ cuiꝰ in pͥncipio Pliniꝰ anxie doctꝰ vir videf: mi
hi miro cõpẽdio humane ſummã pſtrixiſſe miſ̈ie:
que qm̃ multiformis ⁊ uaria eſt: neqꝫ minor ideo
ꝙ i anguſtias ſit coacta: eiꝰ vnicã tibi hodie decer
pſiſſe particulã huic inſerẽdã ep̄le aut ꝓpoſito diſ
ſonũ extimaui. Uni inqt aiantiũ luctꝰ eſt datꝰ: vni
luxuria: ⁊ qdẽ inumerabilibꝰ modiſ ac per ſingula
mẽbra vni ambitio: vni auaritia: vni imẽſa viuen-
di cupido: vni ſupſtitio: vni ſepulture cura atqꝫ eti
am poſſe de futuro. Nulli vita fragilior. Nulli re-
rũ oium libido maior. Nulli pauor ꝯfuſior. Nulli
rabies acrior: hec ſunt Plinij. Quibꝰ illḋ ut ad rẽ
ptineat addi põt. Nulli ſollicitior atqꝫ opoſior gu
la eſt. Adeo cũ cũctis aialibꝰ cibꝰ vnꝰ ſufficiat vni
hoi nõ ſufficiũt oẽs. Cui ut vnde diſceſſerã: reuer-
tar cũ tot cibi ſint: nec humano qdẽ guſtu nec tãto
digni ſtudio iure apuleiꝰ madaurẽſis in illiꝰ libri ſi
ne qui uocaf: Aſclepiꝰ: q̈ſi gl'ianſ dicit. Cõuertimꝰ
nos ad purã ⁊ ſine aialibꝰ cenã nũc nulla ſine aiali
bꝰ cena: ⁊ cõmunia appoſuiſſe ꝓbro habef. Neqꝫ
ego iter hoium miſ̈ias hãc ultimã pono: de quibꝰ
multa per libros: ſed neſcio an breuiꝰ aliqd ꝙ qḋ
ait Job. hõ natꝰ de muliere breui viuẽs tp̄e replef
multis miſ̈ijs: heu mihi ꝙ multis ⁊ ꝙ grauibus:
ꝙqꝫ ieluctabilibꝰ: qbꝰ coacti qdã ſunt aſſerẽ: opti-
mũ hoi nõ naſci ꝓximũ ꝙ primuʒ mori. Jnter q̈s
tñ ceci ⁊ miſeri mortales ⁊ ignari rerũ ⁊ ꝯditionis
obliti exultãt. Oppletiqꝫ mero ⁊ carnibꝰ uelut exi
mia felicitate tripudiãt: ⁊ nos ridẽt: ſeu etiaʒ ode-
rũt illoꝝ iſanias aut v̈bo aut ſupcilio liberiore dã-
nantes: neqꝫ audiuit Dauid. Adhuc inqt eſce eoꝝ
erãt in ore ipſoꝝ ⁊ ira dei aſcẽdit ſup eoſ: neqꝫ illḋ
vulgatũ extrema gaudij luctꝰ occupat. Et quid ti-
bi vis? hijs atqꝫ alijs ſed obſ̈uatiõe in pͥmis hũa-
narũ rerũ quotidie magis aſſentior graio uati qui
qñ huc loquẽdo puentũ erat p̃tereundus nõ fuit.
Js ergo odiſſee libro. xviij. Nil inqt miſerꝰ terra
nutrit hoie. Sed iã ſatis ſit: tulit me ipiꝰ de qua lo
quor rei odiũ ultra ꝙ deſtinaſſem. ¶ Quid ꝙ ua
ſa corinthia reqrenti: ſamia que nos fictilia dicimꝰ
p̃tẽdiſti? ꝓfecto nõ vniꝰ tm̃ urbis domos: ſed mo-
res aioſqꝫ mortaliũ late corinthiũ illud corrupit i-
cẽdiũ: vñ pͥncipiũ corinthioꝝ ꝓdijt uaſoꝝ: quoruʒ
imodicus appetitꝰ clariſſime maximoꝝ fame ho-
minũ notã cupiditatis affricuit: vñ qḋ ꝯſtat Augu
ſtus ceſar corinthiariꝰ ab obtrectatoribꝰ dictus eſt
At curiꝰ ille cuiꝰ ſupra memini tã ꝯſtãtis fuit ai ad
uerſus iania: ꝙ hũc tm̃ virũ tãtũqꝫ victorẽ rapas
in igne torrẽtẽ: ⁊ in fictilibꝰ reponẽtẽ legimꝰ ⁊ mi-
ramur dũ hec agẽti nõ amici ſed hoſtes illi qdem
admiratione v̈tutis ſola: nõ corinthiũ es: ſed auri
magnũ pondus attulerũt: qḋ ille fictilibꝰ poſtha-
bitũ magnificentiſſime recuſauit. ¶ Jã v̈o ꝙ que-
rẽti quiſnã tibi cocus eſſet: ignẽ rñdiſti ⁊ id quoqꝫ
perproprie: fuit apḋ maiores nr̃os cocꝰ ſ̈uoꝝ oiuʒ
viliſſimꝰ nũc familie pͥnceps eſt: queris cãm. Nul-
lã inuenies p̃ter gulã: hoc nobis ⁊ nõ vnicũ maluʒ
victa intulit aſia: ⁊ victores hoſtiũ luxurie vincen
dos exarmatos eneruoſqꝫ obtulit: ⁊ quãto melius

fuerat aſiã nõ viciſſe. At ex oꝛdine ꝓſequẽti nuꝫ fa‑
mulũ hẽres aut famulã dixiſti. Ad ꝑmuꝫ nõ hẽre
te inimicũ uelle: ad 2ᵐ apud iferos ſathanã habi‑
tare: utrũqꝫ nõ minꝰ ꝓpꝛie dictũ dico. Nã ⁊ famu‑
li ꝗcꝗd de hijſ Seneca loquaꝛ urbanıꝰ ucri hoſtes
ſunt ⁊ femina ut in plꝛimis uerꝰ eſt diabolus hoſtis
pacis: fons ipatiẽtie: mã iurgioꝝ: qua caruiſſe trã‑
quillitas certa eſt. ¶ Proide que te de ꝯiuge pcõ‑
tatꝰ eſt nõ ſat mihi videꝛ tuũ noſſe ꝓpoſitũ: neqꝫ ſa‑
tis itellexiſſe ꝗ̃ male ꝗ̃qꝫ diſcoꝛditer phie ſtudiuꝫ
ꝯiugiũqꝫ cohabitẽt: ꝗ̃ꝫobꝛẽ ⁊ hic quoqꝫ riſuꝫ tuuꝫ
iure ꝗdẽ ⁊ ſnia ⁊ bꝛeuitate laudabile: quo Oꝛpheũ
te nõ eẽ dixiſti: nẽpe qui ſic ꝯiuge capiaris ut cupi‑
de deſcẽdas in tartarũ ope fidiũ petiturꝰ euridicẽ.
Neqꝫ ſi plane eẽs Oꝛpheꝰ teqꝫ treiciã cytharam
moderãtẽ fere atqꝫ arbores ſequereꝛ: illuc vnꝗ̃ꝫ
me hoꝛtãte deſcẽdereſ: uxoreſ hẽant: qui muliebꝛi
ſine fine ꝯſoꝛtio ⁊ nocturnis amplexibꝰ atqꝫ ꝯuitijs
uagituqꝫ infantiũ ⁊ inſomni negocio delectantur:
eoqꝫ mõ maxie claritatẽ nois ⁊ ꝑpetuitatẽ familie
moliunꝛ: quo nihil icertiꝰ. Nos ſi dabiꝛ noſtrũ no‑
mẽ nõ ꝯiugio: ſed igenio: nõ filijs ſed libꝛis: nõ fe‑
miẽ ſꝫ ꝟtutis auxilio ꝓpagemꝰ: parũ ſibi parũ deo
fidit qui ad gratiã poſteritatis ac glꝛiaꝫ opẽ poſcit
uxoris: uxoꝛ eni ⁊ filios ⁊ nepotes fecũditate ſuc‑
ceſſuũ: ⁊ curas tibi pariet ⁊ labores. Clarũ nomen
ac lõgeuũ niſi ipſe tibi peperis nõ habebis. Inter
tot femieos hic viris eſt partꝰ. Quãtũ hodie Pla‑
tonis aut Ariſtotelis ꝗ̃tũ Homeri ac Uirgilij no‑
mẽ eẽt: ſi mꝛimonio illõ ac ſobole cõparãdũ cẽſuiſ‑
ſent? Nõ ſunt hee vie ad glꝛiã que dicunꝛ ſꝫ deuia
⁊ erroreſ. Neqꝫ hac ad ſplẽdorẽ fame ꝑgiꝛ ſꝫ ſepe
ad ꝑicula ſepiuſqꝫ ad dedecora ⁊ fere ſemꝑ ad te‑
dia: ⁊ certe ꝑiculoꝝ atqꝫ dedecoꝝ inũerabilia ſunt
exẽpla. Atridas iterroga argiuũqꝫ augureꝫ: ⁊ de
nꝛis ducibꝰ africanũ miorẽ: magnũqꝫ Põpeiũ ⁊
collegã eiꝰ Craſſuꝫ ⁊ agrippã. De ꝑncipibꝰ Julium
Ceſarẽ: ⁊ Tyberiũ ⁊ Seuerũ duos iter mille dua‑
rũ adulteria Julianũ ⁊ Domitianũ cũ ſua domitia
que ſibi noie par fuit ⁊ moribꝰ: atqꝫ añ oẽſ claudiũ
qui iter meſſalinas atqꝫ agrippinas ſuas: huic ſe
feda ⁊ vulgata libidie ingnatũ hic ueneno ancipiti
attẽtatũ ꝑemptũqꝫ fatebiꝛ. Et omitto Marcũ ⁊ ar
turũ reges fabulaſqꝫ bꝛitãnicas: ac Philippũ ma‑
cedonẽ Alexãdri patrẽ falſo creditũ. Coetaneos
quoqꝫ nꝛos ſileo: ne ut viuẽtibꝰ aſſolet nimiũ mo‑
leſta ſit vitas. Nã ꝯiugaliũ tedioꝝ pleni ſunt tha‑
lami: oẽs lecti domus: vici: atria: platee: ut de hijs
agere infinite materie videanꝛ: nõ ſunt euoluenda
uolumina: mõ in publicũ egredere vndiqꝫ ꝯiuguꝫ
querelis clamoribuſqꝫ pulſaberis. Noiati magnꝰ
hoꝝ teſtis eſt Socrates niſi maioꝛ eẽt hadrianus
⁊ Auguſtꝰ maximꝰ. ¶ Quid de filijs dicã ꝓpter
quos uxoꝛ optaꝛ? utrũqꝫ certe ⁊ uxoꝝ ⁊ natorũ ꝗ̃
ſit anceps mercimoniũ dici neqt. Sꝫ omiſſis que
ĩfinita ſunt: qꝛ de uxoribꝰ ſatis eſt dictũ: qꝺ ad na‑
tos attinet: pꝛo ſũmario rerũ guſtu: teſtes ꝓdcant
Marcꝰ aureliꝰ Antoniꝰ: ⁊ quẽ ꝓxie noiaui Seue‑
rꝰ ipe ſeptimꝰ. De quoꝝ ꝑmo Juliꝰ capitolinꝰ hiſto‑
ricꝰ in hũc modũ ſcribit. Et hic inqt ſane vir tãtꝰ ⁊
talis ac dijs vita ⁊ moꝛte ꝯiũctꝰ filiũ cõmodũ dere‑
liqt: qui ſi felix fuiſſet: filiũ nõ reliqſſet. De utroqꝫ
ſimlꝛ eliꝰ ſpartianꝰ ueniamꝰ inqt ad genitos. Quid
Marco feliciꝰ fuiſſet: ſi cõmodũ nõ reliqſſet here‑
dẽ? Quid Seuerio ſeptio ſi Baſſianũ nõ genuiſ‑
ſet? Sed quo tẽdimꝰ atqꝫ ubi linqmꝰ Ciceronem:
cui ſoli: ut hiſtoricꝰ idẽ ait: meliꝰ fuerat liberos nõ
hẽre. Qꝺ nõ ſic accipio: ut ſoli ſibi id meliꝰ fuerit:
cũ ⁊ idẽ de alijs dictũ ſit: ⁊ de alijs atqꝫ alijs dici
poſſit: ſed ut ſibi hoc eſt ſolitario meliꝰ fuerit icomi‑
tatũ liberis iſuꝑ ⁊ ꝯiugio fuiſſe: qꝺ nõ fuit. Eẽt au‑
tẽ ulꝛ icognitꝰ ulꝛ ifamis: niſi ſcribẽdo libꝛos ⁊ legẽ‑
do: ꝗ̃ꝫ ducẽdo uxorẽ: ⁊ gignẽdo filios: plus glorie
queſiuiſſet. Et ille ꝗdẽ Marco ſuo heu totiẽs lau‑
dato turpi filio ſupſtite poſt fata ut ꝗbuſdã placu‑
it fuiſſe videꝛ ifelix. At qꝺ potuit uxoris moleſti‑
as oppoꝛtũo diuoꝛtio decliauit: neqꝫ vnꝗ̃ꝫ iduci q‑
uit: ut expto ſemel ac dãnato iugo iterũ colla ſub‑
mitteret. Nobis ſane ꝗbꝰ remediũ illꝺ: ⁊ ſi neceſ‑
ſariũ eẽt adeptũ erat: dũ libertas ꝑ̃ſens ⁊ mille cõ‑
pedes ab initio ꝓuidẽdũ: deo grãs ⁊ ꝓuiſum fuit:
ne in hos laqueos iciderémꝰ. Qꝺ ⁊ te vulgo licet
aduerſante ꝯſtãter feciſſe hactenꝰ: ⁊ me oli in mul‑
tis iuuenilꝛ uariũ: in hoc ſemꝑ vnifoꝛmẽ ꝓpoſiti:
ad hãc etatẽ ꝑueniſſe gratuloꝛ ſeu ꝯſilio: ſeu foꝛtu‑
ne nꝛe: hec tã multa de uxore dixeri: ut factũ nꝛm
qꝺ ſepe ſapiẽtibꝰ diſplicet hac ſaltẽ in parte nobis
placeat. ¶ Duo etiã nũc ſupſũt anteꝗ̃ꝫ te ocio tuo
reddã: ꝑmũ ergo qꝺ ciuitatẽ liqueriſ admirãti ſol‑
licitudies te ⁊ curas ⁊ tedia reliqſſe dixiſti: ꝗd ueri‑
us poteras: ꝗd bꝛeuiꝰ? Addere licet ⁊ ſcelera: ⁊ illa
oia quoꝝ ſupꝛa mẽtio eſt habita: uel quoꝝ Dauid
meminit in pſalmo. iniqtatẽ ⁊ ꝯ̃dictionẽ ⁊ laboreꝫ:
⁊ iniuſtitiã: ⁊ uſurã ⁊ dolũ: ac poſt oia ihumanita‑
tẽ ⁊ obliuionẽ rerũ optimarũ atqꝫ habitũ peſſima‑
rũ. Et qñ hodierna die Seneca teſte uti cepimuſ
nõ curemꝰ nũc aliũ fatigare. Is ergo ꝗd ait. Inimi‑
ca mlꝛtoꝝ eſt ꝯuerſatio: ⁊ ꝯfeſti: utiqꝫ inqt: quo ma‑
ioꝛ eſt populus cui miſcemur hoc ꝑiculi plus eſt:
hinc de ſeipõ loquẽs. Auarioꝛ ait redeo. Ambitio‑
ſioꝛ: luxurioſioꝛ: imo ꝟo crudelioꝛ ⁊ ihumanioꝛ: qꝛ
inter hoies fui. Et iteꝝ cũ ſe ab attalo ſuo mlꝛta bo‑
na ac ſalubꝛia didiciſſe dixiſſet: hoc addidit. Et de‑
inde ad ciuitatis vitã reductꝰ ex bene ceptis pau‑
ca ſeruaui. Id ſi Senece tali viro tam foꝛti: tam ri‑
gido: tam ꝯſtãti accidit: ꝗd fragilibꝰ euẽturum cre‑
dimꝰ? pulchꝛa ꝓꝛſus ⁊ optãda doctis habitatio:
ubi auaritia: ambitio: luxuria: ad extremũ crudeli‑
tas ihumanitaſqꝫ diſcunꝛ. Bona ꝟo ⁊ ſalutaria de‑
diſcunꝛ: amici tui ꝙ tã cupide urbẽ fugis: admirã‑
di ipſi: cũ vulgo potiꝰ ac ſtupẽdi: qui in popinis ac
balneis in lupanaribꝰ: ⁊ macello ſuã oẽm poſuere
felicitatẽ miꝛabili cecitate. ¶ Eadẽ rõ eſt admira‑
tiõis alteriꝰ ꝙ viuoꝝ reſpuẽs ꝯſoꝛtia tã libẽter ob‑
ſeqis ⁊ familiaritate ſrueris moꝛtuoꝝ: hoc ille reꝝ
neſciꝰ ridet: hoc ſapiẽs ſiqs eſt laudet: ab hijs eniꝫ
quoſ appellãt viuos vix quicꝗ̃ꝫ boni vnꝗ̃ꝫ aut ꝟbo
didiceris aut exẽplo. Cõtra vix a moꝛtuis quicꝗ̃ꝫ
mali: bona aũt multa ꝗ̃tidie: tũ qꝛ tedioſiſſimi iſti
ſunt: illi ſemꝑ affabiles ⁊ modeſti ſunt: qui licet ipi
foꝛſitã dũ in terris agerent difficiles ac moroſi eſ‑
ſent: qꝺ penitꝰ euitare vix eſt nꝛe fragilitatis: in eo‑
rũ tñ ꝟmonibꝰ quos ſcriptos reliquerũt: illoꝝ flos
ac fructꝰ igenij merꝰ eſt: multis abũdãs ⁊ honeſtis
⁊ utilibꝰ ⁊ iucũdis: cũ iteri de hijs nꝛis ſeu viuẽti‑
bꝰ dicã vius ſpirãtibꝰ: ſeu defunctis dicã rectiꝰ ſe‑
pultis: rei ſpeiqꝫ bone nihil appareat: qs ergo tam
cecꝰ ⁊ tã excoꝛs: ut iter iſta nõ eligat: lõgum eſt ire
per ſingula: ſed hec attingere libuit: ut noſſes tuaꝫ
mihi ſniam ꝓbari: ꝗ̃ ꝑlecta dixi mecũ vir hic rectũ

Cicero triſteſ filios habuit

Magiſ a moꝛtuis diſcimus ꝗ̃ a viuis

iter gradiť:iãꝗ cũ sene terẽtiano in portu nauigat
dign⁹ vulgi mores morasꝗ urbiũ odisse. Uale.

C Ad Guilelmum maramaurum equitem neapolitanum. Epľa . IIII.

f Ecisti amice ut soles oia:ꝙ me rerũ nuper
apõ neapoli gestarũ tuis lr̃is participẽ uo
luisti:nõ eni tu illi⁹ aio meo iucũdissime hi
storie seriẽ descripsisti:aut pinxisti:qõ ip̃m rite fa
cẽ aut p̃clari scriptoris aut egregij sit pictoris:sed
qõ celestis fuit igenij me p̃ñtẽ reb⁹ imedijs posui
sti. Jlla ego nõ legi:nec audiui:sed vidi:tecũꝗ oi
b⁹iterfui:rarũ op⁹ ⁊ paucoꝝ hoiuꝫ grãꝫ tibi habeo
nõ mediocrẽ. Jlli⁹nẽpe si nescis filij mei: ⁊ gaudia
⁊ honores mei sunt:illo bene agente ac ꝓsperante
gľioꝛ ⁊ triũpho. Alma qdẽ regia morẽ suũ tenuit
paruificũ nihil agere didicit:ꝓceres quoꝗ ꝑthe
nopei:q̃ꝫuis iterdũ hac in ꝑte loq alr̃ visus sim illũ
qui apud uos:nescio an ad hoc agiť ludũ tartareũ
ꝑosus:cogitãs tñ nullã tã bñ moratã ciuitatẽ que
nõ aliqd rep̃hẽsiõe dignũ hẽat:pleno in reliqꝫ ore
laudãdos:celebrãdosꝗ se nũc offerũt liberales ꝑ
ac munifici ⁊ fideles amici. Qõ ita eẽ Roma ipsa
testabiť:que bello punico scđo afflictꝗ impij virib⁹
ab oi ferme italia delicta:imo attrita qdẽ ab oib⁹:
⁊ oppressa a capuanis añ alios vicinis nr̃is:de q
b⁹optie merebať:pro qb⁹ mľta ⁊ magna bella gesse
rat:ꝑdita: ⁊ iniurias ꝑpessa grauissimas:neapoli
tanoꝝ liberalitatẽ eximiã:ac fidẽ:extremis suis sẽ
sit in reb⁹:vñ ⁊ ego ueterib⁹ ⁊ nouis argumẽtis in
ducoꝛ ut cẽseã qui parthenopẽ nouit: ⁊ non amat:
aut nõ nosse aut nõ amare ṽtutẽ. Fecerunt bñ igiť
nobilissimi ciues ⁊ qõ soliti sunt:qui gñosuꝫ ⁊ egre
giũ adolescẽtẽ ad oẽ bonũ op⁹ aptissimũ: ⁊ ab alio
licet italico orbe uenientẽ:alũnãꝗ simul suã apud
eos reoꝛ ortã nutritãꝗ dũ p̃claro ꝯiugio vnirẽtur
honorib⁹ut tu scribis ꝯcelebraue magnificis vno
actu sibi morẽ solitũ possidẽtes bñ meritis hono
rẽ debitũ exhibẽtes:de hijs hacten⁹. C Stat⁹mei
historia quã exposcis longiuscula est. Jdeoꝗ p̃te
reo:sũma est ꝙ aio ut peccatoꝛ:nõ despans bñ ua
leo:honestis studijs nunq̃ꝫ magis incubui:nunq̃ꝫ
maiorẽ inde uoluptatẽ ꝑcepi:q̃ꝫ hodie ꝑcipio:di
cã tibi rẽ mirabilẽ:sed ṽaꝫ:cũ ad reliq̃ oia senescã:
ad hoc vnũ q̃tidie iuuenesco. Hec que diciť fortu
na more suo mecũ agit:nec egeo:nec abũdo immo
eqdẽ abũdo:qñ ⁊ mľti mihi iuidẽt:qõ aliqñ nõ cre
didi:sed nũc scio: ⁊ nihil est sub celo qõ ualde cupi
am nisi bonũ exitũ : parũ ne tibi diues videoꝛ hoc
aio? Corpusculũ hoc solũ videť uelle mihi fidẽ frã
gere:loquoꝛ improprie:hac lege ꝯuenimus: ⁊ iam
simul satis diu fuimus. Tu viue ⁊ uale feliciter no
stri memoꝛ.

Nihil optare nisi bonum exitum

C Ad fratrem Gerardum cartusiensem germanũ suum. Epľa.V.

m Agnũ tp̃s ⁊ ni falloꝛ quart⁹ est ann⁹:ꝙ de
te nullos habui rumores:vno uẽtre digres
sis magna satis itermissio:q̃ꝫuis deo grãs
lã de te nil nisi felix faustũꝗ nũciatũ iri sperẽ:eo si
qdẽ ꝯscẽdisti ubi tuta sunt oia. Qõ ultimis ad me
lr̃is flagitasti alacriter adipletũ est: ⁊ de oib⁹ que
uolueris idẽ fiet:est eni mihi uotoꝝ tuoꝝ oliꝫ nota
modestia:qb⁹obseq me ut uelle sic ⁊ posse nõ sim
dubi⁹. Stat⁹me⁹cui⁹noscẽdi auidũ te scio:tã uari⁹
tãꝗ icert⁹est:ut vix eũ ṽbis asseq posse queã ut ex
pediã qua dať. Hoc integro triẽnio eger fui seu est
etas seu peccatũ meũ:seu qõ sat crediderĩ:utrũꝗ.
Ecce eni ꝙ olim scripsi ad ioãnẽ de colũna pie me
morie cardinalẽ dominũ ⁊ altorẽ meũ:paucos fra
tres simul ad seniũ ꝑuenire. Ecce inq̃ꝫ nos ꝑueni
m⁹:deꝗ illis paucis facti sum⁹. ego p̃m⁹:tu secun
dus. Ambo tñ terminũ quẽ petebam⁹ attigim⁹:tẽ
p⁹ est at mõ ut pro sanitate corꝑea qua usꝗ ad iui
diã floruim⁹ partẽ nostrã gustem⁹ hũane miserie:i
mo ṽo nõ miserie:sed nature:q̃ꝫuis adhuc te satis
etati resistẽtẽ audierĩ:tũc tñ ego etiã resistebã:scis
aũt ꝙ ego te semꝑ tꝑe aliq̃t ut sic dicã passib⁹ p̃ibã
tu me virib⁹:expecta igiť: ⁊ esto aio pat⁹ non lõgũ
icõmoda senectutis effugies:nisi optãde:licet for
midate mortis auxilio:de me qdẽ ⁊ de mea vita se
pe per hos annos a medicis qb⁹ nihil credo: ⁊ ab
amicis qb⁹ oia despatũ est. Quib⁹ego nil moueoꝛ
qd eni refert qua laboriosi itineris in ꝑte subsistã:
ubiꝗ reges fessis optabilis siue sim san⁹ igiť:siue
ifirm⁹:seu viuã seu moriar : sicut dño placuerit ita
fiat:sit nomẽ dñi bñdictũ. C De reliquo sum:licet
idign⁹ in magna opiniõe hoium ac fauore:nõ po
puloꝝ mõ:sed p̃ncipũ:ũt silr̃ regis regũ Jesu Chri
sti:me ut impatorẽ sileã regesꝗ alios: ⁊ qui nunc
est põtifex petit: ⁊ qui nuꝑ fuit usꝗ ad obitũ expe
ctauit:ad quẽ mitissimis lr̃is:plusq̃ꝫ semel euocat⁹
imo ut ꝓp̃e dicã exorat⁹:lete ibã eo maxie ꝙ ad lo
cũ sanctũ ac uenerabilẽ uocabar : ſꝫ ifirmitas mor
ti silľima:que iã tũc me latẽter iuaserat gressus me
os:medio qdẽ calle detinuit. Ad qd uocer:si me ro
ges nescio: ⁊ miroꝛ. Apt⁹ eni dñoꝝ familiaritatib⁹
nũq̃ꝫ fui: ⁊ si qñ fuissem eẽ desij:atꝗ utiꝗ iã nõ sũ.
Etas p̃terea ⁊ ualitudo mea:ut audisti:nõ est apta
discursib⁹:quoꝝ qd nõ dies mutãt:añ nõ mille an
nos insatiabilẽ me vidisti. Deniꝗ mľta circũspici
ens ⁊ mľta deliberãs meã duxi oia magna ⁊ oib⁹
optata reliquere ⁊ reducere me ad mediocrẽ: ⁊ soli
tariã vitã. Jtaꝗ ne lõge nimis abirẽ ab ecclia eu
ganeis istis in collib⁹ nõ ampli⁹q̃ꝫ decẽ milib⁹pas
suũ a patauina urbe distãtib⁹:domũ paruã:ſꝫ dele
ctabilẽ ⁊ honestã struxi:cũꝗ oliueta ⁊ aliquot vine
as:abũde qdẽ nõ magne:modesteꝗ familie suffe
cturas:hic q̃ꝫq̃ꝫ eger corpore trãquillus aio frater
dego:sine tumultib⁹:sine errorib⁹:sine curis legẽs
semꝑ ⁊ scribẽs ⁊ deũ laudãs deoꝗ grãs: ⁊ de bo
nis agẽs: ⁊ de malis meis que nõ supplicia nisi fal
loꝛ:sed exercitia mea sunt assidue:p̃terea Christuꝫ
orãs bonũ vite exitũ ⁊ misericordiã ac ueniã:qn ⁊
obliuionẽ iuueniliũ delictoꝝ:vñ nil suaui⁹in labijs
meis sonat:q̃ꝫ dauiticuꝫ illõ: Delicta iuuẽtutꝫ mee
⁊ ignorãtias meas ne memineris. Jnterea solum
te germane vnice suspiro ⁊ sepe tacit⁹mecũ dico:o
utinã eẽt hijs in collib⁹vnũ aliqõ cartusiẽse ceno
biũ:qõ hic staret aptissime:ubi me⁹ille famulatuꝫ
Christo notũ fidelissimeꝗ iã supra triginta annos
exhibitũ cõsumaret:tũ demũ mihi que hẽri põt in
terris ꝯsolatio plena eẽt:ceteri eni nr̃i oẽs mecum
sunt:leti qdẽ nisi eoꝝ aioꝫ mea turbaret egritudo.
Est p̃terea nobis hic amicoꝝ bona copia q̃ꝫta nus
q̃ꝫ alibi: ⁊ si eni per diuersa terrarũ mľtos habue
rim⁹:mors iã pene nos oib⁹ spoliauit:que cõmu
nis senescẽtiũ omniũ pena est:ad hec ⁊ locoꝝ dñs
vir ingẽtis sapientie:nõ me ut dñs sed ut fili⁹ dili
git atꝗ honorat: ⁊ per seip̃m sic affect⁹ ⁊ magnani
mi patris memoꝛ qui me dilexit ut fratrẽ. C Hec
tibi sic ex ordine cũcta describo ne qd nescias eoꝝ

Ps.

que te noſce uelle auguroꝛ. Nã cõia illa de famili-
aribꝰ rebꝰ que digna notitia ſed indigna ſtilo cẽſui
viuis nũcij uocibꝰ cõmiſi. Illud inter haud ꝑtere-
unda poſueri: ꝙ in hoc ſtatu neꝗ mihi magne di-
uitie ſunt: neꝗ moleſta pauperies: que mihi qdem
ſoꝛs rerũ optima videt̃: quodꝗ in ſummis opibuſ
repono ſoꝛte mea ꝯtẽtus: aliđ magnopere nõ regro:
vix noui hoiem cũ quo ſtatũ meũ ꝑmutaſſe uelim
ſtatũ hũc loqr extrinſecũ. Nam internũ anime ſta
tũ cũ omnibꝰ bonis ⁊ ſanctis viris libentiſſime ꝑ-
mutarem: magne vo diuitie qd ad me: aut in quo
meiꝰ mihi eẽt: imo in quo nõ peius ſi multo ampli
us terre: ul' auri poſſiderem? Nõ eſt locꝰ ut de opũ
igentiũ ꝑiculis atꝗ laboribꝰ diſputẽ: nota ſunt oia
⁊ expta: quis nõ horatianũ illđ audiuit. Multa pe
tentibꝰ deſunt multa: bene eſt cui deus obtulit par
ca qđ ſatis eſt manu. An vo non ſufficit neceſſarijſ
affluere: niſi ⁊ ſuꝑuacuis oppꝛimamur? Ego qdeꝫ
nõ hijs tm̃ que mihi neceſſaria ſunt abũdo: ſꝫ que
meis omnibꝰ añ alios tibi: ſcribe mõ qd fieri uelis
non fruſtraboꝛ tuũ deſideriũ nec differã: neꝗ vo
ut peteres expectarẽ: ſed uolẽs occurrerẽ niſi didi
ciſſem ꝙ pecuniola illa quã aliquotiẽs tibi miſi nõ
ꝑuenit ad manꝰ tuas: rigore ut credo tue religiõis
obſtãte. Scripſiſti interdũ ut ſi, añ te morerer: qđ
ſi ſit: ⁊ ꝫm nature oꝛdinẽ: ⁊ ꝫm deſideriũ meũ erit
certã pecunie ſummã tibi teſtamẽto legarem ad te
minutis pꝛo occurrenti neceſſitate ſolutionibꝰ ꝑuẽ
turam: eniuero id iãpꝛidẽ factũ noris: ⁊ legato ꝗ̃-
titas triplo maioꝛ ꝗ̃ petebat̃ iſerta eſt. Nec tamẽ
expectari moꝛtẽ teſtamẽti ꝯfirmatricẽ expedit. Iu
be parebit̃ ⁊ tibi gratius erit ⁊ mihi qđ ipſe fecero
ꝗ̃ qđ heres meus. Hec tibi frater amantiſſime qd
ni autem: cũ ad notitiã mei memoria ul' ſola ſuffe-
cerit. Sed qm̃ de triplici ſtatu meo loq cepam: ⁊
qd de aia: qd de rebꝰ exterius ſentiam vides: teꝗ
ut credas charitas cogit: de reſiduo ſniam meã ac
cipe. Ego qdem mihi egritudines has coꝛpis taꝫ
frequentes ⁊ tã duras ad ſalutẽ aie datas credo:
nõ minꝰ utiles ꝗ̃ moleſtas: ea mihi de deo ſpeſ eſt
mõ cũ paſſionibꝰ ⁊ patiẽtiã ꝑſtet: qđ ⁊ fecit hacte-
nꝰ faciet in finẽ ſpo: Si tm̃ ipſe idẽ qui ſolus poteſt
mihi: nec petẽti: nec petituro qdẽ vnꝗ̃ ſanitatẽ coꝛ
poris offerat: nõ quã oli adoleſcẽs: ſed quã nuꝑ iã
ſeneſcẽs habui: ꝗ̃uis aie foꝛtaſſis inutilẽ eſſe poſſe
nõ dubitẽ: nõ recuſeꝫ tm̃ ut id modicũ qđ ſupereſt
vite: ſine angoribꝰ exigã: neꝗ a ſtudijs ipediar me
is: a qbꝰ fateoꝛ nũc uehemẽter ipedioꝛ: hũc ſui coꝛ
poris amorẽ miſeris moꝛtalibꝰ inſeruit natura. At
ſi qđ nulli vnꝗ̃ fecit cũ poſſit oibꝰ adoleſcẽtiã mi-
hi ſeu iuuentã reſtituere: ⁊ trãſactũ tẽpꝰ ꝯſentienti
reuehere ſit paratꝰ: ipm̃ de quo loqmur Chꝛiſtuꝫ
teſtoꝛ: nõ ꝯſentiã: nihil eſt eni utraꝗ illa etate mi-
ſerius: cũ ſuo illo vitioꝝ iſeparabili comitatu. Mi
rabunt̃ ſeneſ nr̃i: qui qđ eſſe nequeũt videri ſtudẽt
cũ nihil ſit certe ridiculoſius: nihil ſene defoꝛmiꝰ:
qui iuuenis vult videri: dicã ꝙ mirent̃ magis. Si
qdẽ mihi imoꝛtalitas offerat̃: hos iter mores ſem
per victurus recuſabo. Nam ⁊ difficillimum eſt i-
eptis comitibus longum iter agere: nec fidelis eſt
ſeruus qui ꝗ̃uis affluens delitijs faciem domini
non requirit. Uale frater in Chꝛiſto.

¶ Ad fratrem Ludouicum marſilium oꝛdinis ſan-
cti Auguſtini exhoꝛtatoria. Ep'la. VI.

M Agnã tuis uberẽꝗ materiã: ⁊ letãdi tribu
is ⁊ ſpandi: añ alios mihi quo foꝛtaſſe non alius
in te oculos altiꝰ defixit. Clarũ tibi lumẽ igenij de
us dedit: induſtrieꝗ nobilis ſtimulos addidit: at-
ꝗ ex hijs notitiã rerũ uariarũ pꝛo etate mirificaꝫ.
Ipe nẽpe nõ aliꝰ eſt: qui dat oibꝰ affluẽter nec ipꝛo
perat. Ipe eſt cui ſoli ꝯuenit qđ ludẽs Perſiꝰ lõge
alio traduxit magr̃ artis ingenijꝗ largitoꝛ. Et ſi-
cut tibi ad rerũ ꝑceptionẽ itellectꝰ ſic ad expſſionẽ
ligua ſuppetit cuiꝰ defectꝰ magna ſepe decolorauit
igenia ⁊ mioribꝰ oñdit imparia. Tu oibꝰ hijs iſtru
ctꝰ ⁊ fauore dei fultus ⁊ hoium: mane ꝑmo altum
iter dure religionis igreſſus es: eo duce poſt queꝫ
nemo vnꝗ̃ errauit niſi qui uoluit. Auguſtinuꝫ di-
co. Cuiꝰ heſiſſe ueſtigijs ea demũ: ⁊ ad celum ⁊ ad
gl'iam via eſt. Adhuc pene puer eras duꝫ ꝯſangui
neo illo tuo viro bono: ⁊ amico meo inſtãte ad me
ꝑductus aliꝗ̃diu pꝛo tuoꝝ tũc annoꝝ ibecillitate
recuſantem bona ſpe ilico me ipleſti: ut ꝯ̃ morẽ ꝓ-
poſitũꝗ meũ tãto imparẽ amicitiã amplexꝰ: ſepe
exinde ad me redeũtẽ indies letius te videreꝫ ad-
mirãs: vñ tibi id etatis nr̃e amicitie tãta cupiditaſ
⁊ ſepe mecũ in ſilẽtio poſt etiã cũ amicis illđ ꝑris
Ambꝛoſij repetẽs. puer iſte ſi vixerit aliqd magni
erit. Trãſiuerũt interi anni pl'es: nihil eni tã tacite
tãꝗ uelociter trãſit: diuꝗ te in ꝑriam reuerſo tuo
ꝯſpectu carui. Ecce nũc puer meꝰ ad me redijt: ſed
ut ait Naſo. Iã iuuenis iã vir: iã ſe foꝛmoſioꝛ ipo
ea ſcilicet foꝛma quã nec etas iminuet: nec moꝛbꝰ
eripiet: nec moꝛs ipa. Iã nõ de te igit̃ tm̃ ſpero: ſꝫ
ſpero ſiml' ⁊ gaudeo. Eſt eni pñtis boni nomẽ gau
diũ: ſpes futuri. Ecce iã te viris magnis parem te-
neo: maximis mox tenebo. Age mõ: ꝑge iter aſſũ-
ptũ excita teipm̃. Adde geminũ calcar igenio: hic
honoris: hinc pudoris. mane cepiſti: noli ſub meri
diẽ toꝛpe: ſolẽt pigri viatores: dũ ſoleꝫ celi medio
ſuſpiciũt: ml'tũ lucis ſibi ſupeſſe cogitãtes vmbꝛaſ
querere: ſeꝗ ſomno ⁊ oćij tradere: ſero tãdẽ expre
cti inclinatã diẽ: ſeꝗ eluſos intelligẽ. Id ex te cer-
te nõ metuo. Nõ hoc mihi ai tui ardoꝛ ſpõdet: nõ
frons: nõ oculi: nõ vba denũciãt: uere aũt multos
ad ſumma uẽturos erroꝛ iſte detinuit ⁊ auertit dũ
auctoritate neſcio qꝛũ iſanoꝝ freti: neſcio quã eta-
tẽ ꝯſiſtẽtẽ uana ſibi ꝑſuaſione ꝯfingunt: que nulla
vnꝗ̃ ſui in ꝑte ꝯſiſtit ſed it ſp ⁊ labit̃ ⁊ currit ⁊ rapi
tur: utꝗ ait Cicero uolat. Excuſat foꝛſã utcũꝗ ſe-
nectutis iertiã: fragilitas: ⁊ moꝛboꝝ cohoꝛs vndi-
ꝗ illã ꝑmẽs: que tm̃ ſiqd inſite vtutis eſt reliquuꝫ
neꝗ oia anni uolucres abſtulerũt magna in ſenilẽ
ſuis affinibꝰ abigit toꝛporẽ. ⁊ vigorẽ iuuenileꝫ ad
honeſtos actꝰ manu retrahit. Meminiſti Marcũ
poꝛtiũ catonẽ latias lr̃as iã tm̃ ſeneſcẽtẽ: grecas vo
iã ſenẽ didiciſſe. Eaꝗ ipa etate Socratẽ poſt lr̃as
fidibꝰ opaꝫ dare. Carneadẽ ph̃ie ſtudio cibi ſolitũ
obliuiſci. Platonẽ toto pene oꝛbe ꝑegrinãtẽ die ul
timo ul' ſophꝛonis mimos ſb capite hñtẽ ut Uale-
riꝰ: ul' ut ait Cicero ſcribẽtẽ mori. Simonidẽ octo
genariũ in certamẽ carminũ deſcẽdiſſe. Atꝗ ea ip
ſa etate Chꝛyſippũ: ⁊ ꝓpe cẽtenarios Iſocratẽ ac
Sophoclẽ ꝑclariſſima edidiſſe uolumina. ⁊ So-
lonẽ ſenẽ poſt ꝯditas ciuibꝰ ſuis leges poetice ibiã
tẽ ſp. Deniꝗ lr̃arũ ſitiẽtẽ: ⁊ in ipa demũ moꝛte di-
ſcẽtẽ. Poſſem exempla ſubtexere eoꝝ ſenũ: qui eta
te ultima res bellicas: aut ciuiles elegãtiſſime ca-
luerunt. Sed mihi ad ſtudioſum alterius generis
ſmo eſt. Et hec quidẽ atꝗ hijs ſil'ia ſenectuti mi-

Uiatores

Etas nl'la ꝯſiſtit

rabilia,ꝓſus ⁊ gl'ioſa ſũt. Juuẽtuti aũt uſqueadeo
debita ⁊ ſua:ut nihil ſit pigro iuuene turpiꝰ:nihil i
excuſabiliuſ:nihil ad extremũ deſpatiuſ. Quedã
enĩ vitia annis cedũt:atq; diminuunẽ:alia ingra-
ueſcunt:augẽturq; hoꝝ e numero ſegnities eſt:ita
q; ſegnẽ iuuenẽ quẽ videas q̃ ſollicitũ ſenez ſpes
Qḋ attẽdẽs cogitabis ne qua tibi pars tpis igna-
ua p̃terfluat:ne ue ulla tibi vnq̃ aut longioris aut
tardioris ſpes etatis blãdiaẽ:breuiſſima enĩ ſiml'
⁊ fugaciſſima eſt: ⁊ utrũ magis incertũ. Sic ex eq̊
ꝯtẽdit cuz breuitate celeritas. Nihil eſt uere vita

Uita hec nihil

hec ꝓ qua tãtope angimur ac torquemur: ⁊ hoc ip
ſum nihil nuſq̃ ſtat. Sed dũ queritur tanq̃ fumꝰ
euanuit:nõ eſt iuuenibꝰ expectãdũ: dũ qḋ ꝓmpte
faciunt:lente faciant:ſed in iuuentute ꝓperanduz:
vnde ſenes gaudeant:mortui celebrenẽ: ⁊ ſepulti
viuãt:uolitẽtq; ut ait Ennius docta per hora viꝝ.
Hec amice diſcendi etas eſt:qḋ hec ſtudioſa colle
gerit:ſenectus docta diſtribuet:qḋq; a ml'tis acce
perit refũdet in pl'imos. Jn querẽdis illã expecta-
re demẽtia eſt:cui uel queſita ſeruare difficile. Ne
q; vͦo ſtudioſos ſolos memorẽ qbꝰ etas alia nulla
eſt:niſi hec vna quã degis: ⁊ corpore ⁊ ingenio p̃-
ualida: ⁊ ipedimẽtis libera:niſi que ſibi ipſa pepe-
rit:quibꝰ ne ſibi iter ipſa p̃ſtrinxerit:qḋ multi faci-
unt:qui ſcientie ac v̇tutis ad q̈s deſtinabanẽ obliti
poſt ꝯcupiſcẽtias ſuas eunt: neq; a uoluntate ſua
auertunẽ:donec ſuis pudor ac dolor:inimicis gau
diũ:vulgo ludibriũ effecti vndiq; inutiles nec l'ris
nec ꝯcupiſcẽtijs habiles ad ſeniũ ꝑuenẽ. Sed ex
alio quoq; gñe hoium attigã paucos quoꝝ te exẽ-
pla ſollicitẽt:qui cũ alias partes etatis poſſent ad
agẽdũ fortia hãc vnã nullãq; aliãq; elegerũt:neq;
ul' modicũ diſtulerũt:neq; ſi diſtuliſſent: ſucceſſiſ-
ſet:ut fecit:certa hac etate iã Achilles troiã. Ale-
xãder idiã pulſabat. Scipio africanꝰ occidẽtẽ fre-
gerat:meridiẽq; frãgebat. Põpeiꝰ magnꝰ hiſpani
am:ꝑdomitiſq; p̃donibꝰ maria cũcta pacauerat.
hac etate druſus nero germaniã fatigabat:iamq;
ad diuortia rheni oia populãdo ac vincẽdo ꝑuene
rat:tãta ai v̇tute:eaq; moꝝ iuueniliũ maieſtate/ut
hoſtibꝰ quoq; uenerabilẽ ſe in oẽ tp̃s efficeret:qḋ
nec hodie germãi negãt nec diſſimulãt:qḋ iterdũ
forte poſitꝰ in ea terrarũ ꝑte ꝑpẽdi: ⁊ igenua huiꝰ
noui ceſaris: ⁊ ſuoꝝ ꝓcerũ ꝯfeſſiõe cognoui:poſſẽ
pl'ibꝰ illuſtrioribꝰ mime. Hijs teip̃z urge ſtimulis
hijs attolle comitibꝰ. Magnoꝝ ſeq ueſtigia ſeq; il
lis ꝯferre magnis ais dulce eſt:neu dicas iuuenis
ſum:multũ mihi ſupeſt tpis:ut eni hoc dubium ſit
certiſſimũ illḋ ꝙ nunq̃ dies reuertiẽ. Arripe eam
ergo ne tibi infructuoſa p̃tereat: ⁊ ut magne parti
hoium:imo fere cũctis hoibꝰ aque in morẽ iter di-
gitos effluat:ꝑfecto aũt ut qḋ nulli vnq̃ fuit tibi
certi tpis multũ eẽt: ⁊ huiꝰ tñ ⁊ reꝝ oiuz pſimonia
tũc eſt utilis dũ abũdãt. Nẽpe cũ defecerit:ne ꝗ-
q̃ amiſſa cuſtodias. Quãobrẽ iterum atq; iterum
te moneo ⁊ obteſtor:ne ullũ diẽ per ignauiã labi ſi-
nas:ſed oi ſero tecũ ip̃e calculũ ponas tãq̃ diligẽſ
pr̃familias cũ ſuſpecto diſpẽſatore:hoc egi hodie:
hoc icepi:hoc didici:hoc doctior:hoc melior factꝰ
ſum:neq; eni minꝰ ad v̇tutẽ q̃ ad ſciaz te cohortor
ſed eo magis quo ⁊ queſitu facilior: ⁊ utilior eſt in-
uẽtu:fuiſſe hũc ſane pythagoreoꝝ morẽ fama eſt.
Cuiuſcũq; aũt fuerit tuꝰ ſit. Excute tecũ ⁊ examia
ſingl'os dies tuos: ⁊ quẽ iutilẽ tibi p̃terijſſe depre-
henderis nec vixiſſe te credito. Amici diem perdi-
di inquit titus ceſar. Jd ſi dixiſſe laudatur qui nõ
alijs illa luce profuerat quid dicturum putes qui
non profuit ſibi. Non poſſumus fateor libro ſem-
per incumbere. Non ſemper ſolitarij ⁊ tranqlli [illegible]
⁊ nos fragiles: ⁊ mũdus eſt turbidus: ⁊ res inex-
tricabiles. Hoc poſſumus. Curare ne dies ulla ſi-
ne noſtra diſcuſſiõe ⁊ in nos animi reflexione ptrã
ſeat. Quomõ eni aliena curabimꝰ ſi noſtra negli-
gimꝰ? Sedẽdo qdẽ ſtãdoq; licet ⁊ eũdo de ſe ſuiſ-
q; de rebꝰ in ꝯcilio in ꝯſenſu: ⁊ q̃q̃ Ciceroni aliter
videaẽ:etiã in ꝯuiuio:ſed leuiꝰ cogitare. Uix tã ſte
rilis ager:vix tã durꝰ eſt animꝰ quẽ nõ iugis ac dili
gẽs cultura fecũdet:ac leniat. Quid de tuo igitur
ſpem? quẽ nã ip̃a tractabilẽ fecit ac fertilẽ. Nãz er
go qḋ apḋ Tulliũ ait Cato ducẽ optimã:tãq̃ deũ
imo qdẽ nature rerũq; oium p̃rem deũ ip̃m ſequẽ
altiſ te uocibꝰ euocãtẽ:oẽſq; quos creauit redemit
q; hoies nõ e celo tñ: ubi in eternũ regnat:ſed ex
aſprimo etiã tropheo qḋ pro nobis nudus ſpinis
coronatꝰ triũphator aſcẽdit. Oẽs inq̃ uocat:pau-
ci illũ audiũt. Eſto vnꝰ ex paucis. Alioqn nihil eẽ
p̃ſtaret. Audi illũ ⁊ exaudi:a quo corpꝰ atq; aiam:
⁊ igeniũ accepiſti:per quẽ es q̈lẽ te gaudemꝰ. per
quẽ eris niſi reſpuis q̈lẽ te cupimꝰ ⁊ ſpamꝰ. Nõ te
hodie pl'ibꝰ p̃mã:certꝰ hec tibi ⁊ ml'to etiã paucio-
ra ſufficẽ ut qui ex te qd optẽ ego qd ue alij qui te
amãt:tacito me licet itelligis. ¶ Unũ tñ nõ omiſe
ri ne illis aurẽ aut animũ accõmodes: qui obtẽtu
ſtudij theologici te nituntur a notitia l'rarũ ſecula-
riũ dehortari:qua ut ſileã reliq̃s ſi Lactãtius at-
q; Auguſtinꝰ caruiſſent:neq; ille ſupſtitiões paga
noꝝ tã facile ſubruiſſet:neq; iſte ciuitatẽ dei tanta
arte tãtiſq; molibꝰ erexiſſet. Expedit theologo pre
ter theologiã etiã ml'ta noſſe:imo ſi fieri poſſit pe-
ne oia:qbꝰ ꝯtra inſultus carnaliũ ſit inſtructꝰ. Cer
te vnꝰ eſt deꝰ cui omnia ſubſunt. ſic vna eſt ſcientia
de deo cui bene omnes alie obſequunẽ:de hijs tñ
ſecũdo libro de doctrina chriſtiana ipſe idẽ diſpu-
tat Auguſtinꝰ:lege ergo de illiꝰ ꝯſilio que potes ſi
ne ꝓpoſiti p̃ncipalis p̃iudicio: ⁊ diſce q̃tũ potes.
mõ ne igeniũ aut memoriã afficias ſempq; memi
neris eſſe theologũ nõ poetã aut philoſophũ: niſi
inquãtũ uerus philoſophꝰ:uere ſapientie eſt ama
tor:uera autem dei patris ſapientia Chriſtus eſt.

Aug. de doctrina chriſtiana

¶ Hijs illud addideri ut in oi doctrina illa tibi p̃-
cipua cura ſit: non q̃ abdita q̃q; obſcura: ſed q̃
uera q̃ clara ſint quibus animum intendis. Sũt
enim qui de hijs maxime: que nec ipſi:nec alij in-
telligunt inaniter gloriantur:ſtultum genus. Naz
ut ueritas obiectum ſic ni fallor claritas eſt felici-
tas intellectus. Jn omni autem ſanctitate ac vir-
tute expeditam illam ⁊ compendiariam Socra-
tis ad gloriam viam nunq̃ deſeras: ut ſcilicet ta-
lis eſſe ſtudeas:qualis vis videri. Sunt enim peſ-
ſimi quidam qui videri uolunt optimi:quaſi ut ali
os:ſic ⁊ deũ: ⁊ conſcientiam ſuam fallant. Semi-
ne autem vie huius duces:multos habes. Utri-
q; tamen vnus ſuffecerit Auguſtinus domeſticus
tuus dux:quem vides hac ipſa tua etate cum erro
ribus ac vitijs generoſo impetu magnificẽtiſſime
colluctantem. Siquis in illo vnq̃ vite error fuit:
aut doctrine: primus contraria ſublatus eſt vita.
Secundus manu propria diſcretiſſimo uolumine
extirpatus eſt:ut nil ſit tutius q̃ viri illius ⁊ vitas

Soc. ſnia

sil' ⁊ doctrinā sequi. ¶ Hoc ne tibi vnq̃ e memo-
ria excidat extremū queso: ut cū p̄mū perueneris
quo suspiras: qđ cito fore ꝯfido ꝯtra canē illū rabi
dū auerroim: qui furore act⁹ infando ꝯ dn̄m suū
Christū ꝯtraq; catholicā fidem latrat collectis vn
diq; blasphemijs eius: qđ ut scis iā ceperam⁹: sed
me ingens semp ⁊ nūc solito maior occupatio: nec
minor tp̄is q̃ scientie retraxit inopia: totis ingenij
virib⁹ ac neruis incūbens rem a multis magnis vi
ris impie neglectam opusculū vnū scribas: ⁊ mihi
illud inscribas: seu tunc viu⁹ ero seu interiꝫ abiero.
Semp enim tempus est omnibus: ⁊ mihi iter ali-
os iam de abitu cogitandi. Neu dubita defuturū
tibi uel ingenium uel stilum q̃uis tuoꝝ nonnullis
solitū deesse: aderit tibi Christus res suas agenti:
qui tibi affuit uel nascenti. Uale.

¶ Ad eūdē cū libro ꝯfessionū sci Augustini. Ep̄. VII

m Erita de te mea amice que multa cōmemo
ras: pace tua dixerim: nulla sunt penit⁹ nisi
ꝙ ab ip̄a tua pueritia te dilexi: nescio quid
iam tūc presagiens: ⁊ nunc magis ac magis indi-
es diligo cito iam qualē in te cupio virū sperans.
Libellū tibi: quē poscis libēs dono: donarēq; libē
tius si eēt qualis erat: dū eū adolescēti mihi dona-
uit Dionysius ille tui ordinis sacrarū ꝑfessor egre
gius lr̄arū ⁊ vndiq; vir insignis indulgentissimus
pr̄ meus. Sed ego eū ⁊ natura forsitā: ⁊ etate tunc
uagus ꝙ mihi p̄iucūdus ⁊ materia ⁊ auctore ⁊ par
uitate sua pugillaris eēt: atq; ad ferendū habilis:
sepe per oēm ferme italiā ac gallias germaniamq;
circūtuli: ita ut iā ꝓpe man⁹ mea: ⁊ liber vnū eē vi-
derent: sic iseparabiles visu perpetuo facti erāt: di
cā rem mirabilē ut sileam lapsus fluminū ac terra-
rum semel mecuꝫ ad niceā uari sub fluctib⁹ maris
fuit. Actūq; erat: haud dubie: nisi utrūq; presenti
periculo Christus eripuisset. Sic eundo ⁊ redeun
do mecum senuit: ita ut iam senex a sene sine ingen
ti difficultate legi nequeat: ⁊ nunc tandem ab au-
gustini domo digressus ad eādem redit: nunc quo
q; tecum pegrinaturus: ut reor. Accipe euꝫ qualis
est ⁊ boni ꝯsule: atq; icipe meis in reb⁹ iure tuo uti
ac p̄fatiōib⁹ sup̄uacuis abstinē: ⁊ q̄cq̄d tibi placue-
rit nō postulare sꝫ sumere. Uale felix ⁊ pro me q̄ti-
ens ad mensam eius accesseris Christū ora. Arq̄-
de. v. idus Januarias.

¶ Ad Joannē bocatiū excusatio silētij. Ep̄la. VIII.

p Otes mirari utinā nō etiā idignari: ꝙ si ali
ud tibi scribere uł nō poterā: uł nolebā: ali
q̄d saltē tuas ad lr̄as nō rn̄di. Ego v̄o: qđ
sepe accidit occupatis maxime: dū m̄lta cogito: ni
hil efficio. Eq̄dē amice si occupationū mearuꝫ q̃-
uis inanium historiā ingrediar: ip̄a mihi occupa-
tio occupationē ⁊ pariet ⁊ augebit. Ad summā: qđ
sepe ꝯcepaꝫ explicare nunq̃ potui: at ne q̄d fortas
se aliđ suspiceris qđ hoc uetus olimq; notissimum
tibi sit. addo violētiorē aliā recētiorēq; silētij cām
quā libēti⁹ tacuissem: ne aures atq; animū tuū iui-
si rumoris cuspide pungerē: nisi ꝙ hoc ipsuꝫ te ab
alijs audiuisse uł auditurū eē nō dubito. Tecū igi
tur a me salus abijt: nunq̃ postea san⁹ fui: nunq̃ ut
auguror san⁹ ero: ita morbū: etas sanitatē nihil ad-
iuuat nisi forte me putas aut medicos ꝯsulere: aut
plus illis fidei hēre q̃ soleo. Ego v̄o idies magis:
magisq; monstrū illđ horreo: arceoq; ut hostes a
limine nisi q̄s iterdū nō medicine: sed amicitie vis
admitti iubet ea lege ut oium que dixerint nihil fa
ciā aut patiar. ¶ Nūc tādē āno altero nil eoꝝ que
decreuerā: sed hoc vnū scribo apologeticū tuum:
qđ ira nobili dictāte in cēsores meos effudisti: ual
de mihi placuit ⁊ affectu tuo ⁊ stilo ⁊ sentētijs dele
ctat⁹ sum: ⁊ scio illos hec ⁊ grauiora ꝓmeritos: no
li tamē generosū ingeniū pro illoꝝ meritis iarde-
scere: nec tuo iudicio: nec tua iracūdia digni sunt.
Sine illos suis moribus: tuos tu ne deseras: neq;
acri⁹ te illoꝝ pūgat amētia: q̃ me qui ea p̄ncipal'r
ꝯtingor: q̃uis sine te tangi nequeam aut offendi.
Proinde tibi p̄suade qđ p̄mū in lr̄is tuis erat: di-
xisse Laurētiū nescio quē virū ut tu ais doctū: sed
ꝑfecto nature meartūq; rerū penit⁹ insciū me: audi
ta illoꝝ sn̄ia quā de me tulerāt subito in furorē v̄sū
calamū arripuisse ac rn̄disse: pace sit dictū sua pro-
cul a uero eē forsitā sic audiuit: sed qui p̄m⁹ hoc di-
xit aut errauit mediusfidi⁹: aut fefellit. Non in fu-
rorē sed in risum egit me meoꝝ iudicū sentētia: ut-
cūq; eni uera illa iudices ipsi erāt ineptissimi. Ne
q; v̄o statiꝫ: sed anno plene elapso calamū rn̄surus
cepi: cū in padi alueo ascēdēs ⁊ tedio affect⁹: quid
aliđ tūc agerē: nō hērē: neq; id ip̄m vnq̃ facturus
aut cogitaturus: nisi me donati nr̄i p̄pes indigna-
tio ⁊ iuges querimonie acuissent: obdurui dilecte
ꝯtra inuidie tales morsus ab adolescētia: qđ aliq̄n
non credidi: pestib⁹ hijs obsessus: hoc esse v̄issimuꝫ
⁊ ꝯ̄rium falsum scito. Reliquū est: ut tibi cū clācu-
lū digresso mestus ⁊ querulus mecūq; ipse litigās
fortassis ⁊ lachrymans successiui saluo gratuler ac
reuerso. Uale.

¶ Ad Donatum apēnigenā grāmaticū nihil in ami-
citia expetendum. Ep̄la. IX.

q Uotiēs monui: q̄tiēs oraui: q̄tiēs blādiēs
q̄tiēs subirascēs: nūc lingua: nunc calamo
litigaui tecū: ne tua liberalitas suspitionē
me cupiditatis asp̄geret: tu p̄stas ⁊ dū fame tue stu
des: meā non cernis infamiā. Qn̄ ego hoc merui
de te: queso ut me uel cupidū adeo videri facias:
uel sup̄bū: ne amicitia mea sine magno ac ꝑpetuo
p̄cio queri possit? Jta nō frequētas mō hāc tuam
munificētiā: sed ultimis hijs tuis in lr̄is an vnā at
q; perpetuā polliceris: qđ nihil est aliđ q̃ qđ ego
nunq̃ fieri ueli: nunq̃ desiturū imitari: qđ v̄bū ip
so facto iniuriosius iportuniusq; ꝓpe dixerim: atq
nō viuit in terris credo cui⁹ amicitia facilior sit que
situ: mō ꝯueniāt mores: nūq̃ ab amico nisi illđ si-
ne quo amicitia nulla est amari nolui. Quis hic
munerib⁹ loc⁹ est? Amoris forte feminei sit ista cō-
suetudo eiusq; nō igenui: sed uenalis. Ego nō tua
munera: sed cor tuū uolo: illđ habeo: satis est rei:
cū ad p̄fectionē suā uenerit q̄cq̄d sup̄addit̄ ad de
formitatē v̄git. Quid iuuat illa ꝯquirere ⁊ mihi in
gerere q̄bus nec ego egeo nec tu abundas: si nolo
miror cur hoc facis: sin uolo miror cur uel me⁹ uel
cuiusq̃ amicus esse uelis: qui ex te aliđ q̃ te que-
rat: nisi magne forsitan necessitatis in tp̄e q̄n̄ nulli
rei parci: sed oia eē cōia fidelis amicitie lex iubet:
ꝓpriū nihil. Jlla q̄dē que sūmis regū q̄ꝫ v̄ticib⁹ cla
uos figit adamātinos: ut flacci v̄bo utar. utrūq; ue
strū p̄mē potēs est: sꝫ nūc tn̄ tibi ꝓximior est q̃ mi
hi: sum eni ut scis p̄itur⁹ opib⁹ te ditior mihi nulla
p̄n̄s est necessitas. Abūde mihi sufficit donat⁹ me⁹
donatus inq̃ ⁊ nō empt⁹: cur tu igit̄ emas me: cui
nō te uēdidisti sed donasti? Nō est hec eq̄lis ami-

citia:ubi vnꝰ donat:alter emit.imo qdem amicitia
nulla est:ubi nõ vndiqꝫ cūcta gratuita sunt. Quid
est hoc igit qđ facis? Nulla tuarum lrarum inco-
mitata:nullus tuoꝝ nūcioꝝ uacuus ad me uenit:
dum paro uel lras legere:uel nūcios audire tua e
trāsuerso munera erumpūt. At qd queso:nisi forte
terētianū illud semp seq vis usitatū fateor:sed ini-
quū ut sp qui minꝰ hñt addāt ditioribꝰ. Noli obse-
cro ut sis bonꝰ ⁊ liberalis me malū ⁊ amarū facere
Sepe licet v̓bo:facto interdū diffamant homines
ego ꝓmissionē tuā de futuro respuo:de p̄terito au
tē queror ⁊ ut morē mutes oro. Si ꝯrium feceris
turbabis me: ⁊ coges ad id qđ hactenꝰ non feci ne
turbarē te:ut inurbanus potius q̃ȝ auarus eligam
videri:qcqd miseris remittā:sic ulciscar: ⁊ qđ neq
uerūt p̄ces cõtumelia forsitā ip̄etrabit:ut desinas
largitate mihi molestus fieri:est in rebꝰ oībus mo-
dus quidā quē trāsgredi in offensa v̓tute nõ uale-
as. Nõ sit crassij partiti sumus hereditatē ut mihi
auaritia viri illius cesserit:opes tibi deniqꝫ:nõ suȝ
vnus e parthorum regibus:quos nõ licet sine mu
nere salutare. Uale.

Modus i rebꝰ

¶ Ad Petrum rhetorem Bonoñ. contēnenda mor-
talia. Epl'a.X.

INgens mihi solatiū attulit tua quedā bre
uis epl'a. Cum eni nihil usq̃ȝ mihi huma-
nis in rebꝰ cariꝰ amicitijs sit vnā v̓tutē cice
roniano ꝯsilio si qua mihi esset v̓tus excipem cum
nihil de amicis gratius audio:q̃ȝ ut tales sint:q̃lē
eē me cupio ꝯtēptores oīum que vulgꝰ aut mirat:
aut metuit. Ecce pestis hec sine exēplo oīum secu-
loꝝ:que qnqꝫ iā lustris nõ nostrū mõ:sed oēȝ orbē
alternis insultibꝰ atterit:urbē illā iucūdissimā:vñ
tibi origo:ubi nūc mora est:que olim me adolescē-
te oīs honeste letitie tēplū erat ānuo furore repeti
it. Quid te igit tātis in motibus agere arbitror:ni
si qđ ⁊ tu dicis? ⁊ si taceas scio. Multi diffugiūt:ti
mēt oēs:tu neutrū p̄clare magnifice. Quid eni stul
tius q̃ȝ timere:qđ nec euadere ullo queas ingenio
⁊ timēdo aggraues? qd uanius q̃ȝ fugere qđ quo-
cūqꝫ fugeris sis obuiū habiturus? Fugiāt pauidi.
trāsmontes ⁊ maria callide forsitā nisi hoīes ⁊ trāſ
mõtes ⁊ trāsmaria morerent. Dicis te hēre aīum
q̃lē ex me didicisti:tuus amor:tua charitas loqtur
nõ tu. Ex me eni nil discere potuisti:ego aūt ex te
multa:nisi uel ingeniū uel sedulitas defuisset: scri-
bis eē tibi onus infestū mecuȝ diutius non fuisse:
nec faciē aut v̓ba mea tuis ad lram utor v̓bis colle
gisse que recreationē tibi ac fructū cõferre sint soli
ta:uellē hercle sic eēt:sed nõ magis amicoꝝ laudi-
bꝰ attollor:q̃ȝ ꝯuitijs deijcior emuloꝝ:mearū rerū
ipse mihi sum ꝯsciꝰ. Quicqd in re sit:tibi sic videri
gaudeo:nõ me tamē ideo doctiorē sed te melioreȝ
sentio. Et ego qdē abñtiā tā lõgeuā odi: ⁊ p̄ñtiam
tuā opto.hos p̄serti inter colles euganeos:ubi tot
inter mundi mala sunt: mihi meisqꝫ cure alacres:
aerqꝫ ut videt saluberrimꝰ:q̃ȝuis insidiosum ⁊ in-
stabile elemētū. Tu v̓o mihi semp animo p̄ñs es:
erisqꝫ dū vixero. Nõ sum tibi nunc aliud scriptu-
rus:nisi tuā me laudare sñiam:atqꝫ hortari:ut tui
filiis forti aīo ꝯsistas:fugāqꝫ moliētibꝰ mortēqꝫ ti-
mētibꝰ meis v̓bis dicas illos frustra torqueri:naȝ
neqꝫ mortalē deponi posse conditionē ipsa nisi de-
ponat humanitas:neqꝫ aliā ullam fugam mortis
esse q̃ȝ mori. Uale.

Pestis

¶ Ad Benomitū rhetorē imolesñ. de poetis. Ep̄.XI.

AD rñdēdū lris tuis nec corporis ualitudo
nec spatiū tp̄is suppetit:que multoꝝ ergo
v̓boꝝ erāt:si potero paucis expediā:que si
satisfecerint gaudebo. Alioqn parator sim sp au-
dire:q̃ȝ dicere: ⁊ discere q̃ȝ docere. Que res nec i-
merito:ars hec quā quidā nobis tribuūt: ⁊ quam
fateor a tenera etate dilexerā an liberaliū vna sit?
Dico inter liberales minime numeratā: sed super
oēs liberales eē:oēsqꝫ cõplexā:qđ ⁊ si multimode
ꝓbari possit:sufficit tamē ad ꝓbationē:felix capel
la:de oībꝰ septem poetice agens sicut nosti. Nec te
moueat:ꝙ in numero liberaliū nõ sit:inter q̃s ne-
qꝫ theologiā:neqꝫ philosophiā nouimꝰ nominari:
magnum est inter magna eē:sed interdū maius ex
cipi:sicut e numero magnoꝝ ciuiū p̄nceps excipit:
liberales qdē habitum scientie:humano incohant
in animo innominate inter eas alie incohatū perfi
ciunt ⁊ exornant. ¶ De reliq̊ non muto sñiam quā
in inuectiuis posui. Quicquid contra poetas iuste
dicitur scenicos notat. Nā qđ dicis boetiū contra
poetas qui citatur testis scenicū nõ fuisse: ⁊ ego fa
teor: ⁊ fatendū eē viri cogit auctoritas. Quid er-
go:nõ scribentem sed stilū phica notat increpatio.
Erat eni stilus elegiacus scenicis rebꝰ ⁊ amatorijs
aptior:hic quasi insciā qd intenderet philosophiā
fingitur mouisse:ut in v̓ba illa ꝓrūperet:que si oē
poeticū sine exceptiōe dānasset: nequaq̃ȝ ille non
doctus modo sed sanctus vir usqꝫ in finē operis ce
ptū stilū ⁊ scenicarū meretricularū ꝯsortiū tenuis-
set. Multa enim per totū poetice dicta sunt. Neqꝫ
rursus id mirari ꝯuenit magnos nõnūq̃ȝ viros nõ
ridiculo tm̄ sed obsceno etiā usos stilo:qualia sunt
in saturnalibus illa platonica:que mallem tantus
philosophus tacuisset:fert interdum error quidaȝ
interdum feruor animi quo non decet: ⁊ q̃ȝq̃ȝ res
male sint:stilus tamen est bonus: ⁊ ars irreprehē-
sibilis:si ad feliciorem materiam cõuertatur. Ad
hunc ergo moduȝ accipio quicquid usq̃ȝ ꝯtra poe
tas dicitur ut contra scenicos dictuȝ sit:non a san
ctis modo: sed ab ipso etiam cicerone: quo nemo
alius non poeta plura pro poetis dixit. Nec tamē
inficior etiam alios inepta quedam imo multa di-
xisse:de quibus accipi possit qđ ais scripsisse Hie-
ronymū:ꝙ scilicet demonum cibus est sermo poe-
ticus:homines enim erant subiacentes erroribꝰ ⁊
nõ solum homines sed pagani: alioquin si simpl'r
accipimus multum hoc cibo pastus est ipse Hiero
nymus:sic in omnibꝰ scriptis suis poeticū sapit sti-
lum:qđ ipsemet intelligens:de hoc ipso non ocio-
se alicubi sese excusat. Sepe quideȝ me fatēte poe
tarum sermo malus est: quidni autem cum ⁊ vita
sit pessima? Quid hic igitur dicam? ⁊ quid putas?
nisi quod sentio ⁊ qđ credo:poetis id non poetice
tribuendum. Nā ⁊ rebꝰ optimis pessime uti aliq̃s
constat ⁊ famosos theologos hereticos magnos
audiuimus: ⁊ morales philosophos:pessimis mo
ribus.non hec artium:sed artibus male utentium
culpa est. Audebo dicere:si poesis in bonū p̄ñqꝫ
ingeniuȝ inciderit usqꝫ ad Christi laudē v̓eqꝫ reli-
gionis ornatū trahi pōt. Si hoc ꝓbas bene habet
At si minus ⁊ ego studiū hoc a tergo liqui: ⁊ siqd
rectius audiero nõ in tuam modo sed cuiuscunqꝫ
docti hoīs sententiam libens ibo. Uale patauī in
egritudinis mee strato.v.idus februarias.

Martianus capella

Boetꝰ

¶ Ad inconstantissimum uagumꝫ hominem quendam. Epistola.XII.

Ratulor tibi qđ post tantos fluctus ac procellas aĩ bonũ in portũ peruenisti fortune tue: imo deo tuo carior es / q̃ꝫ tibi: tu te iactas: ⁊ ꝓ nihilo te fatigas. Ille tibi regem: uł nolẽti igerit: tu difficili calle vis errare: ille te manu dirigit in viã pacis. Es ecce nũc eius ductu cũ viro optimo: ⁊ mihi tã caro: ut vix sciã an aliqd cariꝰ habeã in terris cũ quo qui viuere nescit cum quo viuere sciat: ego nescio. Nosce eũ ꝯsulo: ⁊ disce iã tãdẽ aliqñ ꝯsistere. Nõ est sani sepe thoro circũuolui: nõ est pudice sepe nubere: disce hõ ꝯuersationẽ humanam. disce hõ homines pati posse quos non pati tm̃ sed diligere iussus es: neu fastidias: a quibus ne fastidiaris optandũ est. Noli oẽs homines fugere: quocũqꝫ uenies hoĩes inuenies: aut cũ hominibꝰ viuas: aut cũ beluis oportet: laudarẽ solitudinẽ in te nossem nec solitudinẽ nec frequentiã posse pati. Animi morbꝰ est isqꝫ grauissimꝰ neqꝫ alr̃ q̃ꝫ v̉tute animi comprimẽdus. Quedã sunt in qbꝰ ⁊ cause simul ⁊ remedia sint morboꝝ. Animus te agitat: ille te sistat: si hoc nõ fecerit admonitiones mee oẽs iam per annos frustra in uentos abierint. Gratulor quoqꝫ ꝙ urbẽ romã videris: ex omnibꝰ erroribus tuis orbẽ totũ licet ambias sił nil videbis. Uidisti mũdi caput squalidũ fateor: ⁊ imperũ qđ ne hostes quidẽ negent: qui se nũc etiã romãos impatores romanosqꝫ pontifices dici optãt ⁊ hijs titulis gł̃iantur: cũ oĩa sint potius q̃ꝫ romam? cur hoc ergo per teipm̃ cogita: ⁊ sic habe: non te romã vidisse sed montes ubi roma fuit.

¶ Ad Gasparum Ueronensem. Epł̃a.XIII.

Itterulã tuã charissime libẽs vidi: sicut ⁊ tua oĩa: de quesitis tuis nihil certi quod rescribã habeo: nihil enim incertius mihi est q̃ꝫ huius caduci corporis status: qđ vnũ possũ dicam. Nõ inuitus modo sed coactus rure abij viua cogẽte necessitate. Illa me pepulit: illa me detinet: q̃ꝫtum tñ augurio assequor ante pascha rediero: sepe eni mihi horatianũ illud ad aurẽ cordis sonat. o rus qñ ego te aspiciam? Et si aũt sciã non nũc nouiter ꝯspectũ atqꝫ ꝯuictũ meũ tibi semp exoptatũ fuisse: qđ nõ mei fateor meriti sed indulgentie tue est: non audeo tñ te ad ueniẽdũ exhortari occupationũ ꝯscius tuarũ: at si uenire decreueris ad amici: imo ad tuã propriã uenies domũ. rure aũt puto me inuenies q̃ꝫuis propes: ubi non solũ oculi mei ac meoꝝ: sed parietes ipsi suo mõ letissime te videbũt: aduẽtu tã cari hospitis exultantes. Amicum ur̃m cũ uenerit salutabo: suo eni nunc in rure habitat agriculture simul ac phie deditꝰ: vir vndiqꝫ bonus ac fidelis ⁊ nr̃i amans.

¶ Ad Philippum sabineñ. epm̃ cardinalem de statu suo. Epł̃a.XIIII.

T mirari potes: ⁊ turbari: nisi ⁊ admirationem ꝑspicacis igenij altitudo cũcta ꝓspiciens ⁊ turbationẽ aĩ mansuetudo ire nescia comp̃ssisset. Aliogn quẽ nõ moueat ꝙ totiẽs ⁊ a tali tã suauibꝰ lr̃is euocatꝰ que deberent e durissimis mõtibꝰ saxa ꝯuellere nõdũ loco moueor. Ad quid aũt ⁊ nũc uocor queso ⁊ uocabar p̃dẽ. Tũc nẽpe ad tria mihi ex oĩbꝰ que sub celo sunt singł̃r exoptata ad urbẽ romã quã nunq̃ꝫ totiẽs vidi gn semp auidior reuidẽdi ipsa efficiar visiõe. Ad romanũ illũ põtificẽ qui uocãdo fatigatꝰ tibi libẽter subituro: cuiꝰ uox mihi familiariꝰ nota est: hoc uocãdi onus iposuerat: quẽ ue oculis nũq̃ꝫ visum vidisse: uel semel terrene mihi felicitatis igẽs portio futura erat nõ qꝛ tãtꝰ dñs: sed qꝛ vir talis ad te deniqꝫ uerẽdã ꝙ mihi ⁊ añ alias semp amabilẽ faciẽ tuã: quã ꝑfecto q̃ꝫtũ videre cupiã Christꝰ nouit: ⁊ ego tuqꝫ ut reor certo aĩ sentis augurio: cui a iuuẽtute p̃dulciter assuefactus: ⁊ a qua postea per tã lõgũ euum fortuna mea seuiẽte distractꝰ: qd mirũ si torqueor ⁊ igẽti p̃mor desiderio? Reliquos qdeꝫ caros eos dico quos mihi iã reliq̊s mors fecit: sepe per hos ãnos vidi te a secł̃is nõ vidisse mihi videor. Quid cesso igit̃ tã diu? putas dicam qꝛ optabilia illa tria ad vnũ rediere: nã ⁊ tu roma abijsti: ⁊ papa rebus abijt humanis. Non hoc dico tui soliꝰ desiderium satis est. Quid ergo? Est pꝛ excusatio uera qdem: sed difficilis mearũ nẽpe rerũ statꝰ incredibilis ꝓrsus ignorantibꝰ: sciẽtibꝰ atqꝫ cernẽtibꝰ mõstruosũ est: dicã tñ qđ res habet: ⁊ fidẽ quã fortasse nõ mereor v̉itas ipsa merebit̃. Ego itaqꝫ sepe dũ sanꝰ videor estu ualido ⁊ febribꝰ repẽtinis arripior: ita ut subito exanimis appeam: omnesqꝫ in despationeꝫ cogã vite mee: p̃ter paucos: qui me altiꝰ norũt: die aũt vno vix exacto subito etiã p̃ter oĩum spem ceu resuscitatꝰ assurgo ⁊ q̃si ego ille nõ fueri reuertor ad calamũ: ⁊ ad libros ⁊ ago res meas ut p̃uꝫ: hoc nõ semel aut bis: sed ampliꝰ q̃ꝫ decies hoc biennio passus sum: ita ut medicos quoqꝫ quoꝝ nõnullos hic amicos habeo: sepe vicissitudo hec mea: ⁊ uarietas ista fefellerit: qui an sepiꝰ fallãt: an fallãtur in dubio est: cũ eni me nocte media morituruꝫ publice dixerint: mane ꝓximo redeũtes credo ut ad tumulũ comitent̃ inueniũt me scribentẽ. Stupent igit̃ nec qd dicant hñt aliđ nisi me hominẽ eẽ mirabilẽ: ut sim ego in hoc: inqꝫ alijs fortasse mirabilis q̃ꝫto ipsi mirabiliores: qui cũ medici dicãtur ⁊ sint hoĩes lr̃ati legũt oĩa. Aristotelẽ. Tulliũ. Senecã. Uirgiliũ. quin ⁊ dialectice inhiãt ⁊ rhetorice ⁊ poetice ⁊ astrologie: qđqꝫ est peiꝰ alchimie: solã negligũt medicinã: mirũ dictu cũ tã multa scire studeãt id vnũ maxime qđ ꝓfitent̃ ignorant. Sed hec mihi cũ illis uetus est questio: uetꝰ lis: decreueraꝫ ad te maiorẽqꝫ illũ qui me uocat: p̃mo uere iter carpe ⁊ quoad posseꝫ per aquã ꝓficisci: reliquũ per terrã lẽto gradu: dicaꝫ ꝙ mireris. Nullum hic uer fuit. Asprimãqꝫ hiemẽ estas ardẽtissima sine medio cõsecuta est: herebã ceptis tñ ⁊ iã sarcinulas cõponebã: dũ ecce mẽsis huiꝰ die. vij. iã v̉gẽte ad occasuꝫ sole me familiaris mea febris inuasit: vulgata fama: totiẽs in me licet elusi medici ꝯueniũt. Quoꝝ vnꝰ magno phie titulo insignis. o nomẽ olim uenerabile nũc uanitati ⁊ iustitie ꝓstitutũ: fidẽter asseruit me lucẽ proximã non visurũ. Uidi tñ: deo gratias: ⁊ illã ⁊ exinde aliquot alias: ⁊ si oculi colorqꝫ hoĩs uerũ spondent: possum mł̃to q̃ꝫuis antiquior plł̃es nũc etiã videre q̃ꝫ ille vite hoĩum mecator ineptissimꝰ: ita eni sibi cõsuetudinẽ fecit: oẽm egrum nocte proxima ꝑiturũ dicere: sic in ꝓmissiõe salutꝭ interdũ mentiri metuit: ut in cõminatiõe ꝯrij assidue mẽtiat̃. Ceterũ ⁊ ego iã etate fatigatꝰ: ⁊ ille tabe ꝯfectus haud dubie nisi fallor eui breuis ambo erimꝰ: ⁊ de mea qdẽ nullum: de illius autem morte ut quibusdam forte videbit̃ phie damnũ ingẽs fuerit. Ego v̉o securus iurauerim nescire illũ peni-

Contra medicos

tus non modo que phi ſunt:ſed quid phie ipſiꝰ uerum nomē impoꝛtet. Et de hoc quidē hactenꝰ cuiꝰ ſciēs nomē occului. Soleo eni eoꝝ ꝯtra quos loqr nominibus abſtinere:ne uel fame:uel infamie illiſ ſim:hinc iā ad me redeo. Nō ergo ſicut illi qui ſolius phici nois fiducia vite moꝛtaliū moꝛtiꝗ viuentium fines locat:nec attēdit ꝙ moꝛtuo ipſe ſimillioꝛ ꝙ viuenti:ſed ſicut illi placuit:qui annos ⁊ menſes ⁊ dies meos oēs ſub oculis numeratos habet: ꝯualui: ⁊ ſurrexi ſanꝰ ut videt:ſed tā fragilis ut in pn̄s de ꝑfectione nō cogitē:ꝗuis in poſterū ꝓpoſitū nō mutarim:caſus mō ſil'is non occurrat.alioqn ſurrexiſſe qd ꝓderit:ſi ilico recidēdū eſt? Neſcio qdē vn̄ hec mihi vite tāta ludibꝛia: pctā mea fateoꝛ ⁊ hec ⁊ multo etiā grauiora ꝓmerent:vite āt mee modus ⁊ ſobꝛietas niſi falloꝛ aliud merebat. Quo ſi pꝛo peccatis meis hec patioꝛ gaudeo ⁊ deo grās ago:mō meis in rōnibꝰ ponant hec omnia: ⁊ ſit ob hec mihi creatoꝛ meus ad ueniā ꝓmptioꝛ atꝗ facilioꝛ. De aduentu aūt meo nil nūc aliud ſcribo.te eni meis ꝓmiſſionibꝰ:ſepiꝰ falli nolim:m'ta tn̄ hinc cogito:inꝗ hijs cogitatibꝰ acquieſco:nō qdē inſciꝰ cogitatiōes hominū uanas eſſe:neꝗ moꝛtalitatis ⁊ fragilitatū imemoꝛ mearū: uelle ſolum meū eſt:reliq omnia in manibꝰ dei ſunt. Spo ⁊ nitoꝛ eqdē te videre anteꝗ moriar:ꝑfecto aūt ſiue te videā ſiue nō videā:ſemꝑ te video ⁊ videbo vidēte oia deū teſtoꝛ. ¶ Ad hec vnū qđ cogitare te cogito ſiluiſſe noluerim:eſt eni utriꝗ noſtrū: imo omnibus appꝛime neceſſarium. Tu qdē reoꝛ in ſilētio ex me queris ⁊ ego tibi in ep'le huius calce rn̄deo:quid uel ego in hoc ſtatu: ⁊ inter vite huiꝰ anguſtias:inter has tam crebꝛas conflictatiōes coꝛporis ac moꝛboꝝ agā:qd ꝯſilij ipſe mihi capiā tibi ꝗ ſuadeā qui nūc tuis quoꝗ iactaris incōmodis Idē enim tibi uolo qđ mihi idē ꝯſulo.audi ergo. Remedij externi penitꝰ nihil eſt niſi foꝛte nūc primū medicis fidē damꝰ ut ſenibꝰ ⁊ infirmis opē ferāt quā iuuenibꝰ ⁊ robuſtis nunꝗ ferre potuerint. Scis ut medici noſtri ſꝑ fuerint deꝰ ⁊ natura.alij aut nulli fuerint nobis:aut nihil egerint:aut ualde nocuerint:de hijs ergo ꝯſiliū irretractabile mihi ſtat:credo idē tibi:utrūꝗ enim exꝑientia vna atꝗ eadē docuit magiſtra:vnū atꝗ idē dogma ꝑcepimꝰ. Quid tādē medicꝰ nr̄ uerus ſupꝛa in celo: ⁊ intus in aīa noſtra eſt? Hic auxiliū expetēdū:hic ſperādū nobis interea totis viribꝰ enitēdū ut diuina ope nr̄o niſu in tutū euadamꝰ. Certe ſi grādiuſculā foſſam ſaltu vnico uelles amplecti:longe curſū arripes ut ad locū ſaltꝰ cumulata v̓tute integer atꝗ agilis peruenires. Nūc foueā moꝛtis hoꝛribilē nulliꝗ ꝑꝛſus euitabilē trāſituri:quā ꝑiculoſiſſimā omniū uel ſcimꝰ eē uel credimꝰ:nunqd ad eā ipꝛouidi ueniemꝰ? abſit a mētibꝰ nr̄is per oēm vitā mihi crede ul' ſi hoc peſtifera dilatiōe neglectum eſt: hac ſaltē etatis parte ꝑparādus eſt animꝰ:erigēda mēs:colligēde vireſ:abijciēda que ꝑmūt:arripienda que ꝓſunt:qbꝰ fulcti horā illā expediti ⁊ itrepidi videamꝰ:foueāꝗ illā irremeabilē trāſeamꝰ:cuius ꝑmo ſaltu ſi foꝛtaſſis erratū ſit:nulla vnꝗ ex itegro ſaliēdi ſpes relinqtur.nihil tamē ex omnibꝰ ꝓuidendū curandū ue eque eſt:quā ut dei dexterā ubiꝗ miſeris:ſed illic ꝑſertim ⁊ neceſſariā ⁊ paratam fidel'r atꝗ humil'r appꝛehendamꝰ que moꝛte ſupata ad immoꝛtalitatem poteſt ſola perducere. Uale.

Cogitationes hoim uanaſ

¶ Ad eundem cū v̓ſiculis ab eo petitis. Ep'la.XV.

Rogas ⁊ rogando iubes:apđ me eni inter ꝑces iuſſuſꝗ tuos:nihil intereſt. Nēpe cū ⁊ inter iuſſus ac ſilētiū nil interſit: mō mihi de tua uolūtate ꝯſtaret:rogas inꝗ ut v̓ſiculos aliquot:quos olī in ſpelūca illa deuotiſſima dictaui ubi ut ferūt:felix illa peccatrix Maria magdalena triginta uel eo amplius annis penitētiā ſuam egit:tibi per hūc nūciū tuū mittā:mihi qdē ita ꝯtigit ut cū illo foꝛtune multo maioris ꝙ pꝛudentie: viro illuc ꝑgerē:diu obluctās:ad extremū non tā ſuis ꝙ pie memorie Joānis de colūna cardinalis cui nil negaſſem:ꝑcibus victus atꝗ ꝯuulſus. In illo igitur ſacro:ſed hoꝛrendo ſpecu tres dies ⁊ totidē noctes:ſine intermiſſione habitās: ⁊ ſepe per ſiluas uagꝰ ⁊ comitatu cū quo erā nō admodū delectatꝰ ad uſitatū ſolatiū me ꝯuerti qđ pellēdis aptū tedijs ipſe mihi ꝯflaui:fingendi ſcilicet aio pn̄tiā abſētiū amicoꝝ ⁊ auerſo a pn̄tibꝰ cogitatu cū abſētibus colloquēdi:hec parāti:tu mihi ꝑmꝰ affueras: cū quo mihi eo tpe familiaritas recēs erat:paruo tūc epo magno ſemꝑ ⁊ ꝑclaro viro:cū ergo ſpecꝰ i parte cōſediſſemus viſus es hoꝛtari:ut bꝛeue aliqd dicerem illius ſanctiſſime mulieris ad gl'iā parui tibi:eoꝗ ꝓmptius quo ut ſunt mentes hominū pioꝝ ad omnē deuotionē ꝓne:ſed ad aliquā ꝓniores:iā te illā inter ſanctas:ut Martinū inter ſanctos tibi ꝑlegiſſe ꝑpēderā:feci aūt rapti ⁊ ex tpe: ut qui nulla penitꝰ tūc in re moras pati poſſem:feruidus audaxꝗ iuuenta:ut Maro ait. Nam ſi ecēs foꝛtaſſis oblitus:libenter enim obliuiſcimur tediorum curarumꝗ pꝛementium:quartus ⁊ trigeſimꝰ annus eſt ex quo acta ſunt hec:vide ſi iterim poſſumus ſemiſſe:toto ante decennio ꝙ in rure tuo poſitus ſolitarie tibi vite libꝛos inſcriberem. Ceterum tunc reuerſus hos tibi v̓ſiculos incoꝛrectos legi: qui tuo ⁊ meo nomine ſcripti erant:ut quos te imaginario teſte atꝗ hoꝛtatore dictauerā:dehinc eos inter ſcripturarū mearum cumulos abieci:nec eorum amplius recoꝛdatus ſum:tu nūc illos petis: quos difficile fuit inter alia ſcripta difficiliꝰ in mea memoria reꝑire. Ibi nēpe perierant nec penitꝰ occurrebat tale aliqd me feciſſe:tandē per iudicia tēporum quibus in talibus uti ſoleo cū labore ⁊ puluere reinuenti ſemilaceri:ut erant ⁊ ſqualentes ad te ueniunt: neꝗ enim in eis aliquid muto:multa cū poſſim quo ſcilicet non quid ſum:ſed quid erā videas: ⁊ cum uoluptate quadam adoleſcētie noſtre rudimenta memineris. ¶ Dulcis amica dei: lachꝛymis iflectere noſtris: Atꝗ humiles attēde pꝛeces noſtreꝗ ſaluti Cōſule:nāꝗ potes:nec eni tibi tangere fruſtra ꝑmiſſum:gemituꝗ pedes perfūdere ſacros. Et nitidis ſiccare comis:ferre oſcula plantis. Inꝗ caput domini pꝛecioſos ſpargere odores. Nec tibi congreſſus pꝛimos a moꝛte reſurgens. Et uoces audire ſuas: ⁊ membꝛa videre. Immoꝛtale decus: lumenꝗ habitura per euum. Ne quicꝗ dedit etherei rex Chꝛiſtus olimpi:viderat ille cruci herentem nec dira pauentem. Judaice toꝛmenta manus turbeꝗ furentis iurgia: ⁊ inſultus ⁊ equantes uerbera liguas. Sed meſtā intrepidāꝗ ſimul digitiſꝗ cruentos. Tractantem clauos iplentē vulnera fletu. Pectora tūdentē violentis cādida pugnis:uellētem flauos manibꝰ fine

v̓ſus a[d] b[ea]tā m[a]riā magdale[]nam

more capillos:viderat hec nunq̈ dū pectora fida suoꝝ:diffugerēt pellēte metu:memoꝛ ergo reuisit te p̄mā añ alios tibi se p̄us obtulit vni. Te quoq̈ digressus terris ⁊ ad astra reuersus. Bis tria lustra tibi nunq̈ moꝛtalis egentē. Rupe sub hac aliud:ta3 longo in tempore solis. Diuinus ɔtētā epulis ⁊ roꝛe salubri. Hec domus antra tibi stillantib⁹ hūida saxis. Hoꝛrifico tenebꝛosa situ tecta aurea regū. Delitiasq̈ omnes ⁊ ditia vicerat arua. Hic īclusa libēs lōgis uestita capillis. Teste carēs alia terdenos passa decembꝛes:diceris hic non fracta gelu. Nec victa pauore. Nāq̈ famē ⁊ frig⁹ duru3 quoq̈ saxa cubile:dulcia fecit amoꝛ:spesq̈ alto pectore fixa. Hic hominū nō visa oclis stipata caternis. Angelicis septemq̈ die subuecta per horas: Celestes audire choros alterna canentes carmia coꝛporeo de carcere digna fuisti. Tu viue ⁊ uale nostri memoꝛ.

¶ Explicit Liber decimusquintus.

¶ Incipit Liber sextusdecimus. Ad Lucam de penna pape secretariū de libꝛis Ciceronis. Ep̄la. I.

Abis uenia īsignis vir stilo:ut q̄busdā foꝛtasse videbit̃ irreuerēti:sed deū testoꝛ minime insolenti:stilo eni alio uti nescio. Singulariter te alloquoꝛ cū sis vn⁹ ⁊ in hoc naturā sequoꝛ ac maioꝛū morē:nō blāditias modernorū:miroꝛq̈ qd tu talis vir me alr̃ alloqueris cu3 ⁊ ego vn⁹ sum:utināq̈ īteger:nec in multa vitiorum frustra discerpt⁹:deniq̈ sic romanū īperatorem regesq̈ alios sic romanos quoq̈ pōtifices, allog soleo:si alr̃ facerē viderer mihi mētiri. Quid ni aūt cū Jesum Chꝛistū īpm regē regū ⁊ dn̄m dn̄antiū: ut minores alios longe:licet maximoꝭ sileā nō alr̃ alloq̄mur:utq̈ iā hic qd̄ oli cū antiquo feci:nouo gl'ier cū amico:stili hui⁹ per Italiā nō auctoꝛ qde3 sed istauratoꝛ īpe mihi videoꝛ:quo cū uti īciperem adolescēs a coetaneis irridebar qui in hoc ipso certati me postea sunt secuti. Nūc īcipio ml'tos dies in itinere posuit ep̄la tua hec nouissima:siqde3.iij. noñ.febꝛ.ad leuā rhodani ripā data decimo Kal'. Ap̄lis:sero admodū p̄ma face peruenit in hos colles euganeos:ubi nūc sec⁹ itimū sinū maris adriatici:senex ⁊ īfirm⁹ a iuuētute dilectā solitariā vita3 dego:amatoꝛ ruris:osoꝛ urbiū. Petieras ex me ut de libꝛis Ciceronis:si quos iusitatos ⁊ ex̄neos habere:tibi quoq̈ cuidā nup cepto opi subuenirem: tua scilicet īpēsa:quo iustioꝛ petitio tua eēt:sperās credo:nec imerito:me facie licet īcognitū honestiꝭ p̄cib⁹ haud difficilē fore:seu ꝓpter respectū fame tue lōge etiā redolētis:seu ul' maxime ꝓpter illiuꝭ reuerētiā cui⁹ iussu op⁹ illō assumpseras:dn̄i nostri summi pōtificis:qui me dignatiōe eximia: ⁊ pijs v̄bis ac lr̃is suū fecit:q̈̄q̈ oēs qui Chꝛisti sunt ul'i debito sui sint:petitiōi tn̄ tue rn̄di tūc nō qd̄ uolui sed qd̄ potui. Ciceronis libꝛos nō me alios habere q̈ qui cōiter hn̄tur: ⁊ quos idē dn̄s noster hēt. ul' ut puto etiā pauciores:vnū addidi:qd̄ ⁊ uerus fuit habuisse me alios: ⁊ amisisse:cui⁹ rei lōga eēt historia:quā tn̄ pꝛo tpe bꝛeuē feci. Eas lr̃as ad te nō puenisse ais ⁊ petis ut replicē qd̄ scripsi: simul ut rē noris:simul ut lr̃is meis delecteris qd̄ ut speres tua charitas: ⁊ nobiliꝭ te cogit opio parebit. ⁊ q̈̄q̈ senectuti occupate p̄serti ⁊ iualide non laboꝛ tm̄ ut tu dicis:sed suppliciū sit scribere:scriba3 tn̄. de delectatiōe tu videris:de fatigatiōe ꝓnuncio. Certe si motu3 ai mei seq̄r:ego te hodie fatigabo. Jta igit̃ se res hēt. Sigdē ab ip̄a pueritia qñ ceteri oēs aut ꝓsp̄o ībiant:aut esopo:ego libꝛis Ciceronis incubui:seu nature instinctu:seu parentis hoꝛtatu:qui auctoris illi⁹ ueneratoꝛ īgens fuit: facile in altū euasurus:nisi occupatio rei familiaris nobile distraxisset ingeniū ⁊ virū p̄ria pulsum onustūq̈ familia:curis alijs intēdere coegisset. Et illa qde3 etate nihil intelligere poterā:sola me v̄boꝝ dulcedo quedā ⁊ sonoritas detinebat:ut qcqd aliō uel legerē ul' audirē raucū mihi lōgeq̈ dissonū videretur. Erat hac fateoꝛ in re pueri nō puerile iudicium:si iudiciū dici debet:qd̄ nulla rōne subsisteret. Jllud mirū nihil intelligētē id sentire qd̄ tāto post aliqd:licet modicū intelliges sentio:crescebat indies desideriū meū: ⁊ p̄ris admiratio ac pietas aliq̈diu immaturo fauit studio: ⁊ ego hac vna nō segnis in recū vix testa effracta:aliq̈ nuclei dulcedinem degustarē:nihil vnq̈ de ɔtingentib⁹ intermisi:paratus spōte meū geniu3 fraudare quo Ciceronis libꝛos vndecūq̈ ɔquirerē. Sic cepto in studio nullis externis egēs stimulis ꝓcedebā:donec victrix industrie cupiditas iure ciuilis ad studiū me detrusit: ut si dijs placet adiscerē qd iuris de cōmodato: ⁊ mutuo de testamētis ⁊ codicillis de p̄dijs rusticis ⁊ urbanis: ⁊ obliuiscerer Ciceronē vite leges saluberrimas describētē. Jn eo studio septēniū totum p̄didi,dicam v̄ius q̈ exegi:utq̈ rē pene ridiculam flebilēq̈ audias:factū est aliq̄n:ut nescio quo sed minime generoso ɔsilio oēs quos hēre potuerā Ciceronis: ⁊ simul aliquot poetarū libꝛi lucratiuo uelut studio aduersi latibulis ubi ego:qd̄ mox accidit metuēs illos abdiderā me spectāte eruti:q̄si heresum libꝛi flāmis exurent̃:quo spectaculo nō alr̃ ingemui q̈ si īpe iisdē flāmis inijcerer. Pꝛoīde pater:nā memini me tā mestū ɔtēplat⁹ subito duos libꝛos pene iā incēdio adustos eripuit: ⁊ Uirgiliu3 dextra tenēs leua rhetoricā Ciceronis utrūq̈ flēti mihi subridēs ipse poꝛrexit. Et habe tibi hūc inq̄t pꝛo solatio quodā raro ai. Hanc pꝛo adminiculo ciuilis studij:hijs tā paucis:s3 tā magnis comitibus animū solat⁹:lachꝛymas pꝛessi:dehinc circa p̄mos ānos adolescētie mei iuris effect⁹ libꝛis legalib⁹ abdicatis:ad solita remeaui: eo feruentioꝛ quo interrupta delectatio acrioꝛ redit. ¶ Post nō ml'tū tp̄s circa vigesimūsc̄d3 etatis annū dn̄oꝝ colūnēsiū nobilissime:sed heu nimiū caduce familie: que mihi uenerabilis semp ⁊ flenda erit:familiaritatē domesticam nactus erā: sub qua pene totum adolescentie mee tēpus ⁊ virides annos egi:cuius mihi auctoꝛ fuit vir incōparabilis Jacob⁹ de colūna:tūc lomberieñ.episcop⁹:cuius mihi recoꝛdatio dulcis pariter ⁊ amara est. Non fuit mūdus eo dign⁹ Chꝛistus illū sibi uoluit ⁊ cito terris ablatū celo reddidit. Et qm̄ senex senē fatigauit ut scriberet senē senex refatigabit ut legat. Jlle igit̃ me diu añ metas pueritie vix egressum Bononie viderat: ⁊ ut īpe post dicebat meo delectat⁹ erat aspectu ignarus adhuc qs aut vñ eē3:nisi q̈ scholarē scholaris ex habitu cognouerat:in eo eni studio qd̄ ego deserui ut audisti ipse p̄seuerauit:donec honorificu3 ad terminū:mox ad episcopiū non annis debitu3:

Scribē in senectute nō tm̄ labō sed supplicium Ciceronis libꝛos fore legendos

Cupiditas

sed meritis est prouectus. Quã ob cãm cuꝫ ad eã que romana dicit̃ curiã ꝓfectꝰ ibi me infausto illi carceri ab origine destinatũ:reuidisset iã malas ꝑma lanugine uestiẽtẽ ꝯditiõibꝰ meis exactiꝰ explo ratis:ad suã tãdẽ ꝑñtiã euocauit:qua ut puto nul la vnq̃ꝫ dulcior fuit:nulla suauior : nullus illo viro grauior:nullus alacrior:nullus sapientior:nullus melior : nullus aut in ꝓsꝑis modestior aut fortior in aduersis:atqꝫ ꝯstãtior. Nõ audita mihi sꝫ visa oculis loquor: Jam in eloquẽtia nullus par:corda hoium habebat in manibꝰ siue ad clerũ siue ad po pulũ s̃mo eẽt:quocũqꝫ sibi libuisset animos audiẽ tiũ rapiebat. Jaꝫ ⁊ in eplĩs ⁊ in q̃tidiano collogo: tã clarꝰ ut cũ eũ ul' legeres ul' audires cor eius in trospiceres:neqꝫ ullo opꝰ eẽt iuterprete:sic ṽba cõ ceptibꝰ rñdebãt. Juerat ⁊ i suos sine exẽplo chari tas:in amicos liberalitas indefessa inexhausta pie tas i paupes. Affabilitas in oẽs:hic vir tantꝰ sic ut flacci ṽbo utar:ad vnguẽ factꝰ hõ:eaqꝫ oris ac mo rũ maiestate:ut iter milia visu solo ꝑncipẽ iudica res:cũ me semel atqꝫ iterũ vidisset:ita me conuer sationis ⁊ eloquẽtie sue laqueis cepit ut supma so lus in mei ai arce ꝯsideret:vñ nec discessit vnq̃ꝫ po stea nec discedet. Et erat tũc forte ad episcopatum suũ in uasconiã iturus:ac nescius reor adhuc quid in me iuris hẽret qd̃ iubere poterat orauit:ut sibi in eo itinere comes eẽ uellẽ:seu fide:quã tamẽ nosse nõdũ poterat:sed in frõte eã linceus vir legebat seu ingenio:seu vulgari delectatꝰ stilo meo: in quo tũc iuuenil'r multus erã:parui atqꝫ iui. O tp̃s ra bidũ:fugax vita:q̃rtꝰ ⁊ q̃dragesimꝰ annꝰ est:nunq̃ꝫ puto letior estas fuit reuersus inde me in familia ritatẽ ꝑduxit reuerẽdissimũ fratris sui Joannis su pra morẽ cardinaliũ viri optimi atqꝫ inocẽtissimi: fratrũqꝫ oium ad extremũ magnanimi senis pr̃is Stephani:de quo ut de Carthagine ait Crispus. Silere meliꝰ puto q̃ꝫ parũ dicere. Quin hoc ip̃m parce obsecro si me solũ cogitãs dũ mihi obsequor tedio tibi sum:dulcis eni mihi fuit amaritudo Ja cobũ colũnẽsem ꝑmũ dominũ meũ:summum ado lescentie mee decus in memoriã meã fando redu cere:vñ ut dixi nunq̃ꝫ certe digredit̃:qui heu nimi um cito me ⁊ nõ dico pr̃is ac fratrũ qui omnes pe ne simul ꝑiere:sed amicoꝝ oiuꝫ speꝫ deseruit. Cuiꝰ a morte directe ut de africano apd̃ Tulliũ ait Ca to tertiꝰ hic ⁊ trigesimꝰ annꝰ est:sed si ul' stilus meꝰ aliqd viriũ hẽret:ul' fame hoium merita sequeren tur dicerẽ ꝯfidẽter qd̃ ibidẽ ait idẽ memoriã illius viri oẽs excipiẽt anni sequẽtes. Sꝫ iã satis vulne ra mea doloresqꝫ refricui. ❡ Nũc ad Ciceronẽ re deo. Jtaqꝫ iã aliq̃li fama ingenij:falsa licet sꝫ mul to maxime fauore cognitus taliũ dominoꝝ uarias amicitias per diuersa ꝯ̃xerã:ꝙ eẽm in loco ad quẽ fieret ex oi regiõe ꝯcursus. Abeũtibꝰ demũ amicis ⁊ ut fit petẽtibꝰ:nunqd e pr̃ia sua uellẽ:rñdebã ni hil ꝑter libros Ciceronis ãñ alios dabã memoria lia scriptoqꝫ ⁊ ṽbis instabã. Et q̃tiẽs putas ꝑces: quotiẽs pecuniã misi:nõ per Jtaliã mõ:ubi eram notior:sed per gallias atqꝫ germaniã: ⁊ usqꝫ ad his panias atqꝫ britãniã:dicã qd̃ mireris: ⁊ in greciã misi: ⁊ vñ ciceronẽ expectabã habui Homerũ:qui qꝫ grecus ad me uenit mea ope ⁊ impensa factꝰ est latinus: ⁊ nũc inter latinos uolẽs mecum habitat. Et qs tibi vis:labor oia vincit iprobus:inq̃t Ma ro. Multo studio:multaqꝫ cura:multa vndiqꝫ par ua uolumina recollegi sed sepe multiplicata:eorũ ṽo que maxime optabã raro aliqd:ita ut qd̃ huma nis in rebus crebro accidit multa mihi deforent: multa superfluerent. Nõdum sane sanctoꝝ libroꝝ attigerã: ⁊ errore cecꝰ ⁊ typo tumidus etatis. Nil mihi fere nisi vnꝰ Cicero sapiebat:precipue ex quo Quintiliani institutiones oratorias legi:q̃rũ quo dã loco:hec plane sñia sua est:nã ⁊ liber abest: ⁊ ṽ ba nõ teneo:bñ de se speret:qsqs erit cui ualde Ci cero placebit: ⁊ hoc in eo libro dicit in quo de elo quentia deqꝫ oratoribꝰ agens:libero iudicio sum mi viri annei Senece:tũc placentẽ oibꝰ stilũ dam nat:quo dicto magis ac magis in sñia tanto a stipu latore firmatꝰ: si qñ visendi desiderio qd̃ tũc sepe faciebã in longinq̃ ꝓficiscerer visis forte eminus monasterijs ueteribꝰ diuertebã ilico. Et qd scimꝰ inq̃ꝫ an hic aliquid eoꝝ sit que cupio. Circa q̃ntum ⁊ vigesimũ vite annũ inter belgas heluetiosqꝫ fe stinans:cũ leodiũ ꝑuenissem audito ꝙ eẽt ibi bo na copia libroꝝ substiti:comitesqꝫ detinui: donec vnã Ciceroĩs orõnẽ manu amici alterã mea manu scripsi:quã postea per italiã effudi: ⁊ ut rideas in tam bona ciuitate barbarica:atramenti aliqd: ⁊ id croco sil'imũ reꝑire magnꝰ labor fuit. Et de libris qdẽ reipublice iã desꝑans librũ de ꝯsolatiõe quesi ui anxie:nec inueni:quesiui ⁊ librũ de laude phie: ꝙ ⁊ ipse libri titulus excitabat: ⁊ in libris Augusti ni quos iã legẽ cepam librũ illũ ad vite mutationẽ ⁊ ad studiũ ueri multũ sibi ꝓfuisse cõpererã sic vn diqꝫ dignꝰ videbatur qui diligẽtissime quereretur. Enimuero hic negocij nihil eẽ credidi:stati eni affu it:nõ liber sed falsa libri ipsiꝰ iscriptio:qd̃ sciẽs nar ro ne qñ tibi qd̃ ipossibile arbitror idẽ qui mihi il lusit error obreꝑet:legebã neqꝫ aliqd de eo qd̃ titu lus pollicebat̃ inueniebã stupebamqꝫ: ⁊ tarditati mee alienũ errorẽ iputabã:demũ cũ legẽdo cuiꝰ in satiabilẽ me natura facit in libros Augustini de tri nitate diuinũ opꝰ icidissem iueni allegatũ ibi librũ non qdẽ quẽ hẽbã:sꝫ quẽ hẽre credebã ⁊ aliqd ibi de eo libro positum:quo nihil est dulciꝰ dirigui: ⁊ oblationẽ ratꝰ expientie die quodã feruidus librũ legi totũ intẽtissime eius certe qd̃ apd̃ Augustinũ erat penitꝰ nihil inueni:puduit errasse tãdiu: ⁊ re mãsi certꝰ:librũ illũ nõ eẽ de laude phie:sed qs nã eẽt icertꝰ. eẽ aũt Ciceronis stilus iudicio erat. Fu it eni celestis viri illiꝰ eloquentia imitabilis nulli. Post hec ṽo cũ ultimo neapoli uenissem:barbatus meus sulmonẽsis amicꝰ optimꝰ: ⁊ tibi forsan saltẽ noie cognitꝰ:uoti mei ꝯsciꝰ paruũ Ciceronis librũ mihi donauit:cuiꝰ in fine ꝑncipium soluꝫ erat libri achademicoꝝ:qd̃ ego ꝑlegẽs:ꝯferẽsqꝫ cũ illis qui inscribũtur de laude phie luce clariꝰ deprehendi il los esse duos tot eni sunt:tertiũ ⁊ q̃rtum ul' secun dũ ⁊ tertiũ achademicorũ:subtile opus magis q̃ꝫ necessariũ aut utile. Sic longeuo errore liberatus sum. Obtulerat casus mihi iã antea uenerabilem quẽdam seriem cuius nomẽ ut reor adhuc in curia notũ est Raymũdũ supauũ ad quẽ ãñ hos q̃dragi ta annos scripta iuuenilis mea quedã nũc etiã ex tat epl'a. Jlle copiosissimus libroꝝ fuit: ⁊ ut iuris cõsultꝰ in qua facultate pollebat:alia quidẽ cuncta despiciẽs:ꝑter vnũ titũ liuiũ:quo mirũ in modum delectabatur:sed historie insuetum magnũ licet in genium herebat. Jn eo studio me sibi utilẽ ut dice bat exptꝰ tãto amore cõplexus est:ut prẽm potius

crederes ꝗ̃ amicū. Ille mihi ⁊ cōmodando libros ⁊ donādo supra cōmunē modū facilis fuit: ab hoc habui ⁊ Uarronis ⁊ Ciceronis aliq̄. Cuiꝰ vnū uolumē de cōmunibꝰ fuit: ſʒ īter ipa cōmunia libri de oratore ac de legibꝰ impfecti: ut fere semp ieniuntur ⁊ ꝑterea singl'ares libri duo de gl'ia: qbuſ visis me ditissimū extimaui: lōgū est exeq q̄s ⁊ qual'r ⁊ vn̄ quesieri: ꝑter vnū uolumē elegātissimū: cui par aliō iuenire difficile. Paternas iter res iuētꝰ: qō in delitijs pr̄ habuerat: quodqʒ nō ideo euasit: qa illō mihi executores testamētarij saluū uellēt: sed qa circa ꝑdā ꝑciosioris ut putabāt p̄imonij occupati: ceu vile neglexerāt. In hijs oibꝰ noui nihil ut dixi ꝑter illos de gl'ia libros duos: ⁊ aliq̄t orōnes aut epl'as. Sed ego ne fortune frustra obniterer: ut viator sitiens iopi riuulo qbꝰ poterā cōibꝰ me solabar. ¶ At nōne ego sat: mirꝰ sum mirādiqʒ materiā tibi do: qui rogatꝰ historiā vnā narro alteram: postulas ut qual'r libros amiseri dicaʒ: ego qual'r quesieri dico: ut cognito q̄tꝰ fuerit q̄rēdi labor: q̄tꝰ fuit ꝑdēdi dolor itelligas. Nūc qō petis expediam. Fuit mihi pene ab infantia magister: qui me ꝑmas l'ras doceret: sub hoc postea grāmaticā ⁊ rhetoricā audiui: utriusqʒ eniʒ ꝓfessor ac ꝑceptor fuit cui parē ego nō noui: quo ad theoricā loq̄r: qō ad practicā attinet: nō ita prsus oratiane cotis i morē que ferrū nouit acuē nō secare hic sexaginta totoſ ut fama erat annoſ scholas rexit: ⁊ q̄t scholareſ tāto in tp̄e vir famosus habuerit cogitari facilius q̄ dici pōt. In qbꝰ magni viri ml'ti ⁊ scia ⁊ statu: ⁊ legū scilicet ꝓfessores ⁊ sacrarū magr̄i l'rarū: ⁊ preterea episcopi ⁊ abbates: ad ultimū cardinalis vnꝰ: cui ego puer p̄ris ituitu carꝰ fui: vir nō statu maior ac fortuna cū eēt hostieñ. eps q̄ prudētia ⁊ l'ris: ⁊ ꝑceptor ille qdē meꝰ: icredibile dictu inter tot magnos me minimū oium ꝑdilexit. hoc notū erat oibus. Nec ipse dissimulabat: vn̄ alme memorie Joannes de colūna cuiꝰ supra memini cardinalis: q̄tiens iocari secū uolebat: seniculi eni simplicissimi ⁊ grāmatici optimi delectabat̄ allogo: ad se uenictē ita ꝑcōtari solebat: dic magister: tot inter discipl'oſ tuos magnos q̄s ut scio diligis est ne aliqs Francisco nr̄o locꝰ. Ille ꝯfesti lachrymis obortis aut tacebat: aut iterdū abscedebat: aut si loq posset ꝑsancte iurabat nullū se tm̄ ex oibꝰ dilexisse: hūc talem homūculū pr̄ meꝰ dū vixit liberal'r satis adiuuit. Inuaserāt eni eū paupies ac senectꝰ: comites iportune ac difficiles: post obitū p̄ris oēm in me spem posuerat. Ego aūt ipar licet: me illi tm̄ ⁊ fide ⁊ obsequo obligatū sentiēs aderā oi ope qua poterā: ut deficiēte pecunia: qō crebrū erat egestatē suam apud amicos: nūc fideiussiōe: nūc ꝑcibꝰ: apō feneratorē ꝟo pignoribꝰ. Milies in hūc usum libros ⁊ res alias asportauit ⁊ retulit: donec fidē expulit pauptas. Grauiore siqdē ꝑssus inopia duo illa ciceronis uolumina: vnū p̄ris: alterum amici: librosqʒ alios me tradēte abstulit: ꝑtēdēs necessarios sibi in ope suo quodā: q̄tidie eni libros icboabat: mirabiliū iscriptionū: ⁊ ꝓhemio ꝯsumato qō in libro ꝑmū in iuētiōe ultimū eē solet ad opꝰ aliō fantasiā instabileʒ trāsferebat. Quid te ad uespam ꝟbis traho. Cū icipet suspecta eē dilatio ꝙ nō egestati: sed studio ꝯcessi libri erāt cepi altiꝰ exq̄rere qd de eis actum eēt: ⁊ ut pigneratores compi penes quē eēnt indicari mihi petij: ut facultas fieret luēdi eos. Ille ⁊ pudoris plenꝰ ⁊ lachrymaꝝ negauit se id eē facturū: ꝙ turpe nimis eēt sibi: sed qō ipe deberet alter faceret. expectarē paululū qō suū erat cito se facturū: obtuli in hāc rē pecunie q̄tū uellet: ⁊ hoc respuit orās ne sibi hanc infamiā inirem. Ego ⁊ si nihil dicto fiderē: nolēſ tm̄ quē amabā ꝯtristare subticui. Ipe iteri pauptate pulsuſ in tusciā iuit: vn̄ sibi erat origo: me tūc ad fontē sorgie mea trāsalpia in solitudine latitāte ut solebā nec ꝑus eū abijsse q̄ obijsse cognoui: oratꝰ a ciuibꝰ suis qui ad sepulturā illū sero qdē laureatū tulerāt: ut memorie eiꝰ honorificū aliqō epigrāma cōponerē. Nec deicepſ ulla vnq̄ diligētia ul' minimū amisi ciceronis iudiciū: nā de alijs nō curasseʒ: iuenire qui. Ita simul ⁊ libros ꝑdidi ⁊ magr̄m: hēs en historiā quā petisti lōgiusculā fateor: sʒ dulce mihi fuit: ⁊ ueterū recordari: ⁊ nouo cū amico diu colloq: quē ignotū ⁊ suiipsiꝰ epl'e cōmēdāt: ⁊ testimoniū viri illiꝰ cui oia credere. Sētio aūt nūc q̄ honestū eēt ꝓpter additiōes ⁊ lituras hāc rescribere: sed occupatiōi ac fatigatiōi mee tua parcat urbanitas: ⁊ quecūqʒ ocl'os ledūt: ceu totidē signa familiaritatis aspiciat. Uale. Arquade. v. Kalenō. maias.

¶ Ad Franciscum seneñ. phisicum noue contractus amicitie. Epl'a. II.

Pl'a quedā repēs atqʒ iexpectata ⁊ pijs affectibꝰ tuis ⁊ meis tā ueris utinā q̄ amiciſ plena laudibꝰ me itineri accinctuʒ ⁊ mane moturū sero repit. Nō fit ab assuetis passio ut uos dicē soletis. Nō est mihi nouū ire sed familiare nimis. ⁊ pene in nāʒ ꝟsum. p̄ns aūt rerū statꝰ iter ambiguū meqʒ sollicitū facit. Ibo tm̄ charitate inde tractꝰ: hic debito meo pulsus. Inter hec q̄uis mihi silētiū suaderet occupatio: vicit tm̄ tuus ille tam feruidus nr̄e amicitie appetitꝰ: extorsitqʒ ut hoc tibi potiꝰ tumultuariū ac breue rescribereʒ: q̄ nihil rn̄surꝰ fortasse latiꝰ si se aliqs: qō vix spo nūc ociosus dies dederit. Uelleʒ amice is eē quē me facis sed nō sum: qsqs aūt sim: qn̄ ita vis tuus eē nō ab vno: hoc in ꝑsens dixerim ne ꝑteritum te querare. Uale Pataui. xj. Kal'. Aplis.

¶ Ad eundem de libro vite solitarie. Epl'a. III.

Pl'a quedā tua nuꝑ ad me ueniēſ q̄uiſ ab illo rerū omniū ꝑterq̄ mearū extimatore rectissimo iure optimo laudata: ⁊ laudatoris sui testimoniū secū ferēs: sine ulla tm̄ forsitā rn̄sione māsisset: nisi ut ciceronis utar ꝟbo ꝯsignatis mecū ageres tabellis inserta epl'a q̄dā breui quaʒ an̄ ml'tos annos tibi rn̄dēs scripsi: hāc tu in iudicio uelut obligatoriā ꝓfers: q̄si qō semel fecerim semꝑ facere sit necesse: qō q̄ sit iustū iudica. Ego qdē hic occupationibꝰ inumeris: viresqʒ meas excedētibꝰ: hinc etate iā deuexa que per seipāʒ morbꝰ a quibusdā dicit̄: ⁊ alioꝝ grauiū morbū circūuētꝰ exercitu si q̄tē silētij delegissem forsitā excusabilis fuissem: sed epl'a illa mea in ipso tue epl'e corde ꝯspecta: risi mecū artificiosam amicabilēqʒ uafriciē: ⁊ dixi tacitꝰ nō est fuge locꝰ: scribere oportet qm̄ scripsi sic arte mirabili extorques ut scribā nō scribēdi mō iā fessus: sed viuēdi eqdē ut multa ꝑterea: q̄dringētas ⁊ eo amplius epl'as magna ex ꝑte non exiguas: sed ingētes mihi elapsas diuersis tēporibꝰ ad diuersos plerūqʒ etiā ad ignotos: qualis es tu duobus sat magnis uoluminibus compbendi: mille alijs reiectis: nullā aliā ob cām: q̄ ꝙ

eas loc⁹ ipſe non capet. An non queſo ſi nil aliđ vn
q̃ʒ deliraſſem: ſatis ſuperq̃ʒ ſatis: hoc vno deliratū
videretur? dū omnibus rn̄deo: quoſdaʒ ultro uer-
bis aggredior: magnaʒ vite breuis partē hoc in ne
gocio ꝯſumpſi: cū tot interī utiliora diſtulerim: ⁊
nūc iā ſenex facio: qđ utinā iunior feciſſem: ſed ꝯri
um aliq̄n decreuerā ⁊ ſcripſerā: q̃uis enim nullas
ſtudioſi ferias laboris uſq̃ʒ in finē ſperē: huic tamē
epl'ari exercitio finē pono: ne meliorib⁹ ſtudijs ſp
officiat: video eni infiniti operis eē oib⁹ ad me ſcri
bētibus rn̄dere: ⁊ cupio ſiquo mō poſſiʒ nugis me
is: uale dicere anteq̃ʒ ille mihi: iāq̃ʒ in fine ſuʒ: poſt
q̃ʒ non mō ſi ueniſſet epl'a: ſed ſi roman⁹ impator
mihi ſcriberet: qđ ſepe fecit: nō al'r q̃ʒ quotidiano
ſmone reſcriberē: ante finem v̇o q̃ʒq̃ʒ ſub extremū
ueniēs nō mō rn̄ſionē ipſam ſed reponi eā iter al's
meruit: ſimulq̃ʒ illā alterā que iāp̄idē mihi pierat
melius a tua diligētia q̃ʒ a mea negligentia reſer-
uatam: ⁊ mihi gratū: tibiq̃ʒ forſitan non ingratum
erit: ut meis in reculis inter maxima noia ſaltē bis
tuū nomē appareat. ¶ Nunc tandē ad epl'aʒ ipaʒ
tuaʒ uenio. Scribis te q̄buſdā opuſculis meis no
minati libro vite ſolitarie uſq̃ʒ etiā pias ad lachry-
mas delectatū: ea p̄ſertim in parte ubi triplicē ſoli
tudinē beato illi cui⁹ nomē ambo gerimus Franci
ſco tribui. Ad qđ quidē te non ſtili vim ſed amorē
nois induxiſſe certū habeo: utrūq̃ʒ tn̄ gaudeo. Nā
cū oēs fere hoies ſuarū rerū iudices mali ſint: ꝙ
amore iudiciū obliquāte ſua illis oia placeāt: ego
vnū oiuʒ q̄s noueri ꝯrio malus ſum. mea mihi oia
diſplicēt: tā bona illa eē cupio ut q̄liacūq̃ʒ ſint non
perueniant: quo uolebā. Que ſi quando cuiuſpiaʒ
intelligentis viri iudicio ꝓbata cognouero incipio
⁊ ipſe mecū op⁹ diligere ac ꝓbare. Qđ haud qua-
q̃ʒ euenire mihi poſſe miraberis: cū Auguſtino ta-
li viro memineris eueniſſe: ut magis flagraret ſi li-
bri ſui de pulchro ⁊ apto hierio ꝓbarent̄ romano
oratori ad quē eos ſcripſerat: ſi autē improbarent̄
ſauciaret̄ cor ipſius: lege ꝯfeſſionū eius librū q̄rtū
haud ꝓcul a fine ibi hec inuenies. Certe liber ille
meus de quo loqueris ei ad quē ſcriptus erat viro
acris ingenij tā probatus fuit ut raro vnq̃ʒ clarius
agnoueri qđ dici ſolet: amantū ceca eē iudicia: uſ-
q̃ʒ adeo ut etiā poſtq̃ʒ fuit ad romanū cardinē pro
motus eū ſibi ad menſam magnis viris p̄ſentibus
legi faceret ubi nihil niſi de ſcripturis ſanctis legi
ſolitū. Tibi amice ſi inſcriptus licet alteri probat̄
non minori mihi eſt gaudio: imo quidē eo maiori
quo minus eſt aduētitie cauſe: ut probet̄ aut place
at. Mouēt ꝓfecto animū ſcribētis aliena iudicia:
q̄b⁹ maxime neq̃ʒ adulationis neq̃ʒ odij ſit adiun-
cta ſuſpitio: ideoq̃ʒ ueri poete ut ait Cicero ſuū q̄ſ-
q̃ʒ opus a vulgo ꝯſiderari uoluit: ut ſi q̄d reprehē-
ſum ſit a pl'ibus corrigatur. Addo ergo ſi q̄d lau-
datū a ſcientib⁹ in p̄cio habeat̄: dicit idē ⁊ pictores
facere ſolitos ⁊ ſculptores: qđ ſpecial'r de Apelle
pictoꝝ p̄ncipe ſcriptuʒ eſt. ¶ Circa hunc ſane tibi
placitū libellū queris aliq̄: que mihi nō uſquequa-
q̃ʒ fateor clara ſunt. Rn̄debo tamē ut potero: dicis
q̄dem vitā ſolitariā a me ibi ueris ⁊ multis exem-
plis ac rōnib⁹ adornatā: qđ an ita ſit an ita tibi vi-
deat̄ neſcio: qual'r tamē ad hāc vitā natura aduer-
ſante: ul' fortuna facilitetur aſcenſus tuis utor uer-
bis interrogas. Quid hic dicā niſi ut qui vitā hāc
non amat qđ obſtaculū eſt nature? amare eam ici-
piat ⁊ optare. Id v̇o qual'r fieri poſſit iterū ex me
queres. dicā breuiter qđ ſentio: nullo melius mo-
do q̃ʒ diligēter ac grauiter vite hui⁹ oblectationes
⁊ ꝯrie miſerias extimando: qđ fateor non pōt niſi
qui utrāq̃ʒ ſit exptus: de quib⁹ ⁊ a me ibi aliqua di
cta ſunt: ⁊ multo pl'a a doctiorib⁹ dici pn̄t. Si for-
tuna aūt bone ſe obiecerit uolūtati: hec nēpe ui fal
lor pars tue dubietatis eſt altera: q̄d hic rurſus di
cā: niſi ꝙ omnib⁹ notū eſt. Quacūq̃ʒ in re iter uolū
tatē ⁊ actū aliq̄ ſe obijciāt ipedimēta abijciēda eē
viriliter ut amotis obicib⁹ facile ad optata ꝑueni-
as: ⁊ ſi nō ſim neſci⁹ eſſe genus impedimētoꝝ que
abijci nullo queāt mō: q̄lis eſt uxor i ꝑmis: de qua
⁊ tu mētionē facis hijs in l'ris tuis ⁊ ego in libro il
lo q̄d ſentirem ſatis niſi me fruſtrat̄ memoria palā
dixi. Et de hijs quidē pl'a poſſem: ſed q̄d dicā ali-
ud nō habeo. ¶ Unū anteq̃ʒ hic abeā ꝑmiſſis ad-
diciā. Siq̄dem ꝙ meus ille liber tuas uenerit ad
man⁹ gratū habeo: cuperem ut fecū mea oia ꝑueniſ-
ſent: haberes rep̄hendendi copiā uberē atq̃ʒ ꝑpe-
tuā: at ꝙ librū ſcripſeris nō placet ut cur dicā: ue-
nit Uenetias nuper p̄or magn⁹ Camaldulen̄. vir
clare religionis ⁊ letiſſime ſenectutis: ⁊ iāp̄idem
amicus mihi per l'ras. Is penes amicū quendam
meū fideliſſimū librū illū repit: ⁊ erat forte quē ꝑ-
mū ſcribi fecerā: atq̃ʒ ideo ut ſit' oēs vndiq̃ʒ margi
nes additionibus pleni erant: quas cū ſenex lege-
ret ⁊ nūc hos nūc illos ꝑme ſcripture additos vi-
deret amicabil'r ſubiraſcens q̄d inq̄t auctor nr̄i or
dinis romualdus meruit tantus amator ſollicitu-
dinis meruit hinc excludi: ad hec amicus ille: cām
inq̄t nullā ſcio niſi ꝙ ſcribenti forſitā erat incogni-
tus: p̄or inde iā an̄ me vidēdi auidus in hos mon-
tes uenit: ⁊ queſiuit idē: ⁊ rn̄ſuʒ idē ex me habuit.
Nēpe uerū aliud nō erat. hic digreſſus romualdi
vitā multis cum p̄cib⁹ ad me miſit: ex qua ego qđ
ad ſolitudinē ꝑtinere viſum fuit elicui: capitulūq̃ʒ
vnū libro addidi. Illud quoq̃ʒ deuotioni mee ad-
ditū ut ſanctiſſimum illū virum ſemꝑ uenerabileʒ
habeā interq̃ʒ alios ꝯfeſſores dic ei⁹ feſtū colā dū
vixero. xiij. Kal'. Julias huius rei fama excit⁹ ami
c⁹ alter queri cepit q̄d Joannē quendā auctorē or-
dinis uallis vmbroſe cōpatriotā meuʒ: poſt terga
relinquerē: huic quoq̃ʒ rn̄di non id negligentia uel
ꝯtēptu: ſed rei ignorantia contigiſſe: ⁊ nunc marie
vitam eius expecto: in qua ſi quid erit ad ſolitudi-
nē ſpectans: ⁊ hunc inſerā. Non eni ſanctitas ſola
ſuffecerit. Alioquin res in lōgū iret: ſi ſtilo ſanctos
oēs amplecterer. Idq̃ʒ me interdū predicatorib⁹
rn̄diſſe memini: querentibus in eo libro Frāciſcuʒ
eē non dominicū meq̃ʒ hac in parte ſuſpectū aſſe-
rentib⁹: dixi eni ⁊ ſic eſt hic de ſolitarijs agit̄: ⁊ do
minicū quidē ſanctū lego: ſolitariū nō lego. Quia
igitur ⁊ romualdus hic ⁊ ille forſitan Joannes de
quo adhuc dubius ſum addendi eruat ſi videbit̄
mallem ſcribere diſtuliſſes: ſed ſtudioſi anim⁹ fre-
nū neſcit. Eſt aūt haud dubie magna fames: que
ruſticos ⁊ ineptos cibos cogit eſurire. ¶ Queris
ex ordine ante omnes medicos eque odio habeaʒ
atq̃ʒ ꝯtemptui: ſentio: mouit te v̇bū vnū in fine l're
breuis illius quā nuꝑ ad amicū tuū dominūq̃ʒ me
um Stephanū de colūna vndiq̃ʒ nobilem virum
ſcripſi: ubi iocaris dixi nec crediđiſſe vnq̃ʒ nec cre
diturū eē me medicis. Eſt aūt haud idigna ſtudio
ſo cura ſcire uelle q̄d de ſua facultate quiſq̃ʒ ſenti-

at: q̄uis multoꝝ in iudicio aut nihil aut modicum sit momenti. Ad finem ep̄le tue optas ut diligam medicinā: ⁊ est equum utiq; ut qui te diligo: ⁊ tua omnia diligam: nisi forte tuū aliquid dānosum tibi eē cognoscerem. Ego vō nō sum amic⁹ si qd fingo: uere itaq; medicinam diligo: cui⁹ ut homo semper egens fui nūc ut senex egentissimus sum: mendacia vō medicoꝝ sed eoꝝ qui falso medici dici uolūt odi fateor. Legisti ut dicis iuectiuas meas q̄s ɔtra loq̄cissimam illā picā effudi: pape medicum: qui cum paucis amphorismis ruditer intellectis: hēre celum sibi sub pedib⁹ videbatur: atq; ide nature abdita ɔtemplari. Id tamē nihil ad me: ultro sibi suā superbiā ⁊ ignorantiaʒ relinquebā nisi ip̄e me p̄im⁹ acri conuitio lacessisset: imptinenter id q dem nihil ego sibi scripserā: sed romanum pontificem tunc clemētem sextum egrotantem bona fide monueram: ut caueret a medicis: nō qdē ab oibus sed a multis: exemplo illi⁹ qui sepulchro suo moriens iussit inscribi: turba medicoꝝ perij: eligeretq;: ut alteri percontationi tue satisfaciā incidēter non duos quidē medicos: sed vnū tm̄: non eloquētia: sed scia ⁊ fide pollētem. Audiui aūt post a medicis eē hoc ipsum ɔsilium medicoꝝ: q̄d an ita sit q̄s meli⁹ q̄ tu nouit? Nec sane cū pontifici suus nuncius iuuenis quidē bon⁹ inscius lr̄arum ɔfusius retulisset: remisit eū ilico ad me iubēs: ut q̄d sibi vbo mādaueram scripto certius remandarē: parui ut debui: ⁊ ep̄lam illā scripsi que fons odioꝝ fuit oium. Ego aūt iurgijs ignoti hominis e transuerso ictus exarsi: fateor: eram enim multo tunc iunior: ardentiorq;: q̄ sim hodie: tm̄ natural'r verecundus: ⁊ fugitans iurgioꝝ: tacere ɔsultius ducebāʒ ⁊ p̄fecto tacuissem nisi vnus e p̄ncipibus eccl'ie cui familiarissimus fui silētiū dissuasisset: dicens illud per homines insolentes nō modestie sed ignorantie tribuēdum. Ille mihi calamū in manu posuit: quo arrepto tempare non potui: quo min⁹ oñderē maledicū illuʒ sibi. Sed qd op⁹ est plib⁹? Si ut dicis illō opusculū legisti: attendisti credo me nihil ɔtra medicinam: sed ɔtra falsos medicos: quoruʒ ille dux erat omnia locutū. Medicinā enim q̄s odisset nisi amator egritudinū? Uenerabilis atq; amabilis illa quidem nō solū q: creauit eaʒ altissim⁹ ut tu scribis: ⁊ multū hoc vbo sibi placet omnes medici cū id oiuʒ scientiarū atq; artiū sit cōmune: quarū nulla est quā altissim⁹ nō crearit. Principiū libri illius ubi vbū illud est relege: ita ibi scriptū aspicies: ois sapientia a dño deo est: p̄cede hinc ad septimuʒ libri cap̄lm: inuenies nominatim rusticationē: hoc est agriculturam ab altissimo creatā: ⁊ ad summaʒ q̄cq̄d utile homini futurū erat creauit altissim⁹ sed p̄pterea illam amo q: humane vite utilis erat: nisi facta eēt inutilis. Illō amo igitur: ⁊ hoc odi. Illos maxime qui huic malo materiā p̄buere: p̄cat illis deus: immo non parcat qui temeritate pestifera tā necessarium: tāq; honestū p̄sidiū nature fragilis euertētes mutū ut Uirgili⁹ uocat: hoc est reale artificiū vbale p̄cipitiuʒ effecere: moxq; ut murice uestiti atq; auro insigniti sunt: vite neciq; omniuʒ se credūt impium assecutos: atq; utinā suo p̄pō non cōmuni periculo fallerentur: ut causas rerum p̄fundius scrutarent: nec tam p̄mpti eēnt ad funesta remedia: que peregrinis nominib⁹ adumbrata dulcescant: ⁊ latinā mortem greco uelamine obuolutā credulis inuehant. Odi ego fateor in oi genere hominū mendaciū. Est enim deo aduersuʒ qui est veritas: sed nullum magis odi cū sit p̄iculū in nullo mendacio mai⁹ ut Plini⁹ ait: vnū excipio: quod circa religionē fallit: est eniʒ ut illō corpori ita hoc anime mortiferꝝ.

[Margin: Mēdacium. Plinius]

¶ An vō dicat aliq̄s ⁊ tu dicis huic medicoꝝ infamie nullum excipis: uelleʒ hercle: nescio enim q̄mō e nullo genere tot amici mihi s̄p fuerint: sintq; usq; hodie. Sed neq̄ dissimulē aut occultē: ne q̄cq̄ hacten⁹ q̄s excipiā quero: doctos quidem viros ⁊ eloquentes inuenio: nō medicos: ego aūt vba ab oratorib⁹ aut poetis: at a medicis sanitatē solā: ⁊ ut dicam breuiter nō medicine sed salutis p̄fessores quero: quos si inueniam nō diligam mō ⁊ colā: sed paulomin⁹ adorabo diuini muneris largitores. Itaq; ut ipse fateris principibus medicoꝝ quos tu memoras nō detraxi: nec detraherem quidē vnq̄: nōdū sic isanio: mō illos fama ɔcelebrans uera sit: ⁊ credo uerā eē q̄uis domesticum testimonium suspitione non careat. hijs tm̄ detraho qui salutē polliciti nos inferciunt sillogismis. Sed iā satis multa de medicis: de quib⁹ multo plura cū eisdeʒ q̄ cū alijs loqui soleo: que ut pl'imū in iocos desinūt. Est mihi inter alios vnus hic nisi cū medicina detinuisset iturus ad sidera: tam excelsi tamq; capacis est ingenij: mihi vō tā amic⁹ ut vix ipse sim amicior: hic me anno retro tertio febrientem cum iustis ex causis adire nō posset lr̄is visitauit: monuitq; quid in eo statu mihi eēt agendū.

[Margin: Magr̄ Joānes de horologio]

Ego cuius feruor annis tepuit non refrixit: sciens quid mihi scripturus eēt: quippe qui medicorum ɔsilijs plenus sum anteq̄ lr̄as legerē calamū cepi: quibus lectis iugiter estuans rn̄di: ⁊ lōga fuit altercatio: sed amica: nēpe p̄mis ɔgressib⁹ nō cōtēti magnis iterū ep̄lis lr̄ali disputatione ɔflixim⁹ tādē ipse p̄uicaciā meā sentiēs subticuit. Suadebat autē inter multa ut fructib⁹ arboreis aque potu: ⁊ ieiunio abstinerē: cū ego tamē ut naturā meā noui sine aque potu triduo nō viuerē. Nō suʒ nisi fallor adeo ignarus rerū ut me ip̄o meli⁹ greculus q̄spiam aut arabiculus me cognoscat quē nunq̄ viderit mille annis sepultus anteq̄ nascerer est apō ciceronē in officijs locus quidā ad hec spectans. Ualitudo inquit sustentatur notitia sui corporis ⁊ obseruatione: que res aut p̄desse aut obesse soleāt ⁊ continentia in victu: omniq; cultu corporis tuendi cā p̄termittēde uoluptatis: addit tm̄ vnum q̄d hijs aduersum videat: preterea inq̄t arte eoꝝ quorū ad scientiam hec pertinēt: ubi ego ut te tātisper a litibus ad risum uocem scripsi in margine manu mea sic: ubi sunt queso? ⁊ erant tūc fortasse aliqui: ⁊ fortasse hodie sunt: q̄uis eos ipse forte nō videri uel si vidi certe non noueri. Sed ad amicū meum illum redeo: cū quo longa ɔcertatione habita: ipse in suā: ego in mea opinione substitim⁹: nec ille me in suam: nec ego illum trahere in sententiā meam possum. Ille me diutius fuisse victurū dicit si medicis paruissem: ego vō maturius moriturū. Nam ⁊ esse me delicatissime cōplexiōis: que in morbos cito incidens vix emergat: ⁊ expimēto admonituʒ tutius mihi nature mee credere q̄ hoꝝ ɔsilijs qui uocātur medici: ⁊ iā tamē satis diu vixisse: ⁊ q̄ tulū restet incertū eē. Hee sunt inter nos quotidiane dissensiones: sed modestia eius cōstātie mee cedit: ⁊ iam sensim ut amicus non ut medicus ad me ue-

nit:idq̄ persepe:nam ⁊ ꝯfabulationibus meis ⁊ q̄libuscūq̄ scriptis incredibil'r delectatur. Cuꝫ hoc tamē ⁊ cū alijs cōuersando:ita mihi accidit ut me dicoꝝ ꝯsilia mlʼta didicerim:nihil credā q̄ꝫ efficax nihil experior: hoc est illō qᵒ a me dictū breuiter te in longaꝫ traxit admirationē. Sic est tamē: non ṽbis credo sed effectibus: qui non fallunt:anteꝙ̃ meū limen intret medicus scio ex parte quid ꝯsilij afferat. Ede pullos vix dū natos:bibe aquā coctā tepētēq̄. utē fedo illo remedio qᵒ ab aue littorea medici didicerunt ⁊ silʼia. Ego aūt meo vno dei cōsilio usq̄ ad hunc diem vixi:eodēq̄ usq̄ in finem viuā. cūq̄ nature debitū persoluero:deo prestante eē sanus incipiam ac securus:hec tā multa de cōibus:de te amice quid diffiniaꝫ nō habeo. Ingenio sum virū ac discretū video:qualē medicū certe nō video:possem videre si vicinior fores:ualde enim nunc precipue sano medico eger indigeo. Qñ aūt hoc iter igressus es:si quid mihi credis enitere ut vnus sis illoꝝ si qui sunt non qui litigant:sꝫ qui curant. ¶ Et q̄uis multa dixerim⁹ vnū tamen quod ĩn parte erat eplʼe tue p̄tereundū nō existimo. Optare te annos vite tue mecū si liceat partiri: ut qᵒ tue subtraheret̃ mee accederet etati:ei⁹ abditi uoti tui deū testem facis. Noue quidem amicitie ingens liberalitas:sed animosa fiducia de die dubium annos uelle largiri etiā si a puero q̃libet nestori eēt oblatū:seu ipsi quoq̄ viuacissimo hominum matusalē. Omnes eni morimur:nec ullus est cert⁹ vite modus aut ordo moriēdi: quotidie senectutē ultimā iuuenes antecedūt. Te tamē loqui talia pi⁹ amor cogit. Credo igit̃ ⁊ grās ago:meq̄ uel huic maxime tibi carū sentio anteꝙ̃ cognitū. Proinde anni tui amice sint:leti utinā ac felices:mei autem ut ualde multi eēnt vnꝙ̃ optaui:iam optare icipio ut pauci sint:ut eni cū patriarcha Jacob loq̄r dies pegrinatiōis mee parui sunt: ⁊ mali: ⁊ dū respicio ad etatis nostre mores nihil melius in futurū spor sicut ait satyricus omne in p̄cipiti vitiuꝫ stetit. Uale arquade Kal. Maij.

Credēdū effectib⁹.

¶ Ad Philippum sabineñ. episcopum cardinalem: de absentia amicorum equo animo ferēda:nec minus amari que oculis non videntur. Eplʼa. IIII.

[S]Perabā qᵒ optabā:fere eni spes desideriumq̄ cohabitant:spabam hac anni parte tecū eē:ut ⁊ tibi sepe roganti satisfaceꝛeꝫ: ⁊ mihi semp optanti:de hoc ⁊ tibi spem dederā ⁊ mihi que ut vides utrūq̄ fefellit:fide oro nunꝙ̃ ego te fefelli:nō incipiam nunc:fide inꝙ̃:tētaui omnia nil successit. Expiri uolui an mille salteꝫ passus equitare possem:nunꝙ̃ potui:tātusq̄ erat ardor animi ut si id potuisseꝫ de reliquo bñ mihi ipse ꝓmitterē: spoliauit me igitur mors amicis:qᵒ illa non fecit: supplet absentia. Fer pater equo animo inter amicos numerari:q̄uis eni ⁊ ṽtutis ⁊ stat⁹ imparitas: ab hoc te numero segregare videat̃: ⁊ sis profecto mihi plus aliqd q̄ amic⁹:si qui amat tm̄ ⁊ amatur est amic⁹:dū sit amor hic amati causa nō alia:amicus es haud dubie. neq̄ enim minus mihi de aīo tuo ꝯstat q̄ de meo. Neq̄ ṽo te grauiter laturum scio:ꝙ amicus tuus dicar:cū audieris augustum cesarem nō solū ferre sed optare ⁊ hortari ut Horatius flaccus nō humilis modo sed libertine originis amicus suus dici uelit:qn ⁊ insolentias cardinalium alto animo reiecturum:qui exiguo rubēti panno mortalitatis obliuione capiunt̃:non mortales tantū mō illi quidem:sed quodāmodo moribūdi:tu nisi tanto tpe mecū es ⁊ nō cognoui te:nō solū hoc panniculo non supbis. Sꝫ nec qualibet purpura seu corona:imo ut funditus te noui fact⁹ humilior nulla te re alia q̄ solis auctū curis sentis: ⁊ quotidie ex hac tua magnitudine mediocritatem p̄stinam ⁊ tranqllas solitudines atq̄ ocia nr̄a suspiras:dū soli in siluis totos dies agerem⁹: ⁊ famuli ad horā prādij nos querentes:vix ad uespam iuenirent: ⁊ oblitos cibi: ⁊ mirātes diē tam uelociter trāsiuisse. Sileo q̄ta q̄q̄ honesta nobis eēt ex alterno ꝑmone delectatio:dum nil nisi de nostra salute ulʼ de lr̄is atq̄ rerum illustriū memoria loqueremur:terrasq̄ oēs: ⁊ oīa secula simul ante oclʼos haberem⁹:supra quā credi posset:nostra sorte ꝯtentis ⁊ rerū labētium ꝯtemptores:p̄cipuis laudib⁹ efferentes:inter quos Jacobū de columna: qui etate tūc iuuenis:sed morū grauitate ⁊ mortis vicinitate iam senex cum ab omni ambitione remotissim⁹ ad ep̄atū papa iubente inscius ne dicā inuitus peruenisset:atq̄ inde ad p̄ïarchatū aquilegiensem sūmo nobiliū ac totius populi ꝯsensu ac studio peteret̃:ab urbe Roma ubi tunc erat scripsit fratri scripsit ⁊ fidis suis inter alios mihi iurās:ascendisse se alti⁹ q̄ uellet:neq̄ vnꝙ̃ amplius ascensurū:nec ita multo post tamē ad celestem dignitatē Christo uocante ꝯscendit. Hec inꝙ̃ ⁊ que sunt id genus sileo. Ad id mihi te spōde:uel tacit⁹ q̄to tūc dulci⁹ auribus tuis insonuit sorge murmur ⁊ uolucrum cant⁹ q̄ nunc clamor litigantiū:qui in nr̄is concistorijs tartareo reboat mugitu:huc te tamen extulit sors tua: ⁊ summa illi⁹ sancti patris ꝓuidentia qui te p̄decessoribus suis incognitū ⁊ libentissime latitātē nosci dedit:ecclʼie ꝯsulens non tibi:nisi ꝙ magnus ⁊ pius labor inter tot presertim impios p̄mio non carebit:hec prefatus nec de tua equanimitate longeq̄ licet iparis amicitie nomine ulla dubi⁹ ex parte ad instituta progredior. ¶ Ita me igit̃ ille amet qui amando felicitat:ut vix ulla mihi est tanta iucūditas q̄tā ex tui añ alios amicorūq̄ fideliū cōmemoratiōe p̄cipio:uellē ex ꝯuersatiōe posse dicē sed ea rarior occasio est. Ita eni fato aspiore disiūgimur ut legendus sepi⁹ q̄ audiēdus spectandus ue sim uobis:utēdū forte nec acerbanda querelis absentia:nec desideriū impatiētia irritādū: dictuꝫ est sepe ⁊ dicēdū sepius:si nihil nisi ꝙ oculis cernimus amarem⁹. Nemo deum nemo aīam suaꝫ: nemo seipꝫ nisi per speculum amaret:ego ṽo ⁊ in amicis ⁊ in me magis amo qᵒ nō video. Inq̄ ipo quo mirū in modū recreor ꝯuictu non taꝫ vultus atq̄ ora p̄ntiū q̄ iternā pulchritudinē aīe faciē ac liniamēta ꝯspicio: ⁊ qᵒ in quolibet ur̄m oculis p̄mū occurrit non amicū sed amici habitaculū eē scio. animus enim cuiusq̄:is est q̄sq̄:non ea forma que digito demōstrari pōt ut eleganter ait Cicero. Qᵒ cogitans anaxareus in supplicio positus ad carnificē suū ait:follē anaxarei feris:follē nempe feriebat ubi latebat atq̄ vñ spirabat anaxareus. pꝛꝰm eni ipm in arce rōnis extantē ⁊ patiētia armatū ferire non poterat. Ea cogitatio mihi p̄stat ut distantib⁹ licet habitaculis semper habeā uos presentes cū ⁊ anim⁹ me⁹ sit uobiscū semper: ⁊ uestros mecū eē ꝯfidā. Neq̄ tm̄ eos qui ꝓcul absunt:sꝫ eos quoq̄ qui penitus abierunt:iamq̄ exiguum in cinerē

ni sunt:uos adestis:viuunt illi. Sic totū absentie mortisq; dispendiū amor lenit:⁊ ego oēs tam mortuos ꝙ absentes:teq; in ꝑmis video:⁊ cum ad te uenire non possim tecū sum aduersante licet ⁊ repugnante fortuna:⁊ si non sum nescius nimis ipsis in uocibus inq; fulgoribꝰ oculoꝝ quibꝰ amicꝰ intꝰ habitās utcūq; quibusdam ueluti bi patentibꝰ fenestris aspicitur summā inesse dulcedinē atq; inextimabilem uoluptatē. ¶ Sepe forsan hoc noie usus videor. Sed ꝗuis ifame nomē vulgo idice sit uoluptas:ad utrūlibet tñ doctioꝝ iudicio trahi pōt: cuiꝰ rei ꝓclarissimos auctores Ciceronez ⁊ Senecā habemꝰ:qui ⁊ uoluptatē illā epicureā dānant ⁊ honeste delectationi nōnunꝗ idē ipsum uoluptatis nomē attribuūt:⁊ Maronē:ubi ⁊ vniuersali oē genꝰ oratione cōplectēs ait:trahit quēq; sua uoluptas:⁊ regē patrē cuiꝰ amore ut nullus maior iter homines sic:nullus honestior filio loquentē facit: dū te care puer mea sera ⁊ sola uoluptas complexu teneo. Qđ si tantoꝝ triū testiū auctoritas uocabuli vniꝰ infamiā nō abstergit oī exceptiōe maior quartus accedat:quo nō solū uoluptas:sed ebrietas etiā sobria ⁊ sancta sit. Nōne eni etherꝰ cytharista Dauid deo gratissimū carmē canēs cū dixisset:filij hominū in tegmine alaꝝ tuarū sperabunt ꝯfestim addidit. Inebriabūtur ab ubertate domꝰ tue:⁊ torrente uoluptatis tue potabis eos:puto iā ad excusationem infamati nominis nihil amplius requiri. Tu autem uale ⁊ sic habe:post deū ac ꝟtutem de quibus adhuc non taz gaudeo ꝙ gaudere cupio ꝓximā mihi esse fidis atq; honestis in amicitijs uoluptatem. Arquade.iij.nonas Maias.

¶ Ad Karolum quartū romanum impatorez de falsitate ꝓuilegij austriā ab impio eximētis. Ep.V.

Laudū usquequaq; mēdaciū est:facile deprehendit:acris ac uelocis ingenij iudiciū egre fugit:ꝓducit en mane cyrographum ampullosum ueri uacuo per nescio quem:sz ꝓculdubio non magrm lrātiue hominē:sed scholasticū rudēq; lrātorē:utiq; mentiēdi auidū:sed fingēdi mendacij artificium non hñtem:qđ si habuisset nunꝗ certe tam isulsas ineptias effudisset. Solēt eniz huiuscemodi artifices ꝟisilitudine aliq̃ falsuz ꝯdire ut qđ nunꝗ fuerit:q₂ tñ hijs que fuerūt sile est:⁊ ipm fuisse credi possit:hic si forte ius romanū ⁊ impij maiestatē armis ac legibꝰ ⁊ ꝟtute fundatā atq; uallatā nugis suis euerti posse crediderat:qđ extreme erat insanie:debuit saltem artificiosas nugas ⁊ coloratū proferre mendaciū : qđ non statim oculis etiā lippiētibꝰ appareret:de quo qdē figmēto cesar:dubiꝰ nō sum:quin tibi ilico tuisq; ꝓceribus sapiētissimis viris atq; doctissimis:⁊ in ꝑmis cancellario tuo oculeo ꝓrsus ac linceo tota funditus illiꝰ nebulonis scena patuerit:q₂ tñ me hic quoq; qđ sentio loq iubes:pareo ⁊ loquor:qđ ex tempore in animū uenit occupatū:longeq; alijs ꝑsuz ⁊ obsessum curis:non hoc ultimū tue clemētie pignus hñs:ꝙ me tanti secreti ꝯsciū atq; participez uoluisti:quodq; hijs fraudibꝰ detegendis idoneū censuisti. ¶ Omitto aūt ꝙ par in parez non habet impium:neq; aliud Julius cesar statuit aut nero: cuiꝰ tu ꝯtrium statuere tuo iure non ualeas:qđ non vidit ille trifurcifer dū indignissime libertatis duos illos finxit auctores calliditate ridicula:q̈si qđ optimꝰ fecisset ⁊ pessimꝰ ꝯfirmasset rescindi posset a nemine:hanc tñ litigij particulā iuriscōsultis tuis linquo:seu potius tibi:cuius in scrinio pectoris ut puer in scholis ciuilibꝰ audiebā iura sūt oia : ad id qđ expectas uenio. ¶ Nos inqt Julius cesar impator:nos cesar ⁊ cultor deoꝝ:nos supremꝰ terre impialis augustus ⁊ reliqua. Quis tā hebes rerū q; inscius usꝗ est:qui non iam hinc aptis ocl'is videat:totidē prope mendacia eē quot ꝟba:licet eniz ut Lucanꝰ ait:oēs uoces per quas iam tpe longo mentimur dñis/etas ꝑmuz illa reppererit:non tñ illas uoces repererit per quas nobis dñi mentiūtur:ꝗuis ergo cesarem sui plrali numero qđ añ eū nulli alij factū erat alloqui cepissent magnitudini eius adulantes qui mos postea ab impatoribꝰ in pplm fluxit:ipse tamē de se nunꝗ cū militibꝰ etiaz suis nisi singulariter loq solitus inuenitur:hoc ille bos ignorabat qđ si scisset cautius mugisset. Sūt penes me ipsiꝰ de quo agitur Julij cesaris aliquot familiares eple:nam eiusdē orationes apud Lucanū atq; alios multe:apud Salustiuz vna dici possent non illius sed scribentiū arbitrio dictate. Epistolas aūt idem ipe dictauit e quibꝰ exēpli grā pauca decerpsi. Cesar oppio cornelioq; salutem. Gaudeo me hercle uos significare lrīs:ꝙ ualde ꝓbetis que apud corfinium gesta sunt. Consilio uro utar libenter:⁊ hoc libentius ꝙ mea sponte facere istituerā ut ꝙ leuissimū me ꝑberē. Item cesar oppio cornelioq; salutē. Ad.vij.idus martias brūdusiuz ueni ad murū castra posui. Pompeius est brūdusij:misit ad me. N.magnū de pace que visa sūt rñdi : hoc nos stati scire uolui. Cum in spem uenero de cōpositione aliquid me ꝯfidere statim uos certiores faciam. Idem Ciceroni scribens. Et si te inquit nihil timere nihil imprudēter facturū iudicarem tñ permotus hominū fama scribēdū ad te existimaui ⁊ reliqua. Extat eiusdē epla seu ꝓuilegiuz de re magna:non ad singulos familiares:sz ad gētē sidonioꝝ talis. Gaius Julius cesar imperator ⁊ pontifex ⁊ dictator secūdo magistratibꝰ sidoniorū ⁊ cintie:⁊ pplo salutem:si sani estis bene est:⁊ ego sanus sum cū meo exercitu. Exēplum facti decreti ad hircanū filiū Alexandri ꝑncipē sacerdotū:⁊ rectorez gentis iudeoꝝ uobis destinaui in publicis uris annalibus reponatur. Uolo ꝟo grece ⁊ latine in erea tabula scriptū hoc ꝓponere:⁊ stati post cū deliberata snia decreui:⁊ infra ꝓpter has causas hircanū Alexandri filiosq; eius rectores gētis iudeorum esse:⁊ ꝑncipatū sacerdotij gentis iudaice semp habere ꝑm patrios mores ꝓcipio:ipm quoq; filiosq; eius inter eos qui auxiliantur nobis : ⁊ inter viros nobis amicissimos esse censendos quātacūq; sacerdotalia iura sunt eum ⁊ filios possidere decerno:⁊ reliqua. Hanc quidem eplam apud Josephū certissimum auctorē historiarū libro.iij. si queris inuenies. possem curiosius insistere:stilū vides. ¶ Nā ꝙ se cesar hic Julius augustum uocet non falsuz modo:sed ridiculum qs non videt? Sigdē nomē hoc ab illius successore ꝑncipiū habuisse putabā pueris qui uel schole limē attigisset omnibus notū eē:lege annei flori : lege Suetonij tranquilli:lege orosij:lege eutropij.lege deniq; oium historias. Nullus hoc ignorauit:preter hunc asellum importunissime mūc rudentem. ¶ Jaz qđ sequitur nescio quis auunculus manufactus mirū penitꝰ:quid ita Julij cesaris auūculus in illis tā-

tum litterulis notus ſit nuſq̄ oino alibi lectus uel
auditus:p̄ſertim cum ipſius pater ceſaris uel nul-
li uel pauciſſimis cognitus habeat̃:qđ mirarer:ni
ſi q: cogitare ſoleo fuiſſe tantā illius viri gl'iaȝ eū-
q; nominis ſplendorem:ut non al'r q̄ ſol ſtellas il-
le circa ſe poſitas obſcuraret:vnde autē auūculus
iſte nūc redeat:aut ubi nā tot ſeculis latuerit ſiue
quā ob noxam in extrema terrarū deportet̃:neſcio
ubi p̄cipue illud miror:ꝙ teſtis innominatus ad
iudiciū uenit:⁊ tāta de re fides querit̃ per euȝ:cui
nō ſolū fidei ſed nominis ſit defectus:quo magis
magiſq; detegitur rei nullitas p̄uilegio:ſine illius
nomine cui ꝯceſſum dicit̃ prolato:cum p̄uilegia ſi
pueritie recolo ſtricti iuris ſunt.Multa ſunt ibi que
illud debilitant ⁊ infringunt ⁊ hanc quoq; particu-
lā iuriſcōſulti tui videat.¶Niſi forte magis ſeriū
orientalis plage nomē dicas que vulgo auſtria di
citur:cū tamen auſter ⁊ oriēs ſint diuerſa:uerū ea
nomina pro ſitu finitimarū regionū uarie impoſi-
ta dixerim:uere autē ſiue oēm terre ambitum ſiue
urbē romā:vñ hec lr̃e qb⁹ eſt ea pars imperio exi-
meret̃ manaſſe fingunt̃ ſpectes:neq; orientalis:ne
q; auſtralis eſt regio ſed arthoa.¶Quid ꝙ data
lr̃arū apertiſſime falſa eſt?ubi nec dies certus nec
ꝯſul aſcribitur:quis eni niſi amēs dicat datuȝ Ro
me die ueneris:regni noſtri anno p̄mo:⁊ nō adij-
ciat cuius menſis quota ſit dies:qs paſtor:ſeu qs
arator ita ſcriberet:ne dū ille qui preter cetera ige-
nij opera:quo nō iunior q̄ imperio fuit anni toti⁹
exactiſſimā rōnē noſcitur inueniſſe.¶Nāqđ ait
regni noſtri ſic a v̇itate ſemotū eſt ut non riſuȝ mō
ſȝ bilē excitet ſtomachūq; ꝯcutiat.Ceſar eni ut au
diſti impator ⁊ pōtifex ⁊ dictator dici uoluit. Rex
nunq̄. Reges Rome ſepteȝ legimus : p̄ma urbis
etate:ſiqui poſt illos regnare uoluerūt uel gladio
ceſi:uel de ſaxo capitolij p̄cipites acti ſunt : fateor
quidē ceſari affectati regni ſuſpitionē pro ſummo
ꝓbro non ab alijs q̄ ab hoſtib⁹ obiectū ſuis.Ergo
ille vir tā gl'ie cupidus tāq; ꝯſilij abūdans qđ ſibi
ad infamiam dat̃ iter titulos numeraret?Nō ma-
gis certe ſe regem diceret : aūt dici uellet q̄ ſcur-
rā:q̄ adulterū:q̄ lenonē:immo uel multo etiā mi-
nus:illa eni turpia ⁊ obſcena:regiū v̇o cognomen
odioſum nimis ⁊ p̱iculoſum ⁊ importabile Rome
fuit:vis hoc clarū fieri.Cuȝ hiſpanie ppl'i.Scipio
ni africano maximas ibi ⁊ gl'ioſiſſimas res agēti
regnū v̇tutis admiratione detuliſſent:inde qd rñ-
derit.Ip̄a eni Titi liuij v̇ba ſubſcribo.Silētio per
p̄conē facto ſibi maximū nomen impatoris eē di-
xit quo ſe milites ſui appellaſſent regiū nomē ali-
bi magnū rome intolerabile:q̄obrē qđ Lucanus
ait.Oia ceſar erat:ita dictū accipe.q: in ſe vnū oēſ
dignitateſ honoreſq; cōgeſti ſunt:qui tunc Rome
eēnt:ubi regnū proculdubio non erat.Abſit ut re-
gni faceret mētionē:quā factā ab emulis execrare
tur:penituſq; reijceret:hec ad Iulij ceſaris fabulā
rudi illi ⁊ iepto mēdacioꝝ fabio dicta ſint.¶Quo
rū bona pars neroniane ꝯuenit fabelle. Cui⁹ finis
eſt:datum die martis illi⁹ magni dei:o impudēs ⁊
inſanum caput:qd ſiqs ꝯ̄rium ꝓferat?cuius data
ſit lune dies aut mercurij quē primum quē ue ulti
mū dicemus?qs hanc mentiendi licentiā:qs amē
tiam iſtam ferat?Tibi v̇o ridendū ceſar ⁊ gauden-
dū eſt ꝙ rebelles tui pl'a cupiāt q̄ poſſint atq; im-
perium tuum detractare:ſeq; mendacio in liberta
tem aſſerere uelint potius q̄ ſciant. Nam ſi ſcirēt
iſte mētiri nunq̄ ſic cepiſſet. Nos nero amic⁹ deo
ruȝ quē ꝯtēptorē deoꝝ oium legiſſet. Sic eniȝ de
hoc loquens Suetoni⁹ tranqllus ait libro ceſaruȝ
ſexto. Religionū uſquequaq; cōtēptor preter v̇ni-
us dee ſyrie:hanc mox ita ſpreuit ut urina ꝯtami-
naret.¶Hec ſunt impator auguſte:que in pñs ſi-
ne magno ſe obtulerant ſtudio:preter utriuſq; ſti-
lū epl'e qua a principio ad exitū totus rudis ac no
uus eſt:ut ſicut eſt ſic uere illic vñ uenit nudiuſter-
ti⁹ textuſ a ſcabro textore aliquo videatur:⁊ ſi affe
ctata pueriliter antiqtatis opinio in ſingulis v̇bis
emineat:ſed in eius locū queſita notitia falſitatis:
que litare deformis in morē pene ocl'is cerni que-
at. Ita totus ab eo qđ videri vult ab antiquitate
ſcilicet ac ceſareo remot⁹ eſt ſtilo:quo fortaſſis an⁹
credula:ſeu montan⁹ agricola:at non certe vir itel
ligens falli poſſit.Tua aūt epl'a quā illoꝝ odio di-
ctatā ad me miſiſti magnū te mihi approbat ora-
torē.Gaudeo nēpe ceſaris ꝓpria ut belloꝝ ⁊ iuſti-
tie ſic lingue ⁊ ingenij laus eſt. Tu uale Ceſar nr̃i
memor ⁊ impij ⁊ ſic viue ut mentiri tibi tui nolint:
hoſtes metuant.Mediolani.xij.Kalendas Apri-
lis propere.

¶Ad Doninum grāmaticum placentinum : ibi ma-
iorem ſpem profertur : ubi de ſe opinio ſcientie mi
nor eſt. Epl'a.VI.

n On poſſum tibi remediū preſtare fidelius
q̄ qđ ipſe pari in egritudine efficax ſuȝ ex-
p̱tus:fuit ergo mihi adoleſcentiā igreſſo ſe
nex qdam ꝯterraneus me⁹ vir ⁊ uenerāda canitie
⁊ morū grauitate notabili.Ad hec ⁊ ſcientia lr̃arū
ſupra cōmunē modū q̄uis ex illoꝝ grege eſſet qui
ſcriptores pape nuncupant̃:quos laborioſos ma-
gis q̄ ingenioſos agnouim⁹.Id officiū ſupra qn-
quaginta annos fide multa geſſit ⁊ induſtria.Iā-
q; ⁊ etas ⁊ itegritas ſuperq; omnia mitiſſima que
dam ꝯuerſatio ac predulcis eloquentia pl'imuȝ ſi-
bi beniuolentie atq; auctoritatis addiderant Ioā
nes viro nomē:nā cognomē ſola ſibi p̄ria dederat
de florentia dicebatur:hinc amoris credo p̄ma ra
dix:nihil enim qđ qdem ſciā in me erat adhuc ali-
ud qđ amaret.Inter bonos aūt amor cōmunis pa
trie potens ualde eſt:ſicut inter malos odiū. Cete
rū ille magnus exigui ingenij mei ⁊ mirator ⁊ ama
tor ⁊ hortator fact⁹ erat. Retribue illi Chriſte Ie
ſu multū enim illi debeo:neq; v̇o ad eā etatis mee
partem uenit in qua ſibi rebus ipſis grat⁹ eē potue
rim:nunq̄ totiens me vidit:quin ardētes lateri ſti
mulos incuteret:⁊ p̄na pietate iuuenilē ſpūm ex-
citaret:ad v̇tutē:ad ſciam:atq; in p̄mis ad amoreȝ
dei:ſine quo nihil bñ agi poſſe:imo ꝓrſus nihil eē
hominē diceret:q̄talibet ſcia potētiaq; ſuffultuȝ.
¶Hūc igit̃ talē viruȝ ſolū ⁊ honeſtis de more ſtu
dijs intētū:die quodā ſolus ⁊ cogitabūdus aggre
dior:exhilarat⁹ eſt aduētu meo vir ille mitiſſimus
Et qd inqt cauſe eſt ꝙ te curis ſolito grauioreȝ vi-
deo?fallor an noui aliqd incidit? Tunc ego nec tu
pater optime falleris:nec quicq̄ noui accidit : ſed
ueteribus angor ac crucior. Noſti eteni labores:
noſti animi mei curas : noſti quāto ſtudio ſemper
exarſeri:ut me vulgo alti⁹ ipſe ſubueherē:⁊ ut lo-
q̄r cū Virgilio ennioq; tētata eſt via:qua me quo-
q; poſſeȝ tollē humo victorq; viꝝ uolitare per ora
Nec cura nec intētio mihi vnq̄ defuit : nec igeniū

Ceſaris pr̃

Auſtria

deeſſe videbatur. Cui ⁊ ſi cuncta ceſſarent. nōne te
ſtimoniū tuū abūde ſuffecerat? Quotiēs tu m̄ltis
audiētibꝰ eximiā mihi laudem ꝑclari ingenij ꝑbui
ſti: ut iam pene omnibꝰ perſuaſiſſes ita eē: ut ex il
liꝰ ore auditū qui nil facile mētiret̄: quotiēs abdu
ctū ſubmiſſa uoce monuiſti ut intellectū talē bonis
artibꝰ exercerē: neq; per ignauiā paterer tm̄ dei ac
nature munus hebeſcere. Ego tanto teſte ſecurius
enitebar: ⁊ nil iā mihi difficile videbat̄. Inſtabam
tamē horaſq; omnes lr̄arum in ſtudijs terebã: ut
ocioſa mihi nulla diffueret: nec ɔtentꝰ inuentis no
uum aliqd aſſidue moliebar: interblandiēs labo
ri meo nō fruſtra futurū qcqd agerem: ſed grādia
mihi: ⁊ ſpecioſa omnia pollicebar. Ecce autem ſtu
dio nunq̄ intermiſſo dū ſumma credere apprehē
diſſe paulati ad infima me relapſum ſentio: ⁊ pene
fontem ſolitū ingenij arruiſſe: vñ hec iopina peſtis
ignoro: que tūc facilia videbātur: iextricabilia nūc
vident̄: ubi nuſq̄ heſitās currebā: iam per ſingl'os
paſſus ſubſiſtens deq; omnibꝰ dubitans vix ince
do. Sic ex ingenioſo hebes: iops ex diuite: ex aio
ſo pauidus: diſcipulus ex magiſtro deſꝑatiōi ꝓri
mꝰ ad te uenio qui me in has anguſtias impegiſti.
Nil me ſcire ꝓfiteor: ⁊ an cepta deſtituā nouū vi
te iter arripiā: an qd aliud agam nō ab alio q̄ a te
ɔſiliū poſco: hec ⁊ hijs ſil'ia non ſine lachrymis iu
uenil'r uociferantē nō diutius paſſus: noli ingt fili
noli obſecro grarum actionibus debitū tēpus in
querelas effundere: meliꝰ enim ſe res habet q̄ tu
putas. Tādiu nihil ſciebas q̄diu multa ſcire tibi
videbaris: quo die tuā ignorantiam deprehēdiſti
mihi crede inextimabil'r profeciſti. Nūc demū ſci
re aliquid incipis cū nihil ſcire te credis: pateſcūt
enim latebre quas magnifice de te oli ſentiens nō
videbas nimirum. Nam ⁊ qui ſcandit in montem
multa incipit videre que in imo poſitꝰ nec viderit
quidem: nec curāda crediderit: ⁊ qui pedibꝰ fretū
intrat: quo magis ꝓceſſerit eo magis altitudinem
maris intelligit: ⁊ ad eūdū longius opus eē naui
gio. Proinde tu qui me hortāte ut tu ais ⁊ ego nō
inficior hanc ingreſſus es ſemitā me ipſo nō hortā
te modo ſed urgēte cepta ꝓſequere: deus aderit:
ne dubita. Quibꝰ e celeſti uelut oraculo auditis: le
tiorq; ꝓpoſiti ⁊ melioris ſpei plenꝰ abſceſſi. Et hec
ille quidē mihi: que tu tibi dicta credito: hoc adie
cto qm̄ ꝓpriam neſcire miſeriā: ea demū miſeria
ſumma eſt: ⁊ ſunt quedam egritudines q̄s nec cor
pore ꝑſſus eger ſentit: ⁊ cum expgiſci ac ſentire ce
perit ſpes atq; initiū eſt ſalutis. Uale.

Ad eundē eſſe adhuc virtutis aliquos miratores
modo ulla ſit. Ep'a. VII.

Noli amice: noli obſecro in arrepto hoc pre
cipue tā ſpecioſo calle lēteſcere: eā quā ꝑtē
dis ob cām: q̄ v̄tus ſcilicet honeſteq; artes
noſtra etate eē quidē ſine honore videant̄. Contē
ptricē boni oīs hanc etatem dicimꝰ: fateor nec mē
timur. Satis nēpe ɔtēnit̄ cui querēdo ſtudij nihil
ſpēdit̄. An tu aūt putas v̄tutem ut honorata ſit ce
lebritate hoīum ⁊ vulgi plauſibꝰ indigere? Crede
mihi: ſi oēs hoīes tacuerint: ſi obierint: ſi oderint:
ipſa ſibi v̄tus ſuus eſt honor. Sꝫ nec tacēt nec ode
rūt: ⁊ q̄uis eam nemo aſſeq ſtudeat aut admodū
rari. Sunt tm̄ adhuc qui eā in alio mirarentur: eēt
mō aliq̄ quā mirari poſſent: tolle miraculū ipꝫ ſub
ſtuleris miratorem: an exiſtimas apō maiores tā

tum nr̄os in ꝑcio fuiſſe virtutē? fuit illa qdē uſque
adeo ut pro ea multi ꝓno aio vitā darent: pro qua
vix eſt hodie qui pauxillū pecunie ꝑmutaret: eſſet
nūc etiā tm̄ eo mirabilior gratiorq; quo rarior. pro
re magna atq; in eternū memorabili ſcribit Hiero
nymus ſe legiſſe ad titū liuiū ueniſſe quoſdā nobi
les de extremis hiſpanie galliarūq; finibꝰ: an aūt
parū cauſe erat: cur adeē viſendū audiēdūq; non
nobiles quidam tm̄: ſed mundus ipſe conflueret?
Omitto eni illū quem lacteū ſibi Hieronymꝰ Pō
peio ſuo Ualeriꝰ beatum eloquentie fontē donat:
quāti demū erat vnū hominē videre: qui ⁊ ſi nihil
aliud egiſſet in vita: nihil ampliꝰ aut agere poſſet:
aut eloq: diuino tm̄ ſtilo ſummaq; diligentia: q̄uis
gaio caligule al'r viſum ſit: opus illud imenſum to
tius ab origine romane hiſtorie cētū quadraginta
duobus uoluminibꝰ explicaſſet: miraculo ꝓximū
ad qō ne dicam imitandū ſed uel tranſcribendum
vix vniꝰ hominis vita ſufficiat: ſpectare caput qō
tā multa tractaſſet: digitos qui talia taliter exaraſ
ſent. Credo equidē ſi titus liuius ipſe nūc viueret
non quoſdā ad eum ſed pl'imos ꝓfecturos. Certe
ego: ut eſt animus: foret modo que nuper erat ua
litudo ꝓſperior: ⁊ ſecurū iter: ne dū uſq; romā: ſed
uſq; ad indos eum querere non grauarer: ex hac
ipſa urbe pataui: vñ illi origo fuerat: ubi mihi m'l
tos iam per annos eſt mora. Inuitus referā ſed
neq; vicinius neq; recētius exemplū habeo: neq;
multis amicoꝝ notius: q̄uis tibi per etatē niſi il
loꝝ relatibus notū eſſe nequiuerit. In quo ⁊ ſi for
te gloriabūdus videri poſſim: hijs qui omnia peſ
ſimā ſemper in partē trahunt: ego tm̄ meo quodā
iure mihi licitū reor ut ſuperior in ep'a te trepidū
paterno ɔſilio cohortari ſic nūc tecū paterna fidu
cia gl'iari: ſi gl'ia dici pōt: que nullis omnino me
ritis parta eſt: ꝑſertim cū ad tuā exhortationē ⁊ dif
fidentis ai firmamētū pariter utrūq; pertineat: cu
ius mihi ſemꝑ ut filij cura fuit. Nonne igit̄ audiſti
ut ego ipſe qui ſi non dicam cū antiqs ſed cū coe
taneis meis ɔferar nihil ſim: dū in gallijs agerem
admodū adoleſcēs nobiles quoſdā ⁊ igenioſos vi
ros tam de ulteriore gallia: q̄ de italia uenientes
ad me: vidi admirans: nullo alio negocio tractos:
q̄ ut me viderēt mecūq; colloquerentur: quorum
vnus fuit honorifice nominandus petrus pictaui
enſis religione ⁊ lr̄is vir iſignis atq; ad admiratio
nis augmētū: fuere aliqui qui ꝑmiſſis magnificis
muneribus ſequerent̄ quaſi liberalitate iter ſterne
rent ⁊ ianuas aperirent. Non eſt Auinio rhoda
ni ubi tunc eram: rome comparabilis ulla in re: ſꝫ
⁊ romanus pōtifex: ⁊ multa romane ciuitatis inſi
gnia illic erāt: ſuntq; hodie fruſtra nuꝑ per Urba
nū quintū parumper auecta: erāt que locū toto fa
cerent orbe famoſum: ⁊ tamen non ſe aliud q̄ me
vnū querere: ⁊ v̄bo: ⁊ rebus ipſis fatebantur: uſq;
adeo ut ſi abeſſem forte ɔfeſtim ad fontem ſorgie:
ubi maxime eſtatē agere ſolebā: omnibꝰ neglectis
accederent ſi hoꝝ tu uel inſcius eſſes: uel incredu
lus: tui certe ipſius oblitus eſſe nō potes: qui me
diu poſtea in italiā iam reuerſum: non qdem tāto:
magno tm̄ vie tractu nūq̄ antea mihi viſus aut co
gnitus adijſti: vñ hec amicitia orta eſt: que niſi du
raſſet: immo ⁊ creuiſſet in tempore: nequaq̄ tā fa
miliariter tibi iſta nūc ſcriberem. Quot deinde uſ
q; huc ad me ex illa preſertim ſtudiorum amiciſſi

ma uenerūt parthenope iuuenes maxime qui me
ibi temporibus summi regis vidisse non poterant
propter nostram familiaritatem tibi esse nequit oc
cultuz. Sicut nec ille perusini uatis aduentus: ita
dico si lrārum amor ingens: ⁊ ardētissim⁹ spiritus
uatez facit: qui senex cecus ad pōtremulū oppidū
scholas grāmatice regebat. Audito aūt ꝙ ad ipm
de quo loquor regē neapolim perrexissem: ut qui
iuuenili fastu tumidus cuiuscūqꝫ examē alterius
eo tempore dedignarer: qui nunc nullum recusarē
vnici filij adolescentis humero innixus: ⁊ ipe mox
neapoli magno mei desiderio tractus uenit: cogni
taqꝫ vie cā quā ipse publice predicabat rex eū vi-
dere uoluit: erat eni monstri instar viri facies fer-
uorqꝫ ille gelida in etate: contemplatus aliquādiu
vultū hominis eree statue sīlimum: audiensqꝫ qd
peteret. Si vis inquit quē queris in italia reperire
festina. Aliogn querendus tibi erit in gallia: sic ab
eo nup hinc digrediente cognouim⁹. Ego vō inqt
homūcio nisi me vita destituat ipz si oporteat: apō
indos queram: miratus rex ⁊ miseratus sibi viati-
cū dari iussit: inde summo cū labore sua relegēs ue
stigia ne qcq̄ rome pri⁹ me quesito pōtremuluz re-
dijt. Ibi audiens ꝙ adhuc parme essem hieme eti
am nūc aduersa niuosum transit apēninum: ⁊ pre
missis ad me haud ieptis aliquot vsiculis ipe mox
affuit: o qlis facies: o quali digna tabella. Is eniz
de quo id scribitur vnū oculū habebat: hic nulluz.
Ille elephanti tergo: hic suis pedibus ferebaт: ille
rome ⁊ ꝙ illā sequebaт orbis impium: hic vnū ho-
mūculū non nisi fama sibi cognitum querebat. Et
quotiēs putas: sed qd loquor pn̄s rebus itereras
quotiēs filij ⁊ discipuli alterius quo pro filio ⁊ qb⁹
ambob⁹ pro uehiculo utebatur manibus sublatis
meū caput osculat⁹ est: quo illa cogitassem quotiēs
hāc dexterā qua illa scripsissem quib⁹ se diceret ue
hementissime delectatū: ⁊ q̄ꝫ pauca tuuc scripserā
cum uel hodie pauca sint. Transeo: longa est histo
ria: semp ad hunc modū triduo mecū fuit: ⁊ totaz
ciuitatē miraculo sui impleuit: cognito quis esset:
⁊ qd ageret. Illud nō silebo ꝙ cū die quodā in ex
cessu mentis multa diceret inter cetera: vide ait ne
tedio tibi sim: si cupidius te fruor: ad quē vidēdū
tanto cū labore peregrinus aduenio: ad qd̄ vbum
cū risum astantib⁹ excitasset: ⁊ risuz ⁊ ridendi cām
intellexit excitatorqꝫ subiunxit in me vsus: te non
aliū testē uolo: ꝙ ego exoculatus melius certiusqꝫ
te video q̄ꝫ quisqꝫ hoꝝ: oculos claros hn̄tiuz: quo
dicto cūctos in silentiū ac stuporē vtit. Plus non
dico: nisi ꝙ urbis illius dn̄s mei amantissim⁹: quo
nescio an sua etate ullus in terris liberalior vixerit
ceci smone atqꝫ animo delectatus abeūtem mlto
honore ac magnificentia ꝓsecutus est. Mihi autē
hec speciosa tūc magis visu fuerant q̄ꝫ nunc relatu
glīosa sunt. Sed ideo in hanc narrationē incidi: ut
tibi noto exēplo torporem siquis esset excuterem:
tibiqꝫ ostēderem eē adhuc aliquos qui vtutez cole-
rent: mō aliqua esset virtus: pro te enim ipe rn̄de:
quid te ad tantū laborem tā aduerso tempore sub
eundū nisi aliqua forte mearū rerū fama cōmoue-
rit: que si falsa tm̄ potuit: qd uera nō posset? Qui
eum ergo tā cupide petierunt in quo nihil pter in-
dolez laudabile ꝓmittebat etas: quo impetu: quo
feruore Ciceronem aut Uirgiliū aut ipsuz de quo
nobis sermo erat titum liuiū petijssent. Stude er-
go viriliter neu diffidas uel ingeniū tibi defuturū
modo adsit mentio uel honorez scie ac virtuti. Ua
le pataui. iiij. idus Maias.

¶ Ad dominum Joannem priorem magne cartusie
ut pro se deum oret. Epl'a. VIIII.

I[i]ta ego te stupens ⁊ uenerabundus alloqr
religiosissime vir: quasi alloquar in te Chri
stū: qui hospes beatificus tuū ꝓculdubio
pectus inhabitat. Aīa enim iusti sedes est dei. Il-
lius est donū ꝙ inter homines peccatores qb⁹ or-
bis abūdat: angeli vitā ⁊ angelicā famā hn̄s p dē
sissimas tenebras seculi nostri: nouum mundo si-
dus effulges: ⁊ e cartusie sublimi specula uelut ex
orientalis iugi uertice lucifer matutinus irradias.
Quid autē pus dicam q̄ꝫ ꝙ pus occurrit? me mi-
serum te felicem. Ego enim ut Uirgilij vbo utar:
multū terris iactatus ⁊ alto quotidie grauib⁹ hu-
manoꝝ fluctuū ꝓcellis exerceor: tu qd̄ ait Teren-
tius iam in portu nauigas: ego inter spinas ⁊ auia
vite huius anxi⁹ ⁊ iam fessus oberro: tu tranqlius
in limine celi sedes ⁊ in uestibulo paradisi: mihi sp
aū oculos timor mortis: tibi aūt vite spes ⁊ infalli
bilis arra vsat: qd deniqꝫ pmū pcer: nisi ꝙ pmū cu
pio ⁊ quo magis indigeo: ut pro me misero apud
Christū dn̄z intercedas: apud quē te plīmū posse
ꝯfido? Si forte qui nūc errās in solitudine inaquo
sa viam nō inuenio esuriēs ⁊ sitiēs in me deficiēte
anima ad dn̄m clamās de necessitatibus meis eri
piar: ⁊ meritis tuis adiut⁹ Christo duce deducar
in viam rectā ac supernis ciuibus ascript⁹ ciuitatē
habitationis ingrediar: uel si forte pmam illā tēta
tionē ignorantie supergressus sum reliqs tres eua
dā: quas ex ordine psalmi textus exeqtur: sedēsqꝫ
in tenebris ⁊ vmbra mortis vinctus in mendicita
te ⁊ ferro humiliat⁹ in laborib⁹ ⁊ infirmatus: iterū
ad dominū clamans ex tenebris atqꝫ ipsi⁹ vmbra
mortis educar ꝯtritisqꝫ portis ereis ⁊ uectib⁹ ferre
is ꝯfractis de via iniqtatis mee suscipiar: ⁊ de vin
culis peccatoꝝ: oēm pterea escam abhominata est
anima mea: ⁊ inedia spiritali usqꝫ ad portas mortꝭ
appropinquans: clamansqꝫ rursus ad dn̄m misso
vbo eius de interitionibus erepta: de necessitatib⁹
ꝓprijs liberet. Postremo descendens in mare na
uibus faciēsqꝫ operationem in aqs multis vidēsqꝫ
opera domini ⁊ mirabilia eius in ꝓfundo: ascēdēs
qꝫ vicissim usqꝫ ad celos: ⁊ descēdens usqꝫ ad abys
sos: ⁊ ꝓpterea in malis tabescens turbata ⁊ mota
in morē ebrij oi eius sapientia deuorata atqꝫ con-
sumpta: ⁊ qd̄ vnicū est ⁊ uerū primumqꝫ ⁊ ultimū
auxiliū in hijs penis denuo ad dn̄m clamans: de
necessitatib⁹ itidē educatur: statuatqꝫ illi domin⁹
ꝓcellā in aurā: ⁊ sileāt fluct⁹ maris atqꝫ ita in por
tū uoluptatis sue leta tandē ⁊ secura pueniat. Hec
sunt quatuor ille temptationes: quas ꝓpheta re-
gius afflatus spiritu sancto vidit ꝓfundiusqꝫ con
spexit. Quarum pma ut ait Augustinus. Est tem
ptatio erroris atqꝫ inopie vitatis: ⁊ famis vbi. Se
cunda difficultatis bene operandi: ⁊ vincendaruz
ꝯcupiscentiarum. Tertia prime aduersa tedij scili-
cet atqꝫ fastidij. Quarta tempestatis atqꝫ pericu-
loꝝ in gubernandis ecclesijs: ⁊ sunt prime tres cō-
munes omnium. Ultima vō ꝓpria presidentium:
q̄ꝫuis ⁊ gubernator sine uectorum piculo non tem
ptetur: nec minus non dico negociū sed pelagi di-
scrimen adeat: qui ad exigue gubernaculū puppis

sedet/ q̄ qui ingens nauigiu3 moderat. In his tē ptationum q̄rijs uentis ac fluctib⁹ viteq3 tēpestati b⁹ tuarum mihi pcor orationum largire presidiū. cor. munem dñm dum ad mēsam ei⁹ cōuiua facer accesseris pcare adsit mihi errāti: fatigatoq3 ne corruā. Inserat in aia sterili lachrymis rigāda 7 fecū danda salubrib⁹ sui amorē: seculi ɔtēptum: odiū uoluptatū: studiū ṽtutum: ueram pietatem: sanctā religionē: indubitatā fidem: letam spem: charitatē feruidā: solidam castitatem: dignum cultu3 sui nominis. Opa autē carnis susurros demonum iselicis anime ɔsensum pteritarum religas passionum 7 pessimam ɔsuetudinem qua ictus ad mortem rapior radicitus extirpet. Faciat pegrinationē meam sibi placitam: gressusq3 uagos dirigat in viam salutis eterne. dignet mihi idigno in die exit⁹ mei 7 in illa supma hora mortis assistere: neq3 reminiscat iniqtatū mearum: s3 egredientem ex hoc corpusculo spūm placatus excipiat. Non intret in iudiciū cum suo suo/ ɔtumacissimo licet atq3 miserrimo. Misericordiarum fons misericorditer mecu3 agat. Cause mee faueat: 7 deformitates meas ɔtegat in die nouissimo. deniq3 ne patiat hanc animā op⁹ manuum suarum ad supbum sui 7 nr̄i hostis impium puenire aut pdam fieri spiritib⁹ immūdis 7 famelicis canib⁹ eē ludibrio. Ecce petite orōnis formam tibi pscripsi. uariare illam tn̄ nō ɔhibeo: qd enim anime mee expediat tibi noti⁹ arbitror q̄ mihi. S3 hec sunt fere que in dies singl'os precari soleo: iualidas aūt pces meas 7 criminib⁹ meis pssas tuis ut pcibus iuues pcor. Crudelitas est negare opem supplici quā sine cuiuscūq3 iniuria 7 sine tua possis difficultate pstare: hec profecto sunt munera multum gemmis 7 auro cariora que egenus 7 pauper ego ex te in Christo ditissime ac felicissime vir expecto. ¶ Et vnde tibi ista fiducia dicat aliqs fortasse de homine vnq̄ viso? Spes hec fateor nō de meritis meis uenit: sed de amore purissimo quo te pastor optime innocuūq3 gregē tuū ɔsequor in Christo Jesu. Si tn̄ non magni meriti pi⁹ est amor: uenit 7 deuotissima sanctitatis tue fama: que te mihi facilē aditu: atq3 exorabilem pollicet. Neq3 pie spei obstat te hijs ocl'is non vidisse. Amātur sepe uehemētius que nō vident. neq3 eni sine cā scriptū est. Nolite diligē que vident s3 que nō vident: que eni vident tpalia sunt: que aūt non vident eterna. Uideo ego te q̄tuscūq3 peccator: 7 q̄tūlibet dissimilis tibi 7 video te in illo qui utrū q̄ nr̄3 videt itrisec⁹: in quo 7 oia eodē ipo largiēte videbim⁹: 7 ml'tos etiā nūc videm⁹ qui mille ānis anteq̄ nascerem obierāt. video te in feruore spūs qui gelidus licet ad reliq in tui nois memoria recalescit: 7 q̄q̄ meliorib⁹ oculis ac certiore luce te videam: opto tn̄ te hijs etiam mortalibus oculis intueri: atq3 hijs aurib⁹ audire: q̄uis 7 exemplis tuis 7 ex ore multo4 sepe te audiam: ut qui fame publice de te multa crediderim: opto ɔgressum cōplexūq3 tuum: q̄uis te assidue anime mee brachijs desiderioq3 complectar. Opto inutili 7 peccatrice manu hac si detur aliqñ ɔtingere sacratissimam illam dicatamq3 deo dexterā tanti viri: q̄uis ea3 iugi teneam affectu 7 magna mētis intentione constringam. Nempe notior est mihi q̄ putas. In alto enim stas: lateq3 ɔspiceris. multis quos ipse nō noscis te notissimum virtus facit. ¶ Accedit pcio sum mihi quidem 7 ɔdulce pignus tue creditū custodie. Pignus inq̄ germani mei vnici Christo sb te tuisq3 ut ita dixerim auspicijs militantis. Illu3 ego cui secūdū nec habeo nec spo. Illū quo mihi e cunctis nature fortuneq3 muneribus nihil est carius: tibi quoq3 familiariter ac filiariter carum scio: quē mihi ablatū ut Christi tuusq3 fieret eq̄nimiter fero: 7 solitudinē mea3 fraterne salutis spe 7 meditatione consolor: immo ṽo 7 gaudeo 7 gl'ior talem mihi ɔtigisse germanū quem mihi mūdoq3 subtractum ultro tu in filium tibi in seruu3 sibi Christus assumeret. Ista sunt igitur que mihi apud humanitatem tuam plimum fiducie subministrant. proinde quo erga te ac commilitones tuos sacre militie Christi suos aio sis: ex pore mediolanensis cartusie cognosces: qui tibi manu sua meas lr̄as: ligua aūt meum spiritū ɔsentabit. Uale ex ipsa mediolanensi cartusia ubi nunc habito. vij. Kal'. maias.

¶ Ad eundē excusatio q̄ viuētē laudauerit. Ep. IX

L Auisti mihi caput egregie ut vulgo dicit: nec defuit saponis acrimonia ut ṽbo utar Ambrosij: Christum testor quem fallere non est. Nec tibi me blanditu3 esse nec alteri: atq3 utinam non mihi plus indignantis tumor feruorq3 animi 7 contemptus: q̄ adulatio nocuisset. crebre contentiones in opusculis meis: qd quo eram animo nunq̄ ab initio diuinasse3. crebre quoq3 facetie 7 aliquādo mordaces blāditie nusq̄ sunt. ueras enim laudes inter blandimenta non numero: que multis ad studium ṽtutis ac perseuerantiā ɔfuerunt. Turpe est inquis viuentem 7 eū ipm quē alloqueris laudare. Scio nihil agendū esse qd noceat. Quid si prosit: quid si laudāti: quid si ipsi etiam expediat laudato: leuis est quem leuis aura ɔcipitat: uentos non metuit: qui radicem habet in solido. fundamentum in petra: constantia3 in habitu: cor in celo: preclara illa quidem ingenia ut ait Cicero que gloria iuitātur. Sic est. degeneres in viā rectam iurgia 7 mine: generosos aios blandū glorie calcar ipellit: 7 asellu3 fustibus plausu soni pedē excitamus. Mēs bona suis laudib⁹ non iflat sed erigit: laudataq3 virtus crescit ut elegāter ait Naso. Tale nescio qd expertus loquor. Sāctitatis laudē nec habui ɔfecto: nec merui: si qua tn̄ ligue uel ingenij laus fuit: que q̄ta sit nescio: illud scio: q̄ si uera est magna eē nō pōt: sentio quos mihi stimulos icusserit: laudasti ais me viuū 7 me mihi intelligo qd rep̄hēdas. Scriptū est. Ne laudaueris hoiē in vita sua. Quē locū dū tractat Ambrosius lauda inqt post vitā: magnifica post ɔsumationem 7 rursum lauda post piculū: predica securū. Quid aūt scio an supuicturus tibi sim? at me nunc salte3 alijs laudato. Quid si hoc faciēs: non illō omiseri? Sed deicies me laudādo: si hoc crederē nō laudarē. Noli grauiter ferre si laudaueris: fue bone 7 fidelis: nō tua s3 dñi la⁹ est: an laudare Christū in opib⁹ suis uetas? certe ne dū ab alio laudari uerum 7 gl'iari licet: sed in dño. Quotiens Augustinus Hieronymū laudat? Quotiens Hieronym⁹ Augustinū? 7 sanctissimu3 ac beatissimū papā uocat: atqui nō alterū: non defunctum: mutuo siqdē colloquuntur. Exclamabis autem non sum Hieronymus nec Augustinus ego. Non sum Augustinus nec ego Hieronymus. Quid si mihi maior es q̄ Augustinus Hieronymo: ul' Hieronym⁹ Augu

ſtino: neſcis q: magnitudo ⁊ paruitas relationem
inuicē quandā hn̄t: ⁊ parua etiam magna fiūt mi-
mis comparata: ⁊ magna collata maximis parua
ſunt. Neſcis Ambroſius ipſe qui laudari viuuꝫ ꝓ
hibet: q̄ꝫtis viuū laudibus efferat loquens ſibi: le
ge illius omeliā quā de beate Marie virginis pu-
rificatione dictauit: ⁊ attende q̄ꝫ reuerenter Augu
ſtinum de intellectu v̾borū Symeonis interrogat
quas ſanctitatis ingenijq̄ꝫ laudes interſerit: puta-
bis nō dicā patrem filio aut diſcipulo magiſtrum
pietatis fideiq̄ꝫ ducem militi ſuo quē duꝫ in viam
v̾itatis induceret ⁊ puluerē uetuſtatis abſtergeret
ſuis manibus ſacro lauiſſet in fonte: imo v̾o nō do
ctorem doctori: nō ep̄m epiſcopo: non amicū ami-
co: deniq̄ꝫ non hominē homini: ſed hominem deo
loqui: non humanū eloqum: ſed celeſte oraculū ex
pectātem: poſſem hoc loco phicis uel poeticis exē
plis affluere: ni uererer: ne cūcta ꝑfacile: at ut aiūt
flexo leuiter vmbone diſcuterē: ad ſanctoꝝ igitur
exēpla me refero. Quantis oro te laudibus Joā-
nes criſoſtomus: ⁊ q̄ꝫto v̾boꝝ honore demetriū al
loquit̄: q̄ꝫto brauio cōpellat Jſidorum: q̄ꝫto Au-
guſtinum Hylari⁹ areleteñ. ⁊ ꝓſper: Sed occur-
res ⁊ ſanctos ſaltē ab hijs fuiſſe laudatoſ dices: at
qd Paulo dicis ap̄lo qui uas electionis doctor gē
tiū: Senecā inter ſcriptores licet ſacros a Hiero-
nymo relatum tn̄ haud dubie paganum hominē
laudat ad eum miſſis ep̄l'is: cur mihi nō liceat lau
dare nō mō chriſtianū hominē: ſꝫ Chriſti ſeruuꝫ ⁊
chriſtiane militie ꝓfeſſoreꝫ: lege Ambroſij ep̄l'as
ualētiniano ac theodoſio principib⁹ inſcriptas: vi
debis ſeueritatē illam ſanctiſſimā apud homines
ꝓfanos ꝓpter aliq̄ꝫ v̾tutis effigiē ſepe honorificē
tiſſimis uſam v̾bis. Qd ſi forſan dicas. Quere ſan
ctū quē dignis laudib⁹ proſequare: hō eni pecca-
tor ego ſum: ⁊ reliq̄ que in ore tui ſimiliū eſſe ſolēt:
qd ſacro dicis Ambroſio: qd alijs multis: q̄s ſci-
ens ſileo: ne ſim ꝓlixior q̄ꝫ oportet. Quid ꝓterea
ad illud dauiticū rn̄debis: q: defecit ſanctus: qa
diminute ſūt v̾itates a filijs hominū: q: nō eſt qui
faciat bonū: ſicubi ergo uel tenuē tātis in tenebris
ſcintillam v̾itatis aſpexero: nouū ſolis iubar aſpe
xiſſe mihi videor: ⁊ illuc cupidus feror laudās nō
tā lucē ipſam q̄ꝫ lucis auctorem. Jd nec mihi noxe
nec tibi ut arbitror debet eē faſtidio. Et ſane ſi mł-
tiplici teſtimonio ꝓbari pōt licere nonnunq̄ꝫ ſe ſi-
ne arrogantia laudare: q̄ꝫto magis ⁊ laudare aliū
⁊ ab alio laudari licet laudātemq̄ꝫ alium audire.
Ceſſet mō dolus inſolentia ⁊ incōſulta credulitas
⁊ adulatio uenenoſa. A qb⁹ ꝓfecto ſuſpitionib⁹ ⁊
te vite ac ꝓfeſſionis auſteritas ⁊ me ſi ꝓfeſſio ac vi
ta nō liberant: liberet ſaltē etas: ab oī iā adoleſcen
tie leuitate remotior: blāditie tenerioris etatꝫ ſunt:
⁊ ſexus infirmioris: virilem canitiem non decent.
¶ Que cum ita ſint: tā ⁊ ſi certus ⁊ infallibilis tibi
cōſulor aſſidue intus ad aurē cordis ſonet: ego tn̄
patiētia tua fret⁹ loq̄r: ⁊ dicā quid hic mihi cōſilij
ſit. Adulātiū uoces ut uenenū melle illitū reſpue:
adulātēq̄ꝫ ne redeat frontis atq̄ꝫ v̾borum auctori-
tate ꝓpellito. Ceteroꝝ laudes ſic admitte: ut ſi ue
re ſint imbecillitatis tibi ꝯſcius humane ⁊ maiorē
in modū te humilians nihil in laudib⁹ niſi vnū bo
noꝝ tuoꝝ glorifices largitorem: ſin falſe q̄ꝫtuꝫ tibi
deſit intelligas: ſatagenſq̄ꝫ te defectu ac laudato-
rem tuū mendacio liberare: talis fieri ſtudeas: q̄lē
ille te predicat. Jta utrobiq̄ꝫ ſentias tibi calcar ad
hibitū ad gratitudinē: ad virtutē: ut uel de ꝑceptiſ
let⁹ deo gr̄as agas: uł pro defectu meſtus tuū in
ꝓfectū alienū v̾tas errorē. Ego q̄ꝫtuſcūq̄ꝫ peccā-
tor non uenio ut oleo meo tuū caput ipinguē. Ab-
ſit ab anima mea ut qd̄ nulli vnq̄ꝫ me feciſſe memi
ni in te pⁱ incipiā: ſed ut te alloquens me excitēꝫ ſi
poſſim: ⁊ dū tibi nō noceā ꝓſim mihi: ſi forſitan te
laudādo ad imitādū pect⁹ hoc gelidū inardeſcat:
nā quis imitari ſtudeat niſi qd̄ aliq̄ ſinglari laude
dignū putet: Sine igit̄ te laudari quo ⁊ tu melior
fieri poſſis ⁊ ego te cupiā imitari. Facis aūt nō iſi-
cior magnifice qui hominū laudes ſp̄nis: eoꝝ ma-
xime qb⁹ ſi reddere vicē uelis ſine graui mēdacio
nō poſſis: ⁊ eueniet tibi qd̄ de Marco ſcribit̄ Ca-
tone: qui quo min⁹ gl'iam querebat: eo magis illaꝫ
aſſequebat̄. Si penit⁹ qdē iubes laudare te deſinā
nō mirari: q̄ꝫ q̄ꝫ nō te laudauerim nec te mirer. Jl-
lū in te laudo: illū miror ⁊ ueneror qui hoīeꝫ per ſe
miſerū aīal ⁊ caducū ſepe laudabilē mirabilē ⁊ ue-
nerabilē gratis facit. Jllud nūq̄ꝫ efficies ut tuarū
ꝓcum auxiliū deſinā flagitare. Qd̄ nō facerem ſi
uł meas tibi: uł tuas ꝓces Chriſto ꝯtēptibiles ar-
bitrarer. Ab illo eqdem ꝓcul ⁊ heu magno nimis
abſum interuallo: ⁊ ꝯcretiōe terreſtriū raucus ſuꝫ
tu ꝓximior: tibi uox clarior: tu me audies ſpero: il
le te pro me rogantē audiet exaudietq̄ꝫ utinam: in
eo maxime qd̄ ut petas noīatim ꝓcor: ut talis ſcili
cet ſim dū viuo: q̄lis uellē fuiſſe dū moriar. Reli-
quū eſt ut petitionib⁹ ⁊ queſtionib⁹ tuis: utcūq̄ꝫ ſa
tiſfaciam. Quibus ſi te ſequi nelleꝫ: nunquid ego
quoq̄ꝫ non ſat digne ſubiraſcerer. Tantum nempe
mihi preconium ingenij tribuis q̄ꝫtuꝫ ego nec po-
ſco nec mereor: ⁊ q̄ꝫ q̄ꝫ multū exprimam plus tātū
incomparabiliter eſt qd̄ taces: tacituſq̄ꝫ pronunci
as: ubi me rogas ut de dignitate ꝯditionis huma
ne librum ab Jnnocentio. iij. ꝓmiſſuꝫ ut dicis: nec
ab illo editū ipſe edam: ꝓmiſſumq̄ꝫ impleā alteri⁹
qui propriū implere nōdū potui: quaſi promptuꝫ
ſit mihi de re qualibet copioſe ſuauiterq̄ꝫ diſſerere
Nec aduertis virum illū quem virtus ⁊ ingeniuꝫ
ante tempus ad romani pontificatus apicē euexe-
runt: de miſeria humane conditionis igreſſuꝫ ſcri-
bere vir impleſſe ꝓpoſitum: de contrario auteꝫ ſe
ſcripturum ꝓmiſiſſe tantummodo non adhibitis
ſponſorib⁹ quos ſe digreſſo deluſa poſteritas ꝯue
niret. Jllius fideꝫ ut abſoluā te nunc iubes ⁊ expe
riar qd̄ illum uel noluiſſe: uel timuiſſe: uel nequiſ-
ſe compertum eſt. Sed quis ego ſum: aut que eſt
in me facultas: ut apud Ciceronem ait Leli⁹. Er-
go ego qd̄ ille vir exhorruit ſecur⁹ aggrediar: qui
etiā ſi pōtificatu ſepoſito per ſe ipſum extimet̄ cau
tus hētur oīum iudicio ut doctiſſimis aſcribat̄: in
pōtificatu aūt talis fuit: ut haud dubie ſicut ſepe
dicere magnos eccl'ie cardines audiui ꝑegrine na
tiōis atq̄ꝫ iuiſe: qui hoc nō ſpōte ſua: ſꝫ cogēte ueri
tate fatebant̄: poſt illū petri ſedeꝫ eque nullus ho-
neſtauerit cū hoc tali viro tāte auctoritatis tā po-
tentis ingenij me adeo non ex equo partiri iubes
hanc ſarcinam: ut cum de miſeria humane ꝯditio
nis ille tacuerit mihi de ꝯ̃rio ſit agendum atq̄ꝫ ita
qd̄ nemo dubitat: que illi prona fuit: ⁊ facilis mi-
hi difficilis ⁊ maligna materia ſit. Ampliſſima eſt
eniꝫ humana miſeria breuis ⁊ ꝑanguſta felicitas:
uerum quia ⁊ ſi non faciem tamen ut mihi videor

animū tuū noui: ⁊ scio nō aliūde procedere ut hoc mihi onꝰ iniūxeris nisi ab ingenti quadam ⁊ insigni fiducia quā de rebꝰ meis ⁊ ingenio ꝯcepisti suggerēte charitate illa quā in Christo me diligis libētissime parerē. Quid eni meliꝰ possem q̄ꝫ iplere qđ precipis. Sed obstāt acerui mearū occupationuꝫ que tā multe sunt ut si eas noueris aut misereris: aut rideas: quas mihi fateor nō ambitio cupiditasꝙ ꝯflarunt: sed oposum ociū ⁊ lrarū sitis iexplebilis: nec vnq̄ꝫ ut auguror: nisi supmo cū spiritu deponēda: meisq̄ꝫ vndiq̄ꝫ obsideor curis: nec ulli magis ꝯuenire dixeris illō virgilianū ulꝰ regie amantis uel amētis inertisq̄ꝫ pastoris pendent opa interrupta ⁊ semiputata mihi frōdosa vitis in ulmo est. Itaq̄ꝫ sicut nihil tibi negatū ueli sic viribꝰ meis maiora ꝓmittere nō ausim. Tēptabo tñ si quas forte mihi hora intercipe furariq̄ꝫ possim: dedicandas tibi ⁊ id faciā nō tā ingenio meo q̄ꝫ orationibꝰ tuis fisus. Et dicā tibi quorsum ꝓcesseri dictu mirū cū adhuc nihil incepim. Est mihi liber in manibꝰ de remedijs ad utrāq̄ꝫ fortunā in quo pro viribus nitor ⁊ meas ⁊ legentiū passiones animi mollire: ulꝰ si datū fuerit extirpare. forte aūt ita accidit: ut dū de tristitia miseriaq̄ꝫ tractatꝰ uenisset ad calamū: ecēm q̄ꝫ in eo occupatꝰ ut eiusmodi tristitiā nullis certis ex causis ortā quā egritudinē ai pħi appellāt obiectu ꝓrij ꝯsolarer qđ nullo meliꝰ mō fit: q̄ꝫ causas letitie ꝯquirendo. Id vō nihil est aliō q̄ꝫ humane cōditionis exqrere dignitatē eo ipso die tua superuenit epl'a hoc ipsum uehemēter expostulās: q̄si qđ tūc agerē sciēs ultro currēti stimulū tue exhortationis addiceres: feci igit ⁊ diligētiꝰ istiti: nō al'r q̄ꝫ si scribēti assidue imineres ⁊ tibi in silētio rñdebā: facio ecce qđ iubes: hic rerū ut arbitror summa est q̄ꝫ si ornare diligentiusq̄ꝫ distinguere uel vite breuitas uel rerū ipedimēta uetuerint: hoc tibi saltēꝫ nullus eripiet. hec hactenꝰ. De quesitis aūt tuis ne nimis te hodie ꝓgrauarem ei de cuiꝰ manibꝰ hanc accipies explicui viro utiq̄ꝫ doctissimo: tuiq̄ꝫ: ⁊ ꝓpter te mei quoq̄ꝫ amātissimo cuiꝰ mihi ualde deuotio ⁊ aspectꝰ ⁊ ꝓpositū placuere. Uale feliciter in Christo Iesu per quē te obsecro ⁊ adiuro: ut q̄ti ens eiꝰ frueris allogo mei habeas memoriaꝫ: neu de profundis ad dñm ⁊ ad te clamātē ex altissima tue contemplationis arce despicias.

¶ Explicit liber decimussextus.

¶ Incipit liber decimusseptimus. Ad Joannem boccatium de certaldo. Epl'a. I.

Ad lras tuas nil rñdere decreuerā. Continebāt eniꝫ utiles licet amicabilesq̄ꝫ sñias: uehementer tñ a meis sensibꝰ abhorrētes. Incidit mihi interi uoluntas de re alia nō paruā tibi epl'am scribēdi: quā cū lituris obsitā rescribere parare amicus qdā pene iugiter egrotātē miseratus hunc mihi abstulit laborē. Illo aūt scribente cogitare cepi. Quid nūc dicturus est Joannes meus? hō iste dictat supuacua ⁊ ad necessaria non rñdet. Tūc ipetu magis q̄ꝫ iudicio abiectum calamū reassumpsi: ⁊ scripsi epl'am tibi alterā eiusdem pene magnitudinis in qua tue rñdeo. Ambas aūt ꝓpe duos mēses ex quo scripte erāt nūcio nō occurrente dictaui. Nūc tādē cū hac ꝯua magne ille due ueniunt: apte ille quidē: quo scilicet apiendi labor custodibꝰ passuū remittat legāt qui uolent: mō integras restituāt. Scient nihil nos de bellis agere: utinā nō plus alij: esset eni par nobiscū que nūc exulat. Illā ego alterā manu mea scriptā ꝑus leges: illā aliene manus postea hūc eis ordinē dedi. Cū ad finē ueneris fessus dices. Est ne hic amicus meꝰ eger ille senex occupatꝰ? an nescio qs aliꝰ eiusdē nominis sanus iuuenis ociosus? Ego ipse me fateor ⁊ ꝑuicaciam meam miror. Uale.

¶ Ad eundem de non interrumpendo per etatē studio. Epl'a. II.

Epl'a statꝰ tui nuncia ad me uenit: eaq̄ꝫ in pte aium meū magno qdē nō isolito merore cōpleuit: hijs oli rumoribꝰ plenus sum. Iniq̄ꝫ fateor tecum agi. In hijs que fortune bona vulgꝰ uocat: pħi aūt ueri nec bonorū appellatione nec ꝑcio digna dicunt: ⁊ si leuia qdē vite mortalis admicula nō negent: doleo eqdē ⁊ indignor dicerē fortune siqđ illā eē crederē. Nūc irasci nō audeo: si que letos mestosq̄ꝫ nos faciūt nō temere ut cōis hēt assertio: sed maioris arbitrio eueniūt: qui cum tibi plus mlto q̄ꝫ ceteris mortalibus daret: ꝑlatū pene oibꝰ coeuis tuis ml'tis equit cōpēsatiōe iusta forsitā sed molesta: ut nr̄i tpis Lactantiꝰ esses: aut Plautꝰ: cui pl'imū eēt igenij atq̄ꝫ eloqi: nec minus iopie. Si aūt quo es iudicio acriter tecū ipe reꝫ discutis: ⁊ qđ tibi datū: qđ negatū extimas: puto fatebē oibꝰ ad librā deductis q̄ꝫuis amariuscule nō ifeliciter te humanis habitū in rebꝰ. Quō ut clare videas itēde animum: ⁊ cogita: neu te fallas: quot sunt in toto hominum ꝯuentu: cum quibus nō dico pecuniā non ualitudinē: non agellos: sed res tuas omnes simul permutasse uelles: ⁊ si paucissimos aut si nullos inuenis: conquiescere ac solare animum illi gratias agens: qui dat oibꝰ affluenter Nec improperat. Sed cū tibi oia largiri nollet: meliora largitus est. In hoc enim fallimur q̄ꝫ duꝫ virū vtutibꝰ ac lris insignē ceterarū rerū cernimꝰ idigētē miramur irascimur indignamur. Idq̄ꝫ sibi iniuste querimur accidere: quē maioribꝰ dignū remur qđ tunc recte diceretur: q̄si ea quibus ornatus est a se ipso uel ab alio sibi essent non ab illo qui nō omnia vni dat: sed hoc tibi: illud alteri sicut scriptum est: diuidens singulis prout vult. Satis sit igit accepisse cariora: q̄ꝫuis negata sint vilia. Illi auteꝫ q̄squis erit caducis opibꝰ gl'ianti tu ꝑhico pierioq̄ꝫ locuplex thesauro dic fidenter illud flacci. Te greges centū siculeq̄ꝫ circū mugiunt uacce: tibi colit hinituꝫ apta quadrigis equa te bis afro murice tincte uestiunt lane. Mihi parua rura ⁊ spiritū graie tenuem camene parca non mendax dedit ⁊ malignū spernere vulgus. Sepe qdem hūc sermonem cum amicis habui: ⁊ qđ dicere soleā nunc scribo. Si virtutū diues aliqs forte cuiuspiā ꝑncipis ad obsequꝫ deuenisset: ⁊ ille eū duriter atq̄ꝫ auare tractaret ac diceret: sufficiāt tibi vtutes tue: de alijs si ne me boni huiꝰ inopiā patientibus subuenire posset hic talis iure optimo rñdere. Si qđ est vtutis nō a te illō accepi. Tu ergo si iustitiā uti vis debes nudū in me meritū itueri ⁊ q̄lē inuenis extiare: ut par ꝑmium sit vtuti: neq̄ꝫ mihi isolutū dare qđ nō tui ꝫ celestis est mūeris: meq̄ꝫ nō exprobratiōe: ꝫ beniuolētia idignū facit: hoc oiuꝫ dño dici negt q vtutis corpusq̄ꝫ ⁊ aiam ipaꝫ dedit. Ille qdē ampli

Fortune bona

us petēti iure suo pōt dicere. Sile forte tua ꝯtētꝰ
ac desine cūcta ꝯcupiscere: suasqꝫ dotes q̄ꝫtaslibet
alleganti apostolicū illō obijcere: qd habes quod
nō accepisti: simulqꝫ qō seqtur: si autē accepisti qd
gl'iaris q̄si non acceperis? Et hec qdē hactenꝰ pauca
de multis: que tibi ita nota sunt oīa: ut vix ulli ho-
minū notoria: e qbus omnibꝰ vnū illud efficio non
posse iuste ꝟtuosum virū de inopia tēporaliū rerū
queri. ¶ Uenio hinc ad alterā ep'le tue partē: que
de me erat: dixi equidem olī sepe: ⁊ totiens incul-
care vnam eandemqꝫ rē piget: at si ut l'r̄e tue sonāt
leta mihi ⁊ opulēta sors esset: nunq̄ꝫ ꝓfecto tam te
nuis tua esset: hoc uelim tibi in animū demittas.
Nihil est ueriꝰ. Muta igit̄ epitheta pro opulenta
mediocrē pro leta non anxiam si dixeris ꝟo ꝓpius
accesseris. Qualiscūqꝫ sit tū hoc totiēs dictū: nec
iā ampliꝰ repetendū scito: ꝙ si vnicꝰ mihi eēt panis
egs portionibꝰ diuidendus ueniet inter nos: qui si
Paulo ⁊ Antonio famosissimis olī heremicolis sa
tis fuit: cur nō nobis etiā satis sit? Nō sumꝰ paris
meriti: panis tū ille ꝯditus mutua charitate ⁊ quā
uis nō corui rostro ab eodē tū dn̄o missus erit. Si
ꝑterea lectulus vnicꝰ nr̄o esset in thalamo largiter
sic vnanimes duos excipet somni curarūqꝫ fidus
arbiter nostrarū. Sed ⁊ panes ⁊ lectuli p'les erūt.
Nilqꝫ oīno nobis deerit. vna mō nō desit eq̄nimi-
tas. ¶ Nūc ad id trāseo: cuius partē me noueris
implesse miraculo. Scribis te egritudines meas
multiplices egreferre. Scio: neqꝫ hoc miror. Neu
ter nr̄m egrotāte altero plane sanuſ eē pōt. Addis
credere te id mihi etatis iā initio ꝓuenire: ꝙ ut co
mico placet senectus ipsa morbꝰ est. Neqꝫ hic rur-
sus aliqd est qō mirer: neqꝫ sn̄iam hāc respuo: vnū
mō illi additū sit: eē senectutē morbū corporis ani
mi sanitatē: qō aūt an puerti forsan ista malueris?
ut cū sanitate corporis sit animi egritudo? Absit
hoc ab aīa mea: ut in corpore sic in toto hoīe opto:
⁊ gaudeo illā partē in p̄mis bene ualere: que nobi
lior est. Obijcis mihi annos meos: qō nō posses:
nisi ego illos tibi dinumerassē. Obijcis inq̄ꝫ ⁊ ob
litū uelut amones: ⁊ benefacis. Utile est eni exci-
tare memoriā: hijs p̄sertim in rebus que libenter
effluūt: quales sunt omnes amari cogitatꝰ: quos
humana mens refrigit. Ego aūt crede mihi memi
ni: ⁊ per singulos dies ipse mecū dico: en gradus
vnus ad terminū. Egdem de etate mea: in qua se-
nes addēdo: iuuenes detrahendo uarijs modis
pari uanitate mentiri solitos scimꝰ: tibi añ aliquot
annos bona fide uerū scripsi: ne qd mearū rerū te
lateret. Scripsi ⁊ per idē tēpus cōiter ad amicos
mee iā tūc indicē senectutis ep'lam. Et si eni dicat
anneꝰ quosdā iuitos senectutem audire: ⁊ canos ⁊
alia ad que uotis ꝑuenit̄: idqꝫ ego nō qbusdā: sꝫ pe
ne oībꝰ euenire ꝯsentiā: nō tū hāc etatē plusq̄ꝫ cete
ras erubesco. Quid eni magis semisse me pudeat
q̄ꝫ vixisse? cū alterū sine altero diu esse non possit.
Optarē plane si daret̄ nō iunior qdē eē sꝫ iter actꝰ
honestiores ac studia senuisse neqꝫ grauius qcq̄ꝫ
fero q̄ꝫ tāto in tēpore nōdū quo debueri ꝑuenisse.
Ideo adhuc nitor si quo mō forsan ad uesperā di-
urnā desidiā reparare ꝯtigeret ⁊ sepe mihi per ani
mū recursat: seu cesarē illi sapiētissimi p̄ncipis Au-
gusti. Sat celeriter fieri qcqd fiat satis bn̄: seu illō
philosophicū doctissimi Platonis: beatū cui etiā
in senectute ꝯtigerit: ut sapiētiā ꝟasqꝫ opiniōes as-
seq possit: seu deniqꝫ catholicū illō sacratissimi pa
tris Ambrosij. beatꝰ plane qui uel in senectute sur
rexit ab errore: beatus qui uel sub ictu mortis ani
mū auertit a vitijs: hijs horumqꝫ sil'ibꝰ expgiscor,
ut fauēte deo emēdē: sero licet in me nō solum qō
vite defuerit sed etiam qō scripture: quā ab initio
neglexisse videri poterat fortasse ꝯsiliū: nūc qd ni-
si senilis torpor ⁊ ignauia uideret̄. ¶ Qua in par-
te ꝯsiliū fateor illud tuū est: qō uehementer me mi
rari ut dixi ⁊ dico. Quis enim ex ore vigilātissimi
viri somni ꝯsiliū ⁊ inertie non miret̄? Relege oro ⁊
examina qō scripsisti. Ipse iudex ꝯtra ꝯsiliū tuum
sede: ⁊ si audes illud absolue: quo me scilicet pro
remedio senectutis ad multū senectute q̄libet pe-
iorem segnitiē cohortaris. Idqꝫ quo facilius per-
suadeas magnū nescio quid me conaris efficere:
ut qui satis sicut viuēdo sic ꝓficiēdo ac discendo
ꝓcesserim iam subsistam. Mihi ꝟo mēs longe alia
est: ut ait ille: diuersumqꝫ ꝓpositum: gressum inge
minare: ⁊ nūc maxīe uelut amissa parte lucis sub
occasum solis ad exitū ꝓperare. Quid tu autem
ꝯsulis amico qō tibi ipse non ꝯsulis? Nō est mos
hic fidelium ꝯsultorum: inqꝫ hoc ingenio uteris at
qꝫ arte mirabili: dicis enim me iam scriptis meis
late cognitū: qui utinā bene cognitꝰ ac ꝓbatus vici
nie mee essem. Addis quo nisi me multū amares
⁊ nisi te penitꝰ alterū me nouissem: falli crederē: ⁊
illudi: nunc nō me abste: sꝫ te ab amore falli sentio
qui multos doctissimos iā fefellit: dicis autē me
⁊ oriēti notū ⁊ occasui: hijs ⁊ mediterranei maris
omnia littora: ⁊ qō ridiculū omne trāscendit hyp
boreos addis ⁊ ethiopes: mirū ualde si ꝑsuaderi
tibi hoc potuit tali viro: mirabilius si persuaderi
mihi posse credidisti: nisi eo mō forsitā quo in vna
eadēqꝫ domo q̄ꝫuis exigua oēs q̄tuor mūdi ꝑtes
designari pn̄t. Auster ⁊ boreas ortꝰ ⁊ occidēs: vix-
qꝫ ul' sic domi mee ad plenū notꝰ eē credideri. nec
scio an qsq̄ꝫ sit hodie in terris: qui angustiores si-
bi de se fingat opiones. Tu amice cur fallē cur ut
dicā ꝓprie me īfatuare atqꝫ īflare uelis miror: nisi
alter te fefellit: ut dixi: qō ipꝫ supra fidē mirer: cū
nulli q̄ꝫ tibi notior sp eē putaueri: ⁊ tū oia opinari
mali q̄ꝫ de tāta fide fictū aliqd suspicari. Ceterꝫ ut
lōgiuscule: imo ut lōgissime utqꝫ rudis homuncio
ibi etiā notꝰ sim: qua etate Marci tullij ut ait Se-
uerinꝰ nōdū romane reipublice fama trāscēderat
ubi iaduertētiā tāti viri solitū fateor me mirari nō
de sua eni sꝫ de scipiōis africani etate tulliꝰ agebat
ubi hoc ait. Sꝫ esto quocūqꝫ libet meū nomē ꝑue
nisse tibi fingito sicut ego doctissimos p'res vidi de
filijs qbus nec scia nec spes scie ulla erat mirabilia
somniātes. An tu tū id studij mei frenū crederes?
calcar eēt: q̄ ꝓspiorē exitū laborꝫ cernerē eo acriuſ
icūberē: neqꝫ quo sui aīo successus nō segnē redde
ret: sꝫ sollicitū ⁊ ardētē. Tu ꝟo q̄si terre finibꝰ non
ꝯtētꝰ me sup ethera etiā notū dicis: enee laꝰ ac Iu-
lij: Illic qdē haud dubie notꝰ sum: utinā ⁊ dilectꝰ.
Illō plane p̄coniū qō mihi tribuis nō recuso. Ad
hec nr̄a studia m'ltis neglecta secl'iſ m'ltorꝫ me ige
nia per italiā excitasse ⁊ fortasse lōgiꝰ italia. Sum
enim fere omniū senior qui nunc apud nos hijs in
studijs elaborant: at qō hinc elicis nō admitto: ut
cedens ingenijs iuniorꝫ suscepti laboris ipetū iter
rumpam: ꝑmittamqꝫ alios aliquid scribere si uelit
ne vnꝰ scribere omnia uoluisse videar. o q̄ꝫtū ur̄e

inuicem differunt sententie cum uoluntas amboꝝ vna sit. Tibi ego omnia seu lōge plurima: mibi vͦo nil penit⁹ videor scripsisse. Sed ut multa scripserī ⁊ ut multa scribam: quo nā melius modo possī se quentium animos ad ꝑseuerantiā exhortari. Se pe ualidius excitant exempla ꝙ̄ vͦba: certe proba tissimus dux camillus senex bella iuueniľr obeun do multo magis ad virtutez iuuenes accendebat: ꝙ̄ si illis in acie relictis edicto qd agendum eēt in cubiculuz ꝯcessisset. Quid autē sollicitus videris ne scribente me omnia scribere aliqd alijs non ua cet: tale est qualis metus ille ridiculus alexandri macedonis: qui timere solitus fertur: ne vincendo omnia Philippus pater: omnem sibi spem bellice laudis eripet insan⁹ adolescens: qui nesciret quāta sibi nunc etiam bella si uiueret domito licet orien te restarent: nec papiriū forsitan cursorē ⁊ martios duces nosset. Sed hunc metuz nobis abstulit an neus seneca: quadam ad lucillū epl'a. Multū ingt adhuc restat operis: multūqꝫ restabit: nec ulli na to post mille secula ꝑcidetur occasio aliqd adhuc adijciendi. Tu amice mira rerū perplexitate hinc me niteris a progressu ceptoꝝ operum ꝑueniendi desperatione illinc ꝑte gl'ie ostatione diuertere: ⁊ postꝙ̄ dixisti munduz me scriptis implesse: putas ne ꝑcor ingꝫ origenis aut Augustini equare uolu mina numero. Eqdem Augustinū equari a nemie posse reor. qꝫ nunc enim illum equet quez euo illo igenioꝝ feracissimo me iudice nullus equauerit ni mis magnus vndiqꝫ vir fuit nimis inaccessibilis. Qꝺ ad originem attinet nō tā numerare solitū ꝙ̄ extimare me nouerį paucl'os libellos icorruptos scripsisse maluerim ꝙ̄ libros inumeros: in quibus magni si uera est fama: ⁊ itolerabiles sint errores. utrūqꝫ horum eq̄re tu mihi dicis impossibile. fate orqꝫ ꝙ̄ꝙ̄ diuersa rō sit amboꝝ. Cōtra teipsum tñ qui me ad ociū stilo impellis q̄si aliꝺ nescio qd co gitans laboriosissimos quosdam senes ꝓfers. So cratē sophoclēqꝫ: ⁊ e nr̄is cēsoriū catonem: ⁊ quot posses alios: sed vir diu qsꝙ̄ sciens ꝯtra se loqtur. Hic tu tamē ⁊ ꝯsilij tui ⁊ mee imbecillitatis excusa tiones hincinde ꝯquirens dicis diuersaz fortassis illoꝝ fuisse: ⁊ meā esse cōplexionē. cui qdem haud coact⁹ assentiar: ꝙ̄uis ⁊ mea complexio iterdū uali dissima visa sit. hijs qui taliuz notitiam ꝓfitentur: sed ualidior est senectus. Huc etiam illꝺ affers bonas me partes tēpoꝝ sub obsequo ꝑ̄ncipum ꝑdi disse: hic ne erres: uerū accipe. Nomine ego cū ꝑ̄n cipib⁹ fui: re autem ꝑ̄ncipes mecū fuerūt. vnꝙ̄ me illoꝝ consilia ⁊ perraro conuiuia tenuerūt. Nulla mihi vnꝙ̄ ꝯditio ꝓbaretur que me uel modicuz a libertate ⁊ a studijs meis auerteret. Itaqꝫ cū pala tium omnes: ego uel nemus petebā: uel iter libros in thalamo quiescebā. Si dicā nullū diez perdidi: falsum dicam. multos ꝑdidi: utinā nō omnes: uel inertia q̄dam uel morbis corporis uel angoribus ai quos ꝓrsus euadere nullo ꝯtigit igenio. Quid iussu ꝑ̄ncipum ꝑdiderim iam audies. Nam ⁊ mi hi cum seneca rō ꝯstat impense. Semel Venetias missus pro negocio pacis inter urbē illam ac ianu am reformande hibernū in hoc mensem integrum exegi. Inde ad romanū ꝑ̄ncipē in extrema barba rie: heu collapsi spes impij refouentez. dicā recti⁹ deferentem pro ligustica pace tres estiuos mēses. deniqꝫ ad gratulandū Joanni francoꝝ regi britā nico tunc carcere liberato alios tres hibernos: ⁊ si enim in hijs tribus itineribus assidue solitis curis aium exercerem: q: tñ nec scribere erat nec affige re cogitata memorie ꝑditos dies uoco: ꝙ̄uis in ul timo dū italiā repeto ad Petrū pictauiensem stu diosum senem epl'am ingentem dictaui: de muta tione fortune que sero rediens defunctū illū reppe rit. Ergo ecce mēses septē sub obsequo ꝑ̄ncipū ami si. iactura ingens non inficior in tā breui vita. uti nam tñ non fuisset ingentior quā mihi adolescētie mee uanitas ⁊ occupatiōes superuacue peperere. Addis ad hec forte aliā nobis eē quā ueterib⁹ fue rit viuendi metam. fieriqꝫ posse ut qui hodie senes sunt: tunc iuuenes dicerent. hic qd aliud dicaz nisi ꝙ cuidā nuper iuriscōsulto hui⁹ studij quem cum ad deꝑ̄mendam ueterum industriam ⁊ excusandā ignauiam modernoꝝ: hoc in scholis dicere solituz accepissem: mandaui sibi per vnū e discipulis suis ne id ampli⁹ diceret ne iter doctos ipe idoctior ha beret. A duobus ⁊ eo amplius annoꝝ milibus cir ca humane vite spatium nulla mutatio facta est. Tres ⁊ sexaginta annos vixit Aristoteles. totidez Cicero: victurus amplius si impio atqꝫ ebrio pla cuisset Antonio: ⁊ ꝙ̄ multa iam ꝑ̄dem de sua cala mitosa ac precipiti senectute tractauerat. librumqꝫ de senectute ꝯscripserat quo cum amico communi ter uteret. Septuaginta vixit Ennius. totidē flac cus horatius. duos ⁊ qnquaginta Virgili⁹ nostra etiam etate breue tempus. At Plato vnū ⁊ octua ginta. Idqꝫ pro monstro habitū fertur ut ꝓpterea ꝙ ꝑfectissimā explesset etatem quasi qui supra ho minez esset sacrificatū ei ꝯstet a magis cum passim hodie nostris in urbibus: hec etatū spatia videa mus: ⁊ octogenarij ⁊ nonagenarij occurrant. nec miret quisꝙ̄ nec sacrificet. Si tu hoc loco mihi uľ Varronem obijcias: uel Catonē aliosqꝫ qui ad cē tesimum ꝑuenerunt annum: uel Gorgiam leonti num qui hos magno spatio supgressus est. Ego il lis quos opponā habeo: sed qm̄ obscura sunt noia vnuz pro multis obijciam Romualdum rauēnatē clarissimum heremitam qui nuꝑ inter maximos labores quos sibi pepererat amor Christi: in vigi lijs ac ieiunijs multis a qb⁹ qꝺ in te est me nunc tu ꝯsilio tuo abstrahis cētū ⁊ vigiti vite annos habu it. Quē articuluz idcirco scropulosius digesserim ne ꝑ̄ter illos ꝑ̄mos patres qui ab exordio rerū fuis se memorant: ⁊ qb⁹ ut ego existimo nullū penitus cōmertiū litterarū fuit: maiores alios nr̄os nobis viuaciores aut credas. aut ꝑ̄dices. plus illis fuit i dustrie nō plus vite: nisi q: vita sine industria non vita: sed segnis ⁊ iutilis mora est. ꝙ̄ꝙ̄ tu pplexita tē hāc caute paucissimis vͦbis euaseris. dicens ut etatis nulla sit questio eē posse cōplexionis: ⁊ for te aeris: aut ciboꝝ. uel hijs deniqꝫ uel alijs ex cau sis nō posse me qꝺ poterāt illi: ⁊ plane ꝯsentio. fa teorqꝫ sic eē: sed nō eque ꝯfiteor qꝺ hic iferį ad qꝺ oꝑositis accigeris argumētis. que tñ aliq̄ ex ꝑte hijs ipsis aduersa videātur. dicis eniz ⁊ ꝯsulis ut satis mihi sit: tuį ad lr̄am utor vͦbis carmine forsan eq̄s se Virgilium. soluto Tullium stilo: quod o si ueri tate inductus: ⁊ non amore seductus assereres. Addis me ex senatusconsulto more maiorum splē didissimum titulum ⁊ romane laurce rarum de cus adeptum: que eo pergunt: ut felici studio rum fructu auctus ⁊ equatus maximis ⁊ insigni

laborum premio honestatus deo ⁊ hominibus im portunus esse:iam desinam:parto contentus ⁊ uoti compos egregij:cui plane nil defuerit modo qđ tibi persuasit amor:aut uerum aut saltem omnibꝰ persuasum sit:ultro alienis testimonijs acquiescā ⁊ qui mos est publicus de me alijs credam:sed diuersum alijs videtur. Ante omnes mihi qui pfecto neminem eq̃sse me arbitror:nisi vulgus cui mlto malim semper ignotus esse q̃ sitis:laurea autē illa mihi imaturo eui:fateor atq; animi imaturis quidem texta frondibus obtigit:quam si fuissem maturior nō optassem:amant enim ut senes utilia sic iuuenes speciosa nec respiciunt finem. Et quid putas? Nil prsus scientie nil eloquentie illa mihi: inuidie autem infinitū attulit: ⁊ quietem abstulit sic inanis glie ⁊ iuuenilis audacie penas dedi: ex illo enim ferme omnes in me linguas ⁊ calamos acuere:semp signis erectis in acie stādū fuit:semp nūc ad dextram:nūc ad leuam insultantibꝰ obsistēdum ex amicis hostes mihi fecit inuidia:possem multa hic que te in admirationez agerēt memorare. Ad summam hoc mihi mea laurea prestitit ut noscerer ac uexarer. Sine qua qđ optimū vite genus quidam putant ⁊ quiescere poteram ⁊ latere. ¶ Supma mihi tue ratiocinationis ars videtur: ut q̃to diutius possim:viuere studeam. Ad gaudium amicoꝝ tueq; in pmis solatiū senectutis q: ut ais me tibi supstitez cupis:heu mihi hoc ⁊ simonides noster optauerat:heu iterum uoto nimiū efficaci:cum ipse mihi siqs humanis ordo foret in rebus supstes eē debuerit:optas idem ⁊ tu frater añ alios ⁊ amicoꝝ aliq piū uotū:uoto autē meo prorsus aduersum:opto ego uobis saluis mori: ⁊ post me relinquere quoꝝ in memoria ⁊ in vbis viuam: quoꝝ precibus adiuuer:a quibus amer:ac desiderer:pter enim ꝯscientie puritatem nullum reor solamen hoc gratiꝰ morienti. Qđ si ut hoc mihi forte suadeas tua illa facit opinio: qua me ualde vite auidū arbitraris longe falleris. Quomō ego viuere diu optez iter hos mores:ad quos puenisse ualde doleo: ⁊ ut sileā grauiora hos iter deformatos ⁊ obscenos habitus uanissimoꝝ hoium: de quibꝰ ⁊ scripto ⁊ vbo sepe nimiū queror:sed indignationem animi ac dolorem vbis explere nō ualeo:qui cum itali dicant: ⁊ in italia nati sint omnia faciūt ut barbari videant:eēntq; utinā barbari:ut meos ⁊ uerorū oculos italoꝝ taz turpi spectaculo liberarent:deus eos omnipotēs viuos ac mortuos male perdat qbus non est satis maioꝝ virtutes ac gliam ⁊ belli pacisq; artes oēs per ignauiā amisisse: nisi smonē atq; habitum patrium per amentiā dehonestent:ut non tm̄ patres nostros qui tempestiue hinc abierunt sed cecos quoq; felices iudicent: qui ista non vident. Ultimum rogas ut tibi ignoscā qui mihi ꝯsulere viuendiq; modū pscribere ausus sis:ut scilicet intētione animi vigilijsq; ⁊ laboribus ꝯsuetis abstineaz: ⁊ etatem fessam annis simul ac studijs pingui ocio ac sopore refoueā. Ego aūt nō ignosco:sed tibi gratias ago:tui ꝯsciꝰ amoris:qui te qđ in tuis non es:meis in rebus medicū facit. Tu potius mihi ut parcas queso:qui tibi nō paream: ⁊ sic tibi persuadeas me ⁊ si cupidissimus vite essem:qđ nō sum tamē si consilio tuo stem:aliquanto citius piturū:labor iugis ⁊ intentio pabulū animi mei sunt:cum qescere cepo atq; lētescere mox ⁊ viuere desinā:nosco ipe vires meas:nō suz idoneus ad reliquos labores ut soleo: legere hoc meum ⁊ scribere qđ laxari iubes leuis est labor:imo dulcis est requies:que laboꝝ grauiuz parit obliuionē. Nulla calamo agilior est sarcina. Nlla iucundior:uoluptates alie fugiunt ⁊ mulcēdo ledūt calamus ⁊ in manus sumptus mulcet: ⁊ depositus delectat ac pdest non dño suo tm̄:sed alijs multis sepe etiam abītibus:nōnunq; ⁊ posteris post annorū milia. Uerissime mihi videor dicturus oiuz terrestriū delectationum:ut nulla lřis honestior: sic nulla diuturnior: nulla suauior:nulla fidelior: nulla que per omnes casus possessorem suū tā facili apparatu:taz nullo fastidio comitet. Parce igit frater parce:tibi oia crediturus:hoc non credam. Quemcūq; me feceris:nihil est enim qđ non possit docti disertiq; viri stilus:mihi tm̄ enitēdū est si sum nihil ut siz aliqd:si sim aliqd:ut sim plusculū: ⁊ si eēm magnus qđ utiq; non sum:ut qua datum esset:fierem maior:ac maximus:an nō mihi liceret maximū illiꝰ imanis ⁊ barbari vbū usurpare? Cui cū suaderet ut iā satis magnꝰ nimio parceret labori. Ego vo inquit quo maior fuero eo plus laborabo:dignum vbū qđ non a barbaro diceretur. Hoc mihi igitur fixum est:q̃q; sim pcul ab inertibꝰ ꝯsilijs sequens ad te epla erit iudicio. Non ꝯtētꝰ eniz ceptis ingentibꝰ ad que breuis hec vita nō sufficit nec si esset duplicata sufficeret: nouos quotidie ⁊ externos aucupor labores.tm̄ somni ⁊ languide odiū est qetis. An tu vo forsitā non ecclasticū illđ audisti:cum ꝯsumauerit homo:tunc incipiet: ⁊ cū quieuerit tūc operabitur. Equidē nunc cepisse mihi videor: qcqd tibi:qcqd alijs videar hoc de me iudiciū meū est. Si hec inter vite finis adueniat: qui certe iā longinquus esse non pōt:optarē fateor me qđ aiūt vita pacta iuuētutē inueniret. Id q: ut sunt res non spero:opto ut legentē aut scribentē uel si Christo placuerit orantē uel plorātē mors ineniat. Tu uale mei memor ⁊ viue feliciter ac viriliter pseuera. Pataui.iiij. Kal.maias ad uespaz.

¶ Ad eūdē isignis obediētia ⁊ fides uxoria. Epi.IIII

Librū tuum quem nro materno eloquio ut opinor oli iuuenis edidisti. Nescio qdem vñ uel qualr ad me delatū vidi. Nā si dicaz legi:mentiar. Siquidem ipse magnus ualde: ut ad vulgus ⁊ soluta scriptus orone ⁊ occupatio mea maior: ⁊ tempus angustū erat. Idq; ipm ut nosti bellicis vndiq; motibus ingetum:a quibꝰ ⁊ si aio pcul absim nequeo tm̄ fluctuāte rep.nō moueri. Quid ergo? excucurri eū ⁊ festim viatoris in morē hic atq; hinc circūspiciēs:nec subsistēs aiaduerti alicubi librū ipm canū dentibꝰ lacescitū:tuo tm̄ baculo egregie tuaq; uoce defensuz. Nec miratus sum. Nā ⁊ vires ingenij tui noui: ⁊ scio exptꝰ eē hoium genꝰ ⁊ insolēs ⁊ ignauū qui qcqd ipsi ul nolūt uel nesciūt ul nō pñt in alijs rephendūt. Ad hoc vnū docti ⁊ arguti:sz eligues ad reliq.delectatꝰ suz ipo in trāsitu. Et si qd lasciuie liberioris occurreret excusabat etas tūc tua:dū id scriberes stilus idioma ipa quoq; rerū leuitas: ⁊ eoꝝ qui lecturi talia videbant. Refert eniz largiter qbꝰ scribas morūq; uarietate stili uarietas excusat. inter multa sane iocosa ⁊ leuia quedā pia ⁊ grauia depbendi:de qbꝰ tamē diffinitiue qd iudicē nō habeo ut qui nusq̃ totꝰ ibeseri. At qđ uere accidit eo more

Labor est ai pabulum

currentibus curiosius aliquanto quam cetera libri principium finemque prospexi: quorum in altero patrie nostre statum illius scilicet pestilentissimi temporis quod pre omnibus nostra etas lugubre ac miserum mundo vidit: meo quidem iudicio et narrasti proprie et magnifice deplorasti. In altero autem historiam ultimam: et multis precedentium longe dissimilem posuisti. Que ita mihi placuit meque detinuit: ut inter tot curas que pene mei ipsius immemorem me fecere: illam memorie mandare voluerim: ut et ipse eam animo quotiens vellem non sine voluptate repeterem: et amicis ut fit confabulantibus renarrarem si quando aliquid tale incidisset: quod cum brevi postmodum fecissem gratamque audientibus cognovissem: subito talis interloquendum cogitatio supervenit: fieri posse ut nostri etiam sermonis ignaros tam dulcis historia delectaret cum et mihi semper ante multos annos audita placuisset: et tibi usqueadeo placuisse perpenderem ut vulgari eam stilo tuo censueris: non indignam et fine operis: ubi rhetorum disciplina validiora quelibet collocari iubet. Itaque die quodam inter vari os cogitatus animum more solito discerpentes: et illis et mihi ut sic dixerim iratus vale omnibus ad tempus dicto calamum arripiens historiam ipsam tuam scribere sum aggressus: te haud dubie gavisurum sperans: ultro rerum interpretem me tuarum fore: quod non facile alteri cuicunque prestiterim. Egit me tui amor et historie: ita tamen ne horatianum illud poetice artis obliviscerer. Nec verbum verbo curabis reddere fidus interpres: historiam tuam meis verbis explicui. imo alicubi aut paucis in ipsa narratione mutatis verbis aut additis: quod te non ferente modo sed faventi fieri credidi: que licet a multis et laudata et expetita fuerit: ego rem tuam tibi non alteri dedicandam censui. Quam quidem an mutata veste deformaverim an fortassis ornaverim tu iudica: illinc enim orta: illuc redit: notus iudex: nota domus: notum iter: ut unum et tu noris: et quisquis hec leget tibi non mibi tuarum rationem rerum esse reddendam. Quisquis ex me queret: an hec vera sint: hoc est an historiam scripserim: an fabulam. respondebo illud crispi: fides penes auctorem meum scilicet Joannem sit. hec prefatus incipio. ¶ Est ad italie latus occiduum vesulus ex appennini iugis mons unus altissimus qui vertice nubila superans liquido sese ingerit etheri mons: suapte nobilis natura: sed padi ortu nobilissimus: qui eius e latere fonte lapsus: exiguo orientem contra solem fertur: mirisque mox tumidus incrementis brevi spatio decurso: non tantum maximorum unus amnium: sed fluviorum a Virgilio rex dictus liguriam gurgite violentus intersecat: dehinc emiliam atque flaminiam. Venetiamque discriminans multis ad ultimum et ingentibus ostiis in adriaticum mare descendit. Ceterum pars illa terrarum de qua primum dixi: que et grata planitie et interiectis collibus ac montibus circumflexis aprica pariter ac iucunda est: atque ab eorum quibus subiacet pedemontium nomen tenet: et civitates aliquot: et oppida habet egregia. Inter cetera ad radicem vesuli terra salutiarum vicis et castellis satis frequens: marchionum arbitrio nobilium quorundam regitur virorum. Quorum unus primusque omnium et maximus fuisse traditur Valterus quidam ad quem familie ac terrarum omnium regimen pertineret. Et hic quidem forma vires atque etate nec minus moribus quam sanguine nobilis et ad summam omnium ex parte vir insignis nisi quod presenti sua sorte contentus incuriosissimus futurorum erat. Itaque venatui aucupioque deditus: sic illis incubuerat ut alia pene cuncta negligeret: quodque in primis egre populi ferebant: ab ipsis quoque coniugii consiliis abhorreret. Id aliquandiu taciti cum tulissent tandem catervatim illum adeunt: quorum unus cui vel auctoritas maior erat vel facundia maiorque cum suo duce familiaritas. ¶ Tua inquit humanitas optime marchio hanc nobis prestat audaciam: ut et tecum singuli: quotiens res exposcit devota fiducia colloquamur: et nunc omnium tacitus voluntates: mea vox tuis auribus invehat non quod singulare aliquod habeam ad hanc rem: nisi quod tu me inter alios charum tibi multis indiciis comprobasti. Cum merito igitur tua nobis omnia placeant: semperque placuerint ut felices nos tali domino iudicemus: unum est quod si a te impetrari sinis teque nobis exorabilem prebes plane felicissimi finitimorum omnium futuri sumus: ut coniugio scilicet animum applices: collumque non liberum modo: sed imperiosum legitimo subicias iugo: idque quamprimum facias: volant enim dies rapidi: et quamquam florida sis etate continue tamen hunc florem tacita senectus insequitur morsque ipsa omni proxima est etati. Nulli muneris huius immunitas datur: eque omnibus moriendum est: utque id certum sic illud ambiguum quando eveniat. Suscipe igitur oramus eorum preces qui nullum tuum imperium recusarent. Querende autem coniugis studium nobis linque: talem enim tibi procurabimus que te merito digna sit: et tam claris orta parentibus: ut de ea spes optima sit habenda: libera tuos omnes molesta sollicitudine quesumus: ne quid humanitus tibi forsan accideret tu sine tuo successore abeas: ipsi sine notivo rectore remaneant. Moverunt pie preces animum viri: et cogitis inquit me amici ad id quod mihi in animum nunquam venit: delectabar omnimoda libertate que in coniugio rara est. Ceterum subiectorum mihi voluntatibus me sponte subicio et prudentie vestre fisus et fidei. Illam vero quam offertis querende curam coniugis remitto eamque humeris meis ipse subeo quid unius enim claritas confert alteri: sepe filii dissimillimi sunt parentum: quicquid in homine boni est non ab alio quam a deo est. Illi ergo et status et matrimonii mei sortes sperans de sua solita pietate commiserim. Ipse mihi inveniet quod quieti mee sit expediens ac saluti. Itaque quando vobis ita placitum est uxorem ducam: id vobis bona fide polliceor vestrumque desiderium nec frustrabor equidem: nec morabor: unum vos mihi versa vice promittite: ac servate: ut quamcunque coniugem ipse delegero: eam vos summo honore ac veneratione prosequamini: nec sit ullus inter vos qui de meo unquam iudicio aut litiget aut queratur: vestrum fuit mei animum quos novistis liberrimum iugo subiecisse coniugii mea sit iugi ipsius electio quecunque uxor mea erit illa: ceu romani principis filia domina vestra sit. Promittunt unanimiter ac lete nihil de futurum ut quibus vix possibile videretur optatum diem cernere nuptiarum: de quibus in diem certum magnificentissime reparandum: domini iubentis edictum alacres suscipere. Ita e colloquio discessum est: et ipse nihilominus eam ipsam nuptiarum curam domesticis suis imposuit: edixitque diem. ¶ Fuit haud procul a palatio

Oratio ad marchionem

villula paucoꝝ atqꝫ inopum incolarū: quoruȝ vni omnium pauperrimo Janicole nomen erat. Sed ut pauperum quoqꝫ tuguria non vnq̄ꝫ gratia celestis inuisit: vnica illi contigerat Griseldis nomine forma corporis satis egregia sed pulchritudie morū atqꝫ animi adeo speciosa: ut nihil supra: hec parco victu in summa semper inopia educata omnis inscia uoluptatis: nil molle: nil teneruȝ cogitare didicerat: sed virilis: senilisqꝫ animus virgineo latebat in pectore: patris senium inextimabili refouēs charitate. ⁊ pauculas eiꝰ oues pascebat: ⁊ colo interim digitos atterebat vicissimqꝫ domum rediēs oluscula ⁊ dapes fortune ꝯgruas ꝑparabat: durūqꝫ cubiculum sternebat: ⁊ ad summam angusto in spatio totum filialis obedientie ac pietatis officiū explicabat. Jn hanc virgūculam ualterus sepe illac transiens qn̄qꝫ oculos non iuuenili lasciuia: sȝ senili grauitate defixerat: ⁊ virtutem eximiam supra sexum supraqꝫ etatem quā vulgi oculis ꝯditionis obscuritas abscōdebat: acri penetrarat ītuitu: vnde effectum ut ⁊ uxorem habere qȯ vnq̄ꝫ an̄ uoluerat: ⁊ simul hāc vnam: nullamqꝫ aliam hēre disponeret. ¶ Jnstabat nuptiarum dies: vn̄ autē uētura sponsa esset nemo nouerat: nemo nō mirabaꝛ. Jpse interim ⁊ anulos aureos ⁊ coronas ⁊ balteos ꝯquirebat: uestes autem preciosas ⁊ calceos ⁊ eius generis necessaria omnia ad mensuram puelle alterius que statura sue persimilis erat preparari faciebat: uenerat expectatus dies: ⁊ cuȝ nullus sponse rumor audireꝛ admiratio omnium uehementer excreuerat: hora iam prādij aderat: iamqꝫ apparatu ingenti domus tota feruebat. Tum ualterꝰ aduentanti uelut sponse obuiam ꝓfecturꝰ domo egreditur: ꝓsequente virorum ⁊ matronarum nobiliuȝ caterua. Griseldis omnium que erga se pararētur ignara peractis que agenda domi erant aquā e lōginquo fonte cōuectans paternum limē intrabat: ut expedita curis alijs ad visendā domini sui spōsam cum puellis comitibus ꝓperaret: dum ualterus cogitabūdus incedens eamqꝫ compellās nomine ubi nam pater eius esset interrogauit: que cū illum domi esse reuerenter atqꝫ humilr̄ respondisset. Jube inqt ad me ueniat: uenientem seniculum manu prehensum parumper abstraxit: ac submissa uoce. Scio ait me Janicola carum tibi: teqꝫ hominem fidum noui: ⁊ quecūqꝫ mihi placeāt: uelle te arbitror: vnum tamen nominatim nosse uelim. An me quem dominum habes data mihi hac tua in uxorē filia generuȝ uelis. Jnopino negocio stupefactus senex obriguit: ⁊ vix tādeȝ paucis hiscēs Nihil inquit aut uelle debeo aut nolle: nisi quod placitum tibi sit: qui dominus meus es. Jngrediamur soli ergo inquit: ut ipsam de quibusdam interrogem te presente. Jngressi igitur expectāte ppl'o ac mirante puellam cura patris obsequiuȝ satagētem ⁊ insolito tanti hospitis aduentu stupidam inuenere: quā hijs v̇bis Ualterus aggrediꝛ. Et patri tuo placet inquit ⁊ mihi ut uxor mea sis. Credo idip̄m tibi placeat. Sed habeo ex te querere ubi hoc pactum fuerit: qȯ mox erit: an uolenti animo parata sis ut de omnibꝰ tecū mihi ꝯueniat ita ut in nulla vnq̄ꝫ re a mea uolūtate dissentias: ⁊ qcqd tecum agere uoluero sine ulla frontis aut v̇bi repugnantia te ex animo uolēte mihi liceat. Ad hec illa miraculo rei tremens. Ego mi domine inquit tāto honore me indignam scio: at si uoluntas tua siqꝫ sors mea est nihil ego vnq̄ꝫ sciens ne dum faciam sed etiam cogitabo qȯ ꝯtra animum tuum sit: nec tu aliquid facies: ⁊ si me mori iusseris qȯ moleste feram. Satis est inquit ille: sic in publicuȝ eductā populo ostēdens hec ait uxor mea hec domina nr̄a est: hanc colite: hanc amate: ⁊ si me charū habetis hanc charissimā habetote. ¶ Dehinc neqd reliquiarum fortune ueteris nouaȝ inferret in domum: nudari eam iussit: ⁊ a calce ad v̇ticem nouis uestibus indui: qȯ a matronis circūstantibus ac certatim sinu illam gremioqꝫ fouentibus uerecunde ac celeriter adimpletum est. Sic horridulam virginē indutam laceramqꝫ comam recollectam manibꝰ cōptamqꝫ pro tempore insignitam gemmis ⁊ corona uelut subito transformatam vix populus recognouit: quā ualterus anulo p̄cioso quem ad hūc usum detulerat solenniter desponsauit: niueoqꝫ equo impositam ad palatium deduci fecit: comitante ppl'o ⁊ gaudente ad hunc moduȝ nuptie celebrate: diesqꝫ ille letissimus actus est. ¶ Breui dehinc inopique sponse tm̄ diuini fauoris affulserat: ut non in casa illa pastoria: sȝ in aula imꝑatoria educata atqꝫ edocta uideretur: atqꝫ apud omnes supra fideȝ chara ⁊ uenerabilis facta eēt: vixqꝫ his ipsis qui illaȝ ab origine nouerant persuaderi posset ianicole nataȝ esse: tantus erat vite tantus morum decor: ea v̇borum grauitas ac dulcedo quibus omnium animos nexu sibi magni amoris astrinxerat. Jāqꝫ non solum intra patrios fines sed per finitimas quasqꝫ ꝓuincias suum nomen celebri preconio fama vulgabat: ita ut multi ad illam visendam viri ac matrone studio feruente concurrerent. Sic ualterus humili quidem sed insigni ac ꝓspero matrimonio honestatis summa domi in pace extra v̇o summa cuȝ gratia hominum viuebat: quodqꝫ eximiam v̇tutē tanta sub inopia latitantem tam perspicaciter dep̄hendisset vulgo prudentissimus habebatur. Neqꝫ v̇o solers sponsa muliebria tantum ac domestica: sed ubi res posceret publica etiaȝ obibat officia viro absente lites patrie nobiliumqꝫ discordias dirimens atqꝫ componens taȝ grauibus responsis tātaqꝫ maturitate ⁊ iudicij equitate ut omnes ad salutem publicam demissam celo feminam predicarent. Nec multum tempus effluxerat dum grauida effecta p̄mum subditos anxia expectatione suspendit: dehinc filiam enixa pulcherrimam: q̄ꝫuis filium maluissent tamen uotiua fecunditate non virum modo sed totam patriam letaȝ fecit. ¶ Cepit ut fit interim ualterum cum iam ablactata esset infantula mirabilis quedaȝ q̄ꝫ laudabilis doctiores iudicent: cupiditas sat expertā chare fidem coniugis experiendi altius: ⁊ iterum atqꝫ iterum retentandi. Solā igitur in thalamum se uocatam turbida frōte sic alloquitur. Nosti o Griseldis neqꝫ enim presenti fortuna te preteriti tui status oblitam credo. Nosti inq̄ꝫ qualr̄ in hāc domum ueneris. Mihi quidē chara satis ac dilecta es. At meis nobilibus non ita: presertim ex quo parere incepisti qui plebeie domine subesse animis ferunt iniqssimis. Mihi ergo qui cum eis paceȝ cupio necesse est: de filia tua non meo: sed alieno iudicio obsequi: ⁊ id facere quo nil mihi posset esse molestius. Jd enim v̇o te ignara nunq̄ꝫ fecerim. Uolo autem tuum mihi animuȝ accommodes: patientiamqꝫ illam pre-

ftes quā ab initio nr̄i ꝯiugij ꝑmisisti. Hijs auditis nec v̄bo mota nec vultu. Tu inquit nr̄ es dominus ⁊ ego ⁊ hec pua filia tu sumus. De rebus tuis igitur fac ut libet: nil placere enim tibi pōt quod mihi displiceat: nihil penit⁹ uel habere cupio ul̄ amittere metuo: nisi te hoc ipa mihi in medio cordis affixi: nunq̄ʒ inde uel lapsu temporis uel morte uellendum: omnia ꝑus fieri possunt q̄ʒ hic anim⁹ mutari. Letus ille responso sed dissimulans visu mestus abscessit: ⁊ post paululum vnum suorum satellitum fidissimum sibi: cuius opera grauioribus in negocijs uti cōsueuerat qd agi uellet edoctum ad uxorem misit: qui ad eam noctu ueniens: parce inquit o domina: neqꝫ mihi imputes quod coact⁹ facio. Scis sapientissima quid est esse sub dn̄is: neqꝫ tali ingenio predite q̄ʒuis inexperte dura parendi necessitas est ignota. Jussus sum hanc infantulam accipere atqꝫ eam hic sermone abrupto quasi crudele ministerium silentio exprimens subticuit: suspecta viri fama: suspecta facies: suspecta hora: suspecta erat oratio: quibus ⁊ si clare occisum iri dulcem filiam intelligeret nec lachrymulaʒ tamē ullā nec suspirium dedit: in nutrice quidem ne dum in matre durissimum. Sed tranquilla fronte puellulam accipiens aliquantulum respexit: ⁊ simul exosculans benedixit ac signum sancte crucis impssit: porrexitqꝫ satelliti: ⁊ uade ait quodqꝫ tibi dn̄s noster iniunxit exequere: vnum queso cura ne corpusculum hoc fere lacerent aut uolucres: ita tamē nisi tibi cōtrarium sit preceptum. Reuersus ad dominum: cum quid dictum quid ue responsum eēt exposuisset: ⁊ ei filiam obtulisset uehementer pr̄na animum pietas mouit: susceptum tamen rigorē ꝓpositi non inflexit. Jussitqꝫ satelliti obuolutam pānis ciste iniectam ac iumento impositam quieto oī quanta posset diligentia bononiam deferret ad sororem suam que illic comiti de panico nupta erat eamqꝫ sibi traderet alendā materno studio ⁊ charis moribus instruendam: tanta preterea occultādam cura: ut cuius filia esset a nemine posset agnosci. Juit ille ilico ⁊ sollicite qđ impositū ei erat impleuit. ⁋ Ualterus interea sepe vultum coniugis ac v̄ba considerans nullum vnq̄ʒ mutati animi ꝑpendit indicium: par alacritas atqꝫ sedulitas: solitum obsequiū: idem amor: nulla tristitia: nulla filie mentio: nunq̄ʒ siue ex ꝓposito siue incidēter nomē eius ex ore matris auditum. ⁋ Transiuerant hoc in statu anni quatuor dum ecce grauida iterum filium elegantissimum peperit. letitiam pr̄is ingentem: atqꝫ omnium amicorum: quo nutricis ab urbe post biennium subducto ad curiositatem solitā reuersus pater uxorem rursus affatur. Et oliʒ ait audisti populum meum egre nostrum ferre connubium: p̄sertim ex quo te fecundaʒ cognouere. Nū q̄ʒ tamen egrius q̄ʒ ex quo marem peperisti: dicūt enim ⁊ sepe ad aures meas murmur hoc peruenit. Obeunte igitur ualtero. Janicole nepos nostri dominabitur: ⁊ tam nobilis patria tali domio subiacebit. Multa quotidie in hanc sententiam iactantur in populis: quibus ego ⁊ quietis auidus: ⁊ ut uerum fatear mihi metuēs permoueor: ut de hoc infante disponam qđ de sorore disposui. Jd tibi prenuncio ne te inopinus ⁊ subituſ dolor turbet Ad hec illa: ⁊ dixi ait ⁊ repeto nihil possuʒ: seu uelle: seu nolle nisi quod tu: neqꝫ v̄o in hijs filijs quicq̄ʒ habeo preter laborem: tu mei ⁊ ipsorum dominus: tuis in rebus iure tuo utere: nec cōsensuʒ meum queras: in ipso enim tue domus introitu ut pānos: sic ⁊ uoluntates affectusqꝫ meos exui tuos idui: quacūqꝫ ergo de re quicquid tu vis ego etiam uolo: nempe que si future tue uoluntatis eēʒ p̄scia ante etiam quicquid id eēt: ⁊ uelle ⁊ cupere inciperem q̄ʒ tu uelles nunc animum tuum quem preuenire non possum libens sequor: fac sentiam tibi placere ꝙ moriar: uolens moriar: nec res ulla deniqꝫ nec mors ipsa nostro fuerit par amori. Admirans femine constantiam: turbato vultu abijt: confestiqꝫ satellitem olim missum ad eam remisit: qui multum excusata necessitate parendi multumqꝫ petita uenia: siquid ei molestum aut fecisset aut faceret: quasi immane scelus acturus poposcit infantem. Jlla eodem quo semper vultu qualicūqꝫ animo filium forma corporis atqꝫ indole non matri tm̄ sed cunctis amabilem in manus cepit: signansqꝫ eum signo crucis ⁊ benedicens ut filiam fecerat: ⁊ diuticule oculis inherens atqꝫ deosculans nullo penitus signo doloris edito petenti obtulit ⁊ tene inqt fac quod iussus es: vnum nunc etiam precor: ut si fieri potest hos artus teneros infantis egregij ꝓtegas a uexatione uolucrum ac ferarum. Cuʒ hijs mandatis reuersus ad dominum animum ei⁹ magis: ac magis in stuporem egit: ut nisi eam nosset amantissimam filiorum paulominus suspicari posset hoc femineum robur quadam ab animi feritate procedere: sed cum suorum omnium ualde nullus erat amantior q̄ʒ viri. Jussus inde bononiaʒ ꝓficisci: ⁊ illum tulit quo sororem tulerat: poterāt rigidissimo coniugi hec beniuolentie ⁊ fidei coniugalis experimenta sufficere. Sed sunt qui ubi semel inceperint non desinant: immo incumbant hereāntqꝫ proposito: defixis ergo in uxorem oculis an ulla eius mutatio erga se fieret contemplabatur assidue: nec ullam penitus inuenire poterat: nisi ꝙ fidelior illi indies atqꝫ obsequētior fiebat sic ut duorum non nisi vnus animus videretur: isqꝫ nō cōis amborum: sed viri dumtaxat vnius: uxor eniʒ per se nihil uelle ut dictum est: nihil nolle firmauerat. ⁋ Ceperat sensiʒ de ualtero decolor fama crebrescere ꝙ videlicet effera ⁊ inhumana duritie humilis penitentia ac pudore coniugij filios iussisset interfici. Nam neqꝫ pueri comparebant: neqꝫ ubinam gentium essent ullus audierat quo se ille vir alioqn clarus: ⁊ suis charus multis ifamem odiosumqꝫ reddiderat. Neqꝫ ideo trux animus flectebatur: sed in suscepta seueritate experiendiqꝫ sua dura illa libidine procedebat. Jtaqꝫ cuʒ iam ab ortu filie duodecimus annus elapsus esset nuncios romam misit qui simulatas inde lr̄as apostolicas referrent: quibus in populo vulgaretur dataʒ sibi licentiam a romano pontifice: ut pro sua ⁊ suaruʒ gētium quiete primo matrimonio reiecto aliam ducere posset uxorem. Nec operosum sane fuit alpestribus rudibusqꝫ animis quilibet psuadere. Que fama cum ad griseldis notitiam peruenisset tristis utputo sed ut que semel de se suisqꝫ de sortibus statuisset inconcussa constitit expectans quid de se ille decerneret cui se ⁊ sua cūcta subiecerat. ⁋ Miserat iam ille bononiam cognatumqꝫ rogauerat ut ad se filios suos adduceret: fama vndiqꝫ diffusa virginem illam sibi in coniugium adduci. Qđ ille

fideliter executurus puellam iam nubilem excellē
tem foꝛma:pꝛeclaroqꝫ conſpicuam oꝛnatu:germa
numqꝫ ſuū ſil' annum iam ſeptimū agētem ducēs
cum eximia nobilium comitiua ſtatuto die iter ar-
ripuit. ¶ Hec inter ualterus ſolito ut uxorem re-
tentaret ingenio doloris ac pudoris ad cumulum
in publicum adducte coram multis. Satis īquit
tuo coniugio delectabar:mores tuos non originē
reſpiciens. Nunc quoniaꝫ ut video magna omnis
foꝛtuna ſeruitus magna eſt:non mihi licet:qđ cui-
libet liceret agricole. Cogunt mei ⁊ papa conſentit
uxorem me alteram habere:iamqꝫ uxoꝛ in via eſt:
ſtatimqꝫ aderit. Eſto igitur foꝛti animo:danſqꝫ lo-
cum alteri ⁊ dotem tuam referens in antiquaꝫ do-
mum equa mente reuertere: nulla homi perpetua
ſoꝛs eſt. Contra illa. Ego inquit mi domīe ſemper
ſciui inter magnitudinem tuam ⁊ humilitatem me
am nullam eē ꝓpoꝛtionem:meqꝫ nunq̄ꝫ tuo nō di
cam ꝯiugio ſed ſeruitio dignaꝫ duxi. Inqꝫ hac do
mo in qua tu me dominam feciſti deum teſtoꝛ:aīo
ſemꝑ ancilla permanſi:de hoc igitur tempore quo
tecum multo cum honore longe ſupꝛa omne meri-
tum meum fui:deo ⁊ tibi grās ago:de reliquo pa-
rata ſum bono pacatoqꝫ animo paternam domum
repetere:atqꝫ ubi pueritiam egi ſenectutem agere
⁊ mori:felix ſemꝑ:atqꝫ honorabilis vidua que vi-
ri talis uxoꝛ fuerim. Noue coniugi uolens cedo:
que tibi utinam felix adueniat atqꝫ hinc ubi iucun
diſſime degebam qm̄ ita tibi placitum eſt non inui
ta diſcedā. at qđ iubes dotem meaꝫ mecum ut au
feraꝫ quale ſit video:neqꝫ enim excidit ut paterne
olim domus in limine ſpoliata meis tuis induta
ueſtibus ad te ueni:neqꝫ omnino alia mihi dos fu
it q̄ꝫ fides ⁊ nuditas:ecce igitur ut hanc ueſtē exuo
anulumqꝫ reſtituo:quo me ſubarraſti. Reliq anuli
⁊ ueſtes ⁊ oꝛnamenta quibꝰ te donante ad inuidiā
aucta eram in thalamo tuo ſunt. Nuda e domo pa
tris egreſſa nuda itidem reuertar:niſi ꝙ indignuꝫ
reoꝛ ut hic uterus in quo filij fuerunt quos tu ge-
nuiſti populo nudus appareat. Quāobrem ſi tibi
placet ⁊ non aliter oro atqꝫ obſecro ut in ꝑciuꝫ vir
ginitatis quā huc attuli:quāqꝫ non refero:vnicaꝫ
mihi camiſiam linqui iubeas earum quibus tecuꝫ
uti ſoleo: qua uentrem tue quondam uxoris ope-
riam. Abūdabāt viro lachꝛyme ut ꝯtineri amplꝰ
iam non poſſet. Itaqꝫ faciem auertens ⁊ camiſiaꝫ
tibi vnicā habeto uerbis tremētibꝰ, vir exꝓſſit. Et
ſic abijt illachꝛymans:illa coram cunctis ſeſe exu
ens ſolā ſibi retinuit camiſiā:qua ꝯtecta nudo ca-
pite pedibuſqꝫ nudis corā cūctis egredit̄ atqꝫ ita
ꝓſequentibꝰ multis ac flentibus foꝛtunāqꝫ culpā-
tibus ſiccis vna oculis ⁊ honeſto ueneranda ſilen
tio ad paternam domum remeauit. ¶ Senex qui
has filie nuptias ſemper ſuſpectas habuerat:neqꝫ
vnq̄ꝫ tantam ſpem mēte conceperat:ſemperqꝫ hoc
euenturum cogitauerat ut ſatietate ſponſe taꝫ hu-
milis exoꝛta domo illam quandoqꝫ vir tantus ⁊
more nobilium ſuperbus abijceret: tunicam eius
hiſpidaꝫ: ⁊ attritam ſenio:abditā parue domus in
parte ſeruauerat. Audito ergo non tam filie tacite
redeuntis q̄ꝫ comitum ſtrepitu occurrit in limine:
⁊ ſeminudā antiq̄ ueſte cooꝑuit. Māſit illa cū pa
tre paucos dies eq̄nimitate atqꝫ humanitate mira
bili. Ita ut nullum in ea ſignū animi triſtioris:nul
lum ueſtigium foꝛtune pꝛoſperioris extaret:quip
pe cum in medijs opibus inops ſemper ſpiritu vi-
xiſſet atqꝫ humilis. Iam panicꝰ comes ꝓpinqua-
bat ⁊ de nouis nuptijs fama vndiqꝫ frequēs erat:
ꝑmiſſoqꝫ vno ex ſuis diem quo ſalutias ꝑuēturus
eſſet acceperat. pꝛidie igitur ualterus ad ſe griſel-
dam euocans deuotiſſime uenienti:cupio ait ut pu
ella cras huc ad pꝛandium uētura magnifice exci
piat̄: viriqꝫ ⁊ matrone qui ſecum ſunt ſimulqꝫ ⁊ nr̄i
qui ꝯuiuio intererūt:ita ut locoꝝ ⁊ ḣoꝝ̄umqꝫ honoꝛ
īteger ſingulis pꝛo dignitate ſeruet̄:domi tn̄ femi-
nas ad hoc opus idoneas non habeo: pꝛoinde tu
q̄ꝫuis ueſte inopi hanc tibi que mores meos noſti
optime ſuſcipiendorum locandorumqꝫ hoſpitum
curam ſumes. Non libenter modo inquit illa ſed
cupide ⁊ hec ⁊ quecūqꝫ tibi placita ſenſero faciam
ſemper. Neqꝫ in hoc vnq̄ꝫ fatigaboꝛ aut lenteſcaꝫ
dum ſpiritus huius reliq̄ ulle ſupererunt: ⁊ cum
dicto ſeruilia mox inſtrumenta coꝛripiens domuꝫ
uerrere:mēſas inſtruere:lectos ſternere:hoꝛtariqꝫ
alias ceperat ancille in moduꝫ fideliſſime. ¶ Pꝛo
xime lucis hora tertia Comes ſuperuenerat. Cer-
tatimqꝫ omnes ⁊ puelle ⁊ germani infantis mores
ac pulchꝛitudinem mirabantur. Erantqꝫ qui dice-
rent pꝛudenter ualteruꝫ ac feliciter permutaſſe:ꝙ
⁊ ſponſa hec tenerioꝛ eſſet ⁊ nobilioꝛ: ⁊ cognatus
tam ſpecioſus accederet. Sic feruente cōuiuij ap
paratu ubiqꝫ ꝑſens omniumqꝫ ſollicita griſeldis
nec tanto caſu deiecta animo:nec obſolete ueſtis
pudore ꝯfuſa:ſed ſereno vultu ītrāti obuia puelle
flexo poplite ſuilē in modū:vultuqꝫ demiſſo reue
rēter atqꝫ humil'r. Bn̄ uenerit dn̄a mea inquit:de
hic ceteros dū ꝯuiuas leta facie ⁊ ḣoꝝ mira ſua-
uitate ſuſcipet: ⁊ imenſam domum multa arte diſ-
poneret:ita ut omnes ⁊ pꝛeſertim aduene vnde ea
maieſtas moruꝫ atqꝫ ea pꝛudentia ſub tali habitu
uehementiſſime mirarentur:atqꝫ ipſa in ꝑmis pu-
elle pariter atqꝫ infantis laudibꝰ ſatiari nullo mo-
do poſſet:ſed viciſſim modo virgineam modo in-
fantilem elegantiam pꝛedicaret. Ualterus eo ipſo
in tempore quo aſſidendum menſis erat in eā uer-
ſus:clara uoce coraꝫ oībꝰ q̄ſi illudēs. Quid tibi vi
det̄ inq̄t griſeldis de hac mea ſpōſa? ſatis pulchꝛa
atqꝫ honeſta eſt? plane ait illa nec ꝓulchꝛioꝛ ulla:
nec honeſtioꝛ inueniri poteſt:aut cum nulla vnq̄ꝫ:
aut cum hac tranquillam agere poteris ac felicem
vitam:utqꝫ ita ſit cupio ⁊ ſpero:vnum bona fide te
pꝛecoꝛ ac moneo ne hanc illis aculeis agites qui-
bus alteram agitaſti. Nam ꝙ ⁊ iunioꝛ ⁊ delicatius
enutrita eſt pati quantum ego auguroꝛ nō ualeret
Talia dicentis alacritatem intuens atqꝫ ꝯſtantiaꝫ
totiens tamqꝫ acriter offenſe mulieris examinans
⁊ indignam foꝛtem non ſic merite miſeratus ac fer
re diutius non ualens. Satis inquit mea Griſel-
dis cognita ⁊ ſpectata mihi fides eſt tua:nec ſub ce
lo aliquem eſſe puto:qui tanta coniugalis amoris
experimenta perceperit. Simul hec dicēs charaꝫ
coniugem leto ſtupore perfuſam ⁊ uelut e ſomno
turbido experrectam cupidis ulnis amplectitur:
⁊ tu ait ſola uxoꝛ mea es. Aliam nec habui: nec
habebo. Iſtā autem quam tu ſponſaꝫ meam reris
filia tua eſt:hic qui cognatus meus credebatur:tu
us eſt filius:que diuiſim perdita videbāt̄ ſimul
omnia recepiſti. Sciant qui contrarium credidere
me curioſum atqꝫ experientem eſſe non impium:
pꝛobaſſe coniugem non damnaſſe:occultaſſe filios

non mactasse:hec illa audiens pene gaudio exanimis ⁊ pietate amens iucundissimisqꝫ cum lachrymis suorum pignorum in amplexus ruit:fatigatqꝫ osculis pioqꝫ gemitu madefacit. Raptimqꝫ matrone alacres ac fauentes circūfuse vilibus exutā suis solitis uestibus induunt exornantqꝫ: plaususqꝫ letissimus ⁊ fausta omnium v̓ba circūsonant.multoqꝫ cum gaudio ⁊ fletu ille dies celeberrimus fuit:celebrior quoqꝫ q̄ꝫ dies fuerat nuptiarū. Multosqꝫ post per annos ingenti pace concordiaqꝫ vixere: ⁊ ualterus inopem socerum quem hactenus neglexisse visus erat ne qn̄ concepte animo obstaret experientie suam in domum translatum in honore habuit:filiam suam magnificis atqꝫ honestis nuptijs collocauit:filiumqꝫ sui dominij successorē liquit: ⁊ coniugio letus ⁊ sobole. ¶ Hanc historiā stilo nunc alio retexere visum fuit:non taꝫ ideo ut matronas nostri temporis ad imitandam huius uxoris patientiaꝫ:que mihi vix imitabilis videtur q̄ꝫ ut legentes ad imitandam saltem femine ꝯstātiam excitareꝫ:ut qꝺ hec viro suo prestitit hoc prestare deo nostro audeant:qui licet ut Jacobus ait ap̄ls intentator sit malorum ⁊ ipse neminem temptet. Probat tamen ⁊ sepe nos multis ac grauibꝰ flagellis exerceri sinit:non ut animum nr̄m sciat: quem sciuit anteq̄ꝫ crearemur:sed ut nobis nostra fragilitas notis ac domesticis indicijs innotescat. Abūde ego ꝯstātibus viris ascripseri:q̄sq̄s is fuerit qui pro deo suo sine murmure patiat̄ qꝺ ꝓ suo mortali cōiuge rusticana hec muliercula passa est.

¶ Ad eundem de reliquijs superioris epistole: ⁊ de imponendo iam tandem finem huic epistolari stilo. Epistola.IIII.

[a] Rsit amor tui ut scriberem senex qꝺ iuuenis vix scripsissem:nescio an res ueras an fictas que iam non historie sed fabelle sunt ob hoc vnum ꝙ res tue ⁊ a te scripte erant:q̄ꝫuis hoc ꝓuidēs fidem rerum penes auctorem:hoc est penes te fore sim p̄fatus. Et dicā tibi quid de hac historia ego q̄ꝫ fabulam dixisse malim mihi contigerit:legit eam primum communis amicus patauinus vir altissimi ingenij multiplicisqꝫ notitie: ⁊ cum ep̄le medium vix transisset subito fletu ꝓuentus substitit:post modicum v̓o cum in manus eam resumpsisset firmato animo perlecturus:ecce iteꝝ quasi ad condictum rediens lecturam gemitus interrumpit. Fassus itaqꝫ se non posse procedere eaꝫ vni suorum comitum docto satis viro legendā tradidit. Qꝺ accidens quorsum alij traherent incertum habeo:ego in optimam partem traxi mitissimumqꝫ viri animum intellexi:uere eniꝫ homo humanior quem ego quidem nouerim nullus est. Redijt illo flente ac legente ad memoriam satyricum illud:mollissima corda humano generi dare se natura fatetur:que lachrymas dedit:hec nr̄i pars optima sensus. Post tempus amicꝰ alter nr̄ ueronēsis:sunt eniꝫ nobis ut reliqua sic amici etiam communes audito qd alteri interlegendum accidisset eandem legere optauit. Gessi morem ingenioso ⁊ amico viro:legit eam totam:nec alicubi substitit: nec frōs olductior nec uox fractior nec lachryme: nec singultus interuenere: ⁊ in finem. Ego etiā inquit flessem. Nam ⁊ pie res ⁊ v̓ba rebus accommodata fletum suadebant:nec ego duri cordis suꝫ:nisi ꝙ ficta omnia credidi ⁊ credo. Nam si uera eēnt que usq̄ꝫ mulier uel romana uel cuiuslibet gentis hanc griseldim eq̄tura sit:ubi queso tantus amor coniugalis:ubi par fides:ubi tam insignis patientia atqꝫ constantia:hijs tunc ego nil respondi ne rē a iocis amiciqꝫ colloquij festa dulcedie ad acrimoniam disceptationis adducerem. Erat autem prona responsio. Esse nōnullos qui quecūqꝫ difficilia eis sint impossibilia omnibus arbitrentur:sic mensura sua omnia metientes ut se omnium primos locent:cum tamen multi fuerint forte ⁊ sint quibꝰ essent facilia que vulgo ip̄ossibilia viderent̄. Quis est enim exempli gr̄a:qui non curium ex nostris ⁊ mutium ⁊ decios:ex externis auteꝫ codrum ⁊ philenes fratres:uel quoniam de feminis sermo erat quis uel portiam uel hipsicratheam uel alcestum ⁊ harum similes non fabulas fictas putet?atqui historie uere sunt. Et sane qui pro alio vitam spernit:qꝺ non spernere quid non pati possit non intelligo. ¶ Ceterum ⁊ illam ⁊ alteram duas magnas ep̄las ad te non peruenisse nunc sentio. Sed quid faciam?pati oportet. Jndignari licet nō ulcisci:apparuit ecce per cisalpinam galliam tediosissimum hoc hominum genus:custodes passuum:immo pestis nunciorum qui lr̄as apertas introspiciāt ⁊ morosissime contemplentur:qꝺ dn̄oruꝫ forsan iussus excusat:qui sibi omnium ꝯscij trepida ac sup̲ba vita de se ⁊ contra se omnia dici putant atqꝫ oīa nosse uolunt. Jllud nihil excusat ꝙ si quid in lr̄is ip̄is inueniunt qꝺ aures asininas mulceat:solebant q̄dā in transcribendo tempus terrere: ⁊ nuncios detinere:nunc crescente licentia ut digitis suis parcant abire illos iubēt sine lr̄is:quodqꝫ grauissimū tedij genus est:hic illi maxime faciunt:qui nihil intelligunt similes hijs quoruꝫ ampla ⁊ preceps gula est: ⁊ lenta digestio qui male ualitudini proximi sint oportet. Jmportunitatum taliuꝫ nemo me stomachātior:nullus impatiētior:ita ut sepe me a scribendo diuerterint:sepe quo scripserim dolere coegerint:qn̄ ꝯtra hos predones lr̄arum nulla vindicte alterius patet occasio turbatis omnibꝰ ⁊ reip. libertate pessūdata. Sane huic tedio accedit etas ⁊ lassitudo rerum pene omnium scribendiqꝫ nō satietas modo:sed fastidium:quibus iunctis inducor ut tibi amice ⁊ omnibus quibus scribere soleo qꝺ ad hunc ep̄larem stilum attinet ultimum.uale dicam:tam ne usqꝫ in finem me qꝺ diutius iaꝫ fecerunt a meliori studio scripture fragiliores impediant:q̄ꝫ ne ad horum nebulonum manus ineptissimas scripta nostra perueniant quoꝝ sic salteꝫ ab iniurijs tutus ero. Si quando uel tecum uel cum alijs scripto opus sit:sic scribam ut intelligar non delecter. ¶ Promiseram memini in quadam ordinis huius ep̄la me deinceps in ep̄lis breuiꝰ scripturum decliui iam temporis urgente penuria:ꝓmissum implere non ualui:multoqꝫ facilius ut itelligi datur silentium cum amicis est q̄ꝫ breuiloquium:tantus est ubi semel incepimꝰ ardor colloquēdi:ut facilius fuerit non cepisse q̄ꝫ frenare impetū cepti sermonis:sed promisi. None sat promissum implet qui plus prestat?Eram credo dum ꝓmitterem oblitus Catonis illud apud Ciceronē late notum:ꝙ natura ipsa loquacior est senectus. Ualete amici. Ualete ep̄le inter colles euganeos.vj.idus Junias.1373.

¶ Explicit liber decimusseptimus.

¶ Incipit liber decimusoctauus. Ad posteritatem: originem: conuersationem morumq; ꝛ studiorum suorum successus explanantis: Epistola.

F Rancifcus Petrarcha: Posteri tati: Salutē. Fuerit tibi forsā de me aliquid auditu; : q̄;q̄; ꝛ hoc dubium sit an exiguum ꝛ obscu rum longe nomen seu locorū seu temporum peruenturum sit. Et illud forsitā optabis: nosse quid hoīs fuerim: aut quis operum exitus meorū: eorū maxime quoru; ad te fama peruenerit: uel quorū tenue nomē audieris? Et de primo qdē uarie erūt hoīu; uoces. Ita enim ferme qsq; loquit̄: ut ipellit nō ṽitas sed uoluptas: nec laudis nec infamie mo dus est. Uestro de grege vnus: fui aute; mortalis homuncio: nec magne admodum nec vilis origi nis: familia (ut de se ait August⁹ Cesar) antiqua. Natura quidem nō iniquo neq; inuerecundo ani mo: nisi ea cōsuetudo contagiosa nocuisset: Adole scentia me fefellit: iuuenta corripuit: senecta aute; correxit: experimentoq; perdocuit ueru; illud qŏ diu ante perlegeram: Quonia; adolescentia ꝛ uo luptas uana sunt: Immo etatu; temporumq; om nium conditor: qui miseros mortales de nihilo tu midos: aberrare sinit interdum: ut peccatorū suo rum uel sero memores sese cognoscant. Corpus iu ueni nō magnaru; virium: sed multe dexteritatis obtigerat. Forma non glorior excellenti: sed que placere viridioribus annis posset. Colore viuido inter candidum ꝛ subnigrum: uiuacibus oculis: ꝛ visu per longum tempus acerrimo: qui preter spe; supra sexagesimum etatis annum me destituit: ut indignanti mihi ad ocularium confugiendum eēt auxilium. Tota etate sanissimum corpus senectus inuasit: ꝛ solita morborum acie circūuenit. Hone stis parentibus Florentinis origine: fortuna me diocri: ꝛ (ut uerum fatear) ad inopiam uergente: sed patria pulsis: Aretij in exilio natus sum: anno huius etatis ultime: que a Christo icipit. 1304. die lune ad auroram kalendas Augusti. Diuitiarum contemptor eximius: non q̄ꝛ diuitias non optare; sed labores curasq; odera;: opum comites insepa rabiles. Non ut ista cura esset lautarum facultas epularum. Ego autem tenui victu ꝛ cibis vulgari bus vitam egi letius: q̄; cum exquisitissimis dapi bus omnes Apitij successores. Conuiuia que dr̄ (cu; sint comessationes: modestie ꝛ bonis morib⁹ inimice) semper mihi displicuerunt: laboriosum ꝛ inutile ratus sum ad hunc finem uocare alios: nec minus ab alijs uocari. Conuiuere autem cu; ami cis adeo iucundum: ut eorum superuentu nil gra tus habuerim: nec vnq̄; uolens sine socio cibū sum pserim. Nihil mihi magis q̄; pōpa displicuit. Nō solum q: mala ꝛ humilitati ꝯtraria: sed q: diffici lis ꝛ quieti aduersa est. Amore acerrimo sed vnico ꝛ honesto in adolescentia laboraui: ꝛ diutius labo rassem: nisi iam tepescentem ignem: mors acerba: sed utilis extinxisset. Libidinum me prorsus exp tem dicere posse: optarem quide;: sed si dicam mē tiar: hoc secure dixeri;: me q̄;q̄; feruore etatis ꝛ cō plexionis ad id raptum: vilitatem illam tamē sem per animo execratum. Mox ṽo ad quadragesimū annum appropinquans: du; adhuc ꝛ caloris satis esset ꝛ virium: non solum factum illud obscenum: sed eius memoriam omnem sic abieci quasi nunq̄; feminam aspexissem. Qŏ inter primas felicitates meas memoro: deo gratias agens: qui me adhuc integrum ꝛ vigentem tam vili ꝛ mihi semper odio so seruitio liberauit. Sed ad alia procedo. Sensi superbiam in alijs non in me: ꝛ cum paruus fueri; semper minor iudicio meo fui. Ira mea mihi perse pe nocuit alijs nunq̄;. Amicitiarum appetētissim⁹ honestarum ꝛ fidelissim⁹ cultor fui. Intrepide gl'i or: q: scio me uerum loqui: indignantissimi animi: sed offensarum obliuiosissimi beneficiorum ꝑme moris. Principu; ac regum familiaritatibus ꝛ no biliu; amicitijs usq; ad inuidiam fortunatus fui. Sed hoc est supplicium senescentium: ut suoru; se pissime mortes fleant. Maximi regum ꝛ mee eta tis amarunt ꝛ uoluerunt me: Cur autem nescio: ipi uiderint. Et ita cum quibusdam fui: ut ipsi quodā modo mecum essent: ꝛ eminentie eorum nullum te dium commoda multa perceperim. Mltos tamē eorum quos ualde amabam effugi: tantus fuit mi hi insitus amor libertatis: ut cuius uel nomē ipm libertati: uel illi esse cōtrarium uideretur: omni stu dio declinarem. Ingenio fui equo potius q̄; acuto ad omne bonum ꝛ salubre studium apto: ſ; ad mo ralem precipue philosophiam ꝛ ad poeticam pro no. Quam ipsam ꝓcessu temporis neglexi: sacris lr̄is delectatus: in quibus sensi dulcedinem abdi tam: quam aliqn̄ contempseram: poeticis lr̄is non nisi ad ornatu; reseruatis. Incubui vnice īter mul ta ad notitiam uetustatis: qm̄ mihi semꝑ etas ista displicuit: ut nisi me amor charoꝝ in diuersum tra heret: qualibet etate natus esse semper optauerim ꝛ hanc obliuisci nisus animo me alijs semper inse rere. Historicis itaq; delectatus sum: non min⁹ ta mē offensus eorum discordia: secut⁹ in dubio quo me uel ueri similitudo rerum uel scribētium traxit auctoritas: Eloquio ut quidam dixerunt claro ac potenti: ut mihi visum est fragili ꝛ obscuro. Neq; ṽo in communi sermone cum amicis aut cum fa miliaribus eloquentie vnq̄; cura me attigit: miror q̄; eam curam Augustu; Cesarem accepisse. Ubi autem res ipsa uel locus uel auditor aliter poscere visus est: paulo annisus sum: idq; q̄; efficaciter ne scio: eorum sit iudicium coram quibus dixi: Ego modo bene vixissem: qual'r dixissem: paruifacere; uentosa gloria est de solo uerborum splendore fa mam querere. Tempus meum sic uel fortuna uel uoluntas mea nunc usq; partita est. Primum illū vite annum neq; integrum Aretij egi ubi in lucem natura me protulerat: sex sequentes Ancise pater no in rure supra Florentiam quatuordecim passu um milib⁹: reuocata ab exilio genitrice octauū Pi sis: nonum ac deinceps in gallia transalpina ad le uam rhodani ripam: Auinio urbi nomen: ubi Ro man⁹ pontifex turpi in exilio Christi tenet eccl'iam ꝛ tenuit diu: licet ante paucos annos Urban⁹ qn tus eam reduxisse uideretur in suam sedem. Sed res ut patet in nihilu; redijt: ipso (qŏ graui⁹ fero) tunc etiam superstite ꝛ quasi boni operis peniten te. Qui si modicum plus vixisset: haud dubie sen sisset quid mihi de eius habitu uideret̄. Iam cala mus erat in manibus: sed ipse confestim gloriosu; principium ipsum cum vita destituit infelix: Q̄; fe liciter ante Petri aram mori: ꝛ in domo ꝓpria po tuisset: Siue enim successores eius in sua sede mā

fuissent: ⁊ ipse boni opis auctor erat: siue abijsset: ⁊ tanto ipsius clarior virtus: quanto illorum culpa conspectior. Sed hec longior atq; incidẽs est querela. Ibi igitur uentosissimi amnis ad ripam: pueritiam sub parentibus: ac deinde sub uanitatibus meis adolescentiam totam egi: non tamen sine magnis digressionibus: Namq; hoc tempore Carpẽtoras ciuitas parua ⁊ illi ad orientem proxima: quadriennio integro me habuit: inq; his duabus aliquantulũ grammatice: dialectice ac rhetorice quantum etas potuit didici: quantũ scilicet in scholis disci solet: quod quantulum sit charissime lector intelligis. Inde ad montem Pessulanum legũ ad studium profectus: quadriennium ibi alterum: inde Bononiam ⁊ ibi triennium expendi: ⁊ totum iuris ciuilis corpus audiui: futurus magni prouect⁹ adolescens: ut multi opinabantur si cepto insisterẽ Ego uo studium illud omne destitui: mox ut me parentum cura destituit: Non q2 legum mihi nõ placeret auctoritas: que absq; dubio magna est ⁊ Romane antiquitatis plena qua delector: sed q2 earũ usus nequitia hominum deprauatur. Itaq; piguit perdiscere quo inhoneste uti nollẽ: ⁊ honeste vix possem: ⁊ si uellem puritas inscitie tribuenda eẽt. Itaq; scdm ⁊ vigesimũ annum agens domum redij. Domum uoco Auinionense illud exilium: ubi ab infantie mee fine fueram. Habet enim consuetudo proximam vim nature. Ibi ergo iam nosci ego ⁊ familiaritas mea a magnis viris expeti ceperat Cur autem: nescire nunc me fateor ⁊ mirari: tũc eqdem non mirabar ut qui mihi more etatis oi honore dignissimus viderer: ante alios expetitus fui a Columnensium clara ⁊ generosa familia: que tunc romanam curiam frequentabat: dicam melius illustrabat: a quibus accitus ⁊ mihi nescio an ⁊ nunc sed tunc certe indebito in honore habitus: ab illustri ⁊ incomparabili viro Jacobo de columna lomberieñ. tunc episcopo: cui nescio an parem viderim: seu visurus sim: in Uasconiam ductus sub collib⁹ pyreneis estatem prope celestem: multa ⁊ domini ⁊ comitum iucũditate transegi: ut semper tempus illud memorando suspirem. Inde rediens sub fratre eius Joãne de columna Cardinale: mltos per annos non quasi sub domino: sed sub patre: immo ne id quidem: sed cum fratre amantissimo: immo mecum ⁊ propria mea in domo fui. Quo tempore iuuenilis me impulit appetitus: ut ⁊ Gallias ⁊ germaniam peragrarem. Et licet alie cause fingerent ut profectionem meam meis maioribus approbarem: uera tamen causa erat multa videndi ardor ac studium. In qua peregrinatione Parisius primum vidi: ⁊ delectatus sum inquirere: qd uerum: qd ue fabulosum de illa urbe narraret. Inde reuersus Romam adij: cuius vidende desiderio ab infantia ardebam: Et huius familie magnanimum genitorem Stephanum de Columna: virum cuilibet antiquorum parem: ita colui atq; ita sibi acceptus fui: ut inter me ⁊ quemlibet filiorum nil diceres interesse. Qui viri excellentis amor ⁊ affectus usq; ad vite eius extremum: uno erga me semper tenore permansit: ⁊ in me nunc etiam viuit: neq; unq; desinet nisi ego ante desiero. Inde etiam reuersus: cum omnium: sed in patris illius tediosissime urbis fastidium atq; odium naturaliter animo meo insitum ferre non possim: diuerticulum aliquod quasi portum querens: repperi uallem perexiguam: sed solitariam atq; amenam que Clausa dicitur: quindecim passuum milibus ab Auiniõe distantem: ubi fontium rex omnium Sorga oritur. Captus loci dulcedine: libellos meos ⁊ meipsum illic transtuli. Longa erit historia si pergam exeq: qd ibi multos ac multos egeri per annos. Hec est summa q2 qcqd fere opusculorum mihi excidit: ibi uel actum uel ceptum uel conceptum est. Que tam multa fuerunt: ut usq; ad hanc etatem me exerceant ac fatigent. Fuit enim mihi ut corpus: sic ingenium magis pollens dexteritate q̃ viribus. Itaq; multa mihi facilia cogitatu: que executiõe difficilia ptermisi. Hic mihi ipsa locorum facies suggessit ut Bucolicum carmen siluestre opus aggrederer ⁊ vite solitarie libros duos ad Philippum semper magnum virum: sed paruum tunc episcopum Caualliceñ. nunc magnum Sabineñ. episcopum Cardinalem: qui mihi iam solus omnium ueterum superstes: non me episcopaliter ut Ambrosi⁹ Augustinum: sed fraterne dilexit ac diligit. Illis in montibus uaganti: ferta quadam feria maioris hebdomade: cogitatio incidit ⁊ ualida: ut de Scipione Africano illo primo: cuis nomen mirum vnde a pma mihi etate charum fuit: poeticum aliquid Heroico carmine scriberem. Quod tunc magno ceptum impetu: uarijs mox distractus curis intermisi: sed subiecti de nomine Africe nomẽ libro dedi: Operi nescio qua uel sua uel mea fortuna dilecto multis anteq; cognito. Illis in locis moram trahẽti: dictu mirabile: vno die ⁊ ab urbe Roma senat⁹ ⁊ de Parisius Cancellarij studij ad me littere puenerunt: certatim me ille Romam: ille Parisius ad percipiendam lauream poeticam euocantes. Quibus ego iuuenſiliter gloriabundus: ⁊ me dignum iudicans: quo me dignum tanti viri iudicarent: nec meritum meum sed aliorum librans testimonia: parumper tamen hesitaui cui potius aurem darem. Super quo consilium Joannis de Columna Cardinalis supranominati per litteras experij Erat enim adeo vicinus: ut cum sibi sero scripsissem: die altero ante horam tertiam responsum ei⁹ acciperem. Cuius consilium secutus: Romane urbis auctoritatem omnibus preferendam statui: ⁊ de approbatione consilij eius: mea duplex ad illũ extat epistola. Iui ergo ⁊ q̃uis ego more iuuenũ rerum mearum benignissimus iudex essem: erubui tamen de meipso testimonium meum sequi: uel eorum a qb⁹ euocabar: quod proculdubio non fecissent: nisi me dignum oblato honore iudicassẽt. Unde Neapolim primum petere institui: ⁊ ueni ad illum summum ⁊ regem ⁊ philosophum Robertũ: non regno q̃ litteris clariorem: quem vnicum regem ⁊ scientie amicum ⁊ virtutis nostra etas habuit: ut ipse de me quod sibi visum esset censeret. A quo qualiter visus: ⁊ cui q̃ acceptus fuerim: ⁊ ipse nũc miror: ⁊ tu si noueris lector puto mirabere. Audita autem aduentus mei causa: mirum immodum exhilaratus est: ⁊ iuuenilem cogitans fiduciam: ⁊ forsitan cogitans honorem quem peterem sua gloria non uacare: q2 ego eum solum iudicem idoneũ e cunctis mortalibus elegissem. Quid multa? Post innumeras uerborum collationes uarijs de rebus: ostensamq; sibi Africam illam meã qua usq; adeo delectatus est: ut eam sibi inscribi

magno pro mūere poſceret. Quod negare nec po
tui: certe nec uolui. Super eo tandem pro quo ue-
neram certum mihi deputauit diem: ⁊ a meridie
ad ueſperam me tenuit. Et quoniam creſcente ma
teria: breue tempus apparuit: duobus proximis
diebus idem fecit. Sic triduo excuſſa ignorantia
mea: die tertio me dignum laurea iudicauit. Eam
mihi Neapoli offerebat: ⁊ ut aſſentirer precibus
etiam multis urgebat. Uicit amor Rome uenerā
dam tanti regis inſtantiam: Itaq̧ inflexibile ꝓpo
ſitum meum cernens: litteras mihi ⁊ nuncios ad
ſenatum romanum dedit: quibus de me iudiciū
ſuum magno fauore profeſſus eſt. Q̄d quidē tunc
iudicium regium: ⁊ multorum ⁊ meo in primis iu-
dicio conſonum fuit. Hodie ⁊ ipſius ⁊ meum ⁊ om
nium idem ſentientium iudiciū non probo. Plus
in eum ualuit amor ⁊ etatis fauor: q̄ꝫ ueri ſtudiū.
Ueni tamen ⁊ quamlibet indignus: tāto tamē fre-
tus fiſuſq̧ iudicio: ſummo cum gaudio romanoꝝ
qui illi ſolēnitati intereſſe potuerunt: lauream poe
ticam adhuc ſcholaſticus rudis adeptus ſum. De
quibus etiam ⁊ carmine ⁊ ſoluta oratione epiſtole
mee ſunt. Hec mihi laurea: ſcientie nihil: plurimū
v̓o queſiuit inuidie. Sed hec quoq̧ hiſtoria longi
or eſt q̄ꝫ poſcat hic loc⁹. Inde ergo digreſſus Par-
mam ueni: ⁊ cum illis de Corrigia viris in me libe
raliſſimis atq̧ optimis: ſed inter ſe male ꝯcordib⁹
qui tunc urbē illam tali regimine gubernabant: q̄-
le nec ante in memoria hominū habuerat ciuitas
illa: nec etate hac ut auguror habitura eſt: aliquan
tulum tempus peregi. Et ſuſcepti memor honoris
ſollicituſq̧ ne indigno collatus videretur: cū die
quodam in montana ꝯſcendens forte trans Entiā
amnem reginis in finibus: ſiluam que plana dicit̄
adijſſem: ſubito loci ſpecie ꝑcuſſus: ad itermiſſam
Africam ſtilū uerti: ⁊ feruore animi qui ſopitus vi
debat̄ excitato: ſcripſi aliq̄ꝫtulū die illo. Poſt con-
tinuis diebus quotidie aliq̄d: donec Parmam re
diens ⁊ repoſtam ac tranq̄llam nactus domū: que
poſtea empta nunc etiam mea eſt: tāto ardore op⁹
illud: non magno in tempore ad exitum deduxi: ut
ipſe quoq̧ nunc ſtupeam. Inde reuerſus ad fontē
Sorgie ⁊ ad ſolitudinem tranſalpinam redij: cum
iam quartum ⁊ triceſimum etatis annum poſt ter-
ga relinquerem: diuq̧ ⁊ Parme ⁊ Uerone v̓ſatus
⁊ ubiq̧: deo gratias: char⁹ habitus: multo ampli⁹
q̄ꝫ ualerem. Longū poſt tempus viri optimi ⁊ cu
ius neſcio an e numero dominorum quiſq̄ꝫ ſimilis
ſua etate vir fuerit: immo v̓o ſcio ꝙ nullus Iacobi
de Carrharia iunioris fame ꝑconio beniuolētiam
adeptus: nuncijs quoq̧ ⁊ lr̄is uſq̧ trans alpes qū
ibi eram ⁊ per Italiam ubicūq̧ fui multos per an-
nos tantis precibus fatigatus ſum: ⁊ in ſuam ſolli
citatus amicitiā: ut q̄ꝫuis de felicibus nil ſperarē:
decreueram tandem ipſum adire ⁊ videre quid ſi-
bi hec magni ⁊ ignoti viri tanta uellet inſtātia. Ita
q̧ ſero quidem Patauum ueni ubi ab illo clariſſi-
me memorie viro non humane tantū: ſed ſicut in
celum felices anime recipiuntur acceptus ſum: tā-
to cum gaudio tāq̧ ineſtimabili charitate ac pieta
te: ut q2 equare eam uerbis poſſe non ſpero: ſilētio
opprimenda ſit. Inter multa ſciens me clericalem
vitam a pueritia tenuiſſe: ut me non ſibi ſolum: ſed
etiam p̄rie artiꝰ aſtringeret: me canonicum Pa-
due fieri fecit. Et ad ſummam ſi vita ſibi lōgior fu
iſſet: mihi erroris ⁊ itinerum omniū finis erat: Sꝫ
heu nihil inter mortales diuturnum: ⁊ ſi q̄d dulce
ſe obtulerit: amaro mox fine concluditur. Biennio
non integro eum mihi ⁊ patrie ⁊ mundo cum dimi
ſiſſet deꝰ: abſtulit: quo nec ego: nec patria: nec mū
dus (non me fallit amor) digni eramus. Et licet fi-
lius ſibi ſucceſſerit prudentiſſimus ⁊ clariſſim⁹ vir
⁊ qui per paterna ueſtigia me charū ſemper atq̧
honoratum habuit: Ego tm̄ illo amiſſo cū quo ma
gis mihi preſertim de etate ꝯuenerat: redij rurſus
in gallias ſtare neſcius: Nō tam deſiderio viſa mi
lies reuidendi: q̄ꝫ ſtudio more egrorum loci muta
tione tedijs conſulendi.

¶ Finis Epiſtolarum rerum Senilium.

¶Incipit tabula librorum rerum senilium.

Finis.

¶ Epiſtola miſſa per dominum Franciſcum Petrar
chā dn̄o Andree Dandulo illuſtri Uenetꝫ. duci: vi
gēte bello inter Uenetos ⁊ Genuenſes. Ep̄la. I.

Taligd ad te ſcribā inclite dux: hinc
mea fides: hic humanitas tua ſugge-
rit. illinc rerū p̄ntiū ac tēpoꝝ ſtatꝰ co-
git. Hec qdē p̄ſtat ut loq uelis. hec ut
audeā. ille aūt ut tacē nequeā. Quis
eni ab amāte ſollicito ſilētiū regrat? Libtas amo-
ris v̄ecūdie frenuꝫ neſcit. Os lꝫ obſtruxerit rōnis
manus: ⁊ magnitudini rerū ſe ipareꝫ recognoſcēs
aius quieſcēdum tacendum ue denunciet. erūpet
tamen anxium pectus in uoces: non p̄egrinas ſen
tentias aut v̄ba uenabit̄. qcqd ad manū uenerit: qc
quid doloꝛ metuſq̄ꝫ ſuaſerint: loquet̄. feſtina trepi-
da: tumultuaria: ⁊ quod natura rerum fert ſimilli
ma mentis fluctibus exibit oratio. Id ſi nunq̄ꝫ ali
as: nūc mihi p̄ꝛeſertim euenire noueris. Moueoꝛ
equidem vir illuſtris ⁊ ualde permoueoꝛ: ⁊ ſi pꝛo
pꝛium affectus mei nomen exigis: permetuo fre-
mentes in circuitu pꝛocellas. ⁊ quos vndiq̄ꝫ cerni
mus reruꝫ motus. Sed ut totius humani gn̄is la
menta p̄teream: italicus homo ad italicaꝫ querelā
uenio. Surgitis nunc ad arma duo potētiſſimi po
puli: due florentiſſime urbes: duo ut dicam bꝛeui-
ter italie lumina. que ut mihi qdē videt̄ peroppoꝛ-
tune adeo hinc illinc: circuꝫ auſonij oꝛbis clauſtra
diſtribuit natura parēs. ut uobis ad arthon ⁊ ad
oꝛtum ſolis: illis ad meridiē ⁊ ad occaſum uerſis
uobis ſuperum: illis inferum mare frenātibꝰ: poſt
debilitatum inclinatumq̄ꝫ iam ne dicā pꝛoſtratuꝫ
pꝛoꝛſus ⁊ extinctū romanū imperiū: adhuc regi-
nam italiā q̄dripartitus oꝛbis agnoſceret. De qua
re ⁊ ſi quarūdam foꝛte gentium ſupbia in terris li
tē factura videat̄ in alto: certe nullius vnq̄ꝫ impu-
dentia controuerſiam mouebit. Ceterum ſi in uoſ-
metipſos: quod nedum ſpectare: ſed ominari hoꝛ-
reo: victritia nūc arma cōuertitis: haud dubie ue-
ſtris pꝛopꝛijs manibꝰ ſaucij perimus: ueſtris pꝛo-
pꝛijs manibus ſpoliati: ⁊ nomen ⁊ multis queſitū
laboribus imperium maris amittimꝰ. Ita tamen
ut quod ſepe al's malorum ſolamen habuimꝰ: non
p̄damus. Calamitatibus eniꝫ noſtris gaudere po
terunt hoſtes: ſed minime gloriari. Inter cūcta ni
mirū quibus angoꝛ aut terreoꝛ: nil magis q̄ꝫ intra
ctabiles animos ⁊ conſilia iuuenū paueſco. Igna
ra etas eſt: ac foꝛtune uolubilis inexperta: ⁊ cuius
impetu magna olim imperia coꝛruerunt. Omnia
ſibi que cupiunt pollicentur: eoq̄ꝫ ſepiſſime fallun-
tur. Ut enim uerum eſt quod ait apud Liuiuꝫ ille
clariſſimus bello vir. Non temere incerta caſuum
reputat: quem nunq̄ꝫ foꝛtuna decepit. Sic ⁊ quod
ſequitur uerum eſt. Nuſq̄ꝫ minus euentus reſpon
dere q̄ꝫ in bello. Falli pꝛoculdubio neceſſe eſt eos
quibus vnus dumtaxat: iſq̄ꝫ ſerenus ac trāquillus
foꝛtune vultus apparuit. Bifrons eſt eniꝫ. aliquā
toq̄ꝫ ſepius violenta q̄ꝫ mitis. Ideoq̄ꝫ letus audi-
ui: te res ambiguas ad ſenile ꝯſiliuꝫ reieciſſe. Hoc
pꝛudētiā moreſq̄ꝫ tuos decuit: quoꝝ grauitas atq̄ꝫ
maturitas: te in illa acie p̄mū fecit. cū adhuc in al-
tera ſis etate. Adoleſcētie ferocia: ſenio pꝛudētiaꝫ
aſcribūt. Ut nō imerito illi q̄ndā romane reipubli
ce magiſtri: quoꝝ virtuti nihil inacceſſum fuit: ſiue
ob honorem: ſiue ob ſilitudinē p̄ne ſollicitudinis
p̄res dicti: ob etateꝫ certe ſenatoꝝ nomē accep̄unt.

Qua cura iuuenibꝰ p̄mum mox etate nr̄a pueris
quoq̄ꝫ p̄miſſa: ex q̄ꝫ alto ceciderimꝰ utinā nō tā pu
blice notū foret. Sed de hoc alibi. Neq̄ꝫ eniꝫ leue
eſt dolori ac pudori ſimul obſequētē: ⁊ deflere p̄te
rita: ⁊ ueniētia p̄uidere: dare dāno lachꝛymas ⁊
p̄iculo cautionē. Ad id ergo q̄ uēturi metu cruci-
oꝛ reuertoꝛ. Sollicitū me fateoꝛ atq̄ꝫ attonitū me
habet: p̄ꝛie tue ſtatus. De te qd dicam? Cuius eni
gl'ie gratuloꝛ: ſi cōpatioꝛ labori parū ipſe mihi cō
ſentiam. Ingenio tuo nō cōpati non poſſum. Sen
tio nāq̄ꝫ qd iterſit iter armoꝝ ſtrepitū ⁊ pieriā q̄e
tē: q̄ꝫq̄ꝫ tenuiter inter martis tubas plectrū ſonet
apollinis. Quia v̄o nihil patrie negare potes: que
de te ſic in pace merita eſt: ut eā nec belli tedio nec
moꝛtis terrore dedereres. ſed relicto tantiſper eli-
cone ac feriantibus libellis: ſecutus es publici fa
ti viam ⁊ grati ciuis: ⁊ boni viri ⁊ egregij ducis of
ficio functꝰ es. Ita tn̄ ut armatus pacē cogites: pa
cē ames: atq̄ꝫ ita perſuaſum habeas: nullos te triū
phos clariores: nulla opimiora patrie ſpolia refer
re poſſe q̄ꝫ pacē. Libēter ubi de pace agit̄ (Hanni
balis v̄bo utoꝛ.) quo. ſ. ex ore bellicoſiſſimi viri: vi
tas ipſa videat̄ loquētis aduerſuꝫ ſtudijs teſtimo
niū extoꝛſiſſe. Is ergo ap̄d eūdem Liuiuꝫ qd ait?
Melioꝛ tutioꝛq̄ꝫ inq̄t certa pax q̄ꝫ ſp̄ata victoria.
Hoc ille vincendi deſiderio ardens: ⁊ qui pacē to
to oꝛbe turbauerat. Quid igit̄ amicus pacis? Nō
ne potiꝰ dicat. melioꝛ ſanctioꝛq̄ꝫ eſt certa pax q̄ꝫ cer
ta victoria? p̄pterea q̄ illa quietis claritatis ⁊ gr̄e
hec laboris ⁊ criminū ⁊ inſolētie plena eſt. Quid
aūt pace iucūdius? qd felicius? qd dulcius? Quid
v̄o ſine pace vita hominū niſi p̄iculū pauoꝛq̄ꝫ per-
petuus ac triſtis curaꝝ imoꝛtaliuꝫ officina? Que
nā iſta uoluptas oro eſt. ſub diuo p̄noctare claſſico
ſomnū frāgere. coꝛpꝰ loꝛica. atq̄ꝫ ut ait Maro. Ca-
nitiē galea pꝛemere: ferreis ſemp̄ vinclis artatum
mori ſubito. ⁊ que ultia viroꝝ foꝛtiū cura eſt ihu-
manū abici? Iuuat moꝛdaci ſollicitudīe: iuuat me
tu ⁊ odio miſerū coꝛ atterere: ⁊ his ſtudijs incer-
tū huius bꝛeuiſſime vite tp̄s ipendere? Siccine tu
tuꝫ eſt cum pelago ſimul ⁊ cum hoſte certare. hoc
eſt gemina pariter cum moꝛte luctari. Nemo eniꝫ
queſo uos fallat. cū aſperrima atq̄ꝫ inuictiſſima. ⁊
q̄ triſtius dico cū italica gente bellū geritis. Uti
nā inimice urbes uobis eēnt damaſcus aut ſuſis:
utinā mēphis potiꝰ aut Smirna q̄ꝫ Janua. utinā
aduerſus p̄ſas aut arabes: utinā aduerſus tracas
aut illiricos pugnaretis. Nūc v̄o qd agitis? Siq̄
latini nois reuerētia eſt: q̄s delere molimini fr̄es
ſunt. Et heu nō tantū apud thebas fraterne acies
ſed per italiā inſtruunt̄ amicis flebile: letum hoſti
bus ſpectaculū. Quis autem belli finis? ubi ſeu vi
ctores fueritis ſeu victi? Anceps eſt enim alea foꝛ-
tune. Neceſſe eſt ut alterum e duobus italie lumi
nibus extinguatur. obſcuret̄ alterū. De tāto enim
hoſte incruētam ſperare victoriā: vide ne nō tā ge
neroſe fiducie q̄ꝫ incurioſe dementie ſignū ſit. Sa
ne uos videritis viri magnanimi: ⁊ pꝛepotētes po
puli. Quod enim vni dico: dictū ambobꝰ itelligo.
niſi qꝛ ut ad te potiſſimū hec ſcripta p̄ueniāt: ⁊ de-
uota familiaritas que mihi cum virtutibꝰ tuis eſt:
⁊ ipſa locoꝝ vicinitas cauſaꝫ pꝛebuere. Uos inq̄ꝫ
videritis quoꝛſum pergatis animo. quis ſit iraruꝫ
modus. quis terminus odioꝝ. qd de ſalute p̄pꝛia.
quid deniq̄ꝫ: cuius nō parua poꝛtio pendet ex uo-

bis de statu publico cogitetis.modo ne illud exci-
dat:qđ nisi gliscentis belli ardor:fonte aliquo pie-
tatis extinguitur.de vulneribus que parantur:nō
numātinus aut penus:sed italicus sanguis fluet.
Et eorū qui siqua repentina vis ingruat:aut siqua
barbaries quod interdum : sed nunꝙ gratis ausa
est.fines nostros irrumpat:primi uobiscum arma
pro cōmunium fortunarum defensione suscipient:
qui simul pectora sua morti atq; hostilibꝰ telis obij
cient:qui ⁊ uestris tegentur: ⁊ uos clipeis ⁊ corpo
ribus suis tegent:qui profugos hostes classibꝰ pro
sequentur:pariter viuent:pariter morient̄ : pariter
pugnabunt:pariter triumphabūt.Tales igit̄ hos
viros propter leuis forsitan iracundie stimulos in
uadere: ⁊ ꝙꝙ ipune possis euertere:quid delecta
tionis habeat nō intelligo.Norūt fortasse melius
īcensi quorundam animi:qui supplicio amicorum
⁊ vindicta quarūlibet offensarum : more femineo
delectantur:profecto nec utile nec honestum:deni
q; nec humanū est.Satius est obliuisci iniuriā ꝙ
ulcisci. ⁊ inimicum placare ꝙ perdere.illum preci
pue cuius ⁊ merita precesserunt ⁊ si in gratiam re
dierit sequi possunt. Nempe si utrobiq; par labor
esset:tamen mansuetudo hominū est.feraruz rabi-
es.eaq; nō omnium sed ignobiliuz ⁊ quas sinistra
nāe manus attigit.Si igit̄ inter ꝯsulares tuos q̄s
plurimos grauissimosq; nō dubito:mea uox audi-
tur.non modo uenientem nō repelles pacem. sed
ultro illi obuiam ibis. ⁊ auidissime cōplexus iuen
tam:ut apud uos eternam maneat curabis.qđ fa-
cilius assequeris:si quicquid erit:sobriam uenerā-
damq; canitiem in consilij partez uoces. Illos au
di:qui ⁊ fortune ludos nosce: ⁊ amare rēpublicaz
didicerunt.Hijs enim dulcedo pacis est gratior:
qui cōtrarij amaritudinē pregustarūt.Ceteri ergo
tanꝙ pacis hostes a limine arceantur.Neq; enim
tamen illos admitto quibꝰ nulla sunt senectutis in
signia:preter rugas canos ⁊ caluitium ⁊ in curuū
tergum:nasiq; madentis infantiam. ⁊ cū uoce tre-
mētia mēbra.ut Satyricꝰ ait.Suas sibi aut equi-
dem inuidiosas dotes habeant.Nos enim nō pu-
tres querimꝰ sed maturos.Neq; rursus illos ex-
clude siq sunt:qui florētibus annis ai p̄occupaue-
rūt senectutē.Neq; qđ in te miror in alijs sperno.
Sicubi precor indoles affulserit.Non sum nesci-
us:ꝙtuz africanus meus adolescēs:afflicte reipu
blice:non manu solum sed cōsilio ꝓfuerit.Aut dū
secretum senatus celat papyrius pretextatus:quo
nam ioco matrē deluserit.quid pedagogo suo por
tiꝰ cato:qd seni anxio puer suasit alcibiades?Sed
mihi crede.perraruz genus hominū:quibꝰ tenera
etate contingat sape.Ubi sane tale aliquid: ⁊ pre-
gressum aios adolescentem videris.Nec enim isi-
cior fieri posse.senuz choris ascribito.Tu qui ⁊ cō
silij prima uox ⁊ rerū caput esse meruisti.hoc sem-
per tecū cogita:primas ad te ptes uel glorie uel in
famie pertinere.Ideoq; sopitis omnibus solus vi
gila.Neq; eniz quod illustribꝰ viris placet:par im
peratoris ⁊ militis labor est.Promptior ad actuz
uenit:quē maior premij pars impellit.Et ꝙꝙ mul
te ⁊ uarie sint premioruz species:ad quas pro ua
rietate effectuuz nō vniformiter inclinamur:haud
dubium tamen.quia nobilibus animis post virtu
tem:summum calcar est glīa.Hinc igit̄ excitatum
animum curis optimis exerce.Sunt aūt optime
cure de salute patrie:ut ait cicero.His igit̄ tibi nūc
in celum iter facturus assurge . teq; supra teipsum
erige.vide.circūspice.contēplare omnia. ⁊ felices
bellorum exitus cum infelicibus confer: ⁊ damna
cum cōmodis ⁊ gaudiuz cum merore.Et qm̄ ut di-
xi in causa pacis aptissimus testis est hannibal:di-
ligenter caue:ne ut ait ille;tot annoꝝ felicitatez in
vnius hore dederis discrimen.Quantis enim pu
tas laboribus hec collecta potentia est.ꝙtis gra-
dibus ad hoc fortune fastigium est ascensum?Per
uetusta si nescis gentis tue fama est.qđ pleriq; nō
putāt.multisq; aūt urbem cōditam seculis:nō ue-
netoꝝ modo:sed qđ magis mirabere:ueneti ēt du
cis clarum nomen inuenio.Qđ diligētius aduer-
tenduz est:ne virtutē casibꝰ: ⁊ tot annoꝝ ꝯsilio par
tum decꝰ:fortune uastaturos subdas imperio.Et
qm̄ ut sapientibꝰ visū est.nullo maiori ꝙ fame pre
cio virtus cōstat.optime ⁊ e republica te facturuz
noueris:si ubi res exigat:iactura etiā proprie lau-
dis bonū publicū redemeris.frementiq; turbe:tu
ta magis ꝙ speciosa consilia: ⁊ profutura potiꝰ ꝙ
placitura p̄bueris.Qđ enim eidem duci accidit:
⁊ cumulatior gloria: ⁊ cū admiratione oium amor
te publicus sequet̄.Que si ēt spes abesset.sentis tm̄
qd ꝟ tuti.qd glorie debeamꝰ.tantūq; inter eas ꝙ-
tum inter solidū corpus ⁊ inanē vmbram interesse:
⁊ pte ipm noueras: ⁊ a phis accepisti.Quāto aūt
cū dolore:ne qd oino tibi subtraham:audiuisse me
putas:recens uobis cū aragonum rege fedus ini-
tum?Ergo ne ab italis ad italos euertendos:bar-
barorum regum poscunt̄ auxilia?vnde infelix opē
speret italia.si parum est ꝙ certatim a filijs mater
colēda discerpitur.nisi ad publicū patricidiuz alie
nigene concitentur?Dicet aliqs.idem mali genus
prius ab hoste temptatum.Iam dixi. ⁊ si vnū allo
quor utrūq; redarguo.Quāto dignius fuerat ira-
rum detersa rubigine:a qua nō ullius amicitie sin-
ceritas:non fraternus amor:non suprema demum
parētis ac natoꝝ pietas prorsus imunis est:Uene
tos cū ianuensibꝰ vnum fieri:ꝙ formosum corpus
italie lacerari?uobis occidētaliū illis ut audio de-
xtras oriētalium tyrannoꝝ in partē furoris iplorā
tibus?O ferales ⁊ supuacuas cautelas.o maliuo
lentie genꝰ ultimum.qđ manu ꝓpria nō possis:ad
id circūspicere qđ irrites. ⁊ argumētum odij pre-
bente vicinia:vicinos scelerum subrogare . At qui
multarum hinc iniuriarum fluxere primordia.dū
indigno ⁊ nescio vnde ꝓdeunte:fastidio nostraruz
rerum:in admirationes rapimur externarum. ⁊ iā
pridem consuetudine pestifera:italicā fidem:bar-
barice perfidie post habemus.Insani qui in uenali
bus animis fidem querimꝰ:quā in proprijs fratri-
bus desperamus.Quo effectū est.ut iure optimo
in has calamitates inciderimus:quas sero iam ⁊
inefficaciter lamentamur. Postꝙ alpes ⁊ maria:
quibus nos menibus natura uallauerat: ⁊ interie
ctas obseratasq; diuino munere claustrorum ual-
uas:liuoris auaritie superbieq; clauibus aperien
das duximꝰ cimbris:hūnis:panonis:gallis:theu-
tonis:hispanis.Quotiēs illud pastoriuz maronis
flendo cecinimus.Barbarus hec tam culta noua-
lia miles habebit.Barbarus has segetes . en quo
discordia ciues perduxit miseros.Sed ut ad rem
redeam.quid uos deliberaturi sitis ignoro.Illud
scio.ꝙ in emulatione olim pari:sed cōditione lon-

ge impari: dum euertendi infeſtiſſimam athenarum urbem: lacedemonijs oblata eſſet occaſio: nec de potentia iam ſed de uoluntate ſola ſupereēt queſtio: e duobus grecie luminibus eruturos ſe alterū negauerunt. Preclariſſimuz ſane reſponſum: ⁊ priſca illa ſpartanorum digniſſimuz diſciplina. Quod ſi ex ore illorum ſonuit: quos victoriarum principandiqꝫ libidinis notat Plato. quid uobis mitiſſimis ac modeſtiſſimis viris viſū iri arbitror? Certe ego qui in tantis motib⁹ nō moueri nequeo: ut diuerſis affectibus amore. metu. ſpe: vnum pectus urgentibus: ſecumqꝫ certantibus pace animi careo: iuſta me reprehenſione curaturum credidi: ſi cum hij ſiluas in claſſem traherent: hij gladios acuerent ac ſagittas: illi muros ac naualia communerent: quod vnum mihi telorum genus erat: ad calamum confugiſſem: non belli auctor ſed ſuaſor pacis. Finem facere iādudum. cogito. nō ignarus quanto uerborum freno ubi deceat cum ſuperioribus colloquentem. ſed nullus eſt amore ſuperior. Ille te coget ad ueniam qui ad multiloquium me cogit. Hoc vnum in finem corā duorum populoruz ducibus affuſus ⁊ lachrymoſus obſecro. Infeſta manibus arma proijcite date dextras. miſcete oſcula. animos animis: ſignis ſigna coniungite. Sic nauigantibus oceanus ⁊ euxinij maris oſtia patebunt. nulluſqꝫ regum aut populoruz niſi uenerabundus occurret. Sic uos indus: ſic britānus ethiopſqꝫ permetuet. Sic thoprobanē: ſic fortunatas inſulas: fumoſamqꝫ ſed incognitaz tylem: ⁊ omnem auſtralem atqꝫ hyperboream plagam: ſecurus ueſter nauta tranſiliet. Modo inuicem tuti ſitis. nil aliunde trepidanduz eſt. Uale ducuz ac virorum optime. Pataui. xv. kal. aprilis. 1351.
Franciſcus petracus ueſter: ⁊ ueſtre reipublice deuotus.

¶ Reſponſio domini ducis predicti ad ultraſcriptā epiſtolam. II.

P Romiſſam diuqꝫ optatam epiſtolā de manu latoris libenter accepimus: quam deguſtare tm̄ ſed ⁊ poſtea legere proponebam⁹ ex commodo: ni ſtili ſublimitas procedere lōgius ſuaſiſſet. Qui q̄ꝫ diſertus fuerit: ex hoc ꝙ tāta dulcedine nos traxit: ⁊ tenuit. ut illam ſine dilatione non tantum delectati ſed gauiſi legerimus: indicatur. Mirabamur in ea vires animi precellentis: alti profunditatem ingenij: ⁊ redolentis facundie lenimentum. ⁊ dum hec concurrere cernim⁹: vix credere poſſumus: ut compoſitio tam virilis ⁊ ſancta: niſi e pectore ſacro defluerit. Decuit namqꝫ virum ſincerum: qui reliquit forum ⁊ curiaz: ut in ampliora preſenti uentureqꝫ profecturus etati ſecederet: pacis exordiri dictamina: ⁊ eloquentiam a celeſti numine preſtitam. Magna eſt enim admiratio copioſe ſapienterqꝫ dicentis. ⁊ difficile dictu: quāto pere cōciliet animos comitas affabilitaſqꝫ ſermonis: in ſalutē proximi exēplo Ciceronis ꝯuertere. Nouimus equidem nec poſſumus diffiteri vir optime: q̄ꝫ ſi ſuauis ⁊ dulcis trāquillitatis amenitas. ⁊ quo ad nos attinet humane ifirmitatis meminimus. ⁊ vim fortune: ac omnia quecūqꝫ peragim⁹: ſubiecta mille caſib⁹ eſſe ſcim⁹. Sed ſi philoſophica ⁊ quod preponi debuit diuina dirimantur conſilia: proſecutio iuſti belli quod gerim⁹ laudari q̄ꝫ reprehendi potius: ⁊ ſi ulla vis rationis exiſtit: ſeu quod mage credēduz eſt: deo noſtro queuis cura mortaliuz: exitus ſperari felices merito debuerūt. Quid eni infelicius eſt felicitate peccātiū? Quid amentius q̄ꝫ pati diu patientiaz virtutem inſignē: nō modo virtuoſos ſed vitioſos: ⁊ aduerſus penitus effectus producere? Sane maleficos viuere: ſeu impunitam laxare perfidiam: diuinis ⁊ humanis inſtitutis prohiberi didicimus. Secus imperante malitia: nedū premijs iuſtus carebit: ſed ſubiectis pedibus calcaretur iniuſtis. Cauſe noſtre iuſtitiam: ⁊ quantis opprobrijs ac demum acerbis laceſcitos iniurijs: improba Iani nequitia inuitos nos ⁊ renitentes ad querelam excuſſerit ſuperuacuum explicare credidimus. Cum ſatis vulgatum ⁊ notum minime dubitamus. Teſtis eſt deus: qui ⁊ ſecundos dedit ⁊ dabit euentus: ꝙ eos fraterna ⁊ ſincera dulcedine non tamen mutua relatione cōfouim⁹. Ut enim pretereuntes antiqua: noua ſectemur. libertatem precioſiſſimum boni genus nobis molliuntur eripere. ⁊ duz licita prohibent cogunt ad arma. ut merito ceſarianum illud occurrat. Arma tenēti omnia dat qui iuſta negat. Fratres ergo an domeſticos hoſtes iſtos uocemus: quoruz nulla peſtis magis efficax ad nocendum? Fuit virtus hec in romana republica. nec redarguendi ſunt taz uenerabilis imitatores exempli. ut viri fortes vicinum pernitioſumqꝫ hoſtem: acrioribus ſupplicijs q̄ꝫ remotum ⁊ acerbiſſimum cohercerent. Quamdiu patientia noſtra abuſi ſunt? q̄ꝫdiu nos furor eorum eluſit? Nullum ad finē ſeſe effrenata iactauit audacia. O utinaz famam italicā quā peuntē ſepius deploraſſe videmini: noſtris tm̄ tēporib⁹ inquinaſſent. Sed uetus eſt querela. q̄ꝫ obtenebratum ſit eoꝝ aſtutijs regine quaz dicitis diadema. Mare ſibi reddiderunt infeſtum. terrarum orbem exoſum. ⁊ inimicas ſingulas nationes. De quorū moribus breuem ſummaz accipio. qd̄ conuenire neqt cum alijs qui minime cū ſeipſo. Negetur forte uera ſint que ſupra deſcribimus: conuincemus ſi negari contigerint. Quo cognito. neminē extimam⁹ tam improbum: tam perditū: tamqꝫ mentis expertem: qui non iure per nos factum eſſe fateat̄. Plura dicenda forent. ſed omittim⁹ ut finē claudamus epiſtole. Bellum ita ſuſcepimus: ut nihil aliud q̄ꝫ pacem honorabilem patrie: que vita noſtra nobis eſt carior: querere videamur. ⁊ quemadmodum ſuperbe ac violēter nos agere ſi ſpernemur: placatū cedentēqꝫ hoſtē. ſic nunc cū prope ꝯfractuz reſiſtentem: ac tergiuerſantem traxerimus: nulla uerecundia ſumus obſtricti: ſi bella hos contra permittimus: qui pacem pati minime potuerunt. Uale viroruz peroptime. tibiqꝫ perſuade nobis eſſe chariſſimū: ſed multo fore chariorē: ſi nos ſepius recreare curaueris ſimilibus monimentis. Uenetꝭ. 22. Maij. 1351.

¶ Alia epiſtola dicti domini Franciſci ad dominuz ducem ſupradictuz: ſuper eadē materia. III.

N Il audies noui. nil inſolituz legeſ: ſed ea tātūmodo recognoſces: quib⁹ iaz ſepe aures tuas oculoſqꝫ laſſaui. Meminiſti enim credo clariſſime ducum: ante hoc ferme triennium cū iam duos preſtantiſſimos populos arma terrifica mars funeſtus induceret: prius tamen q̄ꝫ mare ceruleum ſanguine rubuiſſet: non mihi ſed italie metuens: in qua fateor mea quoqꝫ temporalis ſalus

includitur : q̃ longam ⁊ quanti amoris quanteq; sollicitudinis atq; formidinis plenam epistolã ad te misi. Cuius ⁊ si forte non meminisses. Neq; eni illam tanti facio:ut tali memoria digna sit:at saltẽ elegantissime grauissimeq; tue responsionis:obli- tus esse non potes. Cum v̾o iam bis acie decerta tum.iam hellespontiacum equor atq; tyrrenũ:ge- minis cladibus nostris infectum. ⁊ iam simillimũ ueri esset irarum flammas longo cruoris imbre lentescere.ab hoc nuper italorum maximo:fidelis heu sed iefficax tractator pacis ad te ciuesq; tuos missus:quibus nec dux usq̃ consultior : nec gens ulla tranquillior:quãta presens in consilio cui pre sides:quanta tecum solus in thalamo uerba feci: puto propter vicinitatem adhuc ut ita dixerim in auribus tuis sonet. Ne quicq̃ tamen. Nam ⁊ pro cerum tuorum: ⁊ quod mirum immodum stupeo: pectus etiam tuu; salubribus monitis precibusq; iustissimis belli feruor atq; armorum fragor ob- struxerant.reliquieq; ueterum irarum: ⁊ recentis memoria tumorq; victorie. Minimum nouum id quidem. Iracundia enim est ut ait Cicero inimica consilio.victoria autem natura insolens ⁊ superba est . Accesserat ab aquilone quedam nouarum re- rum aura pertenuis:que licet aduersus id quod in tendebant flaret:perfeceritq; quod timui.pace sit dictum tua:tantam tamen grauitatem auertere.ac saniora dissipare consilia non debebas . Quousq; enim miseri iniugules patrie ⁊ in publica; necem: barbarica circunspiciemus auxilia? Quousq; qui nos strangulent precio conducemus ? Dicam cla- ra uoce quod sentio. Inter omnes mortalium er- rores quoru; nullus est numerus:nihil insanius: q̃ quod tanta diligentia tantoq; dispendio:italici homines italicos cõducimus uastatores. Que ta men o pietas?o implacabilis dolor? Qualis inter amantium ⁊ colentium manus esset:cum tot iam seculis inter uastantium feras manus:multum ad huc cunctis terre regionibus antecellat ? Quid in uerbis moror:presertim cum tibi notissima sint que loquor? Sensi ego tunc mestus insidias fortu ne ⁊ quam doctioribus nihil esse credideram:non modo aliquid esse didici:sed in omni re dominari cum salustio: ⁊ humanarum cum Cicerone rerum dominam: ⁊ omnipotentem atq; ineluctabilem co actus cum virgilio confiteri. Itaq; multis hincin- de uerbis perditis:q̃ spei plenus ad te ueneram: tam meroris pudorisq; pauoris plenus abscessi? Sortem enim publicum lugebam.pudebatq; me mei q; tanto impar negocio delectatus: nec tamen p̄clare legationis vna pars:sed dignatione mittẽ- tis:q̃uis idipsum sibi obnoxius excusassem.prin- ceps etiam ad loquendum: ⁊ fortissimis illis atq; doctissimis viris antepositus:qui me longe virtu tibus anteibant:fructum v̾o rei optime sed insuffi cientie mee debitum reportarẽ . tametsi quod mi- hi defuerat militariter:facundissimus ille collega: nisi me amor viri fallit : implesset disceptatione no uissima. Sed aperire aures obseratas: ⁊ obstina- tos animos mouere:non nostri nescio an ciceronia ni esse eloquij. Magna quippe facundia est uel po tius nulla que cogat inuitos. Quod ipse p̄metuẽs: in ipso quidem sollicite orationis initio:Ciceronia no etiam usus uerbo:esse opus animo non repu- gnante testatus sum.tam frustra tamen ut reliqua.

Metuebam sane quod nũc video.ne uestra illa du rities belli maximi materia: ⁊ immẽsi discriminis causa foret. Que si tam tibi ceterisq; principibus re rum publica; q̃ mihi homini penitus ocioso ac so litario displicerent:felix italia:iure suo cunctis nũc ẽt prouincijs imperaret : que prope iam serua est. uerum quia magnus amor multu; mihi prebet au dacie. ⁊ quia dulcis spei reliquias inuitus abijcio: iterum atq; iterum retemptabo omnia.teq; de tã longinquo ducum prudentissime cõtestabor.si ab sens forte felicior q̃ presens:calamoq; potentior sim q̃ lingua:aut si secunda primã vincat epistola Nosti equidem vir optime:e cunctis rebus morta lium nouissime spem deponi:nec nisi cum vita ex- tremoq; alitu.q̃uis ne tum quoq; deponitur . sed potius ad meliora conuertitur.sed de mortalium rebus loquor. Hoc igit̃ modo me refouet. In hac vna publicis malis fessus ⁊ magnis fortune minis exterritus conquiesco.viuere desina; si sperare de fiero. Quid autem speres si me roges? Spero qđ cupio sanam mentem:consiliumq; maturius : ⁊ si non forsan a ratione at saltem ab experientia profe cturum. Nosti expertus quid pax:quid bellum se cum ferat.vidisti faciem utranq; fortune.victi fui- stis ⁊ vicistis.q̃uis ut est mens hominũ indomita vincendiq; precupida:primum forte negaueris . Non cõtendo.ut viceritis semper computa. Que so quid tibi : quid reipublice victorijs accesserit ? Minus profecto auri:minus est sanguinis: ⁊ quod pessimum est:plus scelerum ac malorum . Que si victoribus acciđũt:quid sperare debent victi. In- cipe iam precor in hanc rem oculos aperire:quos vigilantissimos ac linceos habes in ceteris. Si dã ni q̃ lucri plus:si plus mali q̃ boni : plus flagitij q̃ virtutis:immo equidem si virtutis si boni si lu- cri nihil in bello est:si contrariorum infinita conge ries:desine oro iam tandem. ⁊ tibi etiã cui ex par te troianus est sanguis:ab illo duce dardanio di- ctu; puta. Proijce tela manu:sanguis meus. Nõ patiaris ut duce te:uenetorum ac ligurum poten- tissima signa concurrant. Iam enim ut vides suis in finibus non stat bellu; . Nempe contagiosa res est: ⁊ que facile serpat in proximos.atq; ita sensim uel longinqua complectitur.multa quoq; que pri mum imunia videbantur:torrentis in modũ odio rum atq; discriminum alluuione permiscens. Pu tabas tibi cum ianuensibus rem esse.quod ipsum flebile nimis ac miserum erat. Ecce iam cum tota liguria bellum geris. ⁊ quod inter hec mala nõ ul timum posuerim:ab hoc etia; tali viro tanteq; pa cis amatore dissentis.cuiꝰ nescio an virtus an for tuna mirabilior sit:an animus maior an humani- tas. Solet autem excellentibus viris esse familia- ritas quedam ⁊ beniuolentie affectus : licet inco gnitis : conglutinante pares animos natura. Si- militudo eni; amicitias parit.cois alit utilitas. At qui ambo uos iusti : ambo prudentes : ambo ma gnanimi.que nam causa discordie? Pax utilis est ambobus.immo cũctis necessaria : nisi illis qui ra pto viuunt : ⁊ exiguum censum multo mercantur sanguine:immane genus hominum:si tamẽ homi nes sunt:quibus humani nihil est preter effigiem. Hij sunt qui infami stipendio calamitosam ⁊ mise ram vitam trahunt. Iure itaq; pacem: ⁊ in pace fa mem metuunt.bellum amãt. ⁊ lupi uelut ac vultu-

res strage hominum ac cadaueribus delectantur.
Hijs ne tu beluis morem geres? Eque carnem ꝛ
cesorum exuuias esuriunt:eque sanguinem sitiunt
atq; aurum. Noli queso noli committere:ut florē-
tissimam tue creditam custodie rempublicam:atq;
omnem hanc que inter appenninum ꝛ alpes inter
iacet opulētissimam atq; pulcherrimam italie par
tem:externorum ac famescentium predam facias
luporum a quibus nos bene: quod in ore semper
habeo ipsarum iugis alpium solers natura secreue
rat. De nullo queri possumus:nostra illis impatien
tia viam fecit. dum leuia quelibet in nostros ulci-
scimur:passi sumus ut alienigene nostris impune
pascantur:saginenturq; visceribus. Ha q̃to meli
us inedia consumentur ꝛ rabie. quod facient sta-
tim ut gregis italici pastores resipiscere ceperint.
Pastorum prouidentia mors luporum est. Id sa-
ne ante alios facere ꝛ fecisse iam spero. Nisi enim
falsum fama loquitur. ꝛ nisi fallor augurio:stoma
chari incipis. iam stipendiarij militis insolentiam
auaritiamq; fastidis. Quid expectas igitur? Ad
cor redi. ꝛ si externi displicent tuos ama. Siquid
autē forte in animo rubiginis:siquid odij est:amo
re patrie ꝛ malorum communium miseratione de
terge. Nec tibi persuadeas: pereunte italia Ue-
netiam saluam fore. pars illius est enim: ꝛ natura
partis ea est:ut sequatur sui totius uel subsistenti-
am uel ruinam. Hoc tecum sepe recogitans noli
dux optime rerum summam in extremum adduce
re. ubi ꝛ vinci miserum est ꝛ vincere sceleratum.
eoq; ipso miserius est:q̃ vinci meli⁹ in nostros ho
stes:quibus utinam careremus:q̃ in nosmetipsos
hec tela uerterentur. Melius hee diuitie uel neces
sariorum presidia bellorum uel pacis fuerint orna
menta:q̃ uoluntarie instrumenta seuitie. Quantū
potes accelera. quoniam preteritis succurrere non
licet. instantibus saltem malis occurrere nec expe
ctes. Dum tota hec impendens belli nubes in no-
strum caput detonuerit: ꝛ sanguine proprio italia
omnis inundauerit: quo iam gemitui non iam cō-
silio locus erit. Expergiscere tuosq; ciues excita:
ꝛ publicum illis ostende periculum. Hoc fac pri-
us q̃ cuncta depereant. priusq̃ italia uel desertū
uel barbaries fiat. Caue ne cum natura te mitē pa
cificumq; genuerit:populumq; tuum omnem ꝛ in
immensum aucta felicitas:non bellorum sed pacis
ꝛ iustitie fundamentis initiitur:de illoruꝫ grege vi
deamini qui ut ait psalmista. Cogitauerunt iniqui
tates in corde:tota die constituebant prelia. ne for
te eiusdem imprecatio in uos cadat. Dissipa gen-
tes que bella uolunt. Nihil enim ut arbitror odio-
sius deo est:q̃ curare ꝛ niti: ut cum ille te aliqua
singularis dote virtutis ornauerit:tua sponte ꝛ uo
luptate quadam effera malus fias. Quamobrem
etiam atq; etiam hic insisto calamo. Sequere non
vulgi furorem sed naturam tuam:dexteram semp
in ptem. ꝛ ad optima quelibet te uocantē. Et si vul
garibus auris eo forte prolapsus es quo non opor
tuit: retrahe nunc etiam pedem ab incepto pre-
cipiti:dum licet. dum nondum signis signa colla-
ta sunt: dum tonat adhuc nedum fulminat mars
horrendus: dum inter amaras ꝛ horribiles bel-
li minas:audiri potest dulcissimum pacis nomen.
Demq; dum spes vna tam multis nondum cōsum
pta terroribus:viua uelut magnis in tenebris lux
apparet irreditura forte si spernitur. Arripe illam
dum se exhibet:dū dicaris italice pacis auctor: nō
menq; tuum multis ꝛ magnis rebus cum hac pre
cipue gloriosum mittas ad posteros. Nil tibi sua-
deo nisi quod tuum est:rationem sequi non impe-
tum. cauere ne omnia in precipitium tecuꝫ trahas.
Cum enim id turpe omnibus:tum tibi turpissimū
ꝛ penitus alienum est. Nam quid hee littere pro-
fuerint. quid studia hec artium honestarum:quib⁹
te pre cunctis etatis nostre ducibus abundantissi-
mum fama predicat:nec mentitur:si cum meliora
prouideris:deteriora secteris. Absit hoc ab animo
tuo scelus. ꝛ ut iam loquacioris q̃ putabam ep̄le
modus sit. oro. precor. obsecro. obtestor atq; adiu-
ro te per virtutis amorem ac studium:quo nulli ce
dis. per patrie charitateꝫ qua cunctos exsuperas.
postremo per quinq; christi vulnera quibus sacra
tissimus ꝛ innocentissimus sanguis fluxit:quo re-
dempti sumus. si bene:si pie:si fideliter locutū pu
tas:mihi aures animūq; non neges. Et si consiliū
placet non contemnas auctorem. Alioquin omnia
vidēs deus christus: ꝛ presens in omne euum epi
stola testes sint:ut a Plutarco philosopho aliquid
sumam: tuq; sis hodie traianus meus: ꝙ in per-
niciem italie:non modo non pergis auctore Fran
cisco:sed pro viribus reluctante. teq; quādo aliqd
nequit:alto suspirio ꝛ magnis animi gemitibus re
uocante. Uale. v. kal. Junij. 1354.

Ille tuus seipsum siquid est.

¶ Respōsio domini ducis ad premissaꝫ ep̄laꝫ. IIII.

a Mice. dum singulare desiderium nos te-
neret:serie pollicite pridem nobis epistole
causas nosce:quibus summe virtutis ꝛ cō
stantie viro:cui os ꝛ sapientiam dedit deus:ut ali
os neduꝫ lingua doceret:sed confirmaret ꝛ opere:
frequens locoruꝫ mutatio aduersa quippe studijs
contigisset. alterius tenoris epistolam nostre quie
tis ꝛ pacis utiq; suasiuam:nō minus libentes ex-
cepimus. In qua ꝛ si tue mentis fidelem affectuꝫ
multorum dictis prudentium ornaueris. quod ta-
men breue a nobis respōsuꝫ accipias:huius quod
viget fratris potiusq̃ uerbis insistere:tēporis con
ditio nos excuset. Ad explicandam enim cum Ja-
nuensibus cause nostre iustitiam: non nimis inni-
titur:q̃ ipsa ex se ueritas satis nota: ꝛ prosperorū
successuū celitus nobis accumulata felicitas:abū
dantius sunt professe. Et q̃uis in hellesponto nos
semel victos esse descripseris:ꝙ in facto sic erraue
ris ut de loco:quem prepontum nostri nominaue-
re maiores:uenia dāda est. Sepe namq; ipsos eti
am prudentissimos factum fallit. ut autem in statū
rerum presentium: vnde digressa est:nostra reuer-
tatur oratio:pacem deo teste:testeq; mūdo cordia
liter optauimus ꝛ optamus:precipue cum quibus
ꝛ lōga familiaritas ꝛ uetusta sinceritas nobis fu-
it. Que profecto si turbata non esset:iam ultro ue-
niens ꝛ nobis sponte se offerens:nedum italie sed
orbis totius multa iocūditate vigeret. eo maxime
ꝙ nec ad eam alius ante victoriam animus nobis
fuit. nec amplius q̃ tunc a victis hostibus peteba
mus. memores quanta sit gloria principis uti mā
suetudine post triumphum. Nec modica quidem
admiratione: mouemur:ꝙ animi repugnantis ad
pacem duritiem nobis impingis. cum mitis ꝛ ho
nesta responsio tibi ꝛ socijs tuis facta: ꝛ subsecuta

legatio summo pontifici per nos missa:mentis nostre protestentur affectum:puritatem in nobis non simulatam astutiam detegentes. propterea ꝙ tantos labores senserimus:ut eruptā e manibus nr̄is pacē recupare possimus:utq; cuius graues erumnas sepius deplorasti repellat. quam sensim in se serpere sentiebat florens italia seruitutem. gratificare nō improbare debueras: ⁊ libertatis amator ⁊ predicator eximius:uoto simili laborare nobiscū. nec refellere fructuosa remedia que si bene meminimus facundo iam eloquio suasisti. Scis eniꝫ tuo Cicerone testante nullam morteꝫ seruitute maiorem:nilq; detestabilius eē dedecore uel fedius seruitute. ⁊ cum ad decus ⁊ libertatem nati sumꝰ: aut tenenda ⁊ tuenda est:aut cum ipsa pariter moriendū. Si ergo bone rei operam exhibemus:primorum nostrorum calamitatibus condolentes. opportunius visum erat:ad execrandam alieni culpam demeriti: ⁊ nostram quam optime nosti innocentiam excusandam:tuam in partem alteram: q̃ꝫ ad nos quos pacificos ipse fateris. sumus etenim. epistolam se uertisse. q̃ꝫuis hec ⁊ alia scripta tua: ⁊ peculiaris charitas que nobis cum virtutibus tuis est: ⁊ ipsa tui animi prompta sinceritas admixtaq; grauitas: cum uenustate sermonis gratissima nobis reddant. Et cum oratio tua in id quod intenditur fuerit ⁊ sit apud nos satis iam efficax. ad illos quorum in nostros labores sic irrepsit cupiditas stilum uerte. ⁊ eorum criminatis erroribꝰ:ipsos admonere ne dubites:ut qui se tanti disturbij reos esse cognoscunt. quam christus nobis pacem reliquit in terris prepedire merito uereantur. Ne ipse qui iustus est: ⁊ cuius iudicium semper rectum:eos in ira corripiat ⁊ arguat in furorem. Quod quidem facilime assecuturum te credimus si sit vir ille talis: qualem cum laudibus extulisti. Si enim bonarum mentium est: ibi etiam culpaꝫ agnoscere ubi non est:quanto magis ubi recens ⁊ notoria palam sit? Nos autem licet uarientur plerumq; ſm uarietates temporum humana consilia idem quod hactenus fuimus nunc sumus. ⁊ eadem mente qua semper ad pacem dispositi. fama ⁊ honore nostre patrie reseruatis. pro qua nos ⁊ vniuersaliter ciues nostri:si ei profuturi fuerimus:nedum argentum ⁊ aurum: sed vitam qua nihil est charius:exponere cūctis ꝑiculis prō pti sumus. Uale facundissime vir. ⁊ super prius quesita materia pro recreatione nostra uelis motꝰ rescribere mentis tue.

Uenetꝫ. datꝫ. 13. Junij. 1354.

¶ Epistola domini Francisci petrarche missa ad florentinos. V.

[I]Am satis me vixisse arbitror optimi ciues. ⁊ illam sapientis amici uoceꝫ audire videor. Morere dū letus es. Neq; enim es in celum ascensurus. Preclarissime. Quo enim insatiabilis ista cupiditas viuendi:virtute non annorū numero metienda felicitas. ⁊ cuꝫ perueneris quo tendebas:desinendum est. Audebo quidem apud uos familiarius gloriari. eoq; fidentius ꝙ quātulacunq; uel esse uel fingi potest mea gloria: ingentis glorie uestre perexigua quedam erit accessio. Nunq̃ꝫ opes aut potentiaꝫ optaui. ad quas ⁊ si nō forte pertingere:at saltē suspirare permissum erat ab annis teneris parua ducens:que multis maxima videbantur. Id vnde mihi quidē nescio. Sed me uera loqui testis est vita:testis oratio: testis est animus meus. Huc omnes curas:omnes vigilias meas uerti:si quo studio datum esset:ut bonus fierem:aut bonorū beniuolentia non indignꝰ. Quorum primum nondum contigisse mihi doleo. Secundum ṽo uestro munere: q̃ꝫ cumulate q̃ꝫq; supra spem successerit:suauissimus litterarum uestrarū tenor indicat. ex quibus fateor non minus me stuporis percepisse q̃ꝫ gaudij. Gaudeo enim:atq; ut traianum principeꝫ Plutarchus alloqtur: ⁊ virtuti uestre gratulor ⁊ fortune mee. Sed supra fidē stupeo:etate hac quam omnis boni tam sterilē putabamus: ⁊ qđ miraculū coaceruat:in tot animis tm̄ ppl'aris ut sic dixerim ac publice liberalitatis existere. Ex quo intelligi potest:quanta in dato beneficio sit laus. ut ait Cicero. cum in accepto sit tāta gloria. Quid enim queso preclarius? quid maius uel precari presens poteram uel optare: q̃ꝫ qđ uos absenti mihi nuper ac tacito viri illustres ⁊ magnifici ꝯtulistis? Cuius vnq̃ꝫ patrie:erga bene meritum ciuem tanta liberalitas? tanta dignatio? Excutiatur antiquitas. proferantur historie. Reuocauit ab exilio Ciceronem suum Roma. reuocauit ⁊ Rutilium ⁊ Metellum:sed ab eo exilio quod ipsa mandauerat. reuocauit ⁊ Camillum:sed extreme fortune casus admonita. Et sicut horum omnium iniusta relegatio:sic omniū iusta: Camilli ṽo necessaria ⁊ prope violenta reuocatio. Reuocarunt alcibiadem athene:sed conditione non absimili: ⁊ necessitate publica prope pari. Quo vnq̃ꝫ plebiscito: quo ue senatusconsulto:sponte absens ciuis:nullo patrie periculo reuocatus est? Uirgilio augustus cesar agrum reddidit. sed quem ipse preripuerat. Cui vnq̃ꝫ filio culpa patris ager perditus:publico consilio restitutus est? Jnaudita sunt hec pietatis ⁊ liberalitatis indicia. Et cum fere raritatem claritas sequatur:quanto exemplo lamentis uestre beniuolentie fulgor erit? Aduocor. sed q̃ꝫuis oro? sed a quibus? q̃ꝫ ualidis precibus? q̃ꝫ imperiosis blanditijs? quanta spe ager auitus de publico redemptus restituitur? At quonaꝫ sarculo cultus eloquētie? quibus ṽborum floribus ornatus? quibus laudibus mis frangas? Quanta nostre virtutis messe letissimus? Cui vnq̃ꝫ tam fertilis ⁊ tam felix frōduit agellus? Adeo quippe natiuam soli duritiem uestra vicit industria. ut nec afris ego iam:nec siculis frugibus inuideam. ⁊ campanum liberi cererisq; certamē:ex uberrima ac iocūdissima ruris mei statione despiciam: q̃ꝫlibet regis opulentiam animo supergressus. Ita eniꝫ mihi contingat hunc tātuꝫ reipublice fauorem:qui nunc uestre liberalitatis est proprius:aliquādo ⁊ meriti mei esse. ut ego multo pluris facio uestrum hoc de me tale iudiciuꝫ ⁊ honorificentissimum illud eulogium muneri uestro additum:quē non modo restitutum sed uerius donatum agruꝫ:sed quicquid insuper seritur uel arraſ in circuitu. Qđ haud difficile me persuasurum reor hijs qbus ulla rerum mearū fuerit ex ꝯuersatione notitia. Quid enim mihi prestare potest hec infinita diuitiarum sitis:atq; anxia finiuꝫ ⁊ operosa propagatio? Certe quo ulterius metam fixero:longiusq; processero. eo magis intelligā q̃ꝫtum restet ⁊ clarius ne quicq̃ꝫ laxati ruris angustias:meq; inopem recognoscam. Et o superuacuos

labores.cū nihil auaritie sufficiat.quanti est quod nature sufficit:quantum quod sepulchro? Regnorum finibus non contentos:breuis urna cōcludit. sine qua tamen & bene viuere: & feliciter mori licet. Equidem gloriosissimi ciues: indulgentia uestra hec:ut uobis sempiternam laudem:sic mihi solatium non mediocre peperit:dulcem ac predilectam in sedem restituto:in qua pater: auus ac proauus meus vir ut litterarū inops:sic prediues ingenij: in qua deniq maiores mei reliqui:non tam fumosis imaginibus q̄ clara fide conspicui: longa serie senuerunt. Ego autem: seu natura mihi conflante alas seu fortuna:uolare longius edidici. Nunc uobis auctoribus primeuis: mihi tandem nidus panditur:quo reuolare queam longis iam fessus erroribus. Magna hec esse nō inficior.sed illa per maxima:q donum publicum tanto mei nominis digno utinam preconio:tanta precum instantia:tāta uerborum suauitate conditum est.ut nisi sim saxeus:eternum mihi hoc uestro beneficio & lumine ad gloriam: & calcar accesserit ad virtutem. Quibus rebus si impares grates agam:non mee mentis ingratitudo fuerit:sed uestre munificentie magnitudo. Ago tamen quas possum.sed ut ait Cicero:maiores habeo quibus exprimendis: & accuratiori stilo: & feliciori opus esset eloquio. Ita me uestris beneficijs obrutum ac circūclusum sentio: ut minus sit omne quod dixero:q̄ quod dicē voluissem.vnum hoc in finem non obmiserim.q anno altero roma reducem: inter clarissimos illos viros qui tum frena reipublice gubernabant: dixisse me recolo. Siquidē eousq patrie mee me attollit humanitas.ut illud quondā pro p̄uis tituli gaudio:imperatoris Augusti responsum:cū lachrymis redditū senatui:mihi nunc tantillus homuncio apud uos pro tantis rerum ac illorum honoribus usurpare non uerear. Compos enim factus uoto4 meorum patres conscripti:quid habeo aliud deum immortalem precari:q̄ ut hunc consensum uestrum ad ultimum vite finem mihi perferre liceat. Proinde quid animi habeam ad reditū si deus fauerit: quantum ue mandatis uestris obtemperare cupiam.ne omnia scripto: sed aliquid viuis legati uestri uocibus cōmittam:vir egregius Joannes boccatij:per quem litteras & monitus uestros ac iussa percepi:presens peraget.qui ut hanc epistolam fida manu ad uos:ore disertissimo perferret affectus meos.quem ue cum audieritis:illius ore me locutū credite. Cupio uos florentissimi semper in republica ualere feliciter. Pataui.viij.idus ap̄lis.

¶ Epistola domini Francisci ad Nicolosium Bartholomei de luca ciuem & habitatorē Venetiꝫ. VI.

Amicus noster communis: quo nihil fidelius nihil potest esse sincerius:sepe admonuit:ut te meis litteris visitarem. Excusaui:nunc occupationum uariarū turbam adesse dictitans:nunc scribendi deesse materiam. Nunc autem occasionem nactus:omne mearū excusationū dimouit obstaculum:petens ut florentini senat⁹ litteras humanitatis eximie:nouo quodam & insolito & inaudito genere honoris:publicū erga me te stantes affectum tibi mitterem. commoda & honores meos precordialiter gauisuro. Digna res visa est.in qua sibi morem gererem. Mitto igitur & illorum exemplar epistole. & respōsi mei.ut intelligas quanto adhuc esse in precio uera virtus si usq appareret.quando falsū eius nomen non despicitur Uale. Franciscus tuus. Pataui kal.maias.

¶ Alia epistola eiusdem ad eundē Nicolosiū. VII.

Uus hic & bonorum omniū amicus:atq honestarum amicitiarum diligentissimus prosseneta:summo studio institit.ut tibi aliquid scriberem. Quod cum aliquandiu recusarē ignarus vnde inciperem:aut quibus uerbis hominē solius fame testimonio cognitū alloquerer.euicit tandem ut calamum arriperem: scripturus qcquid occurreret. Quod cum fecissem:letus & uoti cōpos abscessit. Mihi aūt in silētio cogitanti:quonam artificio familiaris epistola de nihilo texeretur.mirantiq & mihi requirenti:quid mihi tecum rei ect.que ue scribendi materia:nihil prius in animum uenit q̄ Ciceronis illa vulgata quidem sed preclara sententia.virtute nihil amabilius: nihil q quod magis alliciat.tantamq eius esse vim:ut eos quoq quos nunq̄ vidimus diligam⁹. Itaq confestim uenit percussa ualido aquilone nubecula: & cunctatio & admiratio omnis euanuit. Jam latum scribendi campum video. iamq nihil miror: talem animo meo virum esse charissimum:q̄q̄ facies eius mihi hactenus quidē ne visa sit. Si enim nisi quod oculis vidimus amare non possum⁹:primus & maximus amandi gradus euertitur. Semetipsum nullus amabit. Nemo nāq suum aium nemo faciem suam vidit. Hoc nimirū interest.quoniam ut uosipsos quos nunq̄ vidimus amemus. natura est.ut vo alios virtus efficit: & fama virtutis nuncia. Hec est que preclarissimum regē Massinissam oblitum patrie ac pignorum tantorū:africani mei congressum coegit expetere.ac presentia tanti ducis attonitum: e carthaginensium castris ad romana signa perduxit. & quod instar monstri facit morum animorumq diuersitas eiusdem ducis & rei causam: sui quidem hostis sed virtutum amici honorificentissimo decreto & supplici ac uenerabunda predonū acie:absentis honestauit exilium. Deniq diuine eius originis in pectoribus hominum opinionem genuit. & nedum ueris laudibus sed etiam fabulis locū fecit. Hoc est quod bene meritos: & viuētes in terris celebrat: & extinctos ad celum effert.tumq eternitate victuros elicit e sepulchris. Credibiliora recenseo. Quantum sane q̄q accensum studium:quanta inter legētes audientesq heroum solet esse cōtentio.amante ac uenerante quolibet non quem vidit:sed quē fame credidit. Magnū hoc.quod sequitur maius:quoniam non modo quos non vidimus seu quos videre nequiuimus:sed etiam quos odim⁹:mendatrix illa conciliat.quod & breuiter attigi: & dicendum est latius. Hec est enim que odijs in amorem uersis: preualidas munitissimasq urbes expugnauit que grauissima sepe bella confecit. & Catullo quidem ferreas faliscorum portas apuit. Pyrrhū regem:ductoresq romuleos:curium:rigidumq fabricium:quanta esse potuit familiaritas deuinxit. Porsenam superbum illum etrurie regnatorem: ab obstinata raptim obsidione distraxit. Hec tantum virorum & tam multos orientis populos:vnius vidue subiecit arbitrio. Hec ad genua cesaris iulij:adhuc forsan grande aliquid ausuros:gallo4

regulos inclinauit. Nec magnum pompeium ad possidonij fores. Nec Alexandrum macedonem ad Diogenis dolium direxit. Nec Tito imperatori: humani generis assensu: gloriosissimum cognomē tribuit. dilatoq3 germanicū in personam: licet i merentis filij restituit principatū. ¶ Atq3 ut aliqd de hebreorum historijs attingam. hinc quoq3 miratrix illa Salomonis regina: de tam longinquo hierosolymā uenit visura quod audierat. Et legatio machabei maria transiuit: amicitiam expetens romanorum. Innumerabilia huius generis exempla se ingerunt. Sed ut iam longiusculam epistolam breui fine concludam. quid hic miri est. si virtus tua: et fama virtutis comes indiuidua: multorum: atq3 in primis latoris presentiū fidei credita: me in amicitiam tuam dulcedine captum trahit? Presertim cum nihil impediat. non etas: non patria: non imparitas studiorum. Confabulari tecum hactenus iocundum animo meo fuit. hinc iam mihi manum solite occupationes inijciunt. Tu 𝔛o uale. et quotiens amicos tuos numerabis: caue queso ne mecū sileas nomen. Pataui. vj. idus Januarij: sub intēpeste noctis silentio.

Ille tuus incognitus prematurus frondibus laureatus.

¶ Oratio Nicolai laurentij olim Rome tribuni ad dominum Guidonem Bolomeñ. tituli sancte Cecilie presbyterū cardinalem apostolice sedis in partibus italie legatum. VIII.

Reuerende mi pater et domine. Et si placidum mare ex tumido serenum si celum ex nubilo hilari aspectu resumitur. Si in signum principalis clementie regem apium natura priuauit aculeo. Si feritatem suam in sibi prostratos leo deponit ut scribitur. quid mirum si humanas presertim principantium mentes: diuinitatis quippe participes querimus et reppimus in tempore deposita seueritate clementes? Cum et ipse formator earum humane iniustitie sponte subirit aculeos: ut diuinos et iustos humanitas euitaret. Cum quibus si quandoq3 eam pro demeritis percutit: nō utiq3 ambitiosa uelut ultione mortificat: sed castigans viuificat: vulnerat et medetur. Qui et si scelera insuper detestanda quantumlibet predeliberata ultra septuagesies septies remitti preci piat penitenti: quanto ergo facilius semel commissa et reuocata q̃ totiens illa debet. Quanto deniq3 leuius delicta nostra: que non ab ortu nata propositi: sed virtuose actionis in semita a subterraneo mirmicaleone prerupta: ubi iacturam precipitationis inflixerint: ipse condolens et ipse mundificat compassiuus. Sane toti iam constat mundo notorium: qualiter derelicta diu ciuitas: presertim a tempore quo insidiantis ursi: et tortuosi colubri rabie uenena nutriuerint: pro minime circūligatis: minusq3 sanatis nunq̃ oleo fotis suis probdolor sine intermissione vulneribus. que pro falso nomine ciues romanos ignobilesq3 virtute tyrannulos latrocinantes diutius et ubilibet sunt illata. et qualiter ab infectione lepre sue extra ferens: et in seipsa q̃ incurata marcescens: in odium suiipsius inficiens: et infecta ceciderit. et cūctarum probdolor forsitan nationum: nec latet p̄entes nec uerisimiliter latebit in posteros: qualiter iustus iudex sub vnico ciuium minimo: salutem propriam publice postponente: solo reipublice liberande proposito loricatum: montes illos in ualles: aspera eorum in plana: lucos in agros: aquas intollerabiles in riuos transibiles transformarit. Que quidem dum hominis paucitate: ineptitudine ciuium: prauitate potentum: breuitate temporis: sine sanguinea plebis gutta: faciliter acta pēsantur: nemo nisi calumniator inuidus: aliūde pgressa dictauerit q̃ a deo. Sed dum ex confidentia pij operis: uelut diuino fretus auxilio: inter humana nil suspicans tam suppliciter q̃ confidenter incederem sarcinatus: subterranei hostis laqueos et fossas sub arena cauernulas non aduertens: corrui fateor tam proprij lapsu pedis: q̃ aliene manus uersatus impulsu: patrocinali consilio et auxilio destitutus. Qz si nullus alius dolor: nulla alia punitio transfixisset: nisi q̃ post diuturnos incredibilesq3 labores mentis et corporis persone pericula et meorum: ad effectum sitite diutius et esurite iustitie: ad brauium laudati iam opis fere perductus: tam damnose tam lugubre: vna cum populo sum frustratus: compassionē q̃ maximam apud rectos et pios: mea quippe iuuentus et paruitas indefensa utriusq3 fortune non practica: iustorum iudicio merebatur. Quid nam difficilius: q̃ populorum infirmitates agnoscere inueteratas medullitus et mederi? In egritudine quidem corporum herbe et lapides plerunq3 subueniunt. sed egrotātibus dare animis nequaq̃ diuina conferunt: angelica munera: et diabolica funera in eorum raro sanitate cōueniunt: fames et pestilentie non sufficiunt terrores et gladij non pficiunt: et diuine ac humane leges deficiunt et prophete. Uerum si videbatur super dolorem vulnerum vulnerari medici probdolor adhibendum. utinam cum salubri populi desolati respectu: cum moderationis ipso libramine: talis et tanta fuisset mi pater afflictio: ut pia ipsa iustitia clemensq3 correctio: peccatū cohercuisset in pena. et non me absorbuisset nocentem vna cum populo sine culpa. Poterat enim siqua tumefactio nouitio apparebat in vulnere: que a seipsa ut patuit vnctionibus resilebat: ubi lenimenta spreuisset imposita: taliter in hora succidi. ut intactis populi neruis: cui compatiendum potius erat: mortificate iam plebis sanitas saluaretur. et pecus quod videbatur paste cibus morbidum: taliter disgregare quisset: ut illo sublato de medio inter eorumdem luporum fauces: quorum rabies uerisimiliter multiplicata presumitur: erepti non caderent. Iterum greges dei. eo maxime q̃ meo testante regimine poterat alma ciuitas per romanos ciues e plebe delectos: sanius q̃ per Nicolaū Laurentij debiliorem ceteris: cum solo ecclesie spiritu reformari. Non est equidem uerisimile q̃ aptioribus dignioribusq3 me: ea ciuitas non abundet in ciuibus. q̃q̃ informato populari regimine: et confortata ab ecclesia causa potentum: iacere videantur exterriti: ac destituti cum cordis viribus eneruatis. Quis nam susurrare iam posset aliam q̃ maternam in populum ecclesiam respexisse romanam. ubi impio rectore summoto: expedientem et pium populo subrogasset. utinam per continuationem huiusmodi meliorem mea foret in orbe credita ex opinione peruersitas. Nūc ex hoc mea in-

stificata videretur ⁊ pena. Sed hoc iam meum
plus extergit infamiam. iam famam ueritatis elu
cidat. ꝙ ductus ad tribunal non audax sed elin-
guor: nō iudicor: sed extinguor. ⁊ quod est in omni
iure molestius: pauper cum fortibus: oppressus cū
oppressorib⁹ uenire prohibeor: quod deprecor ad
examen. Dicet aliquis forte mihi. Quid tua refert
o minime ciuium qualitercunqȝ archa romane rei
publice recalcitrantibus deferatur a bubus. ⁊ ue-
lis presumptuosa tu manu illaȝ erigere. que non ni
si forsan superna dispensatione sic trahitur. ⁊ quod
dispensatorie agitur: temere tu repēses? An putas
ouis vna totum romanum gregem: plus suo pasto
re diligere: plus cognoscere: melius cōfouere? Pa
ter quippe non puto. sed romani curam pontificis
quenquam ad romanuȝ ouile tam debito q̃z neces
sario primo uertatur ⁊ potior: tamen confluentib⁹
iugiter aliorum implicatam tumultibus: ⁊ in illi-
usmet informatione delusam: posse suspicor eam
minus attendē posse: minus inspicere: ⁊ uelut alie
nis sub oculis palpitantem: minus curare vulnera
palliata. Nec temere ad erigendum archam man⁹
erexeram arrogantes. qui diutius ruinaȝ eius cer
tissimam: remedium contemplatus ⁊ causam. exe
cutionem iudicij mei primo temptans in curia nō
reprobatam fore speraui. sed per summum pontifi
cem uelut probabilem acceptatā. Nec adhuc dex
teram meaȝ uelut proprie prudentie nisus: compro
babili cause actualiter attulissem: nisi eiusdem do-
mini nostri vicarij consentire vidissem dexteraȝ cō
munitam. Sed nonnulli reuerendi patres italici
libidine cōsanguinitatis euicti: aliud q̃z iunior om
nium Daniel de alma Roma: ex ore meo tunc cla-
mante Susannam: testimonium protulerunt. Ue
rum benedictus iustus dominus iustitias diligēs
⁊ prosequens equitatem: qui ⁊ ꝯm vias adinuen
tionum nostrarum retribuit scrutans renes: ex-
audiuit eo tempore quo in consistorio protuli uo-
cem eius. Et supra ipsoruȝ tantummodo inique iu
dicantium caput ⁊ sanguinem: iudicium retulit iu
dicatuȝ. ostenditqȝ dominus in oculis tunc titubā
tis ecclesie: ꝙ non iuxta eorum iudiciuȝ alma ciui
tas sponte meretricata cum fortibus: rectoris con
sortiuȝ spreuerat popularis. Et hodie violenta qd
clamitet: in omnem terram sonus eius: q̃z corda:
oribus de oppressis euertent lugubris ⁊ querulis
auditur. Porro vnum est: quo amaro corde plus
lugeo: nequando sacre pastores ecclesie: illius ma-
le consulti populi infectionum ueterum recordati.
⁊ si continuum precipitiuȝ eius assentiant: ⁊ reme
dium non ignorent. ⁊ de illorum forsan instabili-
tate diffisi: eos vna cum ceteris eorum ducibus ut
demeritos cadere permittant in foueam ab ipsis
hijsdem tenebrarum ducibus preparataȝ. Sed ab
sit sancta mater ecclesia: que non solum irata non
peccat: immo peccatum ⁊ iram conterit irascēdo.
ut cecos filios illuminare deficiat. ⁊ claudo porri-
gere dextram. imo prorsus erigere studeat: ac ba-
ses eius ⁊ plantas ut recte ambulet solidare. Naȝ
ubi pijssima mater nostra: gladiuȝ seueritatis edu-
xerit: quis ille mundo misericors: opponet clipeuȝ
pietatis? Sed quid mirum si ploro: si ullulo: si se-
dens ⁊ renuo consolari: super interfectis meis ubi
qȝ ciuibus mihi reuerendis in patribus: charis ut
fratribus: ⁊ ut filijs predilectis. dum si per totidē
dispersis pecoribus aggregādis: omnes dies me-
os in urentibus curis sudoribus ⁊ periculis expē
disseȝ. ubi in ipso violētat⁹ affectu pro illoꝝ amore
mortificor. ⁊ ipsi meqȝ seipsos suspirant ⁊ ullulant
tacite pessundatos: nō foret reprehēsibilis gnimo
compassibilis omnibus: meus lachrymabilis que
ritatus? Et nunc post aggrauatum meum ex calū-
niatione delictum: utinam post mortificatam vitā
interitū duriorē: herodiani potentis in mea dudū
natiuitate turbati: pro mortificatiōe mei nominis:
mortificare desisterent Rachel filios innocentes.
Certe si cogitare posset aliquādo summus Dauid:
genus nequitie saltem vnum: quo ipsum in deum
impijssime: in syon abominantissime: in omnē isra-
el nephādissime sese innocuos reseruasse cognosce
rent uel innocuos puduisse: uel saltem non sese in-
de superextulisse constaret: ipsos quandoqȝ regna
re hierosolymis auctoritate pontificum non turba
rer. Nunc autem captiuatam ab eis ciuitatem san
ctam euacuatam populo populosam: eorum tribu
to suppositam gentibus dominantem: eorum con
tradictionibus desolatam in obprobrium vicinis
omnibus constitutam: ab amicissimis suis spretaȝ:
consolatorem carentem: sene principe ⁊ consule de
relictam: roboratas manus pessimorum in eaȝ: fa
ctos inimicos eius in capite. quem pietatis vilicū
quem charitatis talentiferuȝ: quem ueritatis agri
colam offendero si lamentor? Quinimo calamito
sus animus animosus ⁊ calamus: in meroris ago
nizatione conueniant: ⁊ ubi charte ⁊ atramēta de
ficiāt: arida pellis mea: ⁊ de calamare mei cerebri
lachrymaruȝ liquor expressus: in doloris expressio
ne succurrant. An ego sum ille qui inuidie zelo cor
rosus: persecutores meos malos existere malim.
⁊ eos meritos subesse q̃z preesse iustitie: tam in po
puli q̃z in mei ipsius naufragio concupiscam? Cuȝ
nulli me ⁊ illos recognoscenti sit dubium: non vir
tutem eorum sed emulam virtuti malitiam causaȝ
fuisse ⁊ esse mei discriminis ⁊ ploratus. Nam cuȝ
diligentibus in populo ueram pacem mihi irā esse
non posse uel odium: testantur uox ⁊ affectio popu
li: afflicta nunc mea vita denunciat: ⁊ ab adolescē
tijs actitata. Nam quia vidi pacem atqȝ iustitiaȝ:
omnes innocentes ⁊ rectos sitire dolentes in po-
pulis. non cum adulteris ⁊ furibus meā posui por
tionem. sed illis adhesi ⁊ illi mihi pariter adhese-
runt: illas cum illis uolui nec aliquando simulaui.
Uerum ⁊ si multi oretenus equitatem ⁊ paceȝ ibi
dem corruisse condoleant: cordetenus tamen eas-
dem non ignorantur inficere medicamine paliato.
Sed posito ꝙ vnus existerē ex ambitiosis rome
rectoribus: ipsam simulantibus charitatem. dato
ꝙ zelo meo totidem correspondisset ambitio. Si
iustitie ⁊ libertati reparate tyrānides. si paci ⁊ cō
cordie reformata malignitas. Si defensioni piorū
locorum: miserabiliumqȝ personarum impietas.
Si honestati ⁊ pudicitie reuocate lubricitas. Si
restitutioni publicarum priuatarumqȝ rerum: ra-
ptus auiditas. Si passagiorum ⁊ gabellarum am-
putationibus onerositas. Si coequationi iudicij
inter potentem ⁊ paupereȝ: pusillanimitas. Si sol
licitudini ⁊ diligentie: negligendi tepiditas. Si
viarum securitati: rapacitas. Si limitationi ⁊ sub-

iectioni tribunat⁹ officij per sindicatores mihiipsi
sponte prepositos:superstitiosa cupiditas. Si obe
dientie in persistendo pertinacitas. Si populi uti-
litati damnositas. Si accusationi mee:accusanti-
um equitas. Si conditioni vnici pauperis : emu-
lorum equalitas. Si fame mee : infamie paritas:
ponderate in libra iustitie:sub uero me conuictum
iudicio conlibrassent. tandem ipsa depositio cūctis
priuata muneribus:omnibus referta periculis:cū
acquisita ta potentum inimicitia inde futura perpe
tuo:compensata:sine alterius persecutionis acule
is:ad penam ⁊ penitentiam suffecissent. Nunc au
tem uelut de nulla harum virtutum utilis:de nul-
la probabilis:de omnibus contrarijs factus reus
superadditis sacrilegij:scismatis heresisq̄ʒ comma
culis:ad grauamen supplicij perperaʒ adinuentis:
non aliter q̄ʒ conuictus executionem sententie cuʒ
meis omnibus. utinam per mortis vnius ⁊ non cē
tesime:ab ecclesia dei ⁊ synagoga potentum pari-
ter sum occisus. Nam exilio ab urbe perpetuo in
mortis condemnatione turpissime:fuga : terrori-
bus:mendicitate:nuditate:fame:maledictionis in
famia:securitatis ⁊ pacis desperatione perpetua:
⁊ vinculis superiunctis:continuis sum ibidem pas
sionibus cruciatus. Quid in peccātem ꝓposito in
ꝯuictū iudicio? in ipenitentē ex vitio? imptinaciter
etiā de erroribꝰ gl'iantē:pene infligi poterit graui-
oris? Et adhuc de die in diem. q̄nimmo in eternū
mihi irascitur dominus:ac si humanum figmen-
tum non ⁊ ipse cognosceret. ac si in me omnem ma
litiam: ⁊ nullam in filijs hominum ⁊ in ecclesie an
gulis reppërisset aliquando prauitatem. Nam su-
perfundit picem flammis ⁊ sulphurem:clemens
pater:cum mei memoratur intonat super filium:ex
solo feruore nouitium transgressorem. quem mini
me quidem videt astutum:nimium credulum sim
plicem ⁊ fidelem. semel ex iuuentutis ignorantia
lapsum. ⁊ ad misericordie uocem septuagiessepti-
es reuolutum. Heu. nam omnes accusationes me
as:non aliter q̄ʒ commissa connumerat. ⁊ pro tot
bene actis ab ipso eodem commendatis operibus
saltem refrigerij guttulam:nec ex retributione iu-
stitie:nec ex rore paterne misericordie recompen-
sat. Cum apostolica clementia ad superexaltandā
misericordiam in iudicio:etiaʒ si causa punitionis
exuberet:ex exaltato in cruce spectaculo se sentiat
doctrinatam. Testor reuerende pater altissimum.
ꝙ siqua pro populi defensione suʒ passus ⁊ patior:
pati antea credidissem in manibus quondam do-
mini Stephani de columna. Qui cōscientia refor
matus in vita : cām populi per me iuste defensam
contestatus in publico. ⁊ filiorum furias reprobās
mortuorum:per pacis osculum socero meo paten-
ter exhibitum:omnem meam familiam meq̄ʒ si af
forem securauit. uel quondam domini cardinalis
de columna:de legitima mei causa coraʒ deo ⁊ ho
minibus comprobanda confisus: ⁊ non desperans
de misericordia:me brachijs obtulisseʒ. Ac ubi ra
tioni appetituʒ subijcere noluissent. fuissent saltim
de vnico mortis genere tot mearum mortium con
clusorio satiati. cum sub illorum potentia ⁊ preter
tu : causam meam compositam aduersus me : de
fidei suspitione:de ecclesie:de imperij abrogatio-
ne uel derogatione:fore falsissimam : in conspectu
dei ⁊ hominum sit apertum. Sed euenit pater in-
terdum. ut vnde homo placere plus studeat : aut
per imprudentiam peccet ignorans:aut non intro
spectis eius ab extra visceribus : displiceat vnde
prodest. Nam si de inuasione imperij madefactaʒ
se consciētia cognouisset:nō utiq̄ʒ manus intrasseʒ
Cesaris improuisus. Sed innocentiam proprio
cordi insertam:sicut ⁊ mihi sic extimaui ceteris fo
re notam. Sane quis poterit pro uero malignita-
tem in honore contra ecclesiam suspicari:qui au-
tem assumptionem eius piam uoluntatem ecclesie
rapuit. in assumptione fiducia:cōfidentia in admi-
nistratione:obediētia in depositione:paupertas in
peregrinatione : simplicitas in captiuatione adeo
reperitur puerilis? Heu mihi:nam plerūq̄ʒ mor-
tales:proprios honores ⁊ cōmoda:doctrina ⁊ ar-
tibus mercantur in foro. Ego autem hoc emulo
charitatis in tempore:quo omnis cura fida reipu-
blice a multis extimatur insania:incommoduʒ nā
cisco: ⁊ dedecus:ꝙ a vulgari exercitatione me sub
trahens:non artem didicerim aliam q̄ʒ pro plebe.
Hanc quippe animo recensebam. Hanc diuino ⁊
humano putabam preualere iudicio. hanc ueteri ⁊
nouo tabulario summam fore. Hanc deniq̄ʒ chri-
stiana ⁊ gentili concordia legeram:sicut onerosam
fore pre ceteris:sic ⁊ pre ceteris speciosam. Hanc
igitur adamaui pauperculus : exquisiui potissi-
mum ⁊ elegi:vite longitudine : diuitijs ⁊ delitijs
paruipensis. Quid nam mirum si is qui christum
didicerit:se ⁊ sua pro plebe ponere gliuerit. cum ⁊
ipsa cruda gentilitas:nullo radio decocta paracli-
to:idipsum in republica senserit charitatis? Mira
ri quandoq̄ʒ libeat platonicum illud. Decet recto
res ut quicquid agunt ad commune commodum
referant obliti commodorum suorum. Insuper
proprias erogare substantias in communi. ac si
vidisset apostolos:instruit Ptholomeus. Nō apo
calipsim audiuerant:cum virginitatis ⁊ iustitie in
republica intemerate custodes:precipuo celi loco
gaudere:Scipio bellicosus ⁊ Cicero: ⁊ ipse com-
mentator eorum Macrobius : nescio quo spiritu
protulissent. Nam ⁊ ipsam iustitiam:utpote inte-
meratam ab eis virginem appellatam:sūmus poe
ta noster Maro testatur cum diceret. Jam redit ⁊
virgo redeunt saturnia regna. q̄ʒq̄ʒ hoc carmen nō
nulli magistrones erronei:apostolicas prophetias
deferētes:pro virgine matre dei a Hieronymo in
prohemio super genesi redarguti:dixerunt fore di
ctum. Nonne ⁊ charitatiua reipublice est illa Ci-
ceronis ab Augustino replicata monitio. ꝙ si ex
naufragio duo in tabula vna natantes laboraue-
rint inter vndas:ei qui utilior est reipublice : alter
minus utilis sponte cedat? Sed quid philosophā
tium argumentis inuoluor:cum omnia sacre pagi
ne uolumina:exemplaria patrum ⁊ decreta sancto
rum:superdilecte mee pulchritudine citharizent?
Potissime illa taceo:ꝙ canes mei me idolatrum
me clamitant fore sacrilegum. ꝙ gentilium fuerim
studia prosecutus. Sed impudici forte rubesce-
rent : si omnium doctorum ecclesie linguas lau-
reatorum lectione disertas : sicut Ançeloti ⁊ Tri
stani fabulas lactitassent. Et ego quandoq̄ʒ tedio
sa forsitan pro infamatione mouerer. nisi dile-
ctissimum mihi almum illum patricium Boeti-

um Severinum palatinis a canibus accusatum:
id ipsum sibi conquereretur in vinculis accidis-
se cum diceret. Sed uti innocentiam meam ali-
cuius sceleris admixtione fuscarent. me sacrilegio
conscientiaꝫ polluisse mentiti sunt. O deus. Nam
tales coadiutores christi: contra me ptes pro chri
sto suscipiunt: qui interrogati nesciāt quid resonēt
christi. quinimo barrabe fautores effecti: christuꝫ
⁊ christos pro modico crucifigunt. Tales ecclesie
filij me ecclesie emuluꝫ diffamant: qui ubi effrena
tius raperent impuniti: cuncta subueterēt ⁊ sitirēt
ecclesiam perpetim viduatam. Tales cōscientiati
catholica mihi pro ecclesia detrahunt: qui cum eo
rum dominis quos adorant: ad capiendum sum-
mum pontificem: ad diripienduꝫ uasa templi: ubi
tempus ⁊ locus cum uoto concurrerent: tanq̃ ad
predas hostium iterum cursitarent. Qui in derisi
one ⁊ obprobrio subsanantes dicunt. uanum fuit
consilium eius. ut hos dies in populis meditare
tur antiquos. Eadem est terra que fuerat. sed alij
sunt messores. uerum ex quo sic ad uotum eorum
vigilat ⁊ dormit altissimus: quem vigilare super
miseriam inopum ⁊ gemitum pauperum ⁊ popu
lorum aliquando confidebam. utinam agrum co-
lere putare vites ⁊ arbores: cum meis retro parē
tibus: nequaq̃ reipublice studia quesiuissem. Nā
nunc non utiq̃ tyrannorum audaciā ⁊ populoruꝫ
metum: quem vicissitudine econuersa mutaueram
corruens duplicassem. Non in me linguas aspidū
inuidorum ⁊ dentes acuerem. Non signanter si-
gnum sagitte pontificalis existerem. Non maledi-
ctionis eius funestus me gladius penetrasset. Nō
tediosam preceteris vitam elugerem. Non perpe
tuum mihi ⁊ meis iugulum fabricassem. Porro si
iuxta opinionem multorum: ne post expeditioneꝫ
meaꝫ vires pristinas ⁊ suspectas paruitas mea for
te resumeret. sedes apostolica suspicās: obserat mi
hi ianuas ut dicitur pietatis. q̃q̃ non mediocriter
hec consona ⁊ concepta in populorum patribus:
eadem ⁊ in tyrānis sit admiranda suspitio: ut prin-
cipes holophernis ⁊ sacerdotes israel vnū repro-
bent iudiceꝫ. Jesus ⁊ iudeus vnam in templo lapi
dent circumuentaꝫ. christus ⁊ phariseus vnam in
conuiuio abijciant penitēteꝫ. Certe si infectus ego
ab urbis tyrannulis perditoruꝫ more conciuium:
ad alme urbis precipitium concurrissem: tandem
despectus ⁊ derelictꝰ in via ab amalechitis sequax
eoꝝ egyptius: tanto clementiꝰa misericordie patre
Dauid recipiendus erat in tempore etiā ⁊ fruēduꝫ
Nam ⁊ per eum ipsos amalechitas super vniuer
se italie tunc faciem: de populorum sanguine con-
uiuantes: cuꝫ uoluisset circumuenire: iam poterat
⁊ debere. Necnon utranq̃ sponsam eius sacerdo-
talem ⁊ regiam: cum afflictis filijs suis italicis fi
liabus ⁊ predis facilius liberare captiuas. Tamē
ut illa ⁊ quelibet de me ambitiosi dominatus sit
ablata suspitio: que uere deprehendi nō potest: qui
nudus ⁊ per se nolenter intrauit: nudior ⁊ violen
tior tunc exiuit: ad cautelam tamen titubantiū am
pliorem. ⁊ decetero ne iter seculares laicus mero
re pallidus ⁊ rubore appaream preconfusus: ad
portum hierosolymitane militie quomodo ab ini-
tio ruine despectus habitare delegeram respiran-
dum: in habitu ⁊ regula postulaui ⁊ postulo: oraui
⁊ supplico me remitti. nexu matrimonialis copu
le non obstante. Cum ⁊ parua consors mea idem
de se uelit. ⁊ claustrali religione se supplicet hone
stari. Nunquid pater tanta me occupat ceruicosa
cordis amentia: ut uelim putemq̃ posse in contra
dictione tam iustorum principum apostolici vide
licet ⁊ augusti: q̃ tyrannorum omnium: populos
defensare nudissimus. quod quidē sine lachrymis
nequeo dicere: cum consorte filiabus ⁊ filijs: nepo
tibus puerulis ⁊ germana: de elemosynis paupe
rum viuimus delitentes? An credā saturare plus
alios: cui ad respirationem propriam ⁊ meorum:
nullus italie locus insidijs uacuus: nullus quie-
tus erit perpetim ⁊ securus? Qui certe ante assum
ptam populorum causam: ⁊ presertim ubi assenta
tionibus ⁊ blanditijs uenerari homines uoluisseꝫ:
tutus ⁊ alacer inter conciues viuere poteram: po-
tentibus ⁊ plebeis amabilis affabilis ⁊ opimus.
Sed in hoc vno potentissime iratum huic populo
deum fore cognouerim. ꝙ ⁊ ipsum sub impijs ir
remedianter sinit ire precipitem: ⁊ singularibus
quotidie flagellis excruciat: qui pro illius reme-
dio singulariter laborauit. Veruꝫ ubi possibile mi-
hi foret: viribus reuolare resumptis. quis stolidis-
simus omnium: ruinas langores ⁊ tedia a sapien
tioribus euitata cōciuibus: expertus iterum uolē
ter assumeret: que assumpsisse iam memorat con-
dolenter? Dudum ⁊ ille prudens Salustius: de se
expertus admoneat. Omnis cura reipublice mini
me mihi hac tempestate cupienda. quoniam virtu
ti honor non datur: Frustra autem niti: ⁊ nihil
aliud q̃ sese fatigando odium querere: extreme
dementie est. Non enim dico hoc: ut flagella hec
me a populi charitate dissoluerint. Nam tunc re-
demptos odiuero: cum preciosum pro eis preci-
um odiuero redemptoris. Sed titubo ne omnino
frustra sit charitas: que vicario christi videtur im
pietas. ⁊ quantumlibet bonum opus dignum sit
gratia quod ab illo pertinacia iudicatur. Nūquid
credaꝫ expertus iam caducis fortune muneribus
cum timore retentis ⁊ perditis cum dolore? Pre-
paret illa blanda conuiuium. instruat cantilenas.
polliciatur coronas frondifluas: ⁊ arentia quideꝫ
folia ex ligno quod plātatur in arido. quoniam nū
q̃ ulterius mensam eius intrauero: ut dum satu-
ratus consedero: paulopost decidam calcitratus.
Placet cum pauperibus cellulas habitare quie-
tas. placet fabas rodere rusticanas: q̃ curis rodi
perpetuo rusticis ⁊ urbanis. Et licet ante deposi-
tionem tyrannorum de vniuersa italia: per viam
triplicem: theoricam practicam planam sanam hu
manam regiam ⁊ directam: nemini per me aper-
tam: faciliter videam ab ecclesia posse perfici graui
bus armigeris sine turbis: tamen recordator seu
executoris instructor potius q̃ executor ⁊ prospe-
rans effici maluissem. Sed quid amplius zelo mi
serorum elangor? quid feruore insanior populo-
rum: ubi ab infelice despecto suspectoq̃ pro salute
populi: sibi nullorum testimonio credenda uerba
inaniter proferuntur? idcirco illis omissis reueren
de paternitati uestre pro infelice me supplico in la
chrymis genuflexo. quatenuꝫ de humanitatis mi-

sericordia recordati:que ad peccandum est prona: si corruit miserante domino releuatur. superexaltatum iamdudum ⁊ humiliatum iam nimis claritatis uestre dignitatis intuitum. ⁊ gladium illum bicipitem:quem pro peccatis meis usqꝫ ad interitū hunc sustineo tumulatus. ꝙ in respiratione paululi: euelli patrocinetur a vulnere. ⁊ super dolorē meum ocium dolentium dolori dissimilē: modicū queso olei superfundar. Non equidem uana spes: nec uanum fuit mihi hoc precipuum ad paternitatem uestram presidij implorandi consilium. Quoniam uere illa nobilitas regieqꝫ virtutis utroqꝫ sydere pietatis irradiatis:infectum cōtra me calumnijs aerem:uētis procellosis obductum:uerisimiliter preabhorrens:de consistoriali celo sereno spiritu profugabit. Nam ⁊ diruptis vinculis hijs:paternitatis uestre sum cuius alas mense benignitatis expertus:laudis hostiam ore ⁊ animo relaturus:etiam si via gladijs obsidatur hostilibus:cursu uenire uoueo personali. Ego namqꝫ nouit altissimus:nouerunt ⁊ hij domini qui me claudunt:ꝙ a principio carcerationis huius:translationem meam apud romanam curiam supplicaui.ut saltem pateret in publico quicquid mihi obijcitur sub mātello. A qua quidem representatione apud sedem apostolicam personale:non lesa consciētia que semper seua considerat.non victa maculis anima:non contumacie prauitas:sed inimicorum ibidem roborata potentia me retraxit. Nam si potentes me subleuassent in curia quantum premunt:ꝙ aut casum inexpertus:aut post casum citius releuamen adeptus existerem:pater reuerende : quis nesciat : nisi qui difficillimas recōciliationes eccl'ie facilitatas ab illis: ⁊ dispensationes in curia iuxta eorum uotū: de regimine ciuitatis ignorat? Sed pater non minus pulchrum hoc de ecclesia in ore hominum cāticum cantaretur. videlicet ꝙ pauperem vnicum indefensum in contradictorio tyrannorum omnium liberauit ecclesia:q̄ illud quod in prouerbium Rome sonat. Potentes oportet adorare:qui paradisum vult intrare. Si vos potentes non pro me sed contra me clamitant populus econtra pro me tacēdo uociferatur. tacet nam trepidus strepitu:acclamat tñ sed affectu. Et si aures pater ad illos erigitis:in medio cōsistorij corde clamant. Nunq̄ quippe in sacra pagina legitur:uocem potentum ⁊ fortium:sed uocem afflictorum ⁊ pauperum:uocem clamantis populi uel deprecantis pro populo dominum exaudisse. quinimmo confracturum in ira sua reges ⁊ principes depositurum tormentaturum qꝫ potentes:percussurum robustos ⁊ fortes:in populorum miserabiliumqꝫ succursum : per omnes uerbi sui gladio minitatur. Ceterum si de tantis iniquitatibus reus ut feror efficior. ad decus pertineret ecclesie:aut tam detestabilem hominem per iustitiam e mundo diuellere:aut penitētem per misericordiam repare. Hijs nā geminis uolat alis. hijs permaxime fulcitur ecclesia munimētis:misericordia videlicet ⁊ iustitia. quarum si alteram esuriui diutius:reliquā sitio penitus in meipsum. Et quoniam vnus ex. lxx. munera oblaturus in domo domini factus eram. nec hismaelis in occursum uenientis:noui prohdolor euitare uersutias:sperabam in medio ciuitatis adductus:non cum. lxx. interfectis aliquando concidere : sed cum christi thesauros absconditos habentibus superesse. Nescio vos quo iure penitentia peracta non releuor. quo iure contumax ⁊ excommunicatus ⁊ pertinax interficior ut infectus. Qui vinculis impeditus petij semper ⁊ peto: ⁊ per personalem presentiam me purgari. Nā non ignorat iudex eternus:ꝙ dominis meis obreduneñ. ⁊ petragoriceñ. supplicans pro misericordia rescripsissem. nisi caligantes pre lachrymis oculi prohiberent. Fiat autem quod placet altissimo. fiat queso pater misericors. fiat uestro patrocinio pr iuste ut exanimatus in prageñ. ecclesia: ibiqꝫ hierosolymitana militia honestatus surdus: tacitus semper ⁊ mutus humiliatus semper in domino peregriner. Frustra namqꝫ animarum pastores leuem iustitiam:uberemqꝫ misericordiam pro seipsis ⁊ alijs a domino peterent : quas adeo ipsi premoniti petentibus denegarent. uel partem iustitie protegentes : quam nihilominus postulo rigorosam:vir reus ⁊ palmes inutilis:nunq̄ uerisimiliter quieturus : in vita tamdiu in omni mundi angulo susurratus:condignam suorum operum penam ploret:mare sibi etiam clementie desiccato. ⁊ remota calumnia que in me sancte ecclesie non est opus:per meram iustitiam regiam ⁊ apertam:reum tollat e medio pena vna. Deniqꝫ ut saltem adiutus in spiritu:ne diuturnis intollerabilibus anima corrūpatur angustijs. hac merito succisus e vita: miserante domino in alia requiescat.

¶ Epistola dñi Benintendi Venet. cancellarij. fratribus suis ducalis aule notarijs. IX.

Si conceptum sermonem possem mādare silentio. si oculos meos ab utilitatibus uestris auertere:si ori meo frenum imponere potuissem : rebar mihi consultius actum fore. non ignaro quantas secum calamitates attulerit:de potentibus viris loqui. q̄qꝫ presumptuosum sit cum maiori. q̄ anceps cum pari:q̄ sordidum cum inferiori contendere. Utcunqꝫ mihi tamen euenerit: vincit charitas uestra. vincit graue seculi nostri pōdus. vincit acerbe sortis nostre mysterium. ut loq̄r non sileam sermones utiqꝫ non adulatorios uel amenos:acres potius ⁊ mordaces. ⁊ querulis uocibus circunseptos. Unde tamen exordiar incertū habeo:cū multa mihi dicenda sint:plura tñ tacenda. Faciam quod solent perplexitate nimia laborātes:laxabo habenas:amplustre deponam. uela uētis committam. quocunqꝫ mens impegerit illam sequar. Magnus est dolor meus:magna iniuria mea: irremediabile vulnus meum. ⁊ cum ex preteritis presentia metior:futuraqꝫ coniecto:in lamentis ⁊ suspirijs miserabilem vitam duco. Adest tamen frequenter inter vigilantem ⁊ dormientem uelut in extasi posito : dux ille danduleus recolende memorie:ne dum noster sed totius patrie nostre parens: virtutis ⁊ sapientie clarum sydus. summe benignitatis ⁊ gratie viuus fomes:auide queritans quonam in statu sit eius respublica:quibusqꝫ gubernaculis moderetur. Et cum me trementem ⁊ pallidum attonitum ac prorsus elinguem totis intuetur luminibus:elicit ex taciturnitate quod sentio ⁊ uelut celestis accola terrena contemplās ex alto

quod passi sumus ⁊ patimur: hijs uerbis clara uoce deprōmere iam festinat. O pura dilectione mi fili quem viuens semp̄ ⁊ moriens gessi in visceribꝰ charitatis. Nunqd uera loqui rogatū te puduit? Nescis ꝙ ueritas est de celo. ⁊ ꝙ pro ueritate passi sūt mlˈti martyres sancti diuersa gn̄a tormētoꝝ? Nescis ꝙ ueritatem occultans ⁊ mendacia proferens pariter sunt peccantes. ⁊ ꝙ utilius permittitur nasci scandalum q̃ ueritas relinquatur? Equidem mihi presertim tuis moribus sic familiariter cognito: uerū secreti tui minime celare debueras Amicus enim ut ex equo te alloquar imo amicissimus tibi fui. Et siquem amicum existimas: cui nō tantūdem credas quātum tibi: uehementissime erras: nec vim uere amicitie plene nosti. Hec est amicitie uera lex: ut sit in duobus pectoribus vna mēs Putas ne ignota sint nobis astra tenentibus que cūq̃ uos inferi nedum agitis: sed etiā cogitatis? Scio quod dolentissime refero q̃ tempestiuum ⁊ calamitosum sibi ⁊ patrie primum successorem habuerim. scio etiam ⁊ secundum. Scio quot aduersi casus me obeunte urbē nostrā exceperint. Scio quātis demum iactatam fluctibus ⁊ adeo ualida tempestate quassatā: ut nisi portus peteretur: prope submersioni iam foret: ad pacis amenitatem: te uelut ministro in partem eius laboris assumpto: christus ipse perduxerit. Et si fidei nostre credis. credentem quippe non ambigo: quem christianissimum esse noui. apud superos vitam agentibus ex actibus uestris aperta sunt omnia: nec minimum quicq̃ occultum. Igitur ex hijs ⁊ alijs que circa uestram rempublicam uersata sunt hactenus ⁊ uersantur. mihi sicut ⁊ semper suis commodis assidue vigilāti: multa dicēda forent. sed infinita sunt numero: que possent decentius cōsiderari q̃ dici. ⁊ occupatos adeo sensus ut video: ⁊ nubilam mētem geris: ut in eis explicādis distinctius attentiori opus sit animo ⁊ spatio longiori. Ad vulnerum quidem tuorum fomēta progrediar. in quibus est meticulosa dilatio. Mlˈta magnaq̃ sunt. sed ex eis non plus q̃ vnum mortiferum: quo diligenter curato. Facilis est enim si parūper acquieueris cura eius: senties profecto te fortius infirmitate animi q̃ alterius iniuria laborare. Quod me tibi mors immatura subtraxerit. Hunc qui te transfixit gladium esse noui. hanc illam fuisse sagittam que tibi cor transuerberauit ⁊ animam. Facit hoc pietas tua. facit tui erga me amoris ardentissima facula faciunt non minus inexorabiles ⁊ graues erumne quibus premi consideras fratres tuos. Ita eos tenera dilatione prosequeris. sic amas: sic diligis: sic uersa vice te colunt. ut merito nō minus suis q̃ tuis leteris ⁊ doleas prosperis ⁊ aduersis. Iustos nā q̃ clamores ⁊ querulos eiulatus eorum frequenter intelligo: ꝙ uenerabile illud ⁊ pene sacrum collegium: hactenus quidem ⁊ nuper meis tm̄ temporibus uelut de patria benemeritum: in sūma charitate ⁊ honore iam habitū: nunc ignominiosa vulgo fabula factum sit. Pudet talia de talibus viris audire. Futurum tamen scio: ut sicut qui falso predicantur: necesse est ut suis laudibꝰ erubescant. sic qui falso criminantur necesse est suis criminationibus enitescāt. Affirmabo plane quod sentio. ⁊ profiteri non desinam quod longa experientia doctus sum. Eorum qui tibi assistunt pars maior ⁊ sanior fide: ⁊ sufficientia ⁊ moꝝ honestate: in omne euū laudanda transisset. Patent fructus eorum ⁊ opera ipsa ueritas eminens ex se lucet. ideo longis argumentis probare non molior. quod manifestum ⁊ notorium palam sit. De reliquis v̊o quid sentiā: non quidem eiusdē matris sunt filij: nec in via domini pariter ambulantes: audire forte desideras Est mihi de quibusdā spes aliqua. de reliquis v̊o nulla. Indurata ⁊ prorsus inueterata sunt vitia. ⁊ nisi cū vita pariter euellenda. Sunt qui de se meliora promittant. nondū sani sed ad sanitatem aspirant. facile nisi in medio cursu deficiant assecuturi quod cupiunt. Nā labor improbus cuncta vincit. ⁊ ut tuus ille Anneus Seneca cordubeñ. testatur. Velle fieri bonum pars maxima est bonitatis. cuiusq̃ etiam rei principium: partem potentissimam esse nosti. Bonis igitur consulo. patientie terga parent. insistant virtutibus. inceptis fideliter perseuerent. nec odio nocentum innocentiam suam p̄dāt. Calumniari quidē possunt. criminari non possunt. Callum faciant. maledicta queq̃ nō sibi sed alijs: exemplo disertissimi Socratis dicta putēt. Ita uēturū est Virgilianum illud. ut det deus hijs quoq̃ finē. Reliquos autem admoneo. ut dimissis erroribus in recta resipiant. Secus extirpentur de medio. Modicum enim fel totum mel amaricat. vnica menda totam faciem deformat. parum fermenti totam massam corrumpit. Ideo putrida mēbra ne totum pereat solent a corpore resecari. Nephandū quippe foret utile per inutile vitiari. Sed ut video: nimia iam expectatione torqueris. ⁊ ad hauriendum salutare poculum: quo dolori tuo fomenta propinem intritam ⁊ sollicitam curam geris. Accipe quod nedum leuiat: sed mundet ex toto. Amicum premisisti non perdidisti. Ex hijs qui amantur: licet eos casus abstulerit: manet cum iocunditate memoria. Non tm̄ futura sed preterita quandoq̃ delectant. hec expectatione: illa quidē memoria. Superuacuum etiam est dolere. ubi dolendo ne quicq̃ proficias. Deinde iniquū est queri de eo quod vni accidit ⁊ omnibus restat. Demū desiderij stulta questio est: ubi inter amissum ⁊ dolentem minimum interest. Respice celeritatem rapidissimi temporis. cogita breuitatem huius spatij: p̱ qd̓ usitatissime curramus. Obserua comitatū hunc generis humani: eodem tendentium. distinctum minimis interuallis. etiam ubi magna uidentur. Quem putas perijsse: premissū esse videbis. Quid autem dementius: q̃ cum idē iter tibi emetiendum sit: eum flere qui tibi dilectus ad gloriam antecessit? Non sum ablatus tibi ut extimas: o fide pectoris mei comes. Non tibi subtractus sum. non malis artibus circūuentus. Translatus sum in meliorem regionem. euectus ubi labores diutinos in quietem perpetuā commutaui. de terreno celestis agricola. de seruo liber ⁊ dominus. de sordido ⁊ humano corpusculo angelus factus sum. Ibi redemptoris nostri gloriosam effigiem: gloriosus aspiciens: sanctorum sociatus agminibus: in hymnis ⁊ cantibꝰ hilarē vitā ago. Tuas igit̃ lachrymas festinus exterge. gemitꝰ cōprime. ⁊ lamētis oībꝰ ammō finē ipone. ne forte certioratꝰ hijs: tante felicitati mee inuidere potius q̃ gratulari videaris. Confabulari tecum ⁊ singulare desideriū ⁊ uoluptas maxima mihi fuit. sed ad decantan-

das iam solitas laudes altissimo: ⁊ in eius contem plari captandam summa cum uoluptate letitiam: me uocat chorus angelicus. Obsecro autez per vi scera misericordie iesu christi: ut omnis meroris ⁊ turbinis detersa caligine: fluctuanti adhuc patrie fidelis ut hacten⁹ adiutor assistas. Nec te ulla que possit occasione contingere deneges: cui tantuz te neris. Chari quidem parentes: liberi: ꝓpinqui pa riter ⁊ amici. sed omnes omniū charitates vna cō plexa est pr̄ia. pro qua nemo bonus dubitat mortē appetere: ubi ei profuturus sit. Noui fidem tuam: noui sinceritatem ⁊ intima cordis tui. in te fidunt: in te sperant proceres uenetorum. Non potes duz vixeris patrie recusare labores: licet graues infe stiq́z sint. Non solum enim nobis nati sumus. par tem nostri primam patria uendicat. partem paren tes: partez amici. Aderit ⁊ comitabitur diuine ma iestatis auxilium. omnem a te noxiam nouitatem auertet. imbecilitati tue me quoq́z intercedente vi res subministrabit ⁊ gratiam. Nihil est eniz quod principi illi deo qui omnem mundum regit fiat in terris acceptius: q̃z consulere patrie: miseris ⁊ affli ctis opem ferre: quietem ⁊ pacem seculo suo dare. Hac petij celum via. hac petiturus es tu. Omnib⁹ quidem qui patriam iuuerint: auxerint: opēq́z pre stiterint: certum scias in celum diffinitum locū: ubi beati sempiterno euo fruantur. Eternum uale mi fi li. cui animam que iam celo potitur: natos ⁊ coniu gem non aliter q̃z sint in mēte adduco. expertus ꝙ uerum ⁊ fidum amicum te sibi reliquerim: quantū natura patitur in suis commodis vigilez ⁊ assidue curiosum. v. idus Februarij. Anno incarnationis eius qui nos a morte redemit. 1355.

¶ Epistola domini Benintendi Venet. cācellarij ad magistruz Modium parmeñ. qui consueuit mora ri cum domino Açone de corrigio de parma. X.

Modio suo Benintendi. salutē.

n On potest mi Modi virtus tua latere sub modio. Fulget ⁊ eminet uelut in cādelabro posita: ⁊ tota iā ueris nō fictis suffulta lau dib⁹ ex se lucet. Ideo ut a querelis exordiar tecuz: hactenus mihi quidem incognito: tantum huius fugacissimi temporis: cuius solius auaritiam uete rum nostrorum commendat auctoritas irrecupe rabiliter perdidisse me doleo. Q̃uis eniz bonus nō sim: in hoc tamen libenter incumbo: ut bonorum fiam consortio non indignus. Fateor magnaz vim ad conciliādos sibi animos virtus habet. Ea nihil est amabilius. nihil quod magis ad diligenduz al liciat. cum propter virtutem ⁊ probitatem eos eti am quos nunq̃z vidimus diligimus. Vincit omnē cognitionem nature morum similitudo bonorum. Nullaq́z societas gratior: nulla charior: q̃z cum vi ri boni moribus similes sunt familiaritate coniun cti. Proinde cum pleriq́z referentibus multa ma gnaq́z de te nuper audiuerim: factus es mihi ante charus q̃z cognit⁹. ⁊ dum mihi suggeritur quanta sit eloquentie tue vis: quāta discretionis itegritas: quantusq́z animi tui vigor: in te delector ⁊ stupeo. Stupeo quippe grauib⁹ te curis obsessum: tot secu laribus implicatum negocijs: sic uacare animo ⁊ sapientie potuisse. Et cū senserim tecum inique for tunam egisse: per multos casus uariaq́z pericula te iactando. hoc ipsum delectat me animi tui robur. O q̃z mirabilis ⁊ ueneranda res est: nostra preser tim etate virtutis utinam non magis sterilis q̃z fe cunda: virum interritum inuenisse periculis: in me dijs tempestatibus placidum: ⁊ inter aduersa feli cem. Maius hoc altiusq́z mi modi: q̃z ut simile tuo in quo est corpusculo credi possit. Sed vis ut opi nor in te diuina descendit. animum tibi excellentē exhibuit: moderatū: omnia tanq̃z minora transeun tem. quicquid timetur operaturq́z ridentem: quez profecto agitat celestis potentia. Non posset res tāta sine adminiculo numinis summi stare. Itaq́z nisi fallor maiore tui parte illic es: Unde uenisti. Quemadmoduz enim radij solis contingunt qui dem terram: sed ibi sunt vnde mittuntur. sic anim⁹ tuus magnus ac sacer: ꝯuersatur quidem nobiscū: sed heret origini sue. illinc pendet: illuc mittitur ⁊ aspirat. Quocirca felicitati tue uehementer ꝯgra tulor: ⁊ fortune mee habiture deinceps vnde im pense ratio mihi constet. vnde virtutis ⁊ patientie formam sumam. cuius exemplo aduersus hoc mo mentanea ⁊ caduca me muniaz. postremo ad eius mores ⁊ regulam me componam. Ha quantū pro dest animo nondum adulto: illic adhesisse vnde se possit facere meliorem. Propterea eligendus est nobis vir bonus: ⁊ ante oculos semper habēdus: ut illo vidente viuamus: ⁊ tanq̃z illo spectante om nia faciamus. Hunc te mihi electum esse cognoue ris. obseruabo. imitabor. ⁊ sequar etiaz si mare trā sieris animi tui mores. quos ⁊ si non sperem facile consequi posse. magnus quidem est labor: ⁊ pror sus viribus meis impar. at saltem attingere nō de spero. Nihil enim est quod pertinax opera ⁊ cura intenta ⁊ diligens non expugnet. Robora in rectū q̃uis flexa trahuntur. curuatum trabem calor ex plicat. ⁊ aliter nate arbores in id finguntur quod exigit usus noster. quanto facilius mens ipsa flexi bilis ⁊ omni humore exequentior: formam bonita tis accipiet: si feruenter instabitur. Nec temerariū me queso puta. ueris si de me meliora ꝓmitto. Im becilis enim foret ⁊ egri inexperta formidare: nec spem bonam concipere: ubi tali tantoq́z duce regē dus sim. Sed ne forte nimis blandiri tibi hec mea videatur oratio. Ars enim ea procul a morib⁹ me is est. al's me tibi scripturum prenoscito. quo huic tue laudi contraria iudicat vulgus exterior. nō ut me qui discipulus esse uolo tibi correctorem exhi beaz: sed potius ut uelut honoris tui amantissimū habeas ea parte: ex puritate fidei relatiore. Et cuz nihil ex omni parte beatuz. nihilq́z in humanis ad inuentionibus adeo perfectū: qd̓ si ad perspicacis correctionis regulam deducatur: multa non idige at tonsione. magnum argumentuz bene constituti animi tibi erit: si ea que de te forte adhuc ignora ueras: nunc in melius reformando cognosces. vij. idus nouembris. 1355.

¶ Responsiua magistri Modij ad premissam episto lam. XI.

p Erūcta melle rhetorico tua me permulxit epistola: Benintendi: que mētis ⁊ oris ad mirāda nitore: oculos meos dulciter ille xit: inflexit spūz: ꝑfricuit ⁊ auditū. Verz ubi secū stri ctius quorsum me uocaret sollicite queritarē. non obstupere nō potui: quo nā modo dū eminētie tue gradum: laboris tui studium peruigili meditatiōe contemplor: qui tanti ducis imperia: tantorum ꝓn cipum consulta disponis: hijs utcunq́z cedens in

meos titulos te conferres. Nec mihi satis liquet: nunquid permulcendis moribus an propulsandis erroribus instituisti? His etenim haud iniuria mihi meminisse videor: adolescentulos urgeri solē quos ol. n uel illusione corripimus: uel in meliores animare callida persuasione molimur. Moliris equidem fateor: nec de te qui tantus qui talis es: nisi sanctum nisi honestum credere minus fas fuerit ꝙ dubitare nefas. Moliris namque uelut interpretor: torpenti animo calcar addere: pauores excutere: et qui tibi ad probitatem affici credor: in hac te te perficiar suadēte. Supprime queso mi domine reuerende: ac nimium elata uela substringe. Nam quid agis. nisi ut preconij ludibrio mendacis erubescam? quem tanta vi facundie floridum integra discretione conspicuum: animi loricam potentem. et si seculi fluctibus et si fortune ictibus actū: uacasse discipline pre nimio stupore miraris? Miraris enim nec admirari desinis: quem nostris temporibus nihil attonitum: minime cupidum: bifrontis fati ludis: non sine socij fauore numinis: inconcussa mente spectantem: oratione blanda non minus ꝙ uera describis. Erubesco denique. emutesco penit⁹: quando qđ mens egra cogitare: nedum manus trepida stilo dare vix audet. me tibi ducem eligis: speculum erigis. sed ut iam arbitror hic tibi mos est: ut quos virtuti faciles reris: hunc laudibus accendere: hunc pro animorū exigentia soleas argutijs deterrere. Porro ut ex multis que tot et tanta profaris ad paucissima respondeam. Is non sum. is nō sum: iuratus exclamem: quem tantis plausibus extollere. deperditi temporis querimonia complorare: quem falleratis orationibus allicere: quem tanto debeas molimine flagitare: quin ut preterea ꝙ ta sit qua sic afficeris ingeniorum dulcedo similium. si pectusculi mei latebras inanes percurreris: fortasse quem latentem sub modio non horrebas: nō autem tibi in medio cognitum ꝙ minus charū intellexisse dolebis. Nouissime ne tuis presum: qui tanta me contēplatione dignaris videar auspicijs dissentire: non ut tecum quem mihi singularem dominum preelegi: cui meos animi motus: et cuncta nota subegi: fulgentibus ne dicam paribus armis accingar: sed ut nascentis amoris nostri radix mutuo compluta pignore coalescat. solutis inuigilare sermonibus: non intrepido tamen police laboraui. nequaquam ignarus illuc me rapi: ubi tua nostrorum cicropidarum simillima turba palestris concertat ingenij: florescit Liuius et facūdia Ciceronis. ubi tua te uenerabilis caterua miratur: labori suo columē: et pedibus dulce iubar. Succedo itaque domine mi: ac genibus tuis supplex et deuotus aduoluor: ut siue mitior qualem te tua commendat humanitas: siue qualem te ad ultimum polliceris: acrior imperitare malueris: mihi liceat tua iussa capescere: dictata facescere: ac eo medulit⁹ aspirare: qđ et quacunque me uocabunt tui socratici pectoris rudimenta. Uenet. xxj. Nouembris.

Per tuum item tuum sigd est Modium parmeñ.

Alia epistola eiusdem domini Benintendi ad eundem Modium. XII.

rem non nouam neque inopinatam aggrediar: vulgatam potius et clara uoce promissam si tanto illi preconio: quod de te pridem altera mea profitebatur epistola: quicquid ista detraxerit. Que si forsan: quod minime reor: aliqua sui parte tibi molesta peruenerit: tantillum saltē reportatura sit fructus: ut quem te illa tantum extulerat: presens nunc expertura sit virum. Sunt mihi que fortibus in te lacertis traiciam acutissima iacula. sunt ualidissima tela quibus te transuerberare iam properem. Sunt sagitte mortifere quas in te mittere totis viribus non formidem. Quid autem ad uersum hoc negocij tibi sit ipse delibera. Nō te tutabitur scutus uel galea: non lorica uel torax: non quoduis alterius generis munimentum. quantūcunque exquisito artificio sint contexta. Armis crede mihi alijs ꝙ ferreis opus est. Miser es modi. et miserior multo ꝙ putas. cum seruus sis: et iam non seruus esse non possis. Astrinxisti fidem tuam astrinxisti pariter libertatem. et utinam illi domino cui seruire summa est iocūditas et libertas. Sed quod pace tua dixerim ab eo cui seruieris: seruias seruiturusque sis: quid sperare poteris non agnosco. Sperasti forte diuitias ab eo qui in diuitijs pauper est? Sperasti honores ab eo in quem honoris occasio letiferum vulnus inflixit? Sperasti libertatem ab eo qui semper animo inquietus: in summa libertate: seruorum noscitur esse seruus? Quanto tibi consultius actum erat: si tecum ipse vixisses. si te dignum fecisses deo. Nemo autem alius est deo dignus: ꝙ qui hos uanos honores opesque contempsit. quorum tamen possessionem non interdicit ex toto: sed efficere vult: ut intrepide possideantur a nobis. Id vero minime consequi possumus: nisi nos etiam sine ipsis beate victuros esse putemus. Nunquid satius erat tibi hijs qui quotidie noui casus emergunt ceruicem subducere: et secundum naturā vixisse: que paucis ut nosti minimisque contenta est. panem et aquam ipsa desiderat. nemo ad hec pauper est. intra hec si tua desideria conclusisses. cum ipso ioue de felicitate contenderes. Sed ut video implicauit te potius error communis glorie videlicet appetitus qui summum calcar etiam virtuosissimis esse solet. quasi pulchrum duceres: et ad magnum tibi decus ascriberes: apud illustrem virum fame precium meruisse. Falleris: licet aliquali uenia dign⁹ sis. Nonne meministi ꝙ uera animi magnitudo: honestū illud quod natura sequitur in factis positum non in gloria iudicat. et mauult eē principem ꝙ videri? Nam qui ex errore imperite multitudinis pendet: hic in magnis viris habēdus nō est. facillime enim ad res iniustas impellit. Nō est philosophia populare artificium: nec ostentationi paratum. nulla extrinsecus instrumenta iā querit: domi colitur: ex se totum est. Nulla ergo excusatio est peccati: ubi reprobata causa peccaueris. Sic itaque si seruitutem ambitionemque tuam ex corde recenseas: senties profecto hec duo laudem tuā acutissime transfodisse. Respondebis ut opinor hec eadem imputaturus et mihi. Fateor non sum liber non ab huiusmodi labe totalr absolutus. Libens tamen seruio iusto et christianissimo principi: non domino uel tyranno: qui vite necisque in me habeat potestatē. Seruio reipublice mee: que mihi meipso charior semper fuit. Seruio patrie mee: que filijs parentibus et amicis: et demum priuate utilitati preferenda est. hanc mihi non seruitutem sed summam arbitror libertatem. non tam honoris:

diuitiarum uel glorie cupidus: q̃ʒ ut apud euʒ qui omnium corda nouit fructus benefactorum sit mihi bene fecisse. Credideris forte hic finiam ⁊ sigillem epistolam? Maius certamen expecta. Accipe quod te profundiuſ sauciet: ⁊ penetrabilius vulneret mentem tuam. Uersus ut audio componis ⁊ carmina. dictiones ⁊ sillabas quotidie mensurare non desinis. Uerbis tamen ⁊ uocibus operam tuam ponis. O pueriles ineptias. hijs rebus intentus es: que nec te possint nec alios facere meliores In hoc labores. in hoc vigilias tuas perdis? In hoc subduciſ supercilia tua: barbamq̄ʒ demittiſ: ⁊ palidus quandoqʒ ⁊ exanguis insudas? Turpissima iactura que sensato viro ex conscientia sua uenit. Si multum superesset etatis parce dispensanda: ut necessarijs tm̄ sufficeret. Nūc ꝙ mors a tergo quotidie nobis instat. magnaqʒ pars eius preterijt. ⁊ quicquid etatis retro est: iam tenet: quanta demētia est superuacua discere in tanta temporis egestate? Et cum aliena sint omnia: tempus quod solum nostrum est: frustra conterere? Non virgilius: non Homerus: non Ouidius Statius uel Lucanus: non reliqui poetarum quotquot numerare nolueris: aut eoruʒ utiqʒ faceto stilo metra composita: eo ꝙ ab omnibus queritur a paucissimis inuenitur: consilio te iuuabunt. Id tibi celestis amor ⁊ philosophia sola prestabit. efficiet ut libenter deū: contumaciter fortunam aspicias. aliquid ꝯtra paupertatem aliquid deniqʒ contra mortem: singulis te adhortabitur horis. docebit te nulli rei seruire: nulli necessitati. nullis casibus demum ad calcem perducet. ut teipso contentus sis: ⁊ ex te nascentibus bonis. utqʒ hoc quotidie mediteris: quemadmodum possis equo animo imbecillem hanc ⁊ trāsitoriam vitam relinquere. Facere suadebit non dicere. ⁊ non uerbis opera: sed operibus uerba probare. Crede mihi mi modi. litterata colloquia: ⁊ ex p̄ceptis sapientuʒ uerba collecta: eruditusqʒ sermo: uerum robur animi non ostēdunt. Cum sit oratio etiaʒ timidissimis audax. Proinde tibi persuade: libertatem esse preciosissimum boni genus quā naturalem facultateʒ: eius quod cuiqʒ facere libet: nisi quod vi aut iure prohibetur. sapientes esse diffiniunt. Seruitutem econtra omnium malorum grauissimum: qua quis alieno iuri contra naturam subijcitur. Ab initio eni omnes homines liberi nascebantur. Ambitionem quoqʒ perniciosissimā pestem fore. que ut tuus ille Salustius ait. multos mortalium falsos fieri coegit. aliud clausum in pectore: aliud in lingua promptum habere. Demum summam negligentiam illam esse: si exiguum hoc nobis datum est temporis: inutiliter expendatur: ⁊ prodige. ubi uelut irrecuperabile fuerat parcissime dispensandum. Postremo cum qualem quantum ue haberi te uelis: non in fortune sed in manibus tuis sit: tunc consumata felicitas tibi erit. tunc summā summaruʒ attigisse te noueris: cuʒ eo perueneris: ut qualis haberi cupias: talis sis.

Modio suo. Benintendi. xv. kal. decembris.

¶ Epistola domini Benintendi cancellarij missa domino Francisco Petrarche. XIII.

n Erius noster mihi pridem apparuit. ad cuius primo complexuʒ: magna me subijt ueneratio eius: dum eum esse memini qui se probitatibus suis fecerat amicitia tua dignū. Magnum opus fecisse. magnas sibi comparasse diuitias: immensum sibi theatruʒ extruxisse visus est mihi. Queror. irascor ⁊ litigo mecum ipse: ꝙ nō maiori cura tanti viri gloriam ⁊ ipse ego uenatꝰ sum. Accuso ignauiam meaʒ: ipse me sepe redarguo. ac miserum ⁊ infelicem me clamito: ꝙ tanta diligētia hoc luteum corpus operiam: fami sitiqʒ satisfaciaʒ sue. ac eius siquid langoris intercidat: singula mēbra curem. Animum vō qui non suo sed alieno potius vitio semper est nudus: qui non annone sed pastoris inopia famelicus semper ⁊ eger: sic prorsus ac si mea nihil eius intersit abijcerem. Dico intra meipsum. Si ceci corporis lumina perdidisses. si auditum gustum uel tactum aut deniqʒ odoratū: sinistra manu casus aliqs abstulisset. nunqd adriaticum mare non sulcares? Nūquid ionicū ⁊ egeū? Nunquid caribdim ⁊ scillam forti animo nedum traijceres sed trauares? Nunquid non italiaʒ: germaniam ⁊ galliam peragrares? Et ut paucis totuʒ complectar. nunquid non europam: asiaʒ ⁊ africā: uelut furibuudus inquireres. ut nedum qui sanaret sed qui salutem promitteret inuenires? Nūc in foribus tibi est: qui morbos animi diligenter expurget. qui tanta ualitudine infectum eum curet ⁊ sanet. qui tenebras pellat: lucemqʒ subducat. qui beneficio suo te parem angelis efficiat. ut quid moraris uel cessas? Excute teipsum ⁊ libera. festina. propera. ⁊ virum illum uelut diuinum quoddam oraculum supplex adora. Nulla adeo tibi transeūda sunt maria. nulla hostiū adeunda pericula. nulla peregrinatione iter querendum. Plana tuta ⁊ aperta sunt omnia. utilis labor est. utilior multo q̃ʒ putas. Plus eo q̃ʒ sperare possis inuenies. Nunquid quod raro in philosopho reperitur: christiane religioni quisq̃ʒ fidelior? Nunquid ad obediendum quisq̃ʒ humilior? Nunquid ad imperandum quisq̃ʒ modestior? Nunquid ad seruiendum parator ⁊ in conuersatione benignior visus est? Ita ut merito dici possit. ꝙ nequaq̃ʒ ei similis sit inuentꝰ. Ad Titum liuiū lacteo tunc eloquētie fonte manātem multos de ultimis terrarum finibus legimus puenisse. ⁊ quos ad sui comtemplationem Roma nō traxerat: vnius hominis fama perduxit. Quāto magis hic: non lacteum fontē. sed ut uerius dicam: aureū virtutis ⁊ eloquentie flumē emittens: adeundus ⁊ contemplandus est vir? O thesaurū immensum si bene quis computet. O inextimabile seculi nostri donum. illam in terris inuenisse salutem. quam nec preteritis nec futuris sperare: nisi de celo fas fuerit. Leges in antiquoruʒ historijs viros fuisse prudentes iustos temperatos ⁊ fortes: sed quod vni contigerit alteri defuisse comperies. In vno hoc totum quod dici uel cogitari possit virtutis inuenies. Si queras scientiā: equabis eum Aristotili uel prepones. Si mores: Anneus Seneca cedet illi. Si eloquentiam alterum inuenisse crediderij Tullium Cicerone͂. Si cardinaliū q̃ʒuis ex quatuor alterum conspicies Socratem alterum ⁊ platonem. Si huiusmodi ergo vir. cum nil aliud q̃ʒ deꝰ in humano corpore viuēs extimari iaʒ possit. inuadat me sepius immoderata quedā cupiditas: ut mandatum dominicum quodammō in te sequens: uxorem ⁊ filios: patrem si superesset ⁊ matrem: fratres deniqʒ ⁊ sorores cetera etiam que circa me bona videntur: propter te deseram

centuplum accepturus. Scio quidem ꝙ in mani
bus tuis est: regna: imperia. nobilitates: honores:
diuitias: opesꝗ conferre. ꝛ quod his omnib⁹ ma
ius est: animas hominum erudire. eisꝗ sapientiã
dignissimam rerum infundere. Quid autez ea op
tabilius sit? quid prestantius? quid melius aut ho
mine libero dignius non agnosco. hec est diuina-
rum ꝛ humanarum rerum notitia. hec falsi uerisꝗ
scientia. hec que sola potest hominem contentum
beatumꝗ prestare. Itaꝗ secessum mihi frequenti
us persuadens: cuncta dispono: accingor ad iter.
ꝛ pacatis omnibus uelut celestem gloriam peti-
turus: hilaris ꝛ tutus abscedo. Et semper in limi
ne: que me turbet ratio. videlicet rerum omnium
moderatix. clamat ꝛ resistit in faciem: vulgatam il-
lã non tamen satis intellectam sententiaz represen
tans. appetitus obtemperet rationi. Ad huius uo
cem attonit⁹ sisto gradum: pedẽ retraho ad nauis
iam properantem ascensum. ꝛ quasi subita obum-
bratione pcussus: eius imperium taciturnus expe
cto. Arguit: increpat ꝛ castigat. ꝛ uelut grauiter
delinquentem alloquitur. Quis te in dementiam
tantam duxit. ut temere quicꝗ nec consulto con-
stituas? Cogita quis sis. quo. quid ue quesiturus
accedas. Rudis ꝛ tenebrosa materia: cui vir pos-
sit aliqua bonitatis effigies: ne dicam imprimi: sz
nec etiam insigniri. Pro sapientia temptas lumi-
num summum lumẽ? Nescis ꝙ frustra quicꝗ agi
tur in non disposito ꝛ patiente? Tu pedagogi mi-
nisterio adhuc egens. qua fronte clarissimi viri fo
res etiam prouectissimus in vias. ꝛ nisi consuma
te sapientie accessibilis mentibus pulsare presu-
mens? Nam tibi delirare maxime uideretur: qui
scandere turrem excelsam vir per multas ascensi-
bilem scalas: vnico saltu contenderet? Nun tibi in
sanus uideretur ꝛ improbus: pannosus ꝛ sordi-
dus nec cilicio quidem dignus: regiam sibi uestez
auro gemmisꝗ contextam. repentina quadam im
petitione deposcens? Magno ut opinor mouere
ris cachino: sed maiori multo si alium inuenires:
uolare contra naturam uolentez. Certe ut ille quo
altius ascenderet: maiori foret ruina casurus. sic
ꝛ tibi nisi proposito resipiscas: quasi erranti viam
quo magis ambulare crediderit: itineris plus re
stabit. Sunt ad sapiam ipsaz gradus. quoꝝ si quẽ
interscalari uel pretermitti otigerit. necesse est qui
hoc temptat ordine peruerso precipitet. Melle ꝛ
lacte prius educantur infantes. demum inualescẽ
tibus annis ualidioribus nutriuntur cibarijs. Tu
quoꝗ simile fac: in eorum adhuc numero collocã
dus. Est enim cibus quem queris prorsus viribus
tuis impar. Cum autẽ adoleueris: ad fortiora ma
tura consultatione conscendens. Tunc destinatuz
portum securus intrabis. ubi salutarem medelaz:
ubi incomparabiles thesauros. ubi quicquid po-
test circa hominem boni esse: conferta mensura re-
cipies. ita ut tibi merito sit dicendum. Hoc est qđ
semper optaui. Hec igitur virorum optime: etiam
queꝗ constantissimum territura: tua presentia ca-
rere inuituz me compellunt. Feram quoad potero
patienter. daboꝗ operam: licet ignauus ꝛ disco-
lus: licet publicis obsessus negocijs: ut aliquando
me faciam desiderio meo dignum. Tu autem be-
nignus ꝛ pius: hoc vnũ quod absenti prestare po-
tes: litteratum colloquiuz queso mihi ne deneges.
hoc vno mõ mihi visendum te pbe. Nunꝗ episto
lam tuam accipiam ut non protinus tecũ sim. Nã
si amicorũ absentium imagines iocunde sunt: que
memoriam renouant: ꝛ desiderium absentie falso
ꝛ inani leuant solatio: quanto iocundiores future
sunt littere que ueri notas amici ꝛ uera uestigia re
presentant? Uale mi felicissime domine. ꝛ quotiẽs
seruos tuos computare uolueris: precor nomẽ me
um saltem in ultimis non omittas. Ego autem ti-
bi reuerenter memoriam: ut epistolarij tui copiã:
munus quidem mihi charissimuz: ꝛ al's tua beni
gnitate promissum. qualicunꝗ via habere prome
rear. pro cuius scriptura per communem amicum
nostrum Marcuz de Raude ciuem mediolanẽ.
ꝛ uenetum: sicut necesse fuerit scriptoribus satisfi
et. Ecce enim ꝛ ego tibi rependens. exsoluo debi-
tum quod promisi. Mitto inclusam responsionez
quam ad ea que secundario inuexisti: non tamẽ ut
asseris tibi receptam: mandauit recolende memo-
rie dum ille danduleus: olim tibi suis dilectus vir
tutibus. ꝛ uere nostre patrie uera lux. ut scias ei
nec uerba nec sententias defuisse: Et ut nil restet
quo tanti viri possit accusari memoria certum tene
eum omni tempore appetentissimum pacis fuisse.
At ut audire sepius potuisti: hic mos gloriosum
quippe patrie nostre decus: ducibus nostris est. ut
ꝗ̃uis in eos dignitatis titulus sit collatus: potius
sequi ꝗ̃ ducere. nec tam imperandi ꝗ̃ parendi si-
bi potestatem assiscunt. utꝗ ipsius viri laudes: ꝗ̃s
nec cape posset uoluminis magni liber: paucis ab
soluam: nil in eo natura peccauit: nisi ꝙ tam breuẽ
vitam dedit eidem: cui tamen bene reddite religꝫ
memoriam sempiternam.

Tuus Benintendi Ueneꝝ. cancellari
us: lz indignus. vij. kal'. Februarij.

Responsio dñi Francisci ad precedentẽ. XIIII.

Bene mihi accidit ꝙ in urbe licet frequentis
sima: tua me solitarium epistola repperit.
Erubuissem coraz multis deprehensus in
publico. Nunc solus erubui. ꝛ dixi. quid non po-
tes imperiose amor? quid non potes? quando etiã
talis viri oculos iudiciumꝗ perstringis? In litte-
ris quidem tuis optime vir: duas simul ueterum
sententias recognoui. ꝛ amoris scilicet ꝛ eloquen
tie magnam vim. nec de nihilo dictum. uel amanti
um ceca esse iudicia. uel oratorẽ posse omnia. Pri
mum te amice in extimatione rerum mearum fal-
lit haud dubie. Secundum ṽo me paulominus fe
fellisset. ut talis mihi videri inciperez qualẽ tu me
facis. sic corda legentium in manu habes. sic papy
rus pro regia. sic calamus tibi pro sceptro est. nisi
ꝙ me cogi sentiens in arcem rationis euaseras. me
ꝗ ipsum idẽtidem percuntabar. an uera essent que
de me stilo ꝗ̃uis artificioso ꝛ mellifluo dicerent.
Scio qd mihi intus in silentio sit responsum. Pro
inde oro: posthac pudori meo parcas. ne ue me nõ
meis laudibus oneres. Non precor errorem exu-
as quo delector. tantũ ne me facundie vnco trahas
in errorẽ multo iparẽ. Tu⁹ enim error igenu⁹ ꝛ ami
citie testis eximie. meus si sit. nisi amens ridiculo-
susꝗ erit. ꝗ̃ꝗ̃ ni fallor ne in hac parte labi possim
prouisum est mihi. Habeo cui heream: conscienti-
am meam. A qua si non exterius flatibus auulsus
fuero: non facile corruam. Illic enim non nisi aura
purissima: uerisꝗ flant spũs. Deniꝗ sic bẽto posse

me tibi omnia credere:nisi que de me scribis. Que si aliūde pcederēt:qua putas frōte lector⁹ fuerim? At nunc mihi notissimus cādor tuus.quicqd agis aut sensibus meis approbat. ⁊ que ex ore alterius illusoria viderentur: ⁊ tuis labijs grata facit: ⁊ dulcia. Ad summam.quisquis sum:tuus sum. ⁊ amicitie nostre fores quas eloquentie tue clauibus aperire tanto studio satagis:aperte sunt:ut libet exoptatis igredere. Crede mihi.nullo nisu:nulla opus est arte.ultro animis presto sum.teqꝫ in limen let⁹ excipio.non prius exclusurus: q̄ꝫ hanc inde aiam mors excludat. Idqꝫ sic esse ut dico:penit⁹ tibi insitum esse uelim. Pauca sunt quib⁹ glorier.inqꝫ hijs ipsis hesitare soleo. Unum hoc intrepide dixerim temporales amicitias non noui.ad quas si non in annis emolumenti fluxa ratio.sed honestas allice ret:immortalis ex se genitas mortales esse non sineret. Ego fateor.ad ineundas amicitias tardus: ad fruendas immobilis.ad hanc contrahendā utiqꝫ pronus sum.ac ne id fortuitum putes.de te mihi diu ante prouisum erat.queꝫ ut in amicis haberem: ⁊ dignus ⁊ appetens videbaris. Sane qꝫ preter modestissimum amicitie uotum:etiam de scriptis familiaribus que uaria exigente materia quotidie mihi'e manibus excidunt:partē postulare dignatus sis:miror. Quid ita cum viuum fonteꝫ domi habeas ⁊ lucidum:semiarentes ac turbidos vicinorum riuulos sitibundus ambias.nisi prideꝫ intellect⁹ mihi sit animi tui ardor: qui tacitus est.ut nullum ingenij liquorem vndecunqꝫ fastidiat. Neqꝫ sibi suffecturum arbitretur quicquid perennib⁹ scatebris uberrimū pectus affatim promit:nisi uel ad limina pauperum pulses: ⁊ tu locuplex aliena mendices. Perge.age.habes quos seqris duces: seu Socratem mauis seu Platonem.quorū alter ut scriptum vides:ad discendum pauper:ditissim⁹ ad docendū fuit. Alter litteras toto orbe collegit: quas toto orbe refunderet. Hijs exēplis fretus: ⁊ hac iter ingressus:fieri non potest:quin ad sūmas quoqꝫ diuitias prouehare. Quod ad nugas meas attinet:desiderio tuo etiam mei ⁊ meaꝝ reꝝ amor accedit.amor cecus ut dixi: ⁊ semper obliquus reruꝫ arbiter. Uulgo dici solet. Placens histrio semper placidum canit. Profecto autem non in me neqꝫ in meis scriptis est ut placeant:sed in te. Quantum vo in hijs:quando in hijs delectaris: q̄ꝫtum in maioribus siqua fors fauerit:tibi moreꝫ gerere copiam: ⁊ rursuꝫ quid si uacet ex te uelim eius ex ore audies:cuius e manibus ista percipies. Qui vir musica suauitate mulcē aures: ⁊ digito potēs est ingenium excitare. Cumqꝫ ipse sit magnus: q̄ꝫ q̄ꝫ non e coniugio thetidis maiorē se genuit. Nūc ambo quietis auidi:de toto orbe sibi uenetiā delegere. Adesto illis oro:qua potes.mei sūt:eoqꝫ magis esse tui:quo esse sui nō alterius videbunt. Nouissimum est ut noris.epistolaꝫ illius optimi viri ⁊ ciuis ⁊ ducis:melioreꝫ nunc in patria viuētis:quo digni utinam diutius fuissemus:letum me sed nō sine lachrymis perlegisse. Ita mihi de sepulchro: immo de celo respondere visus est.ut multa mihi suspiria renouaret.sed nō ita:ut nō sibi quoqꝫ multa responsurus fuerim:si nobiscū ageret. Nunc ut puto uel tacitum intelligit. Uale memor nostri. Mediolanī.xiiij.kal. Junij.

¶ Responsio quedam per dn̄ꝫ Franciscū petrarchā facta dn̄o Beintendi cancellario Uenetꝫ.sup epitaphio dn̄i Andree dādulo olim ducis Uenetꝫ.XV.

C Olēde semp atqꝫ honorabilis amice. litteris uestris primum acceptis super epigrāmate clare ⁊ gloriose memorie domini ducis nostri:ut quid segnitiem meā celem? excusatio nem non epitaphiuꝫ meditabar.ut qui multumqꝫ alia curarum acie obsessus: ⁊ occupationū mearū mole obrutus:uobis ut reor animi salteꝫ augurio nō ignota:nec ceptis ipe sufficiā meis. ⁊ usqꝫadeo ab huiusmodi iuuenilib⁹ exercitijs sim distract⁹:ut nō iā antiqua repetē videar:sed noua prorsus ⁊ insueta tēptare.viteqꝫ metiens breuitatē: ⁊ fundamētorum amplitudinem que ieci:sedulo mecum ipse remetiens contremiscam. Ideoqꝫ iampridem semel mente firmaueraꝫ:nihil vnq̄ꝫ uel ingenij exercitio uel cuiusq̄ꝫ precibus ul' qualibet seu necessitate seu delectatiōe materie:noui carminis aggredi. satis superqꝫ existimās si uotiue uota successerint. Qō preruptum animi decretū:neglecta interim igenij asperioris infamia:cōtra feruidā amicoꝝ instātiā: inexorabilem sepe me tenuit. Quid multa? Iaꝫ calamus erat in manib⁹: iamqꝫ excusatio texebatur: duꝫ secundus interuētus ep'le inijciens manū diffidentiam abstulit:pudorem attulit:duricīe fregit. Itaqꝫ calamum quē ad negādū ceperam:ad parēdum uerti.quid ⁊ per quē ⁊ pro quo posceretur:qd ue ⁊ hui⁹ amicitie ⁊ illius memorie debeā:acriter mecū uoluēs. Eadē hora igit:eadēqꝫ sessione:quatuordecim elegos dictaui:qui si mei nō videbunt nolite mirari.nam nec ego ut cuperem meus sum. nec sum ille qui fueram:ita me multa circūstrepūt. q̄ꝫq̄ꝫ hoc ita uelim accipi ueꝝ esse:ubi me viuū:meas res intueor. Nam ubi alios: ⁊ humanum gen⁹ omne contemplor:multa fateor occurrūt.vnde cū mei statum aliene sortis collatione cōsoler.neqꝫ facile quisqꝫ me liberior aut magis suus appareat. Quod si forte uersiculi plures sunt q̄ꝫ petiti erant: remedium presto est.duos abijcite quos videbit. ⁊ numeri ratio ꝯstabit. Sin oīno nō placēt:eo me magis uestrum credite:qui ut uobis obsequar mihi aduersor.ne ue aliquid uobis aut natis icliti ducis negem:sciens ac uolens inglorio labori idipsū cuius mihi penuria ingens est:tp̄s impēdo. Ascripsi autem in margine siquid est ubi uel dubiteꝫ:ul' res eadem uarie dici posse videatur. ut sic electio uestra sit. Mihi enim cū oēs muse hodie:tum: precipue illam abesse perpendi:quam graiuam graij uocant. Ualete. Franciscus uester. Scripta rurali calamo in domo cartusie Mediolanē.ubi ⁊ estatem ago.kal'.septembris.ad uesperum.1357.

¶ En domus andree ueneti ducis ultima quāta est?
Alta sed assurgens spiritus astra tenet
Publica lux iacet hic. ⁊ quartum sidus honoruꝫ.
Stirpis dandulee gloria prima ducum
Hunc animi vigilem temeraria grecia sensit.
Et leuis antiquo reddita creta iugo.
Hunc comes albertus tyralis nostra perurgens.
Uastatis proprijs qui meruit ueniam.
Hunc iustino polis feruens. ⁊ iadra rebellis.
Pertimuere trucem.percoluere pium.
Hic genuam bello claram pelagoqꝫ superbam.
Fregit ad algerium:seruitioqꝫ dedit.
Iustus amans patrie:magnos cui fecit amicos.
Ingenio prestans:eloquio omnipotens.

¶ Epistola missa domino Frãcisco per dominũ. B. cancellarium Veneꝶ. XVI.

R Euerende domine mi. Si plus debito im
portunꝰ infestusqꝫ sum: ascribite queso fer
uenti in uos deuotioni mee: que omnem a
me pauorem simul ⁊ ruborem auertens: nimirum
deuiare facit a tramite rationis. Scio quidem nũ
q̃z erga uos ulla ex me merita precessisse: vnde tan
tum virum sic audaci fronte: taz crebris pulsare te
dijs ausus sim. sed uestra summa virtutis: omnem
iam vulgata per orbem: ⁊ animus mihi famelicus
sitibundusqꝫ simul timore nescius: in hoc quantu
lulumqꝫ futuruz sit hic tpis more mee pabulo ge
neroso: quo diu delectatus sum cupiens saginari:
faciunt audacem ex timido: ⁊ ex uerecundo secuꝝ.
Epistolas duas ad Ciceronez habui. restat ea quã
ad anneũ senecam dixeristis. Et cũ diebꝰ octo uel
circa hic adhuc me moraturum existimẽ: supplico
ne me ociosũ uestra benignitas esse sinat. Quicqd
uobis ad manum occurrerit: queso copiandũ trãs
mittite. cui uestra omnia clarissima sunt fulgentia
super auruz ⁊ quamlibet margaritam. In quibus
⁊ si multa alia grandis utilitatis mihi futura sint:
in summo tamen precio mihi erit: ꝙ ea intuens vi
debor os habere presentem: quem in singularem
patrem ⁊ dominum habere propono: cunctis tem
poribꝰ vite mee. Recõmendans me humiliter grẽ
uestre semper. Venissem nunc ⁊ frequentius ueni
rem ad uos: si hijs quibus utiliter insudatis ope
ribus: meam visitationem tam utilem q̃z superua
cuam esse scirem. Vester. B. cãcellarius Veneꝶ. li
cet indignus.

¶ Eplã dñi Frãcisci petrarche ad Nerium. XVII.

G Rauem curis obsessumqꝫ negocijs ⁊ pero
sum cuncta que video: nec aliter q̃z fessus
atqꝫ aridus ceruus solet ad vmbrosuz fon
tem ad solitudinem: vnde latratu canum sequaciũ
pulsus est: atqꝫ ad silentiũ aspirantem epistola tua
parumper auertit. que taz longa interfuisset ut qḋ
ad exiguum tempus fecit: rerum me presentiuz ob
liuisci in perpetuum coegisset. Ita enim me seculi
nostri memoratorez scito: ut vix fuisse aliquid ulla
etate miserius aut extremius putez. Unum me so
latur: ꝙ si nasci oportuit ⁊ penitus necessariuz fu
it: ut inexorabilis cloco nos ad preduruz huius vi
te limen impelleret: nec prius in lucem erumpere
datũ erat. minus mali fuerit nunc natos esse q̃z po
stea: talia de posteritate coniecto: trepido: utinam
ludar augurio. Sed hanc mihi spem de se nostra
tribuit iuuentus: ea indoles: hij mores sunt. Is
notorum modus. Is terminus studiorum. deli
ros etiam senes nostris iuuenibus admotos sape
re ad inuidiam putes. ⁊ felices dicas ꝙ pridie na
ti sunt. sic mundus indies ad extrema precipitans
secum omnia in deterius trahit. Mitto autez quã
do quidem ⁊ quid serior etas actura sit. quod de
Sergio Galba fertur dixisse Tyberius cesar. Ad
nos nihil pertinet. ⁊ cauendum est ne maior inge
nio sit querela. Ne ue mihi forsan occurrat illud
Senece: ubi ait. Omnem etatem de moribus suis
questã. Credo eniz. sed ni fallor quo ad mores atti
net: nulla vnq̃z dignius questa est. Illud nõ omis
sum quod ab amantibus sese ⁊ sua cuncta miranti
bus opponi posse video. Non sũ nescius italie vul
nerum: que nũc que ue olim perpessa iam malis in
duruit: ⁊ callum crebris cicatricibus superduxit.
q̃z q̃z non italia tantum: sed terrarum orbis ab ori
gine clades tulit innumeras. Quid vero est aliḋ bre
uis hec vita q̃z mors longior? quid aliud terrena
habitatio q̃z grauis seruitij fedus carcer: ⁊ iugis
mestitie ceca domus? Scio. Sed aliḋ est ab hosti
bus aliud a vitijs obsideri: urgeri: premi: uri: uasta
ri. Deficit aliquando hostis externus: ⁊ ipse aliuz
fatigando lassatur. Deniqꝫ omnis hominum incur
sus breuis. Nec ullum omnino bellum mortaliuz
immortale est. cum auctoribꝰ suis intercidat opor
tet. ⁊ suis ipsuz viribus extinguatur. Vitia spatio
temporis augentur. ⁊ exercitio roborantur. ⁊ quo
plus nocuerint incipiunt plus nocere. Nemo cru
delior q̃z qui diu fuit. Nemo tam cito luxurie suc
cumbit: q̃z qui sepe succubuit. Multis ex actibus
habitus fiunt. ⁊ assuescẽdo curuescimus: ut pnos
in terrã sternere promptuz sit. Sic euo crescit aua
ritia. Sic senum pertinacior ambitio est. sic ⁊ reli
quis pestibus processus est suus. ne ue mori vnq̃z
morbus possit egroruz intemperies facit. Cũ hijs
hostibus res est nobis: quibus modo non resisti
mus sed fauemus. ⁊ ultro nostros in iugulos fer
rum damus. quinetiam mirum dictu. Si lente
scere ceperint irritamus illos. quasi minus miserũ
fieri sit miseria summa. quod passim in multis mo
do senibus usqꝫ ad fastidium videmus. quibus ni
hil obscenius sol videt. De quibusdam legimus. at
in primis de illo cuiꝰ paulo ante memini: Tyberis
quẽ apud inferos quoqꝫ dij sui deeqꝫ male torque
ant. Ita mihi stomachum torquet: bilemqꝫ agitat:
quotiens senẽ illum lego miris ⁊ infandis modis
atqꝫ inter ceteros relatu etiam turpi: spectaculo cõ
cubitus monstruosi: ut tranquilli uerbo utar: defici
entes libidines excitantem. Hinc ille ridicule infa
mesqꝫ nostrorum senum querimonie: ꝙ solito mi
nus uoluptatibus inardescãt ꝙ male suada titilla
tio ⁊ pruritꝰ iuuenilis obscesserit. ꝙ gule somniqꝫ
⁊ uentris illecebris: destituti sunt. Postremo ꝙ vi
res corporee ad cedez carnificinamqꝫ defecerunt.
At quid peius est sanguinarium esse uelle q̃z esse?
q̃uis qui malis esse cupit: utiqꝫ iaz malus ac pessi
mus est. Nec qsq̃z peior q̃z qui peccato studet ⁊ fla
gitio gloriatur. Delectari equidem in malis prope
malorum omnium est natura. Unde peccandi con
suetudo iucundissima apud Ciceronez dicitur. In
medijs sane delectationibus inhonestis: molestuz
aliquid pati: ⁊ uelut frenum aliquod sentire libidi
num: malorum adhuc est. sed ad meliora tendenti
um. ⁊ quos sepe de magnis tempestatibus libera
tos: in portuz peruenisse cognouimus. Effundi au
tem in malis ⁊ efferri letitia ⁊ gestire ⁊ niti ⁊ qḋ
est omnium pessimuz gloriari: prope ultime despe
rateqꝫ nequitie est. Horum vero plena sunt omnia.
Hosqꝫ interuiuendum est nobis. ⁊ si inter hos tm̃
ac non etiam ex hijs sumus: bene est. q̃z q̃z conuictꝰ
sceleratoruz nullis sit molestior q̃z hijs qui ab illo
rum moribus insigni dissimilitudine secernuntur.
Utcunqꝫ est: inter hos viximus. ⁊ quod psalmista
regius deflebat. Inueterauimus iter inimicos no
stros. quodqꝫ miserrimum dixerim. inter hos ip
sos moriendum est. Quo eniz patet fuga? quo ibi
mus? quo nõ nos sceleratoꝝ acies ac signa preces
rint? ubi non pessimis moribus imperium partum
atqꝫ firmatum sit? Trans oceanum nauigandum

erat.nisi q: credibile est vitia nostra iam ad antipo
das descēdisse. Ad celum potius euolādū:nisi no-
stris ad terrā ponderibꝰ premeremur. Jlla si salui
esse cupimus:deponēda sūt.quod facile factu eēt:
nisi q: malorum exēplis obruimur.quoꝝ cū fero-
cissima etas nostra sit:ut dixi ferotior est etiā sperā
da posteritas. Pugnarūt equidem maiores nostri
aduersus penos:Cimbros:ac theutonas ⁊ britā-
nos.egre uel italiam ab hannibale uel capitoliū a
senonibꝰ defenderūt.omnium tandē uera ⁊ indo-
mita virtute victores. Nos si capitolij nostri arceꝫ
a tanto barbaricoꝝ vitioꝝ circūfuso exercitu defē-
dimus:ad tutelā nostrā celesti alite excitati:si cir-
cūstrepētibꝰ vulgi erroribꝰ imote fronte resistimꝰ:
⁊ mālio ⁊ mario ⁊ ipo cesare fortiores erimus. Jl-
los enim ab hoste murus iterdum uallumqꝫ diri-
mebat.sepe noctibꝰ quiescebāt.hiemis aspitatē hi
bernoꝝ solatio leniebāt. Nobis nulla quies.nullū
sine periculo tps:nō bruma:nō inducie: non nox.
Nihil usqꝫ tuti pacatiqꝫ est. Assidue de salute cer-
tamꝰ.semp in acie stamꝰ:tēptamur: circūsidemur:
impellimur. Hostes itra muros sunt.ad ipaꝫ ratio
nis arcē scalas applicant. Quid expectas ut dicā?
in ipsas mēsas nostras atqꝫ cubilia irrūpūt. qꝺqꝫ
proximum exitio est.vulgus omne pro hostibꝰ par
tes facit. Jn hoc tā ancipiti duroqꝫ certamine: nō
nisi de celo sperāda victoria est. Jnde eā amice po
scamꝰ. Jnterea tñ ubi siꝫ video.nō moueri nequeo
interdūqꝫ tam grauiter:ut mee sortis ipatiens:me
stis pene vincar angoribus. Aberrasse forte a ꝓpo
sito videor.tulit impetus:sed redeo. Hijs ergo ho
die curis implicitus quas mihi circūstrepētiū reꝝ
fragor satietasqꝫ pepererāt.dū thalamo egredior:
eplām tuam in limine obuiam habui.breuem qui-
dē e lōga ueluti peregrinatione succinctā. Multa
tñ qui properātibꝰ mos est:paucis illa vbis expe-
dijt. ⁊ qualiter affectꝰ singula putas audieri.atqꝫ
in primis lelij mei nomē.cū quo cupide oro vsare.
totaqꝫ illū mēte cōplectere. Digni estis alterutro.
Sane quod sequit:nře gētis aduētu:pisanū popu
lū graui suspitione turbatū:mirari nō debes. Nā
neqꝫ gēs ulla suspitiosior. Et vipera nostra terribi
lis rubētē dentibꝰ virū stringēs:securos quoqꝫ sol
licitat. Jn quo cesaris ꝓuidētiam laudo:que ⁊ pa
uori ciuium succurrit: ⁊ pudori multum occurrit.
Qꝺ vo de patria mea scribis:lete admodū legi. ⁊
romano pncipi obediētiā nō negari. ⁊ si qua iā to-
to orbe neglecte libertatis cura est:eaꝫ in pria mea
esse. Ultimū nihil miror:qꝺ de auri ptāte facetissi
me cauillatꝰ es. Scio eniꝫ eē vissimū illud Flacci.
Aurū per medios ire satellites ⁊ prorūpere amat
saxa potētius igne fulmineo.qꝺ ipm in libris me-
thamorphoseos ponit Apuleius. Certus iquit fra
gilitatis humane fidei. ⁊ ꝙ pecunie cuncte sūt dif
ficultatis peruie.auroqꝫ soleāt adamātine etiā per
fringi fores.q̃ꝫ late patēs ⁊ q̃ꝫ nota snia est que nō
mō phō sꝫ philosophāti tribuit asello. Legisti cre-
do apud Pōpeium melā Cosmographie libro 3°.
eē gentē ethiopum auri ditissimā eris indigaꝫ.cui
raritate ⁊ frequentia precia rerū alternātibꝰ: ⁊ or-
namēta enea ⁊ vincla sūt aurea. Nobis amice oia
iam ex auro sūt. ⁊ haste ⁊ clipei ⁊ cōpedes ⁊ coro
ne.hoc ⁊ conimur ⁊ ligamur.hoc diuites sumus:
hoc inopes:hoc felices:hoc miseri. Auruꝫ solutos
vincit:vinctos soluit. Aurum sontes liberat:dānat
innoxios. Aurum disertos ex mutis:ex disertissi-
mis mutos reddit. Auro cōcionatꝰ est Metellus
i cesarē. Auro Demosthenes orator obmutuit. Au
rū ⁊ de seruis pncipes ⁊ de pncipibꝰ seruos facit.
⁊ audacibꝰ metuꝫ:pauidis ꝓbet audaciā: ⁊ curas
iertibus sollicitisqꝫ segnitiē. Hoc ⁊ iermes armat:
⁊ nudat armatos.indomitos duces domat.ma-
gnos populos premit.ualidos fundit exercitꝰ.bel
la longissima paucis horis cōficit.pacē pstat ⁊ eri-
pit.siccat flumina.terras lustrat.maria ꝯcutit.mō
tes equat.pādit aditꝰ claustroꝝ.urbes aggreditur
expugnat arces.oppida demolit. ⁊ qꝺ apud Cice
ronē legimꝰ. Nullus fortis est locus in quē onustꝰ
auro asellus nō possit ascēdere. Aurū claras parat
amicitias:magnas clientelas: ⁊ honesta cōiugia.
quippe qꝺ generosos ⁊ fortes ⁊ doctos ⁊ formo
sos: ⁊ qꝺ miraberis sanctos efficiat possessores su
os. Jtaqꝫ qui diuites sūt:boni viri in ciuitatibꝰ ap-
pellant:eisqꝫ tātum credit. Nulla fides est paupi.
q: pecunie nihil est.uerūqꝫ est illud satyricū. Quā
tum qsqꝫ sua nūmoꝝ seruat in archa.tantū habet ⁊
fidei. Postremo inuitꝰ dicā:sed ueritas cogit.non
mō potens sed omnipotēs est aurū. ⁊ oia que sub
celo sunt auro cedūt:auro seruiūt: ⁊ pietas ⁊ pudi
citia ⁊ fides.omnis deniqꝫ virtus ⁊ gloria aurum
supra se vident.inqꝫ ipsos aios celitꝰ nobis datos:
pudor foci terret ⁊ rutilāti imperium est metallo.
Hoc reges ligat atqꝫ pōtifices.hoc homines. ⁊ ut
aiunt etiam ipsos deos placat. Nec quicq̃ꝫ inexpu
gnabilē inaccessumqꝫ auro est. Qꝺ sciēs iuppiter:
ut custodite mulieris pudicitiā rapturus ferreas
portas effringeret:in imbrē aureuꝫ sese uertit. Ta
li deo dignū opus. Deꝰ aūt noster pudicitiā amat:
aurum spernit:auaritiā detestat. Opto tibi ualitu
dinem inconcussam mentis ⁊ corporis.

Alia epistola eiusdem domini Francisci ad eundē
Nerium. XVII.

nOndum supiori epistole signum impresse
ram.dū ecce alia supueniens coegit:ut po
sito anulo:depositum calamum rursus ar-
riperem. Et q̃ꝫuis tua hec supior sit longior respō-
so tamen breuiore contenta erit. Nā nec cui nostri
querelam iterare est necesse:quā ⁊ tacitus loquor
⁊ ipsa res clamat. Nec quicq̃ꝫ prohibet quod in il
la dixerā ad hāc trāsferri. Neqꝫ eniꝫ aut minor est
hodie dolor meus:q̃ꝫ heri ⁊ nudiustertius fuit.ne-
qꝫ minus efficax. Epistole tue hodierne solatiuꝫ q̃ꝫ
hesterne. Accedit ꝙ neqꝫ ꝺ hijs que nouissime scri
psisti ausim aperte ꝓnūciare quod sentio.neqꝫ tu
ideo minus quid sentiam quid ue ꝓnūciem intelli
gis. Sepe silentiū ad exprimēdū animi cōceptus:
quouis sermone potētius fuit. Nec minus silētio
Niobe:q̃ꝫ latratu hecuba dolorē animo insituꝫ de
signabat. Jtaqꝫ cum illa in saxum hec in caneꝫ uer
sa fingatur:non minus mutum illius simulachruꝫ
q̃ꝫ hec querula rabies suam miseriaꝫ loquebatur.
Jllud non siluerim:agnoscere me cesarum fatum:
quod ⁊ in occasu solis ⁊ sub austro:deniqꝫ ubili-
bet felicꝰ fuerit q̃ꝫ sub arcto.ita ibi gelida oia:nul-
lus ardor nobilis:nullus vitalis calor iperij. Red
de nobis fortuna:si Romuleos cesares parce ue-
tant:at saltē ab hispania theodosios:Seueros ab
africa.heu qd diceret nūc architector ille magnus
monarchie:successorē suuꝫ cū sacerdote humili de
humilitate certare.dum meminisset supbissimum

olim galliarũ regẽ:dũ supplex ut ait Flor⁹ histori cus:in castra uenisset:phaleras ⁊ sua arma añ Cesaris genua ꝓiecisse:ac dixisse. Habe hec. virũ fortẽ vir fortissime vicisti? Multa se offerũt id gñis. Nã ⁊ locuplex mã ⁊ multiloqx idignatio est. sed frenabo ipetũ:ut qui hec ipsa nõ mihi ira cogente ac ditãte ꝓfuderim. Sane de Cesaris legatiqꝫ cõgressu:qδ ꝓuidẽtissime uaticinaris amplector ac ꝓbo. ⁊ pene rem ipsam videor vidẽ. nõ ꝙ oia ista me moueãt ꝯtra que multa sepe differui:sed ex ꝑteritis uẽtura conijcio. Itaqꝫ nõ tã tãgor ꝙ legati sonipes in cesarez calcitrarit:q̃z ꝙ calcitrare aios noui. Et scio ꝙ ois ptãs est ꝯsortis impatiẽs. hec hactenus. Leliũ meũ imo tuũ:imo nr̃z:familiarissimũ ⁊ Cesari factũ gaudeo nõ miror. Nihil eniz est vtute rapaci⁹:nihilqꝫ tenaci⁹ rapit vincitqꝫ animos hoium:vinctosqꝫ semel in ꝑpetuũ vinctos tenet. Nulla mihi dubitatio vnq̃z fuit:qn nõ solũ ab illo humanissimo ꝑncipum:sed ab alio quolibet lz asꝑioris igenij:cum tñ vt⁹ in ꝑcio sit:posset ille vir amorẽ ꝓmereri:nõ mõ notitiã ꝓmeruisse. Quis enim tã agrestis est ut Leliũ nõ amet: ⁊ sapie lau de ꝑspicuũ: ⁊ in amicitijs faustũ nomẽ? Qδ si sola vtutis fama efficit:ut quẽ nunq̃z vidim⁹ senẽ illũ Leliũ amem⁹:qd hui⁹ nr̃i vt⁹ ac p̃ntia posse debẽt? Itaqꝫ minus miror ꝙ de legato sedis aplice idem scribis:cũ quo familiaritas Lelij uetus est. Illud poti⁹ miror:qδ ꝑorib⁹ lr̃is ꝑtermissum hijs īserui.qd ita illũ ad coronãdũ Cesarẽ diu ante digressum iste ꝑuenerit:nisi q: ut arbitror ⁊ ut solet: illũ fortuna segnẽ:hũc sollicitũ vt⁹ facit. Unum nõ mirari cũ eodẽ nequeo. ambo ꝑgerẽt:rhodanoqꝫ dimisso tyberim peterẽt. Uñ reuerẽtior adhuc roman⁹ ꝑnceps:diadema supmuz poscit:qδ Petri successor cesaris successorẽ securior nõ curat:q fieri potuit:ut cardinalis rutilo vtice ⁊ purpureo fulgidus amictu:tãtoqꝫ spectabilis comitatu:nr̃i huius lincea lumina fugerit. aut cum hic Pisas:ille vir dũ Januã ꝑuenisset:ita ut illi obuiã iste rediérit. Auguror sane alterũ terra:mari alterũ uenisse. De hoc eqdẽ ac reliquo statu ur̃o tuis ac suis lr̃is certior fieri uelim. Ad singula rñdisse videor. Nã ad ep̃le tue finẽ de familiarib⁹ curis stilo alio ⁊ seorsum loquar ut soleo. Grãs aũt tibi:ꝙ q̃s ipse iaz obliuioni tradiderã:adeo ut ne locutũ tibi de hijs aliqd me putarẽ:tã memoriter tenes:ut facile pateat rerũ te mearũ curiosiorẽ eẽ q̃z meipsum. Mirũ ⁊ pene icredibile:nisi charitatis tue miraculo i curiositas mea lõge lateqꝫ nota detraheret. Uale feliciter nostri memor.

¶ Alia ep̃la eiusdẽ dñi Frã. ad eũdẽ Neriũ. XIX.

m Irari cogor in tãtis occupationib⁹ tuis:in hijs fluctib⁹ rerũ maximarũ:quos ab aqlone ueniẽs nouus cesar iuexit italie: ⁊ quorũ te ualde ꝑticipẽ tua sors facit. hãc tãtã meis in reb⁹ diligẽtiã tuã:ut videri possis nihil aliδ q̃z me vnũ cogitare. Ita dico videri possis ignaris industrie igenijqꝫ tui. Nã qui te nouerũt nõ mirantur posse aium tuũ ad multa ⁊ multũ diuersa sufficẽ. ꝑsertim ubi illũ suis stimulis urget amor:quẽ ois difficultatis victorẽ ⁊ regẽ nouim⁹ aior. Hec cur ꝑfat⁹ sim iterroges. q: dũ te lr̃is ꝑorib⁹ fessũz reor: ecce due sil' alie:a te mihi vir optime reddunt̃ oẽs ipigerrimis digitis tuis scripte. Ita mirũ plus tibi uacat in negocio q̃z in ocio. Mihi mirũ inq̃z nisi celeritas:que ut Cicero nr̃ ait igenij laus est:mirũ eẽ discuteret. Sed uenio ad rẽ. ⁊ illud transeo: ꝙ in ꝑmis q̃si magni criminis te mihi purgas ifamiã. ⁊ ꝓpe sacrilegij istar ducis in tuis me lr̃is singulariter cõpellasse. Itaqꝫ stilũ mutas:q̃si uel ego blãditiarũ egeã:q̃s ꝑmũ Julij cesaris fortuna mũdo itulit. aut te vilior stilus robustiorqꝫ nõ deceat cui⁹ ⁊ ueteres oẽs qcũqꝫ calamũ attigẽ. quẽ articulũ qm̃ alibi lati⁹ digessi:nũc suspẽso pede ꝑterue hor. ⁊ siqd auctis apud te nõ qdẽ merui sed iueni me quoqꝫ nouissimũ oium hẽs auctorẽ. qui hoc stilo nõ tm̃ ad amicos quos ex equo alloquor:sz ad reges atqꝫ põtifices:cesarẽqꝫ ipm uti soleo. quos reuerẽti⁹ affari ius equũqꝫ est. Uerũ ego reuerẽtiam uerã in mẽdacijs nõ repono. Mẽtiri aũt dñis hijs uocib⁹ qb⁹ nũc vulgo utimur. etate ipsi⁹ cesaris iuẽtũ:Lucan⁹ asserit. Sẽtio aũt qd te mouit: neqꝫ tu dissimulas motũ te litterulis meis:in qb⁹ stilũ hũc int̃misisse videor:cui⁹ rei ne de cetero mo ueare reddẽda rõ est. Ego qdẽ amice stilo huic cõstãter ibereo quotiẽs grãdiusculũ aliqd adorior. Blãdia enim nec hui⁹ angustissimi fugacissimiqꝫ tꝑis:nec igenij mei sunt:nec hui⁹ calami quẽ agrestem recti⁹ cũ liceret:celestẽ urbani⁹ dicẽ maluisti. At quotiẽs ad plebeias atqꝫ humiles curas quas nec stilo dignas putẽ:aliq rez necessitas me attraxerit:plebeiũ quoqꝫ caracterẽ non recuso. ne forte plus ope vbis ipẽdã:q̃z sentẽtijs debeat̃. Idqꝫ mihi nõ aliud cãe in illis litterulis fuisse noueris. Et hec qdẽ hacten⁹. ex nũc aũt qcqd agã ⁊ stilo quolibet:illud saltẽ nõ admittam:ut plurali nũo utar amico ⁊ vni loquẽs. Idqꝫ tũ per meipm suz facturus:ne amicis mẽtiar:tũ uel maxime ne exẽplo tibi noceã. cui⁹ apud te nõ leue põdus eẽ video. Tu igit̃ si me amas ad ꝓpriũ stilũ redi: ⁊ id agam⁹ nõ ut aurib⁹ vulgi:sed ut decori nr̃o satisfecisse videamur. Uenio nũc ad acerrimũ dolorẽ meũ:quo in scda pte lr̃arũ tuaruz q̃si uenenata cuspide aures meas atqꝫ aiuz pupugisti. O factũ pessime de amico optimo. o ifaustũ negociũ. o rẽ tristẽ calamitosã ⁊ miserã. o nouũ ⁊ iauditũ seculis ifortunij gen⁹. Assuefecerã oculos tristib⁹ spectacl'is. aures amaris rumorib⁹. pect⁹ cũctis fortune vulnerib⁹. ⁊ cogitabã assidue qd vnq̃z mali qd asꝑi qd acerbi accidisset hoi. ut qdẽ mihi ⁊ meis qm̃ hoies sum⁹ ⁊ nõ dij:ul' eueturũ eẽ ul' euenire posse certe scirẽ. ut qꝫ aduersus oia iacula duratũ atqꝫ armatũ aium hẽrẽ. Telũ hoc q: nunq̃z tale aliqd viderã:nil sil'e ꝓrsus audierã aut legerã:cogitare ⁊ ꝓuidẽ nõ potui. ⁊ iδ ihermẽ iprouidũqꝫ trãsfixit. Hei mihi qd q̃rar? vñ ordiar? qd dicã? Accusabo fortunã? Surda ẽ. Accusabo mollitiẽ amici qui sibi mortẽ:mihi mortifez dolorẽ attulit? Sera ẽ accusatio erroris. Irreuocabile dãnũ ẽ quo aucture poti⁹ iutiles sint querele. Et tñ o dulcedo effera iuuat isistẽ. ⁊ fãdo alimẽta miserie ꝑstare. Quid eni apti⁹ possit aius tristis q̃z in tristi mã vsari. hẽt ⁊ meror uoluptatez suã:durã qdẽ sed sibi accõmodatã. In arte poetica scriptũ est. Tristia mestũ vultũ vba decet. utar cõsilio qδ me decet. Sz quo ꝑgo ut illi nihil ꝓsim mihi noceã. forte aures atqꝫ oculos tuos ledã? O ceca mẽs hoiuz. ⁊ nõ futuri mõ sed sepe p̃ntis etiam fati sui nescia. Ad Paulũz hãnibalẽsem vnum ex romanis ꝑncipib⁹ cui me familiarissimũ virtus ⁊ humanitas fecerãt:qbus illũ mirabil'r nã dota-

uerat.mãdata dederã tibi ignarus illũ iam rebus humanis ereptũ.taliter quidẽ ut nõ mortem que natis oibus eq̃ est:sed genus mortis vnice miserũ cogerer usq; ad meã ipse mortẽ lamẽtari. O cogitationes hoium uanas.o ianẽ spẽ.o lubricũ statũ. o istabilẽ fortunã.o ancipites vite vias.o ꝑcipites exitus.o ꝓsperitates ambiguas.o ieuitabiles erũnas. Amisit filium Paulus.tritum ⁊ intolerabile mali genus. Quis enĩ non aliq̃n filiũ ꝑdidit: nisi qui nullum habuit? Rari sunt quib⁹ fortuna prolẽ dederit:nec domũ suũ deliberauerit:rapinam dicimus primitie sunt. Amisit Paulus noster filiũ:rẽ non insolitã narras: ⁊ alius Paulus filios amisit Hannibalẽsis vnum ꝑdidit. Macedonicus duos Alij pl'es.quidã omnes.vnũ iste ꝑdidit. Priamus vnus ex tanta natoꝝ acie superfuit. Sed hic suum ferro amisit. Quid refert an ferro:an incendio:an naufragio:an febrib⁹:an ueneno? Mors aũt vna est.sed hec iuuenẽ amisit. Scio. Nam adhuc iuuenis pater erat. Que nam v̇o hinc tanti doloris cã fuit? An ignorabat doct⁹ hõ ⁊ prudẽs plures multo iuuenes mori solere q̃ senes. ⁊ ut vulgo dicitur pl'es edos perire q̃ capras? Humani generis incremẽtũ terra nõ caperet:si oẽs senescerent qui nascũtur? Quid igit̃ ploras? Dicat aliqs. Nihil adhuc noui audio. Adolescentem in ꝓlio pugnantem in prelio cecidisse. Eueniunt ista quotidie: ⁊ fortiũ patrum innumerabilis multitudo est. Nã qđ scribis:corpus exangue hostib⁹ fuisse ludibrio:hostili seuitie aliquid:sed superstitiꝫ existẽtiq; miserie nil ꝓrsus adiecerit. Stultũ enim cum mortem spreueris:cadaueris iniuriã formidare. Patres obitumilioꝝ forti tulere aio.laceros quidem artus siccis oculis collegere. Multi aũt suos cũ lachrymiꝫ ad sepulchrũ.ad inferos quidam uersis in se gladijs prosecuti sunt fletu immodico. Qđ memineri aũt Paulum nostrum nemo. Hic est nouus ⁊ rarus ⁊ inconsolabilis dolor meus.homo nobilissimus ⁊ mea quõdã opinione fortissim⁹:sic fortune tergum ꝓbuit:sic laxauit frena mestitie:ut illa eum ꝑcipitaret in mortem. O lachrymas meas.o inexhaustoꝫ fletu oculos.o liuentia lumina. Da ueniam paule. fons ille aruit qui cunctis amicoꝝ miserijs ubertim lachrymas dabat. Siccare illũ uel vna romana domus debuit. Dum colũnensium familiã fleo flere alios posse desij. Omnes lachrymarum mearum scatebras illa ꝯsumpsit. Pumice siccior faci⁹ sum. Tu tamẽ vir optime sine lachrymis meis nõ eris:q̃s de ꝓfundissimis atq; abditis aie recessib⁹ fando eruam: ⁊ q̃bus mestũ funus absens prosequar:imo v̇o iter tristia funera fletu madidus pũsq; uersabor. Quid heu mihi fecisti? Uir in rebus alijs acer ac strenuus quid fecisti? Nõ sat magna pietas est visa paternis lachrymis filij funus ornare:qđ ipm virtute ai melius ⁊ spe ac solatio ꝓmisse resurrectionis ornasses.sed parũ pie vise sunt lachryme:nisi mortẽ morte accumulãꝫ charissimo ⁊ insonti filio paterne mortis inuidiam post fata reliqueres: ⁊ reũ atq; odiosum posteris faceres quẽ amabas. Nõne ꝑstabat q̃uis ꝑpostere filio super esse: ⁊ uel sibi fratres feliciores tibi natos querere? Uirentissima etas erat:uel qđ christiane pietatis ꝓprium fuit:pro illius salute aie:cuius corporis ꝑceps ⁊ festinata mors fuerat:preces atq; suffragia ad celũ mittere? uel si qua ea dulcedo est re colligere animũ atq; firmare: ⁊ in extrema solatis patri viroq; forti debite ultionis intendere? Postremo qd vis facere potius q̃ qđ potissimum elegisti? Que enĩ ista demẽtia est:superbis hostibus qui filij tui frigida mẽbra calcauerant: q̃busq; suus luctus ⁊ crudelitatis ⁊ insolẽtie supplicia debeantur.de te quoq; duplex gaudiũ ⁊ geminã ultro victoriam ꝯcessisse? O mortalia pectora in extremis semꝑ ceca casibus. Audita ꝑmum morte filij ꝯspectoq; cadauere:qđ humanitatis imemor hostilis ira discerꝑat:cum ⁊ ferro posses ulcisci: ⁊ ai viribus grauẽ ferre fortunã: ⁊ fato succũbere maluisti: ⁊ te exitialibus atq; mortiferis ultus es lachrymis.cũq; viroꝝ exemplis illustrium:que probe noueras reuocaueris ad vitã ⁊ ad spem:desꝑatã in mortem nescio qua ferali dulcedine rapt⁹ es. Nõne autem queso luctus incõsolabiles paranti tibi occurrat Anaxagoras:qui mortẽ filij nunciãti Nihil inquit inopinũ narres. Cũ enim ipse mortalis sim:sciebam ex me genitũ esse mortalẽ. Nõne Xenophon in aium uenit:cui cũ sacrificanti primo geniti mors filij nunciata eẽt:neq; ceptũ sacrificiũ itermisit:neq; succubuit fortune: sed corpore atq; animo mansit immobilis:corona dũtaxat quã capiti gestabat deposita ne tãtũ vuln⁹ non sensisse videret̃.moxq; cum gaudio reposita ubi accepit:fortiter dimicãtem filiũ occubuisse:deos testes faciens plus se virtute filij delectari:q̃ in morte torqueri. Nõne vnici filij dolorem immodicum castigare visus est pericles:qui duob⁹ simul rarissime indolis amissis filijs:neq; coronam deposuit:neq; concionib⁹ abstinuit:neq; ullũ penitus aut in v̇biꝫ aut in vultu mutati animi signũ dedit. Et si lõginqua respicere mens lachrymosa non poterat:nõne sub oculis erant romane v̇tutis exẽpla clarissima? Nõne aderat. M.cato senex ille famosissim⁹.cui⁹ cum innumere laudes sint:tñ illa apud Ciceronem precipua est ꝙ fortiter ac modeste optimi filij mortẽ tulit? Nonne Catonis collega. Q. Marci⁹ qui cum ꝯsul eo ipso die quo senatus ꝭm legẽ ꝯuocandus erat:vnicũ spectande indolis filium amisisset: ⁊ sepulture filij pius pater interfuit: ⁊ mox senatum consul egregius ꝯuocauit.vnũ diẽ inter diuersissima ꝑuati meroris ⁊ publice maiestatis partit⁹ officia? Nõne Paulus emilius cuius sup̃ meminerã Paulo nostro par nomine:sed qđ nollẽ v̇tute superior:qui duob⁹ primũ filijs in adoptionem datis: ⁊ mox duob⁹ quos sibi ꝭuauerat:qui q̃les eẽnt inde conijcies ꝙ inter datos africanus iunior:itra septimũ diẽ morte subtractis orbitatẽ suam tã iuicto animo ꝑtulit:ut post triũphũ macedonicũ quẽ sibi virtus ⁊ fortuna de opulentissimo rege pepererant: ⁊ quẽ alterius filioꝝ mors ꝑcesserat:alterius insecuta erat.ppl'm romanũ alloquens quasi publici ꝯsolatioris officio fungeret̃: ⁊ id sibi optato accidisse diceret:ꝙ in tanto splendore successuum publicoꝝ:metuens ne qua forsan gaudio ut fit mesticia se nubes effunderet deos anxie precat⁹ eẽt: ut siqd tacitũ minaretur totũ a ppl'i ceruicibus in suã domũ fortuna ꝯuerteret. Nonne Marc⁹ horatius puluilus:cui cum capitoliũ dedicanti ab emilio mors filij nunciata esset:ab opere gl'ioso q̃uis equidem ut falso mesto tamẽ rumore ꝑculsus abstiteret:nihil aut vultu aut animo motus est:ceptũq; non ampli⁹ intermisit:q̃ ut cadauer iuberet of-

ferri:templi continuo poſtem tenens? Qȯ ſi falſe
tn̄ ille religioni diiſqꝫ mendacibus tribuit:q̄tum
uere religioni vnoqꝫ deo tribuendum erat? q̄toqꝫ
ſtudio ꝓuidendum:ne tuo fletu paule tu perires.
Chriſtus offenderet? q̄ q̄ qd exempla virilia col
ligo cum romane mulieres pudorē tuū premere ⁊
lachrymas ſiccare debuerint vir romane? Nam
ubi tunc queſo:ubi tūc Cornelij africani filia grac
corum mater:cui preter materne pietatis affectū
q̄ cari filij eēnt illȯ indicat:ꝙ cāpane oliꝫ hoſpite
apud ſe muliebriter iactabūde:⁊ ſua ſibi ornamen
ta monſtranti:filios e ludo lr̄arū reuertentes oſtē
dit. Et hec inquit mea ornamēta ſunt. Hos illi fili
os:⁊ hec ornamenta ſimul omnia ſeua mors rapu
it:tātum tn̄ animi femīeo fuit in pectore:ut ex mor
te illā cōplorātibꝰ ⁊ miſerā uocitantibꝰ rn̄dēt:me
ſtam utiqꝫ ſed miſerā ſe non eē que tales filios ge
nuiſſet. O non femineū ſed virilem ⁊ uere paterna
gl'ia dignā uocē. Ubi erat liuia auguſta:cui cuꝫ e
duobꝰ filijs mors ut ferme mos ſuū eſt:⁊ peſſimū
religſſet:⁊ optimū impioqꝫ digniſſimū abſtuliſſet:
ita caſum ſuū fleuit:ut ultro ⁊ modū ⁊ finem lachry
mis imponeret:mediamqꝫ ſe inter piā matrē ⁊ p̄n
cipem feminam exhiberet:ne uel nature debitum
negaret:uel tanti ꝯiugis oculos ſpectaculo triſtio
re cōfunderet. Quāto autē exactius cauēdū erat
ne gemitu nimio lederet Chriſtus ſpectator ac iu
dex actuū noſtroꝝ:cui mortalibꝰ querelis iudicia
eterna conuelli:haud dubie neqꝫ immerito ꝑmo
leſtū eſt. Sed romanas trāſeo:qbus ut muliebris
eſt pudor:ſic virilis aī robur atqꝫ ꝯſtantia:quaſqꝫ
nunc etiā fama vulgaris:⁊ ſi m'lta viris detrahat:
iure tn̄ omnium gentiū mulieribus an̄ponit:cum
in hoc genere laudis ſeſe offerat grata muliercu
la:ut ꝓle impar ſic par aīo:que audita morte filij:
qui in acie ceciderat. In hoc inquit illum genui:ut
eſſet qui mori pro pr̄ia nō timēt. Digna ul' hoc rn̄
ſo:cui natus incolumis redderet:quē tam fortiter
amiſiſſet. Uerū quo ꝓgrediar? quid ago? Conſter
natos ⁊ abſqꝫ reſurgendi ſpe deiectos aīos fortia
exēpla nō decent. Itaqꝫ qn̄ nihil meſtiꝰ: nihil hoc
tēpore dulcius poſſum: libet nūc incepto herere:
⁊ omnibus ſeculis flebiliora ꝯquirere:ut oſtendaꝫ
paulo meo:nihil toto orbe miſerabilius:nihil ulla
etate flebilius:qui ut patrem īdueret virum exuit
ꝯſecutuſqꝫ eſt:ut miſerrimus pater potiꝰ q̄ mode
ſtus ⁊ ſapiens videret. Excutiantur poete:euellan
tur hiſtorici:ꝓtrahantur in medium inſignes ge
mitꝰ:ut appareat q̄tū in hoc genere mali altior cū
ctis eſt paulus:q̄tūqꝫ ſupereminet:⁊ toto uertice
ſup̄ eſt:ut Maro ait. Fleuit ſuū pallanta miſerabi
lis euādrus:ſed poſt fletū vixit:⁊ vindictam pre
ſtolari maluit:q̄ filiū ſequi. Lauſum quoqꝫ mezē
tius fleuit:nec immerito. Nam ſiqd credimꝰ Uir
gilio. pietas patris filio cāꝫ mortis attulerat. Nō
multum hic filio ſuperuixit:tēptauitqꝫ vindictam:
que cū parū ſuccederet:non tā flendo mori uoluit
q̄ pugnando. Et erant ambo ſenes. Et ut diutius
viuere:⁊ animoſius pugnare potuerit paulus me
us. Legimus phocaycum argi patrē:qui nauali p̄
lio qȯ marſilie geſtū eſt:cū traiectū iaculo ⁊ expi
rantē filiū videret:violentius qdem indoluit:non
tamē eatenus ut fletu ſolo: ſed ut gladio proprio
ꝯfoſſus:ſaltu etiam preceps in medios fluctus ge
mina uelut morte procumberet:qȯ genus mortis
o paule utinam eſſes imitatus. Sic enim niſi fal
lor ⁊ parcius ⁊ ꝑfecto virilius doluiſſes. Nullus
enim maior dolor q̄ qui non eget auxilio:nec cir
cūſpicit inſtr̄a:ſed ad inferendū mortē ſolus ſuffi
cit. Ad hec ⁊ honeſtius viro eſt vulneribꝰ q̄ lachry
mis mori:hunc dolorem ⁊ has lachrymas ꝯſum
ptrices apud Lucanū ut rurſum ad luctꝰ femīeos
reuertamur:Pōpeiana uxor optabat ubi ait. Tur
pe mori poſt te ſolo non poſſe dolore. Ipſa tamen
hec dicēs vixit:ſicut Hecuba vixit ⁊ andromache
poſt ꝯiugū ⁊ natoꝝ mortes. Multū filios multe fle
uerunt matres:ſed plus omnibꝰ Marcellū mater
Octauia auguſti ſoror:que talis tanteqꝫ ſpei filio
amiſſo:qualem nullū Rome puerū fuiſſe Uirgiliꝰ
eterne memorie mandare nō timuit oī ſolatio reie
cto in tenebris ꝑpetuiſqꝫ gemitibꝰ euū egit:ꝑtina
citer īfelix:oīs illi letior hitꝰ:oē minꝰ triſte vbū irri
tamētū doloris:oīs illi ꝯſolator hoſtis fuit. Poſtre
mo ita ſemper vixit ut ait Seneca:talis per omnē
vitam qualis in funere. Multum fleuit apȯ Uir
giliū mater Euriali. Multū apud Statiuꝫ nutrix
fleuit achemori. Ille tn̄ filijs vixere ſuꝑſtites: hec
alūno ſic fletū legimus Anthiogenes ⁊ Argie mor
tē nunc legimus mirū ſuꝑfuiſſe iuuēculas dolori:
cui vir fortis ſupereſſe nequiuerit. Fleuit Euadnes
capaneū:fleuit Brutū ſuū portia:ſed illa ſe in ardē
tē viri rogum intulit:hec candētes haurīēs carbo
nes p̄cluſo ſpū:qȯ p̄dem aīo deſtinarat:virū ad in
feros proſecuta eſt. Et ut amores illicitos attiga
mus:qui ut turpiores ſic nōnunq̄ iuſtis amoribꝰ
fortiores ſunt. Fleuit Hero Leandrum. Phedra
Hippolytū. Neutra tn̄ gemitu:ſꝫ illa p̄cipitio ꝑijt
hec laqueo. Apud Catulū leſbia meretricio amo
re ſaucia paſſerē ſuū fleuit extinctum:ita tamen ut
oculorū aciem perderet:non ut animam exalaret.
Uerū hoc dicit aliquis. viros aut fratres aut ami
cos flebant:nr̄ hic filiū:ſed quid ſuꝑioribus dice
mus que fleuerunt natos uel omnes uel plurimos
uel vnicos? Quid dicemus illis matribus q̈s ro
mana narrat hiſtoria:poſt inſignē cladem que ad
tranſimenū:ut Liuius tradit:cui potius fideꝫ do:
⁊ quem Ualerius ſeqtur:uel cannis ut Plinio pla
cet eſt accepta nunciatis filioꝝ mortibus attonitas
fleuiſſe? Utrāqꝫ autem poſt aliquātulum tēporis
alteram ſcilicet meſtam domi ſedentem:p̄ter ſpeꝫ
conſpecto filio:dum in occurſum eius aſſurgit exa
nimem corruiſſe. Alteram percunctandi ſtudio an
xiam:extraqꝫ muros urbis egreſſam porta flami
nea:qua fuſe redibant legiones:obuio repēte filio
dum irruit in amplexus expiraſſe. Has nempe nō
meror:ſed qȯ multis accidit gaudium interfecit.
Fuiſſe ille utinā o Paule falſus etiā rumor tuus:
ut te quoqꝫ non luctꝰ ſed gaudiū peremiſſet. Nūc
quocūqꝫ me uerto dolore ſimꝉ ac pudore ꝯfūdor.
Legi ego permultos amantiſſimoꝝ patruꝫ. Legi
matrum gemitꝰ ac ſoroꝝ ⁊ ꝯiugum utriuſqꝫ ſexus.
Siquidem duos plaucios mirū dictu: ut eiuſdeꝫ
nominis:ſic paris amentie in patientia doloris in
uxorum mortibꝰ ſeſe gladio tranſuerberaſſe comꝑ
tum eſt:qȯ apud Ualeriū maximum non excuſari
tn̄ ſed laudari:ſi de proprio loqui datur:nō excu
ſo nec laudo. Legi morem indoꝝ apud quos cum
mortuis viris viue cremātur uxores. Legi ſingu
lorum hominum:legi ppl'oꝝ atqꝫ exercituuꝫ luctꝰ
tam uehementes:ut quidaꝫ arma reliquumqꝫ or

natum:quidam etiam semetipsos ardentiū ducuꝫ
rogis iniecerint. Legi quorūdam fidem supuacu-
am amicoꝝ:nulli utilem ⁊ damnosam sibi:qui ꝯfo
di gladijs iuxta dilecta cadauera uoluerunt:q̃ꝫ dū
liceret euadere. Ad summam multos īuenio : qb⁹
cām mortis dolor attulit.cui vō mortē ītulerit nul
lum.nisi forte pro uero recipimus qȯ de Homero
poeta quidam scripsere.remq̄ꝫ tā stultā de taꝫ do-
cto viro:de tāq̄ꝫ diuino īgenio suspicari libet. Qȯ
ip̄m tamē ⁊ si inter uera nūerare uoluerimus : nec
de morte altera dolor fuit nec repentina vis dolo-
ris:sed egritudo forte aī ⁊ egritudinis forte inedia
ac sp̄ūs in dies tristior qui ꝓculdubio vitam imi-
nuit: ⁊ sicut scriptum est exiccat ossa: ⁊ quem mul-
tos paulatim seu ꝯsumpturum esse seu ꝯsumpsisse
non negem:in quib⁹ nomen habet macedonie rex
Philippus:morbo animi crudelitatis,ꝓprie ⁊ isul
se tristi seraq̄ꝫ penitētia perseiq̄ꝫ filij dolis ⁊ impie
tate ꝯcto. Nam Paulus rutilius quem nunciata
fris repulsa in ꝯsulatu petitiōe ilico expirasse.scri-
bit Plinius.vij .nālis historie:ut veꝝ sit:huic sen-
tentie preiudicij nihil affert.ꝙ iam añ morbo im-
peditus describitur. Itaq̄ꝫ facile parua doloris ac
cessio inclinatum animum strauit : atq̄ꝫ integrum
quenq̄ꝫ subitus dolor de alterius morte susceptus
meroris impetu ⁊ lachrymaꝝ diluuio oppresserit
atq̄ꝫ necauerit.hoc est qȯ apud auctores idoneos
uel non legi uel me legisse non memini:eoq̄ꝫ insola
bilior dolor est meus:quo īusitatior amici miseria
ꝗ sic mori uoluit ac potuit ut sine exēplo sit mors
ipsa mortalibus. Ceterum ego quoq̄ꝫ fortassis im-
petu aī euectus sum longius q̄ꝫ debui. Da ueniam
queso. Amara mihi dulcedo ⁊ dulcis fuit amaritu
do cū amico iā sepulto quasi respōsuro ac p̄ñte cō
tendere. Iaꝫ tandē detersis utcūq̄ꝫ oculis ad te re
redeo:atq̄ꝫ ita cēseo idem omnibus agendū eē for
tune sub imperio degentib⁹ qȯ solent qui seua pre
muntur tyrānide:tergum patientia durandū. Sic
instruendos oculos ac aures:sic formādos aīos:
ut qȯ vident nō videāt:qȯ audiūt non audiāt:qȯ
sciunt nesciant.multa dissimulanda : omnia tole-
randa: ⁊ ut Flaccus ait.amara lento risu tempan-
da. Horribile cogitatu est:q̄ꝫ nihil est mali qȯ non
impendeat hanc vitam agētibus.cui nisi fallor op
tandus finis esset:quem tantopere formidamus.
Itaq̄ꝫ sapiēs omnia cogitat:omnia ꝓuidet:omnia
scit:multo ante q̄ꝫ fiant examinans non tm̄ que uē
tura sunt sed que possunt euenire:tanq̄ꝫ que eueni
re possūt ꝓrsus non euenire non possint. ⁊ aduer-
sus possibilia quelibet ceu necessaria atq̄ꝫ ineuita-
bilia sese armat.ꝑuigilem intentumq̄ꝫ in excubijs
animum tenēs: ⁊ hec quidem sapiens. Ego autem
qui tam ꝓcul inde absum ut sapiētem si occurrat
ne noscere quidem uenerariq̄ꝫ digne queā:meis ha-
ctenus amicorumq̄ꝫ fortunijs non possibilia fate-
or ⁊ vīsimilia ⁊ inusitata ꝓuidi. Uidebā ergo nunc
gladios : videbam morbos ⁊ uenena: ⁊ incursus
ferarum: ⁊ naufragia: ⁊ incendia: ⁊ laqueos: ⁊ rui
nas.luctum repentinū mortiferū non videbā. Uñ
facie rerum insolita uehemēter exterritus atq̄ꝫ de
iectus sum. Sensiꝫ animū attollere ⁊ sparsa arma
colligere incipio. Discam cogitare ⁊ expectare oīa
⁊ si possim nihil ualde metuere. Impatuꝫ ⁊ iermē
nr̄a fortuna repperit : lorica defuerat ubi furtiua
cuspis irrepsit. Quāobrem vuln⁹ hoc sentio ⁊ pau

lum meum nunq̄ꝫ sine suspirio recordabor. Tu ua
le. Nam de reliquis ⁊ p̄sertim ad summam reipu-
blice quid ominer ⁊ qd spem : ne dici qdē op⁹ est.
Mediolan̄.XII°.kalen̄.Martias.

Epl'a domini. F. Petrarche. Ad Guidoneꝫ septē
Archidiaconum ianuen̄. XX.

r Umores italicos quotidie nisi fallor ad
satietatem audis:qui uel utinam rariores
essent uel minus immites. Nunc crebri ue
hementesq̄ꝫ sunt ⁊ sonori adeo ut non tm̄ in gallijs
vicina regione:sed apud indos atq̄ꝫ arabes audiri
queant. Magni sunt rerum motus.magni belloꝝ
strepit⁹.magna imperioꝝ iugisq̄ꝫ collisio . magna
deniq̄ꝫ fame uox:queq̄ꝫ non modo alpes patrias:
sed maria transilit. ⁊ cum magna sint semper mali
p̄ñtia:futuroꝝ apparatus continuo maior est. Ita
nobis qȯ in omni aduersitate durissimū est:extre
mum maloꝝ solatiū spes aufert? Semper ne igit̄
sic inuicem conteremur? Semper nostroꝝ laboꝝ
sonitu:cunctarumq̄ꝫ gētium aures atq̄ꝫ ora cōple
bimus? Semp̄ mundo qȯ audiat fame dabimus
quid loquatur? Ita ne vō etati tm̄ sue:sed omnib⁹
seculis.nec poetico magis q̄ꝫ prophetico ore locu
ti sunt Uirgilius ⁊ Flaccus:quorum alter. Graui-
dam impijs bellisq̄ꝫ frementeꝫ italiam dixit. Alt̄.
Auditū medis hesperie sonitum ruine. Agat mo-
do fortuna:perficiat qȯ incepit:quādo si Uirgilio
ipsi credimus:omnipotens ⁊ ieluctabilis dea est.
De qua re:ne quid precipitante iudicio diffiniam
nihil in p̄ñs pronuncio.tu tamen sententiam meaꝫ
nosti:si quid seriuꝫ loqui soleo:ab hac opinione re
motissimus sum. Nunc loquor ut vulg⁹ a quo ma-
xime dissentio. Ceterum siue illa nihil siue aliquid
est.nam dea proculdubio nō est. ⁊ rursus siue suis
viribus:siue nostra ignauia potens est:qui quib⁹
solis obstari illi poterit arma rationis obiecimus.
Agat inq̄ꝫ.seuiat.tonet ac fulminet in hoc ꝑcipue
mundi latus ubi in utrāq̄ꝫ parteꝫ plurimū se sem-
per exercuit.pergat.instet.premat.urgeat. ⁊ quan
do ita superis ⁊ inferis placet:ut dictum est cepta
perficiat. Uereor sane ne presens prefatiuncula q̄-
si magne mestitie index amātem ⁊ amore pauidū
atq̄ꝫ sollicitum animū tuū forte turbauerit. Pone
metum:ꝓuatim nihil aduersi est:certe sicut publi-
ce nihil est prosperi. Quid enim prosperū viris? i-
mo vō quid nunc non triste prorsus ⁊ miserum li-
bertate mortua ⁊ sepulta:pro qua multi sepe vitaꝫ
cum uoluptate ⁊ gloria perfudere:presertim cum
non libertas sola perierit:sed cum illa simul fides
pietas pudicitia.pessimusq̄ꝫ iam morbus late re-
gnantibus:nullus usq̄ꝫ iustitie ac modestie locus
est? Que quoniam sine consensu generis humani
contigisse non poterāt:ideo stomacosus ⁊ idignās
animus nō magis suam q̄ꝫ publicaꝫ sortem luget.
Hinc sepenumero dolor meus : hijs que nulli ho-
minum prosunt:mihi etiam noceat friuolis queri-
monijs euaporat . Et hoc genere ꝑncipium istud
esse noueris. Nunc ne te amplius expectatiōe tor
queam:qȯ destinaueraꝫ expedio. ⁊ omissis rumo
ribus qui assidue aures tuas fama uociferāte cir-
cūsonant:quos nullis annalibus comprehēdi pos
se crediderim:qui pisis ⁊ qui senis populoꝝ mot⁹:
qȯ in latus reuoluta Bononia:quis naꝫ p̄rie mee
status utinam ⁊ florentis semper sic aliquando fru
ctifere.quid fleat Roma.quid parthenope metu-

at:ut rebus ipsis cognomen suuꝫ terra laboris eq
uerit:quibus estibus odioꝝ ferueat sulphurea tri
nacria:quid agat ianua:quid paret liguria:qd emi
lia cogitet aut picenū:q̄ꝫ insomnis ⁊ laboriosa sit
Mantua:q̄ꝫ meticulosa Ferraria : q̄ꝫ Uerona mi-
serabilis atheonis in morem suis ipsa canibus la
ceretur:ut barbaricis semper incursibus pateant.
Aquilegia ⁊ tridentum. Postremo pudorum ma
ximus:qui predonum cetus per italiam peruagā-
tur:utqꝫ de prouinciarum domina seruorum sit fa
cta prouincia. Ad uenetoꝝ ut Liuij uerbo utar an
gulum ⁊ ad ea que vix dum potes audisse festino.
Qui bello cum ianuensibus suscepto:dicam ante
detecto:latens enim bellū defuisse nunq̄ꝫ puto:in-
tra breue tempus ꝑmum victi:mox victores:rur-
sum maiore ꝑlio victi sunt . In quo illis quideꝫ ut
hominibꝰ utqꝫ italis compatior. Mibi autē gratu
lor ꝙ hec eis mala omnia uentura ꝑuidi : predixi-
qꝫ nō astrorū iudicio aut ullo uaticinij genere: qᷝ
totū despicio reicioqꝫ:sed presagio quodā mentis
⁊ urgentibus coniecturis:quibus in eam sentētiā
trahebar:ut videre mihi tunc viderer qᷝ nunc vi-
deo. Atqꝫ utinā dux Andreas qui rerum summe
tunc preerat:hodie viueret. Exagitarem eum lr̄is
⁊ omnes aculeos icuterē:ac tota uterer libertate.
Bonum enim virum atqꝫ integrum sueqꝫ reipub.
amātissimum sciebam:doctum ꝑterea ⁊ facūdū ⁊
circūspectum ⁊ affabilē ⁊ mitem:vno tn̄ offende-
bar:ꝙ belli studio ardentior erat q̄ꝫ nature ac suis
moribus conueniret. Uiuenti equidem non pep-
ci: ⁊ ꝑsens uerbo ⁊ absens lr̄is lacescere ausus tan
tum virum:que ille de animo meo certus patiēter
ferebat:sed recenti victoria clarus ꝯsilium respue
bat. Consuluit illi mors:ut ⁊ acerbissimum patrie
sue luctum ⁊ mordaciores meas lr̄as nō videret.
Uti enim fortune testimonio solebat nec dubita-
re:quin sicut illa ꝓsperior videretur : sic iustior cā
sua eēt. Itaqꝫ sepe mecum illud Scipionis africa
ni dictum usurpabat:qui loquēs cum Hannibale.
Dij inquit testes sint:qui ⁊ illius belli exitū:sꝫ ius
phasqꝫ dederūt: ⁊ huius dāt ⁊ dabunt. Illudqꝫ ce
sareum:hec facto que teste ꝓbet:quis iustiꝰ arma
induit:hec acies victū factura nocentem. Et q̄ꝫtu-
lum illi viuendum erat ut in eundem ista reflecte-
rem:nocentem teste fato conuincens:qui teste fa-
to innocentiam astruebat? Paucis ante obitū die-
bus lr̄ulas meas acceperat:aculeosas fateor.ple-
nas tamē affectuum optimoꝝ quibus ita se torsit:
ita responsionis studio efermuit:sicut postea retu-
lerūt qui pn̄tes erant:quasi summo pudori duce-
ret non equasse stilum:qᷝ vnū facillimum illi erat
lrato in ꝑmis disertoqꝫ hoi. Id enim puto qᷝ erat
difficillimū non curabat:retundere scilicet ⁊ frāge
re sn̄ias. ᷝbis equidem atqꝫ dicēdi exercitio orna-
tus: ᷝborum certamina non timebat. Sed quid re
bus ipsis facias:atqꝫ apertissime ueritati qd rn̄de
as:nisi ut taceas aut ꝯfirmes? Uerba eni cōpares
aut par aut superior esse potes:rebus inferior sis
oportet . Sepe phaleratā eloquētiam nuda ᷝitas
vincit. Itaqꝫ cum se multū torsisset:septimo demū
die nūcium meum sine lr̄is dimisit:rn̄sum propri-
umqꝫ nūcium pollicitus:quem non misit nec dein
de rn̄dit:seu morbo corporis seu animi preuentus
ꝙ per eos dies ꝯtra suam atqꝫ omnium spem aio-
sissime ad littus uenetum ipsa eadē quam penitus

victam atqꝫ exterritam extimabat ianueñ. classis
accessit:cui tumultui dux ipse ꝑter morem armatꝰ
interfuit. Nec post eū diem fere aliqd gessit:quasi
festinans impendentibꝰ caput malis matura mor-
te subducere. Et si quidaꝫ ferant rn̄disse eū nescio
quid:qᷝ nequaq̄ꝫ ad me morte forsan interuenien
te peruenit. Post que statim apud Achaie insulā
cui sapientie nomen est : Ueneti ab eadē illa uaga
classe ianueñ. deprehensi ingentiqꝫ prelio fusi sunt
eum honorem duci optimo differente fortuna : ut
sicut dixi dilatam patrie sue cladeꝫ in carne positꝰ
non videret. Certe ut ubi potissimum vincerent:di-
uinitus euenisse crediderim:quo scilicet uocabulo
loci:saltem reliqui duces admonerent:ut sapiētiā
q̄ꝫ fortunā sequi mallēt: ⁊ a rōne abeuntibus rerū
elicerent argumenta. Sed nonne fideifragꝰ sum:
qui noua pollicitus antiqua persoluo? Expecta au
tem. In fundo est vnde ꝓmissi mihi fides constet.
Hactenus audieras : qᷝ sequitur nouum audis .
Huic equidem tali duci iuueni senior successerat :
⁊ ad patrie gubernaculum sero licet:ante tamē q̄ꝫ
uel sibi uel patrie opus esset accesserat. vir ab olim
mihi familiariter notus sed in quo fallebat opinio
animi q̄ꝫ ꝯsilij maioris. Marinus phalerius viro
nomē. Explere animum in summa dignitate non
potuit sinistro pede palatiuꝫ ingressus. Nāqꝫ hūc
ueneti ducem suum sacrosanctum omnibus secl'is
magistratum:quē in illa urbe semꝑ ut numē aliqᷝ
antiquitas coluit. nudiustertiꝰ in ipsius palatij ue
stibulo decolarunt. Causas rerum ut poete solent
in ꝑmordijs suoꝝ operum explicare:si compta lo-
qui uelim:nequeo tam ambigue ⁊ tam uarie refe-
runtur. Nemo illum excusat. Omnes autē uoluis
se eū in statu reipu. a maioribus tradito nescio qd
mutare:atqꝫ ita cuncta conueniunt:ut qᷝ ait Flac-
cus. Primo ne medium:medio ne discrepet imū.
Nam qᷝ nulli vnq̄ꝫ arbitror euenisse:duꝫ ad ripā
rhodani pro negocio pacis per me primū: ⁊ mox
per eum frustra temptato:apud Romanum pōti-
ficem legationis officio fungitur : ducatus honor
non petenti:immo qdē ignaro sibi obtigit. Reuer-
sus in patriaꝫ cogitauit qᷝ ut puto nemo vnq̄ꝫ co
gitarat:passus est qᷝ nemo vnq̄ꝫ in loco celeberri-
mo omniumqꝫ clarissimo atqꝫ pulcherrimo eoruꝫ
que ego viderim. ubi maiores sui sepe letissimos
honores pompis triumphalibus deduxerunt. Il
lic ipse seruilem in modū concursu ppl'i tractus ⁊
capite truncus occubuit:templiqꝫ fores ⁊ palatij
aditū scalasqꝫ marmoreas sepe uel festis insigni-
bus uel hostium spolijs honestatas:sanguine fe-
dauit proprio. Locū signaui:tempus signo. Annꝰ
est ab hortu Christi. 1355. dies fuit ut ferunt. xiiij.
kalenᷝ. maij. rumor est tantus:ut siquis urbis illi
us disciplinā moresqꝫ perspexerit:quantam ue re-
rū mutationem vnius hominis mors minet:q̄ꝫq̄ꝫ
alij plures ut perhibent complicū ex nūero:idem
supplicium uel pertulerint uel expectent : vix ma-
ior in italia temporibus nostris emerserit. Hic for
te meum iudicium expectes. Ppl'm si fame credi
tur absoluo:q̄ꝫuis ⁊ lenius seuire: ⁊ dolorem suuꝫ
mitius vindicare potuerint:sed non facile iusta si-
mul atqꝫ ingens ira comprimitur:magno preserti
in populo:ubi iracundie stimulos rapidis incōsul
tisqꝫ clamoribus preceps atqꝫ multiuolum vulgꝰ
exacuit. Infelici hoi ⁊ cōpatior ⁊ idignor:qui ho-

norem auctus insolito:quid sibi sub extremum vite tempus uellet ignoro.cuius illud quoqꝫ calamitatem pꝛegrauat : qꝛ ꝑscripto publici more iudicij non modo miser fuisse:sed insanus amensqꝫ videbitur: ⁊ tot iam per annos sapie falsam famam uanis artibus usurpasse. Ducibus qui per tempora fuerint edico:positum sibi pꝛe oculis sciant:ubi se videant duces esse non dominos:immo ṽo nec duces sed honoratos reipub.seruos esse. Tu uale. ⁊ quoniam publica fluctuāt:demus operam ut ꝑuatas nostras res q̄ꝫ modestissime gubernemꝰ. Mediolañ.ix.Kaleñ.Maias.

¶ Epl'a domini Frācisci ad Modiū parmeñ. XXI.

Cripsit adolescens noster tibi nescio quid: immo ṽo nescio quibus ṽbis aut qualiter. Quid autem scio. Scripsit aūt non ut ꝓcibus te grauaret:sed ut animum exploraret tuum: q̄ꝫ pꝛonus esset ad ꝯuictum nostrum. Ceteruꝫ que ex illo audisti:quo dubij nihil etas infirmioꝛ ⁊ ad optata ꝯsequendum ꝑceps pariat:ex me foꝛsan cupis audire. Accipe igitur: ⁊ ex paucis multa compꝛehendēs hoc uelut socialium pactoruꝫ cyrographum habeto. Cupio equidem te:non ignarꝰ magnorum tibi ac pꝛepotentum hominum aulas patere. Sed ita mihi persuasi melius tibi futurū nr̄a cum pauptate:q̄ꝫ cum illoꝝ diuitijs si bene animū tuum noui. Dulcioꝛ est enim honesta pauptas cuꝫ amico:q̄ꝫ sub domino diuitie ingentes:pꝛeferti libertatis quietis ⁊ frugalitatis auido.qualem te si natura non fecisset:ut auguroꝛ studium fecit. Ne ue paupertatis nomen suspectum sit:scito ut nihil hic foꝛdidi : nullum meste indigentie locum esse. sic sollicitas ⁊ graues huic abesse diuitias. Cōparatio sola est que vulgo diuitias ⁊ pauperiē facit: quēlibet ex hijs querulis qui perpetuis soꝛtē suaꝫ inutilibusqꝫ ꝯuitijs ac lamentis exagitāt. Amicle illi cesareo comparatum diuitem extimabis quēlibet ex hijs beatis:qui non suis bonis auro purpuraqꝫ superbiunt. Si Marco crasso illi diuiti aut lidorū regi creso admoueas:pauper erit. Sane uerum diuitem non vulgaris opinio sed solus animꝰ facit. Hunc tu qualeꝫ afferas ipse videris. Hic tibi reruꝫ optima ꝑsto sunt:mediocritas ⁊ libertas. Non ego te ad ꝑuitium sed ad amicitiaꝫ uoco:aut nunq̄ꝫ pariter ac nusq̄ꝫ aut nunc mecum:si uocanti obsequeris liber eris. Si queris igitur ad quid te uocem:iam rn̄di:ad amicitiam:ad ꝯuictuꝫ. Ac ne ad toꝛporē uocari metuas:agere aliquid te uolo. ita tamen ut actionis modus ex arbitrio tuo pendeat:an incipere:quoꝛsum ue pꝛogredi libeat. Nemo te calcaribus aut clamoribus urgebit. Nemo tibi frena substringet:ipse vite tue cursuꝫ regemqꝫ moderabere. hunc ipsuꝫ adolescentem si se dignū exhibuerit meliorem' ⁊ doctiorem facies. Aut enī ex te discet aut ex nemine. Te ab īfantia mirari didicit:teqꝫ ante alios amare. Multum ṽo doctrine ꝯferunt familiaritas amoꝛ admiratio. Ad hec ⁊ nugarum aliqd mearum nō nisi q̄ꝫtū libuerit: ⁊ si libuerit scribes. Tuum erit iudicium an digne sint: que tuum rebus ꝓpꝛijs non ociosum calamum fatigent. In studij mei parteꝫ ueni.mea mihi magis ꝓbabunt:si tuo scripta sint digito. Spabo siquid mihi uel obliuione uel incuria sit elapsum: subterfugere manus tuas ingeniumqꝫ non posse. Pꝛo hijs tibi non montes auri:non purpureas togas :

non marmorea atqꝫ ebore ⁊ hebano crustata palatia:sed que tibi gratiora cōijcio? Victum nō īopē sed modestum: ⁊ philosophico non audeo parē dicere sed pꝛoximum. Ocium pꝛeterea solitudinē libertatemqꝫ polliceoꝛ. mirū quā pꝛestare mihi īpe non possum. hanc tibi spondeo. Sed sepe pallens medicus:salutem alteri tribuit quā non hēt. Ego quidem impoꝛtune ⁊ inutilis ⁊ moleste fame compedibus sonituqꝫ nōis ac fulgore superuacuo. uerumqꝫ ut ingenue fatear indigno:nec liber eē possum nec latere. Tibi in terra aliena donec salteꝫ nosci ceperis: ⁊ ocium ⁊ libertas ⁊ latebꝛe iucundissime non deerunt. Hec sunt que in pꝛesens sese offerunt aduentus tui pꝛemia. Vellē addere posse aliquam te foꝛte dulcedinem in scribendo ex nr̄oruꝫ studioꝝ participatione sumpturum. Sed ⁊ de hoc videris. Unum tibi pꝛeterea qꝺ non in ultimis licet in ultima parte epl'e posuerim:erit vicinꝰ Ambꝛosius. Vale. ¶ Franciscus.

¶ Epl'a domini Francisci Petrarche ad. D. Nicolaum Syoceros magnum interpꝛeteꝫ imperatoris constantinopolitani. XXII.

Lari animi clarum munus ut decuit:fuit. Operationes enim hominum animū imitantur. Et qualis quisqꝫ sit:ex actuum q̄litate cōspicitur. Singulare aliquid te decebat. Nēpe singularis es vir: ⁊ ab acie vulgari tota ītentione remotissimus. Si esses vnus e populo:fecisses ut reliqui. Nunc autem implesti magnifice qꝺ tuū erat. Unoqꝫ actu ⁊ amicitiā ⁊ īgeniū aptissime declarasti. Misisti eniꝫ ad me de europe ultimis donū quo nullū uel te dignꝰ ul' mihi gratꝰ:ul' re ip̄a nobilius mittere potuisses. Magnꝰ ille rex Syrie Antiochus:ut quidaꝫ putant:siue ut Ciceroni placet rex pagameoꝝ Attali. Hneo. P. Scipioni:magnificētissima dona usqꝫ ad nūmātiā misit ex asia que ille vir clarissimꝰ non abscondit:sed ut ait ideꝫ inspectante suscepit exercitum:cuius auus africanus ille superioꝛ insignia munera Masinisse regi legit̄ donasse ṽtutis ob meritum:qua romanū exercitum enixe admodū in bello iuuerat. Fecē ideꝫ sepe alij. Neqꝫ enī mō sepe publicas ꝑuatasqꝫ munificentias enumero:sed attingo aliquas:q̄rum relatu facile qd sim dicturꝰ intelligas. Donant aurū qdam uel argentum ꝯcupiscibilem foꝛte:sed certe periculosissimā terre feceꝫ. Donāt spolia rubꝛi maris ⁊ alge ditioris exuuias:lapillos gemmasqꝫ cometarum in morē sepe lugubꝛe ꝓꝛsus ac sanguineum rutilātes. Donāt monilia ⁊ baltheos fuliginosoꝝ decus artificū. Donant squallētiū opus architectoruꝫ arces ⁊ menia. Tu ṽo vir optime nihil horum que ⁊ opulentiam largiētis ostēderēt ⁊ accipiētis auaritiā irritarent. Quid igit̄? Rarū munus ⁊ iucūdū:meqꝫ utinā te ꝑfecto dignissimuꝫ ut dixi. Quid enim ingeniosissimus atqꝫ eloquentissimꝰ: nisi ip̄m ingenij ⁊ eloquentie fontē daret? Donasti Homeꝝ:quē bene diuine oīs inuentionis fontem ⁊ originē uocat Ambꝛosiꝰ Macrobiꝰ: ⁊ si oēs tacerent:res ipsa testatur:sed fatentur oēs. Ego auteꝫ ex oībus sciens vnū tibi testem pꝛotuli:quē ex oībus latinis tibi familiarissimum esse ꝑpēdi. Illis enim facile credimus quos amamus. Sed redeo ad Homerum. Hunc tu mihi vir amicissime donasti:cum non in alienum ꝭmonē violento alueo deriuatum:sed ex ipsis greci elogi scatebꝛis purum

⁊ incorruptum: ⁊ qualis primum diuino illi ꝓflu xit ingenio. Summum utiq₃: ⁊ si uerum rei ꝓcius exquiritur inextimabile mun⁹ habeo: cuiq₃ nil pos sit accedere: si cū Homero tui quoq₃ p̄ntiam largi reris: qua duce peregrine lingue ingressus angu stias letus ⁊ uoti compos dono tuo fruerer: attoni tusq₃ ꝯspicerē lucem illā ⁊ speciosa miracula: de q̄ bus in arte poetica Flaccus ait. Antiphatem scilā ꝗ ⁊ cū ciclope caribdim. Sed nunc quid agā? Tu mihi nimium ꝓcul abes. Felix utriusq₃ lingue no titia singl'ari. Barlaam nostrum mihi mors abstu lit: ⁊ ut uerū fatear illū ego mihi ꝑus abstuleram: iacturam meam dum honori eius consulerē non asperi. Itaq₃ dū ad episcopiū scādētē subleuo: ma grm perdidi: sub quo militare cepam magna cum spe. Longe impar fateor tui ⁊ illius rō. Tu mihi multa: ego tibi qd ꝯferre possim non intelligo. Il le autem cum multa mihi quotidiano magisterio cepisset impendere: non pauciora quidē: sepe etiā lucrum ingens ex ꝯuictu nostro sese percipere fa tebatur. Urbane nescio an uere: sed erat ille vir ut locupletissimus grece: sic romane facūdie paupri mus: ⁊ qui igenio agilis: enūciandis tamē affecti bus laboraret. Itaq₃ vicissim ⁊ ego fines suos illo duce trepide subibā: ⁊ ille post me sepe nostris in finibus oberrabat: ꝗ̄ꝗ̄ stabiliore uestigio. Nā ⁊ hic quoq₃ rō diuersa. Illi eni plus mlto latini: ꝗ̄ mihi greci erat eloquij. Ego tum p̄mū incohoabā. Aliq̄ntulum ille ꝓcesserat: ut qui italice natus eēt in grecia: ⁊ qui licet etate prouectior latinoꝝ ꝯuer sationem: magisteriumq₃ sortitus: ad nām ꝓpriā facilius remearet. Illum mors ut paulo ante que stus sū te mihi morti non absimilis rapit abs̄ntia. Et si enim ubicūq₃ sis: de tanto gaudeam amico: viua tamē illa tua vox que discendi sitim qua me uri non dissimulo: posset uel accendere uel linire: minime aures meas ferit: sine qua homerus tuus apud me mutus: immo vō ego apud illum surdus sum. Gaudeo tn̄ ul' aspectu solo: ⁊ sepe illū ample xus ac suspirans dico. O magne vir ꝗ̄ cupide te audirē: sed aurium mearum aliā mors obstruxit aliā longinq̄tas inuisa terrarū. Tibi quidē pro exi mia tua liberalitate grās ago. Erat mihi domi di ctu mirum: ab occasu ueniens olim Plato pħorū p̄nceps ut nosti. Neq₃ enim uereor ne tu tant⁹ vir qō scholastici quidam solēt: huic preconio obstre pis: cui non Cicero ipse: non Seneca: non Apule ius: nō Plotin⁹ magnus ille platonicus: postremo non Ambrosius: non Augustinus noster obstrepe ret. Nunc tandem tuo munere vir insignis: pħoꝝ p̄ncipi poetarum p̄nceps accessit. Quis tātis non gaudeat ⁊ gl'ietur hospitibus? Habeo quidem ex utroq₃ ꝗ̄tū latinitas habet in s̄mōe patrio: s₃ gre cos spectare: ⁊ si nihil aliud: certe iuuat. Neq₃ pte rea mihi spes eripitur etate hac profectus in l̄ris ūris: in quibus etate ultima ꝓfecisse adeo cernim⁹ Catonem. Tu siqd forsan ex me cupis redde mihi fiducie tante vicē: ⁊ in me iure tuo utere. Ego enī ut vides iure meo utor in re: ⁊ qm̄ petitiōis succes sus petēdi nutrit audaciā: mitte si uacat Hesiodū. mitte p̄cor Euripidem. Uale vir egregie. nomēq₃ meum qō sine ullis meritis: nescio qua indulgētia uel hominum uel fortune: satis in occidēte cogno scitur: in orientali aula si videtur: ⁊ inter ūros he roas notum facito: ut qō romanus Cesar ample ctitur Constantinopolitanus nō fastidiat impera tor. ¶ Mediolani. iiij. idus Januarij.

¶ Ep̄la dñi Francisci Petrarche ad Joannem de Aretio. XXIII.

Rogas immo vō debiti mei admones: ut hui⁹ iunioris Jacobi de Carraria viri op timi: optimeq₃ de nobis meriti: qui nuper pataui dn̄s dictus est: re autem ipsa nihil min⁹ do minus: magis ꝗ̄ vissim⁹ patrie pater fuit. laudes atq₃ fortunā stilo amplexus: hinc aliqd ad te scri bam: amoris scilicet merorisq₃ participē. Parua quidem res: si superficietenus metiare. Sin alti⁹ foderis: operosior forte ꝗ̄ putas: quoniam ⁊ pane giricū viri virtus: ⁊ mors exigit tragediam: p̄cla rissima duo poetici laboris opera. Latam igit̄ at q₃ uberem dicendi mām affers: sed in qua difful fieri rerum potius ꝗ̄ ingenij laus sit. Quid eni il li defuit qō claro p̄conio dignum eēt? quid dolori aut desiderio nostro deest? Et natura facūdus est dolor: ⁊ desideriū vi mutue relationis accendit. Pronū opus ⁊ de illo ad te scribere: ⁊ e duabus vitandis stili metis: alterā nō timere: ne qd nimis quin etiam plaudente italia ꝯcordi testimonio bo norum: ne obstrepētibus qdē malis: apud amicas aures laudare quē diligas. Accedit indigne atq₃ insolite genus mortis: ⁊ in qua fides apertissima vulgato illi ꝓuerbio quereretur. Aliene dominū fieri quēlibet vite proprie contemptorem. Nā re pente enim medijs licet in penetralibus augustis sime domus sue: ingenti procerum ac nobiliū ami coꝝ custodumq₃ sui corporis circūuallatus agmi ne: luce media: die festo: securus ⁊ incautus in ob sceni ac despati canis: ⁊ ne qd imanitatis abforet: ei⁹ canis quē ad mensam suā illo die pauerat: assi dueq₃ pascebat. rabiē cruētosq₃ ritus icidit: ut nul lo vnq̄ indigniori spectaculo oculos hoīum polu tos rear. Cū enim ipsi qui scelus audiuimus sic af fecti sumus: ꝗ̄ miseri sunt q̄bus videre cōtigit: mi tissimum atq₃ alio fine dignissimum illum virum: beluāq₃ infamē ac pestiferā: vno momēto tempo ris: vnoq₃ uelut turbine corruētes? Tam preceps enim inopinūq₃ malū fuit: tāq₃ incredibilis astan tiū stupor: ut fidissima pectora pro dilecti capitis salute: mortem equo aīo subitura nihil illi pereun ti tempestiue opis afferre potuerint: nisi ut pars expirantem attolleret: pars infandum carnificem: excarnificatum mille vulneribus conficeret. Heu impar sceleri vindicta. heu nimium par exitus im parium spūum ⁊ in diuersa pergentium. Que cū ita sint: precibus tamen hacten⁹ obluctor tuis: nō laborum fuga: non occupationum mole: ꝗ̄uis illa sede adsit: hec autem nunq̄ desit. Demum nō ali am ob causam: nisi nec semel absumpto doloris i petu: frigescat fortasse anim⁹: qui tāti amici memo ria ⁊ indeficienti lachrymarum materia delectat: exhaurire oculos metuit: quotidieq₃ sibi aliqd re seruat. O flebilem ꝑsimoniam. quid de illo loqua tur? quid meminerit? qd deploret? Postremo cui ꝓpositum est illius viri faciem ac mores: illi⁹ v̄tu tem ac fortunam: semp ante oculos habere: ⁊ cum cuncta suspiciat: nihil preter exitū lamētari. ꝗ̄ꝗ̄ hoc ipsū humani potius affectus ꝗ̄ pħici ꝓfect⁹ esse non negem. Quotiens enim rōnis passib⁹ ad altissimam illam arcem etheree mentis ascendo: vnde non minus ꝗ̄ e summis olimpi iugis: nubes

ſub pedibus cernuntur. Uideo qua hic rerum cali gine: qua errorũ nube circũdati: q̃ʒtis in tenebris ambulemus. Uideo nihil eſſe quo paſſim gaudemus aut dolemus. in hac vita nihil qđ tantopere uel cupimus uel horremus. Nugas meras qbus angimur: laruas quas pueri ſenes expauescimus: auraq̃ʒ leuiſſimã qua deijcimur aut leuamur: prorſus arũdinea leuitate. Uideo eam ipſam que mortaliũ felicitas dicitur: p̃ter virtutem ſolidi nihil eẽ eam ſolaʒ beatos facere quos amplectitur: miſeroſq̃ʒ quos deſerit: ⁊ pedib⁹ ut aiunt in hanc ſtoicorum ſniam totus eo. Ita quidem ut diffinitionem illaʒ omniũ pħorum diffinitionibus anteponã. que v̾tutem eẽ ait recte ſentire de deo: ⁊ recte inter homines agere. Profecto aũt cui talis animus contigerit: nulli vnq̃ʒ lamentabilis poterit eſſe fortuna: ſed optanda potius ⁊ iuidioſa felicitas. Sane nos imbecile caducũq̃ʒ genus: homines imis in uallibus habitantes: graui p̃mẽte ſarcina: rõne quideʒ ad excelſa ↄſcendimus: ideoq̃ʒ vulgo q̃ʒ uero ꝓpriora ſentimus ac loquimur. Hinc mee multorũq̃ʒ querimonie: de rebus interdũ friuolis: interdũ nullis: nonnunq̃ʒ v̾o felicibus: tanta uotoꝝ puerſitas: tanta eſt cecitas animoꝝ. Sed ecce iam ſenſiʒ aberrauimus ab incepto. Ad p̃mordium reuertamur. Nondum itaq̃ʒ de oblata mihi materia texere ↄtinuum aliquid auſus ſum. ⁊ cãm audiſti. Ceterum omnis dies humanis etiã nunc morbis obnoxio: nouum aliqđ de ipſius morte ſuſpiriuʒ parit. ut ſi cũcta lr̃is mandare uelim: nil fere aliđ acturus ſim. ideoq̃ʒ uentis mandare ↄſultius ſit. Interdũ tamẽ ⁊ lr̃is. Quale eſt illud. ꝙ cũ nudiuſtertius digreſſurus patauo ad memoriã reuocaſſem rogatũ me: ut qđ ſine p̃cib⁹ debeo: illi caro ⁊ amato cineri: aliqđ epigramma ſubſcriberem: ſʒ diem de die trahentem neglexiſſe: dolui mecum ⁊ erubui: q̃cq̃ʒ omnino tam pio ⁊ tam debito obſequio p̃latum. Cũq̃ʒ iam frequentes affore̅t qui me ꝓſequerentur: ⁊ in p̃mis ꝓmiſſa repoſcerẽt: que nec negari pudor ſineret: nec tp̃s impleri. Quid facerem? Cepi impetum: ſi quo modo poſſem addere calcar ingenio. profectuſq̃ʒ cũ paucis ad ſepulchri locũ quaſi licentiam quã a viuente cõſueueraʒ ab exanimi percepturus. intempeſtiua hora diei erat obſeratiſq̃ʒ tẽpli forib⁹ ⁊ meridiantib⁹ edituis vix admiſſus: iuſſis expectare comitibus acceſſi ſolus ad tumulum: ſediq̃ʒ iuxta. ⁊ non r̃ñſuris oſſib⁹ uerba dedi. Illic ergo pro tempore breuiſſimam moram trahens: nõ ſine lachrymis: ſexdecim elegos dictaui: ardore magis animi q̃ʒ ſtudio aut ratiõe artis adiutus. tradidiq̃ʒ expectantib⁹ amicis: vix ad exitum p̃ductos atq̃ʒ abij. hortatus ut ſi nihil aut illis aut mihi interi melius occurriſſet: ex hijs ſiquid placeret eligerent arbitratu ſuo: incidendũ marmorei: ad qđ poliendum inſignis nunc artificum deſudat induſtria. Uale.

¶ Epl̃a dñi Franciſci Petrarche ad Joannem de certaldo. XXIIII.

Beaſti me munere magnifico ⁊ inſigni. Jaʒ dauiticũ pelagus ſecurior nauigabo. Uitabo ſcopulos: neq̃ʒ v̾boꝝ fluctibus: neq̃ʒ fractarum ſententiarum colliſiõe terrebor. Solebam ipſis meis virib⁹ in altũ niti. ⁊ nunc alti⁹ brachia iactando: nũc poſſe fortuito ſubnixus: per obſtantes fluctus feſſum ingeniũ laborare. Jta qdeʒ ut ſepe cũ petro mergi incipiens exclamarẽ. Dñe saluũ me fac. ⁊ ſepe ſecum Chriſto manũ ſupplicibus porrigente ↄſurgerẽ. Nos inter eſtus: puppiʒ tu mihi p̃ualidam ⁊ nauclerium iduſtriuʒ deſtinaſti diuini ingenij Auguſtinum: cuius op⁹ immenſum: qđ vulgo tres in partes: apud quoſdã pl̃ifariam diuiſuʒ: multis ⁊ magnis uoluminib⁹ ↄtinet̃. totum vno uolumine comprehenſum: ⁊ a te mihi tranſmiſſuʒ: letus ſtupenſq̃ʒ ſuſcepi. Et dixi mecũ Non eſt inhertie loc⁹. Siqd ocij ſuperit iſte diſcutiet. Magnus adeſt hoſpes: ⁊ magno curandus impendio. Dormire totis noctibus nõ ſinet. Fruſtra paletis aut coniunctis oculis. vigilanduʒ eſt. lugubrandum eſt. fruſtra quidem meditamini. laborandũ eſt. Uerum dicã. Nemo ex amicis illuʒ ſine admiratione reſpexit. cũctis vna uoce teſtantibus nunq̃ʒ ſe librũ tãti corporis vidiſſe. qđ de me ipſe ꝓfiteor rerũ taliũ haud ultim⁹ inq̃ſitor: nec mole lr̃arum q̃ʒ ſenſuum ubertate: maius opus. Mõſtrum eſt cogitare: q̃ʒtus ille vir igenio: q̃ʒt⁹ ſtudio fuit. vñ ille feruor ipetuſq̃ʒ ſcribẽdi: ſcõ viro illa rerum diuinarũ notitia: terrenis diu p̃mũ illecebris capto. illa demũ laboꝝ patiẽtia ſeni. illđ ociũ ep̃o. illa romani eloquij facultas affro homini: de quo ꝓprie dictum putes qđ ipſe de Marco Uarrone dixit terentianũ ſecutus. Uir inquit doctiſſimus vndecũq̃ʒ Uarro: qui taʒ multa legit: ut aliquid ei ſcribere uacauiſſe miremur. ⁊ tam multa ſcripſit: q̃ʒ multa vix quenq̃ʒ legere poſſe credam⁹. Sʒ ut alia omittam: eiuſdem ingenij monumẽta: ſeu que multa ſunt mihi: ſeu qbus adhuc careo: ⁊ rurſum ſeu que retractationum ſuarum libris: ipſe idẽ cõmemorat: ſeu que ibi uel oblita forte uel neglecta uel nondum ſcripta preterijt. ad que omnia relegẽdum vita humana vix ſufficit: quis eum ſi nil aliud egiſſet: vnum hoc ſcribere potuiſſe nõ ſtupeat? Nullum vnum ⁊ vnius opus hominis latinis editum lr̃is: huic magnitudini cõferendum ſcio. niſi forte ſit alter eiuſdem liber in epl̃as Pauli: qđ niſi fallit extimatio fruſtraturq̃ʒ memoria: prope ad eandem lr̃arum ↄgeriem videtur accedere. ul̾ Titi liuij romanarum rerum liber ingens: quẽ in partes quas decades uocant: non ipſe qui ſcripſit: ſed faſtidioſa legentium ſcidit ignauia. huic tali amicitie tue dono: preter eam quã loquor magnitudinem: ⁊ libri decor ⁊ uetuſtioris lr̃e maieſtas: ⁊ omnis ſobrius accedit ornat⁹: ut cũ oculos ibi figere ceperim: ſiticuloſe hyrundinis in morem: nequeã niſi plenos auellere. Jta mihi ſepe dies imp̃rãſus preterlabitur: nox inſomnis. Jn quo quidem delectationi mee: quaʒ iam fere vnicam nec niſi ex lr̃arum lectione p̃cipio: q̃ʒtum hac tua liberalitate ſit additũ: non facile vulgus exiſtimet: cui ex̄ corporeos ſenſus nulla uoluptas eſt. Tu v̾o ꝑfacile neq̃ʒ mirabere. libri huius aduentuʒ me ſciẽter atq̃ʒ anxie expectaſſe. Scis ut cupiditati lõga breuitas feſtinatio tarda eſt. Qđ ſi apud Naſonem amantis inſani v̾bum eſt. Septima nox agitur: ſpatium mihi longius anno. quid mihi viſum putas: cui inter expectandũ: ut ex ꝑſona alterius: ut idem. Luna quater latuit toto q̃ter orbe recreuit? Solet honeſta cupientium flamma: ſerenior eſſe non ſegnior. Conſulto tamen actum rear. Nõ quideʒ abſte

qui in mittendo multam sollicitudinem habuisti: sed ad formam potius: ut ipsa dilatio desiderio meo calcar: munerique tuo gratiā cumularet. Pro quo tibi grates meritas agendi: ne forte putes: quod huius ep̄le contextus aut dies vnus modum statuat: non alium scito quam legendi viuendique finem fore. Uale nostri memor.

Mediolani. v. idus Maij.

Ep̄la domini Frācisci Petrarche fratri. B. de columna romano ep̄o Theatino. XXV.

Non alr̄ lr̄as tuas legi: quam frontem oculosque tuos spectare cōsueueram. Quid tibi vis dicam pater? Conscientiam meam testor. Semp ego tecū sum: et cupide tecū v̄sor quantum sinor interiecto tanto maris ac terrarum spatio. Ceterum illo die multisque sequentibus dum alternis ep̄lam tuam pono: et positam resumo: dumque illam nunc lego nunc cogito: diu toto animo tecum fui. Tibi sane in p̄ns occupatior etiam fragilior quam soleo: quod et loci mutatio curas auxit: et vires corporeas morbus imminuit. hoc vnum pro rn̄siōe reddiderim. Gaudeo mediusfidius te ad ꝓprias sedes incolumē peruenisse: atque feliciter tyrenum littus adriatico ꝓmutasse. Gaudeo atque utinam ꝓpediē locum hunc feliciore aliquo ad extremū v̄o ꝓmutatione felicissima terram celestibus ꝓmutemus. Quid autem uetat augurari? Cito te tyreni maris orā reuisurum: ac ꝓpe theanum tuum antiquū uel parthonopeo littori: uel cassilinis collibus prefuturum romuleis malem: idque magis uel origini tuo debitum uel virtuti. Sed tam alta spectare ꝓhibet durior nunc italis fortuna: haud equidē prsus immerito. Neque enim iniustū est: ut eo diu careant: quo se ultro per insolentiam atque impatientiam spoliarunt: quamquam qd nos meriti: quos nōdum ad vite finem sors violenta proiecerat? Sed neque id nouum est: paterne culpe supplicium in sontem ferre ꝓgeniem. Comederūt acerbas vuas patres nostri: et ecce filiorum dentes obstupescūt. Et iterū. Patres nostri peccauerunt et non sunt. et nos iniquitates eorum portauimus. Itaque tyberinos honores cūcta rodēs rhodanus uorax: et que spectacula bone Jesu? Sed ne ꝯgratulatoriam ep̄lam querelis impleam ad te reuertor. Gratulor qdem tibi. et spero dignitatis tue gradum hunc esse non terminū. Ceterum quocūque pedem moueris: animo ꝯsequar. et ubicūque fueris tecū ero. Quod si imagiarie p̄ntie forsan uera successerit: te pater optime barbatūque meum eximie gauisuros: tacētibus licet uobis certe scio. Non opus erat huic rei asserende: multum tempus impendere: animos u̅ros noui. Uerū id hac tempestate uerum fatear. occupationes meas circūspiciens non tam spero quam cupio: o si quotiēs uellem possem ut animum: sic corpus hoc in lōginqua transmittere: quam sepe me hospitem haberetis. Sed enim id non autem futurum credimus: quam corruptibile hoc incorruptionem: et mortale istud naturam induerit immortalē. Uale. iiij. nonā. octobr.

Epistola domini Francisci Petrarche ad episcopum Cauallicen̄. XXVI.

Ceteris alijs quorū uel liberalitate ul̄ opa fretus eram: qd dicerem inueni. Ad te scribere cogitanti: mirum ut et sepe v̄ba defuerunt. Quid enim dicerem? Ita mihi persuasum ꝓfundeque insitum est: tuum te negocium agere dum meum agis: idque non emolumenti consideratione vulgaris: sed alia quadam generosa et ingenua expectatione paucorum: et in primis tua. Sunt eni qui nihil nisi pecuniario p̄cio extimare didicerūt. Tēpus amicitijs impendunt quo nihil est carius: tn̄ nil sibi videntur impendisse: nisi forsitan quantum lucri idipsum tempus intentis ad alia: collaturū fuisse videbitur. Dant ꝯsilium. dant auxilium. dant animam. dant seipsos. nihil se dedisse putant. forte etiam nec falluntur. At siqd pecunie impensum est: id extimatiōe tacita: id importunis v̄bis exaggerant. Haud immerito: qm̄ eis pecunia p̄ciosius nihil est. non tp̄s. non fama. non sanguis. nō vita. nō anima. tm̄ imperij iter miseros mortales auro argentoque dedit insana cupiditas. Tibi v̄o mēs alia diuersi mores: iudiciumque dissimile: non te superficies rerum fallit. solerter introspicis et suum precium rebus ponis. Non tu ex me aurum spas: nō ambitiosa suffragia: sed animum meum et obsides animi effectus tenes potius quam speras. De futuro etenim spes est. Itaque qd habet sperat nemo. Tu quidem pleno iure animum meum habes. ubicūque similie tecum est: quem tibi pulchra negociatione mercatus es. Pietas. fides. humanitas. sapientia. eloquentia. lr̄arum amor. charitas mei. ꝯuersatio suauis: et p̄uata dignitate familiaritas inaudita. Hec sunt precia quibus me hominem liberum cōparasti. Posses non inficior ꝯctum communi iure rescindere: ultra dimidiam iusti p̄cij decept⁹. Nō tamen id uereor. Nam et p̄scripta res est. et mlt̄a ꝑterea licet exigua: in se adeo possessorib⁹ cara sunt: ut ea vix ullis p̄cijs commutasse uelint. Innumerabiles sunt affectuum humanorum cause: et inextimabiles extimantium uoluntates: iuestigabilesque respectus. Quidam uasti animi sunt: et appetitum non nisi ad immensa transmittunt. Hijs orbis ipse terrarū carcer videtur et angustie. qd de Alexandro macedone: ac de Julio cesare lectū est. Cōtra alij minimis delectantur: magna fastidiūt. hijs tugurium regia est. ampla domus ergastulum. tales puto fuisse Dyogenem et amiclam illum cesare uni ꝑus quam uector sibi permaximus obtigisset. mlt̄os quoque alios: p̄cipue ex nostris qui pauperem ducem nacti omni studio fecerunt sibi familiarissimam paupertatem: in scissuris lapidum atque in desertis specuum habitantes. Sic et in reliquis inuenies. Quidam purpuras mirantur: et qcqd sup̄ humane mensure modum attollitur: attoniti et biantes aspiciunt. Hijs regnare felicitas prima est. Id si fortuna negauerit: at saltem amicitijs regū student: et proximumregno putāt esse sub regib⁹. Alij omnem potestatem perosi ferre nequeūt regis occursum. Quibusdam melle dulcior ut dixi: alijs amarior felle pecunia est. Itaque nūmos alij non quam si fallar et fragile mortalis vite p̄sidium: sed quasi fratres aut filios amant. Sepe plus etiam quam se ipsos: qm̄ ut nūmis parcant: fame pereunt. Horum alij ꝯtactum ceu cōtagiosum aliqd euitant: et quasi nō sufficiat auaritiam declinasse nisi in ꝯtrium relabātur: bellum indixere diuitijs: quas ut ualde optare imbecillis: sic non posse pati eneruati ai. Hic est apud Flaccum extrema illa ridicula ꝓcul a virtute distantia: Staberij et Aristipi: quorum primus multiplici pena heredibus apposita ni paruissent omnem ingentis patrimonij sui modū sepulchri

ſaxo iuſſit inſculpi. quo ſcilicet poſteritati nota feli
citas ſua eēt: quā in diuitijs reponebat. Alter in li
bia ſuos: aurum ſuum quo grauati tardius icede-
bant: quaſi cenum iuſſit abijcere. Cum ille poſſet
rē caducā ptius uenerari: ⁊ hic in meliores uſus
largiendo ꝗ̄ꝫ proijciendo ꝯuertere. Sunt quibꝰ in
rebꝰ omnibꝰ mediocritas placet. Hoꝝ ex numero
eſſe uelim. nec uerebor puſillanimitatis infamiā.
meqꝫ illo Senece teſtimonio tuebor. Magni inq̄t
animi eſt magna ꝯtemnere: ⁊ mediocria malle ꝗ̄ꝫ
nimia. Sed omiſſa uotorum uarietate mortalium
ad nos ⁊ rem noſtram redeo. Tu quidem ꝗ̄ꝫ indu-
ſtrie amicitias regum colas: inſigni nuper expimē
to ⁊ preclara uſqꝫ ad exitum fide monſtraſti. adeo
ut te ⁊ amicum rex dum vixit: ⁊ nunc etiam regnū
ipſꝫ Sicilie patrem uocet. Nec ideo ꝙ in mōte ſta
re ꝯſueueras: uallē odis. doctus ⁊ ſuſpicere: ⁊ eq̄
ꝯſpicere: nec tamē ima deſpicere. Omnia eni age-
re virtus docet: ⁊ diuerſiſſima licet vno rōnis im-
perio adminiſtrat. Non ſum rex. Quid refert: ſi
apud eum cuius ſum ꝗ̄ꝫtuluſcūqꝫ ſim: in p̄cio ſuꝫ?
Multi deformes coniuges ardentiꝰ amauē. Se
pe quo minor filiorum indoles: eo parētum amor
fuit intenſior. Scipio africanꝰ ſummus hominuꝫ
filium uſqueadeo diſſimilem patri ut hoſtis non fi
lius uideretur: pluſꝗ̄ꝫ paterne dilexiſſe tradit̄. Mi
rum: ſed aliq̄d latet qđ amorem excitet amantēqꝫ
ſollicitet. Sine cā enim nullus amat. ꝗ̄ꝫ ꝗ̄ꝫ alijs nō
tam pnis ad amandum eadem cā tanto impar for
ſitā ſit amori. Certe ego duꝫ me metior: q̄d de me
ip̄o ſentiam in dubio ſum. Fateor enim. ipſe mihi
non placeo. Nec mirari ſufficio q̄d eſt hoc ꝙ cla-
riſſimis viris. neqꝫ enim uereor ne uanitati detur:
ſi hāc mihi uere licet immerite glīe ꝑtem ſummo:
clariſſime inꝗ̄ꝫ omnium qui nr̄a etate vixerint: ca-
rum fecit. Dum eq̄dem ipſe res meas funditus ex
cutio nihil inuenio qđ in me bonis amabile ſuſpi-
cer. p̄ter vnum hoc: ꝙ ipſe etiam qſqs ſim bonos
ſemper amaui ⁊ colui. ſempqꝫ ab hijs amari ⁊ uo-
lui ⁊ optaui. nec ullas mihi in vita maiores opes
poſſe ꝯtingere ratus ſum: ꝗ̄ꝫ beniuolentiam bono
rum atqꝫ illuſtrium viroꝝ: quoꝝ quo minor eſt co
pia: maior eſt gr̄a optabiliſqꝫ ꝯuictus. Sed dū co-
gito tot claros viros haud facile in vno ſimul oēs
errore v̄ſari. neſcio quomodo de me mihi ſpes ob-
orit̄. Ita ut dixi dubius ſuꝫ: nec ſcio quid mihi: q̄d
alijs credam. Uos uideritiſ q̄cūqꝫ me uobis amā
duꝫ nullis cauſis apparentibꝰ delegiſtis. Uerū ut
nō alioſ ſileā: de te loq̄r: quē a p̄ncipio crebriouribꝰ
⁊ clarioribꝰ indicijs patrem ſenſi. Ueni Mediola
num: inq̄t Auguſtinus ad Ambroſium ep̄m: in op
timis notum orbi terre. Et poſt pauca. Suſcepit
me inq̄t paterne ille homo dei: ⁊ ꝑegrinationē me
am ep̄aliter dilexit. Quid tibi? q̄d mihi ꝯuenienti
us dici pōt? Ueni ego non Mediolanum: vnde ti
bi tn̄ hec ſcribo. quo p̄dem a te corpore digreſſus
cum alio pergerem: fortuna ſic res hominū uoluē
te: ꝑueni. ſed in ruris tui ſecreta. nō te quidem quē
adhuc niſi facie non noram: ſed ſolitudinem ab in
fantia dilectam ac locorum ſilētium querens. Ue-
ni: ubi a te ꝗ̄ꝫ paterne ſuſceptus ſim: ꝗ̄ꝫ erga me fa
miliariter ſimul ep̄al̄rqꝫ te geſſeris: tu forte uel ni-
hil extimes: uel qđ ualde beneficis ineſſe ſolet obli
tus ſis. Ego non ſi lethei gurgitis fluēta trāſieriꝫ
obliuiſcar. Ut me ſemꝑ vna fronte vnoqꝫ aio vide

ris: ut ad te inde uenientem exceperis: morantem
excitaueris: ſegnē increpueris: ⁊ adhortationū ſti
mulis ſepe ſegnitiem excuſſeris. Sepe nec ſtimu-
lis parentem urbe relicta tua: quoqꝫ me dignatus
ſis ꝯſolatuſqꝫ p̄n̄tia. teqꝫ hoſpitis amor attraxerit,
quo locoꝝ tuorū charitas nō trahebat. Me ne ut
ceteras p̄termittā illiꝰ locis immemorem arbitra-
ris. dum coactis ſarcinulis italiam repetens ſero
ad te pro bn̄dictione ac licentia ueniſſeꝫ: ante ſolis
occaſum ruentiam trāſiturus. ut te grauiter egro-
tantem: qđ dolori meo parcens me celaueras: me
ſtus ⁊ admirans repperi. Ut ſubito factus alacri-
or totos penates leto q̄dē ſꝫ modeſto clamore cō-
pleſti: te ſanitati redditum aduentu meo p̄dicās.
ut in egregium fratrem tuum uerſus: nihil iam te
de ſalute dubium dixiſti. q: quem querebas inue-
niſſes. ut mox dum ego dolens quidem ⁊ inuitꝰ ſꝫ
urgente hora que ad tranſitum rapidiſſimi flumi-
nis iam tardior videbatur: propoſiti mei ſummaꝫ
⁊ ad q̄d ueniſſem quo ue iter intenderem indicaſ-
ſem tibi: repente triſtior ⁊ pene intermortuus ora
ſti: ut illam tibi noctem darem. Affuturum eni de
um: ⁊ aliquid remedij monſtraturum. Qđ cū pie
tate tua victus annuiſſeꝫ meruiſti: ut precibus cre
do tuis: qđ Scolaſtica quōdā v̄go ſciſſima pro be
nedicto fratre promeruit. Ingens ⁊ inopinus iber
affuit: cū tota non pluiſſet eſtate. Ceterum q̄a ſeu
laborum uſus ſeu natura eſt ſatis iam ꝯtra uētos
⁊ fulgura ⁊ eſtus ⁊ pluuias induruiſſe: videor vni
forte ceſſurus impedimento. Qđ ⁊ ſi librorum ꝗ̊s
mecum ferendos aſſumpſeram amore tangebar:
ac uehementiſſime retrahebar: poſt me tn̄ illos di
mittere non uetabar: ⁊ tergum indomitum imbri-
bus dare. Obſtaculo interim ualidiore detineor.
Siquidem nocte illa priuſꝗ̄ꝫ a colloquio tuo in cu
biculum tranſiſſem: rumor ad nos incredibilis ꝑ-
uenit: te gaudente: me ꝓpter miraculum fictaꝫ a te
fabulam opinante. Iter qđ deſtinaueraꝫ bello fra
ctū: qđ nec noſtra vnꝗ̄ꝫ nec auorum noſtroꝝ etas
audiuerat. qui cum mane percrebuiſſet auctꝰ: ſub
ſtiti. atqꝫ hijs cauſis in vnum coeuntibus effectuꝫ
eſt: ut ſint olimpia foror noctis ſpatiū fraterne mo
re: ſic tu pius pater more mee prope integrum an-
ni tempus adiungeres. cui totum ut quicq̄d id eſt
vite reliquum adiungere potuiſſes: ut non a te ma
gis corpore ꝗ̄ꝫ mente diuellerer. Sed qđ tunc ne-
quiuiſti nunc implere ſatagis. Idqꝫ nō v̄bo: cui tn̄
fidei plurimuꝫ ineſſet: ſed hijs que mentiri neſciūt
rebus probas. Taces tu quideꝫ: ſed pietas tua lo-
quitur. clamant actus. Pro quo gratias agēs cla-
mat animus meus. lingua tamē ſilet: cui paria me
ritis tuis uerba non ſuppetunt. Id enim agis: non
ut vulgare aliquid: ſed ut ſuprema vite gaudia: li-
bertatem: ſolitudinem: ocium: ſilentium. Id agis
ut laborum ferias: ut tranquille mentis ſtatuꝫ: ut
te poſtremo: ut me mihi reſtituas. In quo te adeo
peruigilem probes: quaſi rerum immemor maxi-
marum: huic vni omne ſtudium curamqꝫ deuoue
ris. quod mihi ſtupens Socrates meus ſcribit:
⁊ ſtilo efficit: ut pene rebus ipſis interfuerim.
Perfeciſti iam tandeꝫ ut ſpero quod ſepe tempta-
ueras: obluctantemqꝫ fortunam pro niſu ⁊ inde-
feſſa diligentia fatigaſti. Uicta iam nobis cedit ⁊
patitur: ut qđ ſemper optaueram prope te viuam:
prope te moriar: qđ ſi ita eſt ut audio feciſti rē fa-

teo2 quā nescio an ulla mihi gratio2 fieri posset. Ceterum ut p2incipio finem iungam. conscientiā3 tuam interroga:illa tuum te quoq3 negociū fecisse fatebitur. Supple igitur inscientiam meam: τ tu tibi grās age q̄ꝺ licet a nemine fieri:ipsi ego patri nr̄o Molden̄. scripserim:sic habeto efficacissimā3 uberrimamq3 omnium in terris eē gratiam : quā3 bene conscius animus in silentio refert sibi. Uiue τ uale. ¶ Mediolani. vij. Kal'. Maias.

¶ Epistola domini Francisci Petrarche Barbato Sulmonensi. XXVII.

Inuidisse fo2tunas nostre amicitie credidērim. ita nos distraxit ac diffuit : ut vix hoc ipm commercium lr̄arum extremum solamen absentie sit relictum. Ubi enim ut sit ociū:ubi inq3 nuncij? Ubi fides? Piget occupatos ac defessos hos digitos:tantū quotidie litterarū3 pdere. Tu mihi nam memini pontem nescio quem ꝺudū traijciendis animi conceptibus struxisse videbare τ monstrasse iter quo:siquid omnino familiarium nugarum ad te haberem facile mitterem. Nempe pons ille ilico : quo nam terremotu seu qbus ibribus incertum:ita co2ruit:ut ne uestigium extaret. Itaq3 iam desp̄are ceperam posse curas meas illuc:nisi data opera missis ad te nuncijs peruenire eo nunc libentius τ religiosum hunc virum: τ quā sinu extulit epistolam tuā vidi. restituit eni3 spem uetusti mo2is renouādi:quo scilicet abs̄tie dispendia lenirem⁹. Quid aūt queso felici⁹:qd dulci⁹:q̄3 cum amicis totū si deť temp⁹ agere vite. atq3 qui tecū ero:dū me leges:mecū eris dū te legā? Semper mihi fateo2 p̄ńs es. Utoz eni p̄uilegio amantium: τ abs̄tem absens audio τ video. Pōt apenninus co2pora nr̄a dirimere:animos loca non dirimūt. Alpes ipsas intersere: τ Caucasum τ Athlanta τ olimpum nubibus altiorem:ipm deniq3 oceanum interpone. Congrediemur tn̄:ɔfabulabimur colloquemur:vna erim⁹:simul deambulabim⁹:simul cenabim⁹:simul pnoctabim⁹:nec epl'is uentis allata quale3 Tiberianus nobis emisperij hui⁹ ac colis:ab antipedib⁹ missam fingit:sed p̄ńtib⁹ ac notis affectibus impo2tunam vincemus absentiam: τ licet obstantibus elementis conuenienter cum quo vis vultu assidue mecū sis:nec aliqñ discesseris ex quo p̄mum meus esse uoluisti:tn̄ in lr̄is recentio2 atq3 ueratio2 facies tua est:ut interlegēdū multis post diebus p̄ter solitū quasi viuas uoces audierim:frontemq3 quodammodo τ ipsos amici oculos aspexerim. Ita mihi in paucis v̄bis eminebas totus:ut dicerem. O femineum ingenium . o bona carmentis que hoc inter absentes remediu3 meditata es. Fecerat idem apud caldeos Abraā: apud hebreos Moyses:apꝺ grecos Cathiu⁹:egyptijs τ latinis mulieres argutissime p̄uidistis. Ysis egyptijs:tu nobis. Hoc igiť mihi solatiū restitutū gaudeo:teq3 longo uelut postliminio redeūtē let⁹ amplecto2. Nūc ad epl'e tue sēsu3 uenio. ubi si b2euio2 sum q̄3 uelis:ueniā dabis. Nā τ hospes mea tertiana: τ september familiaris hostis me⁹ sic in me nuper coniurati exarserunt:ut si Paulo uel illa acrio2 uel ille longio2 fuisset:oppressuri fuerint haud dubie. A p2imo enim ad extremum diē in grabatulo meo vinctum ac semianimē p2ope tenuere. Tempus affuit: τ aer blandio2 τ mensis amicio2. Sensim redeo:vnde raptim excidi. tāq3 nullaru3 adhuc virium sum:ut vix ad scribendum digitos explodam:vix papirum explicem:vix calamū uersem. ipm iacet ingenium p2op2ij carceris cōcussione deiectum. Sed assurget indies: τ si cum noui fiet intermissione uegetius. Interea tamē has notulas:quales excudere potuerunt egra mēs:frōs pallida:manus imbecillis τ tremula:equo animo ut perlegas: τ p2e eadem amicitie vis compellet: que te adeo sollicitum ardentemq3 coaceruandis opusculis meis fecit:que ut memoras ab innumeris τ mirum in modum patria moribus ac professione distantibus mendicasti. Stupui audiens:sit licet:beniuolentie antique nouus stupo2 : uet⁹ hic mos tibi mihi p2opter perseuerantiam admiratio quotidie recēs est. q̄ ita nihil affectui tuo detrahebat cuncta consumens etas. Quibus aute3 armis amo2 aut quibus viribus vinceretur:quē seu vincere seu vincire omnia:secretorum nature consci⁹ poeta confirmat. Quintusdecimus nisi fallo2 ann⁹ agitur:ex quo immo2talem amicitiam: τ vite nostre finibus non contentam:saluberrimam ad vmb2am pastorie gregis:silueq3 dn̄o tunc argo dextras iungente contraximus. Ecce idem hodie mirato2 es rerum mearum qui tunc fueras. Mirum τ p2o2sus impossibile si aut me minus aut te solito plus amares. Minus enim seipsos amantibus τ sua cuncta mirantibus alienum omne so2debit:tibi animus idem atq3 vnifo2mis est semper. Itaq3 tua legēs dixi. Magna est barbati mei humilitas magnus amo2. adamantinas opiniones τ radicatos in silice sensus habet. En ut anxie q̄3 magnas opes:non etia3 ineptias meas querit. Unde hoc? Nimirum non ingenij mei sed illius indulgētie laus est. Has illi curas amo2:hoc studiu3:hos labores:quiesceret nisi amaret. haud noua quide3 res. Inops iudicij omnis amans. lippos amicus oculos laudabit:obliquum nasum:nodosos digitos: mestam frontem:genas aridas:squallidā coma3. Quid enim inter adulantem τ amantem interest: nisi q̄ ille fallit hic fallitur? Ille persuadere vult alijs:hic iam persuasit sibi. Uidi ego barbate virū optime: τ quem strumose humerus:quem claudicantis incessus: τ quem blese cōfabulatio delectaret. Nouissimum hoc τ tibi accidit. Quid eni flagitas?quid queris?facessat ad horam amo2 . non ames partius sed inco2ruptius iudices. Uidebis quoq3 balbutientis amici sermūculos tāto studio optare:q̄3 to nisi amo2 esset abijceres. Sit tam̄ ita. Errori enim tuo gratulo2. Nam τ ex amore oritur radice pulcherrima: τ plusculū fo2te q̄3 suspiceris nomini tuo confert. dum integre iudicantes hesitare quis scit:an τ interdum de rebus meis mutare sententiam:cogit testimonium talis viri:ut inquā ita sit:p2ofecto litterularum mearum que tibi amice sine ullo discrimine placent omnes:partem exiguam:tanta sollicitudine congregasti. cum tibi interim uoti tui conscius:multa parauerim . Tibi equidē quodcūq3 mihi est epl'are carmen scripsi: q̄ꝺ ne p̄dē accepis nō mea sed scripto2ꝝ culpa est: q̄rū sp̄ insidijs ac fraudib⁹ patui hō incaut⁹ ictusq3 alijs studio2ꝝ meoru3 iactura nō ultima. Ita sepe numero meq3 measq3 res reculas dicere debeba3 negatis pactis auxilijs retardarint. τ ad p̄p2ios

cuncta digitulos redegere: que mihi uel non attingendorum uel deserendorum plurium causa fuit. Hactenus hec. Nam operosioris vigilie labores: nec promisisse tibi uelim: nec negasse. Primũ ideo q2 sentio fidem meam hac in parte suspectã. eo ꝙ dudum ꝓmissa distulerim. Scõm ꝙ nec viri boni nec amici: arbitror alr̃ ꝗ̃ in animo habeas loqui: vnum hoc dissimulasse noluerim: quoniam de stupendis amoris effectibus sermo susceptus est nobis: mirari me ꝗd hic iterum rei est: ꝙ mihi tã facile poetarum regis titulũ: de inexhausto charitatis ⁊ indulgentie tue fonte largiris: cuius rei sanctum hunc atq3 deuotum hominem testem dicis: qui id mihi cognomen hijs in locis esse narrauerit Idq3 ꝗ̃ cupide ac scienter arripueris: epl'e tue subscriptio ⁊ finis indicant: quasi vo non cuilibet idẽ narrãti pari facilitate crediturus fueris. Enimuero primum tibi amice quem passionibus expeditum in omni uero iudicio: nulli scõ3 facio: meis in reb9 ꝗ̃tum fidei sit: si ad teipm̃ redis intelliges. Deinde hunc testem de re sibi icognita locutũ scire debueras: ⁊ scires nisi ꝑsuasor potẽtissim9 amor obstreperet. Non equidem tantũ ꝓna: sed p̃ceps ad delectationẽ est humana credulitas: cũ ad ꝯriũ pigra sit. Cernis ut amari fugitans: quocũq3 tã dulcis aliquis rumor uocat: uento uelocior fertur. Sed oro te: nõne huius testimonium audienti primum illud occurrit: ut piscatorem de aq̃s interrogãdu3 de nemoribus uenatorem: pastorem de gregibus de uentis nautã: de bubus agricolã: sic ⁊ de armis militem: ⁊ de bellis duce3: sic religiosu3 deniq3 de sacris: poetam de musis: oratorem de causis: de naturis rerum ⁊ vite rõne ph̃m. Extra suos hunc terminos eduxisti: dum coegisti ut de poetica sententiam ferret. Sed dices. Nihil iste de proprio: vulgi iudicium referebat. Sentis ut pedetentim ad corruptissimi iudicis tribunal accessim9. Iam malem de ꝓpõ loqueretur. Cogita barbate acriter ꝗ̃to p̃scis uatib9 nostris aut felicior aut certe facilior etas fuit: pri9 dico ꝗ̃ pierides ex grecia in italiam cõmigrarẽt. ea scilicet tempestate qñ ut Sulmoneñ. tuus ait. Qui bene pugnabat romanã nouerat artem. Mittere qui poterat tela disert9 erat Haud magni negocij tunc fuit esse poetaru3 regẽ. Ut sileam reliquos. quantus Lucilus est habitus quẽ tu in aliquo reprehendisse ꝓpe sacrilegium videret. cum in multis impune rep̃hendatur Maro. Quãtus alijs ꝗ̃tusq3 sibimet visus est Neui9 ꝗ̃tus Plautus: ⁊ qui fuerint scim9. Ars exigua: mediocre ingenium: viuax fama: magnus ppl'orũ fauor: rerum suarum extimatio immensa. Lege epigrammata sepulchrorum ab hijs ipsis edita. satis superba fateberis ⁊ si ab alio dicta essent. ⁊ si alr̃ horum Homerus alr̃ Uirgili9 fuisset. Blanda inq̃ etas ⁊ fauorabilis poetis: que de tam paruis radicib9 tam magnificas opiniones eliceret. Nobis durior nostra est etas: a quibus exactiora oia requiruntur: limatiori seculo successim9. Alta sape nõ sinimur: cultioribus ingenijs circũscepti sum9 quoꝝ admiratio insolentiam nostram frenat. Caue igitur ne me amando pregraues: obruasq3 non mei mole cognominis. Ingenue q̃dẽ regis poetarum appellationem respuo. Ubi enim regnu3 hoc exerceã queso? quos mihi statuis regni fines? Occupata utraq3 sedes est: cognomenq3 istud apud Graios senex ille Meonius: apud nos uenet9 pastor tenet. Ubi sedere: quo ue ire iubes: ut sim uatum rex: nisi forte in solitudinem meam transalpinam: atq3 ad fontẽ Sorgie me restringis? Illic iocari enim tecum dulce est. Nescio an rei. Sed certe cũ Nasone tuo gl'iari solitus su3 forsan audacter ut ipse ait. Sed sicut in suo poetico exilio: histru3 ille: sic in meo peregrino ocio sorgiam ego. Ingenium nullum mai9 hic meo. Ludo eq̃dem amice: ut uel sic intelligas omnib9 me modis id agere: ne titulo p̃mar importabili: ne ue non mihi debitũ regnum petens: lese reus inueniar maiestatis. Reliquum est: ut noris me indies magis ac magis cõgressus: ueros atq3 cõplexus tuos optare: q̃õ utinam uel semel mihi contingat anteq̃ moriar. Et uale barbati fidissime nostri memor. Mediolani iiij. idus octobr. postridie ꝗ̃ lr̃as tuas acceperã.

¶ Epistola domini Francisci Petrarche ad amicu3 quem excusat de cuiusdam obiectionis decisione. XXVIII.

m

Iras̃ ille vir doctus sed docẽdus adhuc: ꝗd est ꝙ in epl'a q̃dam nuper Seneca3 ac Tulliũ: quodq3 Christiano ingenio maius est: ip̃m quoq3 Hieronymu3 notare nõ sim uerit9. Ultimũ nego: de reliq̃s rõnẽ cũ illo communicandam accipe. Nemo fere est cuius aliq̃ nõ rep̃hendañ. Non tam subtile ꝗ̃ laboriosum fuerit rẽ exemplis asserere. Uerte ph̃orũ libros ac sanctoru3 quorũdam quoꝝ celebrior fama est. multa passim apõ illos uel ab ipsis ul' ab alijs retractata seu certe retractãda compias. Notaui ego aliquot Senece s̃nias: sed ut arbitror nõ iniuste. notaui aliq̃s. crede mihi: pl'es poterã: ⁊ tñ Senecã ipsu3 miror ac ueneror. Notaui Ciceronis mei vnicã. Uerum id nõ sic accipi ueli: ut q̃si aliene fame delatoris titulo gl'iabundus isultẽ: sed ut ex vnius hoĩs duabus iuicẽ ꝯrijs sentẽtijs ꝑferã viorẽ. Idq3 nõ arroganter: ut qui me nõ mõ nõ iferre maiorib9: s3 nec parib9 ꝯferre: nec minorib9 p̃ferre ꝯsueueri: nec iniuriose q̃dẽ: ut cui fateor Cicerone ip̃o scriptorum nullus acceptior sit. Illã itaq3 s̃niarũ repugnãtia3 ꝗ̃uis ab ineunte etate ppẽdere: tñ vecũdi9 asserebã. donec ciuitatẽ dei Augustino duce ingressus: aiaduerti opinionẽ meã illius auctoritate firmari. Leges illũ Augustini locum. Est aũt magni opis liber p̃m9. haud ꝓcul a fine. Uidebis illic Catonis uolũtariã mortẽ iprobari: quã Seneca añ oia viri illi9 egregia facta collaudat. Cicero aũt excusat. ⁊ licet aliq̃to modesti9: nõ negẽ excusare culpam ꝗ̃ laudare: tñ si Augustini rõnes dicto ꝯferas: itelliges nec metu imminẽtis mali: nec p̃ñtis odio: nec spe vite melioris arcescendã mortẽ: nec in iussu ei9 a quo corp9 istud accepim9 emigrãdũ. Nec Catonis in morte ne dicã laudẽ: s3 excusationẽ ullã eẽ. Et ꝗ̃uis pl'iformiter utriq3 supp̃sso Ciceronis nomie: conijcies tñ ciceronicã Catonis excusationẽ eiusdẽ Ciceronis s̃nia meliore dãnari. De me autẽ sic habeto breuiter. Mihi q̃dem noia viroꝝ illustriũ si dici phas est: totidem prope numinũ loco sunt: ⁊ tñ in hijs ipsis cũ multa delectent: ueritas p̃me reuerẽtie cã est: que ubi cultorib9 etiã suis neglecta videbiñ. Quis eni tãt9 amic9 ueri est: qui nõ iterdũ a vitate deuiet: seu illa segnities sit: seu reꝝ obscuritas: seu igenij hebetudo. Tum proculdubio rem solidam vmbris inanibus ⁊ vitatem ipsa3

ꝙtorūlibet noīum gl'ie anteponā:nec metuā hoc meo iudicio:uel hostes ul' amicos ỽitatis offendē ꝙ illos oderim hos certe sciā mecū esse ſenſuros: atqꝫ illam semp ꝓprie ſententie ꝑlaturos. Deniqꝫ sic animum institui ut cuiꝰ bene dicta laudare auſim:eiuſdem errores improbare non uerear:ꝙ̃uiſ illud uolens:faciam hoc inuitus. Si enim uere fit utrūqꝫ permiſſum:alioquin ⁊ alterum honestius: utrobiqꝫ par mendacium. Uale. ⁊ iterum uale.

¶ Ad Gerardum cartuſieñ. monachum germanum ſuum exhortatoria ad perſeuerantiam propoſiti. oſtendens religioſe vite requiem nullo meliꝰ modo ꝙ̃ preteritorum laboruꝫ comparatione cognoſci. XXIX.

f Ubit aium luce mihi carior germane lōgeuo silētio finē ponē. Qđ si forſan obliuioſi aī iudiciū arbitraris:falleris. Non ꝑus te ꝙ̃ me ipm obliuiſcar. Timui hactenꝰ tyrocinij tui quietem interrumpere. Fugere te ſtrepitū:amare ſilentium ſciebā. Me ỽo si ſemel incipem:haud facile deſiturū. Js amor tui est:ea rerū tuarū admiratio. E duobꝰ igitur extremis non qdē mihi gratius:ſed tibi tranqllius eligebam. Nunc ut uerū fatear:non tam tibi ꝙ̃ mihi ꝯſulturus:ad ſcribendū uenio. Quid eni tu ſmunculis meis eges:qui celeſte iter ingreſſus:angelicis aſſidue colloquijs recrearis? Felix animi fortunatuſqꝫ ꝓpoſiti:qui mūdum tam maxime blandientem:medio etatis flore ſic ſpernere potuiſti. interqꝫ ſirenum uoces obſtructa tutus aure tranſire. Dum ego te alloquor ipſe res meas ago:ſi forte uel ſic ſacro ardori tuo: ad motum torpens ⁊ longo gelatum ſitu pectuſculum meum incaleſceret. Tibi autem clamor meus ut minime utilis:ſic minime importunus eſſe debebit. Neqꝫ enim tyro ut olim:ſed Chriſti iam miles es longa militia probatus. Gratias illi qui tāto honore dignatus: ⁊ ut ſepe alias ex agmie medio aduerſarum partium inſignem tranſfugaꝫ:ad ſua ſigna conuertit. Prius ergo uerebar intempeſtiuas tibi uoces ingerere:Deinceps ſecurꝰ te ſecurum ipſe compello. Jncipientibꝰ formidoloſa ſunt omnia. Que timuimus pueri adoleſcentes riſimꝰ Militem inexptum ſtrepitus oīs exaīat:duratus bellis nullo fragore cōcutitur. Rudis nauta ꝑmo uentoꝝ murmure terretur. gubernator antiquus qui totiens fatiſcētem ⁊ exarmatam puppim ꝑduxit in portū:ex alto deſpicit iratū mare. Spo autē in illo qui te ab utero matris tue: ad hoc laborioſum certe ſꝫ gl'ioſum iter aſſumpſit:ut per uarias difficultates tutus in patriā ꝑuenires: ꝙ nulla te ampliꝰ rerum facies mouebit:non luctus:non cure:nō morbi:non ſenectus:non metus: non fames non egeſtas:terribilis viſu forme letūqꝫ laborqꝫ. poſtremo nō ingens ianitor orci. oſſa ſup recubās antro ſemeſa cruēto. Et qcqd illud ad exterrenda corda mortalium poetarum igenijs cogitatū eſt. neqꝫ plus conſtantie tribuerit aduerſus oē terrificū Herculi ſuo Juppit' adulterio pater:ꝙ̃ tibi natus ỽgine pater omniū eternꝰ:qui rectas in ſe ſpantium reſpicit ⁊ adiuuat uoluntates. Que cuꝫ ita ſint:ſine metu iaꝫ tuoꝝ uoces audire: ⁊ ſiqd uacui temporis inter occupationes optimas affulſerit ⁊ rñdere breue aliqd potes. Patere aūt me ſeculari bus tecū uti teſtimonijs:qbꝰ nō ſolū Ambroſiꝰ ⁊ Auguſtinꝰ nr̄ ac Hieronymus abundāt:ſꝫ ⁊ apl's Paulus uti interdū nō erubuit. Neqꝫ cellule tue aditu ꝓhibeas que ⁊ ore meo digna ſunt: ⁊ tuis auribꝰ nō idigna. Pythagoraſ ꝑacuti vir igenij fuit: ſꝫ eius acumē longe relicta ỽitate ſepe uſqꝫ ad aniles ineptiꝰ penetrauit. Hinc illa ridicula ⁊ permixta uaria corpa uolutatio aiarū ⁊ renaſcēs de bellatore ꝑhōs illiaci belli teſtis:euphorbius. Deniqꝫ famoſa illa netenyikocie quā miror ſeq ul' Platonē ul' Ariſtotelē potuiſſe. ſed magis miror Origeneꝫ q eādē cōplecti viſus iſaniā ab ipſo miratore ſuo: ⁊ laudatore Hieronymo ⁊ a reliquis ueri ſectatoribꝰ meruit in finē dānari. Uerū ne pythagore occurſus me deuiare coegerit:vir ille cuiuſcūqꝫ ingenij moꝝ illa etate grauiſſimoruꝫ fuit:clariſſimeqꝫ modeſtie. vñ ⁊ viuēti ſūmꝰ honor ipēſus: ⁊ ipē poſt mortē deoꝝ ꝯcilio aſcriptꝰ eſt: ⁊ domꝰ eiꝰ apud poſteros pro tēplo habita. Huiꝰ ergo ꝑma inſtitutio que nā fuit? Nēpe ut diſcipuli ſui qnquēnio ſilerēt ꝑclare. Stultū eſt eni ꝑus uelle loq ꝙ̃ diſcas. Ceterū amouēdū ori nō dico cuſtodiā que amouēda nunꝙ̃ eſt:ſed repagulū qnqꝫ tēpꝰ annoꝝ ſufficiēs extimauit. Tu ỽo ſi rite computo in ſeruitio Jeſu Chriſti: ⁊ in ſchola eiꝰ iā ſeptimū annū ſiles. Tēpꝰ eſt ut loqui poſſe aliqd icipias:uel ſi pre oībus ſilētiū dulce eſt:mihi ul' in ſilētio rñdeas. Meminiſti frater q̇lis oli rerū nr̄arū ſtatꝰ erat: ⁊ aīos nr̄os ꝙ̃ laborioſa dulcedo ⁊ ꝙ̃tis amaritudinibꝰ ꝯſpſa torquebat. Meminiſti puto ut nūc ⁊ libertati tue cōgaudeas: ⁊ fraterne condoleas ſuituti:que me adhuc ſolitis cōpedibꝰ artatū tenēs: iaꝫ cultrum lateri:iam laqueū collo parat. Peregiſſetqꝫ iā ꝑdē ni liberatoris:in dextera que te ſuitio exemit me ab interitu defendiſſet. Orabis frater ut me quoqꝫ iā tādem libertati reſtituat: ⁊ vno uētre ꝓgreſſos pari fine felicitet: ⁊ ſi preire debueram:nō pudebit ſeq. Meminiſti inquā qs ille ⁊ ꝙ̃ ſupuacuuſ exquiſitiſſime ueſtis nitor:qui me hactenuſ fateor ſed in dies ſolito minꝰ attonitū habet. qđ illud induendi exuendiqꝫ faſtidium: ⁊ mane ac ueſperi repetitus labor. qs ille metus ne dato ordine capillus effluereut:ne cōplicitos comaruꝫ globos leuis aura ꝯfunderet. que illa ꝯtra retroqꝫ uenientiū fuga quadrupedum:ne quid aduentitie ſordis redolens ac fulgida toga ſuſciperet:neu in ꝑmiſſas rugas colliſa remitteret. Uere inanes hominū ſꝫ ꝑcipue adoleſcentium curas. Quorſum enim ea mētis anxietas: ut placeremꝰ ſcilicet oculis alienis? Et quoꝝ oculis queſo? Profecto multoꝝ qui nr̄is oculis diſplicebant. Seneca in quadā ad Luciliū epl'a. Quis eam inqt quā nulli oñderet iduit purpuram? Mira qdem demētia:ſtatum noſtruꝫ non aī rōne:ſed vulgi furore moderari: ⁊ in ꝯſiliū vite noſtre illos admittē:quoꝝ nobis vita ꝯtēptui eſt. Nemo circatricoſum tergo ducem: nemo gubernatorē naufragijs iſignē eligit. Jllos legimus q̊s miramur:illis ſolemus nr̄a cōmittere quos reruꝫ ſuarū adminiſtratio claros facit. Jtaqꝫ vulguſ iſanū cuius mores rideas:cuius oēm opinionē vitāqꝫ deſpicias:in moribꝰ tuis ſeq pluſꝙ̃ vulgariter inſaniētis eſt. Ut eni ceptū ſequar:ceſſet ambitio: ⁊ vulgus ꝓcul exulet: ꝙ̃to vilior atqꝫ ad oēs opportunitates aptior ꝙ̃toqꝫ tractabilior eſt ueſtis plebeia ꝙ̃ regia? Nobis tñ eo tempore longe al'r videbatur:quorum ſtudij laboriſqꝫ precium erat conſpici: ⁊ ut ait ille: digito monſtrarier hic eſt

Quā hortēsius orator fuit clarꝰ:sed delicatior q̄ꝫ
deceat virū: ⁊ forme non minus q̄ꝫ eloquentie stu-
diosus? Nunq̄ꝫ speculo inconsulto in publicū pro
cessit. In illo se comere:in illo se mirari:in illo vul-
tum togamq̄ꝫ cōponere ꝯsueuerat. Mlta sunt eiꝰ
viri muliebria:sed illud in p̄mis. Collegam suum:
ꝙ is casu obuius arto quodā loco in eū īpegisset:
⁊ artificiosum ex humero toge sinū turbasset colli
sione fortuita:iniuriarū accusare sustinuit: ꝓrsus
feminea uanitate q̄si capitale crimē eēt tā compo-
siti habitꝰ q̄lis q̄lis offensio. Nos frater ⁊ si nulli
diē diximꝰ ob eiusdē iniuriaꝫ:aio tn̄ haud absiles
fuimꝰ. Sed te de tātis erroꝝ tenebris eduxit repē
tina mutatio dextere excelsi. Ego sensiꝫ mltisq̄ꝫ la
boribꝰ assurgo:credo ut itelligi detˀ:nulluꝫ hic ad-
miniculū lrarū:nullū opꝰ igenij:sꝫ totū dei munus
eē:qui forte ⁊ mihi manū porriget ībecillitatē me-
am igenue ꝯfitēti. Id sane si rō nō ꝑsuaſit senectꝰ
coget:quā magꝭ magisq̄ꝫ indies aduētare ⁊ iā fini
bꝰ meis obeqtare sentio. Quid de calceis loquar
pedes q̄s ꝓtegē videbanˀ q̄ꝫ graui ⁊ q̄ꝫ ꝯtinuo bel
lo p̄mebāt? Meos fateor iutiles reddidissent:nisi
extremis necessitatibꝰ admonitꝰ offendē paululuꝫ
alioꝝ lumina:q̄ꝫ neruos ⁊ articulos meos ꝯterere
maluissēꝫ. Quid de calamistris ⁊ come studio di-
xeri? Quotiēs somnū quē labor ille distulerat:la-
bor ille abrupit? Quis piraticꝰ tortor crudeliꝰ ar-
tasset:q̄ꝫ ꝓprijs ipis manibꝰ artabam? Quos ma
le nocturnos sulcos in specl'o vidimꝰ rubēti frōte
trāsuersos:ut qui capillū oñtare uolebamꝰ faciē te
gere cogerem? Dulcia sūt hec patiētibꝰ:passis uel
memoratu horrida:icredibilia iexꝑtis. Quātum
v̊o te nūc illa p̄terita memorātē p̄ñtia ista delectāt
calceꝰ laxꝰ:pedis nō vinculū sꝫ munimē:coma alte
resecata ⁊ capilloꝝ sepes nō iā auribꝰ ipor tūa nec
oculis:toga simplicior: ⁊ quesitu ⁊ custodia faci-
lis: nec egressu laboriosior q̄ꝫ igressu:tanq̄ꝫ aium
ab isania defēdēs:sic corpꝰ defēdit a frigore. O te
felicē qui ut hec dulciꝰ sapent:illas amaritudines
ꝑgustasti. Et ut hec leuiora p̄tereā:recordare etiā
quo ꝓmptiꝰ e tāta caribdi liberatus: dignas deo
gr̄as agas:quāta nobis fuerat cura q̄ꝫ teq̄ꝫ vigilie
ut furor nr̄ late notꝰ: ⁊ nos eēmꝰ populoꝝ fabula.
Quotiēs sillabas ꝯtorsimꝰ? q̄tiēs v̊ba trāstulimꝰ?
Deniq̄ꝫ qd nō fecimꝰ:ut amor ille quē si extiguere
nō erat:at saltē tegi v̊ecundia iubebat: plausibilitˀ
canereˀ? Laudabamur i studijs nr̄is: ⁊ capita de
lirātiū peccatoris oleū ipiguabat. Sed ieffabilis
dei pietas:gressus tuos iterea pedetētim reuoca-
bat ad rectū iter: ⁊ satietate rerum pereuntium ꝑ-
ceps illud desideriū castigabat:ut scilicet diuersis
etatibꝰ utrobiq̄ꝫ incola:qd iteresset inter babilonē
atq̄ꝫ Hierusalē exptꝰ agnosceres. O misericors deꝰ
q̄ꝫ tacite ꝯsulis:q̄ꝫ occulte subuenis:q̄ꝫ insensibilitˀ
mederis. Quid eniꝫ tātis laboribꝰ bone Iesu? qd
aliud nisi amorē mortalē imo v̊o mortifeꝝ peteba
mus? cuiꝰ nos fallacē ⁊ mult̄ sentibꝰ obsitā suauita
tē attingē summotenꝰ permisisti:ne grāde aliquid
inexpertis videreˀ: ⁊ ne tāta eēt ut opp̄meret mi-
sericorditer ꝓuidisti:delitijs nr̄is e medio sublatꝭ:
cū qbꝰ dextera tua spes nr̄as e terra pene radicitꝰ
extirpauit: Iuuenili etate reuocasti eas:morte qui
dem ut spero illis utili:nobis necessaria: ⁊ abstuli-
sti a nobis animarū nostrarū vicula. Et tn̄.o ceca
mēs mortaliū:quotiēs questi sumꝰ q̄si añ tempus
accidisset:qd̄ cū summovite nr̄e discrimie trahebā
tur:aut q̄si salutare aliqd ītēpestiuū sit. Quot su-
spiria:quot lamēta:quot lachrymas i uētos effudi
mꝰ: ⁊ morē freneticoꝝ medico nr̄o isultātes:manū
tuā repulimus:lenimen optimū nostris vulneribꝰ
adhibētē. Nunc ergo dic mihi vir deo ex hoste fa-
miliaris:ex aduersario ciuis:dic mihi qm̄ ⁊ ista ꝑ-
tractas: ⁊ illa retractas:quid sil'is sint canciūcule
inanes falsis ⁊ obscenis mulierculaꝝ laudibus re
ferte:turpi ⁊ apta cū confessione consilijs quid sil'e
hn̄t diuinis laudibus ⁊ sacris excubijs:in quibus
modo per menia ⁊ ꝓpugnacula ciuitatis dei mira
ordinatiōe dispositi Christi vigiles:aduersus an-
tiqui hostis insidias intētissime ꝑnoctatis. Felix ⁊
inuidiosa militia:magnusq̄ꝫ fateor ⁊ durꝰ labor:sꝫ
breuis ⁊ eterno pēsandus p̄mio. Mihi aūt adhuc
restat de quo tecū si pateris deꝰ meꝰ disceptare ue
lim. Quid est eni rn̄de mihi:ꝙ cū ego ⁊ frater me
us gemino laqueo tenerem:utrūq̄ꝫ ꝯteruit manus
tua:sed nō ambo pariter liberati sumꝰ? Ille qdem
euolauit:ego nullo iaꝫ laqueo tentus:sed visco cō
suetudinis pessime delinitꝰ:alas explicare nequeo
⁊ ubi vinctus fuerā solutꝰ hereo. Quid cause est:
nisi ꝙ ꝯtritis pari rōne laqueis:nequaq̄ꝫ qd̄ sequi
tur par fuit:adiutoriū nostrū in noīe dn̄i. Cur aūt
hāc dauiticā cantilenā tanto ꝯceptu ceptam:tam
dissona uoce cōpleuimus? Nulla dei uolūtas sine
cā est. Quippe oēs inde depēdent: ⁊ illa sit omniū
fons causarū. Frater ergo rite cecinit:erecto ad ce
lū aīo. Ego terrena cogitās ⁊ curuatus in terrā: ⁊
forte liberatricē dexterā nō agnoui: forte de pro-
prijs viribꝰ spaui:aut hoc aut illō cause fuit:cur ef
fracto laqueo nō sum liber. Miſeberis dn̄e ut di-
gnꝰ sim:cui ampliꝰ miſearis. Sine eni gratuita mi
sericordia tua:nullatenꝰ pōt humana miſia miſi-
cordiā ꝓmereri. Nūc ad te frater redeo: ⁊ sensim
ad grauiora ꝯscēdo:ut gradati te tibi felicissimum
oñdā. Recordare qs ille hoiuꝫ ꝯcursus:que nā ꝑ-
lia salutātū:q̄ꝫta ꝯcursantiū offensio:q̄ꝫtū ue sudo
ris ac laboꝝ ut cōpti ⁊ elaborati nūc hic nūc illic i
publico cerneremur. Et deꝰ optime qui cecos illu-
minas:claudos erigis:mortuos suscitas:q̄lis illa
iactatio est:postq̄ꝫ eni oībꝰ vicis oibusq̄ꝫ porticibꝰ
noti erimꝰ:oībꝰ scenis circūacti:restat iter patrum
nr̄oꝝ agē: ⁊ formidatū sepulchri limen irredituro
pede trāscēdē. Adde nūc ꝯuiuioꝝ gl'iosa fastidia:
que sine magno ut aiunt fame discrimie nō vitenˀ
⁊ epulaꝝ uariā ꝓcellā ꝯcusso stomachl'o fluctuātē
Que si ab amicis patimur icōmoda:qd expectes
ab hostibꝰ? quoꝝ ml'ta sūt gn̄a:domestici:externi
horumq̄ꝫ alij clādestini:alij ex ꝓfesso inimicitias
agūt: ⁊ rursum alij ligua:alij fraudibꝰ: alij gladio
decertāt. Breuius loquor oē genus exꝑto. Ad hec
qd queso nō iniuriarū a seruis ꝯtumeliarūq̄ꝫ ꝑpe-
timur? Excusat eos Seneca multis quideꝫ uerbis
⁊ oēm culpā reflectit in dn̄os. Luciliumq̄ꝫ suū lau
dat seruis familiariter conuiuentem. Quid dicā?
Vereor tanti viri villicare sniam: ⁊ tamen quod
perhibet longe mihi aliter videˀ. Potuit illis for-
te uel prudentia ut bonos seruos faceret: uel for-
tuna ut inuenirēt p̄stitisse:mihi fateor neutrū fuit:
cū utriusq̄ꝫ studiū sp fuerit. Itaq̄ꝫ de se alij videāt
ego qd̄ nescio laudare non possum. Apud me ⁊ ini
quissimū est ſuoꝝ genꝰ: ⁊ ꝓuerbiū illō uetꝰ a Se-
neca rep̄hensum ueri locū habet. totidem hostes

eē quot ꝑuos. At de bonis ꝑuis ep̄la illa est. Ma li enim eodem auctore a dominoꝝ consortio exclu dunt: Credo sic enim sonāt v̄ba: ⁊ bonoꝝ exēpla de liberis nō pauca colligim⁹ nec id quidē ignoro neqꝫ scriptoribus fidem nego: sed siue tempoꝝ mu tatio: siue sors: siue ipatiētia mea est ego bonū ꝑuū nunqꝫ vidi. Quero tn̄ ⁊ si forte obui⁹ fuerit uelut occursu bicipitis hominis obstupescam. At ne qs hoc uel seuitie uel desidie mee imputet: oia tēptaui. Neqꝫ min⁹ ego q̄ꝫ lucilus familiariter cū ꝑuis meis vixi: ⁊ ad ꝯsilium ⁊ ad ꝯfabulationē: ⁊ ad cenam illos admisi: meqꝫ ipm ⁊ res meas illoꝝ fidei commisi: fidelesqꝫ ut facerem credidi nec credendo profeci: qn potius ars omnis in ꝯ̄rium v̄sa est. Seruoꝝ eni a collogo meo nemo non ꝓcatior discessit: nemo non ꝯtumacior a cena surrexit. ⁊ ut familiaritas insolentes sic fiducia fures esse docuit. Ut ergo Senece de suis: sic mihi de meis ⁊ cūctorum ꝑuis: omnes eniꝫ fere nescio quomodo pares sunt. uera loqui liceat. Ego qdem fateor ꝑuili puicacia: nil molestius patior in vita. Cetera eni bella iducias hn̄t: cū domesticis hostibus sine intermissione pugnamus: q̄uis non sim nescius equo animo ferenduꝫ eē q̄ maximis viris accidisse video. Nēpe ⁊ Ulyxem illa p̄ma etate quā heroicaꝫ uocāt: inter multos quos sustinuit labores ꝑuorū ⁊ ancillaꝝ quoqꝫ contumelijs affectū: clarissimi loquūtur auctores: ⁊ hoc recētiori euo Fredericus romanus impator de ꝑuoꝝ iniurijs ut fama fert: viuens moriensqꝫ cōquestus est. Ceterum hec ꝑuoꝝ incidēs querela hoc agit ut te felicē scias: qui ꝑuili tyrannide liberatus leuissimo ac suauissimo Christi iugo colla sbieceris. Quid de alijs dicaꝫ? Q̄ illud adulationis latens inter dulcia uenenū coram aridentium retroqꝫ mordentiuꝫ? Que illa de transuerso fame vulnera incertis auctoribus ⁊ e media vulgi acie clam iaculata ꝯuitia? Que illa auaritie rabies animos efferantis: oisqꝫ diuini ⁊ humani iuris obliuioneꝫ pestiferā afferētis? Hec de curatoribus p̄dones efficit: extremum aūt ma li gen⁹ est: dum remedijs attonita miscent. Eligis hoiem cuius fide inter hominū fallacias sis tutus Ille te p̄mum fallit. Quid huic ꝯsilij capias? ⁊ ut Satyricus ait: qs custodiet ipsos custodes? Hec nos pestis ab infantia persequitur: seu fortuna seu simplicitas nr̄a est. Adolescentes soli icuriosi ⁊ apti iniurie visi sumus. Tritū assiduitate prouerbiū est. Occasio facit furē. hec nos frater ut semel expediam: de diuitibus inopes facit: imo certe q̄ diuini muneris recognoscim⁹: de occupatissimis ociosos: de impeditissimis expeditos. Accessit ꝙ oēs qui se spolijs nostris onerauerint: breui qdē ipsius fortune manibus excussos uel graui morbo ꝯsumptos: uel miseri senectute languētes vidim⁹. Nec paruū iniurie solamen ultio est: deo ꝑferti auctore ꝯtingens. Quid dicam de fori ac lituꝫ tempestate: que mihi nō curiam modo ſꝫ terrarū orbē odio sum facere potens est? Quid de alijs que preter mortem grauissima iudicantur? captiuitatis insidiarūqꝫ piculis: qualia multa oliꝫ terra pelagoqꝫ ꝓtulim⁹? quoꝝ commemoratio stuporem mihi renouat ⁊ horroreꝫ? Sed euasimus. Non id nr̄e nature ꝓuilegio accidit: sed diuina clemētia euasim⁹ sed perire potuimus: ⁊ certe debuimus: nisi nos misericors pater viuificis oculis aspexisset. Euasimus: sed eisdem periculoꝝ gn̄ibus noti ⁊ socij perierere incendio: gladio: carcere: naufragio alijsqꝫ innumerabilibus modis: quoꝝ ꝓpter duros ⁊ recētes amicoꝝ casus tristis ⁊ acerba narratio est. Inter hos laqueos ambulauimus: atqꝫ inter hos scopulos nauigauimus. Frater qd loqr? quasi eq̄ cōdictio sit amboꝝ? Ego miser inter eosdem v̄sor assidue: tu iam deo gratias portum tenes. Felix hora qua natus es: felix oē periculum q̄ te per multa experimenta formidabiliuꝫ rerum ad amorem securitatis adduxit. Confer oro: nunc ista cum illis: cum turbulentis opibus quietissimam paupertatem: cum amaris negocijs dulce ocium: cum iniqs hostib⁹ optimos fratres: deniqꝫ cum litibus silentium: cum turbis solitudinem: cum urbib⁹ siluas: cum comessationibus ieiunia: cum diuturnis choreis: nocturnos choros: postremo cum Auinione cartusiam: cuꝫ terrenis periculis celestem pacem: cum ꝑuitute diaboli amicitiam dei: cū morte ꝑpetua sempiternam vitam. Necesse erit te felicissimū fateare. Urge propositum. Preme q̄ cepisti. Non te labor terreat: non frangat asperitas. Flacci v̄bū est. Nil sine magno vita labore dedit mortalibus. Q̄ si in hac vita de qua ille loquebatur minima etiam magno ꝯstat: q̄ totiēs incassum auellando ꝓbauim⁹: qs labor magnus videri debet quo ad eternā beatitudinē puenit? Absit segnicies: lāgor abscedat. Dū matutino tp̄e excitaris: ad diuinū te collogum euocari credito. Et heu q̄tiēs nos mortalis dn̄i iussus exciuit: quotiēs piculis ac laboribus obiecit: ⁊ qs oro te fruct⁹? Nēpe nō nisi amicitia humana: anceps: piculosa: difficilis. Tibi amicitia diuina ꝓponit: certa: secura pabilis. Crede mihi: cadet ex aio tediū: somn⁹ ex oculis: cū tibi ꝓposueris uocantem deū ⁊ optime tecū agi senties ꝙ vigilare vulgo circūstertēte iubearis. Mos impatoꝝ est: ꝓbatis militib⁹ difficilia committere: dum coci piscatoresqꝫ ⁊ ut oratiano ꝑmone utar ambubaiarum collegia circa foꝝ cupidinariuꝫ oberrāt: illi iter gladios ac tela v̄sant: ⁊ piculū ingēs tenui gl̄ia ꝯsolantur. Cum autem orando colloq cepis gaudium cum reuerētia certabit: ut insomnē te atqꝫ impigrum sub tanto p̄beas spectatore. Audisti ex historijs Marci catonis milites illo p̄nte: ⁊ siti ⁊ puluerem ⁊ estum ⁊ ꝑpentum morsus tolerare solitos ⁊ sub illo teste sine gemitu ac lamentis occumbere. Audisti Scenam illuꝫ fortem potius q̄ꝫ iustum virum sub oculis sui ducis nō mō pugnare sed mori etiam exoptanteꝫ. Q̄ si mortalis dn̄i ueneratio prestare potuit: q̄ Christi p̄sentia posse debet? Is equidem non expectandus ut ueniat: sicut cesarem suuꝫ infelix ille bellator expectat: sed suscipiendus colendusqꝫ omnibus locis omnibus qꝫ temporibus presens est. Uidet actus nostros: cogitationes introspicit: ingens calcar animo: nisi funeste consuetudinis torpor obsistat. Epicuri doctrina est: imaginarium vite testem querere. Amico scribens. Sic iquit fac omnia tanqꝫ spectet epicurus. Seneca v̄o ut illustrioris viri presentia lucili sui vitaꝫ formet: monet ut Catonē eligat: Scipionem: Lelium uel aliuꝫ quemlibet spectantem virum fame. Non potest non placere sententia a magnis viris laudata. Nam ⁊ M. Tullio placuisse eā video: quā Q. Ciceroni fratri suo scribens: licet alijs v̄bis inseruit. Placet ergo ꝯsiliū epicuri

inter illos a quibus scriptum atq; pbatũ est. No-
bis hac arte nil est op⁹. Testem fictũ nõ querimus
cũ viuũ atq; uerũ p̃sentẽq; sp Christũ habeamus:
Nam ⁊ si ascendero in celũ illic est: ⁊ si descendero
in infernum adest. Omnia igit̃ corã illo quasi spe-
ctante: sed uere spectante faciamus. Pudebit non
modo actuum sed archanarum etiam uoluntatuz
quas non tm̃ fictus sed etiã uere presens epicur⁹ te
stis nõ posset agnoscere. Nouit autẽ eas ille: cui⁹
oculis nihil est impreuium. Putemus illuz ante
oculos nr̃os positũ clamare. Quid agitis o ceci ⁊
ingrati? Ego pro uobis mortẽ sponte sustinui: uos
mihi laborẽ exiguuz negatis? hoc ur̃a pietas? hec
accepti bñficij memoria est: qui nutu celũ terrasq;
⁊ maria guberno: qui fulmina de nubibus iacio:
qui alternis vicib⁹ tempestates ac serenũ reuebo:
qui diem noctemq; suis luminib⁹ exorno: ⁊ uario
horarũ numero: tenebras lucemq; dimetior: qui p
petuũ solis obsequium duodeno stellarum ordine
ad quaternas tempoꝝ uarietates adhibeo: ⁊ fasti
dio ꝯsulẽs grata rerũ ⁊ icessabili nouitate anni cir
culum circũuoluo: qui non modo calcabilez terrã
labilẽ aquam atq; auram spirabilem: sed innume-
rabilium rerum uobis p̃sidia ⁊ oblationes ⁊ orna
menta congessi: deniq; qui ad imaginem meam
q̃uis stulti obstrepent: de nihilo uos creaui ⁊ quo
me quo queri uellem iter uobis oñdi. Ipse ego in-
q̃: ut post tot beneficia rebellãtes ac deuios reuo
carem. Inter uos ex alto sub ꝯuili habitu dissimu-
lata maiestate descendens: pro salute ur̃a paupta
tem: labores: insidias ꝯuitia: ꝯtumelias: carcerem
ṽbera: flagella: mortem crucemq; non timui. Uos
mihi qd redditis? nõ dico par tantis meritis: qõ
nec cogitare sufficitis: sed qõ omnino signũ oñdi-
tis animi: o ingrati? Quid ad hec frater rñsuri su-
mus: an hic qcq̃ ambigui est? Profecto si hec int⁹
in anima loquẽtem dominũ audire uoluerim⁹: sur
gemus nocte alacres: hoc eniz agere cepam ut eo
tempore deuotius Christo laudes canamus: quo
illum pro nobis obprobria ⁊ iniurias passum esse
meminerim⁹. Sed q: diu te iam frater ab altitudi
ne ꝯtẽplationum tuarũ distraxisse uereor: hec sum
ma est. Christus tibi totius vite testis assistat. Illũ
igitur ituere: si vis in illo labore nullis omnino vi-
gilijs fatigari. Ad hoc eni inaccessibili ⁊ inenarra-
bili trinitatis ꝯsilio effectum est: ut eternus ⁊ imor
talis omnipotẽs dei filius: uestem nr̃e mortalitatꝭ
indueret: ut scilicet qm̃ inter deum ⁊ hominẽ nul-
la proportio erat: ipse dei ⁊ hominũ mediator utrã
q; perfectissime in se vniens naturã: ⁊ ad deũ ho-
mines attolleret: ⁊ deum ad homines inclinaret:
possetq; mortalis acies in deuz figi mortali carne
uestitũ. Qõ si immortalitate recepta in gl'iam sue
diuinitatis ascendentem seq oculis ⁊ mente diffi-
cile est: ⁊ puri hominis testimonio delectaris. eli-
ge tibi aliquos de professionis tue ducibus: Joan
nem Baptistam: Antoniũ: Macariũ: uel si rigidio
res hij videntur: elige Benedictum: elige ab erro-
ribus seculi redeũtes Augustinum ⁊ Arseniuz q̊s
multum semp placuisse tibi scio. habes patrum vi
tas illas plege ut facis: ibi amicũ inuenies quem
testem secretis ꝯsilijs nõ recuses: quo scio te ipsuz
vitamq; modereris tuã: sine quo deniq; nil agas:
nihil cogites. Lege Gregorij dialogũ. Augustini
soliloquia ⁊ scatẽtes lachrymis ꝯfessionum libros
de quibus quidam ridiculi homines ridere solẽt.
Tu in eis solamẽ ac refugium non mediocre repe-
ries. De psalterio enim non dubito te Hieronymi
ꝯsilium sequi: ut e manibus tuis nunq̃ excidat: de
quo more meo poeticũ nescio qd pridez scripsi: qõ
qm̃ placere tibi animaduerti: ne modo grauceris se
cuturo reseruatũ nũcio accipies. Tu ṽo ut finẽ fa-
ciam vitam omnem inter ꝯtemplationẽ ac psalmo
diã ⁊ orõnem lectionẽq; ptire. Corpori tuo tanq̃
rebellaturo si possit ⁊ ꝯtumaci mancipio nihil tri-
buas: nisi qõ negare non potes: in vinculis habe:
ꝯuiliter tractari debet: ut intelligat vnde sit. Su-
spectã pacem facit hostis infidus. Nosti quoꝝ insi
dias in seculo pertuleris: ab hijs in ppetuuz caue.
Cum fidefragis inimicis nõ tuto reditur in gr̃am
hec inter gaude: spera: suspira: ꝯuiens dño in timo
re ⁊ exultãs ei cum tremore: ac gr̃as agẽs ꝙ tibi
pẽnas dedit tanq̃ colũbe: ut uolares ⁊ requiesce-
res: qbus non segniter usus es: sed elongasti fugi-
ens ut in solitudine ꝯstitutus innumerabilia mun-
di mala decetero non sentires: que ego miser sen-
tio: quibus ⁊ obsideor ac circũspiciens ꝯtremisco.
Nec adeo dum adhuc de babilone patet exit⁹ ef-
fugio. Noli tm̃ desperare: obsecro te: ora potius ut
aliqñ ꝯsurgam. Multuz est fateor peccati mei põ
dus: sed finitũ tamen: at eius vnde auxilium expe
cto infinita clementia est. Hec tibi germane vnice
nõ meo sed peregrino stilo ac prope monastico di-
ctaui: te potius q̃ me ipm cogitans. leges duz ex
cõmodo licebit: ⁊ si hinc perfectiõi tue nihil acces-
serit: scito me mihi saltem ꝓfuisse dum scriberem:
qm̃ mea me pericula meditantem: status tui felix
interim torsit inuidia. Uale memor mei.

VII°. Kalend. octobr. ex oppido carpensi.

¶ Ad amicũ super declaratione huius nominis Le
gatus: qõ solum romana curia usurpasse videtur:
⁊ expeditione cuiusdam negocij pro quo intercel-
serat apud legatum apostolice sedis. XXX.

(s) Olebant romani ꝯsules legatos ꝯsulares
ad exercitum ducere: quibus in bello co-
opatorib⁹ ⁊ ꝯsultoribus uterent̃. Hoꝝ cre
bra romanis in annalibus est mentio. Legatoruz
clarissimus: africanus est meus ille supior. Qui
L. Scipioni asiatico fratri suo legatus in Greciã
atq; Asiam profectus: ut fraterne pietatis p̃clari-
simum exemplum: sic ingens magne victorie cã
fuit. Regum quoq; gentiumq; nuncios solemnes
legatos dici solitos scim⁹: hoꝝ plena est oĩs histo-
ria: qui reges aut ppl'i siue hostes siue federati si-
ue bello domiti: legatos uel auxilij poscẽdi: ul' res
ablatas reposcendi: uel misericordie implorande
gr̃a Romam miserunt: Romaq; transmissos acce
perunt: siue harum aliqua: siue alijs causis. Claris
sime quidem hoc in genere habentur: ⁊ Fabij ma
ximi legatio ad bellum carthaginensibus indicen
dum: ⁊ sulpitij ac vilij ad bellum scitiacum compe
scendum. ⁊ titi flãmij in bithiniam ad Hannibalẽ
deposcendum. Externoꝝ ṽo legatio insignis fuit:
Hasdrubalis senis cognomento hedi: qui missus
a Carthagine ad mĩꝯcordiã excitãdã: poscẽdãq;
a romanis pacẽ: aĩos solo flexit aspectu. Nec mi-
nus illustris africani iunioris quolibet in gñe nu-
merãda legatio: qui ut ait Cicero obijt legat⁹ egy-
ptũ: Siriã: Asiam: Greciaz: atq; absens ad bellũ
maximum ꝯficiendum ꝯscidendamq; numãtiam

ꝯsul iterum est directus. Philosophorum quoqꝫ legatio preclara ad impetrãdum mulcte remissionem ab Atheniensibus Romã missa: in qua ꝛ academicus carneades: ꝛ stoicus Diogenes fuerunt ꝛ peripateticus critolaus: quorum que nam in publicis ac celeberrimis Rome locis igenij atqꝫ eloquentie ostentatio. que nam Catonis cẽsorij ꝛ que seuera sententia de illis dico dimittẽdis: ꝛ tibi notum est: ꝛ locus iste non exigit. Quorsuꝫ eni hec? Nempe nõ nisi ut aduertas hoc legati nomẽ apd maiores tritum atqꝫ vulgatum: nec omnibus ereptum. Longa quid non mutat dies? Romanaꝫ ecclesiam sibi proprium uendicasse ne dicaꝫ usurpasse. Itaqꝫ iam legatos exercitum suis quoqꝫ noib⁹ uocat. At quibus mandata regum aut urbium cõmittuntur nuncios dicũt. siue aliter aut vulgo ali⁹ atqꝫ ali⁹ ſmo est. Soli igitur sunt legati: quos ut aiunt romanus pontifex ad aliquas ꝓuincias destinauit. E quibus quidam legati tñ: quidam ṽo de latere legati nuncupantur: quos videlicet missos collegio quid sacrum uocant romulei cardinis fulgor illustrat. Ita mihi fando videor audisse: neqꝫ enim res est cui ediscende multum temporis impendisse uelim. Sit autem ita: quid enim ad nos? Et ferendum est equo animo: ut qui rerum potiũtur summa nomina rebus uel auferãt uel imponant. Quãdo etiam senes nostros modestissimos hominum: tñ propter potentiam atqꝫ opes: quib⁹ teste liuio ante ipsum romanum imperium floruerunt: geminis equoribus qbus italie magna pars cingit: nomina que adhuc durant: tot circũlittoreis gentibus nihil obluctantibus imposuisse meminimus. His ante propositum decursis ad rem uenio. Legatus iste de latere: qui iam solus mundo patiente nomen hoc habet. xviij. kal'. octobr. mediolanum obuio dño ꝛ magna celebritate populi fauentis ingressus est. Cui ego nescio qua recti cõfusione iudicij: ut me urbanum oñderem qd non sum: nec esse uelim: neqꝫ si uelim natura permittet mea: pregressus alios ticinensi porta: ad scõm forte lapideꝫ occurrens didici si non antea didicisseꝫ qꝫ sit rerum naturalium fragilis ac lubricus stat⁹. Cum enim ingentes pulueris globi rotarum atqꝫ quadrupedũ agitatione commoti: fusca nube celũ solemqꝫ texissent ꝯspectu mutuo erepto: ꝯtra morem meum ut me malus abstulit error inferror in mediaꝫ cohortem. At vix data ꝛ reddita salute: sic puluis omnium fauces ꝛ ora compleuerat: aridũqꝫ precluserat uocis iter: dum me recolligerẽ ut ꝛ alijs parcerem ꝛ mihi: equus quo uehebar ꝛ ipse oculis captus postremisqꝫ pedibus in prealtã iunctamqꝫ me foueam dilapsus: omnes qui aderant metu ꝛ horrore compleuit: preter me vnuꝫ: qui qd mecũ agereſ nesciebam: tanta caligo pulueree noctis incesserat: eo mihi molestior qꝫ a luce uenĩetis oculi sunt in tenebris pigriores. At ṽo ille magnanimus adolescẽs: quẽ nisi ceptam successionum telã fata pciderit: Mediolani ligurieqꝫ diues expectat hereditas: ꝛ quo nisi iudiciũ amor fallit: inter iuuenes fortunatos: nullus est melior: nullus hũanior: ante alios me nomie inclamans: ut cauerem admonebat. Ego ignar⁹ ꝛ plus fateor clamore oium qꝫ piculo meo mot⁹ nõ pus intellexi qd rei eẽt qꝫ solas eq auriculas extãtes: neqꝫ densis uepib⁹ oppssum vidi. Profuit ad salutẽ ꝓprius non nosce discrimẽ. quosdã iuuit ignorãtia: ꝛ dũ nil metuũt nil nocuit. Sic ꝯtra multos egros: morbi fecit opinio: ut aliqñ eẽnt qd diu eẽ crediderant. Neqꝫ eni de nihilo dictũ est. Imaginatio facit casuꝫ. Cui pari rõne illd obiecerim: imaginatio casuꝫ tollit. Ita cum multa scire sit optimum: quedaꝫ meli⁹ nesciũtur. Certe dum discrimen ipẽ mecum nescio: dũqꝫ nil mali suspicor: nil incõmodi passus sum. Neqꝫ enim periculuꝫ nisi post periculum agnoui: magisqꝫ cũ iaꝫ timendum nihil esset: timui. ꝛ nunc ut ait Maro horresco referens. Tunc ut eram in pedes subito desilui: supremumqꝫ ripe marginem plusqꝫ meo saltu tenuisse sus ꝛ inuisibili subnixuſ auxilio. Substiterat equidem adolescens ille mitissimus: iussisqꝫ famulis descendere: ipse non modo uocis obsequium mihi pbuerat: sed dextere. Dum interi equus meus magno nisu sibi consulẽs: pmissqꝫ dictu miruꝫ vngulis dependens attritus genua: vix tandẽ emergẽti: qui si ut natura rei poscebat: repẽte postqꝫ labi cepat: in terguꝫ cecidisset: actũ erat: ꝛ absolutus eram oibus curis. Affuit hoium succursus affuit equi vigor. Dicet aliquis: ingratum mendacium: mẽdax ingratitudo: uana salus hois fallax equus ad salutem. Ipse suaꝫ ut alias supposuit manũ: pſentiqꝫ me solus exitio Christus eripuit. Qd idcirco tibi notum uolui: ut sicut apud Flaccum: caduce arboris ruina: sic apud me instabilis equi lapsus: proprie nos ꝯditiõis admoneat inanẽ esse ꝓuidentiã humanã: ineluctabilẽ fati vi innumerabiles mortalium casus: inextimabilẽ cecitatẽ. Itaqꝫ dum huic occurrim⁹ in illud occurrimus: ꝛ dum maxime circũspicimus ac multa ꝓuidemus: tũ maxime vnde nihil metuebamuſ opprimimur: sitqꝫ qd ait ille uerissimuꝫ. Improuisa leti vis rapuit: rapietqꝫ gentes. ne qcqꝫ extuamus atqꝫ augimur: sola potens est occurrere cũctis diuina clementia. Ea tunc Flacco affuit: nunc mihi: sepe alijs. Alioquin nec ille suum: nec ego meuꝫ: nec multi bellorum casus in pace: pelagiqꝫ pericula in littora renarrarent. Hic super scrupulus premit: qꝫ dum difficultatem vnam euasisse credimus: superest altera. Tota nr̃i nr̃arumqꝫ rerum custodia cõmittẽda deo est: ꝛ de ꝓprijs viribus aut ꝯsilijs nil sperandum. Sed iam de morib⁹ satis est dictũ ad familiaria ꝯuertamur. Legat⁹ ergo hic de quo ambigue tibi scripserã: speꝫ meã liberalitate vicit sua: ut ꝓpe me diffidisse peniteat: qꝫuis sp minus sperare sit tutius. Nihil omnium que petieraꝫ negauit: ultro etiã pro me ipso grãde aliqd peterem hortatus est. Ego auteꝫ pro me nihil. Fallor: imo ṽo pro me oia. Quid eni uerius meũ qꝫ qd amicorum est? Ceterũ ego iã pdẽ mihi moduꝫ statui ꝛ fines posui: quos ne trãseat siticulosa cupiditas uallum ac foueam circũduxi: coegiqꝫ animum stare: ne ue illum testimonio suo puem. Neqꝫ renuenteꝫ iusta imperia: neqꝫ recusantem frenos: neqꝫ suadẽtẽ ferocia si obstrepere pestilens ꝯsuetudo desierit rebellãtem. Sic sementẽ qui dedit adiuuet: ut mihi fragilitaſ grata est: ut leta ꝛ ociosa pauptaſ amicior qꝫ tristes occupateqꝫ diuitie. Si qd sec⁹ hac loqr ac facio: ꝛ pre rapido rerũ hũanarũ torrente raptatus: indignans tamẽ ꝛ in diuersum nitẽs. Mitto autem hec. Sic enim gl'iorsic queror: sic oia tecũ loquor ut mecũ. Idẽ animus: eadeꝫ patria est. idem studium: idem nomẽ: par uolũtas affectusqꝫ

ꝑsimiles:tu pietate prior:tu religione prestantior ⁊ familiarior deo. Sed ⁊ hec sileo. Uerū ut intelligas qđ mallem clariori aliquo scire posses iudicio q̃to pl'is ego faciā ꝑces tuas q̃ tu ipse qui eas ve cūde porrexeras:ut iter poscēdū oēз mihi negādi viā ondē videris:scito ꝙ ⁊ si ꝓ hijs amor:ꝓ hijs sāguis:pro hijs miꝑatio:pro qbusdā familiaritas meritūq̄ certarēt:ꝑma tñ oium petitio tua fuit q̃ tuis scriptā ut misisti:legatiq̄ signatā digitis accipies huic epl'e interclusam:lr̄as hinc fieri non illō mō pro qb⁹ executionibus uti uelles eraз nescius sed extreme tp̄is angustie uetuerūt. Petitiōe eniз mihi sero tradita:ille mane discessit. Jta tamē res acta est:ut amantissim⁹ pater egitauieñ. ep̄s cācellarius suus lr̄as ipsas expediri iubebit:ubi tu euз ul' pro parte mea uel nostra alter adierit. Jbis ergo ul' mittes aliquē ex tuis Pisas aut Senas qua ille iter actur⁹ est ep̄mq̄ ꝯuenies ⁊ viua uoce de negocio instructū: ⁊ lr̄is ad eū meis que cū istis ueniunt excitandū:pro alijs v̓o vnū ex meis sequi illuз iubebo. Nullas eni hic lr̄as scribi tp̄is sinit iopia: doleo ꝙ tibi laboris aliqd aut negocij reliq:ſз necessariū fuit:nil sine magno labore vita dedit mortalibus. J ergo ⁊ laborē tibi certū imaginaria ꝯdias uoluptate:iucundū si tibi finxeris efficies. Extima tibi ocio nō negocio trahi. Semp sedes:nunq̃ patriū limē transis. Jn hoc nēpe differimus ad cetera pene gemelli ⁊ hic quoq̄ meū morem idue tuū exue. Habet ⁊ mot⁹ suā dulcedinē: ⁊ sepe qete gratior fuit labor:ut nihil aliud qetem ipsam efficit gratiorem. Jncipe. surge. age. moue te loco reuersus saltē melius sedebis. Qui semp alienas facis:aliqñ res tuas facito. Fallere te ⁊ si possim nolo: ⁊ si ueliз nequeo. Artificiū meū iudex facio qđ ꝯsolatores solēt. Fando qđ oportet ut delectet nitor. Lupem legatū ip̄m Florentiam inuisere. qđ ⁊ optare illū arbitror:ſз puto non poterit magnis ⁊ grauib⁹ eccl'ie negocijs recto Romam calle festinans. Jpse v̓o q̃tū obliquo atq̄ udo calle festina uerim:frustra tñ ut huc ante crepusculum peruenirem claudicantes linee ⁊ fesso simillima viatori ul' sola frons indicat litterarum. Uale.

¶ Ad magnum Regis Sicilie senescalcū de noui regis ꝓmotione cōgratulatoria: ⁊ de instructiōe fructuosa eiusdē ac ꝑsuasione ultima diꝑtiua. XXXI.

i Am tādem vir clarissime ꝑfidiā fides:auaritiā largitas:superbiā vicit humilitas. iā charitas odiū:desꝑatio spei cessit perseuerantie difficultas. Jam sub malleo v̓itatis ꝑtinax mendaciū ⁊ mēdax obstinatio uotis tuis obstantium fracta est. Jmmortale bellū est inter inuidiam ⁊ gl'iam:inter neqtiā ⁊ v̓tutē. Gras illi qui est dn̄s v̓tutū ⁊ rex gl'ie:ꝙ eo duce in p̄nti certamine victa parte deterrima: cui⁹ sepe ꝯriū videmus:optima parſ triūphat. Ecce nūc vnita tua cura gl'iosissimi siculi regis v̓tex:negatos honores iuito liuore suscipiet. Peccator videbit ⁊ irascet̄ dentib⁹ suis fremet ⁊ tabescet. Jpso aūt solito augustior multumq̄ serenior auito solio residēſ:pulsis latio mestitie nubib⁹ atq̄ imbribus lachrymaꝝ:orbē nostrū frōte siderea ⁊ stellanti diademate serenabit:ereptaз restituēs regno pacē tranqllitatēq̄ ppl'is exoptatam. Jn quā reз ut fecisti hacten⁹ mūdo notissimū tuū illud ondens ingenium:eoq̄ vigilantius quo maioris est laudis:iuste modesteq̄ regnū regē q̃

feliciter adipisci. Nunc siqdem tēpus est ut oēs aitui vires colligas:atq̄ ingentibus negocijs accingaris. Nihil est actū:siqd cesarei moris habes cū ⁊ multa supsint ⁊ supremā tua celebris gl'ia manū poscat:vidim⁹ te aduerse fortune magnificentissime reluctantem. Jā cernimus te victorē:sed ea totiens victa reuertit̄ aspectu mitior: ⁊ aurate cassidis ut ita dixerim fulgore suauior:vicisti aduersaз ꝓspera redit in preliū. Quid putaſ? Mutata sunt arma non hostis: ⁊ tibi quoq̄ nouo armoꝝ genere opus est. Nolo eni extimes minus eē negocij:qñ hostis est blādior. Nullū insidiosius bellū est: q̃ ubi blāditijs credulitas oppugnat̄. Jn arto quidē egregie rē gessisti qualē te in apto exhibeas expectam⁹. Multos in angustijs indefessos cāpestris pugna lassauit. Multos in aduersitatib⁹ fortes viros fortuna ꝓsperior strauit. Hannibal cānis victor:victus est capue: ⁊ ardorē quē trebeia glacialis accēderat:tepor baian⁹ extinxit. Sepe pax piculosior bello fuit. Ml'tis nocuit aduersario caruisse. Quorūdam virtus ocio latuit:quorūdam v̓o ꝓrsus emarcuit:locū submoti hostis occupāte luxuria. Nulla homi ꝑtinacior lis est q̃ cū aio moribusq̄ suis. Nusq̃ minus induciarū. Jntra muruз pugna cōserit̄:hoc genus hostiū bello languiduз: pace feruidū expimur: ⁊ sub toga plus ausuruз q̃ sub galea. Ut ceteras gentes sileā. Romanos bello indomitos ⁊ oium gentiū victores:pax tranqlla perdomuit: ⁊ ut qdā illius cui scriptores elegātissime lamentant̄ victum orbē victoꝝ victrix luxuria ulta est. Qđ ꝑsagire videbat̄ scipio ille vir optimus a senatu habit⁹:dū tā enixe Catonis sapiētissimi licet senis aduersante sn̄ia deleri carthaginē ꝓhibebat:non ꝙ illā parcius odisset: sed ne ut ait florus metu ablato emule urbis luxuriari felicitas nr̄e urbis icipet. Qui utinaз ꝯsilio ualuisset: māsissetq̄ poti⁹ nobis cū hostib⁹ ⁊ cū carthagine q̃ cū vitijſ ⁊ uoluptate certamē. Meliori loco res starent ut puto rariusq̄ pugnatū eēt ⁊ crebri⁹ triūphatū. Quorsū hec forsā iterrogeſ? Quia scilicet multos auguror futuros:quib⁹ qescēdi iā tempus eē videat̄. Mihi penit⁹ diuersa mēs est. Si me audire uolueris scies vnū esse laboris ⁊ vite finē:tibiq̄ ⁊ omnib⁹ claris viris usq̄ ad extremū sp̄um ul' cū visibili ul' cū inuisibili hoste luctādū fore. Qui etiā vide q̃tū a cōi opinione dissentio. geminatuз tibi laborē ⁊ senties ⁊ gaudebis. Nullo vnq̃ tēpore tā magno conamine ꝯsurgēdū tibi:tā sup seip̄з attollēdus aius fuit. Ad summa certamina uentū est:vniuersus orbis ītelligat:in utraq̄ fortūa q̄lis q̃tus ue vir fueris:neq̄ tu tm̄ sed qui tuis etiam ꝯsilijs obsequūtur. Hēs regē aio seneз:annis adolescētē:cū quo terra mariq̄ iactat⁹ es:quē ꝑ multa ꝑcipitia cogēte fato in summū stat⁹ hūani fastigium ꝑduxisti. Oñde illi qb⁹ gradib⁹ in hunc fortune v̓ticē sit euect⁹:qb⁹ artib⁹ ꝯsistēdū sit. Neq̄ taз deiceps enitēdū ut ascēdat alti⁹ q̃ ut ascensu sese approbet. Nō indignū ⁊ hereditariū sceptrū: non magis sanguini debitū q̃ virtuti. Nō facit virum sed detegit ꝑncipat⁹: ⁊ honores nō mutāt mores: atq̄ aium se ostendūt. Persuade illi minus eē regē nasci q̃ iudicio regem fieri:esse enim fortune illud: hoc meriti. Doce:deum colat:patriam amet: iustitiā seruet:sine qua regnū licet opulētuз ac ualidum stare nequit. Discat violentum nihil esse

longeuū ⁊ amari multo tutius eē ꝙ metui. Assue
scat nihil in terris optare nisi bonam mentē: nihil
sperare nisi bonā famam: nihil nisi dedecus formi
dare. Cogitet quo altior est: eo se clarius videri: eo
ꝙ minus occultare posse que gesserit. Et quo potē
tie plus est: eo min⁹ esse licētie. Nouerit regē a po
pulo non magis habitu differre ꝙ morib⁹. Stu
deat ab extremis equo spatio discedens: virtutē
in medio suam seq. Cesset ꝓdigalitas: absit auari
tia. Illa opes uastat: hec gl'iam. Sit sane tenax fa
me ꝓprie: sit parcus honoris: sit auarus temporis
sit largus pecunie: ⁊ illud romani ducis modestis
simum animosissimūq; rn̄sum: semper in auribus
ei⁹ sonet. Nolle aurū sed aurū habētibus iperare.
Mallit subiectos abūdare ꝙ fiscū: ⁊ intelligat di
uitis regni dn̄m inopē eē nō posse. Calamitatum
semꝑ meminerit ac laborū: quos calamitosa terra
laboris hijs temporibus passa est. Tunc se felicē
tūc se uoti cōpotē: tūc se uere regē putet qn̄ crimi
nibus alienis inuectas miserias ꝓpria virtute dis
cusserit: dāna restituerit: ruinas erexerit: pacē ꝯfir
mauerit: tyrannidē oppresserit: reddiderit liberta
tē. Inducat in aīum amare quos regit. nā ⁊ aman
do amor querit: ⁊ nullū certius regnū est: ꝙ ꝑesse
uolētibus. Salustianū illud dogma. Regni nūꝙ
ex aīo regis tui. Non exercitus neq; thesauros ꝑsi
dia regni eē sed amicos: eosq; nec armis cogi: ne
q; pecunia pari: sed officio ⁊ fide. Et que in eandē
sn̄iam sequuntur: ꝯcorditer viuēdum esse cū suis.
Concordia eni ꝑuas crescere: discordia maximas
res dilabi. Exemplo. M. agrippe plurimū huic
snie debeat: per quā ⁊ frater ⁊ soci⁹ ⁊ amicus ⁊ rex
bonus fiet. Amicitijs post deū post virtutem nihil
carius habeat. Quem semel amicitia dignū duxe
rit: nulla ꝯsilij parte sbmoueat. sequēsq; senece cō
siliū: oia cū amico deliberet: sed de ipso pri⁹. Mul
tū fidat: sed non multis: ⁊ isistat uerū amicū a blā
do hoste discernere: ueras laudes accipiat: ut vir
tutū stimulos: blāditias coherceat ut uenenū. Tar
de eat in amicitiā: tardius inde discedat: ⁊ si fieri
pōt nunꝙ. Idipsum nō ꝑcipitanter sed pedetētī
faciat: ⁊ ut est antiquo ꝓuerbio. dissuat amicū non
discindat. Qualē pstat talem ab alijs animū spet
neq; a quoq; diligi sibi fingat quē ipse non diligit.
Error iste potētū est. Liberrimi aūt sunt effectus
iugū non ferūt dominum non agnoscunt. Nunꝙ
amor nisi amore cogit. De amico sane nihil mali
cogitet. Nihil temere cuiꝙ credat: pellat suspitio
nes: delatoribus aurē neget: pertinacius istantes
arguat: nō desinētes puniat. Imꝑatoria uox est.
Princeps qui delatores nō castigat: irritat. Ale
xander macedo licet impetuosissimus adolescens
eximia tū fiducia cōtempsit accusatorē: ⁊ felix fu
it euentus ut debuit. Siqdem porrectā sibi potio
nē a Philippo medico quē amabat in manib⁹ hn̄ti
superuenerūt lr̄e a permunione qbus admonebat
Philippū Darij muneribus expugnatū necē eius
hosti ꝓmisisse. itaq; cauēdas isidias ⁊ mortiferā
potionē. Hijs ille perlectis: ꝓtinus exhausit pocu
lū: ⁊ mox Philippo lr̄as tradidit legēdas. Obtre
ctatores alto aīo despiciat: ⁊ sic viuat: ut eos ul' in
silentio redarguat ꝓbetq; mētitos. Memorans
augustū rescripsisse Tyberio: non esse indignandū
ꝙ de se qsꝙ male loquere. Satis est eni inquit: si
hoc hēm⁹: ne quis nobis male facere possit. Pre
clare. Alioquin plus hēret hō ꝙ deus: q lꝫ iacessi
bilis sit nec possit offendi: humanis tn̄ sepe ꝯuitijs
attētatur. Hac igitur in re rex tuus exerceat aīum
atq; aures in qua nō tm̄ hui⁹ oium maximi ac mo
destissimi ꝑncipis cuius mō mētionē feci: sꝫ ⁊ ma
gni Pōpeij ciuis amplissimi: ⁊ pirrhi regis ⁊ pisi
sistrati atheniē. tyrāni patiētia cōmēdat. Secre
tū vo suū ab alijs ingrī equo aīo ferat. Alienū non
magnope scrutet. Magni aī ē talia nō curare. Cō
tra aūt ꝓpe par utrobiꝙ diffidentia. Talis fiat q̄
lis videri vult. Tū demū in se nihil occultū uolet:
nec magis horrebit hostis occultum ꝙ amici: nec
plis faciet ꝯsiliū ꝙ testimoniū emuloꝝ. Pari fi
ducia Scipio tot castris exploratores romanorū
atq; carthaginēsiū circūduxit. pari aī magnitudie
Julius cesar: ⁊ captū domitiū dimisit: ⁊ trāsfugā
labienū spreuit: rerū licet ꝯsciū suarū: ⁊ non semel
archana hostiū iuēta. nec vnꝙ lecta cōbussit. Ad
hec nō temere neq; fortuito serenissimi titulū sibi
ipositū arbitret: sed ut in aīum ei⁹ deo ꝓrimum ⁊
hūanis passiōib⁹ altiorē: nulla merorīs nebula: nl'
lus flat⁹ letitie gestiētis: nulla pauoris glacies: nul
lus libidinū terrenarū fum⁹ possit ascēdere. Iram
in ꝑncipe turpissimā nō ignoret. crudelitatē vo no
minari etiā nephas eē: eo funestiorē: quo nocendi
plra suppeditāt instrumēta. Sētiāt uerū eē qd ait
tragicus. Dē sub regno grauiore regnum est. atq;
iō minaci tumore deposito cōcꝫ se subiectā exhibe
at: ⁊ qcqd i illos statuerit: de manu sui supioris ex
pectet. Supbiā nec min⁹ iuidiā plebeiū malū cre
dat eē nō regiū. Cur eni uel supbire regē oportē q
debitor mūerū tātoꝝ: ⁊ tāto sit obnoxi⁹ creditori?
ul' cur etiā iuidere: qui sup se neminē tā ml'tos aūt
ifra se videt? Vitatē toti⁹ fidei fundamētū eē nō du
bitet: ⁊ mēdacio ꝓuenire ut uera loquētib⁹ nō cre
dat. Plrimum enim ueri parua falsitatis aspersio
ne fuscari. Itaq; si credi sibi aliqd cupit oia uera
loqui in ꝯsuetudinē trahat: atq; ita linguā istituat
ut mētiri nesciat. Quid eni ridiculosius dicam an
ꝑiculosius rege mēdaci? sub quo necesse est incer
tā trepidamq; remp. fluctuare? Stabile ꝓrsus ac
solidū uerbū esse debet: in quo fundata est tantoꝝ
spes ac trāquillitas populoꝝ. Cur aūt mētiat cui
maxime expediat: nullum si fieri possit usꝙ eē mē
dacem? Cur adulet: qui nullū metuat: nihil spe
ret? quos adulatorum stimulos non improprie vi
deor dicturus. Contra etiā: cur se iactet cuꝫ lauda
re seipsum reb⁹ deceat nō uerbis? Cur minetur cū
sola ualeat fronte terrere? Cur in quēpiam excan
descat: cū possit etiam tranquillus ulcisci. possit ⁊
parcendo vindicte genus nobilissimum exercere?
Caueat preterea immoderatius exultare: occupa
tiones circūspiciens immortales: desinat tristari.
honores suos ⁊ diuinā erga se munificentiā reco
gnoscēs. Nulli se negare audeat: cum non sibi soli
sed reip. natus sit. Compertum habeat se res suas
agere: quotiens subditis opem ferret. Sit eqtate
temperatus rigor. sit seueritas mixta clementie.
prudētie isit alacritas. Maturitas celeritati. secu
ritati cautio. Modestie iocus: auctoritas leuitati.
sit in gestu decor: in cōuiuio sobrietas: suauitas in
ꝫmone: in repheōe charitas: i ꝯsilio fides: in iudi
cio libertas: in risu tarditas: modus in accubitu:
grauitas in icessu. Sit eni calcar in ꝑmio: frenū in
supplicio. ad illō ardēter ad hꝫ pigri⁹ accedat. alio

vultu ſupbũ hoſtẽ:alio ciuẽ noxiũ feriat. Illic exul
tet:hic doleat. exẽploq; ducis eximij ſuoꝝ ſcelera
inuitus tanq̃ vulnera attingat:que niſi tracta tra-
ctataq; ſanari nõ pñt:ut Liuius ait. ⁊ cu3 gemitu
ac lachrymis haud ſecus q̃ viſcera ſecet ſua. Affi
gatq; aio regẽ miſericordia ſimillimũ deo fieri: ⁊
penitus erraſſe pħos qui miſericordiã dãnauerũt
Magnanimitatẽ peculiarẽ regibus eẽ ṽtutẽ:ſine
qua nec regno nec regio noie digni ſunt. Humani
tatẽ ſi adſit:nõ ṽtutẽ eẽ hois ſed nãm. ſi deſit mon
ſtrũ potius eẽ q̃ vitiũ. Eo magis regis debitum:
quo magis reliquos hoies debet excellere. Is q
ꝑmũ in hoibus locũ tenet:eã que in hoib⁹ pulchra
ſit:eẽ pulcherrimã in ꝑncipe caſtitatẽ. Nil pudico
rege formoſius:nil obſcenius ipudico. Gratitudi-
nem mutis etiã aiantib⁹ inſertã turpiter humanis
abeſſe pectorib⁹. eã ceteris ornamẽto regi etiã ꝑſi
dio fore. Ingratitudinẽ regi neruos roburq; cor-
rũpere. dũ ⁊ obliuioſo piget obſeq: ⁊ ingrati ani-
mi uoraginẽ fundo carẽtẽ pmitis explere mune-
ribus. Deniq; oneroſo honore ⁊ honorato ſe preſ
ſum onere fateat̃. Eũq; qui rex fiat: ⁊ ſi autẽ fuerit
expeditus ac liber:ex illo tñ honeſtã ſuſcipe ſed la
borioſam ac ſollicitã ſeruitutẽ: ⁊ ſub qua publica
ſit libertas. viuẽdũq; ſibi deinceps exemplariter.
Exẽplo enim regũ regna cõponi: ⁊ regri ſolere de
manibus ꝑſidẽtũ qcqd vulgus errauerit. Nihil ſi
bi ꝓpriũ uelit ꝑter ſceptrũ ⁊ diadema: ⁊ que hinc
orit̃ curã de ſalute oium gl'ioſam ſed difficilem ac
multoꝝ capitũ hydreq; non diſſil'e renaſcẽti. Pre-
ſtet acrimoniã igenio debitã:uerecũdiã etati:ṽtu
tẽ gñi:impio maieſtatẽ. Purpurã ſpnat:ꝯtẽnat gẽ
mas:deſpiciat uoluptateſ: ⁊ irrideat vniuerſa que
fugiũt:eterna ſola ſuſpiciat ac miret̃. Arma:eq:lit-
tere:ſupellex regia:pax ⁊ bellũ:exercitationes re-
gis ſint. Utrobiq; romanis artib⁹ regnet que ſũt:
ut Maro meminit:paciq; imponere morẽ. parce-
re ſubiectis ⁊ debellare ſupbos. Poſtremo norit
hãc vitã aliã eẽ magni diſcriminis:nõ ad ludũ io-
cũq;:nõ ad inhers ociũ:nõ ad degenerẽ luxũ. Ad
nihil aliud demũ hoibus datã:q̃ ut breui merito
eternitatis aditũ pandat: ⁊ fame mãm ſempiter-
ne. Itaq; rerum ſe bonarũ docilẽ pbeat:cupide le-
gat atq; audiat maioꝝ geſta nroꝝ: ⁊ exemplo illu
ſtriũ ſit ſcrutator ſollicitus ⁊ feruidus imitator. Il
lud noiatim demũ teneat:qd̃ olim ab illo magnifi
co inimicarũ urbiũ euerſore ſeruatum in exercitu
numãtino:multis deinde romanis ducib⁹ diſcipli
ne militaris exẽplũ fuit. ut ſicut ille caſtris:ſic iſte
urbibus ac regno inſtrã luxurie depellat: ⁊ mores
lõga licẽtia depꝛauatos corrigat:ſine quo ſpes ſa-
lutis nõ dicam victorie nulla eſt. hoc ab ipſo illo.
alia ſumãt ab alijs:e qbus oibus ꝑficiat claru3 vi
rũ. Quotq; inſignia noia ꝑceſſerũt:tot ſibi magi-
ſtros vite:tot ſibi duces ad gl'iam datoſ ſciat. Nõ
minus interdũ accẽdũt generoſos aios exẽpla q̃
ꝑmia. nec minus ṽba q̃ ſtatue. Iuuat laudatis ſe
ſe ꝯferre noibus: ⁊ pulchra emulatio eſt que de ṽ-
tute ſuſcipit̃. Ac ne curioſa inqſitione tẽpus teram
hẽt añ oculos rex tuus nõ pegrinũ uetuſtũq; ſed
recẽs ac domeſticũ virtutũ oium:niſi me amor fal
lit exẽplar idoneũ:illuſtrẽ ac diuinũ eius patruu3
Robertũ:cuius q̃ regno utilis vita eẽt:mors dã-
noſiſſima declarauit. Illũ intueat̃:ad illius gl'iam
ſe cõformet. in illo ſe nitidiſſimo ſpeculo cõtẽplet̃.

Ille ſapiẽs. ille magnanimus. ille mitis. ille rex re
gum erat. Illũ ut tpe ut ſanguine:ſic aio ſequat̃ ⁊
moribus. Sepe enim cum ceterarũ rerũ:cum ꝑci-
pue ingenioꝝ imutatio felix fuit. Iã bonus eſt qui
fieri bono ſimilis ſtudet. Multa dixi:ſed pre ma-
gnitudine reꝝ pauca. plura etenim ſunt que ꝑſtãt
Tu qdẽ ꝓpe oia ꝑclariſſime vir:humeris tuis ſen
tis incũbere. uerũ magno morib⁹ nihil eſt arduu3
nihil durũ:nihil graue:niſi non amari. Id tu cãri
nõ potes:de alũni tui amore iudicioq; certiſſim⁹:
duxq; ⁊ auriga cõſilioꝝ eius. Non chiron achili
gratior:nõ palinurus enee:nõ philothetes:non le
li⁹ africano. Eia ergo ꝑfice qd̃ cepiſti. Oia fert eni
charitas. oia vincit amor. Profecto autẽ qui gl'ie
partẽ petit:ꝯñs eſt ut ſollicitudinis ptẽ ferat. Au-
rũ ꝓfunde fodit̃. de longinquo uehunt̃ aromata.
Thus ſabeis ſudat arborib⁹. Murice ſydon. ebur
india. margaritas mittit oceanus. Difficile parat̃
oẽ qd̃ in ꝑcio eſt. Non eſt queſitu facilis ꝑcioſiſſi-
ma rerũ virtus. Auro ſplendidior fama eſt. labo-
re querit̃:ſtudio detergit̃:diligẽtia cuſtodit̃. Ro-
ſa inter ſpinas habitat:inter difficultates virtus:i
ter curas gl'ia. Illic dignus piclitãdus:hic aius.
Hũc tu igit̃ gl'ioſiſſimis accinge ꝑmordijs:dũ eni
ꝯſumaſſe putas oẽ:incipies. hũc optimis ⁊ regis
⁊ reipu. curis exerce. Quibus exagitat⁹ ⁊ felici⁹
hic aget. ⁊ poſtq̃ hinc abierit ut Cicero opinat̃ ⁊
nos ſcimus. uelocior ad ſedes ethereas puolabit.
Uale patrie decus ac noſtrum.

X° kal'. martij. Auinioñ. 1350.

¶ Ad amicũ de amicitie deſcriptione per deſcriptio
nem vnius facti ridiculi. XXXII.

o Nerabo te lr̃is. obruã te papiro:nõ ſinam
te aliud legere q̃ nugas meas. Nullu3 re
ſpirãdi ſpatiũ dabo. Cõminat⁹ ſiue pollici
tus erã:tibi breuiores deinceps epl'as meas fore
qd̃ occupatiõi nr̃e debitũ erat:ne dicã faſtidio eo-
rũ qb⁹ oia ſunt ꝓlixa:niſi que hẽs:atq; inſolẽs elo
quẽtie ſue forcepſ abſciderit. Nũc ut video multi
plicant̃ ⁊ creſcũt. Nil amicitia loquacius. Amico
rũ collogo nulla nõ breuis nox. nullus non angu-
ſtus dies fuit. Cupidũ dũ ꝯuenerit amicoꝝ par:i
pꝛouiſe fugiũt hore:nõ loquẽtib⁹ tẽpus:nõ ambu
lãtib⁹ rura ſufficiũt:nõ gelu:nõ eſtus:non fames:
nõ laſſitudo ſentit̃. Oia vincit amor. duo ſunt bñ i
ſtituti ai ſolatia:lr̃arũ ociũ: ⁊ fidelis amicitia:duo
tedia:occupatio ⁊ turba. ultimũ in urbib⁹:ꝑmum
illd̃ optime in ſolitudine: ⁊ in elicone noſtro ſemp
expior:ſiue mane ſolus in ſiluas ierim:ſiue dulciſ
interuenerit amicus:nullus eſt finis. nõ ꝑus abi-
re ſolẽ q̃ abijſſe ꝑpẽdo. Sin ueſptina cõgreſſio eſt
nõ axem flecti:nõ ſtellas labi ſentio. deniq; nõ fu-
gã noctis intelligo niſi ſolis aduẽtu. Ego qdem ꝑ
libẽter ſum tecũ. nunq̃ nõ pñtior es mihi q̃ dum
uel te alloquor uel loquẽtẽ audio. hinc ⁊ epl'aru3
tuarũ iſta cupiditas ⁊ ꝓlixitas mearũ. Inuit⁹ eni
auellor. Alloquor te dũ ſcribo. Audio te dũ epl'as
tuas lego. utrobiq; te audio:tecũ ſu3. Hodie ſane
q: feriũ nihil erat: ⁊ intermiſſiones occupatis ais
nõ min⁹ q̃ exhauſtis agris utiles eẽ ſolent:aures
magnis reb⁹ parũper ablatas nõ iameno ridiculo
ꝓſtabis. Neophit⁹ qdẽ ille quẽ hacten⁹ neſciebã:
eo ꝙ lr̃as tuas illũ loquẽtes de manib⁹ nõ ſuis ac
cepam:hoc ipſo die dũ forte hui⁹ ſociã tibi ſcribe-
rẽ ad me uenit:cũ ueſtibulũ ꝑus atq; atriũ totãq;

domū v̄bis ipleſſet:nihil mot⁹. Ab aſſuetis eni nō fit paſſio. Excipio hoiem vultu q̄ȝ aio letiore:nō q̄ aut me etiā intermiſſio nō delectet:aut hoſpitē nō amem:ſed q̄ tpe min⁹ idoneo obambulā ſ: ꝛ neſcio vnde ſe reuehēs:meliorib⁹ curis nō ſatis opportu nis īceſſiſſe videreť. Quid multa? Cōſedim⁹? Incipit ille de inexhauſto fonte uerboꝝ:imo v̄o cōtinuat. iā eni anteq̄ȝ limen attigiſſet icepat:demitto auriculaſ ut iniq̄ merit⁹ aſellus:cū graui⁹ dorſo ſubit on⁹. Ille mox urgebat iſtare: ꝛ ligue fuſtib⁹ad pſtinū agē. Ego aūt nihil:niſi q̄ dū ille mihi linguā ſuā:ego ſibi aureſ meaſ accōmodo. ita illic loquēdo:hinc tacēdo:ipari pugna ꝯſerit. Dū in h̄ ſtatu res eēnt hortari illū icipio:ſubducat equū:ſeq̄ familiari prādio cui⁹ iā tpſ iſtaret equū pbeat. Ille autē ad hec ſurdus:ſȝ nō mut⁹ad ꝓpria cepti ſmonis torrēte ꝓfluebat. Mlta de te in pmis:q̄ mihi q̄ȝ illi itidē amic⁹. Mirari cepi qs nā iſte Dionyſi⁹ qui nobis q̄ȝ terti⁹ acceſſiſſet:Damōis aut phitie morib⁹ſil'e nihil hn̄s. Nec ſatis itelligē vn̄ ille te noſcet. De me eni nō miror. ab extremi īfantia neſcio q̄ fidē hec me lingua pſequiť:nec mutaſſe climata ꝛ effugiſſe pͣ iaȝ me iuuat. In te nr̄a oīſ admiratio:ut nob nō aius mō ſed fatū idē:ut eūtib⁹ via ſacra bolan⁹idē ſp obui⁹. qb⁹ eni ad te ille tramitib⁹penetraſſet icert⁹erā. nec meminerā me illi aditū pbuiſſe. Cū eni ante aliq̄t mēſes ille mihi ſub ardētiſſimo ſole:puluerulēto ꝛ arto q̄dā loco occurriſſet:meq̄ ꝯfeſti ex more v̄bis aggreſſus eēt:nec ſpes opis ſupeſſet aut fuge:ſȝ hinc ſol:hic puluis: hic cicade. hic bolan⁹iſte certaret:qd facerē? Iubebat ille aliqd ſibi cōmitti i pͣ iaȝ ad amicos. Negabā ego cōmiſſo op⁹eē. Ille trāſuerſo q̄drupede occupat̄ anguſtijs obſtabat. Cepi ꝯſiliū ex tpe. utq̄ te meis v̄bis ſalutaret ipoſui. Ita ꝯtētus ille miniſterio ceſſit. ꝛ ego e māib⁹amici hoſtiſ euaſi. Rat⁹ id v̄bū qō mihi elapſū eēt:nequaq̄ tāto ſtudio colligēdū ꝑſuadūq̄. Sȝ v̄boꝝ ipiger agricola loquēdi ſemē oblatū nō tā ſterilib⁹ ſulcis mādat: qn taȝ cēteſimū fructū ferat. Sic ſemētiſ exigue copioſiſſimā meſſeȝ referēs:capax horreū patule auris impleuerat. mlta ſup pamo cumulās:ſup hectore mlta. Sup te aūt an̄ alios:que ſtilo q̄libet ad me plata mulcebāt. Cetera v̄o rācidiora. de ſeipo:de amicis:de cognat̄:de affinib⁹:de vnaclīſ:de clientuliſ: oiq̄ ſodalitio: de vniuerſa familia. qd germana: qd nepť:qd vicine oēs agerēt. Poſtreō de canib⁹ ac lupis:de leone pͣ ſio:de tota republica: de pſide ꝓuicie:de pmiorib⁹ppl'i de ſterilitate annua ꝛ de inūabilib⁹alijs q̄ mēoriā vincūt. ut nō min⁹ ego q̄ȝ apō milonē ſuū Apulei⁹ poſſet ſi nox eēt nō mō ſō nolēt⁹balbutire ſȝ ſtertē:conatuſq̄ ſolis fabuliſ cubitū ire. dū ecce coc⁹ icrepitās horā prādij trāſire denūciat. Nihil ille lēteſcē ſȝ enixe quedā excuſare:q̄ lr̄as ad me tuas qs afferre debuerat pmiſiſſet:nēſcij celeritate fortuiti:feſtinatiōi tue cōſulēs. Nec dū talia dicēte illo. o ſegne cerebellū ſubibat aiuȝqd pſagij eēt. ita mihi pſuaſeraȝ illū in ſōnio fabulari. Inde cū miris modis obtunderet ut iam in labijs eēſſet illud horatij. Cōfice nāq̄ iſtat mihi fatum triſte. ſubito expgiſcor tacituſq̄ reſpicio:ut noti noua forma viri:ut religio ſine lr̄is:ut cetera oīa que epl'e ꝯuenirēt tue. ſiml'q̄ ad meipȝ redeo: ꝛ mecū. poſſet ne is eē neophit⁹ quē mihi pdie me us ille ſapidiſſimo ſale deſcripſerat? Ille eſt haud dubie. En rudis ꝛ noua religio. en illa v̄boꝝ largitas. ſingula ꝯueniūt. ille eſt. Talia cogitātē tāt⁹ riſus arripuit:ut nec rōnis freno: nec ꝯtuorſicat̄ digit̄:nec ulla meditatio dolēdaꝝ reꝝ cohibē potuit Tū liqdo expt⁹ſū eē ut aiūt:affecti ai mot⁹ idomitoſ. ut v̄o ridētē ille me vidit:q̄ſiuit qd rei eēt admirās. Ingenio ipigro erat op⁹. Nec eni ꝯſultādi qd loq̄citer ſpatiū iopina reſ dabat. Ex iprouiſo rn̄dē dū erat. Ueꝝ eni v̄o ex hois hitu:māȝ rn̄ſionis arripio. Et heus inq̄ȝ qs nō ſtupēs rideat qui te meminerit armoꝝ gl'ia paulo ante clariſſimū:eūdēq̄ nūc videat tāta grā religionis iſignē? Utrāq̄ vite viā ml'tū diuerſis ſtudijs breuis ſpatio tpis bone ſtaſſe? Letari pconio viſus eſt. ꝛ rauco plauſu titulū bellice laudiſ amplecti:ſeq̄ ꝓtin⁹i talos attollē: q̄ grādiuſculi formā bellatoris iduēt. Hec iter diſcubuim⁹. Ille plen⁹letitia cibo feriari ꝯtēt⁹ bibē ꝛ loq. Ego aūt ſat̄ habui audire ꝛ ſilē. ꝛ viciſſim erūpēti cachino frena ſbſtringere:cū tot⁹nō niſi de re militari ſmo eēt q̄liť arma mouēda:q̄liť ferendus hoſtis:q̄liť declinādus. Phormionē illū dicēs:niſi q̄ ego hānibal nō erā. Cetera nr̄i q̄ȝ ſeniculi mir⁹ feruor ꝛ iexhauſta copia pegrine mãe. Singl'a nutu qdē approbabā. nā nec loq poterā:nec ſi poſſeȝ: ille pmittēt. Sic tot⁹ille trāſiſſet dies:niſi publicū horologiū:q̄ ultio iuēto p oēs fere iā ciſalpine gallie ciuitates metimus tpa pliū diremiſſet. Admōitus eni diē ire ſurrexit. Ego illū ad limē cū pueris ꝓſecut⁹ſū. ꝛ egregiū bellatorē vir oēs ſbſtulim⁹in tergū eq. cui ad capelle ſq̄lētis effigiē pter cornua nihil deſit. cū iterea nil niſi rei militaris epilogus loquereť. Quid te in v̄bis teneo? Uix tādē ide diuulſus eſt. Neſcio hiſtorie finem nutātes ruināq̄ minitātes abierūt:neq̄ cōpertū hēo inq̄ȝ foueam equ⁹ſeſſorq̄ ceciderit. Qō extremū petijt fuit:ut per me tibi: per te familie eius innoteſceret:cū huc corpore quidem ut ipſe ait:ut ego teſtificor lingua incolumē perueniſſe. Uale.

¶ Ad aīcū quē excuſat de q̄dā errore puſillo ſibi ſua dēſ meliōa ſectari p ex^a curioſoꝝ ſtudētiū. XXXIII

r Iſi ut iubebas:nō ea tū qua iubebas rōne ſȝ alia q̄dā. Neq̄ eni iō q̄ tibi tātiſp latini ſmōiſ ueſtigia titubaſſent ridiculū extimani:ſȝ q̄ titubaſſe taȝ grauiter puduiſſet. Ita ego te vni⁹v̄bi imo vni⁹ſillabe:imo v̄o vni⁹lr̄e ſollicitū vidi:q̄ tibi qdē elapſa ꝛ haud duriť aurib⁹meis illa pſa erat:ut dicerē. O doctiſſimoꝝ h̄ boiuȝ curaſ? Cui eni queſo nō idē poſſit accidē? Cicero nr̄ ſūm⁹ latini eloquij parēs eſt. prim⁹illi Uirgili⁹:ſeu qm̄ de hoc ordine dubitaſſe quoſdam video. ſunt certe romane facundie parētes Tulli⁹ ꝛ Maro. qō qui mihi negauerit:nil ipē ſibi ꝯſenſerim. Utriq̄ tamē grāmaticalis eſt integraꝝ ēt dictionū. Cui⁹ tedio cicero ipē in epl'is ab Athico ſuo poſcit auxiliū:q̄ ſe magna moleſtia liberādū dicit. At qui ſiqd eſt in arte grāmatica:ubi titubāti labētiq̄ uenia debeať in pteriti pfecti ꝓpemodū ambiguitate poſuerim. Cū ut grāmaticoꝝ pnceps ait:ipi ꝓbatiſſimi artiū ſcriptores:nō oino cert̄ hec regulis diſſeruiſſe noſcanť. Sȝ nō ego pinde tibi nūc excuſatiōes aucupor:q̄ſi ille tu⁹ ꝛ nō calami poti⁹ q̄ȝ inaduertētis ai lapſus ſit:qō ipȝ quoq̄ uenia dignuȝ erat. Hic v̄o tā nihil culpe eſt:ut nullus uenie locus deſ. Quando eni igenio tuo oriq̄ aureo excideret:quod proculdubio ſi uel in ſomnis loquereris aduerteres.

Multa furat̃ calamus: ⁊ plura sepe magnis inge
nijs ⁊ magna tractãtibꝰ. Nihil habẽti nihil eripit̃.
Magnoꝝ dñi ꝑua damna nõ sentiũt. Paupis est
numerare pecꝰ: inqt naso. Sic est igeniũ locuplex
quasi diuitis heri domꝰ: que quo maioribꝰ aucta
lucris: eo magis seruilibꝰ furtis obnoxia est. Tu er
go perfluxi dicẽ uoluisti: ⁊ ꝓfecto dixisti. calamus
iugi ope fatigatꝰ geminã subticuit ꝯsonãtẽ. Parce
suspitiõibꝰ: iã maior es q̃ꝫ qui uel obtrectatoꝝ iu-
dicio in talibus per ignorãtiã labi possis. Sed vi-
de oro cogita ⁊ itende acriter nõ tm̃ stilo ne obsit:
sed ut animo prosit error calami. Uide amice quã
to nobis oĩbꝰ qui puluerẽ palestre huiꝰ attingimꝰ:
maior sit eloquẽtie cura q̃ꝫ vite: ⁊ antiquius fame
studiũ q̃ꝫ virtutis. q̃ꝫta queso vigilãtia cauemꝰ: ne
qd in sermone sordidũ icultuꝫ ue sit: cũ vite iterim
negligẽtes: multa ibi squalida prorsus ⁊ horrentia
cõtẽnamus. Ita paucoꝝ humanoꝝ seruãtissimi, di
uina iussa trãsgredimur: qñ ut bene viuamus lex
imobilis dei est. Ut nõ sic aut sic loquamur huma
nũ placitũ atqꝫ ꝯuentũ: quotidiani usus impio mo
tũ sepe mouẽdũqꝫ. Hec nimirũ est illa ꝑuersitas:
quã pater augustinꝰ in ꝯfessionibꝰ suis deflet. cuiꝰ
v̊ba qm̃ mihi placuerãt: ⁊ tibi placitura ratꝰ iserui.
Uide inqt dñe deꝰ meus: quõ diligẽter obseruent
filij hoĩum pacta lr̃arũ ⁊ sillabaꝝ accepta a p̊oribꝰ
locutoribꝰ ⁊ a te accepta eterna pacta perpetue sa-
lutis negligãt. ut qui illa sonoꝝ uetera placita tene
at aut doceat: si contra disciplinam grãmaticã sine
aspiratiõe p̊me sillabe hoiẽ dixerit: magis displi-
ceat hoibus q̃ꝫ si cõtra tua p̄cepta hoiẽ oderit cũ
sit homo. Multa ibi p̄terea in hãc sniãꝫ querit̃ nec
iniuste. Cum eni eloquẽtia sit paucoꝝ ualde: virtꝰ
aũt omniũ: qd̓ est paucoꝝ omnes appetunt: qd̓ est
oium nemo. Ne enim hoc grãmatice tm̃ exproba
tũ putes: quẽ mihi poetaꝝ dabis qui nõ prius eli-
gat vita claudicare q̃ꝫ carmine? quẽ historicũ: qui
cũ res oium seculoꝝ litteris ꝙ memorieqꝫ mãda-
uerit: quod reges egerint aut populi: que reꝝ seri-
es: que tẽporũ alios docuerit: qd ipse agat rerũqꝫ
suaruꝫ ordinẽ: viteqꝫ breuis reddere rationẽ uelit
aut ualeat? Jam ut ꝑcurram reliquos. Ostẽde mi
hi rhetoricũ qui nõ magis or̃onis deformitatẽ hor
reat q̃ꝫ vite. Ostende mihi dialeticũ: qui nõ ab effe
ctibꝰ ꝓprijs ab cõclusiuncula vinci malit q̃ꝫ aduer-
sari? Sileo arismetricos ⁊ geometras: qui oia nu-
merant: oia metiunt̃. vnius aie numeros ac mensu
ras negligũt. Musici numeꝝ ad sonũ referũt. huic
studio omne tp̄s impẽdũt. Hij sũt qui ꝯtẽptis mo
ribus tractãt sonos. Ciceronianũ illud obliti. Ma
ior ⁊ melior est actionũ q̃ꝫ sonoꝝ ꝯcentus. Illic ne
discreparet elaborandũ erat. hic sperni poterat: in
quo tanto ope laboratur. Astrologi celum lustrãt:
astra cõnumerẽt: ausi rẽ ut ait plinius etiã deo im-
probã. quid imperijs aut urbibꝰ euẽturum sit tãto
ante denũciant. quid sibi quotidie eueniat nõ attẽ-
dunt. lune solisqꝫ defectꝰ prouident: presentem ecli
psim aie nõ videntes. Jam qui clarũ philosophie
nomẽ habẽt: uel reꝝ causas querũt uẽtosa iactãtia.
Scire aũt negligũt quid est deus rerũ creator om
niũ. uel virtutes loquẽndo describũt: viuẽdo desti
tuũt. Postremo qui sibi nomẽ honestius presum-
pserunt ⁊ diuinorum sciẽtiam sunt ꝓfessi: quo de-
ciderint vides. Ex theologis dialetici atqꝫ utinaꝫ
nõ sophiste. Neqꝫ enim dei amatores sed cognito

res: neqꝫ id esse cupiũt sed videri. Itaqꝫ cũ alteruꝫ
silentio sequi possent: alterũ strepitu ꝯsequuntur.
En quo mortaliũ redacta sunt studia. O scires q̃ꝫ-
uis nũc me urget ipetus: q̃ꝫtus docendi calor accẽ
dit. ut de hijs copiosissime disseram: sꝫ maior ꝯfu
sio: rqꝫ rerũ area est q̃ꝫ que p̄nti calamo uereri que-
at. ⁊ nisi fallor: sup iocoso tue breuis epistole fũda
mẽto: satis edificatũ est. Ad hec ⁊ mihi semꝑ opta-
te solitudinis ocijqꝫ dulcedinem: q̃ꝫta nuper inuise
frequẽtie: ⁊ insperataꝝ occupationuꝫ amaritudo
consperserit forsan audisti. Nimiũ diu felix fuerã.
nimium diu liber. nimium meus. Inuidisse fortu-
nam dicã an forte celitus. ac esset ne lasciuire ani-
mus uoti cõpos inciperet? Fateor enim: solitudo:
ocium: libertas: nõ nisi perfecte virtutis cõsumati
qꝫ animi bona sunt. Unde me multũ abesse sentio:
⁊ lugeo. Profecto aũt animo passionibus obsesso
nil ocio peius: nil solitaria libertate dãnosius. Tũc
obsceni subeũt cogitatꝰ: subit isidiosa luxuries: blã
dum malum ⁊ familiaris occisarum mẽtiũ pestis
amor. qbꝰ ego me laqueis absolutũ rebar: sed for-
te fallebar. Ferẽda fidelis medici: licet aspior ma-
nus. forte latẽtibꝰ cõsulit̃ malis: aut rediuiuis mor
bis occurrit̃. ⁊ forte breui incõmodo longa p̄teriti
uenturiqꝫ ocij felicitas cõmendat̃. Certe ego duꝫ
fata deusqꝫ sinebãt: ocio meo cupidissime fruebar
⁊ fruerer si mansisset. Nempe qd̓ in finẽ ualde op
tas: ut merearis inter discipulos meos dici: qd ni-
si nimis amicũ ⁊ modestum ⁊ humile uotuꝫ est? In
ter amicos diceris: eosqꝫ nõ vulgo sed ut docti uo
cant: quoꝝ vides quãta penuria est. Ego te quidẽ
ut studioꝝ ⁊ uolũtatũ omniũ: ut patrie noisqꝫ par
ticipem habeo. Sic siquid id est: ⁊ glorie uelim.
haud ignarus feliciter me hoc ꝯtubernio mercari:
opulentamqꝫ facietatem magnãqꝫ lucri spem: par
uo mihi fame peculio comparari. Et uale.

¶ Domini Guilielmi de pastrẽgo domino Frãcisco
petrarche. XXXIIII.

Heus care quibus nã luce latibulis lates?
quibꝰ in abditis abderis? En ad lelij nostri
ꝑgo fores. te peto. uox non dat̃. pulso non
aperit̃. Quorsum hec? Egredere. coraꝫ cupido te
exhibe. fare. age. coram quẽ queritis. adsum.

¶ Rñsio dñi. F. petrarche ad prescriptũ. XXXV.

Digne quidem admirãs quibꝰ ego latebris
delitescerem querebas. aut quid noue rei
ꝯtigisset: propter qd̓ tibi oris mei p̄ñtia so
lito rarior occurreret. ⁊ nũc aliquãto dignius mi-
raberis: qd hic prestigij sit: ꝙ cũ relicto rure mihi
hac p̄sertim anni ꝑte gratissimo faciẽ tuã visurus:
ad odiosam semꝑ ciuitatẽ redijssem: te insalutato
sic repẽte discesserim. Utriusqꝫ ergo rõnẽ accipe:
q̃ꝫ breuissimis v̊bis: digerendam forte latiꝰ apd̓ te.
Mihi eni ⁊ nũcius hic ⁊ sol ad oceanũ ꝓperans
breuiloquiũ suadẽt. Subegerat me sibi p̊deꝫ vita
lautior ea que in urbibꝰ agit̃: ⁊ i ea urbe potissimũ
ubi tu nũc es. Illic multos per annos: q̃s miserias
quos ue labores pertulerim infelix: non epistole
breuis opus est. quibus tandẽ exagitata mẽte cer
nens nullam nisi in fuga libertatis spem relictam
retrahentibus q̃ꝫq̃ꝫ hijs quibus me amando per-
ditũ ire mos fuerat: profugi: ⁊ eripui meipsum pe
riculis q̃cunqꝫ patuit via. Atqꝫ omnes fortune mi
nas perpeti decreui. duꝫ mihi uel prope mortẽ ali
quãtisper viuerẽ. Ceperat enim sensim qd̓ optabã

ꝯtingere: ⁊ aius ex diuturnis cōpedibus relaxari: inenarrabili quadā dulcedine ⁊ celesti vite simillima. Sꝫ quāta est durate ꝯsuetudinis vis? Sepe adhuc infaustā mihi ciuitatē repeto. nec ullius vn queꝯ necessitatis tractꝰ. ultro in laqueum redeo. ⁊ ex portu totiēs naufragiū passus: relabor in pelagus quo gbus urgētibꝰ flatibus incertum est. Mox omne mei ius eripit. mihi vndiqꝫ uentoꝝ rabies: vndiqꝫ fluctꝰ ⁊ scopuli: telū vndiqꝫ ⁊ vndiqꝫ pōtus. postremo mors vndiqꝫ ⁊ peiꝰ morte vite pñtis tediū ⁊ uēture metꝰ ante oculos. Qđ itaqꝫ me hijs primis diebꝰ videre nequeris: scito nullā cāꝫ fuisse aliā: nisi cure ueteres exedētes cor miserum: cor miseruꝫ: ꝯfestim ut me in menibꝰ suis iuenerūt: tanꝙ̄ fugitiuo ⁊ cōtumaci seruo inicecerūt manū. ⁊ iā mihi flagra nota cernebā: iaꝫ carcerē: iā cathenas ⁊ vbera: cū uelut exprectꝰ noctu q₂ luce nō poteram euasi. Ignosces igitur: si ⁊ me videre possem te nō viso abij. ⁊ aduersus vulgus insanū cām meam ages: a quo demētie arguor: ꝙ quietē ruris urbanis ipso reclamāte ꝓtulerim. Uale memor nostri.

ℭ Rñsio dñi. G. de pastrēgo ad ꝓcedētē. XXXVI.

h Aud equidē fugā tuā equo amice ferebam animo. Priuor nāqꝫ cōspectu grato. careo dulci eloquio. ueras nō audire daꝛ uoces. nec mēte ꝑfecto concipio quo nā pacto eius queat nō esse tristis absentia: cuius ꝯuersatio fuit dulcis. Sed tabescēti egroqꝫ aio curarūqꝫ vndanti fluctibus: epistole tue occurrit lenimen. hac edoctus te carceris exosi euasisse claustra: vincla rupisse: laxasse cōpedes: ergastula reiecisse: ꝓcellosū transnasse salum: cupito appulsum littori: optato potitū solo: edaces animi sedati sūt turbines: ⁊ furēti freto lenis suborta trāquillitas. Libet nūc uolatus tui liberi de plurimis pauca referre. videre nempe sepe te video: parēte menonis equis euecta roseis: auium cōcentu dulcisono: ꝑlabētis riui garulo excitū murmure: per anfractꝰ colliū rosidos mōtiū. iuga cōscēdere: ⁊ herbido sedēs cespite: mare forte ueliuolum: culta terre: iacētesqꝫ de speciis terras: non pugilares desūt: meditaris sedulo semꝑ aliqd scriptitas. ut te tibi meliorē reddas. Delio celi petēte summa domū repetis fabricij: curijqꝫ nō asꝑnatus epulas: mēbra paulisper thoro leuas. At celi medij rapidos ut summoueas ignes. uallem illaꝫ uere clausam ingrederis: ubi sole iā in girum flexo mōtes ad ortū vmbram iaciunt. Illic fons ille mirabilis ex radicibus scaturiēs: rupiū cētum ferme per ora argenteas singultās aquas: totideꝫ uomit fluctus: qui grādi fragore rapidis per uallis ima precipitatis vticibus: iter saxa cōfraga rauco murmure sonātibꝰ alisus scopulis: amenum post paulo crescit in amnem. Illic antrum illđ ingēs atqꝫ terrificū laticibꝰ nūc silentibꝰ tacitū: nōnunꝙ̄ horrēdos fluctus eructuās. mirā gratāqꝫ estuātibus temperiē prebet. Ibi specus alter aquis illimibꝰ vitro cādēti lucidioribus imminēs. Nimpharum ut reor domus. Illic tibi certam delegisti sedem. hunc iuxta crassa sedens in vmbra: uatē siuꝫ saxo repetēs dum ꝓtegit edera oblectante prospectu: amenas oculos pascis intuitum. ibi tui acumē intendis ingenij perspicacis. In ibi de sede animi archana depromis. Tunc elicon aganippe. aon. pierides. presto sunt. tūc fauni: nimphe: satiri: panes: nayades: orcades: oriades tibi plaudūt: tibi concinunt. Orbis tunc delitias fugacem reputas vmbram. Nec hijs comitatus choris torpes ocio: desidia marces uacas omi uacas. nō inde ꝑfecto ante discedis ꝙ̄ tabellas portes plenas licet manus ut plurimum uacuas. Bonꝰ huiusce nō solus ut forte autumas amice potiris. adsum coram: tecuꝫ fruor pariter refocillor: exulto ⁊ cresco. Dilecte uale: eiusqꝫ qui tu alter est memoriam habe.

ℭ Domini Guilielmi de pastrengo ad. d. F. petrarcham. XXXVII.

t Enes memorie diē illā: qua de patria mea discedēs pischeriā appulisti. oppidū sane munitū decoꝝ mirabileqꝫ. hoc solis ab ortu Benaco ex p̄ie: per pascua leta prelabēs: alluit minciꝰ. hic post largas dapes quieti dediti honestis ꝑmonibꝰ isomnē ꝑte ex magna traximꝰ nocteꝫ. Illucescēte die cōscēdimꝰ equos. nō aurora vibrātes detexerat radios. nusꝙ̄ celi leta facies: tristem nubila tenebāt lucē. Iā menium liqueramꝰ septa: cāpoꝝ tenebamꝰ clta. iā patētes exieramꝰ in agros cū subito visibꝰ nr̄is: hinc benaci placida se offerūt terga: illinc licana silua diffusos explicat saltꝰ. Festinares licet uotis iter. captꝰ ne loci amenitate an amici quē relinquebas dulci pñtia: pigriꝰ icedebas? Uentū erat ad locū quo limes breuis ueroneñ. solū a Brixieñ. discriminat. Amēti similis cōtinuisti aiam. atqꝫ amātis iplicitꝰ collo: in hec tādē vba rupisti. Distrahor a te care: regiōis extere futurus incola. nunꝙ̄ fortasse meis te pñtabis obtutibus. fidus semꝑ durabit amor. Nulla vnꝙ̄ secula distantia uerā oblitterabūt amicitiā. me possides. ego te. uale dilecte. Sit tibi cura mei: sit mihi cura tui. Et uale dicēs parce queso: lachrymis nō pepcisti. At ego distractꝰ mēte merēs corde imbre suffusus oculos nil aliđ potui dicē: preter. erit. diuellimur. Abeūtē visu ꝓsequor: spectare iuuabat. Morāteꝫ vix retrahūt comites: sepiꝰ lumina torqueo. lucē illā e linguis fere ꝑtrāseo. Curaꝝ nutrix sequiꝛ nox. fugaꝛ sōnus: mēbris nō daꝛ qes. Dū ꝑfectionē tuam mēte agito: celi iclemētiā: soli malitiam: ardua mōtiū: lubrica ualliū: obruta niuiū: lutosa cāpoꝝ: uētoꝝ rabiē: ꝓluuiones torrētū aio vso. Solabar me: curasqꝫ hijs demē tētabā dictis. Uiget etas. ualent mēbra ꝑnicia. robur adest. ualitudo suffragaꝛ: iuuēte flore potitur. ꝓstat aius: cūcta vtuti cedūt. Nūc sollicitudinibꝰ huiusce liber edomitꝫ alpibus ante reuerēdissimoꝝ patrū ora vsaris. huic semita cedis: caput apis: assurgis illi: alteri dexterā porrigis: ⁊ nonnunꝙ̄ de more patrio in oscula ruis. Nūc in agricole nr̄i ede iactaris. uacas sacris: elisias circū agis sedes: colūne adherēs paphice. sacras colis lauros: frōdis delphice in vmbra grataris. Gratulor ⁊ ego nec liuoris fele torqueor: sed exuberāti gaudio fartior. Uale felixqꝫ viue mi luce charior.

ℭ Domini Frācisci petrarche ad dñm Guilielmum de pastrengo ueroneñ. togatum. XXXVIII.

g Ratiā tibi hēo vir optime: ꝙ te mihi adeo morigerū ꝓbes. Ego eni mlto maliꝫ studiis meis ꝙ̄ uoluptatibꝰ opem ferri: ꝙ̄uis ⁊ studia suas uoluptates hēant imarcessibiles honestasqꝫ quas nulli hoium notiores arbitror eē ꝙ̄ tibi. Libro illo ualde egeo in viroꝝ illustriū ꝯgerie. cui hos humeros qlescūqꝫ subieci. Oro ergo festina. Scis ꝙ̄ carū est tp̄s horas ⁊ momēta librātibꝰ

Insup ⁊ p̄ro eo noīati gr̄as ago ꝙ me tā3 debiti ad monēs officij. tētaui ut ſuadebas: qđ ⁊ per meipm̄ feciſſem: ⁊ iā cepa3. ſ3 tarditatē mea3 noſti: ⁊ ꝯtem ptū reꝝ. ita eni mihi ꝯtigat mori ne tot⁹ moriar: ut mlta ꝯſanti ieptiſſima fabula ⁊ ꝑſus inane ſōniu3 videt̄ fere qcqd in terris agit̄. Stimulis ergo op⁹ erat. Hos mihi moꝝ meoꝝ conſcia tua fides adhibuit. De euētu viderit fortuna. ſ3 quid loquor. Nihil illā eē didici p̄ter nudū nomen. ⁊ ꝓualuit apud me graij uatis auctaſ. viderit ergo de⁹ oipotēs cui dauiticū illđ diri. In manib⁹ tuis ſortes mee. piū certe cōſilium eſſe inefficax non debebit. Tu uale. Raynaldū noſtrum ut ſaluere iubeas precor. Mediolanī. vij. kal'. Auguſti p̄ropere.

Idem ad eundem. XXXIX.

Nomē tuū optime atq3 exoptatiſſime mihi vir: quo nihil dulci⁹ audio: qđq3 hodie huius deuoti tui ore auribus meis inſonuit: non dicam me coegit ad calamum: qui neſcio quo ſeu errore ſeu fato ſeu actuū humanarū odio vix: niſi ſōno ul' nec̄itate alia excuſſus e manib⁹ meiſ cadit: ſ3 alio tēdētē calamū huc ꝯuertit: ut tibi ſcriberē eē me pataui corpore viciniorē tibi ꝙ ſoleo. Nā oia vidētē deū teſtor: ſemp aio p̄ns ſū: ſanū p̄terea ⁊ bñualētē ac iocūdiſſime ſeneſcētē. qđ ad etatem attinet: fortune nēpe vulnerib⁹ nō alijs ꝙ nimiu3 crebris caroꝝ mortib⁹ ipelli ⁊ ꝯcuti: me fateor non ꝓſterni. De reliq̄ ueterib⁹ illis meis deditū curis: qs ⁊ ſi taceā noſti. atq3 in p̄mis tui memorē tuiq3 auidū: qđ deſideriū lenire ꝓpe diē ſpero. Aptū eſt eni iter: qđ niſi fallor imerito clauſū erat. Permiſit nāq3 mihi dñs bñficiū illđ p̄ro quo totiens laboraſti. ⁊ qđ mlto pluris facio arrā mihi magne humanitatis exhibuit. Beneficiū qdē ip̄m ſimulq3 adoleſcētē cui⁹ fuerat: o reſ hoīu3 mors abſtulit: qui cū paucos dies letos vidiſſet in vita: eo ip̄o die miru3 dictu quo iuri ſuo reſtitut⁹ videbat̄: vitali deſtitut⁹ eſt ſpū. Deo gr̄as: qui me longo labore ſ3 non ſine dolore liberauit. Tu viue feliciter nr̄i memor ⁊ uale. Pataui. x. Auguſti ſero. Ille tuus.

Dñi Frācīſci. p. dño Guilielmo de paſtrēgio. XL.

Virū hūc ſi noſſe cepis ⁊ amare icipies ⁊ mirari. Lōga eſt hiſtoria. Sūma eſt ꝙ bone ſtis ex cāis familiariſſim⁹ ⁊ amiciſſim⁹ fact⁹ eſt mihi. Et ſero licet tāt⁹ cū diſcēdi ardor cepit: ut neglecto ſtudio rei familiaris: ⁊ deſerta fabrili officina in qua inſigniter eminet: totū ſe lr̄is dederit. Itaq3 iā nil niſi ſcholas libros ⁊ magiſtros cogitat: inq3 hoc vnu3 noctes iſomnes ⁊ ſollicitos dies agit. Amplectē eum oro te: ⁊ ꝓpoſito ſuo faue. Nihil eſt deformi⁹ ꝙ iuſtis deſiderijs opē ferre. Et qđ putaſ ambiat: nō opes: nō potētiā: nō honoreſ: nō vulgi cōpedes ac uenena mētiū uoluptates: ſ3 vnicū ocij ſui p̄ſidiū: ⁊ vite ſolatiū libellos querit. ſine ſuo ductu tuiſq3 auſpicijs nil auſurus. Suſpirabis intelligēs quo aſpiret ⁊ tacit⁹ dices. Utina3 tēpeſtiuius cepiſſes. Sola eni etas obſtat igenio. ꝙuis ⁊ plato ꝓuectior p̄hie: ⁊ cato ſenex grecis litteris opam dedit. Hec hacten⁹. Raynaldum nr̄m mei memorē ſaluē iube. cui ſ3 ip̄m ſcribē uolui nec potui. expecto eni calphurni buccolicū carmē: ⁊ tuam Uarronis agriculturā. ualde eni memini ſiqd mihi ꝓmittitur. Uale. Pataui. xvij. Aprilis ꝓpere.

Domini. F. P. eidem. XLI.

Diſcolor ut nimphe tetigit ueſtigie pellis.
Lectior. ⁊ cunctis nimis inuidioſa puellis.
Neſcit habere locum. refugit ſub clauſtra reuerti.
Et tibi purpurei decus addidit in nuba ſerti.
Teq3 per arua canēs: uarios legit vndiq3 flores
Et timeat humentes pedibus calcare ſorores.

Litteras tuas ornatiſſimas atq3 pulcherrimas obiurgat⁹ a me leli⁹ meus: ſ3 iaculo tū meo: clipeū legitime excuſatiōes obijciēs: miſit tādē. Qui te ſalutatū cupit. Poteris eum ut auguror cū ludouico ⁊ gerardo fr̄e: hodie uel cras hoſpites habē. ⁊ ſitiētes ad riguū fontis mei: iam iſtic degenerātē: ſ3 adhuc quedā3 origis ſue ſigna geſtātē iducē. Peponē optimū nō comedi ſed deuoraui: nemine in p̄te admiſſo p̄ter nimphā pictis iam tunc pedib⁹ deoꝝ ꝯuiuia meditantē: ⁊ neptuni nuptias aut nerei aut tritonū obſequia: ⁊ ſiqd uel equorei uel fluminei numinis uſq3 eſt.

Dñi. F. petrarche nobilib⁹ ⁊ potētibus viris dñis priorib⁹ artiū ⁊ uexillifero iuſtitie: cōi ⁊ populo ciuitatis florentie: dominis ſuis p̄recipuis. XLII.

Sepe mihi ꝓpoſitum fuit egregij ciues: pro uarietate reꝝ ac tēpoꝝ aliqd ad uos ſcribē: ⁊ viciſſim nūc frenū aīs: nunc calcar incurrere: nūc indignari ꝑdita: nūc recuperata libertate gratulari: nōnunꝙ flere uobiſcū ml'tiplices ⁊ uarias reipublice tēpeſtates: ⁊ ipendētis naufragij fidel'r admonē. ut ita me uobis qm̄ al'r non dabat̄ v̄bis ſaltē aī teſtib⁹: ⁊ ſi nō habitatorē certe amatorē p̄rie cōprobarē. S3 dū cogitare mecū cepi ꝙtū ab altitudine curaꝝ ur̄aru3 diſtaret meoꝝ humilitas ſtudioꝝ: ſubito ſemp mihi e manib⁹ calam⁹ lapſus eſt. Nūc aūt cogor ut ſcribā: nec reluctari ualeo. Urget eni aīum dolor ingēs: ⁊ extorquet mihi v̄ba cū lachrymis. Ecce eteni3 qđ ignorabā hactenus: atq3 utinā perpetuo ignoraſſem: ſuauiſſim⁹ ⁊ merito chariſſim⁹: ciuis ueſter ⁊ amic⁹ meus itim⁹ Maynardus acurſij foreſi. dum de romana curia florētiā redit: moleſtias atq3 picula tā lōgi itineris trāſgreſſus: ⁊ iā dilecte p̄rie vicin⁹: in ip̄o pene portarū limine: ⁊ in ur̄o ut ita dicā gremio: crudeliter iterfect⁹ eſt. Heu vir infelix. ꝙtos etate viridi ptuleras labores? quotiēs ignota terraꝝ circuiueras: ut trāquillā in p̄ria tua tandē ⁊ honoratā ageres ſenectute3? Quo ꝑgis abi miſer: fatiq3 tui neſcie? ⁊ ubiq3 tutior ꝙ in p̄ria future? quo ꝑgis? quo ruis? quo miſerande feſtinas? Tibi canit̄ poeticū illud. Fallit te icautū pietas tua. que cū ſit magna in parētib⁹ ⁊ ꝓpinquis: ut ait Cicero: tn̄ in p̄ria maxima eſt. Illa te ꝓculdubio trahebat: ſoli natalis amātiſſimū. Illuc iā ſenior redibaſ. vn̄ puer exceſſeras: ⁊ illi terre que te infantem pauerat: fatigare vite reliquias referebas: cupiēs ubi ort⁹ eras mori: ⁊ ubi reptaueras ſepeliri. Sed o ſcelus. o inhumana feritas: truculentiſſimi hoīes. imo v̄o cruēte ⁊ immanes belue: te iprouidū ⁊ inhermē calle medio ſpectabāt. horrēdu3 ⁊ ignotum orbi italico predonu3 gen⁹: qui nō ſaturati auro geſcerēt: que ſūma uoto rū raptorib⁹ eē ſolet: niſi ſciēter tuū ſāguinē haurirēt. ⁊ exoptatū igreſſum patrie tibi p̄reriperent: ac ſepulchru3. O ſitim ſāguinis inauditā: qd ampli⁹ queritis ſeuiſſimi canes? quid queritis in corpore ſpoliato? odium quidem ignoti ⁊ innocentis hominis: nec ullu3 erat certe: nec fingi poterat. Si auri fames uera ſceleris cauſa eſt: redite iam nepharij uoti cōpotes ad p̄dā: ⁊ graueſ ſpeluncas criminū

officinas: ꝛ qui illic auide uos expectāt hospites uros inuisite. Sinite nudū peditē abire. Satis est. nihil ulteri⁹ poscit. Ne in latronū man⁹ iciderit: ſꝫ boiuꝫ. Nil ide uobis metuēdū est. tā munitꝫ habitatis arcib⁹ ut ipune ꝛ celū ꝛ florētiā ɔtēnatꝫ. homū cultū solū fessū ꝛ attonitū timetꝫ: bn̄tes receptacula tā vicina tā ualida? Nolite igit̄ auaritie seuitiā cumulare. Quicqd pplabile manu erat: qđq̄ in uestros visus vti poterat abstulistis. Aliaꝫ sibi ꝛ amicis ꝛ uobis nulli usui futurā lingte. Quid tozuum ituemini? qd cogitatꝫ? qd molimini? que ista rabies est? qd micātes uolūt gladij? qd petūt? O uoluptas effera nullo odio nulla spe pꝛoposita: ꝛ nullo metu sacrosanctū ꝛ deo simillimū aial hoiem truci dare. ferre rapidas man⁹ in viscera: ꝛ qđ ne gnōse qdē fere facerēt: lacerato cadaueri icūbē: ꝛ spumāti sanguie delectari. Pudet ac miseret: o clarissimi ciues nec de paruo doloris scaturiūt tot lamenta. neq̄ magis talis amici talē casū lugeo: q̄ tātū taꝫ gl'iose reipublice pudorē. Quid eni dicet apđ gentes? qd posteritas loquet̄? Innoxiū hoieꝫ qui iter feras ut Lucan⁹ ait Rhodani gētes: qui per desta ꝓuicie qua nulla usq̄ hodie dissolutio: nulla desolatioꝛ terra est: ac per alpes medias nō niuib⁹ tm̄ aut uagis excursorib⁹ ſꝫ armatꝫ h̄ tpe exercitib⁹ cesas nō mō per diē: ſꝫ sub itēpesta ēt nocte icesserit: in finib⁹ florētinis luce media ꝓcubuisse uelut ouē ipie victime destinatā? Et o eternū etatꝫ nr̄e dedecus: iuētos eē qui audeāt e cōspectu q̄dāmō urbis ur̄e: ꝛ illi⁹ oli fozmidati palatij in q̄ celeberria iusti tie sedes erat: laniare pꝛo libito ciueſ ur̄os. O tpa. o moreſ. libet eni exclamare cum Tullio. Ego qdē puer audiebā maiores natu narrare solitos ppl'i il lius v̄tutes oimodas eximiāq̄ iustitiā: non in ɔdi ctioib⁹ mō placitisq̄ ɔuētis: ſꝫ in his duob⁹ maxie qb⁹ solō ille sapiētissim⁹ legislatoꝛ ait: rēpublicā cōtineri pmio. ſ. ꝛ pena. qrū ꝓfecto si desit alterū: necesse est uelut altero pede claudicātē efficiat ciuitatē. sin utrūq̄ eneruatā ꝓrsus ꝛ lāguidā. frigescēte hinc bonoꝝ v̄tute: illinc maloꝝ iardescente neqtia. in utrāq̄ ptē magnifice ꝓuiderāt pr̄es nr̄i: qb⁹ arti bus romane origini quā fama vulgauerat: certissimā fidē dabāt. Itaq̄ ut oli genitoꝛ ille uester ppl's roman⁹ toto polluit oꝛbe t'raꝝ: sic illos accepaꝫ q̄ tū celit⁹ datū erat eisdem uestigijs gradiētes: ꝛ singularē in pmis quādaꝫ laudē: apđ oē gen⁹ hoium meruisse: ꝛ iter tuscoꝝ ppl'os longis tpib⁹ tenuisse uolūtariū q̄dāmō pncipatū. Titulo qdē iperij abstinente: ꝛ q̄ supbie iuidieq̄ min⁹: eo laudis ꝛ gl'ie plus erat in noie. Nō ergo dn̄iꝫ dicebat̄ ſꝫ auxilium ac ꝓfugiū vicinoꝝ. Ut nō imerito cēseret̄: floridū illō nomē foꝛtitā florētiā: in qua floſ v̄tutū oiuꝫ ꝛ gloriosoꝝ actuū abūdaret. Erat oium finitimaꝝ gētiū ad tā bene moratū ppl'm amore ꝛ reuerētia mixt⁹ timoꝛ: neq̄ solū i ꝓpꝛijs ſꝫ in extremis q̄ꝫ tu scie finib⁹ timebat̄ ciuitas mgr̄a iustitie. Quid eni aliō cāe fuit: q̄ iter lapidosos ꝛ aspos colles: in solo arido: nec maritimo poꝛtu nec nauali flumie ad iuto: tā bꝛeui tpis spatio. Fere eni oiuꝫ italie ciuitatū recētissima ciuitaſ ur̄a est. i eā succreuerit magnitudinē: ut vicinas oēs amplissimas qdē urbes ꝓpe icredibil'r supgressa: non solū foꝛma nois aut p̄ciosis mercib⁹ qđ ipm miraculi istar erat: ſꝫ ꝛ ipa ēt felix ꝓle viꝝ: ꝛ in hoc quoq̄ mr̄i filis. at tāte sobolis iam nō capax disseminatꝫ toto oꝛbe ciuib⁹ oē mūdi latus ipleuerat? Que nā q̄so? tot p̄sertim ad uersantib⁹ hui⁹ tāte ꝛ tā repētine magnitudinis cā fuit? Dixerit aliqs: foꝛtasse aerē cām eē: ꝛ qđ v̄tuti est ꝓpꝛiū tribuet foꝛtune. Alter ipigerrime gētis i dustriā v̄satilesq̄ aios: ꝛ applicabile ad oēs artes igeniū: iter cās nūabit. nō inepte qdē: dū meminerit tādiu pmā ꝛ maximā hui⁹ rei caꝫ sileri: donec iu stitie studiū sileret̄. Illa inq̄ icremēti ur̄i v̄a ꝛ p̄cipua cā est. sine qua nedū ciuitas ſꝫ nec domus exigua: nō dicā crescē: ſꝫ nec stare qdē poterit. Fūdamētū ciuitatū oium iustitia est: sup qđ si uex q̄rit̄: ur̄i maiores edificatā uobis florētissimam atq̄ firmissimā rēpublicā reliquerūt. Id si mō p ignauiaꝫ labi pmittitis: qd spare licet aliō q̄ ruinā? Surrexerūt ecce siccarij ifames. ꝛ qđ vnū ad excitāduꝫ oēs irarū aculeos satis erat: ciuē ur̄m viꝝ optimū. cui ul' credit ab eo die quo sinistrū pedē domo extulit isidias tetēderūt: nusq̄ nisi in sinu ur̄o mactare ausi sunt. qđq̄ auoꝝ tpib⁹ cogitare ēt in cubilib⁹ timuissent: id sub oculis ur̄is ꝛ in via publica crudeli atq̄ itollerāda ꝓrsus audacia pegerūt. qđ scelus si iultū lingtis: actū est de statu publico: actum de iustitia actū deniq̄ de salute: de libtate: de gl'ia Coꝛruit fūdamētū illō sup qđ usq̄ ad sidera creuera tis. ꝛ de⁹ bone: quoꝝ manib⁹ euersā? Magna ps doloris ē vilis auctoꝛ iniurie. Furciferi: carnifices siluicole: ferino victu assueti: ſꝫ ferino magis pectore ꝛ ferinis morib⁹: vix carcē vix cathenis aut funib⁹ ur̄is digni: passim in iugulos ur̄os ruūt ꝛ ad satietatē suā pascunt̄ cedib⁹ ꝛ sāguine miseroꝝ. Pꝛo fecto nunq̄ hoc ausuri: nisi ul' in ur̄a segnitie ul' in suis latibulis spem hērent. que spes si uos ut soletꝫ viri estis: ab oi eos pte deluserit. Exercuit uos fateoꝛ ꝛ ipulit hijs tpib⁹ foꝛtuna: sed nō strauit neq̄ debilitauit usq̄adeo ut paucos in circuitu seuientes latrūculos pferatis. Solet v̄a v̄tus ꝛ clarioꝛ ex aduersitate cōsurgē. ꝛ si bn̄ mores ur̄os noui nec me longa de uobis fallit opinio: uos a populo romano vnū hoc iter ml'ta p̄cipuū ꝛ uelut hereditarium possidetis. ne. ſ. foꝛtune uos deiciat aut frāgat iniuria ſꝫ attollat. ꝛ qđ maxime viroꝝ est iter difficultates crescāt animi. Hinc mihi spes nō pua suborit̄. Audio eni uos accensos atrocitate negocij: ꝛ generosa idignatiōe flāmātes ad solita arma iusti tie ɔuerti. Qđ si uex est. nullus vnq̄ loc⁹ ut speroꝛ nulla ars: nullus sceleratoruꝫ fauoꝛ hoiuꝫ ab ifandis ceruicib⁹: meritū iracundie ur̄e fulmē auertet. Uerū ego p̄dulcis amici lachꝛymabili iactura sup̄ q̄ dici posset amarissime cruciat⁹: ml'ta uobiscū viri illustres familiariter locut⁹ sum. heu frustra: heu sero. Sētio eni dānū meum nō posse restitui. nō si mille liguis adamātinis in sempiternū loquar: aut oꝛpheo dulci⁹ flebilib⁹ ad lirā querimonijs saxa ꝑmulceā. Unq̄ mihi redibit amic⁹ me⁹. irremeabile iter ingressus est. Neq̄ nūc id agit̄ ut ille resurgat: sed ne illo coꝛruat dec⁹ ur̄m: quoꝝ alterū ipossibile: alterum v̄o perfacile ꝛ in ur̄a positum manu est. Illud quidē admonere nō est necesse: q̄ scelex iudices nō p̄terita ſꝫ futura respiciūt. Quid enim ꝓdest ad ea que retractari nequeūt studiū adhibere? Sil'ibus tn̄ malis occurrit̄: ꝛ exēplo terribili humana temeritas coercet̄. Hic illa nimirū doctissimoꝝ hominū laudata sentētia est. nō q: peccatuꝫ est: ſꝫ ne peccet̄ iuenta supplicia. que q̄q̄ sint pꝛo huius sceleris imanitate dignissima: q̄q̄ tacitus

expectare nō prohibear: expetere tñ uetor. Uniuer
sa igit̃ hec sic itelligar dixisse: ut apd̄ beniuolas au
res dolores mei sensū loquēdo deponerē. ac graui
molestia tumidū cor leuarē potius q̄ ut aios no-
stros ad vindictā sanguinis inflāmarē. Id eni3 nec
ꝓfessioni nec statui meo ꝯuenit. Itaq3 testat⁹ ꝙ ad
illā: qcqd dicturus sim aut dixeri3 nō aspiro: id qd̄
honesti⁹ possu3 flagito. q̄tenus antique gl'ie nr̄e iu
stitieq3 memores qua singulariter floruistis: eam
uris ꝑire tp̄ib⁹ nō sinatis. idq3 obnoxius precor: ut
vie salutis publice per quas ⁊ ad ur̄a ⁊ ad ipsa pa
rētis menia: semper quidem: sed nunc p̄cipue instā
te ut nostis iubileo fideliū ex oi regione cōcursus
erit: purgate latronibus pateant peregrinis: ne iu-
sto metu territi ul' piū opus omittere: uel rectū iter
flectere compellantur. Qd̄ nisi acriter ꝓuideritis:
sed spero utiq3 ꝓuisuros: eterne uobis infamie ma
culam irrogabit. In primis autem expeditum esse
decet apennini trāsitū: vnde numerosior populus
expectat̃. ad qd̄ utinā tēpestiuius in aium uenisset
uestrā magnificētiā exhortari. fuisset ꝓuisū fortas
se maturi⁹. nec alijs cauēdi circūspiciendiq3 mate-
riam infelicis amici mei miserabile spectaculū pre
buisset. At qd suspecti erat: etas nr̄a sic viderat: sic
a seniorib⁹ accepat. esse qde3 apennini iugū natiua
asperitate difficile. ceterum nil viatori tuti⁹ uel ho-
spitalius. Quid aūt erit: si de custodib⁹ fures: de
canibus lupi fiunt? ubi ad suum siluosi mōtis hor-
ridiorem nequissimoꝝ hoiu3 terror accesserit? bre-
ui nēpe tot⁹ ille terraꝝ tract⁹ ab hoibus deseret̃. in
hospitalior athelante uel caucaso: huic ignominie
⁊ huic pesti viri fortes occurrite. Uidebitis saxa
nōdū sicco ciuis ur̄i cruore rorātia. Inde discetis
ceteroꝝ saluti quonā remedio ꝓuidēdu3 sit. Qui
amputare vult arborē: a radicib⁹ icipiat: qui siccare
vult riuulos: fontem siccet. Qui extinguere vult
latrones: insistat receptatorib⁹ extirpādis. Ite cele
riter. ite feliciter quo cepistis: ⁊ beneiuuantib⁹ su-
peris feda scelerū claustra cōfringite. simul ac no-
tā ab oculis nr̄is abstergite. relinquētes posteris
iustitie famā: quā a patrib⁹ accepistis. Illud nomi
natim p̄cib⁹ istis addiderim. ut dn̄m Lucā cogno-
mēto christianū: virū sanguine ac virtutib⁹ claru3:
qui eidē Mainardo ifauste vie comes fuerat: ⁊ de
quo dubie fama loquit̃: pro honore uestro iubea-
tis inquiri: an impioꝝ manib⁹ euaserit: qd̄ qdā nar
rant. an parili feritate cōsumpt⁹ sit: qd̄ poti⁹ timeo.
⁊ timere nō desinā donec aliō scinero. Parcite au
tē multiloquio. Tulit me longius forte q̄ decuit:
hinc humanitas ur̄e fiducia: illinc doloris mei ipe
tus ⁊ amicoꝝ pietas: de quib⁹ ante mō scripsi: ut
eos per dies singulos p̄stolabar. Ita enim ꝯcordi
ter de auinione discesserant: ut me visuri nulla alia
causa suadente: per hoc iter longius uenirēt. ⁊ cu3
me parme nō iuenissent: in domo mea per noctem
⁊ diē nō itegrū morati: discesserūt mesti: lr̄is ibi di
missis: quarū sūma erat se huc ad me e uestigio re
uersuros. Cūq3 ego rediēs: ⁊ m'tis dieb⁹ spectās:
lōgiorem ꝓmisso morā inciperem admirari: famu
lu3 vnū cum lr̄is misi: qui eos tarditatis argueret
per quē didici hoc eos charitatis ⁊ amicitie p̄ciu3
ꝑcepisse. Quāobre3 si loquaciorē fecit dolor: igno
scite. Licet eni rerū nescius ⁊ absens tūc fuerim: q̄
tñ mei solus amor vidēdiq3 desideriū: eos hac tra
xerat: solus ego ut mihi videor toti⁹ ifortunij causa
fui. Omnipotēs de⁹ uos tātis mūdi malis incolu-
mes cōseruet in statu felicissimo. Parme. ij. Junij
concusso animo grauiterq3 prostrato festinanter.

Deuotus uester ciuis Frāciscus
petrarchus: seipm̄ siquid est.

Ad amicum de nouo aduentu imperatoris ad ita lie partes. XLIII.

Tempus breue magnū scribēdi desideriu3 angustat. ⁊ ardorē ai p̄gelidus aer frenat. Sine exemplo annus est ⁊ bruma horri-
da vulgo iam pene in miraculū atq3 ut dici solet in
religionē v̄tit̃. O trāquilla parthenope: ⁊ magnis
ingenijs laudata cāpania. uestrū est qd̄ ait Maro.
Uer perpetuū atq3 alienis mēsib⁹ estas. At profe-
cto non talis ip̄a loquētis mater: glacialis mātua:
⁊ iportunis frigorib⁹ opp̄ssa niuosisq3 alpiū ⁊ apē
nini iugis obsessa liguria. q̄q3 p̄sens ann⁹ qui no-
uitate sui attonitos etia3 senes habet: nescio an ali
qd cause secretioris offenderit. ꝙ. s. e germanie fi-
nibus ueniēs nouus cesar: celo nr̄o suum forte fri-
gus inuexerit. cuius is rigor est: ut ip̄os quoq3 ger
manos in stuporē cogat. Certe ego nudiustertius
mātue: quo ad ip̄m cesare3 multū rogat⁹ accesserā:
in familiari colloquio quo p̄nceps ille mitissimus
lingua ⁊ morib⁹ nō minus italicus q̄ german⁹: me
nunq̄ ante hac p̄terq̄ in lr̄is visu3 sepe dignat̃: sic
eum dicētē audiui. vix se vnq̄ tale aliqd in germa
nia sensisse. Cui ego rn̄di. forte celitus actū esse: ut
miles theutonicus subitā celi mutationē ⁊ italicā
tēperiē nō horreret. Mitto aūt hec. hiems zephi-
rijs cedet: estas aqlonib⁹: oia senectuti. Ueniet di-
es que dieb⁹ oib⁹ metā ponat: ⁊ hāc tēporu3 uarie
tatē stabilis ꝯcludet eternitas. Natura suū opus:
nr̄a interim nos agamus. Equidē nō me gelu qd̄-
cūq3 ripheis mōtib⁹ meoticisq3 paludib⁹ adiacet:
retardasset. M'ta scribere cupiebā si litteras tuas
in tp̄e recepissem. Sed dū iste vir clarus ⁊ nobis
charus huc attigit: mediolanu3 aberā ut dixi. Re-
uersus ⁊ tuas ornatissimas 4^or ep'las: quib⁹ totidē
meis sero licet: abūde tñ satisfactū fateor: ⁊ latorē
abitū meditātē repperi. Supuacuū visum est: in-
choare qd̄ ꝑficere nō erat. Reliqua igit̃ suū diem:
qui lōgior forte dabit̃ atq3 trāquillior. in hoc breui
⁊ turbido nil aliud dixerim: nisi nil penit⁹ tuaꝝ ad
me lr̄aꝝ hoc biēnio ꝑuenisse. qd̄ mirari te nō miror
atq3 ēt indignari. sed ferēdū est qd̄ mirari nō p̄ōt.
Littere nostre medio viaꝝ suos raptores iueniūt.
Quid aūt scimus? Multos forsitā amice studijs
ur̄is accēdimus. multis glorie stimulos fortassis
incussim⁹. Sine ꝑgāt qua ceperunt. Sepe nobis dis
plicēt: labores ⁊ ep'as nostras detineāt ⁊ auertāt.
modo nos amēt: ⁊ qd̄ rapiūt mirentur. Uale.

Scripta torpētibus digitis. vj.
kal'. Januarij ante lucem.

Contra miseriam italie. specialiter occasione cōpa gne stimulantis eandem. XLIIII.

Loquor quia cogor: urget eni3 pietas ardē tesq3 stimulos anxio figit in pectore: que me tacē nō sinūt. ⁊ scio me ne cuiq3 loq. ne
q3 ouidiano releuor solatio. ꝙ. s. ꝑdē v̄ba leue est. i
mo enim nihil grauius hoi silētiū amāti. Loquor
tñ sed coact⁹ ut dixi. ⁊ loquor uobis. Quib⁹? heu
nescio. O libertatis ⁊ pudicitie ingens ultor Bru
te: qui supbos fedi seruitij auctores solio deiecisti.
⁊ ipudicitie magistros usq3 ad inferos gladio vin

dice insecut⁹es.utinā viueres:tibi loquerer.O glo
riose camille qui nr̄o sanguine despumātē trāsalpi
nā rabiem:in ipis adhuc fumātis p̄rie cinerib⁹ex-
tinxisti.utinā viueres tecū loqrer.O sūme virorū
Scipio q hānibalē septimūdecimū annū iā italie
icūbētē:hinc vi detractū in ꝑpria p̄ria ꝟtute ac for-
tuna cōcurrētib⁹ mirabilr̄ ꝯfregisti.utinā viueres
tecū loquerer.O paule emili qui reges macedonū
uetusto iperio elatos ⁊ aduersus italiā rebellātes:
victos ante currū in capitoliū egisti:⁊ romani iu
gū iperij ferre docuisti.utinā viueres tecū loqrer.
O mari:ut cōpatriota tu⁹ ait Cicero rusticane vir
ſ; ꝟe vir q barbaros in italiā irrūpētes ipsis eoꝝ in
finib⁹tāto ipetu supasti:ut de cruētis flumib⁹ab ex
ercitu sitiēte nō plus aque q̄ sanguis biberet:qꝫ
mox aliā mūdi plagā mira celeritate cōuersus ita
furorē cimbricū oppressisti:ut vix cadauerib⁹ suis
utrobiqꝫ victa barbaries:vix agminib⁹captiuorū
victrix roma sufficeret.utinā viueres tibi loquerer
O magne pōpei:qui ifamē pdonū caterua roma-
nis classib⁹italicisqꝫ littoribus ifestā ac totā iā pela
go seuiētē breuissimo tpe domuisti atqꝫ in vincula
ꝯiecisti:utinā viueres tibi loqrer:⁊ pcarer ut sicut
oia maria ifecta purgasti:ita nūc non dico oēs ter-
ras:ſ; italiā saltē tuā noua pdonū manu miserabi-
liter inqnatam:solita ꝟtute purgares.O iuli cesar
qui incursus hostiū non expectās:raptim supatis
alpib⁹:reno:rhodano:ac garūna fluminib⁹ ipigre
trāsmissis:icertū an fortunatior an fortior victrici
acie:Germaniā:Galliā:Britanniā:atqꝫ hispanias
pagrasti.utinā viueres tibi loqrer.O cesar Augu
ste qui reges terre ⁊ legatiōes populoꝝ oiū ad ge
nua ꝑcūbētes:atqꝫ ut ꝑprie dicā ipm orbē terraꝝ
supplicē ⁊ affusum ex altissimo solio vidisti.⁊ pace
terra mariqꝫ cōposita:bellicū Jani tēpluꝫ felicissi-
me ꝯclusisti:utinā viuēs tibi loqrer.O isigne par
hoiū uespasiane ⁊ thite:digni alterutro ⁊ p̄re fili⁹
⁊ filio pater:qui vno curru qꝺ nunq̄ antea visum
erat:⁊ christi gloriosissimā ultionē ⁊ triūphū claris
simū de hierosolymis retulistis.utinā viueretꝭ uo-
bis loquerer.⁊ ut christi iniurias iteꝝ vindicaretꝭ
hortarer.O fortissime vir traiane.qui frigescētis ⁊
iā senis mēbra iperij mlt̄o spūs feruore refouisti:
ac pter speꝫ iuuenescē coegisti.nunq̄ certe ul̄ tam
gelatū atqꝫ decrepitū iperiū:ul̄ tā necessarius fer-
uor tuus.utinā viueres tibi loquerer.⁊ rogarē ut
moribūde p̄rie opē ferres.nec ideo qꝛ in hispania
natus esses italice obliuiscereris originis.O bone
theodosi:qui parua hoiū manu:ſ; diuino fultus
auxilio:tibi militātib⁹elemētis ⁊ cōiurātib⁹tecum
uētis:sagittas barbaricas ex imanib⁹pharetris ad
uersuꝫ nos eductas:in ipas frōtes atqꝫ exterminiū
barbaroꝝ miraculose ⁊ icredibilr̄ retorxisti:utinaꝫ
viuēs tibi loqrer.nūc qd agā?⁊ loq opꝫ:⁊ cui loqr
nō iuenio.Effūdā uoces in nubila:siqs forsan ami
cior spūs ⁊ bon⁹fauēs:e labijs meis abduct⁹ad ali
quā gnosam aurē illas pferat:ubi fructificēt ut cu
pio poti⁹q̄ ut spero.Quid eni spei reliquū est?qd
agit sūme iesu?Ubi sūt oculi tui qbus nos ab alto
ituēs:nō mō claros ſ; iuidiosos mundo feceras?
Hanc tantam fortune uertiginem:hanc tam subi-
tam fati vim sine quibus alijs uerbis quod mestū
animum premit expediam?Uidisti equidem certe
presensqꝫ aderas:quando patrum nostroꝝ manus
exigua nūc sub arthon:nūc sub austrū:nūc sub oriē
tis:nūc sub occidētis solis extrema:stupētib⁹ ⁊ at
tonitis gētib⁹ ac regib⁹victricia late signa circūtu
lit.hic auaritie frenū stringēs:illic tumidā ꝑmēs i
solētiā:hic iracūdie mitigās truces mot⁹:illic seue
libidini iugū ponēs.postremo aliqd ubilibet semꝑ
agēs q̄ magnifici trāsit⁹ gl̄iosa uestigia supeēnt:⁊
orbis ipe ꝑdomit⁹caput tn̄ uel ueneraret̄ acceptū:
uel delatuꝫ silētio suspiraret.quot maioꝝ nostroꝝ
opera oib⁹terris effulgēt:uelut celo sparsa sidera.
quot mirifici act⁹.quot exēpla virtutū.q̄tū nomē
q̄ta memoria gestaꝝ reꝝ.quot per orbē urbes:q̄
teqꝫ colonie.quot trophea minacia horrifico mar-
more vicꝫ terris extātia.Quis cūcta dinumeret?
que mūdus licet ipe inuit⁹sentit:indignāsqꝫ recor-
dat̄?Quid igit̄ nūc rei est?qd querit̄?qd defleaꝫ?
qd accuseꝫ?En parua pdonum man⁹ex mille colle
cta fornicib⁹terraꝝ oiū dn̄am atqꝫ victricē italiaꝫ
puagat̄.⁊ ꝑuiciaꝝ oiū reginā sibi an̄ alias ꝑuinci
am depoposcit.heu qs nā consulet pudori nr̄o:qn̄
iā de salute cogitare seꝝ est?Quis vultib⁹ nr̄is ue
lum dissimulatiōis aut ignorātie ꝑtēdet:qn̄ nō est
qui malis nr̄is auxiliū ferat?Liceat saltem ul̄ ne-
scire que patimur:ul̄ fetidissimas cicatrices nr̄oꝝ
vulnerū non videre.Uolebā te orare suppliciter o
vir ingēs quē noiare nō audeo:ut nobis dexteraꝫ
dares.qꝺ ⁊ posse videbaris:⁊ q̄ maxie tuū erat.
sed ut video prorsus obsurduisti.Jtaqꝫ postq̄ nul
li hoium loqui iuuat:ad te ultima ⁊ maxima spes
mortaliū pces uerto.Si tibi creator oiū bn̄ficijs
tuis parū memoriter usi sum⁹:si supciliū alti⁹forte
q̄ decuit:tāto ⁊ tā ꝑnti diuinitatis fauore sustuli
mus:⁊ ꝑrio vis ulcisci.reb⁹ faciem muta.Tua est
eni fortuna:tue sūt sortes:tue successuū humanaꝝ
vices.Jmperauimus insolēter:seruauim⁹ humilr̄
auerte latronū iugū:si nunq̄ latronū more regna-
uim⁹.Si te offendim⁹:⁊ si tibi libertas nr̄a nō pla
cet:at saltē illorum cedes:sacrilegia:rapine:furta:
adulteria:stupra displiceant.Obsta tot malis:⁊ te
dn̄m illis ondē:qui dixerūt in corde suo nō est de⁹
tuosqꝫ pi adiuua fortassis imeritos.sed de te sperā
tes:tuūqꝫ nomē cū lachrymis iuocātes:⁊ ingenue
fatentes.qꝛ nō est ali⁹ qui pugnet pro nobis nisi tu
deus noster. Kal̄.Septembris.

¶Ad Nicolaum laurentij tribunum urbis alme no-
uissimum ⁊ ad populum romanum. XLV.

Rimū ne tibi vir magnanime pro tātaꝝ re
p rū gl̄ia:an libertatꝭ pte ciuib⁹:pro tuis er-
ga illos meritis:⁊ felicissimo successu liber
tatis gratuler:icert⁹sum.utrisqꝫ pariter gratulor.
utroqꝫ sit̄ alloquar.Neqꝫ q̄s tā ꝯiūctos reb⁹ ipsis
video:ꝑmone disiūgā.Sꝫ qb⁹iteri ꝟbis utar:in tā
repētino tāqꝫ iopinato gaudio?qb⁹uotis exultās:
ai mot⁹explicē?Usitata fordescūt:inusitata nō au-
deo.Furabor me tātisꝑ occupatiōib⁹meis ⁊ home
rico stilo dignissimos cogitat⁹qꝺ penuria tpis hor
tatur:tumultuaria cōplectar ep̄la.Libertas in me
dio uestrū est:qua nihil dulci⁹:nihil optabili⁹.nun
q̄ certi⁹q̄ pdēdo cognoscit̄.hoc tn̄ grādi bono:⁊
expimēto tot annoꝝ cognito:lete:sobrie:modeste:
trāquilleqꝫ fruimini:gras agētes taliū muneꝝ lar
gitori deo:qui nōdū sacrosanctissime sue urbis ob
litus est ⁊ eā seruā diuti⁹ spectare nō potuit:apud
quā terraꝝ orbis iperiuꝫ collocarat.Jtaqꝫ viri for
tes ⁊ viroꝝ fortiū successores:si cū libertate sana
mēs redijt.nō prius hāc q̄ vitā deserēdā sibi qsqꝫ

ꝓ se cogitet:sine qua vita ludibriũ est. Preteritā
ſuitutē ante oculos assidue reuocate. Sic eteni ni
si fallor erit pn̄s aliq̄̃to etiā q̄ȝ vita charior libtas.
ut si alterutro carēdum sit: repiri ualeat nemo cui
mō sup̄sit q̄cq̄ȝ romani sanguis qui nō malit in li-
bertate mori q̄ȝ in ſuitute viuē. Elapsus hamo pi-
scis q̄cq̄d in vndis iternatat metuit. Excussa fauci
bus lupoꝝ ouis:glaucos eminꝰ horret canes. Ex-
plicita visco uolucris:tuta etiā arbusta formidat.
Et uos mihi credite iescati hami:false spei blandi
tijs: ⁊ uos pestifere ꝯsuetudinis viscū: ⁊ uos fame
lici lupoꝝ greges obsidēt. Circūspicite vigilantibꝰ
aīs ⁊ videte. ut q̄cq̄d oīno cogitaꝭ:q̄cq̄d agiꝭ liber-
tatē sapiat. Ad hāc vnā cure vigilieq̄ȝ ur̄e:ad hanc
oēs oiuȝ ptineāt actiōes. Quicq̄d p̄ter hāc agitur:
ul' irreparabile iacturā tp̄is ul' insidias extimate.
Amor imeritus quē ad tyrānos ur̄os lōgo usu for
sitā cōcepistis: ⁊ affectionis idigne mēoria ois ex
pectoribꝰ ur̄is excidat. Et ſuus sup̄biā dn̄ȝ ad tp̄s
colit: ⁊ clausa possessori suo auis alludit. ⁊ ille si li-
ceat cathenas excutiet: ⁊ hec si desꝫ exitꝰ cupido fu
giet uolatu. Seruistis clarissimi ciues q̄bꝰ oēs na-
tiones seruire ꝯsueuerāt: ⁊ quoꝝ sub pedibꝰ reges
erāt:sub paucoꝝ ifimi tyrānide iacuistis. q̄dq̄ȝ ad
doloris cedit ⁊ pudoris cumulū:aductitios ⁊ alie
nigenas dn̄os hūistis:decoris ur̄i fortunarūq̄ȝ ra-
ptores:libertatis cursores diuīiate. singulorū ori-
gies recēsete. hūc uallis spoletana:illū Rhenꝰ aut
Rhodanꝰ aut aliq̄s ignobilis terraꝝ angulus misit.
Ille vinctis post tergū manibꝰ ductꝰ in triūpho re-
pēte de captiuo factꝰ est ciuis. imo vo nō ciuis sed
tyrānuſ. ut mime mirādū sit:si talibꝰ urbs roma:si
gl'ia:si libertas:deniq̄ȝ si sanguis uester iuisus est.
dū antiquā p̄riaȝ:dū ꝓprie ſuituꝭ ignominiā:duȝ
cāpis effusū sanguinē recordanꝭ. Illō potiꝰ miror:
vn̄ ul' uobis tā lōga patiētia viris romanis ⁊ arma
tis:ul' illis tā itollerāda sup̄bia. Quid eni p̄cipuū
cur tātope sibi placeāt habēt? Quibꝰ inflanꝭ ⁊ effe-
runꝭ flatibꝰ vtutibꝰ ue:quaꝝ nullū genꝰ hoīuȝ pau-
perius usq̄ȝ est? An ex supabūdātibꝰ diuitijs qui si
ne furtis ac rapinis fedare famē nequeūt? An igē
ti potētia:que mox ut uoſ viri eē cepitiſ nulla erit?
An claritate nois ul' sanguis. ⁊ furtiuo forsan aut
p̄cario domicilio gl'iari possunt? Quid est aūt cur
romana ꝓsapia glorienꭍ? Impudētissime tn̄ id faci
unt: ⁊ q: diu se romanos eē mētiti sūt:ceu mēdacio
p̄scripserint:iā romanos sibi videnꝭ. q̄dq̄ȝ viruȝ ri
su an lachrymis ꝓsequēdū sit:nescio. Iā romanoꝝ
ciuiū viluit nomē. Nō romani ciues sȝ romani p̄n
cipes appellanꝭ. Sȝ minꝰ idignor dū eos ēt huma
nitaꝭ oblitos video. Nō eni iā p̄dē eo uesane puē-
tū est:ut nō hoieſ sȝ dn̄os dici uelint. proh nephaſ.
in qua urbe diuus cesar augustꝰ mūdi rector ac re-
gnoꝝ oiuȝ moderator:edicto uetuit se dn̄m dici:in
ea nūc mendici fures graui se iniuria effectos pu-
tāt:nisi dn̄i uocenꝭ. O mirabilē fortune vtiginē. o
mutationē tp̄is iauditā. discutianꝭ vmbre:pellanꝭ
errores:pueniaꝭ ad ueꝝ. utrū hoies hij sint totius
rōnis expteſ:viderint qui diffinitiōibꝰ reꝝ studēt.
Utrū dn̄i uos quoꝝ res agiꝭ videriꝭ:dū memine-
ritis in eadē urbe illos sil' dn̄os ⁊ uos liberos esse
nō posse:q̄d vnū diffinire meum est. Certe romani
hoies nō sūt. hoꝝ oiuȝ quos inani nobilitatis titu-
lo tā fastidiosos videbatis. vndecūq̄ȝ uenerint:q̄li
bet ifelici uēto delati sūt. quecūq̄ȝ illos miserit bar

baries:q̄ȝuis foro ur̄o obuersarenꭍ:q̄ȝuis stipati sa
tellitū turbis:in capitoliū ascenderēt:q̄ȝuis sup̄bo
gressu romanoꝝ illustrium cineribꝰ isultarēt:nemo
nō pegrinꝰ erat. ⁊ ut ait Satyricꝰ. nup in hāc urbē
pedibꝰ qui uenerat albis. vificatūq̄ȝ est illō alteriꝰ
poete. solatia tāti pdidit roma mali. nullos admit-
tere reges:sȝ ciui ſuire suo. Uobis ul' illō utinā so
lamē mirie ꝯtigisset:ut vni saltē seu ciui seu regi ⁊
nō pl'ibꝰ sil' externiſ p̄donibꝰ ſuireꝭ. Sȝ ueꝝ est q̄d
dixisse tradiꭍ ille famosissimꝰ olim romani nōis ho
stis Hānibal. Preterita magis reprehēdi posse q̄ȝ
corrigi. Iōq̄ȝ ne ampliꝰ urgeā:neu transacta uobis
exprobē:q̄n potiꝰ:ut aliq̄d pudori ur̄o uelamētum
p̄beā:fuerūt ⁊ maiores ur̄i sub regibus. hijsq̄ȝ non
semp romane:sȝ nūc sabine:nūc corinthie:q̄busdā
ēt si credē libeat ſuilis originis. Ueꝝ ut ꝓspera sic
aduersa fortuna suū finē hēt. ⁊ illoꝝ ⁊ ur̄e libertati
defensor inspatꝰ affuit. Et suū brutum utraq̄ȝ tulit
etas. Tres iā hinc ex ordine celebranꭍ Bruti. Pri
mus qui sup̄bum regem expulit. Scōs qui iuliuȝ
cesarē iterfecit. Tertiꝰ qui nr̄i tp̄is tyrānos ⁊ exilio
⁊ morte ꝓsequiꭍ. In hoc ambobꝰ sil' is ꝙ gemine
laudis mām quā iter se alij duo vnitā diuidūt:iste
totā occupet. pori tn̄ q̄daȝ moꝝ ac ꝓpositi occulta
tiōe similior. Iuuenis uterq̄ȝ. lōge aliꝰ igenio q̄ȝ cu
ius simulationē iduerat:ut sub hoc obtētu libera-
tor ille ppl'i romāi aiuſ latēſ apireꭍ tp̄e suo. Et illiꝰ
q̄dē ueris Liuiꝰ p̄nceps historie huiꝰ aūt ur̄i expe
riētia testiſ est. Ille legibꝰ:hic tyrānis ꝯtēptꝰ p̄mū
postea formidabilis. Illū legiꭍ:hūc vidistis despe
ctū ab hoibꝰ:q̄bꝰ equo iure viuē cū ciuibꝰ extrema
ſuitꝰ:q̄bꝰ nihil nisi iniustū atq̄ȝ isolēs videꭍ eē pos-
se magnificū. Illi humilitatē viri huiꝰ ꝯtēnebāt at-
q̄ȝ calcabāt:sub qua cā magnꝰ aiuſ iterim tegebaꭍ.
Testis ego sibi sū semp eū hoc q̄d tādē pepit: sub
p̄cordijs hūisse. sȝ tp̄s idoneuȝ expectabat. q̄d ubi
affuit nihilo p̄mius terribilior appuit. Eductū cor
de Lucretie cultrū tenēs:nihilo utiliꝰ ille ꝯciuibꝰ
tūc suis libertatē reddidit quā iste nūc uobis. hoc
iterfuit ꝙ illoꝝ patiētia vniꝰ in dignitate sceleris:
ur̄a inumerabilibꝰ flagitijs atq̄ȝ itollerabilibꝰ iniu
rijs victa est. Pro q̄bus sanguinē ur̄m totiēs fudi
stis:q̄s ur̄is laboribꝰ ur̄is p̄rimonijſ aluistis. quos
publica iopia ad p̄uatas copias extulistis. hij ne-
q̄ȝ uos libertate dignos iudicarūt: ⁊ laceratas rei
publice reliq̄as:carptiȝ in spelūcis ⁊ ifādis latroci
nij sui penetralibꝰ ꝯgesserūt. nec pudor apō gētes
vulgandi facinoris aut ifelicis p̄rie miratio pietaſ
q̄ȝ ꝯtinuit:q̄ minꝰ post ipie spoliata dei tēpla. occu-
patas arces:opes publicas:regiōeſ urbis atq̄ȝ ho
nores magr̄atuū iter se diuisos:qua vna in re cre
bulēti ac seditiosi hoies: ⁊ totiꝰ relique vite ꝯsilijs:
ac ratione discordes in humani federis stupenda
societate cōuenerāt:in pōtes ⁊ menia atq̄ȝ imme-
ritos lapideſ deseuirēt. Deniq̄ȝ post vi ul' senio col
lapsa palatia que quōdā igētes tenuerūt viri:post
diruptos arcꝰ triūphales:vnde maiores hoꝝ for-
sitā corruerūt:de ipsiꝰ uetustatis ac ꝓpe ipietatis
fragminibꝰ:vilē questū turpi mercimonio captare
nō puduit. Itaq̄ȝ nūc heu dolor:heu sceluſ idignū
de ur̄is marmoreiſ colūnis:de liminibꝰ tēploꝝ ad
que nup ex toto orbe ꝯcursus deuotissimꝰ fiebat:
de imaginibꝰ sepulchroꝝ sub q̄bꝰ patrū ur̄oꝝ uene-
rabilis cinis erat:ut reliquas silēā desidiosa Nea-
polis adornaꭍ. Sic paulati ruine ip̄e deficiunt:in-

gens testimoniū magnitudis antiquoꝝ. ⁊ uos tot
milia viroꝝ fortiū corā paucis latrūculis:non alr
q̄ʒ in capta urbe crassantib⁹ ceu totidē nō tā fui q̄ʒ
pecora:cū publice mr̄is mēbra diserperēt siluistis.
Nimiꝝ eni sup uos sortes iecerant:qs huic qs illi
cederet in p̄dā. ⁊ qđ in belli ciuitati athenaꝝ mira
mur ⁊ idignamur cū legim⁹ eā ornamētis suis oi-
bus ⁊ liminib⁹ orbatā:ad triginta tyrānoꝝ arbitri
um ꝑuenisse. hoc in urbe roma domitrice urbiū ac
terraꝝ dn̄a:sublimis adhuc iperij ⁊ sūmi pōtificij
titulis illustrata:potuisse ɔtingē. ut nō ml'to pl'iuʒ
forte ēt paucoꝝ tyrānoꝝ libidinibus subiaceret. ne
mo qdē usq̄ʒ ad hoc tp̄s qui satis idignaret̄ iuētus
est. Quis illoꝝ p̄corvnq̄ʒ a uobis fuili aliq̄:nisi eo
dē sordido ɔtēt⁹ obsequio fuerit :fuis paulo caltio
ribus ip̄aq̄ʒ iuētis parcit: ⁊ si nō eoꝝ charitate ⁊ sal
tem dāni metu uobis quis pepcit vnq̄ʒ? Quis nō
vnūquēq̄ʒ hieme ⁊ nocte media duʒ ubertim pluit
aut fulminat:care gremio cōiugis auulsum:uel in
periculū mortis misit:ul' niuosis mōtib⁹ ⁊ limosis
paludib⁹ ceu vile mācipiū circūdurit? Exprecti tā-
dē ex tā graui sopore videmini. Ideoq̄ʒ si p̄terita-
rum feritatū pudet ac penitet aciē mētis acriter ad
uersus oēs casus exacuite. ne qs forte lupoꝝ rapa
ciū quos a nr̄is ouilib⁹ expulistis: ⁊ qui ēt nūc assi
due septa ur̄a circūstrepūt:ullulatu ficto aut sp̄e ali
qua blāditoria:vnde violēter exierūt fraudulēter
irrūpāt. Nisi enim hoc ꝓuideritis:qđ omen uenti
auferāt: ⁊ qđ nedū cernē̄ sʒ excogitare ēt abhorret
aius. nolite credē̄ eandē illos quā extulerūt fameʒ
recreaturos. sʒ ml'to rabidiorem ⁊ magis magisq̄ʒ
tractu tp̄is efferatā. Eque gregis sanguinē sitiunt
⁊ pastoris ⁊ libertatē ur̄am ⁊ liberatoris ur̄i gl'iaʒ
miseriā atq̄ʒ ignominiā suā dicūt. Aduersus hos
hostes fidēter isurgite. pauci ⁊ cōtēptibiles erūt. si
uos vnū eritis. Sʒ multū timeo qꝛ multū diligo.
eadēq̄ʒ rōne multū audeo. Amor eni ⁊ pauidos fa
cit esse securos. Scio qdē in illa tēpestate reipubli
ce:cuius si memini fuisse qui paucoꝝ tyrannidi ad
uersus libertatē oiuʒ fauerēt:qđq̄ʒ nō ab obscuris
sed a p̄clarissimis adolescētib⁹ atq̄ʒ ipsius liberato
ris filijs admissuʒ:qb⁹ ⁊ mixti sanguinis nexus ⁊
cōsuetudo lōgior ⁊ familiarior cōuict⁹ obliuionem
suiipsius obuexerāt. Eos ille tm̄ orbitare forsan in
felix sed v̄tute animi felicissimus pater morte mul
ctauit. sancti⁹ extimās sibi filios eripi q̄ʒ p̄rie liber
tatē. Idēq̄ʒ ꝓrsus i hac tēpestate ꝑmetuo:eoq̄ʒ ma
gis quo fragiliora nūc ⁊ uolubiliora sunt pectora.
Permultos arbitramur fururos quib⁹ uel mixto
sanguine cū tyrānis uel miserrima ɔsuetudine ser-
uiēdi ꝑsuasū sit :dulciorē eē seruilem crapulā q̄ʒ so
briā libertatē. qui se grāde aliquid assecuturos pu
tāt si salutentur in publico:accersāt: fatigent̄ obsce
nis iperijs:tādē ifames ⁊ sordidi parasciti iniquis
mēsis assideāt tyrānoꝝ. atq̄ʒ aliqd de reliquijs gu
le tā capacis absorbeāt. Hec eni ꝑfecto nō alia mi-
seroꝝ solatia. hec tātoꝝ discriminū ⁊ laboꝝ p̄mia.
Tu v̄o vir fortissime qui tātam labētis reipublice
molē pijs humeris subisti : nihilo segni⁹ aduersus
tales ciues q̄ʒ aduersus crudelissimos hostes ar-
mat⁹ inuigila. Iunior brute senioris imaginē ante
oculos semꝑ habe. Ille ɔsul erat. tu tribunus. Si
ɔferim⁹ dignitates:ml'ta qdeʒ a cōsulib⁹ aduersus
plebē romanā:animose dicā:ml'ta ēt atrocia facta
sūt. cuius tribunos ɔstātissimos defensores semꝑ
accepimus. Quod si consul ille studio libertatis filios
iteremit:qd tribuno tibi agēdū sit in ceteris vides
Si fidele ɔsiliū nō respuis nil sanguini tribues ul'
amori. Quē libertatis inimicū senseris:scias huc
nō amicū tibi esse posse q̄ʒ sibi:dum utriq̄ʒ qđ p̄stā
tissimū hēt tēdit eripere. De urbe Roma loquebat̄
Salusti⁹ ubi ait. In tā magna ciuilitate ml'ta ⁊ ua
ria igenia sūt. Quot aūt i eadē mō sūt qui exiguo
p̄cio facile seipsos ⁊ vniuersā rēpublicā atq̄ʒ omne
diuinū humanūq̄ʒ ius ꝑderent? Bene uobiscū agi
tur diuinit⁹ si maior populi ps vnū sentit:si torpo-
rē quo p̄mebat̄ excussit. Magnuʒ ⁊ formidatū nō
men est :q̄ʒuis afflicti populi romani:magne opes
magna p̄sidia : si ɔsilio gubernent̄. abūde per seip
sum pōt:mō uelle vnū icipiat. Incepit aūt ⁊ iā vult
qui eni ɔ̄ sentiūt nō de populi sed de hostium nūo
sūt habēdi:quib⁹ uelut prauis humorib⁹ exoneratū
reipublice corp⁹:quo tenuius ⁊ expediti⁹ ualidius
q̄ʒ remanebit. Assit ꝓuidētia:nec aius desit. robur
quippe nō deerit:nō mō ad libertatē tuēdaʒ sed ēt
ad imperiū repetēdū. Quātū v̄o ɔfert recordatio
uetustatis: ⁊ mūdo dilecti nois maiestas? Quis
nō Rome ius suū ꝑsequēti ꝓprios optet euētus?
Tā iuste cāe patrocinium deus hoiesq̄ʒ suspirant.
Italia que cū capite egrotāte lāguebat sese iā nūc
erexit i cubitū. Si ꝑstiteritis incepto ⁊ letus rumor
iualuerit. mox si spes ⁊ iocūda cōsurget:boni oēs
qui poterūt auxiliū ferēt: qb⁹ posse negabit̄ uotis
saltē ⁊ p̄cib⁹ adiuuabūt. Contra aūt ꝓditores p̄rie:
⁊ hic gladio ultore feriētur: ⁊ apđ iferos meritas
penas luēt:quas eis nō noui tm̄ doctores sed poe
te ēt ueteres cōminant̄. Hij sūt eni quos in acerri-
mo suppliciōꝝ circulo Maro cōclusit. Uēdidit hic
auro patriā dn̄mq̄ʒ potētē. iposuit fixit leges p̄cio
atq̄ʒ refixit. In hoc igit̄ genere hoium seu poti⁹ be-
luaꝝ dicā qd sentio. Dis seueritas pia:misericordia
ois ihumana ē. Tu qdē tibi vir egregie ad imorta
litatē nois apuisti aditū. Perseueradū est:si cupis
ad t̄minū ꝑuenire. Alioqn scito q̄ q̄ʒto clari⁹ p̄nci-
piū:tāto obscurior finis erit. Hoc aūt calle gradiēti
ml'ta ꝑiculosa:ml'ta ꝑplexa:multa asꝑa se ondunt.
Sʒ virt⁹ arduis:patiētia difficilib⁹ delectat̄. Ad la
borē gl'iosuʒ nascimur. qd ad quietē ihertissimam
suspiram⁹? Adde q̄ ml'ta difficilia p̄mū aggrediē
tib⁹ visa sunt:que lōgius ꝓgressis apparuere facili
ma. Q̄ʒq̄ʒ ego de q̄litate rerū disputo:cū multa qui
dē amicis:plura parētib⁹ oia patrie debeam⁹. Ita
q̄ʒ ⁊ si infestis cuspidib⁹ cū sceleratis hostib⁹ cōcur
rendū fuerit:cōcurres tu prorsus iperterrit⁹. Bru
ti ipsius exēplo:qui oblatū in acie supbi regis filiū
occidit:mutuis ipse vulnerib⁹ occūbēs. ita quē ur-
be depulerat in tartarum usq̄ʒ ꝑsecut⁹ est. Tu v̄o vi
ctor icolumis illis ꝑeuntib⁹ cōsistes. ⁊ si utiq̄ʒ cadē
dum sit:reddēdaq̄ʒ p̄rie vita:illis ad iferna ꝓperā
tibus celū petes. quo tibi virt⁹ ⁊ tuoꝝ charitas viā
strauit:eterne fame uestigiū hic relinquēs. Quid
aliđ sperare licet? Romulus urbē cōdidit. hic quē
sepe noio Brut⁹ libertatē: Camillus utrāq̄ʒ restitu-
it. Quid ergo iter hos tecū clarissime vir itererat:
nisi q̄ romulus urbē exiguā fragili uallo circūde-
dit. Tu oiuʒ que sūt ⁊ que fuerūt ꝑmaximā ciuita
tē ualidissimis muris cingis? Brutus ab vno:tu a
multis tyrānis usurpatā libertatē uēdicas? Camil
lus ex nouis ⁊ adhuc fumātib⁹:tu ex cā p̄dē despe-
ratis ac ueterib⁹ ruinis euersa restituis? Salue nr̄

camille nr̄ brute:nr̄ romule.seu q̄libet alio noīe di ci mauis. Salue romane libtatis:romane pacis: romane tranqllitatis auctor. Tibi debet pn̄s etaſ ꝙ in libtate morief:tibi posteritas ꝙ nascef. duo qdē cito dictu leuia:ſꝫ effectu saluberrima noīatiꝫ petere vir illustris īstituerā. Tu me in altero spon te ꝓuenīēs efficiſ:ut alteꝝ petijsse satis sit. Sic enī fama de te logtur solitū per singulos dies:ex q̄ ad reipublice regimē aſcēdisti.luce ꝓma anteq̄ꝫ publi ci ꝓuatiqꝫ negocij qcq̄ꝫ agaſ:uenerādum dn̄ici cor poris sacramētū cū multa deuotiōe ⁊ exactissima tue mētis discusione suscipe:hoc nimiruꝫ sapiētis fragilitatē corpoꝝ ⁊ vite breuitatē reputātis:⁊ im pendētes vndiqꝫ casus uarios circūſpectātis viri opꝰ est:Seruasset ut auguror hūc moreꝫ:si ad hec tpa ꝓuenisset seruauit:qˀdā sil'e q̄ꝫtū obducta te nebris ⁊ etheree lucis egēs ꝑmisit etas:ille roma noꝝ ducū lōge clarissimꝰ. Reliquū ē igif:ut q̄tiēs seu discūbere forte:seu in somniſ iacēs:seu qd aliꝺ corpi tribuēs:aliqd ociosi tpis nactꝰ eris:aio etiā sui gn̄is alimēta ne subtrahes?lege dū uacat:quā do id ex cōmodo nō potes:legētes asculta. Mēſ in huiusmodi rei ducē imitatiōe dignissimū augustū de q̄ ita scriptū est:ꝙ in lectulū trāſgressus nō am plius q̄ꝫ.vij.horas dormiebat.ac ne eas qdē cōti nuas:ſꝫ ut in illo tpis spatio ter aut quater expgi sceref:si interruptū somnuꝫ recupare ut euenit nō posset.lectoribꝰ ul'fabulatoribꝰ accersitis.de eodē legif.ꝙ tā parcꝰ tpis dispēsator fuerit:ut inter co medēdū bibēdūqꝫ legeret:aut scriberet. Tibi aūt in hoc precipue rerum statu:quid legendū audiē dū ue sit potius:q̄ꝫ maiorū tuoꝝ res geste:⁊ quo rū nulla habūdātior urbs est. oīs virtutis exēpla domestica. ⁊ sane in libro de illꝰ cēsorij Catonis senis:solitos canere ad tubicē:de claroꝝ hoīuꝫ vir tutibꝰ:id nō exigo:q̄ꝫuis ⁊ hoc iterdū stimulare ani mos:⁊ ad imitāda exardescere faciat. Mihi autē satis erit:si corā te crebro romani annales ⁊ histo rie relegāf. Et tecū qd hactenꝰ? Uos vō nūc ꝓmū ueri ciues hūc virū celitꝰ uobis missū credite.hūc ut rarū dei munꝰ colite.pro salute eiꝰ aīas ur̄as ex ponite. Licuit ⁊ sibi cū reliqs in ꝓuitio degere:⁊ qˀ tā magnꝰ populus spōte subierat iugū pati. Li cuit si id molestū videf:ꝓcul a ꝯspectu miꝑrime ur bis effugere. ⁊ qˀ quosdā sūmos viros fecisse no uimꝰ:spōtaneo exilio suū caput ꝯtumelijs eripere. Retraxit cū solus amor patrie:quā cuꝫ in eo statu deꝑere sacrilegiū putaret:in hac sibi viuēdū eē:pro hac moriēdū statuit. Fortunas uestras miseratus in q̄ꝫ ꝑcipitem locū uenerit.videtis:opem ferte ne corruat. Cogitate queso quotiēs uos ꝑiculo mor tis pro tyrānis supbissimis. ⁊ igratissimis obtuli stis.dū ferro decernitiſ nō ubi reſ ur̄e ſꝫ illoꝝ sint: hoc est qs potissimū regnet:qſ licētiꝰ rapiat:spoliet laniet:spgat:occidat.ausus ꝓ idignis dn̄is ⁊ pro obscena ꝓuitute tā grādia:audē aliqˀ pro uobiſ ⁊ pro libertate dignū est:pro qua inuctꝰ est ⁊ qui ur be reges ⁊ qui vita cesares spoliarēt. dicite mihi si rōanoꝝ regū ⁊ iperatoꝝ licētiā nō tulistis:alieni genaꝝ ꝑdonū tā diu cruētā rabiē ⁊ iexplēdā auari tiā ꝓferretis? Nō ita deū a pioꝝ ꝯsilijs aduersum reor:viuere sub illis tristibꝰ:q̄ꝫ sine illis mori. Au dēdū ꝑterea aliqd pro filijs ur̄is:pro ꝯiugibꝰ:pro parētū canitie:pro auorū tumulis:postremo nihil nō audēdū pro republica cuiꝰ charitas decios coe git:ut deuotis corpibꝰ ad mortē irēt. M.curciū ut se in horribilē illā terre uoraginē eques armatus īmergeret oratium coclitē ut armis onustū corpꝰ qˀ muri loco legionibꝰ etrusis obiecerat:in tyberi ni amnis:uertices effracto pōte dimitteret. C.mu tium sceuolā ut errāti dextere iferret:mirādū ꝓpis hostibꝰ formidādūqꝫ suppliciū. Attiliuꝫ regulū:⁊ cū manere domi posset:ad irati carnificis tormēta remearet.duos scipiones ut in hyspania moriētes iter carthaginēsiū qn̄ al'r nō poterāt corpibꝰ suis ⁊ morte ꝑcluderēt.horūqꝫ alteriꝰ natuꝫ:ut inops īgloriꝰ mori mallet:q̄ꝫ libertatē populi ulla ex pte ꝯcutere. Alteriꝰ ut ꝓuatus. T.trachi turbidos mo tus morte cōprimeret. Multos itē alios ut aduer sis tumultuosos ciues:codeꝫ remedio uterentur. Marcū deniqꝫ recētiorē catonē:qui agnomē amo re sortitus est:ut sibi ipse manꝰ igereret potius q̄ꝫ tyranni eiusdem:licet singularis ⁊ vnici viri vultū ⁊ seruientē p̄riam videret. Singulos enumerare curiosū est:apˀ illos ꝑsertiꝫ quoꝝ de sanguine nō viri tm̄:sed eiusdem vnanimis ⁊ iūcti ꝓpositi illu stres etiam fauille surrexerūt. Cuiꝰ rei testis est cre mera:sexqꝫ ⁊ trecētoꝝ.fabioꝝ clarus simul ⁊ mise rabilis casus.nec familie mō sed legiōes:sed exer citus:qbꝰ ruere in mortem pro p̄ria dulce fuit. Ad hoc cū in eo ipso capitolio ut auguror:ista relegen da sint.de cuius olim v̄tice vir acerrimꝰ Mallius qui eius paulo ante custos fuerat:ob id solum:q: libertati cui fauerat insidiari:⁊ egregio cepto:dis similes exitꝰ spectare videbaf:preceps ipulsus est idēqꝫ saxū habuit ⁊ eximie laudis ⁊ supplicij mo numētū exēplarqꝫ reliqt perpetuū sil'ia nō audēdi nec sibi vō qsq̄ꝫ falso ꝑsuadeat:eos qui pro liberta te excubāt:qui hactenꝰ deserte reipublice partes suscipiūt:alienū agere negociū.suū agunt. In hoc enim vna reposita sibi oīa norint oēs.securitatem mercator gl'iaꝫ miles utilitatē agricola.postremo in eadē religiosi cerimonias.ociū studiosi. requiē senes.rudimēta disciplinaꝝ pueri.nuptias puelle pudicitiā matrone:gaudiū oēs iuenirēt. In hoc enī tā publice tāqꝫ ꝓuati salutare negociū:oīa publi ca ⁊ ꝓuata ope romani ciues itendite.huic vni re lique cedāt cure. Si hāc omittitis in q̄ꝫlibet oc cupatiōe nihil agitis.si huic icūbitis:⁊ si nihil age re videmini cumulate tn̄ ⁊ ciuiū ⁊ viroꝝ iplestis officia. Deleaf oro de medio uestrū ciuiliſ furoris omne uestigiū. Incēdiū qˀ in nobis tyrānoꝝ flati bus exarserat:liberatoriſ ur̄i monitis ⁊ munita be niuolētia restinguaf:vnū ex oībꝰ certamē assumite nō uter potētior ſꝫ uter melior:uter patiētior:uter p̄rie amātior ciuis sit:uter viciniſ humilior:uter ty rānis ifestior. Certate vicissim cuꝫ tribuno:an ille ad honesta impia prudētior:an uos ad obediētiaꝫ prōptiores. Et fortassis amor:quo nihil solet eē ua lidiꝰ:ad ꝯiūctionē aioꝝ nō satis viriū hēt hēat cō munis utilitas. Et si vinculo nexi herete inuicē te naciter atqꝫ pacifice:⁊ tradita uobis a p̄ribus ur̄is nō nisi in hostes publicos arma ꝯuertite.hoꝝ exi lio egestate supplicijs:illorū cineri pulcherrimas iferiaſ date. Qui he si dū agunf exultabūt:si ante ꝓuidissent:equanimiꝰ expirassent. Sed iā uereor ne plus equo uos in uerbis detineaꝫ.hoc ꝑsertim tpe quo factis potius opus est. Que qm̄ neqꝫ pro fessioni neqꝫ fortune mee suppetūt:qˀ vnū auxilij genꝰ habeo:v̄ba trāſmitto. Et ꝓmo quidem clarissi

mis rumoribus excitat⁹:inuidi fateor bonori uro: fortunamqꝫ meam multiplicibus querelis onerauisqꝫ me presentis tanti gaudij fecisset exortē. Sꝫ ne exortem fecerit:uenit ad me per terras ⁊ maria mea virilis portio letitie. Itaqꝫ calamuꝫ festinabūdus arripui:ut in tāto tam celebri libertatis populi consensu:uox mea de lōginquo saltē audiret:uel sic romani ciuis officio fungerer. Ceterū qꝫ soluta oratione nūc attigi:attingā fortasse ꝓpe diem:alio dicendi gñe. modo mihi qđ spero quidēꝫ ⁊ cupio: gloriosi ꝑncipij perseuerantiam nō negetis. Apollinea fronte redimitus:disertum atqꝫ altū elicona penetrabo. Illic castalium ad fontem musis ab exilio reuocatis:ad māsuram glorie ure memoriam sonatius:aliquid canam quod longius audietur. Uale vir fortissime. ualete viri optimi. uale gloriosissima septicollis.

¶ Ad Philippum de vitriaco clarissimū musicum ⁊ probum virum. increpatur mollities eoꝝ qui gloriosam dominorum uel amicoruꝫ absentiā ceu triste aliquid lamentantur. XLVI.

Amicas aures amicus sermo pulsabit:non tā blandus qꝫ uerax. neqꝫ tā cōposit⁹ qꝫ fidelis. Quid enim loqui uerear de longinquo:quod corā posit⁹ nō uerear? Magna est amicitie libertas:magna securitas. Qui multū diligit nihil timet. imo vō timet oia:⁊ oia circūspicit. Magnus amor. Illa inqꝫ oia quib⁹ amatū suspicat offendi. De amico quidē suo Seneca viderit de quo ait. Nō amo illum nisi offendero. Ego nihil min⁹ uelim qꝫ te offendere. sed absit ut offendi vō possis ueri semꝑ acutissimus ⁊ ardētissim⁹ inqsitor. Delectare potius spero ⁊ ibecilitati animi virtutis ope succurrere:ut tātus etatis nre ꝑhs:abiectis vulgi delirantis ineptijs:⁊ iā nō mō viriliter sed ꝑhice sentias ⁊ loquaris. Quid enim queso te ne dicam eternū sed uel diurnū restat homini:si in animum quoqꝫ senect⁹ admittit? Ego quidē ⁊ rōne insita ⁊ expientia magistra:⁊ illustri etiā historico attestāte didicerā:orta oia occidere:⁊ aucta senescere: sꝫ ab hac ineluctabili sorte mortalium exemptū aiuꝫ arbitrabar. quippequi non terrestris sed etheree substātie sese in altū vi propria:⁊ qbusdā ut ita dixerim nature sue alis attolleret:mortemqꝫ despiceret. quodqꝫ de qbusdā uetustissimis italie populis apō poetā legeram:qꝫ. s. nec tarda senect⁹ debilitat vires animi. latius extēdēs ad omne genus hominum referebā. Cogis me in hac dubium opinione subsistere. Uideris enim mihi:⁊ eloquar apte qđ sentio. Uideris inqꝫ mihi vir egregie non tā corpe qꝫ aio senuisse. qđ si accidē tibi potuit in tāta bonarū artiū copia:tātaqꝫ vtutū suppellectili: qđ euēturū credim⁹ hijs nudis ⁊ iermib⁹:nullū vtutis solamē hñtib⁹:nullū ꝑsidiū lrarū:hijs dico qui passiꝫ in triuijs oberrāt:curis ianib⁹ circūacti:ad nil aliō ad explendū turbe numerū idonei:⁊ fruges comedere nati? ut eleganter ait Flaccus. Atq hoc mihi non negaueris si senescere aius pōt posse etiā iterire. cū haud dubie ultima vite ps:⁊ quasi qdā descensus ad iteritū sit senect⁹. qđ ubi ꝓcesseris vide quid sequitur. Dulcedo enim vite intercidit spe immortalitatis erepta:que vna ꝑstabat:ut me hoieꝫ: nō dolerē ex pte altera morti tpalr obnoxiū:nobiliori interim ⁊ qđ nature fides addiderat: utraqꝫ tādem pte victurū. Nec sum nesci⁹ mirari te quorsum tam longis anfractib⁹ mea pergat oratio:imo vō si ingenium tuū noui:iamiam cōscientia bellicā te:quid dicā ⁊ quid sim dicturus itelligis. Est hic ut nosti ꝑclarissim⁹ pater ⁊ cōis amboꝝ dñs Guido bolomeñ. cardinalis ⁊ aplice sedis legatus. Iā faciē tuam ituerī videor:modestus illā rubor inuasit. Non ꝑsagiebas me de manibus suis tuas litteras inspecturū. qđ si euētuꝝ cogitasses:nunqꝫ profecto tā molliter tā demisse:nunqꝫ da ueniā uerinoibus:tam muliebriter loquereris. ⁊ si non mihi at saltem missis hospitibus meis parceres:que ne mō aduersus te numeris suis armenť:nō illaꝝ patientia:sed temporis breuitas cā est. Quid enim ais oro te:recognosce mecū:uerboꝝ tuoꝝ formulā consignatis ut dici solet tecum agiť tabellis. Hūc ipm dñm nostrum arguis:pungis:increpitas:⁊ nimis itollerāda mollitie nō abñtiā:sed ut tu uocas exiliuꝫ eius defles. ꝑegrinationēqꝫ scissimā ⁊ qua gl'iosior nulla eē pōt:exilij cognomine decoloras. Hec nimirum est illa senectus animi quaꝫ in te lugeo amice. Nunqꝫ quo primū mihi tpe not⁹ eē cęperas ista dixisses. Deferbuit sanguis ⁊ ille ardor egregius quo nulli secūdus videbaris abdita que libet ⁊ incognita ꝑscrutandi. Ita ne inter curiositatem anxiā ultimāqꝫ segnitieꝫ nihil est mediū? Parum tibi distans india videbať. Iā thoponabē:⁊ siquid oriētalis oceanus habet occultius: cupido metiebaris ingenio. Iam ad extremaꝫ tylem ignotis littorib⁹ latitātem suspirabas. quoniā orcades ⁊ hyberne ⁊ qcqd terrarū noster fluct⁹ aluit: ipsa in ciuitate sordebāt. Quid aūt miri si angusta animo litterassimi hoīs terra erat? in hūc assiduum celi uerticem qui supra nos stabili temone conuertiť: inqꝫ illum alium quē siqui sunt antipodes suspiciunt in obliquū:deniqꝫ solis callem:inqꝫ fixas ⁊ errantes stellas:infatigabili studio conscendentes. Nam quid non dies longior euertit? Esse in italia miserū exiliū reris:extra quā esse:nisi qꝛ omne solū forti patria est:potius uideri posset exiliuꝫ? Pace tua dixerim:nimis tibi paruus pōs parisieñ. ipressit:testudinei sui arcus effigieꝫ. nimis aures tuas subterlabētis seca ue murmur oblectat. Postremo nihil calceo tuo:nisi gallicus puluis isedit. Oblit⁹ mihi videris illi⁹ qui iterrogat⁹ cuias eēt:mūdanū se eē respondit. Tu usqꝫadeo gallus es: ut gallie fines excedere quālibet ob cām exiliū uoces. Est quidem non inficior natalis patrie dulcedo nobis insita. Scio preclarissimos viros:nequaqꝫ huius affectus expertes. Audio apud Liuiū restitutorem urbis ⁊ imperij Camillum quibuslibet sūmis ducibus parē:sese in exilio ardeatino tactū fuisse felici patrij memoria ꝯfitēteꝫ. Audio diomedē apō Uirgiliū:ne suā calidona deoꝝ inuidie ascribētem. audio nasonem suam absentiam nō paucis vbis:sꝫ integro uolumine deplorātē. Cū hoc aūt ⁊ illō scio: pusilli ⁊ inualidi animi esse:ubi honeste uacat cāe: abiectis hijs cōpedib⁹ nō posse cōsurgere. Ingēs est romanoꝝ ⁊ externoꝝ ducum:ingēs quoqꝫ philosophoꝝ copia:qui uel ut bellicam:uel ut ingenij gloriaꝫ cumularēt:vitā in perpetuis peregrinationibus exegerūt. sꝫ qꝛ libentius ꝓfessioni nostre viciniora cōmemoro:ꝑhoꝝ aliquos attingā. Plato relictis athenis:ubi si dici fas est:pro terrestri quodā numine colebať:egyptū primo: deinde italiam circuiuit. At qꝫtus labor hoi sedere solito: sed per

omnes viaꝝ difficultates diſcendi cupiditate pro uehiculo utebaẗ. Eſt ⁊ peregrinatio famoſa democriti: famoſiorqꝫ pythagore. qui ſemel domo egreſſus nunq̃ redijt. ueri flagrãtior amore q̃ p̃rie. luſtrauitqꝫ egyptū ut ait Cicero: perſarum magos adijt: tãtas regiones barbarorū pedibꝰ obiuit: tot maria tranſmiſit. Cuius peregrinationis extremū ſi queriẗ: in italiã ipã uenit: ibiqꝫ reliquū vite egit ⁊ quatuor ibi luſtra cõſumpſit. ubi tũc annuã dñi nr̃i moram: uelut flebile exiliū ⁊ ꝓrſus perditū tẽpus doles. Exꝑgiſcere: exꝑgiſcere obſecro: ⁊ ingeniū tuū excita: vir inſignis: atqꝫ iclinatū animū attolle. Uidebis quãta opinionū nube vulgariū tenearis. dum ille tibi uoces exciderint qs utinã nõ legiſſem. Nõ eſt exiliū qd̓ tu putas: ſed breui labore: fame materia ſempiterne. Hoc tibi ꝑſuadẽ nũc difficile eſt: qui ut video nihil ex̃ Pariſius magnificū aut delectabile ſuſpicaris: ⁊ extra illas agelli tui glebulas qbuſ aium addidiſti. Cū v̓o ad te ipẽ redieris: ⁊ prophanis vulgi rumoribꝰ excluſis: te vnum ꝑcunctari: tibi credere malueris: bene de te ſperare nõ deſinã. Redde mihi collocutorẽ meū: redde mihi priſtinū philippū. me quidẽ tacẽte ueritas perorabit. At modo nõ tecū: ſed cū altero neſcio quo philippi illius hoſte conflictatio mihi iſta ſuſcepta eſt: q̃obrem ſiqd forte liberius dictum legis q̃ blanditiarū noſtri eui moſ habet: ignoſcito. Juuat enim magnifice loqui. ⁊ certe decet: ut quadã ad ciceronẽ ep̃la Brutus ait: aduerſus ignorãtes: qd pro quoqꝫ timẽdū ſit. Ut eni ad exulẽ tuū reuertamur. Uideres hũc aũt auguſtiorẽ ſolito: ⁊ frõte ſiderea ꝑ urbes italicas icedẽtẽ. Videreſ populoꝝ ac p̃ncipū ꝯcurſuſ: ſūmo illū honore ꝓſeqñtiū. Audires plaudẽtiū atqꝫ fauẽtium uoces: eneruati puderet eloquij: neqꝫ iã exulẽ: ſꝫ pacis ⁊ qetis auctorẽ atqꝫ ſuſpicatorẽ reipublice nũcupares ueriore uocabulo. Cū enim inter vngarie ⁊ Sicilie regna ꝓfũdis odioꝝ fõtibꝰ ſcatẽtes belloꝝ cãe: magnã europe p̃tẽ in diſcrimẽ traherẽt: tãto par oneri nemo alter inuẽtꝰ eſt. Hũc romani põtificis iudiciū: hũc ſacri collegij ꝯſẽſum: ſitu tibi miſerum aut penitẽdū cẽſeſ: qd felix fauſtūqꝫ dicturꝰ ſis neſcio. Sꝫ adiuro te ꝑ illã que p̃eſſe debet affectibꝰ rationẽ: qd̓ tu mihi ociū cū hoc negocio: quas mihi delitias cū hijs curis: quã mihi regem cū hijs laboribꝰ cõparabis? Viderit epicureū vulgꝰ qd ꝓnũciet. Ego tã generoſū exercitiū: oibꝰ delitijs oibuſqꝫ uoluptatibꝰ p̃tuleri: quas ſomnꝰ aut ucter aut ambitio p̃ſtare põt. Ois eni virtꝰ: oiſ gloria: ois honeſta delectatio in arduo ſita eſt. ad obſcena deſcẽdimuſ: cõdeſcẽdimꝰ ad honeſta. Noli igiẗ dñi noſtri deplorare fortunã. Exulẽ te potiꝰ credito: ⁊ exiliū tuū geme: qui tã procul a ꝯtẽplãda illiꝰ gl̃ia receſſiſti. Dolerẽ ⁊ ego nũc pariter vicẽ tuã: niſi tu iter eiꝰ miſeratꝰ: tacite qdẽ te felicẽ abũtia iudicareſ. Gaudẽti aũt cõpati: nõ pietatꝭ ſꝫ demẽtie opꝰ eſt. niſi forte miſerari falſo gaudio gaudẽtẽ: ea demū miſericordia ſūma eſt. Ceterū ⁊ ſi tu ante tp̃s imobilis factꝰ es: patere tñ equo aio hũc quẽ tota te mente diligẽ certe ſcio: ibertes moras itineri poſt habuiſſe magnifico. Uirẽs eni etas eſt. corpꝰ ualidū. preclarus ſanguis. altū ingeniū. ardẽs noſcẽdi cupiditas. Hij ſunt ſtimuli qbꝰ ipulſus ⁊ Secanã ⁊ Rhodanū amittere auſus eſt. Neue ſolos p̃hos ꝑegrinatos: atqꝫ hoc obtẽtu hũc regia proſapia ortū ab illoꝝ humanitate ſegregãdū putes: illuſtrioribus exẽplis agam. Quatuor ⁊ viginti annos natꝰ erat Scipio: cū aduerſus q̃tuor ualidiſſimos carthaginenſium exercitꝰ: totidemqꝫ clariſſimos duces: in hiſpanias ꝓfectꝰ eſt. Jnde inumerabilibꝰ victorijs ornatꝰ rediẽs: cū parta laude ꝯtẽtus domi manẽre poſſet: tonãte per italiã hannibale: in africã trãſire maluit: ⁊ ſe inter aſperrima uocãtem maioris ſpem glorie ſecutꝰ eſt: nõ ide diuitias relaturus ſꝫ ſalutẽ patrie: agnomenqꝫ ſibi: qui eni cornelius iuerat redijt africanꝰ. Juit ad troiam Neoptholemus contẽptis aui p̃cibus ac lachrymis. Juit Ulixes per oẽs terras ac maria. ⁊ erat illi domi decrepitꝰ p̃r infans filius: cõiunx adoleſcens ⁊ procis obſeſſa. cū ipſe interea Circeis poculis: Sirenū cãtibus: ciclopum violentia: pelagi mõſtris ac tẽpeſtatibuſ decertaret. Uir erroribꝰ ſuis clarus: calcatis affectibꝰ: neglecto regni ſolio: ⁊ tot pignoribꝰ eſpretis: inter ſillam ⁊ caribdim: iter nigrãtes auerni uertices: ſeneſcere maluit q̃ domi: nullã aliã ob cauſam q̃ ut aliquãdo ſenex doctior in patriam remearet. Et reuera ſi experientia artẽ facit: qd artificioſum: qd ue alta laude dignū ſperare relinquiẗ illi qui paterne domꝰ perpetuus cuſtos fuit? Boni villici eſt in auito rure cõſiſtere: telluris ſue vim boumqꝫ cognoſcere. Cõtra nobilius ⁊ in altū nitẽtius ingenij eſt multas terras ⁊ multoꝝ mores hoium vidiſſe. Veriſſimūqꝫ eſt qd̓ apd̓ Apuleiū legiſti. Non imerito eni iquit p̃ſce poetice diuinꝰ auctor apud graios ſūme prudẽtie virū mõſtrare cupiẽs: multarū ciuitatū obitu: ⁊ uarioꝝ populoꝝ cognitu ſūmas adeptum v̓tutes cecinit. qd̓ poeta quidẽ nr̃ imitatꝰ ſuū Eneã noſti quot urbibus ac littoribꝰ circūducit. Tu dño noſtro cõpateris qꝫ aliquid p̃ter pariſius vidit. Nec itelligis q̃ gratū ſpectaculū illi fuit ingenio oculis cernere: qd̓ cogitatiõe p̃uiderat. Et enim ſi in tuſculano diſputãs Cicero ait. Aliquid aſſequi ſe putãt qui hoſtium ponti viderunt: ⁊ eas anguſtias per q̃s penetrauit ea que eſt noiata argo: qua argiui in eadẽ lecti viri uecti petebant pellem auratã arietis. aut hij qui oceani freta illa viderũt. Europã: libiãqꝫ rapax ubi diuidit vnda. qd ſe hic adeptū putare põt: qui fractas punico aceto italicas alpes vidit. ⁊ ciſalpine gallie letiſſimos atqꝫ latiſſimos cãpos? Libero ꝑmenſus intuitum: Mediolanū urbem egregiã ⁊ a maioribꝰ ueſtris conditam: Brixiãqꝫ ⁊ Veronã ab eiſdẽ ueſtris maioribꝰ poſſeſſa loca proſperit? Jnde petẽs Patauū troici opus anthenoris. hinc Venetoꝝ iter cūctas littoreas mirabilem atqꝫ ꝑmaximã urbẽ. mox cinctū flumibꝰ ⁊ eſtiuis delitijs amenū paruūqꝫ Triuixiū: quã ſibi ſedẽ delegit delectationi nõ tã p̃rie q̃ vndiqꝫ cõuenientiū cõmoditati ꝓſpiciens. Jnde ad cõpeſcẽdos arthoos motꝰ: aquilegiã p̃teruectꝰ alpeſqꝫ noricas trãſgreſſus: longe lateqꝫ germaniam peragrauit. ⁊ illū olim imperij limitẽ danubiū nilo parem: mille ſuperbū fontibꝰ ⁊ horrificis gurgitibꝰ eſtuãtem attigit. Jnde nuper multa reuerſus cū laude: hodierno die minoris corpꝰ antonij ingẽti populi deuotiõe trãſuexit. que vna ſibi apd̓ Patauū longiuſcule more cauſa fuit. cui tranſlationi ego interfui: grauitatis eximie ac cerimoniarū mirator vnus ex plurimis. Craſtino iter iceptū aget. ut ſicut Adriatici fremitū maris vidit: ſic tirenas aſpiciat tempeſtates. Et p̃mo quidẽ fluuioꝝ regẽ

trāſibit eridanū: ⁊ antiqſſimā ciuitatū Rauēnam: poſt Ariminū: mox fanū: inde Peruſiū ꝓualidam urbē. atꝫ iter iacētes alias tādē reꝝ caput ⁊ dn̄az Romam petet: quā qꝛuiꝫ nō viderit temere alias admiraꝛ cuiꝰ urbis aſpectꝰ ut interdū ſpecioſioꝛ foret populi romani foꝛtuna pꝛeſtabat. ut vͦo nunꝗ̄ ſalutatioꝛ Jubileus annus efficiet. Uoces licet exulem: ille mihi videbitur feliciſſimus peregrinus. Jbi apoſtoloꝝ limina ⁊ terram calcabit ſacro martyrum purpuream cruore. Uidebit uel mulieb ꝛi linteo uel in cunctarum eccleſiarum matris parietibus: extantem domini vultus effigiem. Uidebit ubi pꝛofugo petro chꝛiſtus occurrit. ⁊ ſup ꝑdu ram ſilicem eternuʒ gentibus adoranda ueſtigia. Jngredietur in ſancta ſanctoꝝ locellū celeſtis grē plenū. Uaticanum luſtrabit. ⁊ beatis oſſibus extructum Calixti ſpecus. incunabula ⁊ circūciſionē ſaluatoris aſpiciet. ⁊ virginei lactis uaſculum cādore mirabili. Uidebit Agnetis anuluʒ: ⁊ diuinitus extincte libidinis miraculum recognoſcet. Contemplabitur truncum baptiſte caput: ⁊ Laurentij craticulam: ⁊ aduectū aliunde Stephanuʒ vnoꝫ duos cōtentos hoſpitio. Uidebit ubi Pauli fuſo ſanguine dulcis aque fontes eruperint. vnde nato domino fons olei deſcēdit in tyberim. ubi templi pulcherrimi fundamenta: eſtiue niuis inditio iacta ſunt. ⁊ ubi partu virginis templa foꝛtiſſima coꝛruerūt. Cernet lapidem infando Simonis cerebꝛo maculatum. Monſtrabitur ſibi Silueſtri latibulum ⁊ viſio Conſtantini: ⁊ dicta celitus inſanabilis moꝛbi cura. Jnnumerabilia quoꝫ alia: quorum partem idem ego ad Clementem ſextum ſcribens loquaci quondam ſuʒ cōplexus epiſtola. Siquando vͦo a celeſtibus ad terrena deſcendē libuerit: cernet romanoꝝ pꝛīcipū ſtupenda licet collapſa palatia: Scipionū ceſaꝝ ⁊ fabioꝝ domos. videbit ſeptē colles vnius muri ambitu circūcluſos Mirabiꝛ latas vias captiuoꝝ ꝯ agminibus anguſtas ⁊ triūphales arcus ſubactoꝝ quōdā reguʒ ac populoꝝ ſpolijs onuſtos. Capitoliū aſcēdet oium caput arcēꝫ terrarum: ubi olim cella iouis fuerat nunc eſt ara celi. vnde auguſto ceſari puer chꝛiſtus oſtenſus eſt. Hec ille. Tu vͦo quotiēs pꝛata germani ⁊ Genouefe collē ꝯtemplabere: oꝛtū ſolis tibi luſtraſſe videris ⁊ occaſū. opinione tua felix: ſi tn̄ ulla eſt in errore felicitas. Roma aūt digreſſus ille nequid neſcias: per aliā italie regionē etruſcorum urbes inuiſere in aio habet: gelidis ac tepentibus circumfluum fontibus Uiterbium. ⁊ urbem ueterem ꝑrupti ſaxi in uertice ſedenteʒ. Senas ꝑterea ⁊ lupa altrice. ⁊ ſeptem collibꝰ Rome emulā ciuitatē. Romanoꝝ opus ducū floꝛētiaʒ: de qua nihil ad pꝛeſens: ne qui te mihi: me tibi ſuſpectuʒ faciat amoꝛ pꝛie. Jnde ſupato reuerſus apennino: per ſtudioſam trāſire Bononiā: atꝫ huc iterū reuerti cogitat: oium hic legationis ſue ꝑlatoꝝ ſolēne cōcilium acturus. atꝫ ita cū demū Mediolanum repetet: ⁊ ad leuā flectētes tertio trāſiliet appeninū viſurus ⁊ ianuā: nec imerito. Nulla eniʒ aioſioꝛ: nulla hodie uerius reguʒ ciuitas dici poſſet: ſi ciuilis inde concoꝛdia nō abeſſet. Jta per liguſticū ſinum quo nullus amenioꝛ: per cedrinos ac palmiferos ſaltꝰ: per odoriferꝝ atꝫ vndiſonū littus: ad italie finem ueniet in gallias reuerſurus. Nō hec pꝛoperātis tedio affecti ai ſigna ſūt. vides ut menādreo more circūflectiꝛ: quo ⁊ a ꝑlꝛibꝰ locis aductus ſui iucūditas ſentiaꝛ: ⁊ generoſa mēs plurifoꝛmiū rerū recreeꝛ aſpectibus. Habet igiꝛ exul tuus magnam gaudendi materiā: multa ⁊ magna ⁊ memorabilia vidiſſe. ⁊ ubi ꝑclariſſimū nomen ſuum illa que minuere famā ſolet auxiſſe ꝑn̄tia: habet ⁊ quo leteꝛ italia: que iter ꝑn̄tis eui nubila hoc uelut benigno quodā ſidere ſerenata eſt. ⁊ que ab initio reruʒ ut ipſe non ignoras omniū auctoꝝ teſtimonio laudatiſſima terrarum oium ſemꝑ fuit: tantum ꝑconem nr̄a etate: vnde non ſperabat inuenit. Crede enim mihi. mirabere: ubi eū reducē audies de rebus italicis ꝑdicantē. Jtaꝫ ut iam tandē aliqn̄ cōcludā: ſi deſideriū tāti patris egre fero: ſi ſolitudinē tuam ⁊ ſi tu nimio cōtractā animi rubigineʒ lamētaris: poſſum humanis paſſionibꝰ ueniā dare. Si vͦo uel nos illi: uel illū nobis inuides: pꝛoꝛſus ſatyrico dēte moꝛdēdus es: queʒ toꝛqueat aliena letitia. Pꝛoinde quicquid eſt bꝛeue eſt. Eſtas te ꝓxima victorem faciet: reddititura tibi quē nobis eripiet: imaginem tamen illius nulla dies de nr̄is pꝛecoꝛdijs extirpabit. Et quāto putas alacrioꝛ quātoꝫ rerū expericētioꝛ redibit: quāto nō ſolū ceteris ſed etiā ſemetipſo ſublimioꝛ: qui tam multa oculis ſuis viderit: ⁊ urbanitatē gallicā italica condiuerit grauitate. Jn plauſus illō tuuʒ oipotens uertes eloquiū. pudebitꝫ inutiliū querelarū: quaꝝ nulla quidem erat excuſatio: niſi quia vulgari ſermone cōſcripte ſunt. ut intelligi detur nō te in illis tuā ſed vulgi ſecutum eſſe ſentētiam: cuiꝰ tecū depꝛehenſumꝫ iudicium ſemꝑ fui. Tu viue ⁊ uale nr̄i memoꝛ. Salutat te marcus medicus compatriota Uirgilij. Pataui. xv. kal'. Martias.

¶ Ad quēdā eꝑm epl'a exhoꝛtatoria ad ꝑſeuerātiaʒ patientie quam habere oſtendebat ſuꝑ obitu cuiuſdam eius fratris. XLVII.

[i] Ngētē mihi moleſtiā adimit virtꝰ tua. Sicut eni grauiter egrotātibꝰ aſſiſtētē medicū acuē optet igenium. ut. ſ. ex archano pectoris reitegrāde ſaluti argumēta ꝓſiliāt: ſanis aūt coꝛpibꝰ ſeu nullis ſeu plane leuioribꝰ remedijs opꝰ eſt. ſic cū illis accuratiꝰ agiꝛ quos ifregit aut ꝓſtrauit aduerſitas. At qui foꝛtune ſeuictis iſultū foꝛti aio tulerūt qui vulnera ſua ſiccis ocl'is aſpexerūt: ꝯſolatore nō idigēt. Tātū ut in ꝓpoſito leniter admouiſſe ſat: id ſane ꝑteriri non ꝯuenit: ne ignorantes foꝛte qō agūt q̄ʒta ſit laude digniſſimū fiāt glorioſi opis deſertores. Suū itaꝫ v̓tuti ꝑmiū reddēdū eſt. hoc aūt q̄ʒtū ad hoieʒ reddi pōt: ⁊ ab hoie: cui nihil ꝑter calamū foꝛtūa reliquerit qd eſt aliō q̄ʒ gl'ia? De cuiꝰ cōtēptu lʒ multi diſputent: ⁊ uarij ſint ꝑhoꝝ libꝛi: neſcio tn̄ quō uerū ſit qō apō Tulliū legi. Uir eſt qui nō q̄ſi mercedē reꝝ bn̄ geſtaꝝ deſideret gl'iaʒ. laudataꝫ v̓tus ut alter ait creſcit. Et imēſuʒ gl'ia calcar hēt. Que cū ita ſint: magnā mihi ſicut icipiēs dixerā poꝛtionē remiſiſti dū me ex cōſolatoris laudatoris ⁊ miratoris ꝑtes ſuſcipe coegiſti. Cōſolatio ſiqdē: ut in meſti auditoris animū penetret: eget ml'ta v̓boꝝ maieſtate: eget grauibus aioſiſꝫ ſnijs. At v̓tutꝫ teſtimoniū ſimplex ⁊ incultū ſufficit. Nec eni opoꝛtet v̓itatē reꝝ fugacibꝰ adimplere coloribus pꝛeſertim: cum virtus ēt ſi taceatur ab alijs: ipſa ſibi plaudit. ⁊ conſcīētie teſtimonio ꝯtēta alteriꝰ theatri ſtrepitū nō reqrit. Uerā ad te nuꝑ acri rumore perculſus de imatura

morte amantissimi fratris tui. ⁊ q̃ꝫ concussus esset animus tuus: ex mei pectoris anxietate metiebar. nec cogitabã: quosdã ictus inualidis tyronibus fuisse mortiferos: quos miles fortis ⁊ exptus irrisisset multosꝭ quoqꝫ alieni sanguinis effusione perterritos concidisse: cũ tñ hij starẽt de quoꝝ ille pectoribus emanabat: ⁊ aptas uenas ꝓprias itrepidis animis ituerent̃. Venerã itaqꝫ mestus: ⁊ ad bene ualẽtem medicus eger accesserã. Inueni faciẽ tuã inter affectũ debite pietatis ac decorẽ proprie honestatis: fraterne simul cõpassionis ⁊ virilis animi insignia p̃ferentẽ. Utrunqꝫ mihi placuit. Alterum enim mansuetudinẽ: alterũ sapiẽtiã tuã decet. humanũ est in morte suoꝝ pietatis testes lachrymas effundẽ. virile est modũ illisꝭ iponẽ. ⁊ cũ aliquãdiu fluxerint rõnis freno substringẽ. Et vnũ te fecisse: ⁊ aliȯ nõ p̃termisisse: vult⁹ tui habit⁹ designabat. Accesserunt ⁊ v̇ba maximoꝝ plena sensuum: ex quibus ego qui cõsolandi ꝓposito aduenerã nõ tam tibi opam meã necessariã cognoui: q̃ꝫ ipse solamen curis meis elicui. Nihil ergo ꝯsolãtis i morẽ locuturus: laudo: ꝓbo: admiror ⁊ stupeo magnitudinẽ animi tui. Fratrẽ optimũ amisisti. imo v̇o nõ amisisti: sed in p̃riam p̃misisti: ad quã tibi quoqꝫ ueniendũ est. Sꝫ loquamur ut vulgus nõ sentiam⁹ ut vulgus. Fratrem amisisti. Nõ amisisses nisi foret ille mortalis. Querela est igit̃ nõ de vni⁹ hois morte: sed de mortalitate nature: que nos ea lege itroduxit in hãc vitaꝫ ut ingrederemur ad p̃mum reuocationis imperiũ. At reuocauit ante tp̃s: ⁊ precipiti edicto fecisse videt̃ iniuriaꝫ. Nullũ hic p̃finitũ tp̃s Sine termino debitores sum⁹. Si essem⁹ in diem obligati: possem⁹ utiqꝫ differre: tergiuersari: ⁊ exactricis auaritiã culpare. Nũc de celeritate cõqueri nõ possum⁹ q̃si ante diẽ repetat: qȯ statim ut accipimus debuim⁹. Sed poterat ulteri⁹ viuẽ. Poterat ⁊ citi⁹ mori. poteratqꝫ aliter mori. Et q̃ꝫq̃ꝫ honesto viro nulla possit mors ihonesta contingere: poterat tñ durius mori. Iste v̇o sic vixit: sic mortuus est: ut deo grãs agẽ debeas: ⁊ ꝙ talem dedit: ⁊ ꝙ taliter abstulit. Et si facta reꝝ humanaꝝ ac uarietatẽ casuuꝫ recognoscas quos expimur assidue non solũ nõ lugebis: sed fortassis ẽt gaudebis extinctum. Sepe eni mors hoiuꝫ labores p̃ñtis vite intercipit: sepe p̃occupat. Quis anxietates ⁊ sollicitudines hui⁹ mundi. qs miserias. qs erumnas ⁊ tot contumelias fortune. qs aie corpisqꝫ picula: ⁊ in utrunqꝫ ius habẽtium morboꝝ turbas enumeret? Quib⁹ ⁊ si nõ tam semp p̃mimur semp tñ subiacerim⁹ donec nos ab eorũ ptãte: supma dies exemerit. Ab hijs oĩb⁹ itaqꝫ frater tuus bñficio item pestiue mortis imunis est. In hoc enim pater benignissime fallimur: ⁊ nimis vulgariter erramus: ꝙ morientes dicim⁹ a cõmodis vite hui⁹ abduci: qui tñ si alti⁹ ꝯsiderẽt ab inumerabilibus malis morte discedũt. qȯ facile possem ⁊ auc̃tib⁹ ⁊ rõnib⁹ ⁊ exẽplis oñdere: nisi dubitarẽ: ne id nõ caperet eplarisꝭ angustia. Iã ergo felix adolescẽs ista non metuit. Euasit eniꝫ hinc: ⁊ modicũ discessit a nobis. talem sui nois odorẽ post se linquẽs: ut non parua dulcedine memorãtiũ sẽsus ⁊ corda p̱mulceat. Ad hoc inget quispiã dolem⁹ ꝙ bonũ nobis ⁊ egregiũ virũ mors eripuit. [illegible]aus enim defũctoꝝ quadaꝫ dãni memoria lachrymas viuẽtib⁹ excutit ⁊ incõsolabilẽ gemituꝫ parit irreparabilis iactura. Nõ sum nescius hec a plerisqꝫ dici solẽ. Ego aũt ut viua uoce tecum dixisse memini longe aliter extimo. Ducebat̃ ad suppliciuꝫ Socrates: eoqꝫ aio ibat ad mortem quo steterat semp in vita. magno qdeꝫ ⁊ erecto: ⁊ qui fortune iuguꝫ ferre nõ noscet. let⁹ ꝙ tyrãnoruꝫ man⁹ q̃s viuẽdo desperaverat: moriẽdo relinqueret. Hũc tali ꝯstãtia uadẽteꝫ uxor multũ dispariter affecta sequebat̃ illachrymans ⁊ muliebriter igemiscẽs. Audiebat̃ iter cetera feminei ullulat⁹ cõmiseratio frequẽs viri: ꝙ is iust⁹ atqꝫ inocẽs moreret̃. Quã ille reuerberãs: ⁊ in uxorẽ v̇sus. Quid ergo inquit. An tu sati⁹ putabas nocẽtẽ atqꝫ iniustũ mori? Facete nimis ⁊ elegãter: ut reliqua. Ego ut vñ discesserã reuertar: a plimorũ opinionib⁹ auersusꝭ: sic cẽseo lugẽdã esse maloꝝ mortẽ: que aiam simul ⁊ corp⁹ interimit. Utraqꝫ bonoꝝ exitus ad letiora traduxerit. nisi forte fratris tui mors oino acerbior visa est: ꝙ cũ ꝓcul a finibus patrijs iuasit. Sed nõ simus usqꝫ adeo rerum ignari. Scim⁹ a poeta uerissime dictum eẽ ꝙ oẽ solũ forti p̃ria est. Et tñ hoc uero: ueri⁹ est qȯ ait apl's. Nõ habem⁹ hic manentẽ ciuitatẽ sꝫ aliã inquirimus. Hec aũt p̃ma facie sibi vident̃ aduersa. sed nõ sunt. Quisqꝫ enim pro aduersitate loquentiũ: satis breuiter qȯ sentiebat expressit. ⁊ q̃ꝫuis aliter atqꝫ aliter uterqꝫ tñ uere. Si poetã sequeris: non potuit frater tuus extra patriã suam mori. At si credis apl'o. oẽs extra patriam morimur: ut sic tandẽ in p̃riam reuertamur. Et sane utrãuis sententiã elegeris nil prorsus iuenies: cur de fatalis ꝯone distãtia cõquueraris. Det̃ fortasse viuẽtibus: ut qbusdaꝫ seu honestis affectibus seu turpibus inducti locuꝫ vnũ alteri p̃ferẽdũ esse contẽdant. morientium certe nihil interest: ubi potissimum moriãtur. Et sicui cõtrariuꝫ videtur: sciat se nutricis ⁊ muliercularum erroríb⁹ imbutũ: aliter sentire q̃ꝫ fas est. Interrogat⁹ philosophus ubi sepeliri mallet. nihil sua iteresse rñdit. Undiqꝫ enim ad iferos tantũdem vie est. Nos quib⁹ ascẽdens christus: in celũ ascẽdẽdi per eius uestigia reliquit exemplũ. dicamus aliter. Quid refert vtrũ in italia an in gallijs an in hyspanie finibus an indici an in rubri maris littoribus iaceamus? Undiqꝫ enim ad celum tantundẽ vie est. Illa nobis via calcanda est: arta quidẽ ⁊ difficilis sed ducẽ habemus quẽ sequẽtes aberrare nõ possum⁹. Si ad illam viaꝫ expectamus quid ad nos pertinet ubi potius hanc corporuꝫ sarcinã deponamus? nisi suspicari liceat difficiliorem futuram esse lõge iacentiũ corporuꝫ reassumptionẽ in die nouissimo? Sꝫ hec religiosissima ⁊ uere tali digna filio non timebat: que moriẽsꝭ ordinãsqꝫ de sepl'chro. Ponite ait hoc corpus ubicũqꝫ. Nihil uos ei⁹ cura ꝯturbet. Interrogataqꝫ. nũquid nõ ꝓcul a p̃ria mortem formidaret. vide quid rñdit. Nihil inquit est lõge deo. neqꝫ timẽdũ est ne ille non agnoscat in fine seculi: vñ me resuscitet. Hec mulier illa catholica. Nos qui ⁊ catholici sumus ⁊ viros pollicemur: nũquid muliebri⁹ sentiemus? Lõge sit a mentibus nostrisꝭ hec amentia. Sed scio quid acerrime lugeãt superstites in mortib⁹ amicorũ: ꝙ videlicet eos nunq̃ꝫ reuisuri sunt q̃s sũmo amore dilexerũt. Paganoruꝫ sit ista credulitasꝭ: eaqꝫ non oiuꝫ: sꝫ eoꝝ tñ qui aias putãt cũ corpibus iterire. Certe ait Tullius: queꝫ paganuꝫ fuisse sicut notissimum ita dolendum est: credens animam immortalem: ⁊ gl'iosis spiritib⁹

post hanc vitam celeste habitaculum patere: non
hoc opinabatur. Nunq̃ eniꝫ Marcū Catonē illū
senem induceret in eo libro cui īscribitur: cato ma-
ior sperantem ⁊ uerbis talibus utentem. O precla
rum diem: cum ad illud diuinorum animoꝝ conci
lium cetumq; proficiscar. cūq; ex hac hominū tur
ba ⁊ colluuione discedam. Proficiscar enim nō so
lum ad eos viros: quos noui ⁊ vidi: sed ad eos etiā
de quibus audiui ⁊ legi ⁊ ipse scripsi. Hec ⁊ his si-
milia que apud Ciceroneꝫ Cato loquitur. satis qd
uterq; crederet testantur. Illi tamen uerumq; cre-
diderunt quorum magna ex parte spes inanes ac
fallaces fuerant. Nobis ab illo qui ⁊ falli nō po-
test ⁊ fallere non nouit: spes certa prestatur: illuc
tandem quo fratrem tuum translatum esse confidi
mus: uenturos. Sed quid interim faciam dixerit
aliquis? Desiderio torqueor: amore lāgueo: auidi
tate crucior fratrem meū reuidendi. Quid facias
aliud: nisi quod facere solent: qui casu aliquo a per
sonis charissimis auelluntur? Memoriaꝫ retinēt.
⁊ absentium imagineꝫ profunda mente custodiūt.
Illos amant. de illis loquuntur. illis prosperum
iter contingere deprecantur. Idem fac. ⁊ certus
sum fecisti. fratrem tuum in ea parte cordis abscō
de: vnde cum nulla pellat obliuio. Illum dilige se-
pultum: ut viuentem dilexisti: uel etiam multo ue-
hementius. Illum coge sepius ad te reuerti com-
memoratione pia simul ac frequenti. Precare ut
faustum sibi contingat iter: ⁊ calcatis perfidi ho-
stis insidijs: uelox ei sit in patriam ⁊ expedita re-
gressio. Neq; enim hec aut pr̄ia nostra est: aut fue-
rat sua. in qua ⁊ nos peregrinamur: ⁊ non irritis
uotis expectamus ad meliora properandum. Exi
lium est hoc. ipse in patriam profectus est. Orem⁹
ut sospes ⁊ sine labore perueniat. Hoc illi prodesse
poterit: hoc dum agimus: pium obsequij gen⁹ est:
pro defunctis orare. Lachryme autem sunt arma
mulierum. Uiros non decent: nisi moderatissime
forsan atq; rarissime. Alioquin ⁊ fundentibus eas
officiunt. ⁊ illis non proficiunt quorum amore fun
duntur. Sed quibus etiam nunc desiderij stimu-
lis urgeris? Cogita id diuturnum esse non posse.
Breuis est enim hominum vita. ut ⁊ si ad nos non
sit ille reuersurus: nos tamen ad illum oporteat ce
leriter proficisci. Omnia autem breuia ut ait Cice
ro: tollerabilia esse debent etiam si mala sint. Fra-
ter tu⁹ ereptus est mille laboribus. ⁊ uerisimiliter
speratur ad eternam gloriaꝫ peruenisse. aut de pro
ximo peruenturuꝫ. Nos in seculi fluitantis agone
remansimus. Quamobreꝫ siquis propter seipsuꝫ
qd̄ relict⁹ est deflet. videat ne merito possit audire
tullianum illud. Suis incommodis grauiter angi
non amicum sed seipsum amantis est. Si autē pro
pter illum. uerendum est ut idem ait ne videatur
potius inuidi q̃ amici. hec non tam ad informatio
nem q̃ ad gloriam tuam retuli. Quoniam sicut in
ceperam gratias consolatori eterno tu externa cō-
solatione non indiges. Q̃q̃ quid etiaꝫ indigenti cō
ferre potuissent hee litterule raptiꝫ de scatebris ex
presse tam sterilis ⁊ arescentis ingenij? Superua-
cuum est itaq; deinceps illorum exempla subtexe
re: qui suorum mortem fortiter tulisse commemo-
rantur. Et tamen intelligas: quorum te numeris
ascribo: tantoq; fretus comitatu hereas incepto:
quantum memoria complecti potuero. Pauci enī
libelli me in hanc solitudineꝫ sunt secuti: aliqua no
biliora exempla ex omni copia uetustatis interse-
ram. Emilius paulus vir amplissimus: ⁊ sue eta-
tis ac patrie summū decus: ex quatuor filijs quos
habebat: duos extra familiam in adoptioneꝫ alijs
dando ipse sibi abstulit. duos reliquos intra quin-
q; dierum spacium mors rapuit. Ipse tamen orbi-
tatem suam tam excelso animo pertulit: ut prodi-
ret in publicū. ubi audienti populo romano: casum
sui tam magnifice consolatus est: ut magis metue-
re: ne queꝫ dolor ille fregisset: q̃ ipse fractus esse vi
deretur. Ex quo non minorem: iudice me: gloriam
cepit: q̃ ex triumpho quem illis diebus speciosissi
mū egerat. Per illū enī macedonie. per hunc mor
tis ac fortune victor apparuit. Pericles athenien-
sium dux intra quatuor dies duobus filijs orbat⁹:
non solum non ingemuit: sed nec priorē frontis ha
bitum mutauit. Cato senior ille cuius supra men-
tionem habui: quantuꝫ laudetur ab omnibus: nul
lus ignorat: qui modo uel tenuiter norit historias.
Ac quod maius est sine ulla historiaruꝫ notitia sic
apud cunctos iampridē huius nominis fama per
crebuit: ut eo audito vix quicq̃ ad sapientie sum-
mam adici posse videatur. Ita fit ut non magis ue
terum iudicio: q̃ modernoruꝫ vnanimi consensu:
Cato sapientissimus habeatur. At qui inter precla
ra hominis illius nihil singularius admiramur: q̃
ꝙ mortem filij optimi viri modestissime dicitur tu
lisse. Xenophon filij morte nunciata sacrificiuꝫ cui
tunc intererat non omisit. coronā tm̄ quam capite
gestabat deposuit. Mox interrogans diligentius
atq; audiens: ꝙ strenue pugnando cecidisset: coro
nam capiti reposuit. ut ostenderet de cuiusq̃ mor
te non dolendum: nisi turpiter ⁊ ignaue morientis
quo metu: uerisimile est virum sapientem ⁊ uere so
craticum: ad primum nuncij relatuꝫ deposuisse co-
ronam. Anaxagoras philosophus: cuidā sibi mor
tem filij nuncianti. Nihil inquit nouum aut inex-
pectatum audio. Ego v̍o cum sim mortalis: scie-
bam ex me genitum esse mortalem. O uere constā
tem aīum ⁊ prorsus philosophicum rn̄suꝫ. Quam
multi sunt etiam ex medio grege philosophorū: ut
quos eiusdem professionis titulum delectat: qui ⁊
si nature conditionem amplecti simularent: tamen
peruersuꝫ moriendi ordinem taciti non tulissent?
Anaxagore v̍o nihil inopinatū contigere poterat.
Cogitabat enim ille vir tantus quod est apud Se
necam. Omnia esse mortalia ⁊ incerta: lege morta
lium. Ideoq; quod alio quodam loco ait idem. qc
quid euenisset: responsurus fuerat: sciebam. Mul
ta nunc pater optime: constantie similis exempla
se offerunt: sed epistole modus plura non recipit.
Finem igitur imponam. Et si cui forsan patientia
tua ab hijs laudatissimis actibuꝫ aliena videbitur.
propterea ꝙ tu non filium perdideris sed fratreꝫ.
equo animo patiar: vnumquēq; sentire quod opi-
nio sua fert. Ego quidem in meipso alterum casuꝫ
dumtaxat expertus sum. filij amissionem non no-
ui. ac fraterne necis vulnus excepi. De hoc certi-
us loqui possum. Nihil itaq; contendo. neq; luct⁹
inuicem confero. Sed illud scio: sepe facilius amis
sum filium restaurari posse q̃ fratreꝫ. Christus cu
stodiat ⁊ consoletur uos: ⁊ ad maiora ꝓmoueat.

¶ Franciscus petrarcha clericus uester
recommendationem suiipsius.

¶ Versus domini Francisci petrarche missi ad dñm Philippū patriarcham hierosolymitanū. ⁊ postea Romane ecclesie cardinalem. XLVIII.

Exul ab italia furijs ciuilibus actus
Huc subij. partimq; uolēs partimq; coactꝰ.
Hic nemꝰ: hic amnes: & ocia ruris ameni
Sed fidi comites absūt vultusq; sereni.
Hoc iuuat. hoc cruciat. nihil illis dulce remotis:
Gratulor at licuisse locis insistere notis.
Hic puer hic iuuenis. hic sit mea senior etas:
Nam res fama nouas properat nisi pandere letas.
Rure tuo statui que restant tempora vite:
Degere. nec bellis nec tristi turbida lite.
Hic patrie tellus. presul uenerande philippe:
Hic mihi mons elicon: hic sit mihi fons aganippe.
Hic profugas fessasq; dedi requiescere musas:
Et tibi nobiscū locus est: nisi forte recusas.
Sic tibi curarum ferias prestare libelli:
Ac mihi pestiferi poterunt obliuia belli.
Hic tibi parthonope. dulcis mihi reddita parma:
Quas non insidie quatiant. nec clamor ad arma.
Diuitie placeant alijs. mihi vita quieta:
Huic rex. illi quies. mihi sufficit esse poeta:
Nec rarum nomen. ne sit noua fama pudori:
Tu requiem lasso: nunq; ne parabis honori?
Is redis attrita pelagijs sulcante carina
Nonne vides mortis q; sit metuēda ruina?
Nonne vides aule que sint discrimina dure?
Quam fauor ambiguus? quot circū limina cure?
Consulo fige pedem: miseriq; pericula mundi:
Effuge: dum uenti tenent tua uela secundi.
Hic mihi crede pater tranquilla in pace manebis:
Ad tua te reuoco quod postulat usus: habebis
Cura superuacui trepidis linquantur auaris:
Dulce nitens aurum laqueis cor nectit amaris
Non muros aulea tegent: sed corpora uestis:
Et cibus alter erit stomachi. non fercula pestis
Non thorus ordinibꝰ surget scandendus eburnis
Membra sed accipiet rebus quassata diurnis.
Non tibi sollicito splendebit purpura lecto:
Nec niueus thalamus fulgebit marmore secto.
Non gemmas ostrumq; premes. sed leta virenti:
Gramine sed fluuio circundata prata recenti.
Videris ipse tamē de te: cui celitus almum
Contigit ingenium. fragilem subducere scalmum.
Nā mens certa mihi monet. hora nouissima mortis
Ne nimis alta petam: modicis ditissimis ortis.
Hijs tamen ignaui superant monimenta coloni:
Et senio conuulsa petunt arbusta reponi.
Ut cum tempus mortis erit ad iuuenilia leuum
Nostra sit hic requies. si tantum tenditur euum.
Umbra ex pomiferis ueniet gratissima ramis:
Dum curuos scopulos vncis scrutabimur hamis.
Cetera clausa quidem uallis prestabit abunde:
Persica: mala: pira: mense decus adde secunde.
Tu precor ista tuos iubeas perquirere: nec te.
Arma parum ualide pigeat conferre senecte.
Hec tibi per siluas scripsit dignissime presul:
Ille tuus forge: dicam peregrinus an exul?

¶ Franciscus uester recōmendationē humilem ⁊ deuotā.

¶ Honorabili ⁊ isigni viro dño Frācisco bruni: secretario dñi nři pape: amico optimo. XLIX.

Epistolā tuā: aplicis lřis insertam: nō tātū letus ut soleo: sed solito letior vidi. Grauibus enim me curis explicuit. Nam ne quid te nō actuū mō: sed cogitatuū meorum lateat: suspicari fateor: nōdū quidē plene cepam: sed iā incipe meditabar te mei oblitū. non qr id nature tue seu moribꝰ conueniret: sed fortune prosperitas certe: que nunq; tanta tibi esse pōt q̄tā cupio: obliuionem amicitiarum parere solita: parumper mihi eē incipiebat annuo iam suspecta silentio. Fecisti optime: qui me hoc labore animi liberasti. Quieui ilico lecta excusatione tua: quam prius ex ore amici preuenientis audieram. Sed magna apud me est: calamo tuo fides. Ad rem uenio. Sanctissimus dominꝰ noster mihi scribere dignatus est. ⁊ quid scribat nosti. litteras enim tu dictasti: filius tuus qui ⁊ meus est filius nisi fallor: scripsit. Litteris tanti patris reuerenti metu: sed non sine quadam fiducia concepta: non de ullis meritis meis: sed de sola ipsiꝰ ⁊ olim ⁊ nūc maxie cognita mihi humanitate: rñdeo. qd nō dico. tu qui suas dictasti lřas meas leges. Permisi mihi paulo liberiꝰ euagari: q; cōsiderata ipsiꝰ magnitudine debuissem. sed humanitatē solā ⁊ clemētiā cogitaui. Ne tñ nimiū multiloquio iportunus fierē frenaui ipetū. ⁊ in finē remisi eū ad has tuas lřas ut videbis. Sūma aūt hec est. Ego frater siquid mihi ad vitam vnius canonici deesse dicā: mētiar. Sz si dixero me plures habere notos: ⁊ plura idē grauamina q; totū fere caplm cuiꝰ ego ps sum: forte nō mētiar. Que an declinari ulla arte ualeāt ignoro. Sepe certe tētanti: nunq; hactenus successit. Unde mihi nō exiguus vite labor. ⁊ q̄uis forsitā gl'iosa: tñ haud dubie tediosa perplexitas. Si queras: nū quod restat trāsire possim: ut nunc usq; transiui. possum plane. sed haud q̄q; facilius q; olim: imo vo difficiliꝰ: qꝛ ⁊ sarcina indies augetur: ⁊ vires minuunt. habeo hic pbendā que mihi panē ⁊ vinū dat: nō solū ad utēdum sed ēt ad uēdendū. Residentia mihi aliqd ualeret. sz ego urbes uti ergastula fugio. ⁊ magis eligo solitario in rure: si oporteat esurire: q; in urbibꝰ abundare. q;uis nulla fuga: nulle me latebre a concursu protegāt. hēo famulos: sine qbꝰ utinā viuē possem aut scirē. hēo equos. qñ pauciores duos saltē. ⁊ ut sileam que sunt historie longioris: soleo habē scriptores quinq; uel sex. hēo tres ad pñs. ⁊ ne pl'es habeam causa est: qr nō ieniuntur scriptores sed pictores utinā nō inepti. Habeo vnū presbyterum uenerabilē virū: qui dū in ecclesia sua assiduus mecum est. cū quo sepe ubi solus prandere disposui: ecce subito e transuerso conuiuarum acies uel cibo pascēda ul' fabulis. vitari enim prorsus nequit: ne uel supbior appaream uel auarior q; sum. Sic me deus amet: ut nonnunq; spectare mihi videor illos penolopeos homericos procatores: nisi qꝛ hostes illi fuerāt: hij aūt sunt amici. Exonero animum loquēdo tecum: imo mecū. ⁊ ideo te tādiu hoc iutili sermone occupo. quando autem de me frater hec crederes? Et totū hoc mihi facit leuitas mea: que me nāliter vulgo abstractum in commune restituit. Cupio preterea ⁊ dispono deo dante: non templum marti q;tū nusq; esset: ut Julius cesar. sed vnum hic paruū oratorium beate virgini extruere. Jamq; opus aggredior si deberem libellos meos pignorare uel uendere. Et si ad opusculum hoc explēdū: christꝰ mihi vitā ⁊ facultatē dederit: statim si uenire ipe nō possim sicut nō posse arbitror defectꝰ viribꝰ corporis

famulū vnū ad dnm meū sabineň. ⁊ ad te mittaȝ: ad retentandum istic: ꝙ olim me frustra uoluisse ⁊ ipse scit: ⁊ tu etiam non ignoras. Hec amice curaꝝ mearū pars millesima est. Si hijs ergo atqȝ alijs: ⁊ quid mihi a pdecessore suo promissuȝ erat ut nostri: dominus noster quieti mee consulere dignaret non tenetur fateor indigno ⁊ immerito. nisi ad imitationem forsan illius: cuius vicem gerit: qui multa bona quotidie cōfert imeritis ⁊ indignis. Et si quidē hoc uelit: ut littere eius indicant: pōt pfacile pfecto vno uerbo. Nullus eni dominorū tā facile pōt benefacere quib⁹ vult: ꝙ̄ roman⁹ pōtifex. Qui si forte mihi facē uellet ꝑȝ suā cōdecentiā: qd dixisse fert Alexāder macedo: multū eēt aut nimiū. Si vo ꝑm meā isufficiētiā: nihil esset aut modicū. Tēperet hec igiť ut sibi videbiť. Siue eni multū faciat siue nihil siue modicū: contētabor. qn tu potius. Dicat aliqs. Pete qd videť: quādo paratū habes animū largiētis. Hoc amice non possum triplici ratione. Primū nēpe quid petam prorsus nescio: sicut ille qui raro vnq̄ de talib⁹ cogitaui. Omnia fere vitia mihi obijci uľ ab amico patiar uľ ab hoste dū dolus malus: dūqȝ ambitio sequestrenť. Deinde: esto ꝙ amicoꝝ idagine aliqd qd peterē inuenirem: ante tñ ꝙ̄ nūci⁹ meus ad pedes apľicos peruniret: eēt de facili idipsuȝ petitū ab alio ⁊ cōcessuȝ. Non est enim ut opinor dñs nr̄ in illa duritie qua fuerūt aliqui in dieb⁹ nr̄is: negare oia pati: dū non nisi pfectis viris dare aliquid uolūt: qd si fiat: aut oia bñficia uacabūt: aut paucissimis omnia cōferētur: tam rara est humana pfectio. Postremo fieri posset: ut aliqd peterem qd eidē dño non placeret: sed ꝑpter incōparabilē benignitatem suā: supplicationib⁹ meis cōdescēderet. qd ego nullo mō uelleȝ habere aliqd ꝙ̄uis magnificū ⁊ mihi utile: qd sibi nō penit⁹ gratuȝ eēt. Quid fiet igiť. Dicaȝ tibi. Si uoluntas dñi est qualis videť esse: ipse sit ⁊ benefactor ⁊ consultor. nec mireť id sibi dici: qd felicis recordationis dño Clemēti patruo suo dixi. Cū eniȝ sui grā officiū quod tu nūc idustrie geris mihi obtulisset: qd me nolēte tūc habuit magister Franciscus de neapoli. ⁊ deinde me sepe lȝ idignū epm facere uoluisset: ⁊ ego indignātib⁹ dñis ⁊ amicis ꝓtinue recusasseȝ: ultimo mihi dixit. Pete qd vis ⁊ faciā tibi. Cui ego rñdi. Si bene facere mihi vultis: nō solū bñficentia sed electio pater sanctissime urā sit. Uos scitis optime quāti me facitis: qn aliquid petente alio: uel quōlibet ad notitiam urām uenit: qd me dignū videať. mei si placet memoriā babetote. qd ipse se facturū clementissime repromisit. ⁊ fecisset nō dubito: nisi eū mors multiſ ⁊ inter alios mihi damnosa pueniisset. Ita ergo mihi expedit ut dñs noster faciat si mihi aliqd vult facē. Naȝ si expectať: ut ego senex nūc sollicit⁹ sim petitor ꝙ iuuenis nunq̄ fui: actū est: nil penit⁹ vnq̄ fiet. In hoc sane dñi mei Sabineň. interuentio ⁊ tua sedulitas efficacissima erit. ⁊ neutrā defuturam certe spero. Alios ibi nō habeo. Nā quos babui: uel defuncti uel alienati sunt. Solus ipse dñs sabineň. trib⁹ ⁊ triginta annis in eodē ꝑposito erga me māsit. nec ulla vnq̄: siue ꝑpter occupationes eius iextimabiles: siue ꝑpter silentiū meū: siue ꝑpter abscessuȝ suum: facta mutatio est: nisi de bono semp in melius. Secum de hijs ergo delibera. ⁊ ipm ad oia fidenter require. Aium eius ad me vbis ut puto tibi cognitū: factis animi testib⁹ recognosces. Ego enim sibi breuiter scribā. ⁊ euȝ quoqȝ ad has litteras remittā: ne minutias ⁊ fabellas meas sepe repetam. De quibus scis ꝙ nunq̄ tibi aliquid scripsi: neqȝ nunc quidem fueram scripturus: nisi q: sic res poscere visa est. Et nunc frater habes totam hanc historiam necessariam potius ꝙ̄ iucūdam: si vnū ad didero quod posset forsan in colloquiū uenire. Nā si roger in hūc modū: ꝙ̄uis nominatim nescias qd petēduȝ sit: cuius generis tamē beneficia optares edicito. dicam qd apud Ciceronē cotta. omnibus fere inquit in reb⁹ quid nō sit citius ꝙ̄ quid sit dixerim. Prelaturā itaqȝ nullam uolo nec uolui quidē vnq̄: similiter nec bñficiū curatū quodcūqȝ ꝙ̄uis opulētissimū. Satis est mihi vnius anime mee cura: atqȝ utinaȝ illi vni sufficiam. De reliquo faciat dominus noster ut sibi placuerit. ut vnum sciat: ꝙ siue mihi ꝑuideat siue non: seruus suus suȝ: ꝙ̄uis ad nihil utilis at fidelis salteȝ: meqȝ suis iussis obnoxiuȝ fateor. ⁊ suis olim alloquijs: ⁊ nūc suis litteris insigniter honoratū. ita ut sibi nō iaȝ sua liberalitate deuotior: sed obligatior fieri possiȝ. Illud quoqȝ sibi psuadeat. ꝙ siqd mihi ꝓtulerit: idipm cito alteri conferre poterit. Ego eniȝ iam delibor: ⁊ ut extimo tempus mee resolutiōis instat. Heu mihi misero. quia que sequunť dicere nō possuȝ. Certe ego frater: preter naturalem vite legeȝ: que non est aliud ꝙ̄ cursus ad mortem breuis ⁊ lubric⁹: sentio me indies ultra etiam etatis exigentiam rapi: ⁊ uehementer imminui: atqȝ vmbre in morem euanescere. De quo miror quidē: quia non ita vixi nisi fallor: ut id adhuc mihi deberet accidere. sed deo teste non doleo. ⁊ si pro peccatis meis accidit ualde etiam gaudeo. Ita enim dudum me adeo poposcisse bis in deuotiuncula quadā memini: hijs uerbis. Fiat mihi thalamus meus purgatoriū meum ⁊ lectulus meus lachrymarum conscius mearū. ⁊ in corpore meo doleaȝ: ꝑusꝙ̄ preceps corruam in tartara. Et iterum. Sit mihi pars purgationis labor meus: quo hic per singulos dies exerceor. Reliquuȝ in hac vita ⁊ in hijs mēbris exige: ꝑusꝙ̄ ueniat tēpus egestatis. Si quod bis petij semel assequor: bñ habet. Tu viue feliciter mei memor. ⁊ uale. Arqde iter colles euganeos. in vigilia pētheč.

Franciscus tuus.

Ad episcopum cauallicen̄. scribit eidem de tribus exenijs sibi missis. L.

Tria tibi ueniunt pater multuȝ diuersa munuscula. Unicus auro nitens piscis: ⁊ squamis maculatus argēteis. torrentinaȝ alij: turturam quidaȝ uocant. Gratius tamen fuerit saporem nosce: ꝙ̄ nomē. hunc hospitis mei filius seruus tuus: in hijs hodie lucidissimis vndis cepit. Itē pinguis anas ameni dudū fontis incola. Cui aduersus raraȝ indolem egregij canis: nec liberas aer vias: nec tutas fluuius latebras dedit. nec natāti fuga patuit: nec uolāti. Ad hec epľa quedā recens: quā in rure tuo nup hamo debilis ingenij: inter animi mei fluctus ⁊ rerum scopulos: ipse quoqȝ piscatus sum. Cetera tamē ita ueniūt: ut apd te maneant. hec uenit ut redeat. Neqȝ diutius ꝙ̄ ut oculos tuos semel impleuerit: tecuȝ sit. Scis caȝ? quia ueritas odium parit. Quod si iam tunc tempore Terentij uerum erat: quid hodie arbitraris? Perlege ergo si libet: atqȝ secretius: ac remitte

donec sciam⁹ qd mūdo de⁹ aut fortuna parauerit. Tūc cōsultabim⁹ qd huic fiat. an danda sit flāmis: an sororib⁹ ascribēda. Interim scito: ꝛ huic fidē me tire meā: nullis me oculis hāc alijs ostēsurus fuisse q̄ꝫ tuis. Uale dec⁹ meū. Ad fontez sorgie. xix. kal. ianuarij: silētio noctꝫ itēpeste. ℭ F. uř recōmēdatꝫ.

ℭ Ad eundem epm Cauallicen̄. LI.

f I quicqd mea mēs cogitādo ꝯcipit: scribēdo parturiat: ingēs digitꝫ meis oculisq́ꝫ tuis opus exorit. Qḋ ꝛ si ualde aggredi cupiam pr̄ amabilis tp̄s uetat. Ita distrahor icertis affectib⁹: ꝛ dū necessitati pareo: desiderio obluctor. Sꝫ bn̄ hēt. qcqd scripturus fuerā tacito me luculēter intelliges. Nosti aium ubi cogitationū actuum q́ꝫ nr̄oꝝ radix fixa est. Uñ fit: ut que ex illo ꝓdeūt ignorare nō possis. Familiariter olim tibi nisi fallor: studiorum finis ꝛ uotorum meoꝝ itellecta modestia est. Utor enim fidēter hoc noie nō supbe: cōscius sue humilioris originis: ꝙ vñ modicuꝫ ide ꝛ modestia dicit̄: ꝛ a modo nomine utrūq́ꝫ descēdit. Que cū ita sint: cogita pr̄ indulgētissime qd uelim. Nullis ariolis: nullo opus interp̄te. ne ipso qdē uł mee uel aliene uocis oraculo. Int⁹ ad aurē cordis tui clamat aius meus. ꝛ nr̄ nihilomin⁹ socrates nō tacebit. q̄ꝫ improba cōcupia. ꝛ si ꝓbe noueris: certius tn̄ nūc ex amici colloquio pēsabis. Tu autē pr̄ apḋ cōem dn̄m in quo spei anchora: ꝛ qḋ ꝓprie titulo suo cōuenit: rerū nostrarū cardo cōsistit: p̄ces meas si fauorē merētur adiuua. Si min⁹ excusa. Ut eni magister amoꝝ ait. Quid deceat nō videt ullus amās. Amo ego uos. ita me ille amet: in cui⁹ amore sūma felicitas est sita. Amo inq̄ꝫ ꝛ ueneror: ur̄amq́ꝫ p̄ntiaꝫ eximijs p̄cordijs cōcupisco. Itaq́ꝫ dū uoto meo obsequor: uestra forsan fastidia non aduerto. Siqd iportuni⁹ agit̄: hoc me precor absoluat. Intēsi eni affect⁹ regi nesciūt: frenum mordēt. Epistolaꝫ illi inscriptā q̄ꝫuis longiusculā: plura tn̄ uolētis dicere: ai nūciā: efficacissima uocis tue auctoritate cōfirma. interp̄tare. iustifica. Paucis eni ꝟsiculis sūmam tibi mee mētis appropio. Presta te mihi: ne frustra preoptauerim qḋ hoiuꝫ magna ps metuit silentiū. solitudinē. paupertatē. Miruꝫ. solus ego ex oibus mortalib⁹ diues fiā: cū paupeꝝ qui frustra diuites fieri uolūt: passim tot milia videam⁹. Occurrite oēs qui me diligitis huic monstro. Nō cogar vnus: vñ tā mł'ti se exclusos dolēt: ꝛ vñ tā cupide oēs fugiūt nō excludar. Diuitias alij: ego pauptatē appeto. sed nō oēm. ꝓfecto non sordidā: nō tristē neq́ꝫ sollicitā. sed tranqllā: sꝫ pacificā: sed honestā. hāc mihi nisi ab illo dari posse de spo. Et si uerū loq iubes idignor: atq́ꝫ ab alio dari nolim. Apḋ eū igitur intercede. pulsa. urge. insta. opportune quidē: uł si res exigit iportune. Facilē pro me aditū iueniēt preces tue. Nō solet suas ille despicere. Proinde ne videar precando diffidere: age non ut merear: sed ut spero. Mediolan̄. idus martias. ℭ Ille tuus.

ℭ Epistola dn̄i Stephani de columna prothonotarij. d. pape ad dominū Simonem electum mediolanen̄. LII.

f Atis a me cupide pr̄ optime scio te oratuꝫ: ut libruꝫ Apulegij quē intitulare iuuat de monarchia moderni tp̄is accōmodares. qḋ abnuere minime ualēs: habere te illū in babilone asseruisti. Inde mihi tradi facere spopondisti. Sed quoniam desiderio meo promissum nimium crastinabat̄. haud uereor iteꝝ illū: ꝛ ēt cū ambitione quadā reposcē. nec illā mihi ad vitiū: q̄ꝫ q̄ꝫ id sonet p̄cor ascribas. que plerūq́ꝫ ut inde orōnis institutione Quintilianus ait: causa ꝟtutuꝫ est. Que si me in ceteris reb⁹ in quib⁹ plerosq́ꝫ mortales inuadit: ut inde fieret teste salustio: ꝙ ambitio illo in tēpore oia possideret: usq́ꝫ huc reor minime leserit. in cōspiciēdis tn̄ libris: antiquoꝝ ingenioꝝ fragrantiā redolētib⁹: adeo ipellit audaciā: ut ēt iportune ab amicis illos hn̄tib⁹ exigā. Non qr temere sicut qdā agūt: qui multo plura q̄ꝫ possint de seipsis sibimet pollicent̄: eos exqrā: tanq̄ꝫ sine peritissimo instructore in illis ꝓficē posse audeā mihi ꝓmittē: qḋ aut nullis aut raris ꝯtigisse legit̄. Nullis ergo aut raris me parē facē: nimiū accōmodasse mihi necesse foret: qḋ idē ipse Quintilianus iprobat. Scire te qdē haud ambigo: qm̄ ut de Augustino uolusianus aiebat. Legi deesse credit̄: qcquid Simonem ignorasse ꝯtingeret. ꝙ huc magister Nicolaus de sicilia nuprime aduētauit ordis fratꝝ minoꝝ: in sacris lr̄is peritissim⁹ doctor: ꝛ in ceteris sciētijs in quibuſ fas est viꝝ christianū insistē acutissim⁹ speculator ꝛ clarus istructor: ad quē uelut ad fontē sitiens ꝓposito meo iest: de oi dubio: cū nō dubitē multa occurrent: habē recursū. ꝛ sup Apulegio ab ipso p̄sertim haurire sensuꝫ. nec lꝫ mihi deneges aut cōferre differas postulat⁹ in scriptis antiquoꝝ: p̄clara philosophantiū opa que frequēter ꝟbo ꝛ exēplo docē ꝯsueueras. Inuasit enim me nō minor auiditas nūc studēdi: q̄ꝫ iter ueteres nouasq́ꝫ messeſ egestate bladoꝝ maxie egētib⁹ uoracitas comedendi. Adest qppe satis optato ociū lr̄aꝝ: sꝫ deest ꝓfecto libroꝝ copia. Unde sperē in illo quē a te postulo supra vires assurget igeniuꝫ: eroq́ꝫ tui gr̄a illius viri familiaris: ꝛ forte si sors dederit peculiaris admodū. cui⁹ sine te vix ad nois notitiā iam ꝑuenerā. Et si mox cōcesseris librū: multū cōmodi affers: cum inter illos me cōnumereꝫ in quib⁹ plus ipet⁹ facit: mł'tūq́ꝫ viriū ꝯferat igenio uehemēs studēdi uolūtas. Opto in christo ualeas: ꝛ mei memor sis pater optime.

ℭ Rn̄sio eiusdē dn̄i Simōis electi mediolanen̄. ad d. Stephanū de colūna supradictum. LIII.

a Mbitione mobiliū ꝛ caducoꝝ: ꝛ si motum nō tn̄ vulneratū ut asseris: pater reuerende gaudeo. Nā beatū illū esse dico: cui rectuꝫ in aio est: qui viuit ut natura prescripsit: quem aliq vis mouet: nulla tamē vulnerat. Ambitionē tn̄ libri apulegij litteris tuis ipressam non amplector. Tp̄s qḋ tn̄ nr̄m est: cui⁹ p̄ciū nō est breue: ēt si non breue: expēdere ubi plurimū supuacue uanitatis: noxie curiositatis est. O q̄ꝫta ergo ignorātia ꝛ alienatio mētis: q̄ꝫta sensuū debilitas: ꝛ infirmitas rationis: affectui tuo: sic ambitiose huiusmodi librū affectāti nubē opposuit. Omnes natura ducimur ad cognitionē ueri boni: in quo excellē pulchrū putamus. Quō ergo fabulosuꝫ ꝛ fictū ambijs: quem spūs scūs effugit. Uisio libroꝝ vna cuꝫ Quintiliano tuo: ut iportune ēt exigas grata videt̄. Peccas. quiesce: nesciēs diuidē. Nā largiter inter libros refert. Saltē addere debebas: ut ꝟm apostolū ad fabulas nō fiat cōuersio. filiisq́ꝫ angustie turbatio: si de cōtēplatione ad actionē fiat uersio. Oēs uolunt beate viuere. nec hoc cicero dubitauit. Quō vult

btē viuē:qui nō vult ſm ṽtutē viuē:ſm q̄ viuē eſt ſolū beate viuē? Forte erues. Beate viuē eſt ſ3 delectationē ſuā viuē:qđ oēs volūt. Error eſt. Ad augustinū in huiuſmodi anguſtia delego. Uelle enī3 qđ nō deceat eſt miſerrimū.nec tā miſerū eſt nō adipiſci qđ uelit: q̄ adipiſci uelle qđ non oportet. Intellexiſti? Juuat te libru3 intitulari de monarchia tpis pñtis:ſ3 plus iuuaret ſi dixiſſes de mōarchia ſimpliciter. Amplius eſſe malum eſt probdolor: cum Seneca loquar.trāſlatu3 eſt certamē nrm ad turpia. Quid o litharchita ⁊ thinocrathica ⁊ cetera alliciebaſ ex titulo tropologico:nō ignorans hiſtorialē? Nā apud quoſdam eſt de aſino: ⁊ ſic eſt libri textura. Quō ergo alijs ſociabis? Nā ſcriptū. Nō arabis in boue ⁊ aſino. Uis enim cibari carnibus aſininis:ut dicaſ qđ in propheta. quoꝝ carnes ut carnes aſinoꝝ? Scis q̄ alitū recipit nā3 alimēti? Noli fieri aſinus:ſicut nec equus ⁊ mulus in qbus nō eſt itellect⁹. Quereris.copia librorū tibi nō adeſt: ⁊ mihi abeſt: ⁊ numerus nō eſt. Et ſi non adeſt:forte nō obeſt. Nā huc ⁊ illuc ire errare eſt. Sed perſpicaciter intueor:q̄ tui appetitiua copie abūdat. Jdeo niſi tēpereſ:de digeſtiua aliqualiter ambigēdū eſt.cu3 faſtidietis ſtomachi ſit mlťa deguſtare. Addicis eplē pncipio:doctrina Ciceroīs de oratore inſtruct⁹:idicātis pus demōſtrantium forti⁹argumētū apponere. Promiſi fidē:quā fallē graue eſt. Hoc nō nego: ⁊ monet. S3 credeba3 te ad huc librū ut exploratorē tranſire.nunc apparet quaſi trāſfugā.hui⁹ tñ vitij expiatiōis eſt remediū ſpes magiſter Nicolaus de ſicilia in ſacra pagina magr:in matre legū.vbi nō totu3 legi mihi not⁹: ⁊ tutamē tuum tutiſſimū erit: ⁊ ſalubre ꝓfugiu3:de fonte eius haurire: ⁊ ſub menſa micas edere. Jdeo fidei cū dilatione fiet ipletio:ut icōfuſo cū meliori opportunitate tribuaſ ꝯgruēti⁹:cū maiori ſuauitate accepteſ ſuauius: ⁊ cū celeriori uoracitate expediaſ inteſius. Habe patientiam. Nā cura nuper a pbicis laudata ſunt. Uale in chriſto ut opto.

Ueſter. S. electus mediolaneñ.

Replicatio domini Stephani de columna ad. d. Simonem electum mediolaneñ. LIIII.

Cum primum reuerēde pr manus mea lra3 tuā accepit:viditq̄ oculus:perlecta cū fore:parū in me herēs:haud aliter q̄ admirās ſteti quo nā ordine cōterta fuerit nō aduertēs. Jteru3 recurrebā ipam ⁊ cū ſtudio recēſebā.terq̄:quater q̄.nec altero ex q̄tuor dicēdi genere:totis intētus ſenſib⁹:olfatu maxime:quo rhetoꝝ floꝝ redolētia pcipi ſolet ingenij occurrēte.ut ſimul ſe oib⁹q̄tuor aſpectui pñtātib⁹: qđ de marono ſcripto dici non pot: q cū eloquētiā ex oi gñe conflauerit:copioſe: ſicce:breuiter atq̄ pingue. ⁊ ſimul vno cōtextu: ⁊ ſepati3 atq̄ ſparſim quolibet per ſe utēdo gñe ſcripſit.ita ut apđ vnū mantuanū hec q̄tuor gña repire poſſis:uehemēti⁹admirās ampliuſq̄ herēs:aliquāto ſilētio inſtauraui vires loquēdi.paululū fateor diſtuli:qm alijs occupat⁹negocijs nō uacabat Rñdere tñ debui:nec pro dilatione aliquid excuſationis opponere.indignū eſſe arbitrās ut qm ad ſcribēdū excitat⁹ipſe fuerā in reſpōdēdo differrē. Sic auguſtin⁹ad uoluſianū inqt. Morari ēt me fecerit ultra uotū aſtruo:ipſa iops materia: ⁊ nullus tincto murice digna ueſtiri tegmie. Jllud q̄plurimū flacci timēs. Parturiēs mōtes naſceſ ridiculus mus:cū oro materiā forſan excedit. S3 qd ludicra uerear iocoſq̄ fugiam:quoꝝ rōne huc exceſſum uolēs facturus ſim:cū ueterib⁹ ⁊ cura ⁊ ſtudio digna viſa ſunt? Cicero aūt quātū in ea re uoluerit qs ignorat:qui uel liberti ei⁹ libros quos is de iocis patroni cōpoſuit:qs qdam ipſi⁹teſte macrobio putāt eſſe:legē curauerit. Plaut⁹ qdē ea re clarus fuit.ut poſt mortē ei⁹comedie que icerte ferebanſ: plautine tñ eē de iocoꝝ copia noſcerenſ. Catone3 ēt illū cēſorinū argute ſolitū iocari:legi. Hoꝝ nos ab inuidia muniet auctoritaſ:ſi in nrīs cauillemur orōib⁹:q̄ pingui⁹ q̄ rhetorice iſtitutio iubeat:de arida materia loquamur:cū id factū iocādi grā intelligi uelimus. Jam ad te uenīedū eſt. Ad ſatyricum accedere nō putabā uel ad medicum.imo ṽo ad antiſtitē: ⁊ talē dixerim qualē chrm nobis oſtēdit apoſtolus:qui ſciat nrīs ifirmitatib⁹ cōpati:nō qui ad arborē ſecurim apponat: nec pus quieſcat: donec ad terrā proſternerit cūctā3 molē. Ambitione meā vidēdi librum apulegij fere dixerim tanq̄ hereſim:uerū aſſertiue dicā:uelut ignauiā ⁊ iſaniā quādā3 improbare niteris. Eſto illā excuſatā fecerim:qđ plerūq̄ ṽtuť eſt cauſa.illđ te ſatyriçare ſciens:q̄ expendere tps qđ tñ nrm eſt:ubi plurimu3 ſupuacue uanitatis ⁊ noxie curioſitatis eſt:ut ad lram replicē dictū tuū:credo dicere uoluiſti:pdere eſt.hic ad rñdendū initiu3 faciamus. Uet⁹queſtio eſt ⁊ ſepe queſitū eſt:uerū ſancti⁹ſit modicos habē affect⁹an nullos. Stoicis viſum eſt illos expellere quos ſecut⁹eſt Seneca:ut videſ in eplā qua3 cum hac queſtione orſus eſt. Peripatetici ṽo illos temperant. Quid mihi obijcies ſi pipateticuſ iſta pro ſnia effici uelim:ac cupida affectione videre Apulegiū? Et ſi ad uanitatē curioſitatēq̄:quas cōtemnere plurimū aſtruis:nō aduertero affectū temperem meū:methaphoricū inſectās ſenſum illi⁹:mō tps qđ irrecuperabile eſt:qđ appreciari non pōt: amiſiſſe me dices? Aut hoc tēperamentū ut ipoſſibile improbes.ac ſi reiecta cortice dulcis nucleus quē arida teſta celat:ſumēdus nō fuerit:uel ſi ſumi nō poſſit ridiculū dictū eſſet? Subt⁹ amara folia dulcia latent poma. An nō legēda odio folioꝝ? aut madēda dulcoris cupidine:ſanus qs ignoret? prudēs:qs auide non comederet? Haud aliter de Apulegij libro dicē uelim. Curioſam forte ⁊ fabuloſam ꝑtinet ⁊ laſciuā: ſub qua ueluti ſub virētiu3 ⁊ luxuriātiu3 folioꝝ vmbraculis:gratiſſim⁹fruct⁹ abſcōdiſ:profunda ⁊ altiſſima iacet ſententia:que ſūmo ſtudio:meliori ingenio:toto conatu:maximo ocio:multoq̄ ſudādi tempore hauriēda foret. An nō virgilius ſub fabule tegumēto:illā ⁊ marie omniū maiorem ſniam cecinit.cū in ſexta uaticinatus fuerit egloga. Jam noua ꝓgenies celo dimittiſ alto? Quis prophetaꝝ de incarnati ṽbi progenie expreſſius dixerit.ſi tūc ab intellectu ex fabulaꝝ curioſitatib⁹uerificata poſtmodum ſentētia que fuit: eripi potuiſſet humano? Sane hoc in ſtudio nō tēpus pditur ſed colligiſ ⁊ ſeruaſ. Nam fictū haud ambigo:nec fucū amplector: ſed philoſophantiu3 ueras cū rōne inſector ſententias. ⁊ uarijs cuniculis uſq̄ pene ad cētrū terre deſcēdēs:cupidus ſub mūdi machina:auri uenas exquiro. Qđ cū in pte feciſſe rebar:cū a te de aureo aſino apulegij librū: quē ſic apud quoſdā intitulatū aſſeris obtinere potuiſſem.nō eqde3 pſcrutaturus fabulas:ſed illius

antiquí poete adepturus phiaꝫ:haud aliter ꝙ̄ sub
sterglinio margaritas. Et ꝙ̄ꝗ plurimos hui⁹ eui
delectēt:me aūt nō alliciūt curiose poetaꝝ fabule:
ꝑter illa qn̄ꝗ mercede ut accepta studēdi remissio
ne:que oībus danda est iubēte q̄ntiliano:quē meū
satyricas.nō solū q: nulla res est:que perfecte pos-
sit continuuꝫ laborē.atꝗ ea quoꝗ que sensu ⁊ aīa
carēt:ut seruare vim suā possint:uelut quiete alter-
na retendunť. Et ꝙ studiū discēdi uolūtate que co
gi nō pōt:ꝯstat in illis atrediatū igeniū:uelut quo-
dam in ludo recreeť. Solent enim ⁊ plus virium
afferre ad discēdū:cōsequēdūꝗ boni viri notitiaꝫ
renouati ac recētes:⁊ acriorē animū facē qui fere
necessitatibus repugnat.ut qd ergo satyra tua ad-
uersus me clamitat? Cur inuehit? ꝙ̄obrem obiur-
gat? vnde mihi insaniā obijcit? Qua pro cā igno-
rantiā ⁊ sensuū debilitatē ac rationis ifirmitatē op
ponit? Equidē nō itelligo cū in hijs nimiū uerū di
xerim:spūm cur indignationiſ efflaueris. O ꝙ̄:ut
meus qdā nuprime exclamauit:differēdus est ser-
mo intrinsecus:ꝑusꝗ̄ in uoceꝫ uel calamū ueniat:
ꝑsertim ubi aius in cōtumeliā cuiusꝗ̄ prorumpit.
Fauni licentiā obsecro. sagax uenator:vn̄ cōmodi
us actiusꝗ uernātia ⁊ rosida prata:florida inꝗ̄ ac
virētia lustra feraꝝ:⁊ ꝑ̄ssa uestigia odora vi canuꝫ
exqrit:⁊ ipsam insequiť beluā: ac facilius capitur
p̄da:ꝙ̄ per saltus ⁊ aspa densaꝗ nemora dumis.
Sic per lepida scripta fragrātis stili perfusa rore:
⁊ summa rerū inuētione cōferta:ac lenocinio adiu
ta v̄boꝝ:⁊ contra cstum excādescētis ingenij:ueꝝ
cū quodā animi feruore querentis fabulaꝝ:quēad
modū q̄busdā reclinatorijs itermixta vmbris: ꝙ̄
per inculta insulsa ⁊ scabrea:nullo colore nitentia
aut ordine redimita:ad ueri boni sciētiaꝫ ꝑuenitur
qđ ut ais duce natura perquirim⁹:⁊ e celo ꝑ̄uenti
gr̄a reperimus. Proinde iā te penituisse itelligaꝫ:
inter illos me annumerasse qui virtuose viuē recu-
santes beate viuē uolūt. Nec me ad augustinū de
legari oportuit:cum per se nota sint:ꝙ simul eē nō
possūt que ꝯ̄dictionē implicāt:quā uelle ⁊ nolle pa
riant:nullus ambigit. Et ꝙ v̄tus ⁊ vitiū ꝯ̄ria sunt:
qs ignorat? Et ꝙ me vitiose iudicaſ viuē:ꝙ̄ tui cō
clusio cōplectiť argumēti.inde ꝓbationē assumēs
ꝙ librū Apulegij ambitiose postulo:qui plurimaꝫ
complectitur uanitatem.qđ si ostēdero qd ex tua
rōne sequať:illā pace tua sit dictū:glorier cōfutaſ-
se. Augustinū dei de ciuitate qui legerit:poetaruꝫ
sentētijs ac ad ꝯtextū auctoritatib⁹ tanꝙ̄ ex cemē-
to ⁊ lapidibus murum fabricātem intelliget.atꝗ
sentiet omnes quos allegat:⁊ uti familiares ⁊ ser
uos in opus suuꝫ adducit. Intellexisse necesse fue-
rit alias ꝙ̄tū in ope potuisset.minime ꝯcepisset:qđ
sine studio cōgruēti⁹ fieri potuisse quippe nō credi
tur.imo modesti⁹ autumari pōt ꝙ oēs solerti cum
studio recēsuerit.ex quo cōstat sic ꝓfunde ad eorū
sentētias nanciscēdum cōfodisse:ꝙ ad opis sui fa-
bricā cōstruēdam:iter alios oparios: eos dignos
elegerit. Et si dareť ocium:oēs doctores eccl'ie ⁊
uera mūdi lumina:ac mille alios viros sanctos nu
merare possem:qui poetaruꝫ cum studij solertia li
bris ibuti:ip̄is familiariter admodū usi sūt: quos
ex tui argumēti cōclusione per quādā consequen-
tiā:male vixisse dānabimus.qđ nephas est dicere
⁊ absurdū nimis audire. Cum ergo ꝯsequētia ma
la reddať.vis antecedētis corruit rōnis. Et huc uſ
ꝗ tm̄ ad antistitem iuuat fuisse locutum. Jam tan
dem cum medico quantum p̄nti concertationi op⁹
fuerit:exꝑiri liceat. Mox cōtra me ciboꝝ uarieta-
tem opponis.cum Senece ratione munitus inqui
as.fastidiētis stomachi est plura degustare. Pre-
mittis etiam ꝙ perpendis appetitiuā meā copias
inhiare.quapropter nisi temperamento modereť:
foret de indigestione timendum. Unde mihi oriť
materia disputandi:an ad digestionem diuersitas
ciboꝝ:an singularitas magis cōferat. Hoc dixisse
ueli:an homo meli⁹ digerat qui vna nutriať specie
alimēti:an qui plurib⁹ ⁊ diuersis. Uides ergo ꝙ̄
prope ad te accedo qui diuersitatē iprobas.imo te
cū eē uolo paulisper teꝗ adiuuare videbor. Sꝫ ut
oēs tuas radices euellere vno conatu possim:ꝙ̄tū
inniti potuerit rationi dicta tua on̄dā. Proinde ue
niā gule a te tanꝙ̄ a ꝑ̄tore peto cui⁹ me defēsorē in
hac ꝑte necesse est ꝙ ꝓfitear. Et hoc certe rhetori-
ce dignitatis gr̄a. Est eniꝫ rhetorica prelusio cōes
locos in utrāuis ꝑte iuētoꝝ alternatione tractare.
Ueꝝ si me de hac questione paganus q̄sꝗ̄:sane te
ne de rustico loquar in pago uel rure nato atꝗ nu
trito:cōsuleret. q: pagana uel rustica ingenia citi⁹
exēplis ꝙ̄ rōne capiunť:docuisse illū bestiali insti-
tutione ꝯtēt⁹ eēꝫ:⁊ plurimū satisfecisse illi nō ambi
gerem.exēplo pecudū.que si vno cibo nutrianť ⁊
vniformiter:multo corporibus humanis saniores
sūt.sed forte illū attētiorē ⁊ altero exēplo fecisseꝫ.
si ostenderē sibi ut consideraret nulluꝫ vnꝙ̄ fuisse
medicoꝝ circa curā egroscētiū tā audacis negligē
tie:ut febriēti uariū ⁊ nō simplicē cibū daret. Un-
de satis cōstat ꝙ facilis digestionis sit vniformis
⁊ simplex alimonia.ut egrotāti cū infirma est natu
ra sufficiat. Iterū rustico illi tertiū addidissem exē
plū.nō min⁹ eē multiplicitū alimētoꝝ vitāda nutri
tio:ꝙ̄ vinoꝝ multiplex uariatio. Nemo credo hesi
tat:illū qui uarijs vinis ꝓluiť: facile in ebrietatis
isaniā deuenire. Aduersus quā ꝯueniēter qdaꝫ ex
clamabat.actori qd nō designat ebrietas:apta re-
cludit:spes iubet eē ratas. Ad ꝑ̄lia trudit inermē.
fecūdi calices uarijs redimiti falernis:quē nō fe-
cere disertū. Ueꝝ ne te deserā medicoꝝ optime ad
teip̄m redeo:cui⁹ pauloante pro vilano quodaꝫ si
occurrisset obliuisci uolebā.nec tibi tm̄ assistere ue
lim exēplis ꝙ̄ rōne. Nā illa me tacēte clam te esse
nō poterit. Aut eqdē qualitate calefactioniſ illi⁹:in
quā post digestionē uertiť cib⁹ si nō sit apta humo-
ri:qui corp⁹ obtinuit:generanť i stomacho crapule
aut cōgerie cibi quē ad coquēdū natura nō sufficit
Et qui vnico cibario utiť:facile qua liquefactione
uel cibi resolutione graueť uel iuueť:intelliget. Ha
ud eni ambigere pōt cui⁹ cibi q̄litate possessus sit:
cū sumpserit tm̄ vnū. Et ita fit certissime apud me-
dicos:ut infirmitas cui⁹ cā cognita est:facile viteť.
Qui aūt multiplici cibo aliť:diuersas patiť quali-
tates:diuersoꝝ sucoꝝ uel liqdoꝝ:q: nō cōcordant
humores:ex materie uarietate nascētes:nec effici-
unt liquidū purūꝗ sanguinē:in quē uertunť ieco-
ris ministerio. ⁊ in uenas cū tumultu suo trāseunt.
Perpēdis ne ꝑ̄clare medice:ꝙ̄ ꝓcaci lingua te iu-
ueri? Nihil tm̄ est tā indignū tolleratu:ꝙ̄ ꝙ aures
nr̄aſ grata lingua captiua teneat. ⁊ v̄boꝝ iocūdita
ti assentire cogimur:circūuenti uolubilitate sermo
nis.q: ad extorquēdam fideꝫ agit in audiētes tyrā
nuꝫ. Ideoꝗ abs te recedā: ⁊ aduersus has dictas

quas astruisse poteras rões τ exempla plebana:
q̃tuz poterit assurget aius. At in p̃mis auxilij nri
ingeniuz pene audiẽtes:speciosis magis q̃ ueris
ut liquide ostẽderetur:cepit exemplis. Dictũ quidẽ
est simplici pecudes uti cibo. τ ideo expugnari dif
ficilius eoꝝ q̃ hoium sanitatem. Sz utrũq falsuz
probari põt. Neq enim simplex est aialib⁹ brutis
alimonia:nec ab illis q̃ a nobis morbi remotiores.
Primũ nãq probaẽ clarissime ex uarietate prato-
rum que depascũtur. qbus herbe sunt amare pari-
ter atq dulces. alie sucum callidũ alie frigiduz nu
trientes. Uideẽ ergo tibi ciborum ista ne simplex
ubi tot enumerantur uel arbusta uel fructus: non
minus nutrimẽto diuersa q̃ nomine? Qd aũt nõ
facilius morbis hoies q̃ pecudes occupẽtur: Ho
mero teste cõtent⁹ sum: qui pestilẽtiam refert a pe-
cudibus inchoatã. Sed τ quãta sit multis aialib⁹
infirmitas breuior q̃ plurium eoꝝ q̃ hoiuz vita in
ditio est. nisi recurras forsitã ad ea que de coruis
atq cornicibus fabiculosa dicũtur. quos tñ vide-
mus oẽs cadaurerib⁹ inhiare: vniuersisq seminib⁹
insidiari: τ persequi fruct⁹ arboꝝ. Nã ꝙ min⁹ eda
citatis habeãt q̃ lõgeuitatis: eoꝝ opinio fabulaẽ.
Secundũ vo exemplum si bene recordor est: ꝙ so
lent medici egris cibum offerre nõ uariũ. cũ hunc
offerunt medici ut opinor: non quasi digestu facili
or sit: sed quasi minus appetẽdũ: ut horrore vnifor
mis alimonie desideriũ edẽdi languescat: quasi in
multis coquẽdis propter ĩfirmitatẽ nõ sufficiente
natura. Ideo siquis egrotãtiũ uel etiã de ipso sim-
plici cibario amplius appetat: subduciẽ adhuc de-
sideranti. Quapropter a nobis cõmẽto tali nõ q̃li-
tas sed modus exquiriẽ. Tertio autez in edendo si
cut in potando suades uaria τ diuersa vitari. ha-
bet latentis captiõis insidias: qr nominis similitu
dine coloraẽ. Ceterũ longe alia ciborum ratio est.
Quis enim edẽdo plurimũ sauciat⁹ est: ꝙ in bibẽ-
do perfacile cõtingit. Farsitus cibo stomacho uel
uentre grauaẽ: ĩfusus vino fit similis insano. Opi
nor ideo qr crassitudo cibo vno in loco p̱manens:
administrationem digestionis expectat. τ tũc de-
mũ mẽbris cõfectus illabiẽ. Pot⁹ vo ut nã leuior
mox altũ petit: τ cerebrũ qd in v̄tice locatum est fe
rit: fumi calẽtis aspergine. Et ideo uaria vina vitã
tur: ne res que ad possidẽdũ caput repẽtina est: ca
lore tã diuerso q̃ subito cõsilij sedẽ sauciet. Quod
eque in cibi uarietate metuẽdũ: nulla siĺitudo: rõ
nulla suadet. Illi etiã ibi assentire nõ possum: ꝙ su
cos uarios de ciboꝝ uarietate cõfectos: dicis con
trarios esse corp̱ib⁹. cũ corp̱a ipsa de q̃litatib⁹ sint
fabricata ꝯrijs. Ex callido eni τ frigido: de sicco τ
humido nos ꝯstam⁹. Cib⁹ vo simplex cui adest: su-
cũ de se vnius qualitatꝫ emittit. Siĺib⁹ aũt siĺia nu
triri p̱basti. Dic ergo queso. vñ tres alie corp̱is q̃li
tates nutriri debebũt? Singula aũt ad se siĺitudi
nẽ sui rap̱e: testis est empedocles. ergo si homo nõ
vnus nutriẽdus est: nec ex vno. Cui sententie litte
rarum sacrarũ ueritas multũ cõuenit. qr nõ ex so-
lo pane viuit homo: sed ex omni v̄bo qd p̱cedit de
ore dei. ut panis ad corporeũ referaẽ hoiem: v̄buz
vo dei cõplectiẽ hoiem sp̃ualem. Deus ẽt omniuz
fabricator: aerẽ quo circũfundimur τ cui⁹ spiram⁹
haustu: nõ simplicẽ habere uoluit q̃litatem. ut aut
frigidus sit semp̱: aut caleat: sed nec ꝯtinue siccita-
ti: nec perpetue eũ adduxerit humori. qr vna nos
minime qualitate nutrimur: de p̱mixtis quatuor
fabricati. Uer ergo callidũ fecit deus τ humiduz.
Sicca est estas τ callida. Autũn⁹ sicc⁹ τ frigidus.
hiems humida pariter τ frigida est. Sic τ elemen
ta que sũt nr̃a p̃ncipia. Cur ergo corp̱a nr̃a ad vni-
formẽ cibũ redigis: cũ salus sit hois vigẽte appeti
tiua: qua deficiẽte languescit: τ periculo sit p̱pior?
Nã sicut in mari gubernatores uẽto suo si minus
sit: cõtrahendo in minorẽ modũ uela p̃teruolãt. τ
flatũ cum est maior cohercẽt: sopitũ vo excitare nõ
possũt. Ita ut appetitiua cũ titilaẽ τ crescit: rõnis
gubernaculo tẽperaẽ. Si autẽ semel ceciderit: aial
extinguiẽ. Cũ ergo cibo viuim⁹ τ cibum appetẽtia
sola cõmendat. elaborandũ nobis est cõmento ua
rietatis: ut hec semp̱ p̱uocetur: cũ presto sit rõ: que
inter moderationis sue terminos tempereẽ. Iã vo
ut finẽ disputationi faciã: sic de appetitiua ingenij
nr̃i sẽdum arbitror: ut persepe uarietate lectionis
recreeẽ. Ut enim terre uarijs mutatisq seminib⁹:
ita nostra igenia: nũc hac nulla meditatiõe recolan
tur. Iuuat interdũ ex historia locũ appetẽ siue ap-
prehẽdere. Uolo ep̃ƚam diligẽtius scribere: Nam
sepe in orõnes quoq nõ historica modo: sed p̱pe
poetica descriptionũ necessitas incidit. τ p̃ssus ser
mo purisq exemplis petitur. Interduz p̱prij offi
cij uacare formis: quãdoq ĩsistere iuri: τ dare ope
ram comedijs. libẽtiusq scribere inuẽta delectat.
Aiunt enim nõ multum esse legendum sed multa.
Uale in christo.

¶ Epistola domini Francisci ad dominũ Franciscũ bruni. d. pape secretariũ. cõmẽdatoria amici. LV.

P Redilecte frater. Casus fuit. ut cum satis
multa per alterius man⁹ ad te uẽtura scri-
psissem. iterum mihi in manus calamum
necessitas honesta reponeret. Siquidem lator pre
sentium presbyter. H. plebanus τc̃. τ domini ca-
pitanei capellan⁹: cuz prefato dño suo: ad dñm no
strum uenit. Est aũt vir ut mihi dicitur bonus: τ in
suo genere singularis. p̱p̱ qd inter tam multos ad
tãtũ officiũ preelectus est. quibusdam quoq mihi
uenerabilib⁹ ac dilectis carus admodũ τ accept⁹.
qbus cum notũ esset: qd hic paucis bonis est inco
gnitũ. quanta. s. inter nos sit idẽtitas aioꝝ optarũt
ut ad te commẽdatorias litteras meas ferret. Ad
quas nõ difficilis fui. qr τ amicis talib⁹ nil negare
didici. τ apd bonũ pro bonis: intercessionẽ fauora
bilem reor. Faue illi queso qua potes. rem mihi fe
ceris gratissimã. Uale.

¶ Ep̃ƚa eiusdẽ ad eũdẽ. de eadem materia. LVI.

N Isi ualde fortib⁹ humeris sis. tot mearum
ĩtercessionũ sarcinas ferre nõ ualeas. Scri
psi sepe τ repeto. notam adeo hijs in locis
amicitie nostre famã. ut si passim oibus annuã: lit
teras ad te meas optãtib⁹: sat negocij vnũ hoc tibi
allaturũ sit. Parco aũt labori tuo: parco τ meo τ
ad multa facilim⁹: hac in te difficilẽ imo iexorabi-
lem me pleno. nisi hijs solis quos mihi uel virt⁹ uƚ
singularis amicitia cõciliat. Utroq vo latorez pre
sentiũ affluẽtẽ noueris. d. H. plebañ. τc̃. viꝝ scien
tificũ atq honestũ: τ mihi has ob cãs atq insignẽ
moꝝ suauitatẽ qua delector: acceptissimum. Hunc
tibi dudum cõmendasse memor sum. τ ipse tue be
nignitatis ac virtutis p̃co ingens: mihi se ne dicaz
tibi tuum ob meritũ perpetuo obligatũ fert. Nũc
forte alijs ex causis: sed ut reor licet hoc taceat: qr

vnus est ex illoꝝ acie quoꝝ virtus malis ac moꝛuꝫ diuersitas odiosum facit: studuit aliquātisper peregrinari a patria: ⁊ tētare siqua sibi foꝛs alibi pꝛosperioꝛ foret. Recōmendo euꝫ tibi iterū: eo artius quo sola olim fama: nūc experiētia notus insup ⁊ dilectus: tūc amicus amicoꝝ: nūc vo amicissimus mihi est. qd nō esset nisi talem scire qualē dico. Si sibi ergo uel ope uel cōsilio pꝛodesse potes: te hinc viro bono imo optimo ꝓfuturū. hinc mihi cui semper places eximie placiturum scito. De me siquid nosse uolueris ipse dicet. De alijs enim pridē lati⁹ scripsi: ⁊ responsum tuum expecto. Uale. Padue 26. nouembꝛis. mane.

¶ Hec epistola in uarijs codicib⁹ scriptoꝝ inscitia imperfecta habet. Sic p̄mi qui has epistolas Uenetijs: ⁊ in germania impꝛesserūt maloꝝ scriptoꝝ secuti copiam impfecta posuerūt. Nos in istis iprimēdis inuento meliore codice: quo perfecta habebat: reliquū hic apponim⁹ q̄q̄ p̄ncipiū epistole superi⁹ annotatū sit: cū illo in p̄ncipio uteremur exēplari. Epistola incipit Mi frater mi frater ⁊c.

¶ O si p̄us expgisci liceat. Sed de hoc al's. Nūc inexhaustā seriem gemituū meoꝝ ꝓsequoꝛ. Nōduꝫ satisfeceraꝫ foꝛtune: nisi acutiore me cuspide impeteret. ⁊ ad irā dei malignoꝝ furoꝛ accederet. Hei mihi. iam deficē. iā tremē incipio. ⁊ illoꝝ more q̄s p̄mus toꝛpoꝛ gelide febꝛis inuadit: iam toto coꝛpe coboꝛresco. ⁊ libenter ualde ab his curis ⁊ ab hoc sermone diuerterē. sed ipellit ac p̄cipitat aium doloꝛ: quē frenare nō ualeo. Duos nobis amicos foꝛtuna reliquerat. ⁊ licet alios reliqsset: ij tamē erāt tp̄s vite nostre quod restat ea nō ꝓhibēte posse traducere videbamur. Quid enīꝫ ex oibuſ obstabat? Nō pauptas: nō diuitie: nō disparitas uolūtatuꝫ. Aius in q̄tuoꝛ vnus erat. Itaq͂ gl'iabar antiq̄tatē prāris ⁊ in diuersis seculi vno ul' altero: etateꝫ vo n̄ram eē ⁊ domū vnā bꝛeui fore duob⁹ simul amicoꝝ parib⁹ adoꝛnatā. Min⁹ pꝛopꝛie paria noiaui. Unū erat: imo vo nullū par: sꝫ vna oiuꝫ mēs ut dixi. Quid heu mihi Luca n̄ro benignius? Quid Maynardo suaui⁹: i quoꝝ iudicio nos errare diuturnioꝛ experiētia nō sinebat. Prim⁹ quidē sic aio cōposit⁹: ut p̄ter dulcissimū iocūdissimūq͂ ꝯuictū: etiam n̄roꝝ studioꝝ particeps ⁊ comes eēt. Alter aūt ⁊ si huiuscemodi reꝝ expꝛs: abunde tm̄ oꝛnatus hijs per que studijs talib⁹ puenit̄. humanitate s. fide: liberalitate: ꝯstātia. Quid m'ta? Liberaliū disciplinaꝝ nescius: sed vir bon⁹ ⁊ amic⁹ eē didicerat: ⁊ in cetu nostro talis vnus aptioꝛ erat q̄ si oēs studio deditos ceteraꝝ rerū oium icuriositas hūisset. Itaq͂ ad oppoꝛtūitates uariaſ cōmode admodū ⁊ pene diuinit⁹ ille nobis quart⁹ accesserat. Nimis felices visi sum⁹. Inuidit crudelissima foꝛtuna ⁊ indignata est: q̄ nos nōdū totos tantoꝝ comitū pditiōe ꝓstrasset. Mouerāt ambo siml': ⁊ te frater apd auinionē ut cert⁹ sū nō sine suspirijs dimisso: me alterā animi sui ptem cupidissime petebāt. Mestā nimis ⁊ miserā histoꝛiā aggressus suꝫ. Sꝫ est quedā ⁊ lugēdi dulcedo: qua sepe nimiū pascoꝛ infelix. Ueniebat pariter optimo aio: fato pessimo miserabili euētu. Ille romā petituruſ ille floꝛētiā. Quo ergo diuertitis amici? Ite rectius: ite securius. nō hoc uestrū iter. Quid uobis cū alpib⁹ niuibusq͂? Oia vincit amoꝛ: ⁊ uos cessistis amori. Ueniebatꝫ me visuri. hic erat inimic⁹: hac cathena trahebamini nō ibatis: sed trahebamini ab illo cui celum ipsum obsequit̄: cui discoꝛdātia inuicē obediunt elemēta. Amoꝛ oipotens nos trahebat. Agnosco insidias foꝛtune. Hoc egit ut incōsolabili⁹ dolorē. qn ⁊ illō ipie mollita est: ut qui iaꝫ recurso anni spatio pedē parma nō mouerā: nūc abesseꝫ: sub obtētu magni nescio cuius boni: quo. s. ⁊ nos aspectu mutuo p̄uaret: ⁊ uos aio cōsternatos raptimq͂ ac ꝓpere fugiētes: facili⁹ in laqueū pꝛeparate moꝛtis ipelleret. Heu doloꝛ isatiabilis. heu vuln⁹ eternū. Festinabatis obliti laboꝝ ⁊ piculoꝝ oiuꝫ. Ceteras enim curas ⁊ spes ac desideriū oppꝛesserat. Naturale est ut minoꝛē passionē maioꝛ absoꝛbeat. Ardebat aius me corā cernere. ⁊ mecū de vite totius oꝛdinatione disserē. Inde susceptū iter agere: ⁊ rebus in patria dispositis huc reuerti. Hoc eis nēpe ꝓpositū erat mi frater: ac meoꝝ doloꝝ comes vnice: ut te illuc accersito siml' usq͂ ad exitū viuerem⁹ Quod si me parme repissent: poterat moꝛa lōgioꝛ foꝛtune duritiē foꝛtassis inflectere. Mutassent foꝛte cōsiliū. ⁊ per nūcios actis que acturi erāt in patria: ipsi amoris dulcedine cōpediti: mecū inseparabiliter resedissent. Et nūc qd pꝛohiberet: quo minus simul oēs essem⁹ in quiete illa animi diuti⁹ exoptata. Sed adamātinis fatoꝝ vinculis tenebamur: ⁊ ut abessem feꝛox foꝛtuna ꝓuiderat. Itaq͂ cum parmaꝫ uenissent: percūctando perobuios: recōperta tristes ad domū n̄ram deiectis ais ac vultibus descēderūt. Quid singula ꝓsequar? Omnē domus atq͂ oꝛti angulum: oēs herbosos cespites. Cepat enim iam ad arietis aduētū bꝛuma mitescē dulci accubitu cōpꝛesserūt: iplētes cūcta suspirijs. Deinde cum possent alibi: ambo per noctē in lectulo meo iacuerūt. credo ut queꝫ ad quietem necessariā humana fragilitas meditata est ad laboreꝫ mihi ppetuū cōsecrarēt. Postero aūt circa hoꝛā diei sextā abierūt: litteris domi relictiſ: quib⁹ mihi ⁊ eorū tristitia: redeūdi ꝓpositū: multaq͂ p̄ter hec alia nota sunt. q̄s ego l'ras dū viuā inter delitias habebo doloꝝ stimulos ac lachꝛymarū materiā imoꝛtaleꝫ. Mēsis ab hinc iteger lapsus erat. cū ego ignarus hoꝝ oium domi redij: litteras reperi: famulosq͂ meos cū eaꝝ tenoꝛe concoꝛdes audiui: tristis ⁊ admirās. Sed quid agerē? Illi tāto ante discesserant: ut iam demēs expectarē reditū ⁊ negligētiaꝫ accusareꝫ. Que postq̄ mihi debito lōgioꝛ visa est vnū ex famulis floꝛētiaꝫ misi: Maynardū litteris excitās ad obseruātiā ꝓmissoꝝ. atq͂ illō adijciēs: ut eundē nūciuꝫ Luce n̄ro mitteret: seu ille rome moras ageret seu theani. cui ingentē quoq͂ ep'lam scripsi: exhoꝛtatoꝛiā ad notoꝝ modestiā: ⁊ ad hui⁹ uel alteri⁹ loci electionē: quicūq͂ reb⁹ nostris apperet oppoꝛtunioꝛ. necnō ad moꝛē studiose solitarieq͂ vite: que q̄m oēs equal'r tangebat: ut per euꝫ ad te etiā mitterer̄ inserui. Pꝛeclare quidē ut multa illud a virgilio dictū est. Nescia mēs hominum fati soꝛtisq͂ future. Litteraꝝ poꝛtitoꝛ abscesserat. ⁊ ego qui romā secūdam multa mihi dulcia fingebam: hec qdem ab oꝛtu aderūt: illa aūt ab occasu. Quis me felicioꝛ congressu taliū amicoꝝ? quoꝝ usq͂ trāquiliora studia? quoꝝ vita getioꝛ? has inter curas que infausti rumoris amaritudinē geminarūt: nūcius me⁹ die octauo postq̄ hinc discesserat: per itēsissimū imbꝛem non expectat⁹ affuit. ⁊ pluuia ⁊ lachꝛymis madēs: ⁊ fronte vulnus animi visibiliter

pꝛeferiente dirigui. ⁊ excusso manu calamo scribē
tē enim foꝛte cōpererat. Quid noui afferꝭ dic oci
us: exclamo. At ille gemitu uerba frāgēte: infelix
inquit nūcius adeṁo. Amici tui sup apennini uer
ticē in seuas latronuꝫ manus inciderūt. Hei mihi
quid mali est? Pꝛosequitur ille singultiens: May
narduꝫ qui casu quodā nil tale metuēs substiterat
in insidias lapsum ⁊ repēte cōpꝛessum: inter carni
ficū gladios percubuisse. Lucā clamore ꝑmotum
adacto calcaribus equo aduolasse viriľr: solumqꝫ
inter decē aut ampliꝰ sicarios stricto mucrone ꝯsti
tisse. multisqꝫ vulneribus datis ⁊ acceptis vix tan
dē viuum euasisse. pꝛedones sublata occisi p̄da im
pio gressu abijsse. ita tamē ut labore simul ⁊ cōsciē
tia defessi: facile capi potuerit: excitatis agrestibꝰ
ad tumultū. nisi quidā falso ⁊ indigno nobilitatis
noīe supbi: quos noīare nō est necesse accurrētes e
mōtibus: ⁊ cohibuissent iustū impetū insequētiū:
⁊ cruētam p̄donū cateruā suis menibꝰ excepissent.
Lucā adhuc gladiū in manibꝰ habētem ꝓcul inde
visuꝫ inter rupes ac nemoꝛa: nil de eo deincepꝭ ali
ud auditū. O frater. qd mihi tūc animi fuisse arbi
traris? duobꝰ vna moꝛtiferis ictibꝰ in coꝛde transfi
goꝛ. hinc scilicet desperato ⁊ irreparabili dolore: in
de sollicito ancipitiqꝫ metu. Auertat deus omne
malū. quodāmodo equanimiꝰ audiuissem ambos
extinctos. Scirē nēpe quid agerem. Clauderē fo
res. cōsolatores excluderem. solus essem: ⁊ dolori
meo totus incūberem. Ita uel exonerarē merore
aīuꝫ: uel oppꝛimerē. uel lenirē fletu desideriuꝫ uel
implerem: ⁊ amicos duris vulneribus ablatos la
chꝛymādo cōquererer. Nūc vō nō vna sed tribꝰ si
mul acerrimis passionibꝰ indesinēter afficioꝛ. dolo
re: metu: spe. Et miserabilē in modū: fluctuātibꝰ at
qꝫ inter sese certātibꝰ curis laceroꝛ atqꝫ discerpoꝛ.
que mihi vita nihil moꝛte securioꝛ est. ⁊ finē eiꝰ sup
plicibꝰ atqꝫ assiduis uotis expecto. Aliq̄ꝫto eni lō
gioꝛ est q̄ꝫ uellē. Adhuc quidē iuuenes videbamur
Ecce biennio plusq̄ꝫ opoꝛtuit viximꝰ. Misi nūciosꝭ
ac litteras per diuersa terraꝝ. in p̄mis Placētiam
Florētiam ac Romā. Ex his enim p̄cipue ciuitati
bus de eo qui supstes dicit̄ aliqd expectabaꝫ. Ita
iaꝫ intētus atqꝫ inhiās: ⁊ oē iter circūspiciēs: ⁊ ad
oēm strepitū cōtremiscēs: quintūdecimū diē ago:
ꝙ tp̄s: si cum multoꝝ annoꝝ calamitatibꝰ trutine
tur facile pꝛeponderet. Fuit mihi impetꝰ interduꝫ
ire. nec subsistere: donec p̄n̄s luce nr̄i statū ꝗcunqꝫ
eēt agnoscereꝫ. Et maynardi. o ieuitabilis foꝛs ho
minū: alpinū ⁊ rude cernerē sepulchꝛū. Fuit eniꝫ ut
fama est: ingenti nō mō circūstantiuꝫ castroꝝ: sed
ciuitatis ēt cōcursu: summaqꝫ omniū misericoꝛdia
tumulatꝰ. indignātibus ⁊ exclamātibꝰ multa ruri
colis: grauiterqꝫ ferentibꝰ: nō modo defuncti casū
sed ꝓpꝛiam quoqꝫ foꝛtunā. ꝙ animo p̄sagirent id
qꝺ ilico cōsecutū est. Interrupto. s. itinere ꝓ hospi
tibus ac lucris: dānosa sibi bella succedē. Ipseꝫ pꝛo
fecto iamp̄dē: in easdē foꝛte manus simul fato ipel
lente uēturus: nisi me ⁊ anni tp̄s aduersum ⁊ uali
tudo coꝛporis imbecillioꝛ tenuisset. ⁊ tamē an sibi
an aīo cōtrariuꝫ suggerēti potius obtēperē: hacte
nus frater incertꝰ sum. Trāsibat hac: sextus hodie
ut reoꝛ aut septimus dies est. nobilis quidā vir flo
rentinꝰ ciuis: e curia ueniēs: cui cū foꝛte in via pu
blica equos suos currēti: occurrisset vnus ex pue
ris meis secretoꝝ mihi cōscius doloꝝ. ⁊ ex sermo
ne hoīs ut fit ēt patriā cognouisset: ultro uerbis eū
aggressus inquirere cepit: an de hoc amicoꝝ nr̄oꝝ
casu noscet aliqd. Et cū nosce oīa videret̄. hoꝛtatꝰ
est ut mecū loqui: ⁊ infestū dubietatis mee nodū
uellet absoluere. At ille audito noīe meo. Aliogn
licet mihi incognitꝰ: benigne admodū multis co-
mitātibꝰ ad me uenit. quē de oībꝰ diligētissime per
cūctatus: in sūma didici Lucā nostrū viuere: sic ⁊
apud nos litteras Florētia trāsmissas: sic publicaꝫ
famā loqui. Ita ego qꝺ mirari ⁊ indignari soleo: in
media positꝰ italia rumores italicos ignoro: donec
ex gallia nūcient̄. Illius ergo digressu sic remansi
quasi inter densas animi mei nubes: quidam inspe
rati gaudij radiꝰ penetrasset. Heri aūt cū iaꝫ adue
sperasceret: sacerdos quidā senex familiarisꝭ meus
ad me lachꝛymabundus accessit: narrās nuncium
quēdam de tuscia uenientem dicē: maynardū nō so
lū sed cū alijs perijsse. qꝺ audicti mihi de pectore
statim alterius iuecta sagitta: serenitas oīs ablata
est. Sed vix dū sacerdos uerba cōpleuerat: ⁊ ecce
mercatoꝛ quidā mediolaneń. notus meꝰ: locum in
quo mestusꝭ erā ingredit̄: salute data ⁊ reddita. Cū
inquit hac trāsitū facerem: audiēs ꝙ hic esses: lice
re mihi nō credidi sine conspectu ⁊ colloquio tuo
pꝛogredi. Urbane inq̄ꝫ: sed vnde nunc te reuehis?
Quartus inquit dies est: ex quo Florētia discessi.
Et heus bone inq̄ꝫ: queso quibꝰ itineribꝰ trāsiuisti?
Rectū inquit iter sequi nō potui. Audisti enim ut
arbitroꝛ illius boni viri moꝛtē. pꝛo cuiꝰ ultione po-
pulus florētinus ad arma ꝯsurgēs multa iam in il-
lis montibus castra cōbussit. Itaqꝫ deuio quodaꝫ
⁊ siluestri calle ꝑfectus sum. Dic age inq̄ꝫ. viri an
viroꝝ moꝛtē memoras? Hic enim. ⁊ sacerdotē illū
digito signaui. plures narrat occisos. Minime vō
inqt. vnus ꝑfecto solus occubuit. reliq euaserunt:
Et cū intētum me atqꝫ anxiuꝫ videret: adiecit. De
hac re: p̄ter uoces populi: nihil habeo. Illic eniꝫ in
oium ciuiū cōuentu non nisi de vnius nece audiū-
tur indignatiōesꝭ hoiuꝫ ⁊ querele. Credibile est aūt
ꝙ si plures eēnt: de pluribꝰ loquerētur. Placuit cō
iectura. sed q꞉ nihil certi afferebat: serenare aium
frontēqꝫ nō potuit. ⁊ qualē inuenerat dimisit. Hec
singula frater: tam scrupulose exequoꝛ. ut ꝑticula-
riter intelligas: ꝙ in sūma scire te nō dubito: pessi-
me mihi eē: alternātibus his curaꝝ fluctibꝰ: ⁊ fra-
gilem spei cimbam hac illac estu reciꝓcātē iactā-
tibꝰ. Accedit ad erumnarū cumulū: ꝙ dū numera
re dies incipio: qꝺ curiose faciūt amātes. miroꝛ ⁊
stupeo: quid est ꝙ ad lr̄as meas triuirij: inde para
ui: mox uerone datas: tanto lapsu tp̄is nil oīno re-
scripseris. pꝛesertiꝫ cū per fidos nūcios misse: ⁊ de
rebus nō paruis scripte essent. Nescio quid nunc
mihi noue suspitionis oborit̄. Audio eni pestē illā
anni alterius: que abscessisse videbat̄ ex itegro: rur
sus inuasisse rhodani ripas: a quibꝰ utinā abesses.
Sed qd ago infelix? An nō satis mihi uera ⁊ pꝛe-
sentia mala sufficiāt: nisi ⁊ ficto ⁊ futuro insup mi-
ser fiam? Uertat hec deꝰ in meliꝰ: ut qui falsa spe to
tiens deceptus sum: semel saltē decipiar falso me-
tu. Quod si acciderit: ut te cū pauculis qui supsūt:
adhuc semel aspiciā anteq̄ꝫ moriar: vixisse me satisꝭ
arbitraboꝛ. Ceterum ep̄la texi cepat: in libelli mo-
dū euasit. cuius me illud p̄cipue delectat in malis
meis: ꝙ scribētis animo nubilo ⁊ iquieto: nō soluꝫ
stilus ipse: sed foꝛma etiam litteraꝝ: ⁊ papirus: ⁊

atramenta conueniūt.que niſi ꝓiecero ⁊ vim do lori fecero:nullus erit modus. Alia enim ex alijs erūpūt. Sꝫ forte nec adhuc nobis ſol dierū oium occubuit. ⁊ aliquid in craſtinū reſeruanduꝫ eſt. lr̄e exemplum quā florentinis miſi ſup hac tanta eoꝝ ignominia:q: te iuuet lecturum auguror: pn̄tibus innexui. Uale frater. ⁊ temetipm̄ rebꝰ letioribꝰ pre ſeruare ſtudeas. ut nos ſi tn̄ ex alto ꝑmiſſum eſt:in terris iterū videamus. Parme. Junij. xx. recōmē do me dn̄o meo dn̄o theaneñ. ꝑticipi doloꝝ meoꝝ Jtē dn̄o Archidiacoñ. leodeñ. ſilr̄ dn̄o meo dn̄o Caualliceñ. ⁊ dn̄o ſeneſcallo ſi ꝓpe ſunt. dn̄ꝫ Gui donē ſeptem. ⁊ Romanellum ⁊ leonē ſaluto. Hei mihi. Maynarduꝫ amplius more ſolito nō ſaluto ſed ſaluto eū ſicut poſſum: ⁊ pro eo tantus pecca tor indeſinēter oro. quatenus cuiuſ corpꝰ mei vidē di deſiderio:in ꝑniciem ⁊ in mortem incidit:aia ſal tem euadat de manibus ipiorum:liberāte ⁊ ſaluā te liberatore ⁊ ſaluatore nr̄o dn̄o ieſu chriſto. qui ꝓpter peccata mea multa ⁊ grauia:me nūc in ami ci corꝑe vulnerari tam grauiter paſſus eſt. Bn̄di ctū ſit tn̄ in ſecula nomē eiꝰ. Uale iterū ⁊ ſemꝑ mei memor. ⁊ reſcribe queſo ſi viuis ⁊ ſi uales:hec fra ter ut facile perpēdi pōt ſcripſi inter moleſtias ⁊ tu multus animi uarios. ⁊ cū multa feſtinātia:lꝫ nun cius aliqs nō adeſſet. ſed aderit forte diū nō ſpabi tur uel me abſente qui perferat. Ego eni quotidie per rura noſtra diſcurro: nō tā rei familiaris cura que mihi nulla eſt:q̄ꝫ amore ſolitudinis: ut ſiquo mō fieri poſſit:meipꝫ obliuiſcar ⁊ langores meos.

¶ Tuus Franciſcus.

¶ Epiſtola infraſcripta miro artificio dictata eſt. que tanq̄ꝫ vni hōi mittat̄. ſi legat̄ directe. ut ſcripta eſt. ⁊ punctata. cōmēdat illum cui mittit̄ de oibꝰ vir tutibꝰ ⁊ moribꝰ. ⁊ ſibi oia bona imprecat̄. Si vō le gat̄ retrograde. videlicet ab ultimo v̄bo ueniendo uſq̄ꝫ ad primū ordine reuoluto: ⁊ punctata prout apparet infra in alia epl'a. ſtātibus ijſdem uerbis. habet totū contrarium ſenſum. videlicet q: expro brat eum cui mittitur. de omnibus vitijs ⁊ mori bus prauis. ſibiq̄ꝫ omnia mala imprecat̄ ⁊ optat.

P. epiſcopi equiliñ. LVII.

i

Ucunda ipſa felicitate. letiſq̄ꝫ ijſdē ſucceſ ſibꝰ te ꝓſperis potiturū. nunq̄ꝫ quelibet te paſſuꝝ aduerſa. ꝓbate re uera:fide ⁊ operi bus amice non ficte vir. intimis affectibꝰ geſtio. ac iugiter deū oro. Prolōgent̄ dies tui. nec tibi ſit vi ta breuis. Diuitijs affluas. neq̄ꝫ careas ergo cun ctis optatis. debita quepiā hec tue v̄tuti nō vitijs. v̄ſus ad cōmēdationes tui:ꝓmere uolui ſtilo ſonā te diſpoſitꝰ fidelitatis in tue laudes non iargia cri minādum: ſiqd fuerit tegēs de tui rubore. pādēs tua tn̄ egregia:nō infima opa p̄dicanda. Cognoui te moribꝰ ꝑfectū in cūctis. quadruplici virtutū car dinaliū radio. abſq̄ꝫ vitioꝝ maculis aſpſuꝫ ſic iugi ter extitiſſe. Uirtutū ipſaꝝ ordinē v̄uandū nō iam ꝑpoſterādū ideo duxi. ſingula ordinata in te facē: qm̄ ſemꝑ noui. Probas te ꝓuidū in futuris. caues ſemꝑ picula. neq̄ꝫ proſpa fortune nixu ai cōplecte ris. Diſpoſita in te pn̄tia. ſolerti non ſegni ſtudio. certa in actibꝰ tuis oſ̄dis. cōpoſitū hic aiuꝫ:nō q̄ꝫ rudē:effectibꝰ mōſtras. Amplectēda ſunt utiq̄ꝫ:nō aſpernenda opeꝝ tuoꝝ geſta ꝓbāda re ipſa. exem ploꝝ ueterū illuſtriū memorē:nō excordē:nāq̄ꝫ te fuiſſe ꝓſus ⁊ eē hoies ꝓclamāt. prōpta nō diſgre gata memoria. Tribꝰ itaq̄ꝫ tpibꝰ tuꝰ aiuſ manet diſ pēſātꝰ in ſingulis. prudētia oi ac pitia reꝝ abſq̄ꝫ cor dis igrātia q̄rūcūq̄ꝫ nāliter iſita tibi. Dilectā te iu ſtitiā in iudicādo foues. p̄mia bona non ſupplicia iuſtis. iniqs penaꝝ diſcrimina nō coronas. ꝓdū tribuere didiciſti. Ueritati ſilis:abdicatis tuoi fla gitijs. reddis hoibꝰ oibꝰ ſua:nō piger aut iniquiſſi mus cēſor. ſeruās dubio ꝓcul mi̇ſericordiā in ſeue ris. ⁊ pietatē in rigoribꝰ ſemꝑ tuis. cedens ex aio clemēti in adiectionibuſq̄ꝫ penaꝝ. Donator libera lis:nemini parcꝰ. largitor munificꝰ nō auaruſ. Exe craris vitia nō virtutes. mores honeſtiſſimos inſe ctaris. Honeſtuꝫ nil q̄ꝫ penitꝰ eſt iniquū qđ oꝑaris Juſtos ⁊ bonos ſequeris per oē tp̄s. pius in ꝯſilijs iuſtꝰ in oibꝰ oꝑibꝰ tuis. Cōſtātē in aio te certe noti ferūt. felici ſtatu humiliari:nō exaltari. aduerſis euētibꝰ fortē:nō depſſuꝫ te reddē. Fortitudineꝫ ac v̄tutē oibꝰ tꝑibꝰ inuincibilem ſic v̄uās agnoſceris. Declamaris aio ꝓbo re uera:famaq̄ꝫ publica lōga nimis nō trepidus. feruidus nō remiſſus. ſtrenuꝰ non uecors. diceris apꝑere. Sācta modeſtia:pul ſa caſtrimargia fungeris. Caſtimonia: reiecta la ſciuia: delectaris. Temperatum in uerbis ⁊ acti bus. cibis ⁊ potibus. te die ac nocte. morum tuoꝝ ac vite. experti manifeſtius atteſtantur. Deo atq̄ꝫ hominibus grata in omnibꝰ opera tua patent. Me ditaris nam iugiter quodq̄ꝫ fas. ne pereas anima mala nece. Felicē in gradibus ſingulis:dicere ma lim te:probandum te conſona: ueritate perſpicua cunctis nota. regno digniſſimuꝫ:in digniſſimuꝫ ru re. Cunctis notoria.

¶ Jn quinternionibus ſignatis 14 15 16 17 ſunt alique epiſtole domini Frāciſci petrarche:ali que v̄o aliorum:ut patet.

¶ Incipit Africa dñi Frãciſci Petrarche.

Liber primus.

v T mihi ↄſpicuū meritꝫ: belloqꝫ tremēdū
Muſa viꝛ referes: ital' cui fracta ſb armiſ
Nobilis eternū ꝑus attulit africa nomē.
Hunc precor exhauſto liceat mihi ſuggere fōtem
Ex elicone ſacrum: dulces mea cura ſorores.
Si uobis miranda cano: iam ruris amici
Prata quidem ⁊ fontes. uacuiſqꝫ ſilētia campis
Fluminaqꝫ ⁊ colles ⁊ apricis ocia ſiluis
Reſtituit fortuna mihi. uos carmina uati
Reddite: uos animos. ¶ Tuqꝫ o certiſſima mūdi
Spes: ſuperumqꝫ decus: quē ſecula noſtra deorū
Uictorē: atqꝫ herebi memorant: quē gna videm⁹
Larga per innocuum retegentem vulnera corp⁹:
Auxilium fer ſumme parens: tibi multa reuertēs
Uertice pernaſi referam pia carmina: ſi te
Carmina delectant. uel ſi minus illa placebunt
Forte etiam lachrymas: quas ſic mens fallit olim
Fundendas: longo demens tibi tempore ſeruo.
Tu quoqꝫ trinacrij moderator maxime regni
Heſperieqꝫ decus: atqꝫ eui gloria noſtri.
Indice quo merui: uatumqꝫ in ſede ſedere
Optataſqꝫ diu lauros: titulumqꝫ poete.
Te precor oblatum tranquillo pectore munus
Hoſpitio dignare tuo: nam cuncta legenti
Forſitan accurret: uacuas quod mulceat aures:
Peniteatqꝫ minus ſuſcepti in fine laboris.
Preterea in cunctos pronum ſibi feceris annos
Poſteritatis iter. quis enim damnare ſit auſus
Quod videat placuiſſe tibi: fidentius iſta
Arguit expertus: nutu quem ſimplice dignum
Effeciſſe potes: quod non erat: aſpice templis
Dona ſacris affixa pauens ut vulgus adoret:
Exime: deſpiciet: quantum tua clara fauori
Fama meo conferre poteſt: modo mitis in vmbra
Nominis iſta tui dirum ſpretura uenenum
Inuidie latuiſſe uelis: ubi nulla uetuſtas
Interea: ⁊ nulli rodent mea nomina uermes.
Suſcipe iamqꝫ precor regum inclite: ſuſcipe tādē
Atqꝫ pias extende manus: ⁊ lumina flecte:
Ipſe tuos actus meritis ad ſidera tollam
Laudibus: atqꝫ alio fortaſſis carmine quōdam.
Morſ modo me paulū expectet. nō lōga petunt.
Nomen ⁊ alta canam ſiculi miracula regis
Non audita procul: ſed que modo vidimus oēs
Omnia. namqꝫ ſolent ſimilis quos cura fatigat:
Longius iſſe retro: tenet hos milleſimus annus
Sollicitos: pudet hac alios conſiſtere meta.
Nullus ad etatem propriam reſpexit: ut erret
Muſa: parum notos nullo prohibēte per annos
Liberior. troiamqꝫ ideo canit ille ruentem.
Ille refert thebas. iuuenemqꝫ occultat achillem:
Ille autem emathiam romanis oſſibus implet.
Ipſe ego non noſtri referam modo tēporis acta.
Marte ſed auſonio ſceleratos funditus affros
Eruere eſt animus: nimiaſqꝫ retundere vires.
At ſemper te corde gerens properanſqꝫ reuerti
Rex iter hoc ingreſſus agam. tua maxima facta
Non auſus tetigiſſe prius. magis illa trahebant
Sed tremui me teqꝫ videns atqꝫ omnia librās.
Ingenium temptare libet. ſi forte ſecundis
Ceſſerit auſpicijs. ſolidos tunc viribus alta
Ingrediar. nāqꝫ ipſe aderis: meqꝫ ampla videbit
Inclita parthenope: redeunteꝫ ad menia rurſus
Et romana iterum referentem ſerta poetam
Nunc teneras frondes humili de ſtipite vulſi
Scipiade egregio primos comitante paratus.
Tunc ualidos carpam ramos. tu nempe iuuabis
Materia generoſe tua: calamumqꝫ labantem
Firmabis: meritumqꝫ decus continget amanti
Altera temporibus pulcherrima laurea noſtris.
q Ue tātis ſit cauſa malis: que cladis origo
Querit. vnde animi: qꝫ tot tolerare coegit
Dura: perrato ualidaſ furor equore gēteſ.
Europamqꝫ dedit libie: libiamqꝫ rebellem
Europe: alterno uaſtandas turbine terras.

Hic poeta pōit cās bellorꝫ punicoruꝫ

At mihi cauſa quidem ſtudij non indiga longi
Occurit. radix cunctorum infecta malorum
Inuidia. vnde oriēs extrema ab origine mors eſt.
Atqꝫ aliena videns triſti dolor omnia vultu
Proſpera: non potuit florentem cernere romam
Emula carthago: ſurgenti inuiderat urbi.
Sed grauius tulit inde parem. mox virib⁹ auctaꝫ
Uidit: ⁊ imperio domine parere potentis:
Ac leges audire nouas: ⁊ ferre tributum
Edidicit: tacitis intus. ſed plena querelis
Plena minis: frenum funeſta ſuperbia tandem
Compulit excutere: ⁊ clades geminare receptas.
Angebat dolor atqꝫ pudor ſeruilia paſſos
Multa viros: animiſqꝫ inceſſerat addita duris
Triſtis auaritia: ⁊ nunqꝫ ſatiabile uotum.
Permixte ſpes amborum. optatumqꝫ duobus
Imperium populis: dignus ſibi quiſqꝫ videri
Omnia cui ſubſint: totius cui pareat orbis.
Preterea damnumqꝫ recens: iniuriaqꝫ atrox
Inſula ſardinie amiſſa: ⁊ trinacria rapta
Atqꝫ hyſpania nimis populo confinis utriqꝫ
Omnibus expoſita inſidijs. aptiſſima prede
Terra: tot infandos longum paſſura labores.
Haud aliter qꝫ cum medio deprenſa luporum
Pinguis ouis: nunc huc rapidis nūc dentib⁹ illuc
Uoluitur: inqꝫ tremens partes diſcerpit omnes
Bellantum proprioqꝫ madens reſupina cruore.
Acceſſit ſitus ipſe loci: natura locauit
Se procul aduerſo ſpectantes littore gentes
Aduerſoſqꝫ animos: aduerſas moribus urbes
Aduerſoſqꝫ deos: odioſaqꝫ numina utrinqꝫ
Pacatiqꝫ nihil: uentos elementaqꝫ prorſus
Obuia. ⁊ infeſto luctantes equore fluctus.
Ter grauibus certatum odijs: ⁊ ſanguine multo
At ceptum primo profligatumqꝫ ſecundo
Eſt bellum: ſi uera notes: nam tertia nudus
Prelia finis habet. modico confecta labore.
Maxima nos rerū hic ſeqmur: medioſqꝫ tumult⁹
Eximioſqꝫ duces: ⁊ inenarrabile bellum.
Ultima ſidereum iuuenem laſſata procellis
Heſperia: excuſſamqꝫ graui ceruice cathenam:
Auſoniumqꝫ iugum: romanaqꝫ ſenſerat arma.
Iam fuga precipites longe trans equora penos
Egerat: horruerant animos. dextramqꝫ tonantis
Fulmineam: moreſqꝫ ducis: famamqꝫ genuſqꝫ
Armorumqꝫ nouas artes: atqꝫ orſa cruentis
Nobilitata malis: vix tandem littore mauro
Perfidus urgentem reſpectans haſdrubal hoſtē:
Tutus erat ¶ Sic uenantum perterritus acrem
Reſpicit atqꝫ canum ceruus poſt terga tumultum
Montis anhela procul de uertice colla reflectēs.
Conſtitit occeano domitor telluris hybere

Qua labor ambiguus natum: pelagiq; columnas
Verberat herculeas: ubi fessus mergitur alto
Phebus: ⁊ estiuo detergit puluere currum.
Hi ubi non vis ulla manu: mortalis: at ipsa
Omnipotens aduersa aditum natura negabat
Constitit. atq; auidis prereptum faucibus hostez
Indoluit. vicisse parum: iam blandior egrum
Non mulcet fortuna animum: carthagine recta
Gloria bestarum fordebat fulgida rerum
Nempe videbat adhuc ꝓfugū longinqua tenētez
Lentaq; femineci vibrantem spicula dextra.
Turbida quin etiam rumoribus oīa miscens
Fama procul nostro ueniens crescebat ab orbe:
Arcibus instantem ausonijs: uolitare sub armis
Hannibalem: patrieq; faces sub menia ferri.
Illustres cecidisse duces: ardere nephandis
Ignibus hesperiam: atq; vndantia cedib⁹ arua.
Urgebat vindicta patris. pietasq; mouebat
Ut ceptum sequeretur opus: nam sanguine seuo
Cessorum: cineresq; sacros vmbrasq; parentum
Placari: atq; itala detergi fronte pudorem.
Hic amor assiduum pulsabat pectora clari
Scipiade: in frontem eliciens oculosq; iuuenta
Fulgentes calido generosas corde fauillas.
Anxia nox: operosa dies: vix ulla quietis
Hora duci. tanta indomito sub pectore virtus.
Has inter curas. ubi sensim amplexibus atris
Nox udam laxabat humum. titoma q̄uis
Uxor adhuc gelidumq; senem complexa foueret.
Nec dum purpureo nitidas a cardine ualuas
Vellere: seu roseas ause reserare fenestras
Excirent dominam famule que secula uoluunt.
Fessus ⁊ ipse caput posuit: cum lumina dulcis
Victa sopor clausit: celoq; emissa silenti
Umbra ingens faciesq; patris per nubila rapti
Astitit ostendens caro precordia nato.
Et latus ⁊ multa transfixum cuspide pectus.
Diriguit totus iuuenis fortissimus actus
Arrecteq; horrore come: tunc ille pauentem
Corripit: ⁊ noto permulcens incipit ore.
O decus eternum: generisq; amplissima nostri
Gloria: ⁊ o patrie tandem spes vna labanti
Siste metuz. memoriq; animo mea dicta recōde.
Optimus ecce breuem: sed que nisi despicis: horā
Multa ferat placitura dedit moderator olimpi.
Ille meis victus precibus: stellantia celi
Limina: perrarum munus patefecit. ⁊ ambos
Viuentem penetrare polos permisit: ut astra
Me duce ⁊ obliquos calles: patrieq; labores
Atq; tuos: ⁊ adhuc terris ignota sororum
Stamina: tum rigido contortum pollice fatum
Aspicias: huc flecte aīum. viden illa sub austro
Menia: ⁊ infami periura palacia monte
Femineis fundata dolis: viden ampla: furentum
Concilia: ⁊ tepido stillantem sanguine turbam?
Heu nimium nostris urbs insignita ruinis
Heu miribus trux terra italis: iterū arma retētas
Fracta semel: uacuisq; iterꝫ struis agmina bustis?
Sic tiberim idomitū segnissime bagrada tēpnis?
Sic modo birsa ferox capitolia despicis alta:
Experiere iterum: ⁊ dominā per uerbera nosces
Is tibi nate labor superest: ea gloria iusto
Marte parem: factura deis: hec vulnera iuro
Sacra mihi merito patrie quibus omne refudi
Quod dederat: quibus ad superos mauortia vt⁹
Fecit iter. non ulla meos fodientibus artus
Hostibus: atq; abeunte aīa mihi multa dolenti
Occurrisse prius tanti solanima casus:
Qz q magnanimum post funera nostra videbam
Ultorem superesse domi. spes ista leuabat
Inde metus alios: hinc sensum mortis amare
Talia narrantem percurrit: ⁊ impia mestis
Vulnera luminibus: totumq; a uertice corpus
Lustrat ad usq; pedes: at mens pia ꝓminet extra.
Ubertimq; fluunt lachryme. nec plura parantem
Sustinuit: medijsq; erumpens uocibus orsus.
Heu heu quid video? qsnā hec mihi pectora duro
Confixit mucrone parens: que dextra uerendam
Gentibus immerito violauit sanguine frontem?
Dic genitor. nil ante queas cōmittere nostris
Auribus: hec dicens alto radiantia fletu
Sidera visus erat: sedesq; implesse quietas
Infima si liceat summis equare: marina
Piscis aqua profugus fluuioq; repostus ameno
Non aliter stupeat: si iam dulcedine captum
Vis salis insoliti ⁊ subitus circūstet amator.
Qz sacer ille chorus stupuit. nāq; hactenus ire
Et dolor: ⁊ gemitus: ⁊ mens incerta futuri
Atq; metus mortis: mundiq; miseria nostri
Milia curarum: rapide quibus optima vite
Tempora: ⁊ in tenebris meliores ducim⁹ annos.
Illic pura dies. quam lux eterna serenat:
Quā nec luctus edax nec tristia murmura turbāt
Non odia incendunt: noua res: auremq; deorum
Insuetus pulsare fragor: pietate recessus
Lucis inaccesse: tacitumq; impleuerat axem.
At pater amplexu cupido: precibusq; modestis
Occupat: ⁊ grauibus cohibet suspiria dictis.
Parce precor gemitu: non hunc tēpusq; locusq;
Exposcunt. sed visa animum si vulnera tangunt
Usq; adeo: iuuat ⁊ primos agnoscere casus
Accipe: nam paucis perstringam plurima uerbis.
Sexta per hesperios penitus victricia campos
Nostraq; signa simul: romanaq; viderat estas.
Cum mihi iam belliq; moras curasq; peroso
Consilium teste euentu fortuna dedisti
Magnificum: infelix fido ut cum fratre viritim
Sollicitum partirer onus: geminumq; moranti
Incuterem bello calcar: sic alite leua
Distrahimur tandem: ⁊ scissis legionibus ambo
Insequimur late sparsis regionibus hostem.
Nondum plena colis: iaz stamina nostra sorores
Destituunt fesse: iam mors sua signa relinquit.
Illicet imparibus ueriti concurrere fatis.
Fraudis opez dubio poscunt in tempore peni.
Ars ea certa viris. ⁊ nostro incognita damno.
Celtiberūq; animos: quibus auxiliaribus arma
Fratris ad id steterant precio corrumpere adorti.
Persuasere fugaz. nostrorum exempla per euum
Ante oculos gestanda ducum: ne robore freti
Externo proprio non plus in milite fidant
Obicit ille deos: ius: fas: ⁊ inania uerba
Raptim abeūt: tacitoq; uale vis quāta metallo ē?
Dij pudor alma fides vni succumbitis auro.
Presidio nudata acies fraterna retrorsum
Auia constituit: notosq; recurrere montes.
Hec visa est spes vna duci: ꝓmit hostis acerbus
Doctus ad extremum cedenti insistere tergo.
Me quoq; iam magno distantem punica tractu
Agmina cingebāt: que clā nouus anxerat hostis

Improbus insultans. visum ꝛ mihi cedere fato
Ne quicq̄ uetitū caro me iungere fratri
Inferior numero multus tribus vndiq; castris
Uallabar: multumq; locis urgebar iniquis.
Ferrum aderat. spes nulla fuge. quod fata sinebāt
Tempore in angusto. durissima pectora ferro
Pandim⁹. ꝛ uafras herebo detrudimus vmbras.
Ira doloꝛq; dabant animos. ars bellica nusq̄
Consilijq; nihil: ceu dum uelamina pastor
Fida gerens apibus bellum mouet ipꝛob⁹ almis
Nocte sub obscura trepidant: mox dulcia flentes
Excedunt inopi substrata cubilia cera.
Inde ruunt ceceq; fremunt: sparsoq; uolatu
Importuno instant capiti stat callidus hostis
Inceptiq; tenax: postq̄ irrita vulnera victor
Eruit extirpatq; pie cunabula gentis.
Sicq; sola salus miseris ꝛ summa uoluptas
Inuisam iaculis gladioq; ultore cohortem
Tundimus ꝛ rapidas in vulnere linquimus iras.
Illi ex composito stabant. ceu flantibus austris
Aerius consistit erix. atq; astriger athlas.
Quid moror incauti armorum sub nube virumq;
Obruimur. fortuna suum tenet inuida morem
Aduersata pios. gelidus mihi pectore sanguis
Deserat. agnosco insidias: mortemq; propinquā.
Nec mihi sed patrie metuēs pro tempore raptim
Ingredior dictis cuneos firmare labantes.
Hac via preclari miles patet ardua leti
I. duce me: quem sepe alias maiore profecto es
Fortuna nunq̄ fama meliore secutus.
Non acies ferri: facies non obuia mortis
Terreat: exiguo decus ingens sanguine mauors
Obicit. ꝛ caros illustrat cede nepotes.
Nosce genus: patriamq; libens amplectere fortē.
Ignauum fortemq; mori: me tangere damno
Nature lux vna iubet breue tempus utriq;:
Iam licet: ꝛ terre pelagiq; pericula cessent
Ultro aderit suspecta dies: hoc fortibus vnum
Contigit: ut leti morerentur. cetera flendo
Turba perit. lachrymasq; metu diffūdit ibertes.
Hora breuis longe testis uenit ultima vite:
Ergo age si latio quicq̄ de sanguine restat
Morte palam facito. nam dum fortuna sinebat
Uicimus: ꝛ nostris exibant funera dextris.
At modo corporibusq;: cedunt quando omnia retro
Sic satis obstruxisse viam: per pectora nostra
Perq; truces oculos vultusq; in morte tremēdos
Transcendant. talem libet his opponere mortes.
His claustris uallare aditus. sciat horrida ueros
Barbaries cecidisse viros. ꝛ pallida q̄q̄
Haud spernenda tamen romana cadauera calcet.
Accelera bene nata cohors in limine mors est
Inuidiosa bonis: romanas semper ad aras
Cum lachrymis recolenda pijs: ꝛ ture perenni.
Talibus accensi coeunt. ꝛ grandinis instar
Scissa nube ruunt. in tela micantia primus
Et circūfusos ferox irrediturus in hostes.
Consequitur deuota neci fortissima pubes.
Sternimus: ꝛ morimur paucis tot milia contra
Quid reliquum? sed fata pij nunc ultima fratris
Expectas neq; enim hesperior felicior ora
Ille quidem extremo fati de turbine frustra
Surgere conatus: magne sub mole ruine
Oppressusq; itidem. nec mors magis ulla dicebat
Altera q̄ fratris. fuerat concordia vite
Mira: uel exiguis nunq̄ interrupta querelis.
Una domus: victusq; idem: mens vna duobus
Et mors vna fuit. locus idem corpora seruat
Amborum ꝛ cineres. huc tempus ferme sub vnū
Uenimus. hic nobis nulla est iam cura uetusti
Carceris. ex alto spersos. contemnimus artus
Odimus ꝛ laqueos ꝛ vincula nota timemus
Libertatis onus. quod nūc sumus illud amam⁹.
Ille autem illachrymans. tua me tua care ꝓfūdo
Corde premit pietas genitor: sed mollis inhersq;
Ultio uerborum semper fuit optima rerum.
Dic tamen hoc o sancte parens: an viuere fratrem
Teq; putes: atq; alios quos pridē roma sepultos
Defunctosq; uocat. lente pater ipse loquentem
Risit: ꝛ o quanta miseri sub nube iacetis.
Humanumq; genus quanta caligine ueri:
Uoluitur. hec inquit sola est certissima vita
Uestra autem mors est: quam vitam dicitis: at tu
Aspice germanum. viden ut contemptor acerbe
Mortis eat. viden indomitus sub pectore robur.
Et viuum decus ꝛ flāmantia lumina fronti?
Quin etias a tergo generosum respicis agmen?
Hos mihi defunctos audebit dicere quisq̄?
Et tamen egregios humani sorte tributi
Efflauere animos. ac debita corpora terre
Liquerunt: ceruis nitido uenientia contra
Per purum radiare diem lecta agmina vultu?
Immo ait eximie nec quicq̄ dulcius vnq̄
Hos vidisse oculos memini. sed nomina nosse
Est animus. tibi ne genitor contraria mens sit.
Per superos ipsumq; iouem. solemq; videntem
Omnia: per frigios si qua est ea cura penates.
Per siquid patrie uenit huc dulcedinis oro.
Aut ego fallor: eni. aut quosdā hoc ex agmie noui
Et mores habitusq; virum gressumq;: manusq;.
Insolitum licet ora micent: tamen ipse recordor.
Uidi etenim: ꝛ patria nuper conuiximus urbe.
Uera quidē memoras. fraus hūc mō reb⁹ ademit
Punica terrenis. perijt congressus iniquo
Credulus etate heu nimium marcellus in illa.
Iste memor finis: lateri latus admouet ultro
Nobiscum ne libenſ celo spaciatur in amplo.
Crispinus longe sequitur. quem ꝑfidus vno
Absumpsisse die temptauerat hostis. at illum
Languida dilate tribuerunt vulnera morti.
Alter ibi cecidit moriens. ubi furta latebant.
Inde leuis recte penetrans huc spiritus: illic
Frigida carnifici: dimisit membra cruento.
Sed magis ardentēq; animis: pugnasq; fremētē
Cerne per insidias indigno funere gracchum:
Corpore seclusum ualido ꝛ pollentibus armis.
Preterea emilio nimium fors inuida paulo
Aspice magnanimum terebrāt quot vulnera pect⁹
Canensi romana die defleta supremum
Fata putans renuit cladi superesse. sed ultro
Oblatum contempsit equum: multumq; rogantē
Repulit: ꝛ nimium respondit nixius. at tu
Macte animi virtute puer discede tuumq;
Uicturum abde caput. teq; ad meliora reserua.
Dic patribus muniant urbem: dic menia firment
Condiscant extrema pati. namq; improba seuas
Ingeminat fortuna minas: hostisq; cruentus
Uictor adest. fabio mea uerba nouissima perfer
Dic me iussorum memorem vixisse suorum.
Dic memorem te teste mori. sed fata feroxq;

Collega ingenti turbarunt cuncta tumultu.
Nuda loco caruit virtus. tulit impetus illam
Effuge dum morior ne forsan plura loquendo
Sum tibi causa necis. dicentem talia ferro
Circũstant. uolat ille leuis. timor alleuat artus
Et plumas adiungit equo ⁊ calcaria plantis
Anxia ceu uolucris ubi nidum callidus anguis
Obsidet. hinc vise sese subducere morti
Optat. ⁊ hinc dubitat. sua dulcia viscera linquẽs.
Infelix pietas tandem formidine vitia
Cedit ⁊ incussis serum sibi consulit alis.
Uicinaq; tremens respectat ab arbore fatum
Natorum: rabiemq; fere. ⁊ plangoribus omne
Implet anhela nemus. strepituq; occurrit amico.
Sic ibat iuuenis memorandus sepe retrorsum
Lumina mesta ferens: videt ingens surgere cãpis
Naufragium. videt immitem post publica penu;
Funera sacra ducis fodientem pectora duris
Ictibus. ⁊ celum gemitu pulsabat inani.
Quid moror. innumeram licet internoscere turbã
Cesorum hoc bello iuuenum: patrieq; cadentum
Scilicet immenso studio: dum ledere querit
Ciuibus atq; inopem spoliat dum fortibus urbe;
Compleuit celum nostris ferus hannibal vmbris.
Talia dum genitor memorat suspiria natus
Alta trahens: licuit fateor cognoscere quicquid
Optabam magis: ⁊ vultus spectare meorum.
Cetera ni prohibes. nihil est sermone secundi
Patris amabilius: quin tu modo cominus inquit
Alloquere. atq; aures q̃primu; inuade paratas.
His dictis tulit ante gradum. fontemq; modesta;
Demisit. patruumq; tenens sic incipi ore
O ueneranda mihi uero: nunq̃q; parente
Care minus: si nostra deus dedit ora videre
Mortales oculos. alti si limina mundi
Indignoq; mihi clarum reseruauit olimpum.
Da precor exiguam nostris affatibus horam.
Nã breue tẽpus adest moneorq; in castra reuerti
Occeani subnixa uadis: ubi maxima calpes
Impendent pelago celumq; cacumine pulsat.
Illic me romana manent modo signa. ducemq;
Expectant rapidum hoc tandem stat limite bellũ.
Suscipit amplexu iuuenem placidissimus heros
Atq; ita. si iussu superum mortalia celo
Mẽbra uehis. nec eni tã magni muneris auctor
Eximiumq; decus: quam de te concipiam spem?
Dictu difficile est. cui tantam numina viuo
Concessere viam. nam ni diuinus inesset
Spiritus. haud quaq̃ hoc hoi fortuna dedisset
Que faciles dispensat opes: archana videre
Celica: uenturos longe prenoscere casus
Et fatum prescire suum: spectare beatas
Has animas: subterq; pedes radiantia solis
Lumina: ⁊ aduersos tam uastis tractibus ares
Hec nunq̃ fortuna dabit. quia cuncta potenti
Sunt seruata deo. qui si te lumine tanto
Illustrat. quo nam te alij dignentur honore?
Non ergo immerito fractos passimq; iacentes
Hesperie campis totiens desperimus hostes
Uidimus ⁊ nostre vindictam mortis: ab illa
Egregie pietatis habes per secula famam.
Quidlibet hinc aude mecum nam protinus aurẽ
Iuuenis: atq; animum uacuum. quin ocius ergo
Ingredimur. fandoq; breue; consumimus horã.
Dic ait is. si vita manet post busta: quid almus
Testatur genitor. siq; hec est uera perennis
Nostra autem morti similis: quid demoror ultra
In terris. quin huc potius quacunq; licebit
Euolat assurgens animus tellure relicta
Non bene sentis ait. deus hoc naturaq; sanxit
Legibus eternis hominem statione manere
Corporis edicto donec reuocetur aperto
Non igitur properare decet: sed ferre modeste
Quantulacũq; breuis superant incõmoda vite.
Ne iussum spreuisse dei videare: ꝙ ista
Sunt geniti sub lege homines: ut regna teneret
Infima: namq; illis custodia credita terre.
Et rerum quas terra uehit: pelagusq; profundu;.
Ergo tibi cunctisq; bonis seruandus in ista est
Carne animus: propriãq; uetandus linquere sedẽ
Nobilibus curis: studioq; ⁊ amore videndi
Promineat ni forte foras corpusq; relinquas
Ac longe fugiat sensus: seq; ingerat astris
Hic decet egregios animos. hic exitus est. que;
Diuini fecere viri: meliora sequentes.
Sed dũ mẽbra vigẽt. breuis est mora suscipe nr̃i
Consilij quid summa uelit. tu sacra: fidemq;:
Iustitiamq; cole. pietas sit pectoris hospes:
Sancta tui: morumq; comes. que debita virtus
Magni patri: patrie maior. sed maxima summo
Ac perfecta deo. quibus exornata profecto
Uita: via in celum est. que uos huc tramite recto
Tunc reuehat. cum summa dies exemerit istud
Carnis onus. pureq; animam transmiserit aure.
Hoc etiam monuisse uelim: nil gratius illi
Qui celum terrasq; tegit: dominoq; patriq;
Actibus ex nostris: q̃ iustis legibus urbes
Conciliumq; hominum sociatum nexibus equis
Quisquis enim ingenio patriam. seu viribus alte
Sustulerit: sumptisq; oppressam iuuerit armis:
Hic certum sine fine locum in regione serena:
Expectet: uereq; petat sibi premia vite:
Iustitia statuente dei: que nec quid inultum
Nec precio caruisse sinit. sic fatus amoris
Admonuitq; faces auido stimulosq; nepoti
Accensoq; duci simul hec placidissimus addit.
En fabium celo maiestas maxima tanti:
Nominis ac virtus ⁊ iuppiter ipse reseruat:
Cerne ducem quantu; licet hic cũctator ab omni
Dictus eat populo. tamen ingens gloria tardis:
Debita consilijs viget. hunc nõ flamma: nec ensis
Eripiet latio. sed dum magis arma tonabunt
Punica. tranquilla feret huc annosa uetustas.
Ecce autem interea uenientum turba: nec ulli
Nota fuit facies. habitus tamen omnibus vnus
Sidereoq; leuis fulgebat lumine amictus.
Angusta pauci procul omnes fronte preibant
Iam senioq; graues ⁊ maiestate uerendi
Hec acies regu; est: quos tempora prima tulerũt.
Urbis ait nostre. frons arguit inclita reges.
Romulus ecce prior famosi nominis auctor:
Publicus ille parens: cernis dulcissime quantus
Ardor inest animo: talem uentura petebant
Regna virum uenit incessu moderatior alter
Religione noua. populum qui temperet acrem
Hic virtute prius patrie curibusq; sabinis
Insignis. nostramq; ideo transuectus in arcẽ est.
Aspice solicitum monitu ceu coniugis almas
Instituat leges ⁊ euntem diuidat annum.
Extulit hunc natura senem. primoq; sub euo

Hāc habuit frontem.sic tempora cana genasqꝫ.
Tertius ille sequens qua tu nunc ueris:omnem
Militie expressit regum fortissimus artem.
Fulmineus visu.victus quoqꝫ fulmine solo.
Quartus arat muros.ꝛ tibridis hostia fundat.
Presagus quas tutus opes huc conuehat orbis
Sectaqꝫ primeuo conuectans menia ponte.
Frons quinti mihi nota parum.sed suspicor illuꝫ
Quem nobis regem longe dedit alta corinthus.
Ille est.haud dubie video tunicasqꝫ togasqꝫ
Et faces trabeasqꝫ graues.sellasqꝫ curules
Atqꝫ leues faleras:ꝛ cuncta insignia nostri
Imperij currusqꝫ ꝛ equos:pompasqꝫ triumphi.
Illum autem numero queꝫ cernis in ordine sextū.
Seruilis solio regem transmisit origo.
Et nomen seruile manet.sed regia mens est
Decus hic generis virtute piauit ꝛ actis
Condidit hic censum prior.ut se noscere posset
Roma potens.altumqꝫ nihil sibi nota timeret.
Finierat.tunc ille iterat si lecta recordor
Romuleo cinxisse comas diademate septem
Audieram:totidem cognomina certa tenebam.
Alter ubi est igitur?fili carissime dixit.
Huc ꝛ luxus iners ꝛ dura superbia nunqꝫ
Ascendunt:atrox animus nomenqꝫ superbum.
Hunc exposcis enim qui sceptra nouissima rexit?
Rex ferus ꝛ feritate bonus.nam tristia passe
Hic libertatis primum urbi ingessit amoreꝫ:
Quin animas letas melioraqꝫ regna tenentes
Cerne cateruatim uere virtutis amicos.
Tres simul ante alacres alternaqꝫ brachia nexi
Ibant.hos leto celebrabant agmina plausu
Umbrarum.atqꝫ omni deuotuꝫ ex ordine vulgus.
Substitit admirans.que tanta est gratia dixit
Ista trium?quis tantus amor connectit euntes?
Hos idemqꝫ parens.eademqꝫ ait extulit aluus
Hinc amor.hisqꝫ ipsis libertas credita quondam.
Hinc fauor.heu iugulos ꝛ vulnera cruda duoruꝫ
Aspice:utriqꝫ recens nitet ut generosa cicatrix
Pectore in aduerso.populorum pugna potentum
Tergeminis mandata viris:ut sanguine pauco
Scilicet innumere cessarent funera gentis.
Diuisis exercitibus:conspecta suorum
Aduersisqꝫ oculis sex ultima bella gerebant.
Libertas tunc nostra tremens similisqꝫ cadenti
Unius ad fatum:dubio sub marte pependit.
Unius est asserta manu.germanus uterqꝫ
Occiderat.populoqꝫ nimis fortuna fauere
Ceperat albano:nisi tertius ille superstes
Integer ꝛ fratrum mortes:ꝛ publica fata
Restituisset agens victricia corpora campo
Donec se victos spacijs:largoqꝫ cruore
Defectos plagisqꝫ graues ꝛ cursibus haustos
Impiger alterno iugulasset vulnere fratres.
Id recolens nunc exultat.gaudentqꝫ vicissim.
Germani:ad superos nec inulto funere missi.
At quibus imperium virtus ea contulit ultro
Circūstant memores.sed quid per singula uersor
Milia nonne vides spaciosum implentia celum?
Publicolam ante alios.tanto cognomine dignuꝫ
Preclarum pietate ducem patrieqꝫ parentem?
Lumina visendi cupidus flectebat ꝛ ingens
Agmen erat iuxta.stabilem qua uergit ad arthon
Lacteus:innumeris redimitus circulus astris.
Obstupuit.queritqꝫ viros ꝛ nomina ꝛ actus.
Care nepos si cuncta uelim memoranda referre
Altera nox optanda tibi est ait:aspice ut omnis
Stella cadit pelago:celumqꝫ reflectitur ꝛ iam
Candidus aurore meditatis surgere vultus
Uibrat ꝛ eoa iam somnum diluit vnda.
Tum pater admonuit.fugientia sidera nutu
Ostendens.uetuitqꝫ moras.hic nosse satis sit
Romanas has esse animas:quibus vna tuende
Cura fuit patrie.proprio pars magna cruore
Diffuso:has petijt sedes:meritoqꝫ caduce
Pertulit eternam per acerba pericula vitaꝫ.

¶ Incipit argumentum secundi libri africe.

t Alibꝰ intētum pater arripit:melitꝰ heros
Scire futura cupit: recipit narrāte parēte
Fallacis per cuncta uelit neu credere ōbis
Hannibal:quem clara ducis victoria flenteꝫ
Italia patrioqꝫ procul de littore pellet.
Inde duces alios romane stirpis:ab illis
Julius:ꝛ Marius:Pompeius clarus in armis
Auronijs.diuum hos sequitur clarissima proles
Augustumqꝫ genus.itali fastigia regni
Atqꝫ graues lapsus:p̄ceptaqꝫ sacra parentis.

¶ Incipit liber secundus.

t Alibꝰ intētū pater arripit:atqꝫ benigne
Tempus ait celo descēdere.gratia rara
Huc uenisse fuit.patiēter abire decorꝫ ē.
Ne.ppa p̄cor alme parēs qn̄ digerꝫ inq̄t
Pauca mihi dubio.certūqꝫ remitte futuri.
O nate exigui solatia temporis infit
Exigis:ambigue subito tibi somnia noctis
Omniaqꝫ implicite uanescent visa quietis.
Siqua animo memori uestigia forte manebunt
Somnia uana tamen:mentemqꝫ errasse putabis.
Sed nequeo spreuisse preces.dic nate quid angit
Te magis ꝛ breuibus:celeri te subtrahe phebo.
O genitor si nota tibi diuina uoluntas:
Siqꝫ tibi ante oculos uenturuꝫ est cernere tēpus.
Scire uelim quid fata parent.nam bella videmus
Aspera terribili latium quassantia motu.
Hannibal in foribus stat perfidus:omnia retro
Uersa cadunt.nostro pinguescunt arua cruore.
Tot clari cecidere duces.uos lumina tanti
Imperij:tam magna duo cecidistis:eodem
Tempore:tūc italis raptus regionibus est sol.
Magnaqꝫ sub gemina nutauit roma ruina.
Quid superest.dn̄aꝫ quis nunc manet exitꝰ urbē?
Corruet an stabit?qꝫ si frustra arma mouemus
Exime tot curas animo:tantosqꝫ labores.
Somnuꝫ redde oculis.ꝛ membris redde quietē.
Nā mihi si cogente deo patrieqꝫ cadendum est
Quid iuuat obniti contra?fatoqꝫ prementi
Humanas afferre manus?moriamur inermes.
Uiuat ꝛ in toto regnat ferus hannibal orbe.
Non tulit indignanteꝫ animo pater optimus:imo
Immo ait armato latronem pellere luscum
Finibus ausonie dabitur:discedet iniquo
Inde animo:metuetqꝫ alienam linquere terram
Sanguinis ac prede sitiens:at mesta suorum
Plebs metuēs:belloqꝫ nimis turbata propinquo
Hūc repetet retrahetqꝫ domū:postqꝫ affera tāget

Littora:funeſto ueritus confligere campo
Congreſſus uolet ante tuos:tu furta caueto:
Inſidiaſqꝫ viri:doceat te dira tuorum
Funera barbarico confecta ferociter aſtu.
I tamen.atqꝫ hoſtis crudelem conſpice vultum
Et dictis intende aurem.cantuſqꝫ vigilqꝫ
Inſidioſa ſenis uerſuti percipere uerba.
Si renuis retrahiſqꝫ pedes:nihil crede.per orbē
Aut timidus videare alijs:aut forte ſuperbus.
Ille quidem uaria temptabit flectere mentem
Arte:doliſqꝫ nouis:dulcem per ſecula pacem
Pacem iterans:paciſqꝫ tegens ſub noīe fraudes.
Unicus euerſor pacis:firmiſſime preſta
Propoſitumqꝫ tene.nil de patrieqꝫ tuaqꝫ
Maieſtate cadat.fremet ille:⁊ triſtia coram
Fata videns.humiles uoces ſubmiſſaqꝫ uerba
Ore dabit ficto.iuuenem ſemperqꝫ ſecundis
Aſſuetum:caſus uarios librare monebit
Fortune.ac multa ancipiti ſermone tremenda
Proferet:euentuſqꝫ ducum.cum nulla videbit
Uerba altum mouiſſe animum:tum triſtis ⁊ ira
Feruidus.arma fremens bellūqꝫ in caſtra redibit
Pugna erit ambiguo quam ſpectant fata fauore.
Cuius ad euentum toto timeatur in orbe.
Sanctior his preerit caſtris.dux impius illis.
Hinc virtus obiecta malis.cultuſqꝫ modeſti.
Et pudor.⁊ bene ſuada fides:pietaſqꝫ comeſqꝫ
Iuſtitia.⁊ relique vibrabunt arma ſorores.
Inde furor:dolus:⁊ rabies:⁊ neſcia ueri
Pectora:contemptuſqꝫ dei:feruenſqꝫ libido:
Cecaqꝫ perpetuis creſcens ſubtilibus ira:
Et ſcelerum ſpecies horrende:ac nomina multa.
Uictor eris bello tandem:victoria nec te
Efferet:aſt illum fortuna aduerſa repente
Proſternet:victus fugiet:peregrinaqꝫ tanget
Littora.qua grais aſiam regionibus eſtus
Helleſpontiaci dirimit maris:omnia tandem
Temptabit:regumqꝫ pedes.indignaqꝫ ſupplex
Continget genua.atqꝫ aliena precabitur arma:
Italicas ardens.iterum ruiturus in oras
Si fortune ſinat.nobis ſed amicior illa
Jam longis ſatiata malis:funeſta retrorſum
Conſilia euertet:quid multa?uagabitur exul
Peſſimus:⁊ terras virus diſpergit in omnes
Romanos in morte petens.ceu ſaxea ſeuum
Cum forte in triuijs tempeſtas obruit anguem
Ille furit morienſqꝫ minas uomit:atqꝫ uenenum
Mille ligans caudas:ſquamoſaqꝫ corpora nodis:
Horrificus ſolo aſpectu:poſtrema cruentus
Sibila languenteſqꝫ oculos attollit:⁊ ipſum
Seuit in auctorem fruſtra.ſic turbidus iſte
Mille vias moribundus aget.quo tempore forte
Publica dum perages mandata videbis inermē
Securus:faciemqꝫ trucem.que terruit urbem.
Colloquio feſtina dies videatur amico
Tantorum felix ephesus ſermone virorum.
Fama quidem mendax falſa cuꝫ lance nephādos
Equat iniqua bonis.facinus dū grande tremēdū
Horrendum dictu inuenit:canit orba per orbem
Nec dirimit cauſas:patriam iuuat ille cadentem
Laudatur:multaqꝫ alius cum ſtrage cruentas
Captat opes:regumqꝫ ſibi victurus in auro.
Hic quoqꝫ laudatur.laudabitur hannibal:atqꝫ
Scipio.poſteritas mirabitur omnis utrunqꝫ.
Heu par diſſimile.⁊ diuerſo ſidere terris
Illatum.ac vulgus diſcernere quanta ſit inter
Magnificum ac tetrum facinus diſtantia neſcit.
Qꝫ ſubito miris animum uolet ille loquendo
Flectere blanditijs.ſeu ſunt hec punica ſemper
Pectora.ſeu laudem virtus uel ab hoſte meretur.
Precipue tam rara quidem.uerum illa iocoſum
Qualiacunqꝫ tibi riſum fortaſſe mouebunt.
Nil aliud.ſic ille graues in morte reflexus
Cum dederit.falſaqꝫ animum ſpe pauerit amens.
Tandem bitinica ruet imperterritus aula:
Dux atrox urbiqꝫ metum depellet ⁊ orbi.
Hoſtis fata vides.tanto quem tempore tellus
Suſtinet auſonie.ꝙ ſi romana requiris
Pauca ſed e medio fatorum intentus aceruo
Accipe:procliuem faciet victoria preſens
Ad reliquas.facilemqꝫ viam.nullumqꝫ pudebit
Queꝫ teneat carthago potens apprendere portū.
Illa iugum populos.⁊ ferre tributa docebit
Illicet etholus conſurget.uanus ad arma
Proruet antiochus:fratris iunioris ⁊ illum
Uincitis auſpicijs.teqꝫ orbis noſcet eous
Ut çephirus pridem ac pluuialis nouerat auſter
Inde alia ex alijs naſcentur bella.ſed omnes
Uincet roma minas:⁊ totum proteret orbem.
Uicta iugum regna excipient.ſub legibus ibunt
Mox galate macedumqꝫ furor.nil regia poſſunt
Nomina:nil patrum egregij prodeſſe labores.
Magnus alexander totiens reuocatus ab urna
Si redeat:mea ſit que nam ſententia noſti.
Grecia tota breui procumbet tempore victa.
Et male ceſorum penas dependet auorum.
Hic placet:⁊ glabrio ⁊ ſpectata modeſtia menni
Flaminijqꝫ animus.claris qui creſcere factis
Incipit:⁊ tecum temptat certamina fame.
Res inſtant uarie.ſeries quoqꝫ longa laborū.
Florida iamqꝫ viris uenit armipotentibus etas.
Hec mihi iam ſcauros:druſos:crebriſqꝫ metellos
Inſignes titulis.⁊ nomina clara nerones
Protulit.hoc olim ueniet de ſtipite ramus
Peſtifer:ac populis vmbra nociturus iniqua.
Jam ſenſim aſſurgunt rigida virtute catones.
O utinam domus illa minus foret inuida noſtre.
Surgunt emilij.quorum de gente nepotem
Elige.qui nomen geſtis mereatur auitum.
Reliquiaſqꝫ tuas ferro conſumat ⁊ igni.
Durior id meritis odioqꝫ accenſus honeſto.
Longius incedam.iamqꝫ hinc ſillamqꝫ ferocem
Pompeioſqꝫ graues animoſaqꝫ pectora bruti
Ante oculos habeo.ſtupeoqꝫ ubi condere ferrum
Audeat.hinc rerum ſumma ad faſtigia uentū eſt.
Ceſareumqꝫ genus:toti dominarier orbi
Prouideo:quid cuncta ſequar?non ditior vnꝗ
Urbs animis erit egregijs:ducibuſqꝫ ſupremis.
Crederet hoc aliquis.campano raptus aratro:
Unus erit bello eximius.qui noſtra ſub auſtrum
Signa ferat:libiamqꝫ iterum premat:inclita regū
Colla triumphali victor fracturus ab arcu.
Biſqꝫ ſub extrema latium formidine ſoluat
Obſidione graui.calidaqꝫ reuerſus ab ora.
Atqꝫ alpes ſubito iuſſus tranſire niuoſas.
Preter aquas ſextas.dicunt ſic nomine uallem.
Theutonicum inſigni compeſcat ſtrage furorem.
Poſt ſimili ardentes proſternat vulnere cimbros.
Orbis in extremi latebras.ubi caſtra locaſti
Nunc iuuenis memorāde nouis per ſecula factis

Magnus item iuuenis ueniet:nec dignior alter
Nomen habet magni.hic tagū:betimqȝ ⁊ hiberū
Coget ferre iuguȝ.dominumqȝ agnoscere tibrim.
Hic idem nimia ciuem feritate rebellem
Contundet.tibi nulla animum contingat honestū
Inuidia.atqȝ alios patiaris ad alta uolare.
Nullus erit.nullusqȝ fuit.cui gloria tota
Cesserit.illa nouis semper parat integra partem
Uita breuis:rerumqȝ uenit longissimus ordo.
Quid fiet nisi queqȝ suos produxerit etas
Uenturus qui sponte uelint occurrere fatis?
Sufficeret cunctis spaciosi temporis vnus:
Publica res poterat duce te contenta fuisse.
Tu siquidem letus mecum dum bella gerentur
Hic eris:⁊ iuuenem egregium laudabis ab alto.
Pauca sed innumeris memoro.maiora supersunt
Gesta viri.plectroqȝ alijs maiore canenda.
Namqȝ hic precipiti sit fas dixisse uolatu
Uictor ab occasu descendens victor ad ortus
Preueniet.nomenqȝ italum super astra leuabit
Omnia succumbent.multis fortuna triumphis
Larga uolet ditare ducem.moderatior autem
Implendusqȝ animus paucis.ꝙ laurea triplex
Stringet honesta comas:ꝙ ter sua roma uerēdo
Extantem curru videat:contentus abibit.
Hic ⁊ pirratas pelago depellet ab omni
Uincetur iudea tenax:armenia duplex:
Capadoces:arabesqȝ ⁊ lato corpore ganges
Persis:⁊ arsacides.rubroqȝ a littore tandem
Omnia vincentes rigidaȝ ueniemus ad arcthon.
Et glaciale solum:tanaym:⁊ meotida duram:
Ripheosqȝ procul tangemus in ethere montes.
Attriti longo fugient certamine reges.
Et vitam simul ⁊ regnum bellumqȝ perosi
Caspia calcabunt victores claustra.sabeam
Turicremasqȝ domos.intacti limina templi
Intrabunt.cernentqȝ aditi penetralia sacri.
Purpura non illos nō gemme:aurūqȝ mouebunt
Thesauros inter medios mucronē trementi:
Paupertas romana uenit nec tangitur illis.
Insula non toto restabit libera ponto
Non tellus:seu pressa uagis:seu stantibus astris.
Aula sub imperium ueniet ditissima cipri.
Creta superstitionuȝ ingens domꝰ:atqȝ magistra.
Euboicūqȝ latus phebo rhodus inclita:⁊ vndis.
Tum salis egei celo uelut astra sereno
Ciclades effuse medio clipeusqȝ potētis
Trinacrie:⁊ crasso diues sardania celo.
Pauperiorqȝ solo sed apricis corsica saxis.
Et quicquid tusco iacet equore:quicquid hibero
Quicqd ⁊ adriaco:Sed quis cum classe fremētē
Ibit in occeanum?fortissimus ille nepotum
Unus erit:magno semper cantandus in orbe.
Gallica qui uario complebit rura pauore.
Et fluuios atri violabit sanguinis vnda:
Inde procul celo ⁊ terra pelagoqȝ repostos
Auricomas rapido calcabit marte britannos
Stringet:⁊ indomito luctantem gurgite renum
Pontibus.hostilesqȝ tenens cum milite fines.
Tristia ceruleis germanis bella mouebit.
O felix si forte modum sciat addere ferro
Nesciet heu noletqȝ miser:sed turbine mentis
Uictrices per cuncta manus in publica uertet
Uiscera:ciuili fedans externa cruore
Prelia.⁊ emeritos indigno marte triumphos.

Me tamen infami tam multa decora furore
Commaculare pudet.ꝙ turpiter omnia calcat
Ambitus?ut totum imperium sibi uendicet vnus
Primus?⁊ exemplum reliquis.spolietqȝ supbus
Tarpeiam.miserosqȝ nouo legat ordine patres.
Hec ⁊ pharsalicas mortes:ephyreaqȝ arma
Tharsonqȝ:⁊ mundā:⁊ capitolia sanguine tincta
Omnia pretereo.Succedet maximus illi
Inde nepos.clara ueniens a stirpe sororis
Hic mihi longinquos mittet sub legibus indos.
Egyptumqȝ ferox:⁊ barbara sistra mouentem
Uxorem latij capiet ducis.inde per omnem
Fulminet ense diem.reges pede supprimat altos.
Hic parere ferum romanis fascibus hystrum
Perdoceat:gemineqȝ solum quod subiacet urse.
Hic urbem tribus inuectus de more triumphis.
Edicet toti precepta incognita mundo.
Et summo celsus solio submissa videbit
Sceptra sibi:clarosqȝ duces:atqȝ agmina vulgi.
Munera ferre omnes:studioqȝ ardere placendi.
Iam senior rigidos bello contundet hyberos.
Ultimus ille babos.exhinc tranquilla sequuntur
Secula.tum gemini claudentur tristia iani
Limina:⁊ erati iungentur cardine postes
Inde grauem tumulo mittet ueneranda senectus
Digressum amplexu.⁊ dilecte coniugis ulnis.
Huius post cineres video romana reuerti
Fata retro:⁊ pulchros prolabi ad turpia mores.
Hei mihi quid moreris tecum moritura propago
Nominis est nostri.sed tu tibi debita nactus
Alta petes conuexa poli:quid turba superstes
Ludibrium mundo.generisqȝ infamia primi
Tartara conspiciet meritis.stigiosqȝ recessus.
Ac nimium propero.video par nobile natum
Atqȝ patrem.⁊ gemino capitolia leta triumpho
Laurea bina viret.duplex quoqȝ purpura:currus
Non video:spectare duos:contenta sed vno
It pietas.noua res equidem:⁊ dignissima fama.
Corruet hijs ducibus hierosolyma:victaqȝ ferro
Inclita religio.⁊ gladijs prerumpere sacra
Fas erit.⁊ poterunt populi peccata mereri.
Ulterius transire piget.nam sceptra decusqȝ
Imperij tanto nobis fundata labore
Externi rapient.hyspane stirpis ⁊ afre
Quis ferat has hoium sordes:nostriqȝ pudēdas
Reliquias gladij:fastigia prendere rerum?
Amplius urgentem quoniam frenare dolorem
Non poterat:rupit lachrymis ⁊ uoce loquenteȝ.
Quid miserum pater alme refers:tantū ne licebit
Fortune?prius instigias conuulsa paludes
Astra cadent.prius ethereo trux arbiter orci
Uictor erit solio.celiqȝ tonabit ab arce
Africa ꝙ rome victrix sua iura:suumqȝ
Nomen in eternum rapiat:non longa dolentem
Passus ait.depone precor lachrymasqȝ:metūqȝ.
Uiuet honos latius:semperqȝ uocabitur vno
Nomine romanum imperiuȝ.sed rector habenas
Non semper romanus aget.quin syria mollis
Porriget ipsa manum:mox gallia dura.loquaxqȝ
Grecia.⁊ ibricum.tandem cadet ista potestas
In boream.sic res romanas fata rotabunt.
Forte sub extremos annos mundiqȝ ruentis
Interitum.ad proprias sedes fortuna redibit.
Altius incumbens atqȝ urbis cetera nostre
Fata petens:vnum hoc de pluribus ille supernus

Abscondit sub nube deus:sed noscere quantum
Permissum est animi augurio:non vita sub hoste
Roma ruet:nulliqꝫ data est ea gloria genti.
Nulli tantus honos populo:vincetur ab annis
Rimosoqꝫ situ paulatim fessa senescet.
Et per frustra cadet:nulla vnqꝫ nulla uacabit
Ciuiliqꝫ odio ⁊ bellis furialibus etas.
Tempus adhuc ueniet cum vir romanus in urbe
Ciuis erit uerus.sed terras lecta per omnes
Fex hominum.tamen ⁊ tunc se male sana cruētis
Turba premet gladijs.⁊ ni fortissimus vnus
Uir aliquis dignus meliori tempore nasci
Opponat sese medium:frontemqꝫ:manumqꝫ
Litibus ostendat:superest quodcūqꝫ cruoris
Pectoribus miseris per mutua vulnera fundant.
Hoc solamen habe:nam roma potentibus olim
Condita sideribus.qꝫuis lacerata malorum
Consilijs manibusqꝫ diu durabit:eritqꝫ
Has inter pestes nudo uel nomine mundi
Regina:hic nunqꝫ titulus sacer excidet illi.
Qualiter annosum vires animusqꝫ leonem
Destituunt:sed prisca manet reuerentia fronti:
Horrificusqꝫ sonus.qꝫqꝫ sit ad omnia tardus
Umbra sit ille licet:circum tamen omnis inermi
Paret silua seni.sed quis uel noscere certam
Audeat:aut rebus tantis prefigere metam?
Uis loquar?in finem qꝫuis ruinosa dierum
Uiuet:⁊ extremum ueniet tua roma sub euum:
Cum mundo peritura suo.sic fatus ab alto
Pectore suspirans tacuit.dextraqꝫ sequentem
Per nitidum conducit iter:iam prona cadentis
Calcabant conuera poli.gradibusqꝫ suprema
Linquebant leuibus.qui lumine terga feriret
Lucifer altus erat:tamen vna erat vmbra duorū.
Athlantisqꝫ ruens de uertice plena propinqui
Cinthia conspecti splendebat imagine fratris:
Hic iterum genitor sacro ueneranda resoluit
Ora sono:stetit eximia dulcedine mundus:
Captus:⁊ eternos tenuerunt astra meatus.
Nate prioris ait solamen ⁊ optima vite
Pars mihi:qui leto cumulas nūc gaudia celo.
Quodqꝫ ego non rebar facis:ut spectando beatꝰ
Mortalez videar mihi me felicior ipso.
Huc aures intende pias:⁊ pectora ueri
Plena refer.mora nostra breuis.nāqꝫ iuida noctē
Umbra abijt.pelagusqꝫ operit iaz fluctibus astra.
Omnia nata quidem pereunt.⁊ adulta fatiscunt
Nec manet in rebus quicqꝫ mortalibus:vnde
Uir eteniz sperare potest:populus ue:quod alma
Roma nequit:facili labuntur secula passu
Tempora diffugiunt.ad mortem curritis:vmbra
Umbra estis.puluisqꝫ leuis:uel in ethere fumus
Exiguus:quem uentus agat.quo sanguine,parta
Gloria?quo tanti mundo fugiente labores?
Stare quidem vultis.sed enim rapidissima celi
Uos fuga precipitat.cernis qꝫ parua pudendi
Imperij pateant circum confinia nostri?
Hec tamen heu quanto nobis extenta labore:
Nunc quoqꝫ qꝫ multo nobis seruanda periclo?
Finge quod esse potest ⁊ erit nisi fata benigni
Peniteat incepti:totius sola sit orbis
Roma caput:terris dominetur sola subactis.
Quid tamē hic magnum?tanto quid noie dignuz
Inuenis?angustis artatus finibus orbis
Insula parua situ est:curuis qꝫ flexibus ambit
Occeanus:viden ut paruus cognomine magno?
Nec tamen hanc totā incolitis nā multa paludes
Multa tenent silue:pars rupibꝰ hispida torpet:
Pars riget glacie:pars squalet inusta calore.
Serpentumqꝫ domos calidis tegit estus arenis.
Utqꝫ simul totum videas:huc lumina uolue
Uerticibus celi aduersos:atqꝫ alta tuentes
Cernis stare polos?subiectaqꝫ cuncta duobus
Perpetuo durata gelu.prohibetur ab illa
Stirps regione procul.nil nascitur illic
Qđ victum prestare queat:qua semita solis
Latior.obliquusqꝫ uagis it circulis astris
Ignibus arua rubent.mediusqꝫ exestuat ingens
Pontus:⁊ ardorem celi male temperat humor
Subditus huc olim prisci finxere poete
Conuenisse deos.potuqꝫ ciboqꝫ refectos
Ethiopum cum rege:grauis duxisse sub vmbra
Athlantis placidam tranquillo numine nocteƺ.
Qđ fictum est ideo:quia numina magna putabāt
Sidera:que liquidis primum uescuntur in vndis
Ethiopum quas litus habet:mox fessa videntur
Uergere ad occasus ubi maximus eminet athlas:
Ultima terrarum qui possidet.ille paratus
Excipit.ac magno uenientia contegit antro.
Sed redeo mediam uetitum est attingere ȝonam
Etheris hinc etenim.uos inclementia longe
Submouet:ac circum flammis pmixta tepescunt
Frigora.sic gemina mortales sede fruuntur.
Altera sed uobis est inuia.separat illam
Et calor ⁊ pelagus statio tantū vnica restat
Parua.sed hec uasto nimis interrupta locorum
Desertoqꝫ habitu.linguarum dissona multum
Murmura.diuersi mores.hec crescere famam
Impediunt:nulli toto cognoscier orbe
Contigit:extrema quis erit bene notus in artho?
Et vili ignotum continget nomine fontem?
Quem sua toprobaui cōmendet gloria ⁊ idem
Littus ad hiberum resonet?mortalia quorsum
Uota ruunt?amplam cupiunt diffundere famam
Septa sed arcta uetant.angusto carcere clausos
Somnia magna iuuant.at cum lux ultima somnū
Excutit:ac tenebras adimit.tum cernere uerum
Heu miseri sero incipiunt:⁊ tempora retro
Ne quicqꝫ aspiciunt abeuntqꝫ amissa gementes.
Illa quoqꝫ in nobis ridenda insania mentes
Occupat:eternum cupitis producere nomen.
Secula demulcent animos numerosa.uenitqꝫ
Posteritas longa ante oculos.libet ire per ora
Doctoruz:extinctos hominū.clausosqꝫ sepulchro
Liberiore via per mundi extrema uagari.
Uiuere post mortem.violentas spernere parcas.
Dulcia sunt fateor.sed nomine viuere nil est
Uiuite sed melius.sed certius:ardua celi
Scandite felices.miserasqꝫ relinquite terras.
Hic uos vita manet.quam secula nulla mouebūt
Quā nec tristis hyems:nec noxia torqueat estas:
Anxia sollicitam quam non opulentia reddet.
Querula non mestam paupertas:palida nō mors
Obruet aut nocuo uexabunt sidere morbi.
Corporis.atqꝫ animi sine tempore viuite.nā uos
Et magno partum delebunt tempora nomen.
Transibunt cito que uos mansura putatis.
Una manere potest o casus nescia virtus.
Illa viam facit ad superos.hac pergite fortes
Nec defessa graui succumbant terga labori:

O si falsa uagam delectat gloria mentem:
Aspice quid cupias: transibunt tempora: corpus
Hoc cadet: ⁊ cedent indigno membra sepulchro.
Mox ruet ⁊ bustum: titulusqꝫ in marmore sectus
Occidet: hinc mortem patiaris. nate secundam.
Clara quidem libris felicibus insita viuet
Fama diu: tamen ipsa suas passura tenebras.
Ipsa tuas laudes etas uentura loquetur
Immemor: ipsa eadem: seu tempora fessa tacebit
Immemoresqꝫ dabit post secula longa nepotes.
Magna geris. maiora geres immensaqꝫ victor
Conficies tu bella manu: ⁊ dignissima fama:
Res multis laudata quidem laudandaqꝫ multis.
Cernere iam videor genitum post secula multa
Finibus etruscis iuuenem: qui gesta renarret
Nate tua: ⁊ nobis ueniat uelut ennius alter.
Carus uterqꝫ mihi: studio memorandus uterqꝫ.
Iste rudes latio duro modulamine musas
Intulit. ille autem fugientes carmine sistet.
Et nostros uario cantabit uterqꝫ labores
Eloquio: nobisqꝫ breuem producere vitam
Contendet: uerum multo mihi carior ille est
Qui procul ad nostrum reflectet lumina tempus.
In quod eũ studium: non vis preciũ ne mouebit.
Non metus aut odium: nõ spes aut gratia nostri.
Magnarũ sed sola quidem admiratio rerum.
Solus amor ueri. sed quid tamen omnia prosunt?
Iam sua mors libris aderit. mortalia nãqꝫ
Esse decet. quecunqꝫ labor mortalis inani
Edidit ingenio. quos si tamen illa nepotum
Progenies seruare uelit: senioqꝫ nocenti
Vim facere. ac rapido vigilans obsistere seclo.
Non ualeat. tam multa uetant. fatalia terris
Diluuia ⁊ populos violentior estus adurens:
Et pestes rerum uarie. celiqꝫ marisqꝫ.
Bellorumqꝫ furor: toto nihil orbe quietum
Stare sinens. libris autem morientibus: ipse
Occumbes etiã. sic mors tibi tertia restat.
Quot modo in extremo claros oriente uel austro
Esse viros reris? tamen ad uos mittere nomen
Non potuere suum? quot prima etate fuisse
Illustres. famamqꝫ ausos sperare perennem
Nunc tamen ignotos? annorum nate locorum ⁊
Estis in angusto positi. que cuncta videntem
Huc decet huc animos attollere. vulgus inane.
Viderit in terris quo te sermone loquatur.
Despice quisquis is est: ⁊ si mea iussa merentur
Te docilem. humanum iubeo contemne fauorem
Ne ue ibi uel nimiam rerum spem pone tuarum.
Illecebris trahat ipsa suis pulcherrima virtus
Gloria: si fuerit studiorum meta tuorum
Perueniens equidem: sed non mansurus ad illã.
Premia sinautem celo tua nate reponis
Quo semper: potiaris habes: sine fine beatus
Et sine mensura. ꝙ si dulcedine fame
Tangeris ⁊ stimulis. etiam nunc pũgeris istis.
O preclara tuo stat gloria fixa labori
Polliceor. ueniet precium tibi nate quod optas.
Illa uel inuitam. fugias licet. illa sequetur
Ut sub sole uagum comitatur corporis vmbra
Ipsa tui: quocũqꝫ gradum tu flexeris: illa
Flectitur: ⁊ stat si steteris. sic fama uolentem
Nolentemqꝫ simul sequitur. sed nunquid ineptũ
Dixeris arenti gradientem in puluere: ut vmbrã
Aspiciat post terga suam? non sanior ille est
Qui terit etatem frustra. corpusqꝫ fatigat
Aut animum curis onerat: nihil inde reposcens
Ni laudem: ⁊ uarios populi per compita uẽtos.
Que nam igitur queres mea sit sententia? dicam
Ille erat ut metam teneat. licet inter eundum
Umbra sequatur iter: virtutis amore laboret
Hic alius: celumqꝫ sibi sit terminus: ⁊ non
Gloria que meritos sequitur uel spreta labores
Ergo age nate viam tibi quam sup ardua monstro
Ingredere. aut potius ceptum ne desere callem.
Publica res duce te vigeat victrixqꝫ supremo
Cardine fortune sedeat. spectabit ab astris.
Quicqd ages placidus rex cuncta tegẽtis olimpi.
Letus honore tuo. sed nullo letior actu
Quã ꝙ te patrie baculum superesse labanti
Nomen ⁊ hoc merito scipionis habere videbit
Cognomenqꝫ aliud tibi quot tua facta parabunt.
Insuper id moneo. memoriqꝫ hoc imprime menti
Post studium recti. patrieqꝫ parentis amorem
Proxima de caris tibi cura supersit amicis.
Pronus amicitias amplectere quas tibi virtus
Conciliat. partesqꝫ cole. hoc da nate roganti
Rebus in humanis nil dulcius experiere.
Alterno conuictu ⁊ fido pectore amici.
Est equidem ex multis tibi nunc certissimus vnus
Lelius. archani sit conscius atqꝫ minister
Ille tui. regat affectus. pectusqꝫ profundum
Cernat inaccessum reliquis. post tempore multo
Lelius alter erit. domui claroqꝫ nepoti
Carus: ⁊ eximio pariter coniunctus amore
Hinc olim multi errabunt. parqꝫ omnibus vnum
Lelius ⁊ scipio: celebrabitur inter amicos.
Quos tulit extrema ueniens ab origine mũdus.
Cum duo sint paria. ⁊ longo distantia tractu.
Suscipe tu primum nec sis licet altus: amicum
Despice plebeium. quoniam de plebe uerendi
Surrexere viri: quos nobilioribus equos
Vina tulit virtus: animusqꝫ parentibus impar.
Dixerat: ille autem tua per uestigia q̃q̃
Ingressus. nunqꝫ primo memor ipse decori
Defuerim: tamen admonitus vigilantior ibo:
Quo me sancte uocas genitor: sed multa mouẽtẽ
Te factum tacuisse meum. pater optime miror.
Mestior ille equidem. tua te dulcissime virtus
Aspera cuncta pati doceat. quid fata reseruent
Ultima preclaro malis nescire labori.
Ingratam patriam. piget heu narrare pudetqꝫ
Experiare licet. facili contentus abito
Vindicta non arma tibi: non castra mouenda.
Et si forte queas: prestat q̃cunqꝫ subire
Fortunam. patriam seruatam perdere noli:
Et meritum maculare tuum. fugat illa: recede
Non reuocat: persta. sed preclarissimus exul
Viuenti illatum moriens ulciscere uerbo
Dedecus ⁊ patrie cineres. atqꝫ ossa negato:
Ingratamqꝫ uoca. memoriqꝫ inscribe sepulchro.
Hoc liceat tantũ. tibi nil permiseris ultra
Iamqꝫ uetor traxisse moras: memor ergo parẽtis
Nate uale: ⁊ mitis surgentem dirige fratrem.
Isqꝫ viam post te tua per uestigia seruet
Dixit: ⁊ equabit fugientia sidera cursu
Interea lux orta super tentoria fulsit
Irrupitqꝫ ducis durum rubicunda cubile.
Buccina castrorũ cecinit: sonituqꝫ tremendo
Attonitum subito somnusqꝫ paterqꝫ reliquit.

¶ Incipit argumentum tertij libri

P Ostq̃ visa ducis sol excutit optim⁹ heros
Acciri propere lelium iubet illicet ille.
Mittit̃ ad regẽ syphacẽ ut federa ponat.
Hospitis inde thoro fruit̃ citharista iocosus
Carmine pangebat:quibus est firmata seueris
Urbs carthago viris.hinc magne maxima rome
Fundamenta canit lelius ducibusq; supremis
Exornat:quo sit ingens satiata uorago.
Et decios regulosq; canit.causamq; superbi
Regis ad expulsi tandẽ deuenit ab urbe.

¶ Incipit liber tertius.

I Mpiger astrigerũ postq̃ sol ptulit axẽ.
Et rapidos imisit equos:cessere tremẽti
Sidera cũcta fuga ꝯsurgit maxim⁹ heros
Singula ptractãs aio:que visa p vmbras
Intulerat nocturna quies:Cur dulcia patri
Oscula non rapui:cur uertere terga parantem
Non tenui:prendiq; manu:cur ista ruit nox
Tam cito:nec licuit placito sermone morari.
Multa petiturus fueram.quibus ultima campis
Agmina concurrant.seu qua regione profundi.
Quantum in amicitijs fidei:q̃ barbari regum
Pectora fida forent.qua nam tellure sepulchrum.
Quod ue genus mortis sors imperiosa reseruet
Uel mihi uel fratri.qui sit patruelis amati
Exitus:aut fatũ.nam pridem est cognita virtus:
Omnibus an soli mihi nunc iniuria care
Impendet patrieq; nephas:at forsitan ista
Sit melius nescire mihi:ne conscia finis
Aduerso retrahat virtus sua carbasa uento.
I modo qua ceptum est.patrieq; ignosce furenti
Nescit enim quid agat.sic secum fatus: amicum
Accire propere lelium iubet:illicet ille
Affuit.atq; oculos tacitus frontemq; uerendam
Suspiciens immotus erat:carissime leli
Magna animo uoluuntur ait:que gessimus ambo
Sufficiant fortasse alijs:at quantula res est:
Italicas inter clades miserandaq; fata
Hyspanas fregisse acies:uacua ista periclo
Militia.& matris quesitum est dedecus armis
Ni ceptum peragatur opus:timuisse videmur
Horrifici ducis aspectum:& longinqua petisse
Prelia:non ausi patria concurrere terra.
Meniaq; obsesse defendere dulcia rome.
Exilium ne fugam ne hostes ciuesq; uocabunt?
Nescio quid tibi nunc animi:quid roboris insit.
Sed mediocre aliquid nequeo sperare:sit ergo
Incepisse alijs clarum & memorabile fatum
At mihi nil satis est aliquid dum restat iniquam
Hannibalem reuomentem animã pri⁹ ipse videbo
Tot nostros placare duces:carthago profundo
Perfida subsidet.q̃ pectoris ira quiescat
Alta mei:moriarq; libens dum tristia possint
Morte mea equari penorum vulnera nostris.
Nunquid iusta deus pro nobis tela mouebit
Tantorum vindex scelerum?num fulmina celo
Descendent?num periure densissimus athlas.
Telluris clipeus mundi tutela nephandi
Cedet sponte loco radice reuulsus ab ima?
Serpentumq; acies montesq; immittet harene
Ardentis?facietq; viam spirantibus austris?
Num piger infames contorto uertice muros
Bagrada discutiet gelido violentior histro.
Scelestesq; animas ultricibus obruet vndis.
Uicimus.imbelles teneant licet arma lacerti
Bella deus peraget:periuria crebra perosus.
Iam tamẽ hic humeris onus hoc incumbẽ nr̃is
Prouideo:tedetq; more.sed multa necesse est
Scrutari:& longe uenientes cernere casus.
Africa tota odijs ardet:non littora portum
Non domus hospitium prestat:non pabula terre.
Quocunq; intendas oculos:hostilia cernas
Omnia.que primum teneat naualia classis:
Miles agros:ubi nostra duces tentoria figent?
Quis tutũ monstrabit iter?quis rura quis urbes
Edoceat?moresq; hominum.quis fluminis alti
Ad uada precedat trepidantes ire cohortes?
Singula sunt igitur studio tractanda sagaci.
Id primum temptare uelim.si barbara corda
Ulla fides habitat:nomen fortasse syphacis
Audisti:cunctos illum precedere reges
Fama refert opibus:nec auorum sanguine quisq̃
Altior incedit:populisq; uel ubere regni.
Is nobis temptandus erit.si fama latini
Nominis in libicos potuit penetrare recessus.
Flectetur forte alloquio.precibusq; benignis
Barbara namq; etiam nonnunq̃ gloria mulcet
Pectora:& agrestes animos:ea littora nobis
Hostilem in patriam congressis:nãq; ea mẽs est
Optima reor:ceptoq; accõmoda bello.
Hec tibi cura datur vir optime:nam tibi sermo
Dulcis adest placideq; ingens solertia mentis.
Perge animum placare ferũ.& mollire loquẽdo.
Dixerat.is raptim religans a littore funem
Equoreas superat fauces:qua littus hiberum
Diuidit a libicis pelagi breuis estus harenis.
Illa dies maura proram statione recepit.
Hinc propere ad regem.niueis suggesta columnis
Atria surgebant:fuluo distincta metallo:
Regia prefulgens.
Ordine gemmarum uario radiabat in orbem.
Hic croceos:illic virides fulgere lapillos
Aspiceres:altoq; uelut sua sidera tecto.
Signifer in medio sinuosi tramitis arcu
Aureus obliquos supremo culmine cursus
Assidue faciebat.ibi ceu lumina septem
Que uaga mũdus habet:septẽ uafer ordie gẽmas
Clauserat ingenio:nõdum lapis optimus athlas.
Tardior hec.gelidoq; seni magis apta placere
Illa minax longeq; rubens.ast illa benignis
Ire videbatur radijs.tecumq; serena
Luce coruscabat medio carbunculus ingens
Equabat solare iubar.largoq; tenebras
Lumine vincebat:mira virtute putares
Hunc,pprios formare dies.hunc pellere noctes
Solis ad exẽplum.post hunc duo lumina motu
Splendebant parili.sed quod rutilantius ibat
Spectando subitos animis spargebat amores.
Cornua de fusco sinuans adamante:deorsum
Impigra precipiti celerabat luna meatu
Atra quidem.at radijs circum illustrata supernis
Hec supra horrificis diuersa animalia passim
Uultibus.& uarijs cernuntur sculpta figuris.
Cornibus intortis aries stat in ordine primus
Deuexa in tergum facie.ceu mestus in vndis
Horreat egregie fluitantia membra puelle.
Inde ferox thaurus.faciesq; imposta natanti

Stirpis ageneroee:iuuenum mox clara duorum
Corpora:progenies lede:par nobile fratrum.
Quarta sed equorei species uenit horrida cancri
Quem fons prerapidi sequitur metuenda leonis.
Post illum it vultu rosea pulcherrima virgo.
At grauis hinc illinc extantia brachia libre.
Instabiles paribus compensant passibus horas
Scorpius hinc cauda perlustrat tecta minaci.
Ingentesq; aperit chelas.hinc thesala monstra
Semiuiri informis species:cui vultus ⁊ armi
Sunt hominis:tonsoq; senex spectabilis arcu
Horrifer occursu.pharetraq; incinctus ⁊ urna.
Infima pars quadrupes:iuxtaq; assurgit in altuz
Forma leuis capree:rutilo cui cornua in auro
Effulgent:fissoq; riget pes vngue bicornis.
Post ingens nudi effigies:nimboq; migranti
Frons uelata hominis uelut ethere pron⁹ab alto
Fundat aquas:factoq; natant in gurgite pisces
Pectoribusq; secant caudisq; trementib⁹ vndas.
Signa poli duodena uago dum lumine raptim
Collustrant:operiq; inhiant:⁊ cuncta sequuntur
Undiq; fulgentes auro:speciesq; deorum
Et forme heroum stabant atq; acta priorum.
Juppiter ante alios angusta in sede superbus.
Sceptra manu fulmēq; tenēs:leuis armiger ante
Unguibus ideum iuuenem super astra leuabat.
Inde autem incessu grauior:tristisq; senecta:
Uelato capite ⁊ glauco distinctus amictu
Rastra manu falcemq; gerens:saturnus agresti
Rusticus aspectu:natos pater ore uorabat.
Flammiuoinusq; draco caude postrema recurue
Ore tenens magnos sese torquebat in orbes.
Nec procul ingenti diffundens cornua giro
Atq; agilem arcendis neptunius ferre tridentem
Cernebatur aquis pelagoq; natabat in alto
Tritonumq; greges nimpharumq; agmina cirrū
Errabant procul equoreum uenerantia regem
Hinc quoq; iussus equus percusso mergere saxo
Litoream pedibus rapidis pulsabat harenam.
Proximus imberbi specie crinitus apollo.
Hic puer:hic iuuenis:nec longo tempora tractu
Albus erat sacer ante pedes rapidusq; fremensq;
Stabat equus:quatiensq; solū mādebat habenas.
At iuxta monstrum ignotum immēsumq; trifauci
Assidet ore sibi:placitum blandumq; tuenti
Dextra canem:sed leua lupum fert atra rapacem
Parte leo media est.simul hoc serpente reflexo
Junguntur capita.⁊ fugientia tempora signant.
Necnō ⁊ cithare species angusta canore
Icta videbatur sonitum perducere ad aures
Et pharetra atq; arcus uolucresq; in terga sagitte
Cirreoq; ingens phiton resupinus in antro.
Hic etiam grais italisq; optanda poetis
Dulcis odorifere lauri viridantis in auro
Umbra nouez placido refouebat tegmine musas.
Illas carminibus uarioq; manentia cantu
Sidera mulcentes alterna uoce putares.
Frater it hunc iuxta iunior.frons ipsa fatetur
Argutum:virgamq; gerit serpentibus atris
Intextam caput insigni exornante galero
Circundantq; pedes nitidis talaria plumis
Gallus adest vigil ⁊ cornu cadit argus ab ense
Ad leuam noua sponsa sedens facieq; superbit
Egregia:⁊ rare letatur imagine dotis.
Nec prope gorgonidum stat fabula nota sororum.
Anguiconumq; caput fraterna perseus arpe
Obtruncans:fisus speculo.⁊ ceruice reflexa
Marmoreusq; senex:atq; ortuz sanguine mōstrū
Alatus sonipes ⁊ musis fons sacer almis.
Necnon funeri post hec mauortis imago
Curribus insistens aderat:furibunda cruentis
Hinc lupus hinc rauce stridentes tristia dire
Cassis erat fulgens capiti:manibusq; flagellum.
Hinc ignominiam:compertaq; furta dolose
Coniugis aspiciens vulcanus abire parabat.
Sed pede tentus erat claudo:quem turba deoruz
Uidit.⁊ obliquum riserunt astra maritum.
Cornua tollentem celo:facieq; rubentem
Pectora sideribus distinctum pauca videres
Hispida crura rigent pedibus terit antra caprinis
Et pastorali baculum fert more recuruum
Certa sibi ex calamis sonat ingens fistula septem
Parte alia sua sceptra gerens regina dearum
Cara iouis soror ⁊ coniunx:angusta sedebat
Hinc sublime caput uelatum est nube decora.
Discolor aspectu quam circum amplectitur iris.
Pauonesq; pedum domine uestigia lambunt.
Proxima terrifice species armata minerue
Uirginis ut perhibent:dextre:cui longior hastu
Et christam galea alta mouēs:hāc gorgonis ora
Cristallinis habens clipeus tegit.inq; tenebris
Prospectante dea uolitat nocturna uolucris
Cecrospiusq; noua frondescit campus oliua
Nec cerebro prognata iouis ueneris q; pudendum
Illudit genus.⁊ primordia feda sororis.
Nuda uenus pelagoq; natans ubi prima refertur
Turpis origo dee:quondam lasciua gerebat
Purpureis ornata rosis.uolucresq; columbas
Semper habens nidisq; tribus comitata puellis.
Quarum prima quidem nobis auersa.sed ambe
Ad nos conuersos oculos vultusq; tenebant.
Innexe alternis percandida brachia nodis.
Nec puer alatus.nec acutis plena sagittis
Post tergum pharetra deerat.nec mortifer arcus
Ille vnam ex multis iaciens in appolline fixam
Liquerat.hic superi rumpebant astra fragore:
Trux puer in gremium care genitricis abibat.
Inde choris driadū nemus omne diana replebat
Oreades:faumq; leues saturiq; frequentes:
Plaudebant in circuitu multumq; diane
Dilectus viridi stertebat cespite pastor.
Fonte miser nitido pulcherrima membra lauantē
Uiderat attheon:rapido mox ipse repente
Dente canum laceratus erat.sibi cerua cadebat
Sacra dee in scithica non sit placabilis ara.
Ultima sed mater cibile cui gratior yda
Nulla fuit tellus:magno grandeua sedebat
Corpore consistens:claui:sceptroq; uerenda.
Uestis honos uarie frigiisq; ex turribus altam
Gestabat capiti.sobolis fecunda coronam.
Namq; omnes peperisse deos ipsumq; tonantez
Hanc ueteres memorant:liceat si uera fateri
Hec eadem senes utero uariante gigantes
Protulit:infandas mundo per secula pestes.
Curribus hec agitur domita ceruice leonum.
At procul inferni moderator turbidus orbis
Sulphureo insistens solio tenebrosa regebat
Tartara quem iuxta coniunx inamena sedebat.
Rapta olim ut fama est siculi sub uasibus ethne.
Hic dolor hic gemitus animarum amissa luentū

Et claustris disticta nouem pallentia regna.
Cernuntur:studijq; nigre stant gurgitis vnde
Tristior hac acheron fluctu perlabitur atro.
Concretam limo cogens fluitare paludem
Cocitusq; gemens lachrymoso flumine auernum
Circuit hinc oriens. & ripis antra pererrat.
Umbrarumq; choros.necnon flegetontis adusta
Gurges aqua:tacitiq; fatus obliuia late
Funduntur.chiristiq; animas qui trãsuehat amni
Puppe senex fusca residet remoq; gubernat.
Hec rex cuncta videt stigius cum coniuge torua
Per tenebras longe aspiciens & lurida pascit
Lumina supplicijs uarijs:seuosq; ministros
Imperio exagitat:cui mox.cui tristia queq;
Et fune & torto famulantur stamine parce.
Sub pedibusq; triceps iacet atre ianitor urbis.
Hec uarijs insculpta modis atq; ordine miro
A superum regnis centrum perducta sub imum
Lelius aspiciens:puro nil vilius auro
Agnoscit:pedibusq; premit que rara putantur.
Inde procul magne transcursis finibus aule
Peruenit ad regem:solio tunc ille superbo
Surgit: & amplexum cupide petit hospitis inde
Considunt:placito mox lelius incipit ore.

Orõ Lelij ad syphacem

Optime rex tanto quem sors dignatur amico.
Quantum non alium rediens sol littore ab indo
Dum petit hesperium despectans cuncta cubile
Aut videt aut vidit:mens aut nisi ceca videbit:
Suscipe ne uanas abeant mea uerba per aures:
Maximus in magno scipio notissimus orbe
Te saluare iubet:siquid sanctumq; piumq;
Est usq;:si pura fides:si cura decoris
Durat apud gentes:populo sunt largiter vni
Omnia:sed populi summam vir possidet vnus
Roma caput rerum:scipio dux summus in illa est
Haud equidem conficta cano:nunc ille tuam rex
Poscit amicitiam:vidisti qualia penis
Pectora sint:q; flura fides mihi crede secundos
Bellorum euentus:siquos deus ille deorum
Auertat fortuna daret:tibi pessima regni est
Conditio & multis obnoxia vita periclis.
Et modo terrore eos non spiritus ullus amoris
Continet. at nulla romanis certior ars est
Q; seruare fidem:nil illa est carius.ample
Diuitie nobis dulces numerantur amici
Testis adest paruo distans hyspania tractu.
Testis & ausonia est. At tu nunc africa nostram
Experiare fidem: & populi promissa togati
Ipse tibi nostra nihil opportunius usq;
Cernis amicitia:procul absumus.vnde timeri
Tedia rara queant si poscimur ampla paratis
Classibus exiguo transmittimus equora uento.
Nostra ubi tempus erit medio radiantia campo
Improuisa tuis occurrent hostibus arma.
Preterea nisi seua viam quam sternimus ultro
Obstruit ac medios fortuna intercipit actus:
Fixa manet populo sententia tollere turbas
Regum atq; indignis sceptrũ extorquere tyrãnis.
Omnia ut ad paucos redeant.nam rege sub vno
Optimus est patrie status: & male viuitur inter
Regnantum sine lege greges.tunc africa tandem
Omnis ad vnius redeat moderamina regis.
Cetera pretereo.nam quis te dignior alter
Littus athlanteum rubrasq; intricaret vndas?
Munera quin etiam ne despice fortis amici
Is tibi nanq; apulis rapidum sub finibus ortum
Mittit equum:bellis habilem.qui cursibus austros
Equat: & infesto uenientia tela tonante.
Iungit equo phaleras:niueo monilia collo
Aurea samnitico quondam prerepta tyranno
Addit & arma viros rigidis fortissima uenis
Quas aperit uario prefertilis ilua metallo.
Aspice nigrantem galeam.gladiumq; nitentem:
Aspice q; tutum tegit ingens lamina pectus:
Ut fatiles ocree uarijs ut purpura bullis
Intertexta micat:ferrumq; obnubit opacum.
Ferreus ut fuluo stimulus splendescat in auro.
Ut procul hasta ferit:clipeusq; ut vulnera curuo
Excutit obiectu calibum:romana deinceps
In bellum fer signa precor:felicibus ista
Sũpseris auspicijs:magni scipionis amicus.
Hoc petit ille uolens hoc te tua roma precatur
Iunge fidem:fedusq; feri:sit faustus utrisq;
Iste dies:gemina semper celebrandus in ora.
Europe libieq; bonus.sic ille locutus
Conticuit uocemq; simul vultumq; remisit.

Rñsi regis

Tunc rex blandus ait.uestrum romane libenter
Propositum amplector:nec amici munera tanti
Despicio:uestramq; fidem sed iungere fedus
In partemq; noui subito trãsire pericli
Sponte mea uereor:nisi primum cernere coram
Magnanimũ facis ipse ducẽ:mihi sũma uoluptas
Uictricem tetigisse manum:que federis obses
Fida sit: & pignus uenture in secula pacis.
Scimus quanta quidem virtus q; clara per orbẽ
Fama viri:nullus romano illustrior usq;
Uiuit in imperio:nullusq; potentior alter
Flectere uoce animos & pectora fronte mouere
Tangimus: & meritis & nomine tangimur ipso.
Optamusq; ducis congressum:dextera dextre
Hereat:atq; oculis oculi:permixtaq; uerbis
Uerba sonent:faciatq; fidem presentia fame.
Nam neq; usq; adeo sunt corda ferocia nobis
Pectore sub nostro nec mens tam barbara viuit
Ut non pulchra oculos moneant:spectataq; virtus
Alliciat.capiatq; animos:me maxima regni
Cura tenet dubij:finesq; excedere auitos
Circũfusa uetat regio fecunda tyrannis.
Iuissem visurus eum.nec gloria facti
Parua foret:tantum quesisse per equor amicum.
Ille igitur quem degeneris non lenta morantur
Frena metus:quem ferre mali patientior etas
Aspera queq; monet:si nostri est cura per vndas
Tuta via est:sociam siquid mihi credis ad aulam
Colloquium petat & sermone fruatur amico.
Interea tamen ad nostras accedere mensas
Umbra monet crescens: & pars extrema diei.
Dixit & exurgens solio:dextramq; benigne
Apprendens stratis sublimẽ:ex more locauit
Purpureus.notum mox ampla per atria signum
Dat tuba.conueniunt famuli:turmeq; frequentes
Discurrunt:non vna dapes:non pocula simplex
Cura fuit uariare viris:pars aurea gestant
Uasa manu:pars cristallo splendentia puro.
Ast alij effossos gemma crateres in ampla
Implebant spumante mero:quod miserat olim
Ipsa parens meroe : phebo succensa propinquo.
Ardescit splendore domus fremituq; redundat.
Talis apud mensas:nisi testem spernis homerum
Cena fit alcinoy:sedet illic blandus ulixes:

Lelius hic hoſpes mellito affabilis ore
Uir dum finis erat dapibus:cum cõptus in oſtro
Aſtitit argutus iuuenis.patrioqꝫ canoram
Increpuit de more liram dulcedine mira
Obſtupuere omnes.ſonitum mox uerba ſecũd ãt
Maximus alcides poſtq̃ꝫ fera monſtra per orbeꝫ
Perdomuit.fecitqꝫ viam ſibi viuus ad aſtra
Euacuans ſaltus nemeos lernamqꝫ paludem
Terribileſqꝫ diu vmbroſi colles erimanthi
Faucibus hemonie ſciſſis clariſqꝫ duabus
Urbibus euerſis ſtratiſqꝫ bimembribus altis
Et ceſo gerione ferox.dignatus ad iſtas
Ferre gradum terras.⁊ noſtra pericula tandem
Diſcutiens patrijs antheum extinxit in aruis
Libertas hinc noſtra uenit.teterrima peſtis
Herculea compreſſa manu:tuta omnia late
Liquit:⁊ inſolitis patuerunt rura colonis
Omnibus exactis.pacati conſcius orbis
Ipſe ſibi.limenqꝫ petens interritus orci
Cominus horribilemqꝫ auſus ſpectare megeram
Haud procul a noſtris:memorandum finibꝰ alte
Erexit geminas pelago turbante columnas
Utqꝫ pererrati foret illic terminus orbis
Edixit fueratqꝫ diu.ſed nuper ab ortho
Ueſanus ueniens iuuenis conuellere metam
Eſt auſus nomenqꝫ ideo mutare nequiuit
Horculis auctoris.libie cui rura tenenti
Longeuus nimioqꝫ athlas ſub pondere feſſus
Depoſuit celum ac ſtellas.ſic ipſe quieuit
Nec ſibi longa quies.nam mox dulcedine captus
Heu miſer.atqꝫ oculos auſus vidiſſe meduſe
Uertitur in ſcopulos nunc ſtat quem cernimꝰ ipſi
Magnus ⁊ ingenti tellurem contegit vmbra
Immenſoqꝫ iacet ſpatio porrectus ⁊ aſtra
Uertice tangit adhuc.illum vix hoſpita ſemper
Et nymbi atqꝫ aure quatiunt ⁊ fulmina ⁊ imbres
Non tamen ipſe diu poſt caſum manſit inultus
Ultor ab archadia nam palladis arte tremendi
Colla tulit monſtri libicas cruor ille nephanda
Infecit ſanie tabi ſtillantis harenas
Sic nocuit mundo viuens morienſqꝫ meduſa
Poſt regina tyro fugiens hijs finibus ampla
Menia conſtruxit.magnam carthaginis urbem
Ex re nomen ei eſt:mox aſpernata propinqui
Coniugium regis.cum publica uota ſuorum
Urgerẽt.ueteris non immemor illa mariti
Marte pudicitiam redimit.ſic urbis origo
Oppetijt regina ferox.iniura quanta
Hinc fiat.ſi forte aliquis quod credere non eſt
Ingenio confiſus erit:qui carmine ſacrum
Nomen ad illicitos ludens traducat amores
Hijs igitur fundata modis urbs tempore creuit
Exiguo.ac rebus ſemper coniuncta ſecundis
Inuidia exciuit ualidas in prelia gentes
Tunc acres vixere viri.quos inter amore
Inſignes patrie fratres carthago philenes
Nunc colit extinctos numerumqꝫ auxiſſe deoruꝫ
Extimat.ac gemini ueneratur nominis aram
Hij patrie vitam cupidiꝰſi forte negaſſent
Plura cyreneo cecidiſſent milia campo
Ultima nunc bellis agitur feruentibus etas
Nec mare quod ſeuit medio:nec iuncta caribdi
Scilla rapax:italis penos:a finibus arcet
Hannibal eterno dignus cognomine montes
Perfregit latios.atqꝫ inuia rupit aceto
Saxa prius ſtrauitqꝫ viam legionibus aptam
Hic ubi ſilueſtres ſoleant titubare capelle
Concurſum eſt totiens iã ſanguine rura madeſcũt
Iamqꝫ rubent fontes.italis iamqꝫ altior aruis
Exerit herba caput.ſubito dimiſſus ab aſtris
Cuꝫ iuuenis memorandus adeſt:patrieqꝫ ruinas
Fert humero.videt hunc claris hyſpania factis
Africa iamqꝫ audit.ſic nunc victa duorum
Stat fortuna ducum.ſic iam ſub pondere mutat
Finis erit quem fata dabunt ſed magna parantur
Huc ubi perduxit carmen citthariſta repente
Subticuit.digitoqꝫ liram percuſſit inanem
Plauſus ad hec ſequitur procerꝫ.populiqꝫ fauẽtiꝫ
Rexqꝫ iterum.libicos audiſti ex ordine caſus
Hoſpes ait:noſtreqꝫ vides primordia gentis
Grecia ſi dictis eſt debita noſtra retexe
Principia.noſtroſqꝫ duces.hic leniter ille
Subridens.quam congeriem rex optime rerum
Exigis.an breuiter noſtros audire triumphos
Forte putas breuior narrantibus exeat annus
Tu petis anguſte conferre in tempora noctis
Cuiꝰ magna retro pars eſt.tum lingua uolentem
Deſerit impediunt cure.ſomnuſqꝫ laborqꝫ
Non uacat hec inter tempus ſermone tenere
Quis facile italiam per ſecula longa frementem
Tuſcorumqꝫ acies ⁊ tot ſamnitica bella
At totiens uerſo fugientes agmine gallos
Explicet.aut noſtros ⁊ in hac tellure labores
Et pelagi medio:quos fors contraxerat ambas
Protinus infeſto coeuntes remige claſſes
Aut quas infelix paſſa eſt hyſpania clades
Plena cadaueribus nec habentia flumina curſuꝫ
Aſſidueqꝫ noui fumantia cedibus arua
Que noſtri fecere duces.annalibus altis
Tantarum capitur vix pars milleſima reruꝫ
Quos ſi forte iuuat:tarpeia mittet ab arce
Scipio tranſcriptos:ibi nam cuſtodia templi
Publica noſtrorum ſeruat monimenta laborum
Illic multa leges:que ſint licet ampla putato
Eſſe minora tamen uero.nec teſte citato
Eſt opus acta patent.ſcriptorum copia nunq̃ꝫ
Romano fuit in populo.quos grauis abunde
Orbis habet noſtris facere eſt q̃ꝫ ſcribere multo
Dulcius.atqꝫ alijs laudanda relinquere facta
Qꝫ laudare alios.quin anguſtiſſima libris
Siquis interdum videas que geſſimus illos
Externe ſcripſere manus.at greca latinis
Addita res nequeunt tantas equare loquendo
Ingenia.hoc ueſtro maneat ſub pectore certum
Nunc quantum nocturna patet ſermonibꝰ hora
Principia expediam.teucrorum a ſanguine longe
Gentis origo uenit.victrix quem grecia bello
Ditior ad patrios muros ſparſiſſe biluſtri
Et fortaſſe aliquis iam tanti criminis ultor
Natus in italia eſt.ſed nunc ad cepta reuertor
Naufragio ex tanto uixqꝫ ex tot milibus vnus
Integer euanuit.ſine crimine.namqꝫ ubi troie
Matris adhuc frigio fumabat littore buſtum
Iamqꝫ ciuis facilem incipiens glomerare fauillã
Inclitus ⁊ claris multum ſpectatus in armis
Dux anchiſiades.cui non via prona ſalutis
Uiribus aut proprijs aut urbibus eſſet amicis
Deſtituit patriam lachrymans caramqꝫ cubilis
Conſortem ⁊ paſſus terra caſuſqꝫ tremendos
Erroreſqꝫ uagos ⁊ mille pericula ponti

Impiger ausonias tandem tamen attigit oras
Isq; ubi belligerum latij sensere coloni
Tronigenam.externoq; viro lauinia pactos
Reddidit amplexus.sacro pia flumine membra
Deseruit moriens.puer hunc excipit iulus
Succedens.illumq; alij sic omnia regum
Tẽpora fluxerunt longam qui menibus albam
Sub sceptris habuere suis ad tibridis vndam
Donec magnanimus posuit noua menia pastor
Ultor aui.vindex scelerum.quem nostra parentez
Dixit. & ethereas defunctum traxit ad arces
Posteritas raptoq; tulit sua thura quirino
Fundamenta vides urbisq; exordia nostre
Quos tibi nunc sermone duces.que nomina fãdo
Exequar innumeram video concrescere turbam
Precipue ex quo libertas tulit ampla virorum
Semina nobilium. & tranquilla pauit in urbe
Ingentes animas.stellate sidera noctis
Et pelagi fluctus: & herenas littoris ante
Enumerem.q; cuncta quibus mea roma superbit
Nomina clara ducum.curiosq; fortesq; camillos
Et paulos bello claros.fabiosq; trecentos
Quos simul vna dies patrie subduxit egenti
Torquatosq; truces lepidos durosq; catones
Fabricios modico contentos.indica cursu
Nomina queq; dedit celo demissa uolucris
Marcellosq; animi illustres.graicosq; feroces
Et regulos fidei plenos.que nomina belli
Fama tulit pridem uestras nisi fallor ad aures
Et qui magna procul transcendunt oia summos
Scipiadas:quos alma domus cornelia celo
Extulit .atq; hoium superis equauit alumnos
Uñ ducũ dux ille genus trahit.est mihi magnus
Enumerare labor uel nomina sola domorum
Q; si gesta uelim percurrere digna relatu
Quantus erit.non usq; mihi ferrea lingua est
Nec tibi sint aures.at ne fortasse putentur
Exemplo caruisse fides.quam uestra philenis
Fratribus altisono cecinerunt carmina cantu
Pauca sed e pleno longe repetentur aceruo
Namq; olim aut uento terram impellente latenti
Aut causa quacunq; alia prerupta uorago
Romano patefacta foro.conterruit urbem
Stabant attoniti pleno circum agmine patres
Undiq; sollicitum pregrandia uoluere saxa
Uulgus anhelabat.pars conuectare canistris
Tellurem.magnasq; trabes.nil mollibus ullis
Cum fieret.simul ira deum manifesta moueret
Consilio superum visum est compescere pestem
Dum pauidi responsa petunt : consultus aruspex
O preclara nouis gens inquit territa monstris
Hoc specus explenduz est.nõ qua ratione putatis
Quid iuuat aggestu lapidum & telluris inani
Flectere uelle deos.non si tarpeius in imas
Sexq; alij latebras descendant ordine colles
At super incumbat grauis apenninus & ethna
Finis erit funteq; uobis preciosa adhibscens
Fossa petit paucis plenus concurret hiatus
His dictis riguere animi palloreq; per omnes
Mestus erat:multi gemmas : aurumq; ferebant:
Argentumq; alij.namq; hec meliora putantur:
Inter inexperta:& uerorum ignara bonorum:
Corda hominum.quos ceca ligat terrena cupido:
Nigraq; corporei quos carceris occupat vmbra?
Unus ibi ante alios iuuenum fortissimus : alte
Exclamat:que tanta animis ignauia ceci
Uilia pro caris:pro magnis parua tulistis
Nil opus est auro.fedis quod terra cauernis
Euomit.aut lectis inter deserta lapillis:
Unum ego uos moneo:nobis virtute uel armis
Nil melius tribuisse deos.hec summa profecto
Hec uere romana bona. & si summa reposcunt
Arma virumq; dabo.dicens hec lumina celo
Erexit.templumq; iouis quod presidet arci
Suspiciens.tendensq; manus sursuz atq; deorsũ
Atq; omnes superosq; deos.manesq; precatus
Ad quos tendebat ualiduz calcaribus ultro:
Urget equum.baratroq; uolẽs infertur aperto:
Arma ruente viro lucem sonitumq; dedere
Fit strepitus.coeunt ripe. & iunguntur in vnum
Uixq; sequens tremule pars ultima trãsilit haste
Ceu quondam in modico celum splẽdore dehiscit
Et uelut etherei reserat penetralia mundi
Inde repentino transcurrens turbine flamma
Uisa fugit.celoq; redit sua forma sereno.
Hic tibi vir quantus patrie quem reddere vitam
Ac viuum terre liceat dixisse cadauer
Cernis. & armatum stigios inuisere lucos
Curtius in nostris fuit hic annalibus ingens.
Uis referam decios.quorum prior ille latinos
Forte videns acies nostrorum terga prementes
Constitit ingemuitq; ferox mox magna precatus
Numina:deuotuz medios se misit in hostes
Uictato capite. & succinctus more gabino
Ipse quidem in gestis prosternitur vndiq; telis
Nobis morte sua victoria contigit illo
Certa die.secumq; simul mens ceca:tremorq;
Omnis in aduersos subito transisse latinos
Creditur.ipse habitu horrifico spectabilis atro
Celsus equo specieq; humana angustior ire
Uisus erat.Decus id paruo post tempore natus
Iure uelut proprio pugnantibus agmine gallis
Rettulit. & nomen patris & pia facta secutus
Quin etiam clara compellans uoce parentem
Traditur ad mortem indubiam:per tela per enses
Gallorumq; aciez & cuneos penetrasse fremẽtes
Secum ad victores fuga transijt. & metus. & mors
Tertius inde nepos ut auitis atq; paternis
Accedat titulis quis obscurius illi
Fama dedit nomen simili pietate lucanas
Strauit opes.simili descẽdẽs tramite ad vmbras
Sic tribus in campis:totidem patet ordine ciues
Et palmam peperisse nece. & perijsse uolentes
O genus eximium dignum cui secula cuncta
Rite canant laudes.cui nulla obliuio sensim
Obrepat.seriosq; uetet celebrare nepotes
Cetera nota tibi.ac passim vulgata relinquo
Uidisti.neq; enim tam longa interuenit etas
Ut nequeas vidisse quibus fortissimus olim
Regulus expositus seruarit sacra fidemq;
Supplicijs.quanto patrie inflãmatus amore
Heu bene nate senex nunq; tua fama peribit
Tu morieris:tamen illa tibi mansura superstes
Uiuit & eternum viuet.
Quid gd genera.atq; viros memorare necesse est
Cum sepe ad certam legiones currere mortem
Uiderimus monstrante duce. & sua fata docente
Ire licet clamante viri.uetitumq; redire est
Nec flexisse animos ideo nec lumina quenq;
Prerapidoq; leues iuisse in vulnera saltu

Romanum est si nescis opus.contemnere casus
Fortuitos.placide uenienti occurrere morti
Spernere que gentes alie mirantur et optant
Contra autem amplecti que formidanda uidētur
Uincere supplicia et tristes calcare dolores
Sponte mori potius q̄ turpem degere uitam
Dixerat ille autem.medio interrumpis et aufers
Plurima.quid regum nostrorū extrema relinqs
Hospes ad hec.fateor fortunas querere regum
Regius est sermo.tamen hec breuitatis amore
Transieram.tibi sed suspecta silentia forsan
Ne ue putes ideo q nostris regibus ausi
Insultare sumus nos forte cupidine prede
Incensos.nomen sceleri quesisse decorum
Accipe uera rei fuerit que causa nouande.
Libertas optata diu.nunq̄ ue petita:
Mulcebat splendore animos:sed sceptra p̄mebāt
Efferaq imperijs urgebant regia duris.
Impendens capiti miserorum et torpor inertes
Ceperat:immemoresq sui pudet illa referre
Pertulimus que mesta domi pudet omnia rursus
Dicere.que campis alienis castra sequentes
Rege sub infando iugulis sumus impia passi
Mancipia et segnes anime.nihil ille putabat
Per scelus horrendum titulos quesisse superbi
Criminibus in seua nouis cognomina mundo
Ingereret.patrieq sue proli qualia monstra
Milia tot pariter quibus omnia peruia virtus
Fecerat.ac turbam cui tot fortuna parabat
Et cui tot reges populosq subegerat.vnum
Indignum timuisse caput.nutusq prophanos
Obseruasse sacris pro legibus haud ita regem
Mellifice uenerantur apes.fucosq nocentes
Atq leues culices arcere a finibus ause
Que dominum mellis trepidum sepe atq pauētē
Excludunt.omnes regem tamen intus inermem
Exiguumq timent.illum admirant:et illum
Militieq domiq colunt.et regia semper
Atria circūstant.humerisq in nubila tollunt.
Nos quoq sic nostri timor et irreuerentia regis
Continuit.donec permixta superbia luxu
Creuit.et intumuit turpis luxuria fastu
Tunc mora nulla viris visum est succidere ferro
Hanc saniem.medicasq manus in vulnera ferre
Queq sub imperijs stetit inconcussa superbis
Uicta sub obsceno cecidit patientia facto
Regius infami iuuenis precordia flamma
Succensus vulnusq trahens male sanus acerbū
Nocte sub ambigua matrone limina caste
Intrat.et exceptus placide.nil tale uerentem
Ui superat.uoti compos.spoliumq pudoris
Feminei referens.et opace gaudia noctis
Letus abit.furti tacite sibi conscius alti.
Illa dolens.vitamq simul corpusq perosa
Et membris irata suis.uas vile pudende
Femina luxurie:viues dicebat.et in te
Semper adulterij uestigia feda manebunt?
Et poteris spectare thorum:quo rapta fuerunt
Omnia cara tibi?vir:virtus:fama:pudorq.
Quin obis.et tristem potius precor effuge lucem
O anima infelix.inimicaq claustra refringe
Nec tibi clam questa est.subito patreq virumq
Euocat.id siquidem cupiens:ut testibus illis
Corporis inuisum liceat deponere pondus.
Roma patrem.longinqua vir tūc castra tenebāt.
Cui dum forte redit properans iam patre reperto
Nuncius occurrit.domineq ex ordine uoces
Narrat.atrax facinus.sed quod non nouit ipse
Euenisse domi.raptimq opus esse reductis
Patre viroq simul stupet ad mandata maritus
Coniugis incertusq animi sub corde uolutans
Quid sibi fata uelint.aut quid fortuna minetur.
Procedit diuersa putans.et limine primo.
Inuenit attonitum socerum:pariterq uocati
Ibant et paribus curis alterna loquentes:
Illicet aduentu mulier commota suorum
Profudit lachrymas mox percunctante marito
An ne satis sospes:minime.namq omnia:dixit
Perdidimus preciosa simul.nil dulce remansit
Prereptaq pudicitia hec perijsse fatendum est
Heu misere.stant feda tuo vir optime lecto:
Signa aliena viri.fuit hoc violabile corpus
Integer est animus.mors testis.porgite dextras
Et prestate fidem scelus hoc ne turpis ad vmbras
Auferat impunis:tumuloq insultet adulter.
Ex hinc indignans transacte crimina noctis
Explicat.atq adhibet uerbis lamenta precesq
Consolante viro mestam.facinusq negante
Esse ubi mens pura est.ego me sic crimine dixit
Absoluo.sceleris penas euadere nolim.
Exemploq mei non viuet adultera rome.
Dixit.et eductum latebris qui ueste latebat
Pectore sub niueo gladiū moribunda recondit.
Et ruit in capulum uelut hoc releuare pudorem
Uulnere prostratum ualeat.sic nota parentem
Fama refert uolucrem.proprio de sanguine natos
Extinctos dire morsu serpentis ad auras
Tollere.et illorum exequijs expendere vitam
Horrida conclamant cernentes vulnera:luctus
Exoritur.tremuitq domus sub murmure tanto.
Brutus ibi solus lachrymas et inania uerba
Castigat.vir egregius celata sub alto
Pectore cui virtus ingens erat.ille cruentum
Feruidus educens spumanti vulnere ferrum
Attollensq manu.superos summumq tonantem
Iuro ait.huncq olim castū intactumq cruorem
Os flammis ferroq genus.sobolemq domumq
Regis.et inuisum caput.ac diadema superbum
Nunc.post hac semper mihi dū lux ista manebit
Persequar eternis odijs.nec regna tenere
Ille potest:poterit manus hec dum tela mouere.
Hijs dictis alios eadem iurare coegit
Mirantes vnde hec audacia tanta repente
Pectore sub bruti.uel quo de fonte ueniret.
Conuocat hinc ciues.triste et miserabile visū
Protrahit in lucem populo spectante cadauer
Ostenditq alijs gladium pulmone tepenti
Undantem pectusq alijs.vulnusq profundum
Admonet hunc nate.iubet hunc meminisse sororū
Coniugis est alium.pignus cui norat amoris
Esse domi predulce aliquod.quo regia pergant
Acta docet.fastuq ferox adiuta libido
Ira dabat stimulos et rebus consona uerba
Purpura cede madens.palllorq et frigida mēbra
Et patris:atq viri:spectacula cruda mouebant
Omniaq exuperans fortis violentia bruti.
Illum igitur quocunq gradum deflexerat ingēs
Turba sequebatur:ferro succincta virorum
Femineiq greges crudelia fata gementes
Quis fuerat celebri:spectata lucretia fama.

Quid moroꝛ:hiſtoria eſt multarum maxima rerū
Hoc duce pelluntur reges:exulqꝫ ſenexqꝫ
Tarquinius moritur nati omnes:diraqꝫ coniunx
Supplicium celerum non vna moꝛte luerunt
Coꝛruit in cineres regis domus alta ſuperbi
Regnorum hic finis poſt hec meliora ſequuntur
Tempora. ⁊ huic noſtri libertas incipit cui
Annua perpetuos ſtrauerunt iura tyrannos
Seuaqꝫ legitime fregerunt ſceptra ſecures
Atqꝫ vnum pepulere duo.geminata modeſtos
Ferre magiſtratus ſubito noua ſigna videres.
Pꝛimus iuit faſces auctoꝛ qui pꝛimus adepte
Libertatis erat.ſtudio ſeruauit eodem
Deniqꝫ quo peperit natoſqꝫ,regia mallent
Imperia.afflictos virgis.truncoſqꝫ ſecuri
Compulit ad moꝛtem pꝛo libertate ſerena
Tam ſimul infelix genitoꝛ.q̄ȝ ciuis honeſtus
Tam rigidus conſul.q̄ȝ libertatis amatoꝛ
Idem poſt regis ſobolem fera bella nouantem
Regnaqꝫ uel tali repetentem iura paterna
Obuius excepit.iuuenemqꝫ ſuperba minantem
Uulnere letali tranſfixum compulit oꝛtho
Sed dum toꝛua fremens:odioqꝫ accenſus in illū
Irruit:alterne non vidit cuſpidis ictum
Ac pariter cecidere truces:at foꝛtioꝛ illum
Immoriens bꝛutus reſupinum coꝛpore texit
Uictoꝛ ad extremum.ſic immemoꝛ ille pericli
Eruit infandaȝ ide animaȝ ⁊ ferꝰ ultoꝛ ad vmbꝛas
Perfide tartareas ferro ſeqar inquit acuto
Talia per meritum ſexum ſimul omnis ⁊ etas
Fleuit. ⁊ inſolitis ſtrepuerunt roſtra querelis
Pꝛecipue tamen ut pꝛopꝛium luxere parentem
Ultoremqꝫ pudicitie gratiſſima matrum
Agmina.nec longum ceſſerunt meſta per annum
Nunc manet hijs bꝛuti ſemper uenerabile nomē.

Argumentum libꝛi quarti.

Inierat tunc rex iterum narrare iubebat
Inclita geſta ducis placido cuȝ leliuſ ore.
Incipit enumeraſ q̄ ſit ſua foꝛma uel etas
Qȝ ue ingens animus pꝛeſtanti coꝛpore regnet
Que virtus:que religio qui coꝛpore cultus
Moꝛte patrem ut peni violenta cuſpite fixum
Liberet:ut patriam maiori turbine lapſam
Erigat:ut celeri tellus hiſpana uolatu
Uincitur:utqꝫ noue rapitur carthaginis vno
Urbs obſeſſa die:populis ut munera reddit.

Incipit liber quartus.

Inierat tūc rex iteꝝ placidiſſimꝰ inquit
Magna qdē mēoraſ video q̄ȝtū iſima ſū
Et q̄ȝ ſint rōna aliįſ diſtātia facta ⌊miſ
Sentio pꝛeterea qd femina ur̄a pudica
Moꝛte uelit.ne cuncta ſibi iam candida dido
Arroget.aut iuuenis terre demerſus inique
Omnia ne noſtris contingāt clara ſepultis
Fratribus occurrunt:genitoꝛ : natuſqꝫ nepoſqꝫ
Unum de cunctis miracula maxima tranſit
In turbam potuiſſe animos deſcendere tantos
Plus hominum ſupꝛema dies q̄ȝ cetera terret
Hunc virtus pꝛedura ſolet minuiſſe pauorem
Uix tamen hec cunctis uſq̄ȝ vir contigit vni
Publica ſed uobis eadem eſt ſtat vnica ueſtris.
Mens exercitibus pꝛo libertate tuenda
Recta fronte mori.ſed quid ſuper omnia longe
Noſſe uelim:egregij vitam: ⁊ ducis acta moderni
Pꝛeteris:hoc igitur pꝛecoꝛ hoc ediſſere nobis
Qui mores:que foꝛtuna viri.qs pectoris hoſpes
Eſt animus.que maieſtas iuuenilibus annis
Inſita.namqꝫ vnum nobis hoc crebꝛioꝛ illum
Fama tulit tum pꝛecipue que geſſit hybero
Nuper in oꝛbe refert:tibi ſi notiſſima poſco
Omnia ſi pꝛeſens ſpectaſti. ⁊ cernere ſoli
Coꝛ licet archanum.quoniam nil pꝛotinus ardēs
Celat amicitia.at tu nunc feſtina parumper
Nox ſubſiſte pꝛecoꝛ.lelius dum pulchꝛa relatu
Eloquitur.teneat niueos aurora iugales.
Et contenta ſenis gremio iacuiſſe mariti
Det ſpacium uerbis:ſolitoqꝫ iocoſioꝛ ille
Uxorem roſeam complexibus alliget arctis.
Uidit ut intentos animis atqꝫ auribus omnes
Lelius: ⁊ nullo concuſſa ſilentia motu.
Incipit.heu quanto tam grandia iuſſa ſequenti
Eſt opus eloquio:mihi non facundia toꝛrens:
Largaqꝫ cecropie contingit grecia lingue.
Maximus inſano iuueni:vigilauit homerus.
Ruſticus egregio vigilat nunc ennius:atqꝫ
Dignus ut hic grato.ſic dignioꝛ ille latino
Uate fuit:pꝛecone autem foꝛtaſſis achilles
Indiget.hic nullo.ſurgit ſua fama ſine ullis
Artibus.inqꝫ dies creſcunt pꝛeconia.nec me
Fallit amoꝛ.ueniet tempus cum libera celo
Fama virum tollat:ſtimulis nunc foꝛſitan ille
Inuidie:ſed grata magis iam cepta ſequamur
Nulli vnq̄ȝ natura viro tam larga fuiſſe
Creditur.ethereo coꝛpus ſplendore niteſcit
Imperioſa ducem frons arguit.aſpera blandum
Unde ſimul vibꝛant vnum duo lumina fulmen
Qd nullus ſufferre queat.coma denſa per armos
Pꝛotinus ad ſolem uentis ferientibus aurum
Explicat impexum.quoniam caſſiſqꝫ ſudoꝛqꝫ
Et laboꝛ aſſiduus pꝛohibent.animuſqꝫ modeſto
Contentus.cultumqꝫ timens tranſiſſe virilem.
Celſioꝛ eſt alijs quotienſqꝫ in pꝛelia uentum eſt
Spem pꝛocul ipſe ſuis ſublimi uertice pꝛeſtat.
Terret ⁊ hoſtiles acies ſpem quippe metumqꝫ
Ille habet aſpectus.
Pectoris eſt qualem petit ingens ſpiritꝰ aulam.
Cetera conueniunt.humeros ⁊ bꝛachia cernas
Militis altifici:licet inter milia mille
Videris hunc.uerum ualeas cognoſcere regem.
Iſte decoꝛ nimius:multos trepidare coegit
Immemoreſqꝫ ſui.tenuit dulcedine quadam
Inſolita.tacitoſqꝫ diu conceptaqꝫ uerba.
Diſtulit.aut alio deflexit calle loquentes.
Pulchꝛioꝛ eſt etenim moꝛtali coꝛpore longe.
Atqꝫ hominem ſupꝛa.vix illum fulgidus equat
Iuppiter.aut puro pharetratus in ethere phebus
Iſta carmen quia parua viris ſpernendaqꝫ foꝛme
Commoda ſunt ſileo.vultus ſpectaſſe ſerenos
Ipſe ſuos cernes ueriſqꝫ minora locutum
Me dices.datur hec illi nam gloria ſoli.
Hominibus quia cum noceat pꝛeſentia magnis
Hunc ſuper attollit.cuius ſi queritur etas
Nondum tridenum fateoꝛ peruenit ad annum.
Omnis in aſcenſu eſt creſcens cuȝ tempore virtꝰ.
Iam ſua nunc ſenibus grauitas mutanda ſeueris.
Atqꝫ iuuentuti leuitas optanda ſerene eſt.
Hoſtibus aſpernis nihil eſt.nil dulcius inter
Carorum affectus.ſiue illum tela mouentem
Siue armis poſitis multos ſpectabis apertos.

Quid potius deceat dubites. hunc pspera nunq;
Extulit: aut strauit iaculis fortuna molestis.
Unus utrobiq; est eadē mens permanet: ⁊ frōs.
Rebus in ambiguis. rebus trāquilla secundis
Spernit opes. populi uentosos spernit honores.
Gloria uera placet dulces cōquirit amicos.
He sibi diuitie sunt quas solet ille perennes
Qua peperit seruare fide. modo fama per omnem
Uoluitur hesperiam. iuuenem uenisse superbis
Dijs similem. cui vis hominum non ulla resistat
Quiq; etiam placida quoscūq; subegerit armis
Uincat amicitia.
Uincitur ut celo species telluris opace.
Florida sic omnes tellus premit itala terras
Utq; nitet celi pars purior vna sereni.
Italia sic roma potens prefulget in ipsa
Solq; uelut radijs fulgentia sidera vincit.
Scipio sic omnes superat. stat uera fateri
Non illum nostro iuuenem de more creatum
Dixeris. atq; ideo non omnia falsa locuta est
Fama virum super astra leuans. nā protinus alto
Persuasum est multis hoiē hunc descēdere celo.
Naz quid cūcta sequar. piget illa minuta referre.
Fabula sed vulgo nota est. pulcherrimus anguis
Obuersatus enim matris persepe cubili
Dicitur: ⁊ visus multis mouisse pauorem.
Suspitioq; frequens hinc iam vulgata per urbes
Diuini partus oritur. cui scilicet ipse
Editus in lucem puer: ⁊ mox maximus idem
Uir similis: nulli diuinis rebus apertam
Atq; animo facit ecce fidem. spectataq; rursus
Religio. ⁊ vitam mos obseruatus in omnem.
Namq; ubi sol oritur. solus solet ille remotis
Omnibus in cellam iouis. angustissima nobis
Tarpeioq; colle sedet: cui sacra pauentes
Rite sacerdotes celebrant. securus ad aram
Intrare: ⁊ limen foribus firmare reductis.
Hic quasi multa loquēs tempus terit. inde repēte
Digreditur: summosq; animos portendere vultuz
Celestemq; oculos videas preferre vigorem.
Ipse spei plenus siquid tunc instat agendum
Aggreditur: certosq; solet promittere magnis
Successus bellis. ueluti sibi numine ab ipso
Promissos. multis equidem sic pectora campis
Accendit. tribuitq; animos ⁊ posse coegit
Qui modo nō poterāt. vires mēs firma ministrat.
Nilq; ualent artus nisi quod dedit illa ualere.
Sepe ego conspexi cum iam ferienda retrorsum
Terga darent acies: ⁊ signifer ipse trementi
Uix regeret uexilla manu: rapuisse magistro
Pila ducē pauido: ⁊ medias penetrasse phalāges.
Clamantem. deus ecce preit: sequimur ne uocātē
An fugimus: sequar ipse libens. victoria soli
Continget promissa mihi. ⁊ si fata uetabunt
Unus ego emoriar. uos en fuga libera: post me
Uiuete degeneres: aliter moritura iuuentus.
Hijs dictis redijsse acies: ⁊ pectora morti
Opposuisse viros. sic vincere sepe coactus
Tātus amor ducis est. tant⁹ pudor urget in arma.
Namq; ubi perpendunt: quanta est ꝯstantia mēti.
Quanta fides superum: q̄ presens iuppiter illi
Consistunt. iussuq; dei remeare putant se.
Hec propter: cum multa adeo tractauerit olim
Ardua: nulla acie victum dum primus in illa
Dux foret assiduis meminerunt secula bellis.

Casibus hic quoq; nunc quantū sibi forte futuris
Presumat: seu quos iubeat sperare laborum
Euentus audire uelis. carthaginis alte
Menia iam quatit ille animo iam scandere in arcē
Cogitat. ac pelago titubantem inuoluere birsam
Ut leo seu nitidam: in pratis errare iuuencam
Precipiti stimulante fame: seu turbidus hostem
Forte lacessitus iaculis prospectat: ⁊ iras
Supprimit: ac rabiem frenat: dum proximior fit.
Interea tamen absentem nondum vngue cruento
Dilacerat: mordetq; oculis: ac tecta pererrat
Uiscera: ⁊ inuisum minuit per frustra cadauer.
Sic noster mihi crede leo: nunc estuat: ullas
Nec metuit vires: tantum ne preda: uel hostis
Aufugiant timet: atq; aditus circūspicit omnes.
Omnia posse putat: que vult: quecunq; putauit
Posse potest: igitur peragit quecunq; cupiuit.
Optima sola tamen cupit ⁊ pulcherrima facta.
Quid iam de pietate loquar: que cognita patri est
Et patrie: uarijs olim spectata periclis.
Sz duo nūc tetigisse sat est. furor hostis acerbi
Flenda cisalpinis iam gallica rura colonis
Uastabat: romam iam flamma padocenus ardēs
Et capitolinas fumus perflabat ad arces.
Maxim⁹ huc nostri genitor ducis: ipse malignis
Mittitur auspicijs. quia multa: patentibus aruis
Congredimur: superat penus: perijsset in illa
Dux acie. nisi natus agens tunc circiter annum
Octauum decimūq; ferox. tellure iacentem
Transfixumq; latus. media de morte parentem
Eripuisset: opus pueri. mediosq; per hostes
Fecisset mucrone viam. Jam fata premebant
Ultima. iamq; minax ferro: facibusq; potentez
Hannibal italiam confecerat. atra cruentus
Cannarum ⁊ nostro famosus sanguine vicus.
Uulnera visceribus latijs inflixerat omnem
Spem metus expulerat. ueluti cū fluctib⁹ almis
Succubuit. celiq; graues pelagiq; tumultus
Non tulit. horrescunt naute palloriq; per ora
Funditur. ac trepidos angit noua cura magistros.
Qua rapiat sibi quisq; fugā. seu littora saltu
Seu scopuli saxosa petens iuga parua propinqui
Seu residens trunco disiecti turbine claui
Enatet. ⁊ rabido committat brachia ponto
Talis erat nostre status urbis. talia nobis
Consilia. heu quantas tracturus mole ruinas
Imperij mutabat apex. quid uera fateri
Distulerim? coeunt iuuenes. princepsq; metellus
Conuentus. fuga sola placet. terrasq; nocentes
Linquere: ⁊ hesperiam victori tradere peno.
Quod simul innotuit: ceciderunt corda. tremorq;
Omnibus incessit gelidus. tum forte tribunus
Militie: vix dum teneras lanugine prima
Exornante genas: erat imperterritus vnus
Scipio. dumq; omnes dubijs succurrere rebus
Consulerent inopes animi. tempusq; pauentes:
Extraherent sermone uago: quo pergimus inquit
Egregius iuuenis. non tempora longa supersunt
Consilij. sed facto opus est. quin stringimus enses
Ite precor mecum proceres. quib⁹ ultima cura est
Urbis ⁊ imperij. uestigia nostra sequantur.
Publica res nondum perijt: taliq; iacentes
Erexit sermone animos. consurgimus omnes
Consequimurq; ducem. non illo celsior ibat
Amphitrioniades cum dura rebellibus olim

Prelia semiferis: ⁊ grandia tela moueret.
Imus. ⁊ ut trepidi uentum est ad tecta metalli.
Irruit ipse prior: stabat tremefacta pudendis
Consilijs intenta manus vix mesta sonabant
Murmura: vix pauidum feriebat lingua palatū
Qualis inest captis color. aut fiducia frontis
Quos fera terribili addixit sententia morti.
Illi equidem miseri trepidant. letiq; propinqui
Casibus attoniti spectant tamen omnia circum
Qua fugiant. quando illa patet via sola salutis.
Tunc superinsultans stricto mucrone tremendus:
Iuro ait etherei per numina summa tonantis
Me nunq; dum vita mihi dum mēbra manebunt
Deserturum urbis rome. italieq; labores:
Passurum ue alios: ⁊ nunc tibi quinte metelle
Iurandum est pariter: uel si fortasse recusas
Hac moriere manu. uobisq; nouissima uenit
Omnibus ista dies gladiumq; erexit. ⁊ omnes
Cōtremuere metu. facti dux ipse metellus
Diriguit. res nempe ferox inopinaq; mentes
Presserat. hanc aliter q̄ si iouis ira trisulcum
Torsisset male firma domus in culmina celum.
Nec secus irati ciuis tremefecit imago
Hannibalis q̄ si victritia signa viderent.
Impendere sibi mortemq; ⁊ vincla minari.
Ergo in uerba simul quo iusserat ordine iurant.
Dux prior: inde alij. mire sic ille pudendam
Compressit virtute fugam. vir sextus ab illo
Annus agebatur. quo patrem a morte reduxit.
Occiderant alme duo maxima lumina rome
Scipiadumq; ingens vno prope tempore nomen
Obruerat fortuna nocens. hyspanaq; tellus
In dubijs amissa fidem mutarat auitam.
Milibus ex tantis procerum consurgere nullus
Nullus ad immense reparandum vulnera cladis
Audebat prestare manus. tum filius ultor
Et patris ⁊ patrui: nomen dedit. isq; pirenem
Transgressus maiore animo q̄ viribus: omnem
Rettulit hesperiam populi sub iura quiritum.
Qua duo lata patens inter distantia multum
Equora porrigitur. uel qua longissima tractu
Ad urbem est hinc uersa more: herculeasq; columnas.
Illinc perpetuus nomen debentia flammis
Ad iuga consurgens gallorum prospicit arua.
Quicquid in hijs habitat terris boiū uel opū ul'
Hostibus ereptum fortuna iudice nostrum est.
Ut tamen ex multis decerpam pauca decoris
Urbs sedet hyspano posuit quam littore primus
Hasdrubal: ⁊ magne nomen carthaginis illi
Imposuit. cuius partem ualidissima cingunt
Menia: parsq; maris rapido defenditur estu.
Huc opes peni pompas: huc signa virosq;
Cōtulerant atq; arma duces: quia siue per vndas
Siue per explicitos instarent prelia campos
Opportuna foret: belloq; aptissima sedes.
Antiquam leuo prospectans tramite matrē
Proximus huc etiam populus confugerat omnis
Tuta petens. ceu cum primas incendia flammas
Attollunt. picensq; uolans replet ethera fumus.
Diffugiunt. quos dira fugat vicinia pestis:
Euacuantq; domos secum preciosa ferentes.
Et testudineam concurrunt vndiq; ad arcem.
Huc fame signantis iter uestigia seruans
Scipio contendit: neglectaq; cetera linquens.
Hanc petit. huc acies ducit: romanaq; circum
Castra locat. paruumq; leui struit aggere uallum.
Mira loquar. sed uera tamen non menia crebris
Turribus ⁊ ualido circūfirmata paratu
Militis aut ardor sua fata extrema videntes.
Custodumq; acies. ⁊ propugnacula mille
Ac turbanda procul ferientes castra balistes
Scandentem muros. per que oīa tela ruentem
Sustinuere ducem. breuior non contigit ullis
Menibus obsideo siquidem primordia bello
Una dies finemq; dedit. non tacta relinquunt
Ocius imbelles iouis instimulante columbe
Armigero: aut pauidi uenientem ad lustra leonē
Diffugiunt lepores subito: custodia porte
Deseritur. pauci ualide se menibus artis
Occultant. alij fugiunt: totamq; per urbem
Sternuntur. uario complentur cuncta fragore.
Pugnantumq; simul strepitu gemituq; cadentū.
Qualis ab ethiopum rapidis cum tollit austris
Littore tempestas: nostrum casura sub axem
Apparet metuenda procul. mox proxima nubes
Decidit: ⁊ mixtis descendunt fulmina saxis.
Iamq; tument amnes. iā qui modo segnis abibat
Quilibet alta fremens imitatur fulmina torrens
Turbati agricole fugiunt ingensq; superne
Terror ait miseros. pereunt armenta furentes
Fluminis obiectu: quosq; trementia uoluas
Lumina terrifici disiectis nubibus ignes
Prestrigūt. morsq; ante pedes nec flectere quoq;
Possis iter. nec stare queas hinc luctus ⁊ horror
Lugubresq; procul resonant per nubila uoces
Multa sub hoc tempus micuerunt indole clara
Signa ducis manifesta noui. vir quant⁹ in armis
Et quantus post bella foret namq; arma mouente
Milite ab aduerso. non mars violentior urget
Infesto temone trabas nec acerbior hebro
Spumantes immergit equos uerū arce reclusa
Hostis ubi aduenia proiectis concidit armis
Illicet extinctus cecidit furor: iraq; cessit
Pulsa animo ferrumq; manu sic atra serenat
Nubila pacifico despectans iuppiter ore
Continuoq; silent uenti: fugiuntq; procelle
Sol nitet. emergunt fuscis sua noctibus astra
Et mundo sua forma redit. iam victor ad arcem
Tranquillus uoluebat iter: romanaq; celsis
Turribus affigi victritia signa iubebat
Post hoc sacra deis meritasq; rependere grates
Instituit. stabat cinctus de more sacerdos
Cataq; deuoti feriebat pectora tauri
Compellans ad sacra iouem frigiosq; penates
Romuleamq; animam: cūctosq; ex ordine diuos
Custodes latij quorum capitolia cure
Credita perpetue mundi caput esse merentur
Hijs actis grates meritas ⁊ debita soluit
Premia militibus. virtus ut alatur honore
Haud equidem ignarus. fuerat mos ille uetustus
Romanis ducibus primo seruatus ab euo
Inualidas tutasq; altis cum menibus urbes
Cingere obsidio: cui primum scandere muros
Seu virtus: seu fata darent ꝓponere dictam
Nomine mirabilem de re ueniente coronam
Hoc precij predulce genus quia gloria mentes
Erigit immemoresq; omnis facit vna pericli
Id modo prospiciens animos dux talibus ardēs
Impulerat stimulis. sed enim fastigia victis
Apprendisse duos manibus uox publica ⁊ ingēs

Ortus erat castris studio uariante tumultus
Hunc illi.contra illum alij laudare fauentes
Sic ubi vulnificus ferientes dentibus aprum
Eiectum caueis.⁊ opacis sentibus acres
Eripuere canes certatim:omnesqꝫ per artus
Explicuere solo.strepitus consurgit ab alto
Spectātum iuuenum.quis primuʒ figere morsus
Clunibus hirsutis ausus quis prendere saltu
Hispida terga feri quis primum haurire cruorem
Pugna canum fit:de meritis uenantibus vna
Illi victores latratum in nubila tollunt.
Scipio turbatos cuneos atqꝫ arma frementes
Agnoscens virtusqꝫ noui non parua duelli
Semina discordes raptim ad pretoria turmas
Conuocat.⁊ uerbo surgentes comprimit iras
Quin ait amborum virtus tam clara virorum
Eminet ut cunctis longe post terga relictis
Officiat.sibi sola quidem ut debita neutri est
Fama uel ambobus.quod dignius esse putamus
Nam prior est quem nemo preit.sic ore sereno
Fatus.⁊ amborum pariter viridante corona
Tempora circundat.simul impetus omnis ⁊ ira
Concidit.hunc finem tristes habuere querele.
Haud aliter q̄ꝫ cum ualidos in prelia tauros
Excitat inuidia ⁊ dilecte candor amice
Cornua tentantur truncis mugitibus aure
Complentur tunc ampla fouent armenta duobus
Et partem fecere boues.si prouidus iras
Presensit.rapidosqꝫ agnouit pastor amores
Tempestiuus adest ⁊ blando murmure metus
Temperat.ac pugiles victrici fronde coronat
Et sua placatos procul inde per arua remittit
Interea lachrymosa cohors miserabilis ingens
Feminea audita est gemitu sua menia complens
Hic pius infremuit iuuenis.gessitqꝫ patronum
Ipse pudicitie tute committitur arci
Omnis ab incursu metuens sibi sexus ⁊ etas
Indigus auxilij populus custodia sanctis
Et mandata viris.uetitumqꝫ sub ora uenire
Femineuʒ vulgus ꝙ lumina blanda pudori
Insultant.castiqꝫ oculis flos rapitur oris
Id modo permetuens longe captiua relegat
Agmina.proh superi mortali in pectore quanta
Maiestas:spectare senem iuuenilibus annis
Nam simul etatis stimulos floremqꝫ virentis
Blāditias pferre graue est:mihi crede:frequēter.

Argumentum quinti libri.

M Enia magnanim⁹ victor trepidātia cirthe
Massinissa capit:sed eni malesan⁹ ab igne
Carpitur occulto:tandem genialia festa:
Sponte sua celebrat iurataqꝫ federa firmat.
Interea lete vinctum post terga syphacem
Aspere acies clari ducis:ille modeste
Castigat regem placidis:⁊ pectora mulcet
Ostendens quid roma uelit:sibi conscius ipse
Pocula dat seruo domine ferat uda ueneno.
Illa bibit propere lucemqꝫ coacta reliquit.

Incipit liber quintus.

M Enia magnanim⁹ victor trepidātia cirthe
Ingredit:priosqꝫ lares:⁊ auita tuetur
Tecta libēs:gn̄is cara in cunabula pmi.
Milite ꝯfestiʒ ad portas custode relicto:
Ipse altam cupidus raptim tendebat ad arcem.
Sic stimulante fame lupus amplum nact⁹ ouile:
Intima dum penetrat:socium prede atqꝫ laboris
Linquit in ingressu:quo tutior abdita fidis
Corpora deducat latebris mergenda palato.
Uentum erat ad miseri felicia tecta tyranni.
Que merso male fida viro regina tenebat.
Hec subitis turbata malis in limine visa est
Obuia victori:siquam fortuna pararet
Temptatura viam:durecqꝫ leuamina sortis.
Undiqꝫ siderium gemmis auroqꝫ nitebant
Atria.non illo fuerat rex ditior alter:
Dum tenuit fortuna fidem.nunc fidite letis
Pauperior non alter erat.tamen omnia longe
Regia preradians vincebat lumina coniunx.
Ille nec ethereis nunꝙ̄ separandus ab astris
Nec phebea foret ueritus certamina vultus:
Iudice sub iusto:stabat candore niuali
Frons alto miranda ioui:multūqꝫ sorori
Zelotipe metuenda magis:q̄ꝫ pellicis ulla
Forma viro dilecta uago:fulgentior auro
Quolibet.⁊ solis radijs factura pudorem.
Cesaries spargenda leui pendebat ab aura
Colla super.recto que sensim lactea tractu
Surgebant.humerosqꝫ agiles effusa tegebat.
Tunc olim substricta auro certamine blando
Et placidis implerat modis sic candida dulcis,
Cum croceis iungebat honos:mixtoqꝫ colori
Aurea condensi cessissent uascula lactis.
Hincqꝫ iugis radio solis conspecta sereni.
Lumina quid referam preclare subdita fronti
Inuidiam motura deis.diuina ꝙ illis
Uis inerat:radiansqꝫ decor qui pectora posset
Flectere quo uelit:mentesqꝫ auferre tuendo.
Inqꝫ meduseum precordia uertere marmor.
Africa ne monstris caruisset terra secundis.
Hoc planctu confusa nouo modo dulce nitebant
Dulcius ac solito:ceu cum duo lumina mixta
Scintillant pariter madido rorantia celo.
Imber ubi nocturnus abit geminata superne
Leuiter aerei species inflectitur arcus.
Candida purpureis imitantur floribus alme
Lilia mixta gene:roseis tectumqꝫ labellis
Splendet ebur.serie mira.tum pectus apertum
Leue tumens.blandoqꝫ trahens suspiria pulsu
Cum quibus instabilem potuit pepulisse precādo.
Unde nequit reuocare virum:tum brachia quali
Juppiter arctari cupiat per secula nexu.
Hinc leues longeqꝫ manus.teretesqꝫ sequaci
Ordine sūt digiti propriūqꝫ ebur exp̄mit vngues
Tunc laterum conuexa decent ⁊ quicqd ad imos
Membrorum iacet usqꝫ pedes.illosqꝫ moueri
Mortali de more neges:sic terra modeste
Tangitur:ut tenere pereant uestigia plante
Ethereum ceu seruet iter:sic nube corusca
Obsita magnanimum uenus est affata tonanteʒ.
Naufragio nati seu morte impulsa nepotis:
Dulcis opem sperare patris.duʒ troia per vndas
Dum subterraneo tremuit pia roma tumultu.
Hac igitur forma nulli cessura dearum
Occurrit iuueni mulier.nec cultus in illa
Segnior effigie:uarijs nam purpura gemmis
Intertexta tegit regine pectora meste
Et dolor ipse docet miseram:nec cuncta placere
Tempore felici poterat magis:illicet ergo
Uulnus inardescens totis errare medullis
Ceperat.estiuo glacies ceu lenta sub estu

Cera uel ardenti facilis vicina camino.
Linquitur ille tuens.captiua captus ab hoste.
Uictaq; victorem potuit domuisse superbum.
Quid non frangit amor?quis fulminis impetꝰ illi
Equandus?iamq; illa gradu prouecta trementi
Est affusa ducis genibus:quem vultus ⁊ arma
Ediderant.comitumq; fauor.plaususq; sequentũ
Arreptaq; manu submissa uoce locuta est
Si mihi victricem fas est attingere dextram
Captiue uidueq; tuam.per numina supplex
Cuncta precor miserere mei.nec magna rogaris
Utere iure tuo.captiuam mortis acerbe
Carceris aut duri licet hanc absumere sorte.
Est etenim mihi vita mori.lux ne ista placeret
Fata coegerunt.statui nimis inuida nostro,
Tu quocunq; libet iubeas.genus elige digne
Mortis.⁊ hoc vnum prohibe ne viua maligno
Seruitio calcanda ferar.sunt forte sorores
Rex tibi.quas referat fortune iniuria nostre
Ante oculos inuicte tuos.namq; ⁊ sua nobis
Fata fuisse vides.succedunt tristia letis.
Nec tamen ullorum fuerim presaga malorum.
Ipsa tibi:fausto in finem precor utere regno.
Et natis transmitte tuis:nullusq; nepotum
Armet in insidias animum:mihi turbida regni
Ultima fortune nimiumq; aduersa priori
Contigerint damnisq; meis lassata quiescat
Mitior hinc alijs.mihi sed romana fuisse
Scis odia.armorumq; solent me dicere causam.
Materiamq; ferunt belli:nec falsa queruntur.
Eripe ludibrio miseram.manibusq; superbis
Eripe.decq; mee specie rex inclite mortis
Tu cui fata fauent.cui mens se deuouet ultro
Uideris.hec inter lachrymis perfundere terram
Ceperat.auratis suffigens oscula plantis.
Immemor armorum iuuenis.cui martius ardor
Exciderat.grauidumq; noue dulcedine forme
Pectus:⁊ insolitis ardebant viscera flammis.
Suspirans regina precor iam luctibus inquit
Pone moduz.trepidumq; animo seclude pauorẽ.
Parua petis.sed magna feres.nã forma genusq;
Maiestasq; animi.dignam cui plura petitis
Largiar insinuant.igitur regina manebis
Et nostri memoranda thori per secula consors.
Ni renuis.nostroq; nocet uetus ardor amori.
Hic humilem complexus heraz:multumq; diuq;
Ora salutiferis referentem tristia plantis
Subleuat illachrymans.vnde ista potentia ceco
Tanta deo?tantum ne leuem ualuisse pharetram
Ut iecur inuicti per tot fera prelia regis
Uulnere traiectum tenui prosterneret intra
Femineum imperium?vultu tandem illa remisso
Incipit.o regum decus:auxiliumq;
Dum meruit patrie.nunc terror maximus idem.
Si mea post tantos vnq̃; consurgere lapsus
Fata queant.spesq; vna foret post damna supstes
Quid mihi uel longa potuit contingere vita
Letius.ad talem q̃; si translata maritum
Dicerer.⁊ fausta subito creuisse ruina.
Sed quia fata premunt.⁊ nostris debitus annis
Finis adest.mihi care animos attollere fractos
Desine.non tali pelago conuulsa ratis nat
Fortune mihi nota fides sat magna petenti
Dona dabis mortem.que libertate retenta
Perferat hãc animã directo tramite ad vmbras.
Romanum fugisse iugũ mihi meta precandi est.
Cetera non ausim tibi sed pro talibus ille
Rex superum meritis grates exsoluat opimas.
Qui mea magnifico trãscendere uota fauore
Nisus eras vultum hec dicens auertit.⁊ illum
Compulit in lachrymas iterum.sed parce dolori
Parce ait ⁊ nostris oculis:quos fletibus istis
Mens refugit.terreq; iacens nil suspicit altum
Tu tamen intendas animum melioribus.ibit
Forte alio fortuna nocens.aditumq; relinquet
Ad magnos placata gradus si dura quod horret
Mens omen.fors illa uetat.tunc ultima sero
Mors dabitur promissa tibi.per sidera testor
Alta poli regumq; fidem.manesq; deosq;
Talia vir tremula confusus uoce peregit.
Hinc sese uacuam tulit irrequietus ad arcem
Quis queat instabiles animorũ noscere fluctus
Quos ferus urget amor:nõ illos turbidus equet
Euripus:non scilla fremens non duri caribdis.
Nempe procellosi male sanum pectus amantis
Nulla quies habitat.non lux tranquilla dierum
Non sua signa poli:non noctis imago serene:
Non ratibus clauum.non tutus littore portus:
Horrida perpetuo facies turbata tumultu:
Undiq; naufragium scopuli cladem q; minantes
Impiaq; aduersis discordant equora uentis
Heu miseri quibus huc subito uoluuntur ⁊ illuc
Incerti pelagi atq; vie.Iamq; tecta supremi
Intima rex thalami.secretaq; lumina solus
Intrarat.tacitusq; sedens.dum singula secum
Pertractat.qua nam ille fidem persoluat amanti
Difficilem videt esse viam:nam territat illum
Captiue status ⁊ misere fortuna marite.
Romani mens alta ducis.tum nota pudici
Pectoris integritas.illam metuebat amori
Aduersam reperire suo.sed dura cathenis
Euinctum ualidis lex imperiosa trahebat
Cernentem sua fata procul.Ceu victus in alto
Nauita:qui mestus scopulos.sirtesq; uadosas
Ante oculos videt ipse suos:nec flectere proram
Arte ualens solita uentoq; impulsus ⁊ vndis
Omnia desperans fortune mandat inique
Et clauum ⁊ remos ⁊ uela fluentia nimbo.
Ac lachrymans in puppe sedet.sic naufraga regis
Mens heret compulsa quidez:nec flectere quoq̃;
Orsa ualens:gemitu sic lõgam concitus horaz
Exegit uario.nunc ora nitentia coram
Cernere regine:nunc dulces fingere uoces
Ipse sibi.pedibus nunc oscula pressa manusq;
Leniter apprẽsas.lachrymosaq; pectora flentis
Dulcibus vndantesq; oculos arsisse fauillis:
At medias inter curas:nisi forte uerendi
Frons aderat dilecta ducis:tunc improba terguz
Spes dabat ⁊ domitis stabant precordia flãmis
Sicut ubi ardenti gelidus successit aeno
Humor aque furor ille silet.paulumq; tepenti
Stat similis.mox aucta suas incendia vires
Exercent.magis atq; magis.sic ille tumultus
Pectoris oppressus:stimulis agitantibus iisdem
Fortior admotas rõnis spernit habenas.
Ergo nisi vulnifico reuerentia cessit amori
Presentisq; decus forme.⁊ damnosa uoluptas
Absenti prelata duci est.caput illicet eger
Consilium.factiq; viam deprendit inanem
Et secum quid lentus agis.speciosa himeneus

Coniugia. ⁊ letos blandus modo iuppiter annos
Obtulit ecce tibi.satis est meminisse laborum
Exul inops profugus.regno spoliatus auito
Per mare per terras per mille pericula supplex
Regibus ac populis multos errasse per annos.
Hactenus ideo iam tempus fuerit fortasse quietis
Nam si cuncta breuis numerentur tristia vite
Nullus erit toto te nunc annosior orbe
En regnum fortuna tuum quo dulcius illo
Perfruere diu:longo post tempore reddit
Depositumqꝫ refert.hostem qua nulla uoluptas
Maior habes vinctum.viteqꝫ ⁊ mortis in ipsum
Arbiter es.qui chara tibi tulit omnia solus
Omnia nunc redeunt.simul hic possessor iniquus
Regna gemēs reuomit.nitidisqꝫ simillima niphis
Femina preterea primo spoliata marito
Bellorum sic iura uolunt occurrit ⁊ ardet
Si liceat.sed multa timet sibi conscia fortis
Nempe uerecunde petit id quod uoce negare
Uisa fuit.metuens:heu qualis forma gementi
Quāqꝫ decent lachryme:quid maiestatis in illa est'
Et quid leta foret.qualis regina superbo
Alta sedens solio.si gloria supplicis ingens
Captiue si tantus honos.proh dulcis amantum
Uita:nec altius concordia rupta querelis
Una quidem facies semper.mens vna duobus
Una quies.vnusqꝫ labor.non pulchrius orbe
Par fuerit toto nisi nos obliuia forme
Forte tenent nostre genus ⁊ mens omnia tandem
Conueniunt casusqꝫ graues mollire ferendo
Conuenit atqꝫ etas spacio distincta quod ipsis
Coniugibus gratū esse potest.quodqꝫ ipse notaui
Conuenit ille etiam qui summis infima solus
Equat amor:propera:nec enī tibi forte timēdū est
Ne tua condemnet fori iuuenilia furta
Scipio:quin iuuenem iuuenis miserebitur ultro
Uiderit ⁊ lachrymas ueniam prestabit amori.
Coniugium fortasse sacrum:non furta uocabit.
Reginamqꝫ thori sociam uenerabitur olim:
Mitior ille ducum.simul hoc affatus:amicos
Cōuocat:atqꝫ animos aperit.iubet omnia raptim
Expediant modico conuiuia culta paratu.
Atria non reboant.non tuscus ad ethera clangor
Non comitum fremitus.non alta palatia turmis
Non crebre micuere faces.fax ussit amantes
Una duos.lachrymis mox extinguenda duoruꝫ.
Pulcher athlanteo properans sub gurgite mergi
Hesperus optatam noctem referebat:iniquos
Assuetus perferre dies. ⁊ amantibus hostis
Inuida luciferi dum nomina suscipit astri
Mentibus heu quantum nostris caligine ceca
Illudit uentura dies.fortasse beatus
Coniugio.sobolemqꝫ sibi turbamqꝫ nepotum
Rex animo complexus erat:genialia letus
Tempora noctis agens.illi non blanda mariti
Oscula mille noui.non regni iura uetusti
Per cunctos promissa deos.de corde pauoreꝫ
Funditus expulerant.semꝑ tremefacta sepulchrū
Ante oculos mortemqꝫ tulit.nec somnia letum
Portendere aliquid.visa est sibi nempe secundo
Rapta viro.sentire minas ⁊ iurgia primi
Et tremuit sopita.licet tum uertice montis
Aerij traducta sedens subiecta videbat
Regna sibi populosqꝫ uagos monstrumqꝫ repēte:
Concurrisse alium maiori corpore montem
Tum uero tremuisse iugum cui nixa sedebat:
Impulsuqꝫ graui gelidos de uertice fontes
Descendisse duos.montemqꝫ abijsse minorem
Inde retro.ast illam rapido per inania lapsu
Tartara nigra quidem: ⁊ stigiam tetigisse paludē
Publica finitimas subito perlabitur urbes
Fama gradu:victe victorem sponte secutum
Coniugia. ⁊ bello indomitum:seruire puelle
Uulgus adulterij signabat nomine factum
Quāꝫ neqꝫ legitimis arsissent ignibus inter
Armorum strepitus.alioqꝫ superstite rege
Coniuge.captiue victori forma ꝙ vno
Uisa die ⁊ dilecta prius.subitoqꝫ recepta
Federe non inter patrios ex more penates
Iudicio nequit.sed cuncta libidine sanas
Precipitante moras fierent.sic omnia vulgus
In peius torquere loquax.iam crebrior aures
Fama ducis uario feruens pulsauerat estu
Indoluit cari facinus miseratus amici
Dux pius hic rerumqꝫ moduꝫ secū ipse reuoluēs
Intempestiuos est detestatus amores.
Multaqꝫ in absentem tacitus conuitia finxit
Sic pater offensus longinquo uerbera nato
Instruit: ⁊ thalamis irarum fulmina fundit:
Mox vultu placito. ⁊ dulci sermone mouendus.
Altera post primam sequitur.populosqꝫ secundo
Fama leues rumore replet.succedere castris
Siphaceꝫ victumqꝫ trahi.ruit obuius omnis.
Uisendiqꝫ auidus positis exercitus armis:
Illum admirari.atqꝫ illum celebrare frequentes.
Hunc illum bello ingentem:regnisqꝫ superbum
Romanum.penumqꝫ ducem:qui viderit vno
Tempore sub laribus pacem ueniamqꝫ precātes
Cuiqꝫ duos mundi dominos.non multa puderet
Blandiri:cui certatim solemnia tanqꝫ
Uota deo fierent.cui regum maximus olim
Massinissa metu toto concesserit orbe
Quem facie turbata noua fortuna rotasset
Ad terram impulsu subito.vix credula tante
Corda rei ingentis lapsu stupefacta ruine
Siquis athon videat uerso seu uertice olimpum
Egeis cecidisse uadis ericisqꝫ tuumqꝫ
Apennine caput:tyrrena sub equora mersum
Non credat satis ipse sibi.sed somnia uanis
Plena putet monstris.rex inter talia magno
Concursu inuehitur ducis ad tentoria nostri
Heu quantis fortuna dolis mortalia pessum
Omnia das.quantum sublimibus inuida regnis
Hec magnis promissa lues.hec meta bonorum
Stare parum ⁊ ruere.hic regum rex ille supmus
Mancipium uenale iacet.trahiturqꝫ cathenis
Obrutus ⁊ multo circunuallatus ab hoste
Contigit hesperij mentem ducis illa uetusti
Hospitij neglecta fides blandusqꝫ serene
Uultus amicitie conspectus iunctaqꝫ dextre
Dextera.consessusqꝫ thori.ac presentibus illa
Maiestas collata malis.tandemqꝫ profatur
Quid tibi uane siphax uoluisti.vnde ista furenti
Mens adeo transuersa tibi.pacti ne repulsa
Auxilij contentus eras:nisi bella moueres?
Dixerat.ille animo vultuqꝫ immotus eodem
Perstitit.ac sero vix longa silentia fregit.
Nil mihi magnanime ⁊ nostri dux maxime secli
Nil grauius fortuna tulit.ꝙ frigida campis
Linquere ꝙ medijs moriens hec membra nequi:

Armorum inter stragem cumulosq; virorum:
Penarum mihi summa quidem ꝙ viuere bello
Contigit exhausto.nec enim nunc ora viderem
Hec mihi perfidie meritam renouantia litem
Ast ego si miseris liceat credenda profari:
Et queat in grauibus uero locus esse cathenis
Uera loquar.primūq; omnes meruisse fatebor
Sponte cruces.qui sacra uolens.qui iura fidēq;
Fasq; piumq; simul conuentaq; federa tanti
Hospitis:exigua turpiq; libidine victus
Calcaui:testesq; deos memoresq; malorum
Sed que causa grauis:que tristis origo ruine
Forsitan ignoras.ego nunc uerissima paucis
Expediam.non illa meum releuantia crimen
Quin potius iusti stimulos auctura pudoris.
Femina cum primum laribus fuit aduena nostris
Auspicijs innecta malis.atq; alite torua
Tunc perij perijtq; fides ⁊ gloria nobis
Excidit.ac sceptrum manibus.diademaq; fronti
Prodita tunc tacitis arsit mea gloria flammis.
Funereas tulit illa faces.potuitq; dolosis
Flectere blanditijs animū.lachrymisq; malignis
Hospitis illa sacri.fame superumq; deorum
Reddidit.immemoremq; mei.quid te moror illa
Illa suis manibus misero tulit arma marito.
Induit illa latus.capiti tunc cassida caro
Tum gladium dextre clipeum dedit illa sinistre
Increpuitq; tubas.trepidumq; atq; arma pauētē
Impulit ambiguam in mortem.tecumq; coegit
Aduersis certare deis.quando agmina campis
Contulimus stetimusq; acie.fuit exitus ille
Erroris mihi crede mei.placuisse prophanos
Amplexus.fuerant huius primordia casus
Coniugioq; desisse fero.proh regia uere
Regia ⁊ innumeris nuptura sine ordine coniunx
Regibus hostiles nunc translata penates
Igne cremes simili:nisi me presagia fallunt
Et facies mecum hoc ueniet solamen ad vmbras
Dixit ⁊ obticuit grauiter turbatus ⁊ imo
Lumina mesta solo referens.iam senserat iras
Scipio.namq; oculos ⁊ stigmata clara loquētis
In vultu:nimium offensi spectarat amoris.
Hinc magis atq; magis cari scelus horret amici
Iustus amor regi quoniam si digna querele
Massinissa tibi fuerat non iusta rapine
Causa furor.stimulisq; repens impulsa libido
Turpibus.hec inter regem sub claustra recondūt
Fama recens latis sensim crebrescere castris
Cepit adesse duces.victriciaq; agmina regis
Ac lelij.placido uenientes suscipit ore
Scipio.laudatos populo spectante decorat
Muneribus largis.abstractum deinde seorsum
Sede locat regem iuxta procul atq; remotis
Testibus alloquitur.Nisi me tua maxima longe
Massinissa diu virtus sperata fefellit
Non tibi causa tuum fuerit nisi magna videndi
Scipiadam.fideiq; mee tua credere fata
Ut malles.ueteres sic aspernatus amicos
Africa nam uastis latio disiungitur vndis
Nec minus alternis discamus moribus.ergo
Grande aliquid tibi causa vie fuit.equore tanto.
Tot bellorum inter fremitum mundiq; tumultus
Certe ego si proprio mihi non sordescit in ore
Gloria.non alia tantum virtute superbum
Me fateor.q̄̄; ꝙ blande mihi frena tenere
Frena uoluptatis video:non hostis in armis
Obuius:aut flammis resonās vndantibus ethna
Euboice non sic fundo grauis estus ab imo
In cumulos surgentis aque metuendus ut ista est
Turba uoluptatum.que circumfusa tenet nos
Precipue tamen hec nitide suspecta iuuente
Pestis.⁊ etati pretendit retia nostre.
Equor enim silet interdum.grauis ethna quiescit
Dura nimis.luctusq; grauis.simul oscula trunco
Fixa diu tenero:vitaq; abeunte tepenti.
Atq; ideo similes regis miseratus amores.
Intulit occeano vultus lachrymosaq; lauit
Ora cadens noctiq; suas permisit habenas
Scipio.nulla etenim dederit fortuna quietem
Ni mediocris erit nam tristior illa dolores
Leta uehit curas.per noctem singula secum
Ancipiti cum mente rotat.num territa pulset
Menia penorum:⁊ turres carthaginis an se
Extremos fundat libie uastator in agros.
An requiem fessis paucorum forte dieruz
Prebeat equitibus peditumq; det ocia turmis
Illa recursabat potior sub pectore cauti
Cura ducis.quibus inde vijs captiua per altum
Agmina penorum latio transmittat ouanti
Precipue in rege.regisq; in coniuge multum
Angitur ⁊ quantis uelit hos custodibus ire
Cui tantum committat onus.sic anxius heret
Mercator cui nota vie cessere secunde
Et lucri fortuna fuit.nunc cogitat aurum
Ac gemmas qua puppe uehat.preciosaq; rerum
Quiq; ratis custos placeat.non carior usq;
Ullus erat lelio.nulli felicius altos
Credere consuetus lassata mente labores
Hunc igitur noctis medio uocat.admonet arma
Nauibus imponat.lectoq; ut remige centum
Instruat.hac patrie accessurus littora classem
At misero multum diuersa fluebat amanti
Nox ea cum lachrymis.quas sese uertat in artes
Quos uocet ille deos.p̄cibus quib⁹ atra relaxet.
Stamina parcarum ⁊ dilecte tempus amice.
Nunc uenit in mentem cara cum coniuge raptim
Herculeas subita linquentem classe columnas.
Fortunatorum famam temptare locorum
Nunc recta penetrare via carthaginis alte
Menia ⁊ ad ueteres humilem ueniamq; petētez
Pergere cum gemitu ⁊ dulci cū coniuge amicos
Nunc ferrum laqueosq; sibi properataq; mortis
Instrumenta manu.tristesq; intexere nodos
Auxilioq; necis tantos finire dolores
Sepe manus gladiuz tetigit pudor obstitit vnus
Non metus incepto.vidue non anxia vite
Dulcedo.ueritus famam maculare perenni
Crimine continuit.capulumq; animumq; remisit
Uoluitur inde thoro.quoniaz sub pectore pernox
Seuit amor.lacerantq; truces precordia cure
Uritur.inuigilant meror metus ira furorq;
Sepe etiā absentē lachrymans dū stringit amicaz
Sepe thoro dedit amplexus.⁊ dulcia uerba
Postq; nulla ualent violento frena dolori
Incipit ⁊ longis solatur damna querelis.
Cara mihi nimium:vita mihi dulcior omni
Sophonisba uale.non te mea cura videbo
Leniter ethereos posthac componere vultus
Effusosq; auro religantem ex more capillos
Dulcia non celum mulcentia uerba deosq;.

Oris odorati secretaqꝫ murmura carpam.
Solus ero.gelidoqꝫ insternam membra cubili
Atqꝫ utinam socio componar amica sepulchro
Et simul hic uetitos illic concorditer annos
Contingat durisse mihi sors optima busti.
Si cinis amborum commixtis morte medullis
Unus erit.scipio nostros non scindet amores.
O utinam infernis etiam nunc vna latebris
Umbra simus.liceat pariter per claustra uagari
Mirtea:nec nostros scipio disiungit amores
Ibimus vna ambo flentes.⁊ passibus ijsdem
Ibimus eterno conuexi federe.nec nos
Ferreus aut equos scipio interrumpet amores
Inuidiosa deis herebi:populoqꝫ silentum
Ac cereris genero:cunctisqꝫ beatior vmbris
Umbra ferar.dulces nec scipio franget amores
Ille quidem astrigeros tractus celumqꝫ tenebit
Dux sacer.humanis in totum moribus impar
Nec uolet infernas sedes.aut pallida dicis
Regna sequi.aut cupidos iterū turbabit amātes
O utinam libicum nunq̄ꝫ transisset in orbem
O utinam latijs semper mansisset in oris
Quid precor heu demens.si non uenisset:amice
Et decor ⁊ species:faciesqꝫ simillima.soli
Non mihi nota fores.sine qua nec vita fuisset
Grata quidem pariter quanta est discordia:vitam
Abstulit.ac tribuit scipio dulcissime raptim
O utinam romam victricia signa tulisses
Captiuo cum rege prior:reginaqꝫ retro
Mansisset non visa tibi.quid surda precamur
Numina.castrorum dominus:victorqꝫ superbus
Captiuam petit ecce suam.dabimus ne.sed urget
Importuna precum species nocitura precari
Sed rogat.at vultu tacito mihi multa minatur
Sed rogat.ac durum precibus latitare sub istis
Imperium agnosco:parebimus:at prius horrens
Iuppiter admoueat.capiti sua fulmina nostro
Hoc tellus uoret alta latus.pelagusqꝫ per amplū
Impia falsiloqui spergantur viscera regis
Ergo ego romano placitum quia sancta reuellam
Federa coniugij.licuit sine coniuge regem
Uiuere.⁊ id satius fuerat quia celibe vita
Scipio noster erat.sponse nunc pacta negare
Non licet ast ingens:⁊ inexorabile turbat
Imperium:quid agam morieris munere cari
Sophonisba viri morieris munera seuo
Hoc placuere ioui.sic nec captiua traheris
Littus ad italie:viribus subiecta latinis
Nec nostros illusa dolos sic posse videris
Aut fractam culpare fidem moriere quis ergo
Finis amoris erit.mors effera parcite cuncti
Celicole:calcanda fides fugiamus in orbis
Ultima ⁊ ignotas lybie penetremus harenas
Est ubi serpentum regio tutissima nobis
Tutior hac patria.nec enim uenturus ad illam
Est scipio nec pestiferi vis ulla ueneni
Tam pulchros lesura pedes.mihi forsitan ipsa
Ignoscent spectante fere.dulcissima coniunx
Stat fugere.⁊ te impendenti subducere morti
Pauperiem letus tecum.exiliumqꝫ fugamqꝫ
Mestaqꝫ cuncta feram.sed nec sequerere uocantē
Femineos si noui animos.regina supremo
Sueta sedere loco.⁊ q̄ꝫq̄ꝫ sequerere.parati
Nil habeo.atqꝫ omnis romana potentia passus
Claudit.⁊ extremo scipio notissimus orbi est

Somnia nunc tacite quondaꝫ mihi tēpore noctis
Uisa recognosco turbate horrendi quietis.
Non satis intellecta prius tu ne illa fuisti
Candida prostrato per vim subducta marito
Serua.sed imperio tandem pastoris iniqui
Custodi prerepta nouo.tunc nempe placebas
Uel sic visa mihi.sed quid coniuncta ferebat
Mors tua.dij visis omen remouete malignum
Permetuo.nam cuncta sibi constantia certo
Ordine cernebam.ne me sopor ille fefellit
Quid faciam:moriere igitur:moriere profecto.
Nil aliud superest.coniunx miseranda.tibiqꝫ
Auctor mortis ego.sed que mihi vita futura est
Scis uenus ⁊ celo prospectans iuppiter alto
Mortales actus.nostrosqꝫ hoc orbe labores
Quis mihi uerba dabit placitas ducentia noctes
Aut grauis ingentes animi mulcentia curas
Quis dabit amplex⁹.quis ue oscula dulcia iūgat
Te sine dulce nihil.quid prodest regia largo
Agmine seruorum.tyrio quid lectulus ostro
Comptus.⁊ innumeris instrata palatia gemmis
Quid diadema iuuat lati quid gloria regni
Uror.⁊ assiduis torquentur pectora flammis.
Heu mihi dulcis adhuc.dulcis post busta.sereni
Quo fugiunt vultus.hinc iam te cura supremum
Uiuentem deflere iuuat sophonisba deorum
Atqꝫ hominum decus eximium:quaꝫ nr̄a tulerūt
Tempora siderei exemplum specimenqꝫ decoris
Que faceres conspecta fidem.supra astra:qs ipsis
Splēdor inest superis.qualis q̄ꝫqꝫ alma uenustat
Forma deas.aduerte pias hijs fletibus aures.
Hei misero.fuerat quoniam meminisse iocundum
Lumina sidereis mulcentibus ethra fauillis
Alma sub exiguo claudentur condita busto
Lumina magnorum.mentes tractura deorum
Lumina durorum.rabiem fractura virorum
Lumina que mihi me abstulerāt:curasqꝫ minores
Candida frons.auro circuncrispante decora
Frontibus humanis angustior.abdita saxo
Stabit in angusto risus qui ferrea fugit
Pectora:qui celum.qui circunfusa serenat
Nubila tartareum ruit irrediturus ad antrum
Heu mihi felices anime.quibus illa repente
Lux oriens ueteres ueniet purgare tenebras.
Heu bene progeniti.quibus illa videre licebit
Que mihi mors inuisa rapit.pes lacteus atram
Diuino celerante gradu conscendere cimbam
Iussus transiliet:lethei gurgitis estum
Fortunate caron:utinam mihi flectere clauum
Contingat ueteramqꝫ diu contingere ripam
Tuqꝫ mei interea serues moderamina regni
Inuidiose senex.quando hec tibi monstra videre
Contigit.aut ullo post hac continget in euo
Uidisti ethneo raptam sub uertice nigri
Uxorem transire thori nec vultus elisse
Te latuit nostre.facies nec gorgonis horrens.
Nec que satiferum laqueo pendente secuta est
Laodomia virum:ne te pulcherrima procris
Nec teucrum pestis.minoisqꝫ altera proles
Altera nam celum tenuit stellante corona
Sed cui tantus honos:cui tante gloria forme
Crude senex:mihi crede parem non ulla videbunt
Secula nec rerum laudatrix magna suarum
Etas prima tulit:visa tangere iuuenta
Ardebis mihi crede senex:me forsitan illac

Coniugis infauste uestigia cara sequentem
Tardius excipies ueniam nec tempore multo
Hic mihi carcer erit proh si prohibemur adire
Corporeosq; iterum vis est remeare sub artus
Occidimus.tu parce senex atq; arbiter equus
Igne pari flagrans iuuenilibus annue flammis.
Cerbere si potuit nates rodopeius iram
Frangere uoce lire.facies nunc coniugis ista
Quid poteris conspecta tibi.conspectaq; regi
Tartareo uereor ne nostros captus amores
Temptet.⁊ annose redeas proserpina matri
Sōnia sunt que fingis amans ⁊ falleris amens.
Massinissa diu felix si rara fuissent
Munera fortune.modo sed mestissime regum.
Pone modū lachrymis.metāq; ipone querelis.
Dulce meū decus atq; anime pars altera nostre
O breue solamen.longus dolor:inclita coniunx
Ibis.ad elisias directo tramite ualles
Et mihi morte tua gemitū lachrymasq; relinques
Sed sequar.hec miseri superant solatia morbi
Obticuit subijtq; sopor.tum fessa parumper
Membra quies sensim subrepens tarda fefellit
Multa sed in somnis questus.celumq; chaosq;
Fortunamq; feram incusans hominesq; deosq;
Ecce parum fausto finem positurus amori
Phebus ab occeano rediens surgebat eoo
Concrepuere tube.surgit tremefactus ⁊ iras
Suscitat.ac questu se sepe reuoluit eodem
Postq̄ castra videt fremitu testantia motum
Et metuit mandata ducis:vimq; affore credit
Si negat horrendum dictu ⁊ miserabile sumit
Consilium.quid tristis amor dabat.aurea fido
Pocula dat seruo.custodia dira ueneni
Credita cui fuerat rex hec vndantia summo
Ac superinfusa cernens spumantia morte
Uade ait.⁊ misere mea tristia munera perfer
Regine.scriptosq; deos absolue.fidemq;
Me promissorum memorem sciat illa secundum
Impleo sunt superi testes.erat altera longe
Conditio mihi grata magis:temptataq; frustra
Est via:siqua foret per quam regina maneret
Coniugio contenta meo:romanus ab alto
Dux uetat.hinc nostri:sic dij statuere potestas
Fortunaq; iubente data est.sibi consulat ergo
Cogitet vnde ruens quo sit prostrata quis illam
Exitus excipiat viduatam nomine nostri
Insuper ⁊ primi reuerentia quanta mariti
Quanta patris virtus.titulisq; ⁊ sanguine dignū
Consilium paret ipsa sibi.quod possumus vnum
Instrumentaq; fuge libertatisq; paramus
Hec ait.atq; oculos lachrymis auertit onustos
Nuncius accelerans regine ad limina pulsat
Munera dira ferens.pannis anus obsita ⁊ annis
Prosilit.atq; habitū:conspectaq; pocula narrat.
Substitit attonite similis:similisq; pauenti
Nec remorata diu:positoq; instincta pauore
Ingrediatur ait.stat terre lumina fixus
Et peragit commissa tremens.itercipit illa
Suscipio mandata libens:nec dona recuso
Regia.si maius nihil est quod mittere dulcis
Posset amans.certe melius moriebar in ipso
Funere ni demens nupsissem.numina testor
Conscia.non aliquid quoniam de coniuge caro
Sit nisi dulce mihi.sed sidera promptius alta
Terrenis ut erant vinclis exuta petebam
Hoc refert extremū.⁊ mortis mihi testis adesto
At uos celicole.⁊ qui maria ampla tenetis
Quiq; locum mundi medium stigiasq; tenebras
Quas adeo licet ante diem si iusta precandi
Materia est.prestate pias hijs questibus aures.
Audiat.⁊ celum ⁊ pelagus:tellusq; profu?da.
En morior mortisq; magis me causa dolere
Q̄ mors ipsa facit:quid enim commertia tangunt
Nostra duces latios?en quanta superbia genti?
Non satis est hostem regnis spoliasse paternis
Libertate animos spoliant.⁊ rite coactis
Coniugijs sanctoq; audent irrumpere amori.
Ac pactos laniare thoros.victoria postq̄
Fata potest eterna iouis.sint ultima vite
Tristia:⁊ eximijs sua roma ingrata tropheis
Exul ut a patria deserto in rure senescat
Solus.⁊ a fidis longe semotus amicis.
Ne videat sibi dulce aliquid:qui dulcia nobis
Omnia preripuit.tum chari iniuria fratris
Exagitet doleatq; suos non equa ferentes.
Filius extremos inglorius aggrauet annos
Indigno tandem atq; inopi claudare sepulchro.
Iratusq; tibi ⁊ patrie moriare relicte.
Scipio.⁊ infames saxis inscribe querelas
Tu quoq; finitimo semper quatiare tumultu
Si secum posthac coniunx charissime firmum
Fedus habes.videas obeuntes funere natos
Intempestiuo:⁊ fedatos cede nepotes
Alterna.ueniens illa de gente cruentus
Rusticus insultet generi per vulnera uestro
Et trahat ante rudem iunctos per menia currum
Obruet ⁊ ex uobis proprios tua roma triūphos
Dixerat.ac circum gemitum lachrymasq; videres
Astantesq; fero attonitos intendere fini.
Illa manu pateramq; tenens ⁊ lumina celo
Attollens.sol alme inquit superiq; ualete
Massinissa uale.nostri memor.inde malignum
Ceu sitiens haurit non mota fronte uenenum
Tartareasq; petit violentus spiritus vmbras

¶ Argumentum libri sexti.

Ulla magis stigia mirantū obsessa corona
n Umbra fuit quodā.uerit⁹ tē tristia magn⁹
Scipio p̄mulcet cunctos:⁊ pectora regis
Lelius in patriam latia cum classe syphacem
Conuehit:inde ducis monitu phynecta cohortes
Circum castra locant.dubij ad tentoria peni
Terdenos misere viros:qui ficta loquantur
Scipiade:geminos obsessi ad menia fratres
Italia reuocant:flens dulcia deserit arua
Hannibal:ast medio carus perit equore mago.

¶ Incipit liber sextus.

Ulla magis stigios mirātū obsessa corōa
n Umbra lac⁹ sbijt.postq̄ diuisa triformis
Partib⁹ had eq; stetit igē; machia mūdi
Obtuitu attonito stabāt horrētia circum
Agmina penarum.sparsoq; regentia villo
Eumenidum tacitis inhiabant rictibus ora
Regia vis oculis inerat.palloriq; uerendus.
Et uetus egregia maiestas fronte manebat.
Indignata tamen superis.irataq; morti.
Ibat ⁊ exiguo defigens lumina flexu
Iudicis inferni postq̄ ad pretoria uentum est
Iniecit sibi seua manum canentia minos
Ora mouens dixit:sit carcere clausa secundo

Quem fontes habitant anime quib⁹ ultima vite
Cura fuit neglecta sue:rodomantus acerbo
Judicio firmabat idem.iam prendere mestam
Ceperat immanis lictor:tunc maximus alte
Eacus exclamat.siluerunt turbida late
Tartara:trans stigiam uox est audita paludem.
Mortis amor causa est.lucemq; coacta reliquit
Tertia claustra sibi sunt legibus addita nostris
Huc eat immerite neq; hec iniuria nostra
Accedat nunc uoce recens.satis aspera vite
Mansit apud superos fortuna.⁊ mortis acerbe
Assensere pari circum clamore fouentes
Umbrarum populi ⁊ nigri linentia regni
Concilia.Haud aliter q̄ cum sententia captum
Turpibus addixit laqueis:crucibusq;:uel igni
Mens bona.que non supplicio:sed forte mouetur
Infami:trepidatq; tamen generosior at si
Conditio mortis subito datur.altera frontis
Effigies.vultusq; alius formatur:⁊ extra
Pectoris apparēt lachrymis noua gaudia fusis.
Letior ipsa quidem positaq; decentior ira
Optatos visura locos:regina modestis
Passibus ingreditur.iuuenum cui cingit utrunq;
Turba latus.ueteris repetens quasi somnia vite
Haud procul a ripa lethei fluminis illa
Que capit expositos inamenaq; mittit in antra
Planities obscura iacet.que collibus atris
Cingitur .hic latis eterna silentia campis
Mirteaq; vmbriferos uetus ambit silua recessus.
Nō hic armorum strepitus studiu3 ue frementu3
Cornipedum.non cura canum:pecudūq; boūq;
Sed labor ⁊ lachryme.⁊ longo suspiria tractu
Et macies.odiumq; sui palloroq; ruborq;
Et male suadus amor scelus ira fidesq; doliq;
Furtaq; blanditijs immixta.iocusq; dolorq;
Et risus, breuis ⁊ ficto periuria vultu.
Crebraq; sub raris habitant mendacia ueris
Illa per angustas fauces ingressa sub ipso
Limine claustrorum laqueo sua colla prementem
Cernit yphim.⁊ nimio consumpta3 biblida luctu
At procul ingenti latitabat mirra pudore
Frondibus ora tegens.iterum spoliator auerni
Orpheus euridicen frustra reuocare parabat
Maximus extremo nemorū uagus ibat achilles
Palidaq; immiti signabat gramina passu
Aduersa regione paris ceu nota timeret
Arma hostis.gressu tacito properabat.at illum
Tristior oenone a tergo lachrymosa uocabat
Ipse alio tendebat iter.tum regia virgo
Et mundo matrona nocens.tot causa dolorum
Turnus ⁊ ipse dolens rapta de coniuge campis
Errabant.mediaq; duos in ualle videres
Soliuagus lateri herentes.alternaq; collo
Brachia tendentes heu felicissima tisbe
Suspirans inquit placuit seruatus auerno
Dulcis amor tantum nullis inuiderat vmbris
Nusq; adeo chari meminit deserta mariti
Ne quicq; namq; ille senex moriturus ⁊ annis
Lassandus vite uenturus ad ultima longe est
Heroumq; greges diuersaq; claustra tenebit.
Postq; fama fere uolitans prenuncia mortis
In vulgus effusa ruit tunc vna per omnes
It pietas:tote lachrymis maduere cohortes.
Hunc sors regine mouet:hunc iniuria regis
Qui scelera accumulans:maiori crimine crimen
Diluit.hunc ingens duro constantia leto
Feminea.⁊ nulli non admiranda virorum.
Scipio permetuens iuuenis ne forsitan ardens
Nunc etiam gemini sceleris sibi conscius in se
Consulat asperius quicq; pro tempore blandis
Mitigat aloquijs castigatumq; modeste
Temperat ⁊ curis cupit exonerare malignis
Proxima sic dubij medicus discrimina morbi
Agnoscens egrum placido sermone moratur
Ac monet.⁊ proprij immemorem uelit esse pericli
Altera nox fessum curis:vigilemq; sopore
Reddidit amore.iam lucifer astra premebat
Candida:iamq; dies pelago ueniebat ab indo:
Jam uolucrum dulces ullo sine fine querele
Audiri ⁊ nocturna silentia rumpere progne.
Surgit ⁊ effusas iusso precone cateruas:
Congregat.ac medio sublimis ab agmine fatur:
Romani proceres.felicia castra secuti
Uictores quos hesperie tot pressa per annos
Terra tulit.quos innumeris nunc africa sentit
Cladibus extremis iamiam sensura ruinis
Intentas adhibete aures.⁊ corda precanti
Prona duci.me uera quidem:⁊ compta profari
Celestis ab excelso prospectans iuppiter esto
Gloria tam longi nunq; mihi uana laboris
Causa nec imperij fuerit damnosa libido
Sed patrie pregrandis amor.qui nostra uadosis
Sirtibus.oceanoq; alternat castra frementi
Hoc duce ripheas nudus transire per alpes
Non uerear gelidum cum bruma reduxerit annū
Estiui medio armatus nec in ore leonis
Ethiopum penetrare latus sitientiaq; arua
Nam mihi uel dubij certa est victritia martis
Uel mors leta quidem:patrie mea vita salusq;
Non mihi debetur.pia debita perdere soluens
Nil uideor.nunc ista tamen quo tendere pergant
Expediam breuibus:uos me per cuncta secuti
Aspera.supremo mentes aptate labori
Finis adest.summūq; decus mihi menia circum
Cingere propositum.⁊ seue carthaginis urbem
Aut redit his:cui cuncta vni sua vulnera seruat
Perfida gens nostre tantum aduersata saluti
Cum latio interrupta quies nobisq; perennis
Fama uenit.belli fato querenda supremi
Aut manet.⁊ victum cunctatio sola fatetur
Indefensa mihi tellus dabis impia dignum
Supplicium.⁊ cesos purgabis sanguine ciues
Rura ne barbaricis pedibus calcanda fuerunt
Italie.nobis animos tam iusta negabit
Ultio.quin etiam qđ uel meminisse molestum est
Menia nostre urbis.capitoliaq; alta minaci
Cominus ille fremens vir lumine viderit vno
Nos muros spectare suos que causa uetabit
Non mihi si campis ueniat mars ille secundus
Penorum armatus stigiaq; reuersus ab vnda
Quatuor atq; truces quos pauit in arma leones
Alterno cingant latus ordine pectora contra
Ferre reformidem.sic me spectata querites
Uestra monet virtus.at nunc pater inclit⁹ vmbris
Occubat infernis natorumq; omnis ad vnum
Turba redit latius iugulos sic ensis in illos
Fulminat.iste autem per secula tanta superstes
Quid nisi seruus bonos ⁊ nostre gloria dextre est
Sic vixisse diu finis sibi fuructus honesti
Hac tandem feriere manu licet aspera iactes

Prelia ⁊ aduersa romanos cuspide fixos
Gloria prima tamen mortis tibi cognitus auctor
Scipio: ⁊ in tumuli scribēdū hoc marmore nomē
Nunc agite egregijs animos preparate triūphis
Ultores patrie tuqꝫ o decor inclite regum
Massinissa ingens. quem nec turbata fatigent
Equora. nec toto descendens iuppiter igne
Non ferus infesto concurrens numine mauors
Accede. ⁊ nostris animum sermonibus offer
Magna tibi hoc bello virtus multusqꝫ deorum
Est fauor agnosco. nunc urbis munera nostre
Munera pro meritis fateor tibi parua sed arram.
Maiorum mihi crede damus. viden ecce fremētē
Cornipedem. letum phaleris. auroqꝫ superbum
Nescit ut esse loco. fulgentes respice currus
Cetera quin etiam que circunferre triumphis
Romani statuere duces. ut iaspide crebra
Texta corona micat rutilo riget integer auro
En crater quantoqꝫ manum grauis īplicat orbe
En habitus sacra quo nil conspectius urbe
Noueris. ipse animis pridem romana quid esset
Uirtus mortales inter te nosse fateris
Quod nescire potes: nulli tam clara solemus
Externo prestare viro. tibi nostra sed vni
Arma: habitum: titulos nomenqꝫ decusqꝫ libenti
Mente damus. te participem sociumqꝫ licebit
Esse triumphorum. nobis quos nostra pararit
Fortuna. in medio sedes tibi certa senatu
Semper erit nostro. cinis monumenta tenebis
Omnia romulei. stabilem sociumqꝫ ⁊ amicum
Te salutamus regem. tum tu optime leli
Hanc auro gemmisqꝫ grauem gestare coronam
Dignus habe. captosqꝫ trabēs. primūqꝫ syphacez
Maturabis iter pelago stat classis aperto
Et placitum spirante fretum substernitur austro
At uos o socij certaminis atqꝫ laborum
Emeritas laudes. ⁊ premia digna feretis
Cum nos laurigero capitolia celsa prementes
Leta videns curru: cum circunfusa fauentum
Milia victorum plausum fremitumqꝫ iocosqꝫ
Maxima septeno spectabit uertice roma:
Quem mihi fata diem nunqꝫ mentita propinquū
Promittūt. Sic fatus erat. iamqꝫ vndiqꝫ magnꝰ
Consurgens letusqꝫ fremor pulsabat olimpum
Ante omnes meritas grates expendere certant
Rex. leliusqꝫ duci spesqꝫ ingens addita regi
Abstulit antiquas. aliamqꝫ in viscera curam
Intulit. ut regni posset protendere fines
Pauperis. hostilesqꝫ suis adiungere terras
Quod sperare quidem sors illius atqꝫ potentis
Scipiade promissa dabant. Ceu retibus anceps
Aspiciens uolucrem subito discedere paruam
Conqueritur. mouet exigui spes perdita lucri
Maior inopina mox ⁊ generosior ales
Parte poli tensis si forsitan aduolet alis
Erigitur recipitqꝫ animos. spesqꝫ ampla futuri
Preteriti meminisse uetat: Sic prima secunde
Cura parum solido sub pectore cessit amantis
Uictor amoris amorqꝫ: libidine victa libido est
Proxima nox alia transiuit imagine somni
Non habitus non incessus: non vultus amice
Ante oculos. non uox iterum exaudita gementis
At solium. atqꝫ urbes. at fortibus oppida muris
Fluminaqꝫ ⁊ montes lati confinia regni
Iam rubicunda uagos eoo littore currus
Aptabat uentura dies. auroraqꝫ noctis
Candida pellebat tenebras. cum buccina classem
Excitat. ⁊ uento tenduntur uela secundo
Littore iam toto stabat romana iuuentus
Digressu visura suos hic uerba parenti
Hic fratri perferre iubet: iubet ille sorori
Hic socijs: multumqꝫ rogat confusus in altum
Clamor it. ⁊ uarie resonant per inania uoces
Lelius in medio conspectus amica salutat
Equora: tum ducibus commendat carbasa uētis
Atqꝫ alacres leto respondent murmure naute:
At mestus mediaqꝫ syphax de puppe reflectens
Lumina. supremum patriā visura. locosqꝫ
In quibus altus erat. tacitꝰ lachrymosa mouebat
Postqꝫ claustra dolor: uocisqꝫ repagula feruens
Euicit talem diffudit ad astra querelam
Heu tellus aduersa deis: heu sidere tristi
Pressa diu tellus. quam nostris attulit aruis
Femina sidonio fugiens a littore pestem.
Pectoribus nostris animis quos intulit illa
Exul. inops mulier. metuens atqꝫ icta recenti
Uulnere. nēpe auidos bellorum: ⁊ sanguinis acri
Tutius ut fuerat regnum tenuisse uetustum
Et pacem seruasse suam. lato equore gentes
Discreuit natura duas. aduersaqꝫ fixit
Littora. nos mortem medijs quesiuimus vndis
Quid visum est nostris elemēta irrūpere damnis
Et uento pelagoqꝫ manus inferre tumenti
Sat nostro precisa nocens a corpore tellus
Hyspana. ⁊ calidis fumans trinacria uenis
Quid mihi nunc nobisqꝫ fuit sardinia flatu
Pessima pestifero: melius latuisse marinis
Eternum potuisset aquis quo signa furentes
Pertulimus. puduit spatio requiescere tanto
Hei mihi non alias sic te pulcherrima cernam
Africa ne patrij tangent hec lumina colles.
Littus ad inuisum ferimur. locus ille sepuchri
Quis putet: extremis genitum sub finibus orbis
Itala terra teget. medijs ac vita procellis
Irrequieta fuit: sic tristes litia parce
Distribuere mihi. sic dij statuere superni
Dij tibi qui vires animumqꝫ dedere superbum
Omnia miscentem. meritas dent soluere penas
Hannibal. ingentis quoniam mihi causa ruine es
Et patrie natus misere. tu causa supremi
Prima mali. patrias utinam iuratus ad aras
Fulmine flagrasses merito. proh iuppiter ille
Ille tibi feriendus erat. nam vindice flamma
Quid iuuat innocuas quercus ⁊ saxa ferire
Heu puer infelix patrie cunctisqꝫ tibiqꝫ
Tuqꝫ deis inuise parens qui dura tulisti
Semina bellorum. natis caruisse nephandis
Quāto erat utilius. genitor sed tristis ad vmbras
Iuisti. tantos uetitus spectare furores.
Non licuit cupida mundi satiare cruore
Lumina non gladios. at post celerata propago
Hunc fudit. seuo in ferias missura parenti.
Tu certe iam digna luis. sed pessime rerum
Quas penas mihi nate dabis: qui stagna latusqꝫ
Qui freta: qui fluuios: qui terras sanguie turpas
Forte ego premoriar. tua nec sinar ultima presens
Cernere supplitia. at manes penetrare videbo
Agmine cesorum: ⁊ furiarum turbine sceptum.
At coniunx infida virum que linquere frustra
Miteris. ⁊ nostris insultas cladibus. imos

At manes inuita preis.solamq; videre
Te potero.et vultus iterum spectare pudendos.
Littore nam patrio:nisi me mea lumina fallunt
Immemor ille tui turpissimus errat adulter.
Dixit et in gremium lachrymantia condidit ora
Illum non scopuli:non horrifer eurus ab antro
Terruit eolio.non monstra uagantia ponto
Deuotum.mortisq; auidum.gelidumq; cadauer
Littoribus libicis transuerso turbine reddi
Optantem tacite:tempestatesq; uocantem
Inuidus haud aliter tenuis regnator agelli
Annua cui messis perijt spes.optat iniquum
Uer alijs.imbresq; feros.et grandine mixtos
Arboribus frugibusq; graues incumbere uentos
Interea scipio curarum parte leuatus
Carpit iter.tumulumq; habili munimine cingit
Quem funecta uocant.turresq; ibi subrigit altas
Menia precipiti circundans lignea uallo
Iamq; in conspectu carthaginis ampla repente
Castra locat late fugientibus arua colonis
Uastantur.trepidant subita formidine ciues
Obsessi.solamq; viam superesse salutis
Absentem reuocare ducem.clamare fatentur.
Legatos igitur raptim qui publica fanda
Fata ferant mittunt.reuocentq; ad prelia tandez
Ultima.et extremos patrie sub morte dolores
Ast alij ligurum uallem properante iubentur
Classe uehi:atq; illis magonem auertere terris
Ni redeant.patrie summas instare ruinas
Ille quidem q̄uis animum grauis ira cruentum
Angeret.aduerso quoniam tamen aspera marte
Uulnera passus erat:metuens inimica supremis
Arma malis.statur patrie parere uocanti
Interea blandis terrerent qui tempora uerbis
Terdenos oratores in castra senatu
Penorum ex omni lectos ac ficta loquentes
Romano misere duci:quorum vnus ab alto
Pectore suspirans.lachrymis sic incipit ortis.
Summe ducum:cui cuncta parē per secula nullū
Mundus habet.pma numerans ab origine retro
Uisceribus patrijs que publica vulnera seue
Paucorum fecere manus rabiesq; nocentum
Aspice placatos tandem:et miserere precamur
Afflictis.liceat per te sperare salutem.
Quam ciues rapuere feri:si parcere pulchra est
Ultio.si imperium nobis anxisse receptis
Romanum.q̄ tantam urbem extinxisse repulsis
Utilius.si victores meminisse uetuste
Prestat amicitie.q̄ uos presentia tantum
Atq; iras pensare nouas ignoscite victis
Parcite supplicibus:rebus succurrite nostris
Occidimus.prestate manus.hostemq; iacentem
Erigite.et nostro sic insultate pudori
Optima vincendi species.q̄n hostis amicus
Fit meritis.sed pretereo speciosa profari
Nomen amicitie quoniam fortuna silere
Nostra iubet.satis est miseros optasse salutem
Et ueniam petijsse reos.per sacra tonantis
Per uestros romane deos.ignosce paratis
Supplicium penamq; pati.non nostra negarim
Crimina.sed uerum liceat dux sancte fateri
Te coram nostro violentus prefuit auctor
Hannibal errori.nostrasq; cupidine summi
Imperij pauit furias.et uelle coegit
Quod sero nunc nolle dolet.uerū ille necesse est
Ut pereat.scelerumq; ruat cum pondere tandem
Sic illum sua fata uocant:tu nostra benignus
Respice.si ciuem crudelem sensimus hostem.
Tu ciuis pius esse uelis:qui diceris hostis
Dixit.et ante pedes iacuit victoris.at ille
Erigit.et vultu respondet pauca seuero
Non pacis tractator ego.sed victor et ultor
Sum scelerū.libicas memini transmissus in oras
Quam mihi spem fortuna ferat.victoria q̄ sit
Prona mihi notum est.s; me tamen ultima uestri
Fata mouent.animum nequeo posuisse benignū.
Mundus ut agnoscat sic nos pia bella mouere
Ut nostro sit pacis amor sub pectore semper.
Parcimus indignis.has pacis figite leges
Mentibus.et seruare fidem condiscite tantis
Cladibus edocti.superosq; et sancta uereri
Federa.bisdenas non ultra littore naues
In patrios seruate usus:non bella mouendi
Ius uobis.populi iniussu.sint prelia nostri
Arbitrij.uestro tellus hyspana subesse
Desinat imperio:uestris ne quiescat ab armis
Insula nulla freto quod nos interiacet et uos
Non procul a libico iuuat sibi libera marte
Uincula captiuis turpesq; auferte cathenas
Uictorum pedibus.stet nobis transfuga nullus
Nullus in italia penorum exercitus ultra
Permaneat.uestrosq; duces remeare iubete
Sicq; trium spacio pax consultando dierum
Quos damus accepta est:legatos mittite romā
Sanciat hanc populus pacem iubeatq; senatus
Si minus.ac saltem paucis siluisse diebus
Tres liceat noctes per me duxisse quietas
Dixit.ad hec cereris pro tot legionibus addit
Ingentes cumulos.atq; eris grande tributum
Illi autem ueluti pacis iam nulla molesta
Conditio foret.ac fractis spes nulla sub armis
Omnia suscipiunt leti.populoq; reportant
Isq; fremens ficto confirmat pectore pacem
Haud pecus ancipiti periurus nauita mortem
Tēpestate timens ubi iam spes nulla relicta est
Uota deis cumulat pelagi:tremulaq; tumentem
Neptunum ter uoce ciet.tethidisq; marine
Numen.et iratum compellat nerea ponto
Dona dabit templis.omnem feret ille laborem.
Si redeat tranquilla dies portusq; videri
Cominus incipiat.sensim mens perfida tuto
Atq; inconsulti subeant obliuia uoti.
Sic stimulante metu deludunt tempora peni
Pollicitis redeat donec ferus hannibal absens
Illum tunc uario curarum turbine fessum
Ultimus italie brutiorum in monte tenebat
Angulus.et ludos fortune et monstra notantem
Hunc adeunt iussi.fandiq; peritior vnus
Sic ait.o libici decus et spes ultima mundi
O patrie iam sola salus.miserere tuorum
Quos fera terribili uerat fortuna tumultu
Prospice pendentem mutata fronte ruinam
Fatorum.
Iam tua suppositis arderent menia flammis
Nil procul absentis prodesset ciuibus ingens
Fama tui uereorq; miser nedum equore lato
Huc ferimur patrijs errent incendia tectis
Namq; sub extremum:subitosq; minantia casus
Liquimus.imperio atq; urbi succurre trementi
Qu ereuocat:fidumq; sibi trans equora nomen

Inuocat ore pio.tu uel te redde precanti
Uel cauſam te te noſtre fateare ruine
Iamq; tuis libicis niſi me preſagia fallunt
Littoribus reducem frater ſuper equora claſſem
Alligat.at fruſtra fratrum modo turba paterq;
Martius ethereas rediens vinctus ad auras
Auxilium ferat afflictis.non ira deorum
Tam leuis aut tali:nent ſtamina pollice dure
Parcarum nunc noſtra manus.tibi credita ſoli
Uita ſalus:decus ⁊ miſeri ſunt omnia regni
Dixit.⁊ inuicte lachrymans dedit oſcula dextre
Ille perorantem querulo cum murmure ſemper
Audierat.frendenſq; manus compreſſerat.⁊ ſe
Torſerat:haud aliter q̄ carmina noxia ſerpens
Et magicum murmur curſumq; uetantia uerba
Quando audit rauco violentus ſibilat ore
Et ſeſe innodos ſinuoſo corpore uerſat
Sepe manu frontem percuſſerat udaq; celo
Sepe ſupercilia extulerat.ſepe agmina rerum
Conſcia tum multarum oculo conſpexerat atro
Tandem meſtus ait.fatum carthaginis olim
Agnoui.generiſq; mei fraternaq; ceruix
Admonuit:quid ſera mihi fortuna paraſſet
Nunc tamen ante oculos iam fata nouiſſima nr̄e
Urbis ⁊ obſcenas videor ſpectare ruinas
Heu mihi carthago dulcis carthago:quis ⁊ te
Et me:⁊ tot noſtros latia de gente triumphos
Perdidit.ac tacite multos iam ſenſimus hoſtes
Non reuocare fuit quotiens ſtipendia mitti
Eſt uetitum.bello exhauſtas quotienſq; cohortes
Impleri.aſt odium nunc eminet.atq; in aperto
Res agitur retrahunt.⁊ me parere neceſſe eſt
Parebo inuitus ſibi non hinc arroget hoſtis
Externus.non me totiens peſſundata vincis
Roma.nec auſonio conſpirans robore tellus
Me ciues vincere mei.latioq; meorum
Inuida atq; dolus pellunt:non martia virtus
Nec modo inhoneſte poterit tam maximus ille
Inſultare fuge ſcipio:q̄ perfidus hanno
Conſiliumq; ſecuta ſuum plebs ceca ſenatus
Ille meas inuiſus opes.famamq; domumq;
Uertere non aliter poterat.q̄ publica noſtris
Damna ſimul miſcens populi me mole ruentis
Opprimet atq; vna conuoluet cuncta ruina
Hoſtis penorum ⁊ romani ſanguinis ultor
Talia feruebat rabidus nimioq; dolore
Inſanus.ceu leſus aper cui ſpumea mento
Fex riget.⁊ duro horrentes ſtant tergore ſete
Italie procul extremo ſedet inclita quondam
Urbs crotho pauper claro cognomine portus
Matutina videns redeuntis lumine phebi
Picturis hic egregijs ditiſſima templa
Iunonis fuerant graia que nobilis arte
Zenſis adornarat.nimia dederatq; per orbem
Religione coli nitidas hic quinq; ſeuere
Stabat imago dee nudaſq; imitata puellas
Et forme decerptus honos.quem corpore in ullo
Se reperire ſimul:quia deſperauerat auctor
Abſtulit a multis ſpeciemq; redegit in vnam
Hoc inſtructa fuge iam pridem:atq; abdita portu
Punica claſſis erat.quoniam uariantia fata
Militie tantus fortunarumq; magiſter
Uiderat ante diu ſteteratq; paratus ad omnes
Euentus.igitur raptis legionibus huc ſe
Contulit iratus mundo ſuperiſq; ſibiq;
Italico nec adhuc mens exaciata cruore
Seua viri ad manes ſuprema piacula mittit
Heu miſeranda acies miſerorum ⁊ magna viroꝝ
Quo tua te fortuna tulit formidine poſtq̄
Fruſtra animos temptaſſe videt.ſi caſtra cruenta
Forte ſequi.⁊ pfugaz uellent conſcendere claſſem
Seuus in humana confeſtim excanduit ira
Longeuamq; ſeuum tenerā iuuenumq; catheruā
Tale nihil ueritam.nudaz fragilemq; ⁊ inermem
Que pellente metu.tutis ſucceſſerat aris
Obtruncat.calido complentur ſanguine templa.
Et fremitu tectum omne ſonat ſic ille prophanus
Commaculatq; ſacros poſtes iurandaq; penis
Iunonis ſimulacra ſue vultuſq; deorum
Terrificos.gemitu ingenti domus ampla remugit
Hec ſacra contentus dijs perſoluiſſe marinis
Dux ferus ⁊ celi contemptor maximus alti
Conſcendit puppim victor.funemq; cruentum
Soluit.⁊ italie flens dulcia deſerit arua
Quaz tacitus lachrymanſq; retro multūq; diuq;
Proſpiciens pelago ex alto quatienſq; minantis
More caput.frontemq; plicis maioribus implēs
Murmure terribili ſit tandem turbidus inquit
Italia italia:⁊ rerum caput aſpera roma
Que nam uos noſtris facilis fortuna repente
Faucibus eripuit.tu quiſquis es ille deorum
Maxime ⁊ in noſtros nimis importune labores
Quid mihi parta diu momento temporis aufers.
Iuppiter auſonij defenſor perfide mundi
Quis tibi noſtra dedit tot clara decora ſub vno
Uertere poſſe die.cur non canneſia mecum
Prelia temptabas.ſi tanta libido nocendi eſt
Ueniſſes utinam medijs tunc obuius armis
Armaſſetq; ſuo ſe fulmine dextra tonanti
Mulciber ethnea calibem fornace recoctum
Cuſpide denſaſſes in vulnera noſtra triſulca
Hinc ſuccincta ioui clipeum ſua nata dediſſet
Palladiaq; pater texiſſet gorgone pectus
Atq; utrunq; latus ſtipaſſent uana deorum
Numina:torſiſſes medio mars puluere currum
Mortibus ipſe grauez uacuaſſes phebe pharetrā
Monſtrificūq; gerens aduerſa per agmina robur
Alcides genitorem aruis tutaſſet in illis
Uiciſſet fortuna deos ibi noſtra:iouemq;
O mihi care comes:conſultor fide bomilcar
Cannenſi cur ſancta die tua iuſſa reliqui
Cur mihi non armis durato uterq; labores
Tantum animi fuerit:q̄tum iuuenilibus annis
Scipiade fuit indomito.qui morte ſub ipſa
Audeat italie noſtros inuadere muros
Uictor ego extimui victas irrumpere portas
Quid uetuit romam raptim petijſſe cruento
Agmine:quis pactam potuit mihi tollere cenam
Iuppiter ipſe dolis.non vi.qui noſtra futuri
Pectora ceca tulit.ꝙ ſi tunc iſta remota
Tempora fatorum licuiſſet cernere nube.
Non quicquid celo:⁊ pelago:terreq; deorum eſt
Non genus omne hoīum noſtros auertere curſus
Hinc poterat.ſpes noſtra quidem ⁊ fiducia tanta
Murus roma fuit tibi nunc diſcrimine in illo
Nil acies.nil arma tibi.nil menia uel arx
Sed noſtre ualuere more proh ſanguine quanto
Undaſſent maria.⁊ thirreni littoris eſtus
Quot tibris rutilo truſiſſes gurgite in altum
Corpora.quot currus.quot nobilis arma ſenatus

Aurea quot flammis ultricibus obruta tecta
Spectassem vulgiqꝫ vna sub strage cadentis
Milia quot.specula longe metuendus ab alta
Quas uoces.quos accētus:que murmura plebis
Auribus audissem lirici mihi carminis instar
Nec tamen armorum.cepti nec penitet.urbis
Menia conspexi armatus:latebrisqꝫ coegi
Tot claros latitare duces.iam nempe notare
Fulminibus nimbisqꝫ tuam tunc iuppiter iram
Si mens sana foret.poteram quid mixta colore
Flumina sanguineo referam tempusqꝫ sub vnum
Ticinumqꝫ uadis tepidum.trebiamqꝫ rubentem
Montibus aduersis genitos.tractuqꝫ viarum
Coniunctos testes nostrarum in secula rerum
Quos padus adriacū descendens traxit in equor
Quid transumeni memorem sub gurgite lascas
Sanguine pinguescunt italo.satis ampla relatu
Gessimus.ausonijs annalibus hannibal ingens
Nomen erit.latijs nunq̄ delebile fastis
Hannibal exiguo restabat summa labore
Fama.sed inuidit patrie dux maximus hanno
Inuidere dei fontes.Sic tristis abibat
Hannibal.⁊ quarto linquebat littora lustro
Italie possessa gemens:nec tristior vnqꝫ
Uel patriam quisqꝫ:uel dulces liquit amicos
Q̄ patriam petit ille suam.sibi nempe videri
Exul ab hostili iussus regione reuerti
Mestior has inter curas.serasqꝫ querelas
Subtrahitur sensim terris iamqꝫ equore currus
Phebus anhelantes rediens condebat hibero
Inde vie spacium:noxqꝫ addita littoris omnem
Abstulit aspectum.tum dux concussa quieti
Membra dedit dubie.certāqꝫ obuersus ad arthō
Classis agens curas ⁊ sidera nota magister
Sollicitat nautas:quibus est custodia puppis
Magnetis ferriqꝫ vias spectare sequacis
Et simul insomnem studio traducere noctem
Littora classifragis linquunt famosa procellis
Atqꝫ altum tenuisse iuuat.tum lintea prosper
Fert aquilo ⁊ flatu pellit distenta secundo
Uix dum pulchra dies pelago surgebat.⁊ astra
Undiqꝫ vicinum fugiebant languida solem.
Cum dextra italice transmisso pollice plante
Hic ubi rauca uetant iterum concurrere colles
Equora disiectos.procul exaudita pauorem
Scilla rapax nautis.atqꝫ irrequieta caribdis
Incutit ancipitem.sed conscia turba pericli
Leua secant maria.⁊ phebi flectuntur ad ortus.
Jam prope conspicitur fumosi uerticis ethna
Sulphureis innixa uadis olimqꝫ ciclopum
Terra ferax.ac nūc trucibus domus apta tyrānis
Jam siracusanus famoso littore portus
Apparet.sulcantqꝫ fretum.quo bella gerentes
Tam longe a patria furijs urgentibus olim
Argolice periere rates:dux ipse coactus
Menia prospectans casum testata recentem
Marcelli meminisse sui.cui victa triumphum
Illa dedere prius.diro q̄ proditus astu
Oppeteret.surgunt longe conuexa pachinij
Que dum pulsa legit uentis ⁊ remige classis
Solqꝫ diesqꝫ ruunt.uerum sic fata iubebant
Nocte secant:fluctus medios ac littora linquunt
Trinacrie pelagiqꝫ via breuiore feruntur
Lenta per ambiguam fulgebat cinthia noctem
Et cecis radiabat aquis.dux peruigil alta
Puppe sedens medius casus uenturaqꝫ uersat
Prelia ⁊ euentus dubios finemqꝫ latentem
Talia uoluentem de circunstantibus vnus
Compellat.si digna peto dux maxime nobis
Exoptate dis.que stet sententia rerum
Nunc animo tibi nosse uelim.ne sperne precātem
Legatus tibi sum patria transmissus ab ipsa
Atqꝫ urbis pars vna tue.te fessa tuumqꝫ
Expectat reditum.nunquid cum littora tanges
Punica confestim patulo confligere campo
Atqꝫ manum conferre uoles:an menia primum
Intrabis patrie.spes erecturus in arma
An alia fortasse via meliora tuenti
Consilia apparent.quem nostro fata labori
Impositura modum reris.quem ue afforre finem
Ille autem quis certa deus sub turbine tanto
Consilia expediat.quis det meliora tenere
Ibimus in patriam.quoniam sic imperat hanno
Forsitan ⁊ dulces muros prius ipse subibo
Q̄ fatum temptare uelim.viresqꝫ meorum
Spesqꝫ animosqꝫ pri⁹:vultusqꝫ habitusqꝫ videbo
Sin autem medijs iuuenis romanus in aruis
Occurrat.pugnare mihi sententia fixa est
Atqꝫ omnem potius successum sponte subire
Quem deus ⁊ fortuna dabunt.hic turbidus ille
Conticuit.senior iuxta cui flectere clauum
Ars erat.annosam tollens ad sidera frontem
Mox freta lata tuens.ueniam te iuppiter inquit
Neptunumqꝫ patrē:atqꝫ omnia numina supplex
Deprecor.infandas libie prohibete ruinas
Atqꝫ omen prohibete malū.mihi multa videre
Uita dedit longos huc continuata per annos
Nunc tremor inuadit mentem timidūqꝫ senectus
Efficit.heu quanto stetimus discrimine contra
Hostiles acies.tunc cum romana pauentem
Castra pererrabāt libiam.⁊ carthaginis ample
Menia pulsabant.tum dux erat optimus illis
Regulus.eximio cui sic fortuna fauore
Blanda videbatur.nihil ut sperare liceret
Afflictis.quantum tandem dat bagrada facti
Testis adhuc quantum frustra serpentis amice
Sensimus auxilium.latijs namqꝫ illa sagittis
Obruitur transfixa fera ⁊ sub grandine multa
Telorum compressa perit.vix iugera campi
Quatuor excipiunt:immani mole iacentem.
Uix tandem tot victa malis fortuna remoto
Opportuna quidem non dignis mittit ab orbe
Auxilia ipsa ducem fida lacedemone mittit
Grecia.magnificos videor mihi cernere vultus
Xantippi:moresqꝫ graues:libratatqꝫ uerba
Te quotiens hannibal video:quotiensqꝫ loquentē
Audio.tu vix dum in lucem tunc editus infans
Sed quid cuncta sequor victores vincere nobis
Contigit arte ducis sola romanaqꝫ castra
Romanasqꝫ acies.romanaqꝫ signa ducemqꝫ
Fudimus.⁊ nostras subijt dux ipse cathenas.
Hei mihi quid referam.quid me meminisse coegit
Hannibal hoc pelagus:nāqꝫ hic nisi noctis opace
Indicijs fallor.xantippum seua sub vndis
Et reditum in patriam mentita:⁊ perfida classis
Demersit.videor corpus spectare natantis
Equore tam uasto:⁊ vix brachia fessa mouentis
Dij que monstra boni.que mens ingrata nocentuꝫ
Quid uoluere sibi.solum qui causa salutis
Hijs fuerat.tali vnanimes absumere morte

Remigis implebam partes.illumqꝫ cadentem
Et vidi ⁊ dolui. ⁊ preſagia triſtia finxi
Ipſe mihi uereoꝛ ſummum narrare dolorem
Qui ſequitur.ſed digna fuit vindicta deorum
Hac equidem paucos poſt annos foꝛte tenebat
Impia claſſis iter nec longe a finibus iſtis
Incidit in claſſem latiam.nempe ipſe tremendam
Noſtrorum ſtragem.totoqꝫ incendia ponto
Et uolitare trabes: ⁊ mixta cadauera viuis
Coꝛporibus.circūqꝫ atro freta tincta cruore
Et victas puppes:remoſqꝫ: ⁊ ſparſa per vndas
Carbaſa.naufragium hoꝛrēdū fractoſqꝫ rudētes
Uulnera crebꝛa nimis moꝛteſqꝫ ⁊ in equore luctū
Confuſum.triſteſqꝫ ſonos:trepidumqꝫ tumultum
Pꝛelia tartareis:hereboqꝫ ſimillima vidi
Dij mihi non aliter faueant.niſi ſemper ab vndis
Donec feda fuit ſtrages fera bella cientem
Xantippum releuare oculos atqꝫ ora videbam.
Subdentemqꝫ faces ratibus.flāmaſqꝫ per equoꝛ
Fundentem. ⁊ celo gladios.ac tela pluentem
Nec pꝛius ex oculis abijt q̃ꝫ claſſis in omne
Diſſiluit pelagus ſiculi quod littoris imum
Sardinieqꝫ latus medijs diſterminat vndis
Libertas equidem xantippo vindice nobis
Tunc perijt.tandemqꝫ pꝛecoꝛ trux ira quieſcat
Molliat ille animos.vni ſatis ultio tanta
Una ſit offenſe ſed nunc antiqua recoꝛdoꝛ
Nam locus admonuit.ſcelus ⁊ vindicta ꝙ iſto
Contigit in pelago.Sic queſtus uertitur inde:
Ad leuam.medioqꝫ retro pꝛocul equore malta
Ante ſe ad dextram lilibeia littora feruent
Occultantqꝫ ſinu phꝛigij monumenta ſepulchꝛi
Sic longam alterno noctem ſermone leuabant
Et ueteruꝫ memores iam tunc uentura timebant.
Anxia tum tenui ſuccumbunt pectora ſomno
Et nouus eoo conſurgens eurus ab axe
Lintea complebat facili crepitantia pulſu
Lelius hec inter perducto rege reuertens
Accelerabat iter.namqꝫ illum cara trahebant
Iuſſa ducis.pꝛofuguſqꝫ hoſtis.multūqꝫ timebat
Ne ſine ſe foꝛtaſſe dies foret ultima belli
Expectata ſibi ſemper.cum fama repente
Incidit hoſtiles pacem ueniamqꝫ pꝛecantes
Affore legatos.igitur reuocante ſenatu
Lelius ipſe domum repetit.ſic dulcia care
Limina cum peteret iuuenis male ſanus amice
Si pater aut genitrix retrahant.ueſtigia flectit
Lenta dolens.pactamqꝫ timens amittere noctem
Fuluius expoſitos baiano in littore romam
Perduxit.comitem quem dederat ipſe pꝛofectis
Scipio.ſed muros uetitis intrare uetuſto
Concilium de more datur.ſtat pꝛoxima poꝛtis
Bellone ſacrata domus.quo tota ſenatus
Turba uerenda coit.ſimul ⁊ quos miſerat hoſtis
Conueniunt.hij multa palam quia falſa citatis
Aſſeruere deis:ira grauiore:ſenatus
Accendere animos.pacemqꝫ ⁊ fedus amicum
Poſcentes meruere odium violata negare
Publica picta quidem.cauſamqꝫ inferre malorū
Hannibali cunctoſqꝫ alios abſoluere culpa
Capit ad hec uarium murmur . tū concitus vnus
Ex patribus.quoniam pacem petijſtis auitam
Dicite ait fuerint que federa pacis
Omnibus etatis clipeus fuit.illa uetuſta.
Si iuuenes.neqꝫ tot retro meminiſſe per annos
Punica ſic patuit fraus: ⁊ fruſtrantia tempus
Uerba parum latuere patres excedere templo
Iuſſi abeunt.In tres ſciſſa eſt ſententia partes.
Pꝛincipibus queqꝫ viſa ſuis.quaruꝫ vna reuerſis
Conſulibus.nam foꝛte aberant.que ſumma ptās
Reſponſi ſeruabat onus.dignumqꝫ mouebat
Maieſtate deus latia.liuiuſqꝫ morandi
Auctoꝛ erat reditus.at contra intacta metellus
Federa romano fuerat qui cauſa petendi
Cuncta referre duci.noſſe quiqꝫ omnia ſolus.
Illa ſed aſperioꝛ ſententia viſa leuini
Optima.que muris pellendos cenſuit hoſtes
Exploratores.
Si ſine pace retro redeunt ſine federe raptim
Et ſine reſponſo.cuſtodia littus ad uſqꝫ
Mittitur auſonie ne quoqꝫ flectere curſum
Neu fraudis moliri aliquid per punica poſſint
Ingenia.atqꝫ artes nati exercere paternas
Fuluius ipſe etiam leliuſqꝫ in caſtra iubentur
Hec patrie mandata duci non lenta referre
Pergat qua cepit.pꝛimoꝛdiaqꝫ alta ſequatur
Foꝛtunamqꝫ deoſqꝫ ſuos:neu pacis in vmbꝛa
Deſtituat.ceptum ue ſinat lenteſcere bellum
Fecerat interea pacis ſpes blanda ſequeſtre
Ut terris ſecurus iter pelagoqꝫ viatoꝛ
Carperet.intrepidiqꝫ errarent equore naute
Hac ſpe igitur romana ingens a littore claſſis
Arma ferens.homines uacuiſqꝫ cibaria caſtris
Soluerat. ⁊ gemino ſulcabat cerula curſu.
Namqꝫ alias calaris puppes aquilone ſecundo
Flatibus aduerſis alias lilibeius onuſtas
Miſerat.has pelago tempeſtas coꝛripit alto
Diſpergitqꝫ uagas ſcopuliſqꝫ allidit ⁊ vndis
Pars pelago ſubmerſa perit pars littus iniquum
Victa petit.ſecura hominum metuenſqꝫ pꝛocelle
Omnia tunc poterat celſo de uertice birſe
Cernere fidefraguꝫ: ⁊ pꝛomptum ad piuria vulgꝰ
Ergo oritur ſubitus per menia lata tumultus
Inqꝫ forum coeunt.pauci quibus eſſet honeſti
Cura fideſqꝫ opibus potioꝛ.potioꝛqꝫ rapinis
Pactorum ⁊ totiens uoti pꝛecibuſqꝫ petite
Pacis ab italia vulgus meminiſſe iubebant
Aſt odijs alij cecaqꝫ cupidine pꝛede
Flagrantes raptim arma fremūt:interqꝫ tumultū
Ut ſolet multis melioꝛ ſententia victa eſt.
Conſcendunt auidi naues.giſgonius illis
Haſdrubal eligitur ſceleris dux iſqꝫ repente
Egreditur poꝛtu ſparſaſqꝫ per equora puppes
Deſertaſqꝫ fuga nautarum inuadit:at ille
Fluctibus hinc illinc inopini fraudibus hoſtis
Uincuntur facile.paucas maris abſtulit eſtus
Demerſitqꝫ alias.plures rapuere nephandi
Pꝛedones.medias octauius ipſe pꝛocellas
Dux ſecuit claſſis.terdenis puppibus.ac ſe
Remige defeſſo ſub tuto condidit antro
Montis apollinei uento iactatus ⁊ eſtu.
Scipio tam feda concuſſus imagine fraudis
Quamqꝫ animos foꝛtuna dabat.virtuſqꝫ laborū
Contemptrix nocuam iuſtis tamen ille querelis
Tres oratores oneratos mittit in urbem
Impetus hos vulgi ferus excipit atraqꝫ circum
Tempeſtas lapidum exoritur.fremit impia turba
Intemptatqꝫ manus: ⁊ ni reuerentia ſummi
Foꝛte magiſtratus interueniſſet:in illo
Iura die humani generis calcata fuiſſent:

Cede truci.trepidi tandem per iurgia ⁊ hostes
Presidijs fulti exiguis ad littora pauci
Uix penetrant.repetuntq; ratem.iam tuta videri
Puppis ab incursu poterat:iam castra suorum
Cernebant.subito cum tres a littore naues
Erumpunt ex insidijs.non partibus equis
Pugna oritur castris littus romana relictis
Agmina in extremum coeunt.clamore uel armis
Succursura suis:ac quis succursus in armis
Unde uetabat iter.sed enim conspecta suorum
Signa dabant animos.tandem romana sagittis
Missilibus uacuata ratis.conuersa maligne
Subtrahitur pugne uersis ad littora remis
Ac nisu ualido terris allisa fatiscit
Ipsa quidem.sed uectores tellure petita
Exposuit.cursus ⁊ spem frustrata sequentum
Sic lupus iuuenco procul a custodibus agno
Irruit ⁊ dentes acuit.rabiemq; famemq;
Si fuga tunc trepidum rapiat de faucibus hostez
Insequitur:mordetq; animis.⁊ deuorat auras
Donec ad ignotas caulas ⁊ ouilia uentum est
Tum retrahit cursum.terret locus ipse.canumq;
Latratus.viridiq; sedens super aggere pastor
Talia dum peni peragunt:non leta ferentes
Romulea reuehit legatos missus ab urbe
Lelius.⁊ pauidos latijs succedere castris
Imperat.agnouit scipio.nec terna sub vno
Tempore flagitia aut triplex iniuria mitem
Excussere animum.legatos namq; benigne
Alloquitur.q̄z q̄ primum sint federa uobis
Et superuz despecta fides.iusq; omne qđ usq; est.
Non tamen a nobis modo premia digna feretis
Perfidie.ueniet fraudesq; vindicet omnes
Una dies.nil indignum seu moribus in nos
Ipse meis faciam:seu maiestate meorum
Nec uestram sequar ipse fidem discedite tuti
Mitius armatos inter sub tempore belli
Romanos habiti q̄ nos sub pacis amictu
Uos inter.
Uiribus ipse animisq; ingens in tempore bellum
Feruidus instaurat.libie status ipse pauentis
Tunc erat.Italia sed iam dux iussus uterq;
Cesserat.⁊ uaria q̄uis regione profectas
Equoris ⁊ patrie fraternas tempore eodem
Aduentare acies passim iam fama ferebat
Iamq; mago ianue soluens a littore classem
Alite non fausta pelago se saucius alto
Crediderat:patriam petiturus tramite recto
Si fortuna sinat sensim turgescere colles
Cedriferi.nulliq; cedens hijs saltibus ora
Incipiunt.rareq; virent per littora palme.
Hinc delphinus adest luco contectus aprico
Obice qui montis violentos protinus austros
Reicit.immotaq; silens statione quiescit.
Parte alia.sinuosa patent conuexa sestri.
Hinc solis vineta oculo lustrata benigno
Et bacho dilecta nimis.montemq; rubentem
Et iuga prospectant cornelia palmite late
Inclita mellifluo:quibus haud collesq; phalernos
Laudatamq; licet meroen cessisse pudebit.
Tunc seu pigra situ.nulli seu nota poete
Illa fuit tellus iacuit sine carmine sacro
Hoc mihi nunc cantanda loco : sulcantibus equor
Insula iam ueneriq; placens a littore portus
Exoritur.contraq; sedet fortissimus erix
Ausonius sicule retinens cognomina ripe
Collibus hijs ipsam perhibent habitare mineruā:
Spernentemq; patrias olei dulcedine athenas
Exoritur coruiq; caput:tumefactaq; circum
Dissiliunt maria.⁊ saxis fremit vnda uadosis:
Cognitus in medio nautis dorsoq; nigranti
Arduus assurgit scopulus cui proxima rupes
Candidior late phebo feriente refulget.
Post in secessu curuo maris ostia macre
Cernuntur rapidi stantisq; palatia lune
Labitur ⁊ placidis frangens mare fluctibus arnus
Hunc supra ⁊ ripas tenet urbs pulcherrima pise.
Hanc oculis digitisq; notant:propiusq; patescunt
Etrurieq; latus.spatioq; breuissima gorgon.
Siluaq; nobilior:rigidisq; capraria saxis:
Insula tum niueo prediues marmore retro
Linquitur ad leuam gilium.vicinaq; contra
Stant iuga : de gemino nomen sortita metallo:
Plumbeus hic uertex:illa est argentea rupes.
Nec procul herculei deuero monte recessus.
Et thelamonis opus nautisq; infestior equo
Paruus aquis proprijs violenti gurgitis vmbro.
Dextra sed a tergo uentosi frondea tractus
Corsica restabat.iamq; hinc sardinia longe
Labificos aperit colles.hinc aurea roma
Hincq; procelloso tibridis stant littore fauces
Hic postq̄ medio iuuenis stetit equore penus
Uulneris increscens dolor.⁊ vicinia dure
Mortis agens stimulis ardentibus urget anhelū
Ille videns propius supremi temporis horam
Incipit.Heu qualis fortune terminus alte est.
Q̄ letis mens ceca bonis:furor ecce potentum
Precipiti gaudere loco:status ille procellis
Subiacet innumeris:⁊ finis ad alta leuatis
Est ruere:heu tremulum magnorū culmē honorz:
Spesq; hominum fallax:⁊ inanis gloria fictis
Illita blanditijs:heu vita incerta labori
Dedita perpetuo:semperq; heu certa:nec vnq̄
Sat mortis preuisa dies:heu fortis inique
Natus homo in terris:animalia cuncta quiescūt.
Irrequietus homo:perq; omnes anxius annos
Ad mortem festinat iter:mors optima rerum:
Tu retegis sola errores:⁊ somnia vite
Discutis exacte:video nunc quanta paraui
Ha miser incassum:subij quot sponte labores
Quos licuit transire mihi:moriturus ad astra
Scādē querit homo:sed mors docet oia quo sint
Nostra loco:latio quid profuit arma potenti.
Quid tectis inferre faces:quid federa mundi
Turbare:atq; urbes tristi miscere tumultu:
Aurea marmoreis quid ue alta palatia muris
Erexisse iuuat:postq̄ sic sidera leuo
In pelago periturus eram:charissime frater
Quanta paras animis:heu fati ignarus acerbi
Ignarusq; mei:dixit:tum liber in auras
Spūs egreditur:spatijs num altior equis
Despiceret romam:simul ⁊ carthaginis urbem.
Ante diem felix abiens:ne summa videret
Excidia:⁊ claris quod restat dedecus armis.
Fraternosq; suosq; simul:patrieq; dolores.

Argumentum libri septimi.

n Esci⁹ extincti iuuenis ferus hānibal oras
Ingredit pr̄ias.latias penetrare cohortes
Clā iubet.ide ducis motu p castra iubent
Exploratores:⁊ nostras ire phalanges.

Congressus uepetit stupidus dux maximus illuz
Alloquitur.tantis superis celebratur in oris
Colloquium rebus sed pugna nouissima partes:
Exagitat geminas.oritusq; miserrima penis
Hora viris.acies ut viderat ipse labantes
Hannibal egreditur victus latebrasq; petiuit.

¶ Incipit liber septimus.

n Esci⁹ extincti iuuenis fer⁹ hãnibal instãs
Bellũ aio. ⁊ uarios agitãs sb pectoꝛ cãuſ
Fraternaz spabat opẽ.iãq; affore classem
Illius.ac dulceſ cupide sibi fingẽ vultus
Fingere colloquia ⁊ latijs quid passus in aruis
Audire. ⁊ proprios fratri narrare labores
Inq; sibi infestos ulcisci in tempore ciues
Hãnonem ante alios.acies dum mente frequẽter
Instruit.atq; equitum circundat cornua semper
Germanum armauit primaq; in fronte locauit
Spez quoq; nõnunq; mens immoderata uetustã
Retulit imperij.caro tunc grandia fratri
Italiaq; dedit partem.regemq; uocauit
Atq; superuacuis ignarus pectora ueri
Implicuit curis: volucris uelut anxia nido
Pabula dum cumulet memori torquetur amore
Assiduoq; fremit studio: ⁊ suspenditur alis
Cum tamen interea generis spem forte malignus
Abstulerit natos atq; incunabula pastor.
Non procul hannibalis distabat cursus abafro
Littore cum iussus raptim uastigia mali
Nauita conscendit quam classis prenderet oram
Uisurus.summoq; sedens in uertice ligni
Dirupta respondit spectamus saxa sepulchri
Huc recto impellens fert uentus tramite proram
Tristior augurio.clauum rege carbasa uolue
Flecte viam.cursumq; alio melioribus inquit
Auspitijs detorque meum.tum iussa magistri
Expediunt.ac uersa uadis ad proxima leptis
Littora sollicito peruenit remige classis
Qui status interea romanis esset in oris
Qui ue foret libicis.que spes.qui terror utrinq;
Uolueret alterno fluitantes turbine mentes
Dictu difficile est.quotiens ingentia duri
Hannibalis monimenta animis confectaq; bella
Obuersabantur.tunc spes romana cadebat
Uicta retro.ac quotiens clari occurrebat imago
Scipiade.florensq; viri ⁊ spectata iuuentus
Ac virtus infracta malis spes pulchra redibat
Tunc italis.terrorq; iterum transibat ad hostes
Et q̃q; latijs depulsum finibus acrem
Hannibalem fratremq; oculis respublica letis
Cerneret.ast alia urgebat precordia cura
Segnities suspecta ducuz.quibus omne senatus
Mandarat studium.ne quo molimine possent
In libiam transire hostes.neu terra uel equor
Securum prestaret iter.discrimine nullo
Nunc ambos abijsse simul.nempe vna pericli
Conditio.sed campus erat discriminis alter.
Collectisq; domi penorum viribus ingens
Casus ⁊ excidium metuendum instabat ⁊ hora
Ultima romani imperij.Ceu corpus in omne
Si longeua fuit scabies.abiensq; repente
Deserat extremamq; cutem partesq; patentes
Gaudia corripiunt animum.si forsitan eger
Sentiat abstrusum introrsus turgescere pectus
Horrescit peiora timens.pestemq; priorem
Optat. ⁊ in regnum cordis dolet esse coactaz
Sic metus extinctus minime.licet hoste remoto
Uerum alio translatus idem grauiusq; periclum
Uisceribus superesse mouet.magnumq; timendi
Calcar erat fabij presens quasi semper imago
Cui longe presaga viro sapiensq; futuri
Mens fuerat:certoq; uelut prudentia uati
Ille quidem vulgo solitus predicere semper
Siquando patriam peteret ferus hannibal urbi
Tunc ueros instare metus: ⁊ flebile tempus
Non ibi ductores pauidos.regesq; fugaces
Uenturos acie aduersa.non lecta per agros
Agmina pastorum proprie.uerum arma tremẽdũ
Laturum hannibalem.cuius numerare triũphos
Expleat annales.plures qui truserit orcho
Romuleo ex populo vidue q̃ liquerit urbi
Ast utrunq; latus circum belloq; geluq;
Duratas:longaq; fame uallare cohortes.
Quin etiã multos quib⁹ ars celeberrima passim ẽ
Romanos iugulare duces.quoruz agmina vndis
Scipiade occurrent gladijs.nil nominis illic
Maiestas ualitura duci.nil forma genusq;
Fabula nil ortus.nil colloquiumq; deorum
Dixerat hoc fabius.quoniãq; id morte sub ipsa
Uaticinatus erat ueluti suprema minantis
Dicta patris memori nunc iactabantur in urbe.
Terrebantq; animos.at eniz iam parta per agros
Tot uocis optata quies.vultusq; serenus
Ausonie.letam merito persoluere plebem
Uota iubent superis.per quinq; altaria flammis
Incaluere dies.totidemq; onerata coronis
Limina cuncta deum:viridiq; comantia lauro
Hannibal alepti trepidis rumoribus actus
Ad çamnam celebrat iter:iamq; omnia late
Scipio uastabat.facibus iam rura uel armis
Ditia romanis ardebant.ultima secum
Prelia dum pensat penus:subitosq; ueretur
Congressus.certos statuit premittere contra
Qui referant:qua sint hostes regione locorum
Quidue agitẽt.quo fulta situ:quo ue ordie castra
Consistant.tulit hos leuo fortuna profectos
Tramite.castrorum incautos custodia captos
Pertraxit ducis ante pedes.tunc ille tribunus
Imperat ut circũductis per singula monstrent
Castrorum armorumq; genus:vultusq; virorum
Atq; equitũ peditũq; habit⁹:numerũq; manusq;
Paretur.sic intrepidi tentoria passim
Circuerunt:omnem abstulerat dux ipse pauorem.
Mirantur morem indomitum.legesq; seueras
Militie.durasq; manus.atq; apta labori
Corpora.non glacie.nec vi frangenda nec estu.
Atq; cicatrices aduerso corpore crebras
Ingentesq;.acres oculos.testantiaq; altos
Ora animos. ⁊ uerba tonis resonantia miris
Postq̃ cuncta viris sunt explorata reuersos
Scipio subridens placide:vultuq; sereno
Alloquitur.firmatq; animos.satis omnia nũquid
Iuistis per castra viri.nostrosq; paratus.
Siquid adhuc superest securi cuncta videte
Et uestro narrate duci.sic ille benigne
Hortatus.dubios hominem ue deũ ue loquentez
Audissent.stupidosq; incerta mente reliquit
Inde viris sumptus prestatur opimus:equisq;:
Concessi:comitesq; vie.qui tuta locorum
Ostendant.nutuq; tegant,ne forte per agros

Sparsa manus iustam oblato putet hoste rapinā.
Talia dum latius peragit dux.forsitan illo
Massinissa die peditumqꝫ equitumqꝫ catherue
Ingentes.alacri ueniunt in castra fauore:
Omnibus ex visis nil tam perterruit aspꝛum
Hannibalem:q̄ clara hostis fiducia magnas
Spes animo uoluentis enim.nec bella pauentis
Attamen extremas quoniam iam fata ruinas
Urgebant aderatqꝫ dies.qui nubila sortis
Pelleret ambigue.statuit temptare loquendo
Ante ducis mentem aduersi.si flectere possit
Consilio pacisqꝫ nouos infundere amores
Siue ille egregia morum dulcedine tactus
Seu uentura pauens:seu iam longeua laborum
Tedia pertesus.seu fraudem inuoluere uerbis
Insidiasqꝫ parans:solitasqꝫ recurrere ad artes.
Nuncius hec pꝛopter pꝛemissus pergit ad hostes
Colloquium petit:nihil aduersatus:ꝛ ambo
Castra mouent excomposito:multūqꝫ pꝛopinquis
Consedere locis facilis congressus ubi illos
Iungeret exiguis urbs nargara menibꝰ inde est.
Haud pꝛocul.hunc scipio raptim munimine collē
Occupat:hec sedes tutis aptissima castris
Dulcis aque fontes illic ꝛ pabula passim
Oppoꝛtuna viris ꝛ equis.vix milibus alter
Quatuoꝛ aduersis ductoꝛ distantia castris
Ardua communit scatebꝛis ubi nulla benignis
Limpha caput tollit camposqꝫ irrorat inhertes
Ne ue diu mora tuta foret sitis ipsa uetebat.
In medio tumulus legitur conspectus utrinqꝫ
Detectusqꝫ situ nequid inter frondea claustra
Antraqꝫ siluarum fraudisqꝫ doliqꝫ lateret
Marcellus terrebat enim.ꝛ collega peremptus
Hinc illinc armate acies:huc gressibus equis
Agmine quadrato ueniunt paribusqꝫ remote
Subsistunt spacijs.at dux pꝛegressus uterqꝫ
Coꝛnipede excelso:positus concoꝛditer armis
Pone suus quēqꝫ est testisqꝫ comesqꝫ secutus
Unicus interpꝛes.tumulo sic cominus ambo
Conueniunt.summi siquidem regumqꝫ ducumqꝫ
Quos aut pꝛima tulit celi quocunqꝫ sub axe
Aut etas latura sequens.Ceu bella gigantes
Si renouent indigna deis.stentqꝫ agmine contra
Fulmine deposito pꝛocedat iuppiter ingens
Mercuriusqꝫ comes.tum pars aduersa tipheum
Mittat.ꝛ hinc comitē se turpis homūculus addat
At longe armati spectent commertia fratres
Terrigene.tum parte alia furoꝛ ipse deorum
Conticeat pꝛomat phebus teneatqꝫ sagittas
Hoꝛrificamqꝫ minax quatiat pꝛocul egida pallas
Terra tremat.vibꝛent ignes ꝛ fulguret ether
Moꝛtibus haud alijs:alioqꝫ hoꝛrore videntum
Conuenere pares.sileant mihi cuncta pꝛiorum
Nomina non alias nullo consistere campo
Maiores foꝛtuna duos vidisse negabit
Alter ad alterius conspectum hesere vicissim
Immoti.tum multa alto sub coꝛde mouentes
Dum stupoꝛ attonitos habuit siluere parumper.
Scipio fulminei cernens hoꝛrentia circum
Hora ducis.vultusqꝫ truces.hic iuppiter ille est
Cuius ab armatis legionibus ora timentur
Italie terroꝛ.murus carthaginis arxqꝫ
Hesperie domitoꝛ.qui gallica rura peragrans
Fregit inaccessas alpes:callemqꝫ niuosum
Natura luctante dedit.tot nostra cecidit
Agmina totqꝫ duces.totiens qui lumine nostro
Sanguine fedauit.campo potuitqꝫ patenti
Atqꝫ acie iusta magnum superare parentem
Meqꝫ simul iuuenem pauide qui limina rome
Non ferro nostriqꝫ metu.sed numine certo
Pꝛesentiqꝫ deum.nimbisqꝫ fauentibus urbi
Liquit ꝛ erubeo nostram debere salutem
Non animis:non virtuti:non foꝛtibus armis
Sed tempestatis tm̄ auxiliaribus vndis.
Talia uoluebat scipio.Contra hannibal hic est
Hic cuius tenera iam nunc etate remotos
Fama polos penetrat.cuius dant credula sūmis
Secula numinibus virtus quia suggerit oꝛtus
Sanguine qui patrio madidum contingere cāpuꝫ
Non timuit.cladesqꝫ suas tam foꝛtiter ultus
Insequitur victos.ꝛ nos post pꝛelia tanta
Hyspana tellure fugat.nostrosqꝫ labores
Irritat.iste abitum cunctis meditantibus vnus
Consilium uertit.cunctisqꝫ trementibus idem
Constitit immotus.nullus sua rura tueri
Audebat.nostras en iste insultat in arces
Hic regem cui nostra ingens innixa manebat
Spes pꝛius alloquio flexit.mox fregit aperta
Perdomuitqꝫ acie.victumqꝫ in vincla coegit
Me quoqꝫ deiecit pꝛius hic q̄ viderit.ꝛ nunc
Expulit italia.quid multa.uel iste pꝛofecto
Est mihi uel nullus toto metuendus in oꝛbe
Que dum cuncta pares oculi trepidantis in ictu
Uoluissent animis.incepta silentia rumpens
Hannibal hec pꝛimus.si me mea fata maligno
Sidere damnabant.ut post tot bella peracta
Totqꝫ acies cesas campis.tot milia fusa
Solus ego pacem a nobis petiturus inermis
Foꝛtuna uariante vices:supplexqꝫ uenirem
Gratuloꝛ ex cunctis quibus hoc decꝰ illa parabat
Te potius mihi foꝛte datum quia nobilis ingens
Solamen mihi victoꝛ erit:minimumqꝫ pudebit
Sub tanto cecidisse viro:tibi gloria poꝛro
Ultima non fuerit.nisi mens mea conscia fallit
Hannibalem cui de uobis tot larga triumphos
Fata dabant.cui tot campis atqꝫ agmine fracti
Romani cessere duces.tibi cedere soli
Non acie non vi solo sed nomine victum
Ludibꝛium quoqꝫ foꝛtune que bella parenti
Cepta tuo mecum nato claudenda reseruat
Indigner:stupeam ne magis:namqꝫ ille per arma
Dux acer:plenus victoꝛ foꝛtissimus annis
Ille mihi cessit iuueni.victusqꝫ latinis
Finibus est.contra tu nunc iuuenilibus annis
In pꝛopꝛia me nempe domo sine vulnere vinces
Tempore iam belloqꝫ ducem.victricia signa
Duratosqꝫ animos durataqꝫ membꝛa gerentem
Cura quidem fateoꝛ fuerat pulcherrima pacis
Gentibus indomitis:nec enim trinacria nobis
Non fera sardinie tellus.non tractus hiberus.
Pꝛemia magna satis pꝛo tot iam classibus aut tot
Sunt exercitibus:pꝛo tanto sanguine fuso
Culpari transacta tamen.licet usqꝫ loquendo
Mutari uetitum est.transuerso calle furentes
Traxit auaritie rabies.aliena petebam
Urgeoꝛ in pꝛopꝛijs spes immoderata fefellit
Atqꝫ animus paris impatiens sic blanda parūper
Foꝛtuna:in magnis alio furit impꝛoba vultu.
Casibus hec uarijs nisi me quoqꝫ fallere dulce est
Iam satis edocuit:non sat sibi tradere tutum

Hinc ratione meos moderantem certius actus
Cepit pacis amor.tua sed feruentior etas
Et fortuna diu felix exterret utrunqꝫ
Consilio aduersum pacis.studijsqꝫ quietis
Namqꝫ ego commemini medio feruore iuuente
Qualis apud trebiam fuerim permitte profari
Qualis apud cannas.talem te suspicor esse
Nempe virens etas:⁊ famosissima clari
Te vindicta patris.te tot felicia bella
Africe ⁊ hesperie.⁊ nunq̄ꝫ mentita secundos
Successus fortuna leuat.satis omnia noui
Preterea expertus totiens.scio quanta libido est
Uincendi.q̄ꝫtumqꝫ decus.victoria quando
Certa foret fateor rerum est dulcissima.sed nunc
Quis deus hanc nobis qui non ⁊ fallere possit
Pollicitus mihi crede aderunt nisi sistimus iras
Corpora:ferrum:animi:vultusqꝫ:manusqꝫ virorū
Agmine ab aduerso.simul hic quē cernis inermē
Alter erit pectusqꝫ aliud fronsqꝫ altera longe
Nec sonus hic uocis.nec pacis inhertia uerba
Ergo animos assumme nouos.neu nomina pacis
Uile sonēt.pulchra est inquis victoria sed spes
Anxia vincendi:pax est pulcherrima rerum
Hec tibi certa patet.nisi respicis.omnia uersa
Et quotiens animos presentia prospera tollunt
Ante acres intende oculos.circumqꝫ retroqꝫ
Nec quid leta ferat tantū fortuna:tulit ue
Sed quid ferre potest animo metire sagaci
Nil facies recte.nisi cum spes uenerit illinc
Hinc metus occurrat.tibi sin victoria forsan
Cesserit.⁊ quantū est proprijs quod laudibꝰ addis
Uictor:es ⁊ vincis:virqꝫ vnum mille triumphis
Addicis.at si forte diu comitata repente
Destituant te fata.ruis pereuntqꝫ labores
Innumeri.spesqꝫ ampla simul consultor ⁊ hostis
Unus adest.odium sileat res firmet utrinqꝫ
Utile consilium ⁊ si nulla pericula terrent
At retrahat saltem studium te nominis alti
Altius ire nequit.nunc conseruare labora.
Magnus enim labor est magne custodia fame.
Uis ne tot egregios actus:⁊ tempore tanto
Quesitum decus:vnius commitere casus
Arbitrio.vis ne vna.dies tot subruat annos.
Fortunam frenare suam:finemqꝫ secundis
Ponere consilium est.nec parua accessio magne
Fortune est tenuisse modum.si frena relaxas
Auferet in preceps.possem te multa monere
Namqꝫ exemplorum magna est mihi copia quātꝰ
Uir fuerat cyrus.tamen is dum fine sine ullo
Credulus insequitur fortunam.turpiter alto
Excidit e solio.cumulus fuit ille pudori
Feminea cecidisse manu.felicia pirrus.
Arma tulit.quanta potuit cum laude reuerti
In regnum.uobis etiam mansisset amicus
Ut reor.illa animi tanta dulcedine.tali
Dignus amicitia.sed dum nec frena tenere
Nec cursum cohibere potest.collapsus ad ima
Corruit.hic medio si permansisset abunde
Sparserat epiri celebrem per secula famam.
Ha quotiens italo rex formidatus in orbe
Trinacrie diadema tulit.mox cognitus ortho
Sceptra etiā macedum arripuit.sed sistere nusq̄ꝫ
Dum ualet ille viris inuictus gloria vulgi
Feminei.argolico ruit ingens victima saxo
Sed quia nostra magis fortasse exēpla mouebūt
Hac ipsa in patria regulum fortuna supremis
Equarat ducibus.sed dum conscendere ad astra
Nititur.in tergum iacuit resupinus acerbo
Fine decus partum claudens aliena renarro
Meqꝫ libens taceo.fato iactatus utroqꝫ
Quid sim.quid fuerim cernis vir notius unq̄ꝫ
Inuenis exemplum.fortuna uolubilis in quo
Luserit ulla magis.tutum est discedere sensim
Illius e gremio.nimium nec fidere blandis
Uin tu illi prestare fidem:que uoluere nunq̄ꝫ
Desinit instabilem violento turbine rotam
Que non ceca modo est.sed cecos efficit illos
Quos complexa sinu est nunq̄ꝫ ue attollit ⁊ īplet
Muneribus falsis.nisi quos de culmine summo
Uertere precipiti fuerit meditata ruina.
At fuerit suspecta tibi iam federe fracto
Punica forte fides.sed tu desiste uereri
Tempus pacis adest.⁊ uos nisi falsa relatu
Audiui.pactum fedus spreuistis auorum
Tempore.quod minime dignis auctoribꝰ ictum
Esse videretur.nos si fortuna maligne
Strarit humi.reris forsan cecidisse decoris
Omne simul studium.non sic nos numina leuo
Sidere prospiciunt.fateor non omnibus eque
Publica fata uelim ⁊ patrios committere casus
Nunc autem de pace agitur tractantibus illis
Quorum primus honos pacis belliqꝫ futurus
Et labor ⁊ requies.equidem quia bella mouendi
Auctor eram donec metuerunt fata tetendi
Ut faustus foret euentus sic federa certe
Consilia firmate meo:pacemqꝫ tuebor
Que nobis inhonesta quidē.sed uelle necesse est
At uobis speciosa uenit.sic dicere q̄ꝫq̄ꝫ.
Uictorum pacis leges:penamqꝫ iubere
Tu tamen hanc patiare reos imponere mulctam
Ore uelim proprio.nostris erroribus equam
Hesperie tractus:atqꝫ arua nouissima mundi
Eolieqꝫ triceps regio ⁊ sardinia:⁊ omnis
Insula tyrreno aut libico perfusa profundo
Uestra sit.hinc alia ex alijs conquirite regna
Ite per extremos axes.atqꝫ inuia ferro
Pandite fulmineo.reges calcate superbos
Uestra sub occasu victricia signa ferantur
In boream.⁊ solis tandem uoluant̄ ad ortus
Nos autem libicis arctati finibus inde
Uos dominos rerū longinquaqꝫ cuncta regētes
Imperia.⁊ multum terraqꝫ mariqꝫ tremendos
Cernamus.superis postq̄ꝫ fatoqꝫ potenti
Est placitum.tantum ille graui sermone profatus
Subticuit.contra scipio cui talia reddit
Certus eram quecūqꝫ mihi promissa fuissent
Aduentu turbanda tuo.nec federa penos
Ius ue hominum uel sacra deum seruare paratos
Ni cogente metu.prius hic grauis astra uolatu
Scādet equus.prius hic solidus per inania collis
Ascendet.celumqꝫ cano subsidet auerno
Q̄ꝫ uobis sit amica fidem.sed iusta deorum
Ultio persequitur sontes.stirpemqꝫ prophanam
Uerberat.⁊ claudo q̄ꝫq̄ꝫ pede iussa fugaces
Preuenit interdum scelerum spectator ab alto
Perfidieqꝫ deus q̄ꝫq̄ꝫ tibi fabula uana est
Hannibal esse deum.quotiens rubicunda cruente
Littora pulsarunt absorptis classibus vnde
Uiscera bellantum pelago quot sparsa natarunt
Quot trūce aut lacere afflictū sup equora puppes

Quot tabo vndantes estu iactante carine
Quot clipei. ⁊ tetro stillantes sanguine postes
Credis adhuc non esse deum.sic pectore prorsus
Egatis abrasit non multum annosa uetustas
Bis prius aduersum nos arma nephāda tulistis
Nosq; lacessiti semper.socijsq; fauentes
Id meritis contra stetimus certare coacti
Nos pietas quondam siculis succurrere iussit
Nūc autem hyspanis.in quos tua maxima q̄tuʒ
Seuitia exarsit dolor est meminisse pudorq;
Sera nimis miseris quoniam romana fuerunt
Auxilia atq; ingens infamia nostra saguntum est
At deus:ille deus quem uos contemnitis equas
Exegit penas meritis belliq; prioris
Exitus ille fuit quem uos sensistis: ⁊ idem
Huius erit:nisi iusta deum vindicta fatigat.
Si qua tamen medio tulimus.que multa fatemur
Uulnera.premisit forsan rectissimus ultor
Exercens:purgansq; pios.sed prisca relinquo
Si tibi cura monet:ne pax tua ciuibus obsit
Et mihi perfidie ne premia forte reportent
Est animus.quid enim.nū uos ⁊ federa ⁊ omneʒ
Spem pacis violasse palaʒ est.nūc federa rursus
Et pacem.indignos quos prima iniuria fecit
Conditione pari petitis leuiore secundam.
Nec pudet. ⁊ quantis sese fortuna reuoluat
Casibus admoneor:q̄ʒ sit via lubrica magne
Fortune.iubeor reges meminisse ducesq;
Quos mutata gradu subito deiecit ab alto.
Exemplisq; premor.scio ꝙ mortalia nobis
Corpora sunt.animi eterni.scio multa sepultis
Supplicia. ⁊ longos scelerum superesse dolores.
Hic famam restare bonis.eternaq; celo
Premia.vis ne aliud docilem vir docte monere
Casibus expositum scio me:teq; armipotentem
Egregiumq; ducem fateor desiste minari
Scimus ⁊ hinc maior nostris speratur ab armis
Gloria.nec regnum fortune ignoro iocantis
Rebus in humanis.at nulla potentia summo
Est equanda deo.solet hic pia bella fouentes
Auxilio firmare suo.ac ne forte moremur
Hunc totum per uerba diem.si federa nobis
Prima placent.ratibusq; recens iniuria nostris
Legatisq; illata aliqua purgatur.habetis
Quod petitis.neu polliciti puter inscius:ingens
Munus habes pacem.quonā fortuna reuersa est
Uestra vides.si dum latio tua fama tonabat
Tempestate graui bellorum:mitior hostis
Optasse eadem precibus tunc forte superbum
Non prestare fuit.nunc cum prope victus ⁊ omni
Pulsus ab italia.metuensq; ⁊ uelle subactus
Pacem ores.poterat recta cum fronte negari
Et tamen ut mundus videat non aspera nobis
Deiecisse animos:non tollere prospera bella
Fortuna ue pares habitus consistere in omni.
Posteritasq; notet:non nos dulcedine prede
Prelia non odijs.sed pacis amore mouere
Pax dabitur fuerit nobis si pura uoluntas.
Sed quid uana refers.hac est hyspania dextra
Si nescis.multoq; mihi iam parta cruore
Cetera nostra vides.stulta est iactantia dantis
Quod retinere nequit.de nostro munera fingis
Proinde aliud paci:pactisq; prioribus ultro
Adice.siquid habes.ꝙ si nimis illa videntur
Importuna animis.gladios atq; arma parate
Indociles tollerare thogam pacemq; perosi
Dixerat. ⁊ tremula tellurem percutit hasta
Hijs dictis retro redeunt:ceu cornua postq̄ʒ
Obnixi tenuere diu grauibusq; tumentes
Impleuere animos odijs.visuq; maligno
Digressu tacito referunt uestigia tauri
Ut grauius toto coeant cum pondere rursus.
Mugituq; fero complent nemus omne fremētes
Circunstant:reducesq; acuunt in bella iuuente
Quemq; sue:Talis ducibus redeuntibus ore
Spiritus. ⁊ talis tumido sub pectore feruor
Postq̄ʒ ad vicinas ambo rediere cohortes
Arma animosq;.parent in bella nouissima tandeʒ
Edicunt.alacri celum tonat omne tumultu
Tum uero urgentes stimulos virtutis ⁊ estus.
Irarumq; faces:grauiterq; minantia uerba
Flammantesq; oculos ardentiaq; ora videres
Haud aliter q̄ʒ cum stipulis immittere flammam
Forte ex composito late distantibus aruis
Discedunt gemini agricole.dispersus in agros
Horridus alternos:nunc hic:nunc cernitur illic
Et trepitante sono subitus micat ignis utrinq;
Ut uero castra est reditum:clamore fauenti
Qualis apum strepitus regem circunstat ouantē
Pro se quisq; ducum excipitur.cupidumq; tuēdi
Funditur inquirens certatim singula vulgus.
Unus in amborum castris discurrere sermo
Fatalem uenisse diem.nec premia belli
Qualia preteritis soleant sperare periclis
Nec penas instare pares.victoribus orbem
Terrarum.imperiumq; sequens per cūcta parere
Secula.tum victis extremos affore casus.
Semianimis ꝙ victa metu.propiorq; cadenti
Carthago.nondum icta tremat fatoq; premente
Amplius immensam nequeat differre ruinam
Romanis non esse fuge.non collis amici
Presidiuʒ.obstrusosq; habit⁹ maris equore circū
Alarum celiq; fugam restare patentis.
Hinc igitur quoniam terror:spesq; excitat illinc
Imperiumq; ducum uario permixta fragore
Castra modis reboant miris.hic corrigit hastam
Ille acuit gladios.agiles probat ille sagittas.
Induit hic galeam capiti:cristasq; trementes
Excolit.hic blando permulcens murmure fortem
Frenat equum phalerisq; tegit.studet ille recuru⁹
Ferratos aptare pedes vnguemq; cauatum
Uerberat:ac crebris tinnitibus inde fauillas
Elicit.hic pictum clipeum textamq; cathenis
Loricam exiguis tenuisq; rigentia ferri
Tegmina circum humeros: ⁊ fortia pectora ducit
Implicat hic ocreas femori:tibiasq; pedesq;
Armat. ⁊ aurata presulget imagine poples
Hic mihi pierides:quoniam maiora pusillis
Uiribus aggredior si uos ab origine semper
Dilexi coluiq; libens.si rite uocaui
Hic prebete animos.totoq; elicone fauete
Auia castalie sitiens conuexa pererro.
Urget amor.fameq; trahit spes blanda decore
Lux ea terribili hinc illinc consumpta paratu
Cesserat ⁊ uerso radiabant sidera celo
Inclita magnificis opibus cultuq; uerendo
Ethereas matrona virens perlabitur auras
Stat capiti diadema sacro turritaq; frontis
Effigies.sceptrumq; manu.sed sparsa capillos
Et trepido festina gradu.cui feruida contra

Multa minax mulier.medioqꝫ perustior are
Ac succincta sinus.pauloqꝫ annosior ibat.
Illa quoqꝫ sceptrum.⁊ regni violenta gerebat
Signa.deos.hominesqꝫ omnes regemqꝫ deoꝛuꝫ
Aspernata animis.ambe simul alta tenebant
Quaqꝫ rubens martis metuendi luminis astrum
Scoꝛpio:chelarum amplexu caudaqꝫ tegebat
Utraqꝫ celestes pariter tempusqꝫ sub vnum est
Introgressa fores.illas mirantur euntes
Celicole rapidus tenuerunt sidera cursus.
Ut summo solio coram stetit altera raptim
Incipit.En quantum facinus iunonia longum
Hospita.⁊ eternum fato statuente futura
Temptoꝛ ab italia.nec tot sua vulnera pꝛosunt
Nec quod siqua fides gladijs letale putaui
Cannarum memoranda dies.o fata deorum
Dura bonis liceat iustas inferre querelas
Et celo non ficta loqui.natura benigne.
Mecum egit fateoꝛ.superi inuidistis acerbi
Equoris immensi pulcherrima littora clemens
Illa mihi circum dederat.poꝛtusqꝫ decorem
Addiderat:celiqꝫ aderat clementia blandi
Et uespertino ueniens ab are fauoni
Dulcioꝛ afflatus ȝepheriqꝫ tepentioꝛ aura
Littoris aduersi frigus glatiale videbam
Et posterga graues exurere cuncta calores
Ipsa meo contenta situ.medijsqꝫ fruebar
Leta bonis poterat terre celestis imago
Uera nisi falloꝛ spectantibus illa videri
Adde tot illustres natos martisqꝫ secundi
Tot titulos:tot gesta ducis.famamqꝫ sonoram
Non tibi mars illum fratrem fateare pudendum
Hunc quo fata virum rapuerunt inuida furtim
Tempore vulgatum est.quantus tot ille paratus
Oꝛsus erat.nomenqꝫ meum quo ferre putabat
Infelix quanto flagrans genitricis amore.
Mitte alios.naꝫ magna mihi nũerosaqꝫ turba est
Quanta mihi nuper qualisqꝫ nouissima pꝛoles
Contigerat.fateoꝛ superi moꝛdaxqꝫ fatenti
Inuidia absistat.non ullum regia pascit
Maiorem generosa iouis.quis feruoꝛ in ullo
Par fuit ex quo pꝛometheus subduxit ab astris
Particulam:ceciqꝫ infudit pectoris antro
Accenditqꝫ homines.quanta est constantia mẽti
Insita.q̃ꝫ pꝛeceps per cuncta pericula fertur
Credite coꝛpoꝛeo nisi mentem carcere clausam
Sarcina membꝛorum pꝛemeret:foret ille deoruꝫ
Ex numero solioqꝫ altus radiante sederet
Nomine non opus est.ubi soli conuenit vni
Quod loqueris.factisqꝫ satis iã cognitus oꝛbi est
Hannibal.ante suos perdent errantia calles
Sidera ⁊ ethiopes niuibus grauis obruet estas
Ripheumqꝫ gelu boꝛea tepefacta loquenti
Soluet hyems.q̃ꝫ feta viro perduxerit illi
Terra parem.nec fallit amoꝛ.sed uera fateboꝛ
Parcite celicole.uereoꝛ ne tristis alumno
Inuidia:⁊ cecus noceat fauoꝛ.aspice terras
Juppiter italie.viden interstrata colonis
Arua suis.viden indigena uariata cruore
Flumina ⁊ ignotis multum distantia terris
Busta ducum potuit latum effudisse per oꝛbem
Hannibal ista meus potuit disiungere moꝛtes
Et saxis arctare uagis.uerum obuius illi
Nunc deus est aliquis:quis enim moꝛtalia cõtra
Arma ferat.puer aduerso uenit agmine nobis

En pudoꝛ o superi.sed nec puer ille.nec omnis
Terreat ausonie tellus.non illa superbo
Quam tacitam hic modo meditãtẽ grãdia vultu
Aduersamqꝫ meis fatis.hanc scilicet ipsam
Et foꝛmidatum mundo puerumqꝫ patremqꝫ
Una acie quondam collatis vicimus armis.
Nos nec adhuc tanto melioꝛ foꝛtuna fauore
Ceperat amplecti.nunc tot firmata triumphis
Quid metuam:nisi foꝛte deos.succurrite fame
Atqꝫ arcete nephas.moriar nisi clauditur illo
Nescio quid puero quid me iubet usqꝫ timere
Dixerat:at contra vultu ueneranda modesto
Altera pꝛocedit paulum.manibusqꝫ coronam
Abicit.ac sceptrum pedibusqꝫ affusa tonantis
Sic ait.o magni supꝛema potentia mundi
Si tua roma potest:lachꝛymis perfundere sacros
Te patiente pedes.pꝛecibus inflectere iustis
O superumqꝫ hominumqꝫ satoꝛ rerumqꝫ creatoꝛ
Optime parce tuis.fer opeꝫ.⁊ moderare labores
Aspice placatos tandem:⁊ miserere pꝛecamur.
Quanta per hesperiuꝫ rapidis urgẽtibus austris
Flamma latus:nimboqꝫ nocens vndante pꝛocella
Seuierit.mundo notum est ⁊ notius astris.
Nec mihi quod misere insultans nunc illa virago
Obicit inficioꝛ.candantes ossibus agros
Italie.terrisqꝫ ducum dispersa sepulchꝛa.
Et quicquid miser armorum fert impetus oꝛbi
Sustinui.solioqꝫ pater tu passus ab alto es
Crimina sic meruisse reoꝛ mea.respice tandem
Mitius afflictos.⁊ si mea crimina nondum
Sunt purgata satis.tua fulmine dextra corusco
Hoc caput inuisum ⁊ tarpeias uerberet arces
Hannibalem auertat.iamqꝫ auertisse videris
Et grates actura tibi pꝛo munere tanto
Aduenio.timui fateoꝛ furiasqꝫ dolosqꝫ
Imphandi ducis ⁊ laqueos simulataqꝫ bella
Ille etenim sacra quem genitrix celotenus effert
Atqꝫ ipsis insana deis.tot laudibus equat
Fraudibus insidijsqꝫ magis confidere in armis
Q̃ꝫ virtute solet:possem tibi multa meorum
Funera natorum.doloꝛ impedit.heu heu quanta
Seuitia est summumqꝫ nephas.quibꝰ illa superbit
Sic tales cecidisse duces.sed tempus aperte
Nunc virtutis adest.iuuenem nisi fata virentem
Quem puerum uocat ipsa odijs immitibꝰ urgẽt
Quod tu summe parens pꝛohibe ⁊ ꝑmitte parẽti
Id modo sollicite.cesset fraus arma ferantur
Justa acie liceat plano confligere campo
Uel nati me fallit amoꝛ uel mira videbis
Pꝛelia.⁊ infames equantia vulnerea cannas.
Diuinos noui ipsa animos humanaqꝫ subter
Omnia cernentes.non ꝙ mihi fabula mundi
Persuadeat.natum esse deum.licet impꝛoba fãdo
Excitet inuidiam.diuino temptet honore
Pꝛedones.licet ipsa suos celebꝛare deisqꝫ
Adnumeret.mihi sufficiat decoꝛ ille virorum
Scipio magnanimus.similem cui nulla tulerunt
Tempora nulla ferent.non hec me uera negabo
Credere nempe animos diuinã accendere mẽteꝫ
Illius.ac nullum sine numine posse benigno
Egregium reoꝛ esse virum.non astra moraboꝛ
Amplius.aut nato faueas.aut partibus equis
Sta medius.fraudemqꝫ ueta.si cesserit illa
Uincimus haud dubie sed enim iunonia iactat
Hospitia.⁊ superos hac sperat uoce mouere

Fallitur.insanit:stet semper nube sub ista
Uel simili stabit equidem mihi pulchra tonantis
Tarpeio stat colle domus.cui thura precesq;
Defecimus.sed rite utinam.pia sacra docere
Tu potes ⁊ facies.nisi primo in limine celi
Fatorum uox intrantem erudita fefellit.
Ergo age supplicibus pateat pia pectora uerbis
Celse parens:hominum spes summa ⁊ sola bonorum
Audieram imperium terre pelagiq; supremum
Et circunfuso quicquid quocunq; sub axe
Clauditur oceano.latio de sanguine natis
Promitti.sed quid nisi tu tam grandia prestat
Nunc autem non regna peto sit tuta merentum
Libertas.liciat sitientem sanguine hostem
A iugulis arcere meis.si digna rogaris.
Si mihi non parcis.populis ignosce nepotum.
Quos noua religio faciet tibi forsan amicos.
Finierat.stringensq; pedes atq; oscula rursus
Ingeminans.lachrymis herebat.⁊ ore madenti.
Subrisit vultu tacito stillantis olimpi
Rector.ad alterius tactus presagia secli
Tandem uerba parat tremuit conterritus ether
Conticuere poli.siluit tellusq; chaosq;.
Nullo vnq̄ ingenio patuit mortalibus inquit
Quid pareret uentura dies.sic nostra premuntur
Consilia.archano sic iussa silentia celo.
Et tibi que patrem memoras audisse futuri
Intra siderium potuit contingere limen.
Exterius sonuisse nequid.nisi forsitan ardens
Spiritus huc aliquis flammis purgatus ⁊ vnda
Uenerit.hinc tenui quedam penetrantia rima
Erumpunt.multa quoniam pietate coactus
Uim patior.uerum quo longius omnia uoluam
Pauca mihi e cunctis que iam sub sole geruntur
Pauca placent.quoniam terris incognita virtus
Huc refugit.totiens de uobis questa:ꝙ inter
Milia tanta hominum sibi vix contingat amicum
Inuenisse aliquem.me purpura uestra mouebit
Forsitan an aurum prefulgens ceruice celi
Hoc spacium.gemmis forsitan contingar eois
Hinc oriente alio:⁊ circumradientibus astris
Delector.meq; ipse magis.comitumq; choreis
Corpora qui placeant oculis mortalia nostris
Aut fragiles artus:aut forma fugatior vmbris
Omnia sunt eterna mihi splendorq; decorq;
Diuitie stabiles masuraq; gloria regni.
Ac ne cuncta sequar:virtus mihi clara placere
Sola potest.animiq; habitus.quam dicere sedes
Ipse meam nunq̄ erubui:sed rara per orbem
Hospitia inuenio.nunc uestra addiscite fata
Est labor hinc illinc per secula multa paratus
Mutuaq; alternas tenuabunt funera gentes
Quem fortuna premat.cui stet victoria parti
Non est nosse prius:nisi ꝙ cui conscia mens est
Iustitie:nostrumq; licet hanc sperare fauorem.
Ast alium timuisse par est:ab origine rerum
Premia digna pijs atq; aspera multa malignis
Edixi.sed enim uobis nunc maxima cura est
Natorum.ueniet tempus quando utraq; tristi
Exilio patiare tuum senescere longe
A patria.nec busta petes non gloria tanta
Non decus:aut pietas:aut fortia facta mouebūt
Amborum.nimium mortalia corda uolutat
Ambitio.spem non sobolem mihi credite amatis
Largior in uerbis solito sum:maxima namq;
Res agitur.merito sermonis ⁊ indiga tanti
Imperium.mundiq; caput.maiore cauendum
Uoce aliud superest.dociles auertite mentes.
Est mihi propositum quoniam caligantia mundo
Lumina sunt propius uestris accedere terris
Et pondus neruosq; hominum:mortalia membra
Sponte subire mea.uestrosq; leuare dolores
Quantus amor.mortēq; etiam tolerare pudendā.
Ingrate.dureq; animi conuiuia q̄q;
Munera sint uobis.tamen hec felicior illa est
Fauerit hoc equidem cui nunc victoria campo
Hanc penes imperium simul ⁊ mea maxima sedes
Semper erit sic fixa etenim sententia sanxit
Neue diu dilata nimis spes uestra putetur
Cuncta prius cuncti mortales ista videbunt
Q̄ decies latum saturnus cinxerit orbem
Limite retrogrado.placida sic virgine captus
Iam rapior.sacri sic mulcent ubera lactis.
Talia narrātem cuncti gaudentibus alis
Celicole vmbrabant.atq; agmina nuncia pacis
Attonite auditis:non vno tramite matres
Spe uaria incerte redeunt.iam littus eoum
Sanguinolenta dies casus visura supremos
Lustrabat radijs.iam classica crebra sonabant
Et matutinum per castra frementia murmur
Consurgunt hinc inde duces nec tanta sub astris
Ulla fuit romana dies.per secula cuncta
Nec fuit in campis ullis ductoribus equis
Aut paribus certatum odijs.aut artibus aut vi
Nec metus in presens tantum sed milia multa
Annorum ante oculos aderant.quecūq; dedisset
Hac acie fortuna gradum.patriamq; domumq;
Et stirpem.⁊ genus.⁊ seros sperare nepotes.
Scipio distinctam campis inducit apertis
Ordinibus miris aciem dextrumq; gubernat
Massinissa latus numidis instructus.⁊ illum
Hyspanus sublimat equus.tristataq; signat
Cassis.⁊ aduerso sinuatur purpura uento.
Lelius.at leuum moderatur in agmine cornu
Quem sequitur latijs equitatus ductus ab oris
Hunc apulus sonipes:rapidum propiorq; uolāti
Fert circum.rigidoq; effulgent pectora ferro
In medio romana fremit predura iuuentus.
Eminet hijs alte imperitans legionibus ingens
Scipio.iamq; auro.iam ferro:clarus ⁊ ostro
Clarior est animis.⁊ spe clarissimus ampla
Obscurat alios.Surgentis lumina phebi
Ferre uelut comites nequeunt.hinc lucifer almus
Inter hebes radios.illinc cyllenius ore
Pallidus ambiguo:nam cetera sidera circum
Non expectato fugerunt omnia sole
Excitat ipse altos animos:atq; omnia firmat
Per medias uolitans acies.nitidisq; tremendum
Fulmen inest oculis:quod uerberet ora tuentum
Signiferis instare suis.equitumq; phalanges
Hortari.trepidos uerbis solidare.pauentes
Erigere ac dubios.hos obtestatur at illos
Orat.⁊ in medium pulcherrima facta recenset
Uel sua uel generis nomenq; inculcat auorum
Hos laudat.blandis castigat uocibus illos
Obiurgatq; moras.⁊ amico uerbere inhertes
Instigat.docet ille decus docet ultima belli
Premia.q̄ prope sint.discriminis atq; pudoris
Admonet.hijs stimulis animos impellit ⁊ urget
Omnibus ille locis festinat adesse.nec ullum

Perdere supremi momentuz temporis ardet.
Postq; cuncta satis circum prouisa.suisq;
Presidijs firmata videt.dux maximus acri
Cornipede excelsus niueo.si iuppiter inquit
Hunc animum qui nostra mouet precordia cūctis
Nunc nobis notum esse uelit.dubitasse pudebit
Quis finis seu que nostros fortuna paratus
Exciperet.nullis oculis sol clarior vnq;
Apparuit.mihi q; victoria cernitur ingens
Uicimus agnosco : trepidantis turbida vulgi
Murmura. ⁊ ambiguos motus:aciesq; labātes
Uicimus.hic animos cerno.statq; horrida cedes
Ante oculos taboq; tumens. ⁊ sanguine torrens
Et cumuli ingentes patris tellure iacentum
Ipsum ego iam video iactatis turpiter armis
Excessisse ducem video latebrasq; petentem
Atq; utinam hesterno patuissent cominus aures
Cunctorum alloquio.licuisset noscere aperte
Degenerem fractumq; animuz.non iste pfecto est
Hannibal ille prior:nisi nomen territet ipsum
Immo ille est eqdē.sed enim dux callidus arma
Nota tremit.sentitq; alijs tractāda lacertis
Consilioq; noui ducis imperioq; moueri
Non sibi cannarum consul temerarius ibit
Obuius hoc campo.nec quem pugnare uetabat
Omnia clara deum manifestaq; signa futuri
Si mens sana foret.neq; nunc sempronius alter
Presidet hijs castris.mecum non puluis ⁊ estus
Solq; oculis infestus eum uentusq; iuuabunt
Non nebula insidias cannisq; palustribus idem
Obstruet.aut aciem victam torpore niuali
Obruet. ⁊ calido perfundet corpus oliuo.
Hic mecum gladio pectus temptabit acuto.
Ense latas rigido.ualidamq; incumbet in hastam
Hoc metuit.pacem quotiens petiere pauore
Et quotiens rupere dolis.si temnimus illos
Hos odisse decet.uos nunc ad talia bella
Felices igitur dextras.atq; arma mouete.
Primus in inuisos ego iam nunc inferor hostes
Inde fuga ⁊ terror.sic dij promittitis omnes
Sic mens saga boni.strictiq; auidissima ferri
Dextera. ⁊ indomiti generosus pectoris ardor.
At uobis tanto calcata hyspania cursu.
Et nostruz iuuenile decus:tot regia bella.
Ruraq; perpetuis:ardentia punica flammis
Occurrant.etas.actus.iam plena viriles
Incipit a nobis.uerosq; optare triumphos.
Iam mihi bellorum stimulus radixq; malorum
Hannibal. ⁊ tanti debetur gloria cepti
Quecunq; ingressis pelagus dij signa dederunt
Quādo egathis petiere patres:ac plura fauētes
Ostendunt.equidem tempus mihi perdere semp
Displicuit.tum precipue.cum regna geruntur
Terror abes.certa est victoria.pergite mecum
Nil moror ⁊ reditus felix.qui visere gessit
Et patriam: ⁊ natos: ⁊ amice coniugis ora
Hac iter est romam.victori talia certo
Non pugnaturo similis postq; ille profatus
Subticet hortanti leto simul agmina vultu
Unanimesq; alacri respondent uoce caterue.
Haud aliter q; si capitolia celsa tenentem
Curribus in niueis solito clamore sequantur
Hann[illegible]al extremi fatalem temporis horam
Precipitare videns confestim elephante relicto
Prerapidum conscendit equum vultuq; minaci
Terribilis.qualis pastor poliphemus ab antro
Turbidus eolio:uel qualis ab ethere tristis
Nuncius imperijs solet apparere cometa.
Instruit ingentes acies:cunctosq; elephantes
Ut grege monstrifico turbatum territet hostem
Prima fronte locat.turresq; in terga trementes
Cernuntur totidem colles iuga summa mouere
Dixeris ac totidem mutantes rupibus arces
Hunc clipeum totis pretendit viribus hostis
Mox ligures gallosq; acie consistere prima
Imperat.auxilijs illam balearibus implens
Ac mauris.acie penos locat inde secunda.
Atq; afros brutio completur tertia tantum
Milite.qui mestus magnaq; ex parte coactus
Castra sequebatur.lacis cum cornibus agros
Occupat:immenso circundans agmina giro
Ad dextram penos italis concurrerere iussos
Ordinat.at leuam numide tenuere rebelles
Optantesq; armis inuiso occurrere regi.
Hec ubi disposuit.quoniam sibi castra coacta
Gentibus ex uarijs fuerant ⁊ dissona lignis
Nunc interpretibus . proprio nunc ore cohortes
Accendit.stimulatq; suo non segnior hoste.
Omne simul ducis egregij seu militis idem
Implet opus.pelmas acies ac signa ferentes
Instruit.hinc alas:cursuq; nouissima lustrat.
Itq; uagus blandis.permiscens aspera uerbis.
Si fortuna mihi nota est mea.vicinius inquit
Nec vicisse sat est.timidum delcuimus hostem
Romanūq; genus.maneant modo pristina uobis
Pectora:cannarū:aut trebie memorātia tempus.
Nullus ab aduerso uenit obuius agmine:quē nō
Mille locis italo pridem saturata cruore
Fuderit hec acies.cui non fratrem ue patrem ue
Aut natuz abstulerit.dux ipse ferocior annis
Et pater ausonij tunc gloria nominis ingens
Hos timuit gladios laudataq; signa cruore
Infecit:nostros fugiens rediturus in enses
Ni forsan:procul a patria melioribus iste
Militant auspicijs.aut nos peioribus urbis
Ante fores patrie.non sic carthaginis alme
Immemores rear esse deos.ut fortia rome
Menia non ausi ferro defendere nostris
Menibus insultent.furor huc attraxerit illos
Hec fortuna potens populo spectacula peno
Miserit.ut quondam digitis auulsa cruentis
Tot spolia ut modios curuo compleuimus auro
Contenti patrie rerum transmittere famam
Tantarum.sic formoso nunc vincula collo
Leta ducis latij victrix carthago videbit
Sic circunductos pecudum de more per urbem
Romanos errare greges.leliumq; loquacem.
Et uarium regem atq; inopem.qui nostra reliquit
Arma fugax.huiusq; hodie per numina testor
Uos mauri:numideq; iugum vitate superbum
Massinissa suos repetit per uerbera seruos.
Uos galli certate odijs.hostemq; uetustum
Nunc gladijs urgete nouis.hic campus in orbe
Collectas alio longeuas expiet iras.
At uos o ligures.quos me ⁊ mea fata secutos
Per mare per terras nulli cessisse labori
Hic video.pugnate precor.si digna manebunt
Premia victores.non uos mihi credite uallis
Hispida.nec regio abruptis imperuia saxis
Sed campi pingues. ⁊ ditia rura manebunt

Italie.ueſterq; pauoꝛ ſtimuluſq; ſilebit
Roma feror.uos chara mihi dilectaq; multum
Agmina.uoſq; mei ciues impulſibus ullis
Non opus.aut monitis.patriā ſpectate tremētē
Hoſtileſq; faces.atq; impia pila pauentem
Et notos muros:ubi pꝛima infantia uobis
Exacta eſt:ubi tot meriti duxiſtis honores.
Tot letos feſtoſq; dies:ubi buſta ciuiſq;
Maiorū.⁊ memori ſtāt ſcripte ī marmore laudes
Omnis in armatis patrie fiducia dextris
Et noſtra virtute ſita eſt.ſuccurrite feſſe.
Uxores uobis:dulceſq; occurrere natos
Depꝛecoꝛ.⁊ trepidas matres ſacramq; parentū
Canitiem.⁊ patrij curam ſupereſſe ſepulchꝛi.
Nondum finierat.magnuſq; in uerba ferebat
Impetus ardentem.ſubito cum claſſica ⁊ omnes
Romane cecinere tube.clamoꝛq; tremendus
Oꝛtus ab aduerſo:celum compleuit ⁊ auras.
Ac ſtrepitu hoꝛriſono uolucres heſere uolantes.
Quo cuncte concuſſe acies.trepidiq; elephātes
In ſua pꝛecipiti redierunt agmina curſu.
Turbaruntq; loco.compulſaq; coꝛnua retro
Ceſſerunt.o ceca hominum mens inſcia rerum
Conſilijſq; illuſa tuis.quos agmine pꝛimo
Pꝛeſidium tanti ducis anxia cura locarat
Hij ſtragem peperere ſuis.pꝛimamq; ruinam.
Hic fragoꝛ hannibalem medio ſermone loquētē.
Auertit.ueluti ſubitum ſi foꝛte canenti
Obſtrepat.⁊ ſciſſo deſcendat iuppiter axe.
Ille ſilet.tremuloq; modos ſub gutture frangit.
Attollitq; oculos.⁊ celum ſuſpicit atrum.
Uerum tam uarijs totiens dux caſibus olim
Jactatus:totiens dubijs exercitus armis
Pꝛeſtat.⁊ aduerſos ſpeculatur turbidus hoſtes
Increpitanſq; metus.vires animoſq; fluentes
Colligit.excurritq; fremens ſeq; obuius offert.
Sicut aper rapidis poſtq̄ latratibus actus
Uulnificos inſtare canes:atq; arma ſequentum
Aduertit:iam terga rigent.iam ſubrigit aures.
Hinc pꝛeceps in tela ruit.Sic feruidus ibat
Hannibal.egregijq; animam patris ore uocabat:
Stabat ab aduerſo iuuenis tunc impiger acri
Maſſiniſſa animo:qui mox fluitantia cernens
Coꝛnua penorum:trepidos irrumpit in hoſtes.
Et quacunq; viam facit ingens belua:raptim
Inſequitur.ſimiliq; fretus duce lelius:inter
Irruit armorum cumulos:tempuſq; locumq;
Arripit:obſtantes cedit.fugientibus inſtat.
Scipio magnanimus violenti more leonis
Qui catulis feſtinet opem.ſiluaſq; feraſq;
Obruat.in medios ſtricto penetrauerat enſe
Illum tote acies.illum miratur ab alto
Iuppiter.⁊ noſtro ſibi num foret emulus oꝛbe
Sol ſtetit ambiguus:rutilo ſic totus in auro
Fulgebat.ſic purpureo radiabat amictu
Sic rigidis nitidus iuuenis ſplendebat in armis
Poſtq̄ eſt ad ueros peruentum cominus hoſtes
Romani peniq; manus miſcere cruentas
Ceperunt:ingens ⁊ inexorabilis urget
Ira duces:populoſq; duos:nec marcius uſq;
Impetus aſperioꝛ.nec acerbioꝛ ulla per oꝛbem
Pugna fuit.nec enim pꝛecio conducta gerebat
Bella cohoꝛs:aderant pꝛopꝛio qui ſanguine uellēt
Quas ipſi ediderant:odiorū extinguere flāmas:
Unus amoꝛ:cunctiſq; adeo legionibus vna
Mens erat.ulciſci iuſtos uel moꝛte dolores:
Punica perfidia:⁊ romana ſuperbia paſſim
Uocibus alternis vulnus iactantur ad omne.
Iurgia.⁊ infames queſtus.⁊ tempore eodem
Hic ſonus hic iugulis extoꝛta ſilentia ceſis.
Annua nunc penis ⁊ auara tributa ſubactis
Nunc fraus:⁊ capto ſtrages indigna ſagunto.
Et quicquid rabies odio flammata uetuſto
Armatis dictare ſolet:coit omnis in vnum
Offenſe cumulus.longiq; iniuria belli.
Pectora pectoribus tunduntur:⁊ enſibus enſes
Uulnera vulnerib⁹.moꝛtes quoq; moꝛtibus atre
Miſcentur.iuuat inſertis deſcendere ad vmbꝛas
Uiſceribus.maneſq; nouo turbare tumultu
Pugnanteſq; animas herebo transferre ſilenti
Heu furoꝛ ⁊ quanto ſatius vixiſſe quietus
Finibus in patrijs populos potuiſſet uterq;
Non ſinit ambitio.ceciq; ſuperbia coꝛdis
Et ſitis:eterna que ſpe ſuccendit habendi
Moꝛtales:uritq; animos ⁊ trudit in enſes
Confligunt infenſe acies nec publica tantum
Hos odia exagitant.credit ſua vulnera quiſq;
Et patris fratriſq; necem dum percutit hoſtem
Ulciſci.uſq; adeo mentes offenſa uetuſtas
Aſperat.atq; odio leuius certare recenti.
Impellunt ſua caſtra duces:⁊ uocibus altis
Accendunt animos.⁊ honeſta pericula mōſtrant
Ac ſubeūt.ſpecies viſa eſt pulcherrima moꝛtis
Pꝛo patria pepigiſſe animam.vis ampla furorū
Armorumq; dabat ſtrepitus:gemituſq; cadentū
Confuſos hoꝛrore ſonos.iam ſanguinis altus
It fluuius:campoſq; rigat fumantibus vndis
Iamq; furens operit uoluitq; cadauera toꝛrens
Mons quoq; coꝛporibus pꝛoſtratis ſurgit equoꝝ
Atq; virum rapidoſq; iugis iam ſeperat hoſtes.
Non ſic attonitos egeo littore nautas
Expauiſſe rear.quibus inſula nata repente
Eſt ꝓpe theraſiam.quod mōſtrū doctus aruſpex
Romano dedit imperio:macedumq; ruine.
Nauita ſed tranſtro rupis ac ſtupefactus adheſit
Ceperat interea pugna tremefactus iniqua
Auxiliaris eques penorum excedere campo
Inſequitur victoꝛ pꝛofugos.iam ſparſa ſequendo
Ipſa viam cumulos:inter reperire laborat
Ceſorum romana acies.pars ſcandere in altum
Et dubio titubare gradu.pars lubꝛica circum
Arua tenens:ſparſis aditum temptare maniplis
Signiferi fluitare etiam armorumq; magiſtri.
Et poterat vincendo uagus felicia miles
Bella repentinis pꝛeuertere cladibus atq;
Illuſtrem fedare diem.ni pꝛouidus alti
Scipio conſilij reuocantia ſigna dediſſet
Cognita nāq; poſtq̄ iuſſo tubicine campis
Uox ſonuit.tenuere gradū.ſignumq; ſecuti
In pꝛimos rediere globos.hinc agmina rurſus
Turbine concurrunt alio:ſed viribus ijſdem
Ethere diſperſos ueluti cum turbidus auſter
Arctauit nimbos ſiluitq; repꝛeſſa parumper
Dum tonat.hinc pluuijs ⁊ grādine mixta reſurgit
Tempeſtas inimica ſatis.exceſſerat ardens
Scipio iam colles immenſa ſtrage coactos
Collatiſq; iterum ſignis ⁊ viribus ambe
Miſcebant acies equato pꝛelia campo.
Sollicitum ſpectaſſe deum tot funera gentis
Indomite.tantoſq; truci ſub moꝛte labores

Crediderim.seu quis ualidis foret exitus armis
Hoc equidem mundi campis commissa cruentis
Putabat fortuna die.quis iura supremi
Imperij.summumqꝫ gradum.quis scepta teneret
Fauisset si forte etenim fors ultima peno
Quis dubitet:quin immensũ dominata per orbẽ
Impia carthago rerum tenuisset habenas
Romanumqꝫ nihil foret hec in tempora nomen.
Itala barbaricis tellus lacerata colonis
Mutasset genus egregium.maiorqꝫ fuisset
Africa.si potuit nomen sibi grecia inermis
Imposuisse suum.quanto magis africa victrix
Sed miserata pios diuina potentia nobis
Succurrit.talemqꝫ virum peioribus annis
Italie dedit afflicte.qui fortia bella
Fortior exciperet.qui non presentia tantum
Sed uentura etiam discrimina pelleret vnus.
Temporibus cui tuta suis innixa maneret
Et cui libertas seruanda sequentibus annis
Iam media sol almus equos regione trahebat
Etherea. ⁊ tantas spectabat territus iras.
Impiger. ⁊ nullo defessus membra labore
Non estu:non vulneribus:non nube calentis
Pulueris:extremas manibus temptare ꝑcellas
Scipio tendebat.cuneus quo densior illum
Et ducis aduersi facies optata uocabat
Flamma cauernosi connexa trementia montis
Ac uelut ethneo descendens uertice uastat
Et scopulos ruit obstantes.arbustaqꝫ frangit
Obuia.sulphuree reboant simul vndiqꝫ ualles
Sic ferus ⁊ simili prosternit turbine cuncta
Scipio:sepe monens.miles romane precor te
Aut vince aut morere: ⁊ mecum nũc ultima tẽpta
Hec via uel romam:uel recto tramite ducit
Ad superos.hec uociferans intrabat in agmen
Hannibal.contra ille graui cum mole ruentem
Excipit impauidus.confligunt fulmina martis
Hic scipio:hic hãnibal:cernẽsqꝫ ex ethere mauors
Miratur tales terris superesse magistros
Militie.tales operum ferriqꝫ ministros.
Hic precor ut mendax desistat grecia tandem
Hominibus certare ducum.pudeatqꝫ referre
Imbelles asie populos.gangemqꝫ sub actum
Parthorum sileant reges ⁊ perfidis aruis
Exiguo spectata phalanx.nec conferat ipsa
Troia manum.priamiqꝫ domus cantata poetis
Graiorum. ⁊ nostris.non regum quisquis adoro
Crine fluens.atqꝫ assirio crispatus amictu
Hijs campis nõ nude acies.non fluxa par armos
Purpura.non leuibus tantum confisa sagittis
Turba fugax.uerum hinc armis innata virenti
Robore subsistens italo romana iuuentus
Arma tulit.contra assiduis exercita bellis
Agmina penorum.quibus est hyspania testis
Uirtutis.latiumqꝫ magis:que mille per arua
Romanos hominum victores omniaqꝫ ausos
Iam pessum ferro dederant: ⁊ fortibus armis
Has inter gentes alio certamine longe
Concursum est.alijsqꝫ animis:iam uera fatenti
Uiribus hec acies preit.hec leuitate: sed vnuꝫ est
Parqꝫ odium ambabus.vix tandẽ fessa parũper
Cedebat penorum acies.tum feruidus ira
Hannibal exclamat.non hec tibi signa retrorsum
Furcifer ut referas dederam.quin pergis ⁊ illa
Hostibus in medijs potius discerpta relinque.
Heu mihi quo ruitis.non est via recta:uenite
Hac hostem reperire licet.carthaginis estis
Sic memores.hac forte domum remeare putatis
Erratis miseri ciues.hec carceris vna
Exilijqꝫ via est.hec dicens ibat in hostes
Solus ⁊ intrepidus cunctas sic ille pudorẽ
Et victas pietate ducis firmasse cohortes
Uisus erat.bellumqꝫ ingens renouataqꝫ cedes
Ceperat . urgebat scipio primusqꝫ premebat
Obstantes cuneos ⁊ funera crebra ferebat
Perfidiam nunquid tam longã inferre videbo
Prelia virtuti.non sic pietatis auite
Oblitos rear esse deos.concurrite fortes
Pectoribus:manibusqꝫ viri.victoria presto est
Talia iactabat stricto mucrone tremendus
Iamqꝫ referre pedem paulatiꝫ exterritus hostis
Mox magis atqꝫ magis.nec iam reuerentia tanti
Ulla ducis retinere diu potuisset in armis
Ecce autem pariter redeuntes hoste fugato
Rex leliusqꝫ retro fessos
Improuisi a tergo inuadunt.Illicet ergo
Cepta prius sensim laxis fuga pergit habenis
Nec patrie pietas.proprij nec cura pudoris
Nec decus hannibalis quicqꝫ ualuere precesqꝫ
Ille videns fractas acies ⁊ terga suorum
Uersa metu rapidum trepida formidine tandem
Uoluit equũ.campoqꝫ fugit lachrymosus aperto
Accusansqꝫ omnes homines ue deos ue ꝓpinquũ
Peruenit ad rumetum.illic menibus urbis amice
Substitit.hinc iterum peno reuocante senatu
Digreditur postqꝫ attonite sub menia uentum
Est patrie.non ille forum:non publica templa
Sed furtum petijsse larem contentus ⁊ ima
Sede diu mestus.latebris sese abdidit atris?

Argumentum libri octaui

i Amqꝫ ducis iussu rapit carthaginis aurũ
Fessaqꝫ victores ꝓsternunt corpora terre
Graminee:fit sermo ducũ:leliusqꝫ iubetur
Ire iterum in patriam ut portet noua nunci⁹ urbi.
Hannibal exilium clam proripit equore uasto
Pergit ad antiochum.syphacis filius inde
Uincitur imprudens stimulis agitatus anhelis
Claudius in libiam tendens prohibetur ab alto.
Hasdrubal: ⁊ ueniam pacemqꝫ iubente senatu
Impetrat.at victrix ꝓtendit lintea classis:

¶ Incipit liber octauus.

p Ron⁹ad occeanũ cupiẽs narrare ꝓfũdis
Antipodũ populis nr̃o que viderat orbe
Sol rapidos stimlabat eqs.nõdũqꝫ so
Scipio curarũ laqueis.sũpma uolutas lutus
Excidia infande gentis tempusqꝫ locumqꝫ
Atqꝫ aditus formamqꝫ rei. ⁊ discrimina secum
Cuncta simul tacitus vigil sub mente mouebat:
At quia solis iter deuexum.atqꝫ hora monere
Grata videbatur fessis daret ocia castris
Instituit reuocare acies.meritamqꝫ quietem
Tradere militibus nocturni tempora somni
Et tamen hostili qꝫ primum irrumpere uallo
Uisum est.huc alacres igitur preit ipse cohortes
Ingrediturqꝫ aditum nullo custode locorum
Illic preda ingens
Precipitem meditãte fugam ⁊ quid vita ualeret
Non quid opes.passimqꝫ iacens pciosa supellex
Inuenta est:rapitur cupide carthaginis aurum

Per maria ꝛ terras quesitum sanguine multo
Barbarice libico quod victa hyspania bello
Misit auaritie.sardis quod fessa cauernis
Quod siculis totiens extorserat impia templis
Quod medio percussa die:plaga torrida mundi
Et niger ethiopum populus regnumqꝫ perustum
Quod mauri:numidumqꝫ olim per secula longa
Aut reges misere alij.quodqꝫ itala tellus
Tot dederat damnis:id totum sanguine mixtum
Africa nunc reuomit.quid tot ualuere rapine
Raptor raptorem spoliat.nunc ite per ampla
Equora.nunc ualidas prosternite turribus arces
Nunc aratruꝫ antiquis insultet menibus:omnes
Unus habet predas hostis.mundiqꝫ superbit
Tot spolijs.uestrisqꝫ simul.tandem agmine fesso
Scipio magnanimus referens victritia retro
Signa sub occasum solis sua castra reuisit
Captiuos seruare iubet.que ue ampla relatu
Ac speciosa forent.nam cetera preda viritim
Sparsa erat.atqꝫ animos mulcebat militis acres
Serus atlantheo radiabat uertice pulcher
Hesperus.ꝛ nitido rarissima sidera celo
Aggere gramineo consīdit leta iuuentus
Celsior at cunctis scipio.rexqꝫ additus illi
Herbosum tenuere thorum.tum corpora curant
Fessa labore graui:belloqꝫ exhausta diurno.
Ut dapibus compressa fames.primus ue quieuit
Impetus edendi:placito facundior ore
Lelius ingreditur:postq̄ꝫ mihi fata dedere
Hunc tantum vidisse diem contentus abibo
Quo iam cunqꝫ trahent.ne me natū esse pigebit
Dum tecum vixisse ferar.fortissime rector
Hesperie cui nostra salus bene creditur vni
Hoc fateor solo.mentem spes ultima lusit
Nam rediens bello magna iam parte peracto
Cum massinissam cedentem terga viderem.
Teqꝫ per aduerso tanta virtute tonantem
Actum de hannibale est:tacito cuꝫ murmure dixi
Nunc quibus ille vijs.aut quonam eruperit astu
Obstupeo.miroqꝫ fugam.sed notior illis
Est regio.idqꝫ hodie multis fortasse salutis
Causa fuit medio abrumpens sermone loquenteꝫ
Rex ait:iste quidem merito clarissimus omni
Posteritate dies per secula longa feretur
Nominis ausonij fuerit dum fama superstes
Sed mihi crede leli.noui moresqꝫ animumqꝫ
Hannibal.an ne dolis victus succumbat in armis
Seruis incertum est vnum mihi lumen in illo
Centum oculis:par est argum quem sepe uocare
Bellorum soleo:quia non est fallere cuiq̄ꝫ
Ingenium mentemqꝫ viri.tamen omnia vite
Consilia.atqꝫ omnem ancipitis discriminis arteꝫ
Uerterat vna dies.iamqꝫ hunc prendisse videbar
Et comitem inuiso romam misisse syphaci
Sed dum cuncta oculis lustro vigilantibus ille
Aduolat:ꝛ noto decurrit tramite tutus
Nec dubium ingentes qm̄ montes stragis ꝛ altuꝫ
Sanguinis infandi pelagus uel mole uel vndis
Creuisset:nisi dilapsos per opaca viarum.
Uicine socijs cepissent menibus arces
Excidit hunc scipio vitam quecunqꝫ per omnem
Aut vidi aut legi fateor mihi parua videntur
Fabula:dum memini hannibali vidistis amici,
Quantus erat quantaqꝫ acies firmauerat arte.
Ipse mihi aduersus ueniebat in agmine primo
Obijciens penos italis numidasqꝫ rebelles
Massinissa tibi memor hos odioqꝫ metuqꝫ
In regem pugnare suum latiamqꝫ cohortem
Ecce ubi constituit quoniam uenisse coactam
Nouerat in frontem stetit indica belua pugne
Getuliqꝫ greges horum terrore putauit
Romanam turbare aciem quorum impetus illi
Profuit:innumeris bellis sed amicior omnem
Hunc nobis fortuna mecum detraxit eramqꝫ
Ipse ego sollicitus:quibus hoc eludere monstruꝫ
Artibus:aut tollerare feras quo robore possem
Atqꝫ ideo primam rara regione cateruam
Impleui facili pestiqꝫ transitus esset
Ut cursu suo diffusa contentior iret
Innocua feritate ruens sed iuppiter alme
Qꝫ forti stetit ille animo dum fracta videret
Cornua q̄ꝫ nihil extimuit quotiensqꝫ labantem
Restituit:virtute acie interdumqꝫ coegit
Spem titubare meam solitum iactare profecto
Mentio clarorum fuerit si forte virorum
Audiui ipse omnis bello ꝙ tertius eui
Orbe sit in toto:peragitqꝫ hec ordine primum
Ponit alexandrum pyrrhum locat ille secundum
Et sequitur mox ille duos sed uera fateri
Non liuor uetet aut odium:mihi maximus omni
Hannibal.ex numero est darium nisi forte poruiqꝫ
Est vicisse magis q̄ꝫ quos numerare laborem
Tot nostros fudisse duces nisi prestat inermem
Barbariem superasse manu:q̄ꝫ cede cruenta
Romanas strauisse acies distantia longe.
Actum ducuꝫ memoro quid morem moribꝰ equē
Hinc regem nudare piget stet tegmine fame:
Clarus apud populos ac dignis laudibus acrem
Hinc hostem celebrare uacat:quis bella subire
Promptior:aut medio quis cautior esse periclo.
Quis ue tibi aut somni quis vini partior illo est
Hoc admirari soleo quod sepe relatum
Est mihi longeui:post prima exordia belli
Sollicitum assidue ꝛ facinus sub mēte profunda
Uoluentem egregium nunq̄ꝫ cenasse sedentem
Iam quid ergo armorum curas arcemqꝫ sup̄maꝫ
Militie:terram ue duci clipeumqꝫ cubile
Neglecteqꝫ decus uestis studiumqꝫ frementi
Cornipedum memorare uelim patientia quāta est
Frigoris atqꝫ estus cursusqꝫ sitisqꝫ famisqꝫ
Quanta ducum miles:quanta est dux militis idē
Spes animis ꝙ primus erat ruiturus in hostem
Ultimus excedat campis hec omnia pridem
Nominis experti:siquid modo pectore in illo
Aut ueri aut fidei melior natura locasset
Optarem nostro genitum natumqꝫ sub orbe
Quis mihi ductorem laudet quem ceca gubernet
Ebrietas fugienda viro cuicunqꝫ sed altis
Principibus funesta lues quis sparsa cruore
Cōmunia ꝛ plenis elata cadaueris mensis
Perqꝫ estum ancipites algenti in fulmine saltus
Barbaricus cui luxus iners ꝛ persica fortis
Blandimenta noue placeant aut purpura molis
Cetera pretereo:sed enim non moribus istis
Hannibal italiam bello uastasse trilustri
Eualuit:sic fatus erat cum pauca modeste
Massinissa refert depressor magne tuarum
Atqꝫ alienarum mirator maxime rerum.
Si mihi das fandi ueniam stat dicere contra
Noscendi studio fame si credis auite.

Magnus alexander nullis non victor in horis
Orbe peragrato tandem peruenit ad ortus.
Fortunamqꝫ simul clausit cum tempore vite
Hannibal: ⁊ spatio breuior victusqꝫ cruente
Est hodie ille asiam tentataqꝫ contra subegit
Innumeros docuit populos urbesqꝫ ducesqꝫ
Ut lupus immensum qui toto irrumpit ouile
Is timet aduersum longe spectasse leonem.
Uicit alexander populos rex optime nosti
Quos adijt graios titulis aut ille paternis
Subtrahat: ast asiam quo viceret ille paratu
Scimus ⁊ imbelles galatus ⁊ inertia bactra
At non arthoas gentes qua uergere primum
Commoditate loci poterat: non punica regna
Non italos mundi caput gallosqꝫ ⁊ hiberos
Attigit. hos extra quid dignum laude videtis
Egregia ⁊ tantis titulis tantoqꝫ boactu
Regibus eois domitis. indoqꝫ cruori
Uicisse hunc omnes liceat fudisse ꝙ usqꝫ est
Quatuor obitia latio confecta potenti
Prelia vis ne grauem ⁊ memorãdũ in secula testẽ
Alter alexander rex epirensis ⁊ huius
Non minor ipse animis ⁊ auunculus orbe viritim
Diuiso italiam uenit belloqꝫ subactus
Dum latus ausonia transfixũ cerneret hasta
Hec ait expirans heu ꝙ̃ diuersa nepoti
Et mihi bellorum cecidit sors ille iocose
Femineum subigit nullo certamine vulgus
Durior armatis mea me discrimine tanto
Obiecit fortuna viris: cum talibus ergo
Hannibal iste viris tot iam fera bella per annos
Qua virtute gerat noscis: namqꝫ illa perennis
Gloria magnifici regis fortunaqꝫ semper
Prospera: ⁊ in finem simili comitata fauore
Non nihil externis sicut splendoribus addit
Omnia sic studio vigili meditantibus aufert
Iudicium ueriqꝫ viam pars altera namqꝫ
Fortune latet ambigue nec noscere promptum est
Quantus in aduersis breuitas quoqꝫ tẽporis illi
Hec tribuit morsqꝫ impia viro properata nec illuz
Maius habet fortuna bonum ꝙ̃ leta sub vno
Et vitam clausisse diem sic tempus utriqꝫ
Indultum excutias: tute fateare necesse est
Hannibal ut plures vincendo exegerit annos
Quam viuendo alius macedum quo vita tyrãnũ
Tempore destituit toto quis protinus orbe
Uicerat hannibalem si tunc cesisset ad vmbras
Ibat honorato visurus tartara curru
Quesito non de persis galathisqꝫ triumpho
Qui rex longeue traxisset fila senecte
Quis fuerit certus uenturo tempore uates.
Non fortuna senem excipiet non rara secundis
Forte fides seros mansisset firma sub annos
Precipue si quot fuerat iam sepe minatus
Italiam seuior tentasset ⁊ africa bella
Singula uersanti quoniam nox alta soporis
Admouet hic illo maior belloqꝫ videtur
Clarior: atqꝫ hodie plus uere laudis adeptus
Si famam egregiam dat fortuna nec aufert
Quam vincendo alius licet omnis grecula circuz
Obstrepat ⁊ testes inculcet turba libellos
Dixerat astabant intentis auribus omnes
Miles in his grauior paululumqꝫ annosior vnus
Incipit: aut dubie quem magnum dixeris ille
Maximus est nec parua tibi miranda videntur.

Nec vulgare aliquid solitum laudare tenemus
Hoc vnum petijsse uelim si tertius ille est
Quem tandem claro tanta virtute relictum
Scipiade putat esse locum quoue ordine sese
Insereret si forte acie victritia signa
Qꝫ procul auertant superi meminisset ab ista.
Dactus ad hec lelius tu siquis sidera celi
Dinumerare uolens hoc digerat ordine primum
Luciferum post arturum gelidumqꝫ boetem
Hic alios ignes solem fortasse putabis
Preterijsse vno stat per se solus ⁊ inde
Nomen habet nec sum ignarus quid calidus ille
Responderet ad hec acie si victor abijsset
Hesterna macedum regem pyrrhumqꝫ secundos
Esse sibi cunctosqꝫ alios quos clara per orbem
Fama duces loquitur: sed eniz se dicere quartum
Noluit erubuitqꝫ altis miscere superbum
Sideribusqꝫ diem sic ille effatus ⁊ omnes
Aspensere animis nutuqꝫ ⁊ murmure leto
Talibus atqꝫ alijs noctem sermonibus illam
Insomnem traxere diu iamqꝫ hesperus alto
Morsus erat pelago mediumqꝫ rotũda loquẽdo
Transierat iam luna polum te vndiqꝫ passim
Defessi inuiridi deponunt aggere membra.
Sic ubi tristis apes celo commisit aperto
Impetus: ⁊ magne cedis pluit ethe aceruos
Pars victrix ⁊ repetit sedes procul hoste remoto
Et circa regem coeunt ac murmure plaudunt
Postremum in cigno dant corpora cassa sopori
Atqꝫ omnes pariterqꝫ silent pariterqꝫ quiescent
Uir dum exorta dies iterumqꝫ ascendere classem
Lelius ⁊ romam leto rumore iubetur
Sollicitosqꝫ implere patres iamqꝫ equore felix
Nuncius ingrediens austro dat uela ferenti
Hic status in castris at quis carthagine terror
Quis dolor aut quenaz trepidi noua cura senatis
Plebs subitis percussa malis pretoria circum
It patrum afflictisqꝫ rubet succurrere factis
Penorum: ⁊ patrie miseram prohibere ruinam
Illi autem dubij consultant qualiter olim
Dum scopulo collisa ratis gemit atqꝫ supremum
Naufragium impendet coeunt atqꝫ ultima tãdeʒ
Consilia expediunt trepidi sub nocte magistri
Omnibus vna salus visa exquirere quenam
Mens foret hannibali ducis an spectata supremi
Uirtus sub tanto cecidisset victa periclo
Staret an aduersis animus spesqꝫ ulla sub alto
Pectore: ⁊ ambigui que sit sententia belli
Ille diu renuens tandem populiqꝫ patrumqꝫ
Imperijs obstare nequit: mestissimus ergo
Confususqꝫ pudore graui nec merore latebris
Egreditur qualis rapto matrona decore
Que ꝙ̃uis culpa careat sibi conscia tanti
Dedecoris silet ipsa tamẽ refugitqꝫ videri
Exhorretqꝫ viri aspectum faciemqꝫ suorum
Ut trepido stetit ille foro confusa repente
Turba ducem visura suum quem tempore tanto
Tam procul a patria longinqua bella gerentem
Audierat: populusqꝫ omnis concurrit ⁊ ingens
Curia ⁊ innumero complentur compita vulgo
Aspiciensqꝫ suos ciues generosus ⁊ asper
Spes intimuit tandemqꝫ silentia tristi
Fronte mouens vno siquidez plus viximus inqt
Qꝫ decuit placuitqꝫ die crimenqꝫ fatebor
Ipse meum pridem tacitus me prelia sensi

Aduersis tractare deis:sed me ultra per omnes
Gloria precipitem casus fameqꝫ libido
Ceca tulit testes:facio quos sensimus hostes
Esse deos actum:quicquid uel arma uel artes
Uel nostre ualuere manus:nec defuit unq̃ꝫ
Cura operi egregio vicerunt numina nostros
Conatus:cecidi totus:nec iam ulla relicta est
Spes mihi:nos precibus romanã exposcite pacẽ.
Consilij hec est summa mei:sic fatus in imas
Rursus abit latebras celumqꝫ videre recusat.
Jnde pudor mixtusqꝫ dolor simul ira pauorqꝫ
Cum quaterent animum assidue tutasqꝫ negaret
Fama moras hostisqꝫ odium secreta parauit
Effugia occultosqꝫ habitus lucemqꝫ per omnem
Multus adesse foro populo se inferre frequenti
Uespere thesauros ad proxima littora mittit
Jngentes:seqꝫ ipse uagus ceu menibus effert.
Dumqꝫ poli medium nox intempesta rotaret
Conscendit puppim tacitus tum carbasa uentis
Pandit. ⁊ infauste condemnat littus arene.
Jam procul italiam pelago spectabat ab alto
Suspirans.reputansqꝫ sui primordia facti.
Stat regum tentare fidem feriqꝫ ꝙ usq̃ꝫ est
Et bellum reuocare ferum mundumqꝫ procellis
Exagitare alijs:iampridem magnus in armis
Rex erat antiochus:syrie iam tractus ⁊ omnis
Hellespontiaci feruebant littoris urbes.
Jamqꝫ ephesum belli sedem rex ipse tenebat
Equore iam classes campisqꝫ equitatus apertis
Dux deceat ceptis huc retro tramite proram
Hannibal:huc clauum iubet huc ⁊ carbasa flecti.
Jam drepanuꝫ propere iam littora nota panormi
Pretereunt curuosqꝫ sinus ʒephiroqꝫ fauente.
Uulcanum liparumqꝫ secant fumumqꝫ fauillis
Nigranteꝫ horrificis geminumqꝫ ardere cacumẽ
Suspiciunt pauidi:fugiunt iuuantibus vndis.
Et sinus italicum latus inter ⁊ arua propinque
Trinacrie solitus spectantes fallere nautas
Emines vnus ac faciem protendere terre
Abstulit id dubium donec longeuior usus
Paulatim.nam continuo duo littora tractu
Dixeris herere: ⁊ geminos se tangere montes.
Oꝫ quondam fecisse ferunt huc uela peloris
Seu casu seu sponte dabat.namqꝫ ille magister
Puppis erat timuit fraudem dux calidus: ⁊ se
Obiectum ratus insidijs nil tale merentem
Obtruncat:subitoqꝫ errorem agnouit ⁊ acris
Penituit facti:siculo tum monte cadauer
Deposuit:bustumqꝫ super construxit ⁊ aram
Addit:ac statuam memorem nomemqꝫ sepulti.
Nunc etiam mox ipse tenet semperqꝫ tenebit
Faucibus emergens dubijs ratis impia uasto
Sulcat iter pelago cephalen prior obuia surgit
Ac vicina pari spatio contenta iacinthus
Cederet ac gemini limes maris alta corinthus
Jnscius exemplo nouus hic fortasse recenti
Supplicium erroris potuit timuisse magister
Ergo gubernaculum flectit:iamqꝫ equore ab alto
Littorea mathona vident ubi forte philippus
Rex macedum faciat iam lumine captus eodem.
Contigit hic animum viduęqꝫ iniuria frontis
Et dolor atqꝫ itale domuit locus ille paludis.
Jnde maris late scopulos emensus achei
Uoluitur eximio qua plamite fertilis extat.
Jnnumerasqꝫ sacro sparsas legit equore terras
Atqꝫ ephesum festinus adit:regisqꝫ furentis
Excitat admotis ardentia pectora flammis
Utqꝫ alias eloi uentis urgentibus oras
Occupat interdum niuibus qui grandine postq̃ꝫ
Hos uastauit agros : illo ciet orbe procellas
Jngeminans longeqꝫ tonans:sic pulsus ad ortus
Jtalie uastator erat:quos ille tumultus
Exciuit.quantas strages ferus ense parabat.
Si fortuna foret metuens id scilicet vnum
Dijs falsum iurasse suis.nempe omnia fando
Si sequar excutiar cepto labor iste sequentum.
Et decus ingenij fatis incumbere eois.
Atqꝫ asia libie fratremqꝫ adiungere fratri
Scipio muneribus diuum:tantaqꝫ fauore
Fretus ad extremum inuise carthaginis ardens
Excidium intendit:stat enim quocunqꝫ uocanteꝫ
Fortunam mens certa sequi nec mittere tempus
Jn casum quo facta dabant victritia signa
Octauio commissa duci totasqꝫ phalanges
Terrestri iubet ire via ⁊ sub menia seue
Urbis agi petit ipse uti tam quo lenculus illis
Missus ab italia magna cum classe diebus
Appulerat:ueteresqꝫ nouis ubi miscuit aluos
Jmpetit equoreo penorum tramite portam.
Scilicet ausuros pelago ratus ultima victos.
Siquis adhuc reliqui faceret fortuna retusis
Uiribus aut animis si spes foret ulla sub armis
Littoribus cunctis iam formidata subibat
Hostia:iam litius stridentibus equora circum
Omnia iam scopuli iam concaua saxa fremebant
Jpse repercussus confusis uocibus ether
Horrisonum lacte terrorem in menia iactat
Frondibus ecce olee circum redimita virentis
Supplicibusqꝫ onerata viris uenit obuia puppis
Ac pacem ueniamqꝫ petens nil uocibus illis
Responsum est aliud:firmo sub littore iussi
Aduentum expectare ducis romanaqꝫ castra
Jpse sub inuise classe tamen admouet urbis
Menia: ⁊ aerias speculatur cominus artes.
Conspicit ⁊ celsas solido de marmore turres
Luminibus superastantes ac ferrea claustra
Portarum totis ⁊ propugnacula muris
Admirans:romamqꝫ putans vidisse secundam.
Urbs circũfuso ualatur maxima ponto
Et muris ⁊ tuta situ nisi falsa parumper
Angusti a tergo pepulissent littora campi
Jnsula tota foret iuxta latissima portus
Planities immota iacet faucesqꝫ cathenis
Nectuntur ualidis:crebre stant littore turres.
Jpse oculis metitur opus libratqꝫ periclum
Exploratqꝫ aditus ubi pronum prendere terram
Qua penetret portum que sit via tuta sub arcem
Jnuisam ueluti cupiens prosternere rupem
Cultor agri aut segeti damnosam auellere quercũ
Jt circum:tentatqꝫ modos facilemqꝫ ruinam
Cogitat:annocuamqꝫ alijs campoqꝫ sibiqꝫ
Jam satis immensam terrore impleuerat urbem.
Jnde fretum remis celum clangore tubarum
Jntonat: ⁊ signis resonant crepitantibus aure
Digrediturqꝫ minax illum stupefactus euntem
Mercurij collis:montiqꝫ inscriptus apollo
Prospiciunt:plebsqꝫ ipsa tuens horrescit ab alto
Attoniteqꝫ gemunt matres ac multa precantur
Anxia:sic uolucris tentare prehendere nidos
Pastorem aspiciens trepidis se uerberat alis

Multa querens truncoqꝫ pauens suspendit alto.
Jamqꝫ uticam apulerat iunctisqꝫ in littore tandem
Agminibus socijs vno que tempore circum
Duxerat octauius tiuetis menia uersus
Carpit iter classemqꝫ cauo sub monte recondit.
Non procul inde aberant subitus cū nunci⁹ hostē
Aduentare refert syphacis filius ultro
Uermina fortis casusqꝫ paterni
Intempestiuus vindex serumqꝫ coactis
Auxilijs aderat minime spernendus in illo
Uenisset si forte die magnasqꝫ trahebat.
Nunc equituʒ peditūqꝫ ferox in bella cateruas
Nescius hannibalis victi non arma capessant
Scipio militibus ne uallum aut castra reuelant
Imperat: aut acies moueant aut signa sequantur
Recta acie stabant armisqꝫ animisqꝫ paranti
Flectere lora manu preuertere gressibus hostem
Accelerare iubet parent ⁊ uale latenti
Improuisa acies uermine occurrit: at illa
Angustis deprehensa locis parat arma suosqꝫ
Explicat ut licituʒ est: concurritur atqꝫ cruentum
Bellum oritur cedesqꝫ ingens gemitusqꝫ dolorqꝫ
Atqꝫ loco claudentem fugam truncatur ad vnum
Tota fere iuuenis acies ast ipse fugaci
Raptus equo medios inter delabitur hostes
Solus: ⁊ aduersi petit auia confraga mentis
Infelix quanto melius sub strage virorum
Casurus miseroqꝫ patri si facta tulissent
Carcere in albano comes ⁊ tiburte sepulchro
Scipio victrices acies p̄damqꝫ trahentes
Innumeram: arma ⁊ eq̄s uestes currusqꝫ iugales
Intertasqꝫ auro tunicas tristasqꝫ micantes
Ad ceptum conducit iter uelut obice paruo
Egreditur paulum ripas mox omnia victor.
Obuia prosternit furibundo uertice torrens.
Indignasqꝫ moras primo se dirigit alueo.
At postq̄ȝ passim cota carthagine victus
Regulus: ⁊ casus sonuit fortuna recentis
Extemplo terrore graui tremuere minorqꝫ
Luctus maioris renouauit vulnera damni
Puppe uelut fracta remo cum tristis adhesit
Nauita: iactaturqꝫ uadis cui littora longe
Spes fuste exiguo titubat si forte malignus
Fluctus: ⁊ hunc rapiat morteʒ gemit atqꝫ secūdū
Naufragium tanta ex paruis momenta suprēmū
Tempus habet pacem letos ueniamqꝫ petituʒ
Tardenos placet ire viros quos vultus ⁊ etas
Et genus ⁊ virtus populo preferret in omni.
Talia per libiam belli sed fama paracti
Nondum romana serpens penetrarat ad urbem.
Sollicitosqꝫ patres peni quos fama rebellis
Mouerat: ac plebem attonitam portenta deorum
Plurima terrebant: medio sol ethere visus
In minimum sensumqꝫ iubar decreuit ⁊ ingens
Contremuit tellus: arbustaqꝫ multa dehiscens
Sorbuit horrificoqꝫ palam subsidit hiatum.
Tibris agens siluas riparum iura furenti
Anime supergressus magnam conterruit urbem.
Diluuio insolito subitumqꝫ horrendus in ipso
Monte palatino descendit saxeus imbar
Ergo sibilinis aditis responsa petentes
Sacra deis iussu peragunt summusqꝫ sacerdos
Succinctus de more iouem superosqꝫ fauentes
Junonisqꝫ minacis opem latoniaqꝫ astra
Inuocat: ⁊ martem pingui mollire iuuento
Romam patrem imperij totuamqꝫ sororem.
Ledeosqꝫ parat fratres furiasqꝫ cabasqꝫ
Telluremqꝫ deum nisi falsa est fama parentem
Et nimphas matres fluuiorum ac nerea magnuʒ
Nimpharum patrem sic religiosus opima.
Certatim trepidis altaribus aggerat esca
Postq̄ȝ rite minas iussum est placasse deorum
Consul ab urbe nouus discedens claudius afrum
Littus adire parat: miserum torquebat inanis
Ambitio: laudem hac tantum reperire putabat
Posse viam eternam si permittente senatu
Scipiade magno equatum gessisset honorem
Inqꝫ graui bello partes tenuisset easdem
Is populo prorsus licet aduersante senatum
Flexerat assiduis precibus: q; sepe sepulsis
Ambitus afficitur quantoqꝫ labore pudendus.
Constat honos victor properabat plebis ⁊ equi
Participem se ferre duci natura profecto
Erubuit clausitqꝫ vias elementaqꝫ pontum
Indignata graui perturbauere tumultu.
Lorentana retro linquebant littora naute
Securi uentorum ⁊ carmina nata canentes
Applaudēte freto remis frangentibus equor
Undiqꝫ respondent rostrisqꝫ secantibus vnde
Horrida tam subitis consurgunt uersa procellis
Equora: ⁊ eolio prorumpunt carcere fratres
Indomiti: quatiuntqꝫ polos terramqꝫ fructumqꝫ
Inde repentinis panduntur carbasa uentis
Ne quicq̄ȝ uario feruescunt cerula motu.
Huc illuc rapitur classis fataqꝫ rotatur
Quolibet ac nullas spectant nauialia proras.
Hinc aquilo violentus agit frangitqꝫ rudentes.
Inde furens auster perfundit lintea nimbis
Et tamidos lato deducens equore fluctus
Littus in ausonium frangit fastigia mali
Subsidunt pelago quotiens in nubila surgit
Et torrena salo spumante cacumina pulsat.
Ac quotiens retro furiosa relabitur vnda
Crescit in immensum tuscum latus aruaqꝫ fundo
Sicca patent nudaqꝫ tremunt delphines arena
Et crebris sonat in scopulis allisa carina
Nox celum tenebrosa tegit: cum fulgura circum
Seua micant toto descendunt fulmina celo.
Equor agit montes ⁊ torrens vnda nigrescit
Claudius ancipitis permotus imagine facti
Diriguit: tremuitqꝫ metu nunc improba damnat
Uota sue mentis tantosqꝫ optasse labores
Penitet armorum malet vitasse tumultus
Magnanimoqꝫ decus propriū titulosqꝫ decoros
Scipiade ⁊ belli famam liquisse perennem
Ac mansisse domi ⁊ patrie iacuisse sepulchro
Talia uoluentem calabris ex montibus eurus
Horrifer impellit fessam populania classem.
Prima videt saxis post hanc spumantibus ilua
Corsica post scopulis minitantibus excipit inde
Sardinie arthoum latus attigit ⁊ inde frementi
Infelix agitur pelago ⁊ crescente procella
Magnaqꝫ pars classis fluctu superante fatiscit
In medijs subsedit aquis pars cantibus atris
Dissiluit durisqꝫ allisit frigida saxis
Corpora nautarum pars turbine iacta retrorsum
Littus ad erruscum reddit solatia busti
Italica tellure petens at claudius amens
Et pauce morte ex media rapientibus vndis
Uix calcarim tetigere rates hic classe nouanda

Consulis:instendumcꝫ animum memorecꝫ pericli
Attonitücꝫ inuenit hiems non punica vidit
Littora:non belli rumores territus ullos
Auribus excepit lapsocꝫ inglorius anno
Atcꝫ fatigata ne quicꝫ classe viriscꝫ
Fastibus absumptis rediit priuatus in urbem.
Felicis romam interea letissima belli
Fama uenit totum referantur templa per orbem
Fitcꝫ deis immensus honos solemnia ciues
Quas sibi ante aras persoluunt uota frequentes.
Finibus auulsos hostes ceruicibus asprum
Excessisse iugum cladem transisse metumcꝫ
In caput incꝫ trucis muros carthaginis ipsum
Perdomitum bello fontem causamcꝫ laborum
Succubuisse:ducem niliam superesse timendum
Ambitus hinc alter maiori auctori magiscꝫ
Exarsit:populumcꝫ omnem cunctumcꝫ senatum
Inualuit consul:siquidem cornelius alter
Lentulus imperium libici discrimine belli
Atcꝫ animum nomencꝫ suum illustrare parabat.
Scilicet hoc meditans seu par instaret haberi
Pacis honorate princeps seu bella manerent
Perfacilem exhausti fore iam certaminis omnez
Euentum ꝛ pregrande decus: sic ille labori
Incumbens alieno indignum ardebat honorem
Semine non proprio messem rapturus opimam.
Heu pestis damnosa homini ꝛ funesta libido
Nominis imperio nocuisti sepe latino
Hic ego nam calamuz fert impetus atcꝫ parũper
Abstrahor incepto uos quos romana loquendo
Exterius equare iuuat percunctor ubi nuncꝫ
Gente pares animi totocꝫ aduersantibus ulla
Uos mihi nunc populos regescꝫ ducescꝫ potẽtes
Obiicitis:sed cesset amor liuorcꝫ malignus.
Quis gessit tam magna ducuz regum ue:nec illis
Emulus obstrepuit mediocꝫ irrupit in actus.
Inuidie conflata lues non annus agentes
Fortia destituit:uetuitcꝫ domesticus hostis
Imperium extendi:non illos castra mouentes
Detinuit populos non sero in bella profecti
Ante diem rediere domum reuocante senatu
Aut equitum prohibente aciem peditücꝫ nouari
Aut classem ꝛ merito stipendia digna labori
Consiliis reges moderantur regna trahuntcꝫ
Non ipsi ex aliis pendent aliis ue trahuntur
Arbitriis finem belli ꝛ primordia norunt
Dumlibet accipiunt ꝛ dum libet arma reponunt
Liberiori via secꝫ ꝛ sua signa ferentes.
Non illos precessor inhers reparandacꝫ ferro
Segnities fessos in finem pertulit anni
Non collega fuit cladis temerarius auctor
Inuitas rapiens in aperta pericula turmas.
Non successoris nocuit metus alta mouenti
Gloriacꝫ in preceps tulit ꝛ celebrare coegit.
Nec mihi nunc quiscꝫ referat de nomine litem
Uirtutis uaniscꝫ illam seiungat ab vmbris
Aut extrema sibi ceu non sua premia tollat
Credite:cunctarum longe blandissima rerum est
Gloria:nec leuibus stimulis agit insita fortes
Egregioscꝫ animos generosacꝫ pectora pulsat.
Qua cui sit dubium quin solitudine dempta
Hoc duce carthago fuerit sensura supremum
Excidium:ꝛ meritam fortuna urgente ruinam
Qꝫ questum persepe ferunt post bella reuersum
Scipiadam in cineres casuram a culmine birsam
Inuisascꝫ domos stirpemcꝫ genuscꝫ deoscꝫ
Penorum ꝛ nomen in ceca claudius ardens
Ambitione prior post lentulus alta ruentis
Ambo humeris dire subiissent menia terre
Consulto tamen ad superos seruate nepoti
Reliquias:famamcꝫ reor nomencꝫ secundum
Uerum ego peruideo quo sim progressus:ꝛ vnde
Nunc redeo postqꝫ tiuetis victor ad arcem
Scipio peruenit.legati tramite recto
Huc adeunt tristes.genibuscꝫ trementibus vna
Affusi.miseris uerbis ꝛ supplice vultu
Fortunā:errorescꝫ suos:rabiemcꝫ furentis
Hannibalis patriecꝫ graues sine crimine casus
Deplorant:ueniamcꝫ petunt:precluserat aures
Uictorum temerata fides.ac punica fraudis
Exempla.abruptecꝫ recens iniuria pacis.
Res in consilium perlata est.omnibus idem
Ardor erat.ferro instandum ꝛ vindice flamma
Perfidie.ac pacis nullas admittite uoces.
Cunctorum uotis aberat longeuus in illa
Obsidione labor.perdendacꝫ gloria tante
Summa rei ducis aduentu quem fama canebat
At minime ingentes animos:firmcꝫ mouebant
Scipiade ingenium uentose nomina fame.
Altius aspirans.celum spectabat:ꝛ astra
Uirtutiscꝫ decus nudum:tamen omnia fidi
Pectora consilii pariter permota:seuero
Proposito flexere ducem.lachrymiscꝫ petitam
Uberibus:placuit tandem permittere pacem
Et bellum finire ferum:Sic villicus olim
Nocturnos metuens fures.legit arbore poma
Immatura situ:sic pastor pendula ramis
Hospitio ꝛ nidos spoliat pulloscꝫ reportat
In plumis properans serpentum auertere pestez
Postera lux iterum legatos multa precantes
Rettulit.hos scipio dictis compellat amaris.
Impia gens credens tandem tot cladibus ullum
Esse deum celo.qui nostros iudicet actus
Cui scelus omne odio.cui sint mortalia cure
Effera gens infensa bonis mitescere sero
Incipe docta malis:rabiemcꝫ.aliquando nocendi
Exue.semper erit tibi summa ꝛ sola uoluptas
Fallere .nec fraudis studiuz gens perfida linques
Nos equidem qꝫqꝫ extremas merebare ruinas
Parcimus indigne.meritascꝫ remittimus iras
Hactenus ut stateras stabis:nec strata videbis
Menia.nec victor quicꝫ de finibus aufert
Libertas meritis seruilia cuncta manebit
Hannibalem causam belli fontemcꝫ furorum
Poscimus.utilius nobis uestrecꝫ quieti
Qꝫ nobis illum abiicitis quo sospite pacem
Nec sperare licet.bellorum semina pectus
Illud habet.tantocꝫ uobis sanguine constant
Hoc italas strages:hoc ipso ulciscere mortes
Gens afflicta tuas mundumcꝫ deoscꝫ per illum
Elusos totiens.geminis hoc insuper vno
Urbibus eternum:populiscꝫ auferte pauorem
Nullus ad hec libicis elephas mitescat in oris
Aptum animal bellis.ꝛ quos domuistis ad vnuz
Tradite.quin etiam violatis pacis in vmbra
Legatis:illata palam conuitia dignus
Penset honos.capte redeant hoc littore naues
Cetera conuenient facile ꝛ sub legibus iisdem
Quas olim edixi:cum me sub nomine pacis
Ludere uenistis.nec nos fortuna leuabit
Blanda nec asperior franget uos ista referte
Patribus ac populo:ꝛ si semper fallere dulce est

Fortunam tentate iterum:sic ille pauentes
Affatus.
Urbe miser trepida populo uariante tumultus
Exoritur discorsq; diu sententia tandem
Omnia suscipiunt tristes sic fata iubebant
Ultima:condensis uolucris ceu uepribus herens
Accipitrem superastantem videt anxia.nec se
Ausa mouere loco patitur laqueumq; manumq;
Aucupis.impendens tanti est differre periclum.
Altera romuleam legatio tendit ad urbem
Penorum:princeps uoti cognominis hedus
Hasdrubal infestusq; armis & pacis amator
Uir vita senioq; grauis facieq; uerendus
Annosa.hannibalis multum fautoribus impar
Tres secum comites itali uenere secuti
Romani ducis imperium.sed lentulus eger
Ambitione sua:legatos arcuit urbe
Nam belli cupidus consul fugiebat honestum
Pacis iter:donec victo molimine tandem
Ede sacra bellona patres:hostesq; recepit
Postq̃ legati pleno introiere senatu
Longeui.multa cum maiestate silentes
Canitiesq; graues vultus & colla reflexis
Crinibus exornans miro squalore refulsit
Cunctorum mouere animos.nunc pacis amicos
Uenisse affirmant:animisq; & uotibus illam
Orantes.nunc uera peti.tunc hasdrubal edus
Incipit.Erratis ueniam si numina nunq̃
Exorata negant spes me tenet optima patres
Conscripti.superis quos fama potentibus equat
Et pietate pares fateor mihi fessa senectus
Iampridem attulerat longe fastidia vite.
Precipue postq̃ egregium noua bella petentem
Asperi iuuenem.timui casusq; futuros
Ante diu agnoui.lingue sed forte peperci
Aut tacui metuens.sed enim me serior etas
Fecerat audacem.testis mihi iuppiter esto
Celicoleq; alij.testis mihi maxima quondam
Carthago.huc etiam solitam transcendere famaz
Auguror.infestus studijs iuuenilibus atq;
Consilijs.quotiens fuerim.quotiensq; periclis
Obtulerim.mortiq; caput.sanctissimus hanno
Et comes:& testis superest.quez parcet hamilcar
Africa terra tulit:nulli ratione secundum.
Cum primum puer ille ferox.hyspana gerentem
Bella patrem:blandis conatus flectere uerbis
Ut secum perferret eum.iuratus ad aras
Cõstitit heu mõstrũ horrendũ.nos m̃lta vicissim
Contulimus.tunc ancipitem trepidare fauillam
Cepimus at ueniam dedimus puerilibus annis
Sed rapto genitore:utinam quem fata tulissent
Maternum dum pondus erat.funestaq; mundo
Sarcina.precepti puer hic memor ire parabat
Hesperiam iam dira tumens.uesana fauebant
Ingenia.atq; animos laudabat turba paternos
In puero:vultus mirata:& uerba sepulti
Obstitimus tunc ambo palam nec profuit iuit
Assueuitq; malo imperio.& feralibus armis
Et magnam tenui flammam accendente fauilla
Quanta per ausonium ruerint incendia munduz
Uidistis.nunc nos incendia nostra videmus
Inq; suas sedes tandem uaga flamma reuersa est
Uix mihi danda fides fuerit.sed numina iuro
Conscia.non alio uestras me pectore clades
Ingemuisse olim.q̃ nostre vulnera gentis
Nunc lugeo.quoniam semper rectissimus ordo
Hic mihi visus erat.seriesq; immota malorum
Ex latio in libiam:uosq; ut fera flamma relinquẽs
Nos peteret nostrasq; domos:ignoscite patres
Funestum memorare diem.cui sanguine multo
Reddidimus modo nempe parez:quo tpe cladis
Cannensis cupidaz compleuit nuncius urbem
Publica letitie duo nos spectacula soli
Uoce parum fausta.& mesto fedauimus ore
Tũc quoq; magnanim⁹ q̃ post mala sensim⁹ hãno
Uaticinatus erat.sed inimica trahebant
Infortunatam sub digna pericula plebem
Iam miseras monitis fortuna salubribus aures
Clauserat atq; oculos uelo fallente tegebat
Parcite romani deus & fortuna priores
Eripuere animos.quod vis humana nequibat
At pudet accusare deos.errauimus omnes
Culpaq; cunctorum fuerit.sed uera fatebor
Carmine turba caret.malesani pectoris ardor
Ac furor ille fuit.dureq; potentia sortis
Namq; ego me rigidum:q̃ uocet atq; seuerum
Absoluo populum paucos sed crimine uero
Condemno.paucosq; dolus me iudice nectit
Grandiloquos.tumidosq; animis qui gesta suorũ
In populum iactare solent.statuasq; ruentes
Ostentare situ reliquorum carpere uerbis
Omnia seq; duces vulgo prestare furenti
Nec pudet aduersus primordia uestra iocari
Alpinos habuisse patres.populumq; uocare
Pastorum non improprie.nam iudice marte
Hactenus indomitos reges & bella professos
Ut totidem tractatis oues.populiq; videntur
In pauidos abijsse greges.sat cognita mundo
Sunt generis elementa noui.& mauortis origo
Quem factis uerum esse patrẽ & virtute probatis
Nũc tibi turba nocens latebris qb⁹ abdita torpet
Degeneri pellente metu.cur magna locuti
Non redeunt miseros & hiantem fallere plebem
Pollicitus.utinam ueniant.patriamq; reuisant
Ut liceat sontes meritis innectere vinclis
Et iuuenes raptare senem.non letior amplo
Scipio conscendet capitolia uestra triumpho
Q̃ nostri scelerata ducis compressa cathenis
Huc traheret mea colla manus.summũq; putarẽ
Me patrie infando duxisse ex hoste tropheum.
Nec minus hasdrubalẽ siquid mihi credit̃ odit
Perfidus ille animo:q̃ quos sibi p̃dicat hostes.
Nec magis horreret uestros precedere currus
Iudicio q̃ stare meo.uerum ipse per vmbras
Effugit.noctis medio.nec cernere vultus
Sustinuit nostris.causam quibus esse malorum
Se norat patriam timuit spectare ruentem.
Ergo abijt tacitus lesa contentus ab urbe
Exilium peperisse sibi.decreta suorum
Nempe nocẽs pariet.atq; iras vultusq; manusq;
Et merito.crucibus penderet victima tristis
Ille modo uolucres pascens informe cadauer
Piscibus aut pelagi medias effusus in vndas
Esca foret.canibus dignus cibus ille marinis
Aut.aliquid monstri libici censura rigoris
In caput id meritum studio certante nouasset.
Deniq; non frustra uobis foret ille petitus
Debitus ambobus populis:& debitus orbi.
Ipse ego uel viuum uel frustra cruenta dedissem
Semesumq; caput.uobis hic nostra uoluntas

Sic satis oramus concors nam iussa libensq;
Cetera penorum complectitur omnia vulgus.
Que nostro placuere duci: spectate tabellas
Singula conueniunt: pulchra est vindicta p̄canti
Parcere prostrato nulla est victoria maior
Q̃ vicisse animum. nam felicissimus ille est
Qui se felicem vultuq; animoq; modesto
Agnouit tenuitq; modum qd̄ forte videtur
Difficile insuetis stimulis quos gaudia tangunt
Parua repentinis animos nec frena regentes
Precipitant. at perpetuis satiata triumphis
Pectora sunt uobis parcendi summa uoluptas
Nec minus imperium uenia q̃ fortibus armis
Romuleum auxistis: uestre pietate regentes
Nos sumus. ⁊ ueniam positis exposcimus armis
Parcite supplicibus satis est potuisse nocere
Magna sumus uobis eternum gloria victi
Maxima seruati: q̄ si nos forte merentum
Pena iuuat iustusq; dolor nisi fallor abunde est
Q̃ memores statuere dei q̄q; intulit ingens
Scipio: siquid adhuc superest ignoscite victis
Uictores fuerit uobis pars ultima magne
Uindicte affusum hic vitam ueniamq; precantem
Hasdrubalem vidisse senem sic ille locutus
Conticuit: tacitum ueneranda fronte dolorem
Ac comites passim prostrati in limine uerbis
Flebilibus renuere patres lachrymisq; senatum
Impleuere suis nati ceu funus acerbum
Stat aspiciens lachrymas nec spergit aniles
Ac luget interius genitrix resoluta capillos
Mesta iacet tunditq; genas gemituq; madentes
Ethera femineis uacuum mugitibus implet
Ceperat auditis iam mitior ira senatus
Inflecti: ⁊ sensim leuito pectore iustas
Exaudire preces tu non ex partibus vnus
Perfidie infensus penorum dicite per quos
Subsistet pax ista deos fedusq; secundum
Nam primos spreuistis ait tunc fronte modesta
Hasdrubal assurgit paulum perq; inquit eosdem
Periuris adeo infestos iurabimus istam
Pacē alia seruare fide uox illa querelis
Imposuit finem: vultusq; animosq; serenans
Et responsa patrum pacem sansere frequentes
Hasdrubal hic iterum dij nobis iusta rependant
Premia romam nostro qui digna fauori
Supplitia aufertis meritasq; remittitis iras
Nunc ego nā ueteres non ampliꝰ alloquor hostes
Sed dominos sociosq; nouos hoc deprecor vnū
Nos nostre cupidos admittite menibus urbis
Captiuosq; videre date: ⁊ cognoscere ciues.
Sat mihi longarum solatia magna viarum
Hec fuerint seriq; decus mercesq; laboris
Q̃q; libens longinqua petam super ethera romā.
Et mundi vidisse caput quodcunq; petebat
Admissum: ⁊ magnā admirās ingressus in urbē ē
Non aliter stupuit nisi falsa est fabula celum
Ingrediens viridi subito translatus ab ida
Laumedonteus puer ut uaga sidera circum
Hesit ⁊ illicitas despexit ab ethere siluas
Appia marmoreo suscepit limine porta
Prima viros magno mox obuia menia giro
Pallantea vident qui structa est regia monte
Euandri primusq; noue locus inclitus urbis
Hic elementa uocis impressa hic archadas alme
Diuinum ingenium ⁊ miracula maxima rerum
Monstrator docet ipse vie librosq; repertos
Fatidice carmentis opus quātumq; latinis
Contulit ingenijs mulier ueneranda per euum
Celius ad dextram remanet fastigia leuam
Collis auentini ualidasq; in rupibus arces
Suspiciūt: antrumq; vident hic fabula caci
Herculeusq; labor placido sermone morantes
Detinuit: loteq; boues in gurgite tusco
Hic quoq; supplicij pontis pila discolor atris
Coclitis admonuit statuaq; insignis equestri
Ille locus tenuit fixos in virgine torua
Hinc sedem solis mirantur ⁊ aurea templa
Tellurisq; domum capitoliaq; alta pauentes
Ascendunt ipsum queq; putant concingere celum.
Hic hominis caput iuuentum fodientibus alte
Audiuere prius patrie portenta coacte
Et bubalum damnare suum subigendaq; turpi
Colla iugo ⁊ duri presagia certa laboris
Hic celam videre iouis qua ditior usq;
Nulla fuit censumq; alta sub rupe repostum
Lumina q̃ innumeris iam tunc calcata triūphis
Et niueos currus ⁊ rapta ex hostibus arma
Aurea magnorum nec non diademata regum
Sceptraq; ⁊ armillas ⁊ dempta monilia collo
Geminatosq; frenos sellasq; ex ordine eburnas
Hic clipeos fractasq; rates ac punica signa
Et phaleras mouere suas tacitusq; per omnes
Lutus ijt ueteris referens uestigia belli
Tum uolucris per templa uagos argentea paulū
Occupat incursu gallorum ⁊ uoce canora
Procedunt fortesq; viros habituq; uerendas
Matronas: amplasq; domos uarijsq; grauatos
Bellorum eximijs arcus ⁊ crebra videntes
Signa triumphorū solidoq; in marmore pugnas
Atq; sepulchrorum pompas monstrantur aquar̄
Sub terram celoq; vie iam ualle saburre
Cesaream videre domū cui summa potestas
Debita cui rerum princeps hinc ualle relicta
Exquilias fessi dictum a vimine colem
Inde quirinalem superato uertice montem
Transierant: nudosq; duos astare gigantes
Corpore conspiciunt en quot certamina fame
Praxitelis opus phidieq; insigne supremi
Scipiadum hic laus excelsa palatia muris
Atq; arces tremuere feras ⁊ cognita bello
Signa nimis libie nomenq; genusq; superbum
Hinc leua flexere viam flaminea iam tunc
Porta uocabatur que tuscum recipit orbem
Marcius ac reduces vicino flumine campus
Excipit hic longo traducens ordine rerum
Planities sine fine patet quis fascibus altis
Primus honos quonam pectus matrona pudicū
Uulnere traiecit cui sic commissa virorum
Libertas ⁊ qua natos ferus ille securi
Percutit ac pulsos violatu ex urbe tyrannos
Accipiunt ac cuncta notant leuaq; minerue
Amplaq; cūctorum monstrantur templa deorum
Uenture ad meliora domus iam tibridis alti
Surgite transmisso dextre super aggere ripe
Etruscum tetigere latus ductorq; viarum
Romuleam immensa designat mole sepulchrum
Progrediēq; laqueꝰ quo ductꝰ ad astra quirinus
Turbine transierit qua tempestate senatum
Obruerit: trepidū metuensq; ut palluerit sol
Et proculi visum memorat capreamq; paludem
At crimen silet ille patrum iam flumina preter.
Descendunt collemq; vident ubi regia iam

Prisca fuit iuxtaqꝫ domus saturnia quondam
Ausonie:hic regum ⁊ latie primordia gentis
Ultima conscendunt: ⁊ nomina clara virorum
Hic italus prior eterni rex nominis auctor
Italie picusqꝫ comes stirpsqꝫ omnis auorum
Narratur:populiqꝫ noui monstratur asillum.
Inferius longi tenuit certaminis illos
Historia ⁊ clusso redeuntes robore reges
Castraqꝫ porsenne utqꝫ incumbēs sceuola flāmis
Supplicia erranti infligat non debita dextre
Inde licaonia gemino breuis insula ponte
Peruia transitur.poterat vir ulla relatis
Esse fides monstris tantasqꝫ in flumine molles
Regia preda olim populo spargente dedisset.
Jam campana iterum leue confinia ripe
Calcabant:fabiasqꝫ domos miserandaqꝫ tanti
Funera discebant generis cremeramqꝫ nocentem
Ut capitolino redeuntes uertice tandem
Defessum tenuere gradum cum protinus ingens
Uisa reuoluentes stupor arripit inde sedentes
Attoniti siluere diu mox facta videndi
Copia captiuos stabant horrentia longo
Agmina mesta situ palentiaqꝫ ora tumebant.
Nudaqꝫ perplexis onerabat terga capillis
Cesaries incompta diu squalorqꝫ tegebat
Luridus effigiem tristemqꝫ ferebat odorem
Ferrea vincla gradum lento suspendere tractu
Cogebant:maniceqꝫ graues:complexibus illos
Carorum uetuere frui:tum uerba vicissim
Dulcia permiscent:sed perstrepit ere cathenis
Reditus excussis stridor lachrymeqꝫ per ora
Egregia pietate fluunt que fata quis urbis
Sic status inquirunt patrie que numina victos
Respiciant:uelut inferius ubi manibus olim
Umbra recens nostroqꝫ ruens descendit ab orbe
Supplicijs onerata suis illā anxia circum
Agmina fundūtur noua quidnā annūciet hospes
Hec nati petit euentus:ast illa relicta
Coniugis explorat vitam seniumqꝫ parentum
Hec deferre gemens aut dulci inquirit amico
Publica cura omnes supero quis vultus in orbe
Una tenet quis sceptra regat:quis flectit habenas
Imperij:quid bellorum quantumqꝫ quietis
Oraqꝫ sollicitis exanguia ritibus hiscunt
Noscendi studio sic carceris hispida turba
Hospitibus instare nouis ⁊ querere multa.
Postqꝫ finis erat lachrymis petit ipse suorum
Ut redimēda darent aliquot modo corpa blādus
Hasdrubal ac illi victores nulla negarunt
Munera qui noscent scriptisqꝫ nomina uellet
Edere:precipiunt lectos dedit ille ducentos
Quos posito squalore pius facilisqꝫ senatus
In libiā preferre iubet:si federa pacis
Firma forent nullis precijs pro munere solo
Reddendos patrie cunctis sic rite peractis.
Hasdrubal inuise quondam nunc menia care
Urbis amica retro rediens hac uoce salutat.
Urbs accepta deis caput orbis ⁊ vnica mundi
Gloria terra ferax clarorum sola virorum
O patria armipotens dumqꝫ domus optima rerū
Roma uale:iam letus eam quocunqꝫ uocabunt
Fata senem vidi quantum visurus in orbe
Hoc fueram dixit tum tibridis hostia linquens
Nauigat in patriam victor captiuaqꝫ secum
Agmina mittuntur liceat terrestria celo
Equare eternis mortalia maxima paruis
Sic prope descendens celo sua vincla resoluit
Captiuis antiqua potens ⁊ tartara fregit
Uoce deus secum in patriam miseranda reducēs
Agmina ⁊ exhaustus longis cruciatibus vmbras
Scipio pacifico redeuntem suscipit ore
Par populis ducibusqꝫ placet fedusqꝫ feritum
Ante aras testesqꝫ deos coseqꝫ littantur
Terga suis:dextreqꝫ ducum iunguntur inermes
Rursus in italiam reditum ⁊ firmante senatu
Acta ducis par in libros relata uetusto
More patrum legesqꝫ date iurataqꝫ uerba.
Scipio longeuo gaudens posuisse labori
Jam finem reditumqꝫ parans in premia totus
Uertitur:ac laudes ⁊ dona ingentia soluit
Militibus carthaм syphacisqꝫ omnia regi
Donat ⁊ emeritum regni confinibus ultro
Ampliat immensis victor ex federe damnat
Reddere rex regi socio pactumqꝫ tributum
Soluere romanis hinc ad condigna reuersus
Supplitia ⁊ iustas uario discrimine penas
Mitius in seruos egit seruile putauit
Esse fugam non nosce fidem quicunqꝫ repertus
Liber militie desertor protinus ille est
Supplitio extremo affectus qui iura fidemqꝫ
Te pater tam dubio iurataqꝫ liquerit arma
Romanos crucibus rigidis dedit atqꝫ latinis.
Abscidit merita trepitantia colla securi
His actis classem soluit comitante senatu
Extremum in littus penorum ⁊ supplice turba
Uictorem mirante suum quos ille benigne
Digrediens dictis postremum affatur amicis.
Uiuite contenti proprio memoresqꝫ deorum
Uiuite nec cecos iterum inuidus arma
Induat:imperium antiquis stat finibus amplum
Et leges patria cum libertate relicte
Gloria sit q̄q̄ latum imperitare per orbem
Tutius est parere bonis mihi credite uobis
In longum quesita quies nos dura laborū.
Sarcina sollicitos ullo sine fine tenebit
Hostis erit quicunqꝫ usqꝫ nudauerit ensem
Quis noua bella manu bellorū aut uerba mouebit
Cura laborqꝫ grauis scelerum censura per orbes
At uobis tranquilla salus sine litibus ullis
Presidium in uobis nisi temnitis omne peractum
Semper erit penos inter nostrumqꝫ senatum
Sponsor ego placidam tandem condiscite vitam.
Sumite placatas mentes deponite ferrum
Ex animis:tales tanto nisi turbine frustra
Uis docuit fortuna viros dimittite tandem
Equoreas tentare vias discrimina quanta
Precidi:q̄tumqꝫ mali quantumqꝫ laborum
Exuerim classem:que uos per cuncta furentes
Littora raptabat:que uobis prima malorū
Materiam dedit ausonijsqꝫ incumbere regnis
Compulit:ac tumidos docuit transcendere fluctꝰ
Hūc nostris fortasse oculis spectacula dura
Si fuerint cohibete animos mēbrumqꝫ putate
Abscindi vite infestum satis ampla tenetis
Regnorum spacia ⁊ scepti confinia mundi.
Sat terris errare licet funesta uoluptas
Curarum est omni statui succurrite nostro
Consulite ⁊ nobis curamqꝫ auferte metumqꝫ
Hannibalis rabiemqꝫ suam sibi linquite soli
Siquid erit dubij quod publica facta mouebunt

Hos audite senes dixit dextramqꝫ prehendit
Illorum ambo autem deflexis genibus vna
Ante ducis cecidere pedes hinc maximus hāno
Hasdrubal hinc hedus tota iam classe soluta
Scio peruentus paulum subsistit ⁊ omnes
Imperat hostiles flammis assumere puppes
Non aliter tante pelago fluxere fauille
Aut tetis extimuit latre torrentibus vndis
Defectum nondum currus optata paterni
Lora puer rapuit phebus ⁊ ethera flammis
Accendit mundumqꝫ magis ⁊ secula retro
Omnia percurris sola hec incendia sensit
Neptunus metuenda sibi non punica quondam
Romanis facibus bello consumpta priore
Sparthanisqꝫ prius non attica littore classis
Usta siracuso tantas dedit equore flammas
Torpuerant miseri ciues sua damna gementes
Aut aliter q̄ꝫ si subito predulcia cunctis
Coniugia ⁊ nati atqꝫ artes ⁊ templa deorum
Ipsaqꝫ carthago flammis arderet in illis.

Argumentum noni libri

Cipio prouectus pelago tinnetia victor
Littora linquebat. victricē flamina classes
Leuiter ipellūt. crepitat per carbasa uētus
Ennius ergo ducis iussum quid laurea signet
Edocet: ⁊ sacris que sit sita meta poetis
Post hec nocturnos visus ⁊ somnia narrat.
Inde ubi in italiam pelago redire remenso
Captiuos per vincla trahens: regemqꝫ ducesqꝫ
Scipius aurato subijt capitolia curru.

¶ Incipit liber nonus.

Cipio puect⁹ pelago romanaqꝫ classis
Iā placidū sulcabat it̄ nō rauca pcellis
Equora feruebāt uētisqꝫ silētib⁹ vndas
Uictorē sensisse putes tranquillior illis
Uultus erat celo facies composta sereno
Sic hostile fretum sic cuncta elementa videres
Obsequio mulcere ducem iam littora longe
Africa linquebant alacres ⁊ bella canentes
Ibant ac ualido frangebant remige fluctus
Puppe ducis media tacitus meditansqꝫ sedebat
Ennius assiduus rerum tristisqꝫ comesqꝫ
Scipio quem tādē aggreditur uerbisqꝫ benignis
Excitat incipiens. nunq̄ꝫ ue silentia rumpēs
O mihi multorum solamen dulce laborum
Fore precor. nam perpetuis tabentia curis
Pectora nostra vides. placido sermone leuare
Illa soles: faciesqꝫ modo: tantum ora resolue
Si tibi nascenti quo polles summus apollo
Ingenium celeste dedit. si turba dearum
Castalio infantem demersum gurgite lauit
Elicone sacro collesqꝫ eduxit in altos
Et calamum ⁊ uocem tribuit: mentemqꝫ poete
Ennius auditis caput extulit. atqꝫ ita fatur
O flos italie iuuenis. stirpisqꝫ deorum
Certa fides. quid nunc nostro placet ore moueri
Quid ne iubes. equidem tacito mō pectore mecū
Uoluebam. ꝙ nulla ferent iam secula manus
Eximie virtutis opus q̄ꝫ nostra quod etas
Leta videt. nullusqꝫ vnq̄ꝫ sub mente mouebit
Grande aliquid: cui nō magnas spes iter honestū
Nomen in ore sonet. qui non uenturus ad actum
Scipiade meminisse uelit. pro munere vultus
Non cupiat vidisse tuos. maiorqꝫ sepulchri
Post cineres te fama manet: mortalia liuor
Carpit enim. ac mors inuidiam consumit ⁊ arcet
Ac procul a bustis abigit. tua gloria pridem
Uicerat hanc pestem. iamqꝫ altas tuta per auras
Fugit humū morbosqꝫ hoium. moresqꝫ malignos
Seqꝫ parem tulit alma deis. tamen ecce supremū
Incrementa diem fame tibi multa datarum
Promisi expertus quoqꝫ ipse a morte recedes
Longius. hoc maior meritum te fama sequetur
Tempore crescet honos perqꝫ ultima secula mūdi
Clarus eris virtus qm̄ non altius ibit
Descensum uereor. sed nostra peritia fandi
Nondum propositam ualuit contingere metam
Nuper ab exiguis radicibus orta: nec ante
Cognita per latium: argolicis contenta colonis
Hoc igitur mecum indignans sub mente mouebā
Precones meritos tua ꝙ notissima virtus
Non habitura foret. macedum rex magn⁹ amici
Forte videns saxum eacide titulosqꝫ sepulchri
Fortunate inquit iuuenis cui nominis illum
Preconem reperire fuit. non parua profecto
Est claris fortuna viris habuisse poetam
Altisonis qui carminibus cumulare decorem
Uirtutis queat egregie monimentaqꝫ laudum.
At tibi summe ducū claro quo nullus homero est
Dignior: in reliquis blanda inqꝫ hoc durior vno
Me solum fortuna dedit. currentibus annis
Nascetur forsan digno qui carmine celo
Efferat emeritas laudes ⁊ fortia facta
Et cui mellifluo melius resonantia plectro
Calliope det fila lire. uocemqꝫ sonoram
Parce precor uerbis. tibi non me indice uates
Meonius. nec iure tibi preponitur altus
Euripedes. aut quos claro cognomine grai
Concelebrant. alio nolim me carmine dici
Si dicendus ero. quin quid te poscimus inquit
Scipio prosequere. ⁊ que sint permissa poetis
Famosiqꝫ rei certos agnoscere fines
Te liceat monstrante mihi. quid laurea signet
Tam ducibus claris: q̄ꝫ uatibus addita sacris
Neue tibi indignus videar cui talia forte
Narrentur. nobis animum dulcedine quadam
Pulchra mouent: ⁊ continuis hoc pect⁹ ab armis
Dulcia concussum placide capit ocia lingue
Ille autem: nulla est fateor tam dura ferorqꝫ
Mens sit. alme ducū cui nō sit pulchra uoluptas
Interdum curas inter viteqꝫ labores
Pierios audisse modos. dulcesqꝫ dearum
Irrepsisse choros. sed enim hec precordia nunq̄ꝫ
A musis auersa reor: non talibus afris
Tam magnum genuisse virum natura videtur
Errasset. si cui dederat cupidissima fame
Pectora musarum non ingessisset amorem
Quisquis enim se magna videt gessisse: necesse est
Diligat eternos uates. ⁊ carmina sacra.
At nunc quod nostro poscis sermone doceri
Accipe q̄ꝫ breuibus. non illa licentia uatum est.
Quam multis placuisse palam est
Scripturum iecisse prius firmissima ueri
Fundamenta decet. quibus inde innixus amena
Et uaria sub nube potest abscondere sese
Lectori longum cumulans placidumqꝫ laborem
Quesitu asperior quo sit sententia uerum
Dulcior inuentu: quicquid labor historiarum est
Quicquid virtutum cultus documentaqꝫ vite

Nature ſtudium quicquid licuiſſe poetis
Crede.ſub ignoto tamen ut celentur amictu
Nuda alibi ⁊ tenui fruſtrentur lumina uelo
Interdumq; palam ueniant.fugiantq; viciſſim
Qui fingit quodcunq; refert.non ille poete
Nomine cenſendus:nec uatis honore.ſed vno
Nomine mēdacis potes hinc perpendere q̄cquid
Scire petis:noſtriq; ſit menſura laboris
Et latos fines.⁊ quanta licentia nobis
Laurea reſtat adhuc.cuius dignare parumper
Participes nos eſſe tibi.ſi gloria bello
Nec minus ingenio conſtat patiere virenti
Frōde duces uateſq; ſimul ſacra tempora cingāt.
Immortale decus viror: immortalis utriſq;
Indicat.⁊ longa promittit tempora vite
Hinc deus ingenij lauros amat almus apollo
Pieridum ſolitus cithara modulante choreas
Incola cirreo totiens duxiſſe ſub antro
Preterea hanc frondem rapido nō fulmine uexat
Iuppiter ex cunctis talemq; meretur honorem
Laurus ab ethereo tanta eſt clementia regi
Iam ſame quod fulmen erit niſi ſola uetuſtas
Omnia proſternens.hunc gloria noſtra pauorem
Non habet.atq; ideo ſpernentis fulmina frondis
Serta gerit.ſanctoſq; legit de ſtipite ramos.
Dixerat.ac ſcipio ſubridens omnia mulcens
Sed ledis breuitate tua.⁊ dum dulcius inter
Iſta ſonant.medio ſitientes calle relinquis
Ergo age.nam nullum iam littus cernitur ⁊ ſol
Tranſiuit celi medium.tu dulcia prome
Uerba quib⁹ mēs alma ſcatet.placidoq; uolētes.
Et longo ſermone feras.partemq; diei
Et partes pelagi minuens.tunc ille coactus
Incipit.hic omnes tenuerunt murmura naute
Et comites ſiluere ducis.ueſtigia fame
Rara ſequens:quantum licuit per ſecula retro
Omnia peruigili ſtudio uagus ipſe cucurri
Donec ad extremas animo rapiente tenebras
Peruentum.primoſq; viros quos fama perenni
Feſſa via.longe ignotos poſt terga reliquit
Hic quiſquis merito fulgens fuit obuius illum
Amplexu tenuiſſe animi.mihi gloria ſumma eſt
Inq; locum chari ſemper coluiſſe parentis
Precipue illuſtres calamo florente poetas
Admiſi.atq; vna cordis ſub parte recondi
Milibus ex tantis vnus mihi ſummus homerus
Unus habet quod ſuſpiciaʒ quod mirer amemq;
Ille mihi e celo ueniens tam ſepe videtur
Ut ſtupeam potuiſſe hominem ſic alta tenere
Aſtrorum ſic noſſe vias.ſic climata terre
Qui licet ante nouos reges ⁊ tempora rome
Floruerit.tamen hoc in tempus mente reduxi.
Preſentemq; animo ficta ſub imagine feci.
Hoc ſine ulla dies abijt.nox nulla ſine illo.
Ille breues cenas in longum traxit.⁊ idem
Nunc longam breuiare viam:nunc tramite plano
Edocuit rigidi tranſire cacumina montis
Deniq; quicquid agens:nullo diſcrimine ſecum
Sopitus.vigilanſq; fui:noctemq; diemq;
Hic mihi nunc etiam dubij ſub tempore belli
Affuit in ſomnis.quis ſomnum dixerit illum.
Peruigil aſtabam.fracta nam pace ſub armis
Omnia feruebant.feroq; in caſtra reuerſus
Contigeras animum iubeas ſi uera fateri
Non timui.tamen in dubio ſpes feſſa pependit.
Uſq; ſub occaſum ſolis.tum maxima pernox
Cura animum tenuit.quid ſecum poſtera ferret
Tot motus clauſura dies.hic nocte ſub alta
Aſpicio aduentare ſenem:quem rara tegebant
Fruſta thoge ⁊ canis immixta.⁊ ſqualida barba
Sedibus exierant oculi.caua frontis imago
Horrorem inculta cum maieſtate ferebat
Dirigui.tunc ille manu.ſimiliſq; videnti
Occupat ancipitem.graioq; hec more profatur
Salue care mihi latie telluris amice
Unice.quodq; diu uotis animoq; petiſti
Aſpice qualis erat quondam dum vixit homerus
Huc ego vix tandem reſerato carcere ditis
Emerſi tacite perrumpens viſcera terre
Procubui:uoluiq; pedes contingere pronus
Umbra fuit.nudeq; heſerunt oſcula terre.
Surge inquit.mecuʒ exequo:naʒ dignus es ultro
Congredere ⁊ duʒ tempus habes taʒ ſepe negato
Colloquio ſatiare meo:tum protinus ardens
Exurgo.gentiſq; ingens o gloria diri
Argolice.ſummumqʒ decus quis talia tanto
Supplitia inflixit ſacre quis lumina frontis
Natureq; duces rapuit:tantumq; nocere
Suſtinuit mundo non hic mihi creditus olim
Lincea quin acies animo occurſabat amanti
Uiſq; oculis immenſa tuis:quos grecia portus
Diues habet:gemino late circumflua ponto
Quos colles que rura colit:que uallibus imis
Antra tenet.quenam frondoſa cacumina ſiluis
Aut pelago ſcopulos:quos nō mihi lumine certo
Monſtraris cernenda alijs longinqua dediſti
Ipſe propinqua videns minime miracula menti
Quanta mee.egeo diffuſas ecce profundo
Cicladas.hinc numero.video quot littore flexus
Helleſpontiaco.tu me nequis ipſe tueri
Oſtendens tam multa mihi:tum ſuſcipit ille
Uera quidem memoras.ſed non mirāda q̄d ergo
Qui mihi corporeos deus abſtulit ille nequibat
Reſtituiſſe alios quibus hec archana viderem
Deſine iuſſa dei ſolitis onerare querelis
Mortalis.namq; iſta hominuʒ ſtultiſſima lis eſt.
Iuſta fecit quecunq; facit.ſed noſcere cuncta
Ueſtra nequit grauitas ſub opaci carceris vmbra
Q̄ꝫ multis nocuere oculi viſuſq; uagari
Compulit.⁊ cepto forſan ſemouit honeſto
Hinc ea ſponte quidē.grauis ut nocituraq; m̄l'tis
Sarcina depoſita eſt.q̄m̄ huc mō ꝑgimus ultra
Tu ceptum ne ſperne ducem.fortaſſe videbis
Multa animo placitura tuo:nec cura futuri
Sollicitet caſus quoniam lux craſtina campos
Sanguine penorum latio victore rigabit
Proſequor augurio letus.
Si iuuenem iuueni medijs auellere flammis
Contigit incolumē tumidaſq; efferre per vndas
Per teipſam iam facta ſenex precor:iſta cauere
Poſt mea facta uelis quotq; omnia poterit vnum
Tempus edax rapidoſq; dies ſolemq; uorantem
Secula ⁊ inuidie triſtes contemnere morſus
Hic ego nam longe clauſa ſub ualle ſedentem
Aſpexi iuuenem.dux o chariſſime quiſnam eſt
Quem video teneras inter conſiſtere lauros.
Et viridante comas meditantem incingere ramo
Neſcio quid niſi fallor enim ſub pectore uerſat
Egregiumq; altumqʒ nimis.non falleris inquit
Agnoſco iuuenem ſera de gente nepotum

Quem regio italie.quem ue ultima proferet etas
Nunc tibi tusca dabit latis florentia muris
Romulea radice oriēs. urbs inclita quondam
Nunc nihil.ut nequeas ortus confinia nosse
Diuitis exiguus muros interluet urbis
Arnus ab ausonie descendens littora pise
Ille diu profugas reuocabit carmine musas
Tempus in extremum.ueteresqꝫ elicone sorores
Restituet.uario q̄uis agitante tumultu
Francisco cui nomen erit qui grandia facta
Uidisti que cuncta oculis ceu corpus in vnum
Stringet.& hyspanas acies libieqꝫ labores
Scipiadamqꝫ tuum.titulusqꝫ poematis illi
Africa quin etiam ingenij fiducia quanta
Quantus aget laudū stimulus.feroqꝫ triumpho
Hic tandem ascendet capitolia uestra.nec ipsum
Mundus iners.studijsqꝫ alijs tunc ebria turba
Terrebit.quin insigni frondentia lauro
Tempora descendens referat comitante senatu
Hic modo tantus amor.tanta est reuerentia lauri
Omnibus ex siluis iam nunc sibi gratior vna est
Delphica.iamqꝫ nouas discit connectere frondes
Serta gerens iam uenturi presagia mulcent
Iste senescenti tantum illo in tempore rome
Carior annose quantum contingere matri
Filius iste solet:quem post lachrymosa sepulchra
Natorum vidue sterilis tandem attulit aluus
Illa quidem que iam lustris nil tale ducentis
Uiderit.hunc magno spectabit leta fauore.
Laurea dum capiet.dū templis serta relinquet
Primitiasqꝫ suas sanctas affiget ad aras.
Florentina omnis magis ut sit grata propago
Idem vnus tibi roma dabit.nec protinus urbem
Peniteat tusci fundasse ad gurgitis vndam
Hic quoqꝫ magnorum laudes studiosus auorum
Digeret extrema relegens ab origine fortes
Romulidas.uestrumqꝫ genus.sermone soluto
Historicos.titulosqꝫ viris & nomina reddet
In medio effulgens nec corpore paruus eodē
Magnus erit scipio.seqꝫ ipse fatebitur ultro
Plus nulli debere viro.at si vita manebit
Longior.& nullo preuertet turbine ceptum
Impetus alter iter tunc ampla uolumina cernes
Magnarum rerum uario distincta colore
In tempus producta suum.quis cūcta renarret
Que clausa sub mente gerit.pulsabar anhelo
Pectore.visendi cupidus.cupidusqꝫ loquendi
Interea.& magnum quis credere posset homerū
Dulcibus optabam uerbis imponere metam.
Iam mihi carus erat.te propter & alta relatu
Cetera procedo sensim.propiorqꝫ parumper
Conspicio curis grauidum sub flore iuuente
Et calamo herentem.viridiqꝫ in gramine septum
Arboribus uarijs nitidissima flumina iuxta
Ac gelidos inter fontes.rupesqꝫ prealtas
Respice dux inquit:que sint vmbracula ruris
Effigiesqꝫ sui.namqꝫ hinc ad talia primum
Eriget ingenium uarijs mox partibus orbis
Et terra pelagoqꝫ uagus.concepta per annos
Desperata finet.vix rerum turbine tandem
Explicitus.magno transibit plurima cursu
Singula mirabar.vix auditaqꝫ salute
Sustulerat grauis ille oculos.& uerba parabat
Cum matutino litui clangore repente
Excutior visis somnusqꝫ recessit inanis
Teqꝫ aciem video medijs educere campis
Sublimem.hortantemqꝫ duces & signa mouentē
Ennius interea dum talibus ore disertus
Equoreum permulcet iter.iam fessus anhelos
Phebus athlanteo recreabat gurgite currus
Haud aliter q̄ꝫ qui placidis per plana quadrigis
Uectus.& irriguo perfusus membra sopore
Non sentit transire diem:longamqꝫ repente
Decreuisse viam.stupet & vix credulus audit
Hesperio leuis zephirus surgebat ab axe
Uela leuat classis.tum dextro tramite prore
Uoluuntur.fratrisqꝫ in locum cinthia pernox
Inuigilat.laxisqꝫ datum requiescere nautis
Remigis ut strepitus siluit stridorqꝫ rudentum
Scipio mitis ait.seu sunt seu talia fingis
Dulcia sunt fateor.sensusqꝫ & pectora mulcent
Illum equidem iam nunc iuuenēqꝫ nouūqꝫ poetā
Complector.tibi nunc visum quondamqꝫ parenti
Promissumqꝫ mihi gemino sponsore profecto
Diligo quisquis erit.si nullus.diligo nullum
Dixerat.& facili prebebant corpora somno
Sol pelago rediens ubi primum emersit eoo
Ingentesqꝫ procul iactabat carbasus vmbras
Littora prospiciunt alacres lilibeia naute
Trinacriamqꝫ pari concordes uoce salutant.
Iam drepanum preteruecti iamqꝫ omne remensi
Inde latus siculum.solide telluris in aruis
Ut primum posuere pedes pulcherrima rura
Terrestri secuere via.non carmine nostro
Letitia italie.non occursantia passim
Agmina victori.populi non urbibus hausti
Seruata grates pro libertate canentes
Stare queant.donec patrie sub menia uentum est
Et luxit sperata dies.tempusqꝫ triumphi.
Hic quoqꝫ calliope.q̄ꝫ sub fine uoceris
Dextra ueni:feroqꝫ fauens assiste labori.
Pulchrior ausonio nunq̄ꝫ surrexerat orbi
Ulla dies.roseo vultum suffusa rubore
Phebeos frenabat agens aurora iugales.
Letior ipse quidem solito & formosior alte
Imperijs urgebat equos.iam lumine romam
Appenninigene spectans de uertice silue.
Conueniunt proceres portis ruit obuia turba
Sexus uterqꝫ frequens.etas se proripit omnis.
Omnis honos:omnisqꝫ gradus:substernit auro
Omne solū:& uarijs resplendent pulpita gēmis.
Purpura per vicos sparsa est.& purpura tectis
Obtentu factura viris victoribus vmbras.
Inde senum miti descendunt agmina vultu.
Hinc iuuenum phalerata phalanx.in limine p̄mo
Exceptura ducem.facie subit ille serena
Ardua purpureo residens sua menia curru
Et niueis inuectus equis.generisqꝫ ferebat
Etherei frons alma fidem.tum milia iunctis
Post tergum manibus captiui tristia vulgi
Procedūt macedū proceres.quo bella philippus
Fouerat auxilio.sopater dux primus & ip̄m
Sanguine contingens regem mestissimus ibat
Post omnis legio grauibus connexa cathenis
Insequitur.tum parte alia spectacula magni
Syphacis miseranda habitu nāqꝫ obruta vinclis
Maiestas.lachrymis pectus terramqꝫ rigabat
Flensqꝫ retro ad magnū referebat lumina crebro
Numida:victorem.qualem spreuisset amicum.
Mente notans tacita preter tot dura ruine

Angebat miserum pudor: ingens.turba suorum
Regia consequitur tremulo uestigia gressu
Hinc meriti ciues.laqueis gens perfida iustis
Penorum perplexa uenit.pulcherrima rome
Menia suspiciens dux frater hannibalis illis
Primus erat.maure subeunt post agmina gentis
Gallorumqꝫ manus.italus namqꝫ ordine in illo
Nemo fuit.digna meritos multauerat omnes
Morte simul.terreqꝫ hostes mandauerat afre
Indignos patrie aspectu: ⁊ tellure sepulchri
Ante ebur ⁊ radians aurum ⁊ preciosa supellex
Et uestes ostro insignes.penitusqꝫ potentum
Diuitie regum pompa celebrante uehuntur
Inde graues clipei prereptaqꝫ fortibus arma
Signaqꝫ ⁊ horrentes galee tristeqꝫ trementes
Post tristes ducuntur equi.domitiqꝫ elephantes
Demissa ceruice graues.puerilia circum
Milia funduntur: turba obstrepit inscia rerum
Belua barbarico ꝙ tanta ueniret ab orbe
Hinc illinc romana acies erepta nephando
Seruitio:letumqꝫ canens ex more triumphum
Concelebrat:nequeunt oculos satiare uidendo
Seruatore suo:prior it terrentius horum
Culeo.vir clarus latia tunc urbe senator
Libertus uelut hic carum coluisse patronum
Scipiadam fertur:uitam obsequiosus in omnez.
Ultimus it victor latijs exercitus armis
Atqꝫ equitum peditumqꝫ acies.uelut obuius eẽt
Hannibal in primo uenturus limine contra
Tumqꝫ tube: ⁊ horrisonis victricia classica late
Perstrepuere modis.tremuerunt tiburdis vnde
Ac circũ pauet omne nem⁹.fragor horridus albaz
Argolicumqꝫ:quatit tibur gelidumqꝫ soracte
Et prenestinis rigidas in collibus arces.
Sic tandem insueto capitolia celsa triumpho
Ingreditur.gratesqꝫ deis persoluit amicis
Immensumqꝫ auri montem ingentesqꝫ recõdit
Thesauros in templa iouis.tempusqꝫ per omne
Ditauit patriam sibi sed cognomine solo
Contentus.nihil hic proprias inuexit in edes
Nec dubium quin ad reliquos per bella triũphos
Strauerit ense viam.atqꝫ orbis patefecerit urbi
Imperium.puduit neminem carthagine victa
Subdere colla iugo.dñosqꝫ agnoscere mundi
Romanos:bello indomitos populumqꝫ quirini
Ipse coronatus lauro frondente per urbem
Letus ijt totam:tarpeia rupe reuersus
Eminus ad dextram victoris.tempora fronde
Substringens parili studiorum almeqꝫ poesis
Egit honoratum sub tanto auctore triumphum
Post alij atqꝫ alij.studio certante secuti
Ipse ego trecentum labentibus ordine lustris
Dumosam temptare viam ⁊ uestigia rara
Uiribus imparibus fidens utrunqꝫ peregi
Frondibus atqꝫ loco.simul ⁊ cognomine claro
Heroum ueterum tantos imitatus honores
Irrita ne grai fierent presagia uatis.
Nunc ego non ausim uos hinc ad tristia diue
Materiamqꝫ trucem.post tot modo leta uocare
Quin potius longe fugite.atqꝫ auertite vultus
Certe ego uobiscum fugiam.tristesqꝫ querelas
Inuidie.procerum crimen.culpamqꝫ senatus
Non referam populiqꝫ nephas.ac sponte receptũ
Exilium:mortemqꝫ ducis.titulumqꝫ dolentis
Aspera marmoreo subscriptaqꝫ iurgia busto.
Hec memorent alij.mihi nam certissima mẽs est
Hic metam posuisse operi:patiarqꝫ nec vnq̃
Carmine tam mesto sacras maculare sorores
O mea non paruo mihi consumata labore
Africa dum crescis:dum te relegensqꝫ:comẽsqꝫ
Mulceo:magnanimum mors importuña robertũ
Intempestiue mundo subtraxit egenti:
Et mihi prerepta penitus dulcedine vite
Speratum tibi clausit iter:quo tramite perges
Infelix?monstrabo viam.non atria luctu
Turbida funereo:non dulcia limina quondam
Parthenopea petes.tepidi noua saxa sepulchri
Tristis adi.lachrymisqꝫ riga cum videris illic
Ingentem exigua regem tellure iacentem.
Te sibi viuenti promissam redde sepulto.
Ac cineri persolue sacro:nam spiritus astra
Jam repetens:terrensqꝫ retro despectat inertes:
Sceptra caduca fugit:mortales negligit actus.
Ille tamen q̃q̃ regni diadema relicti
Rideat: ⁊ curas ueteres:nimiosqꝫ labores:
Erroresqꝫ hominuz:solio miseratus ab alto:
Nos nisi fallor amat:nostri mitissimus olim
Arbiter ingenij.quo terris sidere rapto
Heu heu q̃ uereor nequid tibi durior etas
Obstrepat: ⁊ titulis insultet ceca decoris.
Hospes pieridum nostro iam solus in euo
Reddere promeritum studijs qui nosset honorez.
Interijt.secumqꝫ simul spes nostra recessit.
Felices quos illa prius meliora tulerunt
Tempora.nosqꝫ utinaz ne quicq̃ uana precamur
Non licet ire retro:nos cuncta nouissima seros
Et ferus aduerso prospexit iuppiter axe
Utendum forte est. ⁊ sidera nostra sequenda.
Qua ducunt:ne forte trahant:mihi degere vitam
Impositum:uaria rerum turbante procella:
At tibi fortassis.siquid mens sperat ⁊ optat
Es post me victura diu:meliora supersunt
Secula.non omnes ueniet letheus in annos
Iste sopor.poterunt discussis forte tenebris
Ad purum priscumqꝫ iubar remeare nepotes:
Tunc elicona noua reuirentem stirpe videbis.
Tunc lauros frondere sacras. tunc alta resurgent
Ingenia.atqꝫ animi dociles:quib⁹ ardor honesti
Pieridum studij.ueterem geminabit amorem
Tu nomen renouare meum studiosa memento
Qua potes.hac redeat saltem sua fama sepulchro
Et cineri reddatur honos:mihi dulcior illo
Uita erit in populo. ⁊ contemptrix gloria busti
Interea tamen:hoc iubeo:per inertia transi
Agmina sollicito populorum incognita passu
Uir procul extremo conspecta in limine linquens
Heu paucas habitura domos ⁊ rara per orbem
Hospitia.at siquem uere virtutis amicum
Obtulerint tua fata tibi:secura repostum
Angustumqꝫ precare locum sub paupere tecto.
Atqꝫ ibi sola quidem potius peregrinaqꝫ sempe
Q̃ comitata malis:annosa fronte senesces
Donec ad alterius primordia ueneris eui.
Tunc iuuenesce precor:cum iam lux alma poetis
Cõmodiorqꝫ bonis cum primum affluxerit etas.

¶Explicit africa Francisci Petrarche.

¶ Clarissimi ⁊ insignis viri Francisci Petrarche Rome nuper laureati: Bucolicum carmẽ in duodecim eglogas distinctum: Quarũ prima cui titulus est Parthenias: Feliciter Incipit.

¶ Collocutores sũt Syluius ⁊ Monicus.

Onice trãquillo solus tibi cõdit' antro
Et gregis ⁊ ruris potuisti spnẽ curas.
Ast ego dumosos colles siluasqꝫ perro
Infelix: qs fata neget diuersa gemellis?
Una fuit gẽitrix: at spes nõ vna sepl'chri.
Silui quid quereris? cunctorum uera laborum
Ipse tibi causa es: Quis te per deuia cogit?
Quis uel inaccessum tanto sudore cacumen
Montis adire iubet: uel per deserta uagari:
Muscososqꝫ situ scopulos: fontesqꝫ sonantes?
Hei mihi solus amor: sic me uenerata benigne
Aspiciat spes nostra pales. Dulcissimus olim
Parthenias mihi iam puero cantare solebat
Hic ubi benachus vitrea pulcherrimus aluo
Persimilem natum fundit sibi. Uenerat etas
Fortior: audebam nullo duce iam per opacum
Ire nemus: nec lustra feris habitata timebam:
Mutatamqꝫ nouo fingebam carmine uocez.
Mutatemqꝫ nouo frangebam carmine uocem.
Emulus at fame dulcedine tactus inanis
Ecce peregrinis generosus pastor ab oris
Nescio qua de ualle canens: nec murmure nostro
Percussit flexitqꝫ animum: mox omnia cepi
Temnere: mox solis numeris ⁊ carmine pasci.
Paulatim crescebat amor: quid multa? canendo
Quod prius audieram didici: musisqꝫ coactis
Quo mihi parthenias biberet de fonte notaui.
Nec minus est ideo cultus mihi: magnus uterqꝫ:
Dignus uterqꝫ coli: pulchra quoqꝫ dignus amica.
Hos ego cantantes sequor: ⁊ diuellere memet
Nec scio: nec ualeo: mirorqꝫ ꝙ horrida nondum
Silua: nec aerij ceperunt currere montes:
Uerum ubi iam uideor collectis viribus olim
Posse aliquid: soleo de uertice montis ad imas
Ferre gradum ualles: ubi fons mihi sepe canenti
Plaudit: ⁊ arentes respondent vndiqꝫ cautes.
Uox mea non ideo est grata mihi: carmina q̃ꝫqꝫ
Laudibus interdum tollant ad sidera nymphe:
Duz memini qd noster agat: qd ue aduena pastor:
Uror ⁊ in montes flammata mente reuertor:
Sic eo: sic redeo: nitar si forte camene
Dulce aliquid dictare uelint: quod collibus altis
Et mihi cõplaceat: quod lucidus approbet ether.
Non rauce leue murmur aque: nec cura: nec ardor
Defuerint: si fata viam: ⁊ mens tarda negarit:
Stat germane mori: nostrorum hec sũma laborũ.
O si forte queas durum transcendere limen:
Quid refugis? turpesqꝫ casas ⁊ tuta pauescis
Ocia: quid frontem obducis? nemo antra coact'
Nostra petit: plures redeunt a limine frustra.
Non pauor hic animi fuerat: si forsan aures
Dulcibus assuetas inamena silentia tangunt
Miraris: natura quidem fit longior usus.
O iterum breue si mecuz traducere tempus
Contingat: sileatqꝫ fragor rerumqꝫ tumultus.
Dulcius hic quanto media sub nocte videbis
Psallere pastorem: reliquorum obliuia sensim
Ingeret ille tibi: non carmen inane negabis
Quod modo sollicitat: qd te suspendit hiantem?
Syl. Quis queso? aut quonam genit' sub sidere pastor
Hoc queat? audiui pastorum carmina mille:
Mille modo: quenqꝫ nostris equare caueto.
Mo. Audisti quo monte duo fons vnicus edit
Flumina? siue ubinam geminis ex fontibus vnuz
Flumen aquas sacrumqꝫ caput cum noie sumit?
Syl. Audiui ut quondam puer hispidus ille nitentis
Lauit apollineos ad ripam gurgitis artus.
Felices nymphe que corpus tangere tanti
Promeruere dei: fluuius si uera loquuntur
Per cinerum campos ultricibus incidit vndis.
Hunc igitur dulci mulcentem sidera cantu
Mo. Illa tulit tellus: licet experiare: iuuabit.
Syl. O ego noui hominem: ciues ⁊ menia parue
Sepe hierosolyme memorat: nec uertitur inde:
Semp habet lachrymas: ⁊ pectore rauc' anhelat.
Hi romam troiamqꝫ canunt: ⁊ prelia regum:
Quid dolor ⁊ quid possit amor: quid ue ĩpet' ire:
Qui fluctus uentosqꝫ regat: qui spiritus astra:
Nec non ⁊ triplicis sortitos numina regni
Expingunt: totidem uaria sed imagine fratres.
Sceptiferum summum iouem facieqꝫ serena:
Inde tridentiferum moderatoremqꝫ profundi
Ceruliumqꝫ comas: medium fuscumqꝫ minorem
Torua latus seruat coniunx: aterqꝫ paludis
Nauita tartaree piceas redit itqꝫ per vndas:
Tergeminusqꝫ canis latrat: tum dura seueris
Pensa trahunt manibus fixa sub lege sorores:
Quin etiam stygias eterna nocte tenebras
Anguicomasqꝫ simul furias: templumqꝫ forũqꝫ:
Tum siluas ⁊ rura canunt: atqꝫ arma virosqꝫ.
Mo. Hic vnum canit ore deum: quem turba deorum
Uicta tremit: celum nutu qui temperat almum:
Ethera qui librat liquidum: qui roris aceruos
Quiqꝫ niues spargit gelidas: ⁊ nube salubri
Elicit optatos herbis sitientibus imbres:
Qui tonat: ⁊ trepidũ rapidis quatit aera flãmis:
Tempora sideribus qui dat: sua semina terris:
Qui pelagus fluitare iubet: consistere montes:
Qui corpus mentemqꝫ dedit: quib' addidit artes
Innumeras: geminũ cumulans ab origine mun':
Qui vite mortisqꝫ vices: queqꝫ optima fessos
Fert super astra: viam docuit: repetitqꝫ monendo.
Hunc meus ille canit: neu raucum dixeris oro.
Uox solida est penetrãsqꝫ animos dulcore latẽti.
Iure igitur patrijs primum celebratus in aruis
Attigit ⁊ uestros saltus: lateqꝫ sonorum
Nomẽ hẽt: que rura padus: que thybris: ⁊ aruus:
Que rhen' rhodanusqꝫ secãt: queqꝫ abluit equor:
Omnia iam resonant pastoris carmine nostri.
Syl. Experiar si fata uolent: nunc ire necesse est.
Mo. Quo pcor? aut qs te stimulus: que cura purget?
Syl. Urget amor muse: quoniaz modo littore in aphro
Sidereum iuuenem gemitumqꝫ ex stirpe deoruz
Fama refert magnis implentem pascua factis.
Te polypheme tuis iam constrauisse sub antris
Dicitur: ⁊ libycos siluis pepulisse leones:
Lustraqꝫ submissis audax incendere flammis.
Hunc simul italidesqꝫ nurus: pueriqꝫ senesqꝫ
Attoniti aduerso certatim a littore laudant:
Carmine fama sacro caret hactenus: ⁊ sua virtus
Premia deposcit: pauitans ego carmina cepi
Texere: temptabo ingenium: uox forte sequetur

Mo. Orphea: promeritum medulabor arũdine parua
I sospes: varioſqꝫ vie circũspice casus.

¶ Explicit p̄ma egloga: que Parthenias intitulatur.

¶ Incipit scd̄a egloga: cui titulus ē Arg⁹.

¶ Collocutores: ide⁹: Phitias ꝛ Sylui⁹.

Ide⁹ Ure⁹ occasum iam sol spectabat: equosqꝫ
Pronũ iter urgebat: facili trãsmittẽ cursu.
Nec nemoꝝ tãtam per secula mľta quietẽ
Uiderat ulla dies: passim saturata iacebant
Armenta: ꝛ lenis pastores somnus habebat.
Pars teretes baculos: pars nectere serta canẽdo
Frondea: pars agiles calamos: tunc fusca nitentẽ
Obduxit phebum nubes: precepsqꝫ repente
Ante expectatum nox affuit: horruit ether
Grandine terribili: certatim uentus ꝛ imber
Seuire: ꝛ fractis descendere fulmina nimbis:
Altior ethereo penitus conuulsa fragore
Corruit: ꝛ colles concussit ꝛ arua cupressus:
Solis amor quondam: solis pia cura sepulti:
Nec tamen eualuit fatalem auertere luctum
Solis amor: vicitqꝫ pium sors dura fauorem:
Prescius heu nimium uates tu phebe fuisti:
Dũ sibi: dũqꝫ alijs erit hec lachrymabilis arbor:
Dixisti. ingenti strepitu tremefacta ruine
Pastorum mox turba fugit: quecunqꝫ sub illa
Per longum secura diem consederat vmbra:
Pars repetit montes: tuguri pars limina fidi
Pars specubus: terreqꝫ caput submittit hianti.
Syluius ꝛ phytias scopulum fortassis eundem
Precipiti petiere gradu: geminisqꝫ cauernis
Occuluere animas strepiti nec pauca gementes:
Post ubi laxatis tempestas fracta parumper
Nubibus: ꝛ celi siluerunt murmura fessi.
Incipit illachrymans phytias: o iuppiter alme
Si scelus hoc nostrum meruit: si rustica sordet
Pastorum pietas: miseris ignosce precamur:
Innocui miserere gregis: meliorqꝫ capellas
Collige dispersas: teneris signata labellis
Ubera te moueant: nisi forte obliuia lactis
Illius astrigere nectar tibi fugerit aule.
De grege nempe fuit nutrix tua. talia questus
Subticuit: pectusqꝫ manu percussit ꝛ ora.
Syluius audita rupis de parte querela
(Nam neqꝫ se coram cernebant: obice paruo
Preterite silicis ramoqꝫ comanti dirempti)
Concussa sic mente refert: gemitumqꝫ cohercens:
O phytia phytia fateor: sic astra minari
Jam pridem aduerti: postq̃ flammantia martis
Lumina: ꝛ imbrifera saturnum parte morantem
Obsessumqꝫ iouem: ꝛ venerẽ transuersa tuentem:
Sibila uentorum postq̃ peregrina notaui:
Nonne procul nebulas limo exhalante palustri
Surgere: ꝛ in nostrum delatas vidimus axem?
Nõne grues ꝓfugias turpesqꝫ ad littora mergos?
Num coruos fulicasqꝫ uagas? num sidera mesta
Uidimus ꝛ nimbo uelatam abscedere phebem?
Tum que multa olim nascentis signa procelle
Siluicole cecinere senes: sed ferre necesse est.
Hec est vita hominum phytia: sic leta dolendis
Alternat fortuna ferox: Sat ordine mundus
Antiquo: nobis rerum experientia prosit.
Quo grex cunqꝫ miser ruerit consistere certuꝫ est.
Phy. Chare mihi imprimis ꝛ semper maxime sylui
Respondit phytias: oculos te consule tergam.
Tu modo siquid habes damni solamen acerbi:
Tempestiua graues releuent obliuia casus.
Syl. Immo ait ille: tuum est que ꝯdita carmina seruas
Mecum parturi: daphnis pastoribus olim:
Et tibi nunc ingens merito cantabitur argus.
Quid tibi non nobis phytias? nũ tu quoqꝫ carmẽ
Argeum uocitare libet: nimis omnia celas:
Incipe: forte sequar? nisi uox tua terreat inquit
Syluius: ille alta fregit suspiria uoce.
Phy. Arge decus rerum: silue dolor arge relicte
Hac licuit rapide sacre de corpore morti:
Hec ausa est tellus: te qui stellantis olimpi
Jam solus spectator eras: humus obruit atra:
Quo fauor ꝛ nostri redijt quo gloria secli?
Quis tempestates prenoscet ab ethere longe?
Quis mihi uoce feras: q̃rcusqꝫ ꝛ saxa mouebit?
Aut longam dulci traducet carmine noctem?
Quis terrebit apros? quis tendet retia damis?
Quis visco captabit aues? quis flumine mergẽs
Ah miseras curabit oues? quis sacra cybelles?
Atqꝫ humilẽ admeti famulãtẽ in gramina phebũ
Rite canet? quem nocturnus trepidabit abactor?
Quem noscent dociles alta sub rupe capelle?
Quem vigiles fidiqꝫ canes? quem dulcis amica
Quis mihi solẽnes statuet per littora ludos:
Insuetam patrio renouans ex more palestram?
A quo consilium dubij: diuinaqꝫ late
Siluestres respõsa ferent? quis tempore in arcto
Supplicibus prestabit opeꝫ? pulcherrime quõdã
Arge amor ac luctus: oraduꝫ q̃d silua? q̃d antrũ?
Quid sine te colles? ꝛ post te viuere quisq̃
Aut uolet aut poterit? pastores credite: mors est
Uiuere post argum: iam nunc arescere circum
Stagna: lacus: fontes: ipsumqꝫ videbitis equor:
Spiritus alter erit uentis: color alter in herbis:
Floribus alter odor: solitos nec poma sapores
Seruabũt: nec prata comas: nec flumina limphas:
Uellera nec pecudes: nec opimas cãpus aristas.
Omnia nãqꝫ oculis vnus: nec fallimur: ille
Letificare suis: ꝛ fecundare solebat.
Illo silua fuit semper sub principe tuta:
Pax inerat fronti: purgabat nubila uerbo.
Ille abijt: fortuna suos mutata fatigat.
Syl. Extorques lachrymas: nec iã mihi viuẽ dulce est
Post argum: sed viuaci parebimus astro
Phy. Effugis agnosco nusq̃ sine carmine sylui:
Si libet ire cane: post I tua damna recente.
Syl. Pastorum rex argus erat: cui lumina centum
Lincea: cui centum vigiles cum sensibus aures:
Centum artes: centumqꝫ manus: centũqꝫ lacerti:
Lingua sed vna fuit: cum qua rupesqꝫ ferasqꝫ
Flecteret: ꝛ fixas terre diuelleret ornos.
Ille diu clarus siluis: perqꝫ omnia notus
Pascua: formosis cantatus ubiqꝫ puellis
Mille greges niueos pascens per mille recessus.
Postq̃ pertesum est nemorum longiqꝫ laboris
Irrediturus abit: uolucriqꝫ per auia saltu
Euolat in montes: illinc: de uertice summo
Despicit: ꝛ nostras curas nostrosqꝫ tumultus:
Regnateqꝫ videt quanta est angustia sylue:
Alloquiturqꝫ iouem: ꝛ viduum cõmẽdat ouile.

Argẽ uale:nos te cuncti:mora parua:sequemur.
His dictis abeunt:patrij sulmonis ad arua
Contendit phytias:syluas petit alter hetruscas.
Solus ego afflicto merens in littore mansi.

¶ Explicit secunda egloga:que Argus intitulatur.

¶ Incipit tertia egloga:cui titulus ẽ Amor pastorius.

¶ Collocutores:Stupeus ⁊ Daphne.

Quis erit precibus finis mea cura fugeqꝫ
Fige pedẽ daphne p̃cor:⁊ miserere tuorũ.
Que phebũ sp̃reuit:quẽ nõ sp̃tura putẽt?
Quere alias curas:sis importunus amando.
Hinc labor:hinc amor exagitãt:cogũtqꝫ tremẽtẽꝫ
Interrupta loqui:sit respirare parumper.
Uis:dolus:insidie cessant:depone pauorem:
Et nostros audire sedens dignare labores.
Fare igitur:cupidasqꝫ manus frenare memento.
Daphne ego te solam deserto in littore primum
Asperi:dubius hominem ne deam ne viderem:
Aurea sic rutilo fragrabat murice palla:
Sic celum late insolito complebat odore:
Dulcia sydereas iactabant ora fauillas:
Ardentesqꝫ comas humeris disperserat aura.
Dirigui:sol cum radijs certabat iniquo
Marte tuis:totum non nostro lumine corpus
Fulgebat:timuiqꝫ deos:ne forte videndo
Arderent:raperentqꝫ prius q̃ꝫ vulnera nosses
Nostra:uel occultos incensi pectoris ignes:
Accedo cupiensqꝫ grauis primordia morbi
Pandere:vix sicco uocem pulmone reuulsi:
Aeris inexpletum vultu indignante locuta:
Effugis:incessus docuit:nam uerba profundo
Insedere animo:⁊ liquidis desere medullis
Exilio lachryme:⁊ miserum suspiria pectus
Flatibus assiduis tundunt:atqꝫ imbre repenti.
Tu tandem(que sola potes)miserere:modumqꝫ
Pone malis:si iusta peto:si cognita narro.
Quot placuit mea forma viris:q̃t torsit amãtes:
Dinumerare piget:placuit super omnia phebo.
Aureus ille comam nitido spectabilis arcu
Ingenio citharaqꝫ potens:ioue patre superbus
Spretus ⁊ indignans abijt:stat conscia curui
Ripa senis:memorãtqꝫ p̃tis sub gurgite nymphe.
Tu q̃d habes:quo posse putes:hoc frãgere saxũ.
Quisquis amore uoles solido tranquillus ⁊ alta
Pace frui:maiora fuge ⁊ nimis alta caueto:
Illic contemptus:⁊ iurgia mixta querelis:
Atraqꝫ perpetuis bacchantur nubila uentis.
Quin etiam vitare pares(licet obstrepat error
Publicus)admoneo:fidum tibi iunge minoris
Pectus:ubi obsequiũ pernox:humilesqꝫ vicissim
Blanditie:dulcisqꝫ timor:res cognita paucis.
Alta petunt omnes:utinam mihi tale dedissem
Consilium:sed cogit amor:perqꝫ ardua victum
Luctantemqꝫ rapit:victor fuit ille deorum:
Molliaqꝫ herculeis aptauit pensa lacertis.
Tu cui libertas salua est:tibi consule daphne.
Consilium laudo:sed enim que prima petebam:
Prima taceo:spes sũma tuos que nutrit amores?
Pretereo quecunqꝫ tribus mea pectora lustris
Ingenti siluere fide:gemitusqꝫ latentes:
Et vigiles noctes:⁊ que fert plurima secum:
Immitis dum seuit amor:que forte benigno
Iudice sint aliquid:tamen hec perijsse sinamus.
Sic erit:attulerit tales mihi vita labores.
Debitus incaute fuerit furor iste iuuente.
Haud tacuisse uelim q̃ cum mea pauca putarem
Posse placere tibi:studui si musica forte
Ars mihi ferret opem:q̃ te sonus atqꝫ camene
Non auri fulgor caperet:frustraqꝫ timebam
Hanc etiam temptasse viam:raucumqꝫ videbar
Nescio q̃d strepere:⁊ donec mea carmina faunos
Non puduit dryadesqꝫ pari celebrare fauore.
Sepe quidem ramum vidi dulcedine tentas
Linquere ⁊ attonitas in me spectare capellas.
Spernere apes cytisum:mutas estate cicadas:
Latebar:nec nata prius fiducia nostra est:
Quam sacer ille mihi:cane fidẽs:diceret argus.
Et merito nanqꝫ ille fuit qui talia posset — Daph.
Iure iubere suo:nosset qui talia solus.
At tu siqua recens studium tibi contulit effer.
Daphne nostra quies:noster labor:atqꝫ uoluptas: — Stu.
Unaꝫ ego te dominã:teqꝫ hostem affusus adoro:
Tu decus es nemorum:tu spes pastorib⁹ ingens:
Te uates magniqꝫ duces:te iuppiter altus
Diligit:ac iaculo refugit violare trisulco:
Quo ferit omne nemus:te quã pharetrat⁹ apollo:
Quam celebres arsere dei:nunc stupeus ardet
Pastor inops:letusqꝫ gregis comtemptor opimi:
Diues erit:si pulchra uoces sua carmina daphne. — Daph.
Plus aliquid q̃ꝫ rebar eras:reuerentia nostri
Impedit:adde aliud:poteris fortasse placere.
Forte die medio dum me meus urget amator — Stu.
Sylue amor:in syluas subito uox contigit aures
Dulcior humana:stupui:leuis vnda nitentes
Per pronum herboso uoluebat calle lapillos.
Prominet ipse locus:murmurqꝫ secutus aquarũ:
Purpurea in ripa lauriqꝫ virentis ad vmbram
Uirgineam aspicio celo plaudente choream.
Flecto gradum propere:tunc vna sonantior omnẽ
Ex numero:si fata tuos hoc tramite gressus
Rara mouent:aude diuinos cernere vultus.
Hec ait:⁊ dextram tenuit:tremor omnis abibat:
Posse loqui incipio:quin uos mihi parcite diue:
Error amorqꝫ trahunt:sector uestigia dure
Heu mihi sparsa fere:fugit illa meosqꝫ dolores
Nescit:ad hec virgo subridens:nouimus inquit
Omnia:thessalidẽ sequeris per cõfraga daphnẽ.
Fabula iam pridem aonijs notissima lucis:
I certus:lentescet enim:tamen accipe ramum
Hunc prius:⁊ tenero frondosum pollice ramum
Decerpsit:cupidoqꝫ mihi porrexit:⁊ ibis
Ibis ait:dicesqꝫ nouem vidisse sorores:
Quas vulg⁹ spectare nequit:quas nulla p̃phanis
Mens curis imbuta videt:Si plura rogaris:
Dic vidisse:quibus vi bella mouere:dolisqꝫ:
Quam tutum:preceps docuit de turre pyreneus:
Uoce uel ingenio pice docuere loquaces.
Dic sacro de monte uagas:dic fontis ad vndam
Quem pedis impulsu genitus ceruice meduse
Alatus perfodit equus:dic nexa canentes
Orbibus imparibus uario modulamine uocum
Cuncta nouem:uariosqꝫ animoꝝ ex ordine mot⁹.
Quid fame predulcis amor:uocisqꝫ leuamen.
Quid studium ingenijqꝫ vigor:quid culta cerebri
Ora tenacis agat:post hec quis nã impetus:⁊ q̃d

Iudicium etheree: que nam discretio mentis:
Quid ue potens mulcere aures: in fine: fugaces
Huc daphne dic uerte oculos: regina canori
Nunc mihi prima chori ramũ dedit arbore vulsũ:
Quẽ tibi mõstrarem: uolucrẽ iubet illa: monetq;
Nemonie post signa fuge consistere tandem:
Ferrea sit q̃uis: motam pietate videbis.
Daph. Motaq; sum: sequere: & collem properem⁹ in illũ.
Stu. Perge labor nullus tecum iuga prendere olympi.
Daph. Scis quo colle sedes? maiestas quãta locorũ est?
Stu. Imperiosus aper dare circum iura videtur
Collibus: & celo siluas despectat aperto.
Daph. Huc ego pastores memini victricia sertis
Tempora: & arboreis spolijs ornata referre:
Curribus inuectos niueis delubra deorum:
Intereram iam leta virens spectare iuuabat
Cum ductore greges captos: tristesq; iuuencos:
Exuuiasq; graues peregrinis montib⁹ actas:
Et longos rerum strepitus: pompasq; fremẽtes:
Huc ab hyperboreis per vim custodibus aurum
Gryphibus ereptum: magnos peruenit in usus:
Huc asie predas: informi squalida tergo:
Huc quoq; nutantes tulit indica belua turres.
Quid te multa morer: quicqd nem⁹ vndiq; p̃ssis
Extulit uberibus: hoc est in monte coactum.
Hic iusti sedere patres: hic viua iuuentus:
Hic caste lusere nurus: hoc pastor in antro
Maximus insidijs perijt: nec pulcher adonis
Uulnificos euasit apros: sed tristia linquo:
Hoc ipsos est fama deos habitare cacumen:
Hoc caput ẽ nemorũ: dom⁹ hec iouis ãpla tonãtis.
Hic natum complera suum latona sibylle
Agnita fatiloque pastori ostensa superbo est:
Hec iuga magnanimus scipionibus actus ibernis
(Sic creuit fortuna loci) tua cura: subactis
Saltibus ex libycis rediens puer ille reuisit:
Et secum rudis ille senex: post tempore multo
Cantantes uenere alij: quos dicere longum est:
Partheniasq; tuus triplicis modulator auene.
Omnibus his viridi frondebant tempora lauro.
Hic ego: dissimili q̃q; subsidere sertum
Fronde tamen simili faciam tibi: porrige ramum
Quem sacra castalie regnatrix tradidit alme
Illius hic: nostrumq; simul tibi munus habeto.
Linque alias curas: & noster protinus esto.
Stu. Nunc vigilasse iuuat: dulce est meminisse laborũ.

Explicit tertia egloga: que Amor pastorius intitulatur.

Incipit quarta egloga: cui titulus est Dedalus.

Collocutores: Gallus & Tyrrhenus

Gallus. [Q]ue quis ingenium? tanti qs muneris usus
Ut niueũ cõpegit ebur: neruosq; loquẽtes
Addidit ac nũeros: dic o tyrrhene qs ille?
Dedalus an ne alius: dextre successor & artis?
Tyrrhe. Dedalus ipse fuit: nec falleris homine galle
Artificum stupor eternus: quem docta potensq;
Miratur natura virum: mihi maximus ille
Argutam dedit hãc citharam: plectrũq;: modosq;.
Gal. Cuius amor meriti: cuius pulcherrima merces?
Tyrrhe. Nullius: nam sponte meum quesiuit amorem:
Dignus quem silue: quem grex: quẽ pastor adoret.
Gal. Qua tamen hec regione tibi fors obuia uenit?
Tyrrh. Est nemus aerium trabibus quo frigida quernis
Summouet vmbra diem: nõ illic aura: nec estus?
Nõ gregis aut boum uernos p̃mit vngula flores:
Fontibus aduersis circum duo flumina [f]ergunt:
Hoc secat hetruscos: petit illo gurgite romam:
Hic quasi uenturi presagus: tristia mecum
Plurima uoluebam: flebam quoq;: vidit ab alto
Dedalus annosas inter considere fagos.
Accessit: citharamq; ferens: puer accipe dixit:
Hac casus solare tuos: hac falle laborem.
Gal. Infelix ubi tunc aberam: fortasse fuisset
Hec fortuna alij: citharam mihi dedalus illam:
Nouit eni egregie: atq; interdũ visus amare est.
Tyrrh. Hanc minime: sed forte aliam: nã milia multa
Ille habet: & large partitur munera in omnes.
Galle sed ante diu q̃ presens silua vireret
Hec fuerat promissa mihi: nãq; anxia partu
Mater: anhelanti lucinam uoce rogabat:
Et mestum ignarus lucis iam limen adibam:
Attulit ecce pium fors dedalũ: haud mora: mixto
Uagitu gemituq; graui: concussus apertas
Substitit ante fores: deq; obstitricibus vni
Si puer est citharam dabim⁹: si nata monile
Dixerat ac speculum: subitoq; euanuit: inde
Polliciti redijtq; memor: fatoq; beauit.
Gal. Utilis inuidie species mutatio feruens
Incutiensq; animo stimulos: tyrrhene fatebor.
Ardeo nunc similem citharã: nisi forsitan ista
(Quod malim) caruisse uelis: sunt uellera nobis
Mollia: sunt hedi: precium uel grande licebit
Ipse rei parue statuas: parebitur ultro.
Tyrrh. Grande rei parue? cithare solatia nescis:
Rem magnam (si nota) uoces: fastidia mulcet:
Laxatos animos refouet: solatur amicos.
Grandia restituit: pellit de pectore luctum:
Exiccat lachrymas: compescit flebile murmur:
Spes reuehit: frãgitq; metus: vultumq; serenat.
Gal. Quid precio maiore uetat uel magna pacisci?
Tyrrh. Non mihi setigeri quantum vir pascitur usq;:
Uilligeriq; gregis: ne dum leue uellus: & hedi:
Sit precium cithare: non si tibi gurgite latos
Ambiat hermus agros: rutilis oblimet arenis.
Quid mihi diuitie? quid rerum mutus aceruus?
Nostras cernis opes: hic est qua crebra rebellis
Prelia fortune: mundiq; prementia vincla
Pauperiemq; leuo: rigidas hac sepe per alpes:
Perq; nemus uacuum: perq; atra silentia noctis
Fisus: eo plaudunt uolucres & concaua saxa:
Interea tristes fugiunt per nubila cure.
Gal. Laude sitim cumulas: fer opem: optatoq; potiri:
Tyrrh. Te duce contingat: viuam memor emoriarq;.
Sera animum que cura subit? breuis ecce iuuẽte
Flos cecidit: tunc tempus erat: discere turpe est
Quod pulchrum didicisse foret: sic uoluitur etas:
Omnia sic uoluit fugiens ac nescia freni.
Sorte tua contentus abi: citharamq; relinque:
Est quibus a teneris tractata suauiter annis.
Gal. Poscitur auxilium: tu consulis: incipe rebus
Mecum uerba alijs quos possunt uerba mouere:
Poscimus hanc auide: toto nil pulchrius orbe est.
Tyrrh. Pulchra mouẽt oculos: sed prosunt acta fruenti:
In partesq; uenit pudor atq; modestia uoti.
Gal. O felix o chare deis tyrrhene supernis.

¶ Explicit q̄rta egloga q̄ dedalus intitulat

¶ Incipit q̄nta egloga: cui titulus est Pietas pastoralis.

¶ Collocutores: Martius Apitius ⁊ Festinus.

Quid genitrix veneranda dolet germane? qd illi
Accidit hoc dignū gemitu? quorsum recētes
Mesta pluet lachrymas: nec lumina nr̄a ma
Cūcta uorāt āni uolucres: domat oia tps: deficiūt?
Indomitum: cecidit matris fortuna decorq;:
Arenti virens senio dat terga iuuentus.
Aspice quot circum stabiles urgentibus annis:
Et virides cernuntur anus: aliunde profecto
Luctus: ⁊ offensi ueniunt suspiria cordis.
Querere nos causas: fatisq; obstare repertis
Suadet amor: pietasq; iubet: meritumq; reposcit
Altricis: partusq; labor: fastidia: cure.
Uim nescit natura pati: licet omnia certent
Pectore ab aduerso: cunctas licet aduocet artes
Humanum genus: ⁊ studio contendat inani
Inuictum caput illa ferens contemnit habenas.
Hec prope dijs natura pares iubet esse parentes.
Hec eadem prohibet cursus preuertere vite.
Et rerum turbare vices. iuuenescere mater
Nostra nequit: uaria est pietas: de coniuge quisq;
Cogitet: ⁊ paruis studeat succurrere natis.
De genitrice nihil: sed enim mihi maxima matris
Cura subest vidue: nil hac mihi charius usq;.
Quis uetat esse pium? munus leue dulcia uerba:
Hos humeros: has illa manus: hec brachia nobis
Sola dedit: donisq; suis ea sola fruatur.
Nō comes esse sibi quascūq; uocarit in horas
Abnuo: nec fragili baculo me ferre senecte.
Dij tibi consilium celo tribuere sereno:
Nunc pietas sua regna dedit: sua possidet arma.
Filius es: matri cui subueniamus egenti?
Fare quid expectas? omnis mora torquet amātē.
Est domus ampla: sibi nemoroso condita colle
Dudū magnanimi quam quodam tēpore fratres
Obsequijs coluere pijs tam cognita late
Mater erat: saltus nimis inuidiosa per omnes:
Felix ⁊ partu ⁊ siluestribus inclyta gazis:
Ac nemorum regina potens: mors inuida natos
Preripuit misere: perierunt corpora fratrum:
Fama viget: nos ludibrio dilata iuuentus
Spiramus: sed fama iacet: tenebrisq; sepulta est.
Sub nobis mutata domus: fortuna tot annis
Incolumis nostros cecidit non passa furores.
Hec matri reparanda domus: nil gratius illi:
Ni quos fata premunt: fractis consurgere bustis
Aspiceret natos: ⁊ tempora prisca reuerti.
Uilia sunt hominum curarum milia mille:
Quisqs sibi sapiēs. Unde hec tibi somnia frater?
Pellere pauperiem labor est mortalibus ingens:
Cui nunq̄ speranda quies: nos sorte maligna
Uiuere per siluas vix ulla possumus arte.
Et tecum germane loquor: nunc furta rapinis
Mixta iuuant: plenis nec prede ab ouilibus acte.
Tu noua tecta paras ruiture attollere matri?
Non noua: sed ueterum turpes reparare ruinas
Da frater da chare manus: partemq; virilem
Sponte subi: vincat pietas inuicta laborem.

Siccemus pariter lachrymas: ⁊ mesta parentis
Pectora (ne tales doleat genuisse) leuemus.
Cura superuacui pectus quatit: ⁊ cadit illa — Api.
Spes sobolis talis: que cuncta repleuerat arua:
Nec muris contenta suis: nec cespite paruo.
Ad paucos reditum: pascent nos auia baccis
Arboreis: duplicisq; capax testudinis antrum.
Dum tonat excipiet: uentosq; arcebit ⁊ imbres:
Mater ubi alternis conuiuia festa diebus
Hic aget: atq; illic: geminoq; fruetur honore. — Mar.
Coniugibus despecta quidem: ⁊ calcata supbis:
Ac dominas habitura nurus: quin flectere tandē
Et monitus meliora vide: genitricis uterq;
Septa colat: limenq; pius uenerator adoret.
Quod sacri tetigere pedes: non aspera mando:
Dulce est annose iuuenem seruire parenti:
Non in uestibulo pudeat me mane videri
Sollicitum: quid mandet anus: quin septa larēq;
Molimur solitas sedes: hinc iussa nepotes
Accipiant: hic vna domus: nec scissa potestas:
Nec fratrum diuisus honos: vicinia iunctos
Horrebit: virtus gladio plus uera timetur.
Aggrediamur opus: quedam leuiora videntur
Expertis: genitrix animos si cernat amicos:
Ipsa aderit: nam pascit oues pascitq; iuuencos.
Unde istas cumulamus opes? ars fallere matres
Prima quidē pueris: fortune frustra uetuste:
Preterea ⁊ terre salis altum infodit aceruum:
Quem cupido quondam pecori blandita latenter
Miscuit: ⁊ sapidas aspergine reddidit herbas.
Insuper ad ueteres hortos: vmbrosaq; tempe:
Saturniq; domos: ⁊ que possedimus ultra
Lydius at nunc hospes habet violentus: ab alto
Monte cadit riuus: qui dum sua rura reuisit
Impedit inualidam transuerso gurgite matrem.
Pons fuit hic manibus sanctorum struct⁹ auorū:
Tempus in hoc solidus: tacitos quo tramite fures
Qui gregibus pestem: siluis suprema parabant
Repperit argutus nocturno tempore pastor.
Colla que sic meritis fregit tua dextera pontem.
Hūc (tibi nota loquor) timidas effudit in vndas:
Dumq; nocere mihi properas matriq;: tibiq;
Et gregibus siluisq; noces: sed iurgia mitto.
Hic nostrā modo poscit opem: sine crimine q̄uis
Non onerum partem tecum tolerare recuso.
Compulit in facinus tua longa superbia: uerum — Api.
Cymba breuis fluuio est habilis transire uolenti:
Rus breue trans fluuiū superest: fortuna solutos
Angustat: finesq; locat quos fratribus olim
Tam bene pacatis q̄ nos sumus: arcta priorum
Arcta extremorum confinia: at inter utrunq;
Laxarunt sua rura senes: audacia letos:
Non stabiles habet euentus: en omnia demum
Ad primas rediere vias: sorsq; improba gyro
Lusit in assiduo: quid quod sine ponte manemus
Tutius in ripa? iam quantum ad cetera: ferum est
Edificare domos: sub tempus uelle sepulchri.
Quid uano sermone leues consumitis horas? — Festi.
Tertius ille minor quem uos calcare soletis
Siluas frater habet: iam fundamenta domorum
Sede locat patria: genitrix sibi rura: gregemq;
Credidit: ⁊ nati gremio secura quiescit:
Parent cuncta sibi: curas agit ille seniles.
Ense puer stricto: laqueisq; sub arbore tensis:
Quis auium: furumq; pedes: ⁊ colla premantur:

Pinguibus arentes tenerisq; ab ouilib⁹ arcent.
Fortia claustra lupos: tristis nō murmurat ursus:
Sanguineus non seuit aper: non sibilat anguis:
Non rapidi predas agitant ex more leones:
Non aquile curuis circundant vnguibus agnos.
Excelso predulce canens sedet aggere custos:
Pascua tuta silent: audit iam littus utrunq;
Carmen: ⁊ extremū calaber ligurūq; recessus:
Undifragi sectiq; tenens conuexa pelori.
Si uocem extulerit: mauros: turbabit ⁊ indos.
Arctoasq; niues: austriq; calentis arenas.
Imperat is uobis linguam cohibere: capellas
Ite domuz: tondere inopes: negat almaq; mater.
Partem uteri uos esse sui: suppostaq; iurat
Pignora falsa sibi: uallis te proxima misit
Apēninigene qua prata virentia silue
Spoletana metunt: armenta gregesq; proterui:
Te longinqua dedit tellus. ⁊ pascua rheni.
Nunc memini audierā ueteres narrare bubulcos.

¶ Explicit quinta egloga: que pietas pastoralis intitulatur.

¶ Incipit sexta egloga: cui titulus est Pastorum pathos.

¶ Collocutores: Pamphilus ⁊ Mitio.

Pāphil⁹ Q Uis nem⁹ oē uagis lacerādū pbuit hircis:
Quid silue meruē mee? qs rore superno
Juppit: ⁊ riuis spumātib⁹ horrida piunx
Impiger atq; olim pyeros saniosq; rigarunt?
Que rabies: furtim segetes dū carpit acerbas
Spes ⁊ opes turbauit agri: cui pulcher hyberus
Delitie nostrumq; decus sub tempus aratri
Non timuit prunas crepitātibus addere lauris.
Quis prope cōsūptus dextrā nisi noster apollo
Porgeret afflicto: montesq; efferet in altos?
Mi. Pastorum sors dura nimis: date frena capellis:
Indomitos cohibete greges: simul ubera multo
Lacte fluāt semper: magicas non nouimus artes.
Et nunc iste ferox: lites ⁊ iurgia secum.
Instruit: ac saxum ⁊ nodosa repagula gestans.
Quot maledicta parat: poterit maledicta mereri
Ense perire suo: quod fert reperire uenenum
Blanditijs tñ aggrediar: quo pāphile ⁊ vnde?
Quos ue locos habitas? sex tua claustra reuisis.
Quid fremis? inq; graui q feruet spiritus ore?
Furcifer hic mitio? nec te durissima fontem
Pā. Sorbet adhuc tellus? iam iam mirabile nullū est
Si nemus ⁊ messes atq; omnia uersa retrorsum
Spem lusere: meam: cui prob custodia culti
Credita ruris erat? cui grex pascēdus in herba?
Intempestiuis perierunt mortibus agni:
Defessi periere boues: hirciq; supersunt:
Immundiq; sues: quos luxus ⁊ ocia tendunt.
Turba nociua satis: nullaq; lege per agros
Spargitur insultans: virgultaq; dentibus urit:
Jam montes infecit odor: nostrā ue quietem?
Mi. Haud inopina quidem patior conuitia: duduz
Singula nam tacito tractans sub pectore mecum
Uaticinatus eram: iam turbidus ille redibit
Ner serui tergo: nec amice parcere fame
Doctus: nec rigida pietatem admittere fronte.
Pamphile q̄z facile est alienam carpere vitam:
Q̄z durum seruare suam? te forte magistro
Segnior haud gregib⁹ mors ac lup⁹ īgruat albis.
Nequicq̄z baculoq; minax vultuq; uenires
Nil tibi tristis hyems: q̄z q̄z cessura rigori
Illa tuo: nil uer dubium: nil morbidus auster:
Nil tibi de proprio violenta remitteret estas.
Non uolucres segeti: nō mitibus vmbra racemis:
Non caper arboribus: non bucula pceret herbis.
Pā. Nonne ego pastor eram dum trux turpissime rex
Nereus aduerso pascens in uertice tauros
Transuersum deiecit humi? ⁊ pec⁹ omne parabat
Uirapuere? obluctor donec violentior ille
Eruit hirsutam tunicam: nudumq; reliquit?
Mi. Quid potius tractare uelim? quot tpe paruo
Tunc nostri cecidere greges? est sanguine uallis
Pinguis adhuc: cecis raptum congesta cauernis
Ossa iacent: horrore ferit locus ille tuentes.
Non tibi non alijs licuit mandare macello:
Membra boum: sparsere lupi: sparsere leones.
Pā. Dij tibi sint hostes: at non iacuere magistri:
Non rauci siluere canes: quod seua sinebat
Extremum fortuna fuit: spoliare cadentes:
Et niueas urbi dominoq; remittere pelles.
Tu mihi qd seruas nisi cornua dempta iuuēcis?
Mi. Seruo auruz teneris quod compensauim⁹ agnis.
Seruo: habiles cyathos ⁊ agresti urgere labellū
Subere non digno: ?rudium miseretq; parentū.
Adde q ars duce me multum pastoria creuit:
Discolor en talos tyrrheno ex more cothurnus
Circumit: effulgens obnubit tempora iaspis.
Candida sidonio ter murice uellera tinxi:
Et magnos peperi pro munere lactis amicos:
Sponsa nitet gemmis: collumq; monilib⁹ ambit.
Et mecum fusca secura recumbit in vmbra.
Non glacie niuibusq; rigens: nec solibus usta:
Qualis erat tua turpis anus: dum rura teneres.
Regia si spectes: non nostra videbitur uxor.
Tum passim herbosis ludunt in uallibus hedi:
Inq; uolutabris segnes innata uoluptas
Conglomerat: uersatq; sues: non humida pastor
Fortior antra subit: sedeo iaceoq; supinus:
Multa canēs que dictat amor: nec crastina curās.
Commissiq; gregis ludos ⁊ prelia cerno.
Tu querulus tristisq; mane: tu dente canino
Qua rabies tulerit semper mordere paratus.
Pā. Ergo impure tuum nostris cum sentibus antrum
Jūgis: ut indignos habitus tibi preferat uxor:
Rebus onusta suis: ut tu meliore cubili
Membra loces: somnumq; aio vigilante fugacez
Excipias oculis: ⁊ turbida visa fatigent?
Concilient ut uasa sitim: causasq; timendi
Inueniant: ⁊ forma domus ⁊ chara supellex?
Heu labor insanus precio cumulare periclum.
Heu furor extremus nupte parere furenti.
Turpis adulteria: ⁊ thalami tot probra pudendi
Dissimulare potes? nempe hi q̊s fingis amicos:
Coniugis inceste facilem rapuere pudorem:
Insidiasq; parant etiam tibi: lumina tolle
Immodico depressa mero: lupus instat ouili
Antraq; peruigiles circumstant ditia fures.
Mi. Furibus est mecum contractum sanguine porci
Fedus: ⁊ inferni descriptum regis in ara.
Inuisum superis sacrum fortasse profundis
Acceptum sed iure deis: quibus ere litatum est.
Non ego: ieiune confringant pinguia tigres

Septa licet: totoqꝫ fremens ruat ethere grando:
Armentisqꝫ satisqꝫ necem ferat acrior annus
Pauper ero: tantum scrobibus cōmisimus atris.
Tolle ferum scelerate sacrum quod iuppiter ⁊ sol
Erubuit: potuitqꝫ iubar sed acerba relatu
Preterea qui pastor eras: per littora gazas
Conuehis: ⁊ neutrum perages feliciter: aude
Linquere iam siluas: urbesqꝫ videre remotas:
Pandere uela nothis: timidas temptare ꝓcellas:
Uxor enim ignotis iam pridem in collibus errat:
Et patrium limen thalamumqꝫ egressa pudicum
Illa sequetur ouans: meretrix famosa procosqꝫ
Secum aget ardentes: ⁊ olentes turpiter hircos:
Herba peregrine quibus est iam grata paludis.
Quid pater obscuris animos ambagibus iples?
Longaqꝫ nunc seris: quid litibus ocia frangis?
Desine iam mestis alacres incessere uerbis.
Dic age: dic breuiter quicq̄d fert impetus ⁊ mēs.
Es meritus post vincla crucē: post uerbera ferrū
Supplicium breue: quin potius sine fine dolores
Carceris eterni: uel si quid tristius usquam est.
Serue infide fugax dominoqꝫ ingrate benigno.
Surde sener gestare crucem: tolerare catenas
Si nescis sors ipsa tua est: vulgata per omnes
Fabula iam saltus: nerei terrore superbi
Destituisse gregem: medios nisi tristis apollo
Sistere calle gradum non uertere terga iuberet.
Cetera nam sileo: domino q̄ꝫ fidus in arctis
Casibus: ut possint deserte ignoscere caule.
Et fugi ⁊ redeam: timui pastoris iniqui
Uerbera nulla: metum facilem damnauerat etas.
Flumine mox laui maculas: pallorqꝫ recessit.
Que tibi causa fuge? cur claustra geta relinquis?
Cur lōginqua sequēs quercus cōtemnis auitas?
Quo claues uesane rapis? quin obice rerum
Tantarum si cura premit: per menia saltu
Errantes cogentur oues sub tecta reuerti.
Iā mihi magna placent: inopis non semper ouilis
Seruus ero? dulcem cantando nactus amicam
Formosus fieri studeo: solemqꝫ perosus
Antra vmbrosa colo: frontemqꝫ manusqꝫ recenti
Fonte lauans: speculum corydon byzantius istud
Quo mihi complaceo dono dedit: omnia nouit
Et patitur coniunx: quoniam sua multa vicissim
Dura fero: uos ignotas iactetis amicas
Me mea perpetuos foueat complexibus epy.
Infamis mulier multisqꝫ infausta maritis
Te foueat demens: prior epycus ille prophanos
Lapsus in amplexus cecinit per rura per urbes:
Quam coniunx generosa sibi: prior ipse puellam
Nactus ad irriguos secum traduxerat ortus:
Ludibrioqꝫ habitus: viuens moriensqꝫ iacentem
Excedere canes: ⁊ perminxere sepulchrum.
Letior aut alijs post hunc: sed adultera forsan
Fida tibi fruere: ⁊ speculum corydonis habeto.
Eternum gemat ille miser: pastoribus aule
Qui primus mala dona dedit: formosus haberi
Dum petis: ⁊ capiti circūdas serta niuoso
Ignotum tot pondus auis: dum floribus antrum
Dumqꝫ pedes debite rosis siluestribus ornas:
Omnia depereant: quando impia sydera celo
Impia fors terris superant: intercidat vna
Cura gregis rurisqꝫ labor studiumqꝫ peculi.
Succedet mihi forte aliquis: nec longius hinc iā
(Augurio nisi fallor) abest: qui tristis inersqꝫ
Mitia preduris excusat facta repulsis:
Aluernasqꝫ ferat romana in pascua sordes.
Quem talem nisi te genitum fortasse minaris? Pam.
En tua tota fides: en laudum summa tuarum
Peiorem si terra parit: tunc optimus ipse:
Inqꝫ nocens mitior: sic crimen crimine purgas:
Uiue late: gaude vitij maioris ad vmbram.
Letus agam moriarqꝫ dolens: tu tristis utrunqꝫ Mi.
Nescio quid confusa tibi tua somnia seruent.
Par fuerat meminisse quibus bonus ille periclis Pam.
Ista parauit herus: laniatum uepribus aspris
Uidimus: heu quanti miserans armenta redemit
Perdita sublimi ueniens mercator olimpo.
Quam tenuis victus: q̄ꝫ nulla superbia uerum
Ruris habet dominum: tu luxuriaris in aruis
Illius: ipse suā sitiens ac sobrius aula est.
Immemor ille sui: ⁊ uerum fateamur auarus Mi.
Perdere pauca timet: cum possit perdere multa.
Impiger horrendis pastores uocibus implet.
Hinc didicisse potes semperqꝫ in fontibus egras
Mersat oues: tondere iubens ne uellera lappe
Intricent: prohibens ipsis a sepibus hircos:
Ostentatqꝫ rubos itidem sterilesqꝫ miricas
Pascua dura feris: famulos macieqꝫ geluqꝫ
Conficit ac tolerare famem somnumqꝫ sitimqꝫ
Edocet: adiungitqꝫ minas atqꝫ intonat ore.
Dulcia cuncta uetat: iubet aspera: culta cauebis
Auia lustrabis: montes superabis iniquos:
Et pedibus nudis tribulos calcabis acutos.
Moribus his hominū quisqꝫ de sanguine natū
Uixerit: aut raros illi miretur amicos?
Contra ego me memini domino seruire potenti:
Perdere magnificum multis placuisse decorum:
Uis ubi nulla premit: quis tot consumet aristas
Quod pecus assiduo peraget tot gramina morsu.
Lasciuos errare greges hircosqꝫ procaces
Coniugio gaudere sinas: simul ipse iocabor
Dum mea me coniunx: dum me mea suscipit epy.
Uos uestros seruate: meos mihi linquite mores.
Infelix sic noscis herum: dum tutus in vmbra Pam.
Stare putas: aderit preuertens gaudia luctu.
En uerbis terrere paras: presentia fortes Mi.
Despiciunt: timidos etiam distantia terrent?

¶ Explicit. vj. egloga que pastorum pathos intitulatur.

¶ Incipit. vij. egloga cui titulus est Grex infectus ⁊ suffectus.

¶ Collocutores Mitio ⁊ Epy.

d Ulcior his siluis ⁊ gramine dulcior arui:
Gratior hīs antrīs: ⁊ gratior amne sonoro:
Huc mō dū sū solus ades mea nobilis epy.
Nulla dies mitio nostros abrumpat amores:
Nulla dies gremio caput hoc disiungat amato:
Ultro assum: semperqꝫ adero: nec sponte reuellar.
O mea (nam dulce est aiūt exonerare loquendo) Mitio
Quid mihi nunc stomachi reris? ꝑcordia quantū
Felix habet sparsi? mordax modo pāphilus acri
Perculit incautū penitus pupugit ue querela
Multa minax absentis heri: sub fine fauorem
Obtulit intrepido: fortem fortissima contra
Frōs stetit hec: nūc chara comes tot dulcia mecū
Tot letos partita dies: partire quod instat:

Ne pigeat numeremus oues:numerem⁹ ⁊ hircos:
Seu grauis iste redit:seu forsitan ille tremēdus:
Uera licet fictis pretexere crimina uerbis:
Stet modo frons eadē ꝯteptaqꝫ formula fandi.
Epy. Lanigerum quodcunqꝫ pecus seruare solebas
Mors rapuit:uel morb⁹ habet:per gramina ripe
Pascitur alterius quicquid superesse dedit sors.
Febris iners : scabiesqꝫ tenax:violentaqꝫ tussis
Jam uacuos populant̄ agros:ꝑmit horrida sudor
Mucidus: ⁊ rigidi configunt tergora dumi.
Tutius abfuerint ne furtim leta pererret
Mesta lues capita: ⁊ serpens per ouilia pestis.
Cetera nosse datur:refer huc tua lumina tantum.
My. Perge meū culmen:mea spes:mea tota uoluptas.
Epy. Ille procul fuluo quem cernis ludere tergo
Uertice conspicuum:setis cui discolor albis
Barba genas mentumqꝫ tegit:per pascua late
Noscitur immitis:frondisqꝫ petulcus ⁊ herbe.
Hunc etiam cupide metuunt perferre capelle.
Sic duras tenerasqꝫ tegit:sic pondere toto
Irruit:incumbens miseris : ueneremqꝫ nec ullam
Respuit:haud proprie fit segnior inde marite.
Que paribus signata notis: ⁊ concolor illi est.
Ipse quidem luxu immodico lassatus: ⁊ annis
Jam senuit:sed dura fero recalensqꝫ senectus.
Ille procax parili totus licet ardeat estu:
Uiribus aut paribus fruitur:tamē omnia turbat
Septa furens:nullasqꝫ sinit dormire quietas:
Somnifera sub nocte capras:sed ouilia circū
Huc animus nou sanguis agit:dūqꝫ aspera prēsat
Colla:paruū stabiles fregisse per oscula dentes
Cernitur: ⁊ uocis paulatim perdidit usum.
Quem quotiens video:subitus quatit ilia risus
Ut fragilis dumeta petit:crebrosqꝫ hymeneos:
Et uenerem geminis ardentem naribus omni
Tempore suspirans:inamenū spargit odorem.
Tertius ille autē distortis cornibus atra
Luxuria efferuens:teneris male temperat hedis.
His multum debere memor grex ipse fatetur.
Horum nanqꝫ licet circum presepia natos
Enumerare leues:atqꝫ agmina multa nepotum.
Ille piger senio torpet:tamen integer olim
Ludere clam solitasqꝫ vides nec spernere frōdes.
Nunc iacet ⁊ celum spectat:fremit arduus ille
Proceris gaudens per siluam insistere ramis.
Permeat hic ualles:longinquaqꝫ rura peragrat.
Esurit ille rubos:fulgentibus imminet vndis:
Nec tota satianda tago sitis arida feruet.
Ille ferox animi est: ⁊ torua fronte minatur.
Ecce duo obnixis qui sese cornibus urgent:
Sepe graues siluis olim exciuere tumultus.
Nunc multo grauiora parant:atqꝫ omnia turbāt.
Ecce duo:morbo impliciti:niger iste quiescit:
Candidus ille silet:scabiem fricat ille uetustam.
Ille quidem toto quem cernis ab agmine solum:
Natura generosus erat:sed non sua tondens
Gramina:sollicito tacitus terit auia gressu.
Huic hostis generosus item:sed fractior euo
Contigerat:mors alterius certamen utrinqꝫ
Conclusit:non ille uadum torrentis aquosi:
Nec iuga saxosi timuisset carpere montis.
Dux gregis ille fuit:dum nostra reliquimus ultro
Pascua:primus iter rapidum per lubrica flexit:
Hortatus socios:mox cetera turba secuta est:
Unde diu letos uacui deduximus annos.
Mi. Quid non longa rapit seclis fugientibus etas?
Decreuit grex ecce situ:que culpa?quis error?
Immortale homini nihil est:moriemur ⁊ ipsi:
Ludere consilium:nec cunctis temporis horam
Perdere segnitie:curasqꝫ repellere inanes:
Ni forsan tibi nunc aliud dilecta videtur.
Epy. Prorsus idem:quid eni restet?que metha malorꝝ?
Ambiguum licet ille grauis promissa minasqꝫ
Judicis inculcet:res pendet:ludere prestat
Interea ⁊ primā morti subduere partem:
Quam sapiens(sileo semper tibi fida profecto)
Hortatrix:atqꝫ vna fui:presentibus uti
Et gaudere bonis:fato mandare futura:
Blanditijs profugam assiduis reuocare iuuentā
Et retinere manu:properante obstare senecte.
Sed si tangit amor pecoris muliebribus aurem
Consilijs aduerte tuam:nisi forte pudori est.
Mi. Dic mea:dic requies thalami:dic gloria nostri.
Epy. Hos tibi fecunde matres peperere:quid heres
Sanguine in externo?ueteri noua cornua serto
Floribus ex nostris ornabimus:ipse latentem
Pamphilus haud noscat fraudē:nec degener istis
Sanguis inest:humilisqꝫ gregis uestigia seruāt.
Liquitur hic luxu:non pingua pabula desint.
Coniugiumqꝫ frequens:implebit ouilia solus?
Errantes studet ille senes transcendere cursu.
Et facit ille gregem longe post terga reliquit.
Aspicis hunc timidū:meditatur prendere trūcos
Mordicus: ⁊ uacuas cornu iam uerberat auras.
Mitior hunc vultu sequitur:mihi crede sed ille ē
Seuus ⁊ hirsuto multum truculentior apro.
Me spectante parem:spoliauit coniuge nuper.
Et potitur camuris nunc naribus:ac pede torto:
Illum inopē pauidumqꝫ procul per saxa fugauit.
Hi turpes rerum indocti latitare videntur:
Sed sine consuescant:discent tot mlta magistris.
Hi duo:quid reris?fatales dulcibus vuis:
Jam pingues mustoqꝫ graues:hos pelle reuulsa
Persolues:leso uenient triaterica baccho.
En tibi par aliud ratio famuletur amori:
Dignum laude licet blandis prope lenius agnis.
En quoqꝫ par longe uarium:pratum ille modesto
Dente metit:ramos patulo uorat alter hiatu:
Teqꝫ tuumqꝫ gregem rauca qui uoce fatiget:
Meqꝫ fugare locis informi murmure possit.
Spumens ac frendens:tunsoqꝫ simillimus urso.
Hos tibi romulei miserunt gramina saltus:
Cetera de nostris ueniunt tibi gaudia lucis.
Hinc alij atqꝫ accrescent:sors bona fauebit.
Mi. O pecudum decus eximium reginaqꝫ silue
Perge age iunge greges: ⁊ cornua flore rubenti:
His quoqꝫ circunda:grex esse videbitur vnus.
Hunc tamen oblita es:numeris ascribe merentē.
Epy. Inuisa regione satum quem florea uallis
Pauerit: ⁊ nostri spretorem miserit arui.
Pellicis imperio premimur:moribundus ⁊ vnus
Introeat:spaciumqꝫ breuis non explicat anni.
Mi. Iram frange precor:nil vnqꝫ tale iubebo.
Jam trāquilla redi:quoniā res magna pacta est:
Pamphilus ut redeat:iustas licet arte querelas
Abstulimus:tacitam mestus sibi sorbeat iram.
Epy. Multa quidē curis dedimus:iamqꝫ hora quieti
Nos uocat:accelera:glacies ꝑmat hispida colles.
Brachia nos nexi:molli iaceamus in ulua.

Explicit.vij.egloga que Grex īfectus ⁊

suffectus intitulatur.

¶ Incipit.viij.egloga cui titulus ē Diuortium.

¶ Collocutores:Ganymedes & amyclas.

Uo fugis?expecta:liceat cōdiscere causas
Discidij:tu nra puer(nisi fallor) amabas
Pascua: q̄ pastos abigis cū mrib⁹agnos:
Ingrate atq; oblite mei rerumq; mearum?
Parce parens damnare tuum:puer ipse:fateris
Hac paui regione gregem:tibi letior annis
Tunc animus fuerat:nunc intractabilis asper:
Me quoq; viuendo patientia prima reliquit.
Consilium solet esse senu;:iuuenumq; uoluptas:
Tu mihi deliras senior:tum uallis amator
Unius deserta uagus nunc auia tentas.
Propositum mutat sapiens:at stultus inheret:
Res:tempus:fortuna:locus:firmata sequentur:
Consilia alternant:macie turpiq; ueterno
Terga pecus confecta gerit:squalentia sentes
Uellera dilacerant:quid agam?nec pocula fōtis
Tuta:nec herbarum morsus:succiq; salubres:
Ipse aer suspecta mihi suspiria reddit.
Quin iustam permitte fugam: & miserere coacti:
Nā potes:ecce eteni; ueni ad tua gramina paup:
Pauperiorq; domum redeo:non lacte nec hedis
Auctior:inuidia & solis iam ditior annis.
Adde supercilij pondus : quod non grauis equet
Etna iugis:non ossa rigens:non altus olimpus:
Id prius equanimis tulera;:indignantior etas
Est senium:rugeq;:animos in uerba ministrant
Triste senex seruus:sit libera nostra senectus.
Serua iuuenta retro est:seruilem libera vitam'
Mors claudit:memor usq; mei subsiste ualeq;:
Me fatum tentare meum sine pascua circum.
En animi seruum memoria:sic omnia uentus
Abstulit:has mereor grates:hec premia reddis?
Ut nil prestiterim:multum licet impar:amaui.
Uerba quide; uerbis:res rebus:purus amori
Sed solus debetur amor:gratusq; memorq;
Sum:quia te semper postq̄; mihi notus amaui:
Et dum vita comes si quid mihi credis amabo.
Quo properas igitur?que te magis allicit ora?
Unanimes que causa repens disiungit amicos?
Perdit enim serui nomen cui libera mens est.
Aspice fatigero tangentem uertice montem:
Nubila tum grauida fontes tellure crepantes:
Unde ruens pelagis confunditur vnda q̄ternis.
Aspice preruptum scopulis extantibus alte
Ire sub astra iugum:lapis ille imperuius olim:
Punicus asperso donec sibi pastor aceto
Fecit & igne viam.nostris pastoribus ingens
Diluuium stragemq; ferens:hoc forte per estum
Solus ego ac sitiens nuper sub colle uagabar.
Gallias erranti sese comitemq; ducemq;
Obtulit: & viuas digito direxit ad vndas.
Pregredior uallesq; nouas & pinguia late
Rura noto:sed sepe oculos in terga reflectens:
Iam latus hoc sordere mihi : iam turbidus ether
Cepit ad occasum:iam sydera mesta videri:
Agnosco ualidum patrie reuocantis amorem:
Illic & viole melius per roscida pallent:
Per dumeta rose melius redolentq; rubentq;.
Purior ac patrius illic mihi prata pererrat
Riuus: & ausonie sapor est iam dulcior herbe.
Spreta fides igitur comicum tam certa piorum:
Cum quibus & niueas laqueis:viscoq; columbas — Gany.
Gaudebas dāmasq; plagis temptare fugaces.
Cum quibus & capree soles:vmbrasq; leonis:
Et tauri flores: & adulte virginis vuas
Carpere:uel fando cunctantem impellere nocte;:
Uel longum breuiare diem sermone iocisq;:
Et requie molli durum condire laborem.
Nil spretum nisi silua ferox pastorq; proteruus: — Amy.
Et gigneus aconita solum: & mestissimus auster:
Et plumbo infecto latices: & turbine tortus
Puluis: & vmbra nocens: & grandinis ira sonore.
An prius ista tibi tam lōgum ignota per euum? — Gany.
Hora prius fateor:tenuit me pestifer usus — Amy.
Luctantem:me uester amor:me forma puelle
Blandior illecebris:sed iam cum tempore sensim
Omnia mutantur:studium iuuenile senecte
Displicet: & uariant cure uariante capillo.
Sic vulgo iam notus eras:nec charior alter
Uel mihi uel socijs:siluis errabis in illis — Gany.
Et mecum mansisse uoles:cupiensq; reuerti.
Nil penitus non esse potest:fortuna gubernat
Res hominum:ualet illa pijs obsistere ceptis. — Amy.
Illa fauere malis:at si presagia quicq̄;
Nostra ferunt certi:leuis est ad prima recursus
Principia:huc genitor profugus me ruris auiti
Finibus infantem rapuit:ripaq; palustri
Exposuit miserū:atq; abijt:per quatuor inde
Sermo lustra tibi:nulla est iniuria:iustus
Libertatis amor:patrij quoq; cura sepulchri est
Tempestiua seni:iam tandem absiste precari
Atq; iterum pater alme uale:dextramq; relaxa.
Ah miser: & merita quis te cū laude canentem
Audiet?aut leui describet carmina lauro? — Gany.
Expectando quidem fessus raucusq; canendo
Attuleram:uereor:uocis fastidia nostre. — Amy.
Fors alijs placiturus eo:non vna per omnes
Est hominis fortuna dies:nunc mane quietu;:
Turbida lux sequitur:nunc matutina serenus
Nubila uesper agit:sic tempestatibus atris
Tutus adest portus:sic littora puppe tenentes
Tempestas inopina ferit:spes:terror ubiq;
Iuxta habitant:fortuna uaga est : & protinus iter
Quāuis pressa man⁹:ceu lubricus effluit anguis.
Nil habet ista magis tua nunc opulentia certi:
Quam mea paupertas:ubi pluris signa fauoris
Et minus est fidei:sed iam me gallias audi.
Sollicitat damnatq; moras: & phebus hyberum
Uergit ad oceanum:montem vix occupat altum.
Balatu moueor pecoris:nec candida dulci
Mugitu ingeminas cessat reuocare iuuenca.
Ire libet:liceat:nusq̄; sunt carmina tanti.
Men iuuenem pauisse domi: & finxisse docendo — Gany.
Ut doctū noua silua senē nouus hospes haberet?
Sit labor agricolis lōgus:breuis inde uoluptas.
Arua domant alijs:sic fessus nauta quietis
Inuehit ancipiti delatas equore merces.
Nosco meum sydus:alijs utenda paraui.
Fati agnosco tuū:primis nam pauper ab annis
Pauper eris senior:pauper morieris amicla.
I:tamen:ipse meis(quādo hoc imobile uotū est(
Te sine(quod nollem)iam solus pascar aceruis

Ipse per estatem mediam uel colle virenti:
Ualle uel vmbrosa:nitidiqꝫ in margine fontis
Solus apollinea modulans sub fronde sedebo:
Lanigerumqꝫ gregem pascam: ꝛ loca florea circũ
Mellificas imitabor apes:te diues habebit
Silua:sed urentes turbabunt ocia cure.

¶ Explicit.viij.egloga que diuortium intitulatur.

¶ Incipi.ix.egloga cui titulus est q̃rulꝰs.

¶ Collocutores:Philogeꝰ ꝛ theophilus

Eu lacẽ fragmẽta domꝰ:heu sydus agello
b Triste meo:qd nociui nũc stirpibꝰ imbres:
Quid pecori studiũ : segeti qd lẽior aura?
Aut soles ualuere pij?sors aspera ruris
Semper ꝛ immenso tenuis fortuna paratu.
Agricola infelix:ubi primum cornua tollens
Floriger annus adest.circum sua gaudia fertur
Rastra manu uersans rigida:scabrosqꝫ ligones.
Urget in arua boues:sulcoqꝫ annixus inheret.
Inserit hic ramos:herbas hinc vngue nocentes
Uellit ꝛ utilibus lolium secernit auenis.
Hic fodit: ꝛ ripam bellis brumalibus armat:
Inde leues prono diuertit tramite riuos.
Nil uel inexpertum linquens:uel segniter idem
Expertus:sed cuncta nimis:tum nubila ab austro
Suspicit: ꝛ secum pluuias incusat inhertes:
Tranquillosqꝫ dies operi:uentosqꝫ fauentes
Inuocat:ac celum precibus uotisqꝫ fatigat
Heu misero:postq̃ sudore exhaustus anhelo
Spes cernit florere suas:iamqꝫ horrea laxat:
Ecce furens fata culta truci uertigine nimbus
Obruit: ꝛ longos anni breuis hora labores
Una necat:pereuntqꝫ seni sua somnia fesso.
Adde repentinam rabiem torrentis iniqui.
Adde peregrinas uolucres:populantia campum
Agmina:tectorum lapsus:incendia:fures.
Adde graueꝫ:morbos:nebulam:mortesqꝫ pluẽtẽ:
Innumerosqꝫ gregis casus:hominumqꝫ ruinas.
Qualia nũc flemus mesti: ꝛ vir flere relictum est.
Hora metus mortis quoniaꝫ trepidantia claudit.
Heu heu quo me cura tulit?quo cecus habendi
Traxit amor?poteram vulgo quot tutius artes?
Quot rerum temptare vias?cur ultima lecta est
Paupertate labor mixtus:semperqꝫ malignaꝫ
Scalpere tellurem querulasqꝫ audire cicadas?
Thė. Quid gemis?aut q̃ trã usqꝫ adeo fortia molesta ẽ
Phi. Qui gemis?heu mea rura vides?fõs ecce laborꝫ
Atqꝫ operum:spes ecce mee:quid viuere longum
Fert homini?nec desinimus nocitura precari.
Que modo dumiuagis fuerant angusta capellis
Antra uacant:rareqꝫ procul languentis oberrant
Reliquie armenti:quas mors violenta per orbeꝫ
Spargit: ꝛ insequitur:non equoris obice uasti:
Non celi terreqꝫ situ:non deniqꝫ totis
Caucaseis arcenda iugis:sic omnia victrix
Proterit: ꝛ latos depascitur ordine saltus:
Exemplis caritura quidem tenuere nepotum
Uix habitura fidem:superant si forte nepotes:
Nec fidem modo fata parant imponere rebus.
Thė. Nosse mali causas ingens solet esse leuamen
Discere:si nosti que tante pestis origo?
Phil. Multa dei celant hominem:non omnia seruus
Clausa videt domini:cum sit mortalis uterqꝫ:
Que tamen in siluis crebrescat fabula dicam.
Cerne sinꝰ pelagi geminos:quos maxima frãgũt
Flumina ꝛ aduerso dirimentia gurgite terras.
Hunc hirsuta premit glacies: ꝛ bruma perennis
Asperat:horrificoqꝫ infestant murmure tigres.
Illum blanda rosis non arescentibus estas
Temperat: ꝛ virides fantur per plana uolucres
Hos alio prius orta sinus afflauerat orbe:
Hinc nostris translata lues:nunc regnat in aruis.
Theo. Quo mare tam facili transiuit ꝛ ethera saltu?
Phil. Illuc heu cupidi:stimulat sua quẽqꝫ libido:
Peruenit pars vna gregis:sucosqꝫ ueneni
Et diras gustauit aquas:atqꝫ inde reuertens
Mox peritura cohors late contagia fudit.
Pastorem pastor:pecudem pecus inficit egra.
Spirat enim saniem inclusam pulmonis adusti
Ad latus infaustis aspirant flatibus euri.
Intereunt iumenta boues duriqꝫ bubulci:
Graminaqꝫ ꝛ segetes:uacuis moribundus aristis
Imminet: ꝛ culmum componit messor inanem.
Nec morbi modus ullus adest:uelocibus alis
Mors uolat:externos frustra glomeramꝰ odores.
His etiam sua pestis inest:quid demoror?omnes
Occidimus:nisi fata minas placata remittunt.
Quanq̃ qd reliqui est miseris?iam falce recurua
Ultima rura metunt:graia qua uectus ab ora
Marmoreoqꝫ nouam designans limite siluam:
Inclita magnificus posuit confinia pastor.
Theo. Falleris ab demens:nam iusta ꝛ sera merentes
Pastores ferit ira dei : populumqꝫ rebellem
Effugite o ceci:securaqꝫ poscite regna.
Phil. Nec mora tuta quidem:nec iam fuga tutior usq̃:
Obuia mors peruertit enim: ꝛ quocunqꝫ mouerẽ
Mille parat medio laqueos: ꝛ retia calle.
Theo. Accipe consilium propere:cunctatio nanqꝫ
Lenta fuit semper subitis inimica periclis:
Huc huc uolue oculos:hec est via recta:sine ullis
Insidijs:predura quidem calcataqꝫ paucis
Sed super aerios arctoqꝫ tramite colles
Perferat: ꝛ sistat fessum in regione quieta.
Illic vita habitat:leua sed olentis auerni
Sulphureis stant stagna uadis:ibi lurida mortis.
Signa vides:atroqꝫ polum nigrescere fumo.
Hos euade lacus:dextrum mihi prende cacumẽ.
Enitar:tu me sequere: ꝛ miserere iuuando:
Phil. Quin prior:i tardum attollens ꝛ porrige dextrã.
Ultimus ac primus adero:pellamqꝫ trabamqꝫ:
Tu modo:nec labor officiat:tibi solus adesto.

¶ Explicit.ix.egloga que q̃rulus ititulaf.

¶ Incipit.x.egloga:cui titulus est Laurea occidens.

¶ Collocutores:Socrates ꝛ Syluanus.

Socra. Uid siluane doles?tante que causa q̃rele?
Sylua. q Heu socrates quẽ vir reliquũ fortũa ruine
Dura finit nostre:nescis dulcissime nescis
Quid querar? ꝛ q̃ iusta mihi sit causa querele.
Socra. Auguror:expecto sed rem cumulatius ex te:
Fare miser misero:non aspernabere luctus:
Syl. Participem comitemqꝫ ioci queꝫ letus habebas.

l. Nescis preualidi rumpunt ut uerba dolores:
Quid me chare iubes fari? pastoria nunquid
Materia est lugere deas? tamen accipe quantum
Singultus lachrymeq; sinunt: fuit alta remotis
Silua locis: qua se diuersis montibus acti
Sorga nitens rhodano: pallensq; ruentia miscent.
Hic mihi quo fueram tusco translatus ab arno:
Sic hominum res fata rotant: fuit aridulum rus
Dum colui indigni: atq; operi successit egestas.
Id reputans: auertor enim piguitq; laborum
Pertesumq; inopis studij: tandemq; relinquens
Arua inarata: uagus siluis spaciabar apricis.
Uerum inter scopulos nodosaq; robora quercus
Creuerat ad ripam fluuij pulcherrima laurus.
Huc rapior: dulcisq; semel postq̃ attigit umbra
Omnis in hāc uertor: cessit mea prima uoluptas.
Rusticus ardor erat: sed erat gratissimus ardor.
Ille mihi insueto: qui me mortalia prorsus
Oblitum immemoremq; mei meminisse iubebat
Hanc unam: curasq; & totum huc uoluere tp̄s.
Sic ruris desertus honos. & quicquid in enses
Precipitat: pars parta animi: pulsiq; tumultus:
Has ego delitias & opes: hec regna putaui.
cra. Perge: quis interea neglecti uultus agelli?
l. Nec noui: nec nosse uelim: mihi laurea cure
Sola fuit: sed iam socrates ignosce: gemendū est.
cra. Immo age pge p̄cor: pariter lachrymabim̄ ambo:
Et pietas: communis enim & iactura dolorq;.
l. Laurea culta mihi: nec me situs asper & horrens
Arcuit incepto: proprijs nec viribus ausus
Externos uolui consultor adire colonos.
Nec longe tenuere vie: nec tempus iniquum
Ac durum tardauit opus: vulgata tenebam
Aserei consulta senis: tamen altius ire
Mens erat: ac uarijs artem solidare magistris.
Dux mihi nullus erat: nisi amor feruorq; vidēdi.
Primum iter in latiū qua pulcher mincius irda
Formoso de patre oriens: interluit arua:
Hic uenctum celsis extantem manilibus unum
Pastorem agricolam: bellatoremq; uicissim
Conspiciens: dextre modulantem in uertice ripe:
Accedo: & breuibus percontor plurima uerbis.
Iussus ab hoc asiam: graiasq; inuisere terras.
Uix athesim attigeram patrij qua limina montis
Deserit & letos fugiens amplectitur agros.
Ecce ueronei per prata virentia martis
Ire duos video: canit hic: legit ille salubre
Herbarum genus: & pecori bonus applicat egro:
Progredior: calidusq; aponus: gelidusq; timau9
Iam spatijs equis aberant: dum peruigil alas
Intempestiuum quatiens dominoq; molestum:
Perstrepuit leuo ville de culmine gallus:
Mox baculo excussus mestum cantoribus omen
Prebuit: hinc nullo resonantia littora cantu
Procuruosq; sinus tacitus sequor: obuia tandem
Rura sonora animum uocemq; & uerba dedere
Letior illa lego: smyrnam sub fine viarum
Peruentum: cecumq; senem: sed multa videntem
Conuenio: isq; italo missum ut cognouit ab orbe
Prosiluit: dextramq; dedit: nemorūq; profundo
Accubitu & fusca fessum statione recepit.
Attonitumq; manu penetralibus intulit umbris.
Figo oculos: & cuncta libens & singula circum
Uisa noto: cupidusq; fruor sermone senili
Insolitus: dij qualem hominē: quid diuite celo

Subtrahitis: terre rarum breue munus egenti?
Hunc magni circum comites letissima turba
Stabant: iuxta autem cunctis sublimior unus
Cui grege de toto supremus cesserat hircus
Fortunas casusq; ducum regumq; canebat.
Nec casum tamen ille suum fortemq; repostam:
Nec tristes in terga canes instare videbat
Regibus: attonso flendus post fata capillo.
Iuxta alter senio infractus: iuueniliter alta
Uoce canens: furere hinc dictus: sed uoce furorem
Diluit: & falso quesiuit crimine laudem.
Sacra sacerdotes canit hic: ille arma tubasq;:
Inde deum fauor: inde virum: per lesbia captū
Rura lupum saluumq; gregem: iaculoq; lyraq;
Fretus: & hinc clarus factis: hinc cantibus alter
Altera solliciti laqueos cantabat amoris.
Docta puella: choris doctorum immixta virorum.
Cynnameus roseo calamus cui semper ab ore
Pendulus: & dulces mulcebant astra querele.
Hanc choris late cantata bacchide notus:
Hanc clarius charam suspirans carmine lyden:
Et quem cirenis genitum dedit africa nilo.
Hanc thenis samio pastor stupet igne liquescēs:
Nec minus hanc nostriq; procul miranť amātes.
Uoce omnes humili & querula simul ipare cātu.
Pone senex pueri in gremio: vix mole soporis
Lumina pressa mouens: lenibat cantibus auras.
Mox siluit victus: cesserunt carmina somno.
Argutum dircea palus amisit holorem.
Uidi sidonio pastorem rure profectum:
Annua quem morbi vis extinctura diebus
Angeret alternum natalibus ultima donec
Una animam: doctosq; modos abrumperet hora.
Unum ibi cecropij contēptum in gramine saltus
Ingenio rectum: claudum pede: uoce calenti:
Spartanos in bella canes accendere vidi.
Unum uoce parem: summis per littora longe
Solum: qui populo leges & iura dedisset:
Iamq; senex musis operam daret urbe relicta.
Uidi aquilam calui circum uolitare sedentis
Ore caput: pleno simul illum lumina campo
Defixum: immota meditantem carmina fronte.
Uidi expectatum ut caneret dulcedine multa:
Obriguisse senem: uocemq; in faucibus imis
Arctatam: musas animam rapuisse putares.
Sic cubito incumbens similisq; erat ore canenti:
Fistula pallenti pendebat muta labello.
Hunc alius musis qui pastor amicior almis
Sed minus acceptus siluis: & victor ut arte
Iudicio sic victus erat: de more solebat
Uictorem ridere suum: q̄ iudicis equi
Carmen inops: q̄ fama uagis incertior auris.
Uidi qui fixas raperet spes adderet iras:
Cogeret ad certam flammanti carmine mortem.
Uidi alium siluis pulsum: mox carmine dulci
Extinxisse odium: quid enim vim carminis equet?
Temnere opes tanti causam preciumq; laboris.
Uidi aliquos artesq; bonas celebrare: sed inter
Hos fuit ampla sacri lege hac qui iura parentis
Stringeret: hoc merito doctas laudaret athenas.
Uidi qui multe assiduus numeroq; superbus
Lacte premens fragilem fiscellam rumperet acri:
Qui noua mactatis oneraret plaustra iuuencis:
Qui sole terga boum tereret laniata rigenti:
Et qui sparsa sedens pastorum furta notaret

Biblida qui uetito cantaret amore furentem:
Qui caneret ſolem ac lunam:ſtellantiaqꝫ arua
Scinderet ⁊ uolucri celum ſignaret aratro.
Qui viuos plectro lapides aptaret ouili:
Colle ſub aonio funeſte ad pabula ripe:
Quiqꝫ paleſtrita ⁊ pictoꝛ:pꝛimoqꝫ ſub eu o
Cantoꝛ:ad extremuꝫ curſoꝛqꝫ aucepſqꝫ fuiſſet:
Quiqꝫ illi feſſo tandem ⁊ doꝛmire paranti:
Ex leuibus calamis puluinar ſtrauit amenum:
Quiqꝫ truces cantu ſolitus mulcere leones:
Juſtitia ⁊ cithara inſignis:uenerabilis annis.
Jncola ſiluarum pꝛimuſ quem thꝛacia vidit:
Aeream dulci rhodopen dum uoce moueret:
Pꝛecipitem fidibus blandis dum ſiſteret hebꝛuꝫ.
Huic duo per montes auritaqꝫ rura canenti
Perpetui comites:dextre germanus inheret:
Filius ac leue:tegit illum linea ueſtis:
Jſte ſacer muſis plenum de fonte repoſcit:
Atqꝫ pium cratera patri poꝛgebat anhelo.
Deniqꝫ graiorum latebꝛas:aſieqꝫ vireta:
Hebꝛeoſqꝫ graueſ:⁊ carmine trita minaci
Gꝛamina ioꝛdanis:peregrinaqꝫ nomina luſtrãs:
Mollia rura arabum:ſalis indiga:ditia mellis:
Affixuſqꝫ oculis animoqꝫ intentus ubiqꝫ:
Uidi alios:atqꝫ inde alios:non omnia paſſim
Uiſa ſequoꝛ:vidi ſicula regione creatum:
Ac ſocios quibus hoꝛridulum cantare uoluptas
Pꝛima gregem latebꝛiſqꝫ minas vitare leonum:
Quiqꝫ alios ſupꝛa tenet oꝛtum a carmine nomen:
Quiqꝫ gregeꝫ calida gelidus male pauit in etna:
Qui docet epheſios:tyrios qui rũpere campos:
Docto ac altiſono diuulſus ab agmine tandem
Flectoꝛ:ibi vnum oẽs nemoꝝ quẽ turpis habebat
Angulus:⁊ tenui ridebant paſcua nutu:
Nudus ut ille iugis macidum raucumqꝫ canẽdo
Jndignum magni pꝛedonis retulit aurum.
Sꝫ qd agoꝛ aut patrijs quoꝛſũ pegrinoꝛ ab aruiſ?
Doctioꝛ inde domum feſſo dum remige poꝛtu
Bꝛunduſij egreſſo iuuenis placidiſſimus alto
Occurrens:trepidam poꝛrexit ab aggere dextrã:
Maternũqꝫ oſtendit auum:per rura iacentis
Apulie:calabꝛumqꝫ nemus ſub ualle galeſi.
Jngenio agricolam nulla tamen arte colentem.
Pana virum video:nec ſecum multa locutus
Eminus arunceqꝫ ducem populumqꝫ ſaluto
Moris aratores ueteris:quaqꝫ aufidus:equoꝛ
Fertur in hadriacum:patrio ſub ſole peruſtum
Libertum:dominoqꝫ lyra:gregibuſqꝫ placentem
Alloquoꝛ:inde alius gelidi ſulmonis alumnus
Multa iocans:longamqꝫ aciem per opaca latẽtũ
Oſtendens digito:fuſcos aperire receſſus
Tentauit fruſtra:vultus denſiſſima nubes
Texerat ambiguos:dubiũ vix murmur ad aures
Aura tulit:quantum in nobis obliuia poſſunt?
Unus in hoc numero gaudens ſe condere viuo
Fonte:deus numerum fluuiorum arſiſſe puellas:
Equoreoſqꝫ alius memorabat carmine noſtro
Jnſuetum ceciniſſe deos:aliuſqꝫ viciſſim
Montanum imparibus carmen uariabat auenis.
Hinc pꝛocul ⁊ latio ⁊ muſis chariſſimus afris:
Fluctiuagoſqꝫ alius numerãs ſub gurgite piſces:
Aurea plectra apio cinctus viridante monebat.
Hinc alius rutilũqꝫ crocum ⁊ candentia carpens
Lilia:tum uarios iungebat in oꝛdine flores.
Multa libens ſileo:ſed iam mihi nota tenenti
Longa bꝛeui ſtringens aderat ſuſpiria cantu:
Paupertas quem tuta iuuet:quem delius ardoꝛ:
Caluus amans alius reſtinctam carmine flammã
Flens quaſi ſuppliciũ:pꝛoperataqꝫ tempora fati:
Accenſamqꝫ alius dubium romanus an vmber?
Umber erat:uarieqꝫ minax ⁊ blandus amice.
Notioꝛ inde alius fluuiali occurrit aquino
Turbidus aſpectu:⁊ ruralibus hoꝛridus armis.
Arpinati alius ſilua cui pauper amictus:
Uictus inops ac difficilis:ſed leta canenti
Frons erat:⁊ nullo vite turbata labore.
Pꝛotinus hinc gemine tangebãt ſydera quercus:
Unde ſalus pecori bis contigit:altera dextre:
Altera laus lingue:magnos bꝛeuis herba iuuẽcoſ
Fecerat:vna duos contexerat vmbꝛa gigantes.
Hinc quoqꝫ vidi alium campano carmina faſtu
Jmplentem:⁊ multum gracili ſibi uoce placentẽ.
Sic uenerabundus dominantis limina rome
Jngredioꝛ:ſtupoꝛ hic tremulam ſupp̃ſſit auenam:
Pila inter triſteſqꝫ tubas:ſtrepitumqꝫ rotarum:
At ſtudio rerum latia duꝫ demoroꝛ urbe:
Foꝛte pꝛocul tenuem dubia vix aure ſuſurrum
Gꝛandeui ſenis excipio:doceoꝛqꝫ paternis
Hunc pꝛimum ceciniſſe modis:audentioꝛ alter
Poſterioꝛqꝫ humili q̃uis de ſtirpe parentum
Oꝛtus:⁊ adriacum iuſſus migrare piſarum
Poſthabuit:quem tunc hoꝛrebant vndiqꝫ colles
Agreſtem ſummo imperio pꝛeponere muſaꝫ.
Non ueritus faciliqꝫ hedere ſummitterre lauros.
Hic alienigenam ſeruum quem carcer honeſtus
Fecerat ingenuum:multaqꝫ oꝛnauerat arte:
Audiui cantare hominum moreſqꝫ doloſqꝫ:
Atqꝫ metus curaſqꝫ ſenum ⁊ iuuenilia furta:
Lenonumqꝫ artes:iam tempore murmuris afri
Oblitum:atqꝫ italo terentem pectine carmen.
Hic cui religio ſilueſtris ⁊ inclita rerum
Copia:⁊ ignoti nihil uſqꝫ ut pꝛiſca ferebat
Fama:ſed eſonides carmen cum uellere fuluo:
Qui canit alciden:qui theſea:quiqꝫ cruentis
Fratribus in campum adductis ad mollia caſtra
Trãſfugit occultus:blandumqꝫ cupidinis agmẽ:
Reliquias qui troia tuas ⁊ fruſtra legebat
Meonio neglecta ſeni:qui pꝛole decori
Coniugio memori ſtudioſum oꝛnauerat uſum:
Qui menſas uerſuqꝫ gregem laceraret edacem:
Et qui laudate caneret conuitia gentis.
Patioꝛ hunc nono paſcebat caſeus anno.
Hunc videas dextre rigidam geſtare ſecurim
Oꝛnantem officij generoſo gutture pompam.
Hunc grauitas:illum cenſura ſeuerioꝛ offert.
Hinc tenui vinclo pꝛofugos qui nexuit annos
Secula:pierio niſus cohibere furore:
Pennatas muſas qui martia traxit ad arma:
Punica dum latio ferueret in oꝛbe pꝛocella:
Jndixit qui bella feris:ſiluaſqꝫ tumultu
Miſcuit:apta uagis cudens uenatibus arma.
Tramite qui largo troianum anthenora colles
Duxit ad euganeos:necnon comitante marito
Bis raptam feſſis helenam qui reddidit argis:
Phyllida qui querula:pheacum qui uoce latina
Luxuriem moreſqꝫ canit:quiqꝫ hectora ſupꝛa
Jlion euerſumqꝫ troiamqꝫ a ſtirpe reuulſam:
Quiqꝫ nuruꝫ dotemqꝫ ioui conuexit opimam.
Linquo ſenem qui diſcipulum per pꝛata ſonorum
Heſperiamqꝫ tubam docto conflauerat ore.

Linquo virum fortem positā qui casside mestus
Sed iussus plenusq; ire saliebat honeste.
Unde alium domini vidi meruisse fauorem.
Uidi qui quotiens libuisset ferrea blando
Pectora molliret cantu:lachrymasq; moueret
Hic quoq;(nam memini)miserū solabar amantē:
Amentemq; magis:cui vis erat ampla canore
Uocis: ⁊ ingenij magnus sub pectore torrens.
Est amor exitio pastorum publica pestis.
Blandus ubi immitem peperit furor ille furorez:
Forte oculos auidumq; animū septena per antra
Nobilibus famosa iugis: ⁊ opaca mouenti
Collis:ubi arcadie celeberrima carmina nympha
Arte patrum curas fugitiuaq; uerba ligarat:
Monstratur:celsoq; virens in uertice laurus:
Admonuit nostre: ⁊ dulcem renouauit amorem.
Tum frondosa ingens ramis altissima fagus
Optatamq; gregi gregis ac ductoribus vmbram
Fundebat:uolucrum sedes aptissima nidis:
Assiduumq; sonans uarioq; exercita cantu:
Atq; hic multa iubens e sede uerendus acerua:
Formosusq; gigas lucum omnem fronte serena
Et pastorali vis maiestate regebat.
Ocia ni desint nulli usquam uoce secundus:
Dulciter ille quidem q̄q̄ raucescere curis
Musa solet:sed rara canens:frontesq; canentum
Exornans niueis vittis: ⁊ fronde perenni.
Ille ubi pastoris properatum funus amati
Fleuit:inexplicitum carmen mandasse duobus
Fertur: ⁊ angusta limam sub lege dedisse
Iusso alacres instare operi:rerumq; suarum
Immemores:aliena manu tractare magistra
Conspiceres:laudemq; alij sibi uelle laborem.
Tres nemorum dominos: ⁊ eadem cespite musis
Intentos:gregibusq; simul spectare decorum
Dulce fuit:quorum vnus iter cantabat acuta
Uoce suum:niger ille oculos gestuq; uenusto
Pastorum pauor at stimulus:contra ille secūdus
Totus amor placida doctus nil fronte negare:
Tertius imperiis estus ⁊ frigora ⁊ imbres
Assuetus perferre comis:qui multa videndo
Omnes ambierat siluas:cygneaq; serum
Carmina iam properans vicina morte canebat.
Longe ibi transfluuiū regum inter busta seorsum
Unus erat rutilus diuini ruris arator:
Qui pinguem scabro sulcabat uomere campum:
Huic comes hinc prudēs hic sedulus alter aranti
Certabant rigido glebas conuellere rastro.
Terra ferax:fessiq; boues: ⁊ laurea nusquam:
Nusquā hedere aut myrtus:viridis nā gl'ia serti
Non studium muse fragilis uox:area sacro
Fonte recens:atq; alta domus : tum pinea late
Silua virens dulcesq; olee gremioq; decorum:
Clara fouens roseo puerum stat limine virgo.
Hic matrona fuit hortis que lecta remotis
Uimineis calathis templo aurea poma sacrauit.
Mira loquar supraq; fidem:sed carmina vidi:
Hic hominis:pariterq; aquile : bouis atq; leonis
Hispanum nostra modulantem uoce iuuencum:
Procedo iam ruris opes visurus hetrusci.
His mihi tunc terris iuuenis fuit obuius altis
Cultor agri rigidus:patrieq; in menibus alter
Lenior ad sterilem uersando expertus arenam.
Cuncta dehinc inculta iacent:aduersa sed inter
Imus ad hispanos cultus:est corduba testis
Liuis ⁊ alta canens ad solem uertice nudo
Nil patrij sermonis habens:nil frontis hybere:
Testis ⁊ emerita est ⁊ bilbilis:atq; uadosis
Gadibus ora tepens noctem que sera diemq;
Ultima surgentem solem videt atq; cadentem.
Hinc ego burdegalam repetens:in littore cerno
Equor ubi ambiguum refluo ferit amne garūna
Multiloquum magnumq; senem:quē tēpla uasati
Nominis ausonij dederant:urbanior inde
Unus aquis ubi fessus atax languentibus exit
Occupat eloquio:notus procul ille larisse:
Notus apud thebas:sed enim tyberina latine
Docti omnes per rura loqui:tuq; inclyta narbo
Carmina piscoso referens accepta benacho.
Sum nimius sed visa trahunt:ignosce tenentq;
Dulcia postremo tuguri vix limina parui:
Orbe peragrato: ⁊ laurum mea regna reuisi.
Undiq; conuectis ornans reor artibus illaz. Soc.
Longus ero si cuncta sequar:sic illa parentis Syl.
Nature: ⁊ nostro fuerat sufflata fauore:
Ut neq; dodonam:nec cretam iuppiter illi:
Nec uenus idaliā aut amathum:eurotāq; diana:
Nec delon cirrhamq; suam preferret apollo.
Ille quidem assiduo repeto uolucresq; sagittas
Atq; arcum pharetramq; agilē citharāq; solebat
Illuc ferre suaz:ramoq; aptare virenti.
Nescio quid fateor:socrates tamen omnia nosti
Diuinum ramis inerat per gramina circum
Ludere amadryades passim:nymphasq; videres:
Hanc superū rapido dū fulmine rex quatit orbez:
Liquerat intactam folio ueneratus ab alto.
Romuleam vidi sobolem pubemq; superbam
Imperio: ⁊ trabeis sacras hinc carpere frondes.
Uidi hominum genus argutū doctumq; canendi
Esse sub hac cupide ⁊ rarissima texere serta.
Ipse ego(quid longus quid nō ualet improb' usus)
Edidici uariare modos:ac multa per herbam
Sed nō magna canēs:demū me frōdibus hisdez
Exorno:celsos poteram nec prendere ramos.
Ni sublatum humeris tenuisset maximus argus.
Hinc mihi primus honor dulcis labor ocia leta
Pastorumq; fauor multus:collesq; per omnes
Illicet ignosci incipio:digitoq; notari.
Laurea cognomen tribuit mihi:laurea famam:
Laurea diuitias:fueram qui pauper in aruis
Diues eram in siluis:nec me felicior alter:
Sed letum fortuna oculo conspexit iniquo.
Forte aberam siluasq; ieram spectare uetustas:
Pestifer hinc eurus:hinc humidus irruit auster:
Ac stratis late arboribus:mea gaudia laurum
Extirpant:franguntq; truces:terreq; cauernis
Brachia ramorum frondesq; tulere comantes.
Hei mihi quo nūc fessus eā?qbus anxius vmbris
Recreer?aut ubi iam senior noua carmina cantez?
Illic notus eram:quo nunc uagus orbe requirar?
Que me terra capit?potes ad tua damna reuerti
Infelix:sparsasq; solo conquirere frondes:
Et laceros ramos ⁊ iam sine cortice truncum
Amplecti:lachrymisq; arentia membra rigare.
Ibis:an ignotas fugies moriturus in oras?
Infaustum viuaxq; caput dulcissima rerum
Spes abijt:quid vita manens inuisa fruenti?
Quid fragilis lentusq; dolor precordia uersas?
Pertimui longeq; aliud te flere putaui. Soc.
Heu heu parua igitur flendi tibi causa videtur? Syl.

Soc. Nulla quidē potius:lachrymosis parce querelis:
Est dolor usqꝫ loquar:laurum non eurus ⁊ auster:
Sed superi rapuere sacram: ⁊ felicibus aruis
Inseruere dei:pars corticis illa caduci
Oppetijt:pars radices viuacior egit.
Elysiosqꝫ nouo fecundat germine campos.
Uidimus his oculis superos syluane uerendos
Leniter auulsam meliori in parte locātes.
Syl. Uidisti?an mesto solamen fingis amico?
Soc. Uidi eqdem ⁊ comperta loquor:uestigia supplex
Consequere ac precare aditum:uerbisqꝫ caueto
Inuidiam conflare deis:quod honestius:opta
Transire in terras ubi nunc tua gloria viuit.
Syl. Dij faciant precor ecce humilis semperqꝫ ꝑcabor.

¶ Explicit.x.egloga que Laurea occidens intitulatur.

¶ Incipit.xj.egloga:cui titulus ē Galatea

¶ Collocutores:niobe:Fusca:⁊ Fulgida

Nio. Uc soror ad tumulū gelidiqꝫ ad saxa seplchri.
Fus. d Qd lachrymis alimēta petis germana?qd optas
Nio. Est gemitus magni solamen grāde doloris:
Afflictamqꝫ animaꝫ releuant suspiria questus:
Enecat artatus mentem dolor:optima mesti
Pectoris est medicina:palam lugere fuisset
Idem animus semper: nunqꝫ hec ꝑcordia torpor
Uerteret in silicem:nocuit tacuisse dolenti
Mitto autem:cupidā modo duc ubi copia flēdi.
Carpe iter hac qua nodosis impera capistris
Fus. Colla boum:crebrasqꝫ canum sub limine paruo
Uideris excubias:giluosqꝫ ad claustra molossos.
Ille locus tua damna tegit:iamqꝫ aspice contra
Hic galatea sita est:qua nil natura creauit
Pulchrius in terris:nisi nos amor usqꝫ fefellit.
Depone hic quodcunqꝫ premit:cōplectere bustū:
Oscula fer saxis:vmbre dic uerba silenti.
Nio. Heu nimis arcta domus:tanto dom⁹ arcta dolori:
Hec sedes galatea tibi est:quam fulgere cernēs
Sol stupuit?fassusqꝫ parem:fassusqꝫ subinde
Maiorem:attonitus serum sese abdidit vndis.
Hec sedes galatea tibi?uos sydera celo
Statis in occiduo ludis themone boete:
Juppiter ore poli lustras conuexa sereno.
Is gelidus cum falce senex:armatus orion.
Luna vices peragis solitas:uolucerqꝫ deoruꝫ
Interpres:nomenqꝫ uenus positura vicissim.
Hic pallens galatea iaces iam terra cinisqꝫ:
Jam nihil etherea nisi forsan spiritus arce
Uiuit: ⁊ inde videt flentes tranquillus amicas.
Nil mihi respondes anime pars altera nostre?
Optima pars eadem:dextras adhibito precanti
Si qua fides mundo est:pietas seu prisca supstes.
Heu lapidem infestū qua nunc soror arte reuoluā
Irruam in amplexus:figaꝫ oscula dulce cadauer.
Hoc referam moribunda sinu:fotumqꝫ sacellis
Inferam: ⁊ arcanis:durum penetralibus addam.
Addā perpetuos celebret quos mūdus honores:
Uirgineos addam cetus:ritusqꝫ uerendos:
Et sua sacra dee:nec far nec carmina deerunt:
Femineas longe lateqꝫ sonantia laudes.
Heu mihi predurum lapidē graue pōdus inersqꝫ:
Deficio sub fasce soror:nitensqꝫ fatisco.
Fus. Surge soror surge:sacrumqꝫ cadauere corpus
Commaculare caue:placeant presentia frustra:
Preteritum expectes:tuta est obliuio amāti.
Nempe hesterna dies ulla nequit arte reuerti:
Mors adimit curas:mors omnia vincla resoluit.
Jam satis est fletum:nostros mors fregit amores.
Nio. Fregissetqꝫ utinam nostros mors equa labores:
Speraui:prope nam steterat: miseramqꝫ fefellit:
Uiuo sed infelix: ⁊ luctus feruor in omnes.
Fus. Parcius en leuo tristis tibi fulgida calle
Aduenit: ⁊ tacita castigat fronte querelas.
Ful. Quid misere ceceqꝫ animi mortalia fletis
Tam grauiter?quid fles niobe?quin incipe vitam
Scire pati:quācunqꝫ dedit sors dura:dabitqꝫ:
Et me torquet amor:desiderioqꝫ meorum
Permoueor:sed quid facias?arma irrita calces
Aduersus stimulum:melior patientia pressis:
Multa sibi facit ipse animus leuiora ferendo
Quid gemitus?moritura fuit galatea: deinceps
Immortalis erit:proprio tabescere damno
Non amor:alterius sortem lugere secundaꝫ
Inuidia est:quantum nobis decesserit omnes
Scimus: ⁊ ingrato quantum decesserit orbi.
Sed ferimus:uos desinite:ac meliora tenentem
Suspicite: ⁊ celum terris optate relictis.
Fus. Fabula:quis alis celuꝫ terrestria prendent?
Ful. Ethereis:sic terra suum:sic astra reposcunt.
Fus. Credulitas vulgata quidem:nos certa probam⁹.
Ful. Fusca locis imis habitas:non summa tenemus:
Et celi terreqꝫ situm speculamur ab alto.
Nio. Ambages ueteres ⁊ inenodabile uerum
Mittite: ⁊ integram uenturis tradite litem.
Fulgida quin potius(musas nā noscis agrestes:)
Dic titulum busto:relegat quem serior etas.
Ful. Sic liquit galatea suum pulcherrima corpus
Libera iamqꝫ polos ⁊ regia tecta tonantis:
Ipsa quidē superūqꝫ choros mensasqꝫ frequētat.
Mors roseos artus:mors cādida colla:genasqꝫ:
Sydereosqꝫ oculos tetigit:vultusqꝫ serenos
Obscura dimersit humo:mortalia quisquam
Diligat:aut speret stabiles hic figere plantas?
Quid gen⁹ aut ꝓbitas?qd opes?qd forma?qd etas?
Quidue decens cultus?quid gloria nois ingens?
Omnia contigerant:manus abstulit oia mortis:
Nuda domum repetens e carcere fugit amato.
Nio. Nuda quidem minime quam gloria uestit amict⁹:
Clarior assidue longisqꝫ recentior annis.
Hanc quecunqꝫ sibi vultuqꝫ animoqꝫ per euum:
Aut cantu aut sermone placens:cupiensqꝫ placare
Deferet ante oculos:hanc nos dum spiritus iste
Artubus herebit miseris: ⁊ viuere coget:
Hāc uel apud manes nebulosaqꝫ flumina lethes:
Exemplarqꝫ pudicitie formamqꝫ decoris
Corde sub hoc semper memori pietate feremus
Tum nostro galatea tuum de pectore nomen
Exibit:fugient proprijs dum sedibus astra:
Mellis apes studium linquent:nidosqꝫ columbe:
Coniugium turtur:predam lupus:arbuta capre:
Custodita dolos mulier:mendacia seruus.

¶ Explicit.xj.egloga q̄ Galatea intitulat̄.

¶ Incipit.xij.egloga:cui titulus est Conflictatio.

¶ Collocutores:Multiuolus ⁊ Volucer.

Ue noua fer; uolucer? q; nā stupor? vñ uebis
Ardu⁹ i tenero pigues p̱ gmie tauros ⌊te?
Et molles pascebat oues pan maxim⁹ olim
Pastorum ⁊ silua late celeberrimus omni:
Faustula quem complexa simul mulcēte fouebat.
Uiderat hunc crassa gelidaqꝫ sub ilicis vmbra
Atticus armipotens: secumqꝫ hec turbidus ira.
Hunccine perpetua gaudentem pace videbo?
Securoqꝫ sinam resupinum stertere somno?
Si satis hanc noui: dextramqꝫ erexit in altum:
Excutiam madida cerebri de sede soporem.
Dixit: ⁊ omne fretum refugasqꝫ exterruit vndas:
Horridaqꝫ extremis uox est audita britannis.
At sonitu ingenti penitus torpore fugato:
Pan caput abstulerat: gremioqꝫ innixus amice
Multa prius secum frendens: ac multa uolutās.
Unde ait ista tibi tam insulsa superbia demens?
Unde furor? nescis vires stolidissime nostras:
Spernis opū cumulos: spectatos spnis amicos?
Experiere quidem: serum tentasse dolebis
Fidus auaritie nunqꝫ cōtinget amicus
Ille refert: at diuitie sunt premia belli:
His ne putes tardare minis? incendis ⁊ urges:
Desine: nec uentos nec turgida uerba timemus.
Est animus: sunt arma mihi: dubijsqꝫ probatum
Pectus amicorum: sunt qui tibi terga iubente
Me feriant: dextrūqꝫ premāt latus atqꝫ sinistruz.
Ipse genas frontemqꝫ manu baculoqꝫ retundaz.
Non tibi par animus: non est manus apta duello.
Pan timuit: flentesqꝫ oculos: hinc aspicis atqꝫ hic
Intonsis instare ferox pastoribus agmen.
Sustulit horrificam uocem: qua flumina ⁊ agri
Et mare vicinum infremuit: collesqꝫ remoti.
Ac procul aeriam clamor peruenit ad alpem.
Undiqꝫ conueniunt: ⁊ qui per frigida tempe
Herbiuagos aluere greges: armentaqꝫ belli
Grata deo: ⁊ qui lanifice dilecta minerue:
Et qui frondipetas nemoroso monte capellas:
Glandilegosqꝫ sues: ⁊ amantes prata iuuencos:
Turba ingens: vnoqꝫ omnes in gurgite tandem
Sordidulum lauere pecus: qua rura secanti
Dux italus fluuio dedit aurea cingere templa.
Tot deerant alimenta viris: nisi pana virili
Faustula sollicitum curarum parte leuasset.
Nam grege de magno: decimuz largissima quēqꝫ
Obtulit: atqꝫ famem sedauit pinguibus hedis.
Ah meretrix obliqua tuens ait arthicus illi:
Immemorē sponsi cupidus quā mūgis adulter:
Hec tua tota fides: sic sic aliena ministras?
Erubuit: nihil ausa palam nisi mollia pacis
Uerba: sed assuetis noctem complexibus egit:
Et tacitam submisit opem mulieribus: ardens
Atqꝫ imbuta odijs occultans ruminat iras:
At gelido stat flamma metu: iam brachia uterqꝫ
Pastor ad ambigui certaminis orsa parabat.
Jam studij; aduerse acies: iamqꝫ arma fremebāt.
Queqꝫ suos uocat ore deus: hec menia troie
Arcturumqꝫ canit: pugillum canit illa labores:
Monstriferumqꝫ refert charolum: tū iurgia labe
Jactantur: toto uolitant conuitia celo.
Pan fraudes pensiqꝫ nihil: fandiqꝫ pijqꝫ:
Nota ꝙ infamis testetur fabula caude
Obijcit: exilijqꝫ locos: ⁊ inhospita tesqua:
Hostibus humani generis lingueqꝫ tremētis
Barbariem: ⁊ rauco crepitantia uerba palato.

Ille autem tibi uerba placent: mihi facta relinque:
Et tamen expediam nodosa uolumina lingue:
Et loquar ecce aliquid: faciet res ipsa disertum.
Te ne tegis digito? periuria: furta rapinas
Nouimus oppressos homines: elusa deorum
Numina: que dignas tandem me vindice penas
Exposcunt: orantqꝫ preces: lachrymeqꝫ perorant.
Quas anus infelix: mulier miserabilis expes
Pollicitis decepta tuis noctisqꝫ diesqꝫ
Fundit ⁊ ingratum queritur deserta nepotem.
Serua canum: tu prima quidem: tu sūma malorū
Causa: negas? scelerū semper tu perfidus auctor
Induis arma fremens: eadem mox abijcis arma.
Illa gemit: surdumqꝫ uocat: non irrita iusto
Spes ubi nulla tui est tui est mittēs suspiria celo.
Mater ⁊ ipsa dolens rogitat misereqꝫ sorori
Increpitans te poscit opem: fratresqꝫ superbo
Affusi mestiqꝫ greges: silueqꝫ precantur.
Quem non mouissent? sed inexorabilis vnus
Durus: ihumanus: ferus: horrens: despicis oēs.
Quid tamen officio retrahit nisi pectoris ardor
Impius: ⁊ fului sitis importuna metalli?
Scilicet attonitus fulgenti incumbit aceruo.
Hinc stupor ille oculis: hinc illa obliuio menti:
Scelestum atqꝫ anime: sed quem tibi crimina finē
Promittunt? audi: nam sepe illustria multum:
Multū animos exempla mouēt: in flumine tusco
Pastor auarus erat: quem par sitis impulit: equi
Federis oblitum patrios transcendere saltus:
Occidit is merito: grauis at contagia culpe
Immeritum parili traxerunt turbine natum.
Infaustumqꝫ gregem innumeris texere sagittis
Nunquid si fidei uel si memor ille decoris:
Partius aut sitiens tanta cum strage suorum
Assirias gustasset opes: auriqꝫ saporem.
Arthicus hec torrens: motus pantalia contra:
Si uacat exemplis tempus dare: seuus eorum
Pastor ad euphraten fuerat: cui sanguine fuso
Esset inhumanum sitienti horrenda uoluptas.
Ille ferox similisqꝫ tui confinia raris
Seuitia stimulante pari: dum despicit ampli
Incustoditos vidue transcendit in agros:
Incautumqꝫ neci natum dedit anxia mater
Omnem continuit fixa sub mente dolorem:
Euomitqꝫ simul pastor temerarius ictu
Feminei mucronis obit: truncusqꝫ gelato.
Non aurum bibit ore nitens sed pocula martis.
Concretam saniem ⁊ tepidum de cede cruorem
Ergo age: quando pares exemplis arthicus infit:
Brachia tentemus: succedant uerbera uerbis.
Quid modo colchorū uolucres oriētis odores?
Quid ue gule: ⁊ uentris irritamenta capacis
Omnia: quod pelago uehemēs echinus: inhersqꝫ
Rumbus: ⁊ ornati squamis rutilantibus olim
Ferreus aurata quos fixerat hamus arena:
Sub uenetis clā mersu; aquis: qđ vulnere crebro
Si qua uel hispano natat ingens belua ponto:
Uel libycis iactata uadis: peregrinaqꝫ nostra
Profuerint? qđ palmitibus seu dēpta phalernis:
Seu ligurum decerpta iugis ardentia vina?
Queqꝫ ferat gemino transmisit colle ueseuus
Dolia precipiti rapidum spumantia musto?
Queqꝫ dedit meroe soli subiecta propinquo:
Preterea qđ lenta quies: quod mollis in vmbra:
Et sapor ⁊ rauci per florea gramina fontes?

Omnia in exitium uertent: ꝛ blanda uoluptas
Conficiet bellum: mulier tua sola iuuare
Te uolet ꝛ poterit: ualidum prius egra leonem
Sternet ouis: prius armigeꝝ philomena tonãtis
Uicerat: ille autem quorsum per iurgia tandem?
Quid mecum commune tibi? nil arthicus inquit:
Nil tecum commune mihi: nam iudice fato
Destituunt victum: victoreȝ cuncta sequuntur.
Huius in arbitrium non nostra sponte uenimus.
Tu cogis: tu iustitie contemptor ꝛ equi.
Quem cecum fortuna facit: pariterqȝ superbum.
Quid tua nũc minas? tumidos qd uoluis ocellos?
Undiqȝ uenturos iam iam tibi fingis amicos:
Obstruxit tua fama vias: in tempore iussi
Tum mihi crede aderunt: lentus dũ uoce sub unã
Gramine caucaseo pastus bibet agnus hyberum.
Hec dicens medie pedibus iam stagna paludis
Frangebat: pan contra: aditus ꝛ ouilia sepsit
Uepribus: ꝛ fluuio circũdedit antra sequaci.
Transierat: subitoqȝ ingens per rura tumultus
Exoritur: tutuȝ fateor: meqȝ inde recepi:
Panaqȝ turbatum penitusqȝ per auia liqui
Soliuagum: mox ambigua dum mente reflector:
Heu victum vinctumqȝ graui sine mora catena
Prospicio: trans stagna rapi: non libera celo
Brachia: sed meste rorantia lumina frontis
Tollentem: ac tales iactantem in nubila questus
Cernitis hec superi: seu quid nã interuenit vmbre:
Ceca rotat fortuna fidem: regit omnia fatum.
I nunc: in rebus spem certam pone secundis.

¶ Francisci Petrarche poete oratorisqȝ Clarissimi: Bucolicuȝ carmen: per duo decim Eglogas distinctum: Explicit.

¶ Francisci Petrarche Poete Laureati Epistolarū Liber Primus incipit ad Barbatū Sulmonēsem

I mihi sena pium seruassent sydera regē
Pars animi Barbate mei: nō lr̄a cordis
Nūcia ꝑ uastos tractus telluris ⁊ vnde
Ambiguū tentaret iter. tua lumia ꝑsens
Aspicerē. uox viua tuas ꝯtigeret aures:
Mors uetat. heu uarij q̄s quōdā largus honores
Cōtulit ille mihi: vultus heu blanda sereni
Maiestas placideqꝫ decus pondusqꝫ senecte.
Heu prerepta mihi frons augustissima celo
Reddita iam patrio. vox heu doctissima melle
Dulcior hibleo: que prehensa tenacibus hamis
Corda virum rapiebat humo. que laudib⁹ amplis
Ingenium celebrare meum: calamumqꝫ solebat
Calcar agens animo ualidum. Non omnia terre
Obruta: viuit amor: viuit dolor: ora negatur
Regia cōspicere at flere ⁊ meminisse relictum est
Hec duo leteis nunq̄ꝫ de pectore nostro
Eripiet mors atra uadis. uerum ordine vite
Proposito excutimur. Mundi pars vna placebat
Spargimur hac illac pelagoqꝫ abrūpimur alto
Alpibus ac medijs. quotiēsqꝫ fauentibus astris
Reddimur ausonie. bustum tibi sorte maronis
Obtigit in partem uatis: mihi cessit origo
Amnibus ac toto disiungimur apennino
Hinc mea uox mittenda tibi est: ⁊ credere curas
Cogimur archanas calamo. nec pauca silenti
Causa labor: sed plura metus ne nostra ꝓphani
Abdita perspiciant oculi. vulgata videri
Nō metuūt. Memor ergo ꝑcum dilecte tuarum
Institui exiguam sparsi tibi mittere partem
Carminis exacte percurrens ocia vite
Perlege cognosces animum sine viribus alas
Ingenij explicuisse leues. nam uera fatebor
Implumem tepido preceps me gloria nido
Expulit. ⁊ celo iussit uolitare remoto
Penitet incepti cursum reuocare iuuente
Si liceat: mansisse domi cum tempore neruos
Consolidasse uelim late tam noscor ⁊ audax
Fama preit meritum: laxisqꝫ effertur habenis
Affectus animi uarios bellumqꝫ sequacis
Perlegis inuidie curasqꝫ reuoluis inanes
Quas humilis tenero stilus olim effudit in euo
Perlegis ⁊ lachrymas ⁊ quod pharetratus acuta
Ille puer puero fecit mihi cuspide vulnus
Omnia paulatim consumit longior etas
Uiuendoqꝫ simul morimur: rapimurqꝫ manendo
Ipse mihi collatus enim non ille videbor
Frons alia est: moresqꝫ alij noua mentis imago
Uoxqꝫ aliud mutata sonat: nec pestibus isdem
Urgeor: erubuit liuor cessitqꝫ labori
Cessit an incaluit longisqꝫ recruduit annis
Laude tumens aucta: ⁊ mecū cum tempore creuit
Indubio est. certe hunc didici contemnere ab alto
Iamqꝫ equidem uel nulla lues: uel spreta quietem
Dat calamo: atqꝫ animo. Iamqꝫ obseruatio vite
Multa dedit lugere nihil: ferre omnia. Iamqꝫ
Paulatim lachrymas rerum experientia tersit
Iam quod non potuit ratio natura diesqꝫ
Longa potest: vicere due cui cesserat vna
Tēpus edax minuit quem mors extinxit amorem
Flāma furens annuis tumulo cessere fauille
Nūc breue marmor habet lōgū q̄b⁹ arsim⁹ ignes
Pectore nunc gelido calidos miseramur amātes
Iamqꝫ arsisse pudet. Ueteres tranqlla tumultus
Mens horret: relegēsqꝫ aliuꝫ putat ista locutum
Sed iam ne quicq̄ꝫ latebras circumspicit ardens
Turba premit comitum quos par insania iactat
Dulce quibus conferre suis aliena nec illos
Submouisse sat est. acies nam maior apertam
Protrahit in lucem: durum: sed ⁊ ipse per urbes
Iam populo plaudente legor: nec musa regressum
Secreti iam callis habet. uetitumqꝫ latere est
Prodeat impexis ad te festina capillis
Ac fluxo desincta sinu: ueniamqꝫ precetur
Non laudem: ueniet tempus dum forte superbis
Passibus atqꝫ alio redeat spectanda paratu
Nunc tibi qualis erat sub prima etate prius q̄ꝫ
Figeret in thalamo speculum: vultumqꝫ comasqꝫ
Inciperet cohibere uagas occurrit amice
Cui semper. rex quantus amor. non seria tm̄
Sed nuge placuere mee. tu consule queso,
Parua licet magni. nam dum maiora parantur
Hunc tibi deuoueo studij iuuenilis honorem.

¶ Ad Benedictum Duodecimum Romanum Pontificem sub nomine urbis Rome.

E cui telluris pariter pelagiqꝫ supremum
Cōtulit imperiū virtus: meritūqꝫ: pudorqꝫ
Et deus omnipotens ⁊ ineuitabile fati
Arbitrium mundiqꝫ dedit quas uoluis habenas
En ego te supplex sparsis miseranda capillis
Et sacros complexa pedes: ⁊ dulcia figens
Oscula sic dominum ⁊ sponsum cōfessa ducemqꝫ
Alloquor alme parens solus qui cuncta gubernas
Quem stupet: ⁊ flexis genubus gens oīs adorat
Si mihi que viguit iuuenili in corpore quondam
Forma foret: roseusqꝫ color: si pectore sanguis
Feruidus: aut sponsis irem comitata duobus
Ipse habitus notam faceret sūmusqꝫ uerendam
Principibus: nomenqꝫ meum tacitura fuissem.
Squalida sed quoniam facies neglectaqꝫ cultu
Cesaries multisqꝫ malis lassata senectus
Eripuit solitam effigiem uetus accipe nomen:
Quo nullum toto memorat̄ notius orbe
Roma uocor. vultum ne pater cognoscis anilem
Gutturis ac tremuli sonitum: ⁊ deformia segni
Membra mora inualidis vix consistentia plantis
Sic anni nocuere mihi qui fortia vincunt
Et senium clara decussit fronte decorem.
Quid queror: o nimiū simplex licet irrita tempus
Cuncta ferat: celiqꝫ labor requiesqꝫ negata
Syderibus: forti nondum superantur ab euo
Multa tamen longe quibus altior extat origo
Urbibus argolicis latijsqꝫ ingentia perstant
Menia: ⁊ indomito cernuntur uertice turres
Quas decuit rapido primum succumbere seclo
Si series seruata foret longinqua dierum
Nam prius in sane q̄ꝫ lamberet ubera matris
Egregius fama uenturus ad astra quirinus
Mantua iam steterat uarijs habitata colonis
Iam patauum antenor flāmas emēsus ⁊ vndas
Ediderat pisana procul submota sicano
Urbs erat alpheo: tibur: preneste latinis
Flos erat in populis. quid singula persequor: ergo
Non uenit e cutis vitio ꝙ ruga senilis
Canitiesqꝫ premat. sed enim te nulla remoto
Illuxit mihi pulchra dies nullaqꝫ rebelles

Deuinxit fraternus amor dulcedine natos
Haud satis annosam ueritos contemnere matrē
Decolor hinc facies:hinc precipitata senectus
Hinc mihi continuusq; dolor lachrymeq; recētes
Semper ⁊ ad superos ne quicq̄; mixta querelis
Murmura cum precibus uel inania uota ferūtur
Postq̄; a complexu sum chari abiecta mariti
Et patris ⁊ domini.solus nanq; ⁊ omnia nobis
Solus eras per quem poteram formosa manere
Heu terrenorum decus ⁊ spes falsa bonorum
Illa ego sum infelix totiq; cognita mundo
Nuper honorato pulsabam uertice celum
Cetera calcabam currentia flumina fontes
Et mare littoribus flexum terrasq; patentes
Arma:urbes:armenta:viros quecunq; sub usus
Humanos natura dedit romana fuere
Me dominam late regnantem vidit eoi
Consurgens aurora procul de gurgite ponti
Me quoq; victricem çephyri sensere tepentes
Flatus ⁊ algentes boree pluuialis ⁊ austri
Et quecunq; uago tellus obsessa profundo
Despicit aut fluctus:nitidas aut suspicit auras
Me dacus immitis timuit:me durus in armis
Germanus:grauisq; loquax.atq; asper hiberus
Non fuga preripuit parthum mihi fulta sagittis
Nec labor ipse vie subduxit cladibus indum
Ethiopēq; iugo non torridus abstulit ether
Frigora nec tanaym:nec senior vnda britanum
Me mala carthago tribus est experta ruinis
Bellaq; sunt macedum totidem:totidēq; labores
Prelia quis nescit multos agitata per annos
Et regem ponti domitum in precordia tandem
Uix uetitas reserasse vias per membra ueneno
Anthiocum.pyrrhumq; grauem:uariūq; iugurtā
Pretereo:regesq; alios:nec cognita pridem
Ac vulgata satis timido sermone reuoluam
Sed postq̄; fortuna ferox que uertere ad imum
Summa solet gaudēs ualidissima frāgere regna
Instabiles turbata pedes a flumine tusco
Auertit seroq; domum reditura recessit
Extemplo uarijs hinc illinc acta procellis
Per scopulos ⁊ saxa feror.namq; omnis auite
Maiestatis honos viduatam coniuge sancto
Deserit.ac tantum inuidie mea gloria viuit
Et meminisse premit. ⁊ desperatio torquet
Unde etenim aut quo nam misere sperare relictū
Te precor qui cuncta potes prestante salutem
Ciuili hinc semper scelus o lachrymabile dextra
Dilanior cupidas illinc sum preda tyrannis
Infames uenere proci:qui nostra petentes
Coniugia inuitam violarunt.corpus inerme
Nempe erat indignum auditu:nec corpore robur
Femineo:aut usq̄; pauide fuga tuta patebat
His fisus:quanq̄; pudeat pigeatq; capistro
Succinctus rigido tenuiq; indutus amictu
Cornarie obscenus quid non est ausus alumnus
O furor ⁊ rationis inops ac ceca libido
Quo pergis:que monstra paras:ieiun⁹ ab vngue
Nudus adusq; genu.solitus siluestribus herbis
Longeuam recreare famem: ⁊ radicis amare
Cortice non timuit senior:iam turpis adulter
Luce nec erubuit sacrum incestare cubile
Circumfusa equidem stetit impia turba ꝓphanis
Uocibus exclamans.nimios iam despicit annos
Uir tuus ⁊ fugiens alias sibi iungit amicas

At neq; blanditijs:nec me terrore minisq;
Flectere cum posset:rapidam compulsus in iram
Ui rapuit:tenuitq; diu.dum forte cruento
Theutonicum lateri sibi cingere contigit ensem
Si potes ista pati.poterunt simul ignis ⁊ vnda
Insolitis herere modis:poterit ue feroc[illegible]
Agna fugare lupum:fuluumq; capella leonem
An ne senem refugis meliori tempore amatam?
An cessas prebere manum?lapsamq; iuuando
Erigere: ⁊ fidus fragili comes esse senecte?
Te sine nulla manent dulcis solatia vite.
Nam qualis matrona viri spoliata fauore
Quem triste exilium longinquas traxit in oras
Mesta domi festisq; sedens lachrymosa diebus
Expectat:cupidosq; oculos transequora iactat
Talis ego. ⁊ nostris thalamis te erūpere cernēs
Indolui:uates utinam non certa futuri
Post autem assidue te preclarissime coniunx
Nocte dieq; uocans rauci vix fessa precando
Faucibus ista loquor.vix ꝟba nouissima formo
Sedibus auulsos possem si ostendere colles
Et pectus nudare meum:per mille videndo
Uulnera me laceram fleres nisi saxeus esses
Nunc tamen ut licitum est absentia mente tueri
Aspice templa dei multo fundata labore
Ut ruitura tremunt:nullisq; altaria gaçis
Accumulata silent modico fumantia thure
Aspice q̄; rarus subeat penetralibus hospes
Quanq; inopi sub ueste petat delubra sacerdos
Et miserere pater.meritam nec forte negabis
Nam mihi si fandi ueniam das:absit ut ista
Improperare uelim.sed prisca recurrere dulce est
Quum summo fortuna loco me leta locasset
Regnaq; sub pedibus nostris prostrata iacerent
Nullum passa parem dominum te sponte petiui
Si dubitas non paruus adest mons ille soractis
Testis ⁊ vnanimi proclamant murmure silue
Si dices non solus ego:fuit alter in arce
Regnator sponsusq; tuus.stat uera fateri
Mēs mihi:nā foribus figmētū hec sībmouet etas
Ille uagus profugusq; sinu discedere nostro
Sustinuit.nostriq; illum germania secum
Abstulit immemorem.vulnus iam longa cicatrix
Astrinxit:lachrymasq; ualens siccare uetustas
Intulit antiqui paulatim obliuia damni
Tu vite spes vna mihi baculusq; cadenti
Quo steteram subnixa diu.tu grata laborum
Et tranquilla quies.clipeus tu seua tonantis
Flumina fortune excutiens portusq; salutis
Que quassam ⁊ tanto iactatam aduertere prorā
Naufragio contenta fui:solabar ut vno
Lumine dum poteram:sic nunc orbata duobus,
Non possum tacitas ultra perferre tenebras
Uerbaq; si libeat curarum audire mearum
Spero animum motura tuum.nā fama locuta est
Nescio quid gratum misere te semper in ore
Nomen habere meum.necnon de coniuge tristi
Multa solere loqui:viduam quoq; sepe uocare
Hec eadem nunc fama meas perduxit ad aures
Pellere te ut proprias sedes ac tecta reuisant
Prelatos ex urbe tua:nec uelle putandum est
Externis prebere tuis:sua iura negare
Quid ꝙ egestatem nostram miseratus opemq;
Non expectatam iam nunc dilecte dedisti
Qua tegerem latus ipsa meum:ne scilicet essem

Nuda reuertenti sic occursura marito
Adde q̄ ⁊ fletum renouans interuenit omen
Est breue tempus adhuc quo te durissima morbi
Uis tenuit: timuitqꝫ putans te vita carere:
Terribilem si uera ferunt in limine mortem
Uidi intrepidus: nobis tūc ossa referri
Iussisse: ac patrio pallentia membra sepulchro
Diceris. ⁊ claustro uaticani corpus humandum
Si moriens uenturus eras: precordia quando
Uita regit: calidoqꝫ agitātur sanguine fibre
Cur dubitem secura diem promittere faustum
Gentibus ausonijs? rutilos iam cernere currus
Iam niuei candoris equos phalerisqꝫ superbos
Iam strepitum uideor comitum sentire tuorum.
Auribus arrectis stans semper: ⁊ quis e trusca
Parte sonans: tuus ille redit mihi nuncius adsit
Ergo rubere genas fluxos ⁊ in ordine crines
Colligere incipio: mesto manantia planctu
Uda supercilia abstergens nec sola placere
Artibus his studeo: sed ⁊ ipsa sororibus orno
Permulcens studiosa comas: ac talibus hortor:
Accipite o mundi dominū: qui longa reuertens
Certa salus patrie latio suspiria pellet
Ille autem herbosos colles ⁊ littora passim
Complerunt uallesqꝫ cauas: pars rupibus altis
Prominet ac vultus auide spectare serenos
Obsedere vias intentaqꝫ lumina seruant
Quum primum ducente deo transcenderis alpes
Italieqꝫ tue pulcherrima: culta tenebris
Occurrent miranda animis: speciesqꝫ locorum
Effigies hominum. tepidi clementia ueris.
Blandaqꝫ temperies: nec frigore pulsa nec estu
Teqꝫ nouum aspiciens intrasse fatebere mundum
Urbibus exhaustis omnes diffusa per agros
Agmina deuotas tollent ad sidera uoces
Certatim nomenqꝫ sacrum celebrare iuuabit
Tunc uere benedictus eris benedictaqꝫ talem
Que peperit genitrix tantum ut videare profecto
Letior ⁊ tantum tete felicior ipso
Quantum pura oculis oriēs post nubila lux est
Sed quia perpetuus mentem timor angit amātis
Admoneo metuensqꝫ precor ne nostra per urbes
Gaudia distuleris rebus distractis amenis
Ianua nam q̄uis primis in finibus astans
Limine te excipiat placeatqꝫ placentia forsan
Alliciatqꝫ bonis redimita bononia tantis
Filia uel q̄uis moueat mea pulchrior illis
Floribus ⁊ uario renitens florentia cultu
Innumereqꝫ alie nulla hinc obliuia surgant
Coniugis antique: qua non formosior ulla
Aut erit aut visa est modo sinu te leta recepto
Iamqꝫ age pelle moras: tibi sūma cacumia mōtes
Inclinant: nullusqꝫ vie labor obstat eunti.
Ac bene pacatas substernat classibus vndas
Equor ⁊ impellant placidi tua carbasa uenti.

¶ Ad Eneam senensem cōquestio status Italici.

p Er iuga parnasi scādentē summa videbis
Eneam: missamqꝫ feres sibi iussa salutem
Post grauidū gēitu narrabis ep̄la carmē
Nam dabit is facilem nostris sermonibus aures
Heu mihi quo fesse traxerunt stamina vite
Insignes feritate dee: quod flebile sidus
Ut mala conspiceret viuaces protulit annos:
Quo lachrymas de fonte traham? suspiria dignis
Nectere quis ualeat numeris: patrieqꝫ ruentis
Infandum excidium meritis equasse querelis
O utinam mihi cuncta forent resonantia membra
Uocibus humanis: aut ferrea lingua dolores
Ut mundus sentire meos: ac tristia posset
Murmura. uerū aiam uox deserit ipa: nec vnde
Incipiam noui fateor: proh fata pudendis
Angimur imperijs patimurqꝫ in viscera passim
Nostra triumphatos fractosqꝫ accingier enses.
Ha pudeat mundi dominam fortuna maligni
Seruitij damnare iugo: manibusqꝫ reuinctas
Quas totiens post terga dedit: tentare potentem
Ausoniam. ducibus penis flendamqꝫ seuero
Hannibali: siccisqꝫ oculis quam nulla videret
Barbaries gallis subiectum ferre tributum.
Quorum si qua fides tumuerunt sepe cruore
Flumina. cerulee rubuerunt sepe puelle:
Feruidus infestam dum frangit iulius iram
Effera dum ualidis rabies contunditur armis
Nec satis est nymphas faunosqꝫ agrestia priscis
Numina quin ipsum facimus quoqꝫ nerea testem
Namqꝫ per errate ut uentum est ad limina terre:
Ingredimur pelagus patrieqꝫ ĩ gurgite magnus
Horruit oceanus romani uerbera remi
Atqꝫ sepulchra dedit fuluis miseranda britannis
Quid referam hostili positas in littore terras
Oppidaqꝫ ⁊ victis minitantes ciuibus urbes
Italie virtutis opus: monimentaqꝫ nostri
Cesaris eternum imperij testantia nomen.
Torquatum transire libet ne sanguinis ista
Sit laus ⁊ partem: cedat victoria fame
Maiorum cineri. iuuat hinc tacuisse camillum
Et quem nigra virum uolucris contexerat: ⁊ te
Tertia qui reuehis spoliato ex hoste trophea
Suffigens ad templa iouis marcelle silebo.
Rusticus arpini marius qui uomere collem
Scindere: ⁊ inculto tellurem uertere rastro
Doctus erat: seuum ut tetigit manus aspera ferrū
Quas strages: notum ut faceret nēpe itala bello
Rusticitas: quantum externa prestantior omni
Nobilitate foret. sed nunc heu cuncta retrorsum
Ire parant pulchrum ueluti surgentibus ostris
Eripiet nox ceca diem: nec cognita nautis
Uisa nec astrigeri splendescant lumina celi.
O pudor o plus q̄ pudor: en hoc tempore surgit
In dominum seruus: patroni in colla cruentus
Libertus. vulgare odium post uerbera semper
Acrior ardescit famulus. quis carcere lapsum
Custodem rectis cernentem vidit ocellis.
Taurus ab inuiso furtim distractus aratro
Optat aratorem toruus dum cornibus ornos
Uerberat: ⁊ magnis implet mugitibus auras.
Ante petet libicas sirtes densissimus atlas
Caucaseumqꝫ caput fluctus perfundat hiberus.
Ante aquilam blande vincent feritate columbe
Et cornix pluma niueos transcendet olores:
Quam dum seruiles meditatur sepe cathenas
Flagraqꝫ dum subeunt mētem: virgasqꝫ tremiscit
Furcifer: in frontem metuat nisi tristis herilem
Liuentesqꝫ humeros laxataqꝫ brachia vinclis
Non moueat: seu iusta trucem reuerentia tangat.
Et nocet interdum felicia tempora postq̄
Cesserunt rebus nimium affluxisse secundis
Namqꝫ abeat fortuna licet: mensura superstes
Inuidia exercet lapsos: fragmentaqꝫ fati
Atterit exhausti repetens tormenta fauoris

Nos quoqꝫ sentimus ueteris dispendia palme
Undiqꝫ consurgunt populi penamqꝫ reposcunt.
Et nisi fors obstet celsoqꝫ serenus olimpo
Juppiter aspiciat peragent cur gentibus esse
Ludibrium domitis miseri properamus ⁊ orbis
Fabula felicem:populum quem libera dudum
Et victrix condebat humus:nos vilia busta
Barbaricis pedibus iamiam calcanda superbas
Expectant:olim regnorum iniusta cupido
Urbibus hesperie.ciuilia bella nephasqꝫ
Quorsum abijt:que nam quassis concordia reb⁹?
Omnia disparibus rumpuntur federa uotis
Et vite turbata quies:uesana magistros
Sic quondā inuadit rabies.quum fessa procellis
Uoluitur īfelix abies:dumqꝫ alter in eurum
Nititur in çephyros alter:neglecta tremendos
Incidit in scopulos.nobis nunc ista caribdis
Imminet.hos scopulos metuo:discordia nostra
Hostibus hoc animi tribuit:tutela periclis
Linquitur in medijs rimisqꝫ admittimus vndam
Aduersis ferimur uentis.iam naufraga puppis
Huc illuc preceps agitur.nec dextera tantum
Leuaqꝫ concutitur penetrat:sed prorsus in aluum
Jam nimium vicina lues:mediumqꝫ molesta
Corripuit corpus latij fibrasqꝫ per omnes
Ibit pestifero mox infectura ueneno
Tirrenum superumqꝫ fretum solemqꝫ serenum
Mox tenebris clausura nouis.sublimis ab alpe
Ille minax:animo iam premetitur auaro
Ditia rura procul:qua se pulcherrima rerum
Porrigit hesperia armipotēs:circumspicit urbes
Instar regnorum.quarum vix nomina quisqꝫ
Scire queat castella manu tot structa magistra
Sidera quot celo:pelagoqꝫ feruntur harene
Marmoris hunc uarij congesta palatia tangunt
Meniaqꝫ in nubes solidis subuecta columnis
Obstupet omnigenum uenis fulgere metallum
Aspiciens portusqꝫ maris per utrunqꝫ cauatos
Anfractum:cererem campis ⁊ rupe lieum
Pendentem aerea:grauidis sub vitibus ulmos
Inflexa ceruice premi.videt ille bonumqꝫ
Cornipedumqꝫ greges pratis errare uolantum
Etheris ⁊ placidi spatium:montanaqꝫ tempe:
Atqꝫ lacus stagnantis aque:fontesqꝫ salubres
Inualidis nitidos ⁊ opacis uallibus amnes
Dulcia poma legens diuine frondis odorem
Omnibus in locis miratur nescius:Alma
Sed nihil in patria magis admirabile cernit
Quam studium mores hoium ue:hitataqꝫ multo
Corda deo.ignauos egre passura tyrannos
Hec facies rerumqꝫ decor dulcedine captum
Impellunt glomerantqꝫ auido sub pectore flāmā
Incenduntqꝫ sitim.nihil illum sacra videndi
Corpora nil patrum tumulos nil sanguine tincta
Innocuo loca mouit amor:terrena supernis
Scepta etenim potiora putanſ extendere fines
Tegmine sub pacis rapidus lupus incohat:alte
Crescere ab exiguis radicibus orta cupressus
Pernitiesqꝫ solet:non hic mihi crede quiescet:
Longius aspirat funesta iniuria que nunc
Inuasit uere deserte menia luce
Quid loquor ab demēs: forsan patet vna salutis
Hec via:que mores referat iā sera uetustas
Certe animo spes vna sedet:fors impia bella
Cessabunt.subitum pigeat dum cernere regem

Nam gladios ac pila tenet quis terruit orbem
Itala posteritas exemplis diues auorum
Non tulit in bellis numerosum grecia xerxem
Aut darium:thamaris persarum colla secare
Imperiosa ducis nati non funere fracta
Substitit:aut sexu:facinus pergressa virile
Nos ubi:quo virtus:seu quo mauortius ardor
Quis uetat aut armare man⁹:aut uolucre cāpis
Quadrupedes:celo quiſ tela:quis equore classes
Qui uelut oblitus generis solumqꝫ beatum
Et regem ⁊ dominum toto se iactat in orbe
Mille illic reges:virtus diadema perenne
Fert equidem:inueniet:discetqꝫ haud falsa locutū
Cyneam:forti quāuis male credita pyrrho.
Cautius ut fuerat siluis captare fugaces
More patrum ceruos:belloqꝫ lacessere dammas
Quam pede vulnificos excire ac dente leones
Nam si longeuo disponit retia somno
Sopitosqꝫ parat circundare fallitur ⁊ nos
Peruigiles fecit sollicitam ue aliquando remouit
Segnitiem vulnusqꝫ recens:sensusqꝫ doloris
Erratum satis est.ueniet modo letius euum
Ut cogar lentis tum demum ignoscere parcis
Uisurusqꝫ iterum romanos ire triumphos
Trans rhenum: ⁊ latio possessas milite ripas
Secana quas stringit:quas abluit vnda garūne
Exposcam tremule longissima fila senecte
Sed metus in terra stimulat:qui semper amori
Est comes:atqꝫ procul rhodani semotus ad arua
Palleo longinqꝫ prospectans fata parentis.
Haud aliter q̄ꝫ si caram stans littore matrem
Aspiciam medijs iactatam mestus in vndis
Spes igitur mixtusqꝫ pudor:quia tristia letis
Alternant.mixtis claudatur littera uerbis.
Incertum est letar:doleam:speram:metuam:ne
Tam uaria excrutiant trepidum presagia pectus
Jamqꝫ uale: ⁊ si quid monstrant tibi fata resolue
Solamen dubio gratum laturus amico.

¶ Ad Dionysium de Burgo sepulchro magistrū sacrarū scripturarū:Euocatio in p̄tem ocij solitarij.

J nihil aut gelidi facies nitissima fontis
s Aut nemorꝫ ꝯuexa cauis archana latebris
Ac placidis bn̄ nota feris:driadūqꝫ catuis
Et faunis accepta domus:nihil ista poetis
Opportuna sacris sub apicis rupibus antra
Permulcent animum:nec clementissimus aer
Allicit:ac montis preruptus in ethera uertex
Liberiore situ liquidas extentus ad aures
Collibus aut bromius frondēs aut silua mineruę
Gratior aut ueneri.nec utranqꝫ tegentia ripam
Herculeis vmbrosa comis:distinctaqꝫ subter
Floribus innumeris ⁊ dulce virentibus herbis
Prata trahunt oculos:aut hic qui separat arua
Atqꝫ soporifero clausam qui murmure uallem
Implet in exhausto descendens alueus amne'
Et videt hinc illinc nympharum mille choreas
Musarumqꝫ audit totidem per littora cantus
Nil mouet aut turtur metientem raucus amicam
Dū gemit:has carā ī feriaſ quasi mittat ad vmbrā
Aut fatum philomena ferū:linguamqꝫ reuulsam
Ereptamqꝫ pudicitiam:thereumqꝫ superbum
Dum canit: atqꝫ alte frondosa pendet ab ulmo
Ingeminās lachrymosa piam dulcem ue querelā
Et noctes agit insomnes:refugitqꝫ quietem
Aut que sub lucē uolitans rabiemqꝫ mariti

Et facinus miseranda suum:casumq; sororis
Funus ⁊ in meritū nati:simul omnia plangit
Maternum memori pectus maculata cruore:
Et medias operosa domos:atq; atria semper
Circumit accelerans uelut hostem cernat hirūdo.
Si nihil ista mouent:nec te narcisus hianti
Plurimus ore puer:faciem qui fonte decorem
Miratur speculoq; amens incumbit aquoso.
Nec iuuat actheon per deuia confraga silue
Cornibus arrectis fugiens sociosq; canesq;.
Nec que purpureum patris secuisse capillum
Dicitur assurgens tremulo sub nebula cantu
Ut procul ultorem speculeť ab ethere nisum.
Nec raptā hesperieʒ memorās qui littore ab alto
Mergitur assidue.mortemq; optare videtur
Nec iouis ethereus scopulis stans armiger istis
Annua uenturis reparansq; cubilia natis.
Preterea si noster amor:pietasq; rogando
Non potuere patris rigidumq; flexisse parūper
Propositum.fixamq; adeo conuellere mentem
Ocia romanis opibus ꝗ nostra relictis
Aspiceres:paucis ꝗ limina fida diebus
Ingressu dignata boni pedibusq; magistri
Cernere soliuagum uelles miseratus amicum
Tot nostri periere preces:en ultima tandem
Iniectura manus:hec duro vincula cordi
Afferet:ac ualido cunctantem huc ꝑtrahet vnco.
Populus est ingens niueo cōtermina fonti
Que simul ⁊ fluuium ⁊ ripas ⁊ prima campi
Iugera ramorum densa testudine opacat.
Hic olim multaq; loci dulcedine captum
Et rerum nouitate oculos animumq; monente
Aggere florigero magnum posuisse robertum
Membra diu lassata ferunt : curisq; grauatum
Pectus: ⁊ exigui laudasse silentia ruris
Tum consors regina thori cui nulla dearum
Seu forme certamen erit:seu sanguinis almi
Auferet emeritum iusto sub iudice palmam.
Coniuge quin etiam spoliata clementia magno
Tūc aderat:procerumq; chorus:magnūq; viroꝝ
Agmen: ⁊ egregijs acies conferta puellis
Dumq; alij per prata uagis leuibusq; recursant
Passibus ⁊ ludos ineunt manibus ue recentes
Contractare iuuat latices comitumq; per ora
Spargere pars densos properat inuisere saltus
Et canibus turbare feras:pars piscibus hamos
Implicat.aut longo distendit retia iactu
Pars bibit ⁊ leui propellit tedia bacho
Ast alijs placidum nunc sternere fessa per herbam
Corpora:nunc oculos tenui componere somno
Solus agens curas alias sub mente profunda
Rex erat ⁊ frontem defixaq; lumina terre
Seruabat:siue ille rei iam uoluere causas
Ceperat ⁊ secum tacitus quo sidere tantus
Surgeret.vnde iteruʒ subsisteret impetus amnis
Uestigabat ⁊ immense telluris in aluum
Ingenio monstrante adituʒ penetrabat anhelus
Noscendiq; auidus.seu tunc altissima uerba
Fortune dabat ille sue:quid dulcia falso
Suggeris: ⁊ facili blandiris perfida vultu?
Mortalem memini fore me.licet ois ad vnum
Deferat vnanimi mundus diadema fauore.
Et tibi rara fides maneat:quantūq; metello
Sis nobis blandita diu:tn̄ omnia mors hec
Auferet:atq; vno franget tua dona sub ictu

Flumina nulla quidem cursu leuiore fluunt q̄ȝ
Tempus abit vite:superant tamē illa per euum
De scatebris renouata suis:nos vita relinquens
Quo fugit vnde vnq̄ȝ posthac reditura fuisset
Ni domitor mortis qui quondam tartara victor
Ingressus redijt clauso sua membra sepulchro,
Ui repetens:secūq; trahens felicia patrum
Agmina: ⁊ exhaustas longis cruciatibꝰ vmbras
Abstulit ad superos:minuisset corde pauorem.
Spemq; resurgendi post funera nostra dedisset
Hic sapiens rex cuncta animo fortasse monebat.
Uel memor indigne fraudis sillam atq; caribdim
Littore qua calabro siculas disterminat oras
Pontus ⁊ horrisona refluens intersecat vnda.
Magnanimus paruo pingebat flumine dignum
Supplicium eolio minitans ac triste tyranno.
Deniq; quicqd erat nihil id nisi grāde putādū est
Et super humanuʒ ingenium:quod tantꝰ agit vir.
Cuius adhuc memores viridi uestigia ripa
Ruricole ostentant: ⁊ agrestum vulgus adorat
Si potes ergo mane:si non potes o mihi luce
Carior:atq; ideo multum pater optime frustra
Exoptate ueni:non me sed amena uerendi
Nondum fracta annis spectare sedilia regis
Que digito monstrabat ouans gens illa nepotuʒ
Et mundus mihi crede alio celebrabit honore
Postq̄ȝ pulsa retro presens hec cesserit etas.

¶ Ad benedictum duodecimuʒ ex propria persona

Exul inops horrensq; habita despectaq; nuꝑ
Femina sūme patꝝ tua scā ad lumia supplex
Procubuit:tū forte aderā comes ulla viarū
Nō erat:heu nihil ausa fides ⁊ tristis amicos
Abstulerat fortuna suos.iam iusta precari
Ceperat: ⁊ uacuam dederas iam questibus aurē
Admirans presaga homini natura:videbar
Matronam mihi nosse sacram:nāq; horrida ꝑmo
Congressu licet: ⁊ canos incompta uagantes.
Alma tamen facies multoq; uenerabilis euo.
Plurima seruabat fortis monimenta uetuste
Nil quoq; plebeium:nil vile:sonantia uerba.
Argumentum animi: ⁊ generoso spiritus ore
Sintillans.que summa vie:que causa gemendi
Unde ageret sese:nomen:patriamq; genusq;
Querere:mens fuerat.ꝗ quum sermone latino
Iunctus erat latius senio iam tritus amictus
Ter fuit in foribus.sed ter reuerentia uocem
Continuit:mesto interea sub murmure nomen
Roma erat insonuit:stupui quorsum ue secundis
Fidendum.exemplo didici:quo clarius usq̄ȝ
Nulla dies habuit:nam q̄ȝuis cuncta rotare
Regna potens uario soleat fortuna fauore
Et seruos ad sceptra leuet:solioq; tyrannos
Precipitet:nihil illa tamen manifestius vnq̄ȝ
Edidit:ut rerum dominam cognoscere possis
Quam dum tot partas bellis:tantoq; labore
Romuleas euertit opes:caput abstulit orbi
Grecia uerborum genitrix laudumq; magistra
Attollat uentosa duces:uatumq; fatiget
Ingenia:Eacides p̄cone superbus homero
Meonio:ex calamo facilem sibi fecerit hastam
Amphitrioniadem sacris ⁊ thure salutent
Ad celumq; ferant thebe:lacedemone fratres
Ledeos nitidis populi fauor ingerat astris
Impia regna iouem:pulsum fuga sola parentem
Nobilitat:sensu nestor senioq; uerendus

Codrus amans patrie fuerit. gnarusqꝫ futuri
Tiresias: hausto famosus sanguine diue
Titides: rapto sit uellere clarus iason
Tigribus inuectus rapidis: tirsumqꝫ coruscans
Liber ad extremos victor peruenerit indos
Atrides sua fama canat: notosqꝫ furore
Aiaces: ithacumqꝫ dolis pelagiqꝫ bilustri
Circuitu: nomenqꝫ uagis erroribus addat
Cinigerum morsu illustrem: clarumqꝫ loquantur
Milciadem marathone sua: natumqꝫ catheruis
Conspicuum τ tanto redimentem busta parenti.
Sint quoqꝫ magnanimi iuuenis laudata sub arctꝫ
Prandia termophilis: torresqꝫ themistoclis aura
E salaminiaco surgat sale: blanda sub armis
Lingua pisistratum: commendet vnda periclem:
Tydea prompta manus: doctum experientia belli
Longa philopemene celebret: ducibusqꝫ supmis
Misceat. eliseos censores clara coronet
Iustitia: extincti serpentis fabula cathmum.
Forma decens alcibiadem: siluisqꝫ diserte
Thesea tartareis reducem uenerentur athene.
Adde duces frigios: accedant dardanus τ tros
Et priami cantata domus: placeat addere reges
Assirios: persasqꝫ simul: cyprumqꝫ cruore
Undante: fluramqꝫ pharon placet addere siccam
Barbariem: terrasqꝫ sequi qua pendet ad austrū
Orbis: τ ignotas latebris couellere gentes
Hannibalem malefida suum fratresqꝫ patremqꝫ
Insignem bello atqꝫ alium cognomine martem.
Carthago ter victa iterum transmittat in arma?
Quid libie populosqꝫ loquar: turmasqꝫ fugaces
Occiduūqꝫ diem: calpem totamqꝫ reuolue
Hesperiam. furtoqꝫ diu: raptoqꝫ probatus
Dux placeat bello: vir de tot milibus vnus
Hinc ferox oceano: qua nobilis insula viuum
Predicat arturū. τ quicquid sibi fabula mendax
Persuadet siluas: fontes mirandaqꝫ vulgo
Prelia: τ insanos equitum decantat amores
Gallia qua magnum karolum: duodena virorum
Presidia τ regnum tot opimis dotibus auctum
Ostentat longaqꝫ iacet iam fessa quiete
Hinc te germanos populos omnesqꝫ sub arcto
Mortis amatorem liceat perquirere: quicquid
Inuenies ubicūqꝫ iacet: macedumqꝫ per ora
Finibus: τ iuuenem horrendū premqꝫ philippū
Elice cunctorum post acta recollige: certe
Romanos citra laudes te iudice multum
Subsistent. nisi fallat amor. spectanda triumphis
Hec olim in numeris mulier: nunc orba uerendis
Coniugibus gemine exemplū memorabile mūdo
Fortune: portus miseris scopulusqꝫ superbis.
Ludibriumqꝫ eadem cunctis modo mesta pegit
Ante pedes sua uerba tuos memor oia seruas.
Te tamen illa grauis tū questio forte tenebit
Carcere corporeo τ mortalibus eruta vinclis
Quid videat bene nata cohors cessante serenum
Nube iubar faciemqꝫ dei: seu cernere pure
Corpora dū fractis surgent rediuiua sepulchris
Hec prius incipient. sed dum vigil omnia librans
Singula duꝫ relegens per mille uolumina curris
Responsi dilata dies accendit amorem
Suspenditqꝫ hominū mētes: dubiasqꝫ reliquit.
En modo tempus adest. iam questio longa qeuit.
Consilio sopita tuo. iam roma futuri
Anxia te sponsum repetit. te cuncta parentem
Italia expectat. succurre precantibus ultro
Sic videas totum christum celebrarier orbe
Te magnum pascente gregem: sic sacra deorum
Et simulachra ruant: sic te duce victa fatiscat
Falsa superstitio: τ nullas caligine mentes
Occupet: alma fides τ amor tranquillaqꝫ terris
Pax vigeat: toto cedat pirata profundo,
Cedat pestis aquis cedant coniugia celo
Sit felix successus agris: sint leta per urbes
Ocia: sic vulgo virtus formosior auro.
Paupertate magis scelus omne τ morte timēdū
Uideris ista senex postqꝫ: laudandaqꝫ retro
Tempora respiciens: tunc sit tibi lenis ad astra
Transitus. hic eternus honos. ibi visio summi
Plena boni. cui suspirat plebs illa fidelis
Hierusalem: peregrina exul noctemqꝫ diemqꝫ.
Que requies lassis: mercesqꝫ erit ampla laborū.

¶ Ad Iacobum de columna lomberiensem epm de seipo τ suarum iuuenilium rerum τ statu.

q Uid faciā: que vita mihi: rerūqꝫ mearum
Qui stat⁹ est: audire petis: nec uera silebo
Nec tibi ficta loqr. mihi nā loqr: absit ianis
Gloria. nil cupio: contenta est vita paratis
Hoc primum placitis mecum concordat egestas
Aurea federibus: non sordida: nec grauis hospes
Si libet exigui fines mihi seruet agelli
Angustamqꝫ domum: τ dulces fortuna libellos
Cetera secum habeat: uel si libet omnia nullo
Auferat hinc strepitu: sua sunt non rura requiro
Diuitiasqꝫ patris. pondus graue celsa petenti.
Uinclaqꝫ dura animi τ cunctorū alimenta maloꝝ
Cirreas non tangat opes: neu nostra lacessat
Ocia sollicito non ambitiosa paratu.
Nil usqꝫ inuideo: nullum feruentius odi
Nullum despicio nisi me licet hactenus ideꝫ
Despicerem cunctos: τ me super astra leuarem
Sic res humane uoluuntur: plurima quid sim
Iam documēta habeo: nisi me mea somnia fallūt
Nam mihi quid confert musaruꝫ in fōte parūper
Leniuisse sitim: si me sitis altera maior
Urit τ eternum subter precordia seuit.
Quid ue elicone iuuat recubātēꝫ sepe pfundo
Eminus insanos vulgi risisse labores
Si labor alter habet: cui merces nulla: quies ue
Quid facies preclara iuuat: si turbida mens est
Multa quidem meritasqꝫ sibi pro munē laudes
Pendere: nō nostre fateor fiducia lingue est.
Sunt que felicem facerent: nisi forte maligna
Roderet infaustum pectus sua cura perennis
Iamqꝫ genas spectare tuas pietate madentes
Hinc videor longo bene si mihi cognitus usu es.
Sed quia more patris nostra oia nosse uolebas
Urget amor calamum: nec fas obstare iubenti
Eloquar: τ tu consilio fortasse iuuabis.
Et mihi duce graui mētem exonerare querela.
Est mihi post animi mulier clarissima tergum
Et virtute suis: τ sanguine nota uetusto
Carminibusqꝫ ornata meis auditaqꝫ longe
Sed redit in frontem: τ uarijs terroribus implet
Insultans: nec adhuc solio cessura videtur
Artibus hec ullis: sed simplicitate placendi
Ceperat olim animum τ rare dulcedine forme
Iam duo lustra grauem fessa ceruice cathenam
Pertuleram indignans tm̄ in mea colla tot annis
Femineo licuisse iugo iam tabe latenti

Confectus iamqꝫ alter eram:iam fomite molli
Ignis ad extremas penetrauerat usqꝫ medullas:
Optabamqꝫ mori vixqꝫ arida mēbra ferebam.
Libertatis amor miseri dum pectus amātis
Cepit.⁊ auersas cordi suffigere curas
Erigor ⁊ multa iuga vi auellere nitor
Durum opus euentu:dominam pepulisse decēni
Hospitio:⁊ fractis hostem tentasse potentem
Uiribus aggredior tamen:⁊ deus ipse labori
Affuit:⁊ collum ueteri dissoluere nodo
Prebuit ac tanto victorem euadere bello
Iniicit illa manum profugo: dum saucia seruo
Incursatqꝫ dolens:oculos dum dulce micantes
Instruit:⁊ facibus tectis ⁊ cuspide blanda.
Heu quotiens cepto dubium procumbere calle
Compulit:ergo iteruꝫ:quid agā qbus artibus illi
Occurram.vincla illa iterum asperiora parabat
Diffugio:totoqꝫ uagus circumferor orbe.
Adriacas:tuscasqꝫ ausus sulcare procellas
Ereptumqꝫ iugo caput hoc committere cimbe
Non ueritus tremule.quid eni properata noceret
Mors mihi supplicijs victo:vitamqꝫ peroso
Uertor ad occasus:⁊ me piraneus ab alto
Uidit in aprico latitantem gramine uertex:
Uidit ⁊ oceanus:qua sol defessus eundo
Abluit hesperio fumantes gurgite currus.
Quaqꝫ meduseo duratum lumine montem
Prospiciens longam celsis de rupibus vmbram
Proijcit: ⁊ mauros festina nocte recondit.
Hin arthon boreamqꝫ petens:⁊ dissona lingue
Murmura:solus eo:dubias qua turbida terras
Estibus ambiguis pelagi terit vnda britanni.
Quaqꝫ solum glatiale iacēs non sentit amici
Uomeris obsequium:bromiūqꝫ a collibus arcet
Et cererem:sterili vix hospita terra mirice.
Quid mihi restabat:nisi solis adusta sequentem
Serpentum subijsse domos immania rura
Et procul ethiopes medio vidisse sub axe
Nigra per ardentem nudantes terga leonem
Aut ignoratum per tot iam secula nili
Quesitum ue caput:quo nam telluris opace
Abdiderit natura sinu:lentescere fluctus
Absentis cepere animi:dolor:ira:metusqꝫ.
Humida tranqllus mox lumina claudere somn⁹
Rarus ⁊ insolita risus splendescere fronte.
Iam minor occursu minus imperiosa relicte
Sensibus in nostris obuersabatur imago.
Heu heu quid referam:sed cogis:acerba videbar
Uulnera ⁊ insani stimulos iam tutus amoris
Temnere.fallebat leuiter superaucta circatrix
Et requies insueta mali:tentoria uelo.
Ac certam ad mortem redeo:sic fata pmebāt
Impia:sic animum:sic me meus error agebat.
Uix bene constiteram dilecte finibus urbis
Dum subijt uacuum curarum sarcina pectus.
Illa prior rediere trucis contagia morbi.
Quid loquar:vn̄ miser:lachrymas narrare scdas
Incipiam?quis credat enim?qua carminis arte
Expediam?quotiens precibus deposcere morteꝫ
Me dolor impulerit.quotiens grauiora parare.
Quos mihi libertas iterum querenda labores
Attulerit.subsistam igitur.uerum ultima tandem
Postqꝫ ceruici ceciderunt vincula nostre
Omnis ad arma fuge:spes est mihi vīsa: nec vnqꝫ
Nauta nocturnū scopuluꝫ sic horruit: ut nunc
Illius ⁊ vultus:⁊ uerba mouentia mentem
Et caput auricomū:niueiqꝫ monilia colli
Atqꝫ agiles humeros oculosqꝫ in morte placētes
Horreo nunquid ego admittaꝫ quo tertia demū?
Irato facienda deo sint irrita uota?
Dimidium ut sacro suspendam limine remum
Seu tunice fragmenta ude.tum cerea nostri
Corporis effigies tabulis subsidat eburnis.
Supplicis in morem accliuis.comitantibus ergo
His animum curis.dum singula mēte reuoluo
Hoc procul asperi secreto in littore saxum.
Naufragijs tutumqꝫ meis aptumqꝫ putaui:
Huc modo uela dedi:nūc montibus abdit⁹ istis
Flens mecuꝫ e numero transacti temporis annos
Insequitur tamen illa iterum ⁊ sua iura retētās
Nunc vigilantis adest oculis:nūc fronte minaci
Instabilem uano ludit terrore soporem.
Sepe etiam mirum dictu ter lumine clauso
Irrumpit thalamos media sub nocte reposcēs
Mancipium secura suum:mihi mēbra gelari
Et circūfusus subito ꝯcurrere sanguis.
Omnibus ex uenis tutandam cordis ad arcem.
Nec dubium siquis radiantem forte lucernam
Ingerat:horrendus quin pallor in ore iacentis
Emineat multumqꝫ anime noua signa pauentis
Expergiscor agens lachrymarum territus imbrē
Excutiorqꝫ thoro:nec dum titonia sensim
Candida lucifero coniunx prospectat ab axe
Operiens suspecta domos penetralia linquo:
Et montem siluasqꝫ peto:circumqꝫ retroqꝫ
Collustrans oculis:si que turbare quietum
Uenerat incumbens eadem preuertat euntem.
Inuenient vix uerba fidem: sic saluus ab istis
Eruar insidijs:ut sepe per auia silue
Dum solus reor esse magis: virgulta tremenda
Ipsa representant faciem:truncusqꝫ reposte
Ilicis ⁊ liquido visa est emergere fonte
Obuiaqꝫ effulsit sub nubibus aut per inane
Aeris:aut duro spirans erumpere saxo
Credita suspensum tenuit formidine gressum
Hos mihi nectit amor laqueos:spes nulla supstes
Ni deus omnipotens tanto me turbine fessum
Eripiat:manibusqꝫ suis:de faucibus hostis
Auulsum:hac saltem tutum uelit esse latebra
Hactenus hec.sed plura capis:nūc cetera vite
Accipe cunctorum breuiter distincta dierum.
Est mihi cara leuis.cui condimenta famesqꝫ
Et labor ⁊ lōgi prestant ieiunia solis
Uillicus est seruus:mihi suꝫ comes ipse canisqꝫ
Fidum animal.reliquos locus hic exterruit oēs.
Unde cupidineis telis armata uoluntas
Exulat.atqꝫ frequens opulentas incolit urbes
Hic mecum exilio reduces statione reposta
Pierides habitant:rarus superaduenit hospes.
Nec nisi rara nocent noti miracula fontis
Uix mora nostra qdeꝫ licet annua bis ue semel ue
Congregat optatos clausi sub ualle sodales.
Sic pietas est victa locis.at crebra reuisit
Littera me:longa soluꝫ sub nocte loquuntur
Ante ignem gelidas me solum estate per vmbras
Sermo diurnus eis:idem sum fabula pernox
Nil coram conferre datum. dumeta niuesqꝫ
Exhorrent nostrasqꝫ dapes.iamqꝫ urbe magistra
Mollitiem didicere pati:me dura professum
Destituere pij comites:seruiqꝫ fideles.

Et ſiquos attraxit amor:ſeu carcere vinctum
Solantur fugiuntqꝫ citi:mirantur agreſtes
Spernere delitias auſum:quã pectore metam
Supremi ſtatuere boni:nec gaudia norunt
Noſtra:uoluptatemqꝫ aliam:comiteſqꝫ latẽtes
Quos mihi de cunctis ſimul omnia ſecula terris
Tranſmittunt:lingua:ingenio:belloqꝫ:togaqꝫ
Illuſtres:nec difficiles quibus angulus vnus
Edibus in modicis ſatis eſt qui nulla recuſant
Imperia:aſſidueqꝫ adſint:⁊ tedia nunq̃ꝫ
Ulla ferant:abeant iuſſi.redeantqꝫ uocati.
Nunc hos:nunc illos percũctor:multa viciſſim
Reſpondent ⁊ multa canunt ⁊ multa loquuntur.
Nature ſecreta alij:pars optima vite
Conſilia:⁊ mortis:pars inclita geſta priorum:
Pars ſua:preteritos renouant ſermonibus actuſ.
Sunt qui feſtiuis pellant faſtidia uerbis.
Quiqꝫ iocis riſum reuehant.ſunt omnia fere
Qui doceant.optare nihil.cognoſcere ſeſe
Sunt pacis:ſunt militie:ſunt arua colendi
Artifices:ſtrepituſqꝫ fori.pelagiqꝫ viarum
Deiectum aduerſis releuant:tumidumqꝫ ſecũdis
Compeſcunt:rerumqꝫ iubent aduertere finem.
Ueloces meminiſſe dies:vitamqꝫ fugacem
Proqꝫ tot obſequijs precium leue.limen apertuꝫ
Coniunctumqꝫ petant quibus hoſtis rara ꝑ orbẽ
Hoſpitia:⁊ ſegnes fortuna relinquit amicos.
Uix uſqꝫ admiſſi trepidant atqꝫ atria ducunt
Quaſlibet interea latebras dum frigida cedant
Nubila.pieria:ſtudiorum eſtate reuerſa
Non lapides calcemqꝫ tegant aulea neceſſe eſt
Serica:ſeu calido fument nidore popine
Non caua multifido famulum tonet aula fragore
Splendida dum crebris celerant conuiuia mẽſis
Sobria turba coit propria contenta:ſuaſqꝫ
Que mecum partitur opes:feſſum ue cubilli
Solatur roſeo:⁊ menſa dignatur egenum
Atqꝫ cibis reficit ſacris ⁊ nectare dulci
Hic ſolum comes eſſe domi:ſed prompta per oẽs
Ire ſimul ſaltus ac prata domeſtica nymphis
Et vulgus querulum atqꝫ urbes odiſſe ſonoras.
Sepe dies totos agimus per deuia ſoli.
Inqꝫ manu calamus dextra eſt at carta ſiniſtram
Occupet ⁊ uarie complent precordia cure
Imus:⁊ ab quotiens ignari in luſtra ferarum
Incidimus:quotiens animum dimouit ab alta
Cura.auis exigua : ⁊ poſt ſe importuna retorſit.
Tum grauis eſt ſiquis medio ſe callis opaci
Offerat:aut ſiquis ſubmiſſa uoce ſalutet
Intentumqꝫ alijs maioraqꝫ multa parantem
Et iuuat ingentis haurire ſilentia ſilue
Murmur ⁊ omne nocet niſi uel dũ riuus harene
Lucidus inſultat:uel leuis aura papirum
Uerberat:⁊ faciles dant carmina pulſa ſuſurros
Sepe mora increpuit : ſerumqꝫ in tecta reuerti
Longior admonuit proprij nos corporis vmbra.
Interdumqꝫ referre pedem nox ipſa coegit:
Monſtrauitqꝫ viam:⁊ uepres ſignauit acutos
Heſperus aut oriens phebo pereunte diana
Sic ſumus.hec agimus:grauior ſi cura quieſcat
Felices:letoqꝫ nimis ſub ſidere nati
Breue pangericum defuncte matri
Suſcipe funereũ genitrix ſanctiſſima cantuꝫ
Atqꝫ auras auerte pias.ſi premia celo
Digna ferens virtus ; alios non ſpernit honores.

Quid tibi pollicear:niſi ꝙ uelut alta tonantis
Regna tenes:electa dei tam nomine q̃ꝫ re.
Sic quoqꝫ ꝑpetuũ dabit hic tibi nomẽ honeſtas.
Muſarum celebranda choris.pietaſqꝫ ſuprema.
Maieſtaſqꝫ animi:primiſqꝫ incepta ſub annis
Corpore in eximio nullam intermiſſa per horam
Tempus ad extremum vite notiſſima clare:
Cura pudicitie:facie miranda ſub illa
Iam breuis innocue preſens tibi vita peracta.
Efficit in populo maneas narranda futuro.
Eternum ueneranda bonis:mihi flendaqꝫ ſemꝑ.
Nec quia contigerit quicq̃ꝫ tibi triſte dolemus
Sed q: me:fratremqꝫ:parens dulciſſima feſſos
Pythagore in biuio:⁊ rerum ſub turbine linquis
Tu tamen inſtabilem felix o tranſfuga mundum
Non ſine me fugies:nec ſtabis ſola ſepulchro.
Egregiam matrem ſequitur fortuna relicte
Speſqꝫ domus:⁊ cuncta animi ſolatia noſtri
Ipſe ego iam ſaxo video: mihi preſſus eodem
Hec modo pauca:quidem pectus teſtantia meſtũ
Dicta uelim:ſed plura alias tempuſqꝫ per omne
Hac tua fida parens reſonabit gloria lingua.
Has longum exequias tribuã tibi poſtqꝫ caduci
Corporis interitũ.qđ adhuc urget optima ſꝫ quo
Uiuis adhuc genitrix:cũ iam cõpreſſerit urna
Hos etiam cineres.niſi me premat imemor etas
Uincimus pariter:pariter memorabimur ambo
Sin aliter fors dura parat morſqꝫ iuida noſtram
Extinctura uenit fragili cum corpore famaꝫ.
Tu ſaltem:tu ſola precor poſt buſta ſuperſtes
Uiue nec imerite noceant olliuia lethes.
Uerſiculos tibi nunc totidem:quot prebuit
Annos vita damus.gemitꝰ ⁊ cetera digna tuliſti.
Dum ſentit ante oculos feretrum miſerabile nr̃os
Ac licuit gelidis lachrymas infundere mẽbris.

¶ Ad Leliuꝫ ſuum de reliquis iuuenilium curaruꝫ.

c Ontigit extinctũ qui ſuſcitat ortulus ignẽ
Dulcia ꝓterite renouans ſuſpiria vite.
Siue tibi uerni q pingũt gramina flores
Siue per eſtatem mediã dũ ſumma tenet ſol
Umbra frequens.ſiue autũno tibi dulcia poma.
Siue tibi aprici placeant ſub frigore ſoles.
Siue magis uolucrum dulces per opaca querele
Pictaqꝫ terga iuuãt.illic regina canentum
Plebeium philomena canit.ſic parua uolucris
Gutture mellifluo ſupra quam ſepe per vmbram
Dum ſequor aerea latitantem fronde notaui
Neſcio:tu lecta fortaſſis imagine reddes
Nigra caput:ſed glauca latꝰ.ſub palmite gaudẽs
Ludere pampineo:non maior corporis uſq̃ꝫ
Spiritus exigui:⁊ mulcere potentior aures
Nec mihi dum tepidam:aſſidue ſub corde fauillã
Singula concutiunt:incendia nota paueſco
Deſieram iam tempus erat:tamen omnia rurſum
Contrahit arma dolens:aurataqꝫ tela cupido.
Uidi ego letiferos tendentem molliter arcus
Innixumqꝫ genu modo cornua curua prementem
Et modo vulnificos agitantem police neruos
Quo fugiã?quid agã?ſi nec maria alta nec alpes
Nec longe ualuere more. iam leuior etas.
Incipit ⁊ pacem pharetratum poſcimus hoſtem
Abnegat.ingeminans bellum:mirumqꝫ relatu
Omnibus ecce locis:atqꝫ omnibꝰ improbꝰ horis
Hoſtis adeſt uolucer:nec me trepidare negabo.
Ne uetus illa noua reſcindat harundine vulnus

Tam sibi multa fauent partes uel sola locorum
Ipsa facit facies. animuꝫ sic cantibus obstat
Aura loquax: gratoqꝫ color sic blandus odori
Frondibus ⁊ florum species: ⁊ floribus herbe
Lilia narcisso: violisqꝫ rosaria certant
Quid loquar: aut viride ripaꝝ in gramine molles
Accubitus: tenerosqꝫ leues in gramine somnos.
Quid strepitum fugientis aque. flexusqꝫ sonoros.
Carmina quid dulcesqꝫ modos q̄s nocte serena
Quos oriente die: uel quos moriente decora
Concinit angelico trans riuuꝫ murmure nympha
Ethereos motura deos. iaculumqꝫ tonanti
Excussura ioui: rigidumqꝫ adamanta modestis
Effractura oculis lesi quibus ampla potestas
Cordis inest: taciteqꝫ faces: ⁊ conscius ardor:
Unde iacit flammas ⁊ tinctas igne sagittas
Ille puer nostroqꝫ alacer circumuolat orto
Hec memini ⁊ meminisse iuuat scit cetera nutrix.

¶ Ad ignotum quēdā ⁊ sine nomine deplorantez artis poetice ruinam.

q Uisqs es idignā uatū cui flere ruinam
Exiliūqꝫ uacat ꝓfugas qui carmine sistis
Pierides: equasqꝫ grauez sermone dolorē
Gratus es haud dubie: messem naꝫ diues opimā
Cirrea de ualle refers. sterilemqꝫ dolendi
Cernere causa tibi est: sacrūqꝫ arescere fontem
Qui puerum dulci sitientem proluit haustu
At me quid mestis iuuat exagitare querelis
Auxilij spes nulla mei: vis siqua fuisset
Ingenij cecidat vulgo calcata furenti
Si petis hunc gemitus comitē: fortuna q̄ᵈ optas
Obtulit: afflictis si me succurrere musis.
Abstulit arma dolor: murmurqꝫ reliquit inane
Iamqꝫ ignote uale res prorsus mira relatu
Diligo nescio quem: sed honesta silentia signant
Quantus is est almum qui dat sine noīe carmen.

¶ Ad Ioannem de columna cardinalem ecclesie romane descriptio procellose noctis.

h Eu q̄d agā domꝰ āpla iouis ꝯcussa tremiscit
Cardine mota suo ruit alti ianua celi
Terribili clamore sonās sub nube ꝓpinqua
Fulmina: fulminibus concurrere dura trisulcis
Uisa leuē media fregerunt nocte quietem.
Ignibus alternis polus exarsit uterqꝫ
Nubila rupta tonant: luxqꝫ impia territat orbem
Examinatqꝫ hominum mētes: ⁊ corda ferarum.
Iuppiter australi vibrat metuendus ab arce
Spicula dira manu: flāmas uomit ore minasqꝫ
Omnia nimboso fugientia sidera uelo
Obduxere oculos: ne publica fata viderent.
Confusum chaos ante diem referentia mundo
Iam uenus ante alias toto pulcherrima cetu
Effugit: indignans contraria tanta benignis
Moribus ire satis: stimulus nō actus amoris
Ut solet insequitur profugam mors tristis amicaꝫ
Arma suis grauiora timens. talaria nunqꝫ
Ocius implicuit cillenius aurea plantis
Imperio chari totiens repetenda parentis
Athlantis domus omnis abest: nec cernit̄ usqꝫ
Turba puellarum: quarum latet ultima semper.
Nunc omnes fugere simul: perit obrutus umbra
Lacteus innumeris redimitus circulus astris
Prescius at cladis. lugensqꝫ sub equora titan
Ante abijt: q̄ꝫ seua diem corrumperet almum
Tempestas: iuuenem linquens post terga sororeꝫ
Precipiti tamen illa gradu conterrita cessit
Nec lōgas sine fratre moras dedit innuba nocti.
Gnosia deserte prorsus laniata puelle
Serta iacent: gemināqꝫ ingens distentꝰ ad archō
Condit in oceano squamosa uolumina serpens.
Occidit arthophilax. inuitus plaustra reliquit
Et fugit in latebris post sidera cuncta bootes
Solus ab imbrifera pallens regione per vmbras
Despicit obliquo saturnus lumine terras:
Nempe grauis senio madido disiectus amictu:
Canaqꝫ ceruleo substringens tempora nimbo
Tardus ad omne bonum: diros festinat ad actus
Et stupor vnus habet quibus is circūdatus alis
Hesterno cum forte die longinqua teneret
Immensos celi tractus enauerit vnde
Tam subito damnosus ei sit aquarius hospes:
Ipse reluctanti similis: nec cedere uento
Certus adhuc cuiqꝫ nec vim petis incitus aer
Tantam ferre tremit: quoniam rex ille sicano
Laxat in arma ferox reserato carcere fratres
Incutit ⁊ calcar rabidis: ⁊ frena remittit.
Nunc iubet ut terras quatiant: celumqꝫ ruina
Inuoluant: plumasqꝫ ferant ut floribus arua
Depopulēt: agitantqꝫ uagos ad littora pisces
Et scopulis miseros properent impingere nautas
His etiam adiungens ut in ethere protinus alto
Confligant inter sese: fraternaqꝫ bella
Adijciant uario lassatis turbine rebus
Irritatqꝫ animos monitis: atqꝫ aspirat iras:
Uectes deinde manu lacerat: limenqꝫ sonorum
Pandit: ⁊ igeminat stimulos: mora nulla furētes
Inde cateruatiꝫ prorumpūt: iussaqꝫ complent.
Hos horret natura parens ⁊ tristis habenas
Deserit. archanos repetens lachrymosa recessus
Terra pauet: spectatqꝫ graues peritura tumultus
De ioue questa suo: iamiam cessata procellis
Nutat ⁊ aereos humero deponere montes
Cogitat ac medio victum caput abdere centro.
Dum loquor in modicis per inania fluctibꝰ imbres
Precipitant: nunc tecta sonant: ⁊ grandine crebra
Circum pampinee bromio cecidere corone
Siluarum cadit omne decus: torrentibus atris
Antra gemunt saxisqꝫ immixta regurgitat vnda:
Fluminis insolita turpans caligine vultus
Uirgineus nymphis abijt decor ille repente
Quem laudare soles mirator maxime pulchri
Diluuium redit antiquum: stupefactus arator
Quem mō sulcabat pedibus contingere campum
Non ualet: ac pelago trepidantia brachia iactat
Iamqꝫ boues ⁊ aratra videt culmenqꝫ reuulsum
Spesqꝫ suas omnes parili sub sorte natantes
Et queritur falsum ueteres cecinisse prophetas
Aduentare diem que flāmis ꝑderet orbem
Supremam impositura manū: lusūqꝫ putat se
Flent passim attonite matres: ⁊ ad ubera paruos
Stringunt: infelix oritur per menia luctus
Pauperis hic vulgi strepitus sua dāna gemētis
Auditur: picta tremulum canit inde sacerdos
Multa mouēs tunica: ceu nubibus imperet illa
Eraqꝫ nodoso certatim rauca fatigat
Fune trabēs: nec plura metu: nanqꝫ ifima fesse
Fundamenta domus tremuerunt. atqꝫ superne
Irrūpunt memores q̄rulo quū murmure nymphe
Ulcisciqꝫ parent quam nuper fecimus illis
Offensam ⁊ nostro iam nos pepulere cubili

Jam digitis calamũ tremoꝛ excutit atqꝫ tabellas
Aut ego falloꝛ enim ⁊ falſa foꝛmidine turboꝛ
Aut modo nãqꝫ oculis inimici fulguris ignes
Dant adituꝫ:nemora inuertens atqꝫ obuia queqꝫ
Parua reuulſurum lapidoſum menia flumen
Uertice contigui montis deſcendit ab omni
Interea fragilis nunc nunc in culmina tecti
Aut totum ſimul:aut cedit pars maxima celi
E trabibus iaꝫ nulla fides:manifeſtaqꝫ moꝛtis
Undiqꝫ terrificant.pꝛopꝛiaqꝫ ſigna pateſcunt
Ipſa quoqꝫ in tanto mens conſternata periclo
Exigit ut ſileam:ſed tu modo ſi qua ſalutis
Eſt via pande tuo:dubijſqꝫ in tempore fatis
Pꝛeſidiuꝫ mihi ſemper ades.ſi carmine foꝛſan
Flectitur ira iouis:ſcriptum mihi dirige carmen
Si ualet eoo lectos habuiſſe lapillos
Littore ⁊ hos adhibe digito miſeratus inermi.
Sin magis herba iuuat notas pia pgat ad herbaſ
Dextra pꝛecoꝛ gelido quacunqꝫ occurro pauori
Et fer opem miſero:qua ſim ſecurioꝛ olim
Si non iſta mihi mũdoqꝫ nouiſſima nox eſt
Quod ſi conſilij noua nunc ſeutentia non ſtat
Antiqua experti cur non redeamus ad arma.
Tu mihi faſciculum iubeas pater optime ferri
Frondas apolinee:nãqꝫ iſtos pulchꝛa per agros
Tam lõginquus amãs hũc nõ terit ethera curru.
Laurea nulla viret cuius iacuiſſe ſub vmbꝛa
Dulce ſit:aut gremio caras abſcõdere frondes
Aut ramum tenuiſſe manu:dum fulminat ingens
Juppiter:⁊ celo clipeum monſtraſſe furenti.

¶ Ad ignotum quendam amici moras increpanteꝫ.

Unc tibi quẽ toto repetis pꝛo munẽ coꝛuũ
Pulſa remittet hiẽs:cupidis accingit̃ alis
Uere nouo moturus eas ſubitqꝫ uolatu
Dulcia deſerti reuidebit pignora nidi.
Nix alpes licet alta pꝛemat.licet ethera nimbi
Tunc teneant ſuperabit amoꝛ:tu parce querelis
Et meſtam ſolare domum.ſpes iſta pudice
Coniugis extenuet lachꝛymas:minuatqꝫ dolorẽ.

¶ Maſtino ſcaligero de rumoribus ⁊ tranſalpinis.

I libet occidui rumores noſcere mundi
Accipe q̃ꝫ bꝛeuibꝰ:qui nũc ſũt:cetera nãqꝫ
Fatoꝝ ſub nube latent.cum uenerit hora
Collatura duces:tantoſqꝫ in bella paratus:
Quem foꝛtuna pꝛemat cui ſtet victoria parti:
Cuncta libens calamo pſtringã:nũc cepta ſeq̃mur
Conuocat innumeras germania dura catheruas
Diues in exhauſtũ:reſeratqꝫ bꝛitannia cenſum.
Aſperat indomitam bello barbantia gentem
Flandria perpetuo ſequitur ſubiecta duello
Et que pꝛima petit cepti libamina belli
Pꝛoxima puluereo ſtrepit omnis aonia campo
Gallia multifido quatitur percuſſa tumultu
Regnaqꝫ ſanguineo trepidant contermina marti
Et coeunt omni contracto robore gentes.
Fluctuat ut uario vibꝛatus turbine pontus
Quẽ gelidus boreas hic atqꝫ illic hũidus auſter
Uerberat inſultans:hinc claſſibus hoꝛrifer eurus
Jam ſcopuli iam ſaxa fremunt.naualia naute
Tuta petunt:glomerantqꝫ fugã delphinos ab alto
Nec dum ſumma mali eſt:ſed iam reſonãtia late
Littora ſurgentes feriunt longinqua pꝛocelle.
Haud aliter placidũ turbantibus ethera uentis
Nunc furit occaſus.longe plebs dedita paci
Et facie reruꝫ inſolita:⁊ terrore laborat.
Conſurgunt urbes:iuuenes uocat ira ſeneſqꝫ.
Cuncta pꝛocul rapido ferueſcunt littora motu.
Ne ue morer nimium:conſpirat in arma fugacem
Quicunqꝫ oceanum latiaſqꝫ interiacet alpes.
Finis erit quem fata dabunt:ſed magna parãtur
Hec utinam noſtre ueniant momẽta ſaluti.
Italia infelix domus irrequieta laborum
Sicut pacifico ſemper pugnauit in oꝛbe
Sic modo foꝛtuna mundum iactante quieſcat.

¶ Ad Robertum regẽ ſiculum de obitu dionyſij.

Lere libet:ſꝫ flere uetoꝛ:lachꝛymaſqꝫ parãtẽ
Hic pudoꝛ:hinc pietas ſbeũt:hic ira doloꝛqꝫ
Hincqꝫ catheruatim ueniũt exẽpla doloꝛũ
Talia multa animo:quoniam non gloria:nõ vis
Nec potis eſt virtus uenienti obſiſtere moꝛti
Hec mihi nota pꝛius:modo ſed notiſſima tandem
Judicio patuere nouo:moꝛs impꝛoba quantuꝫ eſt
Auſa italis rapuiſſe virum:ſibi foꝛtioꝛ illum
Fama ſed eternum rapuit longumqꝫ per euum
Uiuere iuſſit eum:⁊ totum uolitare per oꝛbeꝫ.
Ille olim felix modo feliciſſimus idem
Carcere membꝛorum fugiens tenebꝛoſa reliquit
Clauſtra libens:nulla ſiquidem dulcedine vite
Tangitur inſtabiles:quiſquis bñ cõputat annos.
Quod ſi quem feciſſe rear:fuit ille pꝛofunda
Mente ſacer.curſus nature conſcius omnis
Et pꝛocul humanos ſolitus pꝛenoſcere caſus
Quo minus ergo rei mentem applicuiſſe fugaci
Credit̃ hoc facile magis aſcẽdiſſe uolatu
Ad ſuperos celiqꝫ domos:⁊ regna piorum
Crediderim.nihil ergo viro:nihil impia tanto
Moꝛs nocuit.mihi ſeua dolos mihi flebile dãnũ
Intulit:ac mundo ueri tulit inuida fontem
Qui ſibi tot nitidos potuiſſet ſpargere riuos.
Abſtulit:⁊ muſis fulgur radiantis alũni.
Qualem poſteritas:alium vix longa videbit
Nobilis hunc igitur fato ſpoliata decore
Auſonia:hunc burgus ſancti gemit ipſe ſepulchꝛi
Ciue diu tali peregrinus notus in oris
Tu quoqꝫ ſi fas eſt tam cleri pꝛincipis ora
Sꝫ maduiſſe oclos:lachꝛymas dabis iclita regũ
Pꝛogenies roberte pias:quem iure coronant
Europeqꝫ aſieqꝫ ſimul duo maxima regna.
Solamen vite quoniam rex optime perdis
Non mediocre tue.quis tecum conſulet aſtra
Fatorũ ſecreta mouens:aut ante notabit
Succeſſus belli dubios:mundiqꝫ tumultus
Foꝛtunaſqꝫ ducum uarias:quis lenibus aures
Mulſerit eloquijs:aut te mulcente quis uſqꝫ
Sufficiens aderit teſtis:quum gaudia uerbis
Expones archana poli tripliceniqꝫ ſub vna
Maieſtate deum:quam partum virginis alme
Quũ domitam moꝛtem:reſerataqꝫ tartara iuſſu.
Et que multa ſoles vni tibi cognita regum.
At mihi pꝛecipue ⁊ muſis:quia flere neceſſe eſt.
Flete ſimul mecum viduato elicone ſorores.
Flete ſacri nemoris lauri:fle grandis apollo
Altiſſono pꝛecone carens:nunc collis uterqꝫ
Parnaſi ⁊ rauco ſtrepat arens murmure uallis
Caſtalijqꝫ gemant latices.deſertaqꝫ cyrra
Hoſpite tam magno.reſonant ululatibus antra
Pyeridum:que dum vixit mulcere ſolebat
Dulcibus ille modis.quis nunc poſt fata ſupſtes
Stabit honoſ meritoqꝫ:que pꝛemia grata ſepulto
Quid tibi pꝛo tanto reddemus munere digni

Nempe ego nil habeo: uos carmen reddite uati
Pyerides titulumqꝫ breuem conscribite saxo
Qui fuit hesperie decus ⁊ noua gloria gentis
Cultor amicitie fidus: charisqꝫ benignus
Conuictu placidus: vultuqꝫ animoqꝫ serenus
Religione pius: factis habituqꝫ modestus
Altus ⁊ ingenio facundoqꝫ splendidus ore
Flos uatum: celi scrutator cognitus astris
Rarus apud ueteres: nostro rarissimus euo
Unicus ex mille iacet hic dionysius ille.

¶ Ad seipsum de fluctibus ac periculis vite sue.

Eu mihi qd patior: q̄ me violēta retorquēt
b Fata retro: video pereuntis tpa mundi
Precipiti transire fuga mouentia circum
Agmina conspicio: iuuenumqꝫ senūqꝫ: nec usq̄ꝫ
Tuta patet statio: non toto portus in orbe
Panditur: optate non spes patet ulla salutis.
Funera crebra quidem quocunqꝫ pauentia flecto
Lumina: conturbant aciem: perplexa feretris
Templa gemūt: passimqꝫ sil' sine honore cadauer
Nobile: plebeiumqꝫ iacet: subit ultima vite
Hora animum casusqꝫ mei meminisse coactus
Heu charos abijsse greges: ⁊ amica retracto
Colloquia ⁊ dulces subito uanescere vultus
Telluremqꝫ sacram assiduis nō deesse sepulchris
Hoc gemit italie populus tot mortibus impar
Hoc exhausta viris defectaqꝫ gallia plorat
Hoc alie quocūqꝫ iacent sub sydere gentes
Siue est ira dei. quod crimina nostra mereri
Certe ego crediderim: seu sola iniuria celi,
Natura uariante vices: hic pestifer annus
Humano generi incubuit: flendumqꝫ minatur
Excidium mortiqꝫ fauet dēsissimus aer
Seuus ab infecto prospectat iuppiter axe,
Inde pluit morbos ⁊ tristia funera terris
Staminaqꝫ immites properant abrūpere parce.
Omnia si possent pariter: uereorqꝫ superne
Quod cupiunt ne posse datum: tot palida vulgi
Ora videns miseri: tot tartara nigra petentes.
Hec meditans fateor trepido: mortisqꝫ ꝓpinque
Auguror insidias: ubi nam caput abdere possim
Nec mare nec tellus nec opacis saxa cauernis
Ostendunt profugo: quoniam mors oīa vincit
Inqꝫ parum tutas uenit impetuosa latebras.
Sic uelut in dubijs dephensus nauta procellis
Quum ferus ante oculos socias absorbuit alnos
Neptunus: fragilem qui utero crepuisse carinam
Sentit ⁊ illisos scopulis confligere remos.
At procul horribiles clauum videt ire per vndas
Hereo consilij incertus: certusqꝫ pericli.
Nec secus annosas ubi seua incendia furtim
Corrupuere trabes tabulataqꝫ pinguia lambit
Flāma uorax: surgit subito exanimata tumultu
Turba domus: pater ante alios ad culmina tecti
Euolat aspiciēs circum: natumqꝫ trementem
Complexus: primum ancipiti subducere pesti
Cogitat. obiectosqꝫ oneratus abire per ignes.
Sepe ego permetuēs: aiamqꝫ amplexus inhertē
Cogito si qua via est medios auferre per estus
Corporeasqꝫ vnda lachrymaruꝫ extinguē flāmas
Sed retinet mūdus: trahit imperiosa uoluptas
Funestisqꝫ ligat nodis violentior usus.
Ecce ubi sum: gelida sic me formidine dense
Texerunt tenebre: nam qui meminisse putat se
Mortis ⁊ impauido spectasse nouissima vultu
Fallitur: aut furit: aut multū sibi cōscius audet.
Sepius ambiguā grauis indignatio mentem
Digna subit: iustusqꝫ dolor: mecū intus ⁊ extra
Colluctans: clara vincor ratione: sed illam
Impetus exuperat: ceptoqꝫ resistit honesto
Sic teneor: multumqꝫ fleo: meqꝫ ipse frequenter
Percontor quid uane paras: quo pergere tendis:
Ah miser: aut quo nam tantis anfractibus ire
Posse putas: moriere quidem: semper ue quietis
Spe labor iste iuuat: sterili quid semina arene
Committis: quid littus aras: spes blanda sequētē
Ludit. ⁊ in girum uoluit. iam tempora retro
Candidiora vides: iam sensim tempora cani
Inuadunt. quid lentus agis: puer inscie semper
Crastina pertractans animo presentia perdes
Semper ab incerta pendebis sorte futuri
Teqꝫ tuumqꝫ bonum fugiens aliena sequeris
Siste age: siste fugam cur non inniteris isti
Quā dat̄ asperisse diem: nā postera forsan
Non tibi clara uenit: facili nigrescere casu
Si noscis mors cuncta facit: solet illa uenire
Improuisa equidem cur non modo si qua tibi stat
Cura tui: quodcunqꝫ animus per secula differt
Aggrederis longos fortassis cautus in annos
Consilia extendis: post bustum magna paramus
O ceci: potes etatis rapidissima nostre
Curricula expertus. spes hic intexere longas
Uentureqꝫ aliquid prorsus confidere luci
Uultur ⁊ obsceni laniabunt viscera uermes
Nūc potius: nunc tempus erat dū mēbra mouere
Dūqꝫ animum frenare potes: quādo optima rerū
Libertas: ⁊ vita manet cessura repente
Nonne vides uolucri labentia secula cursu
Impellunt momēta leuem successibus horam.
Illa diem noctemqꝫ fugat: fugientibus illis
Luna per errato tenuata reuertitur orbe.
Illa rapit soles ⁊ magnos conficit annos
Hi senium mortemqꝫ ferunt: sic omnia miscens
Tempus ⁊ instabili transcurrit vita meatu
Nec reditura ruit: non propellentibus vndis
Otius ex alto cliuosi gurgitis amnes
In mare precipitant: neruoqꝫ tremente sagitta
Pulsa per oppositas penetrat uelocior auras
Si meminisse uelis postq̄ꝫ genitricis ab aluo
Nudus inops: querulus: miser ⁊ misabilis infās
Emergens tremulo uagitus ore dedisti
Et labor ⁊ lachryme ⁊ gemitꝰ ⁊ tristia cure
Pectora torquentes: habitarunt corde sub isto
Nulla fuit tibi leta dies qua posset anhelus
Spiritus innumeris finem posuisse querelis
Respirare cupis sed sors aduersa repugnat
Quam uereor ne tota tibi sit agenda dieta
Ante salutari accubitu q̄ꝫ posse parūper
Defessum recreare latus contingat eunti
Pretereijtqꝫ tue tibi iam pars magna diei
Iamqꝫ ruit eterne prenuncia uespera mortis.
Tu longum senior curas extendis in euum.
Tu dormis moriture grauis sub molle soporis
Securusqꝫ iaces: properantem respice solem
Littus ad occiduum: ⁊ male perdita tēpora desle
Dum licet: ac patriam uersus uestigia uolue
Lumen adhuc celo breue dum tibi fulget olimpo
Uixisti in pelago nimis irrequietus iniquo
In portu morere ⁊ languentia comprime uela
Collige disiectos iam tempestate rudentes

Talia dũ mecum perago:sepe ira laborq;
Exclamare iubent:Quis me de faucibus hostis
Eripiat?Quis me mortali carcere raptum
Restituat celo?Quis rectum monstret ad astra
Inter tot laqueos:tam multa per inuia callem?
Heu mihi q̃z lõge patriam videor ne videre
An video pacis:ceu monte remotus ab alto
Omnia sed circuz stant uepribus obsita duris.
Predones rapidi infestant:qui signa superni
De se ruere ducis:quondam:frustraq; recordor
Heu quotiens tentasse viam:semperq; repulsus
Hereo suspirans quo non licet ire.quis ergo
Succurret misero:tuto quis tramite ducet
Felices ubi sunt anime populusq; beatus
Et si carne premor mea me si crimina tardant
Quis dabit ut pennas posita grauitate columbe
Induar alta petens ⁊ post tot dura quiescam.
Nũc status hic rerum mihi:sed quem prescia finẽ
Fata parant nondum video:spes longa tremorq;
Hactenus assidue nostro de pectore certant.
At breue tempus erit quando exitus ipse docebit
Quis fuerim uere q̃z fausto subditus astro.
Quam celer aut tardus monstrato calle viator
Qualis ad extremuz moribundi tempis hospes.

¶ Eplãrũ liber p̃m⁹ Explicit. ¶ Incipit scd̃s de laurea sua ad Joannẽ barrilẽ militez neapolitanum.

q

Uid mea fata mihi toto speciosius euo
Dulci⁹ aut aio poterãt melius ue tulisse
Quã si forte tuis capiti noua laurea nr̃o
Pressa foret manibus fateor tunc alma sororum
Ex elicone sacram ueniens huc turba sororum
Duxisset.citharam melius sonuisset apollo
Serta gerens adamata sibi peneia primum
Post longum dilecta mihi:spectasset ab astris
Letus honoratam placato numine frondem
Juppiter: ⁊ rapidi posuisset fulminis iras
Deniq; nulla dies fulsisset lumine tanto
His oculis cunctos nec fulserat ulla per annos
Obstitit heu uotis semper mihi dura paratum
Imminuẽs fortuna decus:tantoq; fauori
Inuidit:ubi me propter tam multa viarum
Aspera:tot laquei soli mihi nempe tetendit
Insidias.desiste queri:mea tota querela est:
Agnosco expertus fraudem:moresq; malignos.
Mortales quibus illa ferox intercipit actus
Omnia permiscẽs.proh sacra licentia monstri
Quin aliam mihi tunc eadem fortuna parabat
Me quicq̃z preuenta dolum:ne nobilis ursus
Scilicet ipse meo presens foret auctor honori
Vix tridui spatium restabat ut omne senatus
Tempore ius hausto flueret:breuiorq; potestas
Quẽ quõdam sine fine fuit:deus ipse nocenti
Occurrens direxit iter:vix fine sub ipso
Temporis in mense peruentum ad limina rome
Obuius intranti fueras comitemq; ducemq;
Pollicitus:uetuit quoniam sors:esse nequisti
Torqueor: ⁊ cunctas qui lustrat nuncius oras
Mittitur:ille autem cãpanis fessus in aruis
Se ꝙ nec inuento rediens:spem sustulit omnem
Ultima iamq; dies aderat:nec postera tempus
Lux dabat.urgebat consumpti terminus anni
Me quoq; magnanim⁹ comes accelerare mõebat
Jam grauidus curis peperit quas fortibus actis
Post modo:nosti hoiez:expedior subitũq; uocãti
Romulei proceres coeunt:capitolia leto
Murmure complentur:muros tectũq; uetustum
Congaudere putes:cecinerunt classica:vulgus
Agmina certatim glomerat cupidumq; videndi
Obstupuit:ipse etiam lachrymas ni fallor amicis
Compressis pietate animis in pectora vidi
Ascendo:siluere tube:murmurq; resedit.
Una quidem nostri uox primum oblata maronis
Principium dedit oranti:nec multa profatus
Nam neq; mos uatum patitur:nec iura sacrarum
Pyeridum violasse leue est.de uertice cirre
Auulsas paulum medijs habitare coegi
Urbibus ac populis:post facundissimus ursus
Subsequitur fando:tãdẽ hic mihi delphica serta
Imposuit:populo circũplaudente quiritum
Hinc stephanus:quo fata virum iam tp̃e nostro
Maiorẽ non roma tulit:me laudibus amplis
Accumulat:rubor ora mihi mentemq; p̃mebat
Indignuz tales onerabant pectus honores:
Mulcebantq; simul:siculo nempe omnia regi.
Nil mihi nam quis ego:uerũtamen illius alto
Judicio dignatus eram:tum regia festo
Uestis honesta die me circũfusa tegebat
Et dominum referens: ⁊ tanti testis amoris
Quam lateri exemptã ꝓprio regum ille sup̃mus
Rex dederat gestare suo solusq; loquentis
Iste animo ingenium labijs mulcentia uerba
Sufficiebat honos:coram mihi nãq; videbar
Eloquij spectare ducem:regemq; serenuz
Uellere qui primum se continuisset in illo
Impet⁹ hinc:spesq; alta nimis fiduciaq; ingẽs.
Seu presens is ferret opem.descendimus vna
Omnibus explicitis:atq; hinc ad limina petri
Pergimus ⁊ sacras mea laurea pendet ad aras
Primitijs gaudente deo:sua lumina testor
Hec inter tot leta:oculis tu solus amice
Tu deeras:uotis quotiens precibusq; petitus:
Mente tamẽ memoriq; animo:tua dulcis imago
Certe aderat:semperq; aderit:nec tempore sedes
Deseret acceptas.sic illam pectore in alto
Una quidem nostri uox primum oblata maronis
Principium dedit oranti:nec multa profatus
Hunc uerbis(q: iam uereor ne longius equo
Carmen eat)finem statuo:tuq; optime regi
Dum uacuum inuenies curarum:meq; fidemq;
Commendare meam placido sermone memento
Sum suus ex merito:sibi me meaq; omnia soli
Deuoui:ingenium calamum.linguamq; manũq;
Mẽs mea:nunc aũt quoniã sibi reddere maius
Nil ualeo pro tot magnis:sub nomine crescit
Africa nostra suo:tenuis nisi gloria sordet
Parua quidem:at grandi studio longoq; labore
Inuigilanda mihi: iamq; ipsa superbior ardet
Ad sacros properare pedes:noctemq; diemq;
Orat iter comitemq; vie uocat eminus ambos
Inclita parthenope:sed adhuc nos gallia vinclis
Nostra tenet blandis:tandem tñ ibimus ⁊ nos
Limine suscipies pariter pariterq; videbis
Uiue uale:nostriq; memor lege dulcis amice
Hec calamo properante:breuiq; scripsim⁹ hora.

¶ Ad Bernardũ Ruthenensem romane ecclesie cardinalem poeticis studijs licet sero deditum.

a

Udio qd̓ studiũ sacros tibi nosse poetas
Ceperit alme pr̃:dulcis labor:ardua cura
Gratulor: ⁊ laudo qd enim solatia vite
Plura fatigate:quid ue ocia tanta dedisset

Aut equidē me fallit amor:ſcio quanta ſub antris
Aonijs inuenta quies mundiqꝫ procellis
Jactato quotiēs rupes elyconia portum
Obtulerit latebroſa mihi:nec nomine uatis
Glorior:archanis tremulum miſcere choreis
Pyeridum plebiqꝫ gradum:ſed amena videndi
Me tulit huc pregrandis amor:tu quantꝰ in altis
Parnaſi potes eſſe iugis niſi cepta relinquis.
Jam tibi ſerta nouem ſtudio certāte ſorores
Laurea texentes video:Jam uertice rubro
Frondis honorate viridem pendere coronam.
Cardine romano graiaqꝫ ornante poeſi.
Jam nemus omne tibi roboat:tibi concinit vnda
Cirreo de fonte cadens:tibi pulcher apollo
Corripit auratam cytharā pedibuſqꝫ manuqꝫ
Tellurem neruoſqꝫ ferit:cantare viciſſim
Ne pudeat comitemqꝫ nouum plaudētibus offer
Neu te vulgus inhers neu per vulgata retrorſuꝫ
Mendaces mentita ferat te fama poetas
Ludimus: ⁊ uario tegimus ſpecioſa colore
Quo vulgus penetrare nequit:viuat alta ꝓfūdis
Occuluiſſe locis:ne forte iacentia paſſim
Vileſcant:magno queſitum quippe labore
Carius inuentum eſt:imis quod terra cauernis
Addiderat:uenit in lucem precioſius aurum
Dulcius ignoto iacuit que littore iaſpis
In digitos tranſlata micat:ſic blandius ether
Poſt nebulas pluuiamqꝫ nitet:ſic nocte fugata
Expectatus adeſt ⁊ gratior aſpicitur ſol
Ergo age propoſitum qua fert nouus impetꝰ urge
Et ſtudijs incumbe ſacris:ubi lucida ueri
Effigies alti latitat:quam ſpiritus acris
Eruet ingenij ſemſim:ſciſſa qꝫ parumper
Nube per obſtantes cernet radiare tenebras.
Hoc iter ingreſſo:magnum tibi munere paruo
Auxilium conferre uelim:Tranſmittitur ergo
Seruius altiloqui retegens archana maronis
Suſcipe tranquillus: nec iam uariante ſenecta
Lurida permoueat facies:uel turpis amictus.
Frons decet iſta ſenem:dabit hic tibi ſemina rerū
Pauca:ſed immenſam ſegetem:ſi rite colantur
Temporibus latura ſuis:ſi parua lucerne
Flamma ualet monſtrare viam ſub tp̄e noctis.
Unda uel exigui rapidam compeſcere fontis
Eſtiuo feruore ſitim:non vilia forte
Non in amena pater munuſcula noſtra putabis

¶ Ad eundem importunas queſtiunculas aceruātē.

Terrificas tam magna moues:teqꝫ oīa noſſe
Teſte ꝓbas calamo ſapienter querere p̄s eſt
Maxima notitie:dubitans agnoſcere certe
Multa prius dubitata facis:lux quanta tonantis
Eloqui tenebras alieno in corde ſerenat
De tenebris conqueſta ſuis:ſed uera fatebor
Ingenue.non aſtrigerum me turbida callem
Permittunt mea fata ſequi:non tantus ab alto
Contigit ingenij vigor:nec hoc gratia lingue
Adde ꝙ eſtatis nocet inclementia: ⁊ ingens
Menibus anguſte fremitus circūtonat urbis
Non turbas capiente ſolo:non murmura:celo
Tam diuerſa ſonant:gelidis hūc montibꝰ arthos
Angulus orbis habeat ditiſſimus anglica miſit
Hunc procul oceanus:dedit hunc hiſpania ciuem
Sic populis confuſa nouis:urbs parua redūdat.
Quos ſimul exigui tulit huc ſpes improba lucri
Partibus ex uarijs: ⁊ carcere clauſit in vno
Hic ego nāqꝫ horum vix impatientior alter
Indignans ſtomachanſqꝫ ferox:piget illa referre
Que patior per cuncta uaguſ:ſtrepit obuia turba
Hic gemit:ille canit:ruit hic:leuat ille ruentem
Hic uerbis:hic uerberibus furit:ille quadrigas
Temperat: ⁊ fedo contriſtat compita ceno.
Hac peregrina phalanx:hac pleno calle viator
Puluerulētus adeſt:rapidum regit alter habenis
Cornipedem:quem calce ferit:manet ille cruētus.
Immeritiqꝫ bonis premit in precordia cultrum
Externas terit hic ſpecies:atqꝫ ere ſonanti
Verberat ille forum: ⁊ pretoria litibus implet
Ille ſolociſmum ingeminans: ⁊ barbara uerba
Examen ſubit: ⁊ trepidat:titubatqꝫ legendo.
Et tremulos ciet ore ſonos:hic funus amici
Coniugis hic tedas ſequitur:ſonat vndiqꝫ creber
Malleuſ artificum ſolidaqꝫ in cude laborat
Hic ſtupet in triuijs atqꝫ importunus oberrat
Ille cibum triſti poſcit ſine fine querela
Singula quid memorē ſpes hic mihi nulla quieſ
Curia tot curis lacerat: quecunqꝫ reuoluor
Omnia terribili feruent roboantqꝫ tumultu
Hic rerum ſtatus:egregium mihi quādo poema
Sufficiet:quando illuſtres contexere uerſus.
Silua placet muſis urbs eſt minica poetis.
Hec inter tam multa petis:quid querere reſtat
Ni terre pelagiqꝫ modum:quot in equore uerſo
Tritones:quot mōſtra natāt:quot littus harenas
Quot freta piſciculos,immenſi gurgitis vnda
Abſcondant:quot ſilua tegat uolucreſqꝫ feraſqꝫ
Quot fumi uomat ethna glomos:q̄ꝫ taſqꝫ fauillaſ
Hec mihi nota parum:fateor:nec notius illud
Qui ſtatus eſt celo:qua ſidera lege mouentur
Quando ego per cunctos agilis circūferor axes
Quis dabit ethereas moriturus ut iduar alas
Et mundi ſecreta notem:centrūqꝫ poloſqꝫ
Metiar id paucis prorſus nāqꝫ ardua res eſt
Milibus ⁊ multis hominū:vix contigit vni
Inuenies aliquos aſtrorum archana profeſſos
Metiriqꝫ auſos celum:terraſqꝫ fretumqꝫ
Ignaros quo noſtra tamen corpuſcula limo
Subſiſtant ſeu quis clauſus ſit ſpiritus vmbris
Heu furor:heu funeſta lues.heu flebilis error
Omnia malle hominum q̄ꝫ ſe diſcernere:ſic ne
Ultima cura ſui eſt:quam par fuit eſſe priorem
Non peregrina quidem:ſed me mihi noſcere tātū
Juſſit apolinei celebris ſententia templi
Me ne ptholomeos ſiculiqꝫ ignota magiſtri
Signa parum fauſto deſcripta in puluere forſan
Sollicitum tractare putas:non iſta relinquit
Otia mors feſtina mihi:cui tempora furtim
Et rapidos auferre dies mea cura ſup̄ma eſt
Sed cogis ſi forte loqui:ſcio ſidera ſeptem
Ire retro:eternos celi frenantia curſus
Cur totidem potius pulcherrima querere non eſt
Lumina pre rapidos anime moderantia motus
Principe ſole ſuo:radijs temperat orbem
Atqꝫ orientis iter repetit:quo ſidere merſo
Pallida nox terras ⁊ frigida poſſidet vmbra
Fixa quoqꝫ in tergum ſenſim licet aſtra moueri
Nouimus:ac magnum compleri curſibus orbem
Nec pudet vnius tam paruis finibus anni
Concluſos agitare animis eterna ſuperbis
Immemores q̄ꝫ vita breuis: q̄ꝫ labile tempus.
An medium ſol ipſe locumteneat ue ſecundum

Ambigitur:medium virtutis temnimus alme
Illic egyptus caldeaqꝫ discrepat omnis
Ista syracusij ductu senis:illa platonis
Nititur auxilio:pudeat disquirere quantum est
Sol maior tellure uacat:Mens corpore quãtum
Nobilior:meminisse labor:iam fabula vulgi est
Quid iouis ⁊ nate prospectibus astra benignis
Quid ue rubẽs martis senis aut glatiale ꝓterui
Sidus agat.satius fuerat condiscere quid nos
Quid deus in nobis ageret:q̄ꝫ pigra noceret
Sarcina membrorum:seu quos violentus auerni
Tenderet in biuio laqueos:que retia raptor.
Cynthia fraternis radijs succensa refulget:
Alternatqꝫ vices nec surgit ⁊ occidit vna
Sepe etiam sine luce latet:renouataqꝫ rursus
Cornibus emergit tremulis:iterumqꝫ senescit.
Mercuriusqꝫ deum interpres variabile sidus
Letus ut est letis:sic tristia tristibus affert
Nouimus hec omnes:anime illustrator opace
Qualis ⁊ instabiles motus:crebrasqꝫ ruinas
Negligimus:cui res prosint:noceant ue secunde
Cui mors leta viro:cui sit mestissima rerum
Hic mihi nunc septem cognata stirpe sorores
Obicis has longum proprijs sermonibus omnes
Stringere:tu senecam ualeat qd quelibet acrem
Consule sed nosti:nisi q̄ me carmine temptas
Illa nouem me virginibus conserta chorea
Sic curas inter uarias ⁊ prelia mulcet
Fortune ut fatear placidis me plurima musis
Debere:ast immensa vni que tramite dextro
Subuehit ad superos:utinamqꝫ in tempore sistat
Nunc alio uenerande pater mea carmina flecto
Da ueniam fandi:licuit sermone soluto
Quid libet amplecti:poteras ibi nempe uagari
Et labor vnus erat:sed si iuga prendere dulce est
Parnasi ⁊ viridi substringere tempora lauro
Incipe carminibus leges adhibere:modumqꝫ:
Sillaba liberior discat pede carcere certo
Neu pudeat tenui tempus consumere cura
Maximus augustus domito trib⁹ orbe triũphis
Pyerios cantus:⁊ amenas miscuit artes
Nobilis ille animus:qui mundi frena subacti
Quiqꝫ duces populosqꝫ manu regesqꝫ tenebat
Fortune dominus gemine: viteqꝫ necisqꝫ
Subdidit imperium musis: capuloqꝫ regentes
Transtulit ad numeruꝫ digitos: inhiãsqꝫ notauit
Quem correpta locum:queꝫ sillaba lõga teneret.
Carmen adhuc superest quo cesaris atqꝫ poete
Maiestas studiumqꝫ vigent:semperqꝫ vigebunt.

¶ Ad eundem sup metrorum lege neglecta irrisio.

Bruor imẽsa reꝝ sub mole tuarum
Et fragiles humeros on⁹ iportabile frãgit
Quere pes alios alibi:mihi paru⁹ ab astris
Spiritus:atqꝫ inopis piger impet⁹ obtigit oris.
Dij tecũ uberius:quoniã tibi cõscia celi
Uox adamantina est:calamus quoqꝫ ferre⁹ oẽs
Promptus ad insultus: pleno tibi carmina cornu
Copia suppeditat:uersus breuis hora trecẽtos
Et septẽ decies excudit:longa quid ergo
Quot daret vna dies:qđ mẽsis ⁊ integer annus
Multiplicare labor mihi paucula carmina phebi
Solstitiale iubar sub tarda crepuscula sepe
Traducant:sic tota dies consumitur:at qui
Posteritatis honos aium ⁊ uentura nepotum
Iudicia exagitent.liberrima uerba tremisco
Ac uereor iaculis multorum occurrere inermis
Non precio: non blandijs: nec amore nec ulla
Arte satis tutus:nisi me spectata futuris
Scripta tegãt:quũ iã sparsus cinis iste sepulchro
Officio spoliata suo cum lingua iacebit
Et calami spes omnis erit sic insita menti
Segnitiesqꝫ metusqꝫ:more sunt causa:me vnq̄ꝫ
Scribere concipio:quin secula cuncta paranti
Occurrant:tibi forte oculis implesse legentis
Est satis atqꝫ alio famam tibi calle parasti
O felix maiore animo studijsqꝫ secutus
Ipse obscurus ero,proprio nisi carmine noscar
Hinc timor hinc studium decies dũ scripta relegi
Hereo:contineoqꝫ domi:prohibẽsqꝫ uagari
Arceo:tũ licet ingeminans ad limina pulset
Nuncius:ac properet uacuum dimittere malim
Dedecus ille meum q̄ꝫ si ferat: hunc modo moreꝫ
Posthabui certus uenie:properata parumper
Ista mihi:tibi sed nimium dilata uidentur.
Scilicet hoc vnum disconuenit inter amicos.
At paucis ne multa meis tua carmina forsan
Insultent:tua ne ue meũ lux rideat annum
Pace bona subsiste precor meminisse decebit
Eloquium euripidis quondaꝫ atqꝫ alcestidis vnũ
Sed sileo:subitum vidi stupuiqꝫ poema
Protinus hic musis tacito cum murmure dixi
Imperat: ⁊ totum feruens elycone gubernat
Metra dehinc numerans bis ter quaterqꝫ quieni
Calle fatigatus medio:mox singula mecum
Sedulus excutiens socijsqꝫ ex more coactis
Ostentans:vnum cunctis mirabile sensi
Quot uario tot metra gradu nec passibus iisdem
Sic coeunt:tempusqꝫ petunt mea tecta sub vnum
Et tamen incedunt pariter uelorqꝫ morantem
Expectat: uolucremqꝫ grauis contingere certat
O utinam nostro quondam tam larga maroni
Copia dicendi:nunq̄ꝫ mihi crede laborem
Lentus inexpletum seros traxisset in annos.
Nunc letar doleam ne prius natura poetaꝫ
Pertulerat sed iura nocent ciuilia musis
Distrahiturqꝫ animus:sed eni fragmenta benigni
Sufficit ingenij studijs conferre latinis
Arripe tu calamum:dextramqꝫ armare potentem
Iliados famam ⁊ preclaram eneada victor
Nec longus uicisse labor:post terga relinques
Hactenus hec:quesita tibi tua diues habeto
Nescio quid perplexa uelint sphyngosaqꝫ nulli
Edipode soluenda reor:tibi peruia soli
Hinc seu milenos uersus:seu milia mille
Fundat in exhausto ueniens e pectore flumen
Quãuis pulchra quidem:q̄ꝫuis sint ampla relatu
Ni placeant paritate pedum:serieqꝫ modesta
Dulcia ni fuerint animosqꝫ auctura:silebo.
Nec numerare uelim:numerus tua cura decusqꝫ
Sit licet: ⁊ celeri placeas tibi nempe camena.

¶ Roma Clementem sextum romanũ põtificem alloquens inducitur.

Pes mihi lõga nimis pr̃ o sctissime patrũ
Obfuit:expectãs senui:spõsũqꝫ moranteꝫ
Increpitãs:reuocãsqꝫ domũ:nõ lr̃a supplex
Eualuit mouisse loco:non ora relicte
Cõiugis:aut lachryme quotiẽs sibi tristis ⁊ amẽs
Occurri:gemituqꝫ genas madefacta recenti
Heu parthis miseranda prius q̄ꝫ cara marito
Qui mihi labenti in cineres ⁊ sepe roganti

Auxilium aut fere saltem solatia mortis
Nil nisi blanditias tempusq; trahentia uerba
Reddidit:ac miseram tenui spe pauit amicam
Nunc reditũ morbus:nunc questio lēta retardat
Quid uideant anime felices:corpora postq;
Exieru[illegible] nunc perplexas componere leges
Aut mores formare nouos:nunc destruat arces
Aerias celoq; pares attollere turres
Interea dum multa parat dũq; ultima semper
Cura mei:externis nimium:dum torpet in oris
Tempus abit: fugiũtq; dies morsq; ipia tandem
Abstulit eterna prefixum lege tributum
Sic vidue viduata domus:tenebrisq; tenebre
Accessere meis:sed enim miserata superne
Te pietas diuina mihi seruabat egenti
Sepe dolet mēs ceca boium:trepidatq; gemitq;
Est ubi gaudendũ:rumor modo mortis acerbe
Intulit haud merita subitum pietate dolorem.
Mox supaduenięs misere mihi nuncius alter
Detersit:lachrymas atram deponere uestem
Iussit τ eximio felicem coniuge dixit
Obstupui auditis: τ vir bene credula ueri:
Multa sub ambiguo uersabã pectore mecũ
Gaudia non capiente animo:certissima postq;
Nũcia magnanimi nomē clemētis ad aures
Fama tulit nostras:timui ne leta repente
Opprimerent fragilem nimia dulcedine mentem
Letior haud caro genitrix fuit obuia nato
Quem perijsse truci:quondã sub marte putabat
Ergo iter arripiens glatialem trãsuehor alpem
Letitia minuēte viam: τ mulcente laborem
Ante pedes uentura tuos:dulcissime coniunx
Alme parens miserere precor:nostrã ue querelam
Suscipe:neu viduam sponse patiare senectam.
Non ignara quidem nec rerum nescia ueni.
Est mihi longinque fateor telluris origo
Et patrie predulce solum:seriesq; iuuente
Est alijs traducta locis:sunt agmina regum
Cara nec exiguos tibi gallia iungit amicos
Hec nocitura mihi poterunt fortasse videri
Sed sponse superabit amor:pietasq; decusq;
Sedis honorate.quanq; tibi protinus vni
Oia subiaceãt dominũ licet ultima norint
Regna suum:herculeis qua consignata colũnis
Hellespontiaco tellus distinguitur estu
Hec tñ est tua prima domus tua maxima sedes
Quam sacri tenuere patres:quaʒ corpore petrus
Innocuo parili quam clemens nomine presfit
Tu clemens qui petrus eras hanc cernere sedem
Nonne uoles: cupiesq; caput contingere mundi:
Nonne pedis iuuat in solido uestigia saxo
Fixa salutiferi:faciemq; agnoscere christi
Uel que femineo seruatur condita panno
Uel populo que visa olim sub uertice templi
Emicuit perstatq; minax horrore uerendo
Quid referam nostre cunabula parua salutis.
Et sacros postes ubi rerum conditor ingens
Conticuit somnos blande suadente maria.
Lac quoq; uel puero optatũ:uel virginis alme
Leue puerperium: puraq; ex carne recisam
Particulam infanti: preciosaq; fragmina uestis
Et custoditos in secula nostra capillos
Quid digitũ agnetis: τ nũc quoq; fulgidus ornet
Annulus imposuit cupida quem mente minister
Prorsus inardescens:sacroq; assenserit illa
Coniugio:ac tali placarit federe flammas
Quid petri trepidantis iter dominiq; monentis
Occursu posuisse fugam: τ redijsse uolentem
Compresso terrore senem:cunctisq; paratum
Exequar:ipse oculis spectacula pulchra videbis
Extat opus: laterisq; tremit domus arcta caduci
Et testis pictura rei cui maxima q̃uis
Causa nocet celerans impendet sepe viator
Nec se ficta quidem sed viuos cernere vultus
Colloquiumq; audire putans τ terrenis heret
Tristis imago dei romana palatia uersus
Tēdit enim cōtra ille humilis similisq; precanti
Flectitur: τ pauido gradientem suspicit ore
Si mortis se cura igitur uestigia flexit
Ille retro nec pertimuit tormenta crucemq;
Me repetens:tu quid dubitas:cui dulcia mecuʒ
Omnia:cui placide patet augustissima vite
Conditio τ sũmi tranquillum culmen honoris
Quid capita heroum memorem:claraq; ioannis
Ore cicatricem rigido:duramq; leuite,
Craticulam: τ gemino fecundum martyre bustuʒ
Collegę cessisse locuʒ:quo maximus hospes
Traditur:immotis ubi nunc amplexibus ambo
Felices sine fine iacent:quis cuncta calisti
Funera dinumeret:cumulis surgentia miris
Osseus est paries:illic ubi terra cruentis
Imbribus τ sacra distillant tabe cauerne
Quis ue uaticano latitantia corpora claustro
Expediat:que sume parēs agnoscere coram
Quid nisi celestis fuerit regionis imago?
Condita quin etiam supremo menia monte
Estiue niuis indicio:delubraq; partu
Obruta virgineo: τ fontes torrentis oliui
Ac tibridos cōmixta uadis noua flumina cernes
Quasq; dedit scatebras pauli sãctissima ceruix
Dulcis aque:quo siluester latitarit in antro
Que constantino species oblata deorum
Insomnis:niueo quas ideʒ marmore crustras
Liquerit infamem monstrato gurgite morbuʒ
Propellens ut cepta deo lis teste quierit
Quod magus in fando macularit corpore saxum
Fluxerit offenso quisnaʒ de numine sanguis
Quaq; sacer tellure cruor:quis vindice celo
Sanctorum capitum per maxima menia fures
Aeribus implicuit foribusq; auertit apertis
Ac trepidos meritam ad mortem circũtulit error.
Non ego nunc aron virgam:nec federis arcam
Nec testamenti ueteris mea pignora:quot sint
Quotq; noui monimēta sequar: pus astra serene
Noctis: τ oceani numero stringētur harene
Illa libens sileo que sponso magna minori
Que uel prima florent:tã multis clara triumphis
Limina:tot celebres domitis regionibus arcus
Insculptosq; duces:inscriptaq; marmore bella
Ista nihil motura animum τ vulgata relinquo
Hos quidem ex multis reor admiraberis actus
Cesareos ut tarpeio uestigia colle
Fatidice quondam ductu monitisq; sibille
Presserit augustus cesar:visoq; feratur
Obstupuisse deo:qd tum nisi talia uoluens
Alme puer:decus ethereum:stirps certa tonãtis
Ista tibi simul atq; tuis urbs inclita semper
Prestabit sedem.celiq; uocabitur ara
Iste locus:surgens matris sub nomine templum
Tu dominum rerum carosq; habitare nepotes

Omnipotens hac arce iube populosqꝫ subesse
Atqꝫ duces: ualidasqꝫ urbes: regesqꝫ superbos
In manibus deus ecce tuis: ⁊ fata locarunt
Profuerint ue preces. an sparserit irrita uentus
Tam pia uerba ducis: quē tu de pectore nostro
Percinctos. age celicolas auerte pauorem
Nobilis etherei superest natiqꝫ patrisqꝫ
Ultio terrigenis nato cōmissa patriqꝫ
Cuius nō animum moueant tam grandia rerum
Nomina sub nostras hierosolyma ducta secures
Uilis ⁊ ausonia uenalis turba sub hasta
Nec minus admirans romani frena tenentem
Principis accipies viduā natiqꝫ perempti
Poscere vindictam. simul illum frōte benigna
Impendere pium misere: dare uerba gementi
Pollicitis captare moras: nempe ipse reuertar
Lege caput sontis feriam. Contra acrius illam
Obnite: ⁊ cobibere manu: Spes ista futuri.
Quid nisi forte redis. meus hec successor: honori
Quid virtus aliena tuo. Qua uoce coactum
Sistere prerapidas acies ⁊ figere signa.
Nec prius auerti q̃ȝ iusto colla nocentis
Supplicio afficeret: lenito pectore tandem
Femineo tenuisse viam: victricibus astris
Quo merito īfernis ualida prece rapt⁹ ab vmbris
Nūc felix celo fruit̄: nec fortius ullo
Exemplo flectendus eris: pro coniuge supplex
Aduenio ne temne preces: neu debita differ
Tempus in alterius. Quid ꝙ prius ipsa placebā
Quam tibi vincta forē: pigeat nisi uera fateri
Et nisi sordet inops: uetus est nisi nupta pudori
Congressus optare meos faciemqꝫ solebas
An uerear ne cara minus tibi sim tua: q̃ȝ dum
Alterius fueram: vulgi mos iste prophani
Insperata petit cupide: possessa relinquit
Et probat: ⁊ damnat temere ⁊ fastidit ⁊ ardet
At tibi mēs alia est: nunq̃ȝ vulgaria tanto
Corda dedit natura viro: cur publica differs
Gaudia? cur cessas tibi me: mihi redde quietem:
Italie mundoqꝫ decus: finemqꝫ malorum
Quem si fata uetant: absentem prospice saltem
Et memor esto mei: nutant ingentia longo
Templa situ: lassisqꝫ tremūt iam menibus arces
Pretenduntqꝫ grauem nullo reparante ruinam
Rara mihi ueteres superant insignia forme
Effigiesqꝫ antiqua perit: vix illa putatur
Si prope conspiciar: sic me fregere labores
Assidui: longusqꝫ dolor: viduumqꝫ cubile:
Coniugibusqꝫ orbata domus: tot tristibus vna
Maiestas inuicta viget: sintqꝫ omnia postq̃ȝ
Obruta: supremis iuerit per secula saxis
Est mihi sacra domus gemino fundata ioanni
Heu dolor: heu pietas: heu v̊sus ad arma uetuste
Religionis honor: flammis absumpta nephandis
Tecta diu neglecta iacēt: Succurre: nec ultra
Nix sacrum premit alta solū pariesqꝫ nec imbri
Nec uento assidue circuȝ quatiente fatiscat
Impleat hic factis meritum clementia nomen
Et tua tangantur nostro precordia damno
Quod quondam caput exanimis miranda relatu
Uera tamen memoro: ⁊ pallentia contigit ora
Quo furibunda die sanctis incendia muris
Deserūt tremefacta nouo pia turba tumultu
Et circum sua damna frequens afferre parabat
Auxilium frustra: nāqꝫ hinc violēta fauillas
Hinc fumi per inane globos simul aura ferebat
Arcebatqꝫ aditu. Iam tum penetralia raptim
Dum uacuat trepidus pereāt ne cuncta sacerdos
Pancratij caput extulerat: mediosqꝫ per ignes
Gestabat uoti compos: generosa supellex
Splendidior gemmis: rutilo preciosior auro
Sanguineo sudore palam lachrymisqꝫ vicissim
Largiter interea monstrum: memorabile semper
Manabat: proceresqꝫ ⁊ turbam exterruit omnem
Testis adest ppl's: Quid speȝ mihi p̄ripit ergo
Lumina viua negēt lachrymas q̃s ꝓtulit horrēs
Sinciput: ⁊ sicci stilarunt uerticis ossa
Quin ⁊ achillei ⁊ socij domus inclita nerei
In titulos erecta tuos suprema minatur
Arcus effigies: sed adhuc speciēmqꝫ superni
Quatuor alterno radiant splendore columne
Ille etiaȝ suprema tremunt. custode sine ullo
Auxiliumqꝫ tuum expectant: miserere: nec illaȝ
Celsior arx memori tulerit de pectore sedeȝ.
Non etenim nostro q̃ȝuis celum omne tonanti
Pareat astrorum q̃ȝuis regat ille meatus
Neglexit terras ideo: rerum ue minorum
Cura fugit meminit sibi que cunabula mundus
Obtulit infanti: quidnaȝ uaga prebuit vnda
Obsequij: Quid terra manēs: qd flāma: qd ether
Nec tibi iam celiqꝫ gradus ⁊ summa tenenti
Excidat affatus ueteris cognominis vnde
Uectus es ad superos: Solio saluator ab alto
Spectat auentini disiectum uertice templum
Teqꝫ parum faustis succurrere menibus orat
Infinita sequor. Quot sūt mihi tēpla. Quot arces
Uulnera sunt totidem: Crebris confusa ruinis
Menia reliquias immense ⁊ flebilis urbis
Ostentant: lachrymasqꝫ mouent spectātib⁹: his tu
Affer opem: qui cuncta potes: cui debita soli
Nostra salus. vidue casus miserare malignos
Hoc vnum post multa precor: breuiore recursu
Annuus eat redeatqꝫ sacer: mūdoqꝫ salubris
Stat morbis medicina patens: sit ꝓxima culpe
Spes uenie pelagusqꝫ graui iactante procella
Sit prope naufragium portus: ne littora longe
Dum petimus miseri medijs moriamur in vndis
Nam quis ad extreme longissima tempora vite
Peruenit aut eui centenos conficit annos?
Non modo tantorum corpuscula nempe dierum
Prestat iners natura homini: preteruolat etas
Uiuimus ⁊ morimur oculi trepidātis in ictu
Ergo retro metam statuas: que crimina mundi
Diluat: absoluatqꝫ reos: ⁊ vincula soluat
Nec noua res petitur: nec scriptis dissona sacris
Que tibi nota vni: nisi me tua fama fefellit
Certe ego cōmemini: dū quinquagesimus annus
Sanctus in orbe fuit: dominiqꝫ hec iussa notaui
Sanctificabis eum: qui noxia cuncta remittet
Et iubileus erit: sis quid loquor: annue tandem
Quod tua roma gemenꝫ genubusqꝫ affusa p̄catur
Nam mihi deuotas quando oia regna cateruas
Transmittent: Italisqꝫ pluent a finibus urbes
Lumina sanctoꝝ cupidamqꝫ inuisere matrem
Tunc dominum licet absenteȝ complexa videbor
Ipsa meum: dulces genitrix uelut anxia natos
Coniuge longinquo circum sua pectora cernens
Seqꝫ virum spectare putans complectitur illos
Quos videt ⁊ presso suspirat conscia uoto
Sic ego conspiciēs quoꝝ sumus ambo parentes

Meq; laresq; meos solabor prole frequenti
Perdita possessis mulcens & tristia letis.

Ad Nicolaum alifinēsem rationalem magistrum regni sicilie de morte regis.

Arthenopea mihi quōdā dulcissima sedes
Nūc aio: s3 amara eadē nimiūq; molesta ē
Atq; oculis inimica meis: hic nēpe solebāt
Cernere magnanimi fulgētia lumina regis
Quē modo nequicq; mors abstulit atra requirūt
Seu feror in thalamos: solio meditorq; sedētem
Seu dum templa peto sacras accliuis ad aras
In mentē sacer ille redit: seu uertice ab alto
Qualis erat dum multa loquens mulcentia celū
Doctorumq; animas boium spectabat in vndas
Seu grauiter viridi ludentem in gramine cerno
Ambiguosq; simul populoꝝ absoluere nexus
Et corpus recreare suum: seu sobria festa
Letaq; largiflue memini solēnia mense
Seu dum bella parans victritia feruidus arma
Corripit etatem supra senioq; resistens
Seu dum forte uagus magne per menia fertur
Urbis: equo residens niueo procerumq; suorum
Larga acie cingente latus: populoq; fauēte
Deniq; quicqd erat recolens quocunq; reuoluor
Horrorē locus omnis habet: vix alma relicte
Coniugis ora ruēs gemitū rōne repressi
Heu quanto spoliata bono: quo fulgure rapto
Quas tenebras heu iussa pati: vicinia planctu
Sola parit misero domini solamen adempti
Hic affusus enim & uario sermone iacentem
Compellens ex more queror: nihil ille vicissim
At mihi libertas superest spatiosa gemēdi
Jam fletu saxum omne madet. si longa manendi
Fit mora consumet: lachrymis ut byblida turpis
Sic me iussus amor sed tu miserere fugeq;
Auctor ades: meq; his tandem erue penis.

Ad barbatum sulmonensem ut visendis locis prope neapolim comes sit.

Am mihi parthenopē: sic rex iubet alt⁹ olipi
Inuisā mors seua facit: mea gloria quondā3
Nūc dom⁹ exilij est: miser hic repire videbar
Posse mihi requiemq; mali gemitusq; leuamen
Addidit heu lachrymis stimulos alimēta dolori
Ipse letus crucior: mecum quoq; fessa laborum
Flet regio: quoniam cupidis euanuit ingens
Sol oculis fuscaq; diem sub nube reliquit
Nūc mihi sidereū dolor est nouisse robertum
Aut vultum spectasse polo terrisq; uerendum
Quo subito cariturus eram: nam dulcis amanti
Frons memori sub corde nitet: nec regia desunt
Munera que luctum renouant facientq; pennem
Linquere dilectas terras & littus amatum
Consilij mihi summa fuit. regina benigno
Alligat imperio: sibi me parere sepultus
Ille iubet: fuerat nostri cui summa potestas
Sed dum iussa sequor noctes cunctādo diesq;
Preterеit mihi tempus iners: non carminis ulla
Cura sacri: nullo sparsas modulamine musas
In gitum reuocare iuuat: libetusq; uagari
Menia dum fugiam: dominiq; palatia rapti
Te comitem mens egra cupit: nō dulcior alter
Colloquioq; graues mulcere potentior aures
Et mihi pyeridum studium: tibi celitus oris
Spiritus altisoni: titulus ne despice uatis
Te manet: extremo uertis nisi terga labori
Nō uereor minime: calamū ꝓcor ergo parumper
Pone fatigatum: & propera: neu forsan amicus
Pes iter ignotum trepidet: dilecta lieo
Littora: queq; biceps aperit iuga celsa uesenus
Sit satis aspexisse procul: cui flamiger olim
Fumabat uertex: sicule uelut emulus ethne
Obruit infausta plijdum membra fauilla
Insula nec capree placeat: nam preripit auster
Equora permiscens aditum: nec longius ire
Hinc habitus promissa dies: tempusq; ꝓpinquū3
Hinc domine mandata fiunt: vicina maronis
Busta tui: ac tanti cinerem mens certa poete
Siquis adhuc superest longis inuictus ab annis
Uisere: & horrifico pertusum tramite montem
Barbato monstrante meo: baiasq; tepentes
Lucriniq; situm: faciemq; informis auerni
Unde iter ad stigias sedes inamenaq; torui
Sceptra ducis: si uera canunt: mihi seua videre
Hostia sufficiat: neu tristia limina tangam
Eminus ostendens digito: quo calle profundas
Eneas transnauit aquas: comitante sibilla
Cui socium commisit humo nomenq; sepulti
Quis mō collis habet ueteri mihi cognita fama
Pars etenim: iussu quondam pars altera regis
Uisa quidem propere: quonia3 dum dulcia semꝑ
Flumina uerborum sitiens sequor ipse suorum
Defuit incepto spatiū: perijsse putabam
Tempus ab illius facie quodcūq; fluebat
Longius: inuidit nostre fortuna quieti
Preciditq; moras: nec dum satiatus ab illo
Distrahor: hinc felix paruo ꝙ tempore q̃q;
Haud alio permixta fuit mea sacra uoluptas
Preterea partem in pelago cupidissimus hausi
Multa mihi rauco puppis memorāte magistro
Nil nisi misenum toto cum littore nosset
Pars scriptis credenda fuit. tu cernere coram
Cuncta dabis: rariq; diē mihi numeris instar
Solis ad occasum tribues peregrinus ad ortum.

Ad Nicolaum alifienensem cu3 petito epytaphio regij sepulchri.

Mmemor haud uri q̃uis me lōga viarū
Tedia ꝑ dubios casus nimiosq; labores
Mente fatigatum poti⁹ q̃ corpe tandem
Reddiderint patrie: pes ut sua presserat arua
Dextra labans calamu3 rapuit: sed magna parātē
Uiribus exiguis: oneri succumbere par est
Qui solem lippis oculis tentare putabam
Lumine confusus stupui: tua iussa precesq;
Tangebant: urgebat honos meritumq; perempti
Regis & assurgens signare3 carmine bustum
Ingenium tardabat iners. res maxima regem
Est siculum laudare satis: stupor ora ligarat
Cuntantem: pongebat amor: quid multa coactus
Grāde op⁹ aggredior: paucis perstringere uerbis
Sed dum celestem mortali carmine famam
Prosequor eloquium medio me liquit in actu
Si breue: da ueniam ꝙ si te iudice forsan
Augustu3 uerbosa prement epygrāmata marmor
Deme superuacuum me permittente: tuoq;
Temperet arbitrio titulum mansura sepulchri
Deniq; uersiculos quos mēs lachrymosa peregit
Qualescunq; putas placido ꝓcor aspice vultu
Si tibi carus erat que3 mors modo tristis abegit
Hic sacra magnanimi requiescunt ossa roberti
Mens celum generosa petit: nunc gloria regu3

Interijt:nostriq3 ruit decor vnicus eui
Militie flos summus erat:specimenq3 uetuste
Indolis:egregius bello:sed pacis amicus
Hoc duce barbaricum poteras hierosolyma collo
Excussisse iugum : poteras hoc arma mouente
Pellere pestiferos trinacria serua tyrannos
Rex erat ambabus:mors impia clausit utriq3
Libertatis iter:merito gemis utraq3 tellus
Seruitio damnata fero.hec gratia lingue
Nec minor ingenij laus hunc q̃ gloria dextre
Extulerat:siluit sacre tuba maxima legis
Quis superest alius nature conscius usq3
Herbarumq3 potens:nitidi spectator olimpi
Morte sua vidue septem concorditer arces
Et muse fleuere nouem:dulcedine morum
Angelicus factisq3 fuit:patientia templum
Pectoris huius habens illo pereunte peribat
Omnis in hoc virtus secum iacet orba sepulchro
Acceptus fuit ille deo:uenerabilis orbi
Transcenditq3 hoiem:gemitu prohibēte maligno
Digna nequit calamus tanto preconia regi
Reddere:sed terras canit hunc sua fama per oēs
Eternumq3 canet nullum tacitura per euum.

¶ Ad Gabrielem zamoreū parmēsem causidicum.

Olus erā:dulcisq3 aberāt mea cura sorores
f Castalie q̃s morbus ibers a limine longe
Expulerat nostro:patriūq3 elicona tenebāt
Cura animum:scabies dextram ipōrtuna uagātē
Huc illuc uersabat agens.lux alma quietem
Nulla diu dederat:tacite nec tempora noctis
Absq3 dolore truci:nec somnus amitior vmbris
Transierat:calamusq3 piger:squalensq3 papirus
Puluereoq3 obducta situ ꝛ manus egra iacebat
At rari stratis aderant ueteresq3 libelli
Inuisi medicina mali:titulumq3 secutus
Illustrem:ciceronis opus:finesq3 bonorum
Attigeram:tanta implicitos caligine rerum
Ut nisi diuini qua lux intermicat oris
Hanc patriam errorum uarijs ambagibus illo
Tempore possessam fatear:sed latius ista
Sunt alio tractanda loco:nunc uertitur vnde
Sermo abijt:sic ergo inhians auidusq3 notandi
Quid silua in tanta pugnantia multa loquentum
Uerius herebam cartis tacitusq3 manebam
Meq3 ipsum:curasq3 alias oblitus inanes
Cū mihi visus enim uolucres audire camenas
Et redij spectare chorum:dulcedine mira
Impleor:ecce autē tua diues epistola blande
In gremium delapsa meum nisi fallimur inq̃
Hec fert grande aliquid:reditus sic ille sororum
Improuisus enim sic nominis ampla meretur
Fama tui:nunq̃q3 alias:uox consona vulgi
Nam facies mihi nota parum:nec aperta fefellit
Nec decies perlecta quidem : tamen ora legentis
Inuasit pudibunda rubor:testesq3 uocaui
Pierides:mihi tam magne preconia fame
Non optata quidem:nec debita sufficit vnus
Parnasi tetigisse latus.collisq3 supremo
Uertice preclaros procul aspexisse poetas
Si tamen asperior ferias fortuna dedisset
Nec mundus strepuisset inhers fortasse parūper
Ascensurus eram:nunc me super astra locantem
Irridere putem:nisi te tua cognita virtus
Suspitione leuet:sed in his non immoror ultra
Nam laudes damnare suas peruersa uoluptas.
Esse solet multis:dum qđ fugiuntq3 negantq3
Calle petunt alio:quoniamq3 hic pondere paruo
Pregrauat inualidū calamus : crescensq3 fatigat
Iāq3 tremulā scriptura manū stat claudē carmen
Prora fretum:facilem pupis iam spectat harenā
Fedus amicitie:uotis mihi nempe petendam
Exposcis.uereor nequid modo fama uetusto
More loquar mentita tibi:presentia uero
Heu faueat noceatq3 mihi:tamen ecce precanti
Occurro:cumuloq3 preces:tu videris ante
Que cuperes q̃ parua forent:cōtra ipse secunda
Sorte fruar:cui mille dolos:cui mille rapinas
Uulnera mille uolens tanto pro munere dono
Utq3 animi tibi signa mei manifesta patescant
Mittitur errorē que purget epistola certi
Nuncia:q̃ fragili conscēdimus alta uolatu
Remq3 supergrediens quantū spes pectus amici
Luserit hec autem intrepidus iā factus amoris
Iudicij iam tutus ago:nam fera profecto
Quos semel elegit damnat sententia mores
Parcius haud solito:sed dilige certior ergo
Ut sumus absimili q̃q̃ secernimur astro
Nec factis nec uoce pares diuersa sub vnum
Mittit enim duo colla iugum qui maxima paruis
Equat amor:regem seruis:inopemq3 potentis
Hic catulum magno commendat sepe leoni
Hic olim augusto flaccum dedit:atq3 maronem
Euripidē archelao:nec barbarus obstitit horror
Iussit ꝛ ut nostro rudis ennius ille placeret
Scipiade:in partem lauri uenturus opime
Et vite mortisq3 comes.custosq3 sepulchri
Hoc duce si tantis sim connumerandus:amauit
Me quoq3 rex regum fuerat dum vita robertus
Et modo magnanimus humilem non despicit iste
Deniq3 federibus ligat hic elemēta polosq3
Herbis conciliat pluuias atq3 astra lapillis
Uallibus hic montes sociat terrasq3 profundo
Hic hominemq3 deo ꝛ celum connectit auerno.

¶ Ad conuitiatorem quendam innominatum ꝛ sub clipeo nominis alieni multiformiter insultantem.

Istrabis atq3 aiū curis melioribꝰ aufers
d Et calami peruertis iter:fueratq3 tacere
Cautiꝰ:at stimulis re fidē pūgētibꝰ urges.
Da ueniam:si uera loquor:licet aspera dictu
Cogor enim studijs emitur:sequiturq3 laborem
Laurea per rarum decus:atq3 hoc tempore soli
Speratum optatumq3 mihi.quis nescit agrestum
Premia post meritum:pudet hoc dubitata diserto
Si dubitas uere:q̄ si temptare libebit
Certe alio tentandus eram:tibi fortius ictu
Ut quaterer.quid enim lux ergo nouissima forte
Expectanda fuit iungendaq3 pompa sepulchri
Ac precium studij.si debita fine laborum
Laurea non aliter:non hanc eneide sacra
Uirgilius meruit non qui pharsalia tempe
Sanguine compleuit latio:licet ille negato
Calle petens:alia tulerit ratione repulsam
Cognita commemoro quid q̄ ceu sponsa decorā
Arguor hemonia lauro gestasse coronam
Florea virginibus sunt laurea certa poetis
Cesaribusq3 simul parq3 est ea gloria utrisq3
Arguor improprie.sed quid vir prouidus addit
Uidimus ornatum lauro:quem protinus inquit
Non prius audieram uelut omnia pulchra relata
Audieris:q̃ multa mihi licet ampla tibiq3

Non audita putas:nam quantula portio rerum
Unius ingenij laus est:decet alta modeste
Cernere:seq; prius : sed enim mea carmina nunq̃
Sunt audita tibi uerum:legit illa robertus
Conciuis meus egregius:quem iulia nostro
Tempore pariseos studiorum tertia nutrix
Suspicit: ⁊ toto uenerantur ab orbe magistri
Tuscus ⁊ eneas legit ⁊ rainaldus in antris
Altus apollineis:ingens legit illa ioannes
Barbatus legit illa meus:socijq; fideles
Auribus excipiunt cupidis ⁊ pectore seruant
Ut cunctas liuor:seu sors obstruxerit aures
Ipse mihi musisq; canam plausorq; pudendus
Ingenij nec frena mei:nec calcar habebit
Cur redit in dubium totiens mea laurea? nūquid
Nō satis est meminisse semel?decuit ne per urbes
Circūferre noua viridantia tempora fronde?
Testariq; greges hominum:populiq; fauorem
Infami captare via?laudarier olim
A paucis mihi propositum:quid inertia vulgi
Milia contulerint:quid murmura uana theatri
Ergo ne trinacrio minor est mihi carmine regi
Gloria q̃ turbe passim placuisse furenti?
Regineq; minus capitolia profuit urbis
Scandere quaz uacuas studio lustrasse paludes
Auia q̃ nemorum rudibus q̃ rura colonis
Atq; inopes sparsasq; casas:incognita nostro
Carmina nostra foro.quid rustica menia uobis
Obiciunt:quo iure fremunt:satis esse putaui
Terrarum petijsse caput:qui victor in arcem
Signa tulit summa securus sede quiescat
Extremas nisi forte iubes ambire cloacas
Figentem obscenis victritia postibus arma
Noscor ubi placitum . laudat mea carmina tibris
Parthenope studiosa probat:nec terra nasonis
Respuit aut flacci:nec qui cicerone superbit
Ciue simul marioq; locus:nec gallia nostri
Inscia:nec rhodanus:quid inepta colonia tantis
Una nocet titulis:fului cui gratia nummi
Uentris amor studiumq; gule somnusq; quiesq;
Esse solet potior sacre q̃ cura poesis
Mantua virgilium genuit:uerona catullum
Et plinios nostrosq; aliquot seruauit in annos
Urbs antenoridum quantos celebrauit alumnos
Nunc:quōdā numerare labor : quot cimbria nup
Secula pergameum viderunt nostra poetam
Cui rigidos strinxit laurus paduana capillos
Nomine req; bonum latijq; in finibus orbis
Pierios animos alpis tulit ora niuose
Parma euo collapsa sui monumenta macrobi
Ostentat:uetus usq; nouo me carmine saxum
Nobilitare iubēs.nec eadem degener urbe est
Cassius has inter docta urbs tua sola carebat
Uate diu proprio nisi te sibi fata tulissent
Purgantem patrias calami splendore tenebras
Longaq; paruificis abolentem oliuia terris
Caucaseū romana iugum trāscendere fama
Distulit:europe iam tunc asieq; tremenda
At mea ꝙ uestre nondum sit cognita plebi
Ceu tenebris damnata iacet si reddita pridem
Est ratio reddenda iterum:noua gloria regum
Rex siculus celo pro me respondet ab alto
Qui mō duz terris habitat mihi numeris auctor
Maximus insoliti famam inuidiamq; reliquit
Adiciens causam ꝙ opuscula iudice tanto
Nostra forent tanti:melius sibi cognita forte
Q̃ tibi:nocturnas studijs grauioribus horas
Surripiebat eum:vigiliq; ingesta lucerne
Immemor interdum:cene somniq; legebat
Neq; tibi ignotum tanto dignatus honore est
Ut procerum primis sub regia tecta uocatis
Plurima nostrarum caneret preconia laudum
Uera utinam:q̃ uera tamen rex viderit ipse
Quin etiam magno pro munere parua petita est
Africa nostra sibi:memini suprema benignus
Oscula ⁊ heu nunq̃ satis iteranda parabat
Quum duo dona pio placidissimus ore poposcit
Obstupui.quid enim immenso donare pusillus
Posse videbatur:sed quid nisi carmina uellet
Largus opum:diuesq; animi ⁊ virtutis amator?
Carmina mensure sedem tribuentia fame
Hoc petijt primum:pectus calamumq; pudenter
Excuso:fragilesq; humeros sub pondere tanto
Instat ab aduerso:dubio lis fine resedit.
Concessisse sibi ut videar mihi prima negasse
Proxima dona libens tribuo : cui dignius aule
Scipiade mittendus eras:at perfida ⁊ altis
Inuida principijs illum fortuna repente
Sustulit interea:nunc tanq̃ lumine rapto
Nescius in tenebris liber est:quo flectere cursum
Cogitet ⁊ toto nullum videt equore portum
Heu cineres bustumq; petet:qui turbine q̃q̃
Dilatus uario : multos absumpserit annos :
Si foret hic uestram tantum mittendus ad urbez
Iam satis exornatus erat mihi crede superq;
Sed dum multa timet uenturaq; secula terrent
Heret adhuc tacitus:cuius si laurea serum
Expectasset iter quod mens presaga timebat
Mortis ab insidijs iam circumuenta fuisset
Hinc prior:ille abijt.cuius post funera nullum
Examen subiturus eram:nam maxime nondum
Tu mihi notus eras:fateor mea crimina tempus
Anticipasse iuuat : q̃uis nec pauca viderem
Scripta mihi iam tum laudati carmina uari
Nulla meos feriunt oculos:tamen inclita pectus
Fama ferit:scriptis ego sum tollendus in altum
His sine nullus ero:nunquid tamen illa probari
Est opus ⁊ vulgo:titulo caruisse poete
Abiecisse graues spoliato uertice remos
Maluerim ⁊ longis latuisse inglorius annis
Hactenus hec noua lis oritur quo tramite uertar
Conquerar an taceam:risumq; refellere risu
Sufficiat:risum moueo.sic vita meretur
Nostra quidem fateor:sed nunquid carmina risū
Promeruere etiam lachrymas que sepe seueris
Extorsere oculis:sic tristia forte uolutant
Nunc mea fata vices:ut qui rorantia vidi
Inclita romulei dum proloquor ora senatus
Regis ⁊ indomiti frontem pietate remissam
Ridear ignauo:proh sors malefida popello
Altera legitime superest mihi causa querele
Quis modus audendi:que ue ista licentia fandi
Tela fremens elicone rapis:quibus agmina uatū
Impetis ⁊ nostros in nos accingeris enses
Ante alios flacci:cuius te scripta mouere
Occiput ut scapitur:tenero nec parcitur vngui
Uate sacrum decies clam castigante poema
Debuerant:rigidamq; notis adiungere limam
Mendaces uocitare quidem insanosq; poetas
In primis furor est:mendaxq; insania.uere

Uera canunt:aures q̃q̃ fallentia surdas
Has etenim spreuisse licet puerilia uatum
Hinc studia appellas puerilis ineptia quorsum
Impulit errantem calamum:puerilia cesar
Julius ⁊ toto regnans augustus in orbe
Tractarunt igitur:quedam diuina poetis
Uis animi est:ueloq; tegũt pulcherrima rerum
Ambiguo:quod non acies nisi licea rumpat
Mulceat exterius tantum : alliciatq; tuẽtes
Atq; ideo puerisq; placet:senibusq; uerendis
Insanire licet:fateor mẽs concita clarum
Seq; super prouecta canet:vulgaria oportet
Linquere sub pedib⁹:magnũ hinc subsistere nullũ
Censuit ingenium:nisi sit demẽtia mixta
Judice qui populo:dicti cognomen habere
Cepit ⁊ altissonum liquit post terga platonem
Dixit idem cunctis:que tanta infamia uatum
Quo ruis ulterius:media nos pellis ab urbe
Sed paulum expecta:iam sponte recedimus oẽs
Et nemorum secreta placent:turbamq; nocentem
Odimus:ac leti campis spatiamur amenis
Hinc quia prosperit cui primum publica cure
Res fuit :aduersos populi uos moribus illum
Moribus infestum uestris studioq; futurum
Discreuit populo strepitum:rus uatibus almum
Soliuagis:uacueq; bonus redit ocia silue
Liberiusq; solum:nam que mixtura perennis
Hos stupor attonitos alti caligine ueri
Hos autem mestos semperq; quietis egentes
Turbida solliciti tenuissent tedia vulgi
Consultum hinc illinc.igitur non urbibus acri
Pellimur exilio sequimur meliora uolẽtes.
Nonne deum primos olim quesisse poetas
Inquit aristoteles:num sanctos celitus aura
Diuina afflatos ⁊ munera rara deorum
Marcus ait cicero:fautorq; domesticus omnis
Exulet.externi causam tueantur honestam
At nostros nisi forte uetas ad rostra uenire
Uicimus haud dubie:quis preclarissima bella
Herorum:moresq; graues ⁊ nomina nosset?
Quis stimulis animos ageret per mille labores
Perq; altum virtutis iter:quis tristia vite
Demeret implicite dulci fastidia cantu
Ora forent quasi muta hominum si spiritus orbi
Deforet aonius:virtus ignota lateret
In se clara licet:studioq; impetus omnis
Torperet lingue nam fundamenta latine
Nulla forent:quibus egregie stant sedibus artes
In quibus omne procul uobis ostenditur euum
Nostraq; uenturis longum seruabitur etas
Hic tamẽ occurret cherilus : uel :aquinius ait qui
Tempus in infami multum posuere libello
Scriptorum plebeia cohors:sed dic mihi queso
Que nã turba hominũ multos nõ pascit ibertes?
Rara quidem ingenij bona sunt semperq; fuerunt
Semper erunt:paucos altum tenuisse videmus
Aspice virgilium:nunquid pueriliter illum.
Terrarum celiq; plagas ⁊ sidera lustrat
Ista palam:q̃ multa latent:quid fratribus atris
Eolus imperitas aut quid superaddita moles
Montis ⁊ ipse sedens sublimi uertice rector
Quid pius eneas:socius quid signet achates
Quid uenus ambobus medie uelit obuia silue
Quo peregrina virum circundet corpora nimbo
Qua nubem sub nube tegat:quid cantat iopas

Quid bithias magno patere bibat ipiger haustu
Quid uehat asper equus:misereq; incẽdia noctis
Insultasq; sinon.genitrixq; affixa furenti
Inter tela duci:mox ut digressa per vmbras
Apparere deos infestaq; numina troie
Quo feror?hic nullum inuenies sine tegmine ṽsuz
Pretereo reliquos.quid flaccus horatius ardens
An leuam dextram ueniaz monstrare videtur?
Et magnum formare virum:sed nostra relinquo
Orpheus:amphion:uel natus apolline linus
Atq; parens museus ⁊ quos mirata deorum
Grecia subscribit:statius pueriliter euum
Tam longum peperere sibi:quid protinus alto est
Altius euripide:magno quid maius homero
Que loca:quos portus:gemino que littora ponti
Que freta:quas classes que p̃lia quos ue ferarum
Quos hoium motus:oculis quibus ipse carebat
Non subiecit enim:mores populiq; ducumq;
Pinxit ⁊ enumero plebis secreuit ulixem
Quem mihi non uana circũtulit arte caribdim
Sirenumq; modos ⁊ amantis pocula circes
Quid moror in uerbis sacri nec dogma platonis
Nec socrates aliud:titulum nec nacta sophie
Cetera turba docet:q̃ quod cantare solemus
Dicet ad hec aliquis:cur per iuga celsa fatiger
Huc via fert humilis:mens delectata laborem
Spernit ad hec breuitas memorẽ succicta reliqt
Et dulces iterare sonos iuuat usq; legendo
Certus abhinc uenie:pueros uocitare memento
O famose senex atq; inclinare caueto
Celeste ingenium: ⁊ uatum uestigia vita
Insanum hoc genus hominum:piget illa deiceps
Uana sequi.vilis nobis ut pascitur hircus
Nescio cui merces ea sufficit.est mihi fame
Immortalis honos: ⁊ gloria meta laborum
Corniger at quantũ tegat hic sub pellib⁹ hircus
Quod nescire putas : soccos bon⁹ atq; coturnos
Premia musarum:tandem statuisse videris
Falleris.est habitus quem secula nostra licẽter
Postposuisse vides:postq̃ deferbuit ardor
Pierius cessitq; retro.quo nomine signer
Respondere iubes : an ne ad p̃toria uentum est
Jure agitur mecum:consignatisq; tabellis
Qui sim.quem ue sequar callem stilus ipse tacẽte
Me loquitur:num plura iubes:sed epistola finem
Longa petit : dabitur quam si sonuisse putabis
Altius excuser parcant aures oculiq;
Gloria nulla etenim uerbis optata superbis
Nulla petita mihi:tua me violentia adegit
Nec loquor ut lesi vindex eliconis:an ille
Hoc eget auxilio tantis armatus alumnis?
Precipue quia quo secuz pugnare parasti
Plumbeus est gladius faciliq; retunditur ictu
Nec uelut assertor proprij cognominis arma
Musarum pro parte tuli.sed turpiter illas
Maiestate sua sacro spoliarier ausu
Quis tacitus perferre queat.que perlegis autem
Non tibi dicta putes sed qui te bella mouere
Compulit:agnosco ingenium musisq; sacratuz
Inscriptis dilecte tuis:illumq; profecto
Quisquis erat mordax nunq̃ tibi cognita pestis
Inuidia urebat sic nobilis africa surgat
Sic mihi virgineus clause penetralia cirre
Rite chorus referet faueatq; supnus apollo
Tu tamen hoc illi nostris charissime uerbis

Hic precor:ut quotiens alieno inuidit honori
Inuideat studijs pulchro inuideatq; labori

¶ Ad luchinum vicecomitem mediolani dominū cū pira trāsmitteret incidēter egit de laudibus italie

Rgolicas si fama uolās vulgata per urbes
Arboris ausonie quōdā dū splenduit etas
Aurea saturno terris regnante fuisset
Ut reor euristeus nunq; tot ferre laborem
Cogeret alcidem:sua ditia poma draconi
Hortulus hesperidū male custoditus haberet
Hoc potius mandaret opus:nec vinceret aurum
Natiui dulcoris opes:felicius omni
Es latium tellure quidem prefertilis ora
Italie:quam fulua ceres viridisq; minerua
Purpureus quam bachus amat:tu frōdea capris
Florea mellificis apibus:pecoriq; vicissim
Pascua:& irriguis late pulcherrima pratis
Tu redolens hortis.uarijs scatebrosa metallis
Arboribusq; virens:siluis vmbrosa uetustis
Alitibusq; ferisq; frequens:uenatibus apta
Aucupioq; placens:lacubus piscosa profundis
Fluminibus distincta uagis & portubus omne
Tuta latus dupliciq; sedens circūflua ponto
Mirificis insignis aquis & aprica recuruis
Uallibus:assurgens iugis estate niuosis
Perq; hiemes medias ad littora uere benigno
Temperieq; fruens:celo tranquilla sereno
Semper:odoriferis nebulas purgantibus euris
Urbibus ampla tuis.atq; arcibus alta tremēdis
Consilioq; vigens:populisq; inuicta superbis
Et terra pelagoq; potens ac rite supremum
Imperium testata situ:ceu calcibus orbem
Cōcutias:stimuliq; loco pretendis idruntem
Brondusiumq; biceps arthois obicis vndis
At matutini qua prospicis hostia phebi
Flexa crotona tegit:graiūq; a stirpe tarentum
Planta pedis:regium çephiros a pollice frāgit
Neapolis sure medium:femur occupat altum
Janua:& extantes tyreno in flumine pise:
Urbs uenetum diuersa tenet:ueterisq; rauene
Menia:& ariminū terrarum terminus olim
Ac salis adriaci rabies quaz despicit archon
Quid mediolanuz medias quid grāde medullas
Robur alit:patauumq; potēs:fortēq; ueronaz
Quid modo te memorez studiosa bononia:ut' qd
Te genitrix mea chara loquar florentia quondaz
Squalida nunc:populiq; manu lacerata furentis
Ac nunq; iam stare ualens:quid carmine longo
Littus utrunq; maris:medij quid prosequar imū
Montis utrunq; latus:series immensa:reate
Centron habet ualidoq; ingens stat poplite roma
Cūcta mouēs:rerūq; caput domus alma tonātis
Ac sedes terrena dei:terrorq; subacti
Orbis:& innumeris celo exequata triumphis
Salue belli potens regio.pacisq; magistra
Ingenijs ornata sacris conditaq; dulci
Eloquio excellēs cunctas quas maximus ambit
Oceanus:nulliq; satis laudata virorum
Et legum generosa parens:mihi latius ipsi
Forte alio cantanda loco:nunc obtulit arbor
Materiam fecunda breuem:q; dulcia tellus
Itala de ramis legeret non aurea poma
Judice certa loquor gustu:pars ultima laudūz
En glatiale pirum sese commendat abunde.

¶ Ad paulum hannibalensem vnum ex primatibus populi romani.

Um memini moresq; tuos facieq; benignā
Uerbaq; magnanimuz liqdo testātia pect⁹
Tedia longarum & discrimina mille viarū
Commeminisse iuuat:terris optādus & vndis
Tantus amicus erat nimio constare labore
Nec poterat penetramus eni peregrina furentes
Littora:nec scopulos:pelagi nec monstra timem⁹
Urget auaritie stimulus:proh quantula mortis
Premia barbaricis aurum rapuisse cauernis
Maternoq; sinu nitidos pepulisse lapillos
Uel piper exiguum ramo legisse migranti
Sordet amicitie studium:contraria longe
Mens mihi:nam fido nullus par census amico
Nullo auro pensanda fides:tua cognita late
Fama quidem tibi me:mihi te:nec fama profecto
Nec virtus:sed fata dabant:traxisset ad indos
Spes tanti longinqua boni:natura pepercit
Hos mihi circuitus:terrasq; habitare ꝓpinquas
Nos uoluit:tempusq; dedit concurrere in vnum
Obfuit at reruz cumulus:nec longa videndi
Libertas & sera fuit:raptimq; reuellor
Ex oculis optate tuis:hoc prestitit autem
Presentem vidisse semel:quantūlibet absens
Ut presens videare mihi:& que plurima mecum
Dulcia mellifluo:gradiens simul ore ferebas
Menia dum lacere specimen miserabile rome
Monstrares digito:meq; inter singula uerba
Aspiceres oculis rorantibus:ultima dicens
Hec mihi labentis patrie fragmenta reseruat
Sors mea:suscipioq; libens:nec sospite paulo
Funditus ita ruent manibus conuulsa nephādis
Letabar:memoriq; nihil sub pectore sedit
Altius:agnosco romani principis ingens
Propositum mentemq; piam:nūc pacta reposcēs
Roma senex iuuenem rogitat:miserere cadentis
Pollicitisq; mane:celsum decet ardua rerum
Cura animum:decet euentus ex corde secundos
Urbis amare sue.casus prohibere malignos
Sustentare manu fessam releuare iacentem
Non tibi sed patrie satus es:cui iustius armos
Subicies oneri:que sarcina pulchrior usq;?
Nec te parua manet seruatis fama ruinis
Quanta q; integre fuit olim gloria rome
Reliquie testantur adhuc:quas longior etas
Frangere non ualuit:non vis:aut ira cruenti
Hostis:ab egregijs franguntur ciuibus heu heu
Que rabies:occurre malis:hoc scilicet vnum
Est ubi te prorsus maiorum a stirpe tuorum
Degenerare uelim:vigeat mauortia virtus
Militieq; decus:nitidi sit larga metalli
Sit ferri secura manus:perduret equorum
Iugis amor:studiumq; canum culturaq; silue
Artes nobilium liceant:prosternere turres
Immeritas patrieq; in viscera mergere dextras
Si nescis hostile opus est.sed forsitan error
Huc patres tulit ille tuos:ut menia sacre
Eruerent urbis:q; se de sanguine natos
Hānibalis iactare solent:mirabile non est
Heredum si iura tenent:quodq; ille nequiuit
Perficit hic aries:tua fortia pectora mēdax
Gloria non moueat:q̄q; clarissimus ille est
Artibus armorum:magnum tamen impia nomen
Equant acta ducis parq; est infamia laudi
Nota loquor:fuerit potius tibi sanguinis auctrix

Scipiadum diuina domus:noua nomina sumēs
Hostibus a domitis:afroqꝫ ex more subactus
Hannibal hec domui dederit cognomina uestre
Ergo age tantorum uestigia fortis auorum
Ingredere ⁊ patriam supremo in tempore serua
Ac pius annose baculus precor esto parenti.

¶ Ad Lancelottū placentinuꝫ excusantē q̄ se inscio nomine eius esset abusus inuidus ille quē quarta retro notat epistola.

m Irabar quo te subitus preceps ue tulisset
Impetus:ut cultos diuū tibi more poetas
Sēper:ob vnius odium fortasse procaci
Uulnere tentares:potuissem parcere si me
Non elicona simul totum furor ille notasset:
Ceperat indignans calamū manus : ira iuuabat
Aspera mordaci componere carmina uersu
Sed trabe nodosa grauior:passusqꝫ per omnes
Subsistens hec uerba dabat:violenter amicum
Armor in immeritum :scelus at patiemur inultuꝫ
Duc age duc quo iure licet dum talia mecum
Ille ageret sonuit querulo sub cardine limen
Nūcius ante foras aderet tuus:omine sensi
Quid ueheret:tete purgas:⁊ crimina certum
Uertis in auctorem:frons est nitidissima uero
Illicet agnoscoqꝫ dolū:calamumqꝫ morantem
Absoluo:moxqꝫ hunc alacrem cupideqꝫ sequētes
Quo se cūqꝫ traham:detectum lesus in hostem
Dirigo nec paucis purgata calumnia uatum est
Ille tamen frustra tacitus mihi semper abibit
Speratumqꝫ meo nec habebit carmine nomen
Nunc ad te redeo:q̄ nondum transfuga colles
Aonios:fontemqꝫ colis turbāqꝫ prophanaꝫ
Effugis ingenuas calcantem ac despicis artes
Gratulor:hac via te superas attollet ad arces
Seruabitqꝫ diu populo pereunte caduco
Concepti ueniamqꝫ p̄cor sermonis:at ille
Obstrepitor si liuor eum tam feruidus urit
Supplicium ut tacuisse putet:si tanta uoluptas
Otia nostra suis studiumqꝫ lacessere uerbis
Quid struit insidias campo se credat aperto
Subscribat nomenqꝫ suū:nec se tegat vmbra
Nominis externi:proprijsqꝫ occurrat in armis
Namqꝫ meneciades galea mētitus achillem
Cuspidis hectoree cecidit male genitus ictu.

¶ Ad Ioannem de columna cardinaleꝫ super fratrū morte consolatoria.

i Mpia mors q̄tiēs oculos calamūqꝫ fatigas
Carmē ⁊ i lachrymis:lachrymas i carmie mi
O gen⁹ hūanū ⁊ lōge sors pessima vite ⌊ sces
Cernere charorum pallentia corpora saxis
Obruta fundendos totiens auellere canos
Et viduam longa traducere morte senectam
Lumina quis moriētis erit qui condat humetqꝫ
Si pergis seuire ferox:hoc seua parabant
Astra nephas:cogar ne igitur sine fine superstes
Omnibus esse meis:nec me dolor ipse necabit
Heu domus illustris solitum stilus impleat actuꝫ
Nunc domus infelix exusta funere crebro
Heu germana fides predulcia pectora fratrum
Heu miserande parens:desertaqꝫ turba sororum
Unde tot accipies gemitus quis sufficit humor
Cladibus assiduis:que par querimonia damnis
Bellica marmoree domus imperiosa columne
Nec celi concussa nimis nec fulmine torui
Uicta iouis quondam:nec turbine fessa bilustri
Urbis honos:summumqꝫ decus:belliqꝫ domiqꝫ
Perfugiumqꝫ bonis fueras:terrorqꝫ superbis
Nunc in frustra ruis:tacitis iuuenilia tristes
Mortibus:⁊ rapido natorum stamina fuso
Precipitant parce:virtus hec nota per orbem
Hunc ue tot egregij finem meruere labores?
Talia funereis iterans suspiria uerbis
Fundebam:lachrymisqꝫ gene pectusqꝫ madebant
Ecce autem celi uox e regione serena
Incertum quibus acta vijs:sic impulit aures
Ecce quid aduersus superos ⁊ sidera frustra
Insanire iuuat.iuuenes mors equa senesqꝫ
Demetit:⁊ nullus mortalia temperet ordo
Eternis uesane paras vim legibus:an tu
Hactenus indomite nescis ut ferrea parce
Arbitrio nent pensa suo:sciunduntqꝫ trahūtqꝫ
Nec modus aut requies? viles cui gl'ia cordi est
Fida sub extremo non deserit arma periclo
Nauta gubernaculum stringit rapiente procella
Intrepidosqꝫ videt sparsos super equora remos
Et prius hunc pelagi q̄ꝫ terreat:opprimat vnda
Sunt qui conspecto tergum dent turpiter hosti
Sunt quos surgētis murmur leue subruat austri
Et noua tempestas ⁊ sibila prima rudentum
Hi propriuꝫ discrimen habent ignaua pauentem
Mors fortem generosa manet:tu pauca tremiscis
Spicula fortune:viteqꝫ in fluctibus alnum
Deseris:exiguo pauefactus turbine ponti?
Et gemitis facis arma miser?quid profuit ergo
Lectio:quid studium : nunq̄ꝫ tranquilla magistrū
Unda probat:nec militie pax lenta peritum
In dubijs ars certa patet:turpissimus error
Ille hominum peritura uelut mansura tenetis
Hinc dolor amissis inconsolabilis imo
Corde oritur:laceratqꝫ animum:stat gratia nulla
Preteriti:subeunt cunctarum obliuia rerum
Illicet:⁊ magna est iniuria finis habendi
Quod satis est habuisse semel : condiscite eodem
Reddere depositum cupidi:quo sumere vultu
Et quoniam non certa dies estote parati
Semper ad imperium domine sua iura petentis
Intranti monstrata via est.hoc tristia calle
Multa quidē inuenies:hoc dulcia pauca videbis
Incertus placida laturus fronte viator
Quidq̄d erit q̄ fata parent.hec uerba parentem
Nascenti dixisse puta.natura profecto
Omnibus hec loquit̄:quicquid dulcescit amaro
Fine perit:fugit omne bonuꝫ quo uestra furit mēs
Proqꝫ breui longus sequitur dulcedine meror
Paupertas concludit opes:natosqꝫ senectus
Orba gemit:fidos mors diuidit inuida fratres
Nec minus vnanimes subito disiungit amicos
Dum latus illa placens acies cingebat utrunqꝫ
Fortunate diu : dum mutua uerba benignis
Frontibus hinc illinc ⁊ pura mente sonabant
Nonne tibi interdum proprie fuit obuia fortis
Conditio:⁊ tecum comitatus ut iste supremo
Mox gemitu soluendus erit:cur proxima queso
Cui breuis hec promissa dies:queꝫ uespera pallēs
Spirantem:presens quem tandem protinus hora
Integra.⁊ insidijs mortis caritura videbit?
Sumite letitiam semper fugientis amici
Et fratres natiqꝫ alio spectentur ituri
Dumqꝫ licet celerate frui:neu perdite tempus
Quod uolat:⁊ rapitur uobis presentia sordent

Amissas lugetis opes: ⁊ sors sua nulli
Ante placet qꝫ subtrahitur: mors vestra repente
Iudicia alternat. quem fastiditis ab urna
Suspicitis: quia nulla regit constantia mentes
Haud vnqꝫ presente satis gaudetis amico
Perstrepit assidue mestis ululatibus aer
Ante oculos uestros tremulo tot pallida cantu
Funera pretereũt: nec dissimulare potestis
Namqꝫ hoc prima dies: qua lucis limina nudi
Cum gemitu intrastis: si mens tunc firma fuisset
Uenturiqꝫ capax monuit. primamqꝫ sequentes
Haud dubiam fecere fidem: sed uasta uoluptas
Alligat: ⁊ vite nunqꝫ satiata cupido
Atqꝫ ideo in finem heretis: lachrymasqꝫ pudẽdas
Spargitis amplexi medicorum colla manusqꝫ
Quodqꝫ diu fecistis iter complere timetis
Ut uestros sic alterius muliebriter autem
Fletis ad euentus: qꝛ nulla exempla profundis
Insedere locis: animum spes blanda fefellit
Nescio quid segnes agitis dum tempora currũt
Nec ueterum meministis enim ⁊ presentia lenti
Spernitis: ⁊ nunqꝫ uenientia cernitis ante
Usqꝫ sub extremuꝫ pueri. sed publica mitto:
Quid quereris? calcata via est: aut vtere retro
Si licet atqꝫ hominis: sed non licet exue formam:
Aut bonus equanimi fer quelibet obuia fronte:
Quisqs iter longũ ingreditur feret aspera multa
Nunc cenum nunc puluis erit: nũc uent⁹ ⁊ vnda
Nunc calor imodicus: glaties nũc horrida: nixqꝫ
Nunc limosa palus: montis nunc saxa prealti
Omnia sunt patienda viro: quia vita laborum
Nec patria est: fessos ue quies mãet ultima busto
Quocunqꝫ in toto tua lumina flexeris orbe
Aspicies parium uestigia crebra maloruꝫ
Tu gemis in proprijs: potius communia desle
Et totuꝫ mortale genus neu multa graueris
Uilia neu spernas: paucis generosa sequamur
Nunc redit in menteꝫ: quas gens cornelia sũmis
Clara viris: quas emilij sensere ruinas
Ut geminos fratres post tot modo prospera bella
Hunc ferro: hunc facib⁹ mors circũuenit, ⁊ almũ
Scipiadem exilio rapuit: sed fraude nepotem
Coniugis in fide: finxitqꝫ crimina remo
Menia cognato iam tum sparsura cruore
Abdidit ut rapidi corpusqꝫ animamqꝫ quirini
Utqꝫ ferum subito percussit fulmine tullum
Ut brutum fontemqꝫ simul collisit arunteꝫ
Obtulit ut decios gladijs hostilibus ultro
Sabinum chereamqꝫ suo: rigidumqꝫ catonem
Marcellumqꝫ dolis regulum vigilando peremit
Eripuitqꝫ animam mixtam cum sanguine sille
Discerpsit marium ferro bebiumqꝫ cruentis
Unguibus: antoni mensas ceruice nephandas
Fedauit trunci ciceronis sanguine rostra
Extinguens italie duo maxima lumina lingue
Transfixit crassum medicatis mille sagittis
Et serum optato impleuit rutilante metallo
Calce sub ardenti catulum: tellure profunda
Curcion: albinum lapidoso immersit aceruo
Sparsit pompeios: fabios contraxit in vnum
Insidiosa locum. quo fulmine contigit aras
Cesareas: strauitqꝫ domum que strauerat omnes
Ac ne sola putes exempla domestica mortis
Hec eadem reges solio furiosa superbo
Depulit hec populos momento temporis hausit
Ilion hec ingens hec ipsa fidele saguntum
Funditus atqꝫ tuas numantia diruit arces
Et te birsa potens: ⁊ te speciosa corinthus
Hec ⁊ inhumano demersit sanguine cirrum
In flãmis alcibiadem: xantippum in vndis
Pirrum feminei contriuit pondere saxi
Carcere milcidem ⁊ longo squalore peredit
Hannibalem: põtiqꝫ ducem: macedumqꝫ: ueneno
Uicit alexandrum: socrati nec cruda pepercit
Euripidem canibus lacerandum prebuit illa
Escylon ex alto misse testudinis ictu
Illa animi merore sacrum confecit homerum
Contra letitia sophoclem consumpsit inani
Si modo suspicio est de tantis digna poetis
Pindaricam somno: risu philomenis inepto
Expulit hinc animam: fragili statione sedentem
Nomina deficient: laqueis innexuit atris
Hunc cruce suffixit hunc liquit in axe rotarum
Obruit hunc niuis immodica sub mole rigentem
Hunc rupis tectiqꝫ graui sub strage uetusti
Illum precipitem scopulo deiecit ab alto
Hunc herbe tactu: fungiqꝫ hunc abstulit esu
Hunc capite alliso ⁊ sparso violenta cerebro
Hunc anime solitos ꝑcludens ore meatus
Hunc quoqꝫ vmiculi facili sine sanguine morsu
Hunc auium rostris: cupidis hunc piscibus escam
Misit ⁊ hunc seuo laniauit dente ferarum
Hunc estu tristiqꝫ fame duroqꝫ labore
Hunc requie nimioqꝫ cibo distendit anelo
Hunc uenere exhaustum fedo liquefecit in actu:
Hunc senio carieqꝫ diu lassauit inherti
Febribus hunc rapidis morboqꝫ subegit acuto
Sed quid ego mortes hoĩum: uel regna: uł urbes
Persequer ⁊ lato prostratas turbine gentes
Cum mundi peritura suo sit tempore moles
Terra simul pelagusqꝫ ruent: celumqꝫ chaosqꝫ
Singula flere uacat: solatia magna perire
Cum toto: pariterqꝫ rapi: properare videntes
Omnia ad occasum corpuscula uestra putatis
Hic stabiles habitura domos: si iura reuoluas
Mortis ⁊ imperium quod dura exercet in oẽs
Equius hanc patiare tuam tetigisse columnam:
Que si perpetua firmam se mole teneret
Inuidiosa nimis poterat fortasse videri
Creuerat usqꝫ adeo: deus hanc moderatur ab alto
In latera extenuat: sed enim solidissima perstant
Fundamenta solo: ⁊ rutilans micat ethere uertex
Quid miruꝫ si celsa petunt ex more procelle
Uentus agit nimbos: ferit alta cacumina fulmen
Ima silent: habitatqꝫ quies in ualle reposta
Mitius haud paruis tamen est mors: notius alta
Uerberat ⁊ longe spectantia lumina turbat
Tu sibi da ueniam si post celestia terris
Postqꝫ deum stat dura homini flectiqꝫ recusat
Quãqꝫ o si tandem incipiat sine nubibus alma
Lux caligantes oculos: uel sera ferire
Morte nihil melius vita nil peius iniqua.
Optima mors hominum requies eterna bonoruꝫ
Tu seruile iugum domino nolente relaxas
Uictorumqꝫ graues adimis ceruice catenas
Exiliumqꝫ leuas ⁊ carceris ostia frangis
Eripis indignis: iustis bona partibus equas
Nil agis imperio: prece nil: precio ue: minis ue
Atqꝫ immota manes: nulla exorabilis arte
A primo prefixa die: tu cuncta quieto

Ferre iubes animo:promisso fine laborum
Te sine supplicium vita est carcerq; perennis
Sic meritam ingrate lacerant sine fine querele
Uel miseris inuisa uenis:factura beatos
Auribus hec audita meis lenire dolorem
Uox aliquantisper visa est . tamen lumina tollens
Uirgineos audire choros ⁊ cernere cepi
Nomina nota nouem vultusq; ⁊ uerba notaui
Uisa loquens eratho reuerenter in ora puelle
Uersus ut hos monitus illa dictante liceret
Membranis mandare precor:nil egimus inquit
Calliope nisi nostra sonet.cantuq; decorat
Inuentum de more meum:tum blanda sororem
Arripuit dextra:post hec concorditer ambe
Exactum carmenq; sequens cecinere : morasq;
Inter uerba breues calamo cuntante dedere
Dumq; canunt scripsi:sed que cōmunia nobis
Hactenus audisti:nunc quod te respicit audi
In primis vitanda tibi est spectantis ab astris
Ira dei:ne forte suum damnasse puteris
Judicium cui vita hoium:morsq; optima cure est
Te quoq; qcquid ages romani proxima cernent
Lumina pontificis:cuius mihi crede caueto
Uultus nube tui frontem turbare serenam
Nulli maior inest clementia :nomen ab ipsis
Dignum rebus habet:qualem tibi viderit oris
Induet ipse habitum:teq; illachrymāte tenere
Non poterit lachrymas:igitur moderare dolorē
Humentes absterge oculos:mitissimus ille
Ne qua tui sentire queat uestigia luctus
Consilio illius:quis enim consultior alter
Affectus committe tuos ⁊ uerba tenaci
Corde loca:monitusq; sacros:namq; ille docebit
Ut miser hic:quem iure regit : cui presidet orbis
Est gemitus mortisq; domus:ne mortis ad ictum
Flere virum deceat:nemorem quo pgit: ⁊ vnde
Quin ⁊ grandeuum forti pietate parentem
Surgentemq; noua carum probitate nepotem
Concussamq; domum: ⁊ mestos solabere fratres
Unus es exemplum multis:quo vulnere tristi
Ter pupugit fortuna nocēs.tria damna tuorum
Ter sparsi cineres:atq; ossa tepētibus urnis
Alter ⁊ alterius uestigia nuncius urgens
Pestifer ex nutu pendebunt omnia vultus
Ista tui:si flere uetas non flebitur usq;
Si fles cunctorum laxabis frena dolori
Extorquenda etiam mala gaudia fortiter hosti
Inuidie calcanda lues:te sospite nondum
Sentiat indomitam mundus cecidisse columnaꝫ
Adde ꝙ in toto late iam nosceris orbe
Nec genus egregium:nec te tua clara latere
Uita sinit:mundusq; tuo qui cardine pendet.
Et que non alio iam roma superbit alumno
Nunc mores animumq; notant:status altior oēs
In te nempe oculos atq; ora loquatia uertit
Multorum dominis:multorum seruus:iniquo
Subditus imperio lingue popularis in altum
Dum tonat assurge ⁊ nomen seruare labora
Magnus enim labor est magne custodia fame
Ergo tue fratrumq; simul succurre saluti
Ingressosq; viam vite celumq; petentes
Ne gemitu impedias:nā si mala plurima circum
Et dubios casus inter quos degimus omnes
Mortales:quocunq; gradu fortuna locarit
Si tumidos fluctus:varioq; agitata tumultu
Equora peruideas:fortasse fatebere portum
In sola iam morte situm.uel fratribus ergo
Inuidus es:tuta tandem statione receptis
Uel tua damna gemis:primum pietate:secunduꝫ
Ingentis virtute animi ⁊ ratione uetaris
Restat ut arescant lachryme neu flebilis or[illegible]o
Fatorum occurrat : quoniam prius ultima dona
Mors rapuit:tulit illa suum:nascentibus vna est
Conditio:non vna dies adiecta tributi.
Computat hec annos celeres nec preterit horas
Non differt:non anticipat.stat terminus eui
Quem fixit natura parens:hic ultimus ille
Primus obit:sed uterq; suum tenet ordine temp⁹
Nec tamen a puero multum distare senectus
Sera potest:spatioq; breui distinguitur etas
Quantalibet.iuuenes abierunt:silicet illis
Expediebat enim forsan tibi nescia rerum
Mens hominis:semperq; metu suspensa futuri
Quid iuuet aut noceat caligine cernit opaca
Quid modo solicito multum sermone fatiger
Ut similes casus referam tibi:uel quid acerbo
Commemorem fratres diuulsos funere:pauci
Ad senium uenere simul.memor ergo decori
Parce precor lachrymis oculosq; animūq; serena
Stultum flere diu breue ⁊ irreparabile damnum
Irreditura cupis:nil profunt uerba precesq;
Nil surdis ingesta iuuant conuitia fatis
Interea trepidi dum circunuoluimur:ecce
Finis erit flendi.desiderium ue quiescat
Quo modo torquemur:uolucri nāq; ocior vmbra
Fausta dies properat quo commigrare coacti
Premissos fratres: ⁊ pignora cara sequemur.

¶ Ad Rainaldū de pago libero ueronensem poetā.

n Uper ab etherei qui tempat astra tonātis
Missus habēte vices:dulcē clarāq; reuisi
Parthenopē:celerāte gradu:res īde thebat
Ardua nec dubij fortuna incerta laboris
Hinc reditus urgebat amor.vix limine noto
Constiteram tepuere animi:fractusq; videndi
Impetus : erepto celum spectare videbar
Sole gemens:sicule modo pulcherrimus aule
Exciderat solio quo cum lux clausa sepulchro
Et sine quo viduo nox est quasi publica regno
Nobilium lachryme:populi miseranda dolentis
Murmura: ⁊ effigies lacere mestissima terre
Singula torquebant:ꝙ adhuc stant menia:ueruꝫ
Non ea neapolis:quam quartus uoluitur annus
Ausonias inter florentem vidimus urbes
Trunca caput:spoliata latus:belloq; uolentes
Exarmata manus:quot subruit hora paratus
Quid ualet vnus hō:quid mors uebit vna maloꝝ
His ego concussus:singultibus omnia crebris
Ut mihi conspicue patuerunt coniugis aures
Interrupta loquens breuiter cōmissa peregi
Questa parum magni mecum de morte mariti
Cetera consilio procerum dum credita differt
Expectare iubet:sed ne mihi tempus inane
Diffiueret:segnisq; sopor consumeret horas
Dum libros mens lassa fugit:calamūq; recusat
Per loca nobilibus multum celebrata poetis
Ire uagus statuo:comitum choris oīa circum
Norat ⁊ ardebat studio mihi quisq; placendi
Proxima fatiloque domus est habitata sibille
Sulfureoq; grauis moles impendet auerno
Fessa euo:metuenda situ:centum hostia uocum

Uatis appollinee partim ſub ſtrage ruine
Sparſa iacent partim ſolido ſe limine ſeruant
Muta tamen: ſiluere dei: ſiluitqꝫ ſacerdos
Unus enim celo ⁊ terre deus omnia fatur
Tecta colunt uolucres uarie: lacus ipſe nigranti
Feruet aqua: cernas piceo ſub gurgite fuſcos
Ludere piſciculos: vicinaqꝫ tartara ſignat
Triſtis odor: facieſqꝫ loci: mōs peruius imos
Inde petit manes: ⁊ nomine barbarus ⁊ re
Si comperta ferunt: ego procul atria ditis
Contentus vidiſſe fui irremeabile lumen
Preter enim ꝙ fama uetus: ꝙ carmina terrent
Huc rudis agricola: timet huc accedere paſtor
Nauta nec equorea ſitiens teluris ab vnda
Hoc audet calcare ſolum: vicinia narrat
Neſcio quos auri ſtimulante cupidine nuper
Quod curuis ſine fine putāt latitare cauernis
Irreducem tentaſſe aditum: uotoqꝫ potitos
Forſitan atqꝫ atre tentos dulcedine uallis
Erraſſe ſeu forte vijs: ſeu compede mortis
Infernum coluiſſe larem. ciueſqꝫ manere
Tartareos: ſed viſa ſequor: ſtant ordine colles
Undiqꝫ contiguo: fonteſqꝫ tepentibus vndis
Antra rigant: rorantqꝫ ſalubri aſpergine campi
Circūfuſa quatit tyrrenus littora pontus
Qui quotiens tumuit ſalſo tenet omnia fluctu
Rura lacumqꝫ ſimul reuomit quas ſorbuit ultro
Germano neptunus aquas: pars altera montis
Deſpiciens acharonta videt: pedibuſqꝫ ſub ipſis
Ipſe ego ſupremo de uertice triſtia vidi
Stagna: nec horrifici deerat niſi cimba carontis
Ut uerum legiſſe rear: nam cetera prorſus
Conueniunt: ſtix alta latet: rexqꝫ impius orci
Portitor annoſo feſſus temone quieſcit
Interiore loco: ſiquidem iam nouimus omnes
Illud iter tranſire uado: nec flectere cūtum
Eſt opus: aut tenui ſuſpendere garbaſa malo
It ſibi quiſqꝫ pedes: ſed ne ſermone fatigem:
Lumina cara mihi quicquid ſpectare licebat
Aſpexi: vixqꝫ ulla dies tranſiuerat euo
Letior: aut tam leta meo: vix ulla redibit
Tam niueo ſignanda mihi ⁊ memoranda lapillo
Nam preter que multa libens auiduſqꝫ notaui
Paucaqꝫ iam uacue mediocria nomina cirre
Hoc primum mihi blanda die contraxerat vna
Illuſtres fortuna duos. par nobile uatum
Quo dextrum leuumqꝫ latus ualente maronis
Egregios hac aure ſonos. hac nempe videbar
Meonios captare ſonos. iam nomina queris
Et genus ⁊ patriam. barilidos ille ioannes
Quem primum capuana viruꝫ tulit indita geſtis
Pieridum armatus latio iam ſolus amicus
Solus honor patrie: poſtq̄ꝫ mors inuida regem
Abſtulit hinc ſiculum: celoqꝫ inuexit egenti
Hic aūt barbatus erat: cui pectus ⁊ ora
Nectare caſtalio redolent lauramqꝫ meretur
Sed decus emeritum uoto trahit ille modeſto
Muſarum interea mihi q̄ꝫ gratiſſimus hoſpes
Atqꝫ meus quotiens capuam: terraſqꝫ laboris
Imperioſa iubet mea me fortuna videre
Sulmo ſibi pr̄ia eſt: atqꝫ his mihi crede pelignis
Naſo ſecundus adeſt. igitur ſic multa ferentes
Tres uario ſermone diem tranſegimus vnum
At minime mirum: ſi dum phebea loquendo
Tempora ſubimꝰ ades quartūqꝫ loquētibꝰ offers
Blanditijs precibuſqꝫ meum conuellere pectus
Tentarant multiſqꝫ vijs: ut ſiſtere tandem
Erres uellem ipſe meos: ſecūqꝫ manerem
Sed quoniam inſtabilis proprio circūferor aſtro
Et requiem mihi fata negant: tu poſceris vnus
Forte tuum memini meritis ſup̄ ethera nomen
Laudibus extuleram: ſtupuit percuſſus uterqꝫ
Uate nouo: nomenqꝫ iubent iterare: quid ultra?
Ut ſibi te ſocium tribuam perdulce uetuſte
Nomen amicitie perqꝫ omnia cara requirāt
Pollicitiqꝫ: ſummus honos ⁊ premia larga
Te maneant: tenuiſqꝫ labor: nec cura perennis
Paupertas nec dura ſenem: nec uox puerorum
Garrula: ſollicite frangent nec tedia vite
Ocia leta trahes illis comitantibus: ac te,
Reſtituiſſe tibi ſaltem ſub fine licebit
Sunt quorum promiſſa fidem mereantur opimaꝫ
Magna uolunt maiora ualent ⁊ nomine tecum
Conueniunt: ſtudioqꝫ pari: qui pectora nexus
Alligat. ignotoſqꝫ procul connectit amicos
Aude age: nam ſi fama iuuat tibi clarior illa
Eſt nuſq̄ꝫ: ſi grata quies tranquilior orbe
Nulla patet noſtro. ſi libertatis amore
Tangeris aut cenſus: illic tua ſera reſeruant
Fata tibi quodcūqꝫ cupis: non ardua buſti
Cura animum ſi forte mouet cui gratius ore
Mēbra dabis q̄ꝫ que uatis tegit oſſa ſupremi
Conciuiſqꝫ tui: ſolamen dulceqꝫ ingens
Hec iuga virgilius: plinius tenet illa ſecundus
Tu mediuꝫ iacuiſſe times: hoc mantua colle:
Hoc uerona ſedet: patria eſt non horror hiberum
Non indum viſurus eas peregrinus ydaſpem
Italico ne tēne ſolo: celoqꝫ frueris
Italicas potabis aquas: non aſtrifer athlas
Ethereo ue calle tumens ſuperandus olimpus
Non erimanthee nemeeqꝫ pericula ſilue
Lernee nec monſtra tibi tentanda paludis
Nec mare carpatium: nec littora ſirtis inique
Sed padus eſtiuis ſolito nunc mitior vndis
Frondifer inde iugis ſacer appenninus apricis
Tranſuehet ⁊ campo incolumeꝫ te reddet etruſco
Sexta dies: poſtq̄ꝫ patrio diſceſſeris aruo
Hinc humiles colles ⁊ amenas collibꝰ urbes
Tranſiliens. romam ſpatio vix quinqꝫ dierum
Intrabis: tibrimqꝫ inhians ⁊ ſancta videbis
Limina que tali ingenio vidiſſe decebat
Iam pridem: mundiqꝫ caput ſpectaſſe propinquū
Inde breuis tractus campana per arua diebus
Quatuor optatum expectantibus ardet amicis
Heu propera: victure tibi ⁊ moriture: meoqꝫ
Utere conſilio: uerſus relegens alienos
Nāqꝫ fatebor enim dum te galathea tenebit
Nec ſpes libertatis erit nec cura peculi.

¶ Ad barbatum ſulmonenſem

Ulcis amice uale: tua ſi mihi ſemp̄ imago
It pr̄is: mecum ue ſedet: mecū ue quieſcit
Redde vices: nō atra paluꝫ acherontiꝫ opaci
Turbida ſomnifero dirimat nec gurgite lethe
Omnipotens quos iunxit amor: nūc corp̄e paulū
Diſtrahimur: ſic fata iubent: ſic uelle neceſſe eſt
Tu capuam tergo: capreaſqꝫ a pectore ſemper
Puteolos dextra: ⁊ frigij tibicinis oſſa
At leua ſilerimqꝫ procul: biſidūqꝫ ue ſeuum
Aſpicis. equoreo reſonantia littora fluctu
Meniaqꝫ ampla tenens: quibꝰ eſt a virgine nomē

Urbibus atq; ubi iam fuerat gens vna duabus
Nūc gentes vna urbe due.populusq; bifoꝛmis
Hic sine me remanes:imo mecum omnibus horis
Omnibus atq; locis sed enim me dextera regis
Ripa padi.leuumq; patris latus apennini
Aruaq; pontifrago circum contermina parme
Nunc reducē expectant:planeq; vmbꝛacula silue
Nāq; ibi pierius gelidum me contigit ardoꝛ
Africa nostra mihi longum intermissa iacebat
Exciuit locus ingenium:lapsumq; repente
Restituit calamū:memini me nulla pꝛofecto
Ingratum factura dies stat colle virenti
Silua ingens planeq; tenet licet ardua nomen
Hic solem pꝛocul aerias auertere fagos
Ac teneras uariare solum concoꝛditer herbas
Mensibus estiuis videas.hic bꝛachia cancri
Temperat vnda recens : atq; ora iubamq; leonis
Dulces vicinis feriunt ex montibus aure
Impendent iuga celsa super.celumq; lacessunt
Gallia sub pedibus iacet italia tota sedenti
Contra autem hesperie cernuntur terminꝰ alpes
Mille nemus uolucrum species ac mille ferarum
Circūeunt habitant sacrum:gelidusq; per vmbꝛā
Fons ruit:irriguo pubescūt gramina flexu
Florens in medio chorus est:quem cespite nullo
Erexit manus artificis:sed amica poetis
Ipsa suis natura locum meditata creauit.
Hic auium cantus fontis cum murmure blandos
Conciliant somnos.gratum parat herba cubile
Frōde tegunt rami:mōs flamina submouet austri
Hoꝛridus hunc metuit pedibus violare subulcus
Rusticus hunc rastris:digitoq; hūc signat:ꝛ alto
Siluarum trepidus ueneratur ab aggere custos
Intus odoꝛ mirus statioq; simillima campis
Elisijs:pꝛofugisq; domus placidissima musis
Deferoꝛ huc solus furtim:sociosq; fefelli
Tunc quum pꝛima mihi que strinxit tēpora lauro
Aruerat nondum : flexu3 vir cinthia callem
Postq; roma nouum tulit ad capitolia uatem
Transierat:pompaq; tumens foꝛtasse recenti
Nescio quid tacita insolitum sub mente mouebā3
Obstupui:redijtq; uage uetus africa menti
Cetera reijcies operi mea dextra relicto
Redditur:inde loco locus hic mihi carioꝛ omni
Hunc reuidere uelim cepti mihi conscius alti
Extremāq; manum longo imposuisse labori
Quem traxit foꝛtuna diu:si dextra fauebunt
Sidera:tum tandem incipiet secura uagari
Africa:per latium studio redimita supꝛemo
Scipiadesq; meus:q; si viuatioꝛ annos
Partha trahit quid mens agitet foꝛtasse requires
Hoc vnum tibi subtrahimus:sed amare laborem
Pꝛopꝛositum:ꝛ segnes a limine pellere somnos.

¶ Ad inuidum rursus innominatum.

I tua per longam saltē semel inuide vitam
Limina ꝟgineis ecnt calcata choreis
Cirreas si quando dapes:fontisq; sonori
Pocula gustasses poterant mea carmina limam
Equo animo tolerare tuam:nunc censoꝛ inepte
Quid tibi cum musis:quid mecum claudicet ois
Uersus eni3 q̄q; te iudice tutus abibo
Ethera conscendam nunq; tibi cece videboꝛ
Quid tibi cum musis:quid mecū:ccsus honestus
Est mihi musarum studium:mens semper in actu
Has melioꝛ largitur opes cillenius ardens
Quid tibi cū musis:quid mecu3 publica fama est
E dictis te virgilium comitesq; pudendis
Exclusisse domo:metuunt ea nomina serui
Quosq; ais urbe plato pepulit:nos pellimus aula
Quid tibi cum musis:quid mecum:pellere poꝛro
Non opus absfuerunt semper limenq; superbum
Hoꝛruerant:frustra pꝛecibus mihi crede uocares
Tendentes alio:melioraq; claustra sequentes
Quid tibi cum musis:quid mecum:parce poetis
Exulibus iam parce tuis:sacrisq; pꝛophanum
Pierijs auerte caput:linguamq; coherce
Ignotis ne ceca vijs calcaribus acta
Coꝛruat inuidie.si fercula pinguia uentri
Dulce merum:molisq; thorus contingat inherti
Si tibi turgentes auro rannusia fiscos
Aggeret:argenti montes superaddat:ꝛ eris
India si thalamos crustis circundet eburnis
Et pꝛemat oceanus spolijs te nobilis alge
Imbellesq; manus illustret iaspide crebꝛa
Nulla tuos hedere constringant bꝛachia trūcos
Non segetē mirtus:non delphica laurus obūbꝛet
At ficus:oleasq; tibi vinetaq; tellus
Sufficiat:largoq; fluat vindemia bacho
Uinitoꝛ que ipse nihil fessus nil poscat aratoꝛ
Sic cumulent omnes tua gaudia:nullus egenti
Sit locus:atq; fores inopi claudantur amico
Solus hians:felixq; tibi:nullisq; grauatus
Hospitibus:numeres gaças obsessus ab illis
Semper crescentis sitiens speculatoꝛ acerui
Pone modū uerbis crasse te redde quieti
Uel nostros damnare ferox iam desine uersus
Uel dictum ratione pꝛoba:si displicet auctoꝛ
Illa placebit enim sed quid rationis ad hostem
De ratione loquoꝛ:quin desine censoꝛ inepte
Et duo sub memori pꝛouerbia pectore uersa
Artem quisq; suam:doceat sus nulla mineruam.

¶ Ad Gulielmum Ueronensem.

I qd agā queris:quod gēs humana:laboro.
Quid mediter:requiem:q̄ spes mihi:nllā gerꝫ:
Qua uager hac illac:quo pgā tramite recto
Ad moꝛtem festinus eo:qua mente pꝛofecto
Intrepida:pꝛomptaq; graui de carcere solui
Qui comitesq;:moꝛtale genus:que meta:sepulchꝛū
Pꝛoxima que:celu3:uel si pꝛohibemur abissus:
Hunc tamen hūc superi casum pꝛohibete p̄camur
Nunc ubi sim:parme:que sit mea tota dieta
Hoꝛtulus:aut templū:nisi me nemꝰ extrahat urbe
Quis victus : solitus licet indulgentioꝛ ambas
Det foꝛtuna manus:gremioq; inuitet aperto
Que frōs:clara minꝰ:que pꝛemia in pectore:cura
Africa:quod studiū uehemens:quis fructꝰ:ianis
Gloria:nam solidam virtus uel sola meretur
Cura secunda domꝰ mihi par:quā marmore raro
Sepe tuos operi questus pꝛocul absfore montes
Aut athesim rectis non hic descendere ripis
Exoꝛno:coleremq; magis:sed carmine flacci
Terreoꝛ ac busti admoneoꝛ:cogoꝛq; superne
Interdu3 meminisse domus:ꝛ parcere saxis
Inq; usus seruare alios:tunc impetus ille
Et cepti lentescit amoꝛ:tunc tecta perosus
In siluis habitare uelim:tenuissima foꝛte
Effugiensq; oculos emersit rimula muro
Hanc animaduertens:operū culpare magistros
Aggredioꝛ:multisq; rudem sermonibus artem
Respondent non arte hominum consistere terram

Quam tantū curuaret onus:modo iacta parūper
Fundamenta nouis subsistere molibus:atqui
Nil penitus firmum:nil immortale per euum
Mortales fecisse manus:ea menia vite
In longum satis esse mee:viteqꝫ nepotum
Dirigu[illegible]mox ipse mihi:ni rusticus auctor
Temnitur:hi uerum memorant quin cassa caduci
Fundamenta tui circūspice corporis amens
Eripe te in tutum nunc dum licet:omnia nec sint
Te semper potiora tibi:domus ista manebit
Corruet hoc corpus:sedem uacuabis utraqꝫ
Talibus increpitus silui:pudor obstitit vnus
Deseret ne cepta metus:nā machina pendens
Pretereuntis erat digito monstranda popelli
Ergo opus insistens celero:tamen omnia discors
Mens uariat:nunc recta placent angusta catenis
Quantus ꝛ ingenti curio fuit hortulus olim
Quantus epicuro:coeunt exempla:senexqꝫ
Uirgilianus adest:quem se sub turribus altis
E balie vidisse refert: nunc emula celo
Menia romulidum tacturaqꝫ culmina nimbos
Urbe semiramia meditor modus omnis agelli
Sordet: ꝛ immēsis uaga mens anfractibus errat
Aruaqꝫ fluminibus distinguit montibus amnes
Ruraqꝫ circundant pelago:redit inde modesti
Miratrix:luxusqꝫ odio flammata superbi
Jugiter ista mihi de me certamina surgunt
Hac me multiuolum pectus sub nube uolutat
Hos inter fluctus mens est sed vulgus ineptum
Absqꝫ gubernaculo maioribus errat in vndis
Id sibi solamen:proprias amat ipsa procellas
Naufragium populare videns:tandem oīa librās
Rideo meqꝫ simul mortali quicquid in orbe est

¶ Explicit liber secūdus. Incipit tertius:ad Joānē de columna cardinalem ad habitationem rusticaꝫ inuitat: loci descriptione premissa.

Si mihi cuꝫ nimphis bellū de finib⁹ igēs
Auditū fortasse tibi:mōs horridus auras
Excipit ac nimbos ꝛ in ethera cornib⁹ exit
Ima tenent fontes:nimpharuꝫ nobile regnum
Sorgia surgit ibi:querulis placidissimus vndis
Et gelida predulcis aqua spectabile monstrum
Alueus ut virides vitreo tegit amne smaragdos
Hic mihi saxose rigidus telluris agellus
Contigit:hinc lites hinc semina prima duelli
Namqꝫ ego ꝙ ꝓfugis sedes erat apta chamenis
Conciues hic esse meas:mecumqꝫ tumultus
Insulsiqꝫ dedi conuitia temnere vulgi
Contra ille:indignum facinus grauiterqꝫ ferēduꝫ
Exulibus sua iura dari:nouus aduena toto
Orbe ꝙ expulsas aliene intruderet arci
Atqꝫ nouem preferret auus ꝙ mille puellis
Jam mihi facta manu nitido breuis area fundo
Stabat ꝛ aduecto ridebat gramine pratum
Nimpharum interea rapidum de rupibus agmē
Prosilit ac fragilis ualido molimine cepti
Fundamenta ruit.fugimus scopulumqꝫ ꝓpinquū
Prendimus: ꝛ saxo trepidi speculamur ab alto
Presidioqꝫ loci fruimur:nec tempore lōgo
Congredimur patulisqꝫ iterum nos credim⁹ aruis
Sic puduit fugisse semel:transiuerat orbem
Delius obliquum:iamqꝫ altera uenerat estas
Humida pierio passim insultare labori
Agmina conspicio nostrisqꝫ habitare sub antris
Quid facerē? indignor:sed qua nā fata gubernāt
Consiliuꝫ curasqꝫ fide?quo uana retorquent
Orsa hominum?dummulta paro:dū bella retēto
Forte peregrinas longum uagus ire per oras
Cogor ꝛ inceptum causa cum ualle relinquēs
Attonitas comites post secula multa reduxi
In latium celsęqꝫ super capitolia rome
Sextus ab his annus agitur quid mľta:redimus
Per mare iam totiens mensum:totiensqꝫ remēsuꝫ
Perqꝫ nimis notas alpes.rapit omnia mundo
Prorsus auara dies ꝛ sensim labilis etas
Dum rus nempe silens ꝛ opaca reuisimus antra
Mira loci facies:operis uestigia nusqꝫ
Omnia calcabant hostes sparsusqꝫ iacebat
Agger ꝛ vndiuagis prestabat piscibus aulaꝫ
Rursus in ambigui redeo discrimina belli
Et dabat arma dolor:vires cumulauerat ira
Conueniunt duri agricole:pastoria nec non
Exiguo conducta cohors succinctus ꝛ alte
Piscator madidus posito mihi militat hamo
Uoluimus ingentes scopulos:ac viscera matris
Carpimus omnigene ꝛ squalentia uellimus ossa
Paulatim ꝛ ferro montem tenuamus adunco
Pellimus his tota nimphas regione subactas
Erigimusqꝫ sacris mensura palatia musis
Fluminis in ripa:preterlabendo vicissim
Hinc sua damna gemēt hinc gaudia nr̄a videbūt
Nil aliud nisi forte minas ꝛ murmur inane
Exitus hic tantorum operum:ne ue omnia nobis
Attribuam:manifesta canis:manifesta leonis
Sensimus auxilia phebi peperere fauorem
Ille palem nostris mouit pro partibus arua
Atqꝫ arcum pharetramqꝫ leuē estiferasqꝫ sagittas
Pugnauitqꝫ die medio iuuitqꝫ superne
Per noctem obsequiosa soror uelut emula fratris
Addidit ac lucri spatium tenebrasqꝫ repressit
Sentio propposituꝫ tamen hinc fraudemqꝫ latentē
Dum glatiem nimbosa ferat uentoqꝫ niuesqꝫ
Sidera ꝛ vndanteꝫ dum uersat aquarius urnam
Expectant:tunc incauto mihi multa minantur
Tum specus hec uasto rapidum uomet ore fluētū
Gurgitibus mixtis properans succurrere victis
Omnia sunt prouisa mihi:iam parte reuulsa
Rupis ꝛ aggestis vicino e littore saxis
Hiberuuꝫ prestruxit iter mea lecta iuuentus
Nec nos aut fracto ueniens padus aggere multū
Terreat:aut rupti contemptor pontis arares
Jam victor:iam pace fruens tutusqꝫ futuri
Pannosas comites vix serum in flumine puro
Exposui:lauiqꝫ uadis hic sepe precanti:
Antiquos renouare modos:contingere lauros
Nectare serta manu:sacrasqꝫ spectare choreas
Permissum sileat ꝙ̄ꝙ indignatus apollo
Cirraqꝫ muta iugo iam pridem subsit hiberno
His ego nō plausum uentosaqꝫ festa theatri
Nec murmur turbe uarium sed rara bonorū
Pectora pollicitus merentia corda leuaui
Hospitio mensaqꝫ fauens:castoqꝫ cubili
Jamqꝫ elicon:collis biceps:iamqꝫ vngue caballi
Fons oriens:uatumqꝫ virens iam silua videri
Incipit: ꝛ miseris melior fortuna reuerti
Hec age visurus propera:par siqua quietis
Cura tibi:cernes bellis hec otia quantum
Urbanis preferre uelis:neu dura timeto
Fercula: ꝛ horridulis incultu cubilia culmis
Regibus alternare vices:gratissima res est

Faſtiditur idem ſemper:uariata uoluptas
Blandior eſt.aliumq; refert dilata ſaporem
Adde q⁊ ⁊ lautas epulas ⁊ vina rubenti
Monte uel ardenti dudum tranſuecta ueſeuo
Argentumq; nitẽs:gregis ac precioſa britannis
Uellera odorato demerſas murice ueſtes
Ferre breui potes ipſe via:da cetera nobis
Herba thorum ramis tectum viridantibus arbor
At citharam philomena feret:quam nulla libido
Flexit adhuc:tremulo permulcẽs gutture ſiluas
Innuba virgineo canit ⁊ non ſibilat anno
Nos tibi multiloquos ſi fert ea cura libellos
Muſarumq; choros:domitiſq; inſiſtere nimphis
Nos tibi pampineos colles:grauidoſq; racemos
Deniq; melliſluas ficus:vndamq; recentem
Surgite de medio offerimus:cantuſq; uolucrum
Innumeros:montiſq; ſinus:curuoſq; receſſus
Et nemorum gelidas udis in uallibus vmbras.

¶ Ad raynaldum de libero pago veronenſem poetã

St puer hic nobis letis dimiſſus ab aſtris
e Atq; moſe ad ripã genit⁹:teneriſq; ſb ãnis
Alt⁹ aqs ſecãe.rodãi nũc hoſpes ad vndã
Acceptus muſis:digito doctiſſimus omnes
Organicos miſcere modos:curaſq; nocentes
Pellere pectoribus:ſiluaſq; impellere cantu
Siſtere precipites pluuias:compeſcere uentos.
Hunc ego poſt patrios amnes ut amena viciſſim
Flumina noſtra bibat:atheſimq; padũq; parentẽ
Hortor:⁊ auſonia duce me reſpiret in ora
Pollicitis precibuſq; animum flexiſſe videbar.
Spes titubat maiore minor:poſtq̃ attigit aulas
Pontificum celebrat quos cardine roma coruſco
Conſilij ſubſedit inops:quo tramite uergat
Hereat has inter gaças:auriq; nitorem
Nos ne fidemq; ſequi noſtram uelit:inde niualez
Horret ⁊ aeriam ſaxoſi uerticis alpem
Ac putat italiam toto diſtare profundo
Hinc requies promiſſa trahit:terraſq; videndi
Famoſas impellit amor:iuuenilia quorſum
Conſilia euadant dubium:tibi funditus ipſe
Perſuade nil hoc animi modulãte tumultus
Juris habere ſui:pax eſt ubi iuſſerit ille
Gaudia ſub digitis habitant:dulcedine mira
Uincuntur triſtes ⁊ uertunt terga querele:
Si ſequitur mulcebit agros ⁊ paſcua late
Eridani ueſtroſq; lacus:fonteſq; decores
Quos parit ⁊ vitreo mittit mons aureus amni
Te tamen ante alios curis abſoluet amaris
Solamenq; feret ſtudijs calamumq; iuuabit
Judice te philomena ſibi iam luce propinqua
Cedet:inexpletos iuuenis dum cantat amores
Cedet olor cantu ſenior iam morte ſub ipſa
Nubila diffugient celo pelagoq; procelle
Partius electrum flentes ſtillare ſorores
Incipient:fratriſq; minus meminiſſe ruinam.

¶ Ad Guilielmum ueronenſem oratorem.

Urbida nos urbis ſpẽs ⁊ dulcis ameni
t Ruris amor tulerat nitidos inuiſere fõtes
Mirãdumq; caput ſorge:qđ uatib⁹ ingẽs
Calcar:⁊ ingenio generoſas admonet alas
Hic ubi te mecum conuulſa reuoluere ſaxa
Non puduit:campumq; ſatis laxare malignuz
Uenantem uarijs videas nunc floribus ortum
Natura cedente operi:pars amne profundo
Cingitur ad partem preruptis rupibus ambit
Mõs gelidus calidũq; iugis obuerſus ad auſtr
Hinc medio ruit vmbra die pars nuda tepenti
Porta foret çephiro:ſed ⁊ hinc ꝓcul arcet agreſtis
Murus:ab acceſſu prohibens pecudeſq; viroſq;
Aerias ſed enim ramis viridantibus alte
Littoreas uolucres ſcopulis intexere nidos
Has muſco uelare domos ſed frondibus illas
Progeniemq; inopem fidis trepidare ſub alis
Aſpicias:atq; ore cibos captare trementi
Concaua tum querulis complentur uocib⁹ antra
Et color hinc oculos illinc ſonus aduocat aures
Certatim:dulci ſpectacula plena tumultu
Suſpeudunt.grato ue quies condita labore
Hic vnus cum pace dies exactus auenti
Uix totus:tot me laqueis:tot curia curis
Implicat id meritum quin vincula nota libenter
Infelix:tritaq; iugum ceruice recepi
Nunc tamen illius iuuat hic meminiſſe diei
Dum latices dum prata uagos dũq; inſita miror
Arbuta:dum lauros alia regione petitas
Obuia gulielmi facies trunciſq; uadiſq;
Inq; oculis tu ſolus eras.hoc aggere feſſi
Sedimus has tacito accubitu compſſim⁹ herbas
Luſimus hic puris ſubterlabentibus vndis:
Hic longo exilio ſparſas reuocare camenas
Hic graios latioſq; ſimul conferre poetas
Dulce fuit:ueterumq; ſacros memorare labores
Noſtrorum immemores:hic cenã in tpa noctis
Traximus alterno pariter ſermone refecti
Singula duz repeto:lux illa breuiſſima furtim
Labitur ⁊ clauſa vix ſerum ualle reuoluor
Faucibus egreſſus quũ iam ſilueſtria tempe
Umbroſoſq; ſinus ſpectans poſt terga viderem
Lucidus ac mecum ad leuam deſcenderet amnis
Surgit ab aduerſo vulgus muliebre viriſq;
Intermixta acies:forme diſcrimina longe
Nulla putes:habitum confudit gallicus olim
Luxus:⁊ ambigui texit ueſtigia ſexus
Cõgredimur magis atq; magis vultuſq; pateſcũt
Et vitte tenues:⁊ texta monilia gemmis
Et crinalis honos:diſtinctaq; purpura limbo
Stellãteſq; nitent digiti:propiuſq; per agmen
Intuitus:ſolite poſt mutua uerba ſalutis
Obſtupui:tuus ignis erat:tua cura:iocuſq;
O qualis facies:oculis habitare ſub illis
Uiſus eras.ſaluere iubens:⁊ prendere dextra
Et mecum de more loqui:quo pergeret ultro
Percũctor comites:fontis quo fama uocaret
Reſponſum:ſed forte alio de fonte latenter
Cauſa petita vie:quas non ſe uertit in artes
Ingenioſus amor? quid non didiciſtis amantes?
Forſan in his pridem tua nouerat otia terris
Et quia te nuſq̃ ueſtigia nota legebat
Te recolens:fingenſq; tuos in imagine vultus
Talis erat:ſic viſa mihi eſt ⁊ quiſquis amaſſet
Diceret hec ardet:reduciq; occurrit amico
Ibat enim cupide:ſtudioq; accenſa videndi
Letior ac ſolito ⁊ dulcedine capta locorum
Tentaui reditum quaſi te viſurus in illa
Et iam uerſus eram tecum remeare putabam
Et uoces audire tuas ⁊ cernere geſtus
Uirginis hemonie phebo mirante videbar
Aut indignantem acteoni ſpectare dianam
Si foret arcus ei : pendenſq; in terga pharetra
Arma ferunt oculi:dulces iacit inde ſagittas

Spicula nota tibi:nec amantum incognita turbe
Digredimur tandem:ueniens nox uerba diremit

C Ad dominum ioannem de columna cardinalē de ruralibus curis suis.

Ulis alter adest adeat simul altera limen
i Littera nostra tuū.curasq; narret agrestes
Quo tādez lis longa breuis peruenerit orti
Que mihi cuz nimphis bellorum ex ordine cause
Cunctos nosse reor:qua se mea carmine fama
Extendit:nomenq; noui tulit aura poete
Aspera iam lustris certamina nempe duobus
Crebraq; cōserimus:non plures troia per annos
Obstitit aut graium ceptis:aut gallia nostris
Omnia tentaui:spem quam mihi prebuit estas
Proxima fregit hiems:auctiq; potentia fontis
Uiceruntq; operum fastidia:cessimus ultro
Reddidimusq; viam scopulosa repagula nusq;
Nusq; indignanti transuerse in flumine moles
Ac conuulsa sonant rupis fragmēta uetuste
Unda tulit partem:partemq; tulere coloni
Et nouus antiqui labor impulit acta laboris
Propositum ceu nauigium moderator ut ipsa
Tempestas rerum hortatur:nūc urget in austrum
Nunc boream:septemq; iubet spectare triones
Quo uocat illa sequar.ne vi trahar omnia frustra
Nisus in aduersum:proram diuersa mouebo
Littora respicere: z uentis parere cherucas
Atq; gubernaculum partes uersatile in omnes
Intenta frenabo manu:gratissimus olim
Ludus erat:querulas niphas cū murmure mlto
Sedibus e proprijs z auito expellere regno
Annuus hinc labor z bellum immortale fauente
Bruma illis:estate mihi:cui mixta uoluptas
Plurima moliri:captum dulcedine quadam
Compulit usq; adeo:q; si licet infima summis
Et pelago angusti componere gurgitis vndam
Ac regum uatumq; inopes conferre paratus
Perfida sic quondam nauali ponte superbus
Hellespontiaco Xerses traiecerat estu
Sic etiam armipotens longo post tempore cesar
Cornua brondusij ualidis vincire catenis
Ausus: z edomito generum prohibere profundo
Sic quoq; baiano temerarius equore gaius
Tertia construxit tumidi spectacula fastus
Que nūc sparsa videt naute:numerantq; sub alto
Hic bellespontus baie mihi brondusiumq;
Hic ferro fodiendus athos:nunc altera pectus
Cura subit:video naturam vincere quantus
Sit labor:ergo suum seruant elementa tenorem
Amnis iter solitum:sed eni breuis angulus heret
Rupibus. ille quidē nimphaꝝ ab origine sedes
Nūc mea pieridūq; dom⁹ satis ampla:q; hospes
Adueniet rarus:sordent quia carmina vulgo
Uitaq; nostra furor:sub iudice facta furenti
Hāc modo uallamus quā nulla reuellet aque vis
Ni montem oppositum a radicibus eruat imis
Si tibi cura animum dederit:si curia tempus
Omnia mutato nostrum decus ordine rerum
Me nimphis nimphasq; mihi cessisse vicissim
Et cecidisse minas:compressasq; bella videbis
Retia nunc sunt arma mihi z laberinthius error
Uiminea contextus acu:qui peruius vndis
Piscibus est carcer:nulla remeabilis arte
Pro gladijs curuos hamos:falacibus escis
Implicitos:tremulasq; sudes:paruūq; tridentez
Piscator modo factus ago: quo terga natantum
Sistere iam didici:duroq; affigere saxo
Primitias en fluminee transmittimus artis
Et uersus quot clausa domos hēt artaq; uallos
Que tibi pisciculos z rustica carmina pascit.

C Ad eūdē:laudes generosi canis ab eo sibi donati.

Uncta dies minuit:tua mūera tpe crescūt:
c Atq; usus meliora facit tibi regius aule
Assuetus mensesq; canis:somnosq; supbos
Purpureis captare thoris:transmissus ab ora
Occidua:patrios mores:hispanaq; raptim
Limina romuleis opibus:somnumq; cibumq;
Post habuit sortemq; nouam:melioraq; cernens
Omnia tranquilla letus statione quieuit
Hunc mihi digressus supremaq; uerba paranti
Solamen comitemq; vie largiris:at ille
Sublimi de sede licet uecturus ad imaz
Paret z iniectis mestus dat colla catenis
Et sequit nec spernit heri mandata minoris
Paulatim minus atq; minus meminisse relictas
Delitias iam prata iuuant:iam lucida tranans
Flumina:mordet aquas:luditq; in gurgite puro:
Fercula iam sibi nostra placent z libera curis
Otia.deserti non ampla palatia regis
Anteferat:uariasq; dapes.iam panis z vnda
Sufficiūt ac parua domus:iā mēbra refulgēt
Lota feri cecidit scabies in fronte salubri
Torpenti contracta situ:iam uertice toto
Altior it solito:ceruixq; thorosior extat
Iamq; tumet phaleris:iam visa monilia mulcent
Amplaq; zona rubens niueisq; interta columnis
Seq; tuum recolens quondam secū ipse superbit
Multa minax fugit nostro de gramine pastor
Seq; suumq; gregem procul addidit:atria custos
Formidatus habet:plebs importuna procaxq;
Hactenus obsessum metuit contingere limen
Liber ago:meus assertor:mihi scilicet vnus
Est comes assiduus:quotiens lassata diurnis
Sub noctem curis thalamo mea membra silenti
Composui facilemq; oculis dedit ora quietem
Excubat ante fores:quotiens me longior equo
Somnus habet fessum queritur:solisq; reuersi
Admonet increpitans: z concutit ostia plantis
Illicet egressum vultu plaudente salutat
Meq; preit:loca nota petens: z lumina uoluens
Sepe retro leui postq; in margine ripe
Procubui z solitis curis insistere cepi
Uertitur huc illuc:aditus circūspicit omnes
Candida tum viridi proiectus pectora terre
Tandem terga mihi obuertit uenientibus ora
Est inter fontes gelidos locus:vndiq; solis
Peruius alitibus: scopulis z flumine cinctus
Hac gressu trepidante feror:malet ille: viamq;
Occupat z magno tegit artum corpore saxum
Latratu exiguo conspectos nunciat ante
Inde ruit nisi forte uetes:nam plurima seruat
Siquis cuncta notet sensus uestigia nostri
Iussus inardescit strictis lentescit habenis
Toruus ut aduersus reliquos:sic blādus amicis
Auribus abiectis tremulaq; occurrere cauda
Prospicit hunc medio transuersus calle tremiscēs
Rusticus z legum nodos perplexaq; iura
Consiliumq; domus inopis connubia nate
Me percontari solitus:uelut appius alter
Acilius ue forem: z musas turbare quietas

Nunc secũ sua solus agit mihi maxima vite
Commoditas mecũ esse licet que cuncta fatebor
Muneribus debere tuis:solatia mille
Preterea:saltu colles amnemqꝫ fatigat
Arguta pueros imitatur uoce canentes
Et risus motura facit:penitusqꝫ uadosis
Anseribus grauis hostis adest:per littora ⁊ altos
Insequitur scopulos fundo nec tutior imo est
Aliger infelix:medio nã flumine prensum
Extrahit ⁊ pingues cenas uolentibus offert
Sepius: atqꝫ epulas uenatib⁹ornat agrestes
Sed iocus est:aut ira leuis seu grata natanti
Preda est seu strepitu offendunt:naꝫ mitior agno
Esse solet paruis nunqꝫ mihi crede uel edum
Uel fragilẽ tentabit ouem profugamqꝫ capellam:
Occursu trepidi leporis quasi territus heret
At fetas laniare sues:ualidosqꝫ iuuencos
Audet: ⁊ arreptas conuellere morsibus aures
Moribus his quõdam diuersi a finibus orbis
Missus alexandro canis est ⁊ regius idem
Et contemptor erat: quem non plebeia moueret
Belua:non damas non apros ille nec ursos
Tangeret:alta suos sceuens in vulnera dentes
Que male cum preceps nouisset dona tyrannus
Mox generosum animal meritũ meliora pemit
Mittitur hinc alius seuos mactare leones
Doctus: ⁊ euerso tellurem elephante subactam
Concutere:hunc iuuenis tandeꝫ mirat⁹ amauit
Erroremqꝫ suum nouit serumqꝫ perempti
Penituit:quem non digno prius hoste probasset
At mihi nota mei virtus:impune catellus
Mordeat hunc lactens:quẽ non grauis ira leene
Terreat:orbate nec feruens tigridis ardor
Tu presens nisi fallor eras quando alta supremi
Atria pontificis subito completa tumultu
Mouit:ubi intonuit villisqꝫ rigentibus horrẽs
Ibat ut ostensi laceraret claustra leonis
Uix inde abductus merens magnumqꝫ dolorem
Testatus gemitu rauco longis ue querelis
Sed multum res parua tenet sit finis ut vnum
Non sileam si forte aliquem uidet ille tuorũ
Seu casus seu iussa ferãt:qꝫ scilicet absens
Semper adesse tuis non desinis: incipit aulam
Suspirare tuã:uallesqꝫ: ⁊ rura perosus
Fortuneqꝫ memor ueteris:fors libera detur
Mallet ad excelsam merito remeare columnam.

¶ Ad arbores suas.

s Ilua pcor generosa ferax per secula tanti
Uiue memor dñi:felices surgite plante
Tẽdite pomiferos sb nubila tẽdite ramos
Herbosumqꝫ solum frondosi palmitis vmbra
Dum fremit ore leo:dum sicca reuertitur estas
Protegite: ⁊ solis nimios arcete furores
Jam zephiro fluxere niues:iam bruma recessit
Floriger ecce aries:iam piscibus instat aquosis
Uere habitum mutare nouo viridiqꝫ colore
Uestiri ⁊ letos pro tempore sumere vultus
Ille iubet qui iam uestri sibi poscere partem
Dignatur fetusqꝫ graues dignabitur olim
Crescite magnifica forsan contingere dextra
Maximus ille virũ quos suspicit itala tellus
Ille inqꝫ aerie parent cui protinus alpes
Cui pater apenninus erat:cui ditia rura
Rex padus ingenti spumans intersecat amne
Atqꝫ coronatos altis in turribus angues
Obstupet ⁊ dominum hinc illinc uenerat,eundeꝫ
Adriaci quem stagna maris tirenaqꝫ late
Equora permetuunt:quem transalpina uerentur
Seu cupiunt sibi regna ducem qui crimina duris
Nexibus illaqueat:legumqꝫ cohercet habenis
Iustitiaqꝫ regit populos:quiqꝫ aurea fesse
Tertius hesperie melioris secla metalli
Et mediolano romanas contulit artes
Parcere subiectis ⁊ debellare superbos.

¶ Ad Petrum dantis florentinum causidicum.

s I sapientis habẽt aliquid fantasmata certi
Spes mihi magna boni:lõgos de⁹ille labores
Forsitan etherea spectãs miserat ab arce
Et lachrymis iam finis adest.o sera quietis
Tempora:grata tamen:sed qꝫ prior ista videres
Fecit amor patrie:quam quo melioribus astris
Nascimur:hoc animo colimus meliore parentem
Et tua nunc igitur vigilantia pectora cure
Sollicitant:memoremqꝫ sopor suspendit amãtem
Tu mihi da ueniam breuior sum dextra dolore
Segnis hebet calamũqꝫ mouens sibi fessa videt
Nodosam uersare trabem:tibi cognita causa est.

¶ Ad zenobium florentinuꝫ grammaticum.

o Felix cui uel viduam spectare parentem
Contigit atqꝫ uagas dexto i mõte sorores
Uidisti qđ mũdus hiers qđ vulgus auaꝝ
Posteritas quod ceca nequit spectacula raro
Ingenijs permissa sacris:tot milia rerum
Tot curas formasqꝫ hominum speciesqꝫ laborum
Cernere sub pedibus poteras tranquillus ab alto
Me procul in tenebris per deuia longa viaruꝫ
Errantem vidisse fuit:sed traxit amate
Frondis honos:libuitqꝫ sequi qꝫ iure licebat
Spernere pierias ausum decerpere lauros
Fortior ignauum miles sic signa ferentem
Doctus inexpertos obseruat nauta magistros
Propositi tamen egregij uotiqꝫ modesti
Quisquis es in nostrũqꝫ adeo propensus amoreꝫ
Te lete cupidisqꝫ animi complectimur ulnis.

¶ Ad eundem.

d Ulce iter i priaꝫ dulcis fuga rarior hospes
Attrahit.at note retrahũt fastidia turbe
Quid facias aie. locus is quo pgim⁹ inqꝫ
Fert mala iuncta bonis ⁊ dulcia miscet amaris
Cuncta quidem subeũda simul fugiendaqꝫ nobis
Cuncta simul.neqꝫ enim facilis discretio reruꝫ
Eligit ille fugam quid qꝫ nec aperta uolenti
Janua:in exilium ciues egere superbi
Claudit inqꝫ urbem qui ius ibi supprimit equum
Est genus exilij tacitum:sunt vulnera ceca
Miraris? cui non paucorum iniuria nota est
Quam fouet immemoris populi patientia nostri
Uel vi rapta domus:uel pascua ruris auiti
Amisseqꝫ preces: ⁊ tot per inane querelas
Indignor ne uera negem tecum ne licebit
Glorier? amplexa est gremio nos aurea roma
Et ciuem dignata suum:dulcisqꝫ maroni
Parthenope sacro fedus feriente roberto
Quid referenda mihi:seu docta bononia legum
Seu salis inferni decorantes littora pise
Atqꝫ adrie imperitans:alterqꝫ uenetia mundus
Historieqꝫ parens patauium:seu smirna latinis
Mantua sideree nutrix longeua poesis
Parma uel imperij clipeus si credimus olim
Romuleos dum dura duces fortuna premebat

Quid loquar hesperias urbes atqꝫ opida nostruȝ
Inter honoratos numerantia nomen alumnos
Uestra quod vna suis abolet florentia fastis
Longius impellor:calamum rapit ira calentem
Gallia me uoluit:proles generosa philippi
Non neget:extremi proprium uoluere britāni
Immeritum fateor:sed in hoc mihi sidera saltem
Dextra fauent.leui mulcentia lumnis astrum
Quo tulit ecce dolor.leso tu parce loquaci
Non fugimus patriaȝ:sed nos fugat illa profecto
Mor uetus exemplis illustribus:aspice busta
Sparsa virum:patria uetitum tellure iacere
Quos ciues quem nam pegrino in puluere saxa
Quos cineres:que mēbra ꝑmūt:solabimur ergo
Et moniti leuiora animo tolerabimus equo.

❡Ad brunū florētinum.

Ierias comites ꝛ plectra sonantia phebi
Hemoniamqꝫ alio lauruȝ ꝓcul ore relictā
Noueris antiqui preciū predulce laboris
Tristia pro musis habitant precordia cure
Equibus infaustas mors imperiosa choreas
Fortuna modulante ciet:non aridus agnos
Dente lupus rapido teneros non feta iuuencos
Tigris ꝛ imbelles iouis armiger vngue colūbas
Acrius insequitur:ꝙ me trux illa meosqꝫ
Me linquens rapiensqꝫ illos.quo musa dolore
Ceptum liquit opus elegos ꝛ flebile carmen
Fessus erat calamus siccis sitit africa glebis
Nostra:fatigato longum deserta colono:
Castalij nec fontis opem:nec frondis odorem
Sentit apollinee:sed robora dira cupressos
Funereosqꝫ rogos lachrymarum proruit imbri
Quem nimbi tristesqꝫ animi peperere procelle
Heroas canorem institeras conatibus obstant
Sidera magnificis.alio leuis orbita calle
Ingenij transuersa mei male sanus ad egros
Ducor:ꝛ heu merens aliorum lumina tergo
Cogis enim fortuna nocens:en tempore quanto
Quinqꝫ sepulchra virum q̃les si ꝓsca dedissent
Secula:meonio vigilatum carmen homero
Clara uel ausonijs celebrasset mantua musis
Ergo deas alibi:sed quid loquor omnia tecum
Et phebum ꝛ comites totumqꝫ elicona require
Ars mihi iam gemere est ꝛ castigare gemētes.

❡Ad Gulielmum Ueronensem oratorem egritudinis ꝛ status sui nūcia.

Febrib⁹ obsideor ualidis mortēqꝫ ꝓpinquā
Suspicor:hec iter turri vigil iprobus alta
Excubat:ꝛ rauco pnox obmurmurat ore
Classica dira fremunt.belli circūuolat horror
Ditia barbaricis uacuant rura rapinis
Innocuusqꝫ cruor per dulcia funditur arua
Uulgus inane gemit.taciti stant limine patres
Femineeqꝫ sonant per compita mesta querele
Singula dum premerent celsam rationis in arceȝ
Euasi:fateorqꝫ libens hec tempora linquo
Hactenus hic animi status est mihi cetera morbo
Si nequeam victus pro me uaga fama loquetur.

❡Ad eundem nūcia salutis.

Ctū erat extremā vict⁹ rapiebar ad horaȝ
Potio ni tristis bilē domuisset amaraȝ
Artifici pretēta manu:mox limine ab atro
Mortis ad astrigerum videor mihi ꝟsus olimpuȝ
Nunc terraȝ titubansqꝫ premo noxqꝫ ipsa fatetur
Semianimē palloraqꝫ grauis:spes redita vite
Cetera cōueniunt morti:tu viue diuqꝫ
Quicquid erit letuȝ nostri memor exige tempus.

❡Ad Joannem barrilem neapolitanum militeȝ are latensis prouincie senescallum.

Oct⁹ ad horrificā delect⁹ nauta ꝓcellam
Grāde on⁹ ꝛ rari mixtā tibi senſ honoris
Materiā imponi.famā nisi fallor amabat
Qui iussit tam magna tuam:uerum otia contra
Oderat ac requiem:spectati dextra magistri
Poscitur ad clauum quotiens violentior hauster
Incubuitqꝫ uadis scopuloqꝫ illisa maligno
Ingemuit raucum tam puia fluctibus alnus
At quotiens celo mitis iacet vnda sereno
Blandus ꝛ hesperio çephirus suspirat ab axe
Cura gubernandi minor est:minus indiget artis
Atqꝫ opere:fragili ꝗuis credenda lacerto
Tu sirtim ambiguam uentis frangentibus equor
Littoreos ue canuȝ strepitus:refluā ue caribdim
Eusinūqꝫ fretum rapidi sub faucibus histri
Ingressum te care puta:tamen omnia virtus
Uincet ꝛ ancipiti tua carbasa certa profundo
Uis animi generosa reget:mirabere forsan
Spes ea:uester amor:desideriūqꝫ metusqꝫ
Sollicitant:quo,calle queam de littore tuto
In pupim transire tuam visurus ab alto
Monstra maris tumidi:ꝛ portū subiturus eūdē.

Ad nicolaū florētinū magnū regni sicilie senescallū.

I iuuat agricolam ruris spectata subacti
Glia dū fuluas oculo metitur aristas
Diuitiasqꝫ suas tamē idē in colle benigno
Dulcius aeriā quercum fagumqꝫ comantem
Pampineisqꝫ notat uestitaȝ vitibus ulmum
Pastorem si fama gregis vulgata superbuȝ
Efficit:ac toto secernit ab agmine magnum
Letior herbosa ludentem in uallo iuuencum
Hunc colit ante alios mulcens hunc noīe crebro
Signat odoratis interens cornua sertis
Quanta mihi gentiqꝫ putas tu gloria nostre
Quātaqꝫ lux patrie:quem tot tolerare laborum
Aspera tot laqueos cauto transcendere gressu
Hostibus horrendum:carumqꝫ videmus amicis
Quem nec torua minis claro nec perfida cepto
Blanditijs fortuna mouet:tam tristibus amuȝ
Quam letis mirata virum:tibi carbasa cimbe
Et clauum lassata sue trinacria tandem
Credidit extrema sic tempestate magister
Eligitur dubio miles sic sepe duello
Sorte sub ancipiti generosis lecte periclis
Uiue tui nostriqꝫ memor:quas insita virtus
Qua animo spes nostra faces tibi prima placēdi
Proxima cura bonis:turbeqꝫ accendent amanti
Quos inter numerare tuum dignabere uateȝ.

❡Ad florianum ariminensem musicum.

Rphe⁹ euxinios solituſ uel carmine fluct⁹
Uel thracū mulcē feras:trūcosqꝫ seqnteſ
Clarus auis proauisqꝫ fuit seclo qꝫ loq̃ci
Inter semideos habitus:sed tempore nostro
Orpheus alter adest:siquid mihi credere tutū est
Non minor antiquo nisi modo ꝙ surda canenti
Monstra parit tellus:redeat licet ille nec iram
Nex luxum frenare queat victusqꝫ tenaci
Cedet auaritie:tanto fecundior etas
Sera mali tantum hac acie vicere nepotes
Ut longo postliminio consumpta reposcant
Membra senes:stigiaqꝫ datum sit ualle reuerti

Tangere iam dubias mensas dextrasq; cruentas
Permetuant: tectoq; negent habitare sub vno
Aut simul inualide retinacula soluere pupis
Adde q ignauo calcar locus incutit euo
Et mundi sentina grauis sic pestibus vna
Musica cum geminis bello concurrit iniquo
Cellipus his rodope multum me iudice multum
Impar erit feritate sua: nec thracius hebrus
Certet aquis rhodani sunt hic predura metallum
Pectora sunt silices animi: sunt viscera flāme
Semiuiros per prata boues perq; atria cernas
Semiboues errare viros: non vnus opacam
Minotaurus habet perplexi tramitis aulam
Plurima permixte ceceq; libidinis extāt
Signa per infames partus sobolemq; nefandam
Et natos furor agitat rabiesq; famesq;
Dira nec immites cessant a sanguine fauces
Nec septena virum sed iam millena uorantur
Corpora iustoruz: nec sole urgentur athene
Sed cupidus totus laceratur dentibus orbis
Hortor abire locis: itala tellure daturum
Ingenij documenta fui: tum currere quercus
Saxaq; mota sono blandosq; videbimus ursos.

¶ Ad eundem.

Efferat assidua vict⁹ pce plectriger orpheus
Orpheus hic psens euo non arte secūdus
Ausus opes spuisse iopes: ignobile pōdus
Iamq; animo carpebat iter: sed uasa legenti
Occurrit violentus amor dextramq; superbam
Inijcit inualido: mirum meretricula tanto
Imperat ingenio: cessit reuerentia: cessit
Alma fides: cessere preces: sic vincimur omnes
Unius illecebris: ⁊ musica seruit amori
Cui mare: cui tellus: cui seruit iuppiter ipse.

¶ Ad Joannem bocacij florentinum poetam.

Ego si qualem tu me tibi fingis amando
Sors daret ut vigiles sopirē carmie curas
Qualia nubifere scopulosa per aura cirre
Qualia castalij modularer ab aggere fontis
Solamen latura tibi sed crede fatenti
Fallit amor: qui sepe deos hominesq; fefellit
Indicijs aduersa lues: si carmina vulgus
Nostra legit: que causa tibi nūc summa querele ē
Quod passim vulgata auido celentur amico
Nil mihi nil nostris poterat contingere musis
Tristius: id primum moturos nempe libellos
Admoneo ut vulgus fugiant: paucisq; placere
Contenti hospitibus: penitus fallentibus auris
Abstineant: plaususq; lenes: ⁊ murmura tēnent
Ingenio sin fata fauent ut forte per ora
Docta virum viuus uolitē licet ardua semp
Nec via sit tentata mihi tamen ipse mearum
Conscius obstupeam rerum: dum scribimus ecce
Horrendum violenta tonat: miscetq; dolores
Et uarios fortuna metus tot vulnera rerum
Totq; minas pferre graue est: hinc nūci⁹ atq; hic
Tristis adest: illum mors abstulit atra sodalem
Hunc gladij rapuere truces hunc carcer at illum
Morbus habet: uolucres alius rabiemq; feraruz
Equoreosq; alius pascit sub gurgite pisces
Cor mihi non adamante rigēs nec ferrea mēs est
Permoneor: taceo propriā que longa malorum
Historia est: quibus hoc signum petat illa sagittis
Pectus ⁊ hoc quanto pertentans ariete pulset
Obniti contra stamus tum pondere nostro
Tum simul exemplis quis nostrum fortiter illud
Uicerit interdum trepidi titubamus ita omnem
Corpoream requiem mentis labor atq; vicissim
Pacem animi internam fortune prelia turbant
Uincemus tamen ut spero clarumq; tropheum
Uicta ferox inimica dabit sed stante duello
Turbidus ingenij status est: vix temporis huius
Acta probare rear doctos uerum omnia postq;
Nostra placent: uoti cōpos breue suscipe carmen
Et fesse lege signa manus ac mitte querelas.

¶ Ad barbatū sulmonensem de tranquillo statu suo

Us mihi trāquillū media cōtingit in urbe
Rure vł urbs medio: sic pmpta freqntia soli
Prōpt⁹ ⁊ in latebras reditus dū tedia turbe
Offendunt: hos alternos urbs vna regressus
Hos dedit vna domus senium que pellit in iram
Nam desiderium ualuas transgressus abunde
Lenio: semper adest oculis animoq; vicissim
Quod placeat poscitq; graues auertere curas
Rursus ⁊ ut strepitus pertesum limen amicum
Transeo multa vno fugiens fastidia passu
Et querulum obuerso secludens cardine vulgus
Hic mihi tanta quies quantam nec ualle sonora
Parnasi nec cecropie per menia ville
Inuenit studiosa cohors heremoq; silenti
Uix egyptiace ciues nisi fallor arene
Angelici sensere patres: fortuna latenti
Parce precor: paruoq; uolens a limine transi
Et regum metuenda fores in uade superbas.

¶ Ad eundem de mutatione quietis in laborē.

Ors sua quēq; uocat: rigidā trāsire p alpē
Sole niuem radio nōdū frāgēte iubemur
Obscenosq; locos: iformia claustra maloꝝ
Atq; feram rhodani totiens contingere ripam
Heu quis agit mea fata deus: quis sidera uoluit
Noxia: si patrium fesso fortuna sepulchrum
Inuidet: extrema liceat iacuisse sub artho
Aut ubi serpentes habitant: ubi nascitur hauster
Caucasea sub ualle libens athlante sub alto
Et viuam ⁊ moriar: nodo sit dum viuitur almus
Cuius ab alternis respirem tractibus aer
Barbara dum morior saltem cui reddere corpus
Terra queam: nihil e toto plus posceris orbe
Hoc etiam fortuna negas huc uoluis ⁊ illuc
Nullaq; iam tellus nullus mihi permanet aer
Incola ceu nusq; sic suz peregrinus ubiq;
Siste precor quacunq; libet regione: meoq;
Ludibrio laxare ferox non munera regni
Multa tui non ampla peto: permitte quieta
Paupertate frui patere hanc in rure reposto
Etatem trāsire breuem: iam proxima mors est
Libertasq; simul: medium sine turbine tanto
Tempus eat nō ambitio nec auara trahit mens
Tu longos sine fine adigis perferre labores
Qui quoniā assidue rapido cuz tempore crescūt
Quis mihi portus erit? qualem sperare senectam
Linquitur: o miseris perplexum ambagibus orbē
Celsa tremunt: pendet medium: calcamur in imo
Ima placent: tamē aerio ceu uertice semper
Mens tremit: ⁊ medio pendet uelut anxia calle
Id queror in primis: que nam hec discordia reruz
Si nimbos seuumq; iugis seuisse tonantem
Si pelago fluctus tempestatesq; profundo
Naufragiumq; gemam: desit patientia ⁊ equi
Judicium: arentis sed enim modo gurgitis vnda

Obruor indignas: humilisqꝫ in puluere uentis
Fulminibus premor: sic nil mihi profuit altum
Sollicite vitasse locum: uerum ista profecto
Iusta sed ⁊ sera est ⁊ longa ⁊ uana querela
Sors igitur mea me repetit tutumqꝫ viator
Prendere iussus iter charosqꝫ relinquere amicos
Urgeor alpinum raptim penetrare tridentum
Danubiūqꝫ nouiuꝫ: iuuenemqꝫ ab origine rhenū
Germanosqꝫ lacus: claudit nanqꝫ hostis apertas
Ense vias: quid agam? rebus parere coactum
Durius est ⁊ ferre iugum sine murmure prestat
Pareo tranquillum dulcis mihi fluxerat annus
Sed breuis heu nimiumqꝫ fugax oblitaqꝫ forte
Tantisper fortuna mei dum cetera gaudet
Precipiti uersare rota mihi grata relinquit
Otia nunc eadem spyngosa negocia reddit
Et labor inuisus placitam fugat ecce quietem
Tu felix barbate tuum ne desere nidum.

Ad Gulielmum Ueronensem oratorem.

Usonias spectare domos adamāte supbo
s Nō silice extructas nisi te sine dulce fuisset
Uidi eteni limēqꝫ rigēs ⁊ claustra supmi
Artificis firmata manu nymphasqꝫ sonoras
Ceruleumqꝫ athesim subeuntem gurgite blando
Flectitur ille uolens alpini conscius ortus
Et supplex melioris adit confinia mundi
Natareqꝫ humiles grates agit alta Uerone
Menia frondosos colles pulcherrima martis
Pascua ⁊ adriaci famosas equoris urbes
Non istrum peucemqꝫ feram glatialia rura
Littora nec scitici visurus turbida ponti
Non modo res nostras igitur pecudūqꝫ ferarūqꝫ
At terras fluuiosqꝫ uagos inuicta regit sors
Uidi ⁊ terrificam solido de monte ruinam
Atqꝫ indignantes precluso tramite nymphas
Uertere iter dextramqꝫ uadis impellere ripam
Et didici insano prouisa pericula uati
Oppressum subita populum sub strage misellum
Mors inopina hominum ⁊ ꝓprij mens iscia fati.

Ad Ioannem barilem neapolitanum equitem.

Es igēs tēpusqꝫ breue ē: hec sūma maloꝝ
r Insci⁹ in laqueos recidi quid singla vbis
Expediam cecūqꝫ chaos laberinthia clau
Erroresqꝫ nouos ⁊ iextricabile septū (stra
Sollicito ꝙ turba gradu miserabilis ambit
Amissumqꝫ semel nequit vnqꝫ attingere limen
Hic me declusum totiens: nunc sidere mesto
Carcer habet miseriqꝫ uagor pars vna popelli
Ipse mihi indignans: inamenaqꝫ compita lustro
Rex tonat horrendus: stat sortibus urna malignis
Quis iussus prior ire mori: quem fata secūdam
Seua uocent: nec fila ferunt nec uerba puelle
Regine miserantis opem: nec dedalus usqꝫ est.

Ad Franciscū ꝑorē scōrū apostoloꝝ de Florētia.

Iraris que cā more laberithus in aruis
m Niliacis gnosoqꝫ fuit: mox tertius error
Lemnius: extremus clasini gloria regni
Omnia succumbunt senio: ruit ecce quaternus
Carcer: ⁊ auroram cece videre cauerne
Sed toto dictea domus famosior orbe
Iam nomen uel sola tenet: solusqꝫ repertor
Consilij vulgo clarus cautissimus idem
Et genitricis enim ⁊ nate solator amantis
Armenti regina ducem miserabilis arsit
Et subiecta fero mendacis tegmine uace
Optauit uerum esse pecus: sed honestior ignis
Corripuit sobolem salua pietate furenti
Ignoscendus amor: ruit horrens machina postqꝫ
Dextra viri fortis monitis armata puelle
Perculit in formis squallentia pectora monstri
Ipse faber fraudum penna trepidante per auras
Fugit ⁊ amisso mestus super equora nato
Fessus ⁊ euboica demum requieuit in ora
Qua secat argolico campanas uomere baias
Aduena calcidicus: fruiturqꝫ salubribus vndis
Sed quorsum tibi nota trahens ignota profari
Demoror? utqꝫ uolās alium delatus in orbem
Dedalus ad rhodani leuā: noua monstra nouasqꝫ
Ambagum formas ⁊ plena doloribus antra
Struxerit ut nullus reduci uestigia filo
Dux incerta regat laqueos ut nuper in istos
Inciderim: nequeam ue pedem cum laude referre
Non hinc egides non hinc minoia proles
Dedaleo ingenio freti: non ipse magister
Exeat: ira viam faciet: dolor induet alas
Hinc ego uel nudus fugiam nisi barbara busti
Sors mihi seruatur: fugiam similisqꝫ uolanti
Iam ligurum colles: facilemqꝫ remetior alpem
Limina pontificum totiens damnata relinquens.

Ad eundem.

Cilicet immense qō Flaccus dixerat urbi
f Belua multorū es capitū: sibi uēdicat ois
Uillula: fumosis sūt oppida menib⁹ vnde
Pastor ⁊ hirsutus quondam ueniebat arator
Nunc uagus ipostor quiqꝫ omnia littora lustret
In somnis mercator adest: quiqꝫ omnia sulcet
Equora ⁊ excisum patrio de stipite remum
Ignotis qui uerset aquis qui sidere in atro
Peruigil in stantes mundo notet ante tumultus
Publica presagis aut funera cernat in astris
Aut simulet qui uel tristi radice pauentem
Egrotum uel morte leuet qui puluere ⁊ herbis
Improbus ex uarijs medicatum spondeat auruꝫ
Uulnera qui curet uerbis ⁊ credula fallat
Artibus innumeris in sani pectora vulgi
Soluere qui legum laqueos ⁊ vincla professus
Ludat ⁊ attonitum teneat sub rostra clientem
Quid loqr: artifices sceleruꝫ: quos surgere passiꝫ
Cernimus immites humili de stirpe tyrannos
Iam quecūqꝫ palus sillas alit atqꝫ Nerones
Portentum regale prius sic flumine longo
Assirium nostras defluxit virus in oras
Nos miseri uenale pecus vilisqꝫ lupine
Preda famis sequimur dominos dominarier orbi
Quos magni docuere patres nec tuta dolendi
Libertas iusteqꝫ sonant impune querele
Supplicium dolor ipse timet: nec parua gemendi
Materia est non flere palam: maria horrida uelo
O mea calliope ⁊ remis fugiamus adactis
Securum carpamus iter: speciesqꝫ laborum
Et cursus vite uarios populumqꝫ canamus
Leditur hic gratis: cuius discrimina mille
Mille artes ⁊ mille vie parqꝫ omnibus error
Quilibet ancipitem pariet sibi silua sophistam
Uepribus eliciet doctum nemus omne platona
Quolibet argutus procedet Tullius antro
Aliger ex omni ueniet tibi dedalus alpe
Si status hic ruris que nam confusio uasto
In populo qualis magna laberinthus in urbe
Que si visa premunt animum: si dulcia turbant

Ocia contamur tristes abrumpere nodos
Ac letam tentare fugam: uestigia vulgus
Nota sequatur iners at nos elicone sub alto
Secretos longe nitamur carpere calles.

¶ Ad Italiam ex gallijs remeans.

Alue cara deo tellus sanctissima salue
s Tellus tuta bonis: tellus metuēda sup̄bis
Tellus nobilibus multū generosior oris
Fertilior cunctis: terra formosior omni
Cincta mari gemino: famoso splendida monte
Armorum legumq; eadem ueneranda sacrarum
Pieridumq; domus: auroq; opulenta virisq;
Cuius ad eximios ars ⁊ natura fauores
Incubuere simul: mundoq; dedere magistram
Ad te nunc cupide post tempora longa reuertor
Incola perpetuus: tu diuersoria vite
Grata dabis fesse: tu quantam pallida tandem
Membra tegant prestabis humum: te let⁹ ab alto
Italiam video frondentis colle gebenne
Nubila post tergū remanent ferit ora serenus
Spiritus ⁊ blandis assurgens motibus aer
Excipit: agnosco patriam gaudensq; saluto
Salue pulchra parens terrarum gloria salue.

¶ Ad Ildebrandinum paduanum episcopum de italie laudibus in comparationem aliarum.

Uper ab occeano multa cū laude reuersū
n Occiduo: nunc ⁊ siluas ⁊ rura sequentem
Aspera: que fluctu glacialis proluit hister
Conscius ingenij iam te satis arbitror omnem
Europe spectasse situm: te iudice pauca
Disseruisse uelim: quantum seu gallica tempe
Seu fera theutonie tellus: orbisq; britatus
Distet ab ausonio: quantum simul inter utranq;
Hesperiam intersit nāq; ⁊ mihi multa videndi
Cura fuit: terrasq; labor penetrare remotas
Nec nouus hic mentē subit impetus: acta poetis
Iam pridem: rerumq; alijs memorata magistris
Precipue nostro res decantata maroni est
Et mihi post alios: rauco sed murmure dicta
Nunc iterum aggredior: non inscius hāc mihi cāz
Multorum fortasse odij: si uera profecto
Sunt tanti ut pariant hostem: mihi nullus amic⁹
Esse potest: nullam querendi contulit artem
Ingenium studiumq; mihi: nec conferat oro
Ergo ego uera loqui fierem ne publicus hostis
Haud uentus moneo ac testor qui forsitan egre
Hec legerent: oculos auertant: perlege solus
Nāq; tibi musisq; cano vulgumq; relego
Iam primum quacūq; animis regione uagemur
Siue per has nostris habitatas gentibus urbes
Siue per assirie populos: nam longius ardor
Exorbit: egyptumq; magnam quos subdolus ille
Mentitus mandata dei mulcendo fefellit
Siue per ignotos ritus ubi ceca prophanis
Templa deis cultroq; ferox ubi dira sacerdos
Exta secans: fedis miseros inhiare sacellis
Gaudet ⁊ attonitos cura suspendit inani
Quo te cūq; moues quocūq; sub ethere sistis
Multa tibi occurrent proprijs metuenda colonis
Multa tibi uariciarum aderit penuria rerum
Musa gradum cohibe quorsum temeraria p̄gis?
Conspuet insanum iam iam tua carmina vulgus
Turba suos teneat mores: nos nostra loquamur
Gallia nec vitem nec munera paladis ante
Nouerat. hos serum meruit gustare liquores
Postq̄; Roma fuit sed adhuc ibi rarus oliue
Frondet honos: nam poma quidem fragrātia n̄ri
Orbis ⁊ aurato nusq̄; virgulta colore
Hec quoq; diuersis uterum fecunda metallis
Non soluit: scatebrisq; caret quibus egra leuētur
Corpora: nec gregibus tondetur leta superbis
Musa gradum cohibe quorsum temeraria p̄gis?
Germanas transire niues atq; horrida uasti
Frigora danubij placitum ⁊ quos dextera rheni
Ripa procul fixo subiectos respicit arxi
Dulcius e rapto victuros pane sueuos
Ceruleos albis quos irrigat amne boemos
Quos ypanis parue gignens animantia vite
Aut uagus algenti tanais disterminat vnda
Hec loca nil bacho debentia nilq; minerue
Atq; parum cereri sileant: pars magna britanni
Littoris aut messem bibit aut liquefacta lyei
Poma loco: seuo rarum nisi cara uehantur
Uina mari precio misere mage dulcia vite
Flandria quid sitiens haurit nisi pocula mellis
Aut aliunde graui uenientia vina labore
Quid nisi telluris cumulos iam sole recoctos
Quos operosa estas brume transmittit inerti
Terrarum pars illa cremat: nimis ordine lōgū est
Enumerare plagas quas frigida contigit ursa
Fertilis at zephiro situs est: ⁊ fertilis euro
Et sua fertilitas nimboso contigit austro
Quis tamen ignorat quantum est qd̄ desit ubiq;
Natura retrahente manum: quantum ue qd̄ obsit
Hic decor omnis abest nemorū: illic dulcis aq̄rū
Copia damnose uastant hec arua paludes
Illa necant sentes: uel putris aceruus harene
Ille locus tigres siluis errare profundis
Ille videt gelido uolitantes ethere gryphes
Ille truces pardos rapidos habet ille leones
Ille uenenosos stirpes: herbasq; malignas
Germinat hic morbos: hic pullulat aspide multa
Contra aūt. bona uera animi impiumq; sup̄mum
Aoniamq; lyram quam grecia victa latinis
Tradidit innumerasq; libens: preteruehor artes
Italie quid obest nisi mars violentus obesset?
Quid ue deest italis: nisi par nō deforet vna?
Nostra patent nostris: aliena reuoluere mens est
Musa gradum cohibe: quorsum temeraria q̊rsuz
Ulterius transire ueto: ter iussa quiesce.

¶ Ad Andream mantuanum poetam.

Duce uecta pado: leuis est descēsus amici
i Gurgitis auxilio. donec deflectere cursuz
Obuius admoneat benaci filius alti
Inde sinistrorsum perges: eque amne secundo
Ibis in aduersum qua clara maronis origo
Mantua pieridum quondā domus alma sacrarū
Nunc sedes inuicta ducum. que classica plectris
Miscuit ⁊ vincto ueneratur apolline martem
Unum ibi nostrarum preconem littera rerum
Inuenies. hunc tu nostris solabere uerbis
Nam nostram dolet ipse vicem: facilesq; susurros
Ruminat insulse permotus murmure turbe
Leta sibi in primis vultuq; occurre sereno
Hisq; indignantem loquere ⁊ si nulla sine hoste
Gloria parua tamen nobis oblata duelli
Materia est quos iam lustris oblata duobus
Torserit inuidia: non inuenisse quid hiscant
Conceptum qua parte uomant e pectore virus
Una uenenatis vix tandem sillaba uerbis

Ostendit fecitq3 viam:pro crimine summo
Produxisse breuem arguimur:sed ceca profecto
Inuidia est cumulant nostre preconia laudis
Eximie iudicium forme vir pauca:nec equo
Judice que damnant inter tam multa notari
Neuus in insigni q̄q̄ leuis eminet ore
Deformis facies mendam tegit:omnia quando
Offendunt oculos vitium non cernitur vnum
Nos igitur que summa rei est an carmine longa3
Fecimus imo breuem:quod carmine cōstat eodē
An ne autem geminū dedit addita consona tēpus
Sic animis sic ingenio torpere videmur
Hec nobis ignota putant id musa mereri
Nostra potest tenerisq3 elycon dilectus ab annis
Esto ignota putent duo nam pugnantia:capta
Mente simul loquimur?iuxta an lōgāq3 breuēq3
Ponimus haud equidē censorē id credere nostrū
Crediderim:q̄uis soleat sibi fingere multa
Spumea precipiti:torrensq3 insania bacho
Somnia mira vident vigiles τ febre sine ulla
Occupat inualidum cerebrum:violenta frenesis.
Falsum autem si sepe videt mens egra quid ille
Quid videt ille furēs bromij uenerisq3 sacerdos
Frix uerus semperq3 cibo somnoq3 sepultus
Extremamq3 trahens vina inter dulcia noctem
Nota canis rabies:stant argumenta:videbis
Horrentem setis:oculos ardere uagantes
Latrat in absentes:metuit contingere limphas
An breis est?quid ais?qd monstrū fata minantur
Que schola grammaticum:uatēq3 remittit asellū
Uina dedere animos fecerunt vina poetam
Sentio:pica merum tetigit rostroq3 madenti
Decertare audet musis:iam simia tigres
Audebit tentare feras:τ aranea telas
Texere palladias:cignosq3 lacessere coruus
Uis vini omnipotens tenerum fugat ille pudorē
Excitat ingenium:mutos facit esse disertos
Qui modo vir calamo commissa negocia ruris
Clamosi seu bella fori trepidante notabat
Conductus precio tenui:nunc sidere mesto
Carmina nostra notat nunc consultore cratino
Humida uerbosis eructat metra tabernis
Uenit in aonios subito rudis incola montes
Infecitq3 locos:illo spectante choream
Uirginei soluere chori:peneia laurus
Aruit τ faciem mutauit castalius fons
Allisit saxo citharam turbatus apollo
Collega regnante suo:nireia victrix
Arx τ uterq3 deo collis summittitur vni
Rusticus en censor nouus en proiectus ab astris
Uenit aristarchus:obelis armatus acutis
Nil atramentis vnq̄3 quod carpere possis
Sepe sed ad mensam reges τ prelia troie
Uictaq3 non modico describens pergama musto
Nec pudet insultare alijs:ea gloria fusco
Uisa animo:fumum celo nebulamq3 sereno
Obliquis captare oculis:τ digna triumpho
Sillaba nec cernit primum se falsa videre
De nihilo insultat maculas in lumine demens
Fert proprio queritq3 alibi:sic illa tenebras
Ceca suas putat esse domus queritur ue puella
Commigrare petens:nota tibi fabula duro
Que senece risum mouit:sed calidus iste
Nostra scripta manu seruare poemata fertur
Sillaba monstratur vulgo nostrumq3 patenter
Arguit errorem:mirum nam sillaba nobis
Hec eadem seruata domi est ibi cauta tenorem
Et tempus tenuisse suum:si missa retentis
Discordant:cur peiorem sententia uergit
In partem:cur non potius properantis in actu
Error erit calami:quod sepius accidit alta
Tractanti:ingenio culpam hāc ascribere mordax
Emulus audebit?uerum audeat:vnica nobis
Sit nota que crebra est alijs τ crebrior ipsi
Uirgilio.feruens quandoq3 tepescit τ alget
Et quandoq3 maro currens pede claudicat vno
Diuinum est quod labe uacat mortalia nunq̄3
Reprehensione carent:igitur si iure latino
Accusator agit petimur si crimine uero
Crimen erit ueniale tamen liuorq3 sinister
Lentus iners studijs pretendens retia nostris
Torqueat in girum sese pariatq3 subinde
Quod premat inuisam grauiori vulnere famam
Tristis enim inuidia quales effundis abortus?
Ridiculus partus:spatio breuis vna decenni
Sillaba:turrigeros citius tres vnica natos
Indica barbaricis peperisset belua siluis.

¶ Ad amicum transalpinum in gallias reuocantes.

PErdis amice opa3:mēs ē mihi certa manē
Hic ubi sū ṡi me ualidis rapidissim' vndis
Impulerit rhodanus:recta nō circi' aura
Menia concutiens:ubi tu tibi tempora vite
Deligis:ac bustum:non cōpita uestra terentes
Mille simul parua que strident urbe quadrige.
Anchora fixa solo est:moueant:tu calcar amoris
Incutis absenti:quo frena morantia rumpam
Dum meminisse iubes:quod ut obliuiscerer omni
Exhortandus eram studio:tu dulce caducum
Ingeris ex porto:formeq3 fugacis honorem
Et ueterum mihi multa nouas monimenta dierū
Hec tamen ipsa olim:que spes erat ultima victo
Causa fuere fuge:iamq3 hec puerilia retro
Linquimus:ad meta3 rapimur ꝑperantib' annis
Una fuit quondam depectere cura capillos
Impendere diu speculo componere vultum
Multorum placuisse oculis.sed transijt etas
Illa mihi in tergum τ nunq̄3 reditura uolauit.
Jamq3 animu3 maiora trahunt:qd precipis ergo
Consilio ne tuo senior iam segnis amator
In flāmā laqueosq3 ruam τ iuga nota subibo
Dij meliora boni.licuerunt multa iocose
Tunc puero:nunc pauca viro.suntq3 illa pudori
Fabula q̄ populo fuerim:digitoq3 notatus
Ista precor sileant igitur ne carpere mores
Nunc etiam videare meos:si pauca iuuente
Blanda putes motura senem:tua dulcis amice
Interpellat item facies:sed forsitan equum
Id fuerat tua quum totiens me traxerit illuc:
Ut mea te tandem semel huc rapuisset imago.
An me romani dignatio sacra moueret
Pontificis:quem sepe meos ais ordine gressus:
Et longas quesisse moras:frons mitis ab alto
Prospicit illa suos:quibus annumerare pusillum
Me licet.at quorsum sitis immortalis habendi
Uoluet in exhausto mortalia corda labore:
Sit parto sine lite frui:si plura petuntur
Nec bene fundatum locus interrumpit amorem
Et patulas habet ille manus:τ brachia longa
Cum quibus τ terras regit τ freta trāsilit ampla:
Precluditq3 fores herebi:celumq3 recludit

Spes autem me nulla trahit:quia nulla cupido
Alligat: ⁊ nullis ardent precordia flammis:
Ingenioſus amor:quas non te uertis in artes?
Que tibi non tentata via eſt:horroribus imples
Quã uarijs hinc bella fremũt:hinc arma parant:
Omnia peruideo:ſed quis locus abſqꝫ periclo?
Que magna cum laude quies?ſtat iuncta labori
Gloria languentem ſpernens operoſa ſoporem
Deſpiciensqꝫ minas:at qui te detinet inquis
Et mortalis homo:vita ſic pendet ab vna
Sors tua:ſed quenaꝫ queſo non pendula ſors eſt
Stamine pendemus tremulo moriturus amici
Immortale caput uoto ueſanus inani
Optarem non tanta premunt obliuia rerum
Sum memor ipe mei ſed eni pars magna ſupſtes
Huius erit:multum adiacet lux ultima fame
Clara quidem longos virtus uentura ſub annos
Uiribus ipſa ſuis ſublimis ad ethera ſurget
Non aliena petens inopis ſuffragia lingue
Si tamen ⁊ preſens calamus promittere quicqꝫ
Auderet promeret nec ſarcina nominis ingens
Afforet auxilio:uerum hinc grauioribus urges
Inde latus ſtimulis:ſiquidem modo rara per oẽs
Et ſuſpecta fides animos:clariſſima certe
Ars virtus doctrina fides rariſſima ſemper
Nunc tamen ex raris ſiquid mihi credis habeto.
Fruſtra igitur terrere pares:ſi tempore virtus
Priſca viget noſtro:ſiqua eſt probitaſqꝫ fideſqꝫ:
Pectore in hoc habitant:olim concorditer vna
Uiximus: ⁊ reliquuꝫ parili ſtat viuere nexu:
Tempora partimur:uarioqꝫ expendimus uſu
Et noctem longoqꝫ diem ſermone moranteꝫ
Ducimus:obrepit quotiens aſſueta uoluptas.
Solus ego populum fugiens : ⁊ rura pererrans.
Solus ⁊ ad ripam tenera reſupinus in herba.
Ardentes tranſire dies:rabiemqꝫ leonis.
Curarum liber video:uacuuſqꝫ malorum
Dum grauidus redit autũn⁹.uolucrũqꝫ cateruis
Retia complentur:breue ſic comitante chorea
Pyeridum in ſiluis ⁊ labile uoluitur euum.
Hec mihi vita placet:non ambitionis in aulam
Inuidieqꝫ ſacrã:poſt tot documenta reuerti
Gratius iſte quidem:qꝫqꝫ iam feſſus eundi
Pes italam calcabit humum:purumqꝫ ſerenum
Letius his oculis: ⁊ ſidera noſtra videbo.
Poſt ubi longeuo finem factura labori
Affuerit ſuprema dies:ſolamen ⁊ ipſum
Mortis erit:tanti ingenio lachrymantis amici
Laſſatum poſuiſſe caput:manibuſqꝫ ſepulchro
Inuectum iacuiſſe pijs:poſt prelia tanta
Fortune:auſonia ſaltem tellure recondi
Dulce mihi: ⁊ patrijs longum requieſcere ſaxis.
Seraqꝫ quum fragilem tumulum cõuulſerit etas
Lenius heſperia cinis hic agitabitur aura.

Ad eundem.

q Uãdo erit obſcuri larib⁹ contentus amicle
Ceſar: ⁊ iperiũ ſpernet:bellũqꝫ timebit:
Apius inuiſe metuet certamina plebis
Mutus erit cicero:formoſus calba:fidelis
Hannibal:infidus ſcipio:katilina pudicus:
Ac pius:armatum therſites ſternet achillem
Cherilus altiſono carmen dictabit homero.
Solſtiga perrũpet radio: ⁊ mirantibus vmbris
Tartaream ſubito complebit lumine uallem.
Ethera bos facili penetrabit ⁊ aſtra uolatu
Occeanum formica uado:tanaiſqꝫ repente
Ibit aqua:ſtringet glacies denſiſſima nilum
Nix eterna teget meroen:nunqꝫqꝫ carebunt
Imbre meduſeis infecta cruoribus arua
Surget ab occaſu viridis aurora capillis
Retrogradumqꝫ dieꝫ fuſcos tranſmittet ad idos
Et padus ad fontem ueſuliqꝫ redibit ad arcem:
Ethna uomet fluctus gelidos ⁊ ſergia flammas:
Aura mouebit agros:contemnent nubila uentos:
Montibus errabunt piſces:pelagoqꝫ leones.
Tunc tua propoſitum conuellent carmina noſtrũ.

In ortu Marci iunioris ꝑmogeniti magnifici bernabonis mediolani domini.

m Agne puer dilecte deo tituliſqꝫ parentum
Preſulgẽs populis oliꝫ uenerãde ſupbis
Sit mõ vita comes teneris ſit ſpũs annis
Expectare diu nobis patrieqꝫ patriqꝫ
Lete ueni:viteqꝫ viam felicibus aſtris
Ingredere ⁊ rebus gaudens accede ſecundis
Te padus expectat dominum:queꝫ flumina regẽ
Noſtra uocant:te purpureo ticinus amictu
Et magno genitore tumens:te gurgite lanber
Innocuo:lateqꝫ ſecans pulcherrima rura
Abdua:ceruleus:uoluceraqꝫ ſonantibus vndis
Ollius ac diues tanarus:te trebia nobis
Iam melior:ſaluus te ripis larior equo
Te durus:rapido torrens te uertice taron
Exiguis te parma uadis:atqꝫ entia uerno
Imbre furens teqꝫ amne minor tamẽ ethere ren⁹
Blandior auſonio.qꝫqꝫ quid flumine uerbis
Parua ſequor.tethireni maris eſtus ⁊ omne
Iam nunc littus amat crebriqꝫ in littore portus
Quum ꝑcul indomitas gentes ſceptriſqꝫ potitas
Non pudet e gremio dominũ ſibi poſcere ueſtro
Ingens principium tibi ſic virtuſqꝫ tuorum
Sic tua ſors:ſic fama domus:ſic lumine amico
Aſtra fauẽt:hominumqꝫ deus qui prouidet act⁹
Tu quoqꝫ tranquillo uotiuum pectore natum
Suſcipe magne parens ⁊ per ueſtigia gentis
Ire doce generiſqꝫ ſequi monimenta uetuſti
Hiſtorias alij memorandaqꝫ nomina longe
Actaqꝫ clara virum repetant vulgataqꝫ bella
Sufficiunt alijs exempla domeſtica fame
Inueniet puer iſte domi calcaria laudum
Plurima magnanimos proauos imitet̃ auoſqꝫ
Mirariqꝫ patrem docili condiſcat ab euo
Quũ tamen egregius viuendo adoluerit infans
Hanc habeat pateram: ⁊ roſeo bibat ore iubeto
Parua decent paruos:minimus ſuꝫ:maxim⁹ ille:
Parua ſed eſt etas lucis noua limina nuper
Attigit: ⁊ celum trepido ſuſpexit ocello
Etati:non fortune munuſcula dantur
Apta ſue.ludet nitido mulcente metallo
Spernet idem ex alto fuerit dum plenior etas
Et rutilam terre fecem ſciet eſſe profunde.
At fortaſſe ſibi tunc carmina noſtra placebunt
Perleget ⁊ ſecum.ſacro dum fonte leuabar
Tanto humilẽ excelſus genitor dignat⁹ honore ẽ
Hic quoqꝫ deuotam generoſo uertice dextram
Appoſuit:procerum magne pars parua caterue
Et fauſtum leto marci dedit omine nomen
Ornatum celebri magnorum laude virorum
Ut ſiue ingenij lingue ſeu palma latine
Mulceat inſigni geminum mihi lumine callem
Oſtendant latij marcus duo ſidera uarro

Marcus item cicero:cui se lux tertia marcus
Aggeget antonius:sin ardua rura videre
Pyeridumqꝫ audire modos pacuuius almum
Signet iter marcus:patrie si uerus amator
Nec leto rūpenda fides:sit marcus utrinqꝫ
Regulus exemplum solij si forte supremi
Spes ⁊ amor moueant:surgant uestigia marci
Principis alta sequens:atqꝫ hic seu mitib⁹ actis:
Seu studio iuuat agnosci sint vndiqꝫ clari
Sceptriferiqꝫ duces.si bellica gloria tangit
Et rigor ⁊ virtus animi cultusqꝫ decoris
Et cōtemptus opum:marcos curiū atqꝫ catones
Intuear:reges acie calcare potentes
Si mediter marcus glabrio:si vincere gentes
Nobilior memori uersetur pectore marcus
Hosqꝫ inter patris patruus quem nostra tulerunt
Tempora victorem:marcos accepimus omnes
Hunc dedimus:si tēpla uelim struxisse uel urbes
Aut si nauali certamine victor haberi
Marcus ad audēdū stimulos agrippa ministret
Si placeat fraternus amor:pietasqꝫ modesti
Pectoris aut maior rediens in tempore fama
Spreta suo:marci fabij victoria testis
Neglectusqꝫ duci populo mirante triumphus
Publica fata manu patriosqꝫ arcescere casus
Inqꝫ suum transferre caput proprioqꝫ cruore
Commune imperium fundare:⁊ turpia nulla
Posse pati marci facinus commendat horati
Nobilitas humili que sit gratissima plebi
Concilietqꝫ animos:se marcus horatius alter
Insigne exemplum:marcusqꝫ ualerius offert
Esse ducē fortemqꝫ virum inter vulnera marcus
Popilius.cautum in dubijs euadere marcus
Ceso docet:stabilem liuij constantia marci
Hostis colla iugo:sociorum menia paci
Subdere coniuncto marcus geganius ausu
Hostiles aperire fores virtute uel armis
Immeritosqꝫ iugo ciues patriamqꝫ maligno
Eripere ⁊ senium crebris ornare tropheis
Singula de marci discam probitate camilli.
Consilio proprius:si castigabitur error
Marcus erit ruffus monitor.si dulcis agetur
Libertas animum marcus castritius armet
Si ferro cohibere fugam:⁊ conuertere in arma
Consternatam aciem:dux marcus emilius esto
Pellere si patrijs scandentem menibus hostem
Ultima fors adigat marcus sit manlius auctor
Reddere si vitam patrie:casusqꝫ tremendo
Sponte subire.pijs marcus conspectus in armis
Curtius hortator fuerit:quam debita fido
Inconuulsa fides:marcus lucullus amico
Quanta hosti pietas alter post funera marcus
Antonius:marcusqꝫ pium me cotta parenti
Marcus item scaurus nato monet esse seuerum
Marcus rutilius moderari ⁊ spernere honores
Si magnas fortassis opes sed labe carentes
Mens humana uolet impleri nescia rerum
Marcus adest crassus:quod si de sede superba
Imperia ⁊ tumidos libeat prosternere reges
Marcus adest brutus:stomaco metuēdus amaro
Dextera si pollens ⁊ clari fama duelli
Sollicitet parilisqꝫ duces sub marte cadētes
Armaqꝫ cesorum templis affixa sacratis
Tunc animum marcus subeat marcellus:⁊ ille
Cui tulit auxilium demissus ab ethere coruus.
Multa vnum aduersus multas audere cohortes
Marcus sceua docet:totiqꝫ occurrere bello
Crebra per aduersum generosaqꝫ vulnera pectus
Sergius ostendit marcus tum corpore trunco
Et spolia ⁊ titulos uel iniquo querere marte:
Religione pia celum si cura mereri est
Quatuor ex numero christi precone secundo
Exciter:alati signat quem forma leonis
Et cui nunc locuplex ueneto stat littore templum
Undiqꝫ multiplici sic prorsus honore uerendum
Marcus viuifica positum mihi nomen ab vnda
Ille quidem hec secum.sed tu tibi magne videbis
Me uelut esse suum:si sum tuus inuida forte
Cōspectum fugitiua virum mihi subtrahet etas:
Fac precor absentis memorem:si munera multi
Certatim maiora parant:feruentior igne
Commendet me pura fides:⁊ carmina raptim
Ingenio deprompta inopi:sub iudice tanto
Sit precium rebus iustum:laudetur amantis
Lucida mens:tenebris effossum sordeat aurum

¶ Ad guidonem de gonzaga mantue dominum.

Tala qꝫ reliquas superet facūdia linguas
Uir pstās:graias ꝑter:si fama sequēda est
Si cicero nullā excipio breuis iste libellus
Testis erit:clara eloquio:quem gallia celo
Attollitqꝫ fauens summisqꝫ equare laborat
Scilicet hic vulgo recitat sua somnia gallus
Quid zelus quid possit amor quis pectus ephebi
Ignis alat:quid ludat anus:quibus artib⁹ amens
Certat amans:ueneris tot sint in limine pestes
Quis labor atqꝫ dolor: requies que mixta labori
Que risus gemitusqꝫ vices:ut gaudia crebre
Rara rigent lachryme:poterat quod latius ergo
Uberiusqꝫ dari:fandiqꝫ capacius aruum?
Somniat iste tamen:dum somnia visa renarrat
Sopitoqꝫ nihil vigilans distare videtur
Ut tuus ille olim melius conciuis:amoris
Explicuit sermone pathos.si fabula diues
Inspicitur:frigiaqꝫ expirans cuspide dido
Seu uates uerona tuus:seu nidus amorꝫ
Fertilis:ac notus lasciuo carmine sulmo
Umbria siue ducem ingenio largita peligno
Ut sileam reliquos:uel quos antiquior etas
Uel quos nostra recens latialibus extulit oris
Nec minus hunc lete excipies:nec munera tēnes
Nostra ideo:vulgaria enim ⁊ peregrina petēti
Nil maius potuisse dari:nisi fallitur omnis
Gallia parisfeosqꝫ caput:mihi crede:ualeqꝫ.

¶ Ad amicum bone indolis adolescentem.

Ratulor ingenio qđ me flāmantibus usqꝫ
Sollicitasse iuuat stimulis:mea glīa tales
Ul' fecisse manu:ul' adhuc ductore ceptētes
Inuenisse operum comites:atqꝫ arma dedisse
Tu ceptum preme magnificum ⁊ feruenti⁹ urge
Uictor eris:celsoqꝫ sedens sub uertice cyrre
Dissona despicies trepidantis murmura vulgi
Unum istud:nam uerba tibi:sensusqꝫ profundos
Suppeditat natura parens ut sedulus arti
Des operam admoneo:neu sit ter mensa pudori
Sillaba ⁊ in digitos iterumqꝫ iterumqꝫ reuersa
Hoc age ne minimi contemptor maxima paruis
Aspergens maculis:frontem fedare serenam
Sustineas modico meqꝫ hec tibi crede locutum
Ore pio fando videor genuisse:meamqꝫ
Rem gerere:optati uenient in tempore fructus

Cultoꝛ ubiqꝫ ferar nec tu dilecte negabis
Hinc fateoꝛ mihi cura tue non ultima fame.

¶ Ad ſocratem ſuum de uarietate ſtudiorum.

Rtibꝰut uarijs agiť bꝛeuis oꝛbita vite
a Et per mille vias metā ꝓperamus ad vnā
Atqꝫ ideo optatū pariter nō pꝛendimꝰ oēs
Altum iter: ⁊ duruʒ impꝛimis:nec mole grauatis
Coꝛporeo aſcenſus facilis:ſcopuloſaqꝫ ſaxis
Undiqꝫ pꝛeruptis:anceps via turbat euntes.
Undiqꝫ terribiles lapſus:atqꝫ vndiqꝫ moꝛs eſt
Per medium ſecurus eas hoc tramite pauci
Incedunt:plures videas in ualle pꝛofunda
Errantes:paſſim cecos ad tartara greſſus
Ferre:quid heu tantuʒ feſſis moꝛtalibus obſtat?
Quid ſamij ſenis in biuio deflectere cogit
Ad leuam atqꝫ iter uſqꝫadeo contemnere dextrā?
Excelſo ſtat vita loco:nos ima ſequētes
Uergimus ad moꝛtem:fulgentia ſidera circum
Uoluuntur lege eterna:nos lumina pꝛoni
Figimus in terram:terrena ſemper amamus
Seu gaudemus opes tacitis fodiſſe ſub antris
Pallentes celiqꝫ ſacrum fugiſſe decorem
Ac manes turbaſſe atros.dum flaua metallū
Uena uomit curaſqꝫ ⁊ magnū ac dulce periclum
Siue gule imperio terras uexamus ⁊ equoꝛ
Aeriaſqꝫ plagas:quas ſi ſpectare liberet
Pulchꝛa fames . alias cupido ſub pectore mēſas
Uolueret interdū:coꝛpuſcula vilia:quantum
Perditis impenſe:fragilem quid rumpitis aluuʒ
Que modico tranquilla foret:nimioqꝫ laborat
Singula ſi numeres ſtudium vix turpius ullum
Quid loq̄r hoſ qui roſtra colūt q̊s vulgus adorat
Quos fauoꝛ ambiguus turbe plauſuſqꝫ fatigant
Quid q̊s cedis amoꝛ miſeros ſpeſqꝫ ipꝛoba mart?
Pꝛecipitat:letis meſto ſpumātia tabo
Tela vident oculis ⁊ cāpum ſtrage rubentem
Buccina non illos:non ulla pauoris imago
Non gladij ancipites:nō vulnera ſeua:nec imber
Sanguinis:aut fede laniata cadauera terrent:
Quid quibus alma fides pietas quoqꝫ viluit oīs
Atqꝫ dei atqꝫ hoīum:dubito dum calle ſupꝛemuʒ
Ac tremulum pꝛoperant foꝛtune ſcandere culmen
Quos furere in triuijs compellit inutilis omnis
Quam longa eſt etas ⁊ perdere littera tempus:
Quos operoſa domus ruituraqꝫ tecta morantur
Immemores buſti.quos durum uxoris inique
Imperium exercet.nulloqꝫ labore domandum
Ingenium nati indocilis:ſeruiqꝫ trilinguis
Quoſ ſentoſuſ ager.q̊s grex moribūdus anhelos
Aut apium fugitiua cohoꝛs ⁊ mellis amari
Cura facit damniqꝫ metus:ſpeſqꝫ arida lucri
Atqꝫ arſura ſitis parto quos languida meſſis
Inſtitoꝛ aut tardus:pugnas aquilonibus hauſter
Exanimant triſteſqꝫ infami nomine ſyrtes
Aut hinc ſilla fremens illinc violenta caribdis
Ac medio uentura ratis foꝛtunaqꝫ ſemper
Fluctibus ac uentis toꝛtiſqꝫ rudentibus acta
Quid quos flamma animi laribꝰ ꝓpellit auitis
Per maria ⁊ ſcopulos uoluēs q̄s vita per vndas
Degitur infelix quibus apparat vnda ſepulchꝛuʒ
Et ieiuna auidos expectant viſcera piſces
Pꝛetereo ridenda magis:quos retia fuſca
Tendere nocte iuuet:bellumqꝫ indicere ſiluis
Quos aper attonitos habeat dum vulnifer uda
Ualle furit:quos ceruus agat per deuia ſaltu
Per frutices:quos parua uagos greſſuqꝫ ſilenti
Ducat auis.lento pꝛohibens ſuſpiria freno
Erigat ad celum quos nubibus anſer aquoſis
Inuolitans quos piſcis acu captādus ad vnca.
Ceu rigidum incuruet gelido de marmore coꝛpus
Quos habet aut fedus foꝛnix aut vmbꝛa taberne
Anxia damnoſo quos atterit alea ligno
Turbida quoſqꝫ tenax ligat ad ſpectacula circus
Oblitoſqꝫ cibi ſub tarda crepuſcula ſeruat
Quid quos ceca uenus:quos incōſulta uoluptas
Tempus in omne rotant:inſomnes ducere noctes
Cogit inhers ⁊ blanda lues trepidumqꝫ ſopoꝛeʒ
Carpere ⁊ aut niuibꝰ medijs aut imbꝛibus ultro
Ponere inerme latus ſub limine triſtis amice
Ac pꝛopꝛijs gaudere malis:dum credula mentes
Spes alit interea:ſtimuliſqꝫ ferocibus urget
Seu quos foꝛma fugax fulgoꝛ bꝛeuiſſimus oris
Pꝛerapidumqꝫ decus ſpeculo ſuſpendit inani
Sic ſuus urit amoꝛ:ſic fert ſua queqꝫ cupido
Sola iacet virtus:poterat que ſola beatos
Efficere ⁊ vite tranquillum ſternere callem

¶ Ad Franciſcum pꝛiorem ſanctorum apoſtoloruʒ de florentia magno nixu animi inter difficultates aſſurgendum.

Iuo ſed indignans:ꝙ nos in triſtia fatuʒ
v Secula dilatos peioribus intulit annis
Aut pꝛius aut multo decuit poſt tp̄e naſci
Nam fuit ⁊ foꝛtaſſis erit felicius euum
In medium ſoꝛdes in noſtrum turpia tempus
Confluxiſſe vides:grauium ſentina malorum
Nos habet:ingenium virtus: ⁊ gloria mundo
Ceſſerunt regnumqꝫ tenent foꝛtuna uoluptas
Dedecus : ingenti niſu niſi ſurgimus actum eſt
Ibimus in ſcopulos:toꝛrente rotabimur atro
Oſſa rigens tellus ⁊ inania nomina buſtum
Conteget exiguum:longo mox pꝛata labore
Fama cadet:cinerum cuſtos intercidet urna
Aura feret cineres:attrito in marmore nomen
Uix leget acliuis conciſum in fruſtra viatoꝛ
Cuncta pꝛemet tempus:ſi mens obſtare ꝑmēti eſt
Attollamus humo ſpes feſſas nulla carinas
Ancora mobilibus ſuffixa moreť harenis
Hoc elicone meo circum viridantibus herbis
Fontis ⁊ ad ripam queruli ſub ripe ſilenti
Atqꝫ inter geminas pꝛoperatum perlege lauros
Quas tibi ſacrata foꝛſan ſeſſure ſub vmbꝛa
Dum ſereꝛeʒ heu:quotiens ſuſpirās creſcite dixi.

¶ Ad Gulielmum oratorem ueronenſeʒ de peregrinatione ad urbem romam anno iubileo.

U qd ages?ſacrā ne paras iuiſere romam
t Iā tādē:poteris ne pio dare terga labori?
Aut ſegnā patiere morā?uerona tot annis
Poſſedit:longoqꝫ ſuum te dulciter euo
Poſſideat ſerum ue tibi paret alma ſepulchꝛum
Roma nihil?meliora deus:ſi tempore tanto
Ingenij mihi cura tui:ſi pectoris ardoꝛ
Notus ab experto:pꝛidem generoſa uoluptas
Egregium monſtrabat iter:ſtimuloſqꝫ latenti
Urgebat:ſed frena domus ſtudiūqꝫ tuorum
Ut patrie ſtringebat amoꝛ:nunc maioꝛ in altum
Cura uocat:ceſſas?ni dum patet arcta ſalutis
Semita quam ſtrauit chꝛiſti pius ore miniſter
Quaʒ cimbꝛo permixtus hiber:graioqꝫ bꝛitānus
Permeat:extreme coniunctaqꝫ cypꝛus hiberne
Et dacus: ⁊ rutilo perplexus crine ſueuus

Liber tertius

Stabis iners italus? sic semper proxima sordent?
Sic longinqua iuuant felix peregrinus ad astra
Ire potes saltu facili: contemnis. an ipsum
Id nimis est: an dum redeat iubileus ⁊ errans
Quinquaginta uagis iterum sol flexibus orbes
Expleat: ac reuebat quas nunc male ꝑdimꝰ horas
Expectamus adhuc? celi quicunqꝫ viator
Longū iter est propera: tēpus breue: nulla futuri
Sollicitudo premat: neu te mentita dolentum
Impediat pietas: affusam in limine matrem
Despice nec teneri moueant te dulcia nati
Oscula: grandeuum fugiens sine flere parentem
Et sine: uentus agat suspiria tristis amici
Non nate seu forma virens seu nubilis etas
Non germanus amās: trepide non v̄ba sororis
Candida nec blando teneat te murmure coniunx
Cuncta tibi calcanda simul: pulcherrima merces
Proposita est: sed quem moneo? iam letus amata
Respiciensqꝫ in terga nihil te proripis ede
Feruida deuotum rapuit: iam dextra bacillum
Perqꝫ salutantum tacitus petis agmina romam
Me ne oro comitem refugis? comes esse uolenti
Institui meliore via: iam mundus ⁊ omne
Quod placuit iuueni domita vix carne ualete.

¶ Francisci petrarche poete laureati epistolaruꝫ ad barbatū sulmonēseꝫ liber tertius explicit feliciter.

¶ Francisci petrarche poete laureati testamẽti exᵐ.

¶ Sepe de eo mecum cogitãs: de quo nemo nimis pauci satis cogitant de nouissimis scilicet: ac de morte: que cogitatio neqꝫ superflua esse potest neqꝫ nimium festina. Cuꝫ ⁊ mors omnibus certa sit: ⁊ hora mortis incerta. Utile: ac honestum credo anteq̃ꝫ me mors impediat: quia mors ip̃a que per uarios ⁊ ambiguos rerum casus semper nobis impendet perutile breuitateꝫ procul esse non potest: Nunc dei gratia dum corpore simul: atqꝫ animo sanus sum de meipso ac de rebus meis testando: disponere: Quãuis ut uerum fatear tam parue: ⁊ tam pauce res sunt mee: ut de ijs quodammodo pudeat me testari: Sed diuitum atqꝫ inopum cure de rebus licet imparibus pares sunt: Uolo igitur hanc meam uoluntatem ultimam ordinare: ⁊ scriptis committere: ⁊ propter quandam honestatem: ⁊ ob id maxime ne de huiusmodi rebus meis propter meam incuriositateꝫ post meum obitũ litigetur. In primis animam meam peccatricem:

Aīa deo

sed diuinam misericordiam implorantem ⁊ de illa sperantem cõmendo humiliter Jesu christo eiqꝫ flexis ipsius anime genibus: ut a se creatam suiqꝫ sanctissimi sanguinis precio redempta ꝓtegat: effusus supplico: nec permittat ad suoruꝫ manus hostium peruenire: Ad hoc etiaꝫ auxilium beatissime virginis m̃ris sue: ⁊ beati Michaelis archãgeli reuerenter: ⁊ fideliter imploro: ⁊ sanctorum reliquorum: quos intercessores apud christum inuocare sum solitus: ac sperare: Corpus auteꝫ hoc

Corpꝰ sine põpa

terrenum: ac mortale nobilium grauem sarcinam animorum: terre vnde sibi origo est uolo restitui: ⁊ hoc absqꝫ omni pompa: sed cum summa humilitate: ⁊ abiectione quanta esse potest: de quo heredem meum ⁊ amicos omnes: rogo: obsecro: ⁊ obtestor: ⁊ adiuro per viscera misericordie dei nostri ⁊ per charitatem si q̃ꝫ vnq̃ꝫ ad me habuerunt: nec falsi spem honoris hoc negligant: cum sic omnino me deceat: ac sic uelim: ita ut si forte (quod absit) cõtrafecerint teneantur deo ⁊ mihi de graui utriusqꝫ offensa in die iudicij respondere: Et hoc quideꝫ de dono sepulture: hoc addito ꝙ nemo me fleat: nemo cum lachrymas: sed pro me christo preces: ⁊ qui potest christi pauperibus charitatẽ pro me orare monitis porrigat: hoc mihi prodesse poterit: Fletus autem: ⁊ defunctis inutilis ⁊ flentibꝰ est dãnosus: de loco autem non magnopere curo: contentor poni ubicunqꝫ deo placuerit: ⁊ his qui hanc curam suscipere dignabuntur: si tamẽ expressius mea de hoc uoluntas exquiratur: sepeliri uelim: Si padue: ubi nunc suꝫ moriar in ecclesia sancti Augustini quam fratres predicatores tenent: Quia ⁊ locus animo meo gratus est: ⁊ iacet illic is qui me plurimum dilexit: Inqꝫ has terras pijs precibus attraxit: preclarissime memorie Jacobꝰ de carraria tunc padue dominus: Si autẽ arquade ubi ruralis habitatio mea est diem clausero: ⁊ deus tm̃ mihi concesserit quod ualde cupio: capellam ibi exiguam ad honorem beatissime Marie virginis extruere illic sepeliri eligo. Alioquin inferius in aliquo loco honesto iuxta ecclesiaꝫ plebis: Sin uenetijs moriar poni uolo in loco sancti Frãcisci de vinea illic ante ostium ecclesie: Sin mediolani ante ecclesiam beati Ambrosij iuxta primum introitum: qui ciuitatis muros aspicit: Sin papie in ecclesia sancti Augustini ubi fratribꝰ uisum fuerit: Si autem rome in ecclesia sancte Marie maioris uel sancti petri ubi fuerit opportuniꝰ uel iuxta ecclesiam hanc uel illam sicut canonicis placebit: Nominaui loca quibus per italiam conuersari soleo: At si parme in eccl'ia maiori ubi per multos annos archidiaconus fui inutilis ⁊ semper fere absens: Sin ubicunqꝫ terrarum alibi in loco fratrum minorum si sit ibi: sin minus in quacunqꝫ alia ecclesia: que vicinior fuerit loco mortis: Nec de sepulchro plura fateor q̃ꝫ virum doctum deceat licet ab idocto dicta sint. ¶ Nũc accedo ad dispositionem earum reruꝫ que uocantur bona bonorum cum potius sint sepe impedimenta animi: Et primo equideꝫ huic sancte ecclesie paduane vnde percipi ⁊ commoda ⁊ honores: ordinaui animo iampridem pusillum terre emere quod eidem testamento dimitterem usqꝫ ad summam. vꝫ. ducentarum librarum huius parue monete uel plus si plus possim. Sed ad hanc summã hẽo iã v̄bo licẽtiam a magnifico padue dño ac meo dño Francisco de carraria quam uel in vita mea: uel post obitum quotiens seu quandocunqꝫ petita fuerit daturum esse non dubito. sicut ille cuius non actũ modo: sed uerba multum habeant in proposito ueritatem firmitatem: huiusmodi autem terram hactenus interuenientibus alijs impensis emere nõ ualui. Si ergo ipsam emero: ut spero faciaꝫ in instrumento emptionis poni ꝙ ipsam emo animo ecclesie relinquendi: Ex nunc ita facio q̃ꝫuis eiusdẽ terre situm nonduꝫ possem in scriptis inserere: Sin autem qm̃ nonnunq̃ꝫ pie uoluntates propter peccata hominum deducta nequeant ad effectum dictam terram emere uel propter impotentiam: uel propter negligentiaꝫ omisero: lego ipsi ecclesie padue ducatos ducẽtos auri ad emendum aliquantulum terre ubi melius fieri poterit de cuius prouentibus perpetuum anniuersarium anime mee fiat: ⁊ ipso domino supplico si tunc viuet sicut cupio ⁊ deum precor ut multos postea annos letus: ⁊ felix viuat: uel si (quod deus auertat) tunc ipse non viueret: precor aliuꝫ quẽcunqꝫ penes quem rei huius erit arbitrium: Quatenus ob reuerentiã beate Marie virginis: ⁊ mei licet idigni ⁊ pusilli hominis respectum concedat hoc fieri: Et decretum suum super hoc fauorabiliter interponat: lego aũt ecclesie apud quam sepeliar ducatos. xx. Alijs autem ecclesijs quatuor ordinum mendicantiũ si ibi fuerint duc̃. quinqꝫ pro qualibet: Pauperibꝰ christi lego centum ducatos distribuendos ut videbitur ioãni abocheta custodi eccl'ie paduane: ⁊ hoc si hic moriar: Sin alibi ad arbitrium prelati illius ecclesie in qua reconditus fuero: Ita tamen ut de dicta quantitate nullus ultra singulos duc̃. accipiat. ¶ Transeo ad dispositionem aliarũ rerũ: Et

Dño frãcisco d carraria padue domino

predicto igitur magnifico dño meo paduano quia ipse per dei gratiaꝫ non eget: ⁊ ego nihil habeo dignuꝫ se: dimitto tabulam meam siue icconam beate virginis Marie operis Otti pictoris egregij: Que mihi ab amico meo michaele nanis de Florentia missa est: cuius pulchritudinem ignorantes non intelligunt: Magistri auteꝫ artis stupent: hãc

Amicis legata

icconaꝫ ipsi magnifico domino lego: ut ipsa virgo benedicta sit sibi propitia apud filium suum iesum

christum: Amicis minoris status sed charissimis
mihi libenter magna dimitterem si facultas esset
uberior sed affectu3 libabunt: Magistro Donato
de prato ueteri grammatice preceptori nunc uene
tijs habitanti: si quid uel debet ex mutuo: qd quā
tum sit nescio: sed utiq3 parum est remitto & lego:
nec uolo q heredi meo hāc ob causam ad aliquid
teneantur: De equis meis si quos habuero in tē
pore transitus mei: qui placeant bonçanello de vi
gōcia: & lombardo aserico ɔciuibus paduanis uo
lo q inter eos sortiantur: qui primum eligat quis
secundū & preter hoc dicto lombardo qui re3 sua
rum curam deposuit: ut res meas ageret: obligatū
me ɔfiteor in .xxxiiij. duc. auri & solidis .xvj. quos
expendit in utilitatibus meis: & multo amplius:
Sed facta ultima inter nos ratione dicte quantita
tis debitor remansi: quā si ante acceperit sicut spe
ro cito facere bene erit: Alioqn uolo q heres me-
us ante omnia sibi satisfacere teneatur de quo de-
bito cirographum meu3 habet: quod restituat he
redi meo ipse lombardus: Item lego eidem lom-
bardo siphum meum paruum rotundum: argente
um: & auratum: cum quo bibat aquam: quam libē
ter bibit multo libentius q̄ vinū: p̄sbytero aūt Jo
anni abocheta custodij ecclesie nostre breuiarium
meum magnū qd uenetijs emi p̄cio centum libra
rum: ea tamen lege illud ei dimitto: ut post ei° obi
tu3 remaneat in sacrastia ecclesie padue ad obseq
um perpetuum presbyterorū: ut ipse presbyter Jo
annes: & alij orent si eis placeat christum & beatā
virginem Mariā pro me: Domino Joanni de cer
taldo seu boccatio uerecunde admodum tanto vi
ro tam modicu3 lego quinquaginta florenos auri
de florentia pro vna ueste hiemali ad studiu3 lugu
brationesq3 nocturnas: magistro Thome bābasie
de feraria lego leutum meum bonū: ut eū sonet nō
pro uanitate seculi fugacis: sed ad laude3 dei eter
ni: predicti aute3 mei amici de paruitate huiusmo
di legatorum nō me accusent: sed fortunam siquid
est fortuna: propter hunc respectum distuli ad ul-
timum: quem primum esse decuit magistrum Joā
nem de horologio phisicum cui lego quinquagin-
ta duc. auri pro emendo sibi vnu3 paruum annulū
digito gestandum in memoriam mei. De familia-
ribus autem domesticis sic ordino Bartholomeo
de senis qui dicitur pancaldus .xx. duc. quos non
ludat: Zilio de florentia domicello meo supra sala
rium suum siquid sibi debetur .xx. duc. & si habe-
rem plures: aut alios plures: pauciores ue domi-
cellos supra salarium suum pro quolibet florenos
seu duc. .xx. famulis. duos pro q̄libet. Coquo du-
os. Et si isti uel amici obijssent uel domicelli: seu fa
muli obijssent priusq̄ moriar: quod eis legabā uo
lo ut redeat ad heredem meum: Omniu3 sane bo
norum mobilium: & imobilium: que habeo: uel ha
biturus sum ubicunq3 sunt uel erunt: vnum solum
heredem instituo Franciscolum de brosano filiu3
quondam domini Amicoli de brosano: ciuem me
diolani porte uerceline. Et ipsum rogo non solu3:
ut heredem: sed ut filiu3 charissimum ut pecunia
quantacūq3 siue sit plurima: siue minima quia ma
gna utiq3 nō erit: meis rebus inuenerit diuidatur
in duas partes: & vnam sibi habeat: & alteram nu
meret cui scit me uelle: & de ea fiat: qd me etiā uel
le scit. Duo anteq̄ finiā hanc scripturam addenda

...ẽ3 frā
...sc° de
...orsano
filiā su
...n nā...
...xore3
...abuit

sunt. vnum est q modicu3 illud terre quod habeo
ultra mōtes in comitatu uensini in villa seu castro
ualduse diocesis caualicensis: quia sine dubio eū-
do illuc uel etiam mittēdo quodammodo plus ex
penderetur q̄ res ualeat: uolo q sit hospitalis di-
cti loci & in usus pauperum christi. Et si forte hoc
fieri nō posset impediente aliquo iure: uel statuto:
uolo q sit Joannis & Petri fratrum filiorū quon
dam Raimūdi clarimontis: qui monetus commu
niter dicebatur: & fuit obsequiosus: & fidelis mihi
ualde: Et si dicti fratres uel eoru3 alter obijsset uo
lo q ueniat ad filios; ul' nepotes in memoria dicti
moneti: Alterum q illud modicum quod habeo
de bonis immobilibus in Padua uel territorio
paduano: uel in posterum habiturus sum: uolo q
sit heredis mei: ut cetera: sed hac lege: q nec per se
nec per alium possit horum aliquid alienari uendi
tione: aut donatiōe: aut perpetua emphiteosi: aut
quouis alio modo: nec etiam pignorari usq3 ad cō
pletos .xx. annos a die mei obitus computandos:
quod per utilitates ipsius heredis ordino qui ex
ignorantia rerum labi posset. Quas cu3 pleno no
uerit puto non libenter alienabit. Si autem forte
quia omnes sumus mortales: nec omnino nullus
est ordo moriendi: dictus franciscolus de brosano
(quod auertat deus) ante me moreretur. Tūc he-
res meus esto lombardus aserico predictus: qui
plene animum meum nouit: que3 ut in vita fidelis
simum expertus sum: non minus fidelē spero post
obitum. Hec iure testamēti seu alterius ultime uo
luntatis: seu quocunq3 alio modo meliu3 ualitura
conscripsi manu propria: Padue in domo ecclesie
quā habito anno dñi. M.ccclxx. pridie nonas ap
lis. Et Nicolaū filiū quōdā ſ Bertolanei: ac Ni-
coletum filium ſ Petri notarios infrascriptos ro-
gaui: prout in eorū subscriptionibus infrascriptis
continetur. Unum addo q statim post transitum
meū heres meus scribat super hoc meo fratri ger
mano petrarcho monacho certusiēsi: qui est in cō
uentu de materino prope massiliam: ut det sibi op
tionem utrum uelit centum florenos auri: an sin-
gulis annis quinq3 uel decē: sicut sibi placet: & qd
ipse elegerit illud fiat &c.

Lōbar
do aseri
co scdo
heredi

¶ Ego Franciscus petrarcha scripsi: qui testamentū
aliud fecissem si essem diues ut vulgus insanū pu
tat.

¶ Exẽplū priuilegij lauree dñi Frãcisci petrarche.

¶ Ad perpetuã rei memoriã Ursus comes anguillarie: ⁊ Jordanꝰ de filijs ursi miles alme urbis senatores Illustres vniuersis ad quos p̃ntes puenerunt lr̃e: Cū sic ꝯstamꝰ ex aĩa ⁊ corpe sic duplex querende gl'ie via sit apta mortalibꝰ: Quaꝝ altera mẽtis altera corpis viribꝰ pagenda est utriusqꝫ rei p̃ncipatū: oĩpotens deꝰ in hac gl'iosissima urbe ꝯstituit ab eterno. Ex quo qdẽ inumerabiles olim tã igenij ꝙ̃ bellicis artibꝰ memorãdos hec eadem urbs aut ipsa genuit aut alibi genitos: Erudiuit aluit illustrauit. Inter multa nimirū que aĩ viribꝰ geruñt ut ad p̃ns de corpis actibꝰ taceamꝰ florentissimi atqꝫ laude oĩ dignissimi quodã in nr̃a republica historici ac p̃cipue poete maxime viguerũt. Quoꝝ ĩdustria ac labore tã sibi ipsis ꝙ̃ alijs claris viris quos dignabañt nobilitare carminibꝰ nominis ĩmortalitas querebaẗ: Hoꝝ in primis opera effectū ut ꝯditoꝝ huiꝰ urbis ⁊ ĩperij atqꝫ alioꝝ oĩs etatis viroꝝ illustriū vitaꝫ ⁊ mores ac noĩa teneamus: que nullis locis per tot seculoꝝ lapsū ad nos potuerãt puenire: sane sicut poetaꝝ ⁊ historicoruꝫ copia ml'tis gl'iose ⁊ diuine gl'ie cã fuit: sic eoꝝ defectū tactu tp̃is postea succedẽtis ml'tis alijs ad et̃nitatẽ noĩs indignas obliuionis tenebras nõ dubiū attulisse. Hic sepe ꝯtingit ut laudes eoꝝ hoĩuꝫ qui nobiscū vixerũt ignorãtes mira res dictu uetustissimoꝝ certã notitiã habeamꝰ: Et poete qdẽ p̃teriti gl'ia tp̃is pariter illustres sunt ⁊ futuri qñ ut dixímꝰ ĩmortalitatẽ ⁊ sibi ⁊ alijs querebãt ac p̃ter honores ⁊ p̃uilegia qbꝰ publice donabañt pro premio q̃ndã ⁊ studioꝝ ꝑpo ornamẽto coronã laureã merebañt: Tãto eniꝫ honore dignos cẽsuit respublica ut vnū atqꝫ idẽ lauree decꝰ assignãdū cẽseret cesaribꝰ ⁊ poetis siqdẽ ⁊ cesares ducesqꝫ victores post labores belloꝝ: ⁊ poetas post labores studiorū lauro ĩsignibãt per eternã viriditatẽ arbores illius eternitatẽ tam bello ꝙ̃ igenio quesite gl'ie dignãtes: atqꝫ ob illū in p̃mis qui sicut hãc arboreꝫ deꝰ solã nõ fulminat: sic crediẗ cesarū ⁊ poetaꝝ gloriã illã que more fulminis cũcta ꝓsternit solam uetustatẽ nõ timere: hoc nẽpe poeticū decꝰ etate nr̃a qđ dolẽtes referimꝰ ĩcertū qua seu igenioꝝ tarditate seu tempoꝝ malitia usqꝫadeo oblitū eẽ videmus ut ẽt qđ per ip̃m poete nomẽ importeẗ pene incognitū nr̃is hoĩbꝰ habeaẗ opinãtibꝰ ml'tis poete officiū nil esse aliud ꝙ̃ fingere seu mẽtiri: quod si ita eẽt ꝓrsus ⁊ leuis res ⁊ oĩ honore ĩdignū decꝰ videreẗ. ignorãt aũt poete offm̃ sicut ab eruditissimis ⁊ sapiẽtissimis viris accepimꝰ ĩ hoc eẽ v̓itatẽ rei sub amenis coloribꝰ absconditã ⁊ decorã uelut figmẽtoꝝ vmbrã ꝯtẽtaꝫ altisonis celebratã carminibꝰ ⁊ dulcis eloquij suauitate resp̃gãt: que sit q̃situ difficilior magis atqꝫ ĩucũda dl'cescat: Sane aũt poetas egregios in morẽ triũphantiū accepimꝰ in capitolio coronari usqꝫadeo ĩ dessuetudinẽ nobis abijt illa solẽnitas ut iã a mille trecẽtis annis nullū ibi legamꝰ tali honore decoratū: qđ excogitãs igeniosus vir ⁊ taliū studioꝝ ab adolescẽtia scrutator ardẽtissimꝰ Frãciscꝰ petrarcha florentinꝰ poeta historicꝰ p̃sertim tp̃e p̃nti scie succurrẽdū ratꝰ quo neglecta magis erat ab hoĩbꝰ ⁊ deserta post auctorū uolumina diligẽti p̃mū ĩdagine nõ incognita relicta deinde post ꝓpria ꝓprij ingenij opa historiaꝝ p̃cipue ⁊ poematū quoꝝ ꝑtim adhuc hẽt in manibus honesto lauree flagrãs desiderio nõ tã ꝑꝑ gloriã sicut idẽ in nr̃a ⁊ populi romani p̃ntia ꝓfessus est ꝙ̃ ut ad simile desideriū studioꝝ oĩuꝫ aĩos irritaret: q̃uis ad hũc ipsiꝰ honorẽ alibi suscipiẽdum studijs atqꝫ urbibꝰ euocatꝰ tractꝰ tñ memoria antiquoꝝ poetaꝝ necnõ affectu ⁊ reuerẽtia huiꝰ sacrosancte urbis cuiꝰ eū semꝑ fuisse ꝯstat feruẽtissimū amatorem: post habitis alioꝝ p̃cibꝰ decreuit hunc potissimū ubi laureatos eẽ meminerat se conferre ante eū ⁊ ne suꝑ hoc sue forsitã p̃sumptioni ꝯfisus videreẗ statuit de seipso alteri credẽ potius ꝙ̃ sibi ĩdqꝫ circũspiciẽs nec ullū in toto orbe reperiẽs digniorẽ ad serenissimum Robertū hierusalẽ sicilie regẽ illustrissimū de romana curia digressus que in auinione nũc residet usqꝫ neapolim ꝑsonal'r accessit: itaqꝫ illiꝰ tãti regis oĩum sciaꝝ fulgoribꝰ abũdãtissime radiãtis sese subiecit examini ex cunctis mortalibꝰ illū p̃ferẽs qui ĩtra oẽs dignissimꝰ visus est maturo sane ꝯsilio ⁊ tãto iudicio ⁊ ꝓbatꝰ posset a nemine reprobari: Cū itaqꝫ rex idẽ audito eo atqꝫ opeꝝ eiꝰ ꝑte ꝓspecta dignuꝫ ꝑfecto tali honore iudicasset ac suꝑ eiꝰ sufficiẽtia cū suo sigillo testimoniales nobis lr̃as ⁊ eiꝰ fide dignos nũcios destinasset eodẽqꝫ idẽ Frãciscꝰ pleno capitolio laureum poeticū solẽniter postulasset. Nos regio testimonio ⁊ fame puplice que eidẽ de eo multa proloquuñt erat: sed ml'to magis opeꝝ euidẽtia certissimã fidẽ reddẽtes p̃fatū Frãciscū hodierno vꝫ solẽnitatis paschalis die ĩ capitolio romão lectoꝝ celeberrimo tã dicti regis ꝙ̃ nr̃i populario noĩe magnū poetã ⁊ historicū declaramꝰ p̃claro magisterij noĩe insignimꝰ ⁊ in signū sp̃aliter poesis: Nos Ursus comes ⁊ senator prefatꝰ pro nobis ⁊ collega nr̃o coronã laureã nr̃is manibꝰ eiꝰ capiti ĩpressimꝰ dãtes eidẽ tam in dicta arte poetica ꝙ̃ in dicta historica arte atqꝫ que in oĩbꝰ spectãtibꝰ ad eiusdẽ auctoritatẽ p̃fati dñi regis senatusqꝫ populi romani tã in hãc sanctissimã urbẽ ꝙ̃ oĩum urbiū ⁊ terraꝝ caput esse nõ ambigiẗ ⁊ magister ꝙ̃ alibicũqꝫ locoꝝ legẽdi disputãdi: atqꝫ ĩterpretandi ueteꝝ scripturas ⁊ nouas a seip̃o: oĩbꝰ seculis auxiliãte deo: ⁊ mãsuros libros ⁊ poemata cõponẽdi liberã tenẽ p̃ntiū p̃tãteꝫ: necnõ ⁊ ubi ⁊ quotiẽs sibi placuerit possit huiusmodi atqꝫ alios actꝰ poeticos laurea seu mirto uel hedera si id genꝰ elegerit coronare ⁊ in actu atqꝫ habitu quolibet poetico ⁊ publice solẽniter exercẽ adhuc cõscripta ꝑ eū hactenꝰ uelut per hoĩeꝫ in talibꝰ exꝑtuꝫ in his scriptis approbamus: Reliqua v̓o que scripturū eū ꝯtingerit in posterū ex quo ab eodẽ ꝓmulgata ⁊ in lucẽ edita fuerit sil'i rõne approbãda cẽsemꝰ decernẽtes cū hisdẽ p̃uilegijs ĩmunitatibꝰ honoribꝰ ⁊ insignibꝰ perfrui debere qbꝰ hic ul' usqꝫ terraꝝ uti p̃nt uel posse sunt soliti liberaliū ⁊ honestaꝝ artiū ꝓfessores eo qꝫ magis ꝙ professionis sue caritas uberioribus eiꝰ fauoribus ⁊ ampliori beneficio dignum facit.

¶ Insuꝑ eūdẽ Frãciscū petrarchã ꝑꝑ ĩsignes sui igenij dotes: ac ꝑꝑ notissimã deuotionẽ quaꝫ ad hãc urbẽ nostrãqꝫ rẽpublicã affici ⁊ cõis oĩuꝫ fama ⁊ actꝰ eiꝰ ⁊ v̓ba testañt ciuẽ romanū facimꝰ ꝓnũciamꝰ: decernimꝰ declaramꝰ ip̃m ⁊ ueteribꝰ ⁊ nouis ciuiū p̃uilegijs ac noĩe decorãtes: de qbꝰ oĩbꝰ ⁊ singulis ĩterrogatꝰ ppl'us romanꝰ solẽniter ut mos est nemine ꝓtinꝰ aduersante placẽ sibi oĩa ac laniando

respondit. In quorum testimonium presentes lras utriusque substantie senatus subscriptione: Et nostre auree bulle sibi concedi iussimus appensione munitas. Datū in capitolio: presentibus nobis et tam alienigenarum quam romanorum procerum ac populi multitudine numerosa Quinto Idus Aprilis: Anno domini Millesimo tricentesimo quadragesimoprimo.

Tabula epistolarum metricarū Frācisci Petrarche.

Epistole primi libri.

Epistole secundi libri.

Epistole libri tertij.

Finis.

Impressum Uenetijs per Simonē de Luere: impensa domini Andree Torresani de Asula. 17. Junij. 1501.